Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLV
G
26
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Domus professe neapol.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Index eorum quæ hoc volumine continentur.

Præfatio in Palæſtbinam.

Deſcriptio Terræ Sanctæ iuxta duodecim Tribus Iſraël, cum deſerto Pharan: omnia ordine alphabetico, adiectis tabulis geographicis, vniuerſali videlicet totius Terræ Sanctæ, & ſingularum tribuum particularibus, ac deſerti quoque Pharan.

Deſcriptio vrbis Hieroſolymæ, cum ſua quoque tabula topographica.

Miſcellanea quædam locorum.

Chronicon generale quidem: ſed breuiſſimum ad noſtra vſque tempora.

Chronicon alterum, vtriuſque Teſtamenti hiſtorias, ab ipſo mundi initio per Patriarchas, Iudices, Reges, Prophetas, Macchabæos, D. N. IESVM CHRISTVM, & Apoſtolos deductum ad mortem vſque D. Ioannis Euangeliſtæ, Apoſtolorum vltimi, annotatis vbique diligentiſſimè temporum rationibus.

Catalogus Auctorum, quibus auctor in toto opere vſus eſt.

Index denique vniuerſalis verborum & rerum memorabilium.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO DOMINO D. OCTAVIO DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPO CALATINO, EIVSDEMQVE S. SEDIS IN INFERIORIS GERMANIAE ET BELGARVM PROVINCIIS NVNtio *cum poteſtate Legati de latere.*

ILLVSTRISSIME & Reuerendiſſime Domine. Mitto, & pono ad pedes tuos hoc animi mei teſtimonium, quem vnum habeo (teſtem inuoco naturæ meæ Deum) cui placere & probari cupiã: præterquàm quod ęquiſsimum eſt, nos illis vicem reddere, quorum cura viuimus, auctoritate nitimur, à quibus Dei legem, fidei, veritatis noſtræ ſacramenta edocti ſumus. Neq; habeo quod audaciæ meæ prætexam, quàm candidum & ſine fuco amorem, conuenientem naturæ & inſtitutioni meæ; quo feror tanquam in Patrem & Epiſcopum animæ meæ. Veniſti à S.D.N. vt contra vim vẽtorum & artificio Satanæ inductam tempeſtatem Petri nauim in hoc Germaniæ Oceano dirigeres; neque continuit ſe Romana fides, nullis ſe finibus circunſcribi paſſa eſt animi tui magnitudo; quin etiam ad nos mari & beluis expoſitos, ſui virtute diffunderetur. Verè Catholica, quæ, vti ſollicita mater, congregat in ouile omnes, & curat oues ſuas; refert in humeris, & repertos gaudet quos perdiderat filios. Verus paſtor, qui non vrbis, ſed orbis ſe cogitat Epiſcopum, & tales viros labenti Belgicæ ſummittit, qui res collapſas ſuo conſilio reſtituant, reſtitutas ſeruent. Ita decuit Petri cathedram & Fidem Apoſtolico ore laudatam. Ea vna exſcindendi hæreſes ratio eſt, ſi ſint qui præeant nobis ad ſumma virtutum. qui non ad fortunæ titulos, aut formę folia hæreant, ſed pro animorum nobilitate rerum iudicia expediãt. quos oſtentare hæreticis in confuſionem, probare noſtris ad exemplum poſſimus. Qui pro defenſione Fidei gladium ſpiritus exercent, & quibuſdam ambitioſis & petacibus ſui reuerentia cor funditus commouent, apud quos nullus fraudi locus eſt, qui vnam illam ſuis decretis normam præferũt Iuſtitię & Veritatis. Quod quia facis, & Eccleſię defenſionem, ſtatus noſtri integritatem, & inueteratam omni ſeculo, iam alibi proſtitutam regalis ſacerdotij auctoritatem ſartam tectam conſtituis, & illa conſtantis animi tui conſilia expedis,

amamus te omnes, & in te Dei ſpiritum veneramur. Atq; eo nomine excitatus venio ad altare tuum, tanquam filius, qui affectus ſuos non continet amoris violentia: offero hoc (non dico munus) in vim obedientiæ, pietatis, reuerentię, iure merito tibi debitæ: vt cùm ocium erit, videre poſſis neq; hic deeſſe, qui Catholicæ fidei miniſtris ſeſe Catholicos exhibere cupiant. Operis ratio tota popularis eſt, finis in pietate. quod à me hic præſtitum, neq; vendito: & premere volebam, vt tota laus maneret Auctori, & alioquin iudicium meum ſequi nō licuit. Illis qui apud me poſſunt omnia, aliter placuit. ceſſi; &, qui alter ſapientiæ gradus eſt, parui. Cuius ratio mihi demum conſtabit, ſi tibi non diſplicere intelligam. Eccleſiæ noſtræ curam fruſtra tam ſollicito commendem, atque is eſt huius Patriæ ſtatus, qui Dei miſericordiam & hominum omnium auxilia vehementer expoſtulet. Dauentrię feſto die Inuentionis S. Crucis, quam velit Deus ſemper eſſe in oculis noſtris, vt exultemus & lætemur in ea. ANNO CIↃ. IↃ. LXXXIX.

I. C. V.

obedientiſs. filius

Gerardus Brunius

Dauent. Eccleſiæ Canonicus.

CHRI.

CHRISTIANVS ADRICHOMIVS CHRISTIANO ET PIO LECTORI

TERRA promiſſionis,quam S. Biblia & Ioſephus à Chanaan filio Geneſ.10. Pſal.73.
Cham,qui cum ſuis filijs hanc olim inhabitauit,terram Chanaan Ezech.38.
ſiue Chananæam vocant, Ptolomæus autem, alijque coſmographi Hierony.in Ezech.5.
Palæſtinam,& vulgo Terram ſanctam appellant, regio eſt nobi-
liſſima Syriæ,in vmbilico orbis conſtituta,quæ ab Oriente Syriam
& Arabiam,à Meridie deſertum Pharan et Aegyptum,ab Occidente mare mag
num ſeu mediterraneum,à Septentrione verò Libanum montem pro finibus ha-
bet. Eius longitudo ab Aquilone à ciuitate Dan ad radicem montis Libani ſita Num.34.
(quæ poſtea Cæſarea Philippi & Paneas dicta eſt) verſus meridiem porrigitur,
& vſque ad Berſabee ciuitatem in tribu Simeonis contra deſertum magnum Brocard. itin 7.
ſitam,plus minus ſexaginta ſeptem conficit miliaria,quæ ſingula vnius horæ iti-
nere commenſuranda ſunt. Hoc autem diligens Lector attendat,me,vt iam di- Dimenſio.
xi,ex omnibus ſecutum eſſe maximè Brocardum, ideoque nemini temerè feren-
dum eſſe iudicium,cùm Hieronymi & aliorum miliaria,plurimum ab hac ratio-
ne diſtent,quæ tamen ipſa à quouis paullo accuratiore ad huius noſtræ deſcriptio-
nis conſonantiam redigi facilè poſſunt. Quantuli enim ingenij eſt,horæ ſpacium,
ad quæuis minima,mediocria,maxima miliaria accommodare? Longitudo igi-
tur hæc erit,ſi oculatis, & quidem diligentiſſimis teſtibus credendum eſt. Lati-
tudo verò,quæ ab Occidente à mari magno in Orientem ad Iordanem vſque ſu-
menda eſt,quibuſdam locis ſedecim, quibuſdam octodecim miliaria cõplectitur.
Quod autem D.Hieronymus in epiſtola ad Dardanum regionem hanc à Dan
vſque Berſabee 160.milium in longum ſpacio tendi,ab Ioppe autem vſque Bethle-
hem quadraginta ſex milia eſſe,atq; Idumæos à meridiana plaga 75. ab Hieroſo-
lymis millibus ſeparatos ſcribat, Italica hic, vt & in alijs ſuis locis Hebraicis,mi-
liaria intelligit,quorum ferè tria vnius horæ miliare abſoluunt. Ob ſingularem Deuter.8.
autem cæli temperiem,aëris ſalubritatem,ſoli vbertatem,pecorum,auium,piſci- Ioſeph.5. antiq.3.
um,frumenti,vini,olei,ſaccari,balſami,ficuum,malorum granatorum,herba-
rum,florum,frugum omnis generis copiam,Dei ore lacte & melle fluere, ſæpenu- Exod.3. & alib.
merò dicta eſt. vt partim propter hæc,partim propter inſignium montium,cam-
porum,fontium,fluuiorum,nemorum,vrbium,caſtellorum,pagorum & homi-
num frequentiam,ob rerum deniq; omnium abundantiam,ceu paradiſus Domi- Ezech.20.
ni,ac figura cæli reliquas ſub cælo mundi partes longè excellere dicenda ſit. Qua-
propter non immeritò à Deo præ cæteris totius orbis regionibus fuit electa, quæ
patri fidei noſtræ Abrahamo,& ſemini eius promitteretur, atq; eiectis inde Cha
nanæis in typum cæleſtis patriæ vnico & electo Dei populo poſſidenda tradere-
tur. Et præterquam quod Patriarcharum fuerit colonia, Prophetarum ſedes
& domus,quis eius valebit exprimere dignitatem,quòd Deum O.M. & à Pro-
phetis promiſſum Saluatorem,in carne naſcentem exceperit,natum aluerit,cum
hominibus conuerſantem portauerit; quod ſedenti ſolium,oranti ſcabellum,dor-
mienti culcitra & ceruical fuerit. Quid,quod ſola anguſtiarum eius arbitra,di-

uinis eius lacrymis, & ſanguineo ſudore rigari, & auguſtiſſimis quinq; vulnerum fontibus ſanctificari meruerit. Magna ſunt hæc, at maius longè, quòd, quem viuũ ſemper portauerat, mortuum ſuis viſceribus triduò amplexari, et viuum hominibus reſtituere, denique & Angelis glorioſum triumphatorem reddere datum ſit. Non eſt, quod Apoſtolos memorem, qui hic, ceu in Euangelicæ prædicationis theatro ſtupenda miraculorum virtute innumeram languentium multitudinem optatæ & incorruptæ ſanitati reſtituerunt. atq; nulla vi & potentia præditi, ſupra tria hominum millia vno die, imò vna hora, & aliàs infinita Iudæorũ millia ſub ſuaue Chriſti iugum diuini duntaxat verbi prædicationis gratia pertraxerunt. Et quis enumerandis alijs ſufficiat? Hæc non ne vel ſola fateri nos cogunt, vt olim

Iud. 6.

area manente ſicca ſolum Gedeonis vellus cœleſti rore maduit, ita, toto terrarum orbe deſerto hanc ſolam regionem omni gratiarum benedictione excelluiſſe? Floruerunt quidem, & vel maximè, Perſiæ, Aegypti, Græciæ & Italiæ populi, ſed neſcio, an quiſquam ſit, qui rebus ipſis verè æſtimatis, aliam vllam regionem huic comparandam putet? Non iam loquor de rebus diuinis, quæ ſine controuerſia gentis Iudaicæ propria ſunt & hæreditaria, ſed de ijs omnibus, quæ in hac vita ſplendoris aliquid, vtilitatis, aut neceſſitatis habent. quæ ipſa quoniam & ſtatim, & toto poſtea libro demonſtraturi ſumus, ad cauſſas ſuſcepti huius operis tranſeamus.

Videlicet, cùm omnes tam noui, quàm veteris Teſtamenti libri, locorum huius terræ, quæ & re & nomine ſancta eſt, iugem ac pene perpetuam celebrent memoriam, quorum abſque oculari intuitu, aut ſaltem topographica imagine, nul-

Epiſt. ad Domn. & Rogat.

la poteſt eſſe cognitio: nam teſte Hieronymo; quomodo Græcorum hiſtorias magis intelligunt, qui Athenas viderint, & tertium Virgilij librum, qui à Troade per Leucatem & Acroceraunia ad Siciliam, & inde ad oſtia Tyberis nauigauerint; ita ſanctam ſcripturam lucidius intuebitur, qui Iudæam oculis contemplatus ſit, & antiquarum vrbium memorias, locorumque vel eadem vocabula, vel mutata cognouerit. vnde & ipſi Hieronymo vel ob hoc ſolum curæ fuit, cum eruditiſſimis Hebræorum hunc ſubire laborem, vt totam hanc circumiret prouinciam, quam vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ ſonant. Si vir ille ſummi ingenij, antiquitatum hiſtoriæ tum Eccleſiaſticæ tum profanæ peritiſſimus, qui inuſitata memoria & incredibili diligentia, poſt Scripturæ Sacræ & tot linguarum cognitionem, omnes omnium auctorum libros euoluerat & perceperat, tamen ſibi pene repueraſcendum exiſtimauit, vt huius terræ limites, veſtigia, valles, rudera, augendæ pietati & parandæ doctrinæ præſens contemplaretur; quid nobis ſtatuendum eſt? nolo dicere qui ſimus, in comparatione illius viri, cui parem tot ſæcula non habuerunt.

Boccatius in decad.

Referunt hiſtorici Sultanum quendam Aegypti, cùm bellum à Chriſtianorum populo expectaret, abuſque Alexandria non ſine ſummis periculis in Italiam contendiſſe, & ibi maiore etiam metu, necubi deprehenderetur, noſtrorum apparatum, ſtudia, vires, conſilia, ſumma arte & audacia conſideraſſe, atque ea vna peregrinatione tantum fiduciæ concepiſſe, vt de victoria non dubitarit. neque eum ſpes fefellit. nam cùm noſtri eò contendiſſent, paucis omnino menſibus eiecti, pulſi & victi ſunt. Maiorum noſtrorum memoria Carolus V. cùm in media Germania Saxonis & Lantgrauij arma ſuſtineret, iuſſit ſibi à Coſmographis &

phis & locorum illorum peritiſſimis accuratiſſimam tabulam fieri, in qua montes, valles, itinera, vrbes, &c. depicta cùm quotidie oculis ſubijceret, ipſos tandem Germanos Germaniæ poſſeſſione depulſos, Imperio ſubiecit. neque arbitror expectare quemquam vt hæc pluribus comprobemus, quoniam ſatis conſtet, quemadmodum ſine locorum cognitione victoria ex hoſte parari non poteſt, ita neque ad Bibliorum cognitionem ſine harum rerum cognitione quiſquam peruenit, quorum tamen lectio, meditatio, ſcientia, ſuccum nobis, alimentum & robur præſtat ad vitam æternam. Iccirco ad Dei T.O. Maximi gloriam & clariorem S. Scripturæ intelligentiam, ex intimis eiuſdem ſcripturæ viſceribus & medullis, ex probatiſſimis quibuſque Auctoribus, ex Ioſepho, Hieronymo, Egeſippo, Plinio, Ptolomæo, Strabone, Brocardo, Breidenbachio, Salign̄iaco & multis alijs, qui hanc terram inhabitarunt, perluſtrarunt, ac oppidatim ſunt dimenſi, verum & germanum eius ſitum, ſicut ſummè floruit, maxima cum induſtria, ac diuturna diligentique triginta annorum labore geographicè delineaui, obſeruata vbique iuſta, quoad fieri potuit, locorum ſymmetria & commenſuratione.

Et quidē inter reliquos diligentiſſimus, & exactiſſimus terræ huius perluſtrator & deſcriptor viſus eſt Brocardus, qui quoniam eam oculis, eo maximè fine, (& quantum apparet) incredibili quadam diligentia ad ventorum rationem exegit, eum ferè ſemper ſecutus ſum, quod perſuaſiſſimum haberem, non fuiſſe vnquam, qui voluerit magis, aut verò etiam potuerit melius, perfectam & ſimplicem quandam ad huius rei cognitionem viam ſternere. Neque pudet me imitari; qui ſciam hoc optimum quemq; & facere, neque ſanè aliter poſſe, quoniam ſcilicet nihil dictum eſt, quod non ſit dictum prius. Nam cuius ſtuporis ſit, ſi vel ea ipſa loca iam viſitaſſem, & quanta poſſem diligentia perſcrutatus fuiſſem, ob hoc quicquam mihi præ cæteris vendicarem, aut nouam quandam indignam & ridiculam commentationem ex meo cerebro conſtituerem, quæ à veterum ſententia & rationibus δὶς διὰ πασῶν diſcreparet. Brocardus.

Igitur doctiſſimos & diligentiſſimos viros ſecuti ſumus, eorum ſæpe verba, ſæpius ſententias bona fide retulimus, multa interim de noſtro, vt cuiuis patet, adiecimus: nolo hìc labores noſtros metiri, metiti ſumus terram illam, & ſatis ſuperque ſudatum eſt. Et quod te imprimis tenere velim, candide lector, cauì ſemper ab aſſeueratione, niſi graues auctores haberem, nam in tam vaſto opere (quod ſanè pro foliorum multitudine æſtimari nolim, ſed pro rerum pondere & grauitate, probè mihi conſcius, quantum in eo ſumptuum, moleſtiarum, laborum exantlarim) ſæpe ſuſpiciones ſequimur, pugnantes, aut diſſidentes aliorum ſententias referimus, aut certè vt ab alijs relata ſunt, bona fide ponimus, non alia ratione, mi Lector, niſi vt ex hac collatione veritas tibi illuceſcat, & doctioribus quibuſque occaſio detur ex his quaſi dubijs quibuſdam, ad plenam aliquando & perfectiſſimam rerum illarum cognitionem penetrare. ſed de his quæ doctrinæ ſunt & ingenij, iam ſatis. quod potiſſimum hoc opere quæſiui, pietas fuit, & vt fomenta pararem ſanctiſſimis quibuſque & diuiniſſimis cogitationibus. Refert Beatus Hieronymus, Paulam ægram & fatiſcentem, tanto tamen ardore ſingula paſſionis dominicæ veſtigia, Apoſtolorum, In epitaph. Paulæ.

Martyrum,

Martyrum, & V. Teſtamenti patrum, tum ipſius B. Virginis percurriſſe, in eorum contemplatione tanto gaudio perfuſam, tanta ſuauitate delinitam, vt illos quaſi coram oculis cernere & complecti videretur. an non hoc idem nobis hic planè integrum eſt, longè minori moleſtia, ſumptu minimo, vtilitate incõparabili, ſiue ſtudiorum fructum quæras, ſiue meditationis materiam & pietatis? Vtrũque te ſequi velim, magis tamen hoc; ad hoc enim nati ſumus, vt meditatione paſſionis & meritorum Chriſti, Chriſto commoriamur, & in æternum viuamus. Quem ego tam præclarum finem & mihi ex hoc labore precor & ſpero, & alijs, vt adipiſcantur, omni opere & conatu laborandum eſt. Scilicet hæc Terra illius Promiſſionis figura eſt, quam in cælis expectamus, eò ſi huius cognitio non refertur, doctrinæ fortaſsis aliquid, fructus nihil habet. Sed iam ad Paleſtinæ noſtræ deſcriptionem redeamus.

Nomina. *De nomine iam ante diximus, ſed quoniam inter ipſa nomina quædam poliſema ſunt, de ijs iam dicamus. Eſt igitur notatu dignum, quod quemadmodum nomẽ generis tribuitur ſpeciei, ita & hic fiat, niſi quis malit potius ſe contrario, quod*

Cananæa. *equidem neſcio. Nam Cananæam putarim propriè et primitus eam partem fuiſſe, quæ diſtinguitur à Phereſæis, Iebuſæis & cæt. poſtea verò totam eam terram id*

Palæſthina. *nomen indigetaſſe. De Palæſthina certius dici poteſt, fuiſſe terram Philiſtijm, ſiue Philiſtinorum, quorum frequens mentio eſt in libris Regum, & omnino paucis tribubus, Iuda ſcilicet, Dan, & Simeon cõcludebantur. Tertium nomen Iudæa erit, nam quod dicitur Promiſsionis & Sancta terra, rectiſsime quidem iam & veriſsimè ſemper dictum fuit, ſed præterquam quod in S.S. eorum mentio non ita fit,*

Iudæa. Hierony. in Loc. Ab. *neſcio quomodo mihi videntur potius myſteria eſſe & Prophetiæ rationem habere quàm nominis. Igitur Iudæa, quæ maximè communis eſt huius terræ ſignificatio, aut pro tota terra Sancta accipitur, quam Palæſthinam appellari iam diximus, aut pro eiuſdem terræ parte tertia, Iudæa in ſpecie dicta, & tunc complectitur duas potentiſsimas tribus Iuda & Beniamin, quæ itidem duæ ſub vno Iudæ, aut etiam aliquando Beniamin nomine intelliguntur. Et quidem Iudæa in hoc ſenſu dicitur ad diſtinctionem Samariæ & Galilææ, in quas tres partes ab Auctoribus eam terram diuidi videmus. Quod ſi ita eſt, neceſſarium eſt, vt ſub Iuda etiam Simeon & Dan comprehendantur, cogente videlicet ratione diuiſionis, & ipſa hiſtoriæ conſequentia, qua traditur Simeon & Dan portiones ex Iuda accepiſſe, atque ideo etiam ſeparatas veteri nomine cenſeri. Igitur tota Iudæa quæ eſt*

Samaria. *intra Iordanem, erit vel Galilæa, vel Samaria, vel in ſpecie Iudæa. Neque tamen ignoramus hanc diuiſionem poſteriorem eſſe illa quæ ſequitur, ſed eò nos traxit nominis etymologia, & alioqui in Nouo Teſtamento hæc vſitatior eſt, vt ſequens in Veteri. Et ſanè B. Hieronymus docet, quod apud hiſtoricos Iudæa ad Palæſthinã,*

Galilæa. *Samaria vero & Galilæa ad Phœnicem referatur. Quod quidem, ſi ratio loci & propinquitatis habeatur, veriſsimum eſt. nam & hoc dici poteſt propter multas in ijs locis gentilium vrbes, Tyrum, Sidonẽ, &c. perpetua bella, victorias, ſciſma demum ipſum Iſraelis à Iuda, hoc commodè defendi poſſe. Igitur, quid Iudæa ſit, & quomodo à reliquis partibus ſecernatur, ad hunc modum à nobis explicatum ſit: nam quod ad fertilitatem & cultum attinet, multum alias partes excelluit, propter ipſam Sacerdotij & regni Metropolim, fidei conſtantiam, promiſsiones de*

Chriſto,

Chriſto, &c. quæ omnibus in promptu ſunt. de Samaria & Galilææ ſpeciatim ſuo loco agemus.

Sequitur altera diuiſio, & vt paullo acutius diſtinguamus origine prima, illa, Tribus.
quam vocant, duodecim tribus. Sed vtcunq; ſit, non tam poteſt accõmodari terræ, quã ipſi populo, qui iuxta tribus diuiſus fuit, priuſquam illam terrã introiſſet. Nam Ruben, Gad, & dimidia Manaſſe non funiculis, ſed toto Iordane diſtinguuntur à reliquis: & quod potiſſimum eſt, dimidiæ Manaſſe, quæq; pro ſe, non video, cui tribui cedant, & cùm funiculis nullo modo coniungi poßint, propter Iordanem medium, qui pro funiculo eſt, & illud interuallum quod ab hac dimidiam ad illam eſt, tum etiam propter præproperam earum duarum & ſemis tribuum à reliqua Iudæa diſtractionem, fit omnino vt hæc neque tum ſtatim primo ingreſſu, neque etiam poſtea ita præcisè intelligi poſsit, niſi ſimpliciter ad populum abſq; vllo reſpectu ad terram ipſam referatur. eſſent enim tribus tredecim, aut nouem. Sed hæc latius perſequi, plus fortaßis argutiarum quàm fructus adſerat. Igitur populariter agendo, erit hæc maximè vſitata diuiſio iuxta duodecim tribus ſeu Ioſu.12.
ſortes, quas vſurpauit Ioſue iuxta præſcriptum Dei. Quod vt rectè intelligamus, Deuter.7.
accipimus duodecim filios Iacob, demptis mox Leui & Ioſeph, quorum locum, vt duodenarius impleatur, Ephraim, & Manaſſe duo Ioſeph filij, ſupplebũt, quod in benedictionis rationem habeat in Ioſeph, an non, quandoquidem ipſe excluſus eſt, iam nihil intereſt, certè in Leui benedictio fuit, habuit enim propriam & ſingularem rationem, extra hanc ſortium computationem. Conſtitutis ad hunc modum tribubus duodecim, diuiſio iure ſtatim obtinuit, non item effectu, & certè nunquã plenè præſcriptas ſortes tribus obtinuêre. Erunt igitur in intellectu ſemper tribus duodecim, & duæ Manaſſes intelligentur quaſi ſubdiuiſio, ita nihil obſtabit, quo minus hanc rationem quibuſuis temporibus intelligamus. Nam Ioſue ſemel diuiſit in duodecim partes, & iterum Manaſſem in duas, quod nihil impedit diuiſionem primam, diuiſit, dico, occiſis triginta & vno regibus, ac deletis ſeptem terræ Chanaan gentibus, Amorrhæis, nempe, Gergeſæis, Iebuſæis, Chananæis, Aethæis, Euæis & Pherezæis. quam terræ diuiſionem ita, vt ab Ioſue facta eſt, funiculo diſtributionis ſeparaui atq; ſeiunxi, & omnes ac ſingulas vrbes, caſtra, pagos, vicos, montes, fontes, fluuios, ſyluas, ceteraq; huius S. Terræ loca, quorum in Biblijs, Ioſepho, Hieronymo, alijsq; ſit mentio, ſuo quæq; loco collocaui. Neque tamen, quia omnia ea loca diligentiſſimè à me obſeruata & notata ſunt, quæ apud probatos inueniri potuerunt auctores, exiſtimare quis debet, non plures fuiſſe huius regionis ciuitates, & vicos, aliaq́ue loca, quàm in tabula delineata ſunt; cùm longè plures extitiſſe, etiam ipſi auctores, quibus vſi ſumus, licet non nominent, ſatis inſinuent. Nam Iſraelitarum dux Ioſue, vt ex ipſius libro ſatis patet, in ſortium diui- Ioſ.15.16.
ſione eas tantùm deſcribit ciuitates, quæ limites erant, & tribuum termini, 17.18.19.
mediarum autem, quæ multò plures erant, nullam fecit mentionem. Idem teſtatur, quod ſingulæ ciuitates certos ſub ſe habebant pagos, vicos & villas, & Mi- Mich.5.
cheas Propheta, Bethlehem in millibus Iuda fuiſſe ſcribit. Neq; enim alia in toto orbe regio eſt aut prouincia, quæ tam paruo ſpacio tam egregia, magna & multa cõplectatur oppida, caſtra, pagos; quod vt vno ſemel exemplo comprobemus, adferamus in medium regias ciuitates. Fuerunt in Aser: Achſaph, Sidon, Tyrus. Beniamin: Bethel, Gabaa, Ieruſalem, Iericho. Dan: Accaron, Geth, Lachis, Ephraim,

Ciuitates regiæ. PHRAIM: *Gazer, Samaria, Saron, Taphua.* GAD: *Rabba.* ISACHAR: *Aphec.* IVDA: *Arad, Bezec, Eglon, Hebron, Lebna, Maceda, Odolla, Taphua.* MANASSE 1. *Dor, Galgal, Iezrael, Mageddo, Tanac, Therſa.* MANASSE 2. *Aſtaroth, Damaſcus, Edrai, Geſſur, Machati, Soba, Theman.* NEPTALIM: *Aſor, Cedes, Emath.* RVBEN: *Eſebon, Madian, Petra.* SIMEON: *Dabir, Gerara.* ZABVLON: *Ieconam, Semeron. Vides in tantillo ſpacio quantum numerum regiarum ciuitatum? quarum pauciſsimæ fuerunt quas non ille populus occuparit, occiſis vel eiectis earum Regibus. Adyciemus eodem ordine ciuitates Epiſcopales, erit enim hoc cum magno fructu lectoris, & ita melius introſpici poterit huius terræ præſtantia. Conſtituti autem ſunt his locis Archiepiſcopi, Epiſcopi, Suffraganei, quorum omnium plenior explicatio è noſtris deſcriptionibus peti debet, nos vno nomine oẽs Epiſcopos, & vrbes Epiſcopales dicimus.* IN ASER: *Ptolemais, Sarepta, Sidon, Tyrus.*

Vrbes Epiſcopales. BENIAMIN: *Ieruſalem, Iericho.* DAN: *Azotus Iamnia, Ioppe.* EPHRAIM: *Lidda, Sichem.* GAD: *Aroer, Rabba.* ISACHAR: *Caiphas.* IVDA. *Bethlehẽ, Emaus, Hebron.* MANASSE 1. *Antipatris, Bethſan, Ceſarea, Dor.* MANASSE 2. *Adrach, Boſra, Damaſcus.* NEPTALIM: *Cæſarea Philippi, Cedes Neptali, Neptalim.* RVBEN: *Petra.* SIMEON: *Aſcalon, Gaza.* ZABVLON: *Legio, Nazareth, Sephoris, Tabor, Tiberias.*

Ioſeph. 14. antiq. 11. Curiæ. Maſi. in Chiam. *Docet etiam Ioſephus Iudæam habuiſſe quinque curias, quas in quinque locis conſtituerit Gabinius præfectus Romanorum militum, cũ attribuiſſet ſingulis, ſingulas metropoles. Hieroſolymam, Gadaram, Amathunta, Hierichum & Sepphorim Galilææ. Enumerat etiam vndecim Toparchias idem Ioſephus, quaſi dicas totidem præfecturas. hoc ordine: Hieroſolyma, Lebna,*

Toparchiæ. *Acrabata, Thamna, Lydda, Ammaus, Pella, Idumæa, Engadda, Herodium, Hiericus. Vrbes Refugij & Leuitarum ſuo loco in Leui exprimemus. Erant & Iudææ partes quædam, vt Gamalitica, Gaulanitis, Bataneæ et Trachonitis. erant, quæ finitimis præerant, vt Iamnia & Ioppe. Erant ſatrapiæ Philiſtinorum quinque*

Satrapiæ. *Accaron, Aſcalon, Azotus, Gaza, Geth. & longè celeberrima Decapoleos vrbes: Aſor, Bethſaida, Bethſan, Cæſarea Philippi, Capharnaum, Cedes*

Decapolis. *Neptalim, Corozaim, Iotopata, Sephet, Tiberias. & de diuiſione quidem totius & partium hactenus. Igitur annotata à me loca omnia inſcripſi nouis & veteribus nominibus, miliaria collocaui, quæ vna hora commodè confici poſſunt, vt ea quaſi generali quadam ratione ad omnes alias hæc noſtra deſcriptio aptari poſſit. Vrbes hac ferè nota :depinxi: caſtra hoc modo: pagos aut vicos tali ▲ de quibus autem incertum eſt, ciuitateſne, an pagi, vel caſtra fuerint, hoc ● modo ſignaui. Porro quod in generali totius Paleſtinæ tabula propter ſpacij anguſtiam fieri non potuit; præclariora quælibet loca vt cuiuis inſpicienti ſtatim eſſent obuia in ſingulis ſingularum tribuum tabulis ſuis notis inſigniui: Vrbes regias regio diademate, mitra Epiſcopales, aſteriſco Leuiticas, ſigno crucis ciuitates refugij. Curias autem & Toparchias ſuis capitalibus C. & T. litteris diſtinxi. Satrapias denique & ciuitates Decapoleos ſui numeri notæ illas quidem V. has X. demonſtrant. Nouerit etiam lector, ſi quando al. fl. m. n. o. p. occurrant, legendum eſſe alias, fluuius mons, nunc, olim, poſt. Aduertat porro deſertum illud ampliſsimum in quo filij Iſrael duce Moyſe ex AEgypto in promiſsionis terram tranſeuntes annis quadraginta morati ſunt, cum itinere, manſionibus eorum & parte Aegypti ſimul & finitimas circumquaque regiones ne iſtius ſolitudinis ac re-*

gionum

gionum amplitudine tabula ſupra modum excreſceret, anguſtiori ſpacio, minoriq́ue figura, quàm huius tabulæ proportio exigebat delineata eſſe. Vrbes exteras, quæ tabulæ commodè adijci potuerunt, adiecimus circumquaque, addito ferè numero, quot ab ea diſtet miliaribus. Loca verò, quorum origo, nominum varietas, & formæ tabulæ inſeri commodè non poterant, geſtorum etiam memorabilium maximè que inſignium epitomen ſeorſim in hoc cōmentario dilucida breuitate conſcripſi, appoſito cuiq; loco ſuo nomine, ac literarum, cyfrarumque numero, qui in qualibet tribu locum deſignatum indicent. quos ob hoc adiecimus, vt eſſent paragraphi quidam, Indici videlicet & memoriæ lectoris plurimum conducturi, tum vel maximè ad intelligendas hiſtorias & loca illa, quibus in charta aſsignantur. Quin etiam, vt fides dictis habeatur, loca originalia vnde hæc deſumpta ſunt, in margine plerumque adſcripſi. Diſtributum eſt totum opus in partes tres: neque putaui alia methodo in harum rerum traditione vtendum, quàm ſimplicisſima, non tantum doctis, ſed omnibus omnino, qui aliquem modò ſcientiæ guſtum habeant, apertiſsima. Prima pars complectetur tribus omnes, hoc ordine, cū deſerto Pharan: Aſer, Beniamin, Dan, Ephraim, Gad, Iſachar, Iuda, Leui, Manaſſe 1. Manaſſe 2. Neptalim, Pharan deſertum, Ruben, Simeon, Zabulon. Habebunt tabulā generalem, reliquæ omnes etiam ſpeciales, præterquam Leui. Secunda pars complectetur deſcriptionem Ieroſolymæ, cū Tabula. Tertia habebit Miſcellanea quædam locorum. Sequetur poſtremum index eorum Auctorum, quibus vſi ſumus. Atq; ita, Lector optime, ſi his lectis & intellectis iterum te ad Biblia conferas, videbis multa, impedita antea, obſcura, inuia, apertiſsima tibi eſſe, et quaſi manu ad cognitionem eorum omnium deduceris, collatis videlicet tabulis noſtris ad ipſam deſcriptionem, quæ tibi per ordinem Alphabeticum, vel per numeros ſtatim aperitur, ne vſquā labi vel errare poſsis, vt hæc ocularis inſpectio loco multorum & magnorum commentariorum tibi eſſe debeat. Tu verò, ſi hic maxima diligentia, fide, ſtudio, ſumptibus, & laboribus immenſis nihil peperci, vt tibi ſatisfacerem, & quod poſſum cum paupercula in gazophilacio Chriſti deponerem, memento mei in precibus tuis apud Dominum, vt mihi pro tot ſudoribus & vigilijs, quietem & gloriam tribuat in cœlis. Amen.

EPIGRAMMA AVCTORIS in Palæſthinam.

Melle fluit terra hæc promiſſa, & lacte redundat:
Aſt ea quæ ſurſum eſt, nectare & ambroſia.

IN

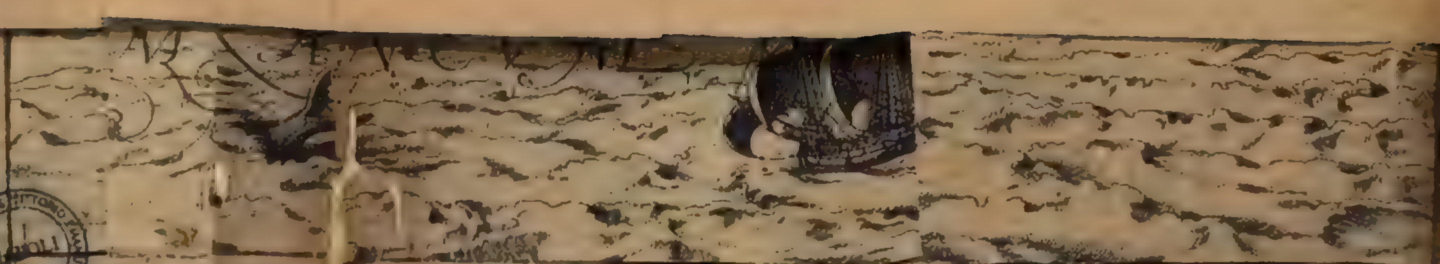
IN THEATRVM TERRÆ SANCTÆ, CARMEN
IORDANI LOVFFII, I.C.

SI vacat à curis aliquot grauioribus, horis,
Hoc videas præſens munere lætus opus.
Omne tulit punctum commiſcens vtile dulci,
Ipſum vt melior lectio teſtis erit.
Si veterum guſtare iuuet ſecreta Moyſi,
His velut indicibus multa retecta patent.
Nam ſacra quæ celebrant monimēta, vt flumina, montes,
Vrbes, hic oculis omnia nuda tuis.
Et Pharaonis iter, Iudæ per ſicca phalanges,
Singula ſunt, poſitis hic manifeſta notis.
Hic arces Solymæ, montis iuga ſancta Sionis,
Scandere ne pigeat quo licet illa pede.
Hic etiam quæ Diua parens Montana petiuit,
Quaſque aliàs legitur nobilitaſſe vias.
Hic venerere lubens etiam veſtigia Chriſti,
Illius & roſeo ſperſa cruore loca.
Sed numerum vincunt, ſtricti magè carminis vſum,
Qua ſubit errantem dum reuocaret ouem.
Hi tamen accepta recreantur luce tabellis,
Quæ præeunt inſtar lampadis, atque ducis.
Ipſaque nos veterum ſtimulant exempla fidelis,
Quoſque monet Chriſti nominis altus honor:
Vertere & in melius fugientes temporis horas,
Atque pares caſtis moribus eſſe viris.
Sin ſecus & noſtras maculemus ſordibus oras,
Lucida nec poterunt numina ferre diu.
Noſtis vt Hebræos, gentem magis omnibus vnam,
Ipſe pater quondam fouerit æthereus.
Fit comes, alloquitur, ſua per miracula firmat,
Pandit eis imi pectoris alta ſui.
Protegit, exornat templo rituque ſacrorum,
Et facit, hoc ſumma eſt, omnibus eſſe ſuper.
Hos tamen ingratos nimium, nimiumq́ rebelles
Deſerit, & gentes ad ſua dona vocat.
Queis ſubitò Graias, Aſiæq́ repleuerat vrbes,
Munera fortunans ſancta, fauore Deus.
Quiſquis enim certat propria feritate ſubacta,
Barbara manſueto ſubdere colla iugo.
Rurſus vbi pereunt honor & reuerentia, diuum
Hic & opus fides, faſque piumque iacet:
Peſtifer irato ſubmiſſus numine Mahum,
Quod ſupereſt vectis, viribus, arte, petit,
Pellitur ad gelidas Europæ denique fines
Alma fides, aliquo tempore culta ſatis.
Poſt (dolor) inuadens proceres alioſq́ue veternus,
Fecit vt incultum ſeuerit hoſtis agrum.
Nec mora lethiferis ſe prodit fertile ramis
Infœlix lolium, tritica ſana necans.
Impia ſacrilego moueat, quæ. ſecta furore,
Fas & iura premens, quid refricaſſe iuuat?
Exigit innocuos terraſque latronibus implet,
Se ſocians paribus ſceptra Iouemq́ quatit.
Fit iocus (heu) veterum peſſundare dogmata, ritus,
Senſa patrum, ſummo cuncta ſacrata Deo.
Hæc igitur ſecum recolens & fata priorum,
Corripitur iuſto (mens niſi læua) metu.
Haud poterit mergi (fateor) tua Petre carina,
Nec tamen eſt ſtabilis ſola refixa loco.
Aſt modo nos fido placemus pectore numen,
Illius haud fuerit debilitata manus.
Quis ſolet afflictos, etiam commiſſa luentes,
Robore de cælo, ſæpe iuuare. Vale.

TERRÆ

ADRICHOMIV
regio quæ hinc ad
Euila ſolitudo
Sinus Arabicus
Mare Rubrum
Inſulæ
PHARAN
Campeſtria ſeu planicies
PHARAN MONS
Deſertum Etham
Palma Cades
Petra
Cades
Madian
Deſertum Thebaidis
Thebæ
Magdalus
Delta
Pyramides
Sococh
OCCIDENS
Manaſſe
Ephraim
Beniamin
Simeon
Aſer
Ruben
Dan
Gad
Neptalim
Aaron
Iſachar
Iuda
ORIENS
Septem Oſtia Nili
Regio
ALEXANDR

TRIBVS ASER
id eſt, portio illa Terræ Sanctæ, quæ Tribui Aſer in diuiſione regionis attributa fuit.
Naaſon
Abdon. 2
Bethemec 26
Hethalon 48
Chali
Ooli. 62
Vallis Aſer fertiliſſ. 87
Georgia 42
Enoch 39
Hermon mons
Bethdagon 24
Bethehem. 25
AE · PARS. 63
Heuæi 47
Campus Libani. 64
Baalgad mons. 17
Baalgad
Sior. 80
Anathon
Cana Galilææ
Jepta
el vallis. 51
Labanath. 53
Coteth
Beſara. 23
Cendroia Palus. 22
S. Georgius
Campus Maſphe. 30
Bedor. 20
Adonis fluvius. 6
Silua Pinea
Sidon 77
Ptolemais n. Acon 66
Miſſal 58
Zabulon
Memnonis Sepulcrum
MARE SYRIACVM ET PH
M. A. G. N. V. M.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

TERRAE PROMISSIONIS, ET SINGVLARVM TRIBVVM, LOCORVM, AC FINITIMARVM REGIONVM EIVS, INSIGNIORVMQVE RE-

rum ibidem geſtarum ſuccincta & accurata deſcriptio: opera & induſtria Chriſtiani Adrichomij Delphi ex ſacra Scripturæ medulla, ipſisq́ antiquitatibus eruta, & in lucem prolata. per omnia cyfrarum numeris ſua nunc addita, & ad viuum expreſſa topographicæ delineationi conformis ac reſpondens.

A.

Tribus Aſer & confinia eius.

I.

Geneſ.30. ASER, octauus filius Iacob, qui & Iſraël, filij Iſaac, filij patriarchę Abraham, natus ex Zelpha ancilla Liæ vxoris eius, ſemen Abrahæ in Aegypto ita multiplicauit, vt de eius tribu, exceptis paruulis & mulieribus, ad montem Sinai numerati & inuēti Num.1. ſint à 20. anno & ſuprà, viri ad pugnam apti quadraginta millia & mille quingēti. Quibus omnibus iuxta Dei ſententiā in deſerto mor-Nu.14.26. tuis, eorum filij, viri bellatores numero quinquaginta tria millia quadringenti terrā pro-Ioſue.19. miſſionis ingreſſi, in ſortium diuiſione citra Iordanem ad mare magnum eam, quam in Iudic.5. topographica noſtra tabula delineatam ac funiculo protractam vides, terræ acceperunt Ioſe.5. ant.5. poſſeſſionem: totam occupantes regionem à Brocard. itin.7. Sidóne magna vſq; ad Carmelum maris, quę in longitudine viginti miliariorum continet ſpatium: in latitudine verò à mari magno tū vſq; Aſor, tū vſq; Naaſon, per nouem miliariorum ſpatium extenditur. Terra huius tribus pinguiſſima eſt, ac vino, oleo, & præſertim optimo tritico fœcundiſſima. in qua Prophetia hæc benedictionis Iacob ſecundum literam impleta eſt: Aſer pinguis panis eius, & Geneſ.49. præbebit delitias Regibus.

Loci tribus Aſer.

2.

ABDON ciuitas tribus Aſer, quæ cum ſuburbanis ſuis, Leuitis ſeparata eſt. de qua Ioſue 21.1. Paral.6. Hieronym. tomo 3. de locis Hebraicis, litera A.

3.

ABRAN, aliâs Acram ſiue Achran, ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19. Hier. in loc. Hebr. lit. A.

4.

ACHSAPH, quæ aliâs Axab, ſiue Axaph, Hieronymo Aciſap dicitur, regalis & potens vrbs in tribu Aſer: cuius rex contra Ioſue ad aquas Meron pugnās, occiſus eſt. Ioſ.11.12.19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

5.

ACZIBA, quæ & Achazib, Hieronymo Achziph. maritima & robuſta vrbs tribus Aſer, quam filij Aſer initio expugnare nō potuerunt. Hæc, teſte Hieronymo, poſtea Ecdippa vocata eſt, ſita in nono miliario Ptolemaidis, pergentibus Tyrum. cuius etiam Ptolomęus meminit, & Ioſephus, qui eam Ecdippon nominat. Ioſ.19. Iudic.1. Hieron de loc. Hebr. lit. A. Ptol. Ioſe.1. bell.11.

6.

ADONIS fluuius, qui ex Libano monte profluit, contra Aquilonem tribus à ciuitate Beryto, & totidem cōtra Auſtrum à Biblo miliaribus mare magnum ingreditur. Nomen Adonis ſortitus, ab Adonide Bibliorum & Cypriorum regis filio, quem ob formæ excellentiam Venus in delitijs habuit. Quo, dū in nemore venatur, primo ætatis flore apri dente ſub inguine percuſſo & occiſo, quotannis à Gentilibus in menſe Iunio tum in Biblo Phœniciæ vrbe, in qua & templum habuit, tum alibi gentium, ſolenni ritu anniuerſaria occiſionis eius dies ingenti planctu celebrabatur. quo die, ſi Luciano credimus, fluuius hic inſtar ſanguinis rubeſcebat. Idem fluuius Chriſtianorum tempore Canis vocatus eſt. ad quem Hieroſolymitanum regnum ac Patriarchatus terminabantur; & Antiochenus Patriarchatus & Comitatus Tripolitanus incipiebant. In huius fluuij oſtio excelſi, aſperi & prærupti attollūtur montes, qui Climax, id eſt, gradatio ſiue aſcenſio vocātur. penes quos Lycus fluuiꝰ in mare prorumpit. Hi cùm iter facientibus iuxta mare aditum negarent, Imperator Antonius difficultatem iſtam tollere cupiens, montes incidi iuſſit, ac anguſtam inter montes viam aperuit. quod epigramma in ea exciſione, hoc modo inſcul- Pli.5. nat. hiſt. 20. Ptolem. Ezec.8. Hieron. ibi. Tyr. bell. ſacr. li.10. ca.5.19.& lib.14.ca.14.& lib.16.ca.29. Vitriac. ca.33.34. Brev.us 1. Domin. Mars. Niger geograp. Aſia tā.4.

ptum indicat: Imper. Cæſ. Antonius pius, felix, ſemper Aug. Brit. Max. Parth. Max. German. Max. Pont. Max. montibus imminentibus Lyco flumini cæſis, viam delatauit per Antonianam ſuam. Quæ quidem via ob anguſtiam & imminentes montes periculoſiſſima ac pene imperuia eſt, vt pauciſſimi viri facili negotio numeroſo exercitui hic tranſitum impedire poſſent. Nam latitudinis vix habet cubitos duos, at lõgitudinis ſtadia quatuor. Nomen hiſce anguſtijs à Cane fluuio, cui tranſitum præbet, à quibuſdam Paſſus Canis inditum eſt. ab alijs verò ob frequentes paganorum Chriſtianis hunc tranſitum prohibentium excurſiones, Paſſus pagani dicitur. Quem Chriſtianorum exercitus aliquoties non ſine ingenti periculo tranſijt.

7.

ALAB, aliàs Ahalab, Hieronymo Chalab, vrbs valida. De hac etiam cultores priſtinos tribus Aſer primis annis expellere non potuit. Iudic.1. Hieron. in loc. Hebr. lit. C.

8.

ALBVM promontorium, vbi inter prominentes montes & æſtuoſum mare arctus & periculoſus tranſitus eſt. Tyr.7. bel. ſac. 22. Bonauent. Mercat. Stell.

9.

ALCATH, aliàs Elcath, & Elrath, Hieronymo Elehath, ciuitas, quæ cum ſuburbanis ſuis de tribu Aſer data eſt Leuitis. Ioſ.19. 21. Hieron. de loc. Hebr. lit. E.

10.

AMAAD, Hieronymo Amath, ciuitas tribus Aſer. Ioſ.19. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

11.

AMMA, Hieronymo Amna, ciuitas fortis Aſer. Ioſ.19. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

12.

AMON, ſeu Hamon ciuitas in tribu Aſer. Ioſ.19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

13.

ANIEL, aliàs Anee, in tribu Aſer. Hiero. de loc. Hebr. lit. A. & B.

14.

ANTILIBANVS mons fœcundus, & optimis vineis abundans, ad Orientem à Sidone vno miliario diſtat. Qui verſus Auſtrum à fluuio Eleuthero ſumens initium, & contra Aquilonem vltra Tripolim ad ciuitatem Archis vſque vergens, triginta miliariorum ſpatium abſoluit. Nec à mari magno vltra duo miliaria recedit, niſi iuxta Tripolim, vbi ferè tribus ab eo miliaribus ſeiungitur. In quibuſdam autem locis mari tam propinquus eſt, vt ipſum contingat, & ab eo alluatur. Broc. itin. 1. Breid. ibid.

15.

APHEC, aliàs Afeg, munita vrbs fortis Aſer: cuius etiam habitatores priſtinos Aſeritæ initio delere non potuerũt. Ioſ.19. Iud. 1. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

16.

AQuæ Maſerephot, aliàs Maſſerephoth, Hieronymo Maſrephothmaim. Salinæ ſunt iuxta mare magnum, vbi tempore excreſcentis & inundãtis maris, aqua in alueos quoſdam fluit: & aut ſolis feruore, aut igne in ſal excoquitur. Ad has vſque aquas filij Iſrael duce Ioſue perſecuti ſunt Chananæos. *Ioſ. 11. & 13. Hieronym. in loc. Heb. lit. M. Lev. in Ioſ. 11.*

17.

BAALGAD, aliàs Baalgath, mons. item & vrbs in Campo Libani ſub monte Hermon ſita. fortaſſis mons hic erit, cuius ſub nomine Ahalach meminit Hieron. in loc. Heb. Ioſ 11. 12. 13. Bonau. Bened. in interpret. nom. Hebr. Mercat.

18.

BACA vicus, vnde Galilæa ſuperior incipit: terramque Tyriorum dirimit. Ioſe. 3. bell. 2.

19.

BATHNE, in tribu Aſer. Hieron. de loc. Hebr. lit. B.

20.

BEDAR municipium, ſitum in Territorio Acon. quod cũ ſuis agris Balduinus I. rex Ieruſalem Bethleemitico Epiſcopo cum hæreditario iure dono dedit. Tyr. 11. bell. ſac. 12.

21.

BELFORT, aliàs Belciſort & Belloſort, à ſua pulchritudine ſimul ac fortitudine, vt æſtimo, nomen habens. munitiſſimum eſt caſtrum militiæ templi iuxta Horma ad Eleutherum fluuiũ in montanis ſitum. quod cùm Saladinus Aegypti, Damaſci, totiuſque Syriæ rex obſideret, adueniente valido Chriſtianorum exercitu, ſoluta obſidione, cum eis confligens, multis ex ſuis occiſis, terga dare compulſus eſt. Tyr.21. bell. ſacr.29. Herol. contin. belli ſacr. libr.2. cap.4. Vitriac. cap.95. Breid. itin.1.

22.

BELVS, aliàs Beleus fluuius exiguus, ſed profundus, quem & Pagidã vocant, duobus a Ptolemaide ſtadijs diſtat. Qui è proximis montibus ſcaturiens, rotundã quandam cẽtum cubitorum præterlabitur vallem, admiratione digniſſimam, Plinio Cendeuiam paludem appellatam: vbi primò compertum fuiſſe vitrum, idem autor ſcribit: vitreã enim habet *Ioſe. 2. bel. 9. Plin. lib. 5. al. 6. ca. 19. Tyr. bell. ſacr. lib. 10. c. 26. & li. 13. ca. 3. & li. 20. c. 14. Vitriac. c. 25. & 84.*

habet arenam, ex qua igne liquefacta vitrum conflatur. quam cum exhauſerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rurſus impletur. Venti ſiquidem quaſi dedita opera, conuehunt illuc de circumiacentium montium ſupercilijs arenam iſtam, vtique communem: locus autem mirabili quadam natura tum ipſam arenam, tum alia quoq;, quæ ſuſceperit metalla, in vitrum ſtatim mutat. Mirabilius quoque illud videtur, quod iam conuerſæ arenæ in vitrum, quæcunque pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. meminit huius fluminis etiam Tacitus.

23.

BESARA, oppidum in Ptolemaidis ſitum confinijs, quod vigeſimo à Gaba ſtadio abeſt. Ioſephus in vita ſua.

24.

BETHDAGON, ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19.

25.

BETHEBEM, vicus in octauo miliario Ptolemaidis contra Orientem. Hieron. de loc. Hebr. lit. B.

26.

BETHEMEC, aliâs Bethemeth. ciuitas ſortis Aſer in valle ſita, vnde & nomen habet. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. B.

27.

BETHEN, ſiue Beten, ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19.

28.

CABVL, Hieronymo Chabol. ciuitas, quæ tribus Aſer terminus eſt. Ioſ. 19. Hier. in loc. Hebr. lit. C.

29.

CADES, quam Ioſephus Cedaſam, aliàs Cedeſſam nominat, vrbs eſt Tyriorum agro & regioni Galilææ propinqua. vbi Ionathas Machabæus Demetrij principes, validumque exercitum debellauit. 1. Machab. 11. Ioſe 13. ant. 8. & 2. bell. 19.

30.

CAMPVS Maſphe. Huc vſque Ioſue Chananæos perſecutus eſt. Ioſ. 11.

31.

CANA ſiue Chana maior, ciuitas eſt in tribu Aſer. Eſt quippe, inquit Hieronymus, & altera Cana, quæ minor appellatur, vbi Chriſtus aquam mutauit in vinum. ad cuius diſtinctionem maior hæc dicitur. Hinc erat mulier illa Cananæa, Syrophœniſſa genere, cuius filiam Dominus a dæmonio liberauit. Sunt tamen qui Cananæam dictam putant, quod ex poſteritate Chanaan ſuperſtes eſſet.

Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. C. *Matt. 15. Mar. 7.*

32.

CASTRVM Lamberti, ſiue Lamperti. verſus Aquilonem à Ptolemaide quatuor, contra Auſtrum verò à Sandalio caſtro tribus diſtans miliaribus, ſub monte Saron iuxta mare ſitum, vineis, hortis, aquis, atque fluminibus abundat. Broc. itiner. 1. Breid. ibidem.

33.

CASTRVM nouum. Chriſtianorum præſidium in montanis, quæ Tyrenſi vrbi ab Oriente adiacent, ſitum. in quo nobilis Baro Hemfredus de Torono, Hieroſolymitani regni Conſtabularius, qui id ædificauerat, defunctus eſt. Poſt cuius mortem ſequenti ſtatim menſe Saladinus rex prædictum caſtrum obſedit, crebriſque inſultibus & denſo ſagittarum nimbo præſidiarios Caſtri milites ſatigauit. Quo in opere cùm vnus ex intimis eius ſagitta occideretur, eius morte conſternatus, ſoluta obſidione diſceſſit. Tyr. belli ſac. lib. 21. cap. 27. & lib. 22. cap. 5. & 24.

34.

CASTRVM Regium, quondam dominorum Teutonicorum. quod contra Vulturnum à Caſtro Indi tribus, contra Africum autem à tabernaculo Aber Cinæi quatuor miliaribus in valle ſitum, optimiſquibuſque fructibus abundabat. Broc. itiner. 3. Breid. ibid.

35.

CHALI ciuitas, quæ tribus Aſer terminus eſt. Ioſ. 19.

36.

CYDOESSA. in ſuperiori parte ciuitatis Giſcalæ mediterraneus & validiſſimus eſt Tyriorum vicus, Galilæis ſemper exoſus. vbi Titus, cum Giſcalam obſideret, caſtra poſuit. Ioſe. 4. bell. 4.

37.

ELEVTHERVS fluuius. qui ex Libano monte in Ituræa prorumpit. & per regionem Emath & Roob, atque Galilæam gentium fluens, Velanam vrbem ac caſtrum Belcifort alluit: tandemque iuxta ciuitatem Horma, tribus ferè à Tyro Aquilonem verſus, duobus autem à Sarepta contra Auſtrum miliaribus, mari magno miſcetur. Hic fluuius teſtudinibus abundat. de quo Plinius ſic ſcribit: Teſtudines Phœnicio mari vltro veniunt ſtatuto tempore anni in amnē Eleutherum effuſa multitudine. Ad hunc vſque fluuium Ionathas Machabæus Ptolomæum Philo-

Broc. it. 1. Breid. ibid. *Poſtell.* *Tyr. 7. bel. ſacr. 22. & 13. bell. ſacr. 9.* *Plin. Lib. 9.*

1. Machab. 11. & 12. Ioſ. 13. ant. 7. & 8. Item 13. ant. 4. & 1. bell. 13.

metora Aegypti regem comitatus eſt. Per eundem fluuium Demetrij principes ac milites à facie Ionathæ jn Amathite regione caſtrametantis, ſibi timentes, incenſis noctu caſtris clam fugam cæperunt. Huius fluuij Ioſephus, Plinius, Ptolomæus, alijque aliquoties mentionem faciunt.

38.

ELMELECH, aliàs Elmeleth, Hieronymo Alimelech. ciuitas in tribu Aſer. Ioſe. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

39.

ENOCH ſiue Henoch, Ioſepho Enoſa, aliàs Henochia dicta. ciuitas omnium in toto Orbe prima. quam Cain in Libano monte ædificauit, muriſque communiuit. atque ex nomine Enoch ſeu Henoch primogeniti ſui, Enoch vocauit. Geneſ. 4. Ioſe. 1. ant. 4. Poſtell.

40.

GABALA, mediterranea vrbs Galilææ, quam Herodes Aſcalonita inſtaurauit. Ioſe. 13. ant. 21. & 15. ant. 10. Ptolom.

41.

GABARAGANA, & Gadare, oppida iuxta Giſcalam, quorum populi Gabaraganæi & Gadareni dicti, vnà cum Tyrijs, collectis validis copijs irruentes, ciuitatem Giſcalam expugnauerunt: qua incenſa atque diruta, domum ſe receperunt. Ioſephus in vita ſua.

42.

GEORGIA S. Georgij caſtrum, in quo ipſe natus eſt, à Ptolemaide directè contra Orientem quinque miliaribus, à Naaſon autem verſus Occidentem quatuor miliaribus, in valle pingui tribus Aſer, in montanis ſitum. Breid. itin. 4. Bonaueut. Mercat.

43.

GISCALA, Galilææ ciuitas firmis portis & muris munita, ac populo frequens. patria ſeditioſi illius ac nequitia nobiliſſimi Ioannis Leuiæ filij. Quam Veſpaſiani tempore primò (vt & ſupra memini) vicini populi, Gadareni, Gabaraganæi, & Tyrij expugnauerunt, incenderunt, atq; diruerunt. Quæ Ioſephi fortiſſimi ducis Galilææ, & poſtea hiſtoriographi, iuſſu per prædictum Ioannem Leuiæ filium inſtaurata ac mœnibus cincta: propter rebellionem ab eiuſdem Ioſephi militibus eſt direpta. Eadem poſtea à Tito cæſare per deditionem capta eſt. Huius ciuitatis frequens in Ioſepho fit mentio. Ioſe. in vita ſua, & 2. bell. 25. 26. 27. & 4. bell. 1. 4. & cæt.

44.

HACOC, quæ aliàs Hucoc, Hucac, Acoc, Acuc, & Aſach dicitur, ciuitas eſt Leuitarum in tribu Aſer. 1. Paral. 6.

45.

HELBA, Hieronymo Elba, ciuitas fortis Aſer, de qua tribus Aſer accolas priſtinos expellere nequiuit. Iudic. 1. Hiero in loc. Hebr. lit. E.

46.

HELHACER, præſidium in territorio Sidonienſi ſitum. quod a quibuſdam prædonibus occupatum, cùm anno reparatæ ſalutis milleſimo centeſimo vigeſimo octauo Guaremundus Patriarcha Hieroſolymitanus obſideret, contracta ægritudine, Sidonem deportatus, obijt. Tyr. 13. bell. ſacr. 25.

47.

HERMON mons, Hieronymo Aermon. ad cuius radices in terra Maſpha Euæi ſiue Heuæi, aliàs Aeuei habitabant. quorum regionem Ioſue obtinuit. Ioſ. 11. & 13. Iudic. 3. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

48.

HETHALON vrbs. quæ terræ promiſſionis ad Septentrionem terminus eſt. Ezech. 47. 48.

49.

HORMA. ciuitas in tribu Aſer iuxta Eleutherum fluuium in colle ſita. Ioſ. 19. Breid. itin. 1.

50.

HOSA, ſeu Oſa. ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. O.

51.

IEPTAEL, ſiue Iephthahel, Vallis, & torrens, qui fluit contra Ieconam: atq; tribuum Aſer & Zabulonis terminus eſt. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr.

52.

INDI, ſeu Indin, caſtellum fratrum Teutonicorum, verſus Vulturnum à Ptolemai de quatuor, contra Africum autem à Caſtro regio tribus miliaribus, in montanis Saron ſitum. Broc. itin. 3. Breid. ibid.

53.

LABANATH ciuitas, quæ tribus Aſer terminus eſt. Ioſ. 19. Hierony. de loc. Hebr.

54.

MAARA Sidoniorum, latinè ſpelunca Sidoniorum, cuius in libro Ioſue fit mentio: quæ poſtea cauea Tyri dicta eſt. ſpelunca eſt inexpugnabilis, atque Chriſtianorũ municipium in Sidonienſi territorio ſitum, quod anno poſt natum Chriſtum milleſimo centeſimo Ioſ. 13.

centeſimo ſexageſimo ſeptimo præſidiarij milites pecunia corrupti Saracenis tradiderunt. Tyr.19. bell. ſacr.11.

55.

Num. 34. Ioſ.1.5.9. 15.16.&c. MARE magnum, ſic dictum, quod cæteris terræ promiſſionis maribus amplius ac ſpatioſius ſit, diuerſa habet nomina. Nam & Mare Mediterraneum, item nouiſſimum, atque Occidentale appellatur. Mediterraneum quidem, quòd per medias terras diffunditur, atque Aegyptum ab Aſia minore, & Africã à noſtra Europa ſeparet. Nouiſſimum, reſpectu maris mortui dicitur, quod ad Orientem Iudææ ſitum, primum vocatur. Occidentale verò, quòd Palæſtinæ regio ita ſita ſit, vt hoc mare in Occidentis plaga habeat: nam totum Occidẽtale latus eius alluit. Quapropter & D. Hieronym. admonet, mare hoc in ſcriptura ſacra ſemper pro Occidente poni. Præter dicta, & alia plura, ſecundum regiones quas alluit, ſortitur vocabula. Quidam etiam volunt per Tharſin nonnũquam mare hoc ſignificari, apud Ionam prophetam, & Pſalmo ſeptuageſimo primo.

Deut.11. Zach.14. Hieron. in Ioel.2.& Zach.14. Hier. quæſ. Heb. in Ge. ca.13.& in Eze.c.46. Io. Bened. in interpretat. Hebra. nom. in dictione Tharſis. Iona 1. Pſal.71.

Huius maris talis eſt natura, vt fluxu & refluxu parum creſcat aut decreſcat: cùm Oceanus locis quibuſdam ſurgat ad octonos cubitos, præſertim apud Septentrionales. Aquæ eius ſalſæ ſunt: ac piſcibus abundant. Illic enim reptilia, quorum non eſt numerus, animalia puſilla cum magnis, draco, cete, & plurimæ ſpecies, imò (vt Hieronymus ait) genera piſcium, multitudinis nimiæ. vbi tanta ſolet piſcium capi multitudo, vt non ſolùm finitimis, verùm etiam remotis vrbibus vberrimas & inauditas præſtet commoditates.

Vitriac. cap.33. Pſal.103. Iona 2. Matt.12. Ezech.47. Hieron. ibi. Tyr.20. bel. ſacr.15.

56.

MEMNONIS ſepulcrum. quod prope Belum fluuium & Cendeuiam paludem ſitum eſt. Ioſe.2. bell.9.

57.

MEROTH. terminus ſuperioris Galilææ verſus Occidentem. Ioſe.3. bell.2.

58.

MESSAL, quæ & Maſal, & Maſan dicitur, ciuitas in tribu Aſer iuxta Carmelum ad mare, ſeparata Leuitis. Ioſe.19.21.1. Par.6. Hieron. in loc. Hebr.

59.

MONS fortis, aliâs mons feret. caſtrum fratrum Teutonicorum, verſus Boream à Ptolemaide quatuor, contra Africum verò à caſtro Thoron totidem miliaribus diſtans. Broc. itin.2. Breid. ibid.

60.

MONTES excelſi, qui Tyrenſi vrbi ab Oriente adiacent, in quibus dominus caſtri Thoron ſiue Torono, magnas & ampliſſimas habebat poſſeſſiones. Tyr.13. bel. ſac. 13.&17. bell. ſ.14.&22. bell. ſa.24. Vitriac. cap.43.

61.

NEHIEL, ſiue Neiel ciuitas, quæ terminus eſt tribus Aſer. Ioſ.19.

62.

OOLI ciuitas in tribu Aſer. Hieron. de locis Hebr.

63.

PHOENICIA, ſiue Phœnice & Phœnix, inclyta Syriç regio eſt, tam in ſacris literis, quàm apud hiſtoricos celebris. quæ ab Aquilone à Valanio fluuio ſumit initium. & in longitudine verſus Auſtrum vltra Carmelũ mõtem vſque Caſtrum peregrinorum iuxta Doram ciuitatem extenditur. in latitudine verò à mari magno Orientem verſus vltra Libanũ montem vſque Damaſcum porrigitur. Magnæ & egregiæ in hac prouincia ſunt ciuitates: nempe Tyrus, Ptolemais, Sidon, Paneas, Berytus, Biblus, Botrus, Tripolis, Antaradus, Archis, & multæ aliæ. Teſtatur D. Hieronymus, quòd apud Hiſtoricos etiam Galilæa & Samaria ad Phœnicen pertineant. Quin & Mare Phœnicium ab ea nomen habet. Ipſa verò, vt Phœnicia diceretur, à Phœnice rege Agenoris filio, nomen ſortita eſt. qui cũ Cadmo fratre de Thebis Aegypti in hanc regionem profectus, ei primus imperauit: Tyrumq; inſtaurans, eam huius prouinciæ conſtituit metropolim. Idem excellenti ingenij acumine primus Phœnicibus Græcas quaſdam tradidit literas, artemque ſcribendi docuit. Præterea vermiculum inſtituit. vnde & color ille Phœniceus dictus eſt. qui poſtea vna mutata litera, dicitur puniceus, id eſt, purpureus vel rubeus. qui ex inciſorum conchyliorum colligitur cruore, quo lanæ, panni, & veſtes in Tyro tingũtur. Huius Phœnicis frater Cadmus, fraterni æmulus ingenij, vt ipſe quoque ſibi æternum nomen pararet, quas frater Phœnicibus literas tradiderat, è Phœnicia in Græciam detulit. Vnde Ioſephus Phœnices Græcas literas inueniſſe ſcribit. Quod & Lucanus deſignans, dicit:

Gen.14. 3. Eſd.2. 2. Mach.3. Act.11.15. 21. Ioſe 15. ant.12. Tyr.11. bell. ſac.17. Vitr.c.98. Bro. in præfat. deſcri. locor. terr. ſanctæ. & item. 1. Breid. ibid. Hier. in lo. act. Apoſ. lit. I. Plin. lib.5. cap.12. Euſeb. in Chronic. tẽpore Ioſue ducis Iſra. Tyr.1. bell. ſacr.11. Vitriac. cap.44. Lucan. l.3.

Phœnices primi (famæ ſi creditur) auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

64.

PLANICIES Libani, ſiue campus Libani ſubter montem Hermon. Ioſ.11.c.

65.

PONS Beli fluuij. quem, cum eo loco qui inter Ptolemaidem & pontem interiacet, anno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo, in eiuſdẽ vrbis obſidione Fredericus Frederici Sueui Imperatoris filius, cum Germanis defendendum ſuſcepit. Venetis & Genuenſibus ad Ptolemaidis Orientem, Flandris autem, Hollandis, & Friſijs ad eius Septentrionem, ſtationem habentibus. Herold. conti. bell. ſacr. lib.2. cap.7.

66.

Hieron. to. 1. epiſt. 27. ad Euſtoc. & to. 3. in loc. Hebr. lit. A. & in loc. Act. Apoſt. lit. P. & to. 6. in Amos ca. 1. Broc. itin. 1. & 6. b. Breid. itin. 1. Iudic. 1. Broc itin. 1. Breid. ibi.

PTOLEMAIS, aliâs Ptolemaida, à Ptolomęo quodam Aegypti rege ſic dicta, quæ prius Accho ſeu Aco, & Cod ſiue Coth appellabatur; Plinio quoque Colonia Claudij dicitur, nunc autem Acon & Accon vocitatur, maritima & celebris Phœnices vrbs eſt. verſus Septētrionem à monte Carmelo quatuor, verſus Meridiem à Caſtro Lamberti totidem, à Hieroſolyma verò triginta ſex miliaribus diſtans.

Hæc in diſtributione terræ tribui Aſer ſorte aſſignata, nunquam ab Aſeritis aut filijs Iſrael fuit poſſeſſa: ꝙ priſtinos habitatores eius expellere nequiuerint. Inſignis enim & munitiſſima vrbs eſt, mirabilibus cincta muris & antemuralibus, portis, turribus, foſſis, & caſtris fortiſſimis: triangularem in modum clypei habens formā, cuius duo latera mari magno iunguntur, tertium verò planiciem terræ reſpicit.

Ioſe. 2. bell. 9.

Nam ab Oriente magnus atque planus latitudinis duorum miliariorum ciuitati adiacet Campus, fontibus irrigu⁹, fertilis valdè, & ab optimis paſcuis, agris, vineis, amœniſſimiſque hortis, ex quibus diuerſi generis habentur fructus, commendatus.

Tyr. bell. ſacr. lib. 7. c. 22. & li. 10. c. 26. & li. 15. c. 27. Vitri c. 93.

Hic olim Fulco Hieroſolymorum rex, dum leporem venatur, à ſupināti equo ruens, oppreſſus eſt.

Huic planiciei ad Orientem continui ſuccedunt montes, per ſexaginta ſtadia ab vrbe diſparati, ſed ad Galilæam pertinentes. Ex quibus fluuius quidā ſcaturit, qui agros, campos, & hortos irrigando fœcundās, atque vrbem ipſam præterfluens, tandē à mari abſorbetur. Ab Auſtro commodiſſimus atq; multarum nauium capax portus eſt: qui partim intra vrbis mœnia, partim inter littus & mare ſitus, nauibus tutam & tranquillam ſtationem, ciuitati vero maximum lucrum prębet.

Monachus Florētinus Acconenſis epiſc. li. de recuperata Ptolemaide. Herold. cont. bell. ſacr. lib. 2. c. 7. 9. & l. 4. cap. 13. 1. Mach. 5. 10. 11. 12. 13. 2. Mach. 13. Act. 21.

In cuius medio inſignis turris eſt, quæ quòd Beelzebub olim fanum celeberrimū fuerit, Turris Muſcarum vocatur. quam etiam Pharum fuiſſe Heroldi videtur eſſe opinio. quod nempe eius vſus fuerit, tempore nocturno, nauium curſui ad prænuncianda vada ignes oſtendere. Huius vrbis frequens in Machabæorum libris fit mētio. in qua Ionathas Machabæus purpura indutus, latus regis Alexandri ſponſi in nuptiarum ſolennitate clauſit. Eandem poſtea ingreſſus, perfidę ac proditoriè à Ptolemenſibus captus eſt: atque mille Iudæi, qui cum eo intrauerant, gladio interfecti. In hac vrbe Paulus Apoſtolus a Tyro veniens, vnam diem apud fratres egit.

Tyr. bell. ſacr. lib. 10. cap. 26. & li. 12. c. 27. & li. 13 c. 2 & li. 14. cap. 12. 13. 14. Herold contin. bel. ſacr. lib. 4. c. 11. & 12.

Cùm à Chriſtianis Ptolemais poſſidebatur, Epiſcopali ſede, quæ Tyrenſi Archiepiſcopo ſuberat, clarebat. Cuius Epiſcopatus titulum etiamnum vſurpat, qui vices gerit Epiſcopi ciuitatis Monaſterienſis in VVeſtphalia. Inſigne hic fuit templum S. Crucis, & alterum S. Sabbę, atque hoſpitale dominorum Teutonicorum. Nec non munitiſſima caſtra & turres, inter quas illa, quam maledictam appellant, excellebat. Aedes tum publicæ, tum priuatæ, magnificæ atque pulcherrimæ.

Tyr. 10. bel. ſac. 25. Vitriac. cap 21.

Hanc ciuitatem anno à natiuitate Domini ſexcenteſimo trigeſimo ſexto Saraceni duce Haomaro Chriſtianis eripuerunt. Eandem anno Domini milleſimo centeſimo quarto Chriſtiani duce Balduino primo, Hieroſolymorum rege, Genuenſium claſſe ſeptuaginta nauium roſtratarum, quę vulgo galeæ vocantur, adiuti, terra marique per dies viginti continuos oppugnando, expugnauerunt. Genuenſibus autem pro data opera, tertia redituum pars quæ ex maritimo vectigali in portu Ptolemaidenſi colligeretur, in ciuitate verò eccleſia, & in vico quodam plena iuriſdictio in perpetuum conceſſa eſt: & iuxta ſingulorum merita poſſeſſiones & domicilia à Rege aſſignata ſunt.

Vitriac. c. 95. & 99. Herold. continuat. bell. ſacr. l. 1. cap. 7. & lib. 2 ca. 11. & li 5. ca. 6. 7. & li. 6. ca. 7. & 10.

Deinde anno Chriſti milleſimo cēteſimo octuageſimo ſeptimo Ptolemais a Saracenis duce Saladino Aegypti & Syriæ rege recepta eſt. Rurſum anno ſalutis milleſimo centeſimo nonageſimo primo à Philippo Adeodato Francorum, & Richardo Anglorum Regibus tertio obſidionis anno eſt recuperata, & à Chriſtianis centum annis poſſeſſa fuit.

Poſtremò autem anno Domini ſupra mille ducentos nonageſimo primo à centū quinquaginta millibus Saracenorum violēter expugnata, incenſa, ac funditus ita euerſa eſt, vt ne quidem vllum vrbis monumentum relictum fuerit: ſed ruinarum materie ac ruderibus expurgato loco, ad arandum & ſerendum ager commodus fuit. Poſtea per Aegyptios Saracenos reſtaurata, & à quindecim millibus Turcarum diu obſidione cincta, expugnari nō potuit. Tandem verò longo poſt tempore, anno nimirum Domini milleſimo quingēteſimo decimo ſeptimo in Turcarum Imperatoris poteſtatem redacta, eius nunc acerbiſſimum ſeruitutis iugum experitur.

67.

Cant. 4. Tyr. 7 bell. ſa. c. 22 & 13. bell ſa. 3. Bro. itin. 1. Breid. ibid. Sal. tom. 9. cap. 10.

PVTEVS aquarum viuentium, cuius in Canticis Salomonis fit mentio, iuxta viā, quæ Tyrum ducit, ſitus, egregius eſt & admirabilis: atque verſus Aquilonem a Sandalio caſtro paulo amplius quàm miliari, verſus Auſtrum verò à Tyro paruo miliario diſtat. Quamuis autem ſingulariter, puteus, dicatur, ſunt tamē quatuor fontes quadrati; quorum ille qui præcipuus eſt, in vnoquoq; quadrati latere, quadraginta; reliqui verò vigintiquinque cubitos habēt. Omnes muris fortiſſimis, de duriſſimis lapidibus inſolubili opere obfirmatis, concluſi. vnde varij deducuntur aquæductus & riui. qui totam Tyri planiciem, omneſque eius hortos irrigant & fœcundāt. Diſtant hi fontes à mari magno paulò amplius quàm arcus iacere poteſt: in quo tantillo ſpatio ſex molas agunt. & deinde ſe mari miſcent.

68.

RAMA in tribu Aſer. Hieron. de lo. Heb. lit. R.

69.

Ioſ. 19. 22. Iudic. 1. 1. Par. 6. Iudic. 18. 2. Reg. 10.

ROOB, ſiue Rohob, Hebraicè Rechob & Bethrechob dicta, potens vrbs eſt tribus Aſer; Leuitis cum ſuis ſuburbanis ad inhabitandum data. à qua & circumiacens terra, quæ Cæſaream Philippi vſque extenditur, Regio Roob nominatur.

Num. 13. Hieron. in loc. Hebr. litt. R.

Miſſi à Moyſe de Cadesbarne duodecim exploratores terrę Iſraëli promiſſæ perluſtrādi gratia, totam in longum peragrati Palæſtinam, in hanc vſque regionem progreſſi fuiſſe leguntur.

70.

Tyr. 11. bel. ſacr. 30. & 13. bell. ſ. 3. 9. 13. & 18. bell. ſ. 15. Vitriac. ca. 29. & 43. Broc. itin. 1. Breid. ibid.

SANDALIVM, munitiſſimum caſtrum, quondam ab Alexandro magno, Macedonum rege, cùm Tyrum oppugnaret, in Iſthmo & littore maris iuxta limpidum & ſalubrem fontem ædificatum: quod à ſuo nomine Alexandrium vocauit. Vulgus vero, qui Arabicè Alexandrū Scandarum, & Alexādrium Scandariū dicit, euphoniç cauſa r. in l. cōuerſa, id Scandalium, alij autē corrupto prorſus vocabulo, Sandalido & Laudalcon vocarunt. Situm vero eſt in agro peramœno, fontibusq; ac riuulis irriguo, frumento, paſcuis, ficetis, & oliuetis, omnisq; generis fructibus feraci. à Caſtro Lamberti & monte Saron verſus Aquilonem tribus; a Puteo autem aquarum viuentium verſus Auſtrum paulo ampliùs quàm vno miliari diſtans. Anno Chriſti milleſimo centeſimo decimo ſeptimo idem hoc caſtrum Hieroſolymorum rex Balduinus primus, cùm & ipſe Tyrum expugnare vellet, collapſum inſtaurauit; ac quibuſdam è ſuis nobilibus, qui ab eius appellatione nomen ſuum nobilitarunt, poſſidendum defendendumque tradidit.

71.

Lir. in 3. Reg. 17. Ioſe. 8. ant. 13. Hieron. de loc. Hebr. lit. S. Tyr. 7. bell. ſac. 22. Vitriac. ca. 44. Fretel. Bro. itin. 1. Bre. ibid. Herold. 2. cont. bell. ſacr. 17. 3. Reg. 17. Luc. 4. Hier. praef. in Ionam Proph. Auguſt. de mirabil. ſacr. ſcripturæ lib. 2. cap. 17.

SAREPTA Sidoniorum ciuitas, cuius ruinæ, quæ adhuc cernuntur, antiquam eius magnificentiam teſtantur, Hebraicè Sarphath dicta, à ſilua iuxta eam exiſtente nomē habere ſcribitur. Sita eſt quaſi media inter Tyrum & Sidónem, in via publica, non procul à littore maris. & ab Eleuthero fluuio verſus Aquilonem duobus; à Sidone autem verſus Auſtrum totidem miliaribus diſtat. A generoſo vino hæc ciuitas à poëtis commendata eſt. vnde Sidonius:

Vina mihi non ſunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quæq; Sareptano palmite miſſa bibas.

Hîc quondam Diuinus vates Elias apud mulierem viduam hoſpitio exceptus, eſuriens à paupercula paſtus eſt; eſurientemq; cum filio pauit: cuius hydriæ farina prophetæ beneficio non deficiebat; & lecythi oleum non minuebatur. Idem & filium eius paulò pòſt mortuum, in cœnaculo, vbi ipſe manebat (quod etiamnum oſtenditur) oratione ſua vitæ reſtituit. de quo tradunt Hebræi quod fuerit Ionas propheta, quem à cete deglutitum, tertio die Deus liberauit. Cum Sarepta à Chriſtianis incolebatur, Epiſcopali ſede nobilitata, (cuius titulo nunc Tornacenſes ſuffraganei vtuntur) Tyrenſi archiepiſcopo ſubiecta erat. Hanc hodie Saphet vocari perſuaſus eſt Poſtellus.

Ty. 12. bel. ſa. 12. & 14

Porrò in Abdiæ prophetia ſecundum ſpiritualem intelligentiam, Sareptam pro Gallia ſeu Francia, & Boſphorum pro Hiſpania ſumenda eſſe, Rabbi Salomon, & Rabbi Dauid, Liranus, Pagninus, aliique teſtantur. Chriſti enim ſalus a Chananæa vſque in Galliā, Hiſpaniam, & Germaniam tranſmigrauit, totumque per Orbem diuulgata eſt.

Abdia 1. Lira. ibi. Pag. in lib. interpreta. nomin. hebraic. Io. Benedi. Pariſ. ibid.

72.

Br id. iti. 1. 3. Reg. 17. Vitr. ca. cap. 44. Hiero. to. 1. epiſt. 17. in epitaph. Paula.

HOC loco ante Auſtralem Sareptæ portam, Elias ocim ad Sareptanam viduam duo ligna colligentem venit, & cum ea locutus eſt. vbi poſtea Chriſtiani ſacram ædiculā cum turri erexerunt. Quam Hieronymi ætate Paula nobilis vidua Romana, cùm ſacra Palæſtinæ loca peragraret, ingreſſa, Dominum Saluatorem, vt idem Doctor teſtatur, in ea adorauit.

73.

Iſa. 33. 35.

SARON mons, aquis, fluminibus, hortis & vineis abundans, iuxta Caſtrum Lamberti non longè à mari ſitus eſt: atque verſus Aquilonem à Ptolemaide quatuor, verſus Auſtrum verò à Sandalio caſtro tribus miliaribus diſtat. cuius iuga vſque ad caſtrum Indi ſe extendunt. Broc. itin. 1. & 3. Breid. ibid.

74.

SCALA Tyriorum. Mons eſt altiſſimus, qui verſus Septentrionem à Ptolemaide ſtadijs centum abeſt Ioſe. 2. bell. 9.

75.

SCOPVLI, qui inter Sidonem & Sareptam ſunt. Tyr. 7. bell. ſacr. 13.

76.

SIDA maritimus Phœniciæ vicus, qui viginti ſtadijs a Tyriorum vrbe diſtat. ex quo Zoſimas vir Sanctus & Prophetiæ dono & miraculis illuſtris, ortundus; in monaſtico tugurio, quod ad vicum hunc ſitum, à Cęſarea Paleſtinæ ſtadijs prope quingentis diſtabat, ſolitariam degit vitam. Nicephor. Hiſt. Eccleſ. lib. 17. cap. 4.

77.

Ioſ. 11. 19. Hier. in lo. Hebr. lit. S. & in loc. act. Apoſt. litt. S.

SIDON, corruptè Sydon, perantiqua, opulenta, & celebris Phœnices vrbs, atq; inſigne emporium. cuius magnitudinem etiamnum ipſæ eius ruinæ docent. Chananæorum olim ad Aquilonem reſpiciens terminus fuit, poſtea verò regionis Iudææ.

Gen. 10. Hier. ibid. Ioſ. 1. ant. 12.

Quam Sidon primogenitus vndecim filiorum Chanaan iuxta Libani montis ortum condidit, eique nomen dedit, à quo in præſen-

tem

tem fere diem Sidon vocata eſt: nunc verò Said vocari Niger & Poſtellus teſtantur. Alij à piſcium vbertate, Sidona appellatam ſcribunt: nam piſcem Phœnices ſidon vocant.

Iuſtin. hiſt. lib. 18.

Commodiſſimum hæc ciuitas ſitum habet. diſtās enim a Sarepta verſus Aquilonem duobus, contra Auſtrum à Beryto quinque, & verſus Occidentem ab Antilibano monte, vno; a Cæſarea autem Philippi vndecim miliaribus; ab Occidente mari magno alluitur, tutoque ac tranquillo portu ditatur. atq; ab Oriente magnus & fertilis illi adiacet campus, qui aquarum fluentis fœcundus, optimis vineis, cannis mellis, fructiferis arboribus, ſiluis & pratis abundans, multam ciuibus præſtat commoditatem.

Broc. artic. 5. Breid. ibi. Vitriac. ca. 87. & 44. Ioſ. 1. an. 7. Tyr. 7. bell. ſacr. 22. Sal. to. 9. cap. 10.

Ipſa vero vrbs aëre ſaluberrimo fruēs, ſolida in rupe ſuper littus maris in longum ædificata, ab Aquilone in Auſtrum tendit. cuius vtrumque cornu duobus caſtris natura & arte validis munitur. Quorum vnum ad vrbis Aquilonem in rupe & corde maris ſitum quondam à dominis Teutonicis defendebatur. Alterum verſus Auſtrum firmo in colle extructum, à Templarijs cuſtodiebatur. Præter quæ & aliud caſtrum in meditullio ciuitatis conſtitutum erat. Incolarum plerique vitri & purpuræ artificio viuunt: atque olim in cedendis Libani mōtis lignis & lapidibus præſtabant. quorum opera tam Iudæorum rex Salomon, quàm Dux Zorobabel in templi ædificatione vſi ſunt.

Hier. in lo. act. apoſt. litt. S. 3. Reg 5. 3. Reg 5. 1. Par. 14. 2. & 2. Par. 2. 1. Eſd. 3. Ioſe. 8. ant. 2. & 11. ant. 4.

Quamuis vrbs hæc olim in ſortem tribus Aſer ceciderit, Aſaritæ tamen eam nunquam poſſederunt. quòd eius incolas expellere nō valuerunt. Vnde Sidonij ad Chriſti vſque tempora in gentium permanentes errore, Baal & Aſtaroth deos, & Aſtarten deam coluerunt. Quam & glorioſus Iudæorum rex Salomon gentilium vxorum ſuarum inſtinctu adorauit, & à Deo reprobatus eſt. Iſraëlitarum quoque rex Achab, cùm Ethbaal regis Sidôniorum filiam Iezabel duxiſſet vxorem, per eam ſeductus, & ipſe idôlum Baal coluit. ſuisque ſceleribus Dominum Deum Iſraël irritauit ſuper omnes reges qui fuerant ante eum. Quamobrem propter incolarum ſcelera, prout Diuinus ſermo per Ieremiam, Ezechielem, & Ioëlem prædixerat, Sidon primùm a Nabuchodonoſor Babyloniorum rege capta, & fame ac peſtilentia, gladioq; conſumpta eſt. & deinde ab Alexandro magno Macedonum rege expugnata.

Ioſ. 19. Iudic. 1. Hier. in lo. Heb. lit. S. Hieron. in c. in Oſee. 8. 3. Reg. 11. 4. Reg. 23. 3. Reg. 16. Ierem. 47. Ezech. 28. Ioel. 3. Hieron in Ezech 28. Ioſ. 11. an. 8. Q. Curtius de geſtis Alex. lib. 4.

At verò licet in idololatria nati, cum materno lacte idololatriam ſuxiſſent, ipſis tamen Iudæis, qui in vero Dei cultu tanto tempore per Moyſen & Prophetas edocti erant, ad recipiendum IESV Chriſti Euangelium longè fuiſſe paratiores, ipſe Dominus his verbis teſtatus eſt: Væ tibi Chorozaim, vę tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro & Sidône factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent. Veruntamen dico vobis: Tyro & Sidôni remiſſius erit in die iudicij, quàm vobis. Vnde & idem ipſe Saluator Iudaicam infidelitatem pertæſus, & veluti præſagium quoddam ædens Euangelij à Iudæis ad gentes transferendi, Tyri & Sidônis confinia, ſua præſentia viſitare dignatus eſt.

Marc 3. Luc. 6. Matt. 11. Luc. 10. Matt. 15. Marc. 7.

Atque Sidonios ſtatim poſt Chriſti aſcenſionem Chriſtianam fidem obuijs vlnis recepiſſe inde argumentum duci poteſt, quod Iulius cohortis Auguſtæ cēturio, cùm Paulum Apoſtolum vinctum Romam abducens Sidônem appuliſſet, eum humaniter tractare volens, ad amicos, quos in ciuitate habebat, ire, & curam ſui agere permiſit. Nam quòd multis ſæculis in Chriſtiana religione floruerit, & Epiſcopali ſede, quæ Tyrenſi Archiepiſcopo ſubiecta erat, fuerit dotata, hiſtoriographorum autoritate cuiuis ſatis notum eſt. Porrò titulum Epiſcopalem ab hac ciuitate nunc gerit Suffraganeus Archiepiſcopi Moguntini. Cùm anno à Chriſti natiuitate ſexcē teſimo trigeſimo ſexto Sidon in Saracenorū manus perueniſſet, Hieroſolymorū Rex Balduin⁹ primus anno Chriſtianæ ſalutis milleſimo centeſimo vndecimo inſtructa Danorum & Noruegiorum (qui ſacra loca viſitandi gratia apud Ioppen appulſi erant) nauium claſſe ciuitatem mari cingens, ac ſuo exercitu terra obſidione vallans, eam menſe Decembri cæpit. ac captam cuidā ex magnatorum ſuorum numero, Euſtachio videlicet Gremer iure hęreditario poſſidendam donauit. Danos autem & Noruegios pro nauata belli opera præter victum nihil exigentes, donarijs honorauit.

Act. 27. Tyr. 14. bell. 12. Tyr. 11. bel. ſacr. 14. Vitriac. cap. 27.

Anno verò partus virginei milleſimo ducē teſimo quinquageſimo Chriſtianiſſimus Gallorum Rex D. Ludouicus cùm pietatis cauſa quadriennio in Palæſtina hæreret, collapſam Sidônem reſtaurauit, ac ex Chriſtianis præſidiario militi tuendam tradidit. Cuius ſanctiſſimi regis eximia pietas in eo plus ſatis eluxit, quòd cum ad inſtaurandam Sidônem iter faciens iuxta viam aliquot Chriſtianorum inſepulta ac iam putrida cadauera offendiſſet, licet eorum grauiſſimum fœtorem Rex ferre vix poſſet, proprijs tamen ſuis manibus ea ſepeliuit.

Herold. 4. comt. bell. ſacr. 8.

Denique anno à natiuitate Chriſti milleſimo ducenteſimo octuageſimo nono à Saracenis Sidon hæc capta, etiamnum a Turcis poſſidetur.

Herold. 5. comt. bell. ſacr. 4.

78.

HOC loco ante Orientalem Sidônis portam, in via quæ verſus Ituræam & Cæſaream Philippi ducit, mulier Cananæa pro filia ſua dæmoniaca Dominum orans, quod poſtulauit impetrauit. Vbi poſtea à Chriſtianis ſacellum extructum eſt.

Mat. 15. Marc. 7. Breid. ita. 1. Sal. tom. 9. cap. 10.

79.

SILVA pinea, Berythenſium ciuitati vicina. quæ Chriſtianis eandem oppugnantibus vrbem, ad componendum ſcalas, ligneas turres, arietes, & alias quaſlibet rei bellicæ machinas, copioſam & idoneā præſtabat materiam. Tyr. 11. bel. ſacr. 13.

80. SLOR

80.

SIOR, ſiue Sihor, aliàs Syor. ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. S.

81.

Lanſen. comment. in concor. Euangel. cap. 61.

SYROPHOENICIA. ea regionis Phœniciæ pars eſt, quæ ad Boream Libani montis ſita, Syriæ potiori coniungitur. atq; ob huiuſmodi confinium, voce compoſita Syrophœnicia dicitur; & habitatores eius, Syrophœnices.

Marc. 7.

Ex hac prouincia mulier illa Cananæa oriunda fuit: quæ in Euangelio Syrophœniſſa genere fuiſſe ſcribitur.

82.

TERRA Chabul, ſiue Cabul, Ioſepho Chabalon, Chabelon, Chabulon, & Zabulon dicta, regio eſt Galilææ gentium, Tyriorum finibus vicina. Cuius viginti ciuitates non procul à Tyro diſſitas Tyriorum regi Hiram Salomon gratitudinis ergò dono dedit, quod magnam auri vim, maiorem argenti, & de Libano monte ligni lapidiſque copioſam materiam in templi atque palatij ædificium contuliſſet. quæ cum perluſtratæ regi Hiram, ob hoc quod graminis plenæ erant (vt inquit Hieronymus) diſplicuiſſent, Salomoni renunciauit ſibi ciuitatibus opus non eſſe, appellauitque eas terram Chabul, quæ vox, Ioſepho teſte, id quod diſplicet, Phęnicum lingua ſignificat. Hebraice verò, vt ait Rabbi Salomon, & plures alij, tenacitatē ſonat: terra quippe agri illius pinguis, argilloſa & vliginoſa erat, atq; ambulantiū pedibus facilè adhærens. Salomon autem ſpretas ab Hiram reſtaurauit ciuitates, & Iſraëlitis inhabitandas dedit. 3. Reg. 9. Ioſeph. 8. antiq. 5. & cont. Apion. Hieronym. in loc. Hebr. & Amos 1. Liran. 3. Reg. 9. 2. Paral. 8. & ibi Hieron.

83.

Tyr. bell. ſacr. lib. 11. ca. 5. & li. 13. c. 13. & lib. 17. c. 14. & lib. 21. cap. 27. 28. & libr. 22. cap. 5. 24. 28. Vitriac. cap. 45. & 95. Brocard. itin. 2. Breid. ibid.

THORON, aliàs Toronum, corruptè Choron. amplum & nobile caſtrum eſt, naturali ſitu & artificio muniriſſimum. quod in montanis tribus Aſer, quæ Tyro ab Oriente adiacent, ſitum: verſus Boreā à caſtro Montis fortis quatuor; contra Africum à ciuitate Aſor, totidem; verſus Eurum verò à Tyro ſeptem miliaribus diſtat. Aedificatum autem eſt anno nati Saluatoris milleſimo cēteſimo ſeptimo, cum Tyrenſium ciuitas adhuc a Saracenis detineretur, ad frequentes eorum cohibendum eruptiones, à nobili & magnifico viro Hugone de ſancto Abdemaro, vrbis Tiberiadis domino, in mōte excelſo admodum & cacuminato, in loco cui nomen priſcum Tyberim erat. Vnde ex inopinato prædictis ciuibus crebras intulit moleſtias: ac circumiacētem regionē ab hoſtium incurſu defendit.

Eſt autem caſtrum hoc inter Tiberiadem, Tyrum, & Cęſaream Philippi quaſi in medio conſtitutum, & cum grata aeris temperie, ſolum habet opimū, vineis & arboribus prorſus conueniens: ſed & frugibus & agriculturę commodiſſimum.

Ab hoc caſtro domini de Torono hæreditario iure nomen ſuum & nobilitatem trahebant: atque in eiſdem montanis fœcundas habebant poſſeſſiones. In inſigni eiuſdem caſtri eccleſia, quæ beatæ Dei genitrici & ſemper virgini ſacra erat, præclarus & potens Baro Hemfredus de Torono, Balduini tertij Hieroſolymorū regis Conſtabularius, Regiæq; militiæ præfectus, qui in Caſtro nouo obierat, debita magnificentia ſepultus eſt. Ibidem & Guido Hieroſolymitanus rex, cū Ptolemaidem à Saracenis occupatam triennio obſideret, ſedem habuit. Iuxta idem caſtrum poſtea Romanorum Imperator Hēricus ſextus cum ſuis Germanis caſtrametatus fuit.

Vitriac. cap. 91. & 102. Herold. contin. bel. ſacr. lib 2. ca. 4. 5. 3. & 1.

84.

Hieron. in Ezec. 26.

TYRVS, quæ Hebræo Syroque ſermone צור Sor, Zor, Tſor, vel Tzor appellatur, Gellio & alijs Sarra, vulgari autem vocabulo hodie Suri dicitur; vrbs omnium, quas Phœnicia habet, maxima & munitiſſima eſt, ac vniuerſæ Phœnices metropolis, domina maris, totiuſq; Orbis emporium; quod propter negotiationem, opulentiam, ac populi frequentiam, nedum in profanis, verùm & in ſacris literis longè eſt celeberrimum. Diſtat verſus Aquilonem à Puteo aquarum viuētium paruo miliari, contra Auſtrum ab Eleuthero fluuio tribus, contra Occidentem verò à ciuitate Aſor, nouem miliaribus. Secundum Hieronymum autem a Cæſarea Philippi viceſimo prope miliario, & à Tiberiade quaſi trigeſimo diſtare ſcribitur.

Ioſ. 19. Brocard. itin. 7. & 7. Breid. itin. 1. Hieron. in loc. Act. Apoſt. lit. T. Tyr. lib. bel. ſacr. 5. Sal. tom. 9. cap. 10.

Aedificata autem eſt circuli inſtar in rotūdam formam ſuper rupem duriſſimam. ac quondam, prout in Græcis Latiniſq; & barbaris hiſtorijs legimus, inſula fuit: quæ nullam habens de terra acceſſum, præalto mari, iuxta Q. Curtium quatuor ſtadijs, Plinio autem & D. Hieronymo ſeptingentis paſſibus à continente diuiſa, tota marinis fluctibus vndique ambiebatur. quamobrem in corde (hoc eſt, in medio) maris ſitam eſſe ſcribit Ezechiel. Sed opera primum Nabuchodonoſor Chaldæorum regis, deinde Macedonum regis Alexandri magni, vt melius expugnaretur, multis in breui freto aggeribus cōiectis, cōtinenti ab Oriente adiuncta, ex inſula facta eſt peninſula, qualis etiamnum cernitur. Verùm is à terra aditus, cuius latitudo iactu lapidis æſtimatur, poſtea quadruplici muro, eoque fortiſſimo & alto, ac vigintiquinque pedes ſpiſſo clauſus eſt. atque ſolidiſſima inſuper porta, & quæ propugnaculi loco erant, duodecim fortidinis miræque altitudinis turribus ſibi penè contiguis conſeptus eſt. Cui tam forti ædificio ab Auſtro Arx adhæret in rupe & capite maris ſita, inexpugnabilibus propugnaculis & turribus munitiſſima, egregijſque palatijs ornata. Ex parte maritima per circuitum vrbs tota duplici muro ac robuſtiſſimis portis, & iuſtæ altitudinis turribus æqua inter ſe proportione diſtātibus cincta eſt. inter quas ea quæ portæ ciuitatis Orientali imminet, ſicut & quæ viridis dicitur, nec non & illa quæ turris Tanariæ vocatur, pre cæteris eminebāt.

Q. Curtius de reb. geſtis Alexā. Mag. li. 4. poſt initi. Plin. lib. 5. cap. 19. Hiero vbi ſupra, et in Iſa. 23. & Ezech. 26. & 27. Ezech. 27. 28. Tyr. bell. ſacr. lib. 12. c. 2. et l. 13. ca. 5. 13. & lib. 19. c. 8. Broc. iti. 1. Breid. ibid.

Hieron. in Ezech. 26. & 27. — Ioſe. 8. ant. 3. & 9. ant. 13. — Tyr. 13. bel. ſacr. 3.

A Septentrionali vrbis parte præſtantiſſimus iuxta ac tutiſſimus intra ciuitatis mœnia Portus eſt, geminas inter turres cōcluſus: qui nauibus de alto venientibus tranquillam præbet ſtationem. Regio vrbi adiacens, quæ in Auſtrum tribus, in Septentrionem verò totidem miliaribus protenditur; atque in latitudine alibi duobus, alibi tribus miliaribus metitur, pinguis eſt glebæ, atque ab inſigni vbertate & amœnitate commēdata, multam præſtat incolis commoditatem. Limpidiſſimo enim fluuio, & Putei aquarum viuētium riuis, aliorumque plurimorum fontium aquis irrigua & fœcunda, hortis, varijſque generis arboribus ac frugibus ſcatet; atq; cannarū mellis, vnde ſaccarum colligitur, copiam habet.

Ezech. 27.

Ipſa autem vrbs magnificis columnis Pyramidibuſque marmoreis, nec non tam priuatis, quàm publicis ædificijs intrinſecus admirabilis fuit. vnde & hæc eius de ſua magnificētia apud Prophetam gloriabūda vox eſt: Perfecti decôris ego ſum, & in corde maris ſita. Cuius quidē priſtinæ iſtius gloriæ etiamnum plurima viſuntur veſtigia.

Hieron. in loc. Act. Apoſt. lit. T — Plin. 5. na. hiſt. 9.

Omnis vrbis huius nobilitas, Hierony. & Plinio teſtibus, conchylio atq; purpura conſtat. Nam incolarum plerique ex rubro marinorum inciſorum muricum ſiue conchyliorum ſucco, qui & oſtrum dicitur, nobili artificio purpureos pannos ac veſtes conficiunt. vnde & præſtantiſſimus iſtius generis color etiam hodie vrbis trahens nomen, purpura Tyria & Sarrana vocatur. Virg. lib. 4. Aeneid.

Tyrioq; ardebat murice læna. Idem:

Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat oſtro.

Sub num. 65. & 72. — 1. Machab. 10. — Matth. 27. Marc. 15. Ioan. 19. — 3. Reg. 9. 2. Par. 8.

Et Germanica noſtra lingua purpureus pannus *Scarlaken*, quaſi *Sarlaken* vocitatur. Arabes enim, ſeu Syros, apud quos nomē hoc originē ſumit, pro San, Scan: & ſimili modo pro Sar, Scar pronūciare: item colorē hunc à regione etiam Phœniceum, atq; vna mutata litera puniceum vocari, ſupra, cum Sandaliū & Phœniciam deſcriberemus, indicauimus. Quia verò purpuræ color, colorum omniū nobiliſſimus & ſplendidiſſimus eſt, hinc purpura antiquitus Cæſarum, Regum, & Romanorū magiſtratuum inſigne erat. vnde & Ionathas Machabæus ab Alexandro rege Syriæ, regio munere corona & purpurea ſtola donatus eſt: qua in feſtiuitatibus & nuptijs induebatur. Et Chriſtus Saluator noſter, quòd ſe Regē cōfiteretur, purpurea chlamyde rex illuſus eſt. Hinc & Agrippina Colonia Romanę Reipub. & filia & æmula, ſuos conſules in ſolennitatibus purpureo habitu honorat. Præter purpuræ artificium, in cædendis Libani mōtis lignis & lapidibus Tyrij quoque excellebant: atq; in re & pugna nauali peritiſſimi & maris maximè gnari erant. quorū opera, ſicut ſacra Scriptura teſtatur, Iudæorum Rex Salomon non in templi ſolùm ſtructura, ſed & in Indicis, pro adferendo auro, nauigationibus vſus eſt.

Ezech. 27. — Hiero. ibi. & in Iſa. 23. — Adam. Saſbout in Iſai. 23.

Præterea, quod ad magnū huius vrbis ſplēdorem facit, in Tyrum velut in mercatorum omnium commune quoddā receptaculum, ex omni orbis parte continua nauium claſſe precioſiſſimæ quæque merces conuehebantur: in celeberrimis ac quotidianis eius nundinis in longè diſſitas mundi partes diſtrahendæ. Nam, quod præſētia tempora etiamnum probant, omnium propemodum gentium in illa exercebantur commercia. cuius magnificas negotiationes Ezechiel propheta lato ſermone deſcribit. ſecundum cuius deſcriptionem Venetorum, Pariſienſium, & Antuerpienſium mercatus cum Tyriorum collatus, ne comparari quidem poteſt. His negotiationibus Tyrus diuitijs luxurioſa, ciuium multitudine, ac rerum omnium abundantia gaudebat: eiuſq; plateæ puerorum ac puellarum caterua, iuuenum ac virginū luſibus perſtrepebant. Hæc de Tyri ſitu & ædificijs dicta ſufficiant. cuius ſi munitionē ſpectes, arx magis quàm vrbs dicenda eſt: ſi negotiationē, mundi totius forum eſt: ſi magnificentiam & gloriam, regia quadam maieſtate fulgens, velut Regina inter cæteras vrbes eminet: ſi opes denique, faſtum & luxum attendas, orbis potius quàm vrbis nomen meretur.

Geneſ. 10. — Beroſ. — Tyr. 13 bel. ſacr. 1. — Bro. num 1. Breid. & id. Sal. 10. & cap. 10. — Iſai. 23. — Euſeb. in Chronic. — Ioſeph. 8. ant. 5. — Iuſtin. hiſt. lib. 18. — Benedic. in 1 Par. 14. & Iſa. 23. — Iſai. 23. — Hie. ro ibid. — Plin. lib. 5. cap. 19. — Ioſep lib. 1. con. Apion.

Quod verò ad Tyri originem attinet, certum eſt iuxta veterum traditiones atq; Beroſum, quòd Tyras ſeptimus filiorum Iaphet paulò poſt diluuium eam condiderit; illique à ſuo ſumptum vocabulo nomen indiderit. atque hinc Tyrus ab Iſaia à diebus priſtinis in conditionis ſuę antiquitate gloriata fuiſſe deſcribitur. Tempore Ioſue Iſraëlitarum ducis à Phœnice rege, vt & ſupra memini, inſtaurata, Phœniciæ meruit fieri metropolis. Quod autem Ioſephus ducentis quadraginta annis antequam Salomonis templum extrueretur, hoc eſt, ſub Gedeone iudice Iſraël; Iuſtinus verò ante annum Troianæ cladis, id eſt, ſeptennio ante Samſonis iudicis tempora, Tyrum à Sidonijs conditam ſcribunt, id potius de eius reſtauratione atque renouatione intelligendum eſſe reor. ideoque duntaxat filia & colonia Sidônis appellatur. ſicut viciſſim potens illa Africæ vrbs & Romani æmula Imperij Carthago à Tyris condita, Tyriorum eſt colonia. vnde illud Vergilij.

Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuêre coloni.

Ideoque & Carthaginenſe regnum à Tyrijs ſiue Phœnicibus Punicum, quaſi Phœnicum nominatum fuit.

Ioſ. 19. — Hercules Tyriorum præſes. — Ioſeph. 8. ant. 5. & & libr. 1. con. Apion.

In Iſraëlitica terræ promiſſionis diuiſione Tyrus ſorte ducta tribui quidem Aſer obuenit: verùm quia Aſaritæ habitatores eius expellere non potuerunt, eam filij Iſraël nunquam poſſederūt. Quamobrem Tyrij ad Euangelij vſq; promulgationem in gentili perſeuerantes errore, Iouem, Saturnum, Aſtarten, & Herculem (cuius numini vrbem dicauerant) pro dijs adorauerunt. eorumque rex Hiram pro deorum ſuorum honore auream Tyri in Iouis delubro dedicauit columnam, idque aureis donarijs exornauit. Idemq; maiores ſuos religione in deos prælucere cupiēs, Herculi & Aſtartæ, antiqua demolitus, noua templa condidit, ac Herculi inſuper ſtatuam erexit, ſacerdotiaq; ac ſacerdotes inſtituit. ex quo-

quorũ numero poſtea Ithobalus Aſtartæ ſa-
cerdos Phelleten Tyri Regem peremit. Ad
hos etiam Tyriorum venerandum deos Iu-
dæorũ pſeudopontifex Iaſon, cùm quinquen
nalis agon ſiue certamen Tyri celebraretur,
2. Mac. 4. ab Hieroſolymis trecentas argenti didrach-
mas, in ſacrificium Herculis erogandas Tyrũ
miſiſſe, in Machabæorum libris ſcribitur.

Quamuis autem Tyrij proprium olim ha-
3. Reg. 9. buerint Regem, qui gentium idololatriæ e-
Amos 1. rat implicatus, atque à Iudaica religione alie-
Hiero. ibi. nus, cum Regibus tamen Iuda amicitiam, ſo-
2 Reg. 5. cietatem, & fraternitatis fœdus ſemper ha-
3. Reg. 5. buiſſe leguntur: atque hinc Tyrij Iudæorum
1. Par. 14. & 22. dici fratres meruerunt. Qua de cauſa prædi-
2. Pa. 2. 8. 9 ctus Tyriorum rex Hiram, Iudæorum non ſo
Ioſe. 7. ant lùm amicus, ſed & benefactor, Dauidi, eiuſq;
5. & 8. Ant. filio Salomoni in palatiorum & Templi ædifi
2. & 5. cationem artifices, & de monte Libano ligna
3. Reg. 9. cedrina ratibus per mare in Ioppen vſq; trãſ-
2. Par. 8. miſit. In cuius compenſationem cum Salo-
Ioſeph. 8. ant. 5. & mon frumento, vino, oleo, ac viginti oppidis
lib. 1. cont. Galilææ non procul à Tyro diſſitis donauit.
Apion. Vt taceam quòd literis, nec non ænigmati-
bus explicandis, multiſque donarijs vltrò ci-
troque miſſis ſeſe mutuo honorauerint.

Quæ Tyri & Hieroſolymæ inter ſe amici-
1. Eſdr. 3. tia in perpetuum firma durauit. Nam & Iu-
dæorum duci Zorobabeli ad templi inſtau-
rationem cedri materiam à Tyrijs miſſam: &
2. Eſdr. 13. Neemiæ tempore Tyrios Hieroſolymis ha-
bitaſſe, ibique vendidiſſe piſces, aliaque exer-
cuiſſe mercimonia in Eſdrâ legimus.

Verùm cùm Tyri Rex gloria clarus in tan-
tam cordis veniſſet ſuperbiã, vt Propheta te-
ſte diceret: Deus ego ſum, & in cathedra Dei
Ezech. 28. ſedi in corde maris; ac populus propter opũ
abundantiam in nulla non ſcelera difflueret;
Dominus exercituũ, qui iuſtus peccatorum
Iſa. 23. vindex eſt, per Prophetas ſuos Iſaiam, Iere-
Ierem. 47. miã, Ezechielem, Ioelẽ, Amos, & Zachariam,
Ezech. 26. 27. 28. inclytam & inexpugnabilem hanc vrbem ab
exteris Regibus, qui Diuinæ iuſtitiæ forent
Ioel. 3. executores, obſidẽdam, enſe igneque vaſtan-
Amos 1. dam, ac funditus deſtruendam, atque ſeptua-
Zach. 9. ginta annis deſolatum iri prædixit.

Quam, vt in publicis Phœnicum hiſtoria-
rum, quæ in archiuis Tyri diligentiſſimè ſer-
Ioſe. 9. ant. uabantur, annalibus ſcriptum inuenitur, pri-
15. et lib. 1. mò Salmanaſar Aſſyriorum Rex cum ſexa-
con. Apion. ginta nauibus, in quibus octingenti erant re-
Tyr. 13. bel. miges, mari obſedit. qua claſſe à duodecim
ſacr. 4. Tyriorum nauibus deuicta, & quingentis ex
ea captiuis abductis, Rex Aſſyrius cuſtodes ad
Tyri fluuium & aquæductus diſpoſuit, qui a-
quari Tyrios prohiberẽt. quod cùm per con-
tinuos quinq; annos fieret, Tyrij quò aquam
Hieron. in haberent humanis vſibus neceſſariam, pute-
Iſai. 23. & os fodere, atque inde haurire coacti ſunt.
Ezech. 26, 27. 28. & Deinde potentiſſimus Babylonis rex re-
29. & in gum Nabuchodonoſor, poſt excidium Hie-
Amos 1. roſolymitanum cum magnis equorum, cur-
Ioſep. 10. ruum, equitum & peditum copijs Tyrum, iu-
ant. 13. xta nouam Ioſephi ex Græco tranſlationem,
Tyr. 13. bel. tredecim annis obſedit. At cùm arietes, vi-
ſacr. 4. neas, aliaſq; bellicas machinas, eò quòd mari
cincta eſſet, muris non poſſet admouere, infi-
nitam exercitus multitudinem iuſſit ſaxa &
aggeres comportare, & impleto quod inter
ciuitatem & continentem maris, imò angu-
ſtiſſimi freti erat medium, vicinum littus in-
ſulæ fecit continuum. Quod cùm Tyrij iam
iamque viderent perfectum, & percuſſione
arietum, murorum fundamenta quateren-
tur, quicquid precioſum in auro, argento,
veſtibuſque, & varia ſuppellectili nobilitas &
potentiores quique ciues habebant, impoſi-
tum nauibus in Cyprum, Carthaginem, &
ad alias Ionij Aegæique maris inſulas auexe-
runt, vrbem fermè vacuam relinquentes. Ita-
que Tyrus milleſimo ſeptingenteſimo penè
à fundatione ſua anno à Babylonijs capta, ac
Rege populoque occiſis, direpta, combuſta,
& tota ad ſolum vſque ita euerſa eſt, vt ſeptua
ginta annis deſolata in deraſæ vrbis planicie
piſcatores retia ſua expanderint ac ſiccaue-
rint. Quia verò Nabuchodonoſor in Tyri
expugnatione cũ ſuo exercitu maxima Deo
Optimo Max. fidelitate ac ſeruitute ſeruierat,
eiuſque contra Tyrum impleuerat volunta-
tem, ita vt geſtantium lapides & cophinos ter *Ezec. 29.*
ræ, omne caput decaluatum, & omnis hume- *Hiero. ibi.*
rus depilatus fuerit; nec tamen capta vrbe vel
ipſe, vel exercitus eius quicquam opere ſuo
dignum inuenerat in Tyro; idcircò iuxta E- *Ezec. 29.*
zechielis vaticinium, decimo ſexto poſt de- *& 32.*
ſtructionem Ieruſalem anno pro mercede *Ioſeph. 10.*
laboris eius dedit ei Deus regnum Aegypti, *ant. 11.*
atque exercitui eius in prædam vniuerſas tra-
didit Aegypti opes. Vnde intelligimus, in-
quit Hieronymus, etiam ethnicos, ſi quid bo- *Hieron. in*
ni fecerint, non abſque mercede Dei iudicio *Ezech. 29.*
præteriri. Nam licet bona in ſtatu peccati fa- *Hieron. in*
cta, remuneratione æternæ gloriæ non ſint *Iſai. 23. &*
digna, ſæpe tamen ea temporali aliquo com- *Ezech. 26.*
penſat Deus. *27. 28. 29.*

Cæterum poſt ſeptuaginta deſolationis an *Q. Curtius*
nos Tyrus iterum ædificata, & in antiquũ ſta- *de rebus*
tum reſtituta, ducẽtis fermè annis floruit. De- *geſtis Ale-*
inde per Magnum illum Alexãdrum Mace- *xand. ma-*
donum regem ſeptem menſibus oppugnata *gni libr. 4.*
fuit, & tãdem expugnata. Qui & ipſe (vetuſto *paulò poſt*
Nabuchodonoſoris opere iam vel maris illu- *principiũ.*
uie, vel Tyriorum induſtria deſtructo) ad vr- *Ioſep. 11.*
bis expugnationem à multis hominum milli *ant. 8.*
bus ingenti vndiq; ſaxorum, (quæ Tyrus ve- *Tyr. 13. bel.*
tus præbebat) arborum cum ingẽtibus ramis, *ſacr. 4.*
aggerumq; congerie comportata, maris vo- *Diodorus*
raginem oppleuit, ac vrbem denuo ab ortu *in vita A-*
continenti contiguã reddidit. quam formam *lexandri*
in hodiernum vſque diem retinet. *anno 4.*

Poſt hanc expugnationem Tyrus in priſti- *Hieron. in*
no flore & errore ad Chriſti vſque tempora *loc. Act.*
annis pluſquàm trecentis: ac deinde ſub ſuaui *Apoſt. lit. T*
Chriſti iugo ſexcentis circiter annis florentiſ- *Plin. lib. 5.*
ſima claruit. ac fœderis, quod tunc cum Ro- *cap. 19.*
manis totius orbis dominis ferierat, obſeruã- *Io. Bened.*
tiſſima, ob egregiam in Rempublicam Impe- *in Eze. 26.*
riumq; Romanum, fidem (vt hinc oriundus *Tyr. 13. bel.*
vir legum peritiſſimus Vlpianus teſtatur) Ita- *ſacr. 7.*
lici iuris priuilegio atque immunitate ab Im- *Vlpianus in Digeſtis,*
peratoribus dotata fuit. *tit. de Cẽſ. Tyr. 13 bel. ſacr. 1*

Porrò licet Tyrij, ſicut Sidonij, in idolorũ cultura ac vitijs à cunabulis fuerint enutriti & educati, eos tamen ipſis Iudæis, qui præter naturæ & Moyſi legem, Chriſti etiam prædicationem audierant, & miracula conſpexerant, ad recipiendam Euangelij gratiam fuiſſe parariores, hinc liquet, quod copioſam Tyriorum & Sidoniorum turbã Chriſtum prædicantem ſecutam fuiſſe Euangelium doceat. Cui & iſtud Chriſti accedit teſtimonium; Si in Tyro & Sidône facta fuiſſent ſigna, quæ in Chorozaim & Bethſaida: quod in ſacco & cinere ſcelerum ſuorum pœnitẽtiam egiſſent. Quam animi promptitudinem ipſorum fines viſitans, ſua præſentia probaſſe videtur.

Matt.3. Luc.6. Matt.11. Luc.10. Matt.15. Marc.7.

Chriſti autem Euangelio per Apoſtolicam prædicationem iam Mundo coruſcante, Tyrios promptis animis Chriſtianæ lucis veritatem ſtatim fuiſſe amplexos, vel ex diſcipulis, hoc eſt, Chriſtianis illis deprehendere eſt, qui Paulum Apoſtolum ex Aſia Hieroſolymam petentem ac Tyrum appulſum ſeptem diebus apud ſe retinuerunt: atque Diuino ſpiritu de perſecutione, quæ in ipſum Hieroſolymis mouenda erat, edocti, diſſuaſerunt ei, ne Hieroſolymam proficiſceretur. Quorum ſanè ardentiſſima fides in hoc ſe manifeſtauit, quòd omnes vnà cum vxoribus & liberis abeuntẽ Paulum extra ciuitatem vſq; ad littus deducentes, ibi nequaquam ſuam religionem pudendam duxerunt. poſitis enim in littore genibus omnes ſimul orauerunt. deinde Paulo cum ſuis Ptolemaidem nauiganti vltimum vale precati ſunt.

Act.21. Hieron. to. 1. epiſt. 27. ad Euſtoch.

Sicut autem ipſi in littoris arena intrepidè Chriſtianam religionem confeſſi ſunt, ita & eorum poſteri in media eiuſdem ciuitatis arena, cum in alijs Chriſtianorũ perſecutionibus, tũ maximè in grauiſſima illa quæ ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus facta eſt, fortiſſimos ſe Chriſti exhibentes confeſſores, illuſtri martyrio & Chriſti nomen glorificauerunt, & vrbem hanc ſuo effuſo ſanguine ſacrarunt. Nam, vt Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus, qui præſens ſuis oculis ea dum Tyri gererentur ſe ſpectaſſe teſtatur, in Eccleſiaſtica ſua Hiſtoria fusè deſcribit, plurimi Chriſti cultores flagris per omne corpus prius lacerati, nudi multis inſpectantibus in medio arenæ loco leonibus, vrſis, pardis, apris quoque, ſed & tauris, alijsq; immaniſſimis feris expoſiti ſunt. At feræ carnibus humanis veſci ſolitæ, & longa fame efferatæ, ſtridore & impetu multo è repagulis in ſtadium, imò in Chriſtianos proruentes, vbi eis appropinquauerunt, derepente tanquam Diuina quadam vi repulſæ, à pijs Deoq́ue charis hominibus retrò reſilierunt. Quas dum ferro & igni, variaq́ue arte & incitamentis ad maiorem feritatem & furorem inſtigarẽt, ipſos primùm ſuos inſtigatores, deinde obiectos ſibi alios verè criminoſos incredibili velocitate diſcerpſerunt. Dei autem cultores (quorum multi adhuc impuberes erant) qui in medio carnificinæ nudis corporibus, læto & hilari vultu, extenſis ad cælum palmis & oculis, ac mente toti cũ Deo conuerſabantur, ſæpè religioſè quodam modo circumierunt, attingere verò non ſunt auſæ. Cæterum cũ feris his abductis, aliæ multò ſæuiores in Chriſti athletas emitterentur, atq; ipſæ quoque Dei virtute repreſſæ, nihil moleſtiæ ſtrenuis Chriſti martyribus inferrent, ad extremum homines, qui ſoli immanitate beluas, crudelitate feras, atrocitate beſtias ſuperabant, in ſacroſanctos athletas miſſi, ferro crudeliter omnes iugularunt: eorumque corpora marinis fluctibus ſepulcri loco mandauerunt.

Euſeb. li. 8. hiſt. eccl. cap. 7. Nicep. li. 7. hiſt eccl. cap. 7.

Cum itaq; perſecutores illi hoc modo truculenti animi in Chriſtiani ouilis gregem omnem ſæuitiæ expleſſent libidinem, tandem in ipſos quoq; duces atq; paſtores eorum impius animus exarſit. inter quos illuſtriſſimus iuxta ac ſanctiſſimus Tyri Epiſcopus Tyrannio, tyrannico martyrio martyrum choris ſociatus eſt.

Euſeb. hiſt. eccl. l. 8. ca. 14. aliàs 13 Niceph. 7. hiſt. eccl. 16.

Cum enim Chriſtiana religio iam altiores radices agere inciperet, Tyrus ſicut opum magnitudine, ſic etiam pietate cæteris excellens, Archiepiſcopali cathedra (cuius poſt Patriarchatum Hieroſolymitanum proxima erat dignitas) nobilitata fuit. Cuius diæceſis olim à Valania fluuio vſque ad Caſtrum peregrinorum ciuitati Doræ conterminum patebat. atque ſubiectarum quatuordecim ciuitatum ſibi ſubiectos habebat vicarios Epiſcopos, quos ſuffraganeos vocant. Caiphæ nempe, quæ & Porphiria dicitur, Ptolemaidis ſiue Aconis, Sareptæ, Sidónis, Paneadis, quæ eſt Cæſarea Philippi, Beryti ſeu Baruti, Biblij, Botrij, Tripolis, Orthoſiæ, Archis, Aradi, Antaradi ſiue Tortoſæ, & Maracleæ.

Tyr. bell. ſacr. lib. 12. ca. 17. & li. 13. c. 2. 13. & lib. 14. cap. 12.

Sed, proh dolor, cùm Tyrus annis plus minus ſexcentis, vt dixi, in ſalutari Chriſti cultu floruiſſet, tandem anno partus virginei ſexcenteſimo trigeſimo ſexto vna cum alijs Palæſtinæ ciuitatibus in Saracenorum poteſtatem lapſa, annis quadringentis octuaginta octo infidelitatis iugum paſſa eſt.

Quam Balduinus primus Hieroſolymorũ Rex anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo duodecimo ex infidelium manibus extorquere ſatagens, eam tam nauium claſſe, q̃ peditum ac equitũ copijs terra mariq; continuis penè aſſultibus, & murorum ac turrium quaſſatione, telorumq́ue imbre plus quatuor menſibus oppugnauit. ſed incolis animosè ciuitatem defendentibus, obſidionẽ ſoluere coactus eſt.

Tyr. 11. bell. ſacr. 17.

Anno vero Chriſtianæ ſalutis milleſimo centeſimo viceſimo quarto, Patriarcha Hieroſolymitanus Guaremũdus Balduini ſecundi Hieroſolymorum regis à Saracenis capti obiens vicem, cæterique Chriſtiani principes, ſimul & Venetiarum dux Dominus Michaëlis, vnà cum inſtructiſſima Venetorum claſſe terra mariq́ue acerrimè hanc vrbem impugnantes, quinto obſidionis menſe ciues extrema fame preſſos compulerunt, vt vita & bonis ſaluis ciuitatem noſtris dederent.

Tyr bel. ſa. li. 12. c. 24. 25. & l. 13. ca. 4. 5. 6. 7. 9. 10. 11. 13. 14. Vitriac. cap 45.

Itaque Tyrus Chriſtianæ reſtituta libertati, in tres claſſes diſtincta fuit. quarum duæ Regi Hiero-

gi Hieroſolymitano, tertia verò iure icti fœderis Venetis ceſſit. rurſumque Archiepiſcopali ſede decorata, centum ſexaginta quinque annis claruit. cuius Archiepiſcopalis iuriſdictio tantum à Cane fluuio vſque Caſtrũ peregrinorum extendebatur. atque infra ſcriptis præerat Epiſcopatibus. Caiphenſi, ſeu Porphirienſi Ptolemaidẽſi ſiue Aconenſi, Sareptano, Sidonienſi, Paneadenſi quæ & Cæſareæ Philippi, & Berytenſi ſeu Barutenſi. Cæteros enim, qui olim illi paruerant, Antiochenus Patriarcha, eò quod eorum ciuitates diu ante Tyrum expugnatæ erant, in ſuam poteſtatem receptos, retinuit.

Tyr. li. 14. bell. ſacr. 6. 11 & 14. Broc. iti. 1. Breid. ibid.

Anno deinde poſt Chriſtum natum milleſimo centeſimo octuageſimo octauo, Saladinus capta iã Hieroſolyma, ac vniuerſa Palæſtina in ſuam poteſtatem redacta, Tyrum, quę ſola reſtabat, Alexandrina claſſe, innumerabilique exercitu acerrimè oppugnauit. At Chriſtiani non tantùm ſtrenuè vrbem defenderunt, verùm etiam incendiaria ſcapha in hoſtes miſſa, totam eorum claſſem combuſſerunt: atque vrbe erumpentes, Barbarum victum, caſtriſque exutum, in fugam verterunt.

Herold. contin. bel. ſacr. lib. 2. cap. 2. Vitriac. cap. 9.

Biennio poſt hanc victoriam Imperatoris Frederici Barbaroſſæ Sueui corpus (qui tum in recuperatione Palæſtinæ dum fuſos inſequitur hoſtes, in flumine, quod traijcere volebat, ab equo lapſus, ac armorum onere oppreſſus, paulo poſt inter manus ſuorum mortuus erat) Tyri in cathedrali eccleſia celeberrimis exequijs, omniumq; luctu ſepultum eſt. Vbi & illuſtre Origenis ſepulcrum (qui ante annos nongentos quadraginta Tyri mortuus erat) in eccleſia ſancti ſepulcri inſigni titulo in marmorea columna auro gemmiſque ornato, etiam tum viſebatur.

Herold. cont. bell. ſacr. lib. 2. ca. 6. & 7. Hieron. to. 2. ep. 21. ad Pammac. & Ocean. Tyr. 13. bel. ſacr. 1.

Poſtremo anno reparatæ ſalutis ſupra milleſimum ducenteſimum octuageſimo nono, Tyrus à Saracenis Aegyptiorum claſſe ac terreſtribus copijs mari terraq; tertium iam mẽſem oppugnata, per deditionem (tali lege vt Chriſtiani cum rebus quas iumentis aut nauigijs poſſent auferre, omnes incolumes abirent,) in Saracenorum manus deuenit. atque etiamnum à Turcis poſſidetur.

Brei. itin. 1. Sal. tom. 9. cap. 10. Herold. 5. cont. bell. ſacr. 4.

85.

HOC loco, ab Orientali Tyri porta quàm procul arcus bis iacere poteſt, magnus in medio arenæ quidam oſtenditur lapis, ſuper quem Chriſtum ſteriſſe ac prædicaſſe aſſerũt. vbi etiam mulier quædam extollens vocem de turba, Domino dixiſſet; Beatus venter qui te portauit: & vbera quæ ſuxiſti. Qui quidem lapis ob honorem Domini nunquam arena ſeu puluere aut niue tegi dicitur: quamuis aſſiduo penè ventorum afflatu arena ibi agitetur.

Luc. 11. Broc. iti. 1. Breid. ibid. Fretel. Sal. tom. 9. cap. 10.

86.

TYRVS antiqua, Græcè Palætyrus dicta, vrbs eſt triginta ſtadijs à prædicta Tyro diſtans. Ioſ. 9. ant. 15. Strabo, Mercat. Ortel.

87.

VALLIS Aſer, quæ in ſorte tribus Aſer ſita, etiam Vallis pinguis dicitur, quinto ab Orientali Ptolemaidis parte miliario ſumit initium; & verſus Orientem vergens, ciuitatem Sephet ab Auſtro præterit: ac ſe vlterius vſque ad mare Galilææ extendens, plus decem in longitudine miliaria complectitur. Eſt autem agri huius ſolũ pinguiſſimum iuxta ac fœcundum, vini ac tritici delicatiſſimi feraciſſimum, vt & meritò Vallis pinguis dicatur, ac tota tribus in ea benedictionis Iacob virtutem (ſi literam ſpectes) experta putetur. Nunc à S. Georgij caſtro, quod in ea ſitum eſt, Vallis ſancti Georgij appellatur. Broc. itin. 4. Breid. itin. 3. & 4.

Geneſ. 49.

88.

VIA Ituręæ, qua à Sidóne in Ituræam, & inde ad Cæſaream Philippi iter eſt. Brei. itin. 1.

89.

VIA Sidônis, quæ à Sidône per Sareptam Tyrum ducit. Hieron. de loc. Hebr. lit. S. in dictione Sarepta.

90.

VIA Tyri, quæ à Tyro Ptolemaidem tendit. Hieron. de loc. Hebr. lit. A in dictione Achziph. Brocardus itiner. 1. Breid. ibidem.

91.

HOC loco, qui ab incolis Cappadocia appellatur, non longè à Beryto memorant inclytum Chriſti militem D. Georgium Regis filiam ab immaniſſimo dracone aſſeruiſſe, eamque mactata belua, parenti reſtituiſſe. In cuius rei memoriam ibidem eccleſia poſtmodum fuit ædificata: quæ nunc vetuſtate exeſa ſqualenſque iacet. Ludouic. Roman. Patric. nauigatio. libr. 1. c. 3. Breid. itin. 5.

B.

Tribus Beniamin.

I.

Gen.35. Num.1. Num.26. Rom.11. Philip.3. Ioſ.18.

BENIAMIN duodecimus filiorum Iacob, ex Rachel vxore ſic generationem ſuam auxit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai recenſiti & inuēti ſint à X X. annis & ſupra viri bello apti triginta quinq; millia, & quadringenti, quibus omnibus in deſerto mortuis, eorum filii X L V. millia ſexcenti terram Chanaan ingreſſi in diuiſione terræ Sanctæ obtinuerunt partem citra Iordanem in meditullio ſitam.

2.

Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 15. & 18.

ABENBOEN. à filio Ruben ſic appellatus, eſt terminus filiorum Iudæ. iacet in valle contra Orientem in via regia de Adomin, magnus in modum Clibani, & videtur eſſe marmor. Breidenb. itin. 6.

3.

ACANTHOLAVLONA. hic primò caſtra poſuit Titus obſeſſurus Ieroſolymam. Ioſe. 6. bel. 2.

4.

Ioſ. 7. 15. Iſa. 65. Oſee 2. Breid. itin. 6.

ACHOR vallis. Hic lapidatus eſt Achan ſacrilegus propter furtum anathematis. eſt ad ſeptentrionem Iericho, & vſque hodie à regionis accolis ſic nominatur. Malè quidā putant vallem Achor, ab Achan, qui lapidatus ibi eſt, ita nuncupatam. Hieron. in locis Hebr. lit. A. & E.

5.

ADDAR ciuitas fortis Beniamin. Hier. in loc. Hebr.

6.

Ioſ. 15. & 18. Hier. in epitap. Paulæ. Broc. iti. 6. Breid. ibid. Luc. 10. Breiden. In lo. Heb. Salign. to. 9. cap. 4.

ADOMIN. locus ſanguinarius, frequentibus homicidiis & latrocinus infamis etiam poſterioribus temporibus, & rem & nomen retinuit; aſpectu terribilis & valdè periculoſus, quemq; ſine conductu nemo temerè tranſeat. Eo loci homo ille, qui de Ieruſalem in Iericho tendēbat, curatus eſt à Samaritano cùm incidiſſet in latrones, ab iisq; vulneratus eſſet, quod etiamnum multis contingit. Diſtat à Iericho contra Occidentem quatuor leucis. Quondam villula, nunc caſtrum, vt Breid. & Brocard. vt Hieron. ruinæ in ſorte tribus Iudæ. græcè ἀνάβασις πυῤῥῶν. i. aſcenſus rubentium, propter ſanguinem qui ibi à latronibus funditur. Hebr. Maledomim. eſt confinium tribus Iudæ & Beniamin. vbi & caſtellū militum ſitum ob auxiliū viatorum. Videtur hic cauerna profunda, ſuper quam olim erectum fuit ædificium.

7.

AFFARA ſiue Aphara ciuitas tribus Beniamin. Ioſ. 18.

8.

AGER robuſtorum. vbi duodecim ex parte Iboſeth, & totidem ex parte Dauidis mutuis ictibus conciderunt, vnde & nomē loco inditum. eſt in Gabaon 2. Reg. 2.

9.

ALMATH cum ſuburbanis ſuis, ciuitas data Leuitis de tribu Beniamin. 1. Par. 6.

10.

ALMON ciuitas, cum ſuburbanis ſuis data filiis Aaron. Ioſ. 21. Hieron. in loc. Hebraic.

11.

Ioſ. 22. Hier. in lo. Hebr.

ALTARE teſtimonii, quod præaltum filii Rubē, Gad & dimidia tribus Manaſſe in teſtimonium legis Moſaicæ ſuper ripa Iordanis in tribu Beniamin exſtruxerunt, iuxta locum Geliloth, qui Hieron. Galiloth eſt, vbi noſter textus tumulos Iordanis habet.

12.

AMAENIAM. in tribu Beniamin. Hieron. in loc. Hebr.

13.

AMMONI ciuitas Beniamin. ita Benedictus in interpr. nom. Hebr. ex 2. Reg. 23.

14.

AMOSA ciuitas filiorum Beniamin. Ioſ. 18. Hieronymo in locis Amſā.

15.

ANANIA ciuitas. 2. Eſdræ 11. ita Bened. in nom.

16.

Ioſ. 21. 1. Par. 6. Iere. 1. 11. 29. 32. 2. Reg. 23. 3. Reg. 2. 1. Para. 11. 12. 27. Iſai. 10. 2. Eſd. 11. Hier. de lo. & in Iere. cap. 32. Breiden. Brocard.

ANATHOT, maximè celebris natali Ieremiæ Prophetæ, vbi & agrum emit a patruele ſuo. Sacerdotibus ſeparata ciuitas in tertio ab Aelia miliario. eſt nō longè à Rama Beniamin viculus Sacerdotum modicus, vt auctor eſt Breidenbach. Turrim Anathoth nominat Hieron. in Ierem. cap. 32. quæ ipſius tempore appellata ſit Ieremiæ, ante dicta Hanameel patruelis, à quo agrum emerat Ieremias.

17.

ANIN in tribu Beniamin. Hieronymus in loc.

18.

APHIN Hieron. in locis.

19. APHRA

19.

APHRA, qui tempore Hieron. vicus erat, vide in locis.

20.

ARATH villa ad Occidentem AEliæ. Hieron. in locis.

21.

ARBI, patria Pharai, vnius ex fortibus Dauid. 2. Reg. 23.

22.

ARIM in Beniamin. 1. Eſd. 2. Hieron. de locis. An idem hic cum eo loco, qui poſt Arem, vt alij Harem?

23.

ASOR. 2. Eſdræ 11.

24.

ATAROTH-ADDAR ciuitas tribus Beniamin. ſunt autem duæ haud procul ab Aelia. Ioſ. 18. Hieron. in loc.

25.

AVIM ciuitas. Ioſ. 18.

26.

AZMAOTH. 1. Eſdr. 2. alij Azmaueth. 2. Eſdr. 7. dicitur Beth-azmoth.

27.

BAALTHAMAR vicus, vbi filij Iſrael aduerſus tribum Beniamin certamen iniere. ætate Hieronymi appellabatur Bethamari. Iud. 20. Hieron. in loc. Hebr.

28.

2. Reg. 3. & 16. 17. 19. & 3. Reg. 2. Brocard. Breid.

BAHVRIM oppidum & caſtrum ſatis pulcrum in monte alto ſitum. Huculque Phaltiel flens proſecutus eſt Michol vxorem ſuam, cùm reduceretur ad Dauidem, atq; indein patriam Gallim conceſſit trans Iordanem. Hîc etiam Semei lapidibus impetebat & maledicebat Dauidem, fugientem à facie Abſolon. Eſt ſita ab Adomim vna leuca contra Occidentem, vt autor Brocardus, & ad borealem partem montis Olivueti.

29.

BALILOTH in tribu Beniamin. Hier. in locis.

30.

BENIAMIN, nomen loci. 3. Reg. 4.

31.

BEROMI, aliâs Baurami ciuitas. 2. Reg. 23. & 1. Paral. 11.

32.

BEROTH vrbs olim Heuæorum, poſtea tribus Beniamin. occupata à Dauide, qui inde tulit æris vim magnam, ad vſum templi. Inde Berothitæ. 2. Reg. 23. 1. Paralip. 11. 1. Eſd. 2.

Ioſ. 9. Ioſ. 18. 2. Reg. 4.

33.

BETHAGLA nunc, qui olim Areaatad, locus trans Iordanem, vbi Ioſeph & filij Iſraël reliqui planxerunt Iacob patrem ſuum quando eum tulerunt de AEgypto. vnde etiam Bethagla, hoc eſt, locus gyri dictus eſt, eò quod ibi more plangētium circumierunt in funere Iacob. Hoc loco monachi græci nunc habitant ex ordine D. Baſilij, quorum cœnobiū diſtat à Iordane duobus miliaribus, autor Saligniac. tom. 9. cap. 5. quos tamen ibi quondam fuiſſe refert Breid.

Gen. 50. Ioſ. 15. & 18. Hier. in lo. Hebr. Brocard. Breid.

34.

BETHAIM eſt in tribu Beniamin iuxta Gai & Bethel contra Machmas, licet plerique eandem putent eſſe Bethel. Hieron. in loc. Hebr.

35.

BETHALLA. Hieron. in loc. Hebr.

36.

BETHALON. pro qua Symmachus interpretabatur in campeſtribus. Hieron. in loc.

37.

BETHAN. meminit Hieron. in loc.

38.

BETHARABA ciuitas. Ioſ. 15. & 18.

39.

BETHASAN, vicus vſque hodie permanens, ait B. Hieron. in locis, ad Aeliam pertinens in decimo quinto ab ea miliario.

40.

BETHAVEN, ciuitas alia à Bethel, vbi caſtrametati ſunt Philiſtæi contra Saul. 1. Reg. 13. confunditur à pleriſq; cum Bethel, de quo videndus Hieronymus in loc. Iuxta hanc ſaltus, vbi Ionathas cùm mel comediſſet, quod voto vetuerat Pater, zelo Saulis pene perijt. 1. Reg. 14. Deſcribitur etiā ſolitudo Bethauen; fortè quod vrbs ipſa adiacenti deſerto vel ſaltui nomen dederit.

Oſe. 4.

41.

BETHBESSE vicus in deſerto ſitus. Ioſepho Bethalaga, quem mœnibus & turribus muniuit Ionathas Machabæus, aut, vt in Machabæ. legimus, diruta eius extruxit & firmauit.

1. Mach. 9. Ioſeph. 13. Antiq. 1.

42. BET-

42.

Iſ.18. BETHEL vrbs in alto monte ſita, quæ pri-
us Luza vocata fuit, diſtat vna leuca ab
Hai contra Aquilonem. Hic Iacob cùm fugi-
ens à facie fratris ſui pergeret in Meſopotami-
Gen 12.28. am, ſuppoſito capiti lapide humi dormiuit ſub
31.48. dio, & vidit in ſomnis ſcalam de terra vſq; ad
cælos extenſam, & Angelos Dei aſcendẽtes &
deſcẽdentes per eam, ac Deum deſuper ſcalæ
innixum, promiſſa ipſi ſancientem, ſibiq; be-
Hiero in nedicentẽ. vnde experrect⁹ loco Bethel, id eſt
loc. Hebr. domus Dei, nomen impoſuit, ipſumq; lapidẽ
Brocard. erexit in titulum; vbi tempore Hieronymi Ec
Breiden. cleſia erat ędificata, ipſeq; lapis etiamnu iux-
Gen. 35. ta Bethel oſtenditur, vna cum ſepulcro Debo
3. Reg. 13. ræ nutricis Rebeccæ, quæ ibidem ſepulta eſt
Ioſeph. 8. ſub quercu ſeu ilice flet⁹. Hãc ciuitatem Ioſue
Antiq. 9. expugnauit, eiusq; regem occidit. Attributa
Ioſ. 12. tribui Beniamin ab Ephraim proditione cap-
ta eſt. Frequentabatur cauſſa orationis. At po-
3. Reg. 12. ſteaquam Ieroboam rex Iſrael poſuit in ea v-
& 13. nũ ex vitulis aureis pro Deo ab Iſraelitis, hoc
eſt à decem tribubus adorandum, ex eo tem-
pore vrbs ipſa vocata dicitur Bethauẽ, hoc eſt
domus idoli; cuius deſtructionem prophetat
Amos ca. 3. Eſt autem hodie villa in ſiniſtra
parte viæ de Neapoli pergentibus Aeliam, vt
autor eſt in locis Hebr. Hieron. & in commen
tarijs ſuper Oſee.

43.

Ioſ. 16. 18. BETHEL ſeu Bether montes ſunt fœcun
1. Reg. 13. di, nemoroſi & arboribus conſiti, gramine
& herbis aromaticis pleni, & ideo cerui, ca-
preæ & hinnuli illorum cacumina frequen-
Cant. 2. tant, de quibus in Canticis. Puluerem combu
ſtorum idolorũ iubet deferri in Bethel Ioſias.
4. Reg 23. Aſcendenti Bethel Helizeo illudentes pueri
4. Reg. 2. XLII lacerati ab vrſis ſunt.

44.

BETHERA, Bithera Nicephoro, vrbs mu nitiſſimà, non ita longè diſtans ab Hieroſolymis, quam Romani occuparunt, fame & ſiti obſeſſis intus perduellibus ad extremam neceſſitatem adactis, ſub Aelio Adriano. Euſ. 4. hiſt. Eccl. 6. Nicep. 3. hiſt. Eccleſ. 24.

45.

BETHORON inferior ciuitas ædificata à
Ioſ. 10. 16. Sara filia Ephraim, quam Solomon re-
18. ſtaurauit.
1. Reg. 13.
1. Paral. 7.

46.

3. Reg. 9. IVXTA Bethoron via, qua Ceſtius dux Ro
2. Paral. 8. manus duxit exercitum; eſtq; à Lydda eun-
1. Mach. 7. tibus Ieruſalem. ibi multæ rupes & valles, vt
Brocard.
Breiden. ex Ioſ. colligere eſt 2. Belli ca. 23. & 24.

47.

BOON. Hieron. in loc. Hebr.

48.

BOROOTH. Hieron. in loc. Heb.

49.

BOSES & Sene petræ ſeu rupes contrarijs frontibus ſemet inſpicientes. Hic Ionathas proſtrauit Philiſtæos. 1. Reg. 14.

50.

CAMPESTRIA deſerti. 2. Reg. 15. & 17. per hanc ſolitudinem cùm fugeret Sedecias rex Iudæ, comprehenſus eſt à Caldęis, cùm aſſecuti illũ eſſent in planitie Iericho. 4. Reg. 25.

51.

CAMPESTRIA Iericho, terminatur in Segor. Deuter. 34. vide infra in Iericho.

52.

CAPHIRA, quæ & Caphara, Hieronymo Cephira, vicus, vt alij ciuitas, pertinens ad ciuitatem Gabaon. Ioſ. 9. & 18. Eſd. 1. cap. 2. 2. Eſdræ 7.

53.

CARIATH vicus Hieronymo, qui ſub Gabaon metropoli fuit, in locis.

54.

CARNEA viculus in nono ab Aelia miliario. Hieron. in locis.

55.

CHASLON villa pergrandis in finibus Aeliæ. Hieron. in loc. Hebr.

56.

CHEPHRI, in tribu Beniamin. Hieron. in locis.

57.

CHVZICA caſa fuit monachi Ioannis, ſita ad torrentem in parte Septentrionali viæ publicæ, quæ Hieroſolymis egreſſos Hierichuntem defert. Niceph. 17. hiſt. Eccle. ca. 4.

58.

CLAVTOMON, Hieronymo Clauthmon, locus flentium. Iud. 2. à planctu nomen accepit. Hieron. in locis.

59.

COLLIS-AQVAEDVCTVS, Heb & Hie. *2. Reg 2.*
dictus Amma, Ioſepho autẽ Mathon, ex *Hieron. in*
aduerſo vallis Giah, iuxta Gabaon, vbi Aſaël *locis.*
frater Ioab confoſſus fuit ab Abner.

60.

CYPRVS, caſtellum natura tutum, ab Herode conditum & egregiè communitũ, pulcris & amænis domicilijs inſtructũ, de nomine matris ſuæ ita appellauit. Ioſe. 1. belli 16. & 2. belli 20.

61.

EDOMIA, in tribu Beniamin, vbi tempore Hier. oſtendebatur villa Eduma. in loc.

62.

ENSEMES, id eſt, fons Solis. Ioſ. 15. & 18.

TRIBVS EPHRAIM, BENIAMIN, ET, DAN, iſte videlicet Terræ Sanctæ tractus, qui in regionis partitione iſtis tribus tribubus datus eſt.
PARS MARIS MORTVI
PARS TRIBVS GAD.
PARS TRIBVS
Julias
Bethara
Ianoe 55
Atarothaddar 21
Taphua 95
Bethauen 26
Iecmaam 57
Thanathſelo 97
Benith 25
Iscarioth 60
Pars Acrabatenæ Topar
Montes Samariæ 81
Sebaſte
Bethel 27
Lacus Samariæ ſiue piſcina 82
Pharaton 76
Amalec mons
Balaam
Magmata
Narbata
Endor
Manath
Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5 6
REGIO CAMPESTRIS. 56
SAMARIA.
Eleuteropolis
Iericon 36
Gabathon 25
Bethoron ſupe 29
Sepulcrum Samſonis 48
Eſthaol 23
Saarim
Aſar
Bola

63.

Brocard. itiner. 6. Breidenb. 4. Reg. 2. Ioſeph. 5. bell. 4.

FONS Eliſæi, ſcaturiēs è pede montis Quarentanæ, fluuium generat vberrimum, & amœniſſimum: cuius aquas inſalubres ante & amaras, ad preces ciuium Iericho, lagenam fictilem ſalis plenam, ait Ioſephus, in profluentem aquā mittens, ſanauit & ſaluberrimas fecit Eliſæus. Illius aquas Archelaus toparcha Herodis filius diduxit in riuos plures, ad irrigationem campi, pratorum, palmarum, cannarum mellis, & hortorum Iericho. Illius aquæ fluunt, ait Brocardus, iuxta locum Galgalæ, & illicò in tantum ſuccreſcūt, vt impellant magna molēdina, ſed poſtea in riuos ſecretæ hortos & prata irrigant, vſque Iericho & infra, & ibi tādem influit in Iordanem. permeat planiciem longam quidem ſtadijs ſeptuaginta, latam verò viginti, vt Ioſephus narrat 5. bell. Iud. cap. 4. vbi plura de huius fontis virtute & efficacia. Prope hunc fontem arbores creſcunt inſtar prunorum, ſpinoſæ tamen, in quibus flores naſcuntur, quas roſas Hiericuntinas vulgus appellat, mirandi effectus. Nocte enim natalicia noſtri Saluatoris paulatim hiant, atque inde ſe recludunt, licet ſiccæ ſint & aridæ in teſtimonium virginei partus, vt credere licet. Salig tom. 9. ca. 6.

64.

1. Reg. 20. Hieron. in loc. Hebr. lit. E. & L.

LAPIS Ezel, quem Hieronymus alibi Lamathara nominat, pro quo Aquila interpretatur ad ſignum, Symmachus, ad conditum. Vocatur etiam ab Hieronymo Ergab. dicitur lapis Ezel à viatoribus, ſeu deambulatione: diſtat à Ieruſalem 150. ſtadijs, & ab Iordane ſtadijs 60. vt Ioſep. autor 5. ant. 4. Hic latuit Dauid, expectans reſponſum Ionathæ: atq; in eum locum ſagittas direxit Ionathas, militaribus iaculis ſe exercens, Saul patris animum Dauidi indicauit, oſculatuſq; poſt fœdus initum flens flentem dimiſit.

65.

Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 18. & 21. 1. Paral. 6. 4. Reg. 23. 1. Eſdr. 5. Iſai. 10. 2. Eſdr. 7. 11. 12. Iud. 19. 20. 21. 1. Reg. 10. 11. 14.

GABAA, quæ & Gāba, Gabae, Gabatha, Gabe, Gabee & Geba, ciuitas Leuitarū, & poſtea Saul regia. Hic vxor Leuitæ nimio cōcubitu necata eſt, propter quod ſcelus tota tribus Beniamin, inſurgente in vindictam toto populo Iſraelitico ab ſtirpe pene interijt, ſexcentis duntaxat reliquis. Hic natus eſt & habitauit Saul, primus rex Iſrael, vnde & Gabaa Saul aliquando appellatur. ibidem poſtea à Dauide ſepultus eſt. Hāc reædificauit Aſa rex Iuda. 3. Reg. 15. 2. Par. 16.

66.

Brocard. Breidenb. 2. Reg. 21.

MONS iuxta Gabaa, contra viam publicam, vbi ſeptem filij Saul crucifixi ſunt, permittente Dauide. 2. Reg. 21.

67.

Ioſ. 24. Hieron. in locis, & in Epitaph. Paulæ.

GABAATH, quæ & Gabaad, & aliàs Gebeeth, ciuitas Phinees filij Eleazari, in tribu Beniamin. in qua ſepultus eſt ipſe pōtifex Eleazar, filius Aaron, primi Pontificis, cuius ſepulcrum etiamnum tempore Hieronymi venerabantur Chriſtiani. Hinc Gabaathites. 2. Reg. 23. 1. Par. 12. & 11. 10.

68.

Ioſ. 9. 10. & 11. Gen. 10. 15. Ioſ. 18. Antiq. 11. & 2. tri. 23. Paral. Hier. in lo. Hebr.

GABAON, metropolis olim & regia vrbs Heuæorum, qui orti ab Heuæo filio Chanaan. diſtat ab Ieruſalem ſtadijs plus minus quinquaginta in monte Silo ſita, vt autor eſt Broc. vnde & ibi dicitur fuiſſe excelſum maximum. Habuit ſub ſe ciuitates Caphira, Beroth & Cariathiarim: poſt verò attributa eſt filijs Aaron, Leuitis. Nunc verò, ait Hier. oſtēditur villa eodem nomine in 4. miliario Bethelis, contra Orientalē plagā, iuxta Rama & Remmon, vbi Solomon obtulit victimas. Huius incolę Gabaonitę induti veſtib⁹ tritis & vetuſtatē prę ſe ferentibus, in dolo ſupplices ad Ioſue venerunt in Galgala, & callide fœdus inierūt: deprehenſa fraude in aquarios & lignarios tēpli perpetuò mācipati ſunt, dicti Nathinæi, id eſt, dati vel donati ad ſeruiendum tēplo. quos cùm Saul poſtea delere voluiſſet, ob hoc tota terra tribus annis fame afflicta eſt. Hic Solomon in tabernaculo Moyſi (erat quippe hic tabernaculum. 1. Par. 16. 21. & 2. Par. 1.) immolatis ſuper altare æneum mille hoſtijs ſapientiam à Deo petijt, & impetrauit.

Ierem. 41. 1. Paral. 9. 2. Reg. 21. 3. Reg. 3. & alibi.

69.

FONS iuxta Gabaon, & aquæ multæ. Iere. 41. erat & Lapis grandis in Gabaon, vbi Ioab occidit Amaſā. 2. Reg. 20. 21. & Montes iuxta Gabaon & Bethoron Ioſep. 2. bel. Iud. 24.

70.

FONS & piſcina Gabaō. Hic duodecim pueri ex parte Dauid, & totidem ex parte Isboſeth pugnauerunt, & mutuis ictibus ad vnum ſe confecerunt: vnde loco nomen inditum, Ager robuſtorum. 2. Reg. 2.

71.

Ioſ. 4. 5. & 15. Brocard. Breiden. Hier. in lo. Oſee 9. 2. Iſa. 12. Amos 4. & 5. Ioſep. 5. Antiq. 1. 1. Re. 7. 10. 11. 15. 13. & alibi.

GALGALA, quę & Gilgal, Galgal & Galgalis, Hieronymo Golgol, ciuitas inclita: diſtat à Iordane ſtadijs quinquāginta, à Iericho ſtadijs decem. Hic tranſito Iordane caſtra poſuerunt filij Iſrael, ibique Ioſue ſecūdo circumcidit cultro omnes maſculos in deſerto natos, celebrauit Paſcha, & deficiente māna, primùm comederunt de fructibus terræ promiſſionis. Hoc eodem loco tabernaculum teſtimonij fixum multo tēpore fuit. & Saul coram arca Domini & Samuele ſecundò vnctus eſt in regem. Locus inſignis memoria lapidū, quos de alueo Iordanis tranſlatos ibi ſtatuerunt Iſraelitæ. Hieronymi ętate oſtendebatur locus deſertus in ſecundo Ierichus miliario ab illius regionis mortalibus miro cultu habitus, Saligniaci tēpore vix pagus erat: Sed & iuxta Bethel quidā aliam Galgalā ſuſpicātur.

To. 9. ca. 5. Hieron. in loc. Hebr.

72.

GISCALIS oppidum Iudææ, patria S. Pauli Apoſtoli, quo à Romanis capto, cū parentibus ſuis Tarſum Ciliciæ commigrauit. Hieron. in catal. Script. Eccl. & in commentarijs ſuper epiſtolam ad Philemonem.

37.

GRANATVS malus, arbor, ſub qua morabatur Saul cum ſexcentis viris, iuxta Gabaa. 1. Reg. 14.

74.

HADID ciuitas. 2. Eſdræ 11.

75.

HAI, quæ & Chai, & Ioſepho Ada vel Aiña, Hieronymo Agai, & Ai, ciuitasquondam pulcerrima, & in montanis, vt ait Breidenb. capta à Ioſue ſuccenſa, Rege ſuſpenſo, & cæſo populo. In Iſaia Aiath appellatur (vt notat Benedictus) per quam Sennacherib rex tranſijt oppugnaturus Ieruſalē, Iſai. 10. fit eiuſdem mentio Ierem. 49. 1. Edr. 2. 2. Eſdr. 7. Eius Hieronymi tempore vix paruæ ruinæ reſidebant, & locus tantummodo mōſtrabatur. eſt ad Occidentalem plagam Bethelis, non multum ab ea diſtans.

Ioſeph. 5. antiq. Iudaic. 1. Breidenb. Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 7. 8. & 12. Benedi. in indice Bibliorum. Hieron. in loc. Hebr.

76.

DESERTVM Hai. Ioſ. 8. cap. Ioſep. 5. antiq. Iudaic. 1.

77.

HELAM ciuitas. 1. Eſdr. 2. 2. Eſdr. 7.

78.

HELEPH ciuitas. Ioſ. 18.

79.

HEMONA ciuitas. Ioſ. 18.

80.

IAREPHEL, ciuitas in tribu Beniamin. Ioſ. 18. Hieronymo in loc. Hebr. Ierphel eſt. Benedictus ponit in Manaſſe.

81.

IERICHO, vrbs olim magna, populoſa, quę & Oza, Ioſepho & Ptolomęo Hiericus, vna ex vndecim toparchijs Iudææ, & ſorte vltima in ordine, ſita in regione campeſtri & pinguiſſima. Ibi balſamum prouenit, nuſquā alibi; abundat roſetis, cannis mellis, palmetis, vnde & ciuitas palmarum appellata eſt. Cum muris eſſet firmiſſimis, quos nec ferrum nec aries penetraret, Ioſue dux populi Iudaici illam cum arca circumijt, & ſacerdotaliū clangore tubarum muris corruentibus ingreſſus, ferro ac flamma eā ſubuertit, regē ſuſpendit, eiuſque reædificatori maledixit: quam cùm poſt annos aliquot Ahiel de Bethel ex tribu Ephraim reſtitueret, dum fundamēta ponit, moritur primogenit⁹, ac deinde eius filij alij, vt in ipſa portarum conſtitutione moreretur vltimus. Diſtat ſecundū Ioſephū ab Hieroſolymis C L. ſtadijs, à Iordane ſexaginta. Cāpus Iericho terminatur in Segor. In hac vrbe hoſpitatus eſt, & habitauit Heliſæus. Ibidē Chriſtus Zachæum è ſycomoro vocauit: apparet arborem adhuc monſtrari ſolitam ætate Hieronymi. Contra Iericho Chriſtus illuminauit cæcos. Erat ibi amphiteatrum, & aula regia; curia item, vt Ioſephus autor eſt 14. Anti. 10. Tempore obſidij Ieroſolymitani deſtructa à Veſpaſiano: reſtaurata poſtmodū ab Adriano, quę tertia eſt, & tempore Hieronymi perdurabat, cùm vtriuſque vrbis veſtigia oſtenderentur. Salignacus vnam ſuo tempore turrim ſuperfuiſſe narrat. Breidenb. vix octo domos, & villæ veſtigia, monimentis ſacrorum penitus deletis. Fuit Eccleſiaſticæ ditionis & patrimonij, & habuit epiſcopem ſuffraganeā, vt autor eſt VVilhelmus Tyrius.

Ioſe. 15. antiq. 5. & 5. bell. 4. 4. Reg. 2. Eccleſ. 24. Deute. 34. Iud. 1. 3. 2. Par. 28. Ioſ. 6. Ioſeph. 5. bell. 2. 3. Reg. 16. Ioſeph. 5. bell. 4. Salig. tom. 9. cap. 5. Deute. 34. 4. Reg. 2. Lucæ 19. Hieron. in Epita. Paulę, & in loc. Hebr. Matth. 20. Ioſeph. 17. ant. 11. & 1. bell. 21. et 17. ant. 15. 19. & 14. ant. 7. Nume. 22. Ioſ. 2. Deut. 34. Tom. 9. c. 5. Brocard. 11. bell. 15. & 14. bell. 12.

82.

CAMPESTRIA Iericho, in his Sedecias rex Iuda captus à Chaldęorum exercitu, in Reblatā ad Nabuchodonoſor regem perductus eſt. Notat hāc planiciem Salignacus, quæ inter Iericho & Iordanem lata 10. miliaribus, longa viginti ſit. Putauerim hæc campeſtria non alia eſſe à deſerto cuius meminit Ieremias cap. 52. nam cap. 39. eundem locum vocat campum ſolitudinis. erat & circumiacens regio montoſa, vnde & montes circa Iericho. Ioſep. 1. belli 12. 13. celebrantur & apud hiſtoricos Roſæ Hiericho, de quibus ſupra ex Saligniaco diximus in Fons Heliſæi.

Deute. 34. Ioſ. 45. 4. Reg. 25. Ierem. 39. 1. Mach. 16. Tom. 9. c. 5.

83.

HIC ad Eliæ & Heliſæi imperium ſtantibus ex vtraq; parte aquis, iter vnda præbuit. 4. Reg. 2. Vitr. cap. 53.

84.

HIC Chriſtus cæco mendico viſum reſtituit. Lucæ 18.

85.

HIC Chriſtus duos cæcos illuminauit. Matth. 20. Marci 11.

86.

LOD ciuitas, quam ædificauit Samad & villas eius. 1. Par. 8. 2. Eſdræ 11.

87.

LODADID ſiue Lodhadid ciuitas. 1. Eſd. 2.

88.

MASPHA, quæ & Maſphat, & Maſepha, & Meſphe, ciuitas in mōte conſpicua. & quoniā alibi in Iuda, alibi in Beniamin ponitur, fortaſſis videatur in confinio vtriuſque tribus ponēda. Erat ibi olim arca teſtamenti, eoq; conueniebat ad orationē popul⁹ Iſrael. nam & Samuelis erat ibi iudicij locus. Hanc ædificijs muniuit Aſa rex Iuda, inque ea poſt deſtructionem Ieruſalem habitauit Godolias dux & Ieremias Propheta. Dicit illā in tribu Iuda poſitam Hieronymus, apud quam habitauerit Iephte contra Cariathiarim.

Ioſ. 15. & 18. Iud. 20. 21. Ioſeph. 6. antiq. 2. Hieron. in loc. Hebr. 1. Reg. 7. 10. 12. 1. Mach. 3. 4. Reg. 25. Ierem. 40. 41. 2. Eſdr. 3. 2. Para. 16.

89.

MEGBIS ciuitas. 1. Eſdræ 2.

90.

MONS diaboli, diſtat duobus miliaribus à Quarentana. eſt à latere Bethel & Haij auſtrali: in quē deductus fuit à Satana Chriſtus, cum oſtenderet & adpromitteret illi omnia regna mundi, ſi procidens adoraret ſe.

Matth. 4. Lucæ 4. Breidenb. Salig. tom. 9. cap. 7.

91. NEBO

91.

NEBO ciuitas.1.Eſdr.2.& 2.Eſdræ 7.

92.

Tom. 10. cap. 6.

NEPHTOA fons.Ioſ.15.& 18.meminit etiam Salıgniacus, apud quam via ſit montoſa.

93.

1. Reg. 21. 22. Iſai. 10. 2. Eſdr. 11. Brocard. Breidenb. 14.be.ſa.8.

NOBE, quæ & Nob & Gob, vrbs in via, quę ducit Dioſpolim & Ramatham,ſita. conſpici ex ea poterat Hieruſalem, vt autor eſt in comment. ſuper Iſaiam Hieron. Sacerdotum ciuitas. Ibi Dauid ab Abimelech ſacerdote accepit gladium Goliath. & comedit panes propoſitionis: ea propter Saul occidit 85. ſacerdotes Nobe, ciues omnes, etiam mulieres, pueros & beſtias trucidauit,ciuitatemque euertit funditus. Breidenba refert Bethnopolim nunc dici. VVilhelm. Tyrius Betteniable. fortaſſis rectius poneretur in tribu Ephraim.

94.

OFFORA,aut Ophora ciuitas. Ioſ. 18.

95.

OFNI,ſiue Ophni ciuitas. Ioſ.18.

96.

ONO ciuitas in campo ſita & valle artificum, & hanc ædificauit Samad, & villas eius.1.Paral.8.1.Eſdr.2.2. Eſdr.7.11.

97.

2. Reg. 15. 16. 1.Mac. 13. Breidenb. Brocard. Vurzac.c. 52.& 58. Matth.4. Marc.1.

QVARENTANA deſertum inter Ieruſalē & Iericho. incipit iuxta Anathot, & extenditur ſupra Galgala, vſque ad deſertum Thecuæ & Engaddi iuxta mare mortuum.Hic commoratus eſt S.Ioan.Baptiſta,ibique in eius memoriam extructa ſunt Eccleſia & monaſterium,quod Greci monachi inhabitabant, ſed temporibus Breidenbac.erat deſolatum.Ibi venientem ad ſe,vt baptizaretur, Chriſtum digito demonſtrauit Ioannes: Ecce Agnus Dei. In hoc Chriſtus ieiunauit 40. diebus & noctibus, agēs & habitans cum beſtijs.

98.

Matt.4. Brocard. Breidenb. Salig.10.9. cap.6.

QVARENTANA mons altus & aſcenſu difficilis; in quo tentatus primùm eſt Dominus à Satana. In huius montis cacumine ſacellum eſt ruinoſum, ieiunio & oratione Chriſti venerabile.

99.

Geneſ.35. in loc.Heb.

QVERCVS fletus, eſt ad radices Bethel, vbi Debora eſt ſepulta nutrix Rebeccæ. Hieronymo Balanus eſt.

100.

Hieron. in loc. Hebr. Brocard. Breidenb. Ioſ.18.

RAMA nobilis ciuitas in monte ſita,ciuitas Saulis vocatur ab Hieronymo.ſita eſt in monte.Sunt eiuſdem nominis plures in alijs tribubus, vt ait Breid. Reædificauit illam Baaſa rex Iſrael, vt exitum & introitū clauderet tribui Iuda, & inde infeſtaret Iudæos. De hac creditur dictū illud Ieremiæ: Vox in Rama audita eſt, &c. Hodie villa eſt, ait Brocardus, ſita ad ſiniſtram montis ducentis in Ieruſalem, diſtatq; ab ea ſtadiis quadringentis, vt tradit Ioſephus.

Iud. 4. 19. 1. Reg. 22. 3. Reg. 15. 2. Par. 16. 2 Eſdr. 11. Iſai. 10 Ierem. 40. Oſee 5. Ioſeph.8. ant. 12.

101.

Geneſ. 35. & 48. 1. Reg. 10. & 13. Ierem 31. & ibid. Hieron. Breidenb. Salig.tom. 10.cap. 2. Hieron. in loc. Hebr. Paleſt.a.die 235.

SEPVLCRVM Rachel. vbi in partu Beniamin obijt Rachel vxor Iacobi. quo loci monumentum hoc cum pulcra piramide erexit Iacob in titulum,ſicut & ſancta ſcriptura, & titulus adhuc teſtātur. & eſt ſub quercu. Superpoſuerat ſuper tumbam Rachelis duodecim lapides pro numero filiorum Iſrael, qui temporibus Breidenbachij ibi erant. Inueniuntur iuxta ſepulcrum lapilli quidam omnino nigri, quos colligunt peregrini: dicuntur enim conducere mulieribus ad faciliorē partum. Eſt in quinto miliario ab Hieruſalem, in eo loco, qui a ſeptuaginta vocatur hippodromus.

102.

Ioſ.15. & 18. 2.Reg.5. & 23. 1.Par.11. & 12. Iſai. 17. Ioſeph. 7. ant. 4.

VALLIS Raphaim, id eſt Gigantum, ampliſsima & potentiſsima iuxta Ieruſalem incipiens in Septentrione, & verſus Auſtrum longè lateque ſe extendens, optimi tritici, vini, olei, frugūque omnium feraciſsima: in qua Dauid Philiſtæos bis ſe inuadentes, fudit & profligauit.

103.

RECEM ciuitas. Ioſ.18.

104.

Ioſeph. 9. antiq.6. Iud. 20 & 21. Hieron.in loc. Heb. Benedic. in interpret. nominum Hebraic.

REMMON. Ioſep. Roob vocat, petra & vrbs.diſtat à Ieruſalem 15.miliaribus non longè à Gabaa contra Orientem. in qua continuerunt ſe ſexcēti viri in exterminio tribus Beniamin, ex quibus tota reparata eſt.

105.

SABARIM. in monte, vbi cæſi ſunt Iſraëlitæ poſt anathema.Ioſ.7.

106.

Hieron. in loc. Hebr.

SALEM. villa oſtendebatur ætate Hieronymi iuxta Aeliam contra Occidentalem plagam, quam tamē illam vult eſſe Ioſephus vbi regnauit Melchiſedec, poſt Ieroſolyma.

107.

SAMARAIM ciuitas. Ioſ. 18.

108.

SELA ciuitas.Ioſ.18 Hieron.in loc. Hebr.

109.

SEMRI in tribu Beniamin. Hieron.in lo. Hebr.

110.

SENAA ciuitas. 1.Eſdr.2.& 2. Eſdræ 7.

111.

In lo. Heb. 1.Reg.14.

SENE, Hieronymo Senna, petra ſeu rupes, vbi Ionathas proſtrauit Philiſtæos.

112.

Geneſ.35. SEPVLCRVM Deboræ nutricis Rebeccæ, ſub Quercu fletus, ſupra.

113.

4. Reg.2. SILVA iuxta Bethel, ex qua immiſſi à Deo Vrſi, deuorarunt pueros 42. qui illudebant Heliȩo Prophetæ.

114.

SOLITVDO Bethauen. Hic Abraham primo tetendit tabernacula. Gen.12.

115.

THEREBINTHVS medio miliario ab Ieruſalē, ſub qua quieſcere ſolebat beata Virgo, vt autor eſt Salıgniac.tom.10.ca.2. nominatur & in regnorum libris Therebinthus iuxta Bethel, 3. Reg. 13. vbi requieſcebat vir Dei, qui maledixerat Ieroboam ſacrificanti idolis.

116.

THARELA ciuitas.Ioſ.18.

117.

Ioſ.3.& 4. TRANSITVS Iſrael. quò loci per ſiccū Iordanis alueum, aquis vtrimque conſiſtentibus, magno Dei miraculo, in terram Promiſſionis tranſierunt Iſraelitæ. Vbi & duodecim lapides, de fundo ſublatos, ſtatuerunt in
Vitriac. cap.53. memoriam ſiccati Iordanis (ad quos reſpexiſſe videtur Ioan Baptiſta, cum diceret: Potens eſt Deus de lapidib. iſtis ſuſcitare filios A-
In Loc. Hebr. brahæ) cum etiam totidem alios in Iordanis alueo poſuiſſent mox aquis inuolutos. Locus, vbi lapides ſtatuerunt, dicebatur Galgala, vt refert Hieron.

118.

VALLIS Caſis ciuitas Ioſ.18.

119.

Gen.35.et 48. Paſcha.d. 233. VIA BETHLEHEM, amæna eſt valde, vineis, roſis, herbis odoriferis & aromatibus conſita.

120.

Paſ.d.234 AD duas leucas de Ieruſalem, inter Emaus & Ieruſalem, eſt caſtrum ad S. Crucem
Breid. 15. Iuly. appellatum, quod Græci monachi inhabitant: in quo iuxta maius altare, ait Salıgnia-
Salıgniac. to.10. c. 4. cus, arbor quædam dicitur ſtetiſſe, de cuius ligno crux Chriſti facta fuerit. Eſt cœnobium munitiſſimum propter incurſus infeſtantium Arabum.

121.

Matt.3. 10.9.cap.6. Breiden. 19.Iuly. HIC Chriſtus à Ioanne baptizatus eſt. qui locus ruinoſo ædificio nunc inſignis eſt, atq; ibidem peregrini in memoriam baptiſmi filij Dei, ſeſe abluere ſolent, cum oratione ad Deum, vt pro ſua ille miſericordia & Chriſti meritis peccatorum omniū ſordes abſtergat & eluat. Atque hic poſtea ſacellum extructum eſt in honorem Ioan. Baptiſtæ. Alij contra Salim volunt baptizatum Dominum; quibus contradicit ſolennitas Eccleſiæ. Broc. tit.6. Bret. tit. 6. Niceph.8. hiſt. Eccle. cap.30.

122.

HIC Ioſue contra quinque reges Amorręorū dimicans, iuxta Aialon & Gabaon ciuitates finitimas, imperauit Soli & Lunæ, quæ ad eius vocem ſubſtiterūt immoti, exaudiente Domino. Ioſ.10.

123.

VIA Iericho, quæ ducit Ieruſalem per mōtana iter 12. miliarium, quantum apparet ex Breidenbach. per montana Salignıacus dicit iter eſſe difficillimum, & lapidoſum. quo loci incidit in latrones vir ille, cuius in Euangelio Chriſtus meminit Lucæ 10. Salig. tom. 9. cap.5. Brocard. Breid.

D.

Tribus Dan.

1.

DAN quintus Iacobi Patriarchæ ex Bala ancilla Rachel vxoris ſuæ filius, ita progeniem ſuam amplia uit, vt de tribu eius ad montem Sinai numerati ſint viri bellatores LXII. millia, ſeptingenti, quibus omnibus in deſerto mortuis, eorum filij LXIV. millia, quadringenti terram promiſſam ingreſſi pro hæreditate & poſſeſſione ſua cis Iordanem de terra tribui Iudæ prius aſſignata ad mare magnum poſſeſſionem conſecuti ſunt. Quābrem non te mouebit Lector, ſi quandoque inuenias in hac tribu, vel etiam in tribu Simeonis, quæ prius tribui Iuda fuerant aſſignata. facta enim prima terræ citra Iordanem diuiſione tribui Iudæ & filijs Ioſeph, miſit Ioſue viros, qui reliquam terram luſtrarent, & deſcriptam pro reſiduis tribubus in VII. partes diuiderent. at vbi comperit non ſufficere, his duabus tribubus Dan & Simeoni aſſignatæ & datæ ſunt partes in medio poſſeſſionis filiorum Iuda. Ioſ.18.19. Gen.30. Num.1. Num. 6. Ioſ.19. Ioſ. 13.14. 15.16 17.

2.

ACCARON, quæ & Acharon, & Achrō, & Acron vrbs inclita, vna de quinq; ſatrapijs Philiſtinorū, & habebat Regulum. expugnata fuit a Iuda, in eaque cæſis ducentis Philiſtæis eorum præputia Dauid attulit Saulı in dotem pro nuptijs Michol filiæ ſuæ. In hac vrbe pro Deo colebatur idolum Beelzebub. quē cùm ſuper ęgritudine ſua conſuluiſſet Ochoſias rex Iſrael, ab Elia mortis prænūcium accepit; eſtque frequens vrbis huius in ſcriptura mentio. Breidenbach. ait modicum ſuis temporibus fuiſſe Caſale, retento tamen anti- Ioſ.13.15. 19. Iud.1. 1. Reg.5.6. 7.17.18. 4. Reg.1. Ierem.25. Amos 1. Sopho. 2. 1. Mac.10. Breid. Brocard.

antiquo nomine. Dicit eam verius in tribu Iuda poni Hieronymus, eaq́; tribui decretam, non tamen poſſeſſam, quia habitatores priſtinos nequiuit expellere. Alij putant Accaron turrem Stratonis, poſtea nuncupatam Cæſaream. Plinius vocat Apolloniam, à Veſpaſiano Colonia dicta eſt, vt annotat Benedictus. Sed & vſque hodie grandis Iudæorum vicus Accaron inter Azotum & Iamniam in Orientem reſpiciens. Prope mare Accaron non lõgè ab Azoto ſitam ait Vitriac.

Hier. in lo. Hebr. — Vitriac. cap. 41.

3.

ADIADA vrbs, in monte ſita, quam portis & muris exædificatam, muniuit in Sethela Simon Machabeus 1. Machab. 12. non longè diſſita ab Eleutheropoli.

4.

FONS Aethiopis, eſt in medio itinere quo itur ab Hieruſalem in Gaza, contra Bethſuram 20. ab vrbe lapide ad radices montis ebulliens, & eadem qua gignitur, ſorbetur humo, in quo Philippus Apoſtolus Eunuchum Aethiopem baptizauit, qui dum in curru vectus inſtrumentum relegeret, fontem reperit Euangelij.

Salig. to. 10 cap. 4. Hier. in lo. Heb. & in epitaph. Paula. & epiſt. ad Paulin. Actor. 8.

5.

AIALON, quæ & Ahialon, & Hailon. vrbs ſeparata Leuitis, quam muniuit Roboam, ceperunt Philiſtæi. Eſt & Aialon, iuxta quam orante Ioſue luna ſtetit. Eſt & hodie vicus alius haud procul a Nicopoli. Fuit & altera ciuitas Aialon in Iudicum 12. ex Hebraico notat Benedictus.

Ioſ. 21. Iud. 1. 2. Par. 11. 28. 1. Reg. 14. Ioſ. 10. 19. Hieron in epiſt. Paulæ. & in lo. Hebr. 1. Paral. 8.

6.

Arechon ciuitas. Ioſ. 19.

7.

AZOTVS, quæ & Aſdod, vrbs inſignis, potentiſſima, & ex præcipuis quinque Philiſtæorum vrbibus, in qua habitabant Enachim gigantes, quos Ioſue capta vrbe delere nequiuit, diſtat ab Aſcalone CC. ſtadiis In hac vrbe celeberrimum erat templum Dagon idoli Philiſtinorum, quod habebat caput quaſi piſcis, & ſub forma piſcis colebatur, iuxta quod cùm arca Domini à Philiſtæis collocata fuiſſet, idolum ſemel atque iterum concidit, capite, manibusque truncatis. Huius in ſcriptura ſæpe fit mentio. Hanc Sargon rex Aſſyriorum, miſſo duce exercitus ſui Thareſam, expugnatam tenuit. Iuxta Azotum occiſus eſt Iudas Machabæus à Bacchide & Alcimo principibus militiæ Demetrij Regis. eáq́; captam Ionathas Machabæus incendit, & quæ erant in circuitu ciuitates, quo impetu Beth-dagon. i. templum Dagon, & omnes qui fugerant in illud cõcremauit. iuxta eandẽ vicit Apollonium. In hac Philippus a ſpiritu raptus & collocatus prædicauit Chriſtum: & eſt vſque hodie, ait Hieron. non ignobile municipium, vt Breide. ait, villula. Erant Azotij populi in terra Chanaan. Poſt habuit Epiſcopum, qui nunc eſt ſuffraganeus Treuirenſis. Habuit & propinqua montana, vnde Mons Azoti, 1. Mach. 9. 10. nominatur, & Torrens iuxta Azotum Ioſeph. 13. Antiq. 6. Turres in agris Azoti 1. Machab. 16. Via iuxta Azotum 1. Machab. 11.

Ioſ. 11. 13. 15. 1 Reg. 5. 6. 2. Par. 26. 2. Eſdr. 4. 13. Ioſ. 11. Iud. 10. 16. 1. Reg. 5. Ierem. 25. Amos 1. 4. Soph. 2. Zach. 9. Iſai. 20. & ibi. Hiero. 1. Mach. 9. 10. 11. Actor. 8. Hiero. in lo. Hebr. Brocard. Ioſ. 11. VVilh. Ty. 4. bel. c. 12.

8.

BAALATH, quæ & Baalad, fortè & Baleth Hieronymo. vrbs firmiſſima, quam muniuit & reſtituit Solomon.

In lo. Heb. 3 Reg. 9. 2. Par. 1. 9.

9.

BALA mons vel promontorium. Ioſ. 16.

10.

BANE ciuitas. Ioſ. 19.

11.

BARACH ciuitas. Ioſ. 19. vſq; hodie prope Azotum Barecca viculus appellatur. Hieron. in loc. Hebr.

12.

BECHCHAR vrbs vel locus in agro Bethſames. huc vſque (Ioſephus Correos vocat) filij Iſraël à Maſpha perſecuti ſunt & percuſſerunt Philiſtæos. vbi & Samuel erexit lapidem victoriæ, vocans eum Lapidem adiutorij, quod eò vſque auxiliatus eſſet eis Dominus.

6. Antiq. 2. 1. Reg. 7.

13.

BERA vrbs, in qua habitauit Ioathan, cùm fugiſſet à facie Abimelech. vicus, ait Hieronymus, diſtans ab Eleutheropoli octo milibus ad Aquilonem.

Iud. 9. Hieron. in loc. Hebr.

14.

BETHSAMES, Bethſemes & Bethſemis. i. domus Solis, dicebatur Iuda, ad differẽtiam Bethſames, quæ in tribu Neptalim eſt, cùm reuera eſſet in tribu Dan. Vult Benedictus Theologus tres fuiſſe huius cognomines, in Neptalim, Iuda & Iſachar. Hieronymus ponit quintam in tribu Beniamin, niſi pro hac ipſa accipiamus. Fuit autem vrbs hæc ſacerdotalis ad tribum Iuda pertinens, in ſorte Dan, quæ poſtea Leuitis eſt aſſignata. Vſq; hodie oſtenditur ait Hieron. de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim in decimo miliario contra Orientalem plagam. In huius agrum reduxerunt duæ vaccæ arcam Domini de Accaron, quam cùm Bethſamitæ curioſis oculis inſpexiſſent, diuinitus percuſſi ſunt, & occiſi ſunt ſeniores 70. & quinquaginta millia plebis. vnde Abel-magnum vocata eſt, quę antea Bethſamis vocabatur, propter magnum luctum, ſuper Bethſamitas ibi occiſos à Domino.

Ioſ. 15. 21. Brocar. Breidenb. 1. Iudic. 1. Reg 6. Hier. quæſ. Hebr. in 1. Reg. 3. Reg. 4. & alibi.

15.

In lo. Heb. CAPHARSORECH. Sorech, ait Hier. nomen torrentis eſt. ſed & vſq; hodie ad Septentrionalem plagam Eleuteropoleos vicus oſtenditur nomine Capharſorech iuxta villam Saraa, vnde fuit Sampſon.

16.

Hier in lo. Hebr. CAPHERDAGO, grandis vicus inter Dioſpolim & Iamniam demonſtratur.

17.

Ioſ.9.15.18 Iudic.18. Breiden. Brocard. CARIATHIARIM, i. vrbs ſiluarum, quæ & Cariathbaal, & Bala, Baala, interdum Baal, & Pharaſim, & coniunctim Baalpharaſim. Hieronymo etiam Iarim. Eſt de Ieruſalem ad quatuor miliaria & dimidium cõtra Occidentem euntibus Dioſpolim. Hiero. ait miliario vno. Vrbs prius Gabaonitarum, poſtea tribus Iudæ, in ſorte Dan; eſtque terminus tribus Iudæ & Beniamin. ſita in colle. In *1.Reg.6.7. 2.Reg.6. 1 Para.13. 2.Paral.1. Matt.23. Ierem.26.* hac manſit area Domini, annis 20. in domo Aminadab, quæ erat in Gabaa, id eſt, in excelſo, donec à Dauide transferretur Hieroſolymam. De hac fuit Zacharias F. Ioiada, quem occiderunt inter templum & altare. De hac fuit Vrias propheta, quem interfecit Ioachim rex in Ieruſalem.

18.

2.Mac.12. & ibi. Benedict. CASPIN, ſeu Caſphin, ciuitas pontibus & muris munita, quam cepit Iudas Machabæus, & tot eius habitatores occidit, vt adiacens ſtagnum, duorum ſtadiorum latitudinis, ſanguine interfectorum fluere videretur. videtur diſtare à Iamnia contra Orientalem plagam ſtadiis plus minus nouem.

19.

Iud.18. CASTRA Dan, locus eſt poſt tergum Cariathiarim, vbi ſexcenti viri de cognatione Dan pernoctarunt.

20.

CHESLON, prius Iudæ, in qua tamen tribu ponitur ab Hieronymo in loc. Heb. & Bened.

21.

ELTECE, & Elteco, & Eltecon vrbs Leuitarum, antea Iuda. Ioſ.15.18.19.21.

22.

ERECCON terminus tribus Dan iuxta Ioppen. Hier. in loc. Hebr.

23.

Ioſ.15.19. Iud.13.16.18. 1.Paral.2. ESTHAOL, quæ & Aſtaol, ciuitas prius aſſignata Iudæ, poſtea data tribui Dan, ſita in campeſtribus; iuxta quam natus & ſepultus eſt Samſon. Permanet & vſque hodie villula Aſto inter Azotum & Aſcalonem.

24.

FATVRA villa iuxta Eleutheropolim euntibus Gazam. Hieron. in loc. Hebr.

25.

GABATHON, quæ & Gebbethon, Gibbeton & Iebton, vrbs Leuitarum in tribu Dan, poſtea occupata à Philiſtæis, quam recuperare volentes reges Iſrael obſederunt. *Ioſ.19.21. 3.Reg.15.16. Hieron. in loc. Hebr.*

26.

GALLIM vicus Accaron. Hieron. de loc. Hebr.

27.

GEBNEEL, & Iebneel ciuitas. Ioſ. 15.

28.

GEDOR, quæ & Gador, ciuitas tribus Iuda in ſorte Dan, ſita ad Orientem vallis in terra paſcuali & vberrima. Hanc tempore Ezechiæ Regis occupauerũt Simeonitæ, pulſis inde quibuſdam Chananæis, quod terra hæc aptiſsima eſſet gregibus, quibus Simeonitæ abundabant. Poſtea hæc ciuitas vocata eſt Cedro, quam ædificiis muniuit Cendebæus dux Antiochi aduerſus Iudæos, iuxta quam & deuictus eſt a Machabæis. *Ioſ.15. 1.Paral.4. & ibid. Bened. & 12. 1. Mac.15.16.*

29.

GETH vrbs regia, ſita in colle, vna ex V. principalibus Philiſthinorum, quondam immanium gigantum alumna. de qua fuit Goliath à Dauide occiſus; & alii, quorum nõnullos Dauid expulit. Ab hac vrbe proprie incipit terra Philiſthinorum. Eſt in 14. miliario ab Eleutheropoli euntibus Dioſpolim, de Ioppe quatuor leucis, non longè à mari ſita. Hanc vrbem Dauid diripuit, Roboam inſtaurauit, Aſael rex Syriæ expugnauit, Ozias murum eius deſtruxit. ætate Hieronymi vocabatur Diocæſarea. Aliâs Anthedon & Agrippia dicitur; nunc Zaph, vel Ibelis, Hibelis, Ybilyn, & cæt. appellatur à Gulielmo Tyrio in libris de bello ſacro. Habuit tum comitem ſuum, vt idem autor eſt. 21. lib. cap. 18. *Ioſ.11.22. 1.Reg.5.6.7.17.27. 2.Reg.1.6.15.18.21. 2.Reg.21. 1.Para.18. 2.Para.11. 4.Par.12. 2.Par.26. Hieron. in Michæ. & Ionam. Volaterra. lib.11. Brocard. Breiden.*

30.

GETHREMMON, aliâs Iethremmon, ciuitas Leuitarum. eſt autem nunc villa prægrandis in 12. miliario Dioſpoleos pergentibus ad eam de Eleutheropoli. *Ioſ.19.21. Hieron. in loc. Hebr.*

31.

HAIRSEMES ciuitas, aliâs Heirſemes, ciuitas Solis. Ioſ.19.

32.

HELON ciuitas. Ioſ. 19.

33 IAM-

33.

IAMNIA, quæ & Iabnia, ciuitas maritima, ſita in campeſtribus. Breiden. portum fuiſſe putat, quem Iudas Machabæus captum ſuccendit cum nauibus, ita vt flamma ex Ieroſolymis conſpiceretur ab ſtadijs 240. Huius murum deſtruxit Ozias. Neque longè ab Iamnia pugnauit Iudas cum Arabibus. Numerat Iamniam inter Toparchias Ioſephus, eamque finitimis præfuiſſe dicit. Docet etiam VV. Tyrius habuiſſe illam poſterioribus temporibus epiſcopatum, qui fuerit ſub metropoli Cæſarea.

2. Mac. 12. 1. Mac. 4. 5. 10. 15. 2. Par. 26. 3. bel. 4. & 9. bell. 2. VVilh. Ty. 14. bell. cap. 12.

34.

IARIM, quod interpretatur ſaltus vel ſilua, Mons. Inter Cariathiarim & montem Baal ſita eſt ſilua, à qua vrbs & mons nomen habent, vnde mons Iarim dicitur.

Ioſ. 15.

35.

IELON in tribu Dan, Hierony. in loc. Hebra.

36.

IERICON in tribu Dan. Hierony. in loc. Hebr.

37.

AQVAE Iercon, aliàs Meiaiarcom, ciuitas iuxta aquas. Ioſ. 19.

38.

IETHELA ciuitas. Ioſ. 19.

39.

IOPPE, quæ & Iapho, & Iaſpha dicitur .i. pulcritudo aut decor, vrbs antiquiſſima à Iaphet filio Noe ante diluuium condita, ſita ad mare in edito promontorio, littore ſaxoſo, alto & arduo, arce ac mœnibus munita valdè. Eſt portus Ieroſolymæ & Iudææ totius, ad quem ligna & lapides pro templi ſtructura de Libano ratibus tranſferebãtur, atque hinc terreno itinere curribus peruehebantur Ieroſolymam. Portus autem impetuoſiſſimus eſt, ob id ad excurſus pyraticos commodus: in quem vſum Machabæorum tempore ſæpe eſt occupatus. Hic Ionas nauem intrauit, cum fugeret a facie Domini in Tharſis, hoc eſt Ciliciam. Hanc Machabæi ſæpe occuparunt & munierunt. In hac D. Petrus Tabitam à morte ſuſcitauit: hic hoſpitatus apud Simonem Coriarium (cuius domus erat ſub rupe poſita iuxta mare, quo loci poſtea ſacellum S. Petro conſtitutum eſt) recepit viros de Cæſarea, à Cornelio cẽturione ad Angeli monitum eò tranſmiſſos. In huius littore monſtrantur ſaxa, ad quæ catenis religata fuiſſe dicitur Andromeda, deuoranda à belua marina, niſi Perſeus illam liberaſſet. Hæc breui tempore à Romanis bis capta, interfectis multis ciuium millibus, incenſa & funditus exciſa. Fuerat ex toparchijs vna, & finitimis vrbibus præerat. Cinxit eam anno 1250. Lodouicus Francorũ rex turribus & muris. Tempore Hieronymi vocabatur Iapho, nunc Iaffa appellatur, indq; eam peregrini primùm applicát. Chriſtianis Palæſtinam occupantibus à principio ſtatim adhæſit, habuit & ſuffraganeum Epiſcopum, & Comitem. Iuxta Ioppen 200 Iudæi à Ioppitis ſubmerſi ſunt 2. Mach. 12.

Ioſ. 19. 2. Para. 2. 1. Eſd. 3. Num. 21. Ioſ. 1. 2. Paral. 2. 1. Eſd. 3. 3. Eſd. 5. 3. Reg. 5. Ionæ 1. & ibi. Hiero. 1. Mach. 10. 12. 11. 14. 2 Mac. 12. Acto. 9. 10. Hie. in epi. tap. Paula, & ad Euſt. & in Ionæ 1. & de lo. Heb. de Aſtus lit. I. Ioſe. 2. bell. 22. & 3. bell. 15. & 2. Hie. in loc. Hebr. Salig. to. 6. cap. 2. Brocar. Breidenb. VVilh. Ty. 10. bel. 7. 18. 21. 14. bell. 12. 14. bell. 15. 18. & 17. bel. vltimo, & alib. 4. con. 8. Fretell. Vitria. ca. 22. 58. 99.

40.

IVD ciuitas. Ioſ. 19. Hieronymus in loc. Hebr.

41.

LACHIS, vrbs fortiſſima & munita tribus Iudæ, in ſorte Dan. Breidenbac. ponit illã in tribu Beniamin, Hieronymus in Iuda. Huius regem occidit Ioſue, vrbemque cepit: quã Roboam cum pleriſque alijs muniuit muro circumdatam. In hac occiſus eſt rex Amaſias, eamque obſedit & cepit Sennacherib rex Aſſyriorum temporibus Ezechiæ regis Iuda. Eſt hunc villa, ait Hieron. in ſeptimo miliario ab Eleutheropoli euntibus Daromam. diſtat de Cariathiarim ad duas leucas, contra Occidentem.

Ioſ. 10. 12. 15. 4. Reg. 14. 18. 19. 2. Par. 11. 25. 32. 2. Eſd. 11. Iſai. 36. Ierem. 34. Mich. 1. Brocard. Breid. in loc. Heb.

42.

LAPIS adiutorij, locus in agro Bethcar, non longe à Maſphat, Hieronymo dictus Abenezer. quo loci cùm caſtra haberẽt Iſraelitæ, profligati à Philiſtæis, arcam teſtamenti illi inde tulerunt, quam eò adferri voluerat populus. eſt inter AEliam & Aſcalonem contra villam Bethſamis.

1. Reg. 4. 5. 7. Hieron. in lo. Hebr. in Abenezer.

43.

LEChi, id eſt, maxilla, quæ & Ramath Lechi, hoc eſt eleuatio maxillæ. Hic Samſon maxilla aſini occidit mille Philiſtęos, vnde & loco nomen impoſuit, quod & in hodiernum vſque durat.

Iud. 15. Ioſe. 5. Antiq. 10.

44.

MODIN, mons & ciuitas ſita in monte Iuda, ex qua orti ſunt Machabæi principes fortiſſimi: quo loci eorum memorabilis ſepultura ex marmore polito & candido oſtenditur, ſeptem pyramides marmoreæ prææltæ ex quadrata mole ſurgentes, tantæ altitudinis, vt ſint etiam nauigantibus in mari conſpicuæ, quæ durant ad noſtra vſque tempora. deſcribitur in ſcripturis, Campus iuxta Modim. 1. Mach. 16. & Deſertum iuxta Modim, & ſpeluncæ, vbi occiſi mille Iudæi. 1. Macha. 2. & Montes iuxta Modim. 1. Mach. 2.

1. Mach. 2. 9. 13. 16. 2. Mac. 5. 10. 12. Ioſeph. 13. Antiq. 11. Brocard. Breid. Hieron. in loc. Heb. Salign. to. 10. cap. 6.

45.

NEHEL-ESCOL, hoc eſt, torrens & vallis botri. Hic abſciderunt botrum miræ magnitudinis exploratores, quos miſerat Moyſes, quem in teſtimonium terrę fertiliſſimę in vecte duo viri portabant in Cadeſbarne: quẽadmodum de malis quoque granatis & ficis

Nu. 13. 32. Deute. 1. Broca. Breiden. Salignac. to. 10. c. 4. Vitriac. cap. 15.

loci

loci illius. diſtat hinc riuus Sorec medio miliario.

46.

Hieron. in queſt. in Gen. in Iſa. 2. & 4. Amos 1. Ezech. 26. Geneſ. 10. 21. 26. 2 Par. 19. & alibi. Ioſeph. 1. Antiq. 12. ... 11. 17. ... Brocard. & Breide. in deſer. Praefat. Num. 13. Ioſ. 11. In Iud. 3. 2. Reg. 6. In lo. Heb. de actis Apoſt.

PHILISTIIM, Philiſtæi Philiſtini, corruptè Palęſtini, à 70. interpretibus & Sulpitio græce ſemper Allophyli, hoc eſt, alienigenę vocantur: olim Chaſloim, quẽadmodũ interpres noſter habet, appellati. à Meſraim filio Cham progeniti, regionẽ inferiorem ad mare mediterraneum, quæ rectius Philiſtina ſeu Philiſtæa dicitur, à Caſtro peregrinorum, ſeu Dor aut Cæſarea Paleſtinæ, vel turre Stratonis vſque ad Gazam aut torrentem Aegypti poſſederunt. Inter quos erant Enacim, hoc eſt, gigantes fortiſſimi. Habuerunt aliquando reges quinque, vt Liranus docet, dominatiq; ſunt Iſraeli, eumq; ſibi fecerunt tributarium pluſquam centum quinquaginta annis: quos coercuit Samſon & Samuel; Dauid autem iugum tributi abſtulit, fecitque eos ſibi tributarios. Eorum multa mentio eſt in libris hiſtoricis veteris Teſtam. Notat B. Hiero. apud hiſtoricos Iudæam referri ad Palæſtinam, Galilæam verò & Samariam ad Phænicem.

47.

Iud. 15. Hieron. in ep. ad Paul.

FONS Sampſon. Hic ſitienti Sampſoni produxit Deus fontem aquæ è dente molari maxillæ aſini, vnde locus nomen retinuit, & oſtendebatur.

48.

Iud. 16.

SEPVLCHRVM Sampſonis, inter Saraa & Eſthol, vbi etiam ſepulcrum patris eius Manue.

49.

Ioſ. 15. 19. Iud. 13. 16. 1. Par. 2. & 2. Par. 11. & 2 Eſdr. 11. Hieron. in loc. Hebr.

SARAA, quæ & Sara, & Sarea, vt alij Sarga, ciuitas in planicie poſita, patria Sampſonis. Hieronymi ætate vicus erat in finibus Eleutheropoleos, contra Septentrionem pergentibus Nicopolim, quaſi in decimo miliario, in tribu Dan ſiue Iuda.

50.

SACHRONA ciuitas. Ioſ. 15. fortè eadem quam Hieronymus collocat in tribu Iuda.

51.

SARAIM, & Saarim, Sarim, ciuitas. Ioſ. 15. 1. Reg. 17.

52.

SARARA ciuitas pergentibus Edó. Hieron. in loc. Heb.

53.

SEIR mons, tertius eius nominis iuxta Cariathiarim, in finibus Azoti & Aſcalonis, aſſcriptus tribui Iudæ in diſtributione terræ. Habitatores loci illius, quemadmodũ alij poſteri Eſau ab Edom Idumæi dicti ſunt. Ioſ. 15. Breide. itine 4.

54.

SELAB. Hiero. in loc. Hebr.

55.

SELEBIN ciuitas. Ioſ. 19.

56.

SEPHELA regio campeſtris, fructifera & amæna iuxta Eleutheropolim, extendẽs ſe ab Emaus vſq; ad Rhinocoruram & mare. In hac Simon Machabæus Adiadam vrbem cõdidit. Vſque hodie, ait Hier. omnis illa regio campeſtris & plana iuxta Eleutheropolim Sephela dicitur.

1. Mac. 12. Hieron. in loc. Heb. Breidenb.

57.

SOREC, Soreth, Zored, torrens. huius vineæ & vites erant electæ & optimæ, faciebant fructus pulcerrimos, vberes & perpetuos; quorum vuæ non habebant acinum, vt teſtantur Hebræi. vinum eius loci rubens, delicatiſſimum. vinum Cos, id eſt, optimi odoris, coloris & ſaporis. Hic habitauit Dalila, quam adamauit Samſon. In hoc riuo narrat baptizatum à Philippo Eunuchum Breidenb. Interſecat autem Dan & Simeon tribus. diſtat à Nehelescol medio miliari.

Hieron. in Iſa. 5. & Mich. 1. Brocard. Breidenb. Pagan. Bib. Iud. 16.

58.

THAMNA, Thamnas, Thamnata, & Thẽna; eſt in via inter Ptolemaidam & Gazam; & eadem via progrediendo venitur in Accaron & Geth. Hic oues ſuas totondit Iudas. Ciuitas Philiſtinorũ, iuxta quam Sampſon diſcerpſit & lacerauit leonem; atque ibi duxit vxorem ex Philiſtæis, quam ceperũt Philiſtæi. munita eſt poſtea hæc vrbs à Bacchide.

Geneſ. 38. Ioſ. 15. 19. Iud. 14. 15. Ioſep. 13. Antiq. 1. 2. Par. 28. 1. Mac. 9.

59.

TORRENS fluuius terræ Philiſtijm, ortus è Iudęæ montanis, fluit per vallẽ Therebinthi, alluẽs Modin apud Sechrona effunditur. Eſt autem inter Azotum & Ioppen, quò loci cum inſidias Ionathæ Iudæisque potuiſſet Apollonius, deprehenſis iis longe lateq; profligatus eſt. Ex hoc eodem Torrente elegit ſibi quinq; limpidiſſimos lapides Dauid; quibus in paſtoralem perã repoſitis, progreſſus eſt in Monomachiam contra Goliath Gethæum. Apud hunc Torrentem fuſus à Machabæis Cendebæus eſt. 1. Machab. 16.

1. Reg. 17. 3. Reg. ... 1. Mach. 16. Ioſep. 13. Antiq. cap. 8.

60.

ZANOE ciuitas. Ioſ. 15. fortè in Iuda ponetur rectius.

61.

ZARED iuxta Sorec & Capharſorec, vt Mercator in charta Europæ & Paleſtinæ.

TRI-

E.

Tribus Ephraim.

1.

Geneſ. 4ᵒ. 48. 1. Paral. 5. Ioſ 3. ant. 11. Ezec. 47. & ibi Lir. Nume. 1. Num. 26. Ioſ 16. 1. Paral. 7. 11. Hieron. in Ierem. 31. & in Geneſ. 49. Deute. 33. Breidenb. Iſa. 7. et 9. Oſee 5. Pſalm. 59. 78. 108. 2. Par. 25.

EPHRAIM ſecundus Ioſeph filius, adoptatus in numerum filiorum Iacob, (habuit enim duplicem funiculum Ioſeph, vt filij eius duo Manaſſes & Ephraim duas in terra Promiſſionis tribus obtinerent) ita ſemen Abrahæ multiplicauit, vt de tribu eius ad montem Sinai inuenti ſint, virorum, qui geſtandis armis eſſent idonei, 40. millia, quingenti, quibus omnibus, excepto Ioſue in deſerto mortuis, eorum filij 32. millia, quingenti terram promiſſionis ingreſſi, pro patre Ioſepho citra Iordanem poſſeſſionem ſortiti ſunt. Erat tribus hæc valde montoſa, & ꝓpter diuitiarum magnitudinem, & terræ fertilitatem affluebat, atque ætate etiam Hieronymi quaſi luxuriabat. Et quia maxima erat, & inſtar lapidis durioris inuicta, aliquoties decem tribus Iſrael dictæ ſunt Ephraim, & ſumitur pro decem tribubus, ſiue regno Iſrael.

2.

ADARA villa in finibus Dioſpoleos, iuxta Thamnaticā regionem, quæ à Thamna villa vſque hodie ſic vocatur. Hierony. in loc. Heb. eſt & ciuitas tribus Ephraim, eodem teſte.

3.

ADARSA, Græcè Adaſa, ciuitas, iuxta quam Iudas Machabæus cum tribus millibus proſtrauit Nicanorem. 1. Machab. 7.

4.

ADITHA villa iuxta Dioſpolim. Hiero. in loc. Hebr.

5.

1. Mac. 13. Ioſep. 13. antiq. 9.

ADDVS ciuitas, ſita in monte; vnde patebat longè proſpectus in ſubiectū campum. In hac caſtra metatus eſt Simon Machabæus contra Triphonem.

6.

Hieron. in loc. Hebr.

AENAN, euntibus Thamnam, locus nūc deſertus, & proximus Thānæ vico grandi, qui ſitus eſt inter Aeliam & Dioſpolim. Eſt & fons in ſupradicto Aenan loco vnde & Aenan, id eſt, fontis nomen accepit. in quo ſtans idôlum maxima illius loci veneratione colitur. Porro Hebræi ſignificant Aenan non locum, ſed biuium ſignificare.

7.

AGABA, aliâs Gabatha, caſtellum, quod Ariſtobulus occupauit. Ioſep. 13. anti. 24.

8.

Ioſeph. 3. bell. 2.

ANVATH, vicus, qui etiā Borceos appellatur, limes ac terminus Samariæ, & Iudææ à Septentrione: eſt & Anua villa, Hier.

9.

AORABI terminus Iudææ prouinciæ, reſpiciens ad Orientem Iudæ. Hieron in loc. Hebr.

10.

APHAECI, turris munita, cui vici circūpoſiti. Ioſep. 2. bell. 23.

11.

APHERIMA, vel Affererema, ciuitas cū præfectura, quam Samaritis ademptam Iudææ attribuit rex Demetrius. 1. Machab. 11. Ioſeph. 13. antiq. 7.

12.

APOLLONIA vrbs. Ioſeph. 13. antiq. 21. & 1. bell. 6.

13.

ARCHELAIS vicus, quem Archelaus Herodis filius rex Iudeæ condidit, & à ſe denominauit. conſitus eſt plurimis palmetis, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Ioſep. 17. antiq. 19. & 18. antiq. 4.

14.

ARCHIATAROTH ciuitas. Ioſ. 16.

15.

ARVIR, villa in monte ſita eſt hodie, vbi quondam dimicauit Iepte, viceſimo ab Aeliam lapide ad Septentrionem. *Hieron in loc. Heb.*

16.

VALLIS Arundineti, ſeu Arundinetum; ſic dictum, quia ibi creſcant arundines in copia. quò fortè & in Pſal. reſpicit Dauid: Increpa feras arundinis. *Ioſ. 16. 17. Pſalm. 67.*

17.

ARIM villa iuxta Dioſpolim, quæ tempore Hieronymi appellabatur Betariph. Hieron. in loc. Hebr.

18.

ASA, & Aza, id eſt, cumulus, ciuitas. 1. Par. 7.

19.

ASOR. 2. Eſdræ 11.

20.

ATAROTH ciuitas in tribu Ephraim. Hieron. in loc. Hebr.

21.

ATAROTH-ADDAR ciuitas. Ioſ. 16. Hieronymi ætate Atarus dicebatur. In loc. Hebr.

22.

BAALASOR locus eſt iuxta Ephraim, vbi Abſolon oues tondebantur; quò euocatos regis filios fratres ſuos magnoperè perturbauit, occiſo Ammon, ob ſtuprum Thamar ſororis ſuæ. *2. Reg. 13. Hieron. in loc. Hebr.*

23.

Iud.8.9. BAALBERITH. Hic filij Iſrael extruxerunt fanum Baal, ibique iurarunt, & fœdus inierũt cum Baal, vt eſſet ipſorum Deus.

24.

Hieron. in loc. Heb. *4.Reg. 4.* BALSALISA, Bethſaliſa, ciuitas ſita in planicie in finib⁹ Dioſpoleos, quindecim ab ea miliaribus diſtans contra Septentrionem in regione Thamnitica; vnde venit homo cum muneribus ad Eliſæum Prophetam.

25.

BENITH, conſtructa à Samaritanis ciuitas. Hieron. in loc. Hebr.

26.

BETHAVEN vrbs. 1. Reg. 13.

27.

Brocard. *Breidenb.* BETHEL mons, de Samaria ad duas leucas contra Auſtrum, iuxta viam quæ ducit Sichem, in monte alto ad dexteram eſt; in quo Ieroboam filius Naboth poſuit vnum de vitulis aureis, quibus peccare fecit Iſrael. Eſt & Bethel vrbs. Iud. 21.

28.

BETHOANNABA, ſiue Bethannaba, aliâs Bethoanabal, quæ quarto, vt alij, octauo miliario diſtat à Dioſpoli. Hierony. in loc. Hebr.

29.

Ioſ. 16. 18. 21. *1. Par. 6. 7.* *3. Reg. 9.* *2 Par. 8.* *1. Maca. 3. 7. 9. & 4.* BETHORON ſuperior, ciuitas Leuitarum, quam Sara filia Ephraim ædificauit, Solomon reparauit & muniuit. Eſt huius in ſcripturis multa mentio. In deſcenſu Bethoron percuſſit Iudas Machabæus Senon: proſtrauit Lyſiam.

30.

CAINSARIM ſiue Campſarim. Hiero. in loc. Hebr.

31.

CANA in tribu Ephraim. Hieron. in loc. Hebr.

32.

3. Reg. 17. *Brocard.* *Breidenb.* *Niceph. 8. hiſt. Eccle. 30.* CARITH torrens. Hic manſit Elias tempore ſiccitatis, & corui afferebant ei quotidie panem & carnes manè & veſpere, bibebatque de torrente. atq; eò loci Helena Conſtantini mater poſtea Eccleſiam erexit.

33.

CIBSAIM, aliâs Iebſan, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 21.

34.

Brocard. *Breiden.* DAN, mons ſuper viam quæ ducit Samaria in Sichem, altior Bethel, vt Sichem ſita ſit inter duos iſtos montes. Quo loco quidã volunt alterum illum vitulum aureum poſitum à Ieroboam; quod tamen aliter videtur habere Hieronymus.

35.

DEBORAE palma. Hic Debora propheteſſa iudicabat Iſraelem, & mittebat Barac ad pugnandum contra Siſaram in monte Thabor. eſt verius Rama, quæ & Silo. *Iud. 4.* *Brocard.* *Breiden.*

36.

DOCH, Ioſepho Dagon, arx ſupra Hiericho, in edito mõte, amœniſſimo proſpectu. Hic Ptolomæus doloſe conuiuio exceptum occidit Simonem Machabęum. Ex hoc loco in omnes partes lõgiſſime videri poteſt. Patet videlicet tota terra Galaad, & duæ cum dimidia tribu: terra Eſebon, & montana Moab: mõs Abarym, & Phaſga, & Nebo deſcenditur hinc in campeſtria Iordanis; & ſunt loca plana vſque in Iericho, & vltra per totum deſcenſum Iordanis, vſque ad mare ſalinarũ. Mõtes etiam Abarym, & Phegor, & Phaſga, & Nebo, ſunt directe contra locum iſtum vltra Iordanem. *Ioſ. 13. ant. 15. & 1. bell. 2.* *1. Mach. 6. & 16.* *Brocard.* *Breidenb.*

37.

EDVMA villa in Acrabatena. Hieron. in loc. Hebr.

38.

EMON, ſiue Ennon, oppidum bene munitum, amœno loco ſitũ, & abundans optimis terra naſcentibus. diſtat a Sichem Iordanem verſus quatuor leucis. *Brocard.* *Breidenb.*

39.

EPHRAIM mons, ſiue montes, & montana Ephraim, frequentes habitatoribus. multa de his mentio in ſcripturis. quantum colligere licet, habuerunt in longitudine miliaria nouem. *Ioſ. 13. 17. 19.* *Iud. 3. 4. 7. 17. 18. & alibi.*

40.

EPHREM, Effrem, Hebraicè & Græcè Ephraim, municipium erat tempore Ioſephi, ſubactum à Veſpaſiano: tempore Hieronymi vicus erat in quinto miliario Bethelis reſpiciens ad Orientem. *Pſal. 77.* *Ioſeph. 5. antiq. 8.* *Ioan. 11.* *Hieron. in loc. Heb.*

41.

EPHRON, Hieronymi ætate dicebatur Ephręa, ciuitas, quam Iſraeli bello eripuit Abia rex Iuda: poſtea vicus magnus contra Septẽtrionem in vigeſimo ab Aelia miliario. Et quidem B. Hieronymus in loc. Hebr. lit. E. refert, quod Ioan. 11. legimus, Dominum noſtrum abijſſe iuxta deſertũ in ciuitatem, quæ dicitur Ephrem, vbi Græce Ἐφραὶμ, ad Ephron referri; quod fortaſſis non ita videatur, niſi hę vrbes confundantur. *2. Para. 13. 15. 17.*

42.

TERRA Ethim, in qua Luza ædificatur. Iud. 1.

43.

FANVM Baal. Iud. 8. 9.

44. GAAS

44.

GAAS mons, in cuius Septentrionali plaga ſepultus eſt Ioſue; & vſque hodie, iuxta vicum Thamnam, ſepulcrũ eius inſigne monſtratur; eſt & torrens. 2.Reg.23.1.Par.11.

Ioſ.24. Iud.2. Hieron. in loc. Hebr.

45.

GARIZIM, mons totius Samariæ altiſſimus. creſcit autem ad dexteram partem fontis Iacob mons, habens duo capita, quorũ alteri Garizim, alteri Hebal nomen inditum eſt. Hic, ad imperium Moyſi, poſt Iordanis tranſitum, Ioſue, ædificato altari lapideo, obtulit holocauſta Deo, inſcripſit decalogum lapidibus, & coram Arca per ſacerdotes promulgauit; in Garizim legem obſeruantibus benedictiones conferendas: in Hebal verò tranſgredientibus maledictiones infligẽdas, populo omni reſpondẽte, Amen. Et quod in hoc monte ſex potiſſimę tribus conſtitiſſent, præcipua quadam veneratione à poſteris frequentabatur cauſſa ſacrificij & orationis. In Garizim Ioathan Sichimitis maledixit. Tempore autem Alexandri Macedonis, Manaſſes frater Iaddi pontificis Iudæorũ, ab altari pulſus, eò quod alienigenam duxiſſet vxorem, nempe filiam Sanabellet ducis Samarię; ſoceri auxilio ædificauit in monte Garizim templum ad inſtar templi Ieroſolymitani, cuiúſq; primum pontificem egit: idq; Samaritani frequentabant cauſſa ſacrificij & orationis, & præferebant templo Hieroſolymitano. Poſt ab Antiocho Epiphane poſita eſt ibi ſtatua Iouis hoſpitalis. Temporibus Breidenbachij oſtẽdebatur ibidem phanum antiquiſſimum Iouis Olympiaci hoſpitale. Hircanus verò, poſt mortem Antiochi Pij, templum cum Chuthæorum gẽte euertit; quæ deſolatio incidit in annum CC. à die quo fuerat conditũ. Vult tamen hoc templum perduraſſe Breidenbac. vſque ad bellum, quod cum Romanis populus Iudæorum iniit. Reſpexit ad hũc montem Samaritana: Patrẹs noſtri in hoc monte adorauerunt, & vos dicitis, quia Hieroſolymis eſt locus, vbi adorare oportet. In hunc mõtem cùm Samaritanorum ſeditioſi confugiſſent, nequicquam offerente ſecuritatem Cereali, tandem occiſi ſunt.

Deuter.11. 27. & 28. Ioſ.8. Brocard. Breiden. Ioſeph. 4. antiq. vltimo. Iud 9. Ioſeph.11. ant.7. et 8. Ioſeph.13. Ant. 4. & 18.7. & 12. 8. 2. Mach. 5.6. Ioſeph. 13. Antiq. 17. Ioann. 4. Ioſ. 3. bell. Iud. ca. 12.

46.

GAZER, quæ & Gazera, & Gazara, Gezer, &, quemadmodum apparet, Gadera, ſita in extrema & protenſa longitudine tribus Ephraim, vrbs; cuius regem occidit Ioſue, vrbe expugnata, eaq; Leuitis aſſignata. Hanc poſtea Pharao rex Aegypti bello aggreſſus expugnauit, & occiſis ad vnum habitatoribus diruit: deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptę in dotẽ dedit. quã Solomon, quod eſſet natura munita, & ad bella oportuna, denuo exædificauit. ætate Hieronymi villa erat, in quarto miliario Nicopoleos contra Septentrionem.

Ioſ.10.12. 16.21. Iudic.1. 1.Par.6.7. 14.20. 2.Reg.5. 1.Mach.7. Ioſeph.5. antiq. 3. 3.Reg.9. Brocard. Ioſeph.8. Antiq.6. Hieron. in loc. Hebr.

47.

GEBA villa. Hieron. in loc. Hebra.

48.

GETHREMMON ciuitas Leuitarum. 1.Paral.6.

49.

GOFNA, quæ & Guphna, & Guphne, & Guphnenſis regio, & Gophnitica toparchia, vna ex vndecim in ordine ſecunda, vrbs præclara; quam Hieronymus miratur à quibuſdam in tribu Iuda poni.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. Ioſep.14. Antiq.2?. & 1.bell.?. 9. 2. bell. 25. & 3. bell.2. & alibi.

50.

HEBAL, qui & Ebal, & Gebal, contrarius monti Garizim; in quo ſteterunt aliæ ſex tribus. cauernoſus eſt & voraginoſus, & qui ſæpe terræ motum patiatur. ſupra in Garizim.

Pſal.82.

51.

HELON cum ſuburbanis, ciuitas Leuitarum. 1. Par.6. alij Aialon habent.

52.

HETTAN, aliàs Itham, prædium, diſtans ab Hieroſolymis duobus ſchœnis, hoc eſt, ſtadijs 120. hortis & inductis fontib⁹ amœnum ſimul & opulentum: quo rex Solomon animi cauſſa proficiſci ſæpe conſueuerat, regio curru vectus, & amictus veſte cãdida, proceris armatiſq́ue ſatellitibus currum ſtipantibus. forte ea erit, quam poſtea ciuitatem extruxit Roboam; & vocatur Etham.

Ioſeph.8. antiq.7. 2. Para.11.

53.

HYRCANIA, vel Hyrcanium, caſtellũ fortiſſimum, ab Herode rege extructum, aut potius reſtitutũ: meminit enim Ioſephus huius caſtelli in Alexandra.

Ioſeph.13. antiq. 12. & 16 ant. 2. & 1. bell. 6. 14. 21.

54.

FONS Iacob. ad puteum Ieſus fatigatus ſedẽs, cum muliere Samaritana locutus eſt, de aqua viua, & adorando Deo in ſpiritu & veritate. quo loco Hieronymi tempore Eccleſia extructa erat & fabricata. erat ad radices montis Garizim.

Ioan.4. Hieron. in Epitaph. Paulæ. Breidenb. Brocard.

55.

IANOE, vrbs in regione Acrabatene: hanc cepit rex Aſſyriorum. Hieronymus vocat Ianon: & ait etiam ſuo tempore vicum oſtendi ſolitum, in duodecimo lapide Neapoleos, contra Orientem.

Ioſ.16. 4. Reg. 15. Hieron. in loc. Hebr.

56.

IEBSAN, ciuitas Leuitarum. Ioſ.21.

57.

IECMAAN, ciuitas Leuitarum. 1. Paral.6. quidam ponunt in Zabulon.

58.

IEFLETI, vel Iephleti, ciuitas, terminus filiorum Ioſeph. Ioſ.16. Benedictus.

59.

PRAEDIVM Ioſeph, quod dedit Iacob filio ſuo Ioſeph ſupra fratres ſuos: eſtque ager amœnus & fertilis, in quo oſſa Ioſeph, ex Aegypto allata, ſepulta ſunt; cuius mauſoleum ibi etiamnum ætate Hieronymi cernebatur.

Ioann. 4. Geneſ. 48. Ioſ. 24. Brocard. Breiden. Hieron in quæſtion. Hebr. in Geneſim.

60.

ISCARIOT vicus, in quo natus eſt Iudas Apoſtolorum duodecimus, Chriſti proditor; vnde dictus eſt Iſcariotes.

Matt 10. Hieron. in Iſai. 28.

61.

LEBNA, vel Lepna, & Lemna, caſtrū valdè pulcrum, & in itinere, euntibus Ieroſolymam, de Sichem quatuor leucis ad dexteram, dicitur & Lebona. Iud. 21.

Brocard. Breidenb.

62.

LEPROSORIVM Samariæ. 4. Reg. 7.

63.

LEVITAE domus, in latere montis Ephraim. Iud. 19.

64.

LIDDA, Lyda, & Lydda, tempore Hieronymi Diolpolis, hoc eſt, Iouis ciuitas, appellata eſt: cuius frequens mentio apud Ioſephum eſt & Hieronymum: vna ex vndecim Iudææ toparchijs, ordine quinta. In hac vrbe ſanauit Aeneam paralyticum Petrus Apoſtolus. Ioſephus dicit vicū fuiſſe inſtar vrbis amplum: poſtea ciuitatem exuſtam a Ceſtio Romani exercitus duce. In hac vſque hodie, ait Gul. Tyrius, egregij martyris Georgij glorioſum ſepulcrum oſtenditur, in quo, ſecudum exteriorem hominem, in Deo creditur conquieſcere: ad cuius honorem Iuſtinianus Eccleſiam, multo ſtudio & deuotione prompta, ædificari præceperat. Erat enim in eadem vrbe decollatus etiam S. Georgius. vnde etiam nunc ad S. Georgium dicitur, vt teſtis eſt Vitriacus: Hieronymus vero illam Tigrida appellari ait. Cum a Chriſtianis habitaretur, Epiſcopali diademate erat inſignita, ſed ſuffraganea.

1. Mac. 11. & alibi. Ioſ. 16. Actor. 9. Ioſeph. 20. antiq. 8. 2 bel. 23. et 3. bell 2. & 5. bell. 4. Paſch. tom. 17. VVilh. Tyr. 7. bell. ſac. 22. Breidenb. 9. in alijs. Saliz. tom. 6 cap. 4. Cap. 17. In Abdiam, & in Ionā. VVil. Tyr. lib. 0.c. 22. & 12. 25. & 14. 12.

65.

LVZA ciuitas, quæ cecidit in ſortem filiorum Ioſeph, iuxa Sichem in tertio lapide Neapoleos.

Luza, ciuitas alia à priore, quam veteris Luzæ proditor condidit iuxta Bethel, in terra Ethim, ſiue Cethim.

Ioſ 16. Hieron in loc. Hebr. Iud. 1. Hieron. in loc. Heb.

66.

MACHMAS, Magmas, & Megmas, ciuitas magna ſatis, cuius multa in ſcripturis mentio, terminus tribus Ephraim contra Auſtrum. In hac Ionathas Machabæus habitauit. atque hic B. Maria percepit puerum Ieſum non eſſe in comitatu, ſed remanſiſſe in Ieruſalem: quamobrem regreſſa eſt in Ieruſalem, ad quærendum eum. Vſque hodie, ait Hieronymus, oſtenditur vicus grandis, in finibus Aeliæ, antiquum nomen retinēs, nouem ab ea milibus diſtans, iuxta villam Rama. Nunc Byra dicitur: & eſt in dominio fratrum militiæ templi, vt Brocar. & Breid. tradunt.

1. Reg. 13. 14. 1. Mach. 9. Brocard. Breidenb. 1. Mac. 9. Luc. 2. In loc. Heb.

67.

MAGDALSENNA, hoc eſt, turris Senna. oſtendebatur vſque tempora Hieronymi villa in ſeptimo lapide Hiericus, contra Septentrionalem plagam.

Hie. in loc. Heb. lit. S.

68.

MELLO ciuitas. Huius ciues vnà cum Sichimitis conſtituerunt Abimelech ſibi in regem. ædificauit hanc poſtea Solomon, quæ cauſſa exitit rebellionis Ieroboam filio Nabat.

Iud. 9. 3. Re. 9. 11.

69.

NAARATHA, Noaratha, Naarath, Naara, ciuitas, terminus Ephraim: nunc Naorath eſt villa Iudæorum, in quinto miliario Ierichus.

Ioſ. 16. Hieron. in loc. Hebr.

70.

NAIOTH, locus eſt in Ramatha, ſiue Rama, Tribus Beniamin, diſtans ſex miliaribus ab Ieruſalem ad Septentrionem, verſus Bethel: vbi Dauid & Samuel manſerunt; quò & Saul veniens, cū alijs ſimul prophetauit, vnde prouerbiū: Num & Saul inter Prophetas?

1. Reg. 19. 20. & ibi Benedictus

71.

NEAPOLIS, quæ dicebatur ab indigenis Nabortha. Ioſeph. 5. bel. Iud. 4. Vide Sichem.

72.

NORAN, Noaran, nomen loci. 1. Para. 7.

73.

OZENSARA vrbs, quam condidit Sara filia Ephraim. 1. Paral. 7.

74.

PETRA Oreb, ſic nominata, quod Oreb princeps Madianitarū, a tribu Ephraim, circa illam interfectus ſit.

Iud. 7. Iſai. 10. Pſal. 82.

75.

PHANVEL, vel Fanuel, ciuitas iuxta Sichem. 3. Reg. 12.

76.

PHARATON, ciuitas in mōte Amalec; vnde fuit Abdon iudex populi Iſrael, inq; ea habitauit. dicta etiam Phara eſt. hinc Pharatonites.

Iud. 12. 2. Reg. 23. 2. Par. 11. 27. Ioſeph. 13. Antiq. 1.

77.

PHASELV, Phaſelum, Paſellum, oppidū in deſcenſu montis Ephraim, ſitū in campo palmetis conſito: quod Herodes ſenior Aſcalonita, in honorē Phaſeli fratris ſui, a Parthis necati, condidit, atque ita nominauit: à Breidenb. Zephet dicitur. eſt poſitum eo loci vbi torrens Carith deſcendit de monte.

Ioſeph. 16. Antiq. 5. et 17. 10. & 1. bell. 16. & alibi. Brocard. Breiden.

78. QVER-

78.

Geneſ. 35. Ioſ. 24. Iud. 9. Hieron. in loc. Heb. in Balanus.

QVERCVS Sichem, ſeu Sichimorum, quæ & Therebinthus. Sub hac abſcondit Iacob idola ſuorum: ſub hac lapidem prægrãdem erexit Ioſue in teſtimonium fœderis Iſrael cum Deo: ibidem Abimelech conſtitutus eſt rex ſuper Iſrael. Quercus hæc vſq; tempora Hieronymi oſtendebatur in ſuburbano rure Neapoleos, prope ſepulcrum Ioſeph.

79.

Brocard. Breiden. Salig. to. 6. cap. 3. VVilh. Ty. 7. 22.

RAMATHA, Ramathæ, Ramathaim, & Arimathæa, ſiue Arimathia; poſt & Rama, & Ramula dicta eſt. Ciuitas ſeparata Leuitis, ſita in Sophim monte Ephraim, vnde & Ramatha Sophim dicitur; eſtque continium tribuum Ephraim, Beniamin, & Dã, pro qua aliqui Iudam ponunt; qui etiam pertinuiſſe illam contendunt ad tres tribus, ſitam tamen in monte Ephraim: poſtea villa fuit Rama. Sed ſciendum eſt multas eius nominis villas fuiſſe: Prima iuxta Thecuam in via Hebron; ſecunda in Neptalim, proxima caſtro Sephet; tertia iuxta Sephorim; quarta in Silo; quinta iuxta Gabaa: quæ omnes in montibus; interpretatur enim Rama excelſum. In hac Saul

1. Reg. 25.

cum Samuele cibum ſumpſit, & vnctus eſt in Regem erat natalis Samuelis, vbi & habitauit, & ſepultus eſt cuius oſſa longo poſt tempore de Iudæa tranſlata ſunt in Thraciam. Verba ſuper ea re Hieronymi ſunt: Sacrilegus dicendus eſt Auguſtus Arcadius (probat autẽ inductione B. Hieronymus, recte coli reliquias, quas proſcindebat Vigilãtius) qui oſſa Beati Samuelis longo poſt tempore de Iudæa tranſtulit in Thraciam? Omnes Epiſcopi non ſolum ſacrilegi, ſed & fatui iudicandi, qui rem viliſſimam & Cineres diſſolutos in ſerico & vaſe aureo portauerunt? ſtulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis reliquijs, & tanta lætitia, quaſi præſentem viuentemque prophetam cernerent, ſuſceperunt; vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Chriſti laudem vna voce reſonarent, & cæt. De hac oriundus fuit nobilis ille decurio, qui ſepeliuit Dominum; eſtque huius frequens in

Hiero. aduerſ. Vigilantium. 1. Reg. 1. & cat. 1. Mac. 11. Matth. 27. Marc. 15. Luc. 10. 19. 23. VVilh. Ty. 7. bell. 22. 10. bell. 17. 21. bell. 11. 1. Reg. 9. Breidenb. 8. Iulij.

ſcripturis mentio. Præfectus fuit vrbi, cùm Chriſtiani terram ſanctam occupauiſſent, Epiſcopus quidam ex genere Normannorum, qui ſimul & Liddæ, & Ramulæ erat Epiſcopus: huius tamen vetus nomen ignorare ſe ſcribit VVilhelmus, adeoque illam priſcis ſæculis incognitam fuiſſe, vt quam, teſtibus illorum temporum hiſtorijs, Arabes Mahumeti ſectatores primum exædificarint. Erat autem ſita in campeſtribus, quam cum vacuam reperiſſet Iuelinus Armenius, ſuccẽdit. deſcribitur & Fons iuxta Ramatha, ſalubris aquæ.

80.

Iud. 9. Hier. in lo. Heb. lit. R.

RVMA, hoc eſt, excelſa, Hebraicè Aruma; Hieronymo Arima, ciuitas vbi ſedit Abimelech. Eſt autem in finibus Dioſpoleos, & à pleriſque Arimathia nunc dicitur, ab alijs Remphis.

81.

Ioſ. 11. 2. Par. 13. 4. Reg. 6. Ioſeph. 8. Antiq. 12. 3. bel. 4. 6. bel. 1. 3. bel. 2.

SAMARIA, metropolis, munitiſſima, regalis & pulcerrima decem tribuum, quæ appellantur Iſrael regnum: vocatur etiam Samaritis, Marcone, Eclenias, Marion, & poſtea in honorem Cęſaris Auguſti, ab Herode rege Σεβάστη, hoc eſt, Auguſta appellata eſt. ſita eſt in regione vberrima, a qua & tota illa regió Samariæ nomen accepit. ab Amri rege Iſrael in Semeron montis vertice ædificata eſt; quam

3. Reg. 16. Ioſeph. 8. Antiq. 12. Iſai. 28. Brocard. Breidenb.

Samaræam vocauit, ait Ioſephus, a Samaro, de quo montem emerat, in cuius vertice ſita ęſt; quam cinxerat admirabili ædificiorum ſuperbia in modum coronæ; & proſpectum exhibẽbat amæniſſimum, & quaqua verſus longiſſimum; vſque Ramatha, Ioppen, Antipatridem, Cæſaream Paleſtinę, mare magnũ, Carmelum, & vſque Ptolemaidem: per totum quoque montem Ephraim. Abundabat fontibus, hortis, oliuetis, & omnibus huius mundi bonis: eaq; deinceps Reges Iſrael pro ſede regni vſi ſunt. cuius incredibilis magnificentia breuibus explicari non poteſt, cùm inſignes ſuperbiſſimorum ædificiorum ruinæ priſcam vrbis magnificentiam non obſcurè demonſtrent. neque enim alia vrbs tota Palæſtina ruinas oſtentat æque memorabiles; ſed iam tota ceſſit hortis & olitoribus, quod Achas rex cogitabat de vinea Naboth. In mõte, ait Brocardus, videntur adhuc columnæ marmoreæ, quæ ſuſtentabant regia illa ædificia, palatia & deambulatoria: quin & per totum montis circuitum viſuntur ſtantes huiuſcemodi columnæ, quæ platearum ſuſtinebant teſtudines. Temporibus Ioram regis fuit

4. Reg. 6.

hîc fames tanta, cùm obſideretur à Benadad rege Syriæ, donec venundaretur caput aſini octoginta argenteis, & quarta pars cabi ſtercoris columbarum quinque argenteis; cùm etiam filijs ſuis veſcerentur: tandem mirabiliter liberata prophetante Helizeo. Poſtea

Ioſep. 13. Antiq. 17. Ioſep. 15. Antiq. 10. & 1. bel. 2. 16. Hieron. in loc. Hebr. & Act. Hie. in epi. Paulæ. & in Abdiæ 1. et Mich 1. Marc. 6.

Hircanus Iudæorum Pontifex, cùm vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per LXXX. ſtadia; tandem per filios expugnatam, ſolo adæquauit. quam Herodes Antipatri filius Rex à fundamentis inſtaurans, firmiſſimo muro per viginti ſtadia circũdedit, & in eius medio templum maximum ſeſquiſtadij magnitudine, modis omnibus ornatiſſimum Auguſto Cæſari dedicauit, ciuitate ipſa ab eodẽ denominata. In hac ſepulti ſunt Eliſæus & Abdias prophetæ; atque ipſe (quo maior inter natos mulierum non fuit) Ioannes Baptiſta, qui ad vocem adulteræ in carcere decollatus eſt, ad quorum ſepulcra, cùm huc perueniſſet Paula, multis intremuit cõſternata mirabilibus; namque cernebat varijs dæmones rugire cruciatibus, & ante ſepulcra Sanctorum vlulare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, ſibilare ſerpentum, mugire taurorum. Alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere; ſuſpenſiſq; pede fœminis veſtes defluere in faciem. Fuit i-

bi Eccleſia quondam in honorem B. Ioannis, cum ſepulcro, quod de marmore fuerat factum ad inſtar ſepulcri dominici. ſed hanc Saraceni ſibi vſurpauerunt, vt & aliam Cathedralem Suffraganeam, quam in ſupercilio montis poſitam græci monachi inhabitabant, à quibus perbenignè fuit exceptus Brocardus.

VVilh. Tyr. 14. bell. 12. & 8. 1.

82.

FONS Samariæ; qui dicitur alternis coloribus quater in anno variari; viridi ſcilicet, ſanguineo, turbido & limpido, mira & grata viciſſitudine inſpicientium oculos delectans. fit etiam piſcinæ Samariæ mentio in libris Regum; vbi occiſi Achab currus &c. abluta ſunt.

Vitriac. cap. 14. 3. Reg. 22.

83.

MONTES Samariæ, in quibus vineæ. 2. Reg. 20. Ier. 31. Am. 3. deſcribitur & lacus Samariæ, & Turris domus regiæ in Samaria, iuxta Argob & Arie, vbi Phaceia regē Iſrael, occidit Phacee filius Romeliæ dux eius.

3. Reg. 16. 4. Reg. 13. 4. Reg. 15.

84.

SAMIR, Sanir, ciuitas in montanis Ephraim. Iud. 10. eſt & vicus Sanim. Hiero. in loc. Heb.

85.

SAPHONI, Aphoni, vnde fuit Zabdias. 1. Paral. 27.

86.

SAREDA, patria Ieroboam. 3. Reg. 11.

87.

SARON, Sarona, & Laſaron, græcè Aſſaron, mons, & vrbs egregia; quam cepit Ioſue, rege illius interfecto. Regio eſt campeſtris, pinguis & fertiliſſima, ſaginandis pecoribus perquam apta, ideoque ibi paſcebantur regis animalia. extendit ſeſe à Cæſarea Paleſtinæ, & pertingit vſque ad Ioppe. Hæc, teſte Hieronymo, iuxta ſoli qualitatem Petro prædicante fidei continuò fructus germinauit.

Ioſ. 12. Iſa. 33. 35. 1. Para. 7. Hieron. in Iſai. 65. 1. Paral. 5. 27. Bened. in Indice bibliorum. Act. 9.

88.

SELABA, grandis vicus in finibus Sebaſte. Hieron. in loc. Hebr.

Hieron. in loc. Hebr. Brocard. Breidenb. Saibout in Iſai. 33.

89.

SEMERON, Sameron, mons, ad quem Abia rex Iuda vicit Ieroboam 3. Reg. 16. 2. Paral. 13.

VVilh. Ty. 10. 20.

90.

SELMON, mons eſt in Ephraim, iuxta Sichem, vmbroſus & caliginoſus, mons Dei, mons pinguis; quem conſcendit Abimelech aduerſus Sichimam dimicans.

Iud. 9. Pſa. 67. 87. Hieron. in loc. Hebr.

91.

SICHEM, quæ & Sichima & Sichimi, Ephron; tempore Chriſti corruptè dicebatur Sichar; poſtremò reſtaurata vocata eſt Neapolis, hoc eſt, noua ciuitas; quam & Maborrham ab indigenis appellatam ſcribit Ioſephus. nunc vero dicitur Peloſa ſiue Napoloſa, vt quidam annotant. vrbs refugii, & Leuitarum, metropolis Samariæ, ſita in monte Ephraim, amœnitate & delitiis abundās; quā ſitam inter duos montes nouam putat eſſe Breidenbachius, cum vetus Sichem ipſius iudicio fuerit ad ſiniſtram fontis Iacob; cuius ſcilicet ſuo tempore plurimæ adhuc reliquiæ oſtendebantur, q̄ diſtat ab hac Neapoli quantum bis iacit arcus. Hanc incoluerunt Abraham & Iacob patriarchę; eſtque primùm à Simeone & Leui, ob ſtuprū Dinæ ſorori illatū, vaſtata. Secundò ab Abimelech ita ſubuerſa, vt ſeminauerit in ea ſalem: reædificauit eam poſt Ieroboam: poſtremùm euerſa à Bezzeuge Damaſcenorum procuratore; cùm vrbem immunitam muro & antemuralibus, etiam vallo carentem aggreſſus fuiſſet, vix pauci reſidui in præſidium quod in medio ciuitatis erat à cæde & incendijs elapſi ſunt. Habuit epiſcopum ſuffraganeum; ſed Vitriacus negat, & pertinuiſſe vult immediatè ad Abbatem dominici ſepulcri.

1. Para. 11. & ibi Hie. Ioſeph. 11. antiq. 8. Ioan. 4. Hier. quæſ. in Gen. 48. & in Oſ. 6. Plin. lib. 5. cap. 13. Ioſep. 5. bel. 4. cap. Gen. 33. Brocard. Breidenb. Ioſ. 20 21. 1. Paral. 6. Geneſ. 12. Gen. 34. 49. VVilh. Ty. 8. bel. ſac. 1. Iud. 9. Pſal. 1: 7. Actor. 7. 3. Reg. 12. VVil. Tyr. 14. bel. ſac. 27. 14. 12. & 17. bell. 14. Fretel. Vitriac. cap. 51.

92.

QVERCVS Sichem, græcè Balanus; ſub qua Rebeccæ nutrix ſepulta eſt. nominatur & Turris Sichem. Iud. 9.

Hieron. in loc. Hebr. Fretell.

93.

SILO, mons altiſſimus omnium in circuitu Ieruſalem, atq; adeo ſupereminet vniuerſis terræ ſanctæ montibus; eſt autem in decimo miliario Neapoleos, in regione Acrabatena. Eſtq; eiuſdem nominis vrbs Silo in eodem monte poſita: vbi longo tempore arca Dei fuit repoſita, cum tabernaculo fœderis quod fecerat in deſerto Moyſes; ibique manſit annis plurimis, vſque dum caperetur a Philiſtæis. vnde crebrò populi Iſrael conuentiones eo in loco celebratæ, atque ſacrificij & orationis gratia frequentabatur vſque ad tempora Samuelis. Poſt ob peccata Iſrael ciuitas deſtructa eſt; in Silo altare dirutum hodieque monſtratur: nunc ad ſanctum Samuelem dicitur. addunt Brocardus & Breidenb. etiam Rama nominari.

Ioſ. 19. Iud. 21. Hieron. in loc. Hebr. Pa. ib. 1779. Ioſ. 18. 10, ep. 5. antiq. 2. Iud. 18. 1. Reg. 1. 2. 3. 4. & 14. 3. Reg. 2. 11. 12. Fretell. Iere. 7. & 26. Hieron in Epitaph. Paulæ.

94.

SOPHIM mons. 1. Reg. 1. Hier. in loc. Hebr.

95.

TAPHVA, vrbs potens, quā expugnauit Ioſue, rege illius interfecto. Ioſ. 12. 16. 17.

96.

THAMNATHSARA, Thamnathſare, & Thamna, Thamnata, ſub Romano imperio dicta eſt Thamnatica ſeu Thamnitica: vna ex vndecim Iudææ Toparchijs, ordine quarta, regio, p̄fectura, & vrbs maxima, ſita in

Ioſ. 19. 24. Iud. 2. Ioſep. 5. antiq. 4. 3. bell. 2. & 3. bel. 4. & 2. bel. 25.

Arabiæ Felicis
AMMONITARVM GENS ET REGIO NVNC PHILA
Galaad
Ramoth Galaad
GALAADITIS REGIO.
Terra
Pella
Arbel
PARS DIMIDIÆ
TRIBVS MANASSE.
Amathus
Gerasa
Hippos
Saltus Ephraim
Phanuel
Desertum
Sarthan 41
TRIBVS
REGNVM
PE: RÆ:
Canath. 34
MARE GALILEÆ.
Isachar
Salem
Bethbara
PARS
TRIBVS
ISACHAR.
PARS DIMID
TRIBVS MANASS
T. ZABVLON.

NAPOLI

pars quæ et Saba
DESERTVM ARABIÆ. 6
DEL PHIA
Nabathæa Regio et Nabathæi. 33
Balaam. 48
Arnon torrens
Arnon torrens
Mare Iaser
Iazer. 24
Flumen Iazer 25
Aroer. 9
Terra Hom. 22
Esebon
Sophan 54
Iamnaba 57
Arnonas 8
Dibon 19
Roth. 40
GAD.
Ataroth 40
Dabir 16
AMORREORVM. 5
Iulias
REGIO. 35
Helon
Sanathasar
Gaddi 21
Bethara 12
Ataroth
Gaiaala
Tapinus
Iermaam
TRIBVS RVBEN
TRIBVS
EPHRAIM.
TRIBVS GAD
nempe, ea Terræ Sanctæ pars, quæ obtigit in partitione regionis tribui Gad.
Miliaria unius horæ
1 2 3 4 5

NAPOLI

Benedict. Iud. 2. Hieron. in loc. Hebr. lit. A G.T. & in epit. Paula.

ſita in montanis Ephraim. data eſt ab Iſraelitis Ioſue duci hereditaria, qui in ea habitauit, & ſepultus eſt à ſeptentrionali parte montis Gaas; vbi vſque ætatem Hieronymi ſepulcrũ eius inſigne oſtendebatur, & venerabantur omnes: ſuper quod figuram ſolis deſcripſerant, eò quod ſolem ſtare feciſſet. eſtq́; huius frequens apud Hieronymum & Ioſephum mentio.

97.

THANATHSELO, Hieronymo Thenath, villa. Ioſ. 16. Hieron. de loc. Heb. videtur vrbs fuiſſe in decimo miliario Neapoleos contra Orientem deſcendentibus Iordanem.

98.

VIA de Silo in Sichem. Iud. 21.

99.

VIA à Sichem Ieruſalem. Brocard. vbi Chriſtus ſedens ad puteum, petiuit aquã à Samaritana. Breidenb. eod.

G.

Tribus Gad, & finitima eius.

1.

Geneſ. 30. Num. 1. Nu. 32. 26. Ioſ. 13.

GAD ſeptimus Iacobi ex Lia filius, ex Zelpha ancilla Liæ vxoris ſuæ, ſic familiam ſuam auxit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai recenſiti & inuenti ſint viri ad pugnam apti XLV. millia & DCL. quibus omnibus in deſerto mortuis, eorum XL. millia & D. vltra Iordanem pro poſſeſſione acceperunt mediam vberemque terram regni Amorrhæorum, concedente Moyſe: qui tandem cùm, relicto Deo patrum ſuorum, cum idolis fornicarentur, ſuſcitauit Deus Iſrael ſpiritum Phul regis Aſſyriorum, & ſpiritum Theglathphalaſar regis Aſſur, & abſtulit & Gad, & Ruben, & dimidiam tribum Manaſſe, & adduxit eos in Aſſyriam.

1. Paral. 5. Ioſep. 4. anti. cap. 5.

2.

Hieron. in loc. Hebr. Bened. in indice Bibliorum.

ABEL; Hieron. tempore Abela dicebatur, ciuitas Ammonitarum, cernitur adhuc, ait idem, in ſeptimo lapide Philadelphię villa Abela vinetis conſita; eſt videlicet illa, vbi dimicauit Iephte in terra filiorum Ammon. Eſt eiuſdem nominis alia in duodecimo Gaderis miliario; & tertia in Phœnice inter Damaſcum & Paneadem. forte eadem erit, quæ Abila dicitur.

3.

AHIE, Achalgai, è regione Areopoleos. Hieron. in loc. Hebr.

4.

ALIMIS ciuitas Galaad. 1. Mach. 5.

5.

Geneſ. 10. 14. 15. Nu. 21. 32. Deuter. 3. Ioſ. 13. Iud. 11.

AMORRHAEORVM regnum & regio: orti ſunt autem Amorrhæi ab Amorrhæo filio Chanaan; fines eorum de Arnon vſque Ieboch, & de ſolitudine vſque ad Iordanem. quorum rege cum omni populo ab Iſraelitis interfecto, filij Gad poſſederunt ciuitates, & terram eorũ, & regionem paſcuis vberrimam; videlicet omnes ciuitates Galaad, partem dimidiam terræ filiorum Ammon, & reliquam partem regni Seon regis Eſebon.

6.

DESERTVM Arabiæ ad Orientem Gad & Ruben. 1. Paral. 5. Iſai. 16. 1. Machabæorum 5.

7.

Num. 21. Iſai. 16 Ierem. 48. Hieron. in loc. Heb. Nu. 21. 22. Deuter. 2. 3. 4. & 6. Iſai. 16. Ioſeph. 4. antiq. 4. Hieron. in loc. Hebr. Bened. in Iud. 11.

ARNON ciuitas, vbi erant excelſa, in Moab. eſt & Arnõ rupes quædam in ſublime porrecta, in finibus Amorrhæorum, inter Moab & Agarenos; in cuius vertice torrens per abrupta deſcendens in mare mortuum fluit. eſt igitur & eiuſdem nominis torrens Arnon, qui oritur è montibus & rupibus Arabiæ; atque inde fluit per totum deſertum, Moabitidem diſterminans & Ammonitida, demum ſeſe exonerat & labitur in mare mortuum regio vtrinque adiacens tota eſt fructifera. Fluuium hunc miraculoſe ſiccis veſtigijs tranſierunt Iſraelitæ, profligato, qui obſtiterat, rege Schon.

8.

Hieron. in loc. Hebr.

ARNONAS, locus quidam ita etiam hodie dictus, & oſtenditur ab incolis iſtius regionis in valle prærupta demerſa, ſatis horribilis & periculoſus, quaſi latronum ſpelunca; & extenditur ad ſeptentrionẽ Areopoleos, in quo & militum ex omni parte pręſidia diſtributa plenum ſanguinis & formidinis teſtantur ingreſſum.

9.

Nu. 21. 22. 32. Deut. 2. 3. 4. Ioſ. 12. 13. Hie. in loc. Hebr. li. A. & M. c. in Soph. 2. Iſa. 15. 16. Ier. 46. 48 Huius mẽtio fit in multis ſcripturæ loc. Brocar. in præfat. Iudic. 11. Iſai. 29.

AROER, quæ & Ar, & Arnon; Moab, & Rabbath Moab, hoc eſt, grandis Moab dicitur, vrbs antiqua, potens, & Moabitarum præcipua, ſita ſuper ripam torrentis Arnon, in confinio Moabitarum, Amorrhæorum & Ammonitarum, in valle media, glorioſa & muris validis munita; poſſeſſa olim à gente veterrima Omnium, & poſtea retenta à filijs Lot, id eſt Moabitis, cùm priores accolas ſubuertiſſent: vnde & eorum metropolis facta; domina Moab nuncupatur. quam poſtea Seon rex Amorrhæorum illis iure belli tulit, quo ab Iſraelitis interfecto, filij Gad vrbem hanc poſſederunt, & reſtaurarunt: atque ab hoc loco præclara victoria filios Ammon proſtrauit Iephte. Hanc quidam putant

eſſe

Hieron. in epi. Paulæ. Iſai. 29. & ibi. Hieron. Amos 2. Ezech. 43. Hieron. in Iſai. 15. & in vita Hilarion.

eſſe Ariel, quod Ariel, ſiue ἀρεὸς, hoc eſt, Martis idolum tempore Hieronymi adhuc ibi coleretur; vnde & Areopolim dictam. Hieronymus verò Ariel apud Iſaiam allegoricè Ieruſalem, ſiue templum ſignificare cēſet; in Ezechiele verò altare holocauſti denotare. Huius vrbis muri in infantia Hieronymi nocte terræmotu corruerunt, poſt mortem Iuliani; quando totius orbis littora transgreſſa ſunt & exundarunt maria. nunc Petra dicitur, aït Brocardus, & eſt metropolis Arabię ſecundæ. Habuit poſtea ſedem epiſcopalem, & ſub ſe epiſcopatus duodecim.

10.

BARASA, ciuitas Galaad munita, & magna, quam vi expugnauit Iudas Machabęus, & cæſis ad vnum puberibus, igne concremauit. 1. Machab. 5. Ioſeph. 12. antiq. 12. Ioſepho Boſor dicitur, & Bethſura.

11.

BASCAMA, oppidum regionis Galaad, in quo Ionathas occiſus eſt à Triphone. 1. Mach. 13. Ioſeph. 13. antiq. 9.

12.

BETHARA, quam in expeditione belli occupauit Gedeon. Iud. 7. Hieronymus in Io. Hebr.

13.

BETHNEMRA, ciuitas munita. Num. 32. Ioſ. 13.

14.

BETHONIM, & Bethanim, ciuitas. Ioſ. 13.

15.

CASBON, ciuitas Galaad, quam Iudas Machabæus expugnauit. 1. Mach. 5.

16.

DABIR, ciuitas ſuper Iordanem. Ioſ. 13. alij Debir vocant, ciuitatem Amorrhæorum.

17.

DAMNABA, villæ eius nominis duæ tempore Hieronymi. in loc. Hebr.

18.

1. Mach. 5. & ib. Bene.

DATHEMAN, caſtrum, vt alij, oppidum, in monte vel regione Galaad, inter Boſor & Maſpha; Vbi Iudas Machabæus obſeſſos Iudęos liberauit, & ſparſa latè victoria, etiam Ammonitarum octo millia proſtrauit.

19.

Nu. 21. 32. Ioſ. 13.

DIBON, quæ & Dimon, vrbs magna & munita; quæ cùm prius fuiſſet filiorum Moab & poſt eam Seon rex Amorrhæorum belli iure tenuiſſet, eo pulſo à filijs Iſrael capta, & tribui Gad attributa eſt. Fontes habet iugiter emanãtes, & propter latices tacitè fluentes, & agros irriguos, Iſaias prophetauit, in vaſtatione Moab iuxta Dibon tot occidendos, vt ipſa etiam flumina ſanguinem interfectorum inundatura ſint. Prophetauit contra hanc & Hieremias. Fuit etiam Dibon nomen excelſi Moabitarum, vbi colebantur idola, vt Benedictus annotat. tempore Hieronymi villa erat prægrandis iuxta Arnonem.

Iſai. 15. & ibi. Hiero. quemadmodum et in loc. Heb. Ierem. 48.

20.

2. Reg. 18. & ibi. Hie. Ioſep. 7. antiq. c. 10.

SALTVS Ephraim; campus erat poſt tergum habens ſyluam. Hic cum exercitu Dauid patris ſui prælium commiſit Abſolon, in quo cæſa ſunt Iſraelitarum millia viginti, ſuſpenſo, dum fugit, inter cælum & terram Abſolon, atque ita crinibus hærens à Ioab transfixus eſt. Erant autem in ſaltu beſtiæ ferociſſimæ, à quibus, tradentibus Hebræis, & referente Hieronymo, plures quàm gladio in acie perierint; quod nimirum diuinæ vltionis certiſſimum fuit argumentum.

21.

GADDI, quæ & Gadi, eiſdem conſonantibus & punctis, ciuitas tribus Gad. 2. Reg. 23. 1. Para. 11. 12. eſt & Gaddi mons, Eccleſ. 24. pro quo ibi Cades.

22.

HAM, ſiue Hom, locus in quo olim habitauerunt Zuzim, vel Zozim, hoc eſt, viri robuſti, horrendique gigantes, quos Chodor lahomor, alijq; tres Reges Aſſyriorum, cùm contra Sodomitas hac traducerent exercitum, interfecerunt. Huius loci, vt notat B. Hieronymus in Hebr. textu Geneſ. 14. fit mentio: nam ſeptuaginta interpretes, quos latina vulgata editio ſecuta eſt, Bahem legerunt, he pro heth poſito, pro quo dixerunt, ἅμα αὐτοῖς, hoc eſt, in eis. Hieron. quæſt. in Geneſ. Pagn. Gen. 14. & Benedictus.

23.

Gene. 32. Num. 21. Deut. 2. 3. Ioſ. 12. Iud. 11. & ibi. Bened. 1. Mac. 5. Hieron. in loc. Hebr.

IABOC, Ieboc, Ioſepho Iobacchus, torrens ortus ex montibus Arabiæ, vrbem Rabba irrigans, regionemq́ue Ammonitarum terminans, profluit in Iordanem. Fluit inter Ammam, hoc eſt, Philadelphiam & Geraſam, in quarto miliario eius, & vltra procedens Iordani fluuio cõmiſcetur. Hoc torrente transmiſſo, Iacob luctatus eſt cum Angelo. Videtur & hic torrens eſſe, quo transfretans cum ſuis Iudas, maximo prælio profligauit Timotheum.

24.

Nu. 21. 32. Ioſ. 13. 21. vbi tamen quidã mouent legendum Iaſa.

IAzer, quæ & Iezer, vrbs quondam Amorrhæorum, in decimo lapide Philadelphiæ, ad ſolis occaſum trans Iordanem; quæ fuit

termi-

1.Par.6.9. 26. 2.Reg.24. Hieron. in loc. Heb. Iſai. 16. Ierem.48.

terminus tribus Gad, extenditurq; vſq; Aroer fuit autem ſeparata Leuitis, & diſtat ab Eſebō quindecim millibus, è qua magnum flumen erumpens à Iordane ſuſcipitur. Ager ei adiacens ad paſtum animalium erat vberrimus. de hac prophetarunt Ieremias, & Iſaias.

25.

Hieron. in loc. Hebr. Hieron. in Gen. cap. 1.

FLVMEN Iazer, è rupibus iuxta Iazer erumpens, à Iordane ſuſcipitur. & quoniam mentio maris Iazer fit apud Iſaiam, & Ieremiam, locis ſupra citatis, poſſumus eo nomine intelligere flumen hoc. Eſt enim hoc idiotiſmi hebraici, quo omnis aquarum congregatio, ſiue ſalſæ, ſiue dulces illæ ſint, mare nuncupatur, vt alibi notat Beatus Hieronymus.

26.

IECBAA, aliâs Iegbaa, ciuitas munita, reſtaurata à filijs Gad, vltra quã Gedeon proſtrauit reliquias exercitus Sebee & Salmana. Num.32. Iud.8.

27.

Ioſeph. 18. Antiq.3. et 20. anti.11. & 2. bel.8. 12.2. & 5. bel.3.4.

IVLIAS, oppidum in Peræa regione, prius Betaramphtha, Betharantha, Bethanarea, vel, vt quidam volunt, Betharan dictum; quod Herodes tetrarcha ędificijs cõmuniens, nomine mutato Iuliada ab vxore Tiberij Cæſaris appellauit. ager eius habitatur vicis quatuordecim.

28.

LODABAR; Hieronymus videtur diſtinguere inter Lodabar & Ladabar. Hinc enim fuiſſe oriundum Machir, ibi educatum Miphiboſeth, cuius dominus Dauidis exercitui cibaria & neceſſaria donauit. 2. Reg. 9. 17. Ioſepho Labatham dicitur 7. ant. 5. Hiero. in loc. Hebr.

29.

MAGETH, magna & munita ciuitas Galaad. 1. Mach. 5.

30.

Ioſeph.7. antiq.9. Ioſ.13. 21. 1. Paral.6. 2.Reg.2. 17.19. 3. Reg.4. Hier. quaeſ. heb. in Ge. & 2.Re.2.

MANAIM, hebraicè Mahanaim, id eſt, caſtra. Híc Iacob obuios habuit angelos Dei, vnde & loco nomen impoſuit: vbi poſtea extructa eſt vrbs, eius regionis munitiſſima & pulcerrima, ſeparata Leuitis. eſt autem terminus tribus Gad, in regione Galaaditide. In hac regnauit Iſboſeth filius Saul: & cùm fugeret à facie Abſolon híc manebat Dauid. deſcribitur alibi Deſertum Manaim, in quo caſtrametatus fuit exercitus Dauidis. 2. Reg.17.

31.

Ioſ.11.13. Iud.11.

MASPHA, Maſphe, & Maſphat, inclitã Leuitarum vrbs. In hac vrbe habitauit Iepte, ac ibidem ſex annis Iſraëlem iudicauit. Qui cùm vir fortiſſimus, atque ſtrenuus admodum pugnator eſſet, rogatu primatum Galaad principatum ſuſcipere dignatus eſt, & ſe Ammonitis, qui terram Galaad vaſtabant, opponere. Facturus autem in hoſtes expeditionem, temerè magis quàm prudenter votum vouit Domino, ſi victoriam largiretur, in holocauſtum ſe oblaturum eſſe ei, quicquid à victoria reuertenti è domo ſua primùm occurreret: congreſſus itaq; cum Ammonitis, victor euaſit, ac viginti eorum ciuitates obtinuit; cumq; triumphabundus in Maſpha ad domum ſuam reuerteretur, cum tympanis & choris læta Patri occurrit filia vnigenita. Qua viſa, mox eum voti pœnituit, & ſcidit veſtimenta ſua, dicens: Heu me, filia mi, decepiſti me, & ipſa decepta es. Illa verò vbi votũ Patris intellexiſſet, in victimã ſe ipſa obtulit æquo animo; hoc ſolùm rogans, vt in mõtibus Galaad, duobus menſibus, cum æqualibus ſuis daretur ſibi virginitatem ſuam deplorare: obtinuit facilè quod petebat. quod tempus cùm expiraſſet, reuerſa ad Patrem, oblata eſt in holocauſtum neq; legitimum, neque Deo gratum. Atque inde mos in Iſrael inoleuit, vt filiæ Iſrael quotannis conuenirent, & in montibus Galaad, filiam Iephte quatuor diebus deplangerent. Ad hanc profugus Dauid, venit cum viris quadraginta ad Regem Moab. expugnata fuit poſt à Iuda Machabæo.

Ioſeph. 5. antiq.12. 1.Reg. 22. 1.Mach.5.

32.

MENNITH, vrbs Ammonitarum, vbi Iephte præliatus eſt. Iud. 11. Hieron. in loc. Hebr.

33.

NABATHA, vrbs condita à Nabaioth primogenito Iſmaelis; à quo & omnis regio, ab Euphrate ad vſque mare rubrum vſq; hodie Nabathæa & Nabathena, (quæ pars Arabiæ dicitur, frugum inops, plena pecorum) eiuſque populi incolæ Nabathæi, ſiue Nabuthæi, vel Tubianæi Arabes appellantur; quorum gentes ſunt duodecim.

34.

NOBE, olim Canath, ciuitas. 1. Reg. 22. Nume. 32. Iud. 8. quidam ponunt in Manaſſe.

35.

PERAEA regio & toparchia, ſita trans fluuium, vnde & tranſamnana. longitudo eius eſt à Pella vſq; ad Macherunta; latitudo verò à Philadelphia, Arabia, Silbonitide, vſq; ad Iordanem. eius ſanè mollities & ingenium fructuoſum: campos habet cùm varijs arboribus conſitos, tum maximè oliuetis vineis & palmetis excultos; irrigatur autem abundè montanis torrentibus, & fontibus aquæ perẽnis, quoties illi Syrio æſtuante defecerint. Huius regionis Herodes ſenior filium ſuum Herodem, ſimul ac Galilææ tetrarcham, teſtamẽto conſtituit. Apud VVilhelmum Tyrium appellatur ſemper regio trans Iordanem.

Geneſ. 25. Iſai.60. 1.Mac.5.9 Hier. quaeſ. in Gene. & in Iſai.60. Ioſeph 1. anti.21. & 12. anti.12. & 13. anti. 1.8. Ioſeph. 14. ant. 4.5.6. & 1. bel.6. 21. & 6. bell 12. Ioſeph. 13. antiq. 3. & 17. anti. 11. & 17. anti. 17. & 18. antiq. 14. & 2. bel.4. & 3 bel. 1. & 5 bel.2. & alibi. Pli 5. nat. hiſt.14. VVil. Tyr. 14. bel. 15. & 17. bel.1.

36.

PHANVEL, locus contra torrentẽ Iabor, in fini-

Gen.32. et ibi. Hieron. Iud.8. 3.Reg. 12.

in finibus Amorrhæorum. Hic Iacob, qui poſt Iſrael, tota nocte luctatus eſt cum angelo, viditq; Deum facie ad faciem, læſo neruo femoris; atque inde loco nomen indidit. vbi poſtea eiuſdem nominis eſt ædificata ciuitas, quæ cũ Gedeonis exercitui panes negaſſet, Gedeon turrim Phanuel ſubuertit, habitatores occidit; quam poſtea Ieroboam ædificiis reparauit. Oſtendebatur tempore Brocardi locus Phanuel vltra Iordanem ad Orientalem plagam. inter Phanuel & Socoth, Eſau occurrit Iacob, qui placatus muneribus fratri reconciliatus eſt. Gen.33.

37.

Hieron in loc. Hebr. in Ammon. & in Soph. 2. Deut. 2. Gen. 19. Hieron. in Ezech. 21. & 25. & Amo & 1. Bened. in Ierem. 49. Iud. 11. Neem. 2.4 2. Ma. 4.5 Iudic. 10. Ioſep. 4. anti. 4. & 11. antiq. 5. Deuter. 3. 2. Reg. 11. 12. 23. Hieron. in 1. Par. 20. Ierem. 49. Ioſep. 20. antiq. 1. & 3. bell. 2. VVilh. Ty. 14. bell. ſac. 12.

RABBA, quæ & Rabbath, filiorum Ammon, ob magnitudinem ſic appellata, dicta & Ammon, Amman, & Vrbs Aquarum, quod Iaboc torrens eam circumfluat; poſtremum Philadelphia. vrbs potens, regia, & metropolis terræ Ammonitarum; in qua olim habitauerunt zomzommim, Hebr. zamzommim, hoc eſt, ſcelere turpitudineque infames, qui & Raphaim gigãtes, gens antiqua: quos interfecerunt filij Lot Ammonitæ, generati ex Lot & filia eius iuniore, atq; horum habitationẽ ſibi vẽdicarunt. erat aũt vrbs hæc ſedes ipſius Regis Ammonitarum: vnde & regio ipſa Ammonitis ſiue Ammanitis vocata eſt. Vrbẽ hãc expugnauit Og rex Baſan gigas; in qua mõſtratur lectus eius ferreus, longitudinis nouẽ, latitudinis quatuor cubitorum. Poſtea obſedit hanc Ioab, atq; in eius oppugnatione Vrias, fidiſſimus Dauidis militum, ſcelere ipſius Regis perijt. expugnauit demum ipſe Dauid, tollensque aureum diadema Melchom idoli Ammonitarum, precioſis gemmis & lapidibus ornatum capiti ſuo impoſuit, vrbem deſtruxit, populum trucidauit, reliquasq; Ammonitarum vrbes omnes, regionem, gentẽq; exſcidit. Poſtremùm à Ptolomæo Philadelpho, rege Aegypti, vrbs & regio ſubiugata eſt, & Philadelphia nuncupata, hactenus nomen retinet. Habuit temporibus Chriſtianorum Metropolitanum Epiſcopũ, qui habebat ſub ſe Epiſcopos duodecim.

38.

Deut. 4. Ioſ. 13. 20. 21. 1. Paral. 6. Ioſeph. 14. antiq. 5. 3. Reg. 4. 22. 2. Para. 18. 22. 4. Reg. 8. 9. Hieron. in loc. Hebr.

RAMOTH Galaad, vrbs Leuitarum ſacerdotalis, atq; refugij pro homicidis, quã Ioſephus Arimanum, aliàs Arimnam vocat. hanc reges Syriæ iure belli cæperunt: quam cùm Achab rex Iſrael cũ Ioſaphat rege Iuda recipere volens obſediſſet, ictu ſagittæ, vt propheta Dei Mychæas prophetauerat, perijt; Ioſaphat ęgrè Dei auxilio elapſus euaſit: atq; hîc vnctus eſt Iehu in Regem Iſrael. Tempore Hieronymi vicus erat in decimo quinto miliario Philadelphiæ contra Orientem.

39.

ROGELIM, oppidum Berzellai amici Dauid, qui cibaria attulit fugienti Dauidi à facie Abſolon. 2. Reg. 17. 19. Hierony. in loc. Hebr.

40.

ROTH, ciuitas munita, hebraicè eſt Atharoth; & iungitur aliquando ſequenti dictioni Sophan, Ataroth-ſophan. Num. 32. & ibi Benedict.

41.

SAPHON, ciuitas ſuper Iordanem. Ioſ. 13.

42.

SARON vrbs, in qua filij Gad habitarunt. 1. Par. 5. 7.

43.

SARTHAN, quæ & Sardacha. Ioſ. 3. 3. Reg. 7. 2. Par. 4.

44.

SOCOTH, Hieron. Sacoth, græcè Scenæ, hoc eſt, tabernacula. Hic, cũ rediret ex Meſopotamia, Iacob patriarcha fratri ſuo Eſau reconciliatus eſt, defixis hoc loco tentorijs, ideoque hoc nomen impoſuit. Vbi poſtea eiuſdem nominis ciuitas condita eſt, munitiſſima & optima; cuius ſeptuaginta ſeptem ſeniores Gedeon ſpinis contriuit, occiſis ciuibus, quod panes ſibi negaſſent, cum Madian & Amalec perſequeretur. ciuitas durauit vſq; ad tempora Hieronymi.

Geneſ. 33. & ibi Hie. et Lyranus. Ioſeph. 1. antiq. 27. Ioſ. 13. Iud. 8. Hieron. in loc. Hebr. in Scenis.

45.

SOPHAN, munita ciuitas; in Hebræo eſt Ataroth-ſophan, vt fortè non niſi Roth ſit. Num. 32.

46.

TERRA Thob; ad hanc fugit, hîcque habitauit Iephte. Iud. 11.

47.

THESBA, ſiue Theſbe, ciuitas regionis Galaad, illuſtrata maximè natali Eliæ Prophetæ; vnde & Theſbites vocatur.

3. Reg. 17. Ioſeph. 8. antiq. 13. Hieron. in loc. Heb.

48.

HOC loco, Angelo Domini ſtricto gladio in via ſtante, Aſina humana voce loquens, Balaam ariolum increpauit. Num. 22.

49.

VETEZOBRA, aliàs Bethezob, quod interpretatur, domus hyſſopi, vicus trans Iordanem, vnde erat Maria Iudæa, quę in obſidione Hieroſolymitana, vrgente fame, proprium filium occidit, coxit, comedit. Ioſeph. 7. bell. 8. Euſeb. 3. hiſt. Eccl. 6.

TRI-

PARS DIMIDIÆ TRIBUS MANASSE.
MARE GALILÆÆ, Cenereth, et Tiberiadis, quod et ſtagnum Geneſareth. 50
Bethſaida. 18
Tiberias. 0 Cenereth
Tarichea 58
Terra Geneſar quæ et Geneſareth 55
PARS TRIBVS Neptalim
DECAPOLIS
GALILÆA
TRIBVS ZABVLON
Regio Saron 86
ductio in Egyptum 100
Caſtrum Roberti 29
Dabereth
Tabor 94
Nazaret 73
Campus
Mageddo et Galilææ. 18
PARS TRIBVS ASER.
PHOENICIÆ PARS
Canaa Galilææ 23
Ieptael vallis. 63
Cison torrens 14
Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5
Ptolemais
Terra Naid 45
Carmelum promontorium 21
Caſtrum Peregrinorum 47
PARS MARIS

TRIBVS ZABVLON, ISACHAR, ET, DI: MIDIA MANASSE altera, hoc eſt, illæ Terræ Sanctæ regiones, quas iſte tribus in diſtri: buendo poſsidendas acceperunt.
DIMIDIA
TRIBVS
MANASSE.
SAMARIA. 53
Iordanis flu.
Terra
VAL: LIS 24
Acra
Taphuæ. 57
tena To parchia. 4
Pherezæi
Raphaim. 51
PALÆSTI: NI.
Cæſarea Paleſtinæ
Turris Stratonis
Mons Ephraim
Silua montana
Iezraël. 40
Thebes 59
Magedo 43
Gaber. 33
Ieblaam. 38
Endor. 29
Antipatris
o. Capharſalma
Ionas 61
Montes Antip.
Scopuli
Palus

NAPOLI

I.

Tribus Iſachar.

I.

Geneſ. 30. Nu.1.26. Geneſ.49. & ibi.Hie. Ioſ.19.

ISACHAR nonus Iacob ex Lia filius, ſic progeniem ſuam ampliauit, vt de tribu eius ad montē Sinai numerati & inuenti ſint viri bello apti quinquaginta quatuor millia quadringēti; quibus omnibus in deſerto mortuis, eorum filij, ſexaginta quatuor millia & trecenti in terra promiſſionis, iuxta prophetiam Iacob, citra Iordanem optimam & pulcerrimam poſſederunt regionem in Galilæa.

2.

ABES, aliâs Aemes, quidam corruptè habent Haemes, ciuitas. Ioſ.19. Hier. in loc. Hebr.

3.

ACHASELVTH, ciuitas in tribu Iſachar. Hier. in loc. Hebr.

4.

AGAD, ſita ad radices montis Hermon. Hieron. in loc. Hebr.

5.

ANAARATH, aliâs Naaroth, ciuitas. Ioſ.19. fortè hæc Anerith, Hieron. in loc. Hebr.

6.

ANEM, ciuitas Leuitarum, cum ſuburbanis ſuis. 1. Paral.6.

7.

Ioſ.12.19. 1.Reg.4.et 7. 3.Reg.20. 4.Reg.13.

APHEC, quæ & Apheca, vrbs; cuius Regē Ioſue occidit. in hac Philiſtæi poſuerunt caſtra, pugnaturi contra Iſrael, poſtea contra Saul: ibidē etiā Syri pugnauerunt cōtra Achab regem Iſraël, quando dixerunt; Dij montium ſunt dij eorum, pugnemus contra eos in vallibus aut campeſtribus, & obtinebimus eos: vbi & Benadad rex Syriæ victus eſt. Brocardus & Breidēbachius notant, eius ciuitatis ruinas tum adhuc oſtenſas fuiſſe. itin.6. eſt in campo magno, non procul à Gelboe, ad orientem montis Carmeli, quinque milibus à Tabor, vt notat Benedictus.

8.

APHRAIM ciuitas. Ioſ.19.

9.

ARABA villa. Hieron. de loc. Heb.

10.

ARAD fons, apud quem Gedeon caſtrametatus eſt. Iud.7.

11.

Ioſeph. 14. antiq. 24. 25. et 1. bel. 12. & in vita ſua. Hieron. de loc. Hebr. Strab l.16.

ARBELA, ciuitas valida, iuxta quam in firmiſſimis montibus præruptæ erant ſpeluncæ; in quibus habitantes latrones, Herodes rex magno labore expugnauit. Hanc inter cæteras vrbes muniuit Ioſephus.

12.

BELLIFORT, caſtrum pulcrum & forte à Chriſtianis extructum. fuit fratrum hoſpitalis S. Ioannis. Breide. ſitum, vbi Ciſon torrens intrat mare Galilææ. eod. auctore.

13.

BETHPHESES ciuitas. Ioſ.19.

14.

LVCVS iuxta Bethſan; in quo tredecim Iudæorum millia à Scytopolitanis perfidioſè interfecta ſunt. Ioſep.2. bel.19. & in vita ſua, & 7. bell.28.

15.

BETHSEMES ciuitas. Ioſ.19 & ib. Liran. Bene. Iud.1. eſt in pede extremo Carmeli. Auctor Breidenbach.

16.

CAIN mons, fons & caſtrum in pede extremo montis Carmeli. Hic Lamech ſenectute cæcutiens fratricidam Cain ignoranter pro beſtia ſagitta occidit. Gen.4. Broca. iti. 6. & Breidenb. Paſchal. itin.178.

17.

VVilb. Ty. 9 bel.14. et 10. bel.6. & 10. & 13. bel.2. & 14. bell. 11. & 12. Brocard. Breidenb. Vitrias. cap.22.

CAIPHAS, à Tyrio Porſina dicitur, & Porphyria, vrbs maritima, ad Carmeli montis radices parte aquilonari ſita, extructa à Caipha Pontifice, & nominata; qui eius erat Dominus. Habuit Chriſtianorum temporibus Epiſcopen ſuffraganeam.

18.

Iudith 1. 4.7. Brocard. Breiden. 4. Reg 23. 2. Reg.35. 3. Eſdr. 1. 1. Mac 12. Zach.12. Ioſ.19.

CAMPVS Magnus, qui & campus Mageddo, & campus Eſdrelon, & planicies Galilææ. ſed illa, vt quidam ait, nomina nunc in obliuionem abierunt, vocaturq; campus Sabæ, à quodam caſtello quod Saba nūcupatur. habet in longitudine decem miliaria, in latitudine verò ad mare Galilææ & Iordanem vſque extenditur. gleba eius optima eſt, fertilis ſupra modum in frumento vino & oleo; atq; adeo rebus omnibus affluit, vt qui ſuis oculis aliquando conſpexerunt, affirment ſeſe nihil vnquam perfectius, & in quod natura æquè omnia ſua contuliſſet, aſpexiſſe. In hoc cāpo Ioſias rex Iuda, à ſagittarijs Nechao regis Aegypti vulneratus, interijt: & in his Siſara, & omnis exercit⁹ eius, Barac. vincēte, pſtrat⁹ eſt.

19.

Hieron. ib. Iſa. 16. & 29. & Iere. 2 & 3. Ioſe.2. bel. 9. & 14. antiq. 20

CARMELVS maris, qui hebraicè dicitur Carmel, ſiue Charmel; mons excelſus valdè, & nemoroſus, nobiliſſimis vineis, oleis, arbuſtis, fructiferis arborib⁹, herbisq; odoriferis abundās; vt ob ſummam rerum omniū copiā fertilitati & abundantiæ in ſcriptura compa-

retur. Abeſt à Ptolemaide ſtadijs centum viginti, vt Ioſephus tradit. Incolebatur à colonis multis; eiuſque paſſim multa fit mentio *3. Reg. 18.* in Prophetis. In hoc mõte Elias propheta coram rege Achab, & octingentis quinquaginta pſeudoprophetis Baal, cum illi nequicquã cultris ſe dilaniantes, idolo immolarent, ipſe Deum verum igne cælitus demiſſo experimento comprobauit, ibique flexis genibus geſtu admirabili orans, poſt trium & ſemis annorum ſiccitatẽ, pluuiam à Deo impetrauit. *Ioſeph. 3. bel. 2. & 8. antiq. 13.* Locus igne conſumptus, inquit Ioſephus, hactenus ibi perdurat. In hoc monte ſpelunca *4. Reg. 2. 4* eſt & fons, vbi habitabant Elias & Heliſæus, & *Brocard.* filij Prophetarum. poſtea habitauerũt ibi fratres *Breidenb.* Carmelitæ, vnde & originem & nomen *Salig. tom. 10. cap. 6.* habent. fuit etiam ſaltus in Carmelo, vt colligitur 4. Reg. 19. Iſai. 37. Mich. 7.

20.

HIC ad torrentem maiorem, qui contra Occidentem labitur, Propheta Elias 850. Prophetas Baal, quos diuinæ iuſtitiæ zelo accenſus in monte Carmelo comprehenderat, ab Iſraelitico populo adiutus, omnes occidit, eorumque cadauera in torrentem proiecit. 3. Reg. 18. Bro. in præf. & iti. 1. & 6. & Breiab.

21.

CARMELVM promontorium. vbi S. Helena Eccleſiam conſtruxit. Niceph. 8. hiſt. 30.

22.

CASALOTH ciuitas. Ioſ. 19.

23.

CEDES, ciuitas Leuitarum. 1. Paral. 6.

24.

CESION, aliâs Ceſien, Ciſion, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 19. 21.

25.

Ioſ. 19. 21. 1. Par. 6. Ioſeph. 2. bell. 16. & in vita. DABERETH, Dabrath, Ioſepho Dabarita, & Daſbath, inclita refugij vrbs & Leuitarum, ſita in confinio tribus Zabulon & Iſachar, quam Ciſon torrens intermeat.

26.

ENADDA, ſiue Enhadda, ciuitas. Ioſ. 19.

27.

ENDOR ciuitas, ſita in monte Hermonio. In hac Saul Rex conſuluit Pythoniſſam, *1. Reg. 28.* quę ſuſcitauit illi Samuelem Prophetam. Huius mentio fit in Pſal. Diſperierunt in Endor, *Pſal. 82.* facti ſunt vt ſtercus terræ. Eſt & hodie, ait Hie- *Hieron. in loc. Hebr.* ronymus, grandis vicus Aendor, iuxta montẽ Tabor; eſt & torrens Endor.

28.

Niceph. 8. hiſ. Ecc. 30. HIC Abrahæ à cæde hoſtium reuertenti, & liberato Lot fratris ſui filio, occurrit Melchiſedec cum pane & vino: vbi adhuc menſa Melchiſedec oſtenditur. Gen. 14. Brocard. Breid. Fretel. Saligniac. tom. 9. cap. 8.

29.

ENGANNIM, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 19. 21. nunc eſt vicus iuxta Bethel. Hieron. in loc. Hebr.

30.

ESDRELON, ciuitas in campo magno; à qua ipſe cãpus nomẽ habet. Iudith. 4. 7.

31.

FONS Ezrael. Niger Geograph. Aſiæ, com. 4. poſtea fuit dictus Tubania. iuxta hunc Saul caſtra poſuit, pugnaturus contra Philiſtæos. 1. Reg. 29. & 1. Reg. 31. Meminit eius etiã VVil. Tyr. & Breidenb.

32.

GELBOE mons, ſiue montes; in quibus *Brocard.* Saul caſtrametatus eſt contra Philiſtæ- *Breiden.* os, ibique cum Ionatha filio ſuo occiſus eſt: *1. Reg. 15. 28. 31.* quamobrem imprecatus eſt ijs montibus Da- *2. Reg. 1. 21* uid, vt nec pluuia, nec imber, nec ros deſcen- *1. Par. 9. 10.* deret ſuper montes iſtos. Extendunt ſe mon- *Fretel.* tes illi ab Occidente à Iezrael vſq; ad Iordanẽ, *Vitriac.* per vndecim leucas. Narrat igitur Breidenba- *cap. 54.* chius, montes illos in multis locis eſſe petro- *Bened. in* ſos, aridos, ſteriles. Sunt, qui volunt ciuitatẽ *indice Bi-* eſſe prope montes, quæ diceretur Gelboe; à *blior.* qua ipſi montes nomen acceperint. Eſt & Gel *in lo. Heb.* bus vicus grandis, ſitus in monte Gelboe, vt Hieron. autor eſt.

33.

HIC Saul & armiger eius irruerunt ſuper gladios ſuos. 1. Reg. 31.

34.

HERMON mons maior, ita ad differentiam minoris: ob pinguis roris abundan- *Pſ. 88. 132.* tiam, & ipſam ſoli fœcunditatem, paſceban- *Brocard.* tur ibi animalia & pecora, quæ Ieroſolymis *Breidenb.* in templo offerebantur, & immolabãtur Do- *Hieron. in* mino. Extenditur mõs ille in lõgitudine qua- *vita Paulæ.* tuor ferè leucis, contra mare Galilææ, vbi Ior *Benedict.* danis ex mari Galilææ egreditur. *in ind. Bibliorum.*

35.

HERMONIVM, mons eſt non proprius & diſtinctus ab alio, ſed iugum quoddã humile, ſeu tumor quidam, à monte Hermon, contra mõtem Tabor procedens. Pſal. 41. Brocar. itin. 5.

36.

HERMON minor, alius à maiore, in cuius latere aquilonari eſt ciuitas Naim. Brocard. itin. 5. Breidenb. ibid.

37.

IARAMOTH, quæ & Iermoth, vrbs ſeparata Leuitis. Ioſ. 21. Hier. in loc. Hebr.

38.

Ioſ.19. *Oſee 1.* VALLIS Iezrael, lata duobus miliaribus, quę & planicies Galilææ. In valle hac ſeu planicie intermedia magni & multi habiti ſunt conflictus. Hîc enim pugnauit Gedeon *Iudic.6.7.* contra Madianitas; & Saul contra Philiſtæos. *1. Reg. 31.* Item Achab contra Syros; & poſtea Tartari *3.Reg.20.* ibi conflixerunt contra Saracenos. Brocard. itin.6. & Breidenb.

39.

Brocard. *Breidenb.* VIA in Iezrahel. Hæc via tendebat & ducebat à monte Carmelo in Iezrael, per quam ierunt Achab & Elias. 3.Reg.18.

40.

MAGDIEL, paruus viculus in quinto miliario Doræ pergẽtibus Ptolemaidam. Hieron. in loc. Hebr.

41.

ISACHAR ciuitas. 3.Reg. 4. Benedictus in Indice.

42.

MERRVS, aliâs Marrus, vicus in duodecimo miliario vrbis Sebaſte, iuxta Dothaim. Hieron. in loc. Hebr.

43.

MESRA, caſtrum eſt in pede mõtis Hermon. Brocard. itin.6. & Breidenb.

44.

VINEA Naboth, pro qua occiſus & lapidatus eſt à Iezabel. oſtendebatur adhuc tempore Breid. & Brocard. 3. Reg. 21. 4. Reg. 9. ante introitũ vrbis Iezrahel. Brocard. itin. 6. & Breidenb.

45.

NAID, ſiue Naida, terra in qua Cain cum ſua vxore habitauit. Hieron. in loc. Heb. Ioſephus 1. antiq. 4. nominat ciuitatem Naida, quam condiderit Cain. Benedict. in Indice Bibliorum.

46.

Hieron. in Epitaph. Paula & alibi, & in loc. Hebr. Brocard. itiner. 5. & Breiden. Luca 7. NAIM, Græcè Nain, decora & pulcra ciuitas, quam torrens Ciſon alluit, ſita eſt in latere Aquilonari montis Hermon minoris; in ſecundo miliario montis Tabor, contra meridiem, non longè ab Endor: ante cuius portam Chriſtus filium viduæ vnicum à morte ſuſcitauit. permanſit ciuitas vſque ad tempora Hieronymi.

47.

Brocard. in præfat. ter. ſanct. & itin.7. & ibid. Breidenb. VVil. Tyr. 10. bell. ſac. 26. CASTRVM Peregrinorum, quondam inſula in corde maris ſita, dicta Petra inciſa. in qua Chriſtiani milites munitionem poſtea extruxerũt, ijs muris & antemuralibus cinctum, vt inexpugnabile videatur. Videtur alio loco ponere VVilhelmus, quantum ex eius deſcriptione colligere eſt; conſentit tamen ſentẽtiæ noſtræ ille, qui continuauit hiſtoriam belli ſacri. *3. cont. c. 3. Vitr. c. 42.*

48.

RABBOTH, ciuitas. Ioſ.19.

49.

RAMETH ciuitas. Ioſ.19.

50.

RAMOTH, vrbs Leuitarum; habuit & ſuburbana. 1. Paral.6.

51.

RETHOM in tribu Iſachar. Hierony. in loc. Hebr.

52.

ROOBA vicus Leuitarum, vſque ætatem Hieronymi perdurauit, in quarto lapide Scytopoleos. Hieron. in loc. Hebr.

53.

SABA, aliâs Faba, caſtellum; à quo Campus magnus nunc dicitur cãpus Sabæ: non multum diſtat ab Aphec. Brocard. itin.6. & ibid. Breidenb.

54.

SALVMIAS, vicus in octauo lapide à Scytopoli, in campo. Hieron. in loc. Hebr.

55.

SEESIMA, ſiue Scheſima, aliâs Seſeima, ſiue Seſenna, Hieronymo Saſima, ciuitas, terminus Iſachar. Ioſ.19. Hieron. in loc. Hebr.

56.

SEON, aliâs Senon, ciuitas, hodieq; oſtenditur villa iuxta montem Tabor. Hieron. in loc. Hebr.

57.

SVNA, quæ & Sunam, & Sunem, eadem dicta & Sula, ciuitas eſt ad latus auſtrale *Ioſ.19.* montis Hermon, diſtans à Bethſan vndecim *Brocard. itin. 6. & ibid. Breid.* miliariorum itinere; vnde Sunamitis & Sulamitis. Hîc caſtrametati ſunt Philiſtæi contra *1. Reg. 28.* Saul, quãdo Saul venit in Gelboe. Patria fuit *1. Para. 10.* hæc Abiſag Sunamitis puellæ ſpecioſiſſimæ, *3. Reg. 1. 2.* quæ ſenem ac ſeptuagenarium regem Dauid caleſecit; dormiens in ſinu eius vxor & virgo. Hinc dicta eſt Sulaminitis Cant.6.7. Hanc Eliſæus frequenter tranſibat, iter faciens de Carmelo ad Iordanem, Galgala vel Iericho, vbi & hoſpitabatur apud mulierẽ Sunamitidem; cui à Deo filiũ impetrauit, quem poſtea mortuum ſuſcitauit. 4. Reg. 4. Oſtenditur & vſq; hodie, ait Hierony. vicus nomine Sulem in quinto miliario Tabor. in loc. Hebr.

58.

TARICHEA, ſiue Tarichea, Suetonius *Ioſeph. 14.* in Tito Tarrachiam appellat; vrbs mu- *Antiq. 15.* nitiſſi-

& 1.bell.6. & 2. bell. 12.25.26. 27.et in vita ſua.

nitiſſima, ſita ſub monte in littore maris Galilææ: diſtat à Tiberiade triginta ſtadiorum itinere, vel itinere vnius noctis, quantum ex Ioſepho colligere eſt. quam Ioſephus hiſtoricus, cùm commiſſa ſibi eſſet vtriuſq; Galilææ adminiſtratio, muro cinxit validiſſimo; cuius ciues implebant numerum quadraginta milium. Hanc primo cepit Caſſius, & tria, vel, vt alij habent, triginta Iudæorum milia captiuorum abduxit. Erat in hac vrbe circus, vbi congregatis aduerſum ſe inimicis, & mortem minitantibus, cùm tantum non igne perijſſet, mirabili ſtratagemate populi animos ſibi conciliauit. Poſt a Veſpaſiano & Romanis, maximo labore expugnata, cum qui vrbē incolebant, etiam nauali prælio Romanis ſeſe obiecißent, in lacu Geneſar, perierunt miſerabili morte. qua in vrbe cum maximā aduenarum copiam cepiſſet, ſenes cum imbellibus occidit, iuuenes partim ad Iſtmon Neroni tranſmiſit, partim vendidit.

Ioſeph.3. bell.16.17. 19.

59.

VIA vallis. Per hanc ſæpe faciebat iter Eliſæus: erat enim planior via eunti in Iericho; vbi cum filijs Prophetarum morabatur ad Iordanem, vadens de Carmelo per Sunam in Bethſan, & inde per campeſtria Iordanis aduſque Galgala. ideo 4. Reg. 4. dicitur, quod cùm vellet ire ad Iordanem, oportebat eum tranſire per Sunam. Breidenb. itin. 6.

60.

HIC Naaman, princeps militiæ Regis Syriæ, lepra infectus, Eliſæi Prophetæ mandato ſeptem vicibus in Iordane lauit, & mundatus eſt; quæ, quod munus à Naaman accepiſſet, clam Eliſæo, Giezi & ſemini eius adhæſit in ſempiternum. 4. Reg. 5.

ADMONITIO
IN TYPOS TRIBVS Iudæ.

QVONIAM tribus Iuda multitudine pagorum, ciuitatum, &c. multum omnes alias excelluit, ne infinitis numeris & locis lectoris memoriam & iudicium obturbaremus, omiſſis villis & pagis, niſi quæ inſignem aliquam ſui denominationē exhibebant, ſolas vrbes & loca inſigniora exprimi fecimus. Et quoniam numeri, quos ſingulis locis præſcripſimus, & Indici ſeruiunt & tabulæ: hic ſi continuum accipimus, Indici ſoli ſeruient; ſi interruptum, (quod quidem & alioqui nihil intererat) etiam tabulæ. Neque enim deſcriptionem noſtram tabulæ accommodauimus, ſed ad lumen aliquod rerum narrationi fœnerandum, nobis ſubſeruire voluimus. Hoc volui lector ne neſcius eſſes.

I.
Tribus Iuda.

1.

IVDAS quartus Iacob ex Lia vxore filius, ita ſemē Abrahæ multiplicauit, vt de tribu eius ad mōtem Sinai numerati & inuenti ſint viri ad pugnam apti ſeptuaginta quatuor millia, & ſexcenti; quibus omnibus, excepto Caleb, in deſerto mortuis, ſeptuaginta ſex millia, quingenti, abſque mulieribus & paruulis, valida manu ingreſſi terram promiſſionis, in ſortium diuiſione citra Iordanem primam, optimam atque ampliſſimam huius terræ ſanctæ obtinuerunt poſſeſſionem. Ex hac tribu Dauid, Solomon, ac alij reges Iuda, ipſeq; Chriſtus orti ſunt. cumque tribus hæc fortiſſima eſſet, vnde & leoni comparatur, bellicoſiſſimis viris pollens, & crebrò aduerſarios ſuperans, in omnibus tribubus tenuit principatum: & idcirco interdū ciuitates, quæ in alijs tribubus ſitæ ſunt, tribus Iudæ eſſe ſcribūtur; vt Socoth, Cariathiarim, Lachis, Bethſames, Sicelec, Berſabee, &c. quin & tribus Dan & Simeon in medio Iudæ habitaſſe ſcriptura docet, & in eius funiculo nuncupantur. Porrò cùm Dauid numeraret populum, inuenti ſunt de Iuda quingēta millia pugnatorum. Cęterùm, quia poſt Solomonis mortem decem tribus Iſrael defecerūt à Roboam ad Ieroboam Ephratæum, exinde duæ tribus, Iuda ſcilicet & Beniamin, quæ ſemini Dauidis adhæſerūt, nunc domus Dauid, nūc regnū Iuda, Ieruſalem, aut Beniamin in ſcripturis, potiſſimum à Prophetis nuncupātur: ſicuti reliquæ decem tribus, quæ à legitimo rege & religione defecerant, ad cultum vitulorum, regnū Iſrael, domus Iacob, & Ioſeph, Ephraim, regnum Samariæ, Iezrael, Bethel, Bethauen appellātur. Et in omnibus quidem Prophetis, inquit Hieronymus, duæ tribus, quæ appellantur Iuda, Eccleſiæ Catholicæ perſonam poſſident, quæ ſub ſtirpe Dauid regnabant; decem autem tribus referuntur ad hæreticos, quorum multitudo maxima eſt.

Geneſ.29. Num.34. Ioſ.15. 1. Para 4. Eccle.47. Numer.1. & 26. Ioſ.15. 1. Paral.5. Gen.49. Deut 33. Hieron. in loc. Heb. lit.B. 2. Reg.24. 3. Reg.12. Hieron. in Oſee ca.2.

2.

AASAR in tribu Iuda: nunc verò vicus grandis oſtenditur eo nomine pergentibus Aſcalonem de Azoto. Hierony. de loc. Hebr.

3.

ACCAIN ciuitas. Ioſ. 15.

4.

COLLIS Achillæ, caſtrum natura, ſimul & arte munitiſſimum, ad dexterā deſerti Ziph. in quo aliquoties latitauit Dauid, fugiens à facie Saul: in cuius rupis vertice, viginti ſtadijs alto, primus Ionathas Pontifex caſtellū ædificauit, natura inacceſſum, & appellauit Maſſa-

1. Reg.23. 26. Ioſeph.14. antiq.20. 22.23.24. & alibi.

TRIBVS IVDA
id eſt, pars illa Terræ Sanctæ quam in ingreſſu Tribus Iuda conſecuta fuit.
PARS TRIBVS RVBEN
Mare mortuum
PENTAP
PARS TRIBVS BENIAMIN
Iericho
Ieruſalem
Deſertum Engaddi
Ieruel Solitudo
Vallis Benedictionis
Deſertum Thecuæ
Deſertum Bethleem
Via Hebron
Montana
Eleutheropolis
Vallis Terebinthi
PARS TRIBVS DAN

1 2 3 4 5
Miliaria vnius horæ
dictum et mare ſalſum ſiue
Aſphaltidis. 186
Deſertum
Iuda. 172
BVS
MA
INTE
Deſertum Maon
185
Maon
184
Charmel
84
Arab 25
Deſertum Ziph. 248
Carmelus mons
76
Deſertum. Iudææ. 173
Terra Goſen.
DA.
IV
Cain
Abel
Ager Damaſcenus. 90
Spelunca Adam
Ceni Regio
79
Saltus Arith. 31
RI
OR. 93
Eſthemo. 126
Baloth. 49
Vallis
Torrens
Daroma exterior. 93
EDOM
QVÆ ET IDVMÆA.
Seir Montes. 219
ARS TRIBVS SIMEONIS.

NAPOLI

Maſſadam; quod poſtea Herodes Magnus, ſpacio ſeptem ſtadiorum, muro firmo cinxit, & viginti ſeptem turribus prǽaltis, regiaque cum quatuor turribus excelſis communiuit;atque in incertum belli euentum,commeatu centum annorum, & omnigenûm armorum apparatu, qui centum millibus armandorum hominum ſufficeret, inſtruxit. Caſtellum hoc ab Antiocho obſeſſum poſtea eſt,Herodis familia aquę penuria laborante: quod cum ſicarij quidã per dolum poſtea occupaſsẽt,à Romanis tandem obſeſſi,ſingulari immanitate mutuis vulneribus ſeſe inuicem contrucidarunt. iuxta montem hunc,vt quidam annotant, fons naſcitur. *Breidenb. itin.6.*

5.

ACHZIB ciuitas. Ioſ.15. & Mich.1.in Hebræo.

6.

ADADA ciuitas. Ioſ.15.

7.

SPELVNCA Adam. In huius rupis ſpelunca tradunt Adam & Euam multo tempore, centum videlicet annis luxiſſe Abelem filium ſuum interfectum; in qua viſuntur lecti eorum ſaxei, habentes in longitudine triginta pedes: ſed & fons in ſpelunca ſcaturit, de quo bibiſſe creduntur primi parentes noſtri. Brocard. & Breidenbach. itin.6. Salignia. tom.10.cap.5.

8.

ADAR, quæ & Daran, ciuitas, vt alij, villa.Num.34.Ioſ.15.

9.

ADARA, iuxta deſertum in tribu Iuda. Hieron. in loc.Hebr.

10.

ADASA,aliâs Adeſa, ciuitas. Ioſ.15. Hier. de loc. Hebr. eſt & vicus iuxta quem Iudas Machabæus occubuit. Ioſeph.1.bel.1.

11.

ADITHAIM, ciuitas. Ioſ.15.

12.

ADVRAM ciuitas,quam Roboam muniuit ædificijs.2.Paral.11.

13.

AGLIPH, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

14.

AHOI,ciuitas, vnde Ahohites. 1.Paralip. 11.27.

15.

ALVL, aliâs Halhul, ciuitas. Ioſ.15. vſque ætatem Hieronymi, Alula villula erat. Hieron.in loc. Hebr.

16.

AMAM, quæ & Aman;vnde Amanitis vxor Roboam.3.Reg.14. ciuitas. Ioſ.15.

17.

AMONA vrbs, iuxta quam Gog ſepelietur,in valle viatorum,ad Orientem maris mortui. Ezech.39. Hieron ibid.

18.

ANAB, ciuitas in monte ſita. Ioſ. 11. 15. nunc vſque vicus eſt in finibus Eleutero poleos.Hieron.

19.

ANEA, villa grandis, cuius habitatores Hieronymi ætate omnes erant Chriſtiani.in loc. Hebr.

20.

ANEM locus. Hieron. in loc.Hebr.

21.

ANIM ciuitas. Ioſ.15.

22.

AORABI, terminus Iudææ ad Oriẽtem. Hieron.de loc.Hebr.

23.

APADNO, locus eſt iuxta Emaus. Hîc Antichriſtus cum multitudine magna figet tabernaculum ſuum. Dan.11. Hier. ibid.

24.

APHECA, Afeca, ciuitas. Ioſ.15.

25.

ARAB ciuitas. Ioſ. 15.

26.

ARAD,quæ & Arath,Hered, Hadar,Heder, vrbs Chananæorum quôdam celebris & regia; contra cuius Regem cùm Iſraëlitæ primum infœliciter pugnaſſent,poſtmodum ſe voto Deo obligarũt, & interfecto Rege,ſubuerſis vrbibus,nomen illius Horma appellarunt, hoc eſt, Anathema. Hoc loco filij Cinei,cognati Moyſi, cùm aſcendiſſent de ciuitate palmarum, delegerunt ſibi ſedem ad habitãdum. Eſt autem terminus Iudæ,ad meridiem: vſque ad ætatem Hieronymi oſtendebatur villa. *Nu. 21.33. Ioſ. 12. Iud. 1. 1. Par. 1.8. Ezech 27. Hieron in loc. Hebr.*

27.

ARBELA,terminus Iudæ ortum ſolis aſpiciens. Hieron.in loc. Hebr.

28.

ARBORES pulcerrimæ ſub Engaddi ad mare mortuum,pulcerrima ferentes in ſpeciem poma & vuas, ſed cùm decerpuntur, intus cinere & fauilla plena,in fumũ diſſoluuntur,fœtorẽmq; exhalant teterrimum. *Deute. 32. Sapien. 10. Ioſeph.5. bell.5. Brocard. itin.6. & Breidenb. Vatr.c. 53.*

Quo

Quo reſpiciebat in Cantico Moyſes: de vinea Sodomorum vinea eorum, & de ſuburbanis Gomorrhæ. Vua eorum vua fellis, & botrus amariſſimus.

29.

TVMVLVS Archelai, regis Iudææ, qui ſemitæ ad cellulam S. Hieronymi, è via publica diuertentis principiũ eſt. Ibi enim vir ſanctiſſimus habitauit. Hieron. in loc. Hebr. dict. Bethlehem.

30.

AREBBA ciuitas. Ioſ.15.

31.

ARITH, ſaltus eſt, vbi manſit Dauid cùm fugiſſet à facie Saul Regis. 1. Reg. 22. & eſt villa Arith nomine ad Occidentem Aeliæ, ait B. Hieron. in loc. Hebr.

32.

ASAN ciuitas. Ioſ.15. vide in Simeon.

33.

ASARENAM, terminus Iudæ ad Septentrionem. Hieron. in loc. Hebr.

34.

ASCENSVS Scorpionis, Hebraicè Acrabbim, mõs à Scorpionibus dictus, qui abundant in eo loco, vrbe deſuper ædificata, à quo Acrabatenam ciuitatem dictam putat Hieronymus in Abdiæ cap. 1. atque eam eſſe, quam Arabathenen vocet liber Machabæorum, quam inuaſit Iudas Machabæus. 1. Mac. 5. Ioſeph. 12. antiq. 11.

35.

ASEMONA ciuitas. Num. 34. Ioſ.15. diuidit Aegyptum & ſortem tribus Iudæ. Hieron. in loc. Hebr.

36.

ASENA ciuitas. Ioſ. fortè in tribu Dan ponenda, vt colligitur ex Hieronymo in loc. Hebr.

37.

ASOR ciuitas. Ioſ. 15. erat & Hieronymi ætate villa. Hieron. in loc. Hebr.

38.

ASORNOBA, aliàs Aſor-noua, ad diſtinctionem veteris, ciuitas. Ioſ.15. Hiero. in loc. Hebr.

39.

ASPHAR lacus. iuxta hunc conſedit Ionathas cum ſuis, cùm, occiſo præclariſſimo duce Iuda Machabæo, hortante populo ſuſcepiſſet principatum, & fugeret à facie Bacchidis, quem cognouerat inſidiari vitæ ſuæ. 1. Machab. 9.

40.

ASSERNAI, vel Aſernai, terminus Iudæ. Hieron. in loc. Hebr.

41.

ASSIMA oppidum, quod ędificauerunt hi, qui ad terrã Iuda venerant de Emath. Hieron. in loc. Hebr.

42.

ASTEMEC vicus. Hieron. in loc. Hebr.

43.

ATHER. Hieron. in loc. Hebr.

44.

ATHACH ciuitas. in huius locis commoratus fuit Dauid cum ſuis in perſecutione Saul; quamobrem ad eos miſit portionem de pręda Dauid, cum reduxiſſet captiuos in Siceleg, latè cæſis & deprædatis hoſtibus. 1. Reg. 3. Hieron. in loc. Hebr.

45.

ATHMATA ciuitas. Ioſ.15.

46.

AZADADA confinium Iudæ, reſpiciẽs ad Aquilonem. Hieron. in loc. Hebr.

47.

AZECHA, quæ & Azeca, vrbs fortiſſima. Hic Deus de cælo lapides pluens, Amorrhęos diuinæ iuſtitię vindicta abſumpſit; *Ioſ.10.15.* atque huc vſque perſecutus eſt quinque Philiſtinorum Reges Ioſue, quam & cepit, cùm *1. Reg. 17.* liberaſſet Gabaonitas. Hic Philiſtæi aliquãdo *2. Par. 11.* cõtra Iſrael caſtrametati ſunt. reparata poſtea, *Ierem 34.* fuit à Roboam rege Iudæ Solomonis filio; *2. Eſd. 11.* tandem à Nabuchodonoſor rege Babylonis *Brocard.* debellata, & expugnata. *& Breid. itiner. 7.*

48.

BALAM. Hieron. in loc. Hebr.

49.

BALOTH ciuitas. Ioſ.15.

50.

BASCATH, Hieronymo Baſechad, & Baſecat, vrbs antiqua. Ioſ.15. 4. Reg. 22. Hieron. in loc. Hebr.

51.

VALLIS benedictionis, ſic dicta, quod in ea Iudæis Domino benedicentibus Moabitæ, Ammonitæ, & Idumæi in ſemetipſos verſi, ſe mutuo occiderũt: atque hoc loco Ioſaphat rex Iuda pugnauit contra Idumæos & filios Ammon, & vicit eos. *2. Para. 20. Breidenb. itin. 6.*

52.

BESARAN: ad quem locum Dauid prædæ partem miſit. Hieron. in loc. Hebr.

53.

BETHACARA, Bethacarem, vrbs in monte poſita. Ierem. 6. 2. Eſdr. 3. Hieron. in Ierem. 6.

54.

BETHANOTH, Hieronymo Bethaloth, ciuitas. Ioſ. 15. Hieron. in loc. Hebr.

55.

BETHARABA, ciuitas in deſerto. Ioſ. 15. & eſt nomen ciuitatis in tribu Beniamin. Ioſ. 18.

56.

BETHDAGON ciuitas. Ioſ. 15. 1. Mach. 10.

57.

BETHENNIM, villa circa Terebinthũ. Hieron. in loc. Hebr.

58.

Gene ſ. 35. 48. 1. Par. 2. 4. Ruth 1. 2. 4. Hieron. in Pſalm. 131. in epitaph. Paulæ, & epiſtol. ad Euſtoch. & in Amos 1. et 1. Par. 2.

BETHLEHEM, quæ & Lehem, ſeu Lahem, & Ephrata, ſic dicta ab vxore Caleb, cui nomen Ephrata, vt quidam annotarunt, à qua & circumiacẽs regio nomen habet. ſita eſt in monte mediocriter alto, ſitu ipſo arcto & oblongo: ingreſſus eſt ab Occidente in decliui loco. Eſt autem in plaga meridiana, ſex miliarijs ab Hieroſolyma diſtãs, quemadmodum teſtatur Seuerus Sulpicius, qui eam orã ipſe inuiſit, & ſex menſibus egit cum ſanctiſſimo viro B. Hieronymo.

Terra ſubiecta, rerum omnium copia multum præſtat, vini potiſſimum, vt comparandum non ſit, quod ex alijs Paleſtinæ locis adfertur. Iter verò quod Ieroſolyma euntibus Bethlehẽ eſt, vſq; adeo ſui amœnitate, arboribus, hortis, odoratis herbis tranſeuntes delectat, vt ſi ad tam præclaram naturæ faciem, cęleſtis aliqua & digna Chriſtiano meditatio accedat, non iam in terris eſſe ſibi videantur, ſed in paradyſo Chriſti natiuitatẽ & incunabula præſentibus oculis contueri. Neq; verò auctor humanæ ſalutis, vllis huius mundi delitijs opus habebat, vt qui cum carne noſtra etiam miſerias humanæ vitæ ipſo ſtatim primordio pauper & inops ſuſcepiſſet; ſed profectò non poterat non venerari creatorem ſuum creatura, vt quem bos & bruta animantia cognouiſſent, læta etiam, ridens & geſtiens terra quoquo modo veneraretur. Erat alioqui locus ipſe monumentis multorum illuſtrium virorum celebratus. Fuit enim Abeſſan viro præclariſſimo, & Iudici hæc patria, cuius numeroſa ſoboles audiẽti miraculum videatur: habuit filios triginta, filias totidem, quas omnes cùm nuptum dediſſet, à ſe quaſi abdicatas iuſſit in nomen & familiam maritorum tranſire; filijs verò ſuis cùm parẽ conditionem quæſiuiſſet, illos apud ſeſe omnes domi ſuæ detinuit: atque ita non populo tantum Iſraelitico reſponſorum & ſentẽtiarum æquitate, ſed ſuæ etiam familiæ prouidentiſſimè conſuluit vir prudentiſſimus, & tandem mortuus eò loci ſepultus eſt. Fuit Elimelech hinc oriundus, qui vrgente fame cum Noemi vxore ſua in terra Moabitide peregrinatus eſt; qui cum ibi moriens filios poſt ſe reliquiſſet, quorum alteri coniunx Ruth contigit, quæ marito mortuo ſingulari fide cum ſocru, relicta patria, maritalem domum repetijt, vbi cum conſanguineo ſui mariti Booz nupſiſſet, homini virtutis & auctoritatis maximæ, diu non fuit, cùm concepit, & peperit filium cui nomen Obed, patrem Iſai; ex quo poſtea natus eſt Dauid: atque ita Bethlehem totius regiæ & Dauidicæ ſtirpis ſeminarium fuit, & communis patria: cum par eſſet quæ Regẽ cælorum editura erat, iam ante ſe probare tot heroibus: vt tandem vel hominum iudicio, digna hæc patria cenſeretur, quæ extremo virtutis opere edito, aliquid ſupra heroas & homines omnes ipſum Dei filiũ mundo exhiberet adorandum. Fuit igitur hic domus & familia venerãdi ſenis Iſai, quem ſanctificatum cum filijs ſuis, quo tempore eo venerat mandato Dei Samuel, ad ſacrificium euocauit, & mirante patre & fratribus, Dauidẽ minimum omnium in Regem vnxit populo Iſraelitico: qui quod ibi natus eſſet & educatus, ciuitas Dauid ſæpe appellatur. cuius videlicet etiam monumentum ibi oſtenditur, quemadmodum & Ieſſe patris Dauid. Extruxit & reparauit vrbem hanc Roboam, cùm ſucceſſiſſet in imperio Salomoni patri ſuo. Sed deficiente iam ſynagoga, & poſt alienos Deos abeuntibus, qui populo ſucceſſione vel autoritate præſidebant, cum reliquis ciuitatibus vaſtitas aut exitium Prophetarum vocibus denunciaretur, de Bethlehem illa fuerunt Micheæ: Et tu Bethlehem Ephrata paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egreditur qui ſit dominator in Iſrael; quod à ſcribis Iudæorum & ſacerdotibus vtiq; perceptum erat, cùm turbatus Herodes ſuper quæſitione Magorum congregatis populi ſapientiſſimis ſollicite quæreret; vbi Chriſtus naſceretur: at illi dixerunt: in Bethlehem Iuda; ſic enim ſcriptum eſt per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda; ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſrael. Factum eſt igitur cum iubente Cæſare Auguſto deſcriberetur orbis terrarum, eunte omni populo, vt profiteretur quiſque in ciuitate ſua, aſcendit & Ioſeph à Galilæa de Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid, quę vocatur Bethlehem, eò quod eſſet de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore pregnante. Factum eſt autem cùm eſſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret. Erat autem, vt viri doctiſſimi ſcribunt, in extremitate huius vrbis Orientali rupes quædam, non multum à muro diſſita, in qua, pro more terræ illius, locus pro ſtabulo erat. in ſtabulo ipſo exciſum erat præſepe ex ipſa ſcilicet rupe: neq; laborandum nobis eſt, quod alij in ſpelunca hæc contigiſſe dicant; videtur enim ad ſimilitudinem veritatis eſſe propenſius, aut rupem hanc exciſam fuiſſe, aut ſaltem non ſupra rupem conſtitutam domum fuiſſe, ſed ea parte, qua declinabat & in valle. audiamus iam quid addat Euangeliſta: Et peperit, inquit, filium ſuum primogenitum: vera igitur mater Maria, quæ peperit, & concepit non ex patre

Paſcha. die 233. & 234.

Iud. 12.

Ruth 1.

Ruth 4.

1. Reg. 16.

Hieron. in loc. Heb. & in Michæam 5.

2. Par. 11.

Mich. 5.

Sigon. de Rep. Hebr. lib. 7. ca. 7.

Canus de loc. Theol. lib. 2. c. 14.

Matth. 2.

Ioann. 7.

Luca 2.

Brocard. stin. 6.

Bredenb.

Hieronym. contra Heluid. & Iouinianum.

Ioſepho,non virgo ex virgine,quod impoſſibile eſt, ſed antequam conuenirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto: peperit filium ſuum filium hominis, totum Chriſtũ, Deum videlicet & hominem, filium primogenitum;genitum, natura & ab æterno in eadem cum Patre ſubſtantia, vt nos in adoptionem Patri filios,ſibi fratres aſſumeret primo genitum, non quod vlla ſecunda hic genitura cogitanda ſit,quod ſuſpicari ſcelus, dicere blaſphemia eſt: definit enim ſermo Dei:omne quod aperit vuluam primogenitum eſt. competit hoc nomen ei, ante quẽ nullus eſt, nam ille primus. rectè igitur & vnigenitus & primogenitus. Et, inquit, pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio. O fœlix puerpera, vbi obſtetrix, vbi gerula, vbi nutrix, vbi dolores, gemitus,ſuſpiria? nulli hic lecti, ſtrata, puluinaria? quò laſſa, feſſum corpus deijcias, quò virgo, puella regia, tenera, delicata accubes? ſed non tu virgo in Adam deliquiſti, non te terræ lex aſtringit, ſed paradyſi gloria colluſtrat: eadem es nutrix & obſtetrix, mater & puerpera:accipis filium ſanctiſſimis manibus tuis, quem veniſſe ſaluti tuæ & tuorum omnium,quos noua in Chriſto mater pepereras, angelo reuelante confidebas; ſciebas quem ferres in vlnis tuis, quẽ ab æterno Patris gremio in caſtiſſimum vterum tuum deſcendentem tot menſibus alueras, quem expectatum Patribus, prædictum Prophetis, Ioanni in vtero cognitum,in redemptionem dabas omnium animarum: neq; perhorruiſti inuoluere pannis non vtiq; quæſitis, vel abuſq; Aegypto aduectis,ſed quos locus humillimus, & ipſa pæne natura ſuppeditabat; ſentiebas altiſſimum hoc Prouidentiæ conſilium, & quæ nõ deſinebas eſſe mater,deſieras mireri Virgo fortiſſima; neq; enim exiſtimabas tibi ſolatium in terris eſſe quærendum,ſed cum Angelis collætandum, qui ſupra & circum te cõcinentes, canticis & laudibus perſonabant,& tibi Matri,Filio, Deo Patri Gloria in excelſis decantabant. Ait enim ad paſtores Angelus: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus in ciuitate Dauid. & hoc vobis ſignum: Inuenietis infantem pannis inuolutum & poſitum in præſepio. Et ſubitò facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis, laudãtium Deum & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Et factum eſt, vt diſceſſerunt ab eis Angeli in cælum; Paſtores loquebantur ad inuicem: Tranſeamus vſque Bethlehem. Et venerũt feſtinantes, & inuenerunt Mariam,& Ioſeph,& infantem poſitum in præſepio. Videntes aũt cognouerunt de verbo, quod dictum eſt illis de puero hoc. Et omnes, qui audierant mirati ſunt,& de his quæ dicta ſunt a paſtoribus ad ipſos. Maria aũt conſeruabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo,&c. Poſtea eodẽ loco Chriſtus circumciſus, quẽ paulo poſt veniẽtes ab Oriẽte Magi, cum ſuper Saluatoris natiuitate, trepidãte Herode, quæſiſſent Hieroſolymis, duce ſtella,cũ ſtetiſſet ſupra vbi erat puer,adorãtes,

Matth.1. Num.18. Hieronym. epiſtol ad Marcellã. Mat.2.

Aurum,thus,myrrham,regique,hominique, Deoque,
Dona ferunt. quod paullo apertius in carmine de Epiphania Prudentius:

Iuuencus preſbyter citatur ab Hieron. in comment. ſuper Mat.

O ſola magnarum vrbium
Maior Bethlehem, cui contigit
Ducem ſalutis cælitus
Incorporatum gignere.
Quem ſtella, quæ ſolis rotam
Vincit decore,ac lumine,
Veniſſe terris nunciat
Cum carne terreſtri Deum.
Vidère poſtquam illum Magi,
Eoa promunt munera,
Stratiq; votis offerunt
Thus, myrrham, & aurum regium.
Regem Deumq; annunciant
Theſaurus, & fragrans odor:
Thuris Sabei,ac myrrheus
Puluis,ſepulcrum prædocet.

Atque hæc quidem ita fuerunt. Poſterioribus temporibus, cùm Romanorum Imperator Adrianus Iudæam Romanis legibus ſubiugaſſet,quemadmodum & alia loca,quæ Chriſtiani ſingulari cultu proſequebãtur, ita & hoc ſacratiſſimum antrum immani ſcelere contaminauit. Verba Hieronymi ſunt: Ab Adriani temporibus vſq; ad imperium Conſtantini, per annos circiter cẽtum octoginta, in loco reſurrectionis ſimulacrum Iouis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris,a gentibus poſita colebatur,exiſtimãtibus perſecutionis autoribus, quod tollerent nobis fidem reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta per idola polluiſſent. Bethlehem nũc noſtram & auguſtiſſimũ orbis locum, de quo pſalmiſta canit: Veritas de terra orta eſt,lucus inũbrabat Thanius,id eſt, Adonidis, & in ſpecu, vbi quõdam Chriſtus paruulus vagijt, Veneris amaſius plangebatur. Sed non paſſa ſcandalũ hoc piiſſima Conſtantini mater Helena, Deiparæ partum eximijs monimentis exornare, & ſacrum illud antrũ varijs cuiuſq; generis inſignibus illuſtrare ſtuduit. Imperator aũt paullo poſt regalibus ornamentis eundem locũ honorare,& monimẽtis ex auro & argento, varijſq; aulæis matris ſuæ munificentiã adaugere cœpit. Erat autem Eccleſia cõſtructa ſuper ipſum ſpecũ,vnde ſalus mundo emerſit,& ſuper ipſum præſepe,in quo Agnus Dei reclinatus eſt,erectum altare,vt Chriſtus in ſacrificio ad placãdam eius irã ibi Deo offerretur,vnde ille pro ſalute hominum primum mundo illuxit. Conſtruxit ibi poſtea Paula monaſteria quatuor,& diuerſas, pro diuerſis peregrinis, iuxta viam poſuit mãſiones. Monaſteriũ vnum viri incolebãt,reliqua tria virgines. erant hæc monaſteria ad Eccleſiæ, ſuper ipſum ſpecum conſtructæ, latus, ad eamque die tantum Dominico virgines, vnumquodque agmen propriam matrem ſequens,accedebãt. à viris autem adeo ſeparatæ viuebãt, vt ne ſpadonibus quidem ad eas liceret accedere,& præ parietũ altitudine nullus furtiuus ad eas aditus eſſet.

Hieronym. epiſtol. ad Paulinum. Euſeb. in vita Conſtant. lib 3. cap. 42. Socra. 1. hiſtor. Eccleſ. 13. Sozom.2. hiſtor. Eccleſ. 1. cap. Niceph. 8. hiſtor. Eccleſ. 30. Hieron. in epiſt. contr. errores Ioann. epiſc. Hieroſol.

Reliqua

Hieron. de loc. Hebr. Reliqua latè Hieronymus in epitaphio Paulæ proſequitur. Neque longè hinc poſita erat celiula, in qua Hieron. manſit, in diuerticulo, quò ibatur ad tumulum Archelai Regis. Videbantur quoque tempore Brocardi indicia quędam monaſterij, in quo lectus & ſepulcrũ D. Hieron peregrinis oſtenditur. Vbi & Euſebij ſepulcrum oſtendi aiunt, vtriuſq; tamen *Salig. tom. 10. cap. 3.* corpora tranſlata eſſe Romam. Obijt etiam hic Paula ex nobiliſſimis Romanorum Cornelijs & Gracchis orta, cum viginti annis vixiſſet in cœnobijs à ſe inſtitutis: Cui tale Epitaphium poſuit Hieronymus:

TITVLVS SEPVLCRI.

Scipio quam genuit, Paul. fudêre parentes,
Gracchorum ſoboles, Agamemnonis inclyta proles,
Hoc iacet in tumulo; Paulam dixêre priores:
Euſtochij genitrix: Romani prima ſenatus,
Pauperiem Chriſti & Bethlemitica rura ſequuta.

In fronte Speluncæ.

Aſpicis anguſtum præciſa rupe ſepulcrum?
Hoſpitium Paulæ eſt, cæleſtia regna tenentis.
Fratrem, cognatos, Romam, patriamq; relinquens,
Diuitias, ſobolem, Bethlemitico conditur antro.
Hic præſepe tuum Chriſte, atq; hic myſtica Magi
Munera portantes, hominiq; Deoq; dedêre.

Chriſtianorum tempore, cum Epiſcopum *VVil. Tyr. 11. bel. ſac. cap. 12. & 12. bell. 13. & 15. bell. 16. & 17. bell. 1.* conſtituiſſent Ieroſolymis, Balduinus Godofredi frater, primus Epiſcopũ in Bethlehem, petito ſuper hoc Roma à Paſchali ſecundo diplomate, ordinari fecit, atque huic quidem Eccleſiæ eam quę Aſcalonę eſt, parochiali iure ſubiugauit, atque alia multa oppida, villas, prædia epiſcopo eius loci, & ſucceſſoribus firmiter tenere & poſsidere ꝑpetua auctoritate conceſſit, cùm antea duntaxat priorē habuiſſet. Videtur autē nō ſimplex huius loci fuiſſe *VVil. Tyr. 19. bel. 25.* Epiſcopus, quemadmodum ex Tyrio etiam conſtat. Erat autē archiepiſcopalis ſedes templum illud magnum, quod primitus ab He- *Salig. tom. 10. cap. 3. Paſcha. itin. 233. & 234. Brocard. itin. 6. Breiden. eod.* lena Conſtantini matre conſtructum eſſe ſupra diximus, cuius quidem ædificij ea magnificentia eſt, ſplendor & elegātia, vt quod huic compares toto terrarum orbe non inuenias. Videlicet eſt excelſum cumprimis, & ampliſſimũ, cuius tota ſuperior concameratio, quatuor ex marmore columnarum ordinibus; quarum non modò multitudo miraculum, ſed etiam magnitudo admirationem excitat. Habet enim ordo quilibet quinquaginta columnas, ſingulari artificio & ſumptu, cùm vel ipſa materia ſui precio cuiuſuis æſtimationē vincat. Super ipſas columnas nauis Eccleſiæ oſtēditur opere vermiculato, quæ omnes veteris teſtamenti exhibet hiſtorias, ab exordio mundi vſq; ad Chriſti ortum mirando artificio & colorum varietate diſtincta. Parietes, tabulis ex alabaſtro precioſiſſimis, ſunt incruſtati, quarum ea opulentia eſt & pulcritudo, vt ipſe aliquando Sultanus, harum forma & precio, ſacratiſſimo templo man⁹ ſacrilegas admouerit, iubēs latomis, vt è parietibus leuiter ſubmouerent, & pro palatio ſuo in Babyloniam tranſportarent. ſed illi vt acceſſerunt tabulas amoturi, ex ſolido pariete miræ magnitudinis ſerpens prodijt, & primā tabulam momordit, ſtatimq; crepuit, & in hunc modũ reliquæ morſæ à ſerpente crepuerũt numero quadraginta. Quo viſo Sultanus timens vltricem Dei iram, iuſſum reuocauit, & de templo exijt turbatus & plenus formidine, ſimulque ſerpens diſparuit. Viſuntur etiamnũ ſerpentis ibi veſtigia & fiſſuræ tabularũ. quam hiſtoriā relatam ait in annales ſcriptorum Salligniac. adeo vt Turcæ etiam & Saraceni reuerenter hoc templum frequentēt. Pauimētum huius templi totum ſtratũ eſt marmore, ſed & ipſa concameratio eſt ex marmore. teſtudines, & colore & pulcritudine admirādæ. In ſuperiore templi huius parte verſus Orientem altare erectum eſt, eo loco, vbi Magi relictis dromedarijs, cum muneribus Ieſum Dei filium adorauerũt. Ad locum autem dulciſſimæ natiuitatis, deſcenditur ab Eccleſia in capellam decem gradibus, locum vel ipſo cælo auguſtiorem, æterna memoria omnibus fidelibus honorādum. in quo, medio noctis ſilētio, Virgo ſacroſancto partu grauida, caſtis viſceribus & illibato pudore edidit Saluatorem, tenellum infantulum in cōmune exponens duũm animalium medio. hic locus regitur menſa marmorea & cādida, in qua & ſacrum peragitur, & qui conueniunt peregrini, oſculo deuotionē conteſtantur. Cæterum lapidis illa pars ſuper qua Chriſtus dicitur natus, & præſepis pars in quā fuit reclinatus, non veſtiuntur marmore, ſed nudæ patent, vt erāt tempore natiuitatis. Lapis, in quem reclinauit Maria, & cui flexis genibus inſedit, ſimilitudinē ſtellæ habet. Eſt autem tota hæc capella ſumptuoſo opere ex marmore & auro exornata. Et de præſepio quidem, ait Hieron. in quo Dominus infantulus vagijt, tacēdum potius eſt, quàm infimo ſermone honorandum: dicitur tamen tranſlatum poſtea Romā, & in templo Mariæ Maioris aſſeruari. Neq; longè à templo locus eſt Circumciſionis, neq; procul inde cripta adhęret locus olim ſtudiorum S. Hieron. ait Salig. Cripta quoq; viſitatur ad Auſtrum, in qua multa Innocentium corpora fuerunt congeſta: extruxerat autem & ibidem templum B. Helena, vt patet ex Euſebio & Nicephoro. In exitu templi ad Aquilonem, ambitus eſt clauſtri monachorum, quod Minores ex ordine D. Franciſci inhabitant. Ad Orientem quantum eſt iactus lapidis, monumenta viſuntur Paulę & Euſtochij. In Eccleſia Fratrum eſt ſacellum S. Catharinæ, quo primũ inducuntur peregrini. *Vitriac. ca. 57 59. Fretellus. Paſchalis itin 2. 3.* Atque hoc quidem pacto Bethlehem nobis deſcripta ſit, olim inclyta, nunc parua & raro habitatore, vix centum continens domos humiles. Eſt & altera eiuſdē nominis Bethlehem in Galilæa, vt teſtatur Hieronymus in commentar. ſuper Matth. 2. cap. ad cuius diſtinctionem hæc appellatur Bethlehem Iuda.

59.

CISTERNA Bethlehem, fons iuxta portam Bethlehem aquę perennis. Legimus in li-

2. Reg. 23. 1. Para. 11. Brocard. itin. 6. Breidenb. ibid. Salig. tom. 10. cap. 3.

in libris Regum, quod cùm ſitijſſet has aquas exiſtẽs in præſidio Dauid, obſideret aũt ſtatio Philiſtinorum Bethlehem, tres fortiſſimi militum per media obſiſtentium caſtra ad fontem irruperunt, & hauſtas inde aquas Dauidi attulerunt. at ille noluit bibere, ſed libauit eã Domino, dicens: Propitius ſit mihi Dominus, ne faciam hoc. num ſanguinem hominũ iſtorum, qui profecti ſunt, & animarum periculum bibam?

60.

2. Reg. 17. Hieronym. epiſtol. ad Dardanũ. Vergilius.

DESERTVM Bethlehem. ſolitudo erat vaſtiſſima, in qua leones erãt, vrſi, aliæq; feræ. tempore Hieronymi plena erãt omnia ferocium barbarorum, de quibus dicitur contra faciem omnium tuorum fratrum habitabis, & quorum facit Poëta eloquentiſſimus mentionem, *lateq; vagantes Barcæ*, ab oppido Barcea, quod in ſolitudine ſitum eſt, quos nunc corrupto ſermone Afri Baricianos vocant.

61.

Ioſ. 15. Ioſeph. 13. antiq. 9. 1. Paral. 2. Brocard. itiner. 7. Breidenb. eod.

BETHSVR, Bethſora, Bethſor, vocat & Ioſephus Beſſeron, Hieronymi ætate Bethſoron. oppidum, vel, vt alij, præſidium & caſtrum totius Iudææ munitiſſimum, & quoniã erat vndique circumuallatum montibus, ab eo nomen accepit: interpretatur enim Bethſur, domus rupis, petræ aut fortitudinis. Impoſitum erat clauſtris montium ad vallem Raphaim, diſtans vno miliario à Ieruſalem, ſita ſuper via publica, quæ à Ieruſalem ducit Gazam, vt quidam volunt. Firmauit locum hunc ædificijs Roboam rex Iudæ, & iterum Iudas Machabæus; Lyſias oppugnauit; Antiochus Eupator deditione cepit per fraudem; Ionathas Machabæus recepit. Apud hoc caſtellum Reges Syriæ, cum vim Iudæis intentarent, ſæpe cæſi & profligati ſunt. Ipſe poſtremum Simon Machabæus occupatum contra omnes hoſtium irruptiones fortiſſimè communiuit præſidijs. Erat tempore Hieronymi fons ad radices Bethſur, qui ab eadẽ qua gignebatur humo ſorbebatur; in quo fonte quidam putant Eunuchum Candacis reginæ à Philippo baptizatum, atque inde nomen accepiſſe Fons Aethiopis.

2. Par. 11. 2. Eſdr. 3. 1. Mac. 4. 6. 9. 10. 11. 14. 2. Mach. 11. 13. Hieron. in loc. Hebr.

62.

BETHSVR villa in tribu Iuda, mille paſſibus diſtans ab Eleutheropoli. Hier. in lo. Hebr.

63.

BETAPHVA ciuitas. Ioſ. 15. eſt & vicus, trans Raphaim, millibus quatuordecim, euntibus Aegyptum, qui eſt terminus Palæſtinæ. Hieron. in loc. Hebr.

64.

BETHZACARA, ciuitas & præſidiũ Iudæ Machabæi contra Antiochum; vbi reſulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerũt montes ab eis, & fortitudo gentium diſſipata eſt. 1. Machab. 6. Ioſeph. 12. antiq. 14. & 1. bel. Iudaic. 1. Breiden. itin. 6.

65.

BEZEC vrbs regia, in qua regnauit Adonibezec, cui capto filij Iuda detruncarunt ſummitates manuum & pedum, vtiq; iuſtiſſimo iudicio, qui in ſeptuaginta reges eandem ſæuitiam exercuiſſet. Hic quoq; Saul congregauit & recenſuit exercitum, vrbi Iabes Galaad ſuppetias laturus. Creſcebat hic vinũ optimum, quo melius tota Palæſtina non inueniebatur. Brocard. itin. 6. Breid. ibid.

66.

PVTEI bituminis, qui erant in agro Sodomorum ante ſubuerſionem & iuſtitiã Dei, mox verò Sodomis deletis, lacus ibi quem à ſcatenti bitumine Aſphaltitem dixêre, repente extitit. Sed, ait Brocard. de quo legimus in Geneſi: Vallis ſylueſtris habebat multos puteos bituminis. hi putei vſque in hodiernum diem cernuntur in littore eius, habentes ſinguli pyramides erectas, id quod meis oculis vidi.

Gene. 14. Ioſeph. 1. antiq. 17. Brocard. itin. 6.

67.

AGER Boos, vbi cũ ſpicas legeret Ruth, quæ pro lege Moſaica relinquebãtur in agris ſublegendæ, tandem à Booz in vxorem ducitur, ad excitandum ſemẽ cognato Maalon: eo etiam loco dicitur Dauid leonem interfeciſſe & vrſum. Breid. 15. Iulij.

68.

CABSEEL, Capſeel, quæ & Gabſeel, ciuitas. 2. Eſdræ 11. Ioſ. 15. quæ fuit patria Banaiæ viri fortiſſimi, & magnorum operum, qui poſtmodum rege Solomone Imperator fuit totius exercitus Iſraelitici. 2. Reg. 23. 1. Para. 11. & alibi.

69.

CAENA, id eſt, noua, locus agri Zipheni, vbi Ionathas Dauidem inuiſit & confortauit. Ioſeph. 6. antiq. 13.

70.

MONVMENTVM Caleb, quod adhuc ætate Hieronymi monſtrabatur. Hiero. in vita Paulæ.

71.

CAMPI Siluæ. Pſal. 131. Hiero. in epitap. Paulæ.

72.

CAPHARBARVCHA, id eſt, villa benedictionis, ſita in mõte, quem ad locum vſque Abraham proſecutus & comitatus eſt duos angelos euntes Sodomam, ad ſubuertẽdas vrbes, quæ contra Deum tantopere deliquiſſent. quo loco etiam benedictionem à recedentibus accepiſſe videtur: atq; inde poſtridie mane intuitus eſt fumantes Sodomam & Gomorrham, cùm ſuper ẽas ira furoris Domini deſcẽdiſſet. Videtur hîc poſtea extructa fuiſſe ciuitas. Aſcendit etiã huc piiſſima Paula, & quoniam latè inde patebat in omnem partem

Gen. 18. 19. Hieron. in Epitaph. Paulæ.

partem conſpectus, cùm aſpexiſſet ſpelũcam Lot, verſa in lacrymas, virgines ſocias admonebat: Cauendum eſſe vinum in quo eſt luxuria, cuius opus ſunt Moabitæ & Ammonitæ.

73.

CARIATHAA, Hebraicè Carcaa, ciuitas. Ioſ.15.

74.

CARIOTH ciuitas. Ioſ.15. Ierem.48.

75.

Breidenb. itin.6. Fretell. Salig.tom. 10. cap.4.

SEPVLCRVM S. Carioth Abbatis, cum ſuis monachis, qui omnes eo ad cælos migrante pariter migrauerunt; & fuit quondam magnus concurſus ad eum locum.

76.

Hieron. in Amos ca.1. Brocar. & Breidenb. itin. 6. 1. Reg. 15. 1. Reg. 25. 2. Par. 26.

CARMELVS mons, hebraicè Carmel, ſeu Charmel, mons inſignis, fertilis in paſcuis, fructibus & herbis, ferax vini delicatiſſimi. In hoc Saul, victoria potitus de Amalecitis, fornicem erexit triumphalem. Habitabat hic Nabal, qui repulit nuncios Dauidis, cuius vxor Abigail Dauidem, ob id offenſum, & diriſſima quæq; minitantem, muneribus & oratione placauit, quæ ipſa, paullo poſt, mortuo Nabal, nupſit Dauidi: erant in hoc monte vineæ Regis Oſiæ. Eſt autem, mons hic alius ab illo, quem in Iſſachar deſcripſimus: quod quoniam apertum eſt, hîc relinquimus. Hũc ſibi & exercitui ſuo montẽ aliquando delegit Amalricus, Balduini frater, Rex & ſucceſſor in regno Ieroſolymitano, propter aquarum commoditatem: erat enim ibi vetus & ingentis magnitudinis piſcina, quę ad vſum vniuerſi exercitus aquarum miniſtrabat copias.

VVil. Tyr. 20.bel.ſac. 30.

77.

CEDES ciuitas. Ioſ. 15.

78.

Ioſ. 15. 1. Reg. 23. 2. Para.3. 2. Eſd. 4. Hieron. in loc. Heb. Itt. C. E. G.

CEILA ciuitas, vbi abſconditus aliquando fuit Dauid: à qua & tota illa prouincia nomen accepit, quam liberauit ab obſidione Philiſtinorum Dauid, ibique ad tempus ſedit; iuxta quã, tempore adhuc Hieronymi, oſtendebatur ſepulcrum Abacuc. & nunc eſt villula Ceila ad orientalem plagam Eleutheropoleos: poſtea dicta eſt Echela. diſtat ab Hebron 8. miliaribus in ſeptimo ab Eleutheropoli.

79.

CENI regio Philiſtinorum, in cuius locis Dauid aliquando commoratus fuerat, ideoque eius vrbibus miſit partem prædæ. 1. Reg.27.30. Hieron. in loc. Hebr.

80.

CESIL ciuitas. Ioſ.15.

81.

CETHLIS ciuitas. Ioſ.15.

82.

CHAMOAN, villula iuxta Bethlehem. Hieron. in loc. Hebr.

83.

CHAPHTIS in tribu Iuda. Hierony. in loc. Hebr.

84.

CHARMEL, aliâs Chermel, in qua habitabat Nabal. tempore Hieronymi nominabatur Carmelia, vbi & Romanum præſidium erat poſitum.

Ioſ. 15. Hieron. in loc. Heb.

85.

CHAZBI, aliâs Chezib, ſiue Ghezib, vbi geminos Iudæ filios Thamar edidit. oſtendebatur autem ætate Hieronymi locus deſertus, iuxta Odollam, in finibus Eleutheropoleos. Hieron. in loc. Hebr.

Iſai. 29.39. Geneſ.38.

86.

CHEBBON ciuitas. Ioſ. 15.

87.

CINA ciuitas. Ioſ. 15.

88.

CINAEI à Ceni, qui & Iethro, ſocero Moyſis, duxerunt originem; habitarunt in medio regionis Amalec & Madian, quibus pepercit Saul in excidio Amalec. Gen.15. Nu. 24. Iud.1. 1. Reg.15. 1. Paral. 2. Ioſeph.6. ant.8.

89.

DAHIVA, ſiue Dahiud, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

90.

AGER Damaſcenus. hîc aſſerunt Adam à Deo plaſmatum, & hinc tranſlatum in paradiſum terreſtrem, atque inde rurſus eiectum peccato, quo ſe & nos omnes perdidit, huc relatum. Diſtat autem ſpacio quantum arcus iacit ab Ebron: ager vſque adeo fertilis & ſpecioſus, vt aliqui paradiſum terreſtrem intelligi hîc debere crediderint. Habet terrã rubram & mirè tractabilem, quam Saraceni deferunt in Aegyptum, Indiam, Aethiopiam, carè vendentes. Ferunt autem foueas reuoluto anno adimpleri, habeturque fama conſtanti terram hanc talis eſſe virtutis, vt eam geſtantibus nulla incommoda noceant, vnde & aliqui abutuntur in varias ſuperſtitiones.

Geneſ. 2. Ioſeph. 1. antiq. 2. Brocard. itiner. 6. Breidenb. Salig. tom. 10. cap. 5.

91.

HIC locus oſtenditur vbi Cain Abel fratrem ſuum occidit, iratus, quod inflammaſſet Dominus ſuper ſacrificio Abel. Videtur autem Hieronymus alibi voluiſſe hoc in campo iuxta Damaſcũ fuiſſe factum; ſed hæc

Brocard. itin. 6. Breidenb. eod. Salig. tom. 10 cap. 5. Gene. 4.

 com-

Hieron. in Threnos, & alibi.

communior ſententia, cui accedit verſiculus:

Abel loquitur:

Sacrum pingue dabo, macrum non ſacrificabo:

Cain:

Sacrificabo macrum, non dabo pingue ſacrum.

Sunt etiam autores, Enoch hoc loco tranſlatum à Deo fuiſſe.

92.

DANNA ciuitas, aliâs Edenna. Ioſ. 15.

93.

DAROMA, interior & exterior: vtriuſque mentionem ſæpe facit Hierony. in loc. Hebr.

94.

DEBERA oppidum. Ioſ. 15.

95.

DEDAN, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr. vide in Pharan.

96.

DELEAN ciuitas. Ioſ. 15.

97.

DIMONA ciuitas. Ioſ. 15.

98.

PETRA diuiſionis, petra eſt in deſerto Maon, rupes maxima; in qua Dauid cum ſuis à Saulo & exercitu eius in modum coronæ cinctus, ob ſubitam & inexpectatam Phyliſtinorum irruptionem liberatus eſt. 1. Reg. 23.

99.

DOMMIN, quæ & Phesdommin, & Aphesdommin. 1. Reg. 17. 1. Para. 11. Hiero. in loc. Hebr. lit. A.

100.

Ge. 23. 49. Ioſ. 14. Salign. to. 10 cap. 5. Ioſeph. 5. bell iud. 7. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. Broc. itl. 6. Breid. eod.

SPELVNCA duplex. Speluncam hanc cum agro & àrboribus emit Abraham a filijs Heth, quadringentis ſiclis argenti. In qua ſepulti ſunt Adam & Eua, Abraham & Sara, Iſaac & Rebecca, Iacob & Lia: Mauſoleum adhuc temporibus Ioſephi & Hieronymi mõſtrabatur, peroptimo marmore fabricatum. Circa ſpeluncam hanc Sarraceni ędificarunt munitionem firmiſſimam, cum ante fuiſſet Eccleſia Cathedralis, vt autor eſt Breidenbachius.

101.

HIC fertur Ioannes Baptiſta, cùm puer eſſet, manſiſſe in deſerto.

102.

EBEZINTHIA, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

103.

ECHELA, villa in ſeptimo ab Eleutheropoli miliario, vbi abſconditus fuit Dauid, iuxta quam & ſepulcrum Abacuc oſtenditur. Hieron. in loc. Hebr.

104.

EDER ciuitas. Ioſ. 15.

105.

EDER in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebraic.

106.

Bened. in Iſai 34. & Geneſ. 36. Hieron. in Amos 1. Iſai 21. Ioſeph. 2. antiq. 1. & 3. an. 2. Hieron. in Abd. 1. & Ezech. 25. Ierem. 49. & ib. Lyranus. Iſai. 11. 34. 3. Reg. 11. 2. Reg. 8. 4. Reg. 8. 1. Reg. 21. Ioſeph. 5. bell. 2. 5. ant. 3. & 5. bell. 6 7.

EDOM hebraicè, quam Græca ſeptuaginta interpretum, & Latina trãſlatio Idumæam vocant, e litera in i mutata. dicitur etiam Aedom, Seir, Duma, Gobolitis, & hebraicè Adomith, & Adoma, quod cùm ſignificet rubens, fuiſſetque proprium nomen Eſau, poſt in regionem ipſius ditionis eſt deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo.

Regio eſt vndequaq; munita faſtigiis montium, & in ſciſſuris petrarum ſita; nomen, vt iam diximus, accepit ab Eſau, qui cum ſuis poſteris hanc inhabitauit, quapropter nonnunquam & regio Eſau nuncupatur: vnde & vna ex vndecim Iudeæ Toparchijs, ordine octaua. Ponit autem duplicem Idumæam Ioſephus, ſuperiorem & inferiorem. Superiorem elegit tribus Iuda, quæ in longum extenditur vſque ad Hieroſolymam; latitudine vero vſq; ad paludem Sodomæ (lacum Aſphaltitem dicit) conſtituta eſt. in hac ſorte ciuitates erant Aſcalon & Gaza, quam alio nomine appellabant Palæſtinam. Altera vero Idumæa, quam inferiorem diximus, ceſſit Simeonis tribui, & hæc eſt circa Aegyptum & Arabiæ montem.

Nume. 20. Deut. 2 3. Broca. tt. 6. Breid. eod. 1. Reg 14. 2. Reg. 8. 4. Reg. 8. Ioſeph. 13. antiq. 16.

Ab huius regionis Rege cùm Moyſes petiiſſet, tranſitũ, & pernegaſſet, filij Iſrael iuſſu Dei à conſanguineorũ bello abſtinentes, terrã hãc montemq; Seir longo tẽpore circumierunt: ſed illos poſtea Saul expugnauit, & in ſeruitutẽ redegit Dauid, qui ipſi tamen tẽpore Ioram defecerunt, & de collo iugum ſeruitutis abiecerunt, donec ab Hircano victi, etiam Iudaiſmũ ſuſceperunt. Hircanus. n. cum Idumæorũ vrbes omnes cepiſſet, idola eorum confregiſſet, tandem omnibus edixit, vt circunciderẽtur, niſi mallent è proprijs ſedibus pelli: at illi amore patriæ admiſerunt & circumciſionẽ, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam, atq; ex eo primùm tempore inter Iudæos cenſeri cæpti ſunt. Sunt auctores in ſpecubus eos habitatiunculas habuiſſe, & propter nimios calores ſolis, ſubterraneis tuguriis vſos. Aetate verò Hieronymi regio hæc Gabalena, & Gebalena dicebatur, cuius nominis frequens eſt apud Hieronymum mentio, cùm tamen Gebal Pſa. 82. ſit nomen ciuitatis Syriæ, quæ nunc Gibel dicitur, teſte Volaterrano.

107. EGLON

107.

EGLON ciuitas; cuius regem Dabir cùm euocaſſet in auxilium contra Ioſue & Iſraelitas Adoniſedec rex Hieruſalem, & profligati eſſent magno prælio, ſtante ad vocem Ioſue ſole; ipſi vero Reges ſe abſcondiſſent in ſpelunca vrbis Maceda, iuſſos ibi cuſtodiri, poſtea cæſis omnibus eduxit quinq; Reges, & ſuſpendit ſuper quinq; ſtipites, & fuerunt ſuſpenſi vſque ad veſperum. Ioſ. 10.12.15. Eſt autem nunc villa prægrandis in duodecimo lapide Eleutheropoleos. Hier. in lo. Heb.

108.

ELEVTHEROPOLIS, hoc eſt, libera ciuitas. floruit tempore Hieronymi, & ab ea, tanquam à famoſiori multorum locorum diſtantias metitur, vt patet in libro de lo. Heb. vbi & regionẽ nominat Eleutheropolitanã.

109.

ELTHEI, in tribu Iuda. Hiero. in loc. Hebr.

110.

ELOLATH, in tribu Iuda. Hiero. in lo. Heb.

111.

ELVL, in tribu Iuda. fortè erit Alul. Hier. in loc. Hebr.

112.

Ioſeph. 3. bel. Iud. 2. Salig. tom. 10 cap. 6. 1. Mac. 3. 4. 9. Fretell. ſeq. 20. Vitriac. cap. 52. Luc. 24. Marc. 16.

EMAVS, quæ & Emmaus, Ammaus, & Amaum, caſtellum, & ciuitas inſignis, vna ex vndecim toparchijs, ordine ſexta. Hanc aliqui collocant in tribu Dan. Apud hanc vrbem Iudas Machabęus fugauit exercitum Antiochi. Diſtat ab Hieroſolymis itinere ſeſqui horæ, trium verò horarum & dimidiæ, vt Siglerus ait. Fuit patria Cleophæ. Nobilitatus locus hic fuit miraculo Chriſti, quem in caſtello hoc diſcipuli duo cognouerunt, poſt reſurrectionem, in fractione panis. Sed & aliud miraculum, quod, quemadmodum & alia multa, ait Sozomenus, ſolis indigenis per traditionem fuit cognitum. Eſt, ait, vrbs Paleſtinæ, quæ iam Nicopolis dicitur; cuius quidem vt pagi (ſic enim iam tum fuit) diuinus Euangeliorum liber facit mentionem, eamque Emaus appellat. At Romani, capta Hieroſolyma, & parta contra Iudæos victoria, Emaus appellarunt. Ante hanc vrbem propter triuium (in quo Chriſtus poſt reſurrectionem à mortuis cum Cleopha incedens, ſimulabat ſe ad alterum pagum propere contendere) eſt fons quidã ſalutaris, in quo non homines modò, qui ægrotant, loti curantur, verùm etiam alia animalia, quæ varijs morbis laborant: Nam ferunt Chriſtum cum diſcipulis quodam tempore è via ad fontem illum diuertiſſe, inque eo lauiſſe pedes, & ex eo tempore aquam vim morbis medendi habuiſſe. Dicitur à quibuſdã ipſe Chriſtus Cleophæ domum in Eccleſiam dedicaſſe. Refert in Chronicis Euſebius, anno Chriſti centeſimo, trecenteſimo, & vno, Nicopolim terræ motu concidiſſe: fuerat & iam olim bello Iudaico iuſſu Vari exuſta; pro cuius inſtauratione Iulius Africanus, Eccleſiaſticus ſcriptor temporum, legationẽ ſuſcepit, anno Chriſti biscẽteſimo, vigeſimo & quarto, ſub Imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino ſucceſſerat. Habuit temporibus Chriſtianorum, cum occupaſſent terrã ſanctam, Epiſcopum, qui erat ſub metropolitano Cæſarienſi.

Sozo. hiſt. Eccleſ. 5. cap. 21. hiſt. Tripa. 6. cap. 42. Niceph. 10. hiſ. eccl. 31.

VVilh. Ty. 7. bel. ſ. 24.

Ioſep. 17. antiq. 16. & 2. bel. 3.

Hieronym. in epitaph. Paulæ. & in catalo. Script. Eccleſ. & in loc. Hebr. Brocard. iti 6. & 7. Breidenb. eod. VVil. Tyr. 14. bel. ſac. 12.

113.

HIC Iudas Machabæus tribus millibus Iudęorum cõtriuit Gorgiam, & quadraginta ſeptem millia gentium bellatorum Antiochi Epiphanis. 1. Mach. 3. 4.

114.

ENADDA, villa, vſq; hodie oſtenditur in decimo miliario pergentibus Aeliam, vt Hieron. autor eſt, in loc. Hebr.

115.

ENAIM ciuitas. Ioſ. 15.

116.

Gene. 14. & ibi. Hie. Ioſ. 15. 2 Para. 20. Ezec. 47. Brocard. itin. 6. Breidenb.

ENGADDI, quæ & Engadda Ioſepho, prius dicta Aſaſonthamar, id eſt, vrbs palmarum, eò quod floreret palmis & balſamis. Inhabitarunt quondã Amorrhæi hanc vrbem, quos interfecit Chodorlahomor iuxta eremum Cades. Sita eſt in montibus, quorũ horrida ſane & admiranda diſpoſitio eſt: nam cũ altiſſimi ſint, & ipſæ rupes præruptæ prominent, & quaſi ruinam minentur, ita tranſeuntes perturbant, dum ſibi quiſq; timet, ne in ſe & ſubiectas valles concidant. Ager olim egregius, gratiſſimum ſpirans odorem multitudine arbuſtorum, & aliarum odoriferarum herbarum, maxime balſami, quæ eo loci vbertim naſcuntur. Sunt autem balſama arbuſculæ, vni omnium terrarum Iudææ quondam conceſſæ, quas vineas Engaddi Solomon in Canticis nominat; quarum frutices ſi acuto vitro, lapide, oſſeiſue cultellis incidantur, ſtillant ſuccum precioſiſſimũ, eximiæ ſuauitatis, quẽ opobalſamum vocant, præferturq; omnibus odoribus. Hunc hortum ſeu vineas balſami tempore Herodis Magni Cleopatra Aegypti Regina, concedente Antonio, vel amatore vel marito, inuidens tantam fœlicitatem Herodi, trãſtulit in Aegyptũ, vbi irrogatur à fonte paruo, vberrime tamẽ fluente; in quo fama eſt ſæpe lotum à B. Virgine puerum Ieſum, adeoq; ex eo potum ſibi & ſponſæ ſuę ſanctum Ioſeph parauiſſe, cum in Aegypto eſſet, atq; ideo ab incolis in veneratione & cultu haberi maximo. Sunt tamen adhuc ſurculi quidã balſamorum in mõte Engaddi, ſed nullius cultus, nullius prouentus: Videlicet hoc eſt iuſtitiæ Dei iuſtiſſimum iudiciũ, qui ſeſe vleiſcitur de peccatoribus & perſequentibus nomen ſuũ, vt quoniã Herodes olim Balſami poſſeſſor puerũ Ieſum perſequebatur, Ieſus fugiens in Aegyptum poſt ſe traxit balſami hortum. Eſt autẽ hortus hic in Aegypto ſitus, inter Heliopolim & Babylonem, habens in longitudine

Cant. 1. Ioſeph. 1. bell. 13. Brocard. itin. 6. & in deſcr. pt. Aegypti. Breidenb. ibid. & de 6. Odub. Salig. tom. 10. cap. 6. Fretellus. Vitriac. cap. 53.

duos

duos iactus arcus, in latitudine vnum, terræ ferè albæ. Nos, cùm ibi eſſemus, ait Saligniacus, in menſe Septembri, balſami lignum humile erat, palmi ſcilicet & dimidij in altitudine, folia habens parua vt ruta, albiora tamen. Meſſis balſami talis eſt: Decerpitur folium ex ſtipite contra ſolem, moxque gutta lucida & mirè fragrans ſcaturit ex ruptura, & hic balſami precioſiſſimus liquor vitreis vaſis colligitur, minimè fluxurus, niſi ad ortum ſolis fiat ruptura. Fonticulus autem Ieſu paruulus eſt, nō ſufficiens irrigationi totius horti: quare Saraceni alium foderunt iuxta illum puteum, ex quo quatuor boues aquam protrahunt per rotam, ſperantes ex vicinitate fontis Ieſu aquam fore ſalubrem; at longè aliter res euenit, donec miſſis canalibus, aquam putei ducerent in fontem Ieſu, quo facto largiter & ſalubriter ex aquis mixtis rigatur balſami hortus. Mirum dictu: veruntamen à meridie Sabbati vſque ad auroram diei Lunæ boues nullo verbere impelli poſſunt, vt in protrahenda aqua laborēt; quod eſt fidei noſtræ teſtimonium celebre. Sed & Saraceni hîc ſe & pueros ſuos lauant, non vt baptizentur, ſed vt corporum ſuorum fætorem naturalem euadāt. Hactenus ille. Fuit Engaddi vna ex præcipuis Iudææ vrbibus vna, ſcilicet toparchiarum ordine nona; diſtans ab Hieroſolyma ſtadijs trecentis, vt Ioſephus autor eſt. Atq; etiamnum oſtenditur, autore Hieronymo, vicus prægrādis Iudæorum Enggaddi iuxta mare mortuum. *Ioſeph. 3. bell. 2. Hieron. in loc. Hebr.*

117.

DESERTVM Engaddi. hîc Dauid aliquando latuit, cùm à Saul hoſtili animo ad mortem inquireretur. 1. Reg. 24. Brocard. itin. 6. Breid. eod.

118.

ENGALLIM, vt quidam, vicus, vt alij volunt, vrbs in principio maris mortui, vbi ſcilicet Iordanis influit in mare. Atq; ex hoc loco tendebant retia ſua piſcatores ad ſiccandum vſque Engaddi. Ezech. 47. & ibi Hieronymus.

119.

ENGANNIM ciuitas. Ioſ. 15. nunc vicus eſt iuxta Bethel. Hieron. in loc. Hebr.

120.

EPHRON mons; in quo erant vrbes & vici. Ioſ. 15. ciuitas in tribu Iuda, vt Hier. docet in loc. Hebr. fuit etiam filius Seor, eo nomine, Geneſ. 23. à quo ciuitas nomen accepit. 2. Paral. 13. 1. Mach. 5.

121.

EREB, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebr.

122.

ESAAN ciuitas. Ioſ. 15.

123.

ESAV, in tribu Iuda. Hierony. in loc. Hebraic.

124.

ESNA, vt Hieronymus, Aſna, ciuitas. Ioſ. 15.

125.

ESRON, ſiue Eſrom, Heſron, dicitur etiam Aſor, ciuitas iuxta eremum. Ioſ. 15. Benedict. in Aſor in indice. Hieronymus in loc. Hebr.

126.

ESTHEMO, quæ & Eſthamo, & Eſthemoa, Iſtemo, Iſtimon, inclita Sacerdotum vrbs. Ioſ. 15. 21. 1. Reg. 30. 1. Par. 4. 6. nunc autem oſtenditur prægrandis vicus Iudæorum in Daroma, qui locus ad Eleutheropoleos pertinęt regionem. Hier. in loc. Hebr.

127.

ETAM, quæ & Aetham, & Ethan, petra firma, munita valde; vbi Samſon aliquando habitauit in ſpelunca, iuxta torrentem: in qua ædificata eſt ciuitas poſtea, quam Roboam rex Iuda communiuit ædificijs. *Iud. 15. 2. Par. 11.*

128.

ETH, ſiue Heth, locus in regione Hebronis, quem Ethæi, ſeu Hethæi populi, ab Ethæo ſiue Hetæo filio Chanaan orti, incoluerunt: à quibus Abraham ſpeluncam duplicem emit. Ex hoc etiam loco Vrias, vir Berſabee, fuit oriundus, qui Ethæus ſiue Hethæus teſte Hieronymo vocitatus eſt. *Gen. 10. 15. 23. 26. 27. Exod. 3. 15. 2. Reg. 11. 23. 4. Reg. 7. Hieron. in 1. Paral. 11. & alibi.*

129.

ETHER ciuitas. Ioſ. 15.

130.

ETNA, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebraic.

131.

EVIN, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebraic.

132.

GABAA ciuitas. Ioſ. 15. nunc viculus contra Orientalem plagam Daromæ. Hier. in loc. Hebraic.

133.

GABAATHA, villa in duodecimo miliario Eleutheropoleos; vbi etiamdum ætate Hieronymi ſepulcrum Abacuc oſtēdebatur. Hieron. in loc. Hebr.

134.

GABATHA, oppidum iuxta Bethlehem in Iuda: eſt & viculus contra Orientalem

talem plagam Daromæ. Hieronymus in loc. Hebrai.

135.

GADDA, olim ciuitas, ætate autem Hieronymi villa in extremis finibus Daromæ, contra orientem, imminens mari mortuo. Ioſ. 15. Hieron. in loc. Hebr.

136.

Ioſ. 12. 15. GADER, quæ & Gedera; habuit Regem priuſquam terram promiſſam ingrederentur Iſraelitæ, quem interfecit Ioſue, vt autor eſt Hieronymus. Fuit hæc patria Balanan, *1. Par. 27.* qui in diebus regis Dauidis prępoſitus erat ſuper oliueta & ficeta, q̃ erant in campeſtribus.

137.

GADDERA, in tribu Iuda; nunc appellatur villa ad regionem ciuitatis Aelienſis nomine Gadora circa Terebinthum. Hiero. in loc. Heb.

138.

GEDEROTHAIM, aliâs Giderothàim, ciuitas. Ioſ. 15.

139.

GIDEROTH, quæ & Gaderoth, vrbs Iuda, vt alij volunt Dã, quam ceperunt Philiſtijm. Ioſ. 15. 1. Paral. 12. 2. Paral. 28.

140.

GILO, quæ & Gelo, ciuitas. ex hac ciuitate fuit Achitophel conſiliarius Dauidis, cuius conſilium, quaſi ſi cui Deus loqueretur; qui cùm à Dauid ad Abſolonem defeciſſet, precabatur ſanctiſſimus Rex: Deus diſſipet cõſilium Achitophel; quod quidem ita euenit: nam cùm ſpreto, quod dederat ipſe, conſilio, aliorum ſententia ſediſſet animo Abſolonis, abijt, & compoſitis rebus ſuis ſuſpendit ſe in Gilo. Ioſ. 15. 2. Reg. 15. 17. 23.

141.

GISON, in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

142.

GOMORRHA, vna ex quinque ciuitatibus Sodomorum, quas Dominus in baculo virtutis & iuſtitiæ ſuæ perſecutus eſt, & extinxit. Gen. 19.

143.

GOSEN, Hieronymo Goſon; à qua & circumiacens plaga terra Goſen appellatur: expugnauit & hanc Ioſue. Ioſ. 10. 11. 15. Hieron. in loc. Hebr.

144.

Breidenb. iti. 6. Paſc. die 234. Geneſ. 35. TVRRIS gregis, hebraicè Ader, ſiue Eder, campus eſt vberrimus, paſcuis & grandibus oliuis refertus; diſtat paſſibus ferè mille à Bethlehem, vbi Iacob patriarcha fixit tabernaculum, & pauit greges ſuos: ibique eo habitante Ruben Patris thorum violauit. Atque hoc ipſo in loco paſtores, vt prædixerat propheta Michæas, nocte vigilantes ſuper gregẽ ſuum, viderunt & audierunt Angelos canentes: Gloria in excelſis Deo; vbi poſtea templũ erectum eſt SS. Angelorum à B. Helena. Atq; adeo ſacellum hic erectum eſt in tantę rei memoriam medio in agro. *Hieron. in loc. Hebr. & epiſ. ad Euſtoch. Mich. 4. Luc. 2. Niceph. 8. hiſ. Ecc. 30. Salig. tom. 16. cap. 2.*

145.

HEBRON, ſiue Chebrõ, prius dicebatur Arbee, (corruptè autem in Græcis codicibus ſcribitur Arboc) & Mambre, & Cariatharbe, hoc eſt, ciuitas quatuor virorum, eò ꝙ quatuor Patriarchæ Adam, Abraham, Iſaac, & Iacob ibi habitauerunt, & ſepulti ſint; licet quidam ſuſpicentur Adam conditum eſſe in monte Caluariæ: dicitur aliquando etiam conuallis Mambre, vt Benedictus annotauit. vrbs fuit antiquiſſima vrbium terræ Chanaan; ſeptem enim annis ante Tanim Aegypti vrbem condita eſt, ſita in monte Hebron. Regia olim & metropolis Philiſtinorum, & habitaculum erat Enachim, hoc eſt, gigantum; quibus à Caleb expugnatis & deletis, vrbs pro tutiſſimo aſylo aſſignata eſt fugitiuis, & data Leuitis cum ſuburbano duorum millium cubitorum; reliquum eius vrbis, agri, villę, dono datum eſt ipſi victori Caleb. Erant autem gigantes illi ſtatura & ſpecie cæteris mortalibus diſpares, viſu ſimul & auditu horribiles, quorum adhuc oſtenduntur ſimulacra, vel reliquiæ ibi, ait Ioſephus, qualia vix credant, qui non viderunt ipſi. Poſtea ab vno filiorum Caleb ſortita eſt vocabulum, factaq; eſt vrbs primaria trib⁹ Iudæ, & poſtea ſedes regni Dauid, qui regnauit in ea annis ſeptem. Quin & Abſolon in Hebron votum ſe vouiſſe mentiendo dixit, id eſt, orationem facturum in loco, quo requieſcunt Abraham, Iſaac, & Iacob: facta autem hic cum Achitophel & multis alijs coniuratione, regnum Patris inuaſit. Cùm à Chriſtianis poſſideretur, erat inſignita Epiſcopali ſede, cùm Latini terram Sanctam occupauiſſent; nam Gręcorũ tempore duntaxat prioratus fuit. Quam prærogatiuam meruit intuitu ſeruorum Dei, Abraham, Iſaac & Iacob: habuerat & iam antea templum ornatiſsimum, ab Helena, Conſtantini filij inſtinctu, cõſtructum. Hodie autem præter magnas & admirabiles ruinas nihil ibi cernitur, ſed ſpacio quantum ter iacit arcus, Auſtrum verſus, declinando tamen paululum verſus Orientem, eſt Hebron noua extructa, in loco videlicet ſpeluncæ duplicis; quæ cùm olim habuiſſet Eccleſiam cathedralem, vt diximus, nunc in ſpurciſſimos Turcarum ritus redacta eſt. Huius Epiſcopatus titulũ vſurpat ſibi nunc ſuffraganeus Epiſcopi Traiectenſis.

Gen. 23. 35. 1. Paral. 3. 1. Mach. 5. Ioſ. 14. 15. Hieron. in epit. Paulæ, et in quæſt. heb. in Gene. & in loc. Heb. Ioſeph. 5. bell. 7. VVil. Tyr. 10. bel. ſ. 8. Num. 13. Ioſ. 2. 21. Ioſeph. 5. antiq. 5. 2. Reg. 2. 5. 2. Reg. 15. et ibi. Hie. VVil. Tyr. 20. bell. ſacri 3. Niceph. 8. hiſtor. Eccleſ. 30. Brocard. itin. 6. Breidenb. eod. Fretellus. Vitriac. cap. 57.

146.

MONTANA Hebron. Ioſ. 11.

147.

PISCINA Hebron. 2. Reg. 4.

148.

Ioſeph.14. HERODIVM,caſtrum in primis memo
antiq.22. rabile, natura ſimul & arte munitum;
& 15.anti. quod Herodes Magnus,poſtquam regno po-
12 & 17. titus eſt, in eo loco vbi olim Iudæos vicerat
ant.2.11.et magnificè rotundis turribus exædificauit.Di-
3.bel.2.& ſtat ab Hieroſolymis ſexaginta ſtadijs; locus
alibi. ipſe ita ſe habet: Collis eſt leniter accliuis,at-
Brocard. tollens ſe in manufactam altitudinem, ha-
item.6. bens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtq;
Breidenb. diſtinctus teretibus turribus, aſcenſu perar-
eod. duo per ducentos gradus marmoreos aſcendebatur. Intus autem diuerſoria regia magnis impenſis ſtructa,tam ad firmitatem,quàm ad pulcritudinem,& in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ; tum propter alia, tũ propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos.Circumiacens planicies ædificijs referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet; atque ita inſtructum de ſuo nomine vocauit Herodium: fuitq; ex vndecim Toparchijs Iu-
Ioſeph. 3. deæ,ordine decimum.In Ieroſolymorum ex-
bel.2 & 5. pugnatione occupabatur à latronibus, quod
bel.8.et 7. tandẽ Lucilius Baſſus deditione cepit.
bel.25.

149.

HEROMITH, villa in Daroma. Hiero. in loc.Hebr.

150.

HOLON, quæ & Helon,vrbs Leuitarum, de tribu Iuda, vel Simeonis Leuitis data. Ioſ.15.21.1.Paral.6.

151.

IAGVR ciuitas.Ioſ.15.Hieronymus in loc. Hebraic.

152.

IAMVEL, in tribu Iuda: erat vſq; ætatem Hieronymi oppidum Paleſtinæ.Hieron.in loc.Hebr.

153.

IANVM ciuitas. Ioſ.15.Hieronymus in lo. Hebraic.

154.

IARDAN, vicus adiacens Arabum finibus;vbi meridiana Iudææ pars terminatur. Ioſeph.3.bel.2.

155.

IECDAAN in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebraic.

156.

IECTEL, ciuitas in tribu Iuda. Ioſ.15. quidam Simeonis eſſe dicunt ex Ioſ.21.Euſebio Petra,Syris verò Rekem dicitur.

157.

IECTHEEL petra, ex qua Amaſias præcipitauit decem millia Idumæorum. 4. Reg·
14. eſt & Iethoel homen petræ in Regnorum 2.Par.25.
libris, vt ait Hieronymus, & interpretatur acredinem dentiũ.Liran. Vide infra 203. & 211.

158.

IEDNA in ſexto ab Eleutheropoli lapide pergentibus Chebron. Hieronym. in loc. Hebraic.

159.

IEPTA ciuitas. Ioſ.15.

160.

IERIMOTH, quæ & Ierimuth, Hierony- Ioſ.10.12.
mo Iarimoth,apud Hebræos Iarmuth,vrbs 15.
potens:cuius Rex, cum alijs quatuor regibus 2. Eſdr. 11.
pugnans contra Ioſue,captus & occiſus eſt.ip- Hieron. in
ſam autem ciuitatem ſubuertit Ioſue. diſtat loc. Heb.
ab Eleutheropoli quarto lapide. Hieron. in loc.Hebr.

161.

IERMVS in tribu Iuda. erat autem vſq; tempora Hieronymi villa Iermucha in decimo ab Eleutheropoli miliario aſcendentibus Aeliam.Hiero.in loc.Hebr.

162.

IERVEL ſolitudo.2.Paral.20.

163.

IETHABA, vrbs antiqua Iudææ. Hieron. in loc.Hebr.

164.

IETHAEL in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebraic.

165.

IETHAN, Ieta, hoc eſt, declinans vel ex- Ioſ.21.
tendens, ciuitas ſacerdotalis,hodieq; vicus
eſt prægrandis in decimo octauo ab Eleuthe-
ropoli ad Auſtralem partem in Daroma. & Hieron.in
notant viri doctiſſimi eandem hanc eſſe vide loc. Hebr.
ri,quæ infra Iota appellatur, licet pleriq; diuerſum ſentiant.

166.

IETHER, quæ & Iecter, excellens Leui- Ioſ.15.21.
tarum ciuitas,ad quam Dauid miſit mune- 1.Paral.6.
ra: inde Iethræus & Iethrites.tempore Hiero- 3.Reg 30.
nymi dicebatur Iethira, villa prægrandis in & 2. Reg.
interiore Daroma,iuxta Malathan, in viceſi- 23.
mo miliario Eleutheropoleos, habitatoreſque eius omnes tum Chriſtiani erant. Hiero. in loc.Hebra.

167.

IETHNAN ciuitas. Ioſ.15.

168.

IETTAN, in tribu Iuda. Hierony. in loc. Hebraic.

169. IEZ

169.

IEZRAEL, alia ab illa de qua alibi diximus, quæ & Iezraeli, ciuitas; nomē accepit à Iezrael filio Ephratæ, aut Etham: in qua habitabat Naboth, vt Hieronymus vult. Ex hac fuit Achinoam vxor Dauidis, mater Amnō, qui primogenit⁹ erat Dauidis, occiſus poſtea ab Abſolon, quod ſtuprum intuliſſet ſorori ſuæ Thamar. Fuit etiam hæc patria fortiſſimi viri Amaſa, principis militiæ Abſolon.

Ioſ.19.17. 19. Iud.6. 1.Reg.25. 27.30. 2.Reg.8.3. 17. 3.Reg.21. Hieron. in 1.Par.9.& in quaſt. & lo. Heb.

170.

IOTA, aliàs Loche, hebraicè Iutah, hoc eſt, declinans, vel extendens, ciuitas. Ioſ. 15 data Leuitis, ſi vera eſt quorundam ſententia, de qua in Iethan diximus.

171.

IVCADAM ciuitas. Ioſ.15.

172.

DESERTVM Iuda. Iud.1.

173.

DESERTVM Iudææ. Pſal 62. 1. Reg. 22. Vbi Ioannes Baptiſta prædicauit pœnitentiam. Matt.3.

174.

MONTANA Iudææ; incipiunt conſurgere iuxta Emaus, & terminantur vnius diei itinere ab Hebron. Sunt in ijs vrbes.

2.Par.28. Luc.1. Ioſeph. 12. antiq.1. & 1 bell. 1. VVil. Tyr. 14.bel.ſ.12.

175.

LABOTH, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

Hieron. in Danielem. Breidenb.

176.

LEBNA, quæ & Lobna, & Labana, vrbs Leuitarum, fortis & munita, non longe a Lachis diſſita. Habuerat priſcis temporibus Regem, quo interfecto, Ioſue etiam ipſam expugnauit. Poſtquam ad Monarchiam deueniſſet ſtatus Iudæorum, propter impietatem Regis Ioram filij Ioſaphat, defecit ab eo Lebna. tandem obſeſſa fuit à Sennacherib rege Aſſyriorum. Nunc villa eſt in regione Eleutheropolitana, quæ appellatur Lobna, de qua ſcribit Iſaias, vt autor Hieronymus. Quidam hanc ponunt in tribu Dan.

Ioſ.10.12. 15.21. 4.Reg.8. 18.19.23. 24. 2. Par.8. 2. Par.21. Iſai 37.30. Ierem.52.

177.

LEEMAS ciuitas. Ioſ.15.1. Paral.20.

178.

LINGVA maris mortui. Hic Iordanis egreditur mare mortuum, ſed paulo poſt ſubterraneis & ſecretis quibuſdam meatibus, terra abſorbetur, atque inde in marium aliquod euoluitur. hæc ita ſe accepiſſe a Saracenis refert Brocardus; atque alij eadem teſtantur.

Ioſ. 15.18. Brocard. itin.6. Breidenb. eod.

179.

SPELVNCA Lot; in qua inebriatus ille cum duabus filiabus ſuis concubuit: quarum ſenior peperit Moab, patrem Moabitarum; iunior autem Ammon, patrem Ammonitarum. Apparet ſpeluncam adhuc oſtendi ſolitam ætate Hieronymi.

Gene.19. Hieron. in Epitaph. Paulæ, & alibi.

180.

MACEDA ciuitas, quam cepit Ioſue, cùm liberaſſet Madianitas, eiuſque Regem & habitatores omnes interfecit. eſt in octauo miliario Eleutheropoleos, contra Iolis ortum.

Ioſ.10.18. 15. Brocard. itin.-. Breidenb. eod.

181.

SPELVNCA Maceda. In hac ſe abſconderunt quinq; Reges Amorrhæorum, cùm cæſo ab Ioſue exercitu, etiam ipſi fugam capeſſiſſent. Sed deprehenſi, clauſo ad momentum ſpelunca lapide, ne quiſquam fugientium euaderet, tandem eductos inde, ſuſpendit ab arbore, ex ſingulis ſtipitibus ſingulos.

Hieron. in loc. Hebr. Ioſ.10. Brocard. itin.7. Breidenb. eod.

182.

MAGDALGAD, hoc eſt, turris fœlicitatis, ciuitas. Ioſ.15.

183.

CONVALLIS Mambre, quæ & vallis Hebron, fertilis & amæna valde; in qua habitabat Abraham in tabernaculo; vbi & tres angelos hoſpitio ſuſcepit, pedes eorum lauit, & ſub ilice ſiue quercu Mambre miniſtrauit ad menſam; vidit autem tres, & vnum adorauit, quod nimirum ſummæ & tremendæ Trinitatis admirabile myſterium eſt: vidit, ait Hieronymus, diem Chriſti, & lætatus eſt. Arbor autem ipſa, quam & Terebinthum vocat Hieronymus, durauit vſq; ad imperium Conſtātij iunioris, & ætatem Hieronymi: monſtrabatur autem peruetus, & annos magnitudine indicans. Cumq; à Chriſtianis tunc ibidem Eccleſia eſſet ædificata, a cunctis in eū cumitu gētibus Terebinthus illa, velut inſigni quodam numine conſeruata, ſuperſtitioſe colebatur, eo quod Abraham ſub ea quondam Angelos accepiſſet hoſpitio. Enimuerò B. Helena, Conſtantini filij inſtinctu, ad arborem Mambre, quę nūc Terebinthus dicitur, quindecim ſtadijs meridiem verſus vicinam habens Hebron; a Ieroſolymis autem abeſt ducenta circiter & quinquaginta ſtadia; vbi vera certaq; fama eſt, vnà cum Angelis contra Sodomam euntibus, & Filium Dei hoſpitio acceptum eſſe ab Abraham, ab eoq; Iſaaci procreationem annunciatam; maximum ornatiſſimumque templum erexit: Intellexerat enim Conſtantinus veteres Græcæ ſuperſtitionis aras ſub ea conſtruxiſſe, Græcis ſacrificiis iſthic operatos eſſe, vinum libaſſe, thura adoleuiſſe, bouem, hircum & gallum ſacrificaſſe, lucernas oleo infuſo appoſuiſſe, placentas obtuliſſe; quoſdam etiam nummos & varij generis vnguenta in vicinum puteum conieciſſe, ita vt rerum coniectarum ingenti copia aqua inutilis ſit reddita. quod ſane Conſtantini vxoris mater

Gen 13.18. 14.25.35. 37.49 50. Brocar.it 6. Breidenb. eod. Salig. tom. 10.cap.5. Vitriac. cap.35. Hieron. in epi. Paulæ, & quæſt. hebr. & in loc. Hebr. Niceph. 8. hiſtor. Eccleſ.30.

mater, cùm fortè iſtuc tranſiret, viſum, genero ipſi renunciauit: Animaduerterat enim æſtiuo tempore, loci incolas, longinquiores etiam Palæſthinos, Phœnices, & Arabes annuas ferias in ea regione peragere. Et conuentus celebritasque ea grata fuerat omnibus: Iudæis quidē, quod Patriarcham, generisq; ſui principem iactarent Abrahamum; Græcis verò propter Angelorum in eum locum aduentū; Chriſtianis porrò, quod à Deo dilecto illi id prædictum fuerat, quod multis poſtea ſæculis de Virgine futurum fuerat. Qua re Conſtantinus cognita, Epiſcopis Palæſthinis vitio vertebat, imprimisq; Euſebiū Pamphili perſtringebat, quod ſic tam ſanctum locum deſpexiſſent. Itaq; Epiſcopis Phœniciȩ mandauit, vt ex ipſis fundamentis aræ euerterētur, ſimulacra igne comburerentur, ac templum ibi tantæ antiquitatis nomini conueniēs extrueretur, in quo diuinum numen Eccleſiæ recepto ritu coleretur, locusq; de cætero à contaminatione omni liber eſſet. Quod ſi quis deinceps eiuſmodi quicquam facere deprehenſus eſſet, cū graui multatum iri pœna conſtituit. Atq; imperata hæc ad rem collata, legitimum conſecuta ſunt exitum. Adſcripſimus totum hunc locū ex Nicephoro; nimis enim delicati ſunt, qui his legendis oleum & operam abſumi clamant. Intelligimus illud Hieronymi, quod ſupra poſueramus. Vidit diem Chriſti Abrahā. quod ſcrupulum illi moueat, cui ignotum ſit Græcos τὸ vnum, quem dicitur adoraſſe, intellexiſſe Chriſtum, qui tum Abrahæ apparuerit; Angelos verò illos fuiſſe, qui poſtea Sodomam ſubuerterint, ideoq; horum ſententiā, vt ferè facit, ſequitur Hieronymus; cū Latini pleriq;, per tres, tres Perſonas; per vnum, vnū Deū intelligant. Oſtenditur adhuc hodie, ait Salignacus, ilex illa, ante oſtium tabernaculi Abrahæ: nā licet antiqua ilex aruerit, tamē ex eius radice alia pullulauit, cuius folia paullo maiora ſūt folijs lētiſci, fructus vt quercuū.

184.

Ioſ. 15. Hieron. in loc. Hebr.

MAON, ciuitas in campeſtribus, ſita eſt ad dexteram Ieſimon, contra ſolis ortū Daromæ. Notant autem Benedictus & Xantes Pagninus Theologi Iud. 10. Maon eſſe vbi nos legimus Chanaan.

185.

1. Reg. 23. 24. 25. Brocard. itin. 6. Breiden. eod.

DESERTVM Maō, nemoroſum & plenum faucibus & cauernis; in quo erant campeſtria & petra diuiſionis: eſt confine deſerto Carmeli, & deſerto Pharan. Hunc locū Dauid diu incoluit, atq; hic tanquam in abdito deliteſcebat.

186.

Num. 34. Ioſ. 3. Zacha. 14. Ezech. 47. & ibi Hie. 4. Eſd. 5. Hieron. in Ioel, Zach. & alibi.

MARE mortuum, dictū & mare ſalſum, ſalis, & ſalinarum; Araba, quod latinè, ſolitudinis ſeu deſerti; item mare primum, Orietale, Sodomiticū, & lacus Aſphaltitis, hoc eſt, bituminis; olim Vallis ſylueſtris, amæna nemora ſignificans, delicijs & fertilitate laudatiſſima, Iordaneq; medio irrigua, ideoque paradiſo Domini comparabatur, quo tempore quinq; Sodomorum Reges magno prælio ab Aſſyrijs ſuperati ſunt, capto etiam Lot filio fratris Abrahȩ; qui eam ſibi terram, vti fertiliſſimam, non multo ante delegerat. Sed huius priſtinam fœlicitatem Iericho & Engaddi patrio balſamo, cannisq; mellis oſtentāt. Sed ait Dominus ad Abraham: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcendam, & videbo vtrum clamorē, qui venit ad me, opere cōpleuerint. Neq; valuit tot ſceleribus condonandis deprecatio viri iuſtiſſimi toties repetita; iam enim & ipſe verecundabatur, ſtupebat ad illam Dei clementiā, quod in quinque maximis vrbibus nec decem quidem iuſti inuenirentur. Igitur tentant in Angelis, quod in bruta admiſerant, & demiſſo cȩlitus igne, in teſtimonium cæleſtis iuſtitiæ & exemplum poſterorum, conflagrarunt vrbes quatuor regiæ; quarum nomina Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim; vnde & Pentapolis nomen acceperunt. Quod nomen videtur habuiſſe; nam Segor, quæ quinta fuit, non eſt ſubuerſa. Subuerſus autem locus ille igne & ſulphure, factus eſt lacus peſtilēs & horribilis, cuius latitudo eſt quinq;, vt alij volunt, ſex miliariorum, longitudo autem iter habet quatuor aut quinq; dierum: Ioſepus verò dicit eius lōgitudinem eſſe, quingentorum octoginta ſtadiorum, ad Zoara vſq; Arabiæ; latitudo verò eſt cētum quinquaginta ſtadiorum. Eſt enim ipſe quidem ſalſus & ſterilis, nimia verò leuitate etiam quæ grauiſſima ſunt, in eo fluitant: demergi autē in profundum nec de induſtria quis facilè poteſt. Deniq; Veſpaſianus, qui eius viſendi cauſſa illuc venerat, iuſſit quoſdā natandi inſcios, vinctos poſt terga manibus, in altum proijci, & euenit omnibus tamquam vi ſpiritus ſurſum repulſos deſuper fluitare. Eſt adhuc mirabilis coloris mutatio, q̄ ter in dies ſingulos ſuperficiē vertit, & ſolis radijs variata reſplendet. Multis autē locis vomit nigras bituminis glebas, quæ ſuper vndam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas aūt cū lacus exercitores acceſſerint, nacti quod aggeſtum eſt, ad naues trahunt, & quia lētum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt, ſed quaſi religata ſcapha pendet à cumulo, donec menſtruo mulieris atq; vrina prȩluatur. eſt aūt vtile, non modò ad compaginem nauium, ſed ad corporum etiam curationē multis remedijs admiſcetur. Deniq; adhuc in lacu diuini relliquias ignis & oppidorum videre licet imagines, & renaſcētes in fructibus cineres, qui colore quidem ſunt edulibus ſimiles, ſed carpentium manibus in fumum diſſoluuntur. Aquæ ſunt ſpiſſæ, ſordidæ, fœtidȩ, amariſſimæ, & ſupra alias marinas ſalſæ, in quo ꝙ viuit nihil reperiri queat, atq; inde mortuum nominatur. Quia ſi Iordanes illuc influens piſces rapuerit, cum augetur imbribus, ſtatim moriuntur, & pinguibus aquis ſupernatāt, nihilq; viuum in eo ſubmergitur. Bitumen ipſum, vnde Aſphaltites, ex imo fundo ebullit, quod vento agitante concretū & littori appulſum in magna colligitur quantitate

Geneſ. 14. & ibid. Hieron. Gen. 14. et ibid. Hier. Gene. 13. Ioſeph. 5. bel. 4. Gen. 18. Gen. 19. Deut. 29. Sapien. 10. Salig. tom. 9. cap. 6. VVil. Tyr. 16. bel. 6. & alij. Brocard. itin. 6. Breidenb. eod. Ioſeph. 5. bel. Iud. 5. Fretellus. Vitriac. ca. 53. Hieron. in Eze. c. 47. Ioſeph. lib. cont. Apionem. Paſchal. itin. 170.

tate

tate; reſoluitur menſtruo, fitq; ex eo venenū. Lacus ipſe etiamnum in modum camini infernalis perpetuis exæſtuat vaporibus, quorū halitu littora & montes vtrinque ad quinq; miliaria ſterilia ſqualent.

Nauigat. lib.1.ca.10. Scribit Lodouicus Romanus: aſtrui poſſe, tres eſſe vrbes, quæ ſingulæ in cliuo ſingulorum montium ſint poſitę.& circiter altitudinem trium vel quatuor cubitorū adhuc viſitur neſcio quid inſtar ſanguinis, quaſi exprimat rubicantem ceram humo admixtam:tota circum regio aquarū præſertim expers eſt.

187.

MARESA,quæ & Mareſia,vrbs inclyta, patria fuit, vt quidam aiunt, Prophetæ Micheæ.Ioſ.15.1.Par.2.4.2. Par.11.14.20.2.Machab.12.Mich.1.

188.

HIC Aſa Aethiopum Regē Zaram cum decies centenis millibus Aethiopum debellauit, & perſecutus eſt vſque Gerara, eamque cepit. 2.Mach.12.

189.

MARETH, ciuitas. Ioſ. 15.

190.

MASEPHA ciuitas.Ioſ.15.

191.

MEDDIN,ciuitas in deſerto. Ioſ.15.

192.

SEPVLCRVM Micheæ, vbi tēpore Hieronymi erat Eccleſia. Hieron. in Epitaph. Paulæ,& in loc.Hebr.

193.

MORASTHI,vicus iuxta Eleutheropolim,ad Orientem eius,in quo natus fuit Micheas, vnde Moraſthites nominatur. Ibi oſtendebatur ſepulcrum Micheæ, vt iam diximus. *Ierem.26. Mich.1. Hieron.in epitaph. Paulæ,et in loc.Hebr.*

194.

MECHANVM, Hieronymi tempore villa aſcendentibus de Eleutheropoli Aeliam in octauo lapide.Hiero.de loc.Hebr. lit.B.

195.

NAAMA, aliàs Neama, ciuitas pulcra & & decora. Ioſ.15.

196.

NEBSAN, Hieronymo Nepſam,ciuitas, Ioſ.15.Hieron. in loc.Hebr.

197.

NESIB ciuitas. Ioſ.15. Hieronymi tempore vocabatur Naſib, in ſeptimo miliario Eleutheropoleos pergentibus Chebron.Hieron.in loc.Hebr.

198.

NETOPHATI, quæ & Netupha,& Netuphati, ciuitas, vnde Netophatites. 2. Reg.23. & alibi.

199.

ODOLLA, Odollam, quæ & Adullam, Hieronymo Adollam,vrbs antiqua, magna & regia, cuius regem Ioſue occidit; hanc poſtea ædificijs muniuit Ionathas, atq; in hac Sabbatum egit Iudas Machabæus, eſt,ait Hieronymus, vſque hodie vicus paruus ad Orientem Eleutheropoleos. *Geneſ.38. Ioſ.12.15. 1.Para.11. 2.Para.11. Mic.1. 2.Eſdr.11. 2.Mac.12. Hieron. in loc. Heb.*

200.

PETRA, iuxta ſpeluncam Odollam. 1.Paralip.11.

201.

SPELVNCA Odollam,in ipſa Petra fuit, locus natura tutus & munitus, in quā cùm Dauid fugiſſet à facie Saul, ibique multos anguſtia & ære alieno oppreſſos ad ſe confugiētes ſuſciperet,factus eſt princeps quadringentorum virorum. Habuit eundem vſum ſpelunca hæc tempore Chriſtianorū: Nam Turci cùm ea loca populabundi deueniſſent, fugerunt habitatores vicinorum locorum, & ſeſe, cum vxoribus,liberis, armentis & gregibus huc contulerunt. *1.Reg.22. 2.Reg.23. 1.Par.11. VVil. Tyr. 15. bell. ſacr.6.*

202.

PENTAPOLIS, regio quinque ciuitatum; nempe Sodoma, Gomorrha, Adama,Seboim, & Segor; quarū quatuor primas Deus cæleſti igne perdidit;Segor autem precibus Lot ſeruata eſt. Geneſ. 19. *Hieron. in Epitaph. Paulæ. Salig.tom. 9. cap.6.*

203.

PETRA, ab aſcenſu Scorpionis terminus Amorrhæi.Iud.1.vide infra 211.

204.

RABBA, vrbs in tribu Iuda.Ierem.49.

205.

RAMA,villa in excelſo colle poſita,iuxta Thecuam, in via qua itur in Hebron; ex qua videri poterat Iordanis, mons Abarim, mare mortuum,Arabia, mons Seir,& totum littus maris magni à Ioppe vſque Gazam. Erant autem plures huius nominis villæ, omneſque in colle poſitæ:Rama enim excelſum interpretatur. Brocard. itin.6.Breidenb.ibid. *Hieron.in Matth.2.*

206.

REBBO, villa in finibus Eleutheropoleos,ad ſolis ortum.Hieron.de loc.Hebr.

207.

RVMA, aliàs Roma,Hebræis & Hieronymo Duma vocatur; vrbs grādis & patria vxoris Ioacim, regis Iudá. Ioſ.15. 4.Reg. 23. Hieron.in loc. Hebr.lit.D.

208.

MONASTERIVM S. Sabbæ Abbatis. eſt ad Auſtrū Herodij, inter Herodium & Thecuam; vbi præfuit quatuordecim millibus monachorum annis tredecim: Breidenbach. collocat inter mare mortuum & Iericho. 15. Iulij & 19.

209.

SACHACA, aliâs Sacha, vel Schatha, ciuitas. Ioſ. 15.

210.

SALINAE, id eſt, foſſæ ſeu paluſtra, in quibus aqua maris calore ſolis decoquebatur, & fiebat ſal. Ezech. 47. 1. Mach. 10. 11.

211.

2. Reg. 8. Pſal. 58. 59. 1. Paral. 18. 2. Par. 25. 4. Reg. 14. Hieron. in Gen. 14. in loc. Heb. in 2. Reg. 8. et 1. Par. 18.

VALLIS ſalinarum, ſeu ſalis, Hebraicè Gemela, aliâs Mela dicta; in qua Dauid percuſſit octodecim millia Idumæorū, & rediens erexit ſibi fornicem triumphalem. Ibidem & Ioab duodecim millia deleuit, & Amaſias decem vel viginti Idumæorum millia, atq; alia decem millia præcipitauit de rupe, & petra Iecteel, quæ videtur eadem eſſe, quam ſupra poſuimus, 203. 157.

212.

CIVITAS ſalis, vrbs. Ioſ. 15.

213.

SAMA, aliâs Samaa, & Same, ciuitas. Ioſ. 15.

214.

SAMIR ciuitas, ſita in monte. Ioſ. 15.

215.

SANAN ciuitas. Ioſ. 15. Hieronymo Senam eſt.

216.

SEPHATA, & Saphata, vallis iuxta Mareſa; vbi Aſa rex maximo prælio profligauit Aethiopes, vt ſupra notauimus, 188. 2. Par. 14. Ioſeph. 8. antiq. Iud. 12.

217.

SPELVNCA Saul; in hac Dauid cum ſuis latitans, abſcidit orā pallij Saul inibi ventrem exonerantis. 1. Reg. 22. 24. Pſal. 141.

218.

Gen. 14. 19. Iſai. 15. Ierem. 48. Hieron. in Epitaph. Paulæ, in quæſt. & loc. Hebr. Broc. itin. 7. Breid. eod. VVil. Tyr. 10. bell. 8. Vitr. c. 53. Geneſ. 19.

SEGOR, vrbs paruula, prius Bala, ſiue Bale, Bela, Hebraice Saliſſa, Latine vitula cōternans, vitioſe conſternās vocabatur, quod ſcilicet tertio terræmotu abſorpta ſit & proſtrata; Syriacè nūc Zoar, Zooara, & Soar, Seora dicitur: nunc Balezona vocatur, vt Hieronymus in Oſee autor eſt. Sola hæc ex quinq; vrbibus Pentapoleos precibus Lot de incendio ſeruata eſt. Apud eam gignitur balſamū, & poma palmarū antiquæ vbertatis indicia. Vſque ætatem Hieronymi adhuc habitatoribus proprijs frequētabatur, eratque in ea poſitum Romanorum militum prælidium; vulgari autem appellatione tum † Palmer dicebatur: de Iericho quinque leucis diſtat, poſita ſub monte Engaddi.

VVil. Tyr. 22. bel. 30. Vitr. c. 53. † al. Pannier.

219.

Geneſ. 14. 36. Deute. 2. 1. Paral. 4. Iſai. 21. Brocard. itin. 4. & 6. Breid. eod. Abdiæ 1. & ibi Hieron. Malach. 1.

SEIR mons, & prouincia in montibus ſita. In hoc olim habitarunt Horræi gigantes, qui & Chorræi dicuntur, iiſdem conſonantibus & punctis: quibus expulſis atque deletis, Eſau cum ſuis poſteris montē hūc poſſedit & inhabitauit; a cuius cognomine Seir, eo quod piloſus & hiſpidus eſſet, etiam mons ipſe, & montis regio nomē accepit. Vnde & aliquoties mons Eſau appellatur; à quo & ipſa vrbs poſtea ſortita eſt vocabulum. Nominatur & Seir deſertum a Breidenbachio.

220.

SILEI, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

221.

SEPHATA vallis; vide ſupra 216.

222.

SIN, vel Zin, oppidum, quod & Senna, & Sina vocatur; eſtq; terminus Iudæ verſus Septentrionem, in ſeptimo lapide à Iericho. Num. 34. Ioſ. 15. Hieron. in loc. Hebr.

223.

SIOR, ciuitas in tribu Iuda. Ioſ. 15. Hieronymus in loc. Hebr.

224.

SIRA, Syra, Hieronymo Seira, puteus, vel ciſterna, diſtat ab Hieroſolymis ſtadijs viginti; vnde reuocatum Abner principem militiæ Iſrael, ſcelerate interfecit Ioab. 2. Reg. 3. & ibi Liran. Ioſeph. 7. antiq. 7. Hieron. in loc. Hebr. Eſt & Idumææ ciuitas Seira, quam etiā cepit Ioſue. 4. Reg. 8. Hieron. in loc. Hebr.

225.

2. Par. 20. Ioſeph. 9. antiq. 1.

SIS, cliuus eminens, per quem cùm aſcēdiſſent filij Seir & Ammon, magno miraculo à Ioſaphat rege Iuda profligati ſunt.

226.

Ioſ. 15. Brocard. itin. 7. Breidenb. eod. 1. Reg. 17. 19. 2. Par. 11. 2. Par. 28.

SOCHO, quæ & Sochot Iudæ, & quidem aliquoties deprauate legitur Socoth, vrbs ſita in campo, inter quam & Azecham caſtrametati ſunt Philiſtæi contra Saulem, vbi Goliath de Geth, cùm diu inſultaſſet exercitui Dei viuentis, tandem a Dauide proſternitur. quam cùm Roboam muniuiſſet ædificijs, tandem cæperunt Philiſtæi. Diſtat ab Azecha & Maceda tribus leucis contra Orientem non longè à Nobe. Ait autem Hieronymus etiam hodie oſtendi viculos duos pergentibus Aeliam de Eleutheropoli, in nono miliario viæ publi-

publicæ, vnus in monte, alter in campo ſitus, qui Sochoth appellãtur. Et quidem viculum hunc, qui Socho dicitur, Samaritani, qui de Babylone profecti ſunt, dicuntur condidiſſe. Hieron. in loc. Hebr.

227.

1. Par. 4. 17. 2. Paral. 4. 28. 3. Reg. 4. 7. Hieron. in loc. Hebr.

SOCHO, & Socoth, vbi deprauatè legitur Sochot, ciuitas in mõte ſita: Sunt enim duę in tribu Iuda, huius aut eiuſdem aut ſimilis ferè nominis ciuitates, altera in campo, altera in monte. Ioſ. 15. Nominatur etiam ciſterna in Socoth. 1. Reg. 19.

228.

SODOMA, prima Pentapoleos ciuitas: de qua ſupra diximus in deſcriptione maris mortui, 186.

229.

SPELVNCA deſerti, ſic dicta quod reſpiceret ſolitudinem, quò cùm veniſſet Ioſaphat cum ſuis, vidit Seir filios & Ammõ mutuis vulneribus concidiſſe. 2. Par. 20.

230.

Geneſ. 19. Sapien. 10. Luca 17. Ioſeph. 1. antiq. 12. Brocard. itin. 6. Breid. ibid. Salig. tom. 9. cap. 6.

STATVA ſalis, in quam vxor Lot reſpiciens eſt conuerſa, incredibilis animæ ſtãs memoria. Teſtatur Ioſephus ſe ſuo adhuc tempore ſtatuam hanc vidiſſe, quin & hactenus manet & extat, ſi Brocardo, ſi Breidenbachio, ſi Saligniaco ocularis teſtibus credendũ eſt, qui poſitam dicunt inter Engaddi, & mare mortuum.

231.

TALEM, in tribu Iuda; fortè Telem eſt. Hieron. in loc. Hebr.

232.

Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 12. 15. 17. 19.

TAPHVA, Tapphua, Hieronymo Taffu, ciuitas Iuda, quam expugnauit Ioſue, rege illius interfecto. Fuit data filijs Salphaad, ſed illa in Manaſſe poni debuit. Alij ponũt in Dan.

233.

TELEM ciuitas. Ioſ. 15.

234.

TESAN, in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

235.

1. Reg. 17. Brocard. itin. 7. Breid. eod.

VALLIS Terebinthi. Hîc puer Dauid in funda & lapide proſtrauit Goliath gigantem; aiebat enim exprobrãti Gethæo: Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo; ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Iſrael, quibus exprobraſti hodie, & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: & cùm appropinquaret Philiſtæus, feſtinauit Dauid, & occurrit ad pugnã ex aduerſo. Et miſit manum ſuam in peram, tulitque vnum lapidem & funda iecit, & circumducens percuſſit eum in fronte. Et infixus eſt lapis in fronte eius, & cecidit in faciem ſuam ſuper terram. Præualuitque Dauid aduerſus Philiſtæum in funda & lapide, percuſſumque interfecit. Cumque gladium non haberet in manu Dauid, cucurrit & ſtetit ſuper Philiſtęum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina ſua, præciditque caput eius.

236.

THECVA, quæ & Thecue, ciuitas in mõte ſita; vnde Thecuites, & Thuitis, & Thecueni; vberrimis abũdat paſcuis: diſtat à Bethlehem miliaribus duobus. Patria fuit mulieris iſtius, quæ, inſinuante & inſtruente Ioab, recõciliauit per ambages Dauidem filio Abſolon. Hanc Roboam muniuit ædificijs. De hac fuit Amos paſtor & propheta, qui in Bethel prophetans contra Iſraëlẽ vecte per tempora transfixus, hîç ex dolore vulneris expiraſſe traditur; cuius ſepulcrum ibi adhuc oſtendebatur ætate Hieronymi. Ait Tyrius etiam fuiſſe domicilium Prophetæ Abacuc. Eſt autem nunc Thecua vicus, ait Hieron. in nono ab Aelia miliario contra meridionalẽ plagam.

Brocard. itin. 6. Breid. eod. 2. Eſdr. 3. 2. Reg. 1. 23. 1. Paral. 4. 11. 27. 2. Para. 11. 20. Fretel. Ierem. 6. Amos 1. Hieron. in Ierem. 6. in Amos 1. & in loc. Heb. VVil. 8. bel. ſac. 1. & 15. bell. 6. & & 26. 2. Par. 20. 1. Mach. 9. Hieron. in proœm. & 1. 6. Amos.

237.

DESERTVM Thecuæ lata vaſtitate; in quo verſabantur leones & feræ.

238.

THELLA, vicus grandis Iudæorum, ætate Hieronymi, quaſi in decimo ſexto miliario Eleutheropoleos cõtra Orientalem plagam. in loc. Hebr.

239.

TINA, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Heb.

240.

TORRENS contra ſolitudinem Ieruel; iuxta quem Moab, Ammon, & Seir perierunt à facie Ioſaphat. 2. Reg. 20.

241.

VIA ex Hebron in Gazam. Salign. tom. 10. cap. 5.

242.

VIA regia, qua itur in Hebron. Brocard. itin. 6. Breidenbach. eod.

243.

Luca 1. Brocard. itin. 7. Breid. eod. Niceph. hiſt. Eccle. 1. cap. 8.

DOMVS Zachariæ ſacerdotis; quæ erat miliario vno ab Emaus, iuxta montana; & quoniam hiſtoria hæc longè pulcerrima eſt, ponemus illam ſenſibus & verbis Nicephori: Itaque, ait, cùm in Nazareth ab archangelo Gabriele lætũ accepiſſet nuncium, dicente: Aue, gratia plena, Dominus tecum, & ſimul cum ea ipſa voce intranſibiliter æternum & anteſæculare Dei Verbum deſcẽdit,

& con-

& conditionem naturamque noſtram inenarrabili, naturamque ſuperante modo ſubiit, ſupra mentis intelligentiæque noſtræ captum, maſſæ & fermento humano mixtum atque temperatum. & Angelus quidem ſalutatione, legationeque functus ab ea diſceſſit: ipſa verò feſtinabunda ad oram montanam conceſſit, ſimul & fœtum præter opinionem ſibi ab Angelo denunciatum conſiderans, & id quod de ſe accidiſſet, cognoſcere feſtinans; præterea vt cognatam ſuam Elizabeth ſalutaret & alloqueretur; quæ & ipſa, præter ætatem in ſextum iam menſem Ioannem in vtero grauida geſtabat. Putabat denique illam quod prouectioris eſſet ætatis, noui quicquã ſibi dicturam, annunciaturamque eſſe, de noua fœtus ſui conceptione. Adit itaque eam, & ſalutat. Infans autem, ſextum iam implens menſem, ſuauiter ſubſilit, & exultat: famuluſque in vtero concluſus, Domino, qui & ipſe in vtero geſtabatur, debitum adorationis honorem ſanctius dicat, & ore materno quaſi mutuo ſumpto, ſupra naturæ captum vaticinatur, matrem eam Domini vocans, ſimulq; inter mulieres benedictam: nec minus ventris fructum, qui ab ea geſtabatur, ad quem ſcilicet nihil viriIis ſeminis eſſet collatum, benedictum. Inde porrò & ipſa, id quod propoſuerat quæſieratque conſecuta, diuino ſubſeruiens ſpiritui, inani gloria & arrogantia quàm longiſſimè ſemota, cùm ſe ipſam beatam prædicat, tum id quod futurum eſſet, apertiſſimè prænunciat. Cùm autem in moribus eſſet, vt virgines, cùm partus iam parturienti, & grauidæ mulieri immineret, ſecederent: tertium cùm ea verſata menſem, quod iam ex immenſa illa conſternationis atque admirationis addubitatione, magis magiſq; aliquid remitteret, domum ſuam reuertitur, &c. Domus illa adhuc habitabatur in pago tempore Saligniaci, quam reuerenter ſalutare conſueuerant peregrinantes: Ibique natus eſt Ioãnes Baptiſta, circumciſus, & in ſpelunca abſconditus, ne cum pueris Bethlehemiticis ab Herode occideretur. Iuxta hanc fons eſt B. Virginis, ex quo illa ipſa aquam haurire conſueuerat, cùm maneret apud Elizabeth, qui inde fluit ad mare magnum. In ſuperiore eiuſdem domus loco, quondam fuit eccleſia, hodie penitus deſtructa: fuerat autẽ fundata eo loco, quo Zacharias repletus Spiritu Sancto prophetauit: Benedictus Dominus Deus Iſrael, &c.

Salig. tom. 10. cap. 4.
Paſch. d. 234.
Breidenb. u. Iulij.

244

ZANOE, quæ & Zonoa, aliàs Azone, ciuitas; eſt autem & alia eiuſdem nominis in tribu Dan. Ioſ. 15. 1. Paralip. 4. 2. Eſdræ 3. 11.

245.

ZANNOHVA, in tribu Iuda. vſque hodie in finibus Eleutheropoleos Aeliam pergentibus villa Zanna nuncupatur. Hieronymus in loc. Hebr.

246.

ZIPH, vrbs in monte nemoroſo & opaco ſita, dumis & arboribus infructuoſis conſito, quæ nomen magno dedit deſerto. Huius ciues Ziphæi, profecti ad Saul in Gabaa, indicauerunt Dauidem apud ſe latitare in deſerto Ziph. Roboam hanc vrbem reparauit. Sunt autem duæ huius nominis ciuitates in tribu Iuda, quarum altera, vt iam diximus, nomen dedit magnæ ſolitudini. Vſq; hodie, inquit Hieronymus, in loc. Hebr. vicus oſtenditur in Daroma, in finibus Eleutheropoleos, vbi Dauid fuit abſconditus.

Ioſ. 15. 1. Reg. 23. 26. 1. Par. 2. 11. Pſal. 53. Brocard. itin. 6. Breidenb. ibid. & in deſcript. mont. Iſrael.

247.

ZIPH, mons ſqualidus, caligans ſiue nebuloſus. Iuxta Ziph, in quo ſedit Dauid prope Chermelam, quæ in ſcripturis ſanctis Carmelus appellatur, vicus hodie Iudæorum oſtenditur. Vnus etiam de poſteris Dauid dictus eſt Ziph. Hieron. in loc. Hebr.

248.

DESERTVM Ziph, nemoroſum, ſaltuoſum, feris & ibicibus peruium, antris & ſpeluncis plenum, & plurimum cauernoſum; in quibus Dauid vagabundus & fugitiuus à facie Saul ſæpe latitauit, ſeſeque abſcondit.

1. Reg. 23. 26. Brocar. & Breidenb. itin. 6.

249.

SILVA Ziph; in qua Ionathas Saulis filius, & Dauid, fœdus amicitiæ renouarunt. 1. Regum 23.

250.

HIC Iudas Machabæus Gorgię exercitum proſtrauit, atq; hinc miſit Ieroſolymam decem millia drachmas argenti, vt pro Iudæis in prælio occiſis offerrent ſacrificium. 2. Machabæor. 12.

L. Tri-

L.

Tribus Leui.

I.

Gene. 29. *Num. 3.* LEVI, tertius filius Patriarchæ Iacob ex Lia vxore eius, genus ſuũ ita propagauit, vt cùm inter cęteras tribus Iſraël progenies ipſius à Moyſe & Aarone apud montem Sinai recenſeretur, ſoli mares, illi duntaxat quotquot vnum menſem nati erant, ac maiores, fuerint viginti duo millia.

Exod. 32. Qui paulò antequam recenſerentur, maiorem præ reliquis filijs Iſraël, Dei habuerunt zelum. Nam cùm alij vitulum aureum in idolum erexiſſent & adoraſſent, ſoli hi à Moyſe ſteterunt, ac adorati vituli peccatum vindicauerunt, ſtrictoque gladio omnia Iſraelitarum caſtra tranſeuntes, ex idololatris tria hominum millia occiderunt, neque fratri, aut proximo vel amico parcentes. Quos tum Moyſes ſic allocutus eſt. Conſecraſtis, inquit, manus veſtras hodie Domino, vnuſquiſque in filio, & in fratre ſuo, vt detur vobis benedictio.

Num. 3. *Deut. 18.* Quæ cauſa fuiſſe videtur, ob quam Dominus Deus omnes Leuitas, & eorum poſteros iure perpetuo, vt Numerorum tertio ſcriptũ eſt, ex cunctis tribubus Iſrael ſpecialiter ſibi aſciuerit, & pro primogenitis Hebræorum, quos ſibi iam tum deſtinarat, cum primigenas Aegyptiorum percuſiſſet, in ſuos aſſumpſerit, & ſolenni ritu in ſacerdotes, alioſque ſacrorum miniſtros initiari, ſibique conſecrari præceperit.

2.

Gene. 4. LEGIMVS tamen, priuſquam orta eſſet Leuitarum progenies, aliquos ſemper ſacerdotis munere functos fuiſſe: In primis enim Adami primi parentis filij Cain & Abel, in Geneſeos libro primi ſacrificium Deo feciſſe ſcribuntur. Cæterùm id eos nullis ſacris initiatos, neque ſacerdotali auctoritate, ſed naturali quadam pietate feciſſe putat Polydorus Vergilius, de inuentione rerum libro primo, capite quinto, & libro quarto, cap. 5.

Hiero. tom. 3. epiſtol. 24. ad Euagr. & in Geneſ. cap. 14. & 27. At de primogenitis ex ſtirpe Patriarchæ Noe, refert clariſſimis verbis D. Hieronymus, ex traditione Hebræorum, in epiſtola ad Euagrium, & in opuſculo quæſtionum vel traditionum Hebraicarum, quod omnes vſque ad illud tempus, quo Aaron in ſacerdotium eligeretur, fuerint Pontifices ſiue Sacerdotes, & functi ſint ſacerdotum officio, quodque habuerint veſtimentum ſacerdotale, quo induti, Deo victimas immolabant. Ex Sacra autem ſcriptura conſtat, non ſolum Noëmum, ſed & Melchiſedecum, (quem, vt idem auctor ſcribit, tradunt Hebræi eſſe Sem primum filium Noe) item & Abrahamum, Iſaacum, Iacobum, atque Prophetam Iob, & altaria erexiſſe, & holocauſta Domino obtuliſſe.

Geneſ. 25. *Hier. tom. 2. lib. 2. aduerſ. Iouin.* Porrò ſacerdotalia hæc munera, vt idem Hieronymus auctor eſt, primogenita fuerunt, quæ Eſau Iſaaci primogenitus, cùm à venatione laſſus & famelicus ex agro domum rediret, pro ruſa lentis pulte Iacobo fratri ſuo Simoniace vendidit. Quam gulæ impatientiam lacrymis emendare non potuit.

Hieronym. in Gen. 49. Idem quoque Hieronymus teſtatur & Ruben Iacobi primogenitum, quod voluptatis impetu incitatus patris ſui thorum aſcendiſſet ac maculaſſet, pœnam ex peccato luiſſe, atque hæreditatem, quæ primogenitis iure natiuitatis debebatur, ſacerdotium ſcilicet accipere, perdidiſſe.

3.

Leuit. 8. *Num. 3.* *Eccli. 45.* MOYSES itaque præcipiente Domino tribum Leui profanis officijs eximens, fratrem ſuum natu maiorem Aaronem, qui pronepos Leui erat, per ſeptem dies ſolennibus cæremonijs, ſicut Dominus præſcripſerat, ſummo ſacerdotio ſanctificauit. Quem primo ab altare Deo obtulit: deinde aqua lauit; tum Pontificalibus induit veſtibus; inde capiti oleum ſanctum infudit; demum ſacrificio præcipuo facto conſecrauit, eiuſque ſanguine altare & veſtes aſperſit. atque his ritibus eum ſummum ac maximum Hebræorum Pontificem conſtituit. Hic, quod vnus dignitate inter omnes ſacerdotes excelleret, in ſacris libris non ſolùm ſacerdos, ſed etiam Sacerdos primus, Sacerdos magnus, Sacerdotum princeps, & Græcè ἀρχιερεὺς, Latino autem more Pontifex nuncupatur. *4. Reg. 12. 25.* *Ioan. 11.* *Act. 23.*

Leuit. 8. Summo Pontifice creato, Moyſes eodem ferè ritu etiam Aaronis filios Deo mox offerẽs, eoſdem aqua lauit, lineis tunicis veſtiuit, ſacro oleo vnxit, & in ſacerdotes conſecrauit, varijſque oblationibus ſanctificauit.

Num. 3. Ex quo tempore lege ſancitum eſt, vt ipſi ſoli ac eorum poſteri deinceps in tabernaculi & templi miniſterio Deo Optimo Maximo ſeruirent, ac ſacrificijs faciundis, precibus, & religioni ritè procurandæ inuigilarent. Diuina etenim lege mortis pœnam irrogante cautum fuit, vt ne quis in Hebræorum Republica Diuinum Pontificatum, vel ſacerdotium gereret, aut rem ſacram faceret, niſi Leuitico genere ortus foret. Qui autem propria auctoritate, ſeu potius temeritate hoc attentare præſumpſerunt, non quidem conſueto, ſed inſolenti mortis genere interierunt. Aut enim terra dehiſcente viui in infernum deſcenderunt, aut ſubita morte percuſſi, in veſtigio exſpirauerunt, aut fœdiſſima lepra puniti ſunt. *Num. 16.* *Ioſeph. 7. antiq. 4.* *2. Para. 26.* *Ioſeph. 9. antiq. 11.*

4.

CVM autem Leuitæ hi, qui cum Aarone & filiis eius prope montem Sinai ad rem Diuinam peragendam a Moyſe creati erant, vna cum cæteris incredulis iuxta Dei ſententiam ad vnum omnes in deſerto obiiſſent, *Num. 22.* inuenti ſunt eorum filii, cum denuo Iſraelitarum capita a Moyſe & Eleazaro Aaronis filio, (qui in patris ſui vita defuncti locum ſuffectus erat) in Campeſtribus Moab cenſerētur, viginti tria millia. *Nu. 18. 35. Deut. 18. Ioſ. 13. 14. 21 Ioſeph 3. anti. 5. & 4. ant. 3.* Qui repromiſſionis terram ingreſſi, ex Dei mandato vnà cum cæteris contribulibus ſuis ſortem ac propriam terræ poſſeſſionem non acceperunt: ſed in locum Leui, inter capita tribuum ſucceſſit, ac Leuiticæ tribus ius & poſſeſſionis hæreditatē accepit, eius ex fratre nepos Manaſſe Ioſephi filius, qui ab auo ſuo Iacob in filium adoptatus erat.

5.

SACERDOTIBVS autem & Leuitis Dominus Deus Iſrael, ipſe erat ſors, pars & hæreditas; qui eos ſummis honoribus ac præmiis decorauit. Ipſos enim ſibi ſacros, rebuſque Diuinis, non agrorum cultui dicatos, in celſo dignitatis conſtituit, atque aliis quibuſque auctoritate præcellere voluit. In eis ſe ab omnibus honorari, ab eorum duntaxat ore, *Malach. 2.* quæ ad Deum, eiuſque legem ſpectant, inquiri; eos à militia, à ſæcularibus officijs, à publico cenſu immunes ſtatuit.

Præterea, vt à ſolicitudine comparandi victum, aliaque quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt, liberi, Diuino cultui ac ſacræ legi iugiter meditandę poſſent vacare: neque aut nimia copia inſoleſcentes, negligentius ſacra tractarent, aut inopia preſſi, mendicando forent contemptibiles; complacitum ipſi ſuit, vt de competenti ac ſufficienti tum habitatione, tum ſuſtentatione illis eſſet prouiſum.

6.

HANC ob cauſam per Moyſen filijs Iſrael mandauit, *Num. 35.* vt ſparſim in medio ſingularum tribuum, quadraginta octo bonæ & præcipuæ vrbes ipſis ad habitandum ſeligerētur; *Ioſeph. 4. antiq. 3.* vnà cum ſuburbanis, agro ſcilicet mœnibus ipſarum contiguo, vſque ad mille paſſus, ſiue duo cubitorum millia per circuitum, ad paſcenda iumenta & pecora eorum.

Et inſuper oblationes & ſacrificia, quę à pijs & gratis hominibus Deo offerebantur; tum etiam primogenita, hoc eſt, primiuos peco- *Ioſ. 13.* rum animaliumque fœtus; ac primitias omnium frugum è terra, arbore, aut vite naſcentium, primitias quoque tonſuræ ouium, atq; primitias panum nouæ meſſis; poſtremò & decimas annuorum fructuum, à toto populo in Sacerdotum ſimul ac Leuitarum vſum conferendas ſtatuit. Atque hi iure perpetuo Leuiticæ tribus ſolennes reditus fuère, quibus honeſtè & commodè ſine ipſorum labore ſuſtentabantur.

7.

PRAETER has quadraginta octo vrbes, quæ primùm Dei mandato Leuitis aſſignatæ, & poſt ſubactam armis ac Dei fauore Chananæam à Ioſue ac primatibus Iſ- *Ioſ. 21.* rael ipſis ſeparatę fuerunt, videntur ipſis poſtea cum ipſorum multiplicaretur numerus, etiam aliæ aliquot ciuitates acceſſiſſe. Atque omnes, quotquot aut Sacerdotum, aut Leuitarum fuiſſe, in ſacris litteris comperimus, hæ ſunt.

In tribu Aſer, Abdon, Alcath, Hacoc, Meſ- *Ioſ. 21.* ſal, & Roob. *1. Par. 6.*

In tribu Beniamin, Almath, Almon, Anathot, Bethphage, Gabaa, Gabaon, & Nobe.

In tribu Dan, Aialon, Bethſames, Elthece, Gabathon, Gethremmon.

In tribu Ephraim, Bethoron, Gazer, Gethremmon, Helon, Iecmaan, Sichem.

In tribu Gad, Iazer, Manaim, Maſpha, Ramoth Galaad.

Ieruſalem totius promiſſæ terræ metropolis, ac Pontificis maximi ſedes.

In tribu Iſachar, Arem, Cedes, Ceſion, Dabereth, Engannim, Iaramoth, Ramoth, Roba.

In tribu Iuda, Eſtemo, Hebron, Holon, Iethan, Iether, Lebna.

In tribu Manaſſe intra Iordanem, Aner, Balaam, Gethremmon, Thanach.

In tribu Manaſſe vltra Iordanem, Aſtaroth, Boſra, Gaulon.

In tribu Neptalim, Amothdor, Cariathaim, Carthan, Cedes, Hamon.

In tribu Ruben, Boſor, Cademoth, Eſebon, Iaſa, Mephat, Miſor.

In tribu Simeon, Aen, Aſan, Dabir.

In tribu Zabulon, Cartha, Damna, Ieconam, Naalol, Remmon, Tabor.

8.

EX his omnibus, ſex in confugij præſidia ſeu aſyla Diuinitus deſtinatæ ſunt, quo illi tantum, qui citra inimicitiam, nec ſponte, ſed præter voluntatem homicidium *Ioſeph. 4.* commiſiſſent, ne ab occiſi proximo aut co- *antiq. 5.* gnato in vindictam effuſi ſanguinis occiderentur; confugere, ac in iudicio facti ſui cauſam dicere, ibique tutò manere poſſent. Talibus exilij tempus ſtatutum erat, tātiſper dum Pontifex viueret, ſub quo homicidium acciderat. Poſt cuius obitum redire in patriam liberum eis fuit. Exilij verò tempore licebat cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehenſum: idque ius Deus ſolis cognatis eſſe voluit, alijs non item. Quorum tria intra Iordanem erāt; nempe, Cedes Neptalim, in tribu Neptalim; Hebron, in tribu Iuda; Sichem, in tribu Ephraim. Totidem etiam trans Iordanem; videlicet, Boſor, in tribu Ruben; Gaulon, in dimidia tribu Manaſſe; Ramoth Galaad, in tribu Gad. quæ ſolæ hoc genus exulibus refugium & habitationem præbebant.

9.

VT Sacerdotes ac Leuitæ paſſim per vniuerſas Iſraelitarum tribus diſperſi, potius quam ſimul in vna tribu habitabant: ſic contra ſummo Pontifici ac primarijs ſacerdotibus non alibi quàm in loco quem elegerat Dominus, hoc eſt, non niſi in metropolitana promiſſæ terræ vrbe Hieroſolyma reſidere licuit. cuius variæ ſunt cauſæ.

Primùm, vt Diuinæ religionis lux à ſupremo Antiſtite cum principibus Sacerdotum in celſo Iudaici Imperij apice ſeu arce reſidente, tanquam ab ipſo capite efficacius in omnium ſalutẽ per totum Iſraeliticæ gentis corpus ſe effunderet.

Secundò, vt certus & definitus aliquis eſſet locus, ad quem in grauioribus & ambiguis Diuinæ legis ac patriæ religionis cauſis & quæſtionibus, omnes vndecunque, prout *Deut. 17.* Deus ſtatuerat, aſcendere, & a Pontifice maximo, ceu Dei vicario, totiuſque religionis capite, cuius dignitas in indigno hærede non deficiebat, iudicij veritatem ac ſententiam quærere & impetrare poſſent.

Tertiò, vt cuncti intelligerent, dum Sacerdotes & Leuitæ in cunctis paſſim tribubus habitarent, Dei cultum & religionem, non vnam tantum tribum, ſed ad omnes & ſingulas Iſraeliticas tribus æquè pertinere.

Quartò, vt Sacerdotes & Leuitæ, quos *Matth. 5.* Deus conſtituerat, vt eo tempore eſſent quaſi ſal terræ & lux mundi, nequaquam occultè in angulo, aut ſub modio degerent, ſed paſſim in medio ſingularum tribuum, ac in pulcherrimis terræ oppidis habitarent, quæ pleraque in monte ſita erant; quò commodiùs tum ſanctiſſimæ vitæ exemplo, tum ſalutaribus doctrinis & pijs admonitionibus populum omnem à ſæculi huius corruptionibus, obſcuriſque tenebris liberarent; ac Dei cognitione illuminarent, cultuque pietatis condirent. vt denique omnes, aut ſanctos, aut ſaltem minus malos redderent.

Siran. in Ioſ. 21. Sunt qui & quintam cauſam proferunt, ne ſcilicet vna tribus, vel duæ, aut plures, eorum ſuſtentatione nimis grauarentur. Nam & à gentibus illud ſemper obſeruatum fuit, vt Sacerdotibus & illis qui publica religionis obibant munera, non ſolùm à publico cenſu & ſeruili opere eſſent liberi; verum, vt etiam, aut a populo, aut à regionis vel ciuitatum quæſtoribus communibus Reipublicæ impenſis ſuſtentarentur. Sicut de *Geneſ. 47.* Aegyptiorum ſacerdotibus in Geneſi ſcriptum eſt, quod terram & poſſeſſiones à Rege accipiebant, & tempore famis non fuerint compulſi ea vendere, ſed ex publicis horreis præbita à Rege eis fuiſſe alimenta & ſtatuta cibaria. Præterea cùm vniuerſa Aegyptus neceſſitate famis ex eo tempore adacta fuerit, vt quintam frugum partem in ſingulos annos Regibus ſolueret, ſola ſacerdotum terra ab hoc onere exempta fuit.

Quæ ſacerdotum immunitas etiam nunc apud Barbaros Saracenos tam religioſè obſeruatur, vt eam non ſuis duntaxat Mahometis ſacrificulis, ſed & peregrinis Chriſtianis tum clericis, tum religioſis violare ſummum crimen ducant. Scribit enim Bernhardus de Breidenb. Moguntinæ Eccleſiæ Decanus, & Camerarius, cum anno Chriſtianæ ſalutis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo tertio poſt inuiſam Hieroſolymam & montem Sinai vna cum alijs peregrinis Alexandriam Aegypti metropolim intraret, à portarũ cuſtodibus omnes itineris ſui comites, nempe D. Ioannem Comitem de Solms, D. Philippum de Bicken, alioſque nobiles pariter ac ignobiles veſtibus per ordinem fuiſſe exutos, & curioſè perluſtratos, ac quemque pro pedagio, vt aiunt, ſecundum valorem rei cuiuſq; decimum ſoluiſſe nummum, exceptis duntaxat clericis ac religioſis, qui ab omni telonio immunes trãſire permiſſi ſunt. *Breid. die 24. Octob.*

Sed ad inſtitutum reuertamur, & iã quam copioſam familiam Leuitica tribus creuerit, & vt in claſſes viginti quatuor diſtributa ſit, oſtendamus.

10.

PIISSIMVS Hebræorum Rex Dauid quadrageſimo regni ſui anno ſenex & plenus dierum Dei cultum augere cupiẽs, accitis Hieroſolymam omnibus ditionis ſuæ Sacerdotibus ac Leuitis, iiſque recenſitis, eorum duntaxat qui trigeſimum annum exceſſerant, triginta octo virorum reperit millia. Quos ne ſimul in ſacris templi miniſterijs aſſiduè occuparentur, in viginti quatuor claſſes ſiue vices ſorte diuiſit, atq; eis nomen impoſuit ab eo, qui tum illius familiæ principatum gerebat. Nomina autem principum, à quibus claſſes nomen acceperũt, hæc, atque hoc ordine vigeſimo quarto primi Paralipomenon capite ſcribuntur. *1. Para. 23. 24. 25. 26. Ioſeph. 7. antiq. 15. & libr. 1. contra Apion. fol. 840. 1. Par. 24.*

1. Ioiarib.	13. Hoppha.
2. Iedeie.	14. Iſbaab.
3. Harim.	15. Belga.
4. Seorim.	16. Emmer.
5. Melchia.	17. Ezir.
6. Maiman.	18. Aphſes.
7. Accos.	19. Phetcia.
8. Abia.	20. Iezecel.
9. Ieſu.	21. Iachin.
10. Sechenia.	22. Gamul.
11. Eliaſib.	23. Dalaiau.
12. Iacim.	24. Maaziau.

Hac ſortitione facta, conſtituit Rex vt ſingulæ claſſes ſingulis hebdomadibus à Sabbato vſque Sabbatum per ſuas quiſque vices in templo miniſtrarent, atque ab vxoribus, liberis, cæteriſque rebus profanis ſeparati, interdiu noctuque in ſuo quiſque officio ſum-

ma cum reuerentia circa cultum Diuini numinis verſarentur. alij quidem thuris incenſum adoleret, alij animalia in holocauſtum immolarent, quidam Pſalmos, quos Diuino afflatus ſpiritu in hoc compoſuerat, viua voce Deo cantarent, nõnulli citharis, pſalterijs, nablis, ſiſtris, lyris, cymbalis, tubis, alijſque diuerſi generis organis ac inſtrumentis muſicis à ſe in hoc pręparatis, Diuinas laudes reſonarent. aliqui ſancta vaſa, & ſacras arculas cuſtodirent, reliqui ianuas & portas templi obſeruarent, omnes autem vno animo vni Deo inſeruirent.

II.

QVAE quidem conſtitutio vſque in Chriſti tempora durauit. Quod ex Euangelio S. Lucæ haud obſcurũ eſt, vbi legimus: Fuit in diebus Herodis regis Iudęæ, Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, quę ſorte per Dauidem ducta, exiuit ordine octaua. Ac paucis interiectis: Factum eſt, inquit, cum ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ſuæ ante Deum, ſecundum conſuetudinem ſacerdotij, ſorte exijt vt incẽſum poneret, ingreſſus in templum Domini.

Luc. 1. *1. Par. 24.*

Ioſephus ſecundo contra Apionem libro ſcribit, etiam ſua ætate fuiſſe has vigintiquatuor ſacerdotũ claſſes, ac ſingulas plus quam quinque milia hominum habuiſſe. Quem numerum repoſui ex citatione diligentiſſimi antiquitatis ſcrutatoris Caroli Sigonij, in libro de Republica Hebræorum. Nam quod Ioſephus ex editione Frobeniana, ſimiliter & ex recẽtiori editione Francofortiana habeat tribus, quatuor ſacerdotum, ſcriptorum aut impreſſorum incuriæ, qui dictionem (viginti) omiſerunt, aſſcribendum cenſeo; & legẽdum eſſe tribus viginti quatuor, ſiue, vt Sigonius citat, claſſes viginti quatuor ſacerdotum.

Ioſe. lib. 2. cõt. Apion. *Sigon. de rep. Hebr. lib. 5. ca. 2.*

12.

CAETERVM licet Leuitarum ordo in Ioſephi vſque tempora durauerit; ſacrificium tamen, quod ipſos vſque ad excidium vrbis Ieruſalem, quod anno Chriſti ſeptuageſimo contigit, iuxta Moyſaicam legem obtuliſſe ſcribit, legitimè offerre non potuerunt: Nam, vt Daniel multò antè fuerat vaticinatus, Chriſto occiſo, populi qui eum negauerat, iam defecerat hoſtia & ſacrificium. Vetuſtatem enim nouitas, vmbram fugarat veritas, noctem lux eliminarat. ac pro lege, quæ per Moyſen data, futurorum bonorum vmbram tantùm, non ipſam rerum faciem exhibuerat, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta erat. De cuius Sacerdotio & ſacrificio, quia Melchiſedeci & Aaronis ſacerdotio ſucceſſit, & in hac, quam deſcribimus, terra, peracta & inſtituta eſt, appoſite admodum quædam hoc loco ſubijcienda veniũt: vt hinc videamus quantum inter veteris inſtrumẽti figuras, & noui teſtamenti veritatem; inter vmbram & corpus, inter legem & Euangelium, inter Melchiſedeci & Aaronis ſeu Leuitici generis, & perfectiſſimum Chriſti Sacerdotium interſit. Ac præcipua animi pietate contemplemur, quanta perfectione Iudæorum ſynagógam Catholica excellat Eccleſia. cui datũ eſt, id reipſa habere, quod priſcis patribus, naturæ & Moſaicæ legis tempore, ſignis tantum & figuris fuerat adumbratum. Vt meritò à Diuino Dionyſio dictum ſit, Eccleſiam noſtram inter ſynagógam & ſupremam Ieruſalem eſſe mediam, ac propterea vtriuſque participem. Quippe cui etiamnum in terra militanti ex Chriſti maieſtate, tanta acceſſerit dignitas, eaque gloriæ amplitudo, vt inter eam, & cæleſtem beatitudinem, vnus tantùm gradus intereſſe videatur. Hoc enim nobis cũ cælitibus commune eſt, vt vtrique Chriſtum Deum & hominem præſentẽ habeamus: ſed quo vno gradu ab ijs diſtamus, illi præſentes beata viſione perfruuntur; nos præſentem, & tamen ab oculorum ſenſu remotum, ſacrorum myſteriorum admirabili integumento ſe occultantem, firma & conſtanti fide veneramur. Sed vt hæc clariora fiant, paulò altius rem repetamus.

Daniel 9. *Hebr. 10.* *Ioann. 1.* *1. Cor. 10.* *Dionyſ. de Eccl. Hierarch. c. 5. part. 1.*

13.

CVM Regius ille propheta Dauid, ſpiritu in æthereos ſuetus ire meatus, Ieſu Chriſti Dei & hominis, & primi noui teſtamenti Pontificis ſummum & æternum contemplaretur Sacerdotium, Pſalmo centeſimo & nono hoc modo de Pontifice noſtro ſcripſit: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinẽ Melchiſedec. Quod, ſicut & cætera eiuſdem Pſalmi, non de alio quam de Chriſto eum locutum eſſe, ipſe Saluator luculentiſſime olim probauit. Qui Hieroſolymæ in templo docens, ac Phariſæos, qui inſtar coronæ ipſum cingebant, interrogans, cuiuſnam Chriſtus eſſet filius? reſpondentibus, quod Dauidis; apertè iſtis Pſalmi verbis declarauit, ſe quidẽ ſecũdum humanam naturam filium eſſe Dauidis. ſed ſecundum Diuinitatem Dei eſſe filium, dum ait: Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum Dominum? ipſe enim in Spiritu ſancto in libro Pſalmorum dicit: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.

Pſal. 109. *Hebr. 7.* *Matt. 22.* *Marc. 12.* *Luca 20.* *Pſal. 109.*

14.

HIS accedit Dei patris auctoritas, qui vt de Chriſti perſona, dignitate, & ampliſſima eius poteſtate nullus dubitãdi nobis relinqueretur locus, locis & temporibus diuerſis palam è cælo id teſtatum eſſe voluit.

Primo enim cùm in Iudæa Chriſtus anno ætatis ſuæ triceſimo multis coram adſtantibus Iudæis à Iohanne Baptiſta in Iordane baptizaretur, aperti ſunt cæli, & Spiritus ſanctus ſpecie columbæ cælitus in baptizati verticem deſcendit; ipſeque Deus Pater voce de cælis intonans, dixit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

Matth. 3. *Marc. 1.* *Luc. 3.*

Secun-

Matth. 17. Secundò in Galilæa ætatis ſuæ anno triceſi-
Marc. 9. mo tertio cum ſuper montem Tabor coram
Luc. 9. Moyſe, Elia, & tribus Apoſtolis, Petro, Iacó-
2. Pet. 1. bo, & Ioanne glorioſè in Diuinam quandam
formam transfiguraretur, lucida nubes cæli-
tus eos obumbrauit, & vox de nube facta eſt
dicens: Hic eſt filius meus chariſſimus, in quo
mihi bene complacui: ipſum audite.

Tertiò in Regia vrbe Hieroſolyma, quam
trigeſimo quarto anno ætatis ſuæ mirabili cũ
pompa ingreſſus, dum in templi atrio, quod
Ioan. 12. gentium vocabatur, coram quibuſdam gen-
tilibus ipſum videre deſiderantibus oraret, Pa
ter clarifica nomen tuum: Venit vox de cælo,
dicens; Et clarificaui, & iterum clarificabo.
Quę vox ita audientium corda percuſſit, vt alij
dicerent tonitruum eſſe factum; alij autẽ An-
gelum ei locutum eſſe. Quibus Ieſus reſpon-
dit: Non propter me hæc vox venit, ſed prop-
ter vos.

15.

HAC itaque auctoritate, qualis nulli alte-
ri hominum vnquam obtigit, commen-
datus Chriſtus, cum iam toto triennio & tri-
bus menſibus haud aliter quàm verus Euan-
gelicæ veritatis Doctor paſſim in varijs Iudææ
ac Galilææ locis, Iſraelitas omnes æternæ ſa-
lutis viam docuiſſet, ſuamque doctrinam in-
finitis confirmaſſet miraculis: clariſſimè ſe
tandem etiam nouæ legis verum Pontificem
declarare voluit. Qui, quemadmodum non
venerat, ſicut de ſe ipſe teſtatur, vt ſua doctri-
Mat. 5. na Moſaicam legem aut Prophetas deſtrue-
ret; ſed potius vt ea perfectioribus (quia nihil
Hebr. 7. ad perfectum adduxit lex) adimpleret manda
tis, atque in Euangelium omnibus numeris
perfectum mutaret: ita etiam infirmum &
imperfectum veteris legis Sacerdotium ac ſa-
crificium nequaquam aboleuit, ſed in multò
melius atq; excellentius renouauit; & ad ſum-
mam perfectionem adduxit.

16.

Hebr. 9. AARON enim, cæteriq; prioris legis Sa-
cerdotes, ouium, boum, taurorum, hir-
corum, aliorumque brutorum pecorum car-
nes in altari holocauſti materiali igne cremã
tes obtulerunt; & thuris ſuffimenta & odores
in altari thymiamatis incendentes adoleue-
runt; & per hircorũ aut vitulorum cruorem
introierunt Sancta ſanctorum. Chriſtus verò
noui & longè excellentioris teſtamenti Pon-
tifex, Sacerdos ipſe, & immaculatus agnus ac
hoſtia, nobiliſſimum ſuum corpus, quod ſan-
ctiſſima anima viuum, ac glorioſa æternaque
Diuinitate vnitum erat, extra Hieroſolymam
in monte Caluariæ, ipſo meridie feſti Paſchæ
1. Cor. 5. cunctis ſpectantibus in ara Crucis pro totius
Mundi redemptione, charitatis igne in holo-
cauſtum ac pacificam ſuauiſſimi odoris victi-
Hebr. 9. mam Deo Patri immolauit. Et per proprium
ſanguinem, non in manufacta Sancta, ſed in
ipſum Cælum introiuit, quod ab initio Mun-
di annis fermè quater mille ſemper fuerat oc
cluſum: vbi in conſpectu Diuinæ Maieſtatis
apparens, Deum nobis placauit, ac creden-
tibus omnibus cæli clauſtra reſerauit, æterni-
tatisque aditum aperuit.

17.

POTERAT quidem pijſſimus hic Pon-
tifex, vel minima corporis pœnã, aut vni-
cæ ſanguinis guttulæ effuſione, vniuerſum ge
nus humanum ab æterna damnatione vindi-
care, atque in ſempiternam beatitudinem aſ-
ſerere. Verùm, vt copioſa apud eum eſſet re- *Pſal. 129.*
demptio, ex incomprehenſibili dilectione,
qua maior nulla eſſe poteſt, humanam na- *Ioan. 15.*
turam, quam vt homines Deos faceret, de
Virgine aſſumpſerat, totam hominibus con-
ferre ad ſalutem voluit. Quod abundãtiſſimè *Iſai. 53.*
præſtitit, cùm tribus horis viuus de cruce pen-
dens, totum corpus ſuum, adeoque ſingula *Deut. 21.*
ſua membra, ignominioſiſſimis atrociſſimiſ- *Gal. 3.*
que tormentis dilaniata, pro noſtra reconci- *Phil. 2.*
liatione in holocauſti hoſtiam Deo Patri ob- *Thren. 1.*
tulit; ac ſanguinem vniuerſum per quinque
ſanctiſſimos auguſtiſſimoſque vulnerum fon
tes, innumeroſq; alios riuulos, ad extremam *Ioan. 19.*
vſque cordis ſui guttam, vnà cum vita nobis
profudit. vt inſtar veri Pellicani omnes ſibi *Pſal. 101.*
obtemperantes viuificaret, ſanctitate imbue-
ret, atq; Diuinitatis ſuæ faceret participes.

18.

HOC itaque modo Maximus futurorum
bonorum Pontifex noſter Chriſtus Ie-
ſus, pro æterna humani generis redemptione
& ſalute ſemel in ara Crucis ſeipſum totum *Ioan. 19.*
cruentè, hoc eſt, cum cruciatibus & ſangui-
nis profuſione morte intercedente in ſanctũ
& immaculatum ſacrificium Deo Patri im-
molauit: & omnia antiquæ legis ſacrificia, v-
no Crucis ſacrificio compleuit, vnaque obla- *Hebr. 10.*
tione conſummauit in ſempiternum ſancti-
ficatos. Qui cùm etiam verus & æternus Dei
Patris Sacerdos eſſet ſecũdum ordinem Mel- *Pſal. 109.*
chiſedec, ſemel quoque in nouiſſima ante ſu-
am paſſionem cœna, ſeipſum incruẽtè, id eſt,
ſine pœnis & cruoris effuſione obtulit. Ac ſi-
cut Aaronis & cruẽtum Moſaicæ legis ſacer-
dotiũ conſummans, pro pecudibus, earumq;
cruore, ſuum corpus & ſanguinem obtulit: i-
ta oblationem Melchiſedec, quæ ex materia- *Gen. 14.*
li pane & vino conſtabat, in Euangelicum
nouæq; legis perfectiſſimum ac longe digniſ-
ſimum Sacerdotium atque ſacrificium com-
mutauit: Panem namque triticeum & azymũ
in manus ſuas ſumens, in ſuum corpus, & vi-
num vitis, in ſuum ſanguinem Diuina bene-
dictione & certis verbis conuertit. Qua de re *Matth. 26.*
S S. Euangeliſtæ Matthæus, Marcus, & Lucas, *Marc. 14.*
atque D. Paulus Apoſtolus concorditer & lu- *Luc. 22.*
culentis verbis teſtãtur, quòd Dominus Ieſus *1. Cor. 11.*
primo azymorum die, poſtquam Hieroſoly-
mis in Cœnaculo vnà cum duodecim Diſci-
pulis ſuis iuxta veteris legis præſcriptum typi-
ci Agni Paſchalis cœnam celebraſſet, atq; in *Ioan. 13.*

humilitatis exẽplum, ſimul ac puritatis myſterium, eorum pedes lauiſſet. ſtatim ab hac lotione menſæ rurſum accumbens, typo veritatem coniunxerit, & ab vmbra ad corpus tranſierit.

Accepit, inquiũt, panem, & gratias egit, benedixit, fregit, deditque Diſcipulis ſuis, dicẽs: Accipite & comedite, Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter accipiens & calicẽ poſtquam cœnauit, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes, Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamẽti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Hoc facite, quotieſcunque bibetis, in meam commemorationem.

19.

PORRO quod ad Sacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedec attinet, duo potiſſimum hic diligẽtius conſideranda ſunt, cur illud Chriſto tribuatur. Primum, quod genealogia eius, initium & vitæ finis a Sacra ſcriptura non referantur. & tanquam, vt ait Apoſtolus, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, hoc eſt, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, veluti æternus deſcribitur. Qua in re Diuinitatis Chriſti æternitas manifeſtiſſimè deſignatur. quam olim Diuinus Vates admirans, exclamauit: Generationem eius quis enarrabit? Nã ſi naturam Diuinam ſpectes, in cælis ſine matre; ſi naturam humanam, in terris natus eſt ſine patre.

Hebr. 7.

Iſai. 53.

Alterum verò eſt, quod Melchiſedec Sacerdos fuerit Dei altiſſimi. Cuius, vt D. Paulus ait, hoc munus eſt, vt offerat dona, munera, & ſacrificia. Quod Melchiſedec præſtitiſſe legitur, dum Patriarchæ Abrahamo à cæde Regum & hoſtium reuertenti occurrens, pro parta victoria panem & vinum Deo obtulit, Abrahamo benedixit, ipſumque ac ſeruos eius eodem pane & vino refecit. Quod beneficium Abraham aliquo modo compenſare cupiens, de omnibus, quæ ab hoſtibus tulerat, ei decimas dedit. Quo in munere Melchiſedec præclarum Chriſti typum prætulit, eiuſque perfectiſſimum illud expreſſit Sacerdotium, quo in extrema cœna functus eſt. dum primò quidem ſub ſpeciebus panis & vini corpus & ſanguinem ſuum Deo Patri obtulit. ac deinde oblata Diſcipulis, & iis qui Abrahæ fidem imitantur, & vitiis, cum quibus quotidiana nobis pugna eſt, ſuperiores fiunt, in cibum & potum dedit. Hac de re lucvlẽtiſſimè ſcripſit ſanctiſſimus ſimul & doctiſſimus Epiſcopus & martyr D. Cyprian. cui Diuina reuelatione (vt ipſemet de ſe teſtatur) ſuper his erudiri contigit. Verba eius hæc ſunt: Deo inſpirante & mandante admonitos nos ſcias, vt in calice offerendo Dominica traditio ſeruetur; neq; aliud fiat à nobis, quã quod pro nobis Dominus prior fecit.

Hebr. 5. & 8. *Gene. 14.* *Heb. 7.*

Cypri. li. 2. epiſt. 3. ad Cæcilium.

In Sacerdote Melchiſedec ſacrificii Dominici ſacramentum prefiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura Diuina teſtatur & dicit: Et Melchiſedec Rex Salem protulit panem & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham. Quod autem Melchiſedec typum Chriſti portaret, declarat Spiritus ſanctus in Pſalmis, ex perſona Patris ad Filium dicens: Ante luciferum generaui te. Iurauit Dominus, & non pænitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedec. Qui ordo vtique hic eſt de ſacrificio illo veniens, & inde deſcendens, quod Melchiſedec Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quàm Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſacrificium Deo Patri obtulit? Et obtulit hoc idem, quod Melchiſedec obtulerat, id eſt, panem & vinum, ſuum ſcilicet corpus & ſanguinem. Et circa Abraham benedictio illa præcedens, ad noſtrum populum pertinebat. Nã ſi Abraham Deo credidit, & deputatum eſt ei ad iuſtitiam: vtique quiſquis Deo credit, & fide viuit, iuſtus inuenitur, & iam pridem in Abraham fideli benedictus, & iuſtificatus oſtenditur.

Gen. 14. *Pſal. 109.* *Gal. 3.*

Vt ergo in Geneſi per Melchiſedec Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſit ritè celebrari, præcedit antè imago ſacrificii, in pane & vino ſcilicet conſtituta. Quam rem perficiens & adimplens Dominus, panem & calicem mixtum vino obtulit; & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimpleuit.

Si in ſacrificio quod Chriſtus eſt, non niſi Chriſtus ſequendus eſt, vtique id nos obaudire & facere oportet, quod Chriſtus fecit, & quod faciendum eſſe mandauit, cùm ipſe in Euangelio ſuo dicat: Si feceritis quod mando vobis, iam non dico vos ſeruos, ſed amicos. Et quod Chriſtus debeat ſolus audiri, Pater etiam de cælo conteſtatur, dicens: Hic eſt filius meus dilectiſſimus, in quo bene ſẽſi, ipſum audite. Quare ſi Ieſus Chriſtus Dominus & Deus noſter ipſe eſt ſummus Sacerdos Dei Patris, & ſacrificium Deo Patri ipſe primus obtulit, & hoc fieri in ſui commemorationem præcepit: vtiq; ille Sacerdos vice Chriſti verè fungitur, qui id quod Chriſtus fecit, imitatur. Et ſacrificium verum & plenum tunc offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, ſecundum quod ipſum Chriſtum videat obtuliſſe. Nam ſi ſacerdotes Dei & Chriſti ſumus, non inuenio quem magis ſequi quam Deum & Chriſtum debeamus. Hæc compendio ex Cypriano deſcripſimus, quibuſdam breuitatis cauſa omiſſis, quæ ad præſentem materiã nobis non ita neceſſaria erant.

Ioan. 15. *Matt. 17.*

20.

NEQVE tantùm Chriſtus ex figura Sacerdotii & oblationis Melchiſedeci in cœna corpus & ſanguinem ſuum obtuliſſe comprobatur: ſed idẽ etiam feciſſe conuincitur ex typo & ritu oblationis & ſacrificii Agni Paſchalis, qui illuſtrẽ quoq; huius ſacramenti typum

pũ præ ſe ferebat. Nam vt Agnus Paſchalis ab *Exod. 12.* vniuerſa multitudine filiorum Iſraël primò *Leuit. 17.* debebat in ſacrificium Domino immolari, *Num. 9.* deinde comedi: ita Chriſtus poſt typici Agni *Marc. 14.* celebrationem typum perfectiſſimè peragẽs, vt ſigno res ſignata, figuræ veritas, & vmbræ corpus per omnia correſponderet, ſeipſum agno illo typico tanto tempore prædicatum, primùm Deo Patri immolauit, ac deinde ſeipſum Diſcipulis ſuis comedendum præbuit.

De qua quæſtione clarè etiam tractant, D. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, de initiandis cap. 6. & de ſacram. lib. 4. ca. 3. Ioannes Chryſoſtomus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſuper 2. epiſt. ad Timot. hom. 2. & hom. de aſcendente Ieſu in templum. Hieronymus Stridonenſis Preſbyter, epiſt. 26. & ſuper illud Matt. Cœnātibus illis. Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus epiſt. 95. & 16. de ciuitate Dei cap. 22. & 17. cap. 17. & in pſal. 37. & 106. Euſebius Epiſcopus Cæſarææ Palæſtinæ, lib. 5. demonſtra. cap. 3. Euſebius Emiſſenus, ſerm. 5. de Paſcha. Epiphanius hæreſi 55. & Iſidorus, de patribus Veteris Teſtamenti. & Concilium Tridentinum ſeſſione 22. cap. 1. qui, vt cæteros tum veteres, tum recentiores prætereeam, Saluatorem noſtrum cùm ſacroſancta & auguſtiſſima Euchariſtiæ myſteria inſtitueret, verum & proprium ſacrificium Deo Patri obtuliſſe concordi ſtilo ſcribentes, hoc tenuerunt; quod vbique, quod ſemper Catholica Eccleſia tenendum eſſe docuit.

21.

HAEC quæ ex figuris prolata ſunt, ſacrificij ratio confirmat. Duobus quippe mo- *D. Tho. 3.* dis aliquid Deo offerimus. aut enim ſimplici *2. q. 85. ar. 3. ad 3.* donatione ſine vlla mutatione rei quæ dona- *Melch. Canus de loc. Theol. l. 12.* tur, res offertur. vt cùm denarij, panes, fructus, ſegetes, carnes, aliaúe vina Deo donantur. aut alio modo res offertur, cùm non ſolùm Deo donatur, ſed etiam ad Dei honorem mutatur, aut in totum conſumitur. ſicut olim agnus Paſchalis, aliaque animalia, & thus ſignificandi gratia ad Diuinum cultum occidebantur, immolabantur, & incenſione conſumebantur. Prior oblatio, quæ ſine ſui immutatione ſimplex eſt rei donatio, oblatio tantùm eſt. Poſterior verò, in qua res quæ offertur non tantùm donatur, ſed bono & recto eius vſu ad Dei honorem transmutatur aut conſumitur, propriè ſacrificium eſt. Primi generis oblatione, quæ ſine mutatione fit; *1. Reg. 1.* olim Samuel à matre ſua; & poſtea Chriſtus à *Lucæ 2.* parentibus in templo oblati ſunt Domino. Secundi generis oblatione, quæ etiam ſacrificium eſt, Chriſtus immolauit ſe Deo, in Cruce cruentè; & in cœna ſub panis vinique ſpeciebus incruentè, facta videlicet transmutatione ſubſtantiæ panis in corpus ſuum, & ſubſtantiæ vini in ſanguinem ſuum, dicẽdo poſtquam accepiſſet panem, Hoc eſt corpus meũ; ſimiliter poſtquam accepiſſet vinum, Hic eſt ſanguis meus. His verbis ſignificans non quidem id quod præerat, antequàm ea proferret, ſed quod factum erat, cùm ea protuliſſet. Chriſtus enim Deus omnipotens & verax, qui neque mentiri poteſt, nec fallere vult, quomodo ſine mẽdacio dixit hoc eſſe corpus ſuum, quod panis fuerat, niſi dicendo hoc ipſum feciſſe credamus, quod verbis tam apertis ſignificabat. Itane dicendo faciebat quod dixit: Vade, filius tuus viuit. Item, Mulier, ecce fili- *Ioan. 4.* us tuus. & Diſcipulo; Ecce mater tua. & dicen- *Ioan. 19.* do non fecit quod dixit, hoc eſt corpus meũ; hic eſt ſanguis meus? An verò eſt vlla tanta vis ingenij quæ huic tam claræ luci tenebras poſſet offundere? Taceo quod vt in re tam ſeria omnem parabolam, tropum, aliamúe figurã, ſimul & dubitandi, aut Diuina verba cõtorquendi, aut falsè interpretandi locum excluderet, nõ tantùm dixit; Hoc eſt corpus meum; ſed addidit etiam, quod pro vobis tradetur. illud idem ſcilicet, quod pro veſtra redemptione iam iam in cruce tradendum eſt ad mortem. Item cùm dixit, Hic eſt ſanguis meus noui teſtamẽti addidit, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.

22.

VERISSIMA igitur eſt, & ab omnibus recipienda vniuerſalis Eccleſię fides, quã à Spiritu ſancto tam perſpicuis Chriſti verbis edocta, tanquam columna & firmamentum *1. Tim. 3.* veritatis vbiq; terrarum nulla non ætate conſtanter confeſſa eſt, & in plurimis concilijs totius Mundi ſuffragio ſtabiliuit, Saluatorem noſtrum ſub panis viniq; accidentibus (ne aut edentibus moueretur horror, aut incredulis riſus, aut mitibus & humilibus fidei ſubtraheretur meritum) verè & realiter idem ipſum corpus ſuum nobis teſtamento donaſſe ac in ſacramento reliquiſſe, quod olim, non exangue, non inanime, nõ vacuum Diuinitate; ſed quod ſaucium cruentumque pro nobis in Cruce immolauit, quodq; nunc ſedet ad dexteram Patris.

Primùm quidem, vt perenne quoddam nobis eſſet excellentiſſimi amoris ac tam amaræ *Pſal. 110.* & beatæ paſſionis mortiſq; ſuæ monumen- *Luc. 22.* tum. quo incomparabile Redemptionis no- *1. Cor. 11.* ſtræ beneficium non ſine vberrimo fructu in finem vſque ſæculi recoleremus; & ad laudandum Deum, ac tam fidelem Redemptorem redamandum permoueremur.

Secundò, vt pro varijs veteris legis ſacrificijs, vnicũ haberemus & iuge gratiſſimi odoris ſacrificium. quod cruenta illa oblatio ſemel in cruce peracta, incruentè in Eccleſia oblata quotidie Deo Patri repræſentaretur. Quæ ob Diuinam Chriſti dignitatem ac infinita eius merita, ad debitum Deo cultum, quem latriam vocant, exhibendum; ad auguſtiſſimam eius Maieſtatem digna gloria celebrandam; ad gratias immortales pro acceptis beneficijs immortali Deo rependẽdas; ad Diuinũ numen nobis placandum, ac bonorum quæ vel in præſenti vel futuro ſęculo optanda ſunt, vota conſequenda; ac denique pro peccatorum ac pœnæ remiſſione tam viuis

quàm

quàm defunctis, qui necdum ab omni pœna abſoluti ſunt, conſequenda, longe foret & acceptiſſima & ſufficientiſſima. Nam ſicut Chriſtus in cruce etiam pro mortuis mortuus eſt: ita iuxta Apoſtolicam traditionem defunctis huius ſacrificij virtus minime eſt auferenda.

Matt. 27. Chryſo ho. 3. ad Phil. et hom. 69. ad pop. Antioch.

Tertiò donata ſunt nobis hæc tremenda corporis & ſanguinis Chriſti myſteria in ſpiritualem ac ſalutarē animæ cibum & potum. quo in pſenti huius vitæ peregrinatione non tantum expiemur ac purgemur ab occultis, & oblitis, & à leuioribus ſiue quotidianis peccatis, ſed & a capitalibus ſiue mortalibus præſeruemur, atq; vt in ſpirituali vita alamur, cōſeruemur, & cæleſtium charismatum abundātia impinguemur. vt deniq; ipſi capiti Chriſto, ac corpori eius myſtico, quæ eſt omnium ſanctorum ſocietas, arctiſſima fidei, ſpei, & charitatis cōnexione vniamur, & concorporemur, vt ita dicam, & conſanguinei Chriſti effecti, in eo maneamus, & ipſe in nobis.

Ambroſ. de ſacram. li. 4. cap. 6. *Cyrill. catecheſi myſtag. 4.*

Poſtremò, futuræ gloriæ, perpetuæque fœlicitatis pignus & arrabo eſt. quo fructus meritorum Chriſti facti participes, in hac lacrymarum valle cæleſtium delitiarum prælibatione reficiamur, vt etiam hîc guſtare & videre poſſimus quam ſuauis ſit Dominus, qui in omni Satanæ, carnis, & Mundi tribulatione, & mortis anguſtia, hoc cæleſti māna nos confortat ac cōſolatur. Et quemadmodum olim Eliam ſubcineritio pane recreauit ad ingrediendum iter in montem Dei Oreb: ita longè meliori cibo nos vegetans, ad montem traducit cæleſtem, vbi iuxta beatum Petrum Diuinę effecti conſortes naturæ, in beato illo gaudio cum beatis beatè viuamus in æternum. Hæc de Ieſu Chriſti Pōtificis maximi ſummo Sacerdotio & ſacrificio, quod in cruce peractum, & in cœna inſtitutum eſt, dicta ſufficiant. Nunc declaremus illud perpetuum eſſe, ac ne ipſo quidem in cœlum ſublato, è terris illud ablatum eſſe.

Sap. 16. Pſal. 33. 3. Reg. 19. 2. Pet. 1.

23.

SICVT Saluator noſter quando conuocatis duodecim Diſcipulis ſuis pcepit, dicens: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: ſed potius ite ad oues domus Iſraël. Euntes autem prædicate, dicentes: Quia appropinquauit regnum cælorum. Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, dæmones eijcite. iis verbis fecit eos verè Apoſtolos, atque Iſraëlitici populi Doctores, dans illis auctoritatem prædicandi regnum Dei, & poteſtatem ægrotos curandi, mortuos ſuſcitandi, leproſos mundandi, & dæmones eiiciēdi, ſed in Iſraelitica duntaxat terra. vnde & bini per pagos circumeuntes, vbique prædicabant, dæmonia eijciebant, infirmos oleo vngebāt & ſanabant. Et quemadmodum cum poſt reſurrectionem ſuam locutus eſt eis, dicens: Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra. Euntes ergo in mundum vniuerſum, docete omnes gētes, & prædicate Euangelium omni creaturæ. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. docentes eos ſeruare omnia, quæcunque mandaui vobis. non ſolùm Iſraelitici populi, ſed totius mūdi Apoſtolos ac Doctores conſtituit, dans eis auctoritatem & præcipiens, vt iam pręceptum nouum, quod nouo vocabulo nominauit Euāgelium, hoc eſt, bonum & lætum æternæ ſalutis nūcium, prædicarēt, id eſt, præconum more publice promulgarent, non tantum Iſraelitis in Iudæa & Galilæa, & Samaritanis, ſed omnibus vbique orbis terrarum, quotquot hominis vocabulo cēſentur. vt omnibus offerretur, quod Diuinitùs pro omnium ſalute donatum erat.

Matth. 10. Marc. 6. Luc. 9. Matt. 28. Marc. 16.

Ita quando in die Paſchę Apoſtolis ſuis dixit: Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. ac tum inſufflans in eos, addidit: Accipite Spiritum ſanctum. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorū retinueritis, retenta ſunt. Item aliàs: Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo. Deniq; cùm in extrema cœna, poſtquam panem & vinum in ſuū corpus & ſanguinem conſecraſſet, dixit eis: Hoc facite in meam commemorationem. his verbis cōſecrauit & ordinauit eos noui teſtamenti Sacerdotes, atq; tam ipſis, quā legitimis eorum in ſacerdotio ſucceſſoribus, omnem quam in hac parte habebat (licet Diuinā prorſus, & quę humanam & Angelicam excederet naturam) donauit auctoritatem. vt Dei in terra vicarij quæcunq; pœnitentium quorumlibet peccata remitterētur: & faciendo quod in cœna fecerat, panem in ſuum corpus, & vinū in ſuum ſanguinem conſecrarent, Deo offerrent, frangerent, ſumerent, alijsque ſumenda adminiſtrarent. Et hæc præcipua atque vnica pene profertur ratio, quod Deipara virgo, aliæque feminei ſexus tum virgines tum matres licet ſanctiſſimæ, ad ſacratiſſimam hanc cœnam admiſſæ non fuerint. Quamuis enim ſanctiſſima Dei mater ad participationē tanti myſterij maximè eſſet idonea, quippe quæ ſola digna reperta fuit, vt Deum virginalis vteri anguſtia nouem menſibus contineret, eumque in terris nutriret atque educaret. attamen ad munus Sacerdotale, quod hic Chriſtus inſtituere cupiebat, ſolùm maſculinus humani generis ſexus, adeoque ſoli tum temporis Apoſtoli, homines rudes & piſcatores, præ ſanctiſſimis illis mulieribus, imò Angelis, ſoli idonei habiti fuerunt.

Ioan. 20. Matth. 18. Luc. 22. 1. Cor. 11.

24.

PORRO huius ſacerdotii poteſtas aptiſſime expreſſa eſt Græco verbo, ποιεῖν, ſiue Latino, Facite. Nam quemadmodum in lingua Hebraica verbum עשה aſa, ſiue haſah, & Græca ποιεῖν, ἱερᾷν, & ἐργάζεσθαι, ita & in Latina, facere & operari, tum in Sacris, tū in profanis literis ſæpiſſime pro ſacrificare & offerre vſurpantur. Imprimis Exodi capite decimo, vbi nos legimus: Hoſtias quoque & holocauſta dabis nobis,

Exod. 10.

bis, quæ offeramus Domino Deo noſtro; pro
offeramus, Hebraice eſt naſinu, id eſt, faciemus,
Leuit.15. pro ſacrificabimus. Deinde Leuitici cap.15. Su-
met duos turtures aut duos pullos columbæ,
dabitq́; eos Sacerdoti: qui faciet vnũ pro pec-
Leuit.23. cato, & alterũ in holocauſtum. Ibidẽ ca.23 Fa-
cietis & hircum pro peccato. Itẽ Numeri ca.6.
Num.6. Offeret duos turtures vel duos pullos colum-
bæ Sacerdoti, facietq́; Sacerdos vnũ pro pecca
Num.8. to, & alterum in holocauſtũ. Et cap. 8. Leuitæ
ponent manus ſuas ſuper capita boum. è qui-
bus vnum facies pro peccato, & alterũ in ho-
locauſtum. Præterea Iudicum cap.13. Obſecro
Iudic.13. te, inquit pater Samſonis ad ignotum ſibi An-
gelũ, vt acquieſcas precibus meis, & faciamus
tibi hędum de capris. Cui reſpondit Angelus:
Si vis holocauſtum facere, offer illud Domi-
3.Reg.18. no. Adhæc li.3. Regũ ca.18. dixit Elias prophe-
tis Baal: Ego faciam bouem. Eligite vobis bo-
uẽ vnũ, & facite primi. Qui cum tuliſsẽt bouẽ,
fecerunt: & inuocabant nomen Baal à mane
vſq; meridiẽ, dicentes: Baal exaudi nos. Apud
Ezech.43. Ezechielem quoq; ca.43. Dominus ritus ſacri
ficij pręcipiens: Septẽ diebus, inqt, facietis hir-
cũ pro peccato quotidie. in die octaua facient
Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra. Et
ca.45. Ipſe faciet ꝓ peccato ſacrificiũ, &c. Rur-
Ezec. 45. *Ezech.46.* ſus cap.46. Et facient ſacerdotes holocauſtũ e-
ius, &c. Quibus locis Septuaginta Interpretes
(quorum trãſlationem Euangeliſtæ & Apoſt.
crebrò ſecuti ſunt) ferè ποιεῖν, id eſt, facere, pro ſacrifi
care poſuerunt. Habemus & præclarã huius rei in no
uo teſtamento auctoritatem. Nã cùm B. Mar-
Marc. 14. cus dicat: Primo die azymorum, quando Pa-
ſcha (θύειν) immolabant: Chriſtus in Matthæo, primo
Matt.26. azymorũ die dicit: Apud te (ποιῶ) facio Paſcha cum
1.Cor.9. diſcipulis meis. Atq; D. Paulus epiſt. 1. ad Corinthios
cap.9. οὐκ οἴδατε, inquit, ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι &c.
An neſcitis quòd ij qui ſacra operantur, de ſacrificio
viuũt? Inter profanos verò auctores primus Athenę-
us occurrit, qui lib.14. ſuo idiomate ſcribit: οἱ παλαιοὶ
τὸ θύειν δρᾶν ὠνόμαζον. id eſt: Veteres ſacrificare facere
nominauerunt. Huic ſe Rom. adiungunt, qui in eadẽ
ſignificatione verbo, facere, & operari, vſi sũt.
Nonius ſiquidem vetuſtiſſimus Latinę linguę
auctor, ait: Operari, eſt religioſè & cum ſum-
ma veneratione ſacrificijs litare, & cõuiuari.
Et Plautus in Aulul. *O fides mulſi congialem tibi
faciam fideliã.* Et quoq; ſummus Latinus poeta
Virgilius, in Palæm.

Cùm faciam vitula pro frugibus, ipſe venito. tanq̃
dicat, inquit Macrob. li.3. cap.2. Saturnal. cùm
vitulam pro frugibus ſacrificauero: quod eſt,
cùm vitula rem diuinã fecero, veni ad ſacrum
conuiuium. Similiter & Iuuenal. Satyr.9.

Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.

Idem Satyr. duodecima:

Et matutinis operatur feſta lucernis.

Sed & Latinæ eloquentiæ princeps Cicero:
Pro Muræ. Nolite, inquit, a ſacris Iunonis ſoſpitæ, cui om-
nes Conſules facere neceſſe eſt, domeſticum,
& ſuum Conſulem auellere. Pomponius de-
niq;: Ad Veneris profectus eſt mane vetulus,
votum vt ſolueret, ibi nunc operatus eſt. Poſ-
ſemus idẽ ſexcentis alijs teſtimonijs probare:
ſed hæc ſatis ſunt ei, qui manifeſtæ veritati nõ
volet refragari.

25.

APOSTOLI itaq; poſt Chriſti in cælos aſ-
cenſum accepto Spiritu S. non ſolùm ex
Saluatoris præcepto Doctorum obierũt mu-
nus, Euangelium vbiuis gentium prædicãdo, *Pſal.18.*
idq; miraculis confirmando: verum Sacerdo- *Marc. 16.*
tum quoq; functi ſunt officio, atq; Dominicã
cœnam, nouiq; teſtamenti nouum ſacrificiũ
celebrauerunt. Quod Hebraica voce Miſſa,
quaſi ſpontanea oblatio vocatum fuit. Nam
16. libri Deute. capite, vbi Latina noſtra tranſ-
latio habet, oblationem ſpontaneam, Hebrai *Deut.16.*
cus textus habet מסה Miſſah, quod Hebræis pro-
priè oblationẽ ſignificat, quæ ex optima, ſpõ-
tanea & libera volũtate oblata, poſtea cũ læti
tia comedebatur. A Græcis autem ſacra hæc
actio λειτουργία Liturgia appellatur, quod nomen in
ea ſignificatione, qua munus illud publicum
ſignificat, quo in ſacrificijs peragendis Sacer-
dotes funguntur, ſæpius legitur, tum in ve-
teri inſtrumento, vt Numeri capite 4. 8. & 18. *Num.4.8.*
Deuteronomij cap.18. Iſaiæ 61. tum & in no- *ſæpe 18.*
uo, Lucæ ca.1 Epiſtola D. Pauli ad Philippen- *Deut.18.*
ſes ca.2. ad Hebræos ca.8. 9. & 10. &c. Quod ve- *Iſai 61.* *Luc.1.*
ro ad Latinos attinet, accipientes ab Hebræis *Phil 2.*
ſacrificium, acceperunt & ab Hebræis Miſſæ *Hebr. 8 9.*
vocabulum. quod etiamnũ vnà cum alijs mul *10.*
tis Hebraicis verbis retinent, vt ſunt; Paſcha,
Ieſus, Maria, Ioannes, Alleluia, Satan, Amen,
& id genus alia. Quæ apud Eccleſiaſticos in v-
ſu manent, partim propter latentem vocum
energiam, & naturalem vim, quæ alio quouis
idiomate optime exprimi non poteſt: partim
ad celebrandam memoriam, quòd ſalus à Iu- *Ioan. 4.*
dæis ſeu Hebræis ad nos manauerit. Ita Chri- *a Phil. 4.*
ſti ſacrificium Miſſam vocant primi Romani *Paſſus eſt*
Pontifices & martyres in cõſtitutionibus ſuis, *anno Chri-*
a Clemẽs Apoſtolorum Petri & Pauli in Euã- *ſti.77.*
gelico negotio coadiutor, b Alexander, c Te- *b anno 119.*
leſphorus & d Higinus Item B. Ignatius Ioan- *c anno 138.*
nis Apoſt diſcipulus, & Antiochenæ Eccleſię *d an.142.*
tertius poſt Petrum Apoſt. Epiſcopus & mar-
tyr, in epiſtola ad Smyrnenſes. D. Ambroſ. epi
ſtola 33. ad Marcellinam ſororem ſuam Itẽ Hi
ſtoria tripartita lib.3. cap. 11. & lib. 4. cap. 13. &
& li.10. ca.23. Et Innocentius epiſ.1. ad Rufum.

26.

SED vt hęc miſſa faciamus, declaremus Apo
ſtolos mox poſt acceptũ Spiritũ S. Miſſæ ſeu
Liturgiæ celebraſſe ſacrificium, atq; fideles tũ
temporis quotidie corpori & ſanguini Domi
nico cõmunicaſſe. Patet hoc imprimis apertè
ex Actuum Apoſt. c.2. circa finem, vbi ſic legi- *Act.2.*
tur: Erant aũt perſeuerantes in doctrina Apo
ſtolorũ, & cõmunicatione, & fractione panis,
& orationibus. Et paucis interiectis: Quotidie *Ibidem.*
quoq; perdurantes vnanimiter in templo, &
frangentes circa domos (vel vt Græci habent,
per ſingulas domos) panem, ſumebant cibũ
cũ exultatione & ſimplicitate cordis, collau-
dantes Deũ. Itẽ ca.20. Vna autem ſabbati (hoc *Act.20.*
eſt, primo die Sabbatorũ, qui ob Chriſti reſur-
rectionem tempore Apoſtolorum dictus eſt
dies Dominicus) cum conueniſſemus, inquit
B. Lucas, ad frangendũ panem. Et clariſſimè *Apoc.1.*

Actorum capite decimo tertio, circa principium: λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ. id eſt, interprete Eraſmo (*Act. 13.*) & Pagnino, Quum autem illi ſacrificarēt Domino, haud dubie quin myſticum panis & vini ſacrificiū, de quo in mandatis acceperant, Hoc facite, &c. De quo illuſtris Preſbyterorū (*Brev. Rom.*) & Diaconorum Achaiæ extat auctoritas, qui in martyrio D. Andr. cuius oculati teſtes fuerunt, hanc D. Andreæ ſcriptā reliquerunt confeſſionem: Ego omnipotenti Deo, qui vnus & verus eſt, immolo quotidie, non taurorū carnes, nec hircorum ſanguinem, ſed immaculatū agnum in altari: cuius carnem poſteaquam omnis populus credentiū manducauerit, agnusq́ ſacrificatus eſt, integer perſeuerat & viuus. Accedit his D. Paulus, qui non ſolum hoc noui teſtamenti ſacrificiū in primitiua Eccleſia fuiſſe, ſed & ſe illud celebrare ſolitū eſſe nō obſcure ſignificat, cū ad Corinthios ſcribens, (*1. Cor. 10.*) ait: Propter quod chariſſimi mihi, fugite ab idolorū cultura. Vt prudentib⁹ loquor, vos ipſi iudicate q̄ dico. Calix benedictionis cui benedicimus, nonne cōmunicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis quē frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt? Quoniam vnus panis, & vnū corpus multi ſumus, oēs qui de vno pane, & de vno calice participamus. Videte Iſraelē ſecundū carnem. Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? Quid ergo? dico q̄ idolis immolatum, ſit aliquid: aut quod idolū ſit aliquid? Non dico hoc. Sed quod ea quę immolant Gentes, Dæmonijs immolant, & non Deo. Nolo aūt vos ſocios & conſortes fieri dęmoniorū. Non poteſtis calicē Domini bibere, & calicē Dęmoniorū: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ Dæmoniorum. Sicut. n. per dæmoniorum menſam, altare in- (*Con. Trid. ſeſſ. 22. c. 1.*) telligendū eſt, in quo Gentiles ex Diaboli voluntate, qui pro Deo coli ambiebat, carnes & cibos primo in ſacrificiū Dæmonibus immolabant, & poſtea in eorum honorem comedebant: ita etiā (vt, quod Apoſt. proponit, probabili argumentatione concludatur) menſa Domini, nihil aliud, niſi altare in quo ſacrificium Domino fiebat, ſignificare poteſt. De quo idē Apoſt. in epiſt. ad Hebr. dicit: Habemus altare, (*Hebr. 13.*) de quo edere non habent poteſtatē, qui tabernaculo deſeruiunt. id eſt, qui needum conuerſi ad fidē, adhuc in Iudaiſmo legem obſeruāt. Cū igitur manifeſte Apoſt. declaret ſua ætate in Eccleſia fuiſſe altare ſanctū: fuit & ſacrificiū ſanctū: nam altare & ſacerdos vi ſua ad ſacrificiū ſic referūtur, vt non poſſit eſſe altare & ſa- (*Hebr. 5. 8.*) cerdotiū, niſi propter ſacrificium. Argumentum aūt, quo participatio menſæ idolorū Corinthijs vitāda eſſe docetur, Apoſ. hoc ferè modo inſtituit. Quemadmodū Iudæi, qui de oblatis ſacrificijs edunt, participes ſunt altaris, hoc eſt, ſacrificij in altari oblati: & ſicut Chriſtiani, qui de vno pane corporis Chriſti, & de vno calice ſanguinis eius, in altari Eccleſiæ ſanctificatis & oblatis comedunt, cōmunionem habēt cum Chriſto, ipſiq́; vniuntur & incorporātur. ita illi, qui idolothita, hoc eſt, carnes aut eſcas idolis ac dæmonibus immolatas comedunt, participationem habēt cū dęmone, illiq́; coniunguntur, & per cōſequens, à Deo ſeparātur.

27.

CAETERVM cùm Miſſæ ſacrificium iam inde à Spirit⁹ S. miſſione ab Apoſ. in Eccleſia celebratum eſſe, & per continuā ſucceſſionem in Eccleſia manſiſſe declaramus neminē mouere debet, quod poſterioribus tēporibus maiori apparatu, & grauiori cæremoniarum maieſtate id peractum eſſe inueniat. Cum. n. Chriſtus Dominus nihil de ordine Dominicā cœnā celebrandi mādauerit, penes Apoſt. eorumq́; ſucceſſores (quibus regendi Eccleſiam auctoritas tradita eſt) poteſtas fuit ea, quę, non dico ad ſacrificij ſubſtātiam ſed ad eius maieſtatē, cultùm ac venerationem pertinent, cū tempore magis ac magis excolere & promouere. Sicut ipſe Apoſt. ſatis indicat, cū Corinthios circa Dominicæ cœnæ celebrationē errantes, eiusq́; dignitatem, quò ad inſtitutorē, & eius effectū ſpectat, nō attendentes, ac propter indignā tanti ſacramenti ſumptionē grauiter arguens, eoſdem his de rebus inſtruit, inter alia dicens: Quotieſcunq́; māducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortē Domini (*1. Cor. 11.*) annunciabitis, donec veniat. Itaq́; quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis & ſanguinis Domini. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè: iudicium ſibi mā-ducat & bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quod ſi noſmetipſos diiudicaremus, non vtiq́; iudicaremur. Dum iudicamur autē, à Domino corripimur, vt non cum hoc Mundo damnemur. Itaque fratres mei, cùm conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis eſurit, domi manducet: vt nō in iudicium conueniatis. Cætera autem, cùm venero, diſponam. His enim verbis apertè Apoſt. indicat, ſe noluiſſe omnia ſacræ huius Euchariſtiæ myſteria ſcriptis mandare: ſed aliqua reſeruaſſe, quæ præſens præſentibus enucleatius perfectiusque indicaret ac traderet. D. Auguſt. tractans hunc Pauli locum epiſt. 118. dicit Saluatorē ideo non præcepiſſe quo ordine cœna ſumeretur, vt Apoſt. (*Aug. epiſt. 118. ad Ian. cap. 6.*) per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſeruaret hunc locū. Quare quod tū Apoſtoli, tū illi qui eos in ſacerdotio ſucceſſerunt Pontifices, circa celebrationē huius ſacrificij, orationes, gratiarum actiones, lectiones, ritus & cęremonias quaſdam ordinauerint, eo omnia ſpectant, vt tanti ſacrificij maieſtas magis eluceat, vtque mentes fideliū per viſibilia pietatis & religionis ſigna, ad ſalutariū redēptionis noſtræ myſteriorum contemplationem excitētur. Neq́; viliora propterea quis ea exiſtimet, quia non ab ipſo Chriſto ſunt inſtituta, cum nō minus ratum ſit, vt D. Cyp. ait, quod dictante Spiritu (*Cyp. ſerm. de ablut. pedum.*) S. Apoſt. tradiderunt, q̄ quod Chriſtus ipſe tradidit, & in ſui cōmemorationē fieri præcepit. Et ſi quid tota, inquit Auguſtinus, per orbem frequentat Eccleſia, hoc quin ita faciendum (*Aug. epiſt. 118.*) ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt.

28.

SED vt hæc quæ de noui teſtamēti ſacrificio,

quod

quod vnicũ omnibus veteris teſtamenti ſacrificijs ſucceſſit, concludamus glorioſa eius memoria, quæ apud Malachiam eſt, coronidis loco apte hic inſerẽda occurrit. Dominus itaque ad hoc noui teſtamenti ſacrificium, de quo nobis ſermo eſt, reſpiciens, apertè prædicit omnia veteris inſtituti ſacrificia, oblationes, ac holocauſtomata reprobanda eſſe, ac aliam longe oblationem in eorum locũ ſubſtituendam, quæ non in Iudæa duntaxat inter feces Iſraël, ſed & in omni Orbis terrarum loco inter gentium multitudinem nomini ſuo offeretur. *Malach. 1.* Verba Prophetę ſic habent: Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim Solis vſq; ad Occaſum, magnum eſt nomen meũ in Gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum eſt nomen meũ in Gentibus, dicit Dominus exercituum. Nec eſt quod quis Diuinum hoc oraculum hæretica peruerſitate ad ſacrificiũ laudis, orationis, aut cordis contriti referat, cũ illud ſacrificiũ non poteſt dici ſuccedere ſacrificijs veteris teſtamenti; tum quia ipſum etiam in veteri teſtamento fuit; tum quia iſta oblatio non eſt omni loco munda, cũ frequenter & ſanctis Deum orantibus irrepant mentis euagationes, quæ aliquo ſaltem vel leui neuo cordis ſacrificiũ offuſcant. Auguſtiſſimum verò ac puriſſimũ Euchariſtiæ ſacrificium, ſolum nulla offerentium indignitate aut malitia inquinari poteſt: atq; illud ipſum Deo gratiſſimum, iugiter in toto terrarum Orbe in omni loco inter Gentes ſacrificatur. De quo prædictã Prophetiam Cath. Eccleſiæ Doctores omnes, qui hunc locum tractauerunt, à naſcentis Eccleſiæ exordio vſq, in hodiernũ diem interpretati ſunt.

Irena. li. 4. ca. 32. 33. 34. Hiero. Ma lach. 1. Aug. de ciuit. 18. c. 35. & 19. c. 23. et in pſ. 106. Martia. ep. ad Burdeg. Con. Trid. ſeſſ. 22. c. 1.

29.

OSTENSO ꝙ Chriſtus pro veteris teſtamẽti ſacrificijs nouũ ſacrificiũ inſtituerit, & ꝙ pro abolito ſacerdotio Aaronico, ſacerdotiũ ſecundum ordinem Melchiſedec induxerit; iam nõ abs re erit declarare, quod ſacerdotiũ illud non tantùm Apoſtolorum tempore penes Apoſtolos fuerit; ſed ab ipſis ad nos huc vſq; in Eccleſia perſeuerare. Quod vt ordinate faciamus, notandum duplicis generis in Catholica Eccleſia eſſe Sacerdotes, maiores nimirum, & minores. Maiores, Apoſtoli ſunt, eorumq; ſucceſſores, dignitate cæteris præeminentes, qui ceu legati a Chriſto miſſi ſunt, & Græce ἀρχιερεῖς hoc eſt, primarij Sacerdotes, & ἐπίσκοποι, Epiſcopi, id eſt, ſpeculatores ſeu inſpectores, nominantur, quod illorum præcipue munus ſit, gregis ſibi commiſſi ſaluti prouidere. Latinè autem Pontifices & Antiſtites dicũtur. Pontifices quidem, vel a poſſe & facere, vt Q. Scæuola apud Varronẽ dicit: vel, vt ipſe Varro ſcribit, a ponte. A Pontificibus enim pons Sublicius eſt factus primum, & reſtitutus ſæpè. Antiſtites vero dicuntur, ab eo quod dignitate omnes anteſtant & excellunt.

Varro de lingua Latina lib. 4. Dionyſ. Halicar. lib. 2.

Minores Græce ἱερεῖς, tanquam ſacri & ſacris operantes; & πρεσβύτεροι, Presbyteri, hoc eſt, ſeniores vocãtur, a ſeniorum dignitate, quod ſenectutis, quæ homini prudentiam adferre ſolet, digni ſint honore. Dignitatis enim, non ætatis nomen eſt. Vnde D. Paulus ad Timoth. ætate quidem adoleſcentẽ, ſed dignitate Presbyterum, ita ſcribit: Nemo adoleſcentiam tuam contẽnat. Et, Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur. Latini hos a ſacris Sacerdotes nuncupant: Deo enim ad ſacrificia facienda dicati ſunt.

Iſai. 66. Neem. 11. Iudit. 5. 1. Tim. 4. 1. Tim. 5. Varro vbi ſupra.

30.

QVOD ad minores Sacerdotes attinet, cõſtat in primis ex ſacra Scriptura, Apoſtolos qui, vt B. Paulus ait, pro Chriſto legatione fungebãtur nonnullos ordinaſſe, quos etiam ad Apoſtolicã & Epiſcopalem dignitatem aſſumpſerunt. Nã, vt in actibus Apoſtolorũ ſcribitur, ſtatim poſt Chriſti aſcenſionem, in Iudę proditoris locum hortatu B. Petri, qui ſacri illius Apoſt. collegij primatum gerebat, fuſis ad Deum precibus, Matthiam ſorte ſuffecerunt. Atq; poſtea Spiritus ſancti mandato, per orationes & manuum impoſitione Paulum, & Barnabã gentium conſtituerũt Apoſtolos.

2. Cor. 5. Act. 1. Act. 13.

Paulus vero Timotheum ordinauit Epiſcopũ, vnde ei ſcribens, dicit: Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuũ Presbyterij. Et poſtea: Propter quam cauſam admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum. Eidẽ ait: Manus cito nemini impoſueris, quod propriè Epiſcoporũ eſt. Quod vero ad minores Sacerdotes ſpectat, habemus quod Paulus & Barnabas peragrantes Aſiam minorem, conſtituerunt per ſingulas Eccleſias Presbyteros. Et Titus ad pręſcriptum Pauli in Creta inſula, quę quod centum vrbibus clara eſſet, à Gręcis ἑκατόμπολις Hecatõpolis appellatur, oppidatim Presbyteros conſtituit. Quod ex ipſius Pauli literis eidẽ Tito miſſis liquet, cũ ait: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ deſunt, corrigas, & conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Quo tamẽ loco etiam de Epiſcopis ſermo eſt. Hæc de Apoſtolorum temporibus ſufficiant. Supereſt nunc, vt idem de poſterioribus temporibus probemus, quod ex Pontificum Romanorum ſerie faciendum eſſet. Sed cum id prolixioris operis ſit, & ab inſtituto noſtro alienũ, ſtudioſum lectorẽ remittimus ad Opta. Mileuita. Damaſum Papam, D. Auguſ. Euſeb. Pamphilum, Barth. Platinam, Onuphrium Panuinũ, alioſq; Eccle. Scriptores, apud quos ex omni antiquitate exactiſſimè notatum inueniet, partim Rom. Pont. continuã ac perpetuã ſucceſſionẽ, partim quot ſinguli creauerint p diuerſa loca Epiſcopos, quot Sacerdotes, quot diaconos. Deprehendetq; quã ſolenne ſẽper fuerit omnib⁹ orthodoxæ fidei cultoribus, vt nemo in Chriſtiana Rep. Epiſcopatũ vel ſacerdotium gereret, aut rem diuinam faceret, niſi qui vel a Chriſti vicarijs Apoſtolis, vel ab eorũ ſucceſſoribus Epiſcopis, legitimo ritu ſacris ordinibus eſſet initiatus.

1. Tim. 4. 2. Tim. 1. 1. Tim. 5. Act. 14. Tit. 1. Lib 2. ad Parmenianum, paulò poſt initiu. In Pontificali. Epiſt. 165. to. 2. p. 751. in hiſtor. Eccleſiaſt.

31.

SED fuerunt hæretici, qui cùm viderent, ꝙ reclamantibus tam multis & varijs hiſtoricis veritatis nuncijs, ſucceſſionẽ Sacerdotum

negare nõ poſſent, aliud ſibi erroris diuerticulum quæſierunt, dicendo omnẽ Sacerdotij poteſtatẽ per peccatũ mortale amitti. Quare ne hos ſubterfugere videamur, paucis ac ſtrictim oſtendamus, Deum Opt. Max. ex æquo per bonos & malos, per dignos & indignos Eccleſiæ Sacerdotes ſua ſacramenta & conficere & adminiſtrare, ac fidelium ſalutem operari; nec plus dari à bono, nec minus à malo.

Alfonſus de caſtro aduerſus, lib. 13.

Sanè conſtitutio & ordinatio Dei tã eſt certa atq; firma, vt nullius hominis impietas, Dei opus poſſit impedire. Nam Deum, qui in Mũdi initio dixit, Creſcite, & multiplicamini, & replete terram: videmus tam immutabiliter ſtare ſuis dictis, vt etiamſi pater filiam, aut filius matrem cognoſcat, (vt nihil dicam abominabilius) ipſe tamẽ, quoniam ſemel dixit, creſcite & multiplicamini, tam pollutæ generationi non minus incrementum naturale det, atq; ſpiraculum vitæ inſpiret, quam ſi ſit munda atq; ſancta. Ad hæc ea, quæ per iuſtos & iniuſtos agricolas ſeminata ac plantata ſunt, æquè Sole fouet, pluuia rigat, eiſq; incrementũ dat, & fructificare facit. Sed neq, ſumma Iudæorum Chriſtum affligentium ac crucifigentium malitia, non potuit paſſionem ac ſacrificium Chriſti in cruce aut impedire, aut contaminare, aut nobis in ipſum credituris reddere inefficax. Quare neque Sacerdotis malitia, qui non ſuo nomine, neque ſua virtute, ſed nomine Chriſti ac totius Eccleſiæ operatur, non poterit aut impedire, aut polluere, aut inutilia reddere Chriſti ſacramenta, ex paſſione ipſius energiam ſuam ac ſanctificandi vim habentia. ijs videlicet, qui malitiæ expertes, pio ea animo accipiunt. Quod igitur ad eſſentiam ſacramenti ſpectat, nihil refert ſiue à pio conferatur, ſiue ab impio: dummodo legitimè ordinatus, legitimus ſit eius ſacramenti miniſter, idq; debitè ac rite adminiſtret. Ipſius enim indignitas nec gratiã prohibet Diuinam, nec ſacramẽtum polluit. ſed ipſum polluit damnatq; miniſtrum, qui inſtar candelæ ardentis, alijs quidem prodeſt: ſeipſum autem conſumit ac perdit.

Gen. 1.
Geneſ. 19.
Mat. 5.

32.

AT veteres ſuper hac re conſulamus, eorumq; ſtem⁹ iudicio, qui auctoritate, qui vitæ ſanctimonia, qui eruditione ſemper clari fuerunt. D. Auguſtinus commentans ſuper illud Ioanni Baptiſtæ dictum, Super quem videris Spiritum deſcendentem & manentẽ ſuper eum, hic eſt qui baptizat in Spiritu ſancto. quid, inquit, Ioannes per columbam didicit? niſi quandam proprietatem in Chriſto talem futuram, vt quamuis multi miniſtri baptizaturi eſſent, ſiue iuſti, ſiue iniuſti; nõ tribueretur ſanctitas baptiſmi, niſi illi, ſuper quem deſcendit columba, de quo dictum eſt, Hic eſt qui baptizat in Spiritu ſãcto. Petrus baptizet, hic eſt qui baptizat. Paulus baptizet, hic eſt qui baptizat. Nam ſi pro diuerſitate meritorum baptiſma ſanctum eſt; quia diuerſa ſunt merita, diuerſa erunt baptiſmata: & tantò quiſq; aliquid melius putatur accipere, quanto à meliori videtur accepiſſe. Ipſi ſpirituales ſãcti, intelligite fratres mei, boni pertinentes ad colũbam, pertinentes ad ſortem ciuitatis illius Hieruſalem, ipſi boni in Eccleſia, de quibus dicit Apoſtolus; Nouit Dominus, qui ſunt eius: diuerſarũ gratiarum ſunt, non omnes paria merita habent. Sunt alij alijs ſanctiores, ſunt alij alijs meliores. Quare ergo, ſi vnus ab illo, verbi gratia, iuſto ſancto baptizetur; alius ab alio inferioris meriti apud Deum, inferioris gradus, inferioris continentiæ, inferioris vitæ: vnum tamen, & par, & ęquale eſt quod acceperunt, niſi quia hic eſt qui baptizat.

Ioann. 1.
Aug. tract. 6 in Ioan. longe ante medium.

Quid his Auguſtini verbis clarius dici poſſet? quibus non a miniſtro ſacramenti virtutẽ æſtimat, ſed à Chriſto. Chriſtus enim eſt, inquit, qui baptizat. Ipſe quod in Cruce meruit, per ſacramenta nobis cõmunicat. Quare perinde eſt cùm quis ab homine aliquo baptizatur, ac ſi ſub cruce Chriſti ſtaret, ac roſeo & viuifico eius ſanguine & aqua, e latere & vulneribus ipſius profluente, in remiſſionem peccatorum conſpergeretur.

33.

PARI quoq; ratione docẽt Doctores, quod quando Sacerdos, qualis qualis ille ſit, ex Chriſti perſona cum debita intentione panẽ benedicit, dicens; Hoc eſt corpus meũ: & vinũ; Hic eſt ſanguis meus. poſt horum verborum prolationem, Diuina virtute per verba Chriſti operante, ſubſtantia panis in momento cõuertatur in corpus Chriſti, & vinum in ſanguinem eius. Quod in primis clarè docet Ireneus, cum ait. Quando factus panis, & mixtus calix, percipit verbum Dei, fit Euchariſtia corporis & ſanguinis Chriſti. Et apertiſſimè D. Ambroſius, dicens: Panis iſte, panis eſt ante verba ſacramentorum: vbi acceſſerit conſecratio, de pane fit caro Chriſti. Hoc igitur aſtruamus, quomodo poteſt, q panis eſt, corpus eſſe Chriſti? conſecratione. Conſecratio igitur, quibus verbis eſt, & cuius ſermonibus? Domini Ieſu. Nam per reliqua omnia quæ dicuntur, laus Deo defertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris: vbi venitur vt conficiatur venerabile ſacramentum, iam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed vtitur ſermonibus Chriſti. Ergo ſermo Chriſti hoc cõficit ſacramentum. Et paulo poſt. Antequam conſecratur, panis eſt: vbi autem verba Chriſti acceſſerint, corpus eſt Chriſti. Et ante verba Chriſti, calix eſt vini & aquæ plenus: vbi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur, qui plebem redemit. Hæc Ambroſius. Cui conſentit & D. Chryſoſtomus, homilia quadam de proditione Iudę, ſic ſcribens: Non homo qui corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui crucifixus eſt pro nobis, Chriſtus. Sacerdotis ore verba proferũtur, & Dei gratia & virtute propoſita conſecrantur. Hoc enim eſt, ait, corpus meum. Hoc verbo propoſita cõſecrantur. Et ſicut illa vox, quæ dicit; Creſcite & multiplicamini, & replete terram; ſemel quidem dicta eſt, ſed omni tempore ſentit effectum ad generationem operante natura: ita vox illa ſemel quidem

Iren lib. 5.
Ambroſ. de ſacramen. lib. 4. cap. 4. & 5.
Chryſoſt. hom. de prod. Iudæ.

quidem dicta eſt, ſed per omnes menſas Eccleſiæ, vſq; ad hodiernũ diem, & vſq; ad Chriſti aduentum præſtat ſacrificio firmitatem. Hactenus Chryſoſt.

34.

Chryſoſt. ſuper 2. epiſtol. ad Timoth. homil. 2. in fine.

PORRO ſicut Sacerdotis conſecratio, ita & oblatio eius cum Chriſti oblatione eadem eſt. qua de re clariſſima quoq; veterum eſt auctoritas. dicit enim Chryſoſtomus: Sacra ipſa oblatio, ſiue illam Petrus, ſiue illam Paulus, ſiue cuiuſuis meriti ſacerdos offerat, eadem eſt quam dedit Chriſtus ipſe diſcipulis ſuis, quamque Sacerdotes modo conficiunt. Nihil habent iſta quam illa minus. Cur id? nam non hanc ſanctificãt homines, ſed Chriſtus qui illam ante ſanctificabat. Quemadmodum enim & verba quæ locutus eſt Chriſtus, eadem ſunt quæ Sacerdotes nunc pronunciant: ita & oblatio eadem eſt. Huc vſq; Chryſoſtomus. Cui aſtipulatur B. Cyprianus, ita ſcribens: Sacrificium quod Chriſtus in cruce obtulit, ſic in beneplacito Dei conſtat acceptabile, & perpetua virtute conſiſtet, vt non minus hodie in conſpectu Patris oblatio illa ſit efficax, quam ea die qua de ſaucio lateris ſanguis & aqua exiuit. Hæc Cyprianus. Quod verò ad communicantes attinet, illi à manu Sacerdotis, licet impij; non minus accipiunt, quam ſi cum Apoſtolis menſæ Domini aſſidentes, ex ipſius Chriſti manibus, eius corpus ac ſanguinem acciperent; aut ſi, vt Chryſoſtomus inſinuat, à Chriſti manu è cælo inuiſibiliter extenſa, eadem acciperent. Qui alibi etiam ait: Quoties ad mirandum calicem accedis, tanquam ab ipſo latere hauriens accedas. Nec à ratione abhorret ſi ſimiliter dicamus perinde eſſe cùm quis verè pœnitens, legitimè à Sacerdote abſoluitur, ac ſi Chriſtus è cælo ei dicat, vt olim Paralytico & Magdalenæ dixit: Confide fili, remittuntur tibi peccata: aut ſi ſub cruce, ſanguinis Chriſti aſperſione à peccatis expiaretur. De alijs quoque ſacramentis eadem eſt ratio. pro qua re, quia prolixum foret Patrum teſtimonia enumerare, breuitati ſtudentes omittimus.

Cypr. ſer. de baptiſ. Chriſti, & manifeſtatione Trinitatis.

Chryſ. homi. ad populum, & 83. in Mat. in Ioan. 19. ſuper, exiuit ſanguis & aqua. Matt. 9. Luca 7.

35.

HACTENVS probauimus verum ac legitimum noui teſtamenti Sacerdotium & ſacrificium à Chriſti inſtitutione ad nos vſque in Eccleſia perſeueraſſe. nunc poſtremò demonſtrandum reſtat eadem, perpetua ſucceſſione ad mundi vſque finem duratura. Quod Chriſtus ſatis apertè declarauit, cùm ad Diſcipulos ſuos de mundi conſummatione diſſerens, dixit: Amen dico vobis, quia nõ præteribit generatio hæc, donec hæc omnia fiant. Item cùm eiſdẽ ait: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad cõſummationem mundi. Duo luculenter indicans; nempe Apoſtolicam poteſtatem in finem vſque mundi ab vno ad alios transfundendã eſſe, & ſe ipſis ne vno quidẽ die defuturum eſſe. Cui ſuffragatur & D. Paulus, ſic ſcribẽs: Ipſe dedit ſeu poſuit in Eccleſia quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mẽſuram ætatis plenitudinis Chriſti hoc eſt, quoad myſticum omnium ſaluãdorum corpus, cuius caput eſt Chriſtus, penitus fuerit conſummatum. quæ quidem conſummatio ante finem mundi non erit completa. Idem Apoſtolus iterum; Quotieſcunq; manducabitis, inquit, panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annũciabitis, donec veniat, ad iudicandum videlicet mundum, vt Concilij Tridentini Patrés exponentes citant.

Matt. 24. Matt. 28. Epheſ. 4. 1. Cor. 12. 1. Cor. 11. Seſſ. 13. c. 2.

36.

QVOD autem ad Antichriſti tempora attinet, negare non auſim, quin ſicut olim Machabæorum tempore iuxta Danielis prophetiam iuge Iudæorum ſacrificium, Antiochi Epiphanis Syriæ Regis tyrannide è medio ablatum, triennio ceſſauit: ita ſub mundi finem ob crudeliſſimam Antichriſti in ſanctos perſecutionem iuge hoc Chriſtianorum ſacrificium tribus annis & dimidio publicè ceſſaturum eſſe. Confugientibus enim ante eum Chriſtianis per loca deſerta, ait Chryſoſtomus, non erit qui aut Eccleſiam intret, aut Deo oblationem offerat. Et vt Hippolytus Epiſcopus & Martyr in oratione quadam de Antichriſto ſcribit: Lugebũt Eccleſiæ luctum magnum, quia nec oblatio, nec ſuffitus fiet, nec cultus Deo gratus, ſed Eccleſiarum ædes inſtar tugurij erunt. precioſumque corpus & ſanguis Chriſti non extabit in diebus illis, Liturgia extinguetur, Pſalmorum decantatio ceſſabit, Scripturarum recitatio nõ audietur. Hactenus Hippolytus. Hæc de publica & ſolenni Diuinorum myſteriorum celebratione intelligenda arbitror: nam quin occultè ſemper fiet credere non auſim, tum propter prędictum Chriſti oraculum, (vſque ad conſummationem mundi) tum propter verbã Pauli, donec Dominus veniat ad iudicium.

Dan. 8. 11. 12. 1. Machab. 1. 4. Chryſ. opere imperf. in Matth. cap. 24. hom. 49. Hipp. vixit tempore Origenis, circa annũ 23?. de quo Euſeb. 6. hiſt. Eccl. 17. Matth. 28. 1. Cor. 11.

Hæc ſatis ſint tam de Leuitici, quàm de Chriſti Sacerdotio ac ſacrificio attigiſſe.

Nunc ad cæterarum tribuum deſcriptionem procedamus.

I 3 M. Di-

M.

Dimidia Tribus Manaſſe intra Iordanem.

I.

Geneſ. 41. 30.

MANASSE, ſiue Manaſſes, primogenitus Ioſeph, vndecimi filij Iacob ex Rachel vxore, natus in terra Aegypti ex Aſeneth filia Phutipharis ſacerdotis Heliopoleos; atque vna cum fratre ſuo Ephraim ab auo ſuo Patriarcha Iacob in numerum & hæreditatem filiorum Iſrael fuit adoptatus.

Geneſ. 48. 1. Paral. 5. Ezech. 47.

In cuius tribu, iuxta benedictionem Iacob, ſemen Abrahæ in Aegypto vſque eo auctum eſt, vt in Iſraelitica ad montem Synai recenſione, ex ipſius duntaxat familia virorum numerus, qui armis vti valebãt, ad triginta duo millia & ducentos aſcenderit.

Geneſ. 49. Num. 1.

His vniuerſis in deſerto ſepultis, eorum filijiam ad quinquaginta duo millia & ſeptingentos multiplicati, auitæ adoptionis iure in Leuitarum, qui Deo ſacri, terræ ſortem non acceperunt, locum & poſſeſſionem ſucceſſerunt.

Num. 26. Ioſ. 14. Ioſeph. 3. antiq. 15.

In promiſſæ terræ ſub duce Ioſue diſtributione dimidia Manaſſitidis tribus pars, citra Iordanem, inter tribus Ephraim & Iſſachar fructiferam valdè ſorte obtinuit terram. quæ in longum à Iordane fluuio vſque vrbem Dora, & mare magnum tendit: in tranſuerſum autem à Machmata ciuitate, vſque vrbem Bethſan, quæ nunc Scythopolis vocatur, pertingit. Altera Manaſſitarum pars vltra Iordanem poſſeſſionem habuit; de qua mox dicendum erit.

Ioſ. 17. Ioſeph. 5. antiq. 3. Brocard. aut. 7.

2.

ABELMEA, villula inter Neapolim & Schytopolim. Hieron. in loc. Hebr.

3.

ABELMEVLA, Hieron. Abelmaula, vrbs inſignis; iuxta quam Ioſue pugnauit; Solomon vni ex principibus ſuis regendã dedit. fuit etiam patria hęc Helizęi prophetæ.

Iud. 7. 3. Reg. 4. 19. Hieron. in loc. Hebr.

4.

ACRABATA vrbs, vna ex vndecim Iudææ toparchijs, ſorte tertia; a qua Acrabatena ſeu Acrabitena toparchia & regio nomen habet: terminus eſt Samariæ: quemadmodum & Hieronymus confinium Amorrhæorum Acrabatene vocari docet; de quo loco nõ exterminauit alienigenas tribus Nephtalim, vt in Iudicum libro ſcriptũ eſt. Hanc Simon Gioræ filius tyrãnide oppreſſit, atque ex ea pulſus eſt ab Anano Pontifice. Huius multa apud Hieronymum & Ioſephum eſt mentio.

Ioſeph. 2. bell. 11. 25. 28. & 3. bell. 2. Hieron. in loc. Hebr. Ioſeph. 8. bell. 7.

5.

ADADREMMON, vrbs iuxta Iezrahelem, in campo Mageddo, quæ hodie vocatur Maximianopolis; apud quam Ioſias rex iuſtus occiſus eſt a ſagittarijs Nechao regis Aegypti: de cuius morte magnus eo loci planctus fuit, qualem Chriſto crucifixo futuram in Ieruſalem prophetat Zacharias.

2. Par. 35. Zach. 12. & ibi Hieron. & in Oſe. 1.

6.

ALEXANDRIVM, caſtellum elegãs, in mõtis vertice ſitũ; quo ſeſe receperat metu Pompeij Ariſtobulus, ac diu tergiuerſatus, tandem Pompeio tradidit. ſitum eſt autem iuxta Coreas & Machærũtem, in finibus Arabum: quod cum Alexander Ariſtobuli filius munitionib⁹ firmaſſet aduerſum Romanos, obſidione coegit ad deditionem Alexandrum, arcemque diruit; quam denuo Roma elapſus munire conatus Ariſtobulus, prohibetur à Gabinio; tandem per Pheroram, Herode fratre iubente, denuo conditum eſt; atque inibi Mariamnem vxorẽ ſuam depoſuit, cum Rhodum ad Cæſarem Auguſtum abijſſet: quemadmodum & pecunias loco illi munitiſſimo credere conſueuerat.

Ioſeph. 13. antiq. 22. & 14. antiq. 6. 14. ant. in 11. 12. 24. Ioſeph. 15. antiq. 7. 16. ant. 11. & 1. bel. 5. 6. 12. 17.

7.

ANER, ciuitas Leuitarum, ſic nominata ab Aner vno de pueris Abrahæ, qui ibi habitauit & ſepultus eſt. Geneſ. 14. 1. Para. 6. & ibi Hieron.

8.

ANTIPATRIS, ſiue Antipatrida, prius Capharſalama, Græcè Capharſarama dicta, vrbs pulchra & amœna, ſita in optimo campo diuite arboribus & fluminibus, amne circumfluente ipſum oppidũ, & luco circũdante pulcherrimarum arborum. Iuxta hãc cum in pręliũ exiuiſſet Nicanor, à Iuda Machabæo ſuperatus eſt. Hanc rex Iudææ Herodes extruẽs, à patre ſuo Antipatro Antipatridem nominauit, cùm elegiſſet locum huic vrbi idoneum, & campum Capharſaba, optimum ſcilicet totius regni. Ad hanc Paulus Apoſtolus a Ieroſolymis, 470. militibus ſtipatus, captiuus deductus eſt. Habuit temporibus Chriſtianorum Epiſcopum. Dicit eam Tyrius Ioppenſi conterminam, vrbem maritimam, tunc quidem Arſur, olim Antipatrida dictam, obſeſſam à duce Godefrido, & tũc relictam inopia obſidionem, poſt a rege Balduino mari terraq; circumuallatam, dedentibus ſeſe metu oppidanis, occupatam. hodie villam eſſe, quæ Aſſur dicatur, ſcribunt Brocard. & Breid vbi quondam fuerit hoſpitalis Fratrum S. Ioannis.

1. Mach. 7. Ioſeph. 16. antiq. 5. & 1. bell. 16. Actor. 23. Wil. Tyr. 14. bell. 12. 9. bell. ſacr. 19. 10. bell 6. 14. & 22. Vitriac. cap. 28. & 100.

9.

MONTES iuxta Antipatrida. Ioſeph. 1. bel. 4. 2. bel. 23. 24. & 5. bel. 4.

IO.

ASEPHON, & Aſophon. Hic Ptolomæus Lathurus Alexandrum Iudæorum Regem

gem magna clade proſtrauit. Ioſephus 13. antiquit. 19.

11.

ASER ciuitas; nunc demonſtratur villa, deſcendentibus à Neapoli Scytopolim, in decimoquinto miliario, iuxta viam publicam, & reſpicit Sichem.

Ioſ. 17. 3. Reg. 4. Hieron. in loc. Hebr.

12.

BALAAM, ciuitas Leuitarum. 1. Paral. 6.

13.

BETHSAN, quæ & Berſan, Bethſean, & Nyſa; poſtea à Schytis inſtaurata illuſtriſſimè, & habitatã, Græcè Schytopolis, hoc eſt, Schytarum ciuitas appellata eſt: cuius apud Hier. & Ioſep. frequens eſt mentio. vrbs Decapoleos maxima, ſita in planicie & campo magno, & delicato valde, inter montem Gelboe & Iordanẽ, à quo medio miliario diſtat. Ex hoc oppido tribus Manaſſe accolas priſtinos non potuit expellere. nominat illam ſcriptura interdum domum San, quod in noſtra lingua interpretatur inimicus. In huius muro ſuſpenderũt Philiſtæi cadauera Saul & filiorum, in monte Gelboe occiſorum. Meminit & ſingularis cuiuſdam Schytopolitanorum crudelitatis Ioſephus, qui coactos ſuos Iudæos contra tribules arma ſumere, mox immaniſſimè trucidarunt, cum per ipſos viciſſent. Cæterùm Hierony. duas Bethſan facit: alia eſt, inquit, Bethſan in Iudicum, alia in Ioſue. Sunt qui dicant confinium eſſe Ephraim à Manaſſe, & vrbem Manaſſes in Iſachar. Fueratque hic quodam ſedes archiepiſcopalis, quæ habebat ſub ſe Epiſcopos nouem: erat enim metropolis tertiæ Paleſtinæ, cuius nobilitatis argumenta ædificiorum ruina priſtinorum, & multo marmore, quod in refractis ædificijs inuenitur, eſt colligere. Nunc verò ad nihilum redacta, raro incolitur habitatore, ſolo oppidulo, quod in paludibus ſitum eſt, paucorum habitatorum reſeruato. àt tempore Vitr. quemadmodum & Tyrij, ſedes tranſlata erat in Nazareth, propter reuerentiam loci, & natiuitatis Dominicæ, quæ vnam tantùm habebat ſuffraganeam epiſcopem Tiberiadenſem.

3. Reg. 4. 1. Par. 7. 8. 1. Mach. 5. 12. 2. Mach. 12. Ioſ. 17. Iud. 1. Brocard. Breidenb. VVil. Tyr. 13. bell. 18. Ioſeph. 3. bell. 2. 14. & 16. Benedict. 1. Reg. 31. Hieron. in loc. Hebr. 1. Reg. 31. 2. Reg. 21. Ioſeph. in vita ſua. In queſt. Hebr. in Paral. VVil. Tyr. 14. bell. 12. VVil. Tyr. 22. bell. 16. 26. Vitr. c. 56.

14.

BETHACÀD, vicus Samariæ; ad quem venit Iehu rex Iſraël. ſitus eſt in latiſſimo campo, Hier. non amplius quindecim millibus à Legionis oppido ſeparatus; pro quo Aquila interpretatur domus curuantium; Symmachus, domus ſingulorum, eò quod anguſtus & humilis introitus ſingulos tantùm, nec ipſos ſtantes ingredi ſuſtineret. Hieronymus in loc. Hebr.

15.

BETHAGAN, via per quam Ochoziam fugiſſe legimus. Hieronymus in loc. Hebraicis.

16.

BETHAVLA, vicus in Aulone. Hieron. in loc. Hebr. decimo à Scytopoli miliario contra Auſtrum.

17.

BETHBERA, ciuitas iuxta Iordanem, à Gedeone expugnata. Iud. 7.

18.

BETHSECA, quæ & Bethzecha, ciuitas, alij vicum volunt fuiſſe. quò cùm applicuiſſet Bacchides, comprehendit multos ex eis, qui ad ſe confugerant, & quoſdam de populo mactauit, & in puteũ magnum proiecit.

Iud. 7. 1. Mach. 7.

19.

BETOANEA, Bathanea, in quintodecimo à Cæſarea lapide, in qua dicuntur lauacra eſſe ſalubria; quam tamẽ in tribu Aſer ponit, dicitque in monte ſitam Hiero. in loc. Hebr. lit. A. B.

20.

BEZECH, vrbs regis Adonibezec, à Ioſepho Balam dicitur; ſita ad Iordanem, vbi recenſuit copias ſuas Saul, quæ metu regis ex tota Iudæa eò confluxerant numeroſæ. Sunt & hodie, ait Hierony. duæ villæ nomine Bezec vicinæ ſibi; in decimo ſeptimo lapide à Neapoli, deſcendentibus Scytopolim: videtur eadem eſſe cum illa, quam recenſuimus in Iuda ſupra.

1. Reg. 11. Ioſeph. 6. antiq. 5. In lo. Heb.

21.

CANE, in tribu Manaſſe. Hieron. in loc. Hebr.

22.

CAESAREA Paleſtinæ, maritima, & Stratonis prius πύργος, hoc eſt; turris Stratonis vocata. Hanc quidam indicãt à Plinio dictam fuiſſe Apolloniam; Ptolomæus tamen inter turrim Stratonis, & Ioppen Apolloniam locat, veluti diuerſam: Poſtremùm Flauia Colonia à Veſpaſiano vocata fertur. vrbs fuit munitiſſima, maxima & opulentiſſima. Cingitur ab Occidente mari magno, ab Oriẽte palude quadam dulci & profunda, in qua eſt multitudo Crocodilorũ, vt auctor eſt Breidenbac. Hanc Herodes, metu defectionis Iudæorum, toti genti quaſi arcem impoſuit: deſcripta enim magnificè eius forma, totã ædificijs marmoreis exornauit accuratiſſimè, tam regijs palatijs, quàm priuatorum ciuium ædibus, & quod fuit operoſiſſimum, portum addidit, (cui nomen Sebaſtus, ita ab Herode appellatus in honorẽ Cæſaris,) tutum à tempeſtatibus, magnitudine Pyræo parem, admirandum ſtructura, eò magis, quod omnis illa materia aliunde aduehi debuerit. Proiectis autem in mare molibus deſuper turrẽs impoſuit, quarum maximæ & pulcerrimæ Druſus nomen; à Druſo Cæſaris priuigno defuncto.

Ioſeph. 13. ant. 18. 21. & 14. ant. 8. & 11. ant. 10. 12. 13 & 16. antiq. 1. & 20. ant. 13. & 1. bell. 3. 5. 16. Brocard. in præfat. deſcript. locor. terræ ſanctæ. Breidenb. Ioſeph. 17. ant. 6. & 1. bell. 20.

circum

circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extāte in medio tumulo, in quo templum Cęſaris à longè conſpicuum, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen vrbi Cæſareæ, in qua etiam cloacæ ſubterraneæ admirādæ, ad recipiēdam ex mari aquam in æſtu vrbi ſubluendæ, & ad deferēdam in mare purgamentorum proluuiem & imbrium. Extruxit etiā theatrum ibi & amphitheatrū, vnde late proſpectus in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum ſpacio abſoluta ſunt. Perfecta autē Cæſarea in eius dedicatione magna fuit celebritas magno apparatu, maximis ſumptibus, abuſque Italia in hunc vſum petitis, quæ eo facerent instituti ludi Quinquennales dicati Augusto. Fuit, vt Ioſephus ait, ciuitas Iudææ maxima, & quę maiorem incolarum partem Græcos haberet. Non longe a Cæſarea fluuius erat, qui de paludibus eidem vrbi adiacentibus defluebat. Hic cùm Herodes Agrippa quinquennalia celebraret, neque adulatores compeſceret, qui Deum ſalutabant, fulgore veſtis perſtricti, ab angelo percuſſus interijt. In hac Cornelius centurio a Petro Apoſtolo baptizatus, primus in ea Epiſcopus fuiſſe traditur. In hac Philippus Apoſt. domū habuit, in qua & habitauit cum quatuor ſuis filiabus virginibus, prophetiſſis. Hic Agabus propheta zona Pauli ligatus eſt, atque ipſe Paulus in prætorio Herodis ſeruatus, coram rege Agrippa & Fœlice præſide, ac biennio detentus in vinculis à Feſto Cæſarem appellauit. Cùm Chriſti fidem ſuiſſet amplexa, habuit Epiſcopum: nominat huius Epiſcopos B. Hieronymus Theophilum, Euſebium diligētiſſimum bibliothecæ diuinæ cum Pamphilo martyre perſcrutatorē, Acacium Μονοφθαλμον, Euzoiū, Gelaſium. Habuit ipſa Sedes Archiepiſcopū poſtea, vt patet ex Tyrio, & habuit ſub ſe Epiſcopatus viginti. Atq; hoc loci Marinus à Theoteeno eius loci Epiſcopo confirmatus, martyrium pro Chriſto amplexus eſt. Poſt a Balduino Rege, ferentibus opem Genuenſibus, recuperatam ſibi ſubiugauit; carebat tum portu. Cæſarienſis Epiſcopi titulo nunc vtitur ſuffraganeus Senonenſis in Gallia; fortè Pariſienſis. deſcribūtur Scopuli iuxta Cæſaream Paleſtinæ. Ioſeph. 1. bel. 16.

Ioſeph. 16. antiq. 5. — Ioſeph. 3. bel 14. & alibi. — VVilb. Tyr. 7. bel. ſacri 22. — Ioſeph. 19. Antiq. 8. — Actor. 12. — Actor. 10. — Hieron. in epiſt. a. Paulę. — Actor. 21. — Actor. 23. 24. 25. — Hieron. in lib. de Viris illuſtr. — VVilb. Tyr. 10. bell. 12. & alibi. — Niceph. Cal. 6 hiſt. Eccleſ. ca. 13. — Vitriac. ca. 24. — Fretel. — VVilb. Tyr. 10. bel. ſacri 15.

23.

CAPHARNAVM, oppidum maritimum prope Cæſareā, aliud ab illo, cuius in Euangelio fit mentio. Tyr. 10. bel. 26. Vitr. 42. ca.

24.

CONVALLIS illuſtris, quę & Vallis Saue, & Vallis Regis, Ioſepho Campus regius dictus, propter ſui fertilitatem & amœnitatem. Hodie Aulonem Palæſthini nominant: ſeptuaginta tranſtulerunt pro valle cāpum. Incipit à mari Galilææ à Bethſan, & extenditur per totum deſcenſum Iordanis vſq; ad mare mortuum, eratq; illuſtriſſima priuſquam Dominus ſubuerteret Sodomā & Gomorrham; quæ medio Iordane irrigabatur, ſicut paradyſus Domini, & ſicut Aegyptus.

Geneſ. 12. 14. — 2. Reg. 18. — Brocard. — Breid. — Hieron. epiſt. ad Euagrium. — Geneſ. 13. — VVil. Tyr. 9. bell. ſac. 15.

25.

CORE A, Coreas, vrbs. Ioſep. 14. ant. 6. 10. & 1. bel. 5. & 5. bel. 4.

26.

DO R, Dora, Ador, Græcè Adora, Hebraicè Naphath-Dor, ſiue Dor Nephath, hoc eſt, maritima, vel littoralis, vrbs quondā muniti ſſima & potētiſſima; cuius Regem occidit Ioſue; quam ætate Machabæorum Rex Antiochus terra marique obſedit, cum centum & viginti milibus peditum, & octo milibus equitum. Erat inibi ſinagoga. tempore Hieronymi deſerta erat, ſita in vndecimo, alij volunt in nono, miliario Cæſareæ pergentibus Ptolemaidem. Eſt & Nephat, eodem autore, ciuitas vnius principis Solomonis. Habuit tempore Chriſtianorum epiſcopum, qui erat ſub metropolitano Cæſareenſi.

Ioſ. 11. 12. 17. — Iud. 1. — 3. Reg. 4. — 1. Paral. 7. — 1. Mach. 13. 15. — Ioſeph. 13. antiq. 9. & 19. antiq. 6. & 15. antiq. 12. — VVilb. 10. bel. 16. — VVilbel. Tyr 14. bel. 12.

27.

REGIO, ſeu Prouincia Dor. Iud. 11. 12.

28.

DRVSVS, turris pulcerrima in honorē Druſi Cæſaris priuigni, immaturo fato defuncti, in portu Cæſareæ ab Herode exædificata. Ioſeph. 15. antiq. 12. & 1. bell. 16.

29.

ENDOR ciuitas. Ioſ. 17.

30.

ENNON, hoc eſt, fons: oppidum erat in octauo lapide Scytopoleos ad meridiem, non longè a Iordane contra Salim; vbi baptizabat Ioannes, quod ibi aquæ multæ eſſent. Aetate Hieronymi adhuc ſupererat.

Ioan 3. — Hieron. in loc. Hebr.

31.

EPHRA, ciuitas Gedeonis, in qua habitauit & ſepultus eſt: cuiꝰ ſub nomine Ephraim fit mentio. iuxta hanc ara erat & lucus Baal, quem deſtruxit Gedeon; erat & lapis vnus, ſuper quē Abimelech occidit ſeptuaginta ſeptem fratres ſuos. Erat etiam δρῦς, hoc eſt, quercus in Ephrata, vnde fuit Gedeon. Prope Ephra angelus Domini ſub quercu apparuit Gedeoni, ibique Gedeon Deo ſacrificauit, & lucum Baal deſtruxit, ac diuinitus accepit ſignum victoriæ in vellere. Iudic. 6.

Iud 6. 8. 9. — 1. Reg. 13. & ibi Benedictus. — Oſee 10. — Iud. 9. — Hier. in lo. Heb. lit. D.

32.

GABE, oppidum in decimoſexto miliario Cæſareæ. Hieron. in loc. Hebr.

33.

GABER, vrbs vicina Mageddo; in cuius aſcenſu rex Ochozias vulneratus eſt. 4. Reg. 9. & ibi Bened.

34. Gal

34.

Ioſ.12. Hier.in lo. Hebr.

GALGAL vrbs regalis, Hieronymo dicta Gelgel; in qua habitabant Goim, hoc eſt, gentes; cuius Regem occidit Ioſue, vrbemque cepit. Tempore Hieronymi oſtendebatur villula, nomine Galgalis, ab Antipatride in ſexto miliario contra Septentrionem.

35.

GETHREMMON, vrbs Leuitarum. Ioſ.21.

36.

Ioſep 3. bel.2. Brocard. Breidenb. Fretel.

GINAEA, vicus in planicie poſitus, a quo Samaria incipiens, in Acrabatenam deſinit toparchiam. ſcribunt etiam alij oppidum munitum eſſe, ſitum in pede montis Ephraim, quod Ginnin, aliàs Gelim, ſeu Gelim dicatur; vbi terminetur Galilæa, & incipiat Samaria.

37.

IAPHIE montes, tendunt à Ioppe vſq; Doram; id nominis ab ipſa, vt videtur, Ioppe, quæ aliquando Iaphie, acceperunt.

38.

Ioſ.17. Iud.1. 4.Reg.9.

IEBLAAN, vrbs valida & potens; cuius habitatores initio non potuit delere tribus Manaſſe. eſt contra Gaber & Mageddo.

39.

IEMNI pagus, in quo, vt quidam volunt, Chriſtus mundauit decem leproſos. Luc.17.

40.

Ioſ.17.19. 1.Reg.29. 2.Reg.2.4.

IEZRAEL, vrbs regalis, &, vt Hieronymus vult, metropolis decem tribuum, terminus eſt tribus Manaſſe, & Iſachar; ſita in pede montis Gelboe ad Occidentem, inſigni ſpecula & turre ſpectabilis, vnde indicium fit accenſo igne aduerſus hoſtem: ipſaque vrbs pulcrum habet proſpectum per totam Galilæam, vſque ad Carmelum, & montes Phœnicis, montemque Tabor & Galaad, & vltra Iordanem.

3 Reg.4. 18.21. 4.Reg.8.9

In hac Iezabel, obiecto falſo crimine, fecit lapidari Naboth, quod eius vineam concupiuiſſet Achab maritus ſuus, & ille nollet vendere hæreditatem patris: vnde & ipſa iuſſu Iehu regis Iſrael de feneſtra, vel porta huius vrbis præcipitata eſt; quam equorum vngulæ contriuerunt, contritam dilacerauerunt fruſtatim canes. Iuxta hanc occiſus eſt Ioram rex Iſrael: eſtque huius crebra mentio in libris ſacris.

Oſee 1. & ibi.Hieron. 2.Par.22.

Hodie prægrandis eſt vicus, ait Hieronym. in campo maximo, inter Schytopolim & Legionem: ſuitq; terminus Iſſachar, iuxta Maximianopolim. prope quam ſunt campi latiſſimi, & vallis nimiæ vaſtitatis, quæ plus quam decem millibus paſſuum tenditur: vbi commiſſo certamine ab Aſſyriis cæſus eſt Iſrael.

Brocard. Breidenb.

Ante vrbem temporibus Brocardi & Breidenb. oſtendebatur adhuc ager Naboth Iezrahelitæ, & tum vocabatur Zaracin, ſiue Zanachim, & habebat vix domos XXX. VVilhel. ait, illam vocatam vulgari appellatione paruum Gerinum.

Tyr.22. bell.26. Vitria.ca. 49. Fretell.

41.

MACHMATA, quæ & Machmeth, aliàs Aſer-machmath, vrbs. Ioſ.16.17.

42.

MACOTH. Hieron. in loc. Hebr.

43.

Ioſ.12.17. Iud.1.5.

MAGEDDO, vrbs Heroica & præclara, ſita iuxta aquas in campo magno, cui & nomen dedit. Hanc alij collocant in tribu Iuda, fortaſſis non æque accommodate ad rationem hiſtoriæ. Huius Regem occidit Ioſue, vrbem tamẽ occupare non valuit initio, quam Solomon poſtea reſtaurauit.

3.Reg.4.9. 4.Reg.9. 23. 1.Par.7.

In hac mortuus eſt Ochoſias rex Iudæ, quem Iehu rex Iſrael vulnerauerat in aſcenſu Gaber, eo ipſo tempore, quo etiam Ioram Regem Iſrael ſagitta interfectum proiici iuſſit in agrum Naboth Iezraelitæ.

4.Reg 23. Brocard. Breidenb. Fretell. Iud.5.

Occiſus etiã in Mageddo fuit piiſſimus Iudę rex Ioſias, quem inde ſublatum ſepelierunt in Ieruſalem, in ſepulcro ſuo. Nunc Sub-imbre, ſiue Subube vocatur. Quemadmodum campus, de quo iam diximus, ſic & aquę, ab vrbe nomen Mageddo acceperunt.

44.

1.Par.8. Brocard. Breidenb.

MANATH, Manaath, Manathath, vel Manerith, nomen regionis, nunc Cato dicta, caſtrum fortiſſimum; in quo præſidium militum potuerunt contra caſtrum Peregrinorum Sarraceni, quando ipſum expugnauerunt. fuit autem ſub monte Ephraim ſitum, non longè à monte Saron.

45.

NAIS & Ginais, vicus Samariæ, in via Ieruſalem, in campo magno ſitus: in quo Samaritæ occiderunt multos Galilæos, accedẽtes Hieroſolymam ad feſtum; vnde magna ſeditio orta eſt inter Iudæos & Samaritanos. Ioſep. 20. antiq. 7.

46.

Ioſeph. 2. bell. Iud.c. 14. & 22.

NARBATA ciuitas & regio quædam, in quam Iudæi Cęſarienſes, Cæſarienſiũ violentia compulſi, libros legum ſecum rapientes ceſſerunt: dirempta eſt a Cæſarea ſtadijs LX. Hic poſtea miſit equites Ceſtius Romanorum dux, qui magna indigenarum multitudine perempta, vicos Narbatene toparchię igni dederunt.

47.

NEMORA Iordanis, iuxta fluuium, Ioſephus decimo tertio antiquitatum 1.4. Reg.6.

48.

NOPHETH, ciuitas. Ioſ.17. Hieronym. in loc. Hebr.

49.

Ereidenb. Vrtruac.ca. 56. PALVS Cæſareæ, dulcis & profunda, ſcatens piſcibus, ab Oriente adiacet Cæſareæ Paleſtinæ. In hac multitudo crocodilorũ eſt.

50.

3.Reg.18. MONS Abdiæ, ſeu Prophetarum. In huius montis duabus ſpeluncis, perſecutionis & famis tempore, Abdias, diſpẽſator domus Achab regis, centum prophetas Domini Hieron. in Epitaph. abſcondit, & aluit eos pane & aqua: ideoq; poPaula, & ſtea accepit gratiam prophetalem. Oſtendeepiſt. ad bantur adhuc tẽpore Hieronymi, ideoq; PauMarc. & in la, ſicut erat inualida, eò etiam aſcendit. Abdia 1.ca.

51.

Ioſ. 17. Deut. 2. RAPHAIM gigantes, populi ſunt, quos Moabitæ Emim, Ammonitæ Zonzommim vocant, populus magnus, multus & proceræ longitudinis, ſicut Enachim.

52.

Geneſ.14. Hier. epiſt. ad Euag. et in lo. Hebr. Et an in Geneſ. 33. SALEM, quæ & Salim. Ex veteribus Hebræorum Rabbinis docet Hieronymus, non videri hanc eſſe Hieruſalem, quod nomen ipſum demonſtret, ex græco hebraicoq; compoſitum, ſed oppidũ iuxta Scytopolim, quod vſq; hodie appellatur Salem; vbi oſtenditur palatium Melchiſedec, ex magnitudine ruinarum veteris operis oſtendens magnificentiam. de quo in poſteriore parte Geneſeos ſcriptum eſt: Venit Iacob in Socoth, & tranſiuit in Salem ciuitatem regionis Sichem. Erat etiam Ioannes baptizans in Ennon, iuxta Salim. Hinc Sulamitis propriè dicitur, qui habiCan. 6.7. tat in Salem, quaſi Salamitis. Eſt etiam nomẽ loci Salim 1. Reg.9. Prope Salim erat Ioannes baptizans, Chriſto id temporis baptizante in Iudæa. Ioan.3.

53.

Ioſeph.3. bell.Iud.2. SAMARIA, quæ & Samaritis & Samarienſis regio, media inter Iudæam & Galilæam ſita eſt. incipiens enim à vico Ginæa, in Acrabatenam definit toparchiam, ſed natura nihil à Iudæa diſcrepat: nam vtraq; montoſæ ſunt, & campeſtres, agriſque colendis molles & opimæ, nec non arboribus plenæ, pomiſq; tam ſylueſtribus, quàm manſuetis abundant, eò quod natura ſunt aridæ, imbriumq; ſatis habent: dulces autem per eas ſupra modum aquæ ſunt, bonique graminis copia; præter alias earum pecora lactis abundant, quodque maximum virtutis atque opulentiæ ſpecimen eſt, vtraq; viris referta eſt.

54.

SARTHAN, locus eſt ad radices Iezrahel. 3.Reg.4.7. Hier. in loc. Hebr.

55.

TANAC, ſiue Thanach, quæ & Thenach, vrbs magna & potens: cuius Regem occidit Ioſue; vrbem tamen expugnare initio nõ potuit, ſed expugnauit poſtea: eſtq; data Leuitis. iuxta quam Debora aduerſus Siſaram dimicauit. Hanc regebat vnus ex principibus Solomonis. Eſt villa nunc prægrandis, diſtans à Legione tribus milibus. Ioſ.12.17. 21. Iud.1.5. 1 Par 7. 3.Reg.4. Hieron. in loc.Heb.

56.

FONS Taphuæ. Ioſ.17.

57.

TERRA Taphuę, habet montes altiſſimos, quorum vnus maximè excellit, protenditur vſq; ad Iordanis campeſtria. Ioſ.17. Brocard. Breid.

58.

TORRENS Taphuę. Ioſ.16.17.

59.

THEBES, vrbs olim inſignis, ſita in ſolo mirum in modũ fertili: cuius ciues Thebitæ, Thebes Aegypti, Thebæi, Thebes Græciæ dicuntur, & Thebani. Hac vrbe capta Abimelec Rex, dum turrim eius mediam aſcendere nititur, deſuper fragmẽto molæ ictus, interiit. Nunc vero ruinarum tantum reliquiis quid olim fuerit, oſtendit. Ad ſiniſtram, ait Brocardus, fontis Iacob ſunt ruinæ magni oppidi, vbi cernuntur lapides marmorei & integræ columnæ, aliaq; magnorum & collapſorum palaciorum indicia. locus quoq; ipſe mirum in modum eſt fertilis, & ſolum fœcundum. Diſtat ab his ruinis Neapolis vno ſtadio; putoq; fuiſſe oppidum Thebes: vt ipſe Brocardus videatur huius nominis aliam ponere iuxta mõtem Garizim. Eſt aut, vt ait Hieronymus, vſque hodie vicus nomine Thebes, in finibus Neapoleos, pergentibus Scytopolim, in decimotertio eius lapide. Iud.9. 2.Reg 11. Hieron. in loc.Heb. Brocard. Breiden.

60.

THERSA, vrbs heroica in alto ſita monte. Regem huius capta vrbe occidit Ioſue. Hac reges Iſrael pro regia vſi ſunt adulq; extructionem Samariæ. Ioſ.12. 3.Reg.14. 15.16. 4.Reg.15. Brocard. Breidenb.

61.

HIC Ionam tempeſtate naui eiectum, cete in mari degluticns, die tertio viuum in terram euomuit. quo myſterio Chriſtum repręſentabat, qui tribus diebus & noctibus in corde terræ fuit. Ionę 1.

62.

XALOTH, vicus, qui in magno campo poſitus eſt. eſtq; Galilęę interioris terminus verſus meridiem. Ioſep.3.bel.Iud.2.

M. Dimi-

DESERTVM
SYRIÆ PARS. 93
Coele Syria. 37
Sijria Soba.
Soba. 87
Palmirena ſolitudo
Palmira 73
Canath. 29
Hermon mons qui et Sanir. 58
ARABIÆ DESERTÆ PARS. 12
Terra
Adrach.
Adrach. 6
Campeſtria
Medan. 76
Batanæa
Regio. 14
Gaulonitis Regio.
54
REGNVM
TERRA
Terra
Hus. 95
DIMI DIA TRI
Argob
Regio.
TRA CHONITIS RE
Geſſuri Regio.
57
Geſſur. 57
Gerſon. 56
Aram. 43
Selcha. 84
Amana
mons 7
Baalhermon. mons
22
Sardinella
Damaſcus
40
Damaſci 40
Sijria
Machati
Regio
65
Auranitis
Regio.
21
Machati 65
Trachonitidis. 100
Aqua Merom
Vadum Iacob
TRIBVS
Reblata
Helon
Sephama
Tichon
DIMIDIA TRIBVS
hoc eſt, ea Terræ Sanctæ pars,
dimidia tribus in regionis
Miliaria vnius

ARABIAE DESERTÆ PARS . 12
ARABIAE . 43
Edom . 83
Galaad mons. 50
Terra Galaad. 51
23
Quercus Baſan 24
Regio Ga malitica
BA
BVS
MANASSE
GIO . 97
SAN
GAN
TUM.
Regio Gera ſenorum
Deſertum
Mare Galilææ.
Bethſaida
Tiberias Cenereth
Caphernaum
PARS TRI: BUS GAD.
PARS TRIBUS ZABVLON.
PARS TRIBVS ISACHAR.
MANASSE
quam Manaſsæ
ne obtinuit .

NAPOLI

M.

Dimidia Tribus Manaſſe vltra Iordanem, & confinia eius.

I.

MANASSE, primogenitus Ioſeph, tribum, vt diximus, diuiſam habuit, cuius dimidia pars, cùm virorum pecorumque numero abundaret, vnà cum tribub⁹ Gad & Ruben a duce Moyſe trās Iordanem poſſeſſionem ſibi dari petijt. Cui Moyſes ea lege, vt cęteris tribubus in expugnatione terræ promiſſionis opem ferrent, morem geſſit. eique dimidiam partem terræ Galaad, vniuerſamque ditionem Og regis Baſan, quæ longitudine à Manaim vrbe torrenti Iaboc adiacēte, vſque Baal hermon & confinia Damaſci. latitudine verò à Galaad, Seir, & Hermon montibus, vſque mare Galilęæ & Iordanem extenditur, pro hæreditatis ſorte conceſſit.

Num. 32. Ioſeph. 4. antiq. 5.
Num. 32. Ioſ. 13. 14. 17. 1. Par. 5. Ezech. 47.

Hæc regio ſexaginta ampla & egregiè munita habens oppida, camporumque diues, graminis vbertate cæteras vltra Iordanē terras longè ſuperabat. De cuius natura, plura in dictione Baſan dicturi ſumus.

Ioſeph. 4. antiq. 4. Mat. 24.

Loci dimidiæ tribus Manaſſe trans Iordanem.

2.

ABANA, Hebræis Amana, aliâs Aman & Amma. limpidiſſimus & iucundus Damaſci fluuius eſt. qui in Decapolitana regione è radicibus montis Libani exortus, Meridionale ac Occidentale vrbis Damaſci latus alluit. indeque per planiciem Archadob defluens, in mare Syriacum effunditur.

4. Reg. 5. Hieron de loc. Hebr. lit. A. Fretell. pa. 6. Nig. geogr. Aſ. com. 4.

3.

ABELA. ciuitas vini fertilis. quæ, vt Hieronymus inquit, duodecim à Gadaris miliaria, Orientem verſus, diſtat. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

4.

ABELA, ciuitas alia, in Phœnice inter Damaſcum & Paneadem. Hiero. vbi ſupra.

5.

ABILA, ciuitas ad Septentrionem vrbis Aſtaroth. Hieronymus de loc. Hebra. litera A.

6.

ADRACH, ſiue Hadrach, aliâs Adra, Adraon, & Adratum, Cæleſyriæ oppidum eſt, à Boſtra viginti quinque millibus diſtans. à quo etiam adiacens regio, Terra Adrach nūcupatur. de qua Zach. prophetauit Poſt Chriſti tempora vrbs hæc Epiſcopali ſede cohoneſtata, Archiepiſcopo Boſtrenſi parebat. Atque quo tempore Occidentales Chriſtiani rerum in Palæſtina potiebantur, etiam vulgo Ciuitas Bernardi de Scampis dicta fuit.

Zach. 9. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. Ptolo. Aſ. tab. 4. Nig. p. 505. Tyr. bel ſa. li. 14. c. 14. & lib. 16. cap. 10.

7.

AMANA, qui & Amanus, cuius Salomon in Canticis meminit, mons altiſſimus eſt trans Iordanem iuxta Libanum, Hermon & Sanir montes ſitus. Sunt tamen qui Salomonē de alio eiuſdem nominis monte, qui Ciciliam a Syrià ſeparat, loqui exiſtimant.

Cant. 4. Lira. ibid. Hieron. de loc. act. Apoſt. lit. C. & in Eze. 47. Plin. 5. na. hiſt. 22.

8.

AMATHA, villa in vicinia vrbis Gadaræ in monte ſitæ. ad cuius montis radices aquæ calidæ erumpunt, balneis deſuper ædificatis. quæ ad ſarciendam corporum valetudinem ſunt commodæ. Geneſ. triceſimo ſexto capite. Hieronymus de loc. Hebraicis liter. A. & G.

Herold cō. bel. ſa. li. 2. c. 15. & 12. b. cap. 9.

9.

AMATHVS, villa, inquit Hieronymus, trans Iordanem, in viceſimo primo miliario ciuitatis Pellæ ad Meridiem. Ioſepho autem etiam caſtrum eſt, omnium quæ ad Iordanem ſita ſunt, maximum & munitiſſimum. vbi Theodorus Zenonis filius precioſiſſima quæque bonorum ſuorum depoſuerat. Hoc Iudæorū rex Alexander Iannæus expugnauit, ac Theodori theſaurum diripuit.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. Ioſeph. 13. anti. 19. & 14. ant. 11. Item 1. bel. 3. & 12.

10.

ANTILIBANVS. Omnis regio, vt inquit D. Hieronymus, quæ eſt ſupra Libanum ad Orientalem plagam reſpiciens, circa regionem Damaſci, quæ cecidit in ſortem tribus Manaſſe, Antilibanus appellatur. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A.

11.

ANTIOCHI pharanx ſiue vallis, ciuitas eſt, quam Alexander Iannæus Iudæorum rex armorum vi in ſuam poteſtatem redegit. Ioſephus decimo tertio antiquit. 21. & 1. bell. 4.

12.

DESCRIPTIO ARABIAE.

ARABIA, Hebraicè Harab, Hereb, ſeu Ereb, regio gentium nulli poſtferenda, ad Orientem Paleſtinæ ſita, amplitudine longiſſima eſt. quæ, Hieronymo authore, gentes habet multas: Ammonitas puta, Moabitas, Idumæos, Saracenos, alioſq; quàm plurimos.

Plin. lib. 6. cap. 28. Hieron. de loc. act. Apoſ. lit. A.

Eſt autem triplex Arabia. vna nempe, Deſerta; altera, Felix; tertia, Petrça: de quibus nũc ordine diſſerendum eſt.

Tyr.bel.ſa. li.13.c.2.li. 21 c.8. lib. 22.ca 5. Vitria. ca. 27. & 96. Broc.in pra fat. deſcri. loc. terra ſ. Breid. ibid. Sal.10. 5. cap 3.

ARABIA deſerta, quæ à recentioribus Arabia prima, atque à noſtri ſæculi hominibus Beriara vocatur, ab Occidente Traconitidi regioni coniungitur. ab Aquilone autem Damaſco contiuus eſt. vnde & Syria Damaſci, ſiue Damaſcena regio, non raro Arabiæ nomine cenſetur. qua parte vlterius à Septentrione, Syria & Meſopotamia; ab Oriente, Babylonia; à Meridie vero, montibus Arabiæ felicis terminatur.

Deſertæ huius Arabiæ metropolis eſt, maxima & antiquiſſima vrbs Boſra. quæ etiam Boſtra & Boſtrum dicitur.

Plin lib.5. cap.10. Ezech.27. Hieron. ibi. & 10.2.cõtra Iouinianum lib. 2. Plin. lib. 8. cap 52.

Deſerta autem hæc regio à re ipſa cognominatur. quod quaquauerſum latiſſima, tota montoſa, arenoſa, ac ſterilis, & verè deſerta ſit: Agnis tamen, arietibus, hœdis, & eiuſmodi animalibus, quæ merica gaudent, teſte Hieronymo, abundat: &, vt ex Ezechiele liquet, Tyri nundinas horum illatione multiplicat. Sed & camelorum fertiliſſima regio eſt, ob paſcuarum eremi latitudinem, aërisque temperiem, quibus hoc animal delectatur.

Porci verò, & ſues, qui glande, caſtaneis, radicibus filicum & hordeo ali ſolent, hîc aut rarò, aut penitùs non inueniuntur: & ſi inuenti fuerint, alimenta non habent, quæ diximus.

Plin. lib.6. cap.28.

Incolarum, qui has ſolitudines rari inhabitant, vita omnis in paſcendis pecoribus verſatur, ac camelorum lacte & carnibus ſemicrudis viuunt. Qui cùm ibidem in tabernaculis agunt, Græco vocabulo à Coſmographis Scenitæ, hoc eſt, tabernaculorum incolæ nominati ſunt. & quòd propter meliora paſcua tentoria de loco in locum transferunt, Græce Nomades, id eſt, vagi dicuntur.

Pli.li.6.ca. 24. & 28. Hier. in lo. act. Apoſt. lit. A. Gene.10. Hiero. ibid. Ioſeph. l. antiq. 12. Pſal. 71. Iob 1. & 6. Iocl. 3. Io. Benedict. in 3. Reg. 10.

ARABIA felix, quæ à neotericis Arabia ſecunda, atque à Saracenis nunc temporis Mamotta nominatur, ad Obeuntem Solem, omnem Ammonitidem regionem complectitur. in qua Rabbath veterem potentemq; Ammonitarum vrbem, metropolim habet. à Septentrione, Arabia deſerta; & ab Auſtro, Arabia Petræa circumdatur. Orientem verò, atque Meridiem verſus, quodam naturæ artificio ad ſimilitudinem atq; magnitudinem Italiæ mari circumfuſa, inter duos Oceani ſinus, Perſici nempe, & Arabici Rubriue maris, peninſulæ forma procurrit.

Arabia hæc, Ioſepho & Hieronymo teſtibus, à Saba filio Chus nepote Cham, etiam Saba, Sabæa, & Hebræis Seba, eiusque incolæ Sabæi appellantur. Ab eodem hoc Saba, inclyta ac auro argentoque præſtans vrbs, huiusque gentis metropolis Saba, in monte excelſo arboribusque pleno ſita, nomen quoque ſortita videtur. quæ pij magnificiq; Regis ac Magi Iaſparis, qui de Arabiæ fructibus dona puero Ieſu attulit, regia olim ſedes fuit: ſexcentis & amplius leucis Gallicis à Ieruſalem diſtans.

Regio hæc, pinguiſſimi vliginoſiq; ſoli vbertate cæteras longe excedit. ac quotannis, vt Strabo ſcribit, bis ſeritur. vrbibusq; & vicis frequens eſt, ac thuris, aromatum, omniumque ſuauiſſimorum odorum copia exuberãs. Ob quæ, vt D. Hieronymus alijq; plures referunt, Arabia ſacra interpretatur. & à Græcis εὐδαίμων, hoc eſt, felix dicitur. Tandem Plinius odoriferam ac diuitem, & beatæ cognomine inclytam appellat. alij porro λιβανοφόρον & ἀρωματοφόρον, id eſt, thuriferam, & aromatiferam, ac odorum fertilitate nobilem nuncupant.

Strabo. Hier. de lo. act. Apoſt. l. A. et quæ. Hebr. in Gene. 25. Plin. lib.5. cap.11.

Nec immeritò. nam fragrantiſſimi optimique thuris tam abundans eſt, vt Diuinis ſacrificijs per vniuerſum terrarum Orbem ſatisfaciat. Thure enim in Dei cultu non tantùm olim Iudæi, & gentes, vt ex varijs hiſtorijs & Sanctorum martyrijs nimis notum eſt, ſed & nos Chriſtiani vbiuis gentium etiamnum vtimur. Hinc Virgilius, quid vnaquæque mittat prouincia ſcribens, ait:

Q. Cur. de reb. geſt. Alexand. mag. lib.5. Ierem.6.

India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.
At Calybes dura ferrum, viroſaq; Pontus
Caſtorea. &c. Ruſum:
Solis eſt thurea virga Sabæis. Et alibi:
Centumq; Sabæo Thure calent aræ.

Virg. 1. Georg. Hieron. in Ezech.27. 1. Aen.

Scribunt certas eſſe familias, quæ ius thura legendi per ſucceſſiones ſibi vendicant, & qui huic rei vacãt, Arabice ſacros vocari. dumq; thuris virgulta incidunt, quod fit in ortu Canis, flagrantibus Solibus, nec funeribus intereſſe, nec mulierum congreſſibus pollui.

Laurent. Corui geographi. c. 6.

Præter thus, cuius habet plurimum, etiam myrrhæ, aloës, caſiæ, nardi, amómi, cinnamómi, cardamómi, piperis, ac omnis generis aromatum feraciſſima eſt. Quorum hîc tanta vbertas eſt, vt Plinio teſte, non alia ibi ligni genera in vſu ſint, quàm odorata. ac loco combuſtibilis materiæ, thuris, myrrhæ, cinnami, caſiæ, aliorumq; aromatum ligno ignem foueant, atq; cibos coquant. Verum cum perpetuus iſte aromatum odor, nimia fragrantiæ ſuæ excellentia ſtuporem ſenſibus inducere ſolet, eum bituminis ſuffitu, & hirci barba leuant. vt recte Plinius dicat, Adeo nullam eſſe voluptatem, quæ non aſſiduitate ſui faſtidiũ pariat.

Plin. li. 12. cap. 17.

Auri quoque & argenti venis ac glebis vſque adeo ſcatet, vt omnis penè gentis huius ſuppellex, alia auro, alia argento ſplendeat. Vendunt & aurum finitimis triplo æris precio, argentum duplo. ac quondam, vt Ezechiel nos docet, in Tyri mercatibus præſtantiſſimas aromatum, auri & precioſorum lapidũ merces proponere ſolebant. quæ hinc in vniuerſum Mundum auehebantur. Precioſiſſimarum ſiquidem ac ſelectiſſimarum gemmarum, Sardonichum videlicet, adamantum, margaritarum, baccarum, aliorumque diuerſi coloris ac clare ſplendentium lapidum, felicis huius Arabiæ terra admodum ferax eſt. Nec terra tantùm, ſed & quod adiacet ei mare huiuſmodi lapidibus affluit. Nam hîc oſtreæ ſeu conchylia capiuntur, in quibus margaritæ naſcuntur & matureſcunt. quæ quòd nullæ duæ indiſcretæ reperiantur, etiam vniones dicuntur. Quarum tam nobilis natura eſt, vt nullo æquari precio poſſit. Vnde de

Ezech.27. Plin. li.37. c.6. & 10. Niger. geogr. Aſiæ. 6.

Cleo-

Cleopatra Aegypti regina legitur, quòd hic inuentam margaritam ducentenis & quinquaginta aureorum millibus redemerit.

Niger vbi ſupra.

Præter hæc omnia varias Arabia felix nutrit feras, leones, pardos, tigrides, equos, mulas, camelorumq; ac elephantorum turmas. Sed & quamplurimos boum & ouium latiſſimas pinguiſſimasque caudas habentium greges, ſicut & toto Oriente huiuſmodi caudis boues atque oues præditi paſſim videntur.

Ex auium numero, ſolùm anſerem & gallinam deſiderant.

Plin. lib. 10. cap. 2. Vitriac. cap. 88. Laurent. Coruin. geogr. c. 16.

Nam, quæ alibi deeſt, ante omnes aues nobilis, & in toto orbe vnica, pulcherrima & celeberrima illa Phœnix hîc ſe continet. Hæc magnitudine aquilæ par eſt, caput pauonis inſtar, plumeo apice cohoneſtatur. facies criſtis diſcernitur, collum auri fulgore reſplendet: reliq verò veſtitrices corporis pēnæ, purpureæ ſunt, vnde & Phœnicis nomen gerit; cauda eius cœrulea, roſeis pennis diſtinguitur. Viuit autem annis ſexcentis ſexaginta.

Tum enim ſeneſcens, præeminētiſſimum quendam eligit ſibi locum; in quo ex odoriferis balſami, cinnamomi, caſię, thuris, variorumque aromatum ſurculis nidum ceu rogū ſibi conſtruit; quem Solis calore alarumque plauſu & agitatione accendens, ſeipſam comburit & in cineres reſoluit. Ex quibus poſtero die vermiculus enaſcitur, qui proximo deinde die pennis veſtitus, fit pullus, ac tertio priſtinam recipit naturam. De hac aue ſic Lactantius luſit.

Conſtruit inde ſibi ſeu nidum, ſiue ſepulcrum.
Nam perit vt viuat, ſe tamen ipſa creat.

Q. Plautio & Sex. Papinio Coss. Phœnicen in Aegyptum deuolauiſſe Cornelius Valerianus tradit, vt habet Plinius.

Geneſ. 25. Ioſeph. 1. antiq. 23. & 2. anti. 9. 11. Hieron. quaſtion. Hebr. in Gene. 25. 2. Par. 12.

Scribit Ioſephus, & poſt eum B. Hieronymus, Patriarchæ Abrahami filios ex Cetura natos, ipſo authore Arabiam felicem, & Troglodyticam regionem occupaſſe. Cuius regionis incolæ, qui totum Arabici Rubrique maris littus vſque ad confinia Aegypti poſſident, Troglodytæ, Straboni autem Trogodytæ, ideò fuêre vocati; quòd in antris & cauernis vitam agerent.

Matth. 2. Pſalm. 71. Iſa. 60. Leo ſer. 1. de Epipha. & 4.

Huius felicis Arabiæ incolæ fuerunt tres illuſtriſſimi pijſſimique illi viri, quos Euangeliſta Magos, Regius pſalmographus, & ſummus Vates Iſaias Reges appellant. tres autem fuiſſe, S. Leo primus huius nominis Pontifex maximus ſcribit. Quorum hæc, vt antiqua traditione ad nos deuolutum eſt, ſunt nomina: Melchior, Baltaſar, & Iaſpar. Hi viſa in Orientis regione, nouæ claritatis ſtella, quæ illuſtrior pulchriorque cæteris ſideribus apparens, in ſe intuentium oculos animoſq; conuertebat, (hāc enim vaticinio Balaam, cuius ſucceſſores erant, exorituram nouerant) eam ſignum diu expectati & nunc tādem nati Regis Iudæorum eſſe intellexerunt. Quem, velut primitiæ gentium, inquirere, adorare, ac precioſis muneribus honorare ſategerunt. Itaq; ſtellam ſequētes ducem, ingenti grege camelorum & dromedariorum terræ Madian & Epha, (quæ Hieronymo teſte, felicis huius Arabiæ regiones ſunt camelorū fertiles, à Madian filio, & Epha nepote Abrahami nomen acceperunt.) magno comitatu Regiam ciuitatem Ieruſalem Regem inquirētes intrauerunt, ac, vt Propheta loquitur, quaſi inundatione cooperuerunt. Vbi cùm ſtella totius itineris dux diſparuiſſet, à Scribis Micheæ vaticinio de nati Regis loco inſtructi, in Bethleem profecti ſunt. Quò cùm ſtellæ ductu perueniſſent, mox inuentum Regem proni adorauerūt, ac apertis theſauris ſuis, de auro, thure, & myrrha Arabiæ, puero Ieſu Regia obtulerunt munera. Diuina habentia in ſe myſteria: aurum, ſicut Regi magno; thus, ſicut Deo vero; myrrham, ſicut homini morituro. Hoc ſuo facto non obſcurè ſignificantes, gentium multitudinem, & earum Reges turmatim vndiq; ad Eccleſiam confluxuros, ac dona Chriſto Domino oblaturos.

Num. 24. Hieron. li. 1. com. in Matth. 2. Iſai. 60. Hier. ibid. Geneſ. 25. Matth. 2. Mich. 5. Pſalm. 71.

In hac porrò Arabia, quæ felix cognominatur, vas electionis D. Paul. Apoſtolus, meritò à B. Gregorio, preco fidei appellatus, mox poſt ſuam cōuerſionem toto triennio Euangelium prædicaſſe ſe ſcribit. vbi quātum profecerit, hinc colligere eſt, quod huius prouinciæ vrbs Becerra, quæ Archiepiſcopalis ſedes erat, Epiſcopatus ſub ſe habuerit triginta quinque.

Gala. 1. Tyr. 14. bell. 12.

ARABIA Petræa, quę à poſterioribus Arabia tertia, à noſtri verò tēporis Saracenis Barraab nuncupatur, Moabitidem, Idumæam, Amalechitidem, & Cedar, regiones ſuo ambitu continet. atque à Septentrione, Arabiæ felici, Iudææ ac Palæſtinæ contermina eſt; ab Occaſu clauditur Caſſio monte, atque alluitur mari Aegyptio; à Meridie verò cingitur Aegypto & interiori Arabici pelagi ſeu maris rubri ſinu. Denique ad Solis ortum per latiſſimas & ſqualidas ſolitudines ad flumē Euphraten vſque excurrit.

Petræa autem dicta eſt, à vetuſtiſſimo oppido Petra deſerti ipſius metropoli ſupra mare mortuum ſito.

Tyr. bell. ſacr. lib. 10. cap. 8. li. 11. cap. 26. lib. 16. cap 6. l. 20. c. 29. et ſæpe alibi. Vitriac. cap. 96. Brocard. in præfat. deſcriptio. loc. ter. ſ.

Hanc regionē etiā Syriam, Sobal ſiue Zobal in ſacris voluminibus appellari multi authores ſcribunt. Eandem † à Nabaioth primogenito Iſmaëlis, Ioſephus & Hieronymus Nabathæam & Nabathenam; & qui eam incolunt, Nabatheos Nabutheos & Nabathenos, aliâs Tubianæos, quorum aliquoties in ſacris literis, frequens autem in Ioſepho fit mētio, nuncupari referunt. atque etiamnunc, vt Hieronymus atteſtatur, familiæ eorum, oppidaque, & pagi, ac munita caſtella, & tribus hac appellatione celebrantur.

Breid. ibid. Niger geogr. Aſ. com. 4. p. 516. † Geneſ. 25. Iſai. 60. 1. Machab. 5. 9. 2. Machab. 12. Ioſeph. 1. antiq. 21. & 12. antiq. 12. & 13. antiq. 1. 8. 14. antiq. 4. 5. 6. Item 1. bell. 6. & 6. bell. 12. &c. Hieron. quæſt. Hebr. in Geneſ. 25. & in Iſai. 60.

Coſmographi verò Nabathæam & Nabatheos, nō à filio Iſmaëlis Nabaioth nominare videntur: ſed ab huius regionis metropoli Petra, quæ olim Nabatha dicta fuit.

Plinius. Strab. l. 16.

Quod ad loci naturam attinet, niſi quòd

alabaſtrum cādidiſſimum proferre ſcribitur, parùm regio hæc ab Arabia deſerta differre videtur; quia & ipſa in multis locis ſterilis, arenoſa, deſerta, inuia, aquæ egens, petroſa & tota aſpera eſt. Nihilominus tamen, teſte Hieronymo, quantumuis frugum inops, pecorum plena eſt. Incolarum etiam plerique ex pecorum camelorumq́; lacte & carne viuūt. Plura de Arabum gente ac moribus proferemus, cùm in deſcriptione deſerti Pharan, dictione Cedar, de poſteritate Iſmaëlis diſſerendum erit.

Hieron. in Iſai. 60.

Eſt in Petræa hac Arabia mediterranea & ampla vrbs Mecha, quæ ſuo ambitu ſexcies mille ædes continens, in agro planè ſterili ſita, à littore maris rubri itinere dierum trium abeſt. In cuius vrbis meditullio ingens cernitur moles, Coloſſæo Romano, quod olim Amphitheatrum Veſpaſiani dicebatur, ferè par & ſimilis. Perfidiſſimi hæc eſt pſeudoprophetæ Mahometi delubrum, altiſſima turri conſpicuum, quod totum concameratum, longitudine paſſuum centum, latitudine verò octuaginta, columnis quadringentis fulcitur, eiuſque vndique parietes auro obducti, incomparabili ſplendore refulgent. qui dum lychnorum pēſilium ad tria millia perpetuo ardentium lumen recipiant, incredibili fulgore intuentiū oculos perſtringere feruntur.

Brocard. in præfat. loc. ter S. Breid. ibid. Salig. tom. 5. cap. 3. Aloyſ. Cadamuſt. nauig. c. 53. et 56. in Broc. p. 40. 42. Ludo. Roman. Patr. nauigat. li. 1. cap. 2.

In huius delubri medio ferrea arca, in qua Mahumeti corpus conditum adſtruunt, à Magnete lapide (qui naturali quadam vi ferrum attrahit) ſublata, in aëre dependet. Negat tamen Lodo. Romanus, atque ait ab imperitis cōfictum lib. 1. c. 8. 11. 12. Sic impoſtor ille, vt viuus ficta pietate, iniquis legibus, vi & armis populum ſeduxerat, ficto miraculo etiam mortuus miſeros fallit, & in grauiorem ſui damnationem à ſuis ſuperſtitioſè colitur & adoratur.

Quemadmodum enim Chriſtiani religionis ergò vndiq; ex toto orbe Hieroſolymam ad inuiſendum Ieſu Chriſti Seruatoris noſtri monumentum confluunt: ita proh dolor Saraceni & Turcæ, alij ex Arabia, Aegypto, & Aethiopia; alij ex Syria, Perſide, & vtraq; India peregrinationis ergò turmatim huc concurrunt, vel vt aliquid auxilij ab inope percipiant, vel vt honorem, quem Deo Opt. Max. debent, falſi prophetæ putrido cadaueri deferant.

13.

ARAM, aliâs Aran, oppidum dimidiæ tribus Manaſſe vltra Iordanem, quod Segub expugnauit. 1. Paral. 2.

14.

ARBEL, ad Hieronymi vſque ætatem vicus erat trans Iordanē in finibus Pellæ ciuitatis Palæſtinæ. Hierony. de loc. Hebr. lit. A. Benedict. in interpret. nomin. Hebr.

15.

ARGA, vſque hodie, inquit Hieronym. vicus eſt circa Geraſam Arabiæ vrbem, quindecim ab ea diſtans millibus contra Occidentem. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

16.

ARGOB, vrbs & regio regni Og regis Baſan ſuper Iordanē ſita, quam cepit Iair filius Manaſſe. Eandem Moyſes dimidiæ tribui Manaſſe in ſortem tradidit.

Deuter. 3. Hieron. de Hebr. loc. lit. A.

Tempore Regis Salomonis huic regioni virum nomine Bergaber præfectum fuiſſe, libr. 3. Regum, capite quarto legimus. Eiuſdem regionis & in quarto Regum libro mentio fieri videtur.

3. Reg. 4. 4. Reg. 15.

17.

AROER, ſiue Haroër, regni Syriæ vrbs & regio eſt in agro Damaſceno ſita, cuius ciuitates prorſus deſerendas & gregibus eſſe relinquendas Iſaias prophetauit. Iſai. 17. Bened. in interpret. nom. Hebr.

18.

ARPHAS, vicus, qui Trachonitidis regionis ab Oriente terminus eſt. Ioſeph. 3. bell. 2.

19.

ASTAROTH, aliâs Haſtaroth, Aſeroth, Aſtaroth-carnaim, & Carnaim Aſtadroth, trans fluenta Iordanis antiqua & magna vrbs eſt, ſita in angulo regionis Batanęæ, & confinijs terrę Hus, atque ſex millibus ab Edrai ſeu Adar vrbe Arabiæ ſeparata.

Hieron de loc. Hebr. lit. A.

Quondam hanc ciuitatem habitauerunt Carnaim ſiue Raphaim gigātes, vnde & Terra gigantum appellatur, quos Rex Aelamitarum Chodorlahomor interfecit, cùm tempore Abrahami contra Reges Sodomorum dimicaturus, hac exercitum duceret.

Geneſ. 14.

Multo poſt tempore vrbs hæc, Regia ſedes fuit Og potētiſſimi regis Baſan, qui ętate Moyſis ſolus ex huius vrbis gigantum ſtirpe ſuperſtes erat. Eoque à filijs Iſraël occiſo, dimidiæ tribui Manaſſe in ſortem data; atq; cum ſuburbanis ſuis, Leuitis aſſignata eſt.

Deut. 1. Ioſ. 9. 12. 13. 1. Paral. 6.

Hinc Ozias, vnus ex fortiſſimis heroibus Dauidis regis, oriundus fuit.

1. Par. 11.

Hæc Aſtaroth olim egregia ciuitas, in qua domum prophetæ Iob fuiſſe Hebræi, teſte Hieronymo, tradunt: eiuſdem Hieronymi ſæculo grandis duntaxat vicus erat, qui Carnea appellabatur.

Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

20.

ASTAROTH caſtellū. Sunt hodie, ait Hieronymus, duo caſtella in Batanæa hoc vocabulo, nouem inter ſe millibus ſeparata, inter Edrai ſiue Adaram & Abilam ciuitates. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

Ezech. 47. Hier. ibid. Ioſeph. 15. anti. 12. 13. & 17. anti. 17. Item 1. bell. 15. & 2. bell. 4. 10. 17.

21.

AVRAN, ſiue Hauran, vrbs in confinijs Damaſci, à qua regio Auranitis, ſiue Hauranitis, eiuſque incolæ Auranitæ vocantur. Totam hanc regionem, eique contermi- nam

nam Trachonitidem, itemque Batanæam, Imperator Auguſtus liberali donatione Herodis Iudæorum Regis ditioni adiecit. Eaſdem regiones poſt Herodis mortem idem Imperator Philippo Herodis filio; & poſtremo Claudius Cæſar Agrippæ eius nepoti, donauerunt.

VVilh. 22. bel. ſac. 26. Anno poſt Virginis partũ milleſimo centeſimo octuageſimo ſecundo, Saladinus Damaſci totiuſque Syriæ rex contra Chriſtianos exercitum ducens, regionem hanc tranſijſſe ſcribitur.

22.

Iudic. 3. 1. Para. 5. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aermon. & lit. B. BAAL-HERMON, mons eſt trans Iordanem ad Solis ortum è regione Paneadis & Libani, in finibus Palæſtinæ ſitus, ad quẽ vſque terra filiorum Iſraël, dimidiæque tribus Manaſſe extenditur. in cuius vertice idõlo Baal inſigne extructum erat templũ quod, vt Hieronymus refert, ab ethnicis cultui habebatur.

23.

BASAN, ſiue, vt ſeptuaginta interpretes habent, Baſanitis, regio eſt trans Iordanẽ, quæ longitudine, à torrente Iaboc, vſque ad terminos Selcha Geſſuri & Machati: latitudine verò à mõtibus Galaad, Seir, & Hermon, vſq; ad mare Galilææ & Iordanem porrigitur.

Hieron. in Iſa. 33. Porrò nomen hoc Baſan, Hieronymo authore, pinguis & vberrima interpretatur. A terræ ſiquidem natura regio hæc appellationem ſortita eſt, vtpote quæ vliginoſis, vberrimis, herbarumque fertiliſſimis paſcuis abundat, ac omnes, quæ trans Iordanem ſunt, terras fœcunditate excellit. vnde agnos, arietes, & vaccas, quæ hîc nutriebãtur, quòd pinguiſſimę eſſent, ſacræ literæ ſemel ac iterum commendant. *Ioſeph. 4. antiq. 4. Deute. 32. Amos 4. iuxta 70. interpret. Hiero. ibid.*

Iſai. 2. Ezech. 27. Zachar. 11. Hieron. in Iſai. 2. & Zach. 11. Bened. in interpret. nomi. Hebr. ditt. Baſã. Marc. 5. Ob hanc luxuriantis ſoli vbertatem frequentibus nemoribus prouincia hæc ſilueſcebat, in quibus altiſſimæ præſtantiſſimæq; creſcebant quercus. vnde quercus Baſan quaſi præcipuo ac commendatitio titulo optimæ excellentiſſimæque quercus à Prophetis deſignatæ ſunt. Hæ, quod glandiferæ eſſent, gratiſſimum porcis præſtabant pabulum; quorũ magnam hîc fuiſſe frequẽtiam, vel inde colligere eſt, quòd huiuſce regionis duo porcorum millia Chriſti permiſſu à dæmonibus in mare præcipitata atque ſubmerſa, Euãgelica referat hiſtoria.

Deut. 3. Gene. 14. Cùm itaque terra hęc optima fructuoſiſſimaque eſſet, olim à robuſtiſſimis gigantibus habitata fuit: & Terra Raphaim, id eſt, gigantũ dicta. Quos cùm Chodorlahomor, vt etiã ſupra memini, vnà cum tribus alijs Regibus, qui ab eo ſtabant, contra quinque Sodomorum Reges hac exercitum ducens, occidiſſet; vnus, qui ex gigantum reliquijs quadringenteſimo quinquageſimo poſt anno ſupererat, Og nomine, vir heroica corporis ſtatura, nec viribus nec virtute alicui inferior, vniuerſæ Baſanitidi regioni Rex imperabat. ac præter innumeras, quæ muris carebant, ſexaginta in hac ditione vrbibus magnis præerat. quæ altiſſimis muris, portis, vectibus, atque æreis ſeris firmiter munitæ erant. Has vero, licet firmiſſimas ciuitates, atque muris, aggeribus & foſſis cinctas, Sacra ſcriptura & D. Hieronymus aliquoties vicos & villas vocant. vnde intelligimus vicorum villarumque nõ nunc nonnuquam vrbes maximas deſignari. *Num. 32. Deut. 3. Ioſ. 13. Iudic. 10. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Auothiair. Num. 21. Deut. 3. 3. Reg. 4.*

Poſtmodũ cum filij Iſrael Og regem Baſan, eiuſque filios occidiſſent, ac omnes ipſius copias proſtrauiſsẽt, ſtrenuus Iſraëlitarũ heros Iair filius Manaſſe prædictas ſexaginta vrbes ſitu & arte munitiſſimas expugnauit, atq; ex nomine ſuo, Auoth-Iair ſiue Hauoth Iair, id eſt, oppida Iair appellauit. quo vocabulo ſæpius in ſacris literis celebrãtur. Quæ quidem vrbes omnes, atq; adeo vniuerſa terra regni Baſan, à Moyſe duce Iſraëlitici populi, dimidiæ tribui Manaſſe in poſſeſſionem data fuit. *Ioſ. 17.*

3. Reg. 4. A Salomone Rege, præter regionem Argob, etiam tota hæc prouincia Baſan, Bengabero, cuius ſupra mentionem fecimus, regenda tradita fuit. Meminit huius terræ Iſaias, prædicens illam concutiendam ac in ruinam detrahendam. *Iſa. 26. & 33.*

24.

Ioſeph. 4. ant. 5. et 9. anti. 10. & 15. an. 12. et 17. anti. 2. 10. 17. et 18. antiq. 8. 9. & alibi. Hieron. de loc. Hebr. Ptolom. 4. Aſia tab. BATHANEA, & Batanæa, Batania, Bethania, & Bataldis, regio eſt Trachonitidi confinis, ſita trans Iordanem, cuius incolæ à Ioſepho Batanæi dicuntur. Hanc regionem vnà cum Trachonitide & Auranitide Zenodoro, qui eam poſſederat, ademptam, Auguſtus Cęſar regali dono Herodis ſenioris imperio adiecit. Qui cùm eſſet morti proximus eaſdem vnà cum Gaulonitide & Paneade extremæ voluntatis tabulis Philippo filio ſuo aſſignauit. Poſtmodum donante Claudio Imperatore regi Agrippę Herodis nepoti ceſſerunt.

25.

BEDEGENE, aliàs Bettegene, locus ad radicem Libani ſitus. vbi limpidiſſimæ emanant aquę, vnde & Domus voluptatis dicitur. Quem Occidentales Chriſtiani bellica manu occupauerunt & deprædati ſunt, ac poſtea cũ adiacentibus viculis incẽdio deuaſtauerunt. Tyr. 21. bell. ſacr. 10. & 22. bel. ſa. 22.

26.

BETHENABRIN, aliâs Bethenabro, vicus portis & muris munitus, quem in expeditione Veſpaſiani Cæſaris ſeditioſi ex Gadara profugi occupauerunt. Qui dum Romanis contra ipſos caſtra mouentibus egredientes occurrunt, ab illis occiſi ſunt, ac vicus direptus, ignique traditus. Ioſeph. 5. bel. 3.

27.

BOSRA, quæ Hebraicè Beeſthera; Hieronymo Beeſthara, aliàs Bozra, Boſtra, Boſdra, Boſtrum, Orſa, Boſora, Boſeron, Boſron, & Berſa; nunc autem vulgò Buſeret, Buſſeret,

Buſrit,

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. et lit. B.C.E.I.T. Buſrit, & Burſeth appellatur, in regionibus Baſanitide & Trachonitide vetuſtiſſima ſimul & munitiſſima vrbs eſt. ab vrbe Adrach ſeu Adra vigintiquinque millibus; ab Edrai verò ſiue Adara, vigeſimo quarto lapide diſſita.

Eſt & altera Boſra in regione Moab, & tertia in Idumæa. de quibus ſuo loco diſſeremus.

Hæc porrò, de qua nunc agimus, Trachonitidis regionis caput fuit. atq; in expugnatione terræ, quæ trans Iordanem eſt, ab Iſraëlitico populo occupata, dimidiæ tribui Manaſſe attributa. atq; vnà cum ſuburbanis ſuis, Leuitici generis ſacerdotibus data fuit. *Ioſ. 21.*

Poſt autem, Chriſti fidem religionemq; amplexata, Archiepiſcopali ſede nobilitata fuit, ac totius deſertæ ſeu primæ Arabiæ metropolis facta. cui nouemdecim Epiſcopatus ſubiecti parebant. *Tyr. bel. ſa. lib. 13. c. 2. & l. 14. ca. 12. Vitr. c. 96.*

Poſtea in Saracenorum manus deuenit. quam cùm aliquot ſæculis poſſediſſent, anno tandem reparatæ ſalutis poſt milleſimum centeſimum quadrageſimo tertio, Hieroſolymitanus rex Balduinus eius nominis tertius cū ingenti Chriſtianorum exercitu eam recuperare tentauit. Sed præter opinionem longè munitiſſimam inueniens, ac ab hoſtium præſidio præoccupatā, infecto negotio per inſtructas illi à Saracenis inſidias non ſine graui dāno ac maiori periculo reuerſus eſt. *Brocard. in præfat. deſcrip. locor. terr. S. & itin. 3. Breid. ibid. Salig. tom. 5. c. 3. Tyr. lib. 16. bel. ſa. c. 8. 9. 10. Vit. c. 47.*

Eandem poſtremò Saladinus voluntaria ciuium traditione ſine bello, ſuo imperio aſſciuit. Cuius agrum Balduinus quartus, Hieroſolymorum Rex anno Chriſti milleſimo centeſimo octogeſimo hoſtiliter depopulatus eſt. *Tyr. 21. bel. ſa. 8. Tyr. 22. bel. ſa. 20. 21. 22.*

28.

CAMON, ciuitas terræ Galaad, in tribu Manaſſe. in qua Iair Galaadites Iudex populi Iſraëlitici ſepultus eſt. Iudic. 10. Ioſeph. 5. ant. 12. Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

29.

CANATH, vrbs ſita in tribu Manaſſe regione Trachonitidis iuxta Boſram, inter loca ſaxoſa, aſpera & deuia. quam cùm cepiſſet Naban, appellauit Nabotholiam. *Hieron. de loc. Hebr. lit. C.*

Ioſephi autem, Ptolomæi, & Hieronymi temporibus, Canatha, ſeu Cannatha, Cana, Chana, eiuſque incolæ Canathenſes dicebantur, atq; à Ioſepho quidem & Ptolomæo Cæleſyriæ, à Hieronymo verò Arabię annumeratur. *Ioſeph. 15. ant. 5. & 1. bell. 4. 14. & in vita ſua.*

In agro ciuitatis huius Herodes ſenior inſtructa contra magnam Arabum exercitum acie confligens, victor extitit: at redintegrata ibidem pugna, victus ac fugatus eſt.

30.

CARNAIM, Ioſepho Carnain, aliâs Grana, munita ac magna Galaaditicæ regionis ciuitas eſt, ſita vltra torrētem Iaboc ad Septentrionem. quam cùm Iudas Machabæus expugnaſſet, fanum, quod in ea erat, incēdit; ac vna cum omnibus, qui in ipſum confugerant, exuſſit. 1. Machabæor. 5. cap. Ioſephus 12. antiq. 12.

31.

CARNION, aliâs Carmon, præſidium in terra Galaad, propter locorum anguſtias acceſſu difficile & inexpugnabile. 2. Mach. 12.

32.

CASPHOR, ampla & firma Galaaditidis ditionis ciuitas, in mōte, vt Hebraici nominis eius interpretatione apparet, ſita. Caſphor ſiquidem Hebræis argēteus ſiue deſiderabilis mons interpretatur. 2. Mach. 5.

33.

CAVAN, locus in campeſtribus Iordanis, per quem Saladinus à Damaſco Scythopolim pergens, exercitum duxit. Tyr. 22. bell. ſacr. 26.

34.

CAVEA Roob, Vallis eſt anguſta, aſpera, & illac iter facientibus periculoſa, ſita in regiōe Trachonitide inter Corozaim & Boſram ciuitates. quam Chriſtiani Hieroſolymorum Reges in Damaſci & Boſræ fines exercitum ducentes, ſemel iterumq́ue tranſierunt. Tyr. bel. ſacr. lib. 13. cap. 18. & lib. 16. c. 9. 12.

35.

CEDAR, Hebræis Chedar, ciuitas eſt glorioſa, in montanis Seir ſiue Sanir alto ac firmo loco ſita, quæ à ciuitate Corozaim verſus Orientem quatuor miliaribus abeſt. *Brocard. itin. 3. Breid. ibid.*

Quidam multum hallucinātes vrbem Cedar à Ioſepho Gamalam ſeu Camelam vocari exiſtimant: cùm tamen hęc longè alia ciuitas ſit, de qua infra agetur.

Tranſit hanc ciuitatem Cedar celebris ac publica Via, quæ in Syria initium habens, & per Corozaim, Capharnaum, ac littus maris Galilææ delabens, iuxta Bethſaidam in duo itinera diuiditur. quorū vnum per Galilæam procedēs, in Occidentem ad mare magnum ducit: alterum totam prętereiens Palæſtinam, in Aegyptum vſque excurrit.

Meminit huius ciuitatis Cedar & Salomō in Cant. & liber Iudith. Sūt etiam qui Regem Dauidē in pſal. ſuis eius quoque mentionem facere putant, cùm ait: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. habitaui cum habitantibus Cedar. multum incola, ſeu vt Hebræi, peregrina fuit anima mea. Nonnulli tamen eum de Cedar regione loqui aſſerunt. Alij porrò per tropum aut metonymiam ſiue tranſnominationem, nomine Cedar non propriam rem, ſed potius rei qualitatem ſignificari volunt, ac hac appellatione obſcuritatem & tenebras denotari. *Cant. 1. Iudit. 1. Frenel. p. 8. Pſal. 119. Hieron. in Ierem. 2.*

36.

CEPHARNOMA vicus. Ioſeph. in vita ſua. pag. 575.

37. COELE-

37.

3. Eſdr. 2. 6. 7. 8. 1. Macb. 10. 2. Macb. 3. 4. 8. Ioſeph. 11. antiq. 5. & 13. anti. 19. & 15. ant. 5. & 1. bell. 4. 5. 14. & alijs ſæpe. Tyr. 17. bel. ſacr. 1. & 22. bel. ſac. 30. Vitr. c. 46. Brocard. præfat. deſcript. ter. S. Breid. ibid. Ptol. tab. 4. Aſ. Plin. li. 21. cap. 18.

COELESYRIA, ſiue Coeleſſyria, quæ & Syria-Coele ſeu Coeles, id eſt, Caua, Curua, humilis aut inferior Syria dicitur, maioris Syriç pars eſt, quandoq; Minor Syria appellata. Nam à κοῖλος, quod Græcis cauum ſignificat, Coeleſyriæ nomen habet. Regio ſiquidē eſt campeſtris, humilis, depreſſa, & cōcaua, atq; altiſſimis mōtibus quaquauerſum vallata. cuius in ſacra ſcriptura & Ioſepho frequens fit mētio.

A Meridie, Arabia deſerta; ab Occidente, Phoenicia; & à Septentrione, Valania fluuio cingitur: verſus Orientē autem, vſque ad Euphratem fluuium extenditur. Amplas ac prę claras habet ciuitates, Adrach, Canathan, Damaſcū, Abilam, Heliopolim, Apamiam, Laodiceam, Antiochiam, aliaſq; quàm plurimas. Scribit Plinius iuncum odoratum hîc naſci. Poſtellus noſtri ſæculi author ait eam nunc Boca & Bocalbalbec appellari.

38.

COPAR, locus trans Iordanem eſt, inter vrbem Paneadē & Siluam quādam ſitus. in quo, cùm Chriſtiani prædictā vrbem obſidione cinxiſſent, Amordus Damaſceni regni præfectus, qui Chriſtianis auxilio erat, caſtra habuit. Tyr. 15. bell. ſacr. 9.

39.

Hieron. de loc. Hebr. lit. C. Brocard. itin. 3. et 5. Breid. ibid.

COROZAIM, ſiue Corozain, Chorozaim, Chorozain, Chorazain, Grecè Chorazin, inclyta Galileæ ciuitas eſt, quæ inter 10. celebriores vrbes Decapoleos numeratur. Sita è regione Capharnai ad mare Galilææ, in vlteriori, hoc eſt, Orientali Iordanis ripa. atq; contra Meridiē à ciuitate Sueta, & contra Occidentē ab vrbe Cedar, à ſingulis quatuor miliaribus diſtat. Verſus Orientē verò à Capharnao in ſecundo lapide abeſt. Hîc Chriſtus, vt ex ipſius exprobratione non obſcurè colligitur, frequēter concionem habuit, & plurima ſigna ac virtutes edidit. Quibus cùm Corozaimitæ ad agendā ſcelerum poenitentiam non commouerentur, Dominus ciuitatē hanc, ſimul & Bethſaidam incredulitatis ac iniquitatum eius ſororē, miſerabiliter deplorauit & planxit, grauemq; cōdemnationem cōminatus eſt, dicens: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida; quia ſi in Tyro & Sidône factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere ſedentes, poenitentiam egiſſent. Verumtamen dico vobis: Tyro & Sydôni remiſſius erit in die iudicij, quàm vobis. Quorū verborum D. Hieron. hanc reddit rationem, quòd Tyrus & Sidon, licet vrbes eſſent idololatriæ & vitijs deditæ, naturalē tantùm legem calcauerint: iſtæ verò poſt tranſgreſſionem naturalis legis & ſcriptæ, etiā ſigna quæ apud eos facta ſunt, parui duxerint, nec peccatorum poenituerint.

Matth. 11. Luca 10. Hieron. in Matth. 11.

Ob quam culpam etiam in præſenti ſæculo Dei vindictā experti videntur. Teſtatur enim D. Hieronym. ſita ætate Corozaim fuiſſe deſertam. atque etiamnum antiquæ eius duntaxat ruinæ ſuperſunt.

Hier. de loc. Hebr. lit. C. Breid. it. 3. Sal. tom. 9. cap. 9.

Sunt qui putāt Antichriſtum in Corozain fore naſcendum & nutriendum: quem tamē in Babylonia naſciturum eſſe, plurimorum ſententia eſt. *Fretel. pag. 7.*

40.

DAMASCVS, Hebraicè Dāmeſec, vrbs omnium, quç in ea regione ſunt, & vetuſtate originis, & magnitudine pulchritudineque nobiliſſima, ac totius Syriæ metropolis. quā Sacræ literæ, diuerſi hiſtorici, illuſtris deniq; fama longè lateq; per vniuerſum terrarum Orbem celebrant atq; commendant.

Tyr. 17. bel. ſacr. 2. Ezec. 47. Breidenb. itin. 5. Ludouic. Roman. Patriarch. nauigat. lib. 1. ca. 5. Ioſeph. 13. antiq. 21. Heroldus contin. bel. ſacr. lib. 6. cap. 4.

Sita eſt in campo plano ad Septentrionē terræ promiſſionis, vltra Libanum mōtem, (qui inter ipſam & Cęſaream Philippi interiacet,) qua parte Palęſtinę ſiue terræ promiſſę terminos attingit. A Hieroſolymis verò ſex dierum itinere diſtat. Si munitionē elegantiamq; ſpectes, ſublimibus mænibus circundatur, firmiſſimiſq; portis, & ſolidis turribus egregiè munitur: quarum quatuor inſigni faſtigió altiores ſe cōſpiciendas præbent. Moenia, alta foſſa ambit: quæ penſilibus ſiue verſatilibus pontibus traijcitur. Ad hęc præcellentis ſtructuræ arcem ſemper habuit altiſſimam iuxta ac munitiſſimam. cui, quod Florentinus quidā eam inſtauraſſet, in vetuſtiſſimo marmore multis ſæculis inſculpta apparuerūt lilia, inſignia Florentinæ vrbis.

Ludouic. Roman. vbi ſupra. Ludouic. Rom. naui. lib. 1. c. 6.

Aedes tū publicæ, tum priuatę, foris licet inelegantes ſint, intus tamen decentiſſimæ, ac vario marmore, cōprimis verò ophite lapide exornatæ. quæ penè ſingulæ ſingulos habent fontes, excellenti ac operoſa arte, operē præſertim teſſellato egregiè elaboratos. Delubrū verò, vt loci capedine ciuium ędes excedit, ita pluribus quoque & magnificentius ornatis fontibus decoratur.

4. Reg. 5.

Præter tantam fontium multitudinem, duo amæniſſimi & nauigabiles fluuij Abana & Pharphar, quorum Naaman Syrus in Regum libris facit mētionem, limpidiſſimis ſuis aquis vrbem irrigant, ac omnigenis mercibus ditant. & ille quidem à Meridie & Occidente allambit vrbis mænia: hic verò vrbem ipſam medius perfluit. Sed & Chryſorrhoas, qui vt nomen indicat, aurifluus eſt, Damaſcū etiam præterfluere ſcribitur.

Tyr. 17. bel. ſacr. 2. Vitriac. cap. 46. Ludouic. Roman. nauigat. lib. 1. ca. 5. & 6.

Ager qui vrbi adiacet, quamuis ſoli natura ſterilis & aridus ſit; attamen prædictis fluuijs, varijſque fontibus, & ex propinquo deductis aquarum meatibus copioſè totus irrigatur & vliginoſus redditur, vt cōſitionibus idoneus fiat, frumenti, generoſiſſimiq; vini ferax, ac pecoribus paſcendis cōmodiſſimus. Vuarum recentiū toto anno illic vbertas eſt: & laudatiſſimorū omnis generis fructuū abundantia. Hîc creſcunt proceræ oliuę, ſuauiſſima poma, pruna, pyra, perſica, mala punica, chryſolema, & amygdalæ. Sed nec albæ, quæ Damaſcenæ vocantur, rubræq; roſæ ibi deſunt, longè noſtris pulcriores. Huiuſmodi arborum fruticumq; innumeris penè pometis ac hortis inſtar condenſorum nemorum vltra quinq; aut amplius miliaria ciuitas ambita fuit.

Hinc legimus Holoferne͂ dum per campos
Iudith. 2. Damaſci in diebus meſſis exercitum duceret,
omnia ſata ſuccendiſſe, omneſque arbores &
Tyr. 17. bel. vineas incidiſſe. Similiter & Chriſtianis Da-
ſac. 3. et 4. maſcu͂ obſeſſuris pomaria ſepibus diſtincta ac
circumſepta multum negotij exhibuiſſe.

Plin. li. 36. Apud Plinium inuenimus, circa Damaſcu͂
cap. 8. lapidem Alabaſtriten effodi, cæteris ca͂didio-
rem; atque teſte noſtri temporis hiſtorico Mi-
In deſcrip. chaële Aitſingero Auſtriaco, fragrantia hic
ter. promiſ. naſcuntur aromata, ex quibus aquæ exprimu͂
num. 108. tur incredibilis odoris, quæ ob ſuam excellen
tia͂ apud noſtrates aquę Damaſcenæ appellan
tur. Incolæ, quorum magna Damaſci ſemper
Ludouic. frequentia fuit, opulenti ſunt. & maior illoru͂
Roman. pars elegantiſſimo artificio ex bombycu ver-
nauigat. miculoru͂ tenuiſſimis lanis, ſerico, aliaq; ma-
lib. 1. c. 6. teria, omnifarios ac diuerſoru͂ colorum bom
bycinos, ſericos, & byſſinos texunt pannos: &
ex zyli ſeu goſſipij fruticis lanugine, candidiſ-
ſima molliſſimaq; zylina ſiue goſſipina lina
Ezech. 27. conficiunt. Quapropter Propheta Ezech. de
negotiatione Tyri agens, hæc de Damaſcenis
mercibus, quæ Tyrum aduehi ſolent, memi-
nit: Damaſcenus negotiator tuus in multitu-
dine operu͂ tuoru͂, in multitudine diuerſaru͂
Hieron. in opu͂, in vino pingui, & in lanis coloris optimi.
Ezech. 27. Quod vſq; hodie, inquit Hieronymus, cerni-
mus, qui vinum illud pinguiſſimum, & lanas
pręcipuas ac ſplendentes appellat. Porrò hac
eua͂ ætate variorum colorum ſerici, bomby-
cini, goſſipini & byſſini panni (qui à nobis Da-
Plin. li. 13. maſceni vocãtur) Damaſco ad noſtras partes
c. 5. & lib. deferuntur. Hinc quoq; habemus pruna Da-
15. ca. 13. maſcena ia͂ in rugas ſiccata, quæ multo cæte-
ris nobiliora ſunt, ideoq; & à Plinio laudata.

Ob præclara hæc tum naturæ, tum artis do
Iſai 7. na, Damaſcus, vt patet ex 7. Iſaiæ capite, ſem-
Hieron. de per vniuerſæ Syriæ caput, ac Regni ſedes fuit,
loc. act. A- atque quondam, ſicut & nunc, in omni Syria
poſt. lit. D. tenuit principatum. Vnde & tota quæ illi ad-
& in Iſa. iacet regio, ac magna Syriæ pars, Damaſcena
17. ſiue Damaſcene, atque Syria Damaſci nomi-
2. Reg. 8. natur. Ipſa vero Damaſcus in Scriptura ſa-
1. Para. 18. cra, Ciuitas laudabilis, vrbs lætitiæ, & domus
Ierem. 49. voluptatis nuncupari meruit.

Amos 1. Quod autem ad Damaſci initia attinet, in
Ioſeph. 1. antiquitatibus Hebraicis à Ioſepho proditum
antiq. 14. eſt, at ea͂ ab Hus filio Ara͂, qui Trachonitidis
Gene. 10. primatum tenuit, fundatam eſſe. vnde & Da-
Hieron. in maſcus, teſte Hieronym. alio nomine Aram
Iſai. 17. & dicitur. Qui quide͂ in Hebraicis quęſtionibus,
Sophon. 2. poſtquam ſente͂tiæ Ioſephi meminit, Damaſ-
Hieron. in cum a Damaſco filio Eliezer procuratoris do
Geneſ. 10. mus Abrahami, cuius in Geneſi fit mentio,
& 15. conditam & nuncupata͂ ſcribit. Cuius diuer-
Geneſ. 15. ſitatis hæc poteſt eſſe ratio, quod Damaſcus
filius Eliezer ciuitatem ab Hus conditam, il-
luſtrius inſtaurauerit, ideoq; ex Aram à ſuo
nomine Damaſcum appellauerit: atq; hoc i-
pſum Iuſtinum, Stephanum, alioſq; Coſmo-
graphos permouiſſe, vt Damaſcum vrbis ſcri
Lib. 36. berent conditorem.

2. Reg. 8. Inuictiſſimus Iudęoru͂ rex Dauid, vir pietate
1. Par. 18. bellicarumq; rerum ſcie͂tia inſignis, cùm an-
Ioſeph. 7. no regni ſui 9. Imperij limites proferret, inito
antiq. 5. prælio cum Adado Damaſci & Syroru͂ Rege,
22. viroru͂ millia de exercitu eius cecidit ac
proſtrauit, reliquos in fugam egit, regiamq;
vrbem Damaſcum ac totam Syriam ſuo im-
perio adiecit. A qua victoria priuſquam tri-
umphator cum aureis trophæis Hieroſoly-
mam rediret, Damaſcum aliaque oportuna
loca firmo Iudæoru͂ præſidio muniuit, & Da-
maſcenos omneſq; Syros ſibi ſub tributo ſer-
uire coëgit. At verò cùm Salomon ſeptuageſi *3. Reg. 11.*
mo poſt anno Deo Opt. Max. relicto, ge͂tium
idola Diuino honore coleret, iuſto Dei iudi-
cio in reciproca͂ huius contra Deu͂ inobedien
tiæ pœna͂, Damaſceni hoc tributi ac ſeruitu-
tis iugu͂ a ſe excuſſeru͂t, ſibiq; in rege͂ præfece-
runt Razon filiu͂ Eliada. ac deinceps ab Iſrae-
le ſeparati, proprio regi paruère. Hinc de Elia *3. Reg. 19.*
propheta habemus, quòd in ſpelunca montis *Eccli. 48.*
Sinai ſeu Oreb Deu͂ in ſpiritu videns, iuſſus ſit
vt in Damaſcu͂ iret, atq; Azaelem in Syriæ re-
gem vngeret. Quod mandatu͂, eius diſcipulus *4. Reg. 8.*
Eliſæus Damaſci agens impleuiſſe videtur,
qua͂do videlicet cum lacrymis Azaeli prædi-
xit, ipſum Syriæ futurum eſſe regem, multa-
que mala Iſraëli illaturum.

Verùm enimuerò cùm, vt ferè fit, vbi opes
abundant, ibi & faſtus & ſcelera luxuriare, fa-
ctum eſt, vt & glorioſa illa ciuitas Damaſcus *Amos 1. 3.*
nimio luxu diffflueret, ac in grauiſſima quæli- *Iſai. 8. 10.*
bet ſcelera dilaberetur. Ob quæ ſacri prophe- *17.*
tæ Amos, Iſaias, Ieremias, & Zacharias Diui- *Ierem. 49.*
no ſpiritu afflati prædixerunt Damaſcum ca- *Zach. 9.*
piendam, ſuccendendam, ac in ruinas & acer
uum lapidum conuertendam.

Iuxta quorum oraculum Aſſyriorum rex *4. Reg. 16.*
Teglatphalaſar ab Achaz rege Iuda prece & *Ioſeph. 9.*
precio conductus, auro nimirum, argento & *antiq. 13.*
theſauris te͂pli ac palatij, valido exercitu Da-
maſcum expugnauit & exuſſit, Regemq; eius
Raſin occidit, ciues verò Cyrenem in Aſſy-
riam tranſtulit. atq; in illorum locum ex Aſſy-
rijs Damaſcum colonias miſit.

Poſt quem a Babyloniorum rege vſq; adeo *Hieron. in*
deuaſtata fuit, vt prorſus deleta & ſubuerſa, *Iſa. 17. l. 3.*
ad tempus deſierit eſſe ciuitas, & tantummo-
do parietinæ ac priſtinæ potentia veſtigia in
ruinarum magnitudine demo͂ſtrarentur. do-
nec ſub Macedonibus & Ptolomæis rurſum *Ioſeph. 4.*
inſtauraretur, & in priſtinum ſtatum reſtitue *antiq. 14.*
retur. Tandem vero Pompeio Magno Roma
num exercitum in Syria gubernante, Dama-
ſcus à Metello & Lollio capta, in Romanoru͂
poteſtatem deſijt. Plurimum hæc ciuitas
nobilitata fuit illuſtri conuerſione ac conuer
ſatione D. Pauli gentium Apoſtoli, qui adhuc *Act. 7. 9.*
adoleſcens (vt obiter iſta referam) a principe *22.*
ſacerdotum epiſtolas Hieroſolymæ ſollicita-
uit, quas in Damaſcu͂ ad ſynagogas perferret,
vt ſi quos Chriſtianæ fidei ſeu viros ſeu mulie
res inueniſſet, vinctos Hieroſolyma͂ punien-
dos perduceret. Ea poteſtate obtenta, Damaſ-
cum iter fecit. Cùm autē iam vrbi appropin-
quaſſet, medio die ſubito cæleſti lumine ip-
ſum circumfulgurante in terram proſtratus
eſt, & nimia luminis illius claritate excæ- *Hieron. in*
catus: oculos amittens carnis, vt mentis acci- *Ezech. 27.*
peret. Tum verò Ieſu Saluatoris voce incre-
pitus, totus in alium hominem conuerſus eſt,
atque

atq; à viris, qui erãt ei itineris comites, manu ductus in Damaſcum. vbi toto triduo non videns, neq; comedens aut bibens, orationibus vacauit. Quo tempore eam pleriq; illi contigiſſe viſionem putant, de qua in epiſt. ad Cor. *2. Cor. 12.* ſcribit, cùm ait: Scio hominẽ in Christo ante annos 14. (ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio. Deus ſcit) raptum huiuſmodi vſq; ad tertium cælum. Et ſcio huiuſmodi hominem (ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio. Deus ſcit) quoniã raptus eſt in paradiſum. & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Ac ibidem reuelante Domino edoctum eſſe Euangelium: quod ſe non ab homine *Galat. 1.* accepiſſe aut didiciſſe aſſerit, ſed per reuelationem Ieſu Christi. Poſt hoc triduum à Chriſti *Act. 9.* diſcipulo Anania (cuius domus in hodiernũ *Breidenb. itin. 5.* vſq; diem ibidem habetur memoria) per impoſitionem manus viſum recepit, & baptiza- *Fretell.* tus eſt, atque, vt quidã volunt, pro Sauli, Pauli nomen accepit. Qui mox in ipſa ciuitate, vbi in Christianos ſæuire decreuerat, atque adeo in Iudæorum Synagógis Chriſtum liberrima *Gala. 1.* voce per dies aliquot prædicauit. Atque inde ſtatim in Arabiam abiens, primus inter gẽtes Christi gratiam euangelizauit.

Act. 9. Hinc vero elapſis tribus annis Damaſcum *2. Cor. 11.* reuerſus fuit. Cui Iudæi, qui ibidem agebant, ſtruxerunt inſidias, vt eum occiderent, atque præfectum gentis Aretæ Regis ad hoc induxerunt, vt portas die ac nocte obſeruari curaret, ne ipſorum manus effugere poſſet. Cæterùm à diſcipulis nocte e feneſtra per ciuitatis *Ludouic.* murum in ſporta demiſſus, manus quærentiũ *Roman.* ſe euaſit. Quo loco etiãnum turris extat, quæ *lib. 1. ca. 6.* huius rei firmat memoriam.

Breidenb. itin. 5. Habuit etiam hæc vrbs inter cætera ornamenta Archiepiſcopum, cui multis ſæculis *Tyr. 14. bel. ſac. 12.* 11. Epiſcopatus ſubiecti fuerunt. Præterea *Ludouic.* templa complura, eaq; magnifica hic viſere *Roman.* fuit. Inter quę vnum reliquis præſtabat, quod *nauigat.* inſtar baſilicæ D. Petri vrbis Romæ conſtru- *lib. 1. ca. 6.* ctum erat. niſi quod in meditullio nulli erãt imbrices, vel tecta, ſed ſub diuo pateſcebat. In hoc templo peculiari cultu ſanctiſſimi vatis Zachariæ corpus ſeruabatur. id quod etiam poſtea cum vrbem hanc occupaſſent, ſumma in æſtimatione habuerunt Saraceni.

D. Hieron. deſcribens loca actuum Apoſto- *Hieron. in* lorum, refert Damaſcum ſuo æuo Saraceno- *loc. Act.* rum fuiſſe metropolim. eaq; propter eorum *Apo. lit. D.* Regem Nauuiam famoſam in ea ſibi ſuæque genti dedicaſſe baſilicã. Chriſtianis in circuitu ciuibus Baptiſtæ Ioannis Eccleſiã frequentantibus. Quod factum exiſtimo, cum Cæſar Iulianus Apoſtata rerum potiretur. Nam ſcri- *Onuphr. in* bunt hiſtorici Damaſcum, totamq; Syriam, *chron. Ec-* vnà cum Hieroſolyma, Alexandria & Aegy- *cleſiaſt.* pto, anno Chriſtianæ redemptionis ſex centeſimo trigeſimo ſexto a Saracenis duce Haomaro Romanis ereptam eſſe, ac nefario Mahometis cultui colla ſubmiſiſſe.

Tyr. bell. ſac. lib. 17. ca. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Porro anno ſalutis ſupra milleſimum centeſimũ quadrageſimo ſeptimo, menſe Maio, Conradus eius nominis tertius Romanorum Imperator, Ludouicus iunior, piiſſimus Francorum Rex, Balduinus III. Hieroſolymorum *Vit. c. 46.* rex, Henricus dux Auſtriæ, prædicti Imperatoris frater, Fredericus cognomento Barbaroſſa ſiue Ahenobarba, Sueuorum & Vindelicorum dux, & poſtea Conrado in Imperio ſucceſſor, & Theodoricus illuſtriſſimus Flandrorũ comes, multiq; alij tum ſæculares, tum Eccleſiaſtici Chriſtiani principes, in Ptolemaidenſi ciuitate congregati, ſtatuerunt Damaſcenam vrbem noſtris admodum infeſtã, armata manu Saracenis extorquere. Cum itaque tres ſelectiſſimi tam equitum, quam peditum exercitus hac de cauſa cõueniſſent, Germanorum nempe, Francorum, atq; Chriſtianorum in terra ſancta habitãtium, aſſumpto, pro more, ab Hieroſolymis viuificæ Crucis ſalutari ligno, Damaſcum vnanimiter contenderũt, eiuſq; pomaria, prædia, & ſuburbanos hortos ſummo labore perrumpentes, atque fluuium, qui iuxta vrbis muros defluit, à Damaſcenis excipientes, vrbem ab Occidentali parte longe lateq; obſederunt. Cæterum Syrorum, qui ipſis itineris duces fuerant, falſis conſilijs nimis creduli, (erant enim illi maxima pecuniæ ſumma a Damaſcenis corrupti) caſtra mouentes, Orientalem vrbis partẽ obſederunt. Quo obſeſſis nihil melius accidiſſe potuiſſet, nam illi deſerta ab hoſtibus caſtrorum loca mox occupantes, aquam & commeatum omnẽ noſtris impedierunt. Tum Chriſtiani Principes, quantos nunquã legimus cõueniſſe, paucorum fraude proditi, ob victualium inopiam obſidionem ſoluere, ac re infecta abire coacti ſunt.

Eandem vrbẽ Haalon Imper. exercitus Tar- *Herold. 4.* tarorũ anno 1262. obſidione tentauit. atq; vna *comm. bel.* & altera oppugnatione fruſtra facta, Damaſci *ſacr. 14.* Regẽ, quem captũ ſecum habebat, vt vinctus erat, ſtatuit ſub ipſis mœnibus in conſpectu ciuium & filij, qui in vrbe erat; cõminans niſi vrbem ſtatim dedant, exquiſitiſſimis tormentis ſe illum perditurum eſſe. Quas minas cum ciues contemnunt, Damaſcenorũ Rex in fruſta concerptus eſt, atq; vrbs longè quàm antea animoſius oppugnata, in manus Tartari deuenit. qui filium ſuum nomine Agabum Damaſci Regem creauit.

Denique circa annum Chriſti milleſimum & quadringenteſimũ Parthorum Imperator *Herold. 6.* Tamerlanes, ſiue, vt alij ſcribũt, Temyres, qui *contin. bel.* terror gentium appellatus eſt, coacto duode- *ſacr. 4.* cies cẽtenum armatorum millium exercitu, Damaſcum petens, ſuburbia diripuit, atq; vt Epiphaniæ, quam Alapiam vocant, & Edeſſæ fecerat, cæſorũ cadauera, ac captiuos omnes in foſſam vrbis præcipitari, ligna terramq; ſuper his accumulari mandauit. Hac itaque ratione iacto aggere, dura obſidione toto ſemeſtri vrbem fatigauit, ac tandem valida oppugnatione expugnauit. Vrbe potitus, arcem in quam præſidium ſe receperat, ſitu munitiſſimam, & inexpugnabilẽ, vt videbatur, ac quæ præ nimia altitudine ſcalis æquari non poterat, occupare contendit. Quam licet illi, qui eam defendebant, dedere cupiebant, parum id ſuam virtutem atque exiſtimationem illu-

ſtraturum eſſe cenſens, mox in vicino multò ſublimiorem arcem extruxit. ex qua continuò tam nocte quàm die omnis generis tela in ſubiacentes hoſtes conijciens, eos tandem penè omnes confecit. Tum maiori parte muri deturbata, cum ſuis in arcem irrupit, eamque occupauit. Ab vrbe autem hoſtiles manus rogatus abſtinuit, idque propter maieſtatem templi, quod in ea auguſtiſſimum ornatiſſimumque extabat, atque tanta amplitudine præcellebat, vt in circuitu quadraginta magnis porticibus ambiretur. Intus verò nouem millibus ampullis (lampades ſiue lichnos penſiles fuiſſe puto) regum ſumptibus egregiè decorabatur, quæ omnia ex auro argentoque affabrè ducta erant.

Cæterùm dum hinc in Aegyptum exercitum duceret, ab Aegyptijs aſtu quodam Damaſcus occupata eſt, atq; Tamerlani erepta. Id ille indignè admodum ferens, Aegyptum depopulatus eſt, & in Cœleſyriam exercitum reducēs, rurſus Damaſcum obſidione cinxit, ac in tertiū vſq; menſem acerrimè oppugnauit. Annona interim in vrbe deficiente, præſidiarijſque nocte per portam aufugientibus, qua parte vrbs ab hoſtibus non obſidebatur; vrbem defenſoribus vacuā ſine labore expugnauit. Quam cum victor intrat, Mahometi Pontificem ſuppliciter ipſi occurrētem, vnà cum ſacrificulis in templum ire iubet, qui dicto obedientes fuerunt. atq; eodem mox magna ciuium caterua ad decies ter mille homines, tanquā ad certum ſalutis aſylū confugit. Tamerlanes verò templo occluſo, magnam lignorum ſtruem in circuitu erexit, eiq; iniecto igne, quotquot in templum ſe receperāt, ad vnum omnes ſimul cōcremauit. Funditus deinde vrbē diruit, ac ita cōplanauit, vt cùm ciues, qui fuga elapſi fuerāt, theſauros ſuffoſſos ablaturi redirēt, regionem in qua cuiuſq; ædes olim ſitæ fuerant, agnoſcere nequiuerint. Captæ verò vrbis poſt ſe Trophæū reliquit, treſex caluarijs cæſorum turres ſummo ingenio erectas.

Herold. l. contin. bel. ſa. 10. Onuph. in chron. eccl.

Poſtea ab Aegypti Soldano vrbs hæc in integrum reſtituta fuit, ac Mamaluchorū præſidio firmata, multo tempore ipſi paruit. Anno autem Chriſtianæ redemptionis ſupra ſeſqui milleſimum 17. Selimus Turcarū Imperator poſt Soldanum & Mamaluchos prælio victos & occiſos, Damaſcū cum vniuerſa Syria per deditionem in ſuam poteſtatem redegit. Cui etiam nunc ſubiecta eſt, ac magna Mahometiſtarum, nec non Chriſtianorum frequentia inhabitatur.

41.

Act. 9. 22. Ludouic. Roman. nauigat. lib. 1. c. 6. Breidenb. itin. 5.

HOC loco, qui ad primum lapidem, ſiue dimidiū miliare a Damaſco diſtat, Paulus ſpirās minas ac cædes aduerſus diſcipulos Domini, Dei gratia ſubitò illuſtratus eſt, atq; ex equo in terram proſtratus, audiuit vocē dicētem ſibi: Saule, Saule, quid me perſequeris? &c. Repenteq; ex lupo agnus, ex perſecutore Diuini verbi prædicator, & ex vaſe contumeliæ vas electionis factus eſt. In cuius rei memoriam Deo grata poſteritas eò loci Deo Opt. Max. in honorem D. Pauli templū erexit: vbi etiamnum Chriſtiani, qui Damaſci habitant, ſepeliri ſolent. Locū hunc à Syris Mergiſafer dictum inuenio: atq; Chriſtianorum exercitum Damaſcum petentem ipſo conuerſionis D. Pauli die huc perueniſſe, ac ibidem biduo commoratum eſſe. *Tyr. 13. bell. ſac. 18.*

42.

Tyr. bell. ſac. lib. 17. c. 2. & 3. li. 21. c. 10. li. 22. c. 22.

DARIA, vicus ad Meridiem Damaſci in plano agro ſitus, quatuor, aut vix quinq; à Damaſco miliaribus diſtās. vnde tota Damaſcena ciuitas, atque adeò tota regio ex plano intueri eſt.

In hoc vico Chriſtiani quotieſcunque Damaſcum exercitum duxerūt, (quod ipſos ter feciſſe legimus; caſtrametaſſe ſcribuntur.

43.

DESERTVM Arabiæ, quod terram Hus ab Oriente reſpicit, ac eâdem parte ciuitati Boſræ iungitur. Iob. 1. Hiero. de loc. Hebr. lit. G. & I.

44.

Matth. 14. Marc. 6. Luca 11. Ioann. 6.

DESERTVM Bethſaidæ, locus eſt ciuitatis Bethſaidæ transmarinus atq; deſertus, gramine tamen abundās. In quē Chriſtus cum ſuis Apoſtolis à prædicatione feſſis ſeorſum ſeceſſit, vt ab obruente turba liberi, nōnihil quieſcerēt. Sed concurrente etiā huc multa hominum turba, Ieſus in montē ſubijt, ibique ſedit cum diſcipulis ſuis. Inſtabat vero tū Paſcha, dies feſtus Iudæorum. Subleuans autē oculos Ieſus, vidit maximā iam hominū conueniſſe multitudinē. Tactus ergo miſericordiæ affectu erga eos, de monte deſcendit, multa coram eis de regno Dei diſſerens, atq; ſanās omnes qui male habebant. Porro cum appetiſſet iam veſpera, monuerūt Apoſtoli Dominum vt turbam dimitteret, quò ſibi in vicinis caſtellis villis atque vicis de cibo proſpicerēt, nihil enim ciborū vel locus ſuppeditabat, vel ipſi eo attulerāt. Iuſſit vero Dominus diſcipulis huiuſmodi conſilium ſibi ſuggerētibus, vt turbas per conuiuia cateruatim centenos & quinquagenos ibi in viridi gramine facerent diſcūbere. Tum accipiens quinque panes hordeaceos & duos piſces, (qui ſolùm ibi fuêre inuenti) ſublatis in cælum oculis gratias egit, ac illis benedixit, & fregit, deditq; diſcipulis ſuis, vt diſcumbentibus ea diſtribuerēt. atq; ita Diuina hac benedictiōe quinq; iſti panes & duo piſciculi creuerūt partim in manibus Chriſti frangentis, partim in manibus diſcipulorum diſtribuentiū, partim in ore, gutture & viſceribus populi comedentis, vt præter mulieres, atq; pueros quinq; virorū millia his ſaturati fuerint; atque tantum nihilominus ſuperfuerit fragmentorum, vt ijs duodecim cophinos impleuerint.

Ob tam illuſtre miraculū populus palam confeſſus eſt Ieſum verè eſſe prophetā illum, qui in mundum venturus erat. Ipſumq; rapere volebant, vt Regē crearent. Cæterùm Dominus diſcipulos quidē ſuos abnauigare coēgit Bethſaidam: ipſe verò ſubduxit ſe in montem;

tem;ibique ſolus maximam noctis partem oratione tranſegit.

45.

DOMICILIVM Abrahami. vicus qui iuxta Damaſcũ oſtenditur:ab Abrahamo patriarcha, quòd olim ibi habitarit, nomen habens. Ioſeph. 1. antiq. 15.

46.

Num. 21. Deu. 1. 3. Ioſ. 12. 13.

EDRAI, Hebraicè Edrchi. fortis & inclyta vrbs regni Baſan, quæ ex nominis interpretatione in monte ſita eſſe videtur. In qua regnabat potentiſſimus ille gigas Og rex Baſan. Qui cùm omnem regni ſui populum contra Iſraëlem eduxiſſet, commiſſo ante hanc vrbem prælio, hîc cũ filijs ſuis interfectus eſt. omniſque illius exercitus cæſus. D. Hieronymus ſcribit ſua ætate vrbem hanc inſignem extitiſſe, & Adar, ſiue Adaram, fuiſſe dictam, atq; ab Aſtaroth ſex paſſuum millibus, à Boſdra autem in viceſimo quarto lapide abſuiſſe. Sub quo nomine alij eam Arabiæ, alij verò Cæleſyriæ annumerant.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aſtaroth. & lit. E. dict. Edra. Nig.

47.

ENGANNA, ciuitas trans Iordanem circa Geraſam ſita. Hier. de loc. Heb. lit. E.

48.

1. Mach. 5. 2. Mac. 12. Ioſep. 12. antiq. 12.

EPHRON, aliás Hephron, Effron & Enfron, vrbs magna eſt & munita valdè, ac multis bellicis machinis telorumq; apparatu instructa. ſita in via publica non procul à Iordane, & penè è regione ciuitatis Bethſan ſiue Scythopolis. Quam montes vtrinque ita circumuallant, vt non niſi per ciuitatem iter pateat. Vnde cùm Iudas Machabæus hac exercitum duceret, ac tranſitus illi per ciuitatem, quem per nuncios modeſtè petierat, negaretur, ferro ſibi viam aperire coactus eſt. atq; ciuitatem, quæ à multis diuerſarum gentium incolis, robuſtiſſimorumq; iuuenũ frequentia fortiter defendebatur, ac munita erat, (nã & portam qua illi ingrediendum erat, congeſtis lapidibus obſtruxerãt) oppugnare debuit. eàmque poſt diei ac noctis impugnationem vi cepit, captam diripuit, direptam incendit atq; deleuit. Tanta autem facta eſt hominum ſtrages, vt ſolùm virilis ſexus vigintiquinque millia occiſa fuerint, atque in tranſeundo per incenſi cineres, occiſorum cadauera calcare debuerint.

49.

Ioſeph. 3. bell. 2.

GADARA, quę & Gadaris, Plinio autem Gaddara vocatur, vrbs trans Iordanem eſt, contra Tiberiadem & Scythopolim ad Orientalem plagam, in dimidia tribu Manaſſe, non procul à tribu Gad diſſita, à qua quidam ciuitati nomen Gadara datũ credunt. Sita autem eſt in monte, quem, vt Plinius ſcribit, Hieromiace, alio nomine Hieronis & Hippodion fluuius præterfluit. ad cuius etiam radices, teſte Hieronymo, aquæ calidæ erumpunt, balneis deſuper ædificatis.

Pl. l. 5. c. 18 Niger geogr. Aſ. com. 4. Hieron. de loc. Hebr. lit. G. dict. Gadara.

Ioſeph. 5. bell. 3.

Hæc ciuitas natura loci validiſſima & inexpugnabilis fuit, ac tranſamnanæ regionis metropolis. in qua multi locupletes habitabant.

Ioſeph. 12. anti. 19 21. & 1. bell. 3.

Quam Alexander Iannęus Iudæorum Rex, neſcio quam ob cauſam exercitu cinxit, ac poſt decem menſium obſidionem cepit atq; ſubuertit.

Ioſeph. 14. antiq. 8. & 1. bell. 5.

Eandem paulò pòſt Pompeius magnus, qui tunc in Syria Romanis copijs præerat, in gratiam liberti ſui Demetrij Gadarenſis, inſtaurauit.

Ioſeph. 14. antiq. 11.

Gabinius verò Romanorum militum prę fectus vrbem hanc inter Curias ſiue Iuridicos conuentus, cuiuſmodi in Palæſtina quinque conſtituerat, poſt Hieroſolymam primam eſſe voluit. In quinque ſiquidem æquales partes tota prouincia ab eo diſtributa fuit. ac in ſingulis erectę Curię, vnde indigenę iura peterent; alij quidem Hieroſolymis, alij Gadaræ, tertij Amathũte ſiue Emath, quarti verò Hierichonte, quinti denique Sephori Galilææ.

Ioſeph. 15. antiq. 13.

Cùm autem Gadara priſtino ſtatu refloruiſſet, ac huiuſmodi auctoritate polleret, Gadarenſium quidam Herodis Aſcalonitæ tyrannidem non ſuſtinentes, cum apud Auguſtum Cæſarem de vi & rapinis, violatiſque ac dirutis templis accuſauerunt. Verum cùm Cæſarem & amicos eius accuſato fauere viderent, timentes ne dederentur Herodi, ac exquiſitis tormentis necarẽtur, ſequenti nocte ſibi ipſis manus intulerunt: ac alij quidem ſe dedère præcipites, alij ſe iugulauerunt, quidam etiã in fluuium ſe iacentes, ſubmerſerunt.

Ioſeph 17. anti. 17. & 2. bell. 4. 19. 20.

Poſthæc Gadara Græcanica inſtituta amplexata eſt. & idcirco, vt apparet, à Iudæis vaſtata fuit. ac viciſſim Gadarenſes Iudæorum ſibi cohabitantium audaciſſimos quidem amoliti ſunt, terribiles autem ſolicitè adſeruauerunt.

Ioſeph. 5. bell. 4.

Non multò pòſt & Veſpaſianus Romanarum copiarum Imperator ciuitatem hanc aggreſſus eſt, eamque pugnaci multitudine vacuam reperiens, primo impetu expugnauit. atque non ſolùm hanc ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam incendit.

Ioſe. 5. b. 3.

Qui haud multo poſt tempore ab optimatibus & populo Gadarenſi cum acclamationibus in ciuitatem receptus eſt, & fidei dexteras ab eis accepit, equitumq; & peditum præſidio vrbem muniuit.

Tyr. 16. bel. ſa. 12. et 13.

Iuxta hanc vrbem Chriſtianorum legiones, cum per aliquot dies, vt ſcribunt, equitem cælitus miſſum, itineris ducem habuiſſent, caſtrametati fuiſſe leguntur.

50.

GALAAD mons, qui Hebraicè Galhed, Gilhad, Ghilhad, & Gilead, Ioſepho Galades, Ptolomæo autem Hippus dicitur, montium omnium, qui trans Iordanem ſunt, altiſſimus eſt. Hic quinquaginta circiter miliaria longus, ab Auſtro iuxta ciuitatem Iacr, rupeſque Arnon initium ſumit, & verſus Septen-

trionem per duo regna, Amorręorum videlicet, & Baſan, ad Orientem vero per deſerta loca, diuerſis cacuminibus vſq; ad Libanũ montem porrigitur. & in diuerſis locis diuerſa ſortitur nomina. Nam a rupibus Arnon vſq; ad ciuitatem Cedar, vocatur Galaad, qua parte cæteris fertilior & altior eſt, vt hic ob loci eminentiam reliquarum partium caput eſſe videatur. Deinde vero quouſq; Boſi a iuxe Pinalam fontem protẽdit, Seir vocatur. Hinc porrò Trachonitidẽ regionem circumiens, Hermõ appellat⁹ eſt. & è regione Cæſareę Philippi vſq; Damaſcum excurrens, mõti Libano ſe iungit. Vnde Ieremias propheta Galaad principiũ mõtis Libani eſſe dicit, cũ ait: Galaad tu mihi caput Libani. *Ierem.22.* D. Hierony. Hebraica deſcribens loca, inter alia de monte Galaad, hęc de ſitu eius habet: *Hieron.de loc. Hebr. lit.G.* Galaad mons, ad quem ſeptimo die profectionis è Charris Iacob profugus venit, eſt ad tergum Phœnices & Arabiæ, collibus Libani copulatus: extenditurq; per deſertum vſq; ad eum locum, vbi trans Iordanem habitauit olim rex Seon Amorræorum. Cecidit ſupradictus mons in ſortem filiorum Ruben, Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe. Sed & Hieremias loquitur: Galaad tu mihi initium Libani. Atq; ſtudioſiſſimus terræ ſanctæ indagator Brocardus de montibus qui trans Iordanem ſunt, his verbis ſcribit: *Broc.iti.2.* Porrò vltra Iordanem ſunt varij montes, nempe mons Seir, mons Hermon, mons Libani, & mõs Galaad. qui tamen omnes ſunt vnus mons continuus, niſi quod in diuerſis locis diuerſa ſortitur nomina. Mons Galaad eſt altiſſimus, & videtur reliquorum caput eſſe ob ſui eminentiam. Et huic coniungitur mons Seir, quem Eſau inhabitauit, ceciditq; in ſortem dimidiæ tribus Manaſſes. Huic iterũ iungitur mons Hermon, qui circuit Trachonitidem regionem, & perueniens vſq; Damaſcum copulat ſe Libano inter Bellenã, quæ alias Cæſarea Philippi dicitur, & Damaſcum. Sub Libano eſt Antilibanus. Hactenus Brocardus. Deniq; & Dominicus Marius Niger de iiſdẽ montibus hæc cõmemorat: Poſt Libanos, Seyr mons attollitur, *Nig.geogr. Aſ.i com.4.* qui terminatur ſub Galaad monte, altiore cæteris fertilioreque. is enim bonus homini pecoriq; eſt. vbi reſina, & aromata complura carpuntur. Eſt etiam Seyr alter in Arabia. eſt Galaad mons collibus Libani iunctus, & extenditur per deſerta loca trans Iordanem. in quo ſimili nomine ciuitas fuit. Sunt omnes iſti vnus mons, ſed in diuerſis cacuminibus diuerſis vocatis nominibus. Hæc ille. Ex prædictis ſatis liquet montem Galaad non procul à tribu Ruben habere initium. & continua ſerie multis licet verticibus ac vocabulis diuerſis per duo regna, Amorręorum ſcilicet & Baſan, perq; tribum Gad, dimidiamq; Manaſſitarum tribum, ad Libanum montem vſque protendi. Hæc de ſitu, longitudine, atq; altitudine dicta ſint. Nunc quod ad alia attinet. Vbertate reliquis, qui vltra Iordanem viſuntur, montibus præſtat: atque arborum, aromatum, & graminis admodum ferax eſt. Inter arbores vero maximè pinis, iiſq; reſinoſiſſimis abundat. ideoq; optima hic & plurima legitur reſina. cuius etiam Ieremias propheta mẽtionem facit: Nunquid reſina, inquit, non eſt in Galaad? *Ierem.8.* aut medicus non eſt ibi? Quare igitur non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei? Atq; alibi: Aſcende in Galaad, & tolle reſinã virgo filia Aegypti. *Ierem.46.* fruſtra multiplicas medicamina, ſanitas non erit tibi. Eſt ſiquidem reſina humor quidam in arboribus, propriè autem pineis naſcens, & ob abundantiam ex eiſdem erumpens ac defluens. *Pli.lib.3. cap.3. Hieron. in Ierem.8.* cuius medicamine vulnera curantur.

Propter graminum verò vbertatem totus mons paſcuus erat, atq; ad alenda pecora conueniens. Ob quam paſcuorum commoditatem multi hic caprarum paſcebantur greges. Quod animal cum montium cacumina aſcẽdere, indeq; dependens pabulum carpere gaudeat. factum eſt vt Salomon eis capillos ſponſæ Chriſti comparans, Chriſtum hoc modo loquentem inducat: *Cant.4.* Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Oculi tui columbarũ, abſque eo quod intrinſecus latet, ſiue, vt Hebræi habent, intra cincinnos tuos. Capilli tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderunt de monte Galaad. Dentes tui ſicut greges (ouium) tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro &c.

In hoc monte Galaad Patriarcha Iacob, cũ ex Haran ſiue Charris Meſopotamiæ vrbe (vbi auunculo & ſocero ſuo Laban viginti annis ſeruierat) iubente Deo ſimul cum vxoribus, liberis atq; duabus gregum turmis inſcio Laban in terrã Chanaan reuerteretur, *Geneſ.31.* tabernacula ſua tetendit. ac ſe & gregem ſuum refecit. Quem vt profugum Laban iratus cum ſuis perſequens, ſeptimo profectionis die ibidem comprehendit. At monuit eum in ſomnis Dominus, ne durius quicquam contra Iacob ageret. Sibi ergo nonnihil imperans, ſequenti die Iacobum tacitæ fugæ ſimul ac furti arguit. Nam Rachel marito inſcio idola patris ſui clam abſtulerat, eaq; hic ſub ſe abſcondens, quęrentem patrem aſtu deluſit. Cum vltra citraq; multa verba facta eſſent, tandem amicitiæ fœdus initum eſt, *Gene.13. Ioſeph.l. antiq.27.* neutrum alteri nociturum. quod iureiurando ſancientes, in aræ modum cumulum lapidum fecerunt, atque Deo victimas immolauẽre. Quibus factis ſolenne celebrauerunt conuiuium, atque mutuo ſibi valedixerunt.

Ab hoc lapidum tumulo, quem Iacob & Laban erexerunt, monti nomen Galaad inditũ eſt. Nam Laban ſua, hoc eſt, Syra lingua appellauit eum Igar Saadutha, ſiue Iegar Sahaduta. *Hie. queſt. Hebr. in Gene.31.et in Iere.22.* Iacob vero Hebræo idiomate nominauit eũ Galhed, ſiue Galaad. vtroq;, tam Syro, quàm Hebræo vocabulo aceruum teſtimonij ſignificante. A monte verò & ciuitas quę in eo condita eſt, & adiacens monti regio, vocabulum Galaad etiam ſortita ſunt.

51.

GALAAD regio. quæ & Terra Galaad, Galaaditum, & Galaaditis, Ioſepho autẽ *Ioſeph.l. antiq.4.*

Galaa-

Galaadina, Galadena, Galadina, & Galaditica, incolæ vero eius Galaaditę & Galadeni vocantur, a monte Galaad, cui adhæret, appellationem accepit. *Num. 32.* atq., vt ex Sacra ſcriptura patet, animalibus paſcendis aptiſſima erat.

Nume. 32. Deut. 3. Ioſ. 13. 1. Par. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. G. Quam, vna cum ciuitate Galaad, ac viginti tribus alijs huiuſce regionis ciuitatibus, Galaad filius Machir, filij Manaſſe, aliique fortes Iſraelitici populi bellatores de Amorræorũ manu armis ceperant.

Huius regionis, ſimul ac montis Galaad, media pars a Moyſe Gadditæ tribui; altera vero medietas, dimidiæ tribui Manaſſitidæ extra ſortem in poſſeſſionem data eſt.

Erant autem Galaaditæ viri fortes ac bellicoſi. *Iudic. 12.* De ipſis enim legimus, quòd Ieptê Iudicis tempore quadraginta duo virorum millia de tribu Ephraim aduerſum ipſos in prælium conſurgentes, vna pugna occiderint.

Oſee 6. Verùm poſtea cum in idololatriam aliaq; ſcelera incidiſſent, ipſi quoq; deuicti ſunt, & a *Amos 1. Hiero. ibid.* Damaſcenis, vt Amos propheta habet, inſigni crudelitate in plauſtris ferreis, quæ rotis ſubter ferreis atq; dentatis voluebantur, triturati, ac cōtriti. qui & ab Ammonitis mulieres *Amos 4.* eorum prægnantes, diſſectas fuiſſe ſcribit.

1. Mach. 5. 13. In hac regione Iudas Machabeus cum paucis Iudæis Timotheum Ammonitarum du- *Ioſeph. 12. antiq. 12.* cem ſemel ac iterum fudit atque fugauit, ac ingentem gentium multitudinem contriuit.

52.

GALAAD vrbs dimidiæ tribus Manaſſe, à Ioſepho Sebei, aliàs Sebeth appellata, in *Hieron. de loc. Hebr. lit. G.* mōte Galaad condita eſt, a quo etiam, vt Hieronymus teſtatur, nomē ſuum ſortitur. Hanc quoq; Galaad filius Machir, filij Manaſſe, de Amorræorum manu cepit. ideoque illi vnà *Deuter. 3.* cum terra Galaad à Moyſe in poſſeſſionem data eſt.

Iudic. 12. Ioſeph. 5. antiq. 12. Oſee 6. In hac vrbe natus & ſepultus eſt ſtrenuus Iſraelitarum dux & Iudex Iepte Galaadites. Vaticinatus eſt de eadem ciuitate Propheta Oſee.

53.

GAMALA, quam Suetonius in Tito Gamalen appellat, vrbs & arx validiſſima fu- *Ioſeph. 4. bell. 1. Plin. lib. 5. cap. 13. Broc. ut. 3. Bread. ibid.* it, ac loci natura inexpugnabilis. ſita in alto, petroſo, & vndiq; præcipiti monte, qui Cameli ſimilitudinem præfert. vnde etiam Gamala, quaſi Camela nomen duxit: expreſſam ſiquidem vocabuli ſignificationem indigenæ ſeruare non poſſunt.

Huius montis iugum quod Auſtrum reſpicit, inſtar colli & capitis cameli ex alto mōte deductum, ſupra profundam vallem immenſa altitudine ſe erigit. vbi in ſaxoſo, prærupto, & acceſſu difficillimo vertice olim firmiſſima Arx velut caput ſuper eminebat.

In medio montis dorſo vrbs extructa fuit, quæ cameli gibbum exhibebat. vbi plurimæ domus per prona ædificatæ, nimioque præcipitio caſuræ ſimiles de monte pendebant. Inter quas ad Orientalem vrbis partem, quà ſe altiùs ciuitas eleuabat, editiſſima præ cæteris Turris erat, quę nubibus caput inferre videbatur. Intra muros autem Fons erat, in quem oppidum deſinebat. qui per montem pedetētim decreſcentem defluens, caudæ figuram repræſentabat. Porrò à fronte ac lateribus in valles imas mons ſcinditur. quæ cameli pedes videntur exprimere.

Quamuis autem ciuitas hæc, vt dictum eſt, *Ioſeph. 13. anti. 21. & 1. bell. 4.* locorum difficultate inexpugnabilis eſſet, eam tamen Alexander Iudæorum Rex in ſuā redegit poteſtatem.

Et licet illam poſtea Ioſephus Hiſtoricus *Ioſeph. 2. bell. 25. & 4. bell. 1.* murorum ambitu cinxerit, & foſſis atq; cuniculis contra Romanos reddiderit longe firmiorem, vt quiuis non incola ſolum, ſed & externus loci firmitati plurimum tribueret: à Romanis nihilominus, licet non ſine magna ipſorum clade, expugnata fuit.

Nam Hieroſolyma, multisq; Galilææ ciuitatibus contra Romanos Orbis dominos rebellantibus, cum Gamala diutius in eorum *Ioſe. in vita ſua.* fide perſtitiſſet. tandem iniquorum inſtinctu & ipſa ſe Romanis oppoſuit. Ideoq; à Veſpaſiano obſeſſa, poſt acerrimos vtrinq; conflictus, *Ioſeph. 4. bell. cat 3.* ingenti obſidentium clade ac labore, trigeſimo, aut circiter, obſidionis die capta & exciſa eſt. Tanta autem Romanorum Gamalienſiumq; facta eſt ſtrages, vt per prona loca effuſus cruor, totum oppidum dilueret. Ciuium verò ac ruſticorum, qui ex vicinis pagis in eam confugerant, tum gladio, tum præcipitio nouem millia perierunt. Neq; quiſquam, prę ter duas mulieres euaſit. non enim vel infantibus quidem pepercēre, vt acceptam cladem Romani vindicarent.

Ex hoc oppido ortus fuit Iudas Galilæus, *Ioſep. 18. antiq. 1.* homo populari quadam præditus facundia. qui eo tempore quo Quirinus Syriæ præſes ex *Luca 2.* Cæſaris Auguſti edicto in Iudæa deſcriptionem ac cenſum peragebat, multos Iudęorum *Act. 5.* ſibi adſciuit, prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed re vera priuati lucri ſtudio. Nam vt à cēſu Iudæos ſeruaret liberos, copias collegit, agros ac pagos diripuit, cædibus & latrocinijs miſcens omnia. Cæterùm quia conſilium & opus eius non erat ex Deo, & ipſe periit, & omnes quotquot paruerant ei, diſperſi ſunt.

Ab hac vrbe, vicina quoq; regio Gamalitica dicta eſt. in qua non pauci erant vici opi- *Ioſep 18. ant. 9. & 3. bel 2. & in vita ſua.* bus referti, & pecoris diuites.

54.

GAVLON, quæ aliàs Golan, Gholan, *Hieron. de loc. Hebr. lit. A dict. Autoribus. Ioſeph. 4. ant. 4. et 8. ant. 2.* Golam, Galon, Ioſepho autem Gaulana, Gaulane, Gaulademan, & Gaulalim dicitur, inſignis in Bataniide & Batanea regionibus vrbs eſt. ex cuius nomine etiam adiacens regio Gaulonitis, Gaulanitis, Gaulonitica, & Gaulanitica appellatur.

Hæc regio, poſtquam filij Iſraël occiſo Og rege Baſan, vniuerſam eius ditionem expugnaſſent, à Moyſe dimidiæ tribui Manaſſe in *Ioſ. 21. 1. Par. 6.* poſſeſſionem data eſt. Vrbs vero, cum ſuburbanis

Deut. 4. Iof. 20. Iofep. 4. antiq. 5.

banis ſuis aſſignata fuit Leuitici generis ſacerdotibus: & profugis, qui nolentes proximum occidiſſent in confugij locum.

Iofe. 13. an. 21. & 1. bel. 4. Iofe. 17. an. 10. & 18. ant. 9.

Quod porrò ad vrbem ac regionem hanc attinet, legimus vrbem ab Alexandro Iudæorum rege inter alias quas ſibi adſciuit, eſſe ſub actã. regionem autem, vnà cum Trachonitide, Batanea, & Paneade regionibus, Herodem ſeniorem filio ſuo Philippo teſtamento legaſſe.

Hieron. de loc. Hebr. lit. G.

D. Hieronymus ſcribit vrbem hanc ſua ætate villam fuiſſe prægrandem.

55.

Ioſeph. 3. bel 2. Hieron. de loc. Heb. lit. G. diction. Gargaſi. Broc. att. 4. Brend. ibid. Fretell. pa. 22.

GERASA, aliàs Geraza, & Ieraſa, olim Gergeſa, Ioſepho etiam Geraſis, Hieronymo verò Gargaſi dicta, inſignis ac munita trãs Iordanem vrbs eſt: cuius regio monti Galaad iungitur ac continetur. Sita vero eſt ſuper mõtem, in vlteriori, hoc eſt, Orientali maris Galilææ littore, ex aduerſo Tiberiadis, paululum tamen ab ea ad Aquilonem declinans. Scribitur abeſſe à Nazaret ſextodecimo miliario.

Gen. 10. 15. Ioſeph. 1. antiq. 12.

Hanc vrbem quondam inhabitauerunt Gergeſæi, qui à Gergeſæo quinto filio Chanaan ſuam traxêre originem. At poſtea cùm hos filij Iſrael in promiſſę terræ inuaſione deleuiſſent, tenuit eam dimidia tribus Manaſſe.

Ioſep. 1. bell. 4.

Refert Ioſephus, quod cùm Theodori Philadelphiæ tyranni opes in hac ciuitate repoſitæ eſſent, Iudæorum Regem Alexandrum eius theſauri cupidum, triplici ambitu oppidum hoc circundediſſe, tandemque expugnaſſe.

Mat. 8. Marc. 5. Luc. 8. Ioſe. 2. bel. 19. 20. & 3. bell. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. G. dict. Gadara, et Gergeſa. Ptol. lib. 5. tab. 4. Aſ.

Ab hac ciuitate circumiacens territorium, Regio Geraſenorum vocatur. quam Euangeliſta Matthæus in Græco γεργεσηνῶν, id eſt, Gergeſenorum, Marcus verò & Lucas γαδαρηνῶν, hoc eſt, Gadarenorum appellant. Quod multis occaſionem præbuit, vt exiſtimarent vnam eandemque ciuitatem tria hæc habuiſſe nõmina; Geraſa, vnde eſt Geraſenorum; Gergeſa, vnde eſt Gergeſenorum; & Gadara, vnde eſt Gadarenorum. Sed ex Ioſepho, Hieronymo, Ptolomæo, & alijs manifeſtum eſt Geraſam & Gadarã diuerſas fuiſſe ciuitates: ambas tamen trans Iordanem ac mare Galilææ, non longè ab inuicem diſſitas. Itaq; veriſimilius eſt, eandem hanc regionem ab vtraq; ciuitate nomen accepiſſe. & à Geraſa quidẽ, quæ & Gergeſa, Geraſenorum & Gergeſenorum; à Gadara verò Gadarenorum dictam eſſe. Latinus autem interpres ideò videtur nomẽ Geraſenorũ poſuiſſe tam in Matthæo, quàm in Marco & Luca, pro Gergeſenorũ, & Gadarenorũ, quòd illud ſuo tempore notius eſſet & communius.

Hieron. in Abd. 1.

Nã & Hieronymus in Abdiam ſcribens, eam Arabiæ partem, quę prius Galaad vocabatur, ſuo tempore nuncupatam aſſerit Geraſam.

Matth. 8. Marc. 5. Luc. 8. Legio vulgò ſumitur pro 6666. militibus. Plena tamẽ legionis numerus eſt 12500. militum. Nam legio in decem diuiditur cohortes. Cohors in quinquaginta manipulos. manipulus verò, in viginti quinq; milites.

Cùm aliquando in hanc regionem veniſſet Dominus noſter Ieſus Chriſtus, occurrerunt ei duo dæmoniaci ſupra modum ſæui. quorum alter multo tempore legione dæmonum obſeſſus fuerat, ac nullis catenis aut cõpedibus potuerat vinciri, vllaue ratione domari, ſed nudus incedens, in montibus ac deſertis, & in ſepulcris inter fœtida mortuorum cadauera & oſſa die ac nocte degebat, ſe ipſum quidem inhumaniter lapidibus concidens, tranſeuntes verò varijs modis infeſtans. Hi igitur Chriſto occurrentes, verbo à dæmonibus liberati fuêre. Dæmones tamen egreſſuri, ſuppliciter Dominum precati ſunt, vt in porcos, quorum magnus ibidem grex in mõte paſcebatur, ingredi liceret. Cui petitioni cum Dominus annuiſſet, mox duo millia porcorum a dæmonibus magno impetu per præceps in mare Galilææ agitata ac ſuffocata ſunt.

Hieron. in Matth. 8.

Quod cùm ſubulci, qui paſcebant porcos, in ciuitatem proximasque villas & agros digreſſi diuulgaſſent, tota ciuitas exiuit in occurſum Ieſu, & virum qui à dæmonibus vexatus fuerat, viderunt ſana mente veſtitum ſedentem ad pedes eius. atq; Dominum conuenientes, rogauerunt illum vt diſcederet à finibus ipſorum: vel quia ſe Domini præſentia iudicabant indignos; vel quod veriſimilius eſt, ne qui tranſgreſſionem legis in porcis punire viſus fuerat, etiam in alijs eorum animalibus ipſorum peccata vindicaret. Porrò is qui à dæmonũ legione liberatus erat, Chriſtum abeuntem atq; nauem aſcendentem rogauit, vt ſibi cum illo eſſe liceret. Sed à Domino domum ablegatus, per totam ciuitatem Geraſam, atq; per totam Decapolim prædicauit, quanta ſibi feciſſet Ieſus.

Ioſe. 2. bell. 19. & 20.

Apud Ioſephum inuenimus, paulò ante excidium Hieroſolymitanum Iudæos hanc ciuitatem vaſtaſſe. quo tempore Nero Reipublicæ Romanæ clauum tenebat. Quam ſanè iniuriam incolæ fortiſſimo animo à Iudæis tulerunt. adeò vt cùm paucis poſt diebus in omnibus penè ciuitatibus Iudæi trucidarentur, idcirco quod Hieroſolyma Romanis rebellaret, Geraſeni tamen neq; in eos qui apud ſe remanere delegerunt, quicquam geſſerunt mali: & egredi volentes vſq; ad fines ſuos deduxerunt.

Ioſe. 5 bel. 6.

Non multò pòſt & L. Annius Veſpaſiani dux, aſſumpta equitatus cohorte multiſq; peditibus, Geraſam primo aggreſſu capiens, mille iuuenũ interfecit, familias captiuas duxit, bona militibus prædari permiſit, incenſis deinde domibus, proxima petijt.

Hier. in loc. Heb. lit. G. dict. Gergeſa. Tyr. 12. bel. ſac. 16.

Hieronymi tempore, vt ipſe autor eſt, Geraſa tantùm viculus fuit. atq; poſtea hoſtilitatis metu diu iacuit deſolata. Tandem verò anno milleſimo centeſimo vigeſimo in munitiore eius parte a Boldequino Damaſcenorum Rege multo ſumptu ex quadris & magnis lapidibus caſtrum erectum fuit: quod commeatu & armis egregiè communiuit, ac quibuſdam admodum fidis reiq; bellicæ peritis ſeruandum tradidit. Hoc caſtrum primo anno cùm ædificatum eſſet, acriter oppugnatum fuit à Hieroſolymorum rege Balduino de Burgo: qui & per deditionem cepit. Cæterùm cũ id non ſine magnis impenſis, grauiſſimo & aſſiduo labore, maximiſq; periculis tueri poterat, habi-

to cum

to cum ſuis conſilio, communi omnium ſententia funditus dirutum fuit.

Viros claros ex hac vrbe oriundos recenſet Stephanus coſmographus. Inter alios autem hinc prodijt ſcelus ille Simō Gioræ filius, homo ætate iuuenis, viribus autem corporis audaciaque præſtans. Qui cùm prius in Acribitena latronum, poſtea verò Hieroſolymæ quando à Tito Cæſare & Romanis obſidebatur, ſeditioſorum ducem egiſſet, ſuaque crudelitate ac tyrannide multos oppreſſiſſet, expugnata vrbe in occultiori quadam cloaca latuit. è qua cùm fame compulſus emerſiſſet, tandem à Romanis captus, atque Romæ in celeberrimo Titi triumpho laqueo circundatus, per forum tractus & necatus eſt.

Ioſep. 5. bell. 7. & 7. bel. 20. & 24.

56.

GERSON, quę & Gergaſſi, ciuitas eſt alienigenarum in Baſanitide: de qua filij Iſraël expellere non valuerunt Geſſuri. Hiero. de loc. Hebr. lit. G. dict. Gerſon.

57.

Deut. 3. Ioſ. 12. 13. 1. Paral. 2.

GESSVR, aliâs Ieſſur, Geſur, & Gheſur, fortis & regia vrbs; ſita, vt ex Hebraici nominis ſignificatione videtur, in valle. Ab hac vrbe finitima regio Geſſuri, ſiue Ieſſuri, aut Geſuri, Hebraicè, Gheſuri, Ioſepho Geſura & Geſſiri appellatur. quæ quidem regio Iſraêliticæ terræ, quæ trans Iordanem eſt, verſus Septentrionem terminus fuit. atque licet dimidiæ tribui filiorum Manaſſe in poſſeſſionem fuerit data, priſtini tamen terræ habitatores nunquam inde expulſi fuiſſe videntur.

Quod autem hæc Regia ciuitas fuerit, ex ſacra ſcriptura manifeſtum euadit. Cõmemorat ſiquidem illa Abner principem exercitus regis Saul, mortuo rege, filium Saul nomine Iſboſeth tuliſſe & transduxiſſe vltra Iordanē, & in ciuitate Mahanaim, quæ interpretatur Caſtra, Regem eum conſtituiſſe ſuper Galaad, & ſuper Geſſuri. & cæt. quo tamen loco Hebræi pro Geſſuri, habent Aſſuri ſeu Aſuri. atque D. Hieronymus hæc verba ad tribū Aſer refert. Vt vt id ſit, extra quæſtionem eſt, ꝙ alibi de Dauide legimus. qui ſcribitur de Geſſuri egiſſe prædas, & Maacham filiam Tholmai Regis Geſſur accepiſſe vxorem. de qua Hieronymus libro de traditionibus Hebraicis: dicunt, inquit, Hebræi, à Dauid in prælio captam (puta Maacham) & cæſarie & vnguibus præciſis, ſecundum legem eam vxorem ſibi ſociaſſe: & ex ea generaſſe Thamar filiam, & Abſalom tertium filium ſuum.

2. Reg. 2. Hier. quæſ. Hebr. in 2. Reg. 2. 1. Reg. 27. 2. Reg. 3. 1. Para. 3. Ioſeph. 7. antiq. 1. Hier. quæſ. ſeu tradit. Hebr. in 2. Reg. 13. Deut. 21.

Hæc cauſa fuit, vt Abſalom, cùm ob violentam Thamar ſororis ſuæ deflorationem, Amnon fratrem ſuum primogenitum occidiſſet, fugerit in Geſſur ad regionis illius Regem; quia is erat auus eius maternus. vbi toto triennio permanſit, donec Dauidis conſenſu à Ioab Hieroſolymam reduceretur.

2. Reg. 13. 14. Ioſep. 7. antiq. 8.

58.

HERMON mons, qui ab Hebræis Chermon; à Hieronymo Aermon & Ermon; ab Amorræis Sanir & Senir; à Sidonijs Sarion, Sirion, & Sireon; à Phœnicibus Sanior; in Deuteronomio etiam Sion, aliâs Seon vocatur: Straboni Trachon, alijs Trachonus; Ptolomæo autem Alſadamus appellari videtur.

Deut. 3. Deut. 4.

Situs eſt vltra Iordanem, è regione ciuitatis Paneadis: quam quidem ab aurora deſpicit. A Meridie verò monti Seir iungitur. ac vergens verſus Septentrionem, quà Trachonitidem regionem circumit, propè Damaſcum Libano ſe copulat. vnde in ſacra Scriptura frequenter habemus, quòd terra filiorum Iſraêl trans Iordanem ad Solis ortum a torrente Arnon vſq; ad montem Hermon extendatur.

Hieron de loc. Hebr. lit. A. dict. Aermon et lit. E dict. Ermon. Brocard. itin. 2. Deut. 3. 4. Ioſ. 12. 13.

Mons iſte excelſæ altitudinis eſt. Nam licet à monte quidem Galaad cacuminum ſublimitate ſuperetur; attamen altero monte Hermon, qui intra Iordanem iuxta montem Tabor ſitus eſt, nec non & tertio monte Hermō, qui in Septentrionali parte tribus Aſer conſpicitur, multò & maior & altior eſt. ideoque perpetuò etiam in eo inueniuntur niues. quas D. Hieronymus ſuo æuo Tyrum ob delicias deferri ſolitas ſcribit. vt nempe æſtatis tempore æſtiua pocula temperarent.

Brocard. itin. 4. et 6. Breidenb. itin. 6. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aermon

Proceris quoq; ac laudatiſſimis abundat abietibus. quæ multis vitæ operibus, præcipuè trabibus & nauigijs aptiſſimæ ſunt. vnde & in Ezechiele propheta habemus, quod tabulata nauis Tyriæ de abietibus montis Sanir fuerint compacta.

Ezech. 27. Hiero. ibid.

Ex Canticis Salomonis quidam colligunt in hoc monte leones, pardos & leopardos habitaſſe. Is. n. Chriſtum his verbis ſuam ſponſam alloquentem introducit: Veni de Libano ſponſa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum, ſiue, vt Hebræi habent, leopardorum.

Cant. 4. Lira. ibid.

Habuit & mōs iſte inſignes ſpeluncas: quarum vna, vt Marius Niger ſcribit, quatuor hominum millia capere poterat.

Niger. geogr. Aſ. co. 4.

Tenuerunt autem eum quondam Heuæi & Amorræi. Poſterioribus verò annis in eo dominatus fuiſſe ſcribitur Og Rex Baſan. Quē cùm Iſraëlitæ occidiſſent, montem hunc poſſederunt filij dimidiæ tribus Manaſſe.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aermon. Ioſ. 12. 1. Par. 5.

59.

HIPPOS, ſiue Hippus, quę & Hippene, clara Iudęorum ciuitas eſt: cuius incolę Hippeni dicuntur. ſita vltra Iordanem in Orientali maris Galilææ littore, è regione vrbis Tiberiadis. à qua ſecundū Ioſephum verſus Orientem, ſicut & à Gadara verſus Occidentem, triginta ſtadijs diſtat.

Ioſeph. 3. bel. 2. Plin. lib. 5. cap. 15. Ioſeph. in vita ſua.

Hanc ciuitatem bellorum tumultu deſolatam, Pompeius Romanarum copiarum dux habitatoribus ſuis reſtituit. Quam poſtea Imperator Auguſtus Herodis Aſcalonitæ regno adiecit. Sed poſt Herodis mor-

Ioſeph. 14. antiq. 8. & 1. bel. 5. Ioſeph. 1. bell. 15.

Ioſep 17. antiq.17. et 2.bell.4. tem, ob id quòd Græcanici inſtituti eſſet, vna cum Gadara & Gaza eiuſdem religionis vrbibus, à Iudaico regno ſeparans, Syriæ contribuit.

Ioſeph.2. bel.19 & in vita ſua. Ioſeph.2. bell.20. a li.5.c.15. b tab.4. Aſ. c de loc. Hebr.lit.D. dict.Decapol. d 16.bell. ſac.13. e geog. Aſ. tom.4. Longo pòſt temporis interuallo, annis nimirum circiter ſexaginta confectis, Iudæi inter alias ciuitates, etiam Hippon vaſtaſſe, eiuſque vicos incendiſſe leguntur. Qua de cauſa & Hippeni paulò poſt in generali paſſim Iudęorũ occiſione, cohabitatores ſuos Iudæos malè tractauerunt. Meminerunt huius ciuitatis etiam a Plinius, b Ptolomeus, c Hieronymus, d Tyrius, e Marius Niger, & alij nonnulli.

60.

Gene.14. Ioſeph.1. antiq.18. HOBA, aliâs Choba & Soba, Hieronymo autem Chobaa, locus eſt ad læuam partem Damaſci, ad quem vſque Abraham quatuor Aſſyriorum reges perſecutus eſt. Cùm enim Aſſyrij iſti quinq; Sodomorum reges in valle ſiluestri debellaſſent, ac Sodoma ſpoliata Lot omneſq; viros ac mulieres captiuos vna cum omnibus ipſorum bonis abduxiſſent, Abraham audita hac Lot filij fratris ſui ac Sodomitarum clade, aſſumptis mox tribus fratribus, Mambre, Eſchol & Aner ipſi confœderatis, ac expeditis vernaculis ſuis centum octodecim, ab Hebron feſtinus Aſſyrios inſequens, quinta nocte circa fontem Dan eos eſt aſſecutus; ſtatimq; noctu ſecuros ex improuiſo obruens, alios quidem in cubilibus ſomno ſopitos occidit, alios autem temulentos in fugam conuerſos vſq; Hoba perſecutus eſt, ac nepotem ſuum Lot, cæteroſq; captiuos cum omni præda victor reduxit.

Hieron. de loc. Hebr. lit. C. Porro de hoc loco D. Hieronymus ſic ſcribit: Chobaa villa eſt in regionibus Damaſci, habẽs accolas Hebræos, qui credentes in Chriſtum, omnia legis præcepta cuſtodiunt. Et à principe hæreſeos Hebionitæ nuncupantur. Contra huiuſmodi dogma Paulus Apoſtolus ſcribit ad Galatas.

61.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aſtaroth. & lit. I. dict. Iabiſgalaad. IABESGALAAD, Hieronymo Iabis, & Iabis Galaad, Ioſepho autem Iabiſus & Iabiſſa, Galaaditidis regionis primaria vrbs eſt. quæ trans Iordanem in tribu Manaſſe ſuper montem ſita, a ciuitate Pella euntibus Geraſam in ſexto milliario diſtat.

Iudic 21. Ioſeph.5. antiq.6. Hæc vrbs, cùm ob abominandum vxoris Leuitę ſtuprum vndecim tribus Iſraël tribum Beniamin pene totam deleuiſſent, à tribulibus cæterarum tribuũ expugnata eſt, eò quòd in prælio, quod contra Beniamin geſtum erat, ſuppetias ferre ſola recuſaſſet. Poſt captã verò ciuitatem, habitatores eius pueri, mulieres, pariter ac viri omnes occiſi ſunt. ſeruatis duntaxat quadringentis virginibus, quæ totidem Beniamiticæ tribus viris, qui ſoli cum alijs ducentis caute euaſerant, nuptijs copulatæ ſunt. vt tribum penè excîſam, ex qua D. Paulus gentium Apoſtolus oriri debebat, noua prole inſtaurarent.

Cum iſta à contribulibus ſuis Iabeſgalaad paſſa eſſet, trecentis & pluribus poſthæc confectis annis Naas quoq; Ammonitarum Rex cum magno & forti exercitu vrbem Iabeſgalaad obſedit. & ciuibus vltrò deditionem facere cupientibus, deditionem ſpreuit niſi dextrum quiſque pateretur ſibi oculum erui. vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omnino inutiles bello fierent, eſſentq; opprobrium in vniuerſo Iſraël. Hæc cum in Gabaa Beniamin ad aures Saulis Iudæorum regis Iabeſenorum legati detuliſſent, mox ad Iordanem ex omni Iſraël copias coegit, eaſq; in Bezec oppido recenſens, trecenta & triginta virorum millia numerauit. Tum Iordanem traijciens, mox Ammonitas omnes fudit ac fugauit, inter cæteros vero Naas Reges occidit, atque non ſolum vrbem miſeroſq; ciues obſidione liberauit & periculo exemit, ſed & in Ammonitarum regionem irruptione facta, totam vaſtauit. ditatoque ex præda exercitu, glorioſe domum reuerſus eſt. 1. Reg.11. Ioſeph.6. antiq.5.

Huius tam inſignis beneficij memores fuerunt habitatores Iabeſgalaad. nam cũ poſtea Regis Saulis ac filiorum eius trunca corpora à Philiſtæis in muro ciuitatis Bethſan, quæ poſt Scythopolis dicta eſt, ex patibulis ſuſpenſa eſſe audiſſent, rem enim indignam rati principes viros extremo exequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi (alebat enim hæc vrbs homines & corpore robuſtos, & animo feroces) facto per totam noctem itinere, Saulis filiorumque eius corpora de patibulis abſtulerunt, eaque aromatibus condientes, in nemore Iabes ſubter inſignem quandam quercum in ſepulcro condiderunt, atque ſeptem diebus ieiunantes mortuos luxerunt. 1. Reg.31. 1. Paral.10. Ioſeph 6. antiq.14.

Hoc Iabeſenorum egregio facinore mire affectus fuit Dauid, qui iam Sauli in regno ſucceſſerat. miſſis enim ad eos oratoribus, facinus collaudauit, atque tum à Deo Optimo Maximo, tum à ſe gratiam illis referendam pollicitus eſt. 2. Reg 2. Ioſeph.7. antiq.1.

Multis pòſt annis Saulis ac Ionathæ filij eius oſſa a Dauide tranſlata ſunt, atq; vna cum ſeptem filijs Saul, quos Gabaonitæ in crucem egerant, iuxta Gabaa Beniamin honorifice humata ſunt. 1. Reg.21.

D. Hieronymus in libro de locis Hebraicis refert vrbem Iabeſgalaad ſuo tempore pergrandem fuiſſe vicum. Lit. A et I. vbi ſupra.

62.

IAIR, ſiue Iahir, in Baſanitide regione ciuitas eſt tribus Manaſſe. in qua natus eſt Hira Iairites, qui Regis Dauidis ſacerdos fuit, hoc eſt, vt Hieronymus interpretatur, magiſter: ſicut alibi ſcriptum eſt: Filij autem Dauid erant ſacerdotes, id eſt, magiſtri fratrum ſuorum. Ioſ.13. 2. Reg. 20. Hiero. ibi. & de loc. Hebr. lit. I.

63.

IVLIAS, aliâs Iulia & Iuliada, egregia vltra Iordanem in inferiore Gaulonitide ciuitas eſt. quæ Trachonitidem regionẽ ab Auſtro terminat. ſita ad Iordanis oſtium in Orienta-

Plin. lib. 5. cap. 15. entali ripa lacus Genezareth, ex aduerſo ciuitatis Bethſaidæ.

Ioſep. 18. antiq. 3. Item 2. bel. 8. & 3. bel. 2. 18. & in vita ſua. Euſeb. in chronic. anno Domini 27. Hieron. in Matth. 16. Niger. geogr. Aſ. cõ. 4. Ioſep. 18. antiq. 9.

Fuit quondam ciuitas hæc ſub ditione oppidi Bethſaidæ vicus duntaxat tranſmarinus. Verum Philippus tetrarcha Iturçę & Trachonitidis regionum, quo tempore Chriſtus Dei filius in terra homo inter homines conuertabatur, eam & muro cinxit, & ciuitatis dignitatem attribuit, nec non & habitatorum frequentia & opibus ipſam auxit. ac ex nomine Iuliæ Cęſaris Auguſti filię, quę Tiberij Cęſaris vxor erat, Iuliadem nominauit. Philippus iſte vir perpetuo modeſtus & amator quietis fuit. Degebat enim ſemper in ſua ditione. Quoties vero domo progrederetur, iter faciebat cum paucis ſelectis comitibus, ſubſequente ſella in qua ſedens ſolitus erat iura reddere: & ſi quis ex occurſu opem eius inuocaret, ſine dilatione mox ibi ſella poſita reſidens cauſam audiebat, illoq; iudicio innoxium abſoluebat, & ſontem damnabat.

Obiit in hac ciuitate anno imperij Tiberij cęſaris vigeſimo, principatus autem ſui trigeſimo quinto: atq; in monumento quod iam ante ſibi conſtruxerat, magnifice ac ſumptuoſe funeratus eſt.

64.

Strabo. Niger. geogr. Aſ. cõ. 4.

LACVS, qui olim ciuitati Gadaræ propinquus erat. cuius aqua, teſte Strabone, adeò fuit noxia, vt pecora ea guſtata pilos, cornua, & vngues amiſerint.

In hunc lacum duo porcorũ millia, de quibus in Euangelio Marci agitur, à dęmonibus agitata eſſe putauit Zieglerus. Cuius etiam opinionis eſt excellentiſſimus noſtri temporis coſmographus Gerard. Mercator. Sed, vt etiam primus Gandauenſis Epiſcopus Cornelius Ianſenius in commentarijs in ſuam Concordiam Euangelicam annotauit, ex Sacra ſcriptura & D. Hieronymo ſatis liquet præcipitata ea fuiſſe in mare Galilęę. Quod enim Lucas ſtagnum dixit, Matthęus & Marcus mare vocauerunt. Hi autem lacum Geneſareth, mare appellare ſolent, quem Lucas ſtagnum ſere vocat. Hieronymus vero in libro de locis Hebraicis ciuitatẽ Gergeſam deſcribens, Gergeſa, inquit, vbi eos qui à dæmonibus vexabantur, Saluator reſtituit ſanitati: & hodieque ſuper montem viculus demonſtratur iuxta ſtagnum Tiberiadis, in quod porci præcipitati ſunt. Hactenus Hieronymus.

Ianſen. cõ. in concord. Euang. cap. 31.

Hieron. de loc. Hebr. lit. G. dict. Gergeſa.

65.

Hieron. de loc. Heb. lit. M. dictiun. Machati, et Maacha. Deut. 3. Ioſ. 12. 13.

MACHATI, quæ & Maacha, & Maachati dicitur, firma & valens Amorræorum vrbs eſt. ſita ſuper Iordanẽ iuxta regionẽ Geſſuri & montem Hermon. cuius ager, qui in ſacris literis etiã Machati, Maacha, & Syria Maacha, à Ioſepho autem Micha vocatur, regni Baſan, nec non & Iſraeliticæ terræ vltra Iordanem ſitæ, à Septentrione limes fuit.

Cecidit autẽ vrbs & terra hæc in ſortem dimidiæ tribui Manaſſe. quæ tamen Machatæos eius habitatores diſperdere non valuit.

2. Reg. 10. 1. Paral. 19. Cæterum cùm inuictiſſimus Rex Dauid cõtra Ammonitas in aciem veniret, quod legatis ſuis barbas ignominioſè abraſiſſet, eorũq; veſtes vſq; ad nates præcidiſſent, huius vrbis Regem, qui mercede conductus, cum mille ſtipendiarijs, & populo ſuo Ammonitis ſubſidio venerat, ſuperauit, ac ſibi tributarium fecit. De hac vrbe fuit Eliphalet filius Aasbai... Paralipomenon mentio ſit. *Ioſep. 7. antiq. 5. 1. Par. 3.*

66.

Matt. 15. Marc. 8.

MAGEDAN, aliàs Magedon, aut, vt eſt in Græco Magdala, locus eſt ad Orientẽ maris Galileæ circa Geraſã, qui à Marco Dalmanutha vocatur. in cuius fines ac partes cũ Chriſtus naui appulſus eſſet, Phariſæi & Sadducæi ab ipſo petierunt ſignum de cælo dari. quibus indicauit ſignum Ionæ prophetæ, ſuæ ſepulturæ ac reſurrectionis eſſe figuram.

Porro quod Matthęus locũ hunc Magedã, Marcus vero Dalmanutha appellat, nullam habet cõtrarietatem. Aut enim vnus idemq; locus diuerſis nũcupatus fuit nominibus. aut vnum poteſt eſſe nomen regionis generale, alterum verò ciuitatis vel vici. aut, quod multò veriſimilius eſt, poteſt vtrumq; nomen diuerſam ciuitatem ſiue vicum ſignificare, in cuius vtriuſque loci fines dicatur Dominus veniſſe, quia locus in quem venit vtrique loco vicin' erat. quomodo ſupra dictus eſt veniſſe in regionem Geraſenorum & Gadarenorum. & alibi in partes Tyri & Sidonis. *Matth. 15. Marc. 7.*

Hieron. lit. M. dict. Magedan.

Quod ad ſitum loci attinet, hæc de eo D. Hieron. in lib. de lo. Heb. habet: Magedan, inquit, ad cuius fines Matth. Euãgeliſta ſcribit Dominum perueniſſe, ſed & Marcus eiuſdem nominis recordatur: nũc aũt regio dicitur Magedena circa Geraſam. Ex quibus, vt etiam doctiſſimus ſacrarũ literarum interpres Cor. Iãſenius meminit, patet. primũ quidem quod nõ rectè ſcribat Brocar. qui Magedan & Dalmanutha eundẽ putat eſſe locũ, quem Saraceni Medan vocant, hoc eſt, aquas Dan. fontem nimirum illum vnde primò Iordanis oritur, quem Ioſephus Phialam vocatum teſtatur. Nã vel inde ſatis liquet hoc veriſimile non eſſe, quod fons ille longiſſime a mare Galilęæ abſit, cũ hunc locum propinquum fuiſſe, ex adiunctis Euangeliſtarũ verbis, quibus profectionem ſeu iter Domini deſcribunt, manifeſtum eſt. Secundò & eos multũ errare manifeſtũ hinc eſt, qui loca hæc Magedã & Dalmanutha cis mare Galilęę conſtituunt inter idem mare & montẽ Tabor, vt paſſim nũc in chartis annotatur. Hier. enim ea circa Geraſã fuiſſe teſtatur, & proinde vltra mare Galileæ. Quod verum eſſe & ex Marco in ſequentibus colligitur. qui ſcribit Dominum, cum in hoc loco petentes ſignum confutaſſet, illis dimiſſis, conſcenta naui traiciſſe trans fretum, & veniſſe Bethſaidam. *Ianſen. cõ. in Concor. Euang. cap. 63. Broc. tit. 2. Mar. 8.*

67.

MARA vrbs. apud q̃ Damaſceni quondam caſtrametati fuiſſe ſcribũtur. Ty. 15. bel. ſ. 8.

68.

MEGESAPHAR. locus in confinijs Damaſci. quã Chriſtiani olim caſtra traduxerunt. Tyr. 13. bell. ſ. 26.

M 2 69. NAA

69.

NAAMATH, quod pulchrum Hebraicè ſonat, oppidum eſt in terra Hus, à quo Sophar Naamathites amicus D. Iob originem & cognomen habet, qui in hac vrbe regnaſſe putatur. Iob. 2. Fretel. pag. 6.

70.

NARAMA. Hieronymo locus eſt in regione Batanæa. Hieronym. de loc. Hebr. lit. N.

71.

NEILA. Hieronymi ætate viculus erat in regione Banatæa. Hieron. ibidem.

72.

1. Reg. 31. Liran. in 1. Paral. 10. Ma. 24. Ioſep. 6. antiq. 14. Ioſeph. 3. bell. 17. & 19. Nig. geogr. Aſ. com. 4.

NEMVS Iabes, ciuitati Iabeſgalaad propinquum. quod quercetum fuiſſe exiſtimo: nam regio Baſan, vt dictum eſt ſupra, huiuſmodi arboribus maximè abũdauit. In hoc nemore, quod Ioſephus ex Ruffini verſione Segehen appellat, Regis Saulis filiorumq; eius corpora à viris Iabeſgalaad ſub excellenti quadam quercu ſepulta fuerunt. Hinc Veſpaſianus ligna habuit, ex quibus rates fabricari iuſſit. quæ cùm tam materiarum quàm artificum multitudine maturè contextæ eſſent, impoſita manu militum, vnà in lacum Geneſar prouectus eſt, vnde ſecuta eſt illa cru entiſſima ac fœdiſſima Iudæorum ſtrages, quæ à Ioſepho in tertio belli Iudaici libro deſcribitur.

73.

PALMIRA, quæ in Propheta Ezechiele & Hebraicè Thamar, ſiue Tamar, Thamor, Tamor, Thadmor, & Tadmor dicitur, ampliſſima Syriæ vrbs eſt. tam à conditore, quàm ſitu loci nobilis.

3. Reg. 9. 2. Para. 8. Ezech. 47. 48. Hier. com. in Ezech. cap. 47. & 48. Ioſeph. 8. anti. 6. Hieron. de loc. Hebr. lit. T. dict. Thermoth. Bened. in interpret. nom. Hebr. dict. Palmira & Thamar. Plin. lib. 5. cap. 25.

Condita autem eſt ab auguſtiſſimo Iudæorum Rege Salomone. Procul ſiquidem in deſertum ſuperioris Syriæ ingreſſus, eiusq; regionis potitus, tanquam in extremo Imperij ſui limite hanc vrbem miris operibus ibi extruxit, & mœnibus validiſſimis cinxit. quam Hebræo ſermone Thamar appellauit. quæ vox in Latina lingua palmam ſonat. Nam quòd eò loci palmeta plurima ſint, quidam, inquit Hieronymus, vrbem hoc ſortitam vocabulũ exiſtimant. Ioſephus verò ciuitatem hanc Thadamoram à Salomone appellatam ſcribit. quo nomine etiam à Syris ſuo tempore vocitatam eſſe aſſerit. At libri Regum & Paralipomenon ac Græci Palmiram per iota, Plinius, Ptolemæus, alijq; coſmographi Palmyram per ypſilon ſcribunt. Hieronymus in libro de locis Hebraicis Thermoth nominat. Et poſtea cùm ab Hadriano Imperatore inſtaurata eſſet, Hadrianopolis dicta fuit. Ager, in quo ſita eſt, vber & diues eſt. qui vaſto vndique ambitu arenis includitur, ac velut à rerũ natura exemptus, ex circumiacente regione & ſolitudine, quæ Palmirena nominatur, ſola fontibus puteisque & aquis amœnis nimis abundat.

Ciuitas hæc inter duo imperia ſumma, Romanorum Parthorumque priuatæ ſortis eſt. qua de cauſa, prima in diſcordia ſemper vtrinque cura fuit. Abeſt à proximo Syriæ littore ducentis quinquaginta duobus millibus paſſuum. à Damaſco viginti ſeptem propius. à fluuio verò Euphrate, vnius diei itinere; & à magna Babylone ſex dierum via procul diſtat.

74.

Ptolem. Ioſep. 3. bell. 2.

PELLA, quæ & Pelle, Pellentis, nec non Butis, ac Berenice vocatur, præclara trans Iordanem ciuitas eſt, & quidem vna ex vndecim toparchijs Iudææ, inter quas ordine ſeptima recenſetur.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aſtroth & lit. D. dict. Decapolis. & lit. I. dict. Iabiſgalaad.

Sita autẽ eſt partim in Decapoleos, partim in Peræ regionum confinijs. Nam ab Auſtro quidem Decapoleos, à Septentrione verò Peræ regionis terminus eſt. at Orientem verſus à Iabeſgalaad ſex miliaribus diſtat.

Aquis, diuerſis emanantibus locis, hæc ciuitas diues eſt. eique regio fertilis adiacet, in qua multa caſtella ſunt.

Ty. 16. bel. ſacr. 13. Pli. lib. 5. cap. 18. Niger geogr. Aſ. cõ. 4.

Condita eſt à Seleuco Syriç Rege. & à Pella Macedoniæ metropoli, quæ Philippi & filij eius Alexandri Magni Regũ natalibus maximè celebris erat, Pellç nomen aſſumpſiſſe ſcribitur. Maxima ſiquidem vrbis huius pars à Macedonibus, qui ſub Alexandro Magno Macedone in Aſia militauerant, inhabitatur.

Ioſeph. 13. antiq. 21. & 1. bel. 4.

Iudæorum Rex Alexander quondam ciuitatem hanc cepit, & diruit, quòd incolæ recuſarent Iudaicos ritus recipere.

Ioſeph. 14. anti. 5. 6. 8. & 1. bel. 5.

Pompeius verò cognomento Magnus, qui cùm in Syria Romani exercitus Imperatorẽ ageret, hac aliquoties iter fecit, eam ſuis habitatoribus reſtituit. atq; à Iudæorum imperio exemit, ac prouinciæ Syriæ coniunxit. Quam poſtea à Iudæis vnà cum alijs Syrorum ciuitatibus & vicis vaſtatam eſſe, in Ioſepho legimus.

Ioſeph. 2. bell. 19. Euſeb. 3. hiſt. eccl. 5.

Eo autem tempore, cùm Regia vrbs totius Iudææ metropolis Hieroſolyma per Veſpaſianum & Titum deſtruenda & euertẽda erat, Chriſtiani qui Hieroſolymis degebant, vt Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus in Eccleſiaſtica ſua hiſtoria meminit, Diuino oraculo moniti ſunt Hieroſolymis excedere, & in hãc ciuitatem commigrare. quò & hi ab excidio eſſent liberi, & ablatis ex vrbe ſanctis & iuſtis viris, vindictç cçleſti fieret locus, tam de vrbe ſacrilega, quàm de populo impio per excidium patriç, euerſionemque ſumendç. Nunc autem priſtino nomine retento vicus prçgrãdis eſſe ſcribitur, vt Niger autor eſt.

75.

4. Reg. 5. Hieron. de loc. Hebr. lit. F. Fret. pa. 6. Niger geogr. Aſ. com. 4.

PHARPHAR, aliâs Pharfar, Farfar, & Farfarus, profundus & amenus Damaſci fluuius eſt. qui in radicibus Libani montis Damaſco propinquis emanans, eam vrbem interſecat. Deinde Antiochiam tendens, eius mœ-

moenia allambit, tandemq; mari mediterraneo commiſcetur.

76.

Ioſeph. 3. bell. Iuda. 18. PHIALA ſiue Phiale, corruptè Syala, fons, ex quo Iordanis fluuius, vt Ioſephus & Egeſippus teſtātur, ducit originem. qui quidem ſitus eſt in regione Trachonitide, nō longe à via, quà a Cæſarea Philippi ſeu Paneade inter Orientem & Auſtrum in Trachonitidem aſcenditur. a qua ciuitate ad centeſimum vigeſimum ſtadiū, ſiue quindecim mille paſſibus *Niger. geograp. Aſ. com. 4 p. 503.* diſtat. Et propriè quidem à rotunditate Phiala dicitur, rotæ ſpeciem præferens.

Eſt autem fons hic imperſcrutabilis profunditatis, ac ſemper intra ſua labra cohibet vndam, perpetuò aqua plenus, nec vnquam deficiens, nec vnquam exuberans: ſed quantum aquæ ſcaturigine inijcitur, tantum per abditos ſubterraneos meatus in Dan ſiue Paneadem fontem Iordanis eijcit atque tranſmittit. Multo tempore ignoratū fuit hoc eſſe Iordanis principium: quod tandem à tetrarcha quondā Trachonitidis Philippo hac arte deprehenſum eſt. Is namq; miſſis in Phialam paleis, inuenit eas apud Panium in fontē Dan redditas, vnde antea fluuius Iordanis naſci credebatur. Idipſum poſtea & ab alijs ſimili praxi ſæpius probatum eſt.

Brocard. itin. 2. Breidenb. ibid. Salig. tom. 9. cap. 6. Fretel. p. 7. Tyr. 13. bel. ſac. 18. & 16. bel. ſ. 9. Matth. 26. Saraceni hoc ipſum fontis nomenclatura indicāt, nam eum Medan, hoc eſt, aquas Dan vocant. מי me ſiquidem lingua illorum, quæ Hebraicæ affinis eſt, aquas ſignificat. A quo quidem nomine & ampliſſima adiacēs ei regio appellatur Campeſtria & planicies Medan. Porrò ſunt qui locum hunc à Matthæo Magedan, & à Marco Dalmanutha appellari putant: quos errare ſupra à nobis declaratum eſt.

77.

PVTAHA, locus trans Iordanem. vbi Hieroſolymorum rex Balduinus tertius cum Noradino Damaſcenorum Rege pugnauit, eumque vicit. Tyr. 18. bell. ſacr. 21.

78.

Brocard. itin. 3. Breidenb. itin. 2. et 3. Fretel p. 7. PYRAMIS ſepulcri B. Iob, quæ etiamnū in planioribus locis terræ Hus ad Orientē Suetæ ciuitatis monſtratur, ac à Græcis alijſq; gentibus, quòd propheta Iob ibi ſepultus ſit, in honore habetur.

79.

RAGABA, caſtellum vltra Iordanem in Geraſenorum finibus ſitum, quod Alexander Iannæus Iudæorum Rex obſidens, naturæ conceſſit. Ioſep. 13. ant. 21.

80.

RASALINAE, locus in finibus Damaſci. vbi Sanguinus iuratus Chriſtianorum hoſtis quondam caſtrametatus fuit. Tyr. 15. bell. ſacr. 8.

81.

SALOME, vicus in campeſtribus Medan ſitus, qui a Chriſtianis inhabitabatur. Quapropter & a Chriſtianorū exercitu, cum hac Damaſcum iter faceret, loco huic parcitum fuit; atque habitatoribus eius quaſi fratribus fratres vſi ſunt. Tyr. 13. bell. ſacr. 18.

82.

SARDINELLA, magnus vicus ad Orientem Damaſci, qui ſe a Chriſtianis ſolum admittit incoli: alios vero ante confectum primum habitationis annum enecat. Bonauentur.

83.

SEIR, qui aliâs Seyr, Hebraicè Sehir, Ioſepho Seira, item alio nomine etiam Sanir aliquoties dicitur, mons excelſus eſt trans Ior- *Cant. 4.*
danem, ad Orientalem plagam terræ Hus ſi- *Niger. geo*
tus, atque à Septentrione monti Hermon, ab *grap. Aſ.*
Auſtro monti Galaad coniungitur, a ciuitati- *com. 4. pa.*
bus vero Capharnao & Corozaim verſus æ- *504. &*
ſtiualem Solis ortum alicubi quatuor, alicu- *517.*
bi ſex, & pluribus miliaribus diſtat.

Nomen autem Seir, preter alios, de quibus ſupra, etiam hic mons accepit ab inhabitatore ſuo Eſau: qui quòd piloſus & hirſutus eſſet, cognomine Seir fuit appellatus. Habitauit autem Eſau in hoc monte eo tempore, cùm frater eius Iacob cum vxoribus ac liberis & facultatibus è Meſopotamia Syriæ rediit. atq; huc Iacob ad eum ex itinere nuncios miſit, vt eius gratiam captaret. Eſau verò accepto nuncio quod frater rediret, cum quadringentis viris armatis ei obuiam profectus eſt, ac iuxta torrentē Iaboc illi occurrit. vbi cùm ſibi mutuò reconciliati eſſent, valefaciētes, Eſau multis acceptis muneribus Seir repetijt, Iacob autem iter ſuum in terram Chanaan proſecutus eſt. *Geneſ. 32. 33. Ioſeph 1. antiq. 27. Brocard. itin. 2. 3. 4. & 6. Breidenb. itin. 3. 4. & 6.*

Poſtquàm Iſraëliticus populus occiſis Seon & Og Regibus totam, quæ trans Iordanem eſt, ditionem occupaſſet, mons hic filijs dimidiæ tribus Manaſſe in ſortem ceſſit, & multis ſeculis ab ijs poſſeſſa fuit. *Ioſeph. 12. 1. Paral. 5.*

Ab hoc monte & vrbs aut villa, quæ in eo ſita fuit, etiam Seir dicta videtur. nec non & tota monti adiacens regio, idem quoque nomen ſortitum fuit, quæ alias etiam Edom & Idumæa vocatur. Quam propheta Ieremias cum deſtructam Hieroſolymam lamentaretur his verbis per Ironiam alloquitur: Gaude, inquit, & lætare filia Edom, quę habitas in terra Hus, ad te quoque perueniet calix: inebriaberis, atque nudaberis, ſeu, vti Hebręi habent, & eris vomens. Completa eſt iniquitas tua (pœna ſcilicet iniquitatis tuę) filia Sion, nō addet vltra vt tranſmigret te. Viſitauit iniquitatem tuam filia Edom, diſcooperuit peccata tua. Calix namque vindictæ Domini venit etiam ad terrā hanc, inquit Hieronymus, quando Nabuchodonoſor rex vaſtata Iudæa, cæteras gentes ſimili modo deuaſtauit. *Seir villa aut vrbs. Geneſ. 32. Thren. 4. Hieronym. commen. in Thren. 4.*

84.

Deuter. 3. Ioſ.12. 13. 1. Par.5. Hieron. de loc. Hebr. lit.S. dict. Selcha. Ortel. in ſynon. geogra. dict. Salecha.

SELCHA, quæ quoque Salecha, Hebræis Salcha, alijs verò Selchar, ac poſtea Salcha ta quibuſdam dicta eſt, vetus ciuitas eſt, quondam Og regi Baſan parens, atque vna ex ſexaginta munitioribus ac validioribus vrbibus regni eius. ſita autem eſt iuxta vrbem Geſſur, montemque Hermon: & Baſanitidis regionis verſus Boream clauſtrum eſt. Hæc etiam ciuitas olim à gigantibus inhabitata, ac diu poſſeſſa fuiſſe videtur.

Tyr. 16. bel. ſac. 8.

Porrò anno Chriſtianæ ſalutis milleſimo centeſimo quadrageſimo tertio nobilis quidam Turcorum Satrapa hanc & Boſtrenſem vrbem, quibus præerat, Hieroſolymam profectus Chriſtianorũ regi Balduino tertio tradere molitus fuit. Sed vxor eius, dum ipſe hęc agebat, hoſtibus ciuitates aperuit, ac aduerſæ partis præſidiarios in arces admiſit, & Chriſtianis aduentantibus bolum è faucibus eripuit.

85.

SELEVCIA, ciuitas trans Iordanem eſt, ſita in Gaulonitide regione ad Semechonitem lacum, in regione delicioſa, fontibuſque irrigua. Denominata autem creditur Seleucia, à Seleuco Syriæ rege, à quo & putatur condita.

Ioſeph. 13. antiq. 21. & 1. bel. 4. Ioſeph. 2. bell. 25. & in vita ſua.

Hæc quoque ciuitas ab Alexandro Iudæorum principe expugnata fuit, & Syris adempta, ac Iudæorum imperio ſubdita. Eandemque Ioſeph. hiſtoricus, cum Galilææ præerat, vt munitam natura, ita arte quoque longè fecit munitiſſimam: ac inter alia oportuna loca contra Romanos ſolidioribus firmioribuſque mœnibus cinxit.

Ioſeph. 4. bell. 1.

Quibus tamen incolæ ſe poſtea coniunxerũt. Regi quippe Agrippæ, qui à Romanis ſtabat, fœdere ſe ſociantes.

86.

SILVA, ſiue nemus vltra Iordanem ab Oriẽte vrbis Paneadis iuxta locum Copar ſitum. in quo olim Noradini Damaſcenorum regis exercitus contra Balduinũ tertium Hieroſolymorum regem in inſidijs latuit. Tyr. 15. bel. ſac. 9. & 18. bel. ſac. 13.

87.

SOBA, aliâs Suba, Ioſepho Oba & Sophena, regia Syrię vrbs eſt, à qua & contigua regio in ſacra Scriptura Syria Soba ſiue Sobal nominatur.

1. Reg. 14. Ioſeph. 6. ant. 7. 2. Reg. 8. 1. Par. 18. Ioſeph. 7. antiq. 5. Hieron. de loc. Hebr. lit. S. dict. Suba.

Quæ quidem regio multa à diuerſis Iudęorum regibus tulit. Primò ſiquidem eius reges à Saule Iſraelitarũ Rege belli iure ſubacti eſſe leguntur. Deinde Dauid Saulis in regno ſucceſſor ſemel ac iterum cum Rege Soba pugnam committens, egregiam vtraque vice victoriam reportauit. Nam cùm vſque ad fluuium Euphraten imperiũ ſuum proferebat, cum Adadezer Rege Soba congreſſus, viginti peditum millia, & equites ſepties mille occidit, currus etiam mille cepit, ex quibus incenſis reliquis, centum ſolos ſibi reſeruauit.

2. Reg. 10. 1. Par. 19. Ioſeph. 7. antiq. 6.

Aliàs etiam idem Rex & viciſſe, & ad pendendum annuum tributum regem Soba obligaſſe ſcribitur, quàdo regi Ammonitarum, qui contra Dauidem arma ceperat, cum viginti peditum millibus ſuppetias ferebat.

2. Par. 8.

Rurſus & Salomon, cùm in Syriam ad condendam Palmiram vrbẽ proficiſceretur, hac ducens exercitum, vrbem & regionem hanc ſibi aſciuit.

3. Reg. 11. Ioſeph. 8. antiq. 7.

Cęterum cùm in ſenectute à Deo Opt. Maximo ad gẽtium idôla deſciuiſſet, inter alios aduerſarios, quos contra eum ſuſcitauit Dominus, obiecit etiam ſe illi Razon fugitiuus ſeruus Regis Soba, atque ex hac regione cum latronum manu Iſraëlitarum ditionem crebris incurſionibus populatus eſt, rapinis & cædibus omnia miſcens.

Iudith. 3. 2. Reg. 23.

Poſtremò Holofernes quoque populabundus per Syriam Sobal exercitum traduxiſſe legitur. Ex hac vrbe originem duxit Igaal, vnus ex fortiſſimis heroibus vel militibꝰ Dauidis.

88.

Ioſeph. 2. bell. 25 & in vita ſua.

SOGANE, aliâs Soganne, Gaulonitidis regionis ciuitas eſt, in ſuperiore eius regionis parte, firmiſſimo loco ſita, quæ etiam à Ioſepho contra Romanos muris ac munitionibus circundata eſt.

Ioſeph. 4. bel. 1.

Cuius nihilominus ciues vna cum Seleucianis in principio defectionis Rex Agrippa ſibi fœdere ſociauit.

89.

SOLYMA vicus, qui Gaulonitidem regionem terminat. Ioſeph. in vita ſua.

90.

SPELVNCA trans Iordanem in regione Suetæ, à ciuitate Tiberiade ſexdecim miliaribus Italicis diſtans. Sita verò in altiſſimo cuiuſdam mõtis cretacei, cui ſubiectum erat immane præcipitium. Hæc ab vna duntaxat mõtis parte accedi poterat per anguſtum adeò callem, vt vix pedis haberet latitudinem, atque homini, etiam ab omni onere expedito, abſque periculo iter non præberet. Intus habebat aquarum fontes, ac tres manſiones ſeu diuerſoria, ita conſtructa, vt per ligneas ſcalas ex vno in alterum aſcenſus ac deſcenſus eſſet.

Tyr. 18. bel. ſacr. 21.

Locus iſte, eò quòd natura & ſitu commodiſſimus eſſet, Chriſtianorum munitiſſimum & inexpugnabile quondam præſidium ſeu municipium fuit. Quod cum rex Noradinus anno puta poſt virginis partũ milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo ingentibus copijs oppugnaret, aduentanti cum exercitu Balduino tertio Hieroſolymorum Regi ceſſit. ſolutaque obſidione, dum venienti hoſti occurrit, in pugna, quam cum eo commiſerat, victus eſt.

Tyr. 22. bel. ſac. 15.

Idem hoc munimentum iratus Chriſtianorum hoſtis Saladinus obſidione cinxit, anno nimirum nati Saluatoris milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono. & ante quintum obſidionis diem dolo & inſidijs non ſine proditionis

ditionis ſuſpicione per deditionem in ſuam poteſtatem accepit. Verùm id Hieroſolymorum Rex ſtatim proximo anno recuperauit, ac poſt trium hebdomadarum obſidionem, cùm ſtrenuè admodum à ſeptuaginta fortiſſimis viris defenderetur, per deditionem recepit, & armis atque commeatu communiuit, viriſq; fidis ac ſtrenuis cuſtodiendum tradidit.

Ty. 22. bel. ſacr. 21.

91.

SPELVNCA firmiſſima & inexpugnabilis vltra Iordanem in finibus Arabiæ ſita. Quam fratres militiæ templi, quorum tutelæ ac defenſioni commiſſa erat, anno ſalutis poſt milleſimum centeſimum ſexageſimo ſeptimo Siracono Chriſtianorum hoſti tradiderunt. De quorum proditorum numero Hieroſolymitanus Rex Amalricus duodecim in crucem egit. Tyr. 19. bel. ſacr. 11.

92.

SVETA, quæ & Suita, Suites, Suhi & Suchi vocatur, inclyta in terra Hus vrbs eſt: diſtans contra Aquilonem à ciuitate Corozaim & oſtio fluuij Iordanis quatuor miliaribus. Regio autem in qua ſita eſt, frumenti, vini & olei ferax eſt, & cælo ditata eſt optimo. in qua quodam & eti[illegible] ſolemnes annuatim habentur nundinæ.

Brocard. itin. 3. Breidenb. ibid. Ty. 22. bel. ſac. 21.

Ex hac vrbe originem ſimul ac cognomē traxit Baldad Suites ſeu Suhites, vnus ex tribus præcipuis amicis, qui S. Iob in tribulatione eius inuiſerūt. quos in ſuo libro Reges vocat Tobias. Horum Baldad quidem in hac vrbe, Eliphaz in Theman, Sophar vero in Naamath regnaſſe creditur. Nam potentiores quaſque vrbes antiquitus ſuos habuiſſe Reges, ex capite duodecimo libri Ioſue ſatis notum eſt.

Iob 2. 8. &c. Tob. 2. Ioſ. 12.

93.

SYRIA, ſiue Suria. maioris Aſiæ regio eſt, ſacris & profanis hiſtoricis celebratiſſima, quæ Hebraice Aram ſeu Aramæa dicitur, ab Aram filio Sem, qui teſte Ioſepho Aramæos ſeu Aramenos inſtituit, eiſque a ſuo nomine appellationem indidit. Syria autem, vt ait Euſebius, a Græcis appellata eſt paulo ante natiuitatem Moyſi ex vocabulo Syri cuiuſdā indigenæ, a quo & incolæ a Latinis Syri & Syrij dicti ſunt. Hodie Soriam vocari ſcribit Ortelius.

Num. 23. Geneſ. 10. Ioſeph. 1. antiq. 14. Hieron. in Geneſ. 10. et in Amos 1. Euſeb. in chron. an. 325. repromiß.

Regio quondam fuit, vt inquit Plinius, terrarum maxima, & pluribus diſtincta nominibus. Ab occaſu mare magnum ſeu mediterraneum attingit, quod ab ea Syriacum pelagus nominatur. qua parte a mari prætermauigatione trecentorum & quinquaginta millium paſſuum alluitur. A Septentrione habet Ciliciam, & Cappadociæ partem, ac Taurum montem totius Orbis terrarum maximum. ab Ortu Tygride fluuio terminatur. ab Auſtro deniq; vſq; ad mare Rubrum & Aegyptum pertingit. Longitudo huius regionis, vt auctor eſt Plinius, in Ciliciam & Arabiam, quadringentorum & ſeptuaginta milliū paſſuum eſt. latitudo à Seleucia Pieria ad oppidum in Euphrate Zeugma, centum & ſeptuaginta quinque millium paſſuum.

Plin. 5. na. hiſt. 12. Niger Aſ. com. 4. pa. 495. Hieron. de loc. Act. Apoſt. lit. S. Pli. 5. nat. hiſt. 12.

Cum itaque hæc prouincia ſpacioſiſſima ſit, multas & magnas ambitu ſuo comprehēdit regiones, vt ſitu ita & nominib⁹ diſcretas. Quarum quidem eæ, quotquot in ipſius meditullio iacent, Syriæ quoque nomen præferunt, adiuncto duntaxat ad commune vocabulum verbo, quod diſtinctionem faciat. Cēſentur autem hæ: Cœleſyria ſeu Syria Cœle, Syria Damaſcena, Syria Soba ſiue Sobal, quæ & Sophena, Syria Maacha, Syria Libanica, Syria Roob, Syrophœnicia ſeu Syria Phœnicis, & Syria Antiochena. de quibus ſuo loco retulimus.

Ty. 11. bel. ſacr. 2. Vitriac. c. 95. & 96. Brocard. in præfat. deſcript. t. c. terr. S. Breid. ibid.

His & adiungenda venit Aſſyria quæ tamē non in meditullio, ſed in Orientali Syriæ tractu vltra Euphraten ſita, amne tantum a Babylonia ſeparatur. Hæc a barbaris commutata San T. Attyria vocatur. ac poſtea, teſte Plinio, Adiabene dicta fuit. nunc vero ab indigenis Adrinſa nuncupari refert Niger.

Dion in vita Traiani. Plin. 5. na. hiſt. 12. Nig. 5. Aſ. com. 5. pa. 528.

Primum nomen ſortita eſt ab Aſſur filio Sem, qui vrbē Ninum condidit, quam Hebræi Niniuen vocant, atq; ab eo Hebraice Aſſur, Græce autem & Latine Aſſyria, eiuſque ſubditi Aſſyrij denominati ſunt. vnde & Aſſyriorum pullulauit Imperium ac prima Mundi monarchia, quæ hinc ad Babylonios ac Chaldæos tranſijt, & tandem cum annis plurimis floruiſſet, per Perſas & Medos diſſoluta fuit.

Geneſ. 10. Ioſeph. 1. antiq. 14. Hieron. in Geneſ. 10. Iſai. 7. Mich. 5.

Notat Hieronymus ſuis in Iſaiā commentarijs, quos veteres Aſſyrios, recētiores nunc vocare, Syrios, a parte totum appellātes. Vbi etiam admonendi mihi ſtudioſi videntur, vt obſeruent Aſſyrios & Syros apud Scriptores pene omnes ſæpius confundi. quod varijs auctoritatibus demōſtrare haud foret difficile.

Hieron. in Iſai. 19.

Porrò præter Aſſyriā legimus etiam Cappadociam, quæ in huius regionis confinijs iacet, à Græcis Leucoſyriā, & Cappadoces Leucoſyros, hoc eſt albos Syros nominari.

Et hæ quidem Syriæ partes ſunt, quæ à generali eius vocabulo ſua acceperunt nomina. nunc cæteras Syriæ regiones enumerādæ ſunt, quæ communem Syriæ appellationem non præferunt.

In Occidentali eius tractu, mediterraneæ Syriæ habentur regiones, Galilæa, Samaria, Iudæa, & Idumæa: in ora maritima ſunt Phœnicia, Palæſtina, & Philiſtęa. Partim in Oriente, partim in Auſtro eſt triplex Arabia, Deſerta ſcilicet, Felix, & Petræa: quarum limites lōge lateque excurrunt. In Oriente verò Meſopotamiam habet, Cœleſyriæ cōterminam, & inter inſignes duos fluuios, Euphraten videlicet, & Tigrim iacentem. Quapropter etiam Hebraice Padan Aram & Aram Naharaim vocatur, hoc eſt, Syria duorum fluuiorum. nam dictio Naharaim, dualis eſt numeri, a Nahar, quod eſt fluuius Quod ipſum quoque vocabulo Græco exprimitur. μέσος enim Græcis medius, & ποταμὸς fluuius interpretatur. Et quia hæc regio, Syriæ pars eſt, aliquoties in

Hieron. de loc. Act. lit. M. Gen. 25. 28. Geneſ. 24. Iudic. 3. 1. Para. 19. Pſalm. 59. intit.

Geneſ.28. ties in Sacris Meſopotamia Syriæ appellatur.
Deut.23. Agri eius tam vberi & pingui ſolo ſunt, ait
Pſalm.59. Quintus Curtius, vt à paſtu repelli pecora di-
in tit. cantur, ne ſatietas perimat. Cauſa fertilitatis
Q.Curt.de eſt humor, qui ex vtroque amne manat, toto
reb.geſt. ferè ſolo per venas aquarum reſudante. Oui-
Alexandri um Meſopotamiæ & Italicarum vnam ſcri-
Magni li.5. bit D. Hieronymus eſſe naturam, vt bis pariãt
in princip. in anno. vnde in Virgilio:
Hieron.in *Bis grauidæ pecudes, &c.*
Geneſ.31. Meſopotamiæ coniunguntur aliæ duæ Sy-
Nig. Aſ. riæ regiones; à Septentrione quidem Coma-
com.4. gena: hæc propius adiacet Ciliciæ, & à vicino
ſibi fluuio Euphrate, nunc Euphratẽſis & Eu-
phrantis, à barbaris verò Azar dicitur.
A Meridie verò Babylonia, quam etiam
Pli.5.c.12. Syriæ includi, auctores ſunt Plinius & Ptolo-
Ptol mæus. Huic regioni ac genti Nemrod nepos
Gene.10. Cham originem dedit. Is enim vir audax &
Ioſeph.1. manu promptus, inſuetam primus in populo
anti.9. tyrannidem arripuit, ac iuxta Euphraten vr-
Hieron.in bem magnam condidit, quæ ab eo, quod ibi
Geneſ.10. cõfuſæ ſunt linguæ turrim ædificantiũ, Babel
& Babylon appellata eſt. Hîc primus Mundi
tyrannus regnauit. Ab hac vrbe & circumia-
cens regio nomen deduxit, quæ in Propheta
Mich. 5. Michea à conditore ſuo etiam Terra Nem-
2.Par.36. rod nuncupatur. In qua populus Iudaicus, iu-
Ierem. 25. xta Ieremiæ prophetiam, ſeptuaginta annis
& 29. captiuus detentus fuit.
Babyloniæ paret, eique adhæret Chaldæa,
Arabiæ deſertæ finitima, quæ etiã ad Syriam
Gene.10. pertinere videtur. Cuius incolę ab Arphaxad
filio Sem orti ſunt, qui imperio gẽtis potitus,
eos, inquit Ioſephus, à ſe Arphaxadæos nomi
Ioſeph.1. nauit. Poſtea à Caſed ſeu Chaſed filio Na-
antiq.14. chor fratris Abrahæ, Hebraicè Caſdim ſiue
Hieron.in Chaſdim vocatos ſcribit Hieronymus. Eoſ-
Geneſ.10. dem quoq; à Chaldæo Rege, qui quartus de-
& 22. cimus à Nino fuit, Chaldæos; & regionẽ eo-
rum Chaldæam appellatam inuenimus.
Vtraque hæc, Babyloniorum ſcilicet, &
Chaldæorum gens, antiquiſſima eſt, atq; iugi
multorum ſæculorum cæleſtis motus, Solis
puta, lunæ, aliorumque ſiderum obſeruatio-
Plin.6. ne, anni, menſis, dierumque rationem primi
cap.26. deprehendiſſe à quibuſdam ſcribuntur. Sed
melius mihi ſentire videntur, qui ſideralem
ſcientiam ac cæleſtium rerum cognitionẽ ſta
tim ab orbis primordio liberis Seth, Adami
primi hominis filij attribuunt. Qui, vt ſcribit
Ioſeph.1. Ioſephus Iudaicarum antiquitatum libr.1.ca.
antiq.4. 4. cùm ab Adamo intellexiſſent vniuerſalem
rerum omnium fore interitum, vnum aqua-
rum diluuio, alterum ignis incendio; ne in-
uenta ſua ex hominum notitia dilaberentur,
& prius perirent, quàm pernoſcerentur, duas
extruxerunt columnas, aliam quidem ex la-
teribus, aliam verò ex lapidibus, ac vtriq; ſua
inuenta inſcripſerũt: vt ſi lateritiam diluuio
Plin.7. deleri contingeret, lapidea ſuperſtes homi-
cap.56. nibus diſcendi copiam faceret, & quæ inſcri-
pta continebat, ſpectanda exhiberet. Ex his al
teram, nempe lapideam, ad ſuam vſque æta-
tem in terra Syria durauiſſe idem Ioſephus
affirmat.

Eodem ſpectat quod idem auctor dum ra- Ioſeph.1.
tiones ſeu cauſas profert, ob quas priſcorum antiq.8.
ante diluuium vita ad nongenteſimum atq;
milleſimum vſque annum prorogata fuerit;
poſt alia, puta quòd pij eſſent, quòd Dei recẽs
opificium, quòd commodiore vterentur vi-
ctu; etiam hanc referat, nempe tum propter
virtutis ſtudium, tum propter inueniendarũ
artium vtilitatem, vt Aſtronomiæ, ac Geo-
metriæ, Deus illis prolixiorem largitus ſit vi-
tam. quarum certitudinem aſſequi non pote-
rant, ſi minus ſexcentis annis vixiſſent. Ex tot
enim magnus annus conſtat.
Proinde credere par eſt hanc ſiderum ſci-
entiam ab Hebræis per patriarchã Abraham
ad Chaldæos manaſſe. cuiꝰ natale ſolum fuit Geneſ.11.
Hur Chaldæorum oppidum, aliàs Vr, Ioſe-
pho autem Vra vocatum. Hic porrò cùm v- Iudith.5.
num cæli, terræ, rerumq; vniuerſarum Deum Ioſeph.1.
coleret, ac Chaldæorum deos adorare nol- ant.15.
let, à Chaldæis multùm afflictus fuit. Et Diui- Neem. 9.
no monitus oraculo, e Chaldæa in Haran Me Geneſ.11.
ſopotamiæ ciuitatẽ migrauit, rurſumq; hinc 12.15.
in terram Chanaan ſeceſſit. Fame autem Cha Act.7.
nanæam premente, in Aegyptum profectus Ioſeph.1.
eſt. atq;, vt prædictus auctor perſpicue demon antiq.15.
ſtrat, Aegyptios & verum Dei cultum, & A-
ſtronomię Arithmeticęq; diſciplinas primus
docuit. Quarum artium ſcientia ab Aegyp-
tijs ad Græcos, inde ad Latinos tandem per-
uenit.
Cæterùm Babylonios poſt acceptam huius
artis cognitionem præ cęteris fuiſſe aſtrorum
obſeruantiores haud negarim. Huiuſce enim
rei ſatis clarum argumentum eſt, quòd tem-
pore Ezechiæ Regis Iudę Solem retroceſſiſſe, 4.Reg.20.
ac diei ſpacia duplicata, etiam in ſuo horizon 2. Par.32.
te animaduerterint. Quod ſane miraculum Iſai.38. &
Merodach Rex Babyloniorum obſtupeſcẽs, 39.
legatos cum literis & muneribus ad Ezechi- Hieron.in
am miſit, vt cur tale portentum accidiſſet, in- Iſai.39.
quirerent.
Præter quàm quòd Babylonij & Chaldæi,
gens Aſtronomiæ ſtudioſa fuerit, etiam hor-
ribilis, pugnaciſſima, terribilis & velox fuiſſe Abacuc.1.
ſcribitur. cuius roboris & ad bellandum au- Hier. ibid.
daciæ omnes penè Græci qui barbaras hiſto-
rias conſcripſerũt, teſtes ſunt. Hæc enim non
fuit contenta finibus ſuis, ſed huc illucq; diſ-
currens ſuper terræ latitudinem peruagaba-
tur. Et hoc fuit opus eius, nõ vt terram vome-
re exerceret, ſed vt rapto viueret & gladio, &
poſſideret vrbes non ſuas. antequam manum
inferret, antequam prorumperet ad bellum,
terrorem portabat in vultu. Equi quoq; & e-
quites eorum tam pernices ad perſequẽdum
& cuncta populanda erant, vt pardos ſupe-
rarent & lupos veſpertinos (lupi ſiquidem
nocte vicina, & tota die fame ad rabiem con-
citati, multò magis ſæuire dicuntur.) idcircò
Babylon Chaldaicarum gentium caput, & Plin.6.
de Regibus triumphauit, & diu ſummam in cap.26.
toto Orbe obtinuit claritatem.
Babyloniæ deniq; & Chaldææ ab oriente
vltra Tigrim affines ſunt Perſarum, Medo-
rum, Parthorumq; regiones. Regna autẽ Par-
thorum,

Plin. 6. cap. 25.

thorum, teſte Plinio, duodeuiginti ſunt omnia. Penes Perſas verò & Medos poſt Aſſyrios & Babylonios, totius Orbis monarchiæ fuit imperium. Quod deinde ad Græcos, ac poſtea ad Romanos tranſlatum eſt. Hæc de Syriæ regionibus generatim dicta ſufficiant: nunc ad particularia procedamus.

Syriæ prouincia multis ac magnis præclariſque vrbibus & montibus decoratur, clariſſimiſque fluminibus fœcunda eſt atque ditatur. Inter vrbes, poſt Hieroſolymam, quę totius Orbis terrarum primas tenet, Damaſcus, Antiochia, Tyrus, Samaria, vtraque Cæſarea, Palæſtinæ ſcilicet, & Philippi, Palmira, Apamea, Hierapolis, Heliopolis, Tripolis, Sidō, Berytus, Ptolemais, Seleucia, & Laodicæa numerantur. Inter montes maximè enitent Libanus, Galaad, Carmelus, Caſius, & Taurus. Ex fluminibus, præ cæteris Euphrates, Tigris, Chryſorrhoas, Orontes, Singas inſignes ſunt. Quorum Euphrates & Tigris iuxta ſacroſanctæ Scripturæ fidem e terreſtri Paradiſo promanant. ſed mox à terra abſorpti, poſt longum ſubterraneum decurſum, tādem ex montibus Armeniæ maioris, multorum inter ſe milium paſſuum interuallo rurſum emergunt. Vbi Plin. Ptolemæus, aliiq; gentiles Coſmographi eos primùm oriri putauerūt.

Geneſ. 2. Ioſep. 1. antiq. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. E. & T. Plin. 5. ca. 24. & 6. cap. 27. Ptol.

Euphrates, ſiue Eufrates, Hebræis Perath ſeu Parath dicitur. cuius nominis vis apud nos fœcunditatem atq; fructuum abundantiam ſignificat. Apud Ezechielem Prophetam fluuius hic Chobar, & Hebraicè Chebar vocatur. iuxta quem idem Propheta ſe viſionem vidiſſe aſſerit. Ioſephus & recentiores accolæ patrio vocabulo, Phora, Fora vel Foras modo appellant.

Hieron. de loc. Hebr. lit. E. Nig. com. 3. pa. 486. & 661. Ezec. 1.

Hic Tigride multò maior eſt, atque plus terræ obit. Nam ab eo loco, vbi in Armenia maiore erumpit, celer & fremēs Cappadociam recta petit. Vnde ſe flectens, poſt ducenta paſſuum millia Taurum montem, quāquam duodecies mille paſſuum molem ei obijciat, fracto nonnihil curſu perrumpit. Ita naturæ, inquit Plinius, dimicatio illa æquatur, hoc eunte quò vult, illo prohibente ire qua velit. Hinc ſaxoſus & violētus Meſopotamiam pręterlabens, diuerſa oppida alluit: nimirum Epiphaniam & Antiochiam, quę ad Euphratem vocantur, item Zeugma, Apamiam, Seleuciam, & Vram. Babylonem verò mediam ſecat. Quam procul tranſgreſſus, tandem defertur in Perſicum mare, quod in Sacris literis Mare rubrum vocatur.

Strab. l. 11. Plin. 5. cap. 24. Nig. Aſ. com. 3. pag. 486.

Tigris, tam Hebræo, quàm Græco, Latino, & accolarum idiomate a curſus celeritate nomen ſortitus eſt. Hebraicum enim nomen Hidekel aut Chiddechel, vt & Diglath, quo vocabulo eum Ioſephus nuncupat, ſignificat velocitatem.

Plin. 6. cap. 27. Hieron. de loc. Hebr. lit. T.

Græca verò & Latina voce Tigris dicitur, quia inſtar Tigridis beſtiæ nimia pernicitate decurrit. Tigris enim, vt habet Plin. animal eſt tremendæ velocitatis. Medis denique, Armenis, & Perſis, qui hunc fluuium accolunt, Tigris ſagittam ſonat. quod fluuius veluti ſagitta emiſſa citus volet. Ea ſiquidem proripitur velocitate, vt vna die tantum peragat itineris, quantum vir acer & velox ſeptem diebus currendo conficere poſſet.

Plin. 8. ca. 18. & 6. cap. 27. Nig. Aſ. cō. 3. p. 486. Cornin. Nouoſor. geogr. pag. 661.

Prodiens igitur in Armenia maiore, ex lucido conſpicuoque fonte in loco edito, primum per ſexagies & bis mille paſſus ſilueſtris ripis præceps inter ſaxa deuoluitur. & multorum torrentium non aquas ſolùm, ſed etiam ſaxa ſecum trahens, in lacum Arethuſam ſiue Arſiſſam influit. In quem omnia illata pondera enatant. Eſt vero aqua eius laci nitroſa, quæ veſtes in ea lotas dilacerat ac rumpit. Vnum genus ei piſcium eſt, idque tranſcurrentis, Plinio teſte, non miſcetur alueo. ſicut nec e Tigri piſces in lacum tranſnatant. Nec patitur amnis aquam ſecùm cōmiſceri. nam & curſu & colore diſſimilis per eum fertur. tranſuectuſq; occurrente Tauro monte, rurſus in ſpecu mergitur. Subterque lapſus, ab altero mōtis latere erumpit in lacum, qui Zoroanda vocatur, & eſſe eundem manifeſtum eſt, quod demerſa perfert. Deinde tertium tranſit lacum ſalſum & piſcibus carentem, qui Thoſpites ſeu Thopitis appellatur. atque ipſe quidem piſcibus plena nō permixta aqua in alteram ripam peruenit. rurſuſq; in cuniculos multo cum ſonitu demergitur. & poſt viginti quinque millia paſſuum exoriens, mox in Armenia luſtrat Gordiæorum ſiue Cordyeorum montes, amomi feraciſſimos, in quibus Arca Noe poſt diluuium quieuit. eiuſque reliquiæ Beroſi & Ioſephi vſque tempora oſtenſa ibidem fuiſſe memorantur. vnde & locus ab Armenis Apobaterion & Gibelnoe, id eſt, egreſſorium Noë vſq; modo appellatur. Hinc contra Aſſyrios pergens, eoſque præteriens, citra Seleuciam & Babyloniam centum viginti quinq; millibus paſſuum diuiditur in alueos duos. Vbi remeauêre aquæ, atq; in vnum alueum coiêre, aliquanto ſpacio vectus, in lacus Chaldaicos ſe fundit, eoſque ſeptuaginta millium paſſuum amplitudine implet. Moxq; vaſto alueo profuſus, duobus oſtijs in Rubrum mare defluit. Inter Euphratis & Tigris oſtia viginti quinq; millia paſſuum fuêre, aut, vt alij tradunt, ſeptem millia. vtroque nauigabili.

Strab. l. 16. Plin. 6. cap. 27. Nig. Aſ. com. 3. pa. 487. Strab. l. 16. Nig. pag. 755. Geneſ. 8. Beroſus Chaldæus libr. 1. de temporibus ante diluuium. Ioſeph. 1. antiq. 5. & 20. antiq. 2. Geneſ. 2. Ioſeph. 1. antiq. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. T.

Duo hi amnes ſimili quidem ratione, ſed maiori felicitate quàm Nilus Aegyptum, ſtatis temporibus reſtagnantes, Syriæ humum irrigant, opimant, atq; Aegypti ſolo reddunt fertiliorē. Limum autem non inuehunt, ſicut in Aegypto Nilus. verùm quotannis quaſi nouos agros creantes, Syriam vbertate terræ Chanaan penè parē efficiunt. Vnde, vt etiam Plinius meminit, varijs arborum, fructuum, herbarumq; generibus abundat, ac in hortis operoſiſſima eſt. Indeq; prouerbium Græcis: Multa Syrorum olera.

Plin. 18. c. 17. & 18. Cic. de nat. deor. lib. 2. Plin. 13. c. 5. 6. & lib. 20. cap. 5.

Sed, vt ad regionis huius gentem accedamus, Syrorum lingua, vt & Chaldæorum, magna ex parte Hebræo ſermoni confinis eſt, atque eodem quidem litterarum, ſiue elementorum ſono, ſed diuerſis duntaxat in ijs exprimendis vtuntur characteribus.

Hieronym. tō. 3. epiſt. præfat. in libr. Regū.

Ipſi verò Syri, molles ſunt, effœminati, delicati, & ad res nouandas magnoperè leues. Perunguntur oleo precioſo, & liniuntur vnguentis. Ludis præterea, celebritatibuſque dediti, ad nullã aliam rem promptiores ſunt, quàm ad iracundiam. Adhæc aſtutiæ nota infames ſunt, & mercaturæ lucroque maximè addicti. vnde etiam apud Prophetam Ezechielem mercatores Syri, nundinas Tyri ſuis mercibus frequentaſſe ſcribuntur, atque gemmam, purpuram, ſcutulata ſiue veſtes diuerſorum colorum, byſſum, ſericum, & chodchod, hoc eſt, corallia in mercatu eius propoſuiſſe. Cui ſuffragatur D. Hieron dum ait: Vſque hodie permanet in Syris ingenitus negotiationis ardor, qui per totum Mundum lucri cupiditate diſcurrunt: & tantam mercandi habent veſaniam, vt occupato nũc Orbe Romano, inter gladios & miſerorum neces quærant diuitias, & paupertatem periculis fugiant.

Ezech.27. Hieron.in Ezech.27.

Hoc autem obiter hîc inſerendum duximus, fluuium Euphraten quondam deſignatum fuiſſe Iſraeliticæ terræ terminum. Elegerat namque ſibi Dominus Deus filios Iſrael de cunctis terræ populis in peculium, & regnum ſacerdotale, ac gentem ſanctam, ipſiſque in poſſeſſionem daturum ſe promiſerat omnem terram à deſerto Pharan & torrente Aegypti, qui iuxta Rhinocoruram mari magno influit, vſque ad fluuium magnum Euphraten. Terram ſane lacte & melle manantem, ac non tantum, vt Plinius ait, totius Orientis fertiliſſimam, ſed, vt ſacra Scriptura teſtatur, inter omnes terras maximè egregiam. De qua & D. Hieronymus in hæc verba ſcribit: Inclytam eſſe terram Iudeæ, & cunctis terris fertiliorem, dubitare nemo poterit, qui à Rinocorura vſque ad Taurum mõtem & Euphraten fluuium cunctam conſiderauerit terram, & vrbium potentiam, amœnitatemque regionum, Palæſtinam videlicet, & Phœnicen, Arabiam, Syriam Cœlen, Ciliciam, & cæteras regiones.

Exod.19. Deut.1. Ioſue.1. Plin.6. cap.26. Ezech.20. Hieron.in Ezech.20.

Ac venit quidem terra hæc in Iſraëlitarum poteſtatem regnante Dauide, qui, vt & ſupra attigimus, in regno Iuda & Iſrael iam confirmatus, ſubiugatis ſibi multis in circuitu nationibus, Philiſtæis nempe, Idumæis, Amalecitis, Moabitis, & Ammonitis, cæſis plurimis Syrorum millibus, vniuerſam Syriam ſubegit, & vſque ad flumen Euphraten imperium ſuum dilatauit, diſpoſitiſque opportunis in locis præſidiis, Syros omnes annua tributa ſibi pendere compulit. A qua victoria triumphator Hieroſolymam reuerſus, compoſito Pſalmo, qui Latinis quinquageſimus nonus eſt, Deo ter Optimo Maximo epinicia cecinit.

2.Reg.8. 10. 1.Paral.18. 19. Ioſeph.7. antiq.5.6. Pſal.59. in titulo.

Cæterùm non diu Iſraeliticus populus has regiones poſſedit. Solus enim Dauidis filius Salomon, regni paterni ſucceſſor omnibus Regibus à flumine Euphrate vſque ad terminos Aegypti pacificè dominatus fuiſſe ſcribitur. Poſt cuius mortem continua quæ Syri tum filijs Iſrael intulerunt bella, Iſraelem non Syris, ſed Syros Iſraeli magis imperaſſe declarant.

2.Para.9. 3.Reg.20. 4.Reg.6.7. 13.16.&c.

Accidit autem Iſraelitis clades hæc, quòd pro omnipotente Deo, ipſum Baal, Beelphegor, Beelzebub, Aſtaroth, Aſtarte, Moloch, Melchom, Chamos, vitulos aureos, aliaque gentium colerent idola, eaque Deo Optimo Maximo præferrent. Hanc enim ob cauſam ſæpe & ipſi inferiores famulos, promiſſionis iure ſibi ſubdendos, rebelles ſentire debuerunt. Chananæis, Philiſtæis, Moabitis, Madianitis, Amalecitis, Ammonitis, Syris, Aſſyriis, Babyloniis, & Chaldæis ſuperati, ſubigi, atque eis ſub tributi ac captiuitatis iugo ſeruire. ac iuſte, quæ ipſis fuerant promiſſa, perdere meruerunt. Incredulitatis ergo vitio aſſcribendum eſt, quod non diutius has terras Iſrael poſſederit.

Hieron in Ezech.20. Iudic 3.4. 6.10. 4.Reg.17. 18.21. 1.Paral.5. 2.Par.36.

Neque enim, vt Hieronymi verbis vtar, ſponſor in crimine eſt, ſi ille cui repromittitur indignum ſe fecerit ſponſione, præſertim cùm proponatur optio promittentis: Si volueritis, & audieritis me, quæ bona ſunt terræ comedetis. Sin autem nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Eliguntur ergo præſentia; nec ſtatim qui eligitur, tentari non poteſt, nec perire: quia & Saul electus in regem, & Iudas in Apoſtolum, ſuo poſtea vitio corruerunt.

Iſai.1.

Et mihi, inquit idem auctor, in Euangelio promittuntur regna cœlorum: quæ inſtrumentum vetus omnino non nominat. Sed ſi non fecero quæ præcepta ſunt, nequaquam erit culpa in promittẽte, ſed in me qui promiſſum accipere non merui. Vbi enim optio proponitur ad eligendum, qui operari renuis, fruſtra cupias quod promiſſum eſt. Hactenus Hieronymus.

Hier. tom. 3. epiſt 27. ad Dardanum.

Alexandro Iannæo apud Iudæos regnum ſimul ac pontificatum gubernante, centeſimo circiter ante natiuitatem Chriſti anno, Syria, quæ eouſque a ſuis Regibus poſſeſſa, & gubernata fuerat, per Gabinium ſuperata, & Romanis adſcita fuit.

Euſeb. in chron.

Anno autem poſt Chriſtum natum ſexcenteſimo trigeſimo ſexto a Saracenis duce Haomaro Romanis eſt erepta. Deinde anno milleſimo nonageſimo octauo magna eius pars duce Godefrido de Bullion ab Occidentalibus Chriſtianis occupata, ac diu retenta fuit. Quæ poſtea a Saracenis recuperata, & tãdem anno poſt ſeſquimilleſimum decimo ſeptimo a Selimo Turcarum Imperat. capta eſt. a cuius ſucceſſoribus etiamnũ poſſidetur.

Onuphr. in chron.

94.

TABERNACVLA Cedar. Inter Suetam & Cedar ciuitates, & fontem Phialam, vberrima & amœniſſima ſunt campeſtria, longè lateque patentia, proſpectibuſq; libera, quæ læta pecoribus ſubminiſtrant paſcua. In quibus vt olim, ita etiamnum hac noſtra ætate ſtatis anni temporibus celeberrimæ aguntur nundinæ, eoque ex Palæſtina, Syria, Meſopotamia, Arabia, Ammonitide, Moabitide, & Aegypto, cæteriſque Orientalibus

Ty.13. bel. ſac.18. & 16. bell. ſac.9. Fretel p.7. brocard. itin 3. Breid. ibid.

libus

libus regionibus, innumeri mercatores cum pecoribus diuerſiſque alijs mercibus conueniunt.

Qui cùm toto æſtatis tempore illic nundinentur, tentoria erigunt, quo ſe ab aëris intemperie tueantur. Hæc quia varijs precioſiſſimiſque coloribus tincta ſunt, pulchrum admodum proſpectum præbent ex ciuitate Cedar ea deſpicientibus. atque hinc in Salomonis canticis Tabernacula Cedar vocantur. *Cant. 1.* Catholica ſiquidem Eccleſia, Chriſti ſponſa, ſiue fidelis quæque anima, quam illis verbis Doctores pene omnes deſcriptam intelligunt, foris propter perſecutionum, tentationum, tribulationumq; afflictionem nigra & fuſca, merito dicit: Nigra ſum, ſed formoſa filiæ Hieruſalem, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis. Quia vera pulchritudo filiæ Regis, *Pſal. 44.* puta, recta ſinceraque fides, ardens & caſta charitas, omniſque virtutum varietas, non tam foris, quam intus eſt.

95.

Iob. 1. Hieron in Geneſ. 10. & de loc. Heb. lit. V. & in Iere. 25. & in Thren. 4. Geneſ. 10. Ioſeph. 1. antiq. 14. Hieron. in Geneſ. 10.

TERRA Hus. regio, quæ Hebraica voce Hus, ſiue Huz, Vs, & Vz dicitur. à Septuaginta interpretibus Græcè *αὐσῖτιν*, Auſitis, quaſi *dicas* Huſitis nominatur.

Sita autem eſt Vltra Iordanem in Trachonitide regione, inter Palæſtinam & Cœleſyriā media. Iuxta Ioſephum & Hieronymum condita eſt, ac nomen accepit ab Hus filio Aram, filij Sem filij Noe, qui & Trachonitidis & Damaſci quoque conditor fuit: & in hac regione primus habitationem & principatum tenuit.

Iob. 1. Brocard. tom. 3. Breidenb. ibid. Geneſ. 22. Hieron. in Geneſ. 22. & 36. Bened. in Iob. 1.

Ibidem poſtea, vti ſacra narrat hiſtoria, etiam beatus propheta Iob habitauit, & principatum habuit, quem malè quidam de genere Eſau fuiſſe exiſtimant: Hebræi enim, & Diuus Hieronymus conſtanter aſſerunt eum de ſtirpe Hus primogeniti Nachor fratris Abrahami, ex Melcha vxore eius deſcendiſſe.

Scribit Philo quod Iob in vxorem acceperit Dinam filiam patriarchæ Iacob, & ex ea quatuordecim habuerit filios, & ſex filias. puta ſeptem filios & tres filias antequam percuteretur, & totidem poſt. Cuius quidem percuſſionis hæc compendio hiſtoria eſt.

Erat Iob vir ſimplex & rectus, ac recedens à malo, & timens Deum, omniqúe rerum copia diues. *Iob. 1.* Maior quippe erat omnibus filijs Orientis, cui non erat ſimilis in terra. Cum tantus eſſet, pro filijs ſuis viciſſim conuiuantibus humili obſequio quotidie Deo offerebat holocauſta. Hanc, ac alias eius virtutes non ferens Satan, obtenta à Deo ipſum vexandi facultate, tum per Sabæorum & Chaldæorum in eum irruptionem, tum cœlitus miſſo igne, omnes oues, boues, aſinas, camelos, & ſeruos Iob perdidit. Deinde maximo ventorum impetu ſeptem filios & tres filias eius, ruina domus oppreſſit. ac poſtremò ipſum Iob a vertice ad plantam vſque peſſimo vlcere percuſſit, *Iob. 2.* ita vt carens domo, carens & foco, nudus ſederet in ſterquilinio, ac teſta ſaniem raderet. Cui præterea & illud malum acceſſit, vt & conthoralis vxor ſua ipſi inſultaret.

Tres quoque Reges amici ipſius, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, & Sophar Naamatites, *Iob. 2.* qui conſolandi gratia ipſum viſitabant, Diabolicæ iniquitatis verſutia peruerſi ſunt, vt multis verbis illi inſultarent, aſſerentes quod grauiter eum peccaſſe oportebat, *Iob. 3. 4. 5. &c.* qui tam acerbè à Deo puniretur.

At pius Iob patienter omnia ferens, pro malis quæ patiebatur, in Diuinas laudes erupit, Deumque innocentiæ ſuæ teſtem aſſeruit, & in Redemptore ac Saluatore ſuo confidens, in futura corporum reſurrectione veram iuſtitiæ retributionem expectabat.

Cæterùm placuit Deo non poſt hanc vitam ſolum, ſed etiam nunc illud patientiæ meritum compenſare, *Iob. 42.* eumq; ex ſumma hac miſeria in priſtinam ſanitatem & felicitatem reſtituere, liberos quoque, & cuncta, quæ amiſerat, reddere duplicia.

Vixit poſt flagella hæc annos centum & quadraginta; ac ſatur dierum in pace quieuit. Sacræ literæ eum inter indigetes referunt, ac poſteris patientiæ proponunt exemplum. *Tob. 2. Ezech. 14. Iac. 5. Mat. 7.* Huius viri ſepulcralem pyramidē apud Suetam etiamnum oſtendi paulò ante meminimus.

Porrò regionem Hus, ſiue Auſitidis plures ſub ſe comprehendiſſe ciuitates, ex Propheta Ieremia ſatis colligere eſt. *Ierem. 25. Thren. 4.* qui cunctos Reges terræ Auſitidis Diuinitus puniendos fore prædixit. Nam olim, vt ſupra indicauimus, *Nu. 91.* celebriores quæque ciuitates ſingulos habuerunt Reges.

96.

Iob. 2. 4. 6. Tob 2. Brocard. tom. 4. Breidenb. ibid. Fret. pa. 5.

THEMAN, aliâs Thema, Hebraicè Teman & Tema. ciuitas eſt in terra Hus, vbi olim Eliphaz amicus Iob Rex fuiſſe ſcribitur, à qua & Themanites cognominatur.

97.

Plin. 5. cap. 18. Hieron de loc. Hebr. lit. I. dict. Ituraa. & lit. T. dict. Trachonitis. Ioſeph. 3. bell. 2.

TRACHONITIS, ſiue Traconitis, aliâs Trachon & Tracon, nō parua, ſed, vt Pli. ait, regni inſtar regio eſt, trans Iordanē inter Palæſtinā & Cœleſyriam ſita. Quæ verſus Septentrionem, Damaſcum reſpicit. ad Orientem deſerto Arabiæ, quod Boſræ Arabiæ deſertæ metropoli iungitur, contermina eſt. Incipiens enim, vti Ioſephus eā deſcribit, à monte Libano & fontibus Iordanis, vſque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. A vico autem qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syriſque permixtis. Sunt qui opinantur Trachonitidem & Ituræam, vnius euſdemque regionis eſſe vocabula: ſed vt nomina, ita & regiones, quæ his vocabulis ſignificantur diuerſas eſſe, ac Iordane medio diſtinctas prouincias, tū ex ſacro Lucæ Euangelio, *Luca 3.* tum ex alijs ſcriptoribus, qui in

N.19. Iturææ deſcriptione à nobis citatur, ſatis apertè liquet.

Quod ad prouinciæ Trachonitidis originē attinet, non Chore filius Eſau, vt D. Hieronymus in Lamentationes Hieremię cōmentans ait, ſed prout idem auctor in queſtionibus ſeu traditionibus Hebraicis in Geneſim, & Ioſephus in Iudaicis antiquitatibus manifeſtè ſcribunt, Hus filius Aram, nepos patriarchæ Noë, primus eam inhabitauit, ac gentem hanc inſtituit. Qui, vt etiam ſupra meminimus, Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cælen tenens principatū, non ſolùm Trachonitidem, verùm & terram Hus, vrbemque Damaſcum condidit. *Hieron. in 1 Iren. 4. Hieron. in Gene. 10. Ioſeph. 1. antiq. 14. Geneſ. 10.*

Trachonitis autem regio hæc appellatur, quòd ſaxoſa & aſpera ſit, atque ſubterraneis meatibus ac cauernis abundet. τραχὼν enim Græcis locū ſaxoſum ſignificat, & trachones etiam dicuntur occulti ſub terra meatus ac ſpecus. Fontibus & riuis hæc regio penitus caret, ideoque pluuiales aquas incolę per trachones, hoc eſt, meatus ſubterraneos in lacunis tam naturalibus, quàm artificiosè factis diligenter colligunt. ac eorum plerique in trachonibus, id eſt, ſpeluncis & cuniculis cōmorantur ac ferarum more deliteſcunt. Rapto libenter viuunt, aſſueti in Damaſcenorū aliorumque propinquorum agros ſimul & vicos excurſiones facere, populari, exercere latrocinia, colonos vexare, pecora in ſua receptacula abigere, prædas agere, atque his artibus victum quærere. *Tyr. 16. bel. ſacr. 9. Varr. c. 47. Nig. cō. 4. Ioſep. 15. antiq. 12.*

Habebant autem in ſuis habitaculis paratam cibariorum & aquæ copiam, vt externa vi petiti, poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes. ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper recti. Nam totus is locus conſtat ex petra aſpera, & nō facilè meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt.

Imperatoris Octauiani Auguſti tempore cū Zenodorus Trachonitarum princeps propter lucrum, quod illi inde cedebat, latrocinia iſta foueret, idem Imperator Trachonitidem, eique continentem Batanæam & Auranitidem Zenodoro abſtulit: atque Herodis maioris regno ea lege contribuit, vt ſua diligentia latrones coërceret, latrociniaq; extingueret. Qui mox adhibitis ducibus Trachonem luſtrans, latronum receptacula expugnans, eos maleficijs abſtinere, & agriculturæ operam dare cogens, magnam circumuicinis peperit ſecuritatem. Verùm cùm hoc vitæ genus Trachonitas gladio & raptu viuere aſſuetos non delectaret, ſemel iterumque ab Herode defecerunt, atque ad priſtina latrocinia & prædas reuerſi ſunt. Sed denuò Herodis opera perdomiti, imperata facere ſunt compulſi. *Ioſe. 15. an. 12. 13. & 1. bell. 15. Ioſeph. 16. an. 4. & 9.*

Porrò anno Chriſti ſeptimo Herodes cùm ſe iam moriturum eſſe ſentiret, Trachonitidem vnà cum Gaulonitide, Batanæa, & Paneade regionibus, extremæ voluntatis codicillo filio ſuo Philippo, fratri Herodis tetrarchæ Galilææ aſſignauit. vnde & in Euangelio D. Lucæ, Trachonitidis & Ituræ regionum tetrarches fuiſſe ſcribitur: quibus, vt Ioſephus meminit, triginta ſeptem annis pacificè præfuit. *Ioſeph. 17. antiq. 10. et 2. bel. 4. Luc. 3. Ioſeph. 18. antiq. 9.*

Poſtea Claudij Cæſaris donatione eaſdem regiones poſſedit Rex Agrippa prædicti Herodis nepos. Ab hac regione vicini montes, qui in Sacris voluminibus Seir & Hermon vocantur, Straboni Trachones montes appellantur. *Ioſe. 2. bel. 17. & 3. bel. 2.*

98.

TVRRIS Libani, quam magnificus Iſraëlitarum Rex Salomon in monte Libano prope Damaſcum conſtruxit, ea quidem celſitudine, vt inde domus Damaſci numerari poterant; tanta verò pulchritudine, vt idem Rex in Canticis canticorum de Chriſti ſponſa ſcribat: Naſus tuus, ſiue, vt Hebræi habent, facies tua, ſicut turris Libani, quæ reſpicit contra Damaſcum. *3. Reg. 9. 2. Paral. 8. Bened. in Cant. 7. Cant. 7.*

99.

VIA Baſan. Num. 21. Deut. 3.

100.

VIA Trachonitidis, quà à Cæſarea Philippi verſus Phialam fontem in Trachonitidem aſcenditur. Ioſep. 3. bell. 18.

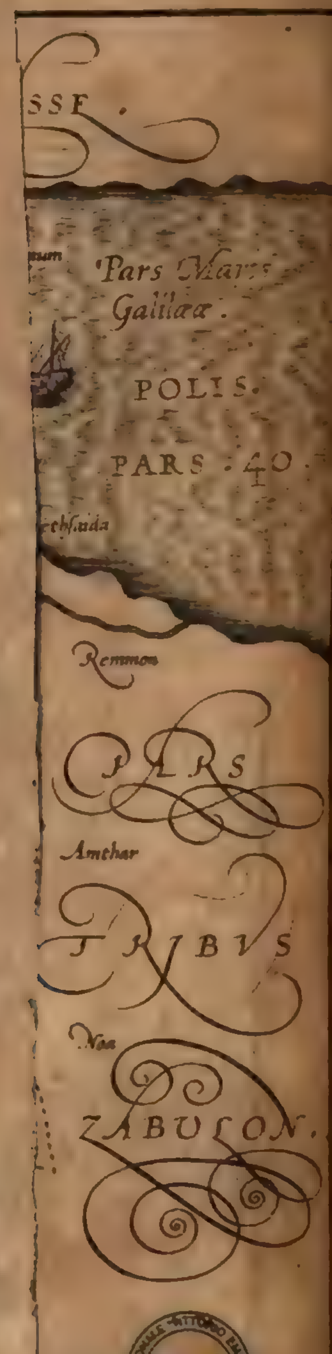
101.

ZORA. locus clarus & celebris, habitatoribus frequens, qui à Damaſcena non procul diſtat vrbe. quem Hieroſolymorum Rex Balduinus quartus contra Damaſcum ducens exercitum, expugnauit. Tyr. 22. bell. ſacr. 20.

102.

HIC Chriſtus inter nauigandum in nauis puppi ſuper ceruical dormiuit, atq; exorta interim in mari magna ventorum tempeſtate, à diſcipulis, propter periculum territis, excitatus, ſuo ſtatim imperio tempeſtatem ſedauit, cunctis qui aderant, ob facti miraculum ſtupentibus atq; admirantibus. Matth. 8. Marc. 4. Lucæ 8.

Tri-

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

N.

Tribus Neptalim, & finitima eius.

I.

Geneſ. 30. Num. 1. Num. 26. Num. 34. Ioſ. 19. Ioſeph. 5. antiq. 3. Broc. tit. 7. Deute. 33.

NEPTALIM, ſiue Nephthali, ſextus filius Iacob ex Bala ancilla Rachel vxoris ſuæ prognatus, tantum Abrahæ ſemen in Aegypto propagauit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai numerati & inuenti ſint viri ad pugnam apti, quinquaginta tria millia quadringenti. Quorum filij, illis ad vnum omnibus in deſerto mortuis, & ipſi viri bellatores quadraginta quinque millia quadringenti promiſſam terram ingreſſi, ſorte omnem eam poſſederunt regionem, quæ ad Orientem tribus Aſer ſita, totam penè cõplectitur Galilæam ſuperiorem, fontes Iordanis, & partem montis Libani vſque Damaſcum. Cuius regionis longitudo ab eodem Libano, Meridiem verſus ad mare vſq; Galilææ & tribum Zabulon pertingit. Latitudo vero à ciuitate Aſor ad Iordanem vſq; patet. qui ab ortu Solis totam hanc tribum ſuis fluentis irrigat, ac tam fœcundum eius ſolum reddit, frugibusq; abundans, vt Moyſi hæc in ea impleta cernatur benedictio: Neptalim abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini.

Loci tribus Neptalim.

2.

Ioſeph. 7. antiq. 11. Hieron. in loc. Hebr. lit. B. in dict. Bethmacha. Mercat. Io. Bene. in 2. Reg. 20. 2. Reg. 20.

ABELA, quæ & Abel Bethmaacha ſiue Abel domus Maacha, Ioſepho Abelmachea, Hiero. Bethmacha, alijs vero Abelmaacha & Machanedã vocatur, inſignis ac mũita ſuperioris Galilææ vrbs eſt, ac Iſraelitarũ metropolis, ſita in tribu Neptalim in planicie regionis Berim, non procul à Cæſarea Philippi, à Iordane autem ſexaginta ſtadiis diſtans.

Ad quam vſque Dauidici exercitus dux Ioab perſecutus eſt perduellem Sebam. Quem cùm in vrbe hac obſidione cinxiſſet, eiusq; cauſa vrbem ſubuertere moliretur; pia ſimul & prudens quædam mulier præciſum rebellis caput è mænibus proiecit.

3. Reg. 15. Eandem vrbem Benadad Syriæ regem, qui habitabat in Damaſco, multis pòſt annis expugnaſſe legimus.

4. Reg. 15. Quam & poſtea à Teglatphalaſar Aſſyriorum rege captam eſſe Regum libri docent.

3.

ABELMAIM, Ioſepho Abelmaen, aliâs Iabella, ciuitas eſt tribus Neptalim. quam etiam prædictus Syriæ rex Benadad, vt hiſtoria Paralipomenon narrat, expugnauit. 2. Paral. 16. Ioſeph. 8. antiq. 12.

4.

Luc. 3. Ioſeph. 10. ant. 5. & 20. ant. 9 & 5. bel. 3. Ptolom.

ABILA, aliâs Abyla & Abela, egregia Coeleſyriç vrbs eſt ad Libanũ mõtẽ ſita. à qua Abilene, ſiue Abilina regio nomen accepit. A Romanis huic vrbi prçfectus eſt, huiusq; regionis conſtitutus tetrarcha Herodis ſenioris filius Lyſanias, frater Archelai tetrarchæ Iudeæ, Idumçæ & Samariæ, & Herodis tetrarchæ Galilçæ, & Philippi tetrarchç Iturçæ & Traconitidis regionis. qui à ſuo nomine vrbem hanc Lyſanium vocari voluit. vnde factum eſt, vt coniunctis vocabulis à Ptolomeo Abylalyſanij vocetur.

Ty. 14. bel. ſacr. 12. Hier tom. 1. epiſt. 53. ad Dextrũ. Eraſm. ibi.

Poſt promulgatum Chriſti Euangelium vrbs hæc Epiſcopali dignitate aucta, Damaſceno Archiepiſcopo paruit. Cuius Epiſcopus Priſcillianus, vt Hieronymus in catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorũ teſtatur, multa edidit opuſcula. ac tandem Treueris à Maximo tyranno cæſus eſt.

5.

ADAMI, ciuitas in tribu Neptalim, quç imperio vrbis Neceb ſubiecta erat. Dicta autem Adami, quod Hebræis rubrum ſignificat, à ſoli in quo ſita eſt rubedine. Ioſu. 19. Io. Benedict. ibid.

6.

ADDEMNE. Hieronymo locus eſt in tribu Neptalim. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A.

7.

3. Reg. 15. 2. Para. 16.

AHION, ſeu Aion, vrbs tribus Neptalim muris cincta. quam etiam cum alijs, quarum meminimus, Benadad rex Syriæ cepit. Quæ tandem quoq; à Teglatphalaſar Aſſyriæ rege expugnata, eiuſdem imperio ſubiecta fuit. 4. Reg. 15.

8.

AMERYTHA, ſuperioris Galilçæ vicus prærupto ſitu. quem Ioſephus hiſtoricus, dum magnanimum ac prudentiſſimum Galilçæ præſidem ageret, vti optimo loco contra Romanos ſitum, muniuit. Ioſep. in vita ſua.

9.

AMORRAEI, qui Libanum montem à tergo Phœnicis tenuerunt. quos Rex Salomon tandem imperio ſuo ſubegit, & ad tributa ſibi pendenda compulit. Ioſ. 11. 3. Reg. 9. Bonauent. Mercat.

10.

AMOTHDOR, aliâs Ammothdor & Hammothdor, Hieronymo autem Emathdor dicta ciuitas, quæ cum ſuburbanis ſuis de tribu Neptalim Leuitis aſſignata eſt. Ioſu. 21. Hieronymus de loc. Hebræorum litter. E.

11.

AQVAE Meron ſiue Merom, quæ Hieronym. Merrom, Ioſepho & alijs Samachonitis & Semechonitis lacus, hodie autem Aquę Maron vocantur, lacus eſt triginta ſtadijs latus, & ſexaginta longus. qui inter Cęſaream Philippi & Mare Galilęæ quaſi in medio ſitus eſt: quem Iordanus fluuius medius perfluit. Qui quidem lacus tempore reſolutionis niuium à Libano monte defluentium, valde accreſcit ac dilatatur. at æſtiuo tempore ex maiori parte exſiccatur. Quo fit vt diuerſi generis herbæ, arbuſta, & arbores in ſiluam eo loci excreſcant. quæ leonibus, vrſis, pardis, alijsq; feris maxime abundat. ac Regibus Principibusque viris gratam & iucundam præbet venationem.

Ioſ. 11. Hieron. in loc. Hebr. lit. M. Ioſeph. 5. antiq. 9. et 3. bel. 18. & 4. bel. 1. Brocard. itin. 2. et 3. Breid. ibid. Sal. tom. 9. cap. 6. Hieron in Zacha. 11.

12.

HOC loco, qui ad Aquas Meron & vrbem Berothi eſt, Iabin rex Aſor, ac alij viginti quatuor Chananæorum reges, cum peditum trecentis millibus, equitum decem millibus, curruum verò duobus, aliàs viginti millibus contra Iſraelitas conuenerunt, ac caſtrametati ſunt. Quibuſcum fortiſſimus Iſraëlitarum dux Ioſue manus conſerens, Deo adiutore primo impetu hoſtes fudit, fugauit, fugientes per octodecim miliaria vſque Sidônem, atque adeò vſq; Aquas Maſerephot perſecutus eſt, Reges ad vnum omnes occidit, equos vniuerſos ſubneruauit, & currus combuſſit. Ioſu. 11. Ioſeph. 5. antiq. 2. Lira. in Ioſu. 11. Brocard. itin. 2. Breidenb. ibid.

13.

ARAMA, ciuitas munita ſortis Neptalim. Ioſu. 19.

14.

ARBELLIS, aliàs Arbela, ſuperioris Galilęæ oppidum eſt in tribu Neptalim ſitum: à quo & circumiacens regio Arbellis dicta eſt. vbi Bacchides Demetrij regis Syrię dux Machabęorum tempore caſtra poſuit. 1. Machabęor. 9. Ioſeph. 12. antiq. 18. Mercat.

15.

ARBELORVM ſpelunca. quam prædictus Bacchides per regionem Arbellẽ exercitum ducens, expugnauit; ad quam magnus Iudęorum numerus confugerat. Eãdem Ioſephus hiſtoricus dum Galilęę præeſſet, contra Romanos permuniuit. Ioſephus in vita ſua.

Ioſeph. 12. antiq. 18.

16.

AROSETH gentium, ſiue Haroſeth gentium, Hieronymo Aſiroth, ciuitas erat Siſaræ principis exercitus Iabin regis Aſor, ſita in tribu Neptalim ſuper lacum Samachonitidem. Aroſeth quidem, quod ſiluam Syriace ſonat, à vicino nemore dicta eſſe videtur: gentium autem, quòd à diuerſę nationis gentibus incoleretur. Iudic. 4. Ioſeph. 5. antiq. 9. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. Liran. in Iud. 4. Io. Bened. ibid. & in interpret. Hebraicorum nominum.

17.

ASOR, quę aliàs Azor, Aſſor, Haſor, Hazor, Eſer & Heſer, Ioſepho autem Aſora, Aſorum, & Aſara dicitur, vrbs eſt tribus Neptalim in campo ſita, & vetuſtate & quondam Imperij dignitate inſignis. verſus Boreã à caſtro Thoron quatuor, contra Africum à Cęſarea Philippi ſex, à mari autem magno verſus Orientem nouem miliaribus diſtans.

Ioſeph. 8. antiq. 6 & 9. ant. 11. Broc. iti. 2. Breid. ibid.

Antiquitus Regni ſedes, totiusq; regionis Chanaan metropolis & caput fuit, atq; inter omnia Chananęorum regna tenuit principatum. In qua habitauit potens ille rex Iabin, qui cum viginti quatuor regibus innumerabilem hominum multitudinem, quę arenam maris ęquare videbatur, contra Ioſue eduxit, ac cum eo ad aquas Meron pugnauit. Quibus à Ioſue in fugam actis, plurimis proſtratis, Regibus occiſis, reliquos fugientes vſque Sidonem perſecutus eſt. Indeq; reuerſus, ſolam Aſor ciuitatem primariam ac munitiſſimam mox cepit, eamq; Rege & incolis illius trucidatis, flamma conſumpſit.

Ioſ. 11. 12. 19

Quam cùm poſtea Chananęi reſtauraſſent, alius Chananæorũ Rex & ipſe Iabin dictus, in ea regnauit, anno nimirum à cæde prioris Iabin centeſimo trigeſimo ſeptimo. Hic cùm armis bellicis egregiè inſtructus eſſet, (habebat enim, vt ſacri libri referunt, ferreos & falcatos currus nongentos) Iſraëlitas ob idololatriam iuſto Dei iudicio, ſuo ſubiugauit imperio, & ſubiugatos viginti annis vehementer oppreſſit. Quibus euolutis Deus Opt. Max. vt reſipiſcentes Iſraelitas à tam graui iugo regis Iabin liberaret, eius militiæ ducem Siſaram ad montem Tabor à Debora Propheteiſſa & Barac victum, & profugum in tabernaculum Aber Cinæi, in manus Iahel occidendum tradidit.

Iudic. 4. 1 Reg. 12. Ioſep. 5. antiq. 9.

Commemorat ſcriptura poſt eiectos ex hac vrbe incolas Chananæos Salomonem quoque vrbem hanc inſtauraſſe. Et eandem rurſum ducentis ſexaginta pòſt annis à Teglatphalaſar Aſſyriorum rege captam eſſe.

Cùm poſt hæc in campo huius ciuitatis Ionathas Machabęus caſtra poſuiſſet, Demetriani ſtructis in propinquis montibus inſidijs, ei ſe in eodem campo oppoſuerunt. quibuſcum hic dimicans, egregiam ab ipſis victoriam retulit.

3. Reg. 9. Ioſeph. 8. antiq. 6. Hieron. de loc. Hebr. lit. E. 4. Reg. 15. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. 1. Mac. 11. Ioſeph 13. antiq. 8.

Tempore prędicationis Chriſti vrbs hæc vna fuit ex decem principalibus ciuitatibus regionis Decapoleos. Quę nunc Antiopia vocata cum nomine priſcam ſuam gloriam & magnificentiam mutauit. qualis verò olim & quam magnifica fuerit, hęroicę eius ruinę etiamnum teſtantur.

Broc. iti. 2. Breid. ibid.

18.

ASSEDIM, Hieronymo Aſſeddim, munita ciuitas eſt in tribu Neptalim. Ioſu. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

19.

AZANOTH THABOR, ciuitas, quæ verſus Meridiem terminus eſt tribus Neptalim. Ioſu. 19. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A vbi ſupra.

20.

BACAR vallis, ad Septentrionales montis Libani radices porrecta, in Orientem vſq; Palmiram nobilem Syriæ vrbem ſeſe extendit. Quæ in ſui medio multis diſiuncta paludibus, optimo ſolo, vberrimiſq; paſcuis, egregiis atq; armentis abundat. Adhæc ab incolarum quoq; frequētia, & vrbecularum multitudine commendatur. Hic olim Hieroſolymorum rex Balduinus quartus cum Damaſci preſide dimicans, multis interiectis, captis innumeris, reliquos in fugam vertit, ac cū maxima armentorum & ſupellectilis præda victor ad propria reuerſus eſt. Tyr. bell. ſacr. lib. 15. cap. 8. & lib. 21. cap. 11. & lib. 22. ca. 17. Breidenb. itin. 5.

21.

BERIM regio, cuius in libris Regum in Hebræo textu fit mentio. 2. Reg. 20. Io. Bened. ibid. Mercat.

22.

BEROTHA, terminus terræ Iſraeliticæ verſus Septentrionem. Ezech. 47.

23.

BEROTHI, aliis Berotha, ciuitas Galilęæ ſuperioris, ſita inter Cedes Neptalim & aquas Meron, iuxta quam olim reges Chananæi caſtra fixerunt. Ioſeph. 5. antiq. 2.

24.

BETHANA, Hieronymo locus eſt in tribu Neptalim. Hieronym. in loc. Hebraicis lit. B.

25.

BETHANATH, Hieronymo Bethna. vrbs fortis virorum in ſorte tribus Neptalim, è qua cùm priſtinos habitatores tribus Neptalim initio expellere non valuiſſet, ſub tributi iugum redactos in quiete aliquamdiu habitare permiſit. Ioſu. 19. Iudic. 1. Hieronym. de loc. Hebr. lit. B.

62.

BETHSEMES, Hieronymo Bethſamis. ciuitas in tribu Neptalim firma & valens, cuius etiam priſtinos cultores tribus Neptalim expellere non potuit, ſed & in ipſa permanſerunt ſub tributo. Ioſ. 19. Iudic. 1. Hieron. in loc. Hebr. lit. B.

27.

CAPHARNAVM, Grecè Capernaum, glorioſum & præclari nominis emporium erat, atque ex decem primariis regionis Decapoleos vrbibus vna, adeoque florentiſſima totius Galilææ metropolis, quæ reliquas pulchritudine, (à qua & nomen ſortita videtur) opibus, faſtu luxuq; excellebat.

Sita eſt ad mare Galilęæ ſuper ripam Iordanis fluuij, in finibus Zabulon & Neptalim, *Matth. 4.* in amœniori & feraciori Galilęæ agro, atq; ab Oriente quidem Iordanis, qui mox in mare Galilęæ influit, ab Auſtro vero ipſum mare vrbis mœnia lambunt.

Inter vicinas autem ciuitates hic eius ſitus eſt. *Brocard. itin. 4.* verſus Eurum à Cedes Neptalim, verſus Auſtrum à ciuitate Sueta, & contra Occidentem à ciuitate Cedar, à ſingulis quatuor miliaribus diſtat. *Breidenb. ibid.* contra Orientem vero à Monte Chriſti tribus duntaxat miliaribus abeſt. *Fretell. Pag. 5.* Cùm vrbs hæc & commoditate ſitus, & pulcherrimorum ædificiorum ſplendore, & ciuium multitudine ac opulentia nobilis imprimis & illuſtris eſſet: Chriſti tamen Dei filij inhabitatione longe facta eſt illuſtrior. Qui relicta *Matth. 4.* patria ſua ciuitate Nazareth, in qua & conceptus & educatus fuerat, in hac vrbe ſibi habitationem delegit ac commodatam aut conductam, vt videtur, domum habuit, in qua Euangelicę prędicationis tempore cum electis ſuis duodecim Apoſtolis triennium duxit; atq; Capharnaum ſua ſiue eius ciuitas appellata *Matt. 9.* eſt eademq; de cauſa Chriſtus & Apoſtoli Capharnaum, domumq; ſuam rediiſſe ab Euāgeliſtis frequenter memorantur. *Marc. 1. 2. 3. 7. 9.*

Præter habitationis beneficium Saluator vrbem hanc prima ſalutis annunciatione honorans, *Matt. 4.* primum in ea cœpit palam prædicare Euangelium regni Dei. Quo eius facto hanc Iſaiæ prophetiam impletam eſſe Euangeliſta teſtatur: Primo tempore alleuiata eſt terra *Iſa. 9.* Zabulon & terra Neptalim, iuxta viam maris trans Iordanem Galilææ gentium. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & ſedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis. Atq; nō ſolum tum priuatim *Matth. 13.* in domo ſua diſcipulos, tum publice ſabbatis in ſynagóga vniuerſum populum docen- *Mar. 1. 2. 7. 9.* do hanc ciuitatem Euāgelicę lucis gratia plu- *Luc. 4.* rimum illuminauit: verùm etiam multa variaque miraculorum coruſcatione eandem, ſicut Euangelium docet, permouere ſtuduit.

Nam præter alia, quę Euangeliſtę non re- *Luca 4.* ferūt, hic in domo ſua confertam hominum *Matt. 9.* turbam docēs, paralyticū per tectum in lecto *Marc. 2.* ante ſe demiſſum, primum à peccatis, deinde *Luc. 5.* & à paralyſi, dicto curauit. Ibidem duobus cæcis viſum reddidit, atq; demoniacum mutum *Matt. 9.* incolumitati reſtituit. Hic in platea ambulās à paralyſi Centurionis ſeruum verbo ſanauit. *Matt. 8. Luc. 7.* Hæmorrhoiſſam fimbriam veſtis ipſius firma fiducia tangentem, à ſanguinis profluuio li- *Matth. 9. Marc. 5.* berauit, atque mox Iairi archiſynagógi ædes *Luc. 8.* ingreſſus, duodenam eius filiam à morte, ſua voce excitauit.

Præ-

1.Par.6. vrbis Rege, ciuitatem cum ſuburbanis ſuis ſacerdotibus & Leuitis habitandam dedit. eamq; fugitiuis, qui incaute homicidium perpetrarent, pro aſylo deputauit.

Iudic. 4. Hinc oriundus erat tyrannus Iſraëliticæ gentis dux Barac, qui Siſaram ducem exercitus regis Iabin ad montem Thabor deuicit.

Cum Assyriorum rex Teglatphalaſar in 4.Reg.15. Palæſtinam populabundus vagaretur, inter alias hanc quoque ciuitatem ſuo imperio adiecit. Poſtea tamen vero in Romanorum poteſtatem redacta, vna cum alijs nouem inter præcipuas regionis Decapoleos ciuitates numerata fuit. Et tandem cum Chriſtianam religionem amplexa eſſet, Epiſcopali honore aucta fuit. Magnæ hic etiam nunc extant ruinæ, & pulcherrima antiquorum ſepulcra, quæ priſtinum ciuitatis redolent ſplendorem.

Broc.iti.3. Breid.ibid. Ty.21.bel. ſac.26.

33.

CENERETH, quæ & Ceneroth, & Cenneroth, munita ciuitas in tribu Neptalim. quam etiam Benadad Damaſci & Syriæ rex expugnauit. Ioſ.11.19. 3.Reg.15.

34.

CHALCIS, potens Syriæ vrbs eſt ad Septentrionem Libani montis ſita; à qua regnum Chalcidis ſeu Chalcidica regio, cui Herodes & Agrippa reges, & Berenica regina, præfuerunt, nomen habet. Ioſep.14. antiq. 5.15. & 19 antiq.4.5. & 20.antiq.5.9. Item 1.bell.7. & 2.bell.10.11. & 7.bell.27.

35.

CHANANAEI, qui Libanum montem vſq; ad vrbem Amathi incolebant. quorum reliquias Rex Salomō ſub ditionem ſuam redactis, tributa ſibi pēdere coegit. Iud. 3.3.Reg 9.Ioſeph.5.antiq.2.& 8.antiq 6.

36.

CHARABE, Galilææ ſuperioris vicus prærupto ſitu. quem etiam Ioſeph. cum Galilææ præfecturam ageret, contra Romanos muniuit. Ioſep.in vita ſua.

37.

Geneſ.14. DAN, Ioſepho Dana, vetus & præclara Phœniciæ vrbs eſt. ſita ad radices montis Libani, vbi fontes Ior & Dan commiſcentur; Iudic.18. in agro compaſcuo & fœcundo, ac omnis generis fructibus affluenti.

A Borea ad ſextum lapidem ſeu miliare ciuitatem Aſor reſpicit, contra Orientem vero vndecimo miliario, vel, vt Ioſeph. vnius diei itinere, a Sidone ſeparata iacet. Verſus Auſtrum porro a locis vbi Ior & Dan ſcaturiunt, quatuor Italicis miliaribus, vt ſcribit Hieronymus, abeſt.

Broc iti.2. Breid.ibid. Ioſeph.5. antiq.7. Hieron.de loc. Hebr. lit.D. dict. Dan.

Eſt autem vrbs hæc à Septentrione, vt ciuitas Berſabee ab Auſtro, terræ Iſrael terminus. vnde quoties ſacra Scriptura vtrumq; longitudinis limitem deſignare vult, duas extremas prouinciæ nominat ciuitates, Dan & Berſabee. Hinc celebratū in Scriptura adagium: A Dan vſque Berſabee. Vt primo Regum tertio: Cognouit vniuerſus Iſrael a Dan vſque Berſabee, quod fidelis Samuel Propheta eſſet Domini. Item ſecundo Regum vigeſimoquarto: Dixit Dauid ad Ioab; Vade, numera populum a Dan vſque Berſabee. Similiter alijs ſexcentis pene Scripturæ locis.

1.Reg.3. 2.Reg.3. 17.24.&c.

Quod vero ad ciuitatis nomenclaturam attinet, primo Lais ſeu Lays, & Laiſa, alias Layſa, atq; Leſen ſiue Leſem dicta fuit. At cum quidam ex filiis Dan propter Chananæorum incurſiones ſedem mutare cogitantes, miſſis quinq; exploratoribus huius ciuitatis populum ocioſum atq; ſecurum inueniſſent; ſexcenti, bellicoſiſſimi viri huc iter intenderunt. atq; eam oppugnādi vrbem tentantes, eam mox vi occupauerant, occupatam ferro ac igne deuaſtauerunt. Quam rurſum extruentes, ex antiquo vrbis vocabulo Leſen, atq; ex nomine Dan patris ſui, coniunctis dictionibus vocauerunt nomen eius, vt vulgaris Latini habet tranſlatio, Leſendan, ſeu potius, vt habent Hebræi, vocauerunt Leſem, Dan. hoc eſt, ciuitatem quæ prius Leſem vocabatur, ſecundum nomen Dan patris ſui ſimpliciter nomine appellauerunt Dan. Qui hic conſidentes, argenteum idolum ſibi erexerunt, quod vna cum Ephot & ſacerdote ex domo Michæ in monte Ephraim habitantis violenter abripuerant, idq; coluerant vſq; ad diem captiuitatis ſuæ.

Ioſ.19. Iudic.18. Ioſep.5. antiq.7. Hieron. in loc. Hebr. lit. L. dict. Laiſa. & Leſem. Vatiab.ca. 35.& 55.

A quorum ſuperſtitione non diſpar fuit Ieroboam decem Iſraëliticarum tribuum rex, qui vt populum ſuum a vero Dei cultu ſeduceret, in eadem hac vrbe vitulum aureum Diuino honore adorandum poſuit. Meminerūt huius vrbis ac idolatriæ Iſaias, Ieremias, Ezechiel, & Amos prophetæ. Ob ſcelera, maxime, vt ſacri libri docent, ob idololatriā primum ciuitas hæc a Benadad Damaſci & Syriæ rege fuit expugnata, ciuesque populus tandem à Teglatphalaſar & Salmanaſar Aſſyriorum regibus cum reliquo Iſraele captiui in Aſſyrios abducti.

3.Reg.12. Ioſeph.8. antiq.8. Iſai.10. Ierem.8. Ezech.27. Amos 8. 3.Reg.15. 2.Para.16. 4.Reg.15. 17. Ioſeph.8. Anti.12. & 9.antiq.15.

Poſtea cùm vrbs hæc Romanæ parêret poteſtati, tam a Græcis quam Latinis hiſtoriographis, a Paneade fonte, qui eam alluit, Paneas appellata eſt. quod præcipuè nomen poſterioribus ſæculis retinuit. Quo tempore is illi honor acceſſit, vt non ſolum in numero decem nobiliorum Decapoleos ciuitatum cenſeretur: verùm etiam Ituręæ & Traconitidis regionum metropolis eſſet.

Hieron.in loc.Hebr. lit.D.& L.

Quam Philippus Herodis maioris filius, Herodis autem tetrarchæ Galilææ frater, cum Ituraæ & Traconitidis tetrarchiam ageret, tetrarchiæ ſuæ ſedem eligens, ampliauit, ac nouis mirabilibusque ædificiis inſtaurauit. qui porro vt ciuitatem glorioſo nomine illuſtraret, in Tiberij Cæſaris honorem, & celebrandam ſui nominis æternitatem, eam Cæſaream Philippi nominari voluit.

Luc.3 Ioſeph.18. ant 3.et.2. bell.8. Hieron in loc. Act Apoſt. lit. C. & in Mat. 16.

Cùm CHRISTVS Seruator noſter vnà cum diſcipulis ſuis huius ciuitatis confinia & pagos peragraret, in via eos interrogauit,

Matt.16. Marc.8. Luc.9.

rogauit, quem ipſum homines eſſe dicerent. qui reſponderunt: alij Ioannem Baptiſtam, alij Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex prophetis. Cùm autem quid ipſi de ſe ſentirent quæſiſſet. tum Petrus omnium nomine: Tu es, inquit, Chriſtus Filius Dei viui. Ob quam cõfeſſionem Ieſus Petrum beatum pronunciauit, ac ſuper hanc petram, ſuam nunquam expugnandam pollicitus eſt ſe ædificaturũ Eccleſiã: ſeq; ei regni cælorum daturum claues, tanta cũ poteſtate, vt quicquid ligaret ſolueretq; ſuper terram, id gratũ ratumq; foret & in cælis.

Ioſeph. 20. antiq. 16.

Poſt hæc Agrippa rex, cum & ipſe Cæſareę quæ Philippi dicebatur, dilataret pomæria, mutato nomine ad honorem Imperatoris Neronis, eam Neroniam ſiue Nerodiada nũcupauit. Quo nomine non diu fuiſſe vocatam inde liquet, quod eam Hieronymus ſua ætate priſco vocabulo Paneadem appellatam ſcribat. quo etiam nomine à pleriſque Scriptoribus celebratur. Ptolomæo autem coniunctis nominibus Cæſarea Paniæ & Panias, ab alijs interdum Cæſarea Paneadis vocatur. A qua inſcriptione etiam adiacens regio Paneas cognominata eſt.

Hier. quæſt. Hebr. in Gene. 14. & in Iſai. 42. & Ierem. 4. & in Ezech. 47. 48. & Daniel. 11. & Amos 8.

Huius vrbis ciuis mulier illa fuit, quam ſanguinis fluxu laborantem, fimbriæ Chriſti adtactu in Capharnao ſanationem rapuiſſe, Diuinorum Euangeliorum teſtatur ſcriptura. in qua & domus eius magnifica, ſimulque admirandum quoddam collati Seruatoris in eam beneficij, & grati eius erga benefactorem ſuum animi monumentum ac trophæum multis ſeculis fuit viſum.

Euſeb. hiſt. Eccleſ. li. 7. cap. 14. Nicep. Eccleſ. hiſt. li. 6. cap. 15.

Pro foribus namq; domus ſuæ ad fontem quendam ſub dio, in editiori loco ſuper baſem duas præclaras ex ære fuſas erexit ſtatuas. quarum altera mulieris ipſius, feminæ habitu, genibus flexis, palmiſque protenſis ſupplicantis præ ſe tulit imaginem. altera autem huic ex aduerſo collocata, directo viri ſtatu, diploide cum decenti quadam grauitate amicti, dexteram inclinatæ mulieri porrigere viſa eſt.

Ad huius pedes ex baſi herba quædam enaſcebatur noua & ſpecie cunctis medicis omnino incognita. quæ cùm ad æreæ illius diploidis fimbriam excreuiſſet, eamque ſummo vertice tetigiſſet, præſentiſſimas inde accipiebat vires, ad omnis generis ægritudines, morbos, languoreſque medendos. ita vt quæcunque illa fuiſſet infirmitas corporis, hauſtu exiguo madefacti ſalutaris graminis depelleretur. nihil omnino virium gerens, ſi antequam æneę fimbriæ ſummitatem creſcendo contigiſſet, decerperetur.

Hanc ſtatuam ad ſimilitudinem vultus Ieſu, eiuſque formam ac habitum conflatam fuiſſe, illamq; viuidè expreſſiſſe, vera certaq; maiorum traditione ac ſcriptis celebratum eſt. Inſigne hoc Chriſti trophæum non ſolùm vſque ad illuſtris hiſtorici Euſebij Cęſareę Palæſtinæ Epiſcopi permanſit ætatem, qui florẽs ſub piiſſimo Conſtantino Magno, huc profectus, id oculis ſuis ſe inſpexiſſe ſcribit: ſed & ad impiiſſimi Imperatoris Iuliani Apoſtatæ tempora perdurauit.

Qui anno a Virginis partu trecenteſimo ſexageſimo tertio, deſerta Chriſtianorum religione, gentilium errorem amplexus, hanc Saluatoris noſtri ſtatuam deiecit: ſuamque in eius locum conſtituit. In quam mox ignis è cælo ſumma vi delapſus, caput vna cum collo a pectore auulſum in terrã proſtrauit. Cuius facti memoria in truncata ſtatua, fuliginoſa fulminis macula, veluti per inſcriptionem columnę inciſam, longo tempore firmata fuit.

Sozomen. hiſt. Eccle. li. 5. ca. 20. Hiſto. Tripart. lib. 6. cap. 41. Nicep. Eccle. hiſt. lib. 10. ca. 30.

Cum iſta à Iuliano tentarentur, Gentiles Chriſti ſtatuam loco ſuo emotam, funibus ad pedes vinctis, per mediam traxère viam, omnique impietatis genere contumelioſiſſimè affectæ prominentia membra confregerunt, & caput à trunco diuulſum diſtraxerunt. Quod Chriſtiani clam ſublatum, vnà cũ alijs corporis particulis hinc inde collectis, conſeruarunt. ac poſtea in Eccleſia honoratiore loco poſitum cultu conuenienti proſecuti ſunt, honorem, quem imagini exhibebant, ad ipſius archetypum & prototypum, primariumq; exẽplar, quod illa repreſentabat, referẽtes. Porro tam prædictam Chriſti effigiem, quam truncum Imperatoris ſimulacrum atro adhuc fulminis ictu ambuſtum, præclarus ſcriptor Sozomenus Salaminus in Eccleſiaſtica ſua hiſtoria, quam circa annum Domini quadringenteſimum trigeſimum Imperatori Theodoſio iuniori nuncupauit, in dictis locis ſuo etiamnũ tempore extitiſſe teſtatur. Poſt promulgatum Euangelium Cęſarea Paneadis, de qua agimus, ſalutari Chriſti fide exculta, Epiſcopatu exhonorata fuit. Quę tandem vnà cum alijs Palæſtinæ ciuitatibus à Saracenis diu occupata eſt. atq; ab Occidentalibus Chriſtianis recepta. Rurſumq; ſub Hieroſolymitano rege Fulcone à Damaſcenorum rege Chriſtianis violenter erepta, paucis poſt annis a Chriſtianis acerrimè impugnata, per deditionẽ recuperata eſt. Sępius deinde nunc à Saracenis, nunc à Chriſtianis & obſeſſa & occupata; hodie durum Turcæ Imperium ſuſtinet. atq; vulgò a Barbaris Belina, Belinas, Belena, Bellinas & Belenas vocitatur.

Lib. 5. c. 20.

Ty. 14. bel. ſacr. 12.

Ty. bel. ſac. li. 14. c. 17. et li. 15. ca. 7. 8. 9. 10. 11. & li. 18. ca. 12. 13. 15. et li. 19. ca. 10. & lib. 20. cap. 33. Brocard. item 2. Breid. ibid.

38.

DAN viculus eſt, qui vſque hodie, inquit Hieronymus, ſic vocatur. in quarto ab vrbe Paneade miliario, Panio antro, fontiq; Dan adiacens. Hieronym. de loc. Hebr. lit. D. dict. Dan.

39.

DAPHNIS, aliàs Daphne, fons, qui aquis abundantiſſimis Reblatam vrbem irrigat. atque inſtar celeberrimi ac delicioſi illius Daphnes Antiochiæ ſuburbani ac tuti aſyli, frequentiſſimis lauris & amœnitate inclytus eſt. Num. 34. 2. Machab. 4. Ioſephus 4. bell. 1. & 14. antiquitatum 25. Hieronym. in Ezech. 47.

40. DE-

40.

DECAPOLIS, id eſt, decem ciuitatum regio, in Euangelica hiſtoria celebris, quę à decem principalibus vrbibus, quibus præter multas alias, ea regio maximè fulget, Græco vocabulo nomen accepit. Longitudo eius triginta milliaribus, latitudo autem paulò minor cenſetur. à Septentrione Libanum montem & Damaſcum, ab Occidente Sidônem vrbem, à Meridie ciuitatem Bethſan quæ & Scythopolis appellatur, fines habet. ad Orientem verò trans Iordanem & mare Galilææ vltra Gadaram, Hippum, & Pellem ſeſe extendit.

Porrò ciuitates à quibus regio Decapolis dicta eſt, hæ cenſentur, Cæſarea Philippi, Aſor, Cedes Neptalim, Sephet, Corozaim, Capharnaum, Bethſaida, Iotapata, Tiberias, & Bethſan, quæ aliàs Scythopolis.

Matt. 4. Marc. 5. 7. Ioſeph. in vita ſua. Hieron. de loc. Hebr. lit. D. Plin. natural. hiſt. li. 5. cap. 18. Ty. 13. bell. ſa. 18. et 16. bell. ſac. 13. Brocard. itin. 5. Breid. ibid. Sal. 10. 9. cap. 7.

41.

DESERTVM Capharnai. in quod Chriſtus aliquoties ſeceſſiſſe, & ibidem oraſſe ſcribitur. Marc. 1. Luc. 4. 5.

42.

EDEMA, munita ciuitas in tribu Neptalim. Ioſ. 19.

43.

EDRAI, vrbs valida tribus Neptalim. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. E.

44.

ELCESE, ſeu Helcheſæi, Galilææ locus eſt, ex quo Nahum propheta oriundus fuit, vnde & Elceſæus ſiue Helcheſæus appellatur. De quo Hieronymus in hæc verba ſcribit: Helkeſæi vſque hodie in Galilæa viculus eſt, paruus quidem & vix ruinis veterum ædificiorum indicans veſtigia: ſed tamen notus Iudæis, & mihi quoque à circumducente monſtratus. Hieronym. in loc. Hebr. lit. E. & prooemio in Nahum prophetam.

Naum 1.

45.

EMATH, quæ & Hemath, Amath, Hamath, Ammad, Ammath, Hammath, Hebraicè Chamath & Chammath, Hieronymo etiam Aemath, Ioſepho Amathe, Amathi, Amatheos, & Emathin, eiusq; indigenæ Amathei Amatheni, & Hematheni vocantur; munitiſſima vrbs eſt, antiquitate & claritate memorabilis.

Sita autem eſt in tribu Neptalim, iuxta mõtem Libanum, in confinijs regionis Damaſci. à qua & circumiacens territorium Terra Emath, & Amathites, Ioſepho Amatheris & Amathenſis regio nominatur. in qua olim Iönathas Machabæus caſtrametatus fuit. ex qua Zieglerus & Mercator Ituræam faciunt.

Eſt verò vrbs hæc Iſraëliticæ terræ ad Aquilonem terminus. cuius longitudo aliquoties in ſacris literis ab introitu Emath, vſq; ad torrentem ſeu riuum AEgypti cenſetur.

4. Reg. 23. 25. Ier. 39. 52. 1. Mac. 12. Ioſeph. 13. antiq. 8. Num. 34. Ezech. 47. 3. Reg. 8.

Condidit, & à ſuo nomine appellauit, atq; inhabitauit hanc vrbem Amathęus vndecimus filius Chanaan.

Gene. 10. Ioſeph. 1. antiq. 12.

Ad hanc vſq; vrbem duodecim illi viri trãſierunt, qui ſinguli ex ſingulis tribubus à Moyſe de Cadeſbarne ad conſiderandam terram Chanaan miſſi ſunt exploratores.

Nume. 13. Ioſeph. 3. antiq. 17.

Poſt expugnatam à Ioſue & Iſraëlitis promiſſionis terram, vrbs hęc Neptalimitæ tribui ſorte aſſignata eſt. quam tamen Chananæi eius inhabitatores, viri fortes multis ſæculis retinuerunt.

Ioſ. 13. & 19. Iudic 3.

Vnde cũ inuictiſſimus rex Dauid anno regni ſui nono Philiſtæos, Moabitas, Adadezer regem Soba, Syriam Damaſci, aliasq; Iſraëlis hoſtes armis ſibi ſubiugaſſet, huius vrbis Rex nomine Thou iam ſibi timens, filium ſuum in dolo, inquit Hieronymus, cum muneribus, antiqui ſcilicet operis vaſis aureis, & argenteis, & æreis ad Dauidem miſit, eiq; de parta ab hoſtibus victoria congratulatus eſt, atque pacem ſocietatemq; ab eo poſtulauit, & impetrauit.

2. Reg. 8. 1. Paral. 18. Ioſeph. 7. antiq. 5. Hieron. in Paral. 18.

Verùm Dauidis filius & regni ſucceſſor Salomon, expugnata vi vrbe, Chananęos eiecit; hancque & alias ciuitates in regione Emath fortiſſimè muniens, reſtaurauit.

2. Paral. 8. Ioſeph. 8. antiq. 6.

Quam à Syris occupatam, Iſraëlitarum rex Ieroboam Amaſiæ regis Iuda tempore, Ionæ prophetæ verbis excitatus, iuuante Deo recuperauit, ac Iſraëli reſtituit. Eandẽ poſtea Rex Aſſyriorum expugnatam, ſui iuris effecit. Huius vrbis & regionis frequẽs in Regum, Iſaiæ, Ieremiæ, Ezechielis, & Zachariæ prophetarum libris mentio eſt. Cæterùm in prophetia Amos, Emath rabba, hoc eſt, Emath magna, pro Antiochia Syriæ ſumi, D. Hieronymus & alij nonnulli interpretantur: ideoq; ad huius quaſi altera minoris diſtinctionem, magnam appellari.

4. Reg. 14. 4. Reg. 17. 18. 25. Iſa. 10. 11. 36. 37. Ier. 39. 49. Ezech. 47. 48. Zach. 9. Amos 6. Hieron. ibi.

Porrò truculentiſſimus Antiochus Epiphanes, hoc eſt, illuſtris ex Macedonum regum ſemine ortus, vrbem hanc, cùm in Syria regnaret, nomine cõmutato à ſe Epiphaniam nuncupari voluit. quo nomine plerunque à Macedonibus celebratur.

Ioſephi tamen & Hieronymi temporibus adhuc florens, tam à Syris quàm ab Hebræis; nunc Amathe, nunc Syro ſermone Amath ſeu Emath, nunc Græco vocabulo Epiphania vocitabatur.

1. Macb. 1. Ioſeph. 1. antiq. 12. Hier. quæſ. Heb in Gene. 10 & in lo. Heb. lit. A. dict. Aemath, & Amath. & lit. E. in dict. Emath. quater. & in Iſai. 10. & Ezec. 47. & Zac. 9.

46.

ENAN, aliâs Enam, Henan, Henam; item Enon, & Haſer Enon, hoc eſt, atrium Enõ ſeu Enan, atq; Seranan; villa ſiue vicus eſt in terminis regionis Damaſci ſita. quæ à Septentrione terræ promiſſionis terminus eſt.

Num. 34. Ezech. 47. 48. Hier. ibid.

47.

ENASOR, ſiue Enhaſor, aliâs Haſor, & Naſor, firma & robuſta ciuitas, quæ in tribu Neptalim ſupra Aſor poſita eſt. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. E.

48.

FONS hortorum, cuius in Canticis Salomonis fit mentio, & ex monte Libano procul

Cant. 4.

à Tripoli ſex millibus paſſuum cum impetu ſcaturit.ac breui ſpacio auctus, in vehementem curſuq; velocem fluuium excreſcit; ſuisque aquis, quæ limpidiſſimæ, frigidæ & dulces ſunt, omnes hortos (vnde & fons hortorũ vocatur) totamq; regionem, quæ inter Libanum & Tripolim eſt, irrigat ac fœcundat. Prętèr minores aliquot, in tres magnos riuos ſe diuidit, quorum prior inter Tripolim & mõtem leopardorum in mare magnum labitur. alter leopardorum montem circumiens, idem mare influit. tertius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates fluens medius, Antaradumq; alluens, in prædictum tandem mare ſe exonerat.

Bened. in 2. Mac. 14. Broc. iti. 1. Breid. ibid. Vatt. c. 33. Sal. tom. 9 ca. 10.

Fluuium hunc Ioſephus etiam Sabbaticum appellari ſcribit, ob quoddam peculiare miraculum cognitione digniſſimum cuius videndi gratia Titus flumen adire, & idipſum coram explorare operæ pretium duxit. quod Ioſephus his verbis deſcribit. Nam cum ſit quando fluit plurimus, neq; meatu ſegnis, tamen interpoſitis ſex diebus à fontibus deficiens, ſiccum exhibet locum videre. Deinde quaſi nulla mutatione facta, ſeptimo die ſimilis exoritur: atq; hunc ordinem ſemper eum obſeruare pro certo compertum eſt. Vnde etiam Sabbaticus appellatus eſt, à ſacro Iudæorum ſeptimo die ſic denominatus hæc Ioſephus.

Ioſeph. 7. bel. 24. Vatt. c. 84.

Cùm hic locus à Chriſtianis habitaretur, plurimis ad fluuij huius riuos religioſorum extructis monaſterijs & eccleſijs frequens erat.

49.

GALGALA, oppidum tribus Neptalim. 1. Machab. 9.

50.

GALILAEA, vberrima & pulcherrima Syrię regio, in ſacra Scriptura celebris, inter montem Libanum & Samariam ſita eſt. Cuius Septentrionalis tractus Tyro, Tyriorũque finibus terminatur. A Meridie Samaritis, & Scythopolis, Iordaniſque fluuius ſuis eam terminis claudunt. A Solis occaſu ciuitatis Ptolemaidis territorio, & monte Carmelo diſterminatur. (vnde ab hiſtoricis plerunque Phœnici annumeratur.) Ab Oriente vero vltrà fluenta Iordanis longè lateque ſe extendens, Gaulanitidem, Hipenen & Gadarim complectitur.

Ioſ. 19. Iudith. 1. 1. Mach. 1. & cat. Ioſeph. 3. bel. 2. Egeſipp. de excidio Ieruſal. lib. 3. cap. 6. Hieron. in loc. act. Apoſt. lit. 1.

Galilæa autem duplex eſt, ſuperior ſcilicet, & inferior. Superior, qua parte intra Iordanẽ eſt, Cæſareę Philippi, Capharnao, Tyro, & Ptolemaidi vicina, in tribubus Neptalim & Aſer ſita eſt. cuius lõgitudo à vico Baça, qui terram dirimit Tyriorum, vſq; ad ciuitatem Berſaben: latitudo autem à vico Thella Iordani proximo, vſq; ad Meroth extenditur. ac tam in latitudine quàm longitudine diei & ſemis iter continet.

Hieron. in loc. Hebr. lit. G. et in loc. act. Apoſt. lit. G. Tobiæ 1.

In Iſaia & Euangelio hæc prouincia Galilæa gentium vocatur. vel quòd hic vſq; ad Salomonis tempora gentes habitauerint, vel quod Salomon viginti eius ciuitates gentili Tyriorum regi Hiram donauerit, vel quòd extima eſſet Palæſtinæ vicinis vndique gentibus cincta.

Iſai. 9. Matt. 4. 3. Reg. 9.

Inferior verò Galilæa circa Tiberiadem & ſtagnum Genezareth in tribubus Zabulon & Iſachar poſita eſt. cuius longitudo à ciuitate Berſabe vſq; ad vicum Xaleth, qui in Campo magno ſitus eſt, viginti miliaria cõplectitur. Latitudo autem à Mari Galilææ atq; Iordane vſq; ad vrbem Zabulon Ptolemaidi vicinam, & montem Carmelum, quatuordecim miliaria perficit.

Sal. tom. 9. cap. 7.

Vtraq; hæc regio olim opima admodum & fertilis erat, fontibus aquę perennis atq; torrentibus irrigua: totaq; frumenti, vini, ac cũctorum fructuum, maximè autem olei ferax, etiam agriculturæ minime ſtudioſos vbertate ſua prouocabat. ideoq; vniuerſa ab incolis exculta, omniumque generum arboribus conſita, nec pars quidem eius vlla erat ocioſa.

Ioſeph. 3. bell. 2. & 2. bel. 26.

Quin & ciuitates ibi crebræ erant, & vbiq; vicorum multitudo. Nam Ioſepho teſte, quadringenta quatuor partim oppida, partim vicos videre hic erat, adeo propter opulentiam populoſa, vt ſupra quindecim fortiſſimorum colonorum millia in minimo eius vico recẽſerentur. Galilæi enim ab infantia fortes & pugnaces, & omni tempore plurimi erant.

Ioſeph. in vita ſua.

Sicut alia quælibet loca multum Christi præſentia euexit, ita & Galilæam ſua habitatione, concionibus & miraculis longe reddidit illuſtriorem. Hic enim conceptus & educatus eſt. hic vt plurimum habitauit & verſatus eſt. hic Euangelicæ prędicationis ſemen primum ſpargere cœpit, hic promulgandi Euangelii gratia vna cum Apoſtolis qui plerique Galilæi erant, Galilæam totam bis circumiuit, ſingulaſq; eius ciuitates & vicos peragrauit docens vbiq; in ſynagogis, eiiciens dæmonia, & curãs omnem morbum & omnem languorem in populo.

Matt. 2. 3. 4. 9. 17. Marc. 1. 6. Luc. 1. 2. 4. 8. Ioan. 4.

Atq; ob hanc educationem & conuerſationem ſuam, quam in Galilæa duxit, Chriſtus Galilæus vocatus fuit. Præter quam rationem Apoſtoli, quod plerique hic nati eſſent, etiam Galilęi appellati fuere. Quapropter & Imperatori Iuliano Apoſtatæ, vt Euſebius & alij ſæpe memorant, ſolẽne erat, vt Chriſtum Galilæum, & tum à Chriſto, tum ab Apoſtolis, Chriſtianos omnes Galilæos nominaret.

Matt. 26. Luc. 23. Act. 1. 2. Euſ. 10. hiſt. eccle. 35. Hiſt. tri. part. li. 6. c. 4. & 24. Theodor. 3. hiſt. eccleſ. 3. & 25. Niceph. 10. hiſt. eccl. c. 4. & 20.

51.

HAMON, ſeu Amon, aliàs Ammon & Hammon, ciuitas eſt, quæ cum ſuis ſuburbanis de tribu Neptalim Leuitis data fuit. 1. Paral. 6.

52.

HELEB, aliàs Heleph & Beleb, ciuitas, quę terminus erat tribus Neptalim. Ioſ. 19.

53.

HELIOPOLIS Cæleſyriæ vrbs, quondam Archiepiſcopali ſede inclyta. quæ hodie

hodie Malbec, Poſtello Balbec, Arabicè Bahalbcht dicitur. Ptolom. Tyr. belli ſacr. libr. 9. cap. 15. & libr. 14. cap. 12. & libr. 21. cap. 6. 8. 11. Vitr. cap. 45. Niger. geogr. Aſ. com. 4.

54.

HELON, ſiue Elon, ciuitas in tribu Neptalim. Ioſ. 19. 3. Reg. 4.

55.

HOREM, quæ & Horez, Hieronymo Oram. fortis & valida ciuitas in tribu Neptalim. Ioſ. 19. de loc. Hebr. lit. O.

56.

IAMNIA, ſuperioris Galilææ vicus prærupto ſitu. quem Ioſephus, cùm Galilææ præeſſet, contra Romanos communiuit. Ioſeph. in vita ſua.

57.

IEBNAEL, ſiue Iebnahel, Hieronymo Iabnel, ciuitas in tribu Neptalim. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. I.

58.

IERON, aliàs Giron, Hebraicè Iron. prævalida ciuitas tribus Neptalim. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. I. vbi ſupra.

59.

IORDANIS, Hebraicè Iarden, maximus & amœniſſimus totius Palæſtinæ fluuius eſt, vtriuſque teſtamenti ſcripturis celeberrimus. Qui, præterquàm quòd è fonte Phiala, in Traconitide regione ſito, (vt in eiuſdem Phialæ deſcriptione declarauimus) primam ſuam ſumat originem; ad radices montis Libani, quarto, inquit Hieronymus, à Cæſarea Philippi ſeu Paneadis miliario, ex duobus fontibus haud procul à ſe diſſitis, Ior ſcilicet, & Dan (qui & Danus, Paneas & Paneus dicitur) bicornis erumpit.

Ioſeph. 5. bell. 18. Ma. 75. Hieron. de loc. Hebr. lit. D. dict. Dan. Geneſ. 14. Ioſeph. 1. ant. 18. & 5. antiq. 3.

Quorum prior in fluuium Ior, alter in fluuium Dan (ad quem olim Saladinus caſtra locauit) mox deriuatur. Hi ante portam Cæſareę Philippi in vnum confluentes, vt aquis, ita & vocabulis coniunctis, Iordanis, qui minor vocatur, & nomen & fluuium efficiunt.

Hieronym. quæſt. Heb. in Gen. 14. & de loc. Heb. lit. L. dict. Laiſa. et in Ezec. 27. & in Matt. 16.

Hinc regiones perquàm amœnas prætérlabẽs, poſt longos quos facit circumitus, Traconitidem ab Ituræa & Galilæa ſuperiori ſeparando, poſtquàm vrbem Seleuciam à ſiniſtris alluit, in vallẽ quandam, inter Cęſaream Philippi & mare Galilææ medio loco ſitam influens, ſtagnum facit, latitudinis triginta, & longitudinis ſexaginta ſtadiorũ, quod Aquæ Meron, & Samachonitis lacus nominatur.

Tyr. 21. bel. ſacr. 28. Broc. iti. 2. Breid. ibid. Sal. tom. 9. cap. 6. Ioſeph. 5. ant. 7. et 8. antiq. 8.

Inde lacum hunc tranſgreſſus, & oppido Aroſeth gentium à dextris ſalutato, curſum ſuum verſus Orientem flectit. & fontibus aliquot auctus, & centum viginti alijs præteritis ſtadijs, inter Capharnaum & Corozaim nobiles Galilææ ciuitates, quas aquis ſuis allambit & ditat, in Mare Galilææ ſeu lacum Genezareth, qui iuxta Plinium ſedecim millia paſſuum longus eſt, latus verò ſex millia paſſuum, latè ſe diffundit.

Ioſeph. 5. bell. 18. Broc. iti. 3. Ioſeph. 5. bell. 18. Plin. nat. hiſt.

Hoc mare medium tranſemenſus, ad auroram aureum Iouis templum è longinquo proſpicit, & ab Occidente torrẽtis Ciſon, ab Oriẽte autem fluuij Iaboc vberrimis auctus aquis, deinceps Iordanis maior appellatur. Tum Peræam à Samaria, & Moabitidem à Iudæa regiones diuidẽs, Conuallem illuſtrem, quæ à lacu Geneſareth ad Aſphaltiten vſque ducẽtorum triginta ſtadiorum longitudine patet, mediam ſecat, variaſq; tum vrbes, tum pagos, & à Solis ortu Cãpeſtria Moab, ab Occaſu palmiferos Ierichontis agroſ ſuis fluentis irrigãdo fœcundat. & præter minores aliquot fontes, Dibon, Iezrael, Taphuæ, Carith & Elizæi fontium & torrentium & Iazer & Arnon fluminum recipit.

Ioſeph. 4. bell. 1. Ioſeph. 5. bell. 4. Tyr. 13. bel. ſacr. 18.

Arnon fluminum aquis in ſe receptis, poſt multos circumitus, ac ſinuoſos flexus tãdem iuxta prædicti Arnonis oſtium velut inuitus, inquit Plinius, in Mare mortuum ſiue lacum Aſphaltitem dirum natura delabitur. Cui commixtus, & nomen amittit, & limpidiſſimas eximiæ dulcedinis, & ſaluberrimas laudataſque ſuas aquas perdit peſtilentibus mixtas. Quas vbi piſces, quibus Iordanis abundat, guſtauerint, ilicò aut renatant, aut moriuntur.

Hieron. de lo. Hebr. lit. I. dict. Iordanis. Plin. 5. nat. hiſt. 15. Hieronym. tom. 1. epiſt. 28. ad Lucinum. & in Ezech. 47.

Poſtremò & peſtiferum hoc mare latum centum viginti, longum ducentis triginta ſtadijs medium præterlapſus, breuique ſpacio egreſſus, in horrenda quadam terræ voragine atque abyſſo abſorbetur.

Vniuerſa verò Iordanis longitudo, qua ab ortu ſuo ſub monte Libano, vſque ad deſertum Pharan ſe extendit, centum circiter miliaria conficit. qui toto hoc decurſu ex vtraque ſui partę latis, amœnis, argilloſis, & vberrimis campis cingitur. Illique vtrinque multis & altiſſimis montibus, ſibi inuicẽ ſuccedentibus & cohærentibus circumdantur.

3. Reg. 7. 2. Par. 4. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Aulon. Tyr. 13. bel. ſacr. 18.

Atque in his quidem campis ſeu Iordanis campeſtribus, quæ ætate Hieronymi à Palæſtinis Hebræo vocabulo Aulon vocabantur, nobiles hæ viſebantur vrbes, Tiberias, Scythopolis, Salem, Iericho, & aliæ multæ. Sed & innumeri hîc erant pagi, prata virentia, peramœna prædia, horti, arundineta, carecta, arbuſta, & ſaltus. in quibus morabantur leones, timidi damæ, ceruique fugaces, deniqueomne ferarum genus. vnde etiam ſecundum literam illud Prophetæ intelligi poſſet; aſcendit leo de Iordane.

Vitr. ca. 53. Brocard. itin. 6. Breid. ibid. 1. Machab. 9. Hieron. in Zacha. 11. Ierem. 49.

Hunc fluuium primò Iſraelitæ, poſtea Elias & Eliſæus, aquis eius miraculosè diuiſis, ſiccis pedibus tranſierunt. In eodem Naaman Syrus Eliſæi iuſſu ſepties ſe lauans, à lepra purgatus fuit. In eodem fluuio Chriſti præcurſor Ioannes Baptiſta confluẽtes ad ſe vndique Iudæos, ſua confitentes peccata baptiſmo pœnitentiæ baptizauit.

Ioſ. 3. 4. Reg. 2. 4. Reg. 5. Luca 4. Matth. 3. Marc. 1. Ioan. 3.

Matth. 3. Marc. 1. Luca 3. 4. Ioan. 3. 4. Hieronym. tom. 1. epiſ. 17. Clemens lib. 5. hypotypoſ. Pratum ſpiritua le. cap. 176.

Inter alios verò & ipſe Ieſus à Ioanne hoc flumine baptizatus, mundiſſimæ carnis ſuæ contactu eius fluenta ſanctificauit: illiſq; atq; omnibus totius Mundi aquis regenerãdi virtutem indidit. Quo facto, ipſe primum ſuos diſcipulos, deinde per eos multos alios, plures quàm Ioannes ex Iudæis ibidem baptizãs, baptiſmum in remiſſionẽ peccatorum promulgauit. In cuius rei memoriam Chriſtianis peregrinis & accolis ſolemne eſt, vt corpora & veſtimenta ſua in Iordanis aquis abluant. Ait tamen Clemens Petrum duntaxat à Chriſto baptizatum, à Petro reliquos.

60.

Geneſ. 25. Benedict. Tyr. bell. ſacr. li. 9. c. 15. & l. 21. cap. 11. Vitr. c. 47. Brocard. itin. 1. & 3. Breidenb. itin. 1. 3. & 5. 1. Para. 5. Ioſep. 13. antiq. 18. Strabo lib. 17.

ITVRAEA, à Ietur ſiue Ithur filio Iſmaëlis ſic appellata, montoſa ac nemoroſa eſt regio, ad radices montis Libani in longum porrecta. Nam à fluuio Iordane ſumens initium, iuxta eundem Libanum verſus Occidẽtem ad montes vſq; Sidoniorum & Tyriorum extenditur. aliquoties etiam Saltus Libani nuncupatur. Sunt tamen qui Ituræam ad Septentrionalem quoque montis Libani partem extendi putent, atque in ſacris litteris aliquoties ſaltum Libani nuncupari.

Huius regionis habitatores Ituræi vocantur. Quos Ariſtobulus primus poſt Babylonicam captiuitatem Iudæorum rex & pontifex bello deuicit: eoſque comminatione exilij circuncisionem cæteroſq; Iudaicos ritus admittere coegit.

Luca 3. Hieron. de loc. Hebr. lit. L.

Eidem regioni à Romanis, ſicut in Euangelio Lucæ legimus, tetrarcha præfectus fuit Philippus Herodis ſenioris filius.

61.

LECVM, aliàs Lecun, Hebraicè Lacum, Hieronymo Lachum. ciuitas, quæ ad Iordanem ſita, Neptalimitidis tribus terminus erat. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. L.

62.

LEPROSORVM valetudinarium, iuxta ciuitatem Capharnaum ſitum. ex quo leproſus ille fuiſſe videtur, quem Dominus ad pedem montis Chriſti mundauit. Matth. 8. Marc. 1.

63.

Num. 34. Ioſeph. 5. antiq. 3. Plin. 5. nat. hiſt. 20.

LIBANVS, Hebraicè Lebanon, inſignis Phœnices mons, ſacris literis celebratiſſimus, qui terræ promiſſæ fines à Septentrione claudit. Nam à tergo Sidònis orſus, verſus Orientem vltra Damaſcũ tendens, mille quingentis ſtadijs, teſte Plinio, hoc eſt, centum octuaginta ſeptem millibus paſſuum, ad Simyram & Palmirenam vſque regionem porrigitur.

Brocard. itin. 2. Hieron. de loc. Heb. lit. L.

Ob eminentem autem ſuam altitudinem procul tum in terra exiſtentibus, tum in mari nauigãtibus à quadrageſimo miliario conſpiciẽdum ſe præbet. Omnium quippe, quos habet Syria, montium altiſſimus, ſimul ac amœniſſimus & fœcundiſſimus eſt. vnde & quibuſdam Mons montium appellatur. Nihil enim, inquit D. Hieronymus in Zachariã ſcribẽs, Libano in terra repromiſſionis excelſius eſt, nec nemoroſius atque condenſius. Et in Oſee. Mons Libanus fertiliſſimus & virẽs, denſiſſimis arborum comis protegitur. Ideo que magno eius videndi deſiderio Moyſes tenebatur, quem tamen non niſi procul è faſtigio montis Nebo, a ſexageſimo ſcilicet miliario ſpectare ei datum fuit.

Hieron. in Zach. 11. et Oſee 14. Deuter. 3. 34.

Hieron. in Ezech. 27. Ierem. 18. Sueton. Brocard. itin. 2. Vitr. c. 83.

Dictus autem eſt Libanus à Liban, quod Hebræis album vel candidum, & thus ſignificat. Nam thus quidem plurimum optimumque, ac fragrantius ſpirans in eo legitur, & niuibus perpetuis albeſcit. In ipſis etenim ſummitatibus, ac præcipue quæ Cæſareæ Philippi imminent. (nam ibi ſe altiorem Libanus tollit) nullo non anni tempore, etiam media æſtate, cum feruentiſſimi calores ibidem eſſe ſolent, frigidiſſimæ niues inueniuntur. quæ inde ſub paleis, ne nimio cœli æſtu liqueſcãt, cõſeruatæ, per duorum vel plurium dierum iter in circumiacentes vrbes, vt vinum ſua commixtione refrigerent, deferuntur.

Niger geograp. aſ. com. 4. pag. 503.

Refert ex problematibus Alexandri Aphrodiſei Dominicus Marius Niger in hoc monte ex cæleſti rore coagulum quoddam dulciſſimum fieri, quod ſacchar accolę vocitant, proximum ſalis glebulis, candidum & fragile. vnde fortè nos ſacchari nomen accepimus.

Breidenb. in deſcrip. mont. Iſrael.

Propter roris abundantiam, pluuiarumq; frequẽtiam, ac naturalẽ ipſius humiditatem Libanus nobiliſſimis ſcatet aquarum venis, celeberrimorumque fontium ac fluminum principium & origo eſt. Ex eo enim, præter cætera, inclyta hæc erumpunt flumina, Chryſorrhoas, Iordanis, Eleutherus, Leon, Lycus, Adonis, qui nunc Canis dicitur, & Fons hortorum, qui magno impetu emanans, tribus fluuiis in mare currit.

Hieron. in Oſee 14.

Eadem quoque ratione præſtantiſſimarum arborum & herbarum Libanus fertiliſſimus, vtiliſſima variæ electæque materiæ ſilua, & medicinę hortus eſt. Et quantum ad arbores huius montis attinet, earum natura ex parte his verbis à Hieronymo deſcribuntur, Arbores Libani quantum in auras conſurgunt vertice, tantum radicem in ima demergunt: vt nulla tempeſtate quatiantur, ſed ſtabili mole conſiſtant. Harum arborum rami huc illucq; tenduntur: vt veniant volatilia cæli, & habitent in eis. Crebræ hic creſcũt cedri, enodes & imputribiles, miraq; proceritate (quibus idcirco in ſacra ſcriptura ſuperbi comparantur) ſublimes. Rectæ quoque & electæ abietes, odoriferæ cupreſſi, ſeu cypariſſi, pingues oliuæ, pini, buxi, diuerſæq; arbores thuriferæ. quarum gummi, electum olibanum à medicis nuncupatur.

3. Reg. 4. Reg. 9. 2. Para. 2. Pſa. 28 3. Iſai. 2 50. Hieron. in Iſa. 60. & Ezech. 27.

Oſee 14. Breidenb. vbi ſupra.

Porrò quantum ad herbas, varijs Libanus fragrat aromaticarum medicarumque herbarum generibus. quarum optime redolenti odore virulenti ſerpentes, aliaque venenoſa animalia procul inde fugantur. Omne tamẽ

ſilue-

ſilueſtrium ferarum, canorarumque auium genus in eo admodum frequens eſt.

Valles Libani olim mirum in modum feraces erant, ac optimo tritico, vineis, pomarijs, hortis, atque vberrimis paſcuis abundabant. vnde ob graminum perpetuò virētium copiam, animalia quæ à ſacerdotibus iuxta legis præſcriptum quotidie Hieroſolymis in templo offerenda erant, in compaſcuis eius paſcebantur. De eximijs huius mōtis donis & virtutibus clariſſimè Oſee propheta in perſona Dei ad pœnitentiam conuerſis in hęc verba loquitur. Ero quaſi ros Iſraëli, germinabit ſicut lilium: & erumpet radix eius vt Libani, ibūt rami eius. & erit quaſi oliua gloria eius, & odor eius vt Libani. Conuertentur ſedentes in vmbra eius: Viuent tritico, & germinabunt quaſi vinea. memoriale eius ſicut vinum Libani.

Brocard. itin. 2. Bread. ibid. & in deſcrip. mon. Iſrael.

Oſee 14.

In hoc monte, eiuſq; vallibus, nec non adiacēte ei regione, quæ ab eo Libanica, & aliâs Syria Libanica denominata eſt, multi & diuerſæ tum nationis, tum religionis habitant populi. Syri nempe, Armeni & Græci; item Chriſtiani, qui ſe à Gallis originem traxiſſe gloriantur, Iacobini, Georgiani, Maronitę, & Neſtoriani. Ex quibus vno tempore octingentos exercitui ſuo adiunxiſſe Herodes legitur. Ex Maronitis autem anno poſt Chriſtū natum milleſimo cēteſimo octuageſimo ſecundo, quadraginta bellicoſiſſimorum virorum millia, abiurato errore, orthodoxam Catholicamque fidem amplexi ſunt. Ex quibus omnibus & admirāda huius montis præſtantia, & accolarum frequentia facilè colligere fuerit.

Ioſ. 13. Tyr. 14. bell. ſa. 23. Brocard. in præfat. deſcript. loc. terr. ſ. & itin. 1. Bread. ibid. Ioſeph. 1. bell. 13. Tyr. 22. bel. ſacr. 8.

64.

MAGDALEL, aliâs Magdiel, turrita & munita ciuitas in tribu Neptalim. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. M.

65.

MASALOTH vrbs, quæ eſt in regione Arbellis. quam Machabæorum tempore Bacchides expugnauit, eiuſque ciues trucidauit. 1. Mach. 9.

66.

MELCHA, ſiue Meltha, lacus monti & ciuitati Sephet vicinus. ſecus quem Balduinus tertius, Hieroſolymorum rex caſtrametatus, Turcarum ex inſidijs paſſus eſt eruptionem. ac quibuſdam ex ſuis cæſis, nobilibus autē plurimis captis, ipſe cum paucis vix euadens, in oppidum Sephet ſe recepit. Tyr. 18. bell. ſacr. 13. & 14.

67.

MERGIVM, locus qui inter mōtes Meſaphar & Eleutherum fluuium in planicie iuxta collem quēdam ſitus eſt. ad quem olim Chriſtiani caſtrametati fuerunt. Tyr. 21. bell. ſacr. 28.

68.

MESAPHAR vicus, qui inter caſtrum Toronum & vrbem Paneadem in ſummis montibus ſitus eſt. vnde in totam ſubiectam regionem vſq; ad radices Libani & Paneadem patebat proſpectus. Tyri. 21. belli ſacr. 28.

69.

MONS CHRISTI, ſic dictus, quod Seruator noſter Ieſus Chriſtus in eo ſolitus ſit orare & prædicare. Qui à ciuitate Sephet verſus Orientem tribus, ab vrbe Capharnao contra Occidentem totidem miliaribus, non procul à Mari Galilææ abeſt.

Brocard. itin. 3. Breid. ibid.

Formam habet oblongā. nam in longitudine duos teli iactus, in latitudine autem lapidis iactum cōtinet. Altitudo eius tanta eſt, vt ex eo non ſolùm totum Mare Galilææ, & terra Zabulon & Neptalim, ſed & ciuitas Cedar, ac Traconitis & Ituræa regiones, deniq; & Seir, Hermon atque Libanus montes procul conſpici poſſint.

Fretell. pag. 8. Sal. tom. 9. cap. 8.

Natura totus herboſus, floridus & amœnus eſt, ac cæleſti philoſophiæ conuenientiſſimus. Vnde & Chriſtus frequenter hoc loco orauit & docuit. hic Diuina oratione integras noctes traxit. hic omnibus ſuis diſcipulis ad ſe vocatis, duodecim ex eis delegit, quos & Apoſtolos ordinauit ac nominauit. Simonē nempe, quem nominauit Petrum. & Andreā fratrem eius. Iacobum Zebedæi filium, & Ioannem Iacobi fratrem: quibus impoſuit nomina Boanarges, quod eſt filij tonitrui. Philippum, Bartholomæum, Matthæum publicanum, Thomam, Iacobum Alphæi filium, Simonem Cananæum, qui vocatus fuit Zelotes. Iudam Thaddæum, quem Græci Lebbæum vocant, Iacobi Alphæi fratrem. & Iudam Iſcarioten, qui & prodidit illum.

Luca 6. Marc. 3. Matth. 10. Marci 3. Luca 6. Act. 1.

Hic vnà cum eiſdem ſedēs, prolixo & inſigni ſermone, quem D. Matthæus tribus capitibus deſcribit, de octo beatitudinibus ac Euangelicis perfectionibus diſſeruit. clarè diſerteque in Apoſtolis nos inſtituens, quibus in rebus vera ſita ſit beatitudo, veteriſque legis Chriſtiana perfectio. Modum item docens vtiliter eleemoſynas erogādi, Deum Patrem orandi, & ſincerè ieiunandi. Monens etiam non alibi quàm in cælo theſaurizādum, omnemque de victu & veſtitu ſolicitudinem in Deum proijciendam. Atqui ſedulò præcipiens non temerè iudicandum aut docendum, orationi verò vigilanter inſtandum. Vrgens porrò arctam virtutis viam ſine mora capeſſendam, & per anguſtam portam ad vitam intrandum. Denique à pſeudoprophetis diligenter cauendum. ſuæque huic doctrinæ firmiter inhærendum. Oſtenditur etiamnum ibi lapis in quo Ieſus Chriſtus prædicās ſedit; & loca in quibus Apoſtoli conſediſſe memorantur.

Mat. 5. 6. 7

Breidenb. itin. 3. Sal. tom. 9. ca. 8. Brocar. cui etiā fauere videtur Vitr. c. 53.

Sunt qui Chriſtum hoc quoque in monte quinque panibus & duobus piſcibus, quinque hominum millia ſatiaſſe cenſent, ideoq; locum

Hier. in ep. ad Marcel. & in epita. Paulæ.

Pretell. Sal. vbi ſupra.

locum hunc Chriſti & Apoſtolorum menſam appellant. nonnulli verò iuxta Tiberiadem ciuitatem id contigiſſe autumant. quod tamen vltra mare Galilææ factũ eſſe, ex Matthæi, Marci, & Ioannis Euangelio manifeſtè patet. qui ſcribunt Dominum vnà cum Apoſtolis Mare Galilææ traieciſſe. atque peracto hoc miraculo, Apoſtolos idẽ rurſum trãſnauigaſſe mare. Ieſum verò ſuper maris aquas peditem tranſiuiſſe, tandemq; vnà in terram Geneſar veniſſe. Mihi vero alterũ multiplicatorum panum miraculũ hoc loco peractum fuiſſe videtur, quo nempe ſeptem panibus & paucis piſciculis quatuor hominum milibus ſaturatis, ſeptẽ ſportæ impletæ ſunt reliquiarum fragmentis, quæ ſaturis ſuperfuerant: & quod Dominus ſcribitur dimiſſa turba nauigio profectus in terram Magedan ſiue Dalmanutha; intelligẽdum eſſe de nauigatione, qua non quidem ad oppoſitum maris littus nauigarit; ſed in eodem littoris latere maris oram circumlegerit. Quod Euãgelicæ hiſtoriæ ſatis conuenire videtur, cùm non dicatur hîc trãsfretaſſe, ſed veniſſe in fines Magedan.

Vide in tribu Manaſ. a. 43.

Matth. 15. Marc. 8. Ianſen. ca. 63. concor. Euang.

Luca 6.

Ad pedem huius montis etiam Dominus Ieſus languentium, & à ſpiritibus immundis obſeſſorum multitudinẽ curauit. ac ibidem prædictum de vita beata ſermonem, ſtans in loco campeſtri ſummatim corã copioſa plebis multitudine replicaſſe videtur.

70.

HOC loco ad radicem Mõtis Chriſti, Dominus leproſum ſupplicem ſuo tactu mundauit: & mũdatum ad ſacerdotes, ab eis iudicandum remiſit. Matth. 8. Marc. 1. Luc. 5.

71.

Tob. 1. Tyr. 21. bel. ſacr. 28. Brocard. iti. 4. et 7. Breidenb. itin. 4.

NAASON, ſeu Naaſſon, cuius in principio libri Tobiæ fit mentio, antiqua in tribu Neptalim ciuitas eſt. quæ à Mari magno verſus Orientem nouem, infra vrbem Neptalim contra Occidentem tribus, à ciuitate autem Dothaim verſus Aquilonem tribus miliaribus, in valle quadam ſita eſt.

72.

NECEB, Hieronymo Nezeb, tribus Neptalim ciuitas eſt, quæ tanquam domina ciuitati Adami imperabat. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. N.

73.

Tob. 1. Tyr. 21. bel. ſacr. 26. Brocard. itin. 4. Breid. ibid.

NEPTALIM, ſiue Nephthali, inſignis in Galilæa ſuperiori tribus Neptalim vrbs eſt, ſupra Naaſon, à qua tribus verſus Orientem miliaribus abeſt, poſt Viam maris, quæ ducit ad Occidentem ſita. In ſiniſtro habens vrbem Sephet, paulò plus vno miliario verſus Aquilonem ab ea diſtantem. A ciuitate autem Dothain contra Aquilonem tribus, à Bethſaida verò verſus Occidentem totidem miliaribus ſeparata eſt.

Situ, locique natura firma ac munita ſanè vrbs eſt. ab Occidente enim præalto ei adiacente monte munitur. qui non niſi ab Orientali ſui parte per anguſtiſſimam viam aſcendi poteſt.

3. Reg. 4.

Glorioſiſſimi regis Salomonis ætate huic vrbi ab ipſo præfectus erat Achimaas, qui Baſemath eiuſdem regis filiam duxerat vxorẽ. vnde non obſcurè colligi poteſt, inter præclariſſimas Iſraëlis ciuitates hanc vrbem debere recẽſeri. Quæ inſuper natiuitate & vita pij, iuſti, & patientiſſimi Tobiæ multùm nobilitata fuit. qui anno Ezechiæ regis Iuda ſexto à Salmanaſar Aſſyriorum rege, vnà cum decem tribubus Iſraël hinc in Niniuen Aſſyriæ metropolim captiuus abductus; licet inter gentiles in captiuitate ageret, Diuinæ tamẽ legis præcepta, viamque veritatis, ac pietatis opera non deſeruit. cœcitate denique à Deo tentatus, patientiam non perdidit.

Tob. 1.

4. Reg 17. 18.

Quidam longè à veritate aberrantes, vrbem Neptalim tẽpore Hieroſolymitani excidij Iotapatam, aut vitioſè Ionapam ſeu Ioſapatam dictam fuiſſe putant. Nunc autem Arabis Suziz, Siziz, vel Syrin vocari, plurimorum authoritate conſtat. Sunt qui Chriſtianorum tempore Epiſcopali ſede Neptalim decoratam fuiſſe cenſeant.

74.

NIGRAGVARDA, caſtellum in monte extructum, ex quo Paneadenſis ciuitas videri poteſt. Tyr. 18. bell. ſacr. 15.

75.

PANEAS regio, à Paneade vrbe nomen habens, quam vnà cum Trachonitide, Batanęa & Gaulonitide regionibus, Herodes ſenior filio ſuo Philippo, tetrarchiæ nomine teſtamento aſſignauit. Ioſeph. 17. antiq. 10. & 2. bell. 8.

76.

Ioſeph. 15. antiq. 13. & 1. bell. 16. & 3. bell. 18.

PANIVM antrum, ſpecus ſiue ſpelunca eſt, licet vmbroſa, amœniſſima tamen, in altiſſimi ſaxoſique montis, qui Panius appellatur, radice ſita. vnde Dan fons Iordanis fluuij profluit. ex qua parte ſpecui ſubiecta eſt in immẽſum hians terræ deuexitas, plena aquis ſtagnantibus, tam imperſcrutabilis profunditatis, vt demittentibus aliquid, donec terrã inueniant, longitudo nulla ſufficiat.

Naturalis Panij pulchritudo, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata eſt. Cui loco alioquin celeberrimo, non parum honoris contulit marmoreum illud templum, quod in loco ei vicino, Auguſto Cæſari ab Herode ſeniore erectum fuit.

Euſeb. 7. hiſt. Eccl. 13. Niceph. 6. Eccl. hiſt. 14.

In prædictum aquæ receptaculum gentili patrioque quodam errore accolæ celebri ac feſto die congregati, victimam dæmoni neſcio cui proijcere ac immolare ſolebãt. Quæ mirificè dæmonis illius aſtu & opera ſubitò diſparebat. Quo cùm adſtantibus perſuaderetur, hoſtiam inuiſibiliter in cælum eſſe ſublatam, ea res pro ingenti miraculo vbiq; celebrata

lebrata fuit. Accidit autem ſub Galieno Imperat. dum hæc gererentur, adeſſe Romanæ vrbis ſenatorem, Regia proſapia, opibus, ac nomine clariſſimum Aſterium, illuſtrē poſtea Chriſti martyrem. Qui cùm ſpectatores omnes miraculi huius ſtupore animaduerteret conſtringi, humanos miſeratus errores, cum gemitu & ſuſpirio oculos ſimul & palmas ad cælum tendens, rerum omnium Deum tota fide profuſis lacrymis inuocat, vt fallacis dæmonis, illis aquis innatantis præſtigias diſpelleret, ac fraude & errore tanto miſeros illos mortales liberaret.

Hæc illo cum fletibus ſupplicante, confeſtim ſubnatans victima illa, quæ inuiſibiliter credebatur aſsūpta, ſuperferri aquis videtur, & conſpectibus omnium redditur.

Ita vnius Chriſtiani prece diabolicus tantorum ſæculorum dolus, ac longè lateque celebratum miraculum, hominumque de eo portentoſa opinio, adeo ſublata eſt, vt deinceps nihil eiuſmodi in eo loco ſit factum.

77.

PLANICIES maxima, quæ inter montes Meſaphar, & ſcabras rupes fluuio Eleuthero imminentes ſita eſt. In qua Hieroſolymorum rex Balduinus quartus inita cum Saladino pugna, multis Turcarum interfectis, cæteros in fugam vertit. At redintegrato ibidem prælio, victoribus victis, plurimiſque Chriſtianorum captis, reliqui in caſtrum Bel fort ſe contulerunt. Tyr. 21. bel. ſacr. 28. & 29.

78.

PONS, quà ex vrbe Capharnao per Iordanē in ciuitatem Corozaim trāſitus erat, vbi certi ad hoc deputati receptores, Roman. nomine (quod ipſi forte pontem, vt cōmodè per eum è Iudæa in Syriam traiectus eſſet, extruxiſſent) vectigal, quod Gallico vocabulo Paſſagium nominant, à tranſeuntibus accipiebant. Hos quidam à Chriſto didrachmum, de quo in Matthæi Euangelio agitur, hic exegiſſe putant. Attamen non deſunt, qui hoc didrachmum (quod valebat ſeptem ſtuferos noſtrates, aut, quod idem eſt, ſeptem ſolidos Gallicos Turonicos) Romanis alia ratione annuatim pendendum fuiſſe exiſtiment. Interim Dominus cum Regis eſſet filius, ideoque ab omni vectigali & tributo immunis, ne exactores offenderet, Petro iuſſit hamum in mare mittere, & ſtatērem in ore piſcis inueniendum, pro ſe & illo exſoluere.

Matth. 17.

79.

RAMA, vicus in tribu Neptalim, qui haud procul ab vrbe Sephet in excelſo colle ædificatus eſt.

Admonet hoc loco Diuus Hieronymus varijs diuerſarum tribuum ciuitatibus & viculis idcircò eadem nomina Rama aſſignari; quia cùm apud nos vnum nomen ſonare videantur, apud Hebręos tamen quòd diuerſis ſcribantur literis, diuerſa eſſe nomina. Omnes interim illæ Ramæ in excelſis collibus ſitæ ſunt: nam Rama Hebræis excelſum & ſublime interpretatur.

Hieron. de loc. Heb. lit. R. Brocard. itin. 6. Breid. ibid.

80.

REBLATHA, alijs Rebla, Hebraicè Ribla, inclyta vrbs in terra Emath ac tribu Neptalim, iuxta fluuium Iordanem ſita, quæ limpidiſſimis fontis Daphnis aquis irrigatur. Num. 34.

In hac vrbe (licet id quidam in Antiochia Syriæ factum putent) Pharao Nechao Aegypti rex accerſitum ad ſe Ioachaz regem Iuda ligauit: ac ligatum inde in Aegyptum tranſtulit.

4. Reg. 23. Hieron. de loc. Hebr. lit. R.

Huc & Sedechias rex Iuda, à Chaldæorum exercitu in campeſtribus Iericho comprehenſus, ad Nabuchodonoſor regem Babylonis perductus eſt. Qui cùm de rebellione & periurio Sedechiam acriter increpuiſſet, mox eius filios, omneſque principes & nobiles Iuda in conſpectu eius hîc occidit. Deinde oculos ipſi Sedechiæ eruit, ac catenis compedibuſque vinctum, in Babylonem ſecum abduxit, & perpetuis mancipauit carceribus. Atque ita Diuina vtriuſque Prophetæ, tam Ieremiæ, quam Ezechielis vaticinia, quamuis à Sedechia, quod diuerſa ac contraria eſſe videbantur, contempta, ipſo euentu ſunt impleta. Ieremiæ quidem, quod Hieroſolymæ pręſens regi Sedechiæ ſemel, iterum, tertioque, ipſum à Chaldęis capiendum, & in Babylonem abducendum obnunciauerat. Ezechielis verò, quod eodem tempore apud Babylonem prophetans, etiam Hieroſolymam tranſmiſerat, Regem quidem capiendum, at Babyloniam non viſurum.

4. Reg. 25. Ierem. 39. 52. Ierem. 32. 34 37. Ezech. 12. 17. 32. Ioſeph. 10. antiq. 9. & 10.

81.

RECCATH, quæ & Rechath, Racath & Raccath, præualida in tribu Neptalim ciuitas eſt. Ioſ. 19. Hieronym. de loc. Hebr. lit. R.

82.

SAANANIM, aliàs Sannanim, Sahannim, Sahananim, & Sahanannim, Hieronymo Sienaim, ciuitas & quercetum in tribu Neptalim. Ioſ. 19. Iud. 4. in Hebr. Hieron. in Hebr. loc. lit. S. Mercat.

83.

SABARIM, ciuitas aut villa, quæ inter terminum Damaſci, & confinium Emath ſita, ad Septentrionem terræ promiſſæ limes eſt. Ezech. 47. Hieronym. ibid. & in loc. Hebr. lit. S.

84.

SABVL, aliàs Cabul ſeu Chabul caſtrum etiamnum forte & munitum à Saracenis Zabul dictum, quod a valle Seunim, quam

verſus Vulturnum reſpicit, duobus: verſus Septentrionẽ verò à ciuitate Sephet totidem miliaribus diſtat. Ab hoc caſtro etiam adiacens regio terra Sabul ſiue Zabul appellatur. Brocard. itin. 3. Breidenb. eod.

85.

SALTVS LIBANI, hoc nomine in ſacra Scriptura, tota ſilua, tam quæ Libanum montem tegit, quàm quæ vel ad Meridiem, vel ad Septentrionem iuxta eum protẽditur, intelligenda venit. Tyr. 18. bell. ſac. 11. Vitria. cap. 35.

86.

SEDADA, Hieronymo Sadada. vrbs ſeu pagus, qui Septentrionalis terminus eſt terræ promiſſionis. Num. 34. Ezech. 47. Hieron. ibid. & in loc. Hebr. lit. S.

87.

SEPHAMA oppidum aut vicus, inter villam Enam & vrbem Reblata in ripa Iordanis ſitum. terminus Iſraëliticæ terræ ad Solis ortum. Num. 34. Hieron. de loc. Heb. lit. S.

88.

SEPHET, ſiue Cephet, Zephet, & Saphet. vrbs in tribu Neptalim inter montana in altiſſimo monte ac loco pulcherrimo ſita, cuius liber Tobiæ meminit. Quæ à ciuitate Neptalim ad ſiniſtrum, hoc eſt, ad Septentrionem paulò plus vno miliario, & contra Auſtrum a caſtro Zabul tribus, verſus Occidentem à Monte Chriſti totidem, cõtra Africum à Cedes Neptalim quatuor, verſus Orientem autem à mari magno decem miliaribus diſtat.

Tob. 1. Tyr. bell. ſacr. li. 18. c. 14. li. 21. c. 25. li. 22. cap. 16. Vitr. c. 49. & 95. Brocard. itin. 3. Breid. ibid. Salig. to. 9. cap 1. Herold. 3. contin. bel. ſacr. 8.

Hæc vna fuit ex clariſſimis regionis Decapoleos ciuitatibus. ac Chriſtianorum tempore elegantiſſima firmiſſimaque arce munita, quæ tutum ac inexpugnabile Chriſtianorum fuit aſylum, totiuſque Galilææ muniſſimum: quod dominis militiæ templi ſeruandum defendẽdumque commiſſum erat. Rebus Chriſtianorum in terra ſancta deficientibus, arx & vrbs hæc per deditionem in Saladini Damaſcenorum & Aegyptiorum Soldani poteſtatem deuenit. Qui eo ceu altiſſimo tutiſſimoque nido vtens, totam inde Galilæam, ſortes ſcilicet tribuum Zabulon, Iſachar, Manaſſen, Neptalim, & Aſer, omnemque terram Ptolemaidem, Tyrum & Sydônem vſq; multo tempore ſibi parere coëgit. Nunc verò Turcis paret.

89.

SER, ciuitas eſt in tribu Neptalim, munitione præſtans. Ioſ. 19.

90.

SILVA PANEADIS, quæ olim nomine Saltus Libani etiam comprehẽſa, poſtea ab vrbe Paneade, cui proxima adiacet, vulgò Paneas ſilua dicta fuit, locus paſcendis gregibus maximè idoneus eſt.

In quo cùm Balduinus tertius, Hieroſolymorum rex, innumerabilẽ Arabum & Turcarum multitudinem, paſcuarum ſequentes commoditatem, Arabum more in tentorijs habitare, ac magnam gregum armentorumque vim pabulandi gratia, vnde vitam ſuſtentarẽt, eò adducere pleno conſenſu permiſiſſet: tandẽ ære grauatus alieno, cùm militibus non eſſet ſoluendo, impia quorundam ſuggeſtione, cõtra datam fidem ac pacta eos per milites ſuos partim occidit, partim fugauit, partim in ſeruitutem redegit; cunctaque eorum pecora diripuit. Ex quo tempore multæ eum calamitates ſecutæ ſunt. Tyr. bell. ſacr. lib. 18. cap. 11. lib. 21. cap. 10. & 27. Vitriac. ca. 35. Niger. geogr. Aſ. com. 4.

91.

TABERNACVLVM ABER CINAEI, quod olim haud longè à ciuitate Aſor, in valle Sennim, verſus Vulturnum quatuor à Caſtro regio, contra Africum autem à caſtro Zabul tribus miliaribus tetenderat. Ad quod cùm Siſara princeps exercitus Iabin regis Aſor à Debora & Barac iuxta montem Tabor victus, profugiſſet, à Iahel vxore Aber Cinæi clauo tabernaculi per tempora mallei ictu transfixo, occiſus eſt. Iudic. 4. 5. Brocard. itin. 3. Breidenb. ibid.

92.

TELONIVM, domus erat mari Galilææ iuxta Capharnaum adiacens, in qua Publicani, hoc eſt, qui publica Senatus populiq; Romani tributa & vectigalia à ſubditis pendenda certo conſtituto precio redemerant, ea à præternauigantibus & applicantibus recipiebant. Quorum licet officium, vt eſt Reipublicæ neceſſarium, ita ſine peccato conſiſtere poſſit: quoniam tamen huiuſmodi hominum genus plerunque nullam religionis habet rationẽ, & quæſtui & auaritiæ penitùs addictum, vi & rapina peccare, & ſupra quã ipſis à Principibus præſcriptum eſt, à populo extorquere, ſuique commodi ex publicis incommodis negotium agere ſolet; ob hęc Publicani, quaſi publici peccatores apud Iudæos (vt apud Chriſtianos publici fœneratores) vel maximè erant infames. His accedit, quòd olim Iudæi ab huiuſmodi tributo liberi, contra Diuinæ legis libertatem, à Publicanis Romanorum miniſtris iniuſtè & tyrannicè hac extorſione ſe premi putauerint.

Hac cùm Ieſus quondam præteriret, Matthæo publicano, quem in telonio menſæ vectigalis adſidere videbat, ait; Sequere me. Cuius vtique occultæ Diuinitatis maieſtate atq; fulgore, quæ etiam, vt habet D. Hieronymus, in humana facie relucebat, Matthæus totus commotus eſt. & ſicut Magnes ferrum aut annulos ſibi copulat: ita & Chriſtus etiam primo aſpectu eius ad ſe cor attraxit, vt mox ſurgẽs, cum in domo ſua Dominum vnà cum multis

Matt. 9. Marc. 2. Luca 5. Hieron. in Matth. 9.

multis publicanis & peccatoribus magno, opulento, & honorifico conuiuio ſplendidè excepiſſet; negotijs, rebuſq; ac poſſeſſionibus omnibus relictis, deinceps ſecutus eſt eum.

Janſen. commen. in concord. Euang. ca. 33. Referunt qui hanc terram diligentiùs perluſtrauerunt, locum vnde Matthæus vocatus fuit, extra Capharnaum circa mare etiamnum demonſtrari.

93.

TEMPLVM AVGVSTI elegantiſſimum, quod prope fontes Iordanis Herodes ſenior Cæſari Auguſto etiamnum viuo è candido marmore extruxit ac dedicauit. Ioſeph.15.antiq.13. & 1.bell.16.

94.

THELLA, aliâs Thalla, vicus Iordani proximus, qui verſus Orientem Galilæam ſuperiorem finit. Ioſeph.3.bel.2.

95.

TICHON, aliâs Thicon & Ethicon, vrbs ſiue pagus, qui eſt iuxta terminum Auranitidis regionis. Ezech. 47.

96.

VADVM IACOB, locus eſt in pago Cades Neptalim, diſtans à Cæſarea Philippi miliaribus decem. vbi per põtem tranſitus vltra Iordanem erat.

Vadum autem Iacob ideo appellatur, quòd Maiorum traditiones habeant, hunc eum eſſe locum, vbi Iacob patriarcha à facie fratris ſui Eſau in Meſopotamiam Syriç profugiens, Iordanem tranſiuit, nihil ſecum præter baculum conferens. *Geneſ. 32.* vnde cùm multo grege ditatus reuerteretur, lætus dixit: In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum: & nunc cum duabus turmis regredior.

Eodem hoc loco anno Chriſti ſupra milleſimum & centeſimũ ſeptuageſimo octauo Hieroſolymorum rex Balduinus quartus ſuper ripas Iordanis in colle mediocriter eminenti ſex menſium ſpacio, miræ fortitudinis caſtrum in quadrum exædificauit: quò Saracenorum ex Damaſco in terram ſanctam repelleret excurſiones. Tyr. bell. ſacr. lib.18. cap. 13. & lib.21. cap.26. & lib.22. cap. 22.

97.

VALLIS SENNIM, inter Caſtrum regium & caſtrum Sabul, non procul à ciuitatibus Aſor & Cedes Neptalim ſita. in qua Aber Cinæus tetenderat tabernaculum, in quo Siſara occiſus eſt. Iud.4. Brocar. itin.3. Breidenbach. ibid.

98.

VCVCA, aliâs Vcoca, Hucuca, & Hucoca, Hieronymo Icoc. ciuitas fortis Neptalim, quæ in confinio tribuum Neptalim & Zabulõ, haud procul à tribu Aſer ſita eſt. Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. I.

99.

VIA, quæ ducit in Galgala, quà Bacchides caſtra duxit. 1. Machab.9.

100.

VIA maris, cuius in prophetia Iſaiæ, libro Tobiæ, & Euangelio Matthæi fit mẽtio, *Iſai. 9.* indeque nomen habet, quòd è Syria in Occi- *Tob. 1.* dentem ad Mare magnum ſeu mediterrane- *Matt. 4.* um ducat; publica quædam via eſt. Quæ initi- *I. tra. ibid.* um in Syria ſumens, per montana Traconiti- *Brocard.* dis regionis & ciuitates Cedar & Corozaim, *itin 3.* atque Iordanem fluuium, tandemq; vrbem *Breidenb.* Capharnaum tranſit, illincque per littus Ma- *ibid.* ris Galilææ procedens, iuxta ciuitates Bethſaidam, Neptalim, Sephet, & Naaſon prætèrit; & per Galilæam gentium, ac Vallem Aſer, quæ nunc S. Georgij appellatur, Ptolemaidem decurrens, merces ſuas in vniuerſum Occidentem diſtrahendas, ad mare magnum exonerat.

101.

ZEPHRONA, ſiue Sephrona, aliâs Ebrona, Hebraicè Ziphrona, ciuitas aut vicus, qui ad Septentrionem terræ promiſſæ terminus eſt. Numer.34. Hieronymus in Ezech.47.

P.

Pharan deſertum, & confinia eius, cum parte Ægypti.

I.

Geneſ. 21. Numer. 10. 13. 20. Deu. 1. 32. 1. Reg. 25. 3. Reg. 11. Ierem. 2. Iudith 5. Breidenb. die 10. Septembr.

PHARAN deſertum ampliſſimum, vaſtiſſimum, inuium, & inaquoſum, continens à monte Sinai vſque Cadesbarne iter vndecim dierum, cuius terra nec arari poteſt, nec ſeri, tota arida eſt, ſterilis & ſqualida, inhabitabilis, hominibus, villis, domibus & caſis carens; vbi nec homines videntur, nec beſtia, nec aues, imo nec arbores, nec germen aliquod, ſed non niſi rupes & montes ſaxoſi, altiſſimi, aſperrimi, vndiq; prærupti & præcipites, mixti coloris, rubei & nigri, ſolis ardoribus exuſti; quo ſplendēte videntur ſaxa refulgentia, quaſi eſſent oleo inuncta, quæ ipſo viſu horroris ſpeciem & mortis imaginem præ ſe ferūt. Terra autem cœloque aquarum penuria eſt: iacent arenæ ſteriles, quas vbi vapor ſolis accendit, feruido ſole exurente veſtigia, intolerabilis æſtus exulit. Luctandum inſuper eſt, nō tantum cum ardore & ſiccitate regionis, ſed etiam cum tenaciſſimo ſabulo, quod præaltū & veſtigio cedens, ægrè mouentur pedes. In hoc deſerto vagati ſunt filij Iſraël annis triginta octo, quo toto tempore, nec manna, nec aqua eos defecit; non veſtimenta, non calceamēta eorum detrita ſunt; atque ex ipſis plus quàm ſexcenta virorū millia, præter mulieres & paruulos, ibi mortui, eorumque cadauera conſumpta ſunt. Accipitur autem aliquando Pharan pro prima parte deſerti Arabiæ, prope montem Sinai; aliquādo pro vltima parte verſus terram promiſſionis; aliquādo vocatur deſertum Sin צ, quæ litera apud Hebræos eſt.

Deut. 2. 8. 29. Num. 14. 26. Nume. 10. 12. 13. Deut. 1.

2.

ADORA, quæ & Abora, quæ & Doreon, vrbs Idumææ, quam cepit Hircanus. Ioſeph. 13. antiq. 16. 21.

3.

Pſalm. 77. 78. 104. 105. Gene. 10. Ioſeph. 1. antiq. 12. Hieron. qu. in Gene. 1. Euſeb. in chronicis. Ioſeph. 5. bell. 11.

AEGYPTVS regio, quæ & terra Cham ſæpe in ſacris literis dicitur, à filio Noë Cham, eius principe. A Prophetis appellatur lingua Hebraica Meſraim, ſiue Miſraim, à Meſraim filio Cham ita nuncupata; quondā Aeria dicta eſt. Et quidem inter cæteras orbis partes munitiſſima: nam & terra difficilis acceſſu, marique importuoſa eſt. Ab Occidente aridam Lybiam habet obiectā; à Meridie verò limitē, qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibuſque inuias Nili fluminis cataractas; itemq; ab Oriente Mare rubrum, ad Copton ciuitatem vſque diffuſum; Septētrionale verò munimentum habet terram vſque ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portubus carens. Atq; eſt regio ipſa latiſſima, in qua rarò pluit, ſed Nilo ſtatis anni vicibus inundante, fœcundatur & irrigatur; frumēti, cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, alliorum, holerum, cæterorumq; terræ fructuum fertilitate, carnium, piſciumque copia abundat; adeo quidem, vt Romanorum tempore maxima fuerit imperij pars, propter frumētariam functionem. Vt Veſpaſianus putaret, cum primum ad imperium aſſurgeret, ſi Aegypto potitus eſſet, vi quoque, ſi perſtaret, deuictū iri Vitellium; nec enim perpeſſurum eſſe populum Romanum famē opprimi. Vrbes inſignes, Incolarum aliquando 750. myriades, præter plebem Alexandrinorum. Gens tota delicata eſt, libidini & ignauiæ dedita, quæ voluptatibus ſolum & captandis vndecunq; lucris occupetur: & quia vinum ibi rarum eſt, cereuiſia (potione ex frugibus aquaq; confecta) maximè vtūtur: mortalium pene omniū ſuperſtitioſiſſimi, vt qui beluas etiam & pecora Diuorū loco habeāt; Apim, Pan, taurum, ſimiā caudatam, canes, hircos, aſinos, arietes, accipitres, noctuas, &c. Et de Api quidem multa memorant Plinius, Herodotus, Solinus, & alij. Erat autē bos corpore toto niger, cādida in frōte macula, quē cùm ad ſe adductum Cambyſes, qui primus Perſicorum regum Aegyptum ſubiugauit, in femore vulneraſſet: dignus ſane, inquit, Aegyptiorum Deus. Enimuero ſingulæ pene vrbes, ſingulas in Aegypto beſtias venerabantur; vnde ab ipſis animalibus, ciuitatibus ibi nomen indebatur; vt Leonto, Cyno, Lyco, Buſyris, Tmuis, a leone, cane, lupo, buſyride, boue, hirco, vt videlicet conſtaret omnibus, quales ibi Deos colerent. Ingreſſo autem in eam terram Chriſto, ſimulacra & idola omnia corruerunt, prædicante vero ibi ſancto Marco Euangeliſta, præ cæteris nationibus Chriſtianorum & eremitarum nobilitate & multitudine floruerunt. Atque in hac terra filij Iſraël, multis annis duriſſimis operibus luti & lateris oppreſſi, deſeruierunt, atque inde maximo miraculo liberati, in terram promiſſam deſcenderunt.

Num. 11. Ioſeph. 2. bell. 16. Hieron. in Iſai. ca. 19. Hieronym. con. Iouin. lib. 2. & in Ezech. 29. Hieron. in Iſai. 19. Exod. 1.

Cæterùm, quemadmodum apud Romanos Cæſares & Auguſti reges eorum appellātur à primo C. Cæſare, & adoptiuo eius filio Octauiano, qui poſtea Auguſtus eſt appellatus; apud Syros, Antiochi; apud Perſas, Arſacidæ; apud Philiſtæos, Abimelec: ita apud Aegyptios, Pharaonis, & poſt Alexandrum Ptolomæi vocabulo regia dignitas demonſtrabatur. Patrum noſtrorum memoria, euerſo Sultani & Mamalucorum imperio, tota ea terra Selymi Turcarum Imperatoris poteſtati ſubiecta eſt; & ad hunc diem poſſidetur.

Hieron. in Ezech. 28. 29. Ioſeph. 2. antiq. 9. & 8. ant. 6. Paulus Iouius hiſt. tom. 1.

4.

MARE AEGYPTIACVM. Iſa. 11. totum caret portubus. Ioſeph. 5. bel. Iud. 11.

TIS gens et regio quæ hinc ad Ægiiptū uſq. extenditur 9
Pars Tribus Ruben.
Pars Maris Mor
Euila ſolitudo. 43
Elath 37
SINUS ARABICUS
Moſeroth 64
Oreb mons 69
Iſrael
Raphidim 82
Terra Madian 56
MARE RUBRUM
Inſulæ
Deſertum Sin 90
Sin 90
Elim 39
Caſtra ad mare. 23
Deſertum Thebaidis. 102
Thebais Regio
egio
Aga:
unc
95
Etham 42
Deſertum Etham. 41.
Heliopolis 48
Nilus flu. 67
Socoth. 94
Ramesse 81
Terra Geſſen 46
Delta 67
Phiton 78
ÆGYPTI
Paludes. 70
PHARA
confinia eius ci
delicet terræ re
exitum de Æg
vagati ſunt an
ingrederentur
terræ Philiſtijm. 109
PARS 3.
Nitria 66
PARS
ÆGYPTIACUM. 4

5.

AESIMON, locus deſerti deniq; & ipſum vocabulum incultam terram deſertamque ſignificat. Hieron. in loc. Hebr.

6.

Ierem. 46. Ezech. 30. Naum 1. & ibi. Hie.

ALEXANDRIA, hebraicè quondam No dicta. fuit vrbs potens, & totius AEgypti celeberrima, populoſa, opulenta, munitiſſima. Habet enim pro muro aquas circũquaque. Hinc Nilo, inde lacu Mareotico ſeu Meotide, ab alia parte mari ipſo cingitur. Hãc iuxta Prophetarum vaticinia, à Nabuchodonoſor, & Chaldæis deſtructam, diu poſt, ante Chriſti aduentum anno 320. Alexander Magnus Macedonum rex, ad effigiem Macedonicæ clamidis, orbe gyrato, ſpacio ſeptendecim dierum, vt Iuſtinus teſtatur, libro XI. extructis muris, qui ſe extenderent ad ſex millia paſſuum, magnificè reſtitués, de ſuo nomine appellauit Alexandriam. Vrbs omnium poſt Romam maxima, longa ſtadijs triginta, lata decem, ambitu ipſo complectitur paſſuum millia quindecim. Eſt autẽ vel in primis admirandus vrbis illius portus; cum ſit ea loci natura, vt difficilimum videatur vel tranquillis circumquaq; omnibus eo pertingere: nam & oſtium perangustum habet, ſaxisq; latentibus à directo curſu deflectitur; & læua quidem pars manufactis brachijs cingitur; à dextera vero Pharus obiecta inſula, turrim maximam ſuſtinet, ad trecenta vſque ſtadia nauigantibus igne lucentem, vt quam longiſſime difficultatem applicandarum nauium præcaueant.

Ioſeph. 2. bell. 16. & 5. bell. 11.

VVil. Tyr. 19. bel. ſac. 27. & cæ.

Circa hanc autem inſulam opere inſtructo ingentes muri ſunt, quibus allictum pelagus, & obiectis obicibus fractum, aſperiorem facit meatum, eoq; periculoſum per anguſtiam aditum: intus tamen portus ipſe tutiſſimus eſt, & triginta ſtadijs magnus, in quem tam quæ deſunt illi terræ ad beatitudinem deuehũtur, quàm quæ ſuperãt ex domeſticis & indigenis in totum orbem diuiſa exportantur. propter loci commoditatem metropolis fuit totius, & celeberrimum orbis emporium, populis & diuitijs abundans. quo tempore Romanis paruit, pendebat plus tributorum ſingulis menſibus, quã Ieroſolyma toto anno; & prętei pecuniam, quatuor menſium annonam Romanæ plebi miniſtrabat. Habuit ſcholam omniũ diſciplinarum, & bibliotecam inſtructiſſimã, quæ continebat 40. librorũ millia; quam primus dicitur inſtituiſſe Ariſtoteles, magnificè auxiſſe Ptolomæus. Sed hic tantus theſaurus, cum incomparabili totius orbis detrimento, in illa Iulij Cæſaris fuga, & mox victoria, totus igne perijt. Annunciauit hic Chriſtum Euangeliſta primus D. Marcus; cumq; ibi Epiſcopus ſediſſet annis viginti, laqueo ſtrangulatus eſt; cuius tumulũ ætate Hieronymi pijſſimus quiſque ibi venerabatur. at verò excelluit mox viris clariſſimis, atque ob cultum diuinum iſthic florentem, plebisq; ſanctimoniam paradyſum Domini veteres eam nuncupabant. Fuit enim illuſtris prælatione ſanctorum Patrum Athanaſij & Cirilli, eorumque tumulis decorata: habuit Origenem, Philonem, Dionyſium, Didimum, vt infinitos alios taceamus; quem poſtremum vt docẽtem audiret, eò contendit Hieronymus. atque ibidem S. Catharina virgo decollata, vt multi autores ſunt, lac pro ſanguine fudit. Obtinuit ſecundum inter Patriarchas locum, Aegypti, Lybiæ, Pentapolis, & multarum prouinciarum reuerenda metropolis: iam à Turcis poſſidetur.

Strab. Geogr. lib. 13.

Hieron. in loc. Actor.

VVilh. 19. bel. 27. Hieron. de vir. illuſtr. Breidenb.

7.

ALVA, quæ & Alia, ciuitas Idumæorum. Geneſ. 36. 1. Paral. 1.

8.

ALVS; vbi decima manſio filiorum Iſraël in deſerto. Nume. 33.

9.

AMALEC ciuitas; vnde & Amalecitis regio, & populi Amalecitæ, orti ab Amalec filio Eliphaz primogeniti Eſau ex Thãna concubina Eliphaz: hi impugnarunt in Raphidim Iſraelem aſcendentem ex Aegypto, cuius iniuriç memor Dominus, voluit illos per Saul internecione deleri.

Num. 13. Geneſ. 14. 36. 1. Reg. 15. Brocar. & Breid. 11. 6. Ioſeph. 2. antiq. 1. Exod. 17.

10.

AMORRHAEVS mons, qui & Melani montes à Græco dicuntur; & hic habitabant quoque Amorrhæi. Fit etiam inſcripturis mentio fluuij Amorrhæi.

Ptolem. 5. cap. 17. Deute. 1. Iud. 1. 4. Eſdr. 1.

11.

AQVAE contradictionis. Manſio 33. Petra hæc, Dei præcepto & iuſſu, virga Moyſis bis percuſſa, effudit Iſraelitis aquas largiſſimas: & quoniam Moyſes & Aaron Deo nõ crediderant, idcirco neuter eorum potuit introire terram promiſſionis. etiamnum tempore Hieronymi rupes ea hic oſtendebatur. atque hinc miſſis ad Edom nuncijs à Moyſe tranſitus petitur, ſed non impetratur.

Nu. 20. 27. Deut. 32. 33. Pſalm. 80. 104. 105. Sapien. 11. & alib. Hieron. in Gene. & in loc. Hebr.

12.

ARADA, manſio 21. Num. 33.

13.

ASERIM ciuitas, in qua Heuæi, ſiue Euęi gigantes habitarunt, orti primùm ab Euæo filio Chanaan. ſita eſt in dorſo montis Seir, inter Aegyptum & Chananæam, vt quibuſdam videtur. Aſeroth appellata ſunt hæc loca, ſed Hebræi Aſerim nominant.

Deut. 2. Ioſ. 13. 4. Reg. 17. Hieron. in loc. Hebr.

14.

ASEROTH, quæ & Eſerimoth, manſio decima quarta; vbi Maria & Aarõ murmurauerunt cõtra Moyſem propter Aethiopiſſam: quapropter Maria lepra perfuſa, & ſeptem

Nu. 11. 12. 13. 33. Deute. 1.

ſeptem diebus extra caſtra ſeparata, oratione Moyſis recepit ſanitatem. Hebræis appellatur Aſedoth, vt quidam volunt, ſed, quemadmodum inquit Hieronymus, Aſedoth eſt alia ciuitas, quam expugnauit Ioſue, Rege eius interfecto.

Hieron. in loc. Hebr.

15.

ASIONGABER, manſio 32. eaque vltima ſolitudinis Pharan, ciuitas & portus Iudæorum fuit in littore maris rubri, in terra Edom; quo reges Iudæ ad Iudaicas nauigationes vſi ſunt: vnde & rex Solomon ibi claſſem fecit, eamq́; mittens in Ophir Indiæ, quæ poſt aurea terra nominata eſt, magnam vim auri inde aſportauit. Rex Iudæ Ioſaphat cum hoc ipſo loco claſſem inſtruxiſſet, nauigaturam in Ophir pro auro, tota vi tempeſtatis contrita eſt, eò quod ſocietatem iniſſet cum impio Rege Iſraël. Ioſephi tempore Berenice vocabatur; Hieronymi autem Eſlia. Sed quod in Regum libris ſcribitur, claſſem iuiſſe in Tharſis, varia doctiſſimorum hominum ſententia eſt: nam vel Indiæ regio eſt hoc nomine, vel certè omne pelagus Tharſis appellatur. Coſmographis creditur eſſe in Africa, & nunc Zaphalla vocari, vbi aurifodina inueniatur. Et Hieronymus alibi docet per Tharſim ſignificari vel vrbem Ciliciæ, vel Carthaginem Africæ, vel Indiam.

Num. 33. Deut. 2. 3. Reg. 9. 2. Par. 8. 20 3. Reg. 22. Ioſep. 8. antiq. 6. Bened. in 3. Reg. 10. Hieron. ſuper 10. ca. Iere. & in loc. Heb. & in Iſai. 2. c.

16.

AVRIFODINA, hebraicè Dizahab, græcè catachryſea dicta; vbi auri eſt plurimum. Sunt autem montes auri fertiles in deſerto, itinere vndecim dierum de Oreb, iuxta quos Moyſes Deuteronomium ſcripſiſſe perhibetur: ſed & metalli æris, quod noſtro tempore corruit, monteſque venarum auri plenos olim fuiſſe vicinos exiſtimant. Deuter. 1. Hieronym. in loc. Hebr. & epiſt. ad Fabiolam manſ. 42.

17.

BEELSEPHON, alij Bahalſephon, locus ſeu ciuitas ad rubrum mare ſita. Exo. 14. Num. 33. Ioſeph. 2. antiq. 13.

18.

BENEIACHAN, quæ & Beroth filiorum Iachan, manſio 28. Nume. 33. Deuteronom. 10.

19.

BOSRA, aliâs Bozra, egregia in Idumæa vrbs eſt, non longè à ciuitate Theman diſſita; habet à firmiſſima munitione nomen. Patria fuit Iobab. Gen. 36. Meminit huius Iſai. 36. Ierem. 49. Amos 1. & iterum Iſai. 63. ſed ſenſu allegorico, vt tradunt Hieron. in eum locũ & Dionyſ. Areopag. cæleſt. hier. ca. 7.

20.

BVZ, ciuitas Idumææ, in terra Cedar; contra quam prophetauit Ieremias. Ierem. ca. 25. Hieron. ibid.

21.

CADES, vrbs in finibus Edom; vbi principes Amalec à Chodorlahomor cæſi ſunt. per anticipationẽ dicta eſt fons Meſphat, ſiue Miſphat, id eſt, fons iudicij, quod ibi Deus populum iudicauit, a qua & adiacens ſolitudo appellatur deſertum Cades.

Geneſ. 14. 16. 20. 30. Hieron. in quæſt. & loc. Hebr. Num. 13. 20. 23. 27. Deut. 1. 32. Iudic. 11. Pſal. 28.

22.

DESERTVM Cades, vbi manſio 33. quę fortè rectius ponetur in ipſa Cades. In hac manſione anno quadrageſimo egreſſionis de Aegypto, Maria ſoror Moyſi mortua eſt, & ſepulta: cuius ſepulcrum monſtrabatur ibi ætate Hieronymi. Sed & ſcriptura deſertum Cades contra faciem Aegypti extẽdi memorat, ad quod primum venerunt Hebræi, mari rubro tranſuadato.

Hieron. in loc. Hebr. Num. 20.

23.

PALMA Cades. Eccleſiaſt. 24.

24.

CADESBARNE ciuitas, quod probabilius eſt; alij volunt locum fuiſſe in deſerto Pharan. Hinc Moyſes exploratores duodecim miſit, ad conſiderandam terram promiſſionis; qua diligenter explorata à deſerto Zin vſq; Roob & Emath, & inde verſus meridiem, vſq; Hebron, cùm rediiſſent de Neheneſcol deferentes palmitem cum vua ſua in vecte duo viri, & pœne omnes terræ quam conſpexerant, detraherent, ſuadentes populo redire in Aegyptum, a Deo iuſſi ſunt reuerti per viam maris rubri in deſertum, & circuire montem Seir annis triginta octo, atq; ita vagari per deſertum annis quadraginta, donec morerentur illi omnes qui murmurauerant à viginti annis & ſupra, cadaueribus ipſorum ibi conſumptis, filiis eorum in poſſeſſionem terræ ſanctæ deducendis; & ab hoc loco quoniam redierunt in deſertum, vocant deſertum Cadeſbarne. Brocard. & Breidenbachius.

Num. 13. 14. 32. 34. Deuter. 1. 2. 9. Ioſu. 10. 14. 15. Vilb. 19. bell. 12. Broc. iti. 6. Breid. eod.

25.

CASIVS mons, & ciuitas, vt quidam volunt, in quo eſt Caſij Iouis templum, & ſepulcrum Pompeij Magni, qui haud procul inde nauigans occiſus fuit. Hinc Caſiotis & Caſſiotis regio. Ioſeph. 5. bel. 14. Hieron. in Iſai. 19. Plin. lib. 5. & alij.

26.

CASTRA ad mare rubrum, vbi manſio 7. iuxta ſinum quendam maris rubri, qui carecto, iuncis & ſcirpis plenus erat. Num. 33. Hieron. de 42. manſ. ad Fabiolam.

27.

CEDAR, hebr. Chedar, à Cedar filio Iſmaëlis ita cognominata, in qua habitabant Iſmaëlitæ, ſic dicti ab Iſmaële filio Abrahæ, qui & Agareni ab Agar ancilla Abrahæ; nunc

Geneſ. 21. 25. 37. Iud. 8. 1. Paral. 1. 5. 27.

Pſal.8. Thren 5. Iſai.21.60. & ibi Hie. Iere.2.49. Ezech.25.27. Hier.queſ. hebr. in Ge neſ. & in loc. Hebr. & contra Iouinian. Geneſ.16.

hæ;nunc peruerſo & falſo nomine Saracenos ſe vocant,à Sara vxore Abrahæ, mendax ſibi nomen aſſumentes. Prophetarunt contra hanc Iſai.& Ieremias.Fuerunt Iſmaelitæ ſemper fortes & feroces ſagittarij,gens ſemper vaga,& ſine certis ſedibus paſſim inerrantes, camelorum lacte & carnibus viuunt, & cum ita totam illam ſolitudinem peruagētur, infeſti ſunt finitimis omnibus, vt compleretur verbum Domini de Iſmaele:hic erit ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omniū contra eum, & è regione vniuerſorum fratrum ſuorum figet tabernacula. Atq; his artibus & prædandi licentia paulatim longè lateque dominati ſunt. degunt mitrati & intonſo crine, labra ſuperiora non radunt,cætera tonſi; ſagittas veneno inficiunt.ex his ortum & originem habent Arabes, qui quaſi ex traditione videlicet ſuorum maiorum decimo tertio ætatis anno pueros ſuos circumcidunt, quod ea ætate Iſmaël a Patre ſit circumciſus. Ex hac Iſmaelis Arabumque gente ortus eſt Mahometus Arabs, qui cùm moriens ſeſe in cælum dixiſſet abiturum, illis diu & nequicquam rei miraculum expectantibus, tandem tetro coacti odore, cadauer eius ferrea arca, quam ſibi viuus pro monumento extrui iuſſerat, incluſerunt, & ſeruant ad cultum & idolum poſterorum.

Ioſeph.1. anti.20.12. Lodoic.Romang.li.1.

28.

CEELATA, manſio 19. vbi quidam ligna colligens ſabbato, ob hoc incarceratus, Dei voce condemnatus, & extra caſtra lapidatus eſt. Numc.15.33.

29.

CENEZ, Hieronymo Cene, ciuitas & regio principum Idumæorum; cuius incolæ appellantur Cenezæi. Geneſ. 36. 1. Paralip. 1. Geneſ. 15. Num. 32. Hieronym. in loc. Hebr.

30.

HIC Cananæus rex Arad pugnauit contra Iſrael, & victus eſt, qui loco nomen anathema indiderunt. Num. 21.

31.

DAPHCA, alijs Daphchah, vbi manſio 9. Num. 33.

32.

Hieron. in loc. Hebr. VVilh. Ty. 20. bel. 20. 21. 22. &c.

DARON, meminit Ezechiel, quod Symmachus vertit in Africum. A Chriſtianis autem caſtrum fuit exædificatum apud torrentem, qui dicitur AEgypti, & primum quidem ab Amalrico, poſtea ab alijs auctum ſuburbijs.

33.

Iſai.21. Ier.25.49. Ezech.25.

DEDAN, quæ & Dadan, & Dedanim, & Dodanim, vrbs Idumææ; contra quam prophetarunt Iſaias & cæt. ſita eſt in excelſo loco. Meminit & ſaltus iuxta Dedanim Iſaias cap. 21.

27.38 & ibid. Hiero. & in loc. Hebr.

34.

DENABA, ciuitas Idumææ, in qua regnauit Bale rex Edom. Geneſ. 36. 1. Paralippom. 1.

35.

Iſai 21. & ibi. Hieron. & in tradi tion. Hebr. in Geneſ. Ioſeph. 3. bell. 2.

DVMA, quæ & Idume, & Idumæa, vna ex vndecim Iudææ toparchijs. Idumææ metropolis, vnde etiam per Antonomaſiam pro Idumæa ſumitur. eſt & regio Duma, ſic dicta à Duma Iſmaelis filio.

36.

ELA, vrbs Eſau & Idumæorum, cuius dux nominatur. Geneſ. 36. 1. Paral. 1.

37.

Deut.2. 3. Reg 9. 4. Reg. 14. 16. 2. Paral. 8. 26. Hieron. in Ezec. 47. & in vita Hilarion.

ELATH, quæ & Ahilath, & Ailat, & Ailoth, & poſt Aila, ſiue Haila, vrbs regni Edom, in littore maris rubri ſita; vnde ex AEgypto in Indiam, & inde ad Aegyptum nauigatur, quam tranſierunt filij Iſrael. ædificauit aliquando hanc Ozias rex Iuda, & redegit ſub imperium ſuum; ſed non ita multo poſt eripuit Raſin rex Syrię, eiectiſque Iudęis reſtituit eam Syriæ. Tempore Hieronymi morabatur ibi, & erat in præſidio legio Romanorum, cognomento decima. Fuit & Elamitarum quōdam natio, cui imperauit Chodorlahomor, cuius & in actibus quoq; Apoſtolorum fit mētio; & in Regnorum libris vrbs quędam Paleſtinæ Elam ſcribitur. Hieronym. in loc. Hebraic.

38.

SPELVNCA Eliæ in monte Oreb, vbi vidit, quantum homini licet, tranſeuntem Dominum. 3. Reg. 19.

39.

ELIM, manſio 6. Hic filij Iſrael repererunt duodecim fontes aquarum & ſeptuaginta palmas. Exod. 15. 16. Numer. 33. Vocat hāc Helim VVilh. Tyr. 11. bel ſacr. 29. Eſt etiam Elim nomen ciuitatis Moabitarum. Exo. 16. Num. 35. & nomen putei. Iſaiæ 15. aut etiam ciuitatis Moabitarum, & debet legi Beer-elim. Benedictus.

40.

ESMONA, Hieron. Aſmona, vel Aſemona, manſio 26. Num. 33.

41.

ETHAM, deſertum magnum & arenoſum ad mare rubrum, quod tranſiuit populus Iſraeliticus ante ingreſſum maris. Exod. 15.

42.

Exod.13. 33.34. Num.33. 33. & alib.

ETHAM, manſio 3. Hic primùm viſus eſt Dominus, & cœpit adeſſe Iſraëlitis in colũna nubis per diem, & ignis per noctem, quæ deinceps interdiu ſuper eos extẽſa obumbrabat & protegebat eos ab æſtu ſolis, & tota nocte lucens illuminabat eos, quotieſcunq; autem migrandum erat aliò, ceu dux præcedens ignotæ viæ iter oſtendebat. Eſt & fluuius Ethan, quem ſicco alueo tranſierunt Iſraëlitæ; ſecundum illud Pſal. 73. Tu ſiccaſti fluuios Ethan. fortè tamen dicendum erit, non tam proprium hoc eſſe nomen fluuiorum, ſed à terra, vel deſerto per quod fluunt ita deſcribi.

43.

EVILA ſolitudo. hucuſque extendebat ſe habitatio Iſmaël, & poſterorum eius. Ab hac vſq; Sur percuſſit Saül Amalecitas. Gen. 25. 1. Reg. 15. Hieron. in loc. Heb.

44.

FACIDIA, vicus Rhinocoruræ. Hiero. in Vita Hilarion.

45.

GADGAD, mons, vbi manſio 29. Numer. 33. Deuter. 10. Nominatur & Gaggada ab Hieronymo (fortè Ietabata) locus in ſolitudine, vbi aquarum torrentes ſunt. Hiero. in loc. Hebr.

46.

Geneſ. 45. 46. 47. 50. Exod. 8. Iudith 1. Hier. quæſ. Heb. in Ge.

TERRA GESSEN, ſiue Ieſſen, Hebraicè Goſen, regio paſtoralis, optima totius Aegypti, & paſcendis gregibus aptiſſima; quã parenti ſuo Iacob, & fratribus à Pharaone impetrauit Ioſeph, inq; ea habitarunt & multiplicati ſunt nimis. Hanc nonnulli Iudæorum aſſerunt nunc Thebaidem vocari.

47.

HEBRONA, vbi manſio 31. Numer. 33.

48.

Iſai. 19. Ioſeph. 2. antiq. 7. Gene. 41. Ezech. 30. & ibi. Hie. Ioſeph. 13 antiq. 4. & 7. bell. 30. & 14. anti. 16. & 1. bell. 7. Hieron. in Danie. 6. 11. Matt. 2. Sal. tom. 10. cap. 6. Brocard. in deſcript. Aegypti.

HELIOPOLIS, id eſt, ciuitas ſolis, Hebraicè dicta On, quæ & Thebe aliàs vocatur, vrbs Aegypti heroica, ambitu centũ quadraginta ſtadiorum, inſignis publicis priuatiſque ædificijs. Huius ſacerdos erat Phutiphar, cuius filiam duxit in vxorem Ioſeph. In agro huic vrbi ſubiecto habitauit cum ſuis liberis patriarcha Iacob. Inibi Onias Iudæorum ſacerdos ſub Ptolomæo Philometore ædificauit templum Ieroſolymitano ſimile, quod permanſit vſque ad imperium Veſpaſiani, annis trecentis quinquaginta, à quo & vrbs Onion & Onij, terra circumiacens regio Oniæ nuncupata eſt. Eo ipſo in loco puer Ieſus, ſexennio Iudæa exul, cum parentibus commoratus eſt: vbi etiamnum oſtenditur fons Ieſu, aut B. Mariæ, paruus quidem, vberrimè tamẽ fluens, & irrigans hortũ balſami; ex quo puer Ieſus, B. Maria, & Ioſeph ſæpè bibiſſe ferũtur, qui ob id venerationi ab incolis habetur, nõ modo Chriſtianis, ſed & Saracenis. Exiſtimat autem Breidenbachius propter nobilitatem aquarum fontis illius ibi balſamum oriri: cui argumentum ponit, quod nuſquam alibi niſi de illius aquæ creſcat fœcunditate; tum ſi ramuſculi balſami de illo loco ſumãtur, & alibi plantentur, ſtatim exareſcant; atque adeo deficiente hac ipſa aqua deficit balſamum. ſed de hoc vt quiſque volet, ita ſentiat: quidam hanc volũt a Græcis dictam Thebe: mihi quidem veriſimile non fit, hanc vel eſſe, vel fuiſſe, quam miraculo magno penſilem memorant hiſtorici; ideoq; eam poſt deſcribemus; niſi quis duas ponat hui9 nominis vrbes: quarum altera Thebe, quæ & Heliopolis; hæc vero Thebæ in plurali dicantur.

Breid. die 6. Octobr. VVilh. Ty. 19. bel. 2. et 20. bel. 9.

49.

HEROVM ciuitas Aegypti. hucuſq; occurrit obuiam venienti patri ſuo Iacobo Ioſeph filius. Ioſeph. 2. antiq. 7. Hieronym. in loc. Hebr.

50.

Num. 20. 21. 33. Deute. 32.

HOR, mons excelſus, vbi manſio 34. in huius montis vertice, anno quadrageſimo egreſſionis Iſrael de Aegypto, Aaron mortuus eſt, & ſepultus; & Eleazar filius eius loco Pontifex à Moyſe conſecratus.

51.

DESERTVM Idumææ. 4. Reg. 3. Pſal. 62. fit & mentio Campeſtri in Idumææ apud VVilhe. Tyr. 20. belli ſacri. 29.

52.

IETABATA, vbi manſio 30. in terra, vbi erant torrentes aquarum. Numer. 3. Deuteronom. 10.

53.

Num. 11. Hieron. in loc. Hebr.

INCENSIO, ſiue Incendium, Græcè ἐμπυρισμός, manſio 13. In qua cùm populus, ob laborem & tædium itineris, murmuraret contra Dominum, ideoque caſtrorum partem cæleſtis ignis combuſſiſſet, orante Moyſe ignis extinctus eſt, humum verò flamma vorax conſumpſit.

54.

LEBNA, vbi manſio 17. Num. 33.

55.

MACELOTH, vbi manſio 22. Num. 33.

56.

Gen. 25. 37. Abacuc 3. Ioſeph. 2. bell. 16. Exod. 2. 3. 4. 18. Act. 9. Hieron. in loc. Hebr.

MADIAN, vrbs regia gentis Amalec, ſita in littore maris rubri, ſic vocata à Madian vno filiorum Abraham, ex Cethura progenito; atque hinc Madianæi, Madianitæ, & finitima regio terra Madian & Madiança vocatur; eſtque admodum fertilis camelorũ & ouium,

ouium. In regionem Madian fugit Moyſes occiſo Aegyptio, & ſuſceptus à Raguel (qui & Iobab, & Ietro) ſacerdote vrbis Madiã, duxit Sephoram filiam eius vxorem; habitauitq; ibi annis quadraginta, paſcens greges ſoceri ſui. ſed tamẽ quæri poteſt, an non hæc ad eos pertineant, qui deſcribuntur in Ruben.

57.

Ierem. 44. 46.

MAGDALVM, vrbs Aegypti, in qua habitarunt reliquiæ Iudæorũ, qui poſt necem Godoliæ, aſſumpto Ieremia, fugerant in Aegyptũ metu Babyloniorũ: ſed inuenit eos ibi manus Domini, atq; cũ eorum plurimi à Nabuchodonoſor Aſſyriorum rege cæſi fuiſſent, cæteri capti & in Babylonem abducti, ſecundum vaticinium Ieremiæ diſtat ipſa vrbs à Peluſio mille & ducentis paſſibus. Benedict. Ierem. 44.

58.

MAGDALVS, locus in monte ſitus, iuxta quẽ caſtrametati ſunt filij Iſrael. Exo. 14. Num. 33. Bened. in Ierem. ca. 44.

59.

MARA, ſiue Marath, fons; vbi manſio 5. Huius aquas amaras & impotabiles Moyſes, immiſſo in eas ligno, dulces fecit & potabiles. Exod. 15. Num. 33. Iudith 5.

60.

SEPVLCRVM Mariæ, ſororis Moyſis & Aaronis fratrum; de hoc & ſupra diximus in deſerto Cades.

61.

Ioſeph. 12. antiq. 12. et 13. anti. 16. 17. 21. & 14. ant. 3. & aubi.

MARISSA, Mariſa, & Adiſſa, vrbs Idumææ potens & opulenta; quam expugnauit & euertit primum Iudas Machabæus; poſt eandem Hircanus cepit, Pompeius inſtaurauit, Parthi rurſum euerterunt.

62.

Ioſeph 8. antiq. 6.

MEMPHIS, hebraicè Noph, ampliſſima Aegypti vrbs, & populoſiſſima, formam habet perſpicilli, ſita iuxta Heliopolim, eo loco, quo Nilus ſcinditur, & Δ. formam facit, cõdita à Minæo Aegypti rege, vrbs poſt Alexandriam eius terræ longè maxima. alij fabulantur ante ingreſſum in Aegyptum Abrahæ, ab Ogdoo rege ædificatam, ambitu ſtadiorum centum quinquaginta; cuius filia Memphis ei nomen dederit, cum qua Nilus cõcubuerit ſub imagine tauri. poſita eſt in ripa Nili, tranſitq; per eam riuus aquarum, à Nilo defluens; cui infra vrbem iterum iungitur, regia antiquitus monarcharum Aegypti. Viſebantur ibi opera Regum varia, & faſtus Aegyptiaci, Pyramides, regum ſepulturæ, &c. erantq; ibi Magicarum artium peritiſſimi, & quę tum nominis eius vera fuit ſignificatio, primi Philoſophiæ magiſtri; quæ cauſſa fuit, quod Pythagoras, & Plato philoſophorum laudatiſſimi, ad audiendos Memphiticos vates in Aegyptum ſe contulerint, malentes aliena verecundè diſcere, quàm ſua impudenter ingerere, neq; nõ ſuperſtitioni fuit addictiſſima, vt quæ metropolis totius ſuperſtitionis ſit habita. Colebatur ibi etiamdum tempore Hieronymi æneum bouis ſimulacrum pro Deo; fuerat enim ibi quondam Apis, Apidis vel Serapidis templum, vbi conſultus dæmon reſponſa reddebat. Propheтarunt contra hanc Iſaias, Ieremias, Ezechiel & Oſee. ait etiam B. Hieronymus Iudæos, qui profugi metu Babyloniorũ conceſſerant in Aegyptum, ibi habitaſſe. Cepit illam poſtea deditione Antipater Herodis pater: poſt dicta eſt Aegypti Babilonia, nunc Arabum lingua Cayrus, vulgo Alcair, ſedes Sultani principis locorum illorum. de cuius magnitudine (eſſe ſcilicet quinquies Lutetia Pariſiorum maiorem) & incredibili populorum frequentia, mira narrant noſtri temporis hiſtorici. Sed, vt rectè ait Breidenbachius, cùm multa ad eum modum retuliſſet, & inter cætera, quod plures ibi homines ſub dio viuant, proprijs ſedibus carentes, quàm Venetus habitatores; ſubiungit mox, ſe audita referre, neq; enim ſe numeraſſe. Ait Lodoicus Romanus eſſe fama longè inferiorem, neque maiorem ambitu vrbe Roma, licet ſit multo frequentior; ſed fefellit, inquit, cõplures ſuburbanus ager, q vicis prope innumeris diſpergitur; ob id rati ſunt eam eſſe Babylonis partẽ quod non conuenit. Poſſent de hac infinita propemodum referri, ſed conſilium non eſt hìc hiſtorię deſcribendę vacare; ſed locorum duntaxat notitiam aperire, quantum ad Bibliorum intelligentiam confert. Eſt interim memorabile quod narrat Breidenbachius, eſſe lacum prope hanc vrbem, qui ſingulis annis rubeſcat inſtar ſanguinis. Patrum noſtrorum memoria à Selimo Turcarum imperatore capta eſt, occiſo prius Cãpſone in acie, mox Tonumbeio ex fuga retracto, ſublato Mamaluchorum imperio; qua de re in hiſtorijs ſuis diſſerit Paulus Iouius, & cõtinuat. VVil. Tyr.

Breid. 14. die Octob.
Hieron. in vita S. Hilarionis.
Hieron. in Ezec. c. 30.
Iſai. 19. Ierem. 2. 44. 46. Ezech. 30. Oſee 9. & ibi. Hier. et in loc. Heb. Ioſeph. 14. antiq. 16.
Nauig. li. 1. cap. 1.

63.

METHCA, vbi manſio 25. Num. 33.

64.

MOSEROTH, quæ & Moſera, manſio 27. Hiero. Maſurit. Num. 33. Deut. 10.

65.

NAIM, vicus Idumææ, muro cinctus inſtar caſtelli. Ioſep. 5. bel. 7.

66.

NITRIA oppidum Domini in AEgypto, in quo puriſſimo virtutum nitro ſordes lauantur quotidie plurimorum. Hieron. in epita. Paulæ.

67.

Geneſ. 2. 1. Para. 13. Eccleſ. 24. Benedic. in inter. nom. Hebr. VVilh Ty. 11. bel. ſacr. cap. 13.

NILVS, qui & Geõ, heb. Sior dicitur, fluuius nobiliſſimus, maximus, & celeberrimus, in paradiſo terreſtri ortus (cuius tamen iã fruſtra ſperet ſe quiſq; veſtigia vlla cõſecuturum, propter cataclyſmi, & aquarũ maximas inun-

Ezech.29. dationes, quæ priſtinam terræ formam prorſus immutarunt) atque inde vniuerſam Aegyptum & Aethiopiam perfluit; à Syene autem (quæ vltima Aegypti vrbs eſt verſus meridiem, in confinibus Aethiopiæ, ſub tropico cancri directè locata, vnde medio ſolſtitij die ſol nullam prorſus vmbram in ea facit, vbi cataractæ Nili ſunt; atque ad hunc vſq; locum, de noſtro, hoc eſt, magno mari Nilus nauigabilis eſt) vſq; Memphim ſeu Babyloniam, per ducenta quadraginta miliaria in vno fluit alueo, ac deinde ita ſe diuidit, vt triquetram terræ figuram, ac Δ græcæ literæ ſimilitudinem faciat; vnde apud hiſtoricos & alios coſmographos paſſim legimus, inferiorem illam Aegypti partem Delta appellari; atque ipſum Delta diuiditur in ſeptem partes ſeu oſtia, videlicet Peluſiacum, Taniticum, Mendeſicum, Phœneticum, Sebenniticum, Bolbiticum, & Canopicum; per quæ in mare proximum ſeu Aegyptiacum Nilus exoneratur. Sed de hoc ipſo variæ Autorum ſententiæ ſunt: quantum enim conſtat, veteres fere arbitrati ſunt ſeptem eſſe oſtia, inde hoc:

30. & ibid. Hieron. *Plin.lib.5. cap.9.* *Ioſeph.1. bel.7 & 2. belli 22.*

—ſeptemplicis oſtia Nili, quam etiam nos, vt communiorem ſententiam, in deſcriptione ſequimur. VVilhelmus verò Tyrius, diligenter & ſtudioſè ſibi inueſtiganti, non niſi quatuor oſtia reperta conteſtatur: quarum prima pars, inquit, quæ noſtrã Syriam reſpicit, inter duas antiquiſſimas & maritimas vrbes Taphium & Pharaniam mare ingreditur; ſecunda apud Damiatam fretis adiungitur; tertia apud Sturionem; quarta apud Reſſith, qui locus Alexandriæ conterminus eſt. vnde plurimum miramur antiquos Nilum ſeptemfluũ dixiſſe: neq; aliud nobis de ſolutione occurrit, niſi aut ſerie ſæculorum antiquiſſima faciem locorum alteratam, fluuiumq;, ſicut alijs amnibus crebrò ſolet accidere, alueum mutaſſe, aut priſtinæ ætatis viros rei veritatẽ non aſſecutos, &c. Vbi autem oriatur Nilus, longè maior ſcriptorum diſcrepantia eſt, vt in tam repugnantibus omnium ſententijs, Breidenbachij ratio longè ſit omnium expeditiſſima: ait enim à multis ſæpe Soldanis, miſſos fuiſſe cum nauibus viros, illarum rerum peritiſſimos, commeatu & alijs vitæ neceſſarijs, inſtructos, quæ toto biennio aut triennio ſufficerent; ſed illi cùm tanto tempore abſuiſſent, etiam vltra Indiam longè proceſſiſſent, redeuntes dicebant ſeſe finem vel terminum Nili vllum inuenire non potuiſſe, neq; aliud certi referre, quàm quod ab Oriente emanet. cùm etiam dicerent in India nullam eſſe hominum habitationem, ſed terram prorſus inhabitabilem, tantum etiam ſolis ardorem, quod ferre nequaquam potuerint. hactenus ille. Aqua Nili turbida eſt, ſed vbi ad modicum tempus ſteterit, fit clara, dulcis & ſuauiſſima. Alit animalia venenoſa, & quæ plurimum hominibus noceant, crocodilos & enidros, alioqui piſcium vſq; adeo abundans, vt appareat toto orbe parem huic fluuio nullum eſſe. Narrat etiam Breidenbachius, Nilum Dei diſpoſitione totam Aegyptum ſemel in anno irrigare, cumulis arenarum claudentibus oſtia eius, ne defluat in mare; poſt irrigationem autẽ ſolutis cumulis redire in alueum ſuum, & ſic tandẽ in mare delabi. Quod miraculo ſimile incredibile cuiquam videatur, vt proinde verius ſit acceſſione aliarum aquarum, aut alia naturali & abdita cauſſa, quemadmodum alia flumina, etiam Nilum creſcere, & adaugeri, atque inde in proximos campos exundare, eosq; irrigare; qua de re Plinius lib.5.cap.9.

Lib.19.bel. ſa. ca.23. *Ioſ.13.* *Die 7.Oct.*

68.

OBOTH, mãſio 37. in fine terræ Edõ. Nu.21.33.

69.

OREB, mons ſanctus, qui & Horeb, & Choreb, iugum eſt montis Sinai, atq; inde vno nomine mons Dei appellatur, & ſcriptum eſt, Legem datam nũc in Sinai, nunc in Oreb. Quidam vero exiſtimant Orientalem iſtius montis partem dici Sinai, Occidẽtalem Oreb; Hieronymo autem videtur, quod duplici nomine idem mons, nũc Sina, nunc Choreb vocetur. communior autem ſententia eſt, montes illos inter ſe diſtinctos eſſe, ſed radicib' cohærere; eſſe etiam Oreb multo inferiorem altitudine monte Sinai. eſt autẽ ferax optimarũ herbarum, ideoq; paſcuis valde commodus. In huius montis pede Deus in rubo apparuit Moyſi, oues Ietro ſoceri paſcenti, in rubo ardente, ſed rubi fruticẽ, ramos, frondes, & flores non comburente, accedere iuſſus eo Moyſes, venit, ſed diſcalceatis pedibus. Hui' petra, virga Moyſis percuſſa, effudit ſitienti populo flumen aquarũ. In Oreb montis cacumine orante Moyſe eleuatis manibus, Ioſ. debellauit Amalecitas: in q. huius ſpelunca, vt diximus, ſtans Elias vidit Deum in ſibilo auræ tenuis.

Hieron. in loc. Hebr. *Ioſeph.2. antiq.12.* *Exod.3.* *Act.7.* *Pſal.105.* *Exod.17.* *3.Reg.19.*

70.

OSTRACINA, Oſtracine, quæ & Aſedech, hebraice Heres & Cheres, vrbs aquæ inops; quamóbrem aduectitia vtuntur indigenæ. Ioſep.5. bel. Iu. cap.14. Hiero. in Iſai. 19. & in loc. Heb.

71.

PELVSIVM, hebraicè dicta Sin vel Sain, vrbs magna, ſtadiorum viginti ambitu; q̃ ab Ezech. Prophe. robur Aegypti appellatur, eò quod portum habeat tutiſſimũ, & negationes maris ibi vel maximè exerceantur: eſt aũt vnum ex ſeptem oſtiis Nili Iudęę proximũ, vnde & oſtium Peluſiacũ. Oppugnauit hanc vrbem aliquando Sennacherib, & cùm multũ temporis contriuiſſet in apparatu diſponẽdo, iamq; aggerem propemodum mœnibus adęquaſſet, & videretur aſſultũ propediem facturus, audito aduentare Regem Aethiopũ, propere inde cum ſuis abijt. Expugnauit eã multis poſt annis Antipater Herodis regis pater. Poſtea Damiata dicta eſt; etiam Belbeis, vt teſtis eſt VVil. Tyr. Hanc aliquando vi expugnatam Amalricus rex Palæſtinæ euertit. Si quis tamen accuratius VVilhelmi dicta conſideret, diſtinguit Peluſium à Damiata; quam ponit in

Ezech.30. et ibi. Hie. *Ioſeph.10. antiq.1. & 14. ant. 12.16. Item 1.bel. 6.7. et alib.* *19.bel. ſac. 13. & 20. bel ſa. 5.6. 16. & alib.*

nit in ſecundo Nili oſtio, eam ſcilicet, quam fruſtra obſedit Amalricus, poſt illam Peluſij euerſionem. Hanc Damiatam, triplici muro, eoq; latericio cinctam, cum Chriſtiani cruce ſignati, qui ad bellum illud Innocentij Rom. Pontificis, & Concilij Lateranenſis hortatu ſe contulerāt, diu obſediſſent, magno miraculo capitur. Reperitur ingens theſaurus, auri, argēti, gemmarum, precioſæ veſtis, ſupellectilis exquiſitiſſimæ, ad faſtidium vſq; parta præda; quæ tandem magna omnium commiſeratione, ingenti fortiſſimorum militum luctu, Meledino Soldano redditur. Hanc eandē expeditionem cum Lodouicus decimus Galliarum rex ex voto ſuſcepiſſet, Damiatam a præſidiarijs deſertam, ſed incendio magnopere deformatam, mox occupat; ſed inde digreſſus, & cōcluſus, a Soldano cum fratribus captus Damiata cedit, ideoq; ſolutus liber reuertitur in Syriam. Dum captus tenetur Rex, quidam autores ſunt, Margaritam reginam vxorem Lodouici, filium peperiſſe, quem Triſtanum nominauerit. Iuxta Peluſium vorago eſt, quæ ſe extendit ad Caſium montem vſq;, vt ea parte difficilem aditum Aegyptus habeat; vocatur Campus de Gallo.

Cont. Vil. Tyr. 3. ca. 4. 5. 6. 7.
Conti. Tyr. 4. ca. 6. 7. 8. & alibi.

72.

INTRANTE Chriſto Aegypti ſimulacra corruerunt. Iſai. 19.

73.

PHARAN, mons vmbroſus & condenſus, vicinus & cōtiguus monti Sinai. Deut. 33. Abac. 3. Eſt etiam hoc nomine oppidum, de quo Geneſ. 14. Hieron. in loc. Hebr.

74.

PLANICIES, ſiue campeſtria Pharan. Geneſ. 14.

75.

PHAROS, eſt turris iuxta Alexandriam, in vſum nauigantium, de qua ſupra diximus in Alexandria. Huius imitatione idem nomen alijs etiam turribus inditur, vt Genuæ & cæt.

76.

Iſai. 19. Ierem. 44. Ezech. 29. 30. Hieron. in loc. Hebr.

PHATVRES, vrbs Aegypti, quæ & Phetros, hebræis Phatros, ſiue Patros; in cuius terra & regione profugi habitarunt Iudæi. eſt & vicus, vt notat Brocar. in deſcript. AEgypti.

77.

PHIAIROTH, ſiue Phihahiroth, manſio 4. vbi filij Iſrael vtrinque concluſi fuerunt, hinc mari, inde Pharaone inſequente; Dei gratia autem per ſiccum mare tranſierunt. Exod. 14. Num. 33.

78.

Exod. 1. 11.

PHITON, quæ & Phitom AEgypti ciuitas, quam filij Iſrael ſub iugo Aegyptiacæ ſeruitutis poſiti ædificarunt Pharaoni regi Aegyptiorum.

79.

PHVNON, ciuitas quondam principum Edom, poſtea viculus; vbi æris metalla dānatorum ſupplicijs effodiuntur. Fuit hîc manſio 36. Quo loco cùm populus Iſraëliticus, propter itineris tædium, murmuraſſet contra Deum & Moyſem, manna vero tanquam leuiſſimum panem faſtidiuiſſet, immiſſis à Deo ignitis ſerpentibus, multi perierunt, aut vulnerati ſunt; ſed Moyſes mox Dei iuſſu erexit ibi ſerpentem æneum in pertica, quem qui aſpexiſſent, cōtinuò ſanabantur. Quæ vtiq; figura erat cæleſtis illius ſacrificij, a Chriſto Seruatore noſtro in cruce perſoluēdi: Sicut enim Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

Nu. 33. 21.
Hieron. in loc. Hebr.
Ioan. 3.

80.

PTOLOMAEVS, Aegypti fluuius. Brocard. & alij.

81.

RAMESSE, vrbs in extremis Aegypti finibus, quam, cum Aegyptiacæ ſeruituti ſubeſſent, filij Iſrael ædificauerunt; olim (vt ait Hieronymus pagus Arſenoites dicta ſunt. Appellatur & Rameſſe tota illa prouincia, quam cū liberis ſuis inhabitauit Iacob. Apud hanc vrbem conuenit populus Iſraëliticus, vrbem exiturus, ſexcenta virorum millia abſq; mulieribus & paruulis; ibiq; comederunt agnum Paſchalem. Eſt autem manſio prima.

Geneſ. 47. Exod. 1. 12. Num. 33. Hieron. in queſ. & lo. Hebr.

82.

RAPHIDIM, manſio 11. in qua, ictu virgæ Moyſi, è petra Oreb aquæ fluxerunt ſitienti populo. ibidem Amalecitæ oppugnauerunt caſtra Iſraël, ſed Moyſe in monte Oreb eleuatis manibus orante, deuicti ſunt.

Exo. 17. 19. Num. 33.

83.

REMMONPHARES, manſio 16. Numer. 33.

84.

RESSA, manſio 18. Num. 33.

85.

RETHMA, ſiue Rithma, manſio 15. Numer. 33.

86.

MARE rubrum, quod Hebræi Iamſuph, Græci Erythræum, alij ſinum Arabicū ſeu Perſicum vocant. Aqua erat coloris rubei (quod tamen negat Lodouicus Roman⁹) tempeſtuoſum, & magnorum animalium, propter profunditatem capax. Huius maris aquis Dei virtute inſtar muri vtrinque diuiſis, filij Iſrael, ſexcenta ſcilicet virorum millia, abſque mulieribus & paruulis, & vulgo promiſcuo innumerabili, per medium ſicco pede tranſierunt; quo loci latitudo maris extende-

Aloyſ. Cadamuſt. nauigat. cap. 55 & 56. Num. 33. Hieron. in loc. Actor. Nauig. lib. 1 ca. 31. Vitr. c. 84.

 bat ſe

bat ſe ad ſex miliaria; quos inſequens eques Pharao cum ſuis principibus, equitibus, ſexcentis curribus, & ſelectiſſimo totius Aegypti exercitu, aquis ictu virgæ Moyſi rurſum cõfluentibus, omnes ad vnum ſubmerſi ſunt: quos mortuos & littori adnatantes, Iſraelitæ armis & veſtibus ſpoliarunt, lætique gratias Deo cum cantu, in tympanis & choris peregerunt. *Sapien. 10.*

87.

SALMONA, manſio 35. Num. 33.

88.

SEPHER, mons pulcer & aſpectu decorus; vbi manſio 20. Num. 33.

89.

SEPVLCRA concupiſcentiæ, Ioſepho Cabrothaba; vbi manſio 13. Hîc populus cùm manna faſtidiſſet, Aegyptias carnes deſiderauit. Apparens autem Deus Moyſi cõquerentis, ſpiritum & onus in ſeptuaginta ſeniores diuiſit, qui omnes cùm propheraſſent, mox vis maxima coturnicum tota caſtra oppleuit; atq; inde ſaturatos vſq; ad nauſeam & vomitum, ira Dei occidit: à quorum ſepultura loco nomen inditum eſt. *Nu. 11. 33. Deut. 9. Ioſep. 3. antiq. 12. Pſalm. 77.*

90.

SIN deſertum. Omnis ab Elim vſque ad montem Sinai eremus Sin vocatur, in qua ſunt manſiones quinque: Caſtra ad mare, Sin, Daphca, Alus, & Raphidim; & ex tota prouincia etiam octaua manſio Sin nomen accepit, in quod Iſraelitæ peruenerunt die egreſſionis ex AEgypto trigeſimo primo. Atque ibi farina deficiente, quam Aegypto ſecum extulerant, murmuranti populo propter famẽ, apparens gloria Domini in nube, pluit veſpere coturnices & poſtera luce manna, quod deinceps in deſerto per annos quadraginta quotidie, præterquam Sabbatis, manè ſimul cum rore decidit. *Hier. epiſt. ad Fab. de 40. Manſionib. Exo. 16. 17. Num. 33.*

91.

SINA, vel Sinai, deſertum: quo peruenerũt filij Iſrael die quadrageſimo ſeptimo egreſſionis de Aegypto, caſtraque fixerunt è regione montis Sinai; fuitque manſio 12. Exod. 19. & alibi.

92.

SINA, qui & Sinai, mons præclarus & ſanctus, (cuius pars quædam eſt Oreb; vnde legem datã nunc in Sinai, nunc in Oreb ſcriptũ eſt) eſtque rotundus, omnium in ea regione celſiſſimus, & aſcenſu difficillimus. Continet in altitudine graduum ſeptem millia, demptis locis, in quibus rectis paſſibus aſcenditur, & non per gradus: nomen accepit ab eo quod rubis abundet; quemadmodum & herbis optimis ad paſcua, &c. Fuerat iam olim inacceſſus paſtoribus, quod vulgato rumore numen illic habitare diceretur, ideoq; tanquam religioſum magna cum reuerentia habebant. In huius montis vertice die 50. egreſſionis Iſrael de Aegypto, Deus terribili igne & ſonitu legem ſuam promulgauit Iſraelitis, eamque, ſuo digito duabus tabulis lapideis inſcriptam, dedit Moyſi, cum ibi per quadraginta dies totidemq; noctes ieiunaſſet; qui ob vitulum aureum ab Aarone conflatum, & ab Iſraelitis adoratum, tabulas ad radicem montis confregit & proiecit, vitulum contriuit, reos occidit, atq; rurſum aſcendens montem, vidit gloriam Dei tranſeuntem, & nouas tabulas decalogi ſcriptas diuinitus a Deo accepit, quibuſcum deſcendens facie adeo reſplenduit, vt filij Iſrael oculos in vultum eius intendere non valuerint, quamobrẽ neceſſum fuit, vt velamine tectus, ita tandem populo loqueretur. Hic commoratus eſt, & ſedit Iſrael toto anno & diebus quatuor: quo tẽpore conſtruxit Moyſes & dedicauit tabernaculum, Pontificem, Sacerdotes, & Leuitas conſecrauit; leges tulit, quæ ad ſtatum religionis & politicũ ſpectabant, populum numerauit, caſtra diſpoſuit. Media pars Exodi, totus Leuiticus liber, & principium Numerorũ completi ſunt in hac manſione. In huius montis ſummitate poſtea corpus S. Catharinæ ex Alexandria Aegypti ab Angelis delatum & ſepultum eſt: ex cuius mẽbris virgineis olei fluit vnda ſalubris. Ad radices huius montis a Iuſtiniano Imperatore fundatum eſt monaſterium S. Catharinæ monachorum; eſtq; vnum monaſterium de regula S. Baſilij, vbi plus quam nouem millia deſcriptorum quieſcunt corpora monachorum. Habuit poſterioribus temporibus, cum Chriſtiani ea loca poſſiderent, ſedem Epiſcopalem, ſed ſuffraganeam. *Ioſ. 11. Exod. 19. Leuit. 7. Num. 1. 3. 9. 33. & alibi. Ioſeph. 2. antiq. 12. & 3. an. 6. Exod. 19. 20. 31. 32. 33. 34. Hierony. manſ. 13. Breidenb. 24. Sept. die & 26. Wilh. Tyr. 14 bell. 12. Vitr. 4. 16.*

93.

SIRBONIS, palus vel lacus. Ptolom.

94.

SOCOTH, manſio 2. in finibus Aegypti eſt; vbi filij Iſrael primum tabernacula tetenderunt; vnde & ex re locus nomẽ accepit: Socoth quippe interpretatur tabernacula ſiue tentoria. Græci regionem hanc τρωγλοδύτιν vocant, vt quidam annotarunt. *Exo. 12. 13. Num. 33. Hieron. de Manſionib.*

95.

SVR deſertum; extenditur vſq; ad mare rubrum, & ad Aegypti confinia: eius multa in ſcripturis mentio eſt. Gene. 16. 19. & alibi. Hieron. in loc. Hebr.

96.

TANIS, quæ & Taphnis, Hebraicè Soan, ſiue Zoan dicitur, Aegypti vrbs inſignis, maxima, & vetuſtiſſima, ſeptem annis poſt Hebron condita à ſeptendecim Titanibus filijs Noe, poſt diluuium genitis, teſte Beroſo, à qua oſtium Tanicum Nili denominatur. Metropolis fuit Aegypti quõdam; in qua tempore Moyſis & Ieremiæ erat regia domus Pharaonis. *Num. 13. Ioſeph. 1. antiq. 9. Pſalm. 77.*

Iſai.19.30. raonis. In huius cāpo illa per Moyſem Deus
& ibi.Hie- operatus eſt, quorum hiſtoriam in Exodi li-
Ezech.29. bris deſcriptam legimus. Prophetauerunt
& 30.& contra hanc Iſaias, Ieremias, & Ezech. VVil-
ibi Hieron. helmus Tyrius nominat illam Tapium, do-
Iac.bel.ſac. cetque ſuo tempore paruum ad inſtar oppidi
8 15.& cō- fuiſſe. In hac etiam habitarunt Iudæi, qui me-
tin.3.cap. tu Babyloniorum cum Ieremia fugerant, vbi
7.8. eundem Ieremiam ipſos de idololatria cor-
Ierem.2. ripientem lapidauerunt: quem honorantes
43.44.46. Aegyptij, ob fugatos ipſius oratione ab eodē loco ſerpentes, honorificè ſepelierunt, iuxta ſepulcra Regum ſuorum, magnaq; cum ibi religione venerantur.

97.

HIC infans Moyſes in fiſcella ſcirpea proiectus & expoſitus in flumen, a Pharaonis filia ſublatus & educatus eſt. Exod.2.

98.

THAATH, manſio 23. Numer.33.

99.

THAMNA, ciuitas principum Idumæorum. Geneſ.36. Hieron. in loc. Hebr.

100.

THARE, manſio 24. His caſtris Core, Da-
Num.33. than & Abiron, alijq; ducenti quinqua-
16.17. ginta proceres Synagogæ conſurrexerunt in Moyſen & Aaron; quapropter terra dehiſcente cum ſuis omnibus deſcenderunt viui in infernum, igniſque egreſſus à Domino combuſſit ducentos quinquaginta ſocios eorum; poſtridie, rebellante populo, quatuordecim millia & ſeptingentos incendio Deus ſuſtulit, ſtanſque Aaron cum thuribulo inter mortuos & viuos, ſuis precibus graſſantem Dei plagā reſtinxit. Poſtea accepit, iuſſu Dei, Moyſes virgas duodecim, pro numero tribuum, inſcriptis ſingularum nominibus, poſuitq; eas in tabernaculo coram Domino, vt oſtenderet ipſe, quem delegiſſet in Pontificem, & poſtridie manè inuenta eſt virga Aaron flores & amygdalas germinaſſe.

101.

Hieronym. THEBAE, vrbs quondam potentiſſima
quæſt. in & maxima; quæ dicitur habuiſſe portas
Geneſ. centum, in quarum ſingulis memorantur ducenti cuſtodes excelluiſſe equis & curribus. atque hinc ſubiecta regio Thebais vocatur; vnde legio Thebæorū Martyrum, quorum Coloniæ celebris memoria eſt.

102.

DESERTVM THEBAIDOS, in quo S. Antonius, Paulus, & alij eremitæ vixerunt.

103.

THEMAN, aliàs Thema, Hebræis Teman & Tema, alia eſt vrbs ab ea, quam ſupra in tribu Manaſſe deſcripſimus, metropolis Idumææ, & regia Principum Edom: ſita in montibus Seir, in Auſtrali parte Idumææ; diſtat a Petra Arabiæ quinq; millibus paſſuum; ita dicta à Theman, primogenito Eliphaz, primogeniti Eſau. Ab hac vrbe tota Idumæorum Auſtralis regio nomen accepit. In hac olim viguit ſapientiæ ſtudium. Iere.25. & 49. mentio huius vrbis frequēs eſt apud Prophetas. Hieronymi ætate villa erat. Hierony. de loc. Hebr.

104.

THOR, vel Thour, emporium & portus *Breidenb.*
nominatiſſimus maris rubri; vbi appli- *die 25. Se-*
cant omnes naues onuſtæ mercibus aroma- *ptemb. &*
ticis ex India: ſunt autem non clauis ferreis, *1. Octobr.*
ſed ligneis tenaculis coniunctæ, propter ſcopulos magnetis, quos tranſire debent, ne ab eis attrahantur, & collidantur. atque hinc Alexandriam, atque inde Venetias, aut aliò transferuntur.

105.

TRAIANVS fluuius. VVilhel. 3. cont.8.

106.

VIA AEGYPTI. Geneſ.37. Iſaiæ 10.19. Ierem.2.

107.

HAC B. Maria cum puero Ieſu, deducente ſponſo Ioſeph, fugerūt in Aegyptum, propter metum Herodis. Matth.2.

108.

VIA montis Amorrhæi. Deuter.1.

109.

VIA terræ Philiſtijm, tota ſabuloſa. Exo.13.

110.

HAC Iacob, præcedente Iuda, deſcendit in Aegyptū cum animabus 70. Gene.46.

111.

VIA Maris rubri. Numer.14.21. Deuter.1.2.

112.

VIA SVR. Geneſ. 16.

113.

ZIN deſertum, quod aliâs Cades; vbi māſio 33. Numer.13.20.&c.

R.

Tribus Ruben, & confinia eius.

I.

Gene.29. 35.49. 1. Paral.5. Hiero. qu. Hebraic. in Geneſim.

RVBEN primogenitus Iacob ex Lia vxore, cum quaſi aqua, quæ vaſculo non continetur, voluptaris effuſus eſſet impetu, perdidit ordinem natiuitatis ſuę, regnū ſcilicet & ſacerdotium, quod primogenitis iure debebatur, in fratrū tantum manens numero: procedente verò tempore ita progeniem ſuam auxit, vt de tribu eius apud montem Sinai recenſiti & inuēti ſint, viri bello apti quadraginta ſex millia; quibus omnibus in deſerto mortuis, eorū filij, quadraginta tria millia & ſeptingēti triginta vltra Iordanem verſus Auſtrum, pro ſua poſſeſſione acceperunt in regione Moab terram, optimis herbis vberem, paſcendiſq; gregibus commodam.

Num.1.26. Num.32. Ioſ.13.

2.

Nume. 21. 23.27.33. Deut.3. 4. 32 33. 34. Hieron. in loc. Hebr. 2. Mach.2. Breidenb.

ABARIM, mons (vt alij, montes) cuius altior & ſublimior pars dicitur Nebo; vertex autem ipſe Phaſga, a quo & circa eum regio, ætate Hierony. appellabatur Phaſga; fuitque ad montes Abarim Iſraelitarum manſio 41. In montis huius ſpelunca, puteo, vel ciſterna, Ieremias Propheta, vt multi autores tradunt, recondidit ignem perpetuum, cum altari incenſi.

3.

Deut.34.

HIC in Abarim & Phaſgæ montis vertice ſtans Moyſes, Deo Domino ipſi oſtendente, vidit & contemplatus eſt inde vniuerſam terram promiſſionis, a Dan vſque ad Berſabee, & ad mare nouiſſimum; quam ingredi non potuit, ſed ibi mortuus eſt, annorum centum viginti, & ſepultus ab Angelis in valle terræ Moab, contra Bethphogor, & non cognouit homo ſepulcrum eius: quod cùm diabolus reuelare & prodere vellet Iudæis, ad idololatriam pronis, impeditus eſt & prohibitus ab Archangelo Michaele.

Hieron. ad Fabiolam de manſio. Iuda 1.

4.

ABELSATHAIM, quæ & Belſathim, hoc eſt, luctus aut vallis ſpinarum, non procul à Iordane; atque illic fuit manſio 42. locus autem ipſe, vt iam diximus, à ſpinarum copia nomen accepit.

5.

ABILA, ciuitas in campeſtribus Moab, agrum habens palmetis conſitum; vbi aduocata cōcione, Moyſes populo explicuit Deuteronomium. Deut.1.2.3. Ioſeph.4.ant.6.

6.

AEMATH, vrbs, alia ab illa, de qua in tribu Neptalim, numero 45. Hieron. in loc. Hebr.

7.

APHEC, ſiue Apheca, terminus Amorrhæorum ſupra Iordanem. Ioſue 13. ſed & ætate Hieronymi caſtellum fuit Apheca nomine, iuxta oppidum Paleſtinæ. Hieron. in loc. Hebr.

8.

ASEDOTHPHASGA, ciuitas quondā Amorrhæorum. Ioſ.10.13. Eſt & alia ciuitas eiuſdem nominis, non tamen in tribu Ruben, quam expugnauit Ioſue, Rege eius interfecto. Ioſ.12. Hieron. in loc. Hebr.

9.

FANVM BAAL, locus excelſus. quò cum, maledicturus populo Iſraelitico, euocatus fuiſſet a rege Moabitarum Balaam, benedixit illis. Numer.22.

10.

BAALMEON, quæ & Beelmeon, ciuitas inclyta. Num.32. Ioſ.13. 1. Paral.5. Ezech.25. & ibi Hieron. qui teſtatur ſuo tempore fuiſſe vicum maximum Moab.

11.

BAARAS vallis, vbi radix eodem nomine gignitur, nocte inſtar flāmæ fulgurans, quæ dæmonia ex obſeſſis abigit; de qua mira ſcribit Ioſephus 7. bell. Iudaic.25.

12.

BAMOTH vallis, quam Iſraëlitæ tranſierunt. Numer.21.

13.

BAMOTHBAAL, hoc eſt, excelſa Baal, ciuitas & mons, in quo colebatur Baal, in quo & benedixit filiis Iſrael ariolus Balaam. Num.22. Ioſ.13. Ioſeph.4. antiq.5.

14.

BEER puteus, quem foderunt principes & duces populi baculis ſuis, ac data eis diuinitus aqua, carmen gratulantes Deo cecinerunt. Numer.21.

15.

BEERELIM, vt alij, Beerelin, id eſt, puteus Elim, ciuitas poſtea iuxta prædictum puteum, vt videtur, ædificata; de qua Iſaiæ 15. vbi Adam. Saſbout.

16.

BETHABARA, aliàs Bethania, ſed mendosè. Hic Ioannes baptizabat (propter a- *Ioan.1.10.*
quarum copiam & deſertum proximum) in *11.*
pœni-

TRIBVS RVBEN
hoc eſt, ea Terræ Sanctæ regio, quę in diuidendo tribui Rubẽ aſsignata eſt.
PHILADELPHIÆ PARS
Solitudo Cademoth. 22
Gallim. 33
Armath. 6
Arnon
torrens
Mephat 48
BITIS
RE
MO
A
TRIBVS RV BEN.
Cariath 24
Masepha 49
Abarim montes
Ramoth Vallis. 12
Aroer
Arnonas
PARS TRIBVS GAD
PERÆA
REGIO
Campes tria Moab 52
VAL LIS
RE GIA
Iordanis flu
Astaroth
Naaratha
Almon
Bethagla
Bethalla
Betharaba
Seger
PARS TRIBVS
EPHRA IM.
BENIAMIN

NAPOLI

Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5 6
Deſertum Deblatha 26
ZARETH VALLIS. 70
Deſertum Moab 54
Deblathaim
Helmondeblathaim 34
40
GI:
39
Dibongad 28
Madian, vrbs et Regio. 45
Memrim 57
Vallis 67 Saue
Petra deſerti 59
O. 50
38
Torrens Zareth
MARE MORTVVM, dictum et mare ſalſum ſiue ſalis atq; ſolitudinis, et lacus Aſphaltidis
Seboim
Sodoma
Gomorra
Engaddi

NAPOLI

pœnitentiam. Significat autem Bethabara domũ tranſitus, forte quod loco nomen hoc inditum ſit, quoniam ibi traiecisſẽt Iſraelitæ, cùm ſiccato flumine Chananæã ingrederentur; aut quod ibi traiectus eſſet Iordanis; atq; *Hieron. in loc. Hebr. Var. c. 58.* ita cum frequens eſſet locus & oportunus, eũ Ioannes ad baptizandum elegit. vbi & teſtimonium perhibuit de Chriſto, eumque digito demonſtrans populo, denunciauit eſſe Agnum Dei, qui tollit peccata mundi. vnde & temporibus Hieronymi, plurimi credentium ibi renaſci cupientes, vitali gurgite baptizabantur.

17.

Num. 33. Ioſ. 12. 13. Ezech. 25. BETHIESIMOTH, aliâs Bethſimoth, & Bethſimon, vrbs inclyta, limes Septentrionalis campeſtrium Moab.

18.

Deut. 3. 4. 34. Ioſ. 13. BETHPHOGOR, id eſt, domus hiatus ſeu aperturę, Latine Phanum, ſeu Fanum Phogor, ciuitas in qua colebatur Beelphegor, qui à gentibus appellatur Priapus.

19.

Deut. 4. Ioſ. 20. 21. 1. Paral. 6. 1. Mach. 5. BOSOR, vrbs munita, in terra campeſtri ſita iuxta deſertũ, aſſignata homicidis pro aſylo refugij, & attributa Leuitis.

20.

DESERTVM, ſiue ſolitudo Boſor. Deuter. 4. Ioſ. 20. 21.

21.

CADEMOTH, quæ & Cedimoth, & Iethſon, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 13. 21. 1. Paralip. 6.

22.

CADEMOTH ſolitudo, ſeu deſertum; ex quo Moyſes miſit legatos ad Seon regem Amorrhæorum, pro pacifico tranſitu, quem ille negauit. Deuter. 2. Hieron. in loc. Hebr.

23.

CARIATHAIM, vrbs antiqua & valida, quam olim Emim gens robuſta, horrida, terribilis, vt quæ de gigantum eſſet progenie, inhabitauit; cæſa & contrita pene eſt à Chodorlahomor, ſed eorum poſteros Moabitæ penitus extirparunt. Reædificarunt vrbem & reſtaurarunt filij Ruben. Prophetarunt de illa Ieremias & Ezech. tempore Hieronymi Chriſtianis omnibus florens, appellabatur Coraiatha, eratque in decimo miliario iuxta Medabam vrbem Arabiæ, contra Occidentalem plagam, vicina eius loci qui appellatur Barc.

Geneſ. 14. Deut. 2. Num. 32. Ioſ. 13. Ierem. 48. Ezech. 25. Hieron. in loc. Hebr.

24.

CARIOTH, vrbs in regione Moabitarũ. Iere. 48. Amos 2. eſt eiuſdem nominis in Iuda, niſi eadem eſt.

25.

DAMNABA. Hieron. in loc. Hebr.

26.

DEBLATHA deſertum, vt alij volunt, ciuitas. Ezech. 6.

27.

DEBLATHAIM ciuitas in terra Moab. Ierem. 48. Hieron. in loc. Hebr. alij negãt ciuitatem.

28.

DIBONGAD in ſolitudine; & ibi manſio 39. Num. 33.

29.

EDOM, aliâs Adom, vrbs. Ioſ. 3.

30.

ELEALE, vrbs validiſſima, ſita in terra fertili vinearum: vſque Hieronymi ætatem villa oſtendebatur grandis, in primo miliario ab Eſbus. *Num. 32. Iſai. 15. 16. et ibi Hier. Ierem. 48. & in loc. Hebr.*

31.

ESEBON, vrbs glorioſa, & inſignis & munita valde, ſita in montibus, cincta muris cocti lateris; cui tanquam dominæ maximus pagorum numerus ſeruiebat: quæ cùm fuiſſet ante Moabitarum, ab Amorrhęis belli iure poſſeſſa eſt; in que ea Seon habitabat rex Amorrhæorum. quo cum populo ſuo ab Iſraeliticis occiſo, vrbs hæc à filijs Ruben eſt reędificata, & data Leuitis. contra quam prophetauerũt Iſaias & Ieremias, in viſione Moab. ętate Hieronym. vocabatur Eſbus, diſtans à Iordane viginti miliaribus. *Nu 21. 32. Iudic. 11. Deute. 1. 2. 3. 4. 29. Ioſ. 9. 12. 13. 21. 1. Paral. 6. Iſa. 15. 16. et ibi Hier. & in loc. Hebr. Ierem. 48. 49.*

32.

PISCINAE ESEBON, quarum pulcritudini comparãtur oculi ſponſæ Chriſti, ob claram Dei cognitionem. Cant. 7. Nominatur & terra Eſebon. Brocard. itin. 6.

33.

GALLIM, Hebraice Eglaim, ciuitas in finibus regionis Moab, ſita in paluſtribus; vnde fuit Phalti, qui poſt fugam Dauid, Michol vxorem eius acceperat. meminit & huius loci Iſaias in viſione contra Moab. Hieronymi ætate vocabatur Agallim. *1. Reg. 25. Iſai. 10. 15. Hieron. de loc. Hebr.*

34.

HELMONDEBLATHAIM, manſio 40. Num. 33.

35.

HELON, ciuitas in terra Moab. Nume. 2. Iſai. 48. Ierem. 48.

36.

Num. 21. IASA, quæ & Iaſſa, & Ieſſa, ſiue Geſſa, & Ia-
Deut. 2. haſah, vrbs in tribu Ruben; quam ſublatis
Ioſ. 13. 21. Amorrhæis attribuerunt Leuitis. Propheta-
Iud. 11. uerunt contra hanc Iſaias & Ieremias; & vſq;
1. Para. 6. ætatem Hieronymi oſtendebatur.
Iſai. 15.
Ierem. 48.
Hieron. in loc. Hebr.

37.

HIC filij Iſraël debellarunt Seon Regem Amorrhæorum. Numer. 21.

38.

DESERTVM IASA. Num. 21.

39.

IEABARIM in finibus Moab; vbi manſio 38. Numer. 21. 33.

40.

IETHSON, Hebraicè Cadimoth, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 21. Hiero. vocat Cedſon, in loc. Hebr. vide ſupra in Cademoth.

41.

Geneſ. 10. LASA, ciuitas antiqua, quæ poſt Græcè
Hieronym. Callirhoe dicta eſt, eò quòd pulcrè fluat:
qu. Heb. in ibi enim diuerſi aquarum fontes, calidi & fri-
Geneſim. gidi, dulces & amari profluentes, præter vim
Ioſeph. 17. medicam potu quoque iucundæ ſunt. Oſten-
antiq. 9. ditur autem hîc quædam rupes ſeu ſaxum, ſu
& 1. bel. 21. per quod duo veluti vbera, paululū inter ſe
& 7. bell. diſtantia, eminēt; quorum vnum fundit fon-
25. tem calidiſſimum & dulcem, alterum frigidiſſimum & amarum: quæ aquæ inter ſe mixtæ, lauacrum gratiſſimum præbent, multiſque morbis & vitijs ſalutare; maximè verò neruorum contractioni conueniens; atque inde profluēs in Mare mortuum effunditur: habetq; idem locus metalla ſulfuris & alumi nis. Huc ſub mortem ſuam de conſilio medicorum profectus Herodes ſenior, & immiſſus in ſolium oleo plenum, inibi fouendus, viſus eſt illis animam agere: quare exorta comploratione familiarium excitatus, & ad ſe reuerſus, nullamque amplius ſalutis ſpem ſupereſſe intelligens, ingenti liberalitatę in amicos, duces, milites, vſus eſt; & paulò poſt delatus in Iericho mortuus eſt.

42.

LIVIAS, ſeu Libias, vrbs, quam Herodes in honorem Liuiæ matris Tiberij Cæſaris exſtruxit. Euſebius in chron. Hieron. in Ioel. & loc. Hebr.

43.

LVITH, oppidum Moab, in mōte ſitum; quod ætate Hierony. vocabatur Luitha. Iſaiæ 15. & ibi Hieron. & in loc. Hebr.

44.

Ioſeph. 13. MACHERVS, oppidum & caſtrum
ant. 22. & muniтiſſimum, in ſaxoſa rupe alta &
14. ant. 10. vndiq; præcipiti ſitum, vallibus ex omni par- 11. 12. et 13.
te cinctum, loci natura & firmitate inacceſ- antiq. 9. &
ſum & inexpugnabile, magnitudine ſimul & 7. bell. 25.
pulcritudine admirandum. Propter commoditatem loci primùm ab Alexandro rege exædificatum, poſt inſtauratum ab Herode, & præcellenti in medio eius regia exornatum eſt. Ait autem Ioſephus Ioannem Baptiſtam,
quod Herodes vereretur, ne aliquando popu 18. ant. 10.
lus ipſius doctrina commotus, defectionem aliquam pararet, vinctum miſiſſe in Machærum, & ibi occidi imperaſſe. Quod factum ſecuta eſt Iudæorum exiſtimatio, ab irato Deo perditum eſſe Herodis exercitū; pugnauerat
enim infœliciſſimè contra Aretam. Dicitur Fretell.
hoc eodem loco ſepultus à quibuſdam D. Ioannes inter Heliſæum & Abdiam prophetas. Cum autem caſtellum ipſum eſſet munitiſſimum, vt diximus, & ciuitatem haberet colli ſubiectam, qua aſcenſus erat in arcem, atque inter cætera, quę ibi viſenda erant, natura vel hominum induſtria excogitata, Ruta erat mirabilis magnitudinis; à nulla enim ficu vel celſitudine vel magnitudine vincebatur. quę perſeuerauerat ibi abuſque Herodis temporibus; manſiſſetque vlterius niſi à Iudæis, qui locum tenebāt, exciſa eſſet. Sed cùm Lucilius Baſſus expugnationem tentaſſet, caſus caſtellum tradidit. Rufus enim miles Aegyptius, quòd cepiſſet ſingulari audacia Eleazarum fortiſſimum iuuenem, cui, tāquam mox ſuſpendendo, cum crucem defixiſſet Lucilius in conſpectu Iudæorum, miſeratione ſimul & deſperatione ad deditionem coegit.

45.

MADIAN, regalis vrbs, eiuſdemq; nominis regio, habēs camelorum, ouium, caprarumq; multitudinem; atq; his opibus ferè
victitant. Huius filiæ pellexerunt filios Iſraël Ioſ. 13. 13.
ad fornicationem & idololatriam; quamob- Nu. 25. 31.
rem Dei iuſſu Madianitæ omnes cū ſuis quinque Regibus, præter virgines, internecione deleti, eorumq; vrbes, pagi & caſtella combuſta ſunt. Poſt verò cùm Madianitę ſibi ſub-
iugaſſent Iſraëlitas, eorum millia centum tri Iud. 6. 7. 8.
ginta quinque cum duobus aut quatuor Regibus, à Gedeone memorabili victoria cæſa
ſunt. Aetate Hieronymi vrbis huius ruinæ Hieron. in
tantummodo demonſtrabantur: atque hîc loc. Heb.
Moyſes apud Iethro ſocerum ſuum exula- & Adam.
bat, vt idem autor eſt.

46.

MATHANA ſolitudo, quam tranſierunt Iſraelitę. Numer. 21. eſt & eiuſdem nominis ciuitas, ſita in Arnone; quæ Hieron. Methane dicitur; vnde Mathanites 1. Para. 11. Hieron. in loc. Hebr.

47.

MEDABA, quæ & Madaba, & Medeba, Num. 21.
& interpretatur aquæ doloris vel ma- Ioſ. 13.
nantes, primaria quondam Ammonitarum 1. Par. 19.
vrbs, ſita in planicie, cui & nomen dedit. poſt- Iſai. 15. &
ea Amorrhęorum, quia eam iure belli abſtu- ibi Hieron.
lerant,

lerant, & muris cinxerant. Habet in circuitu mõtes, paludes, & ſaltus. Huius ciues cum Ioannẽ Machabæu interfeciſſent, in eius vltionem multi eorũ à Ionatha occiſi ſunt. Quam poſtea Hircanus non ſine labore ſexto demum menſe cepit. permanſit vſque ætatem Hieronymi antiquum nomen retinens.

1. Mach. 9. Ioſeph. 13. antiq. 16. Hieron. in loc. Heb.

48.

MEPHAAT, quæ & Mephet, & Miphaat, & Maſpha; Ioſephus alibi Mellen, ſiue Mellam vocat, barbarorum vrbem; qua aliquando expugnata, mares omnes neci tradiderit Iudas Machabæus, ædificiis omnibus incendio conſumptis. Ciuitas Leuitarum fuit.

Ioſ. 13. 21. 1. Para. 6. Ierem. 48. Ioſeph. 12. antiq. 12.

49.

MASSEPHA in Moab; ad quam profugus Dauid, cum Saulis inſidias declinaret, venit. Hieron. in loc. Hebr.

50.

MISOR, Leuitarum ciuitas, ſita in planicie, quondam Og regis Baſan; eſt apud Ieremiam regio Moabitarum. Ioſ. 21. Hieron. in loc. Hebr.

51.

MOAB, genitus ex inceſtu Lot cum filia maiore, ex quo orti Moabitæ, gens magna, potens, & ſuperba valde; vnde & vrbs Moab, (quæ aliàs Aroer, nunc Areopolis, de qua ſupra egimus in tribu Gad) & Moabitis regio nomen acceperunt: illam enim regionem, expulſis gigantibus Emim, hoc eſt, terribilibus & horrẽdis, poſſederunt. Eſt autem terra ipſa fertilis, & bonarum frugum abundantiſſima, atque aliquando tantum potentia & viribus potuerunt, vt dominati fuerint etiam Iſraëli. Erant autem idololatriæ deditti, & maledictionem ſeminis ſui moribus & vita exprimebant; venerabãtur autem potiſſimo cultu idolum Chamos, quem Deum eorum alibi legimus in ſcripturis. Et quidem cauit Deus, ne primo ingreſſu in terram promiſſionis, eorum regiones occuparent Iſraëlitæ, quod cognati eſſent & filii promiſſionis Lot; ſed cùm ſæpe obſiſterent Deo, neque aliter quàm inimicum perſequerẽtur, ſæpe quidem contriti, cæſi ſunt, & profligati, multæq; eorum vrbes occupatæ; tandẽ à Dauide prorſus ſubiecti ſunt, ſeruieruntque ei ſub tributo: & quoniam in gentem vſq; adeo impiam & refractariam maledicta congeſſerant prophetæ, habuit illud Dei iudicium hunc exitum, vt vaſtantibus Iſraelem Aſſyriis, quod in libris Regum & Paralipomenon legimus, etiam ipſi grauiſſima ſuſtinerẽt fortunarum ſuarum detrimenta. dicitur autem terra ipſa Moab propriè, vt Breidenbach. & Brocardus annotarunt.

Geneſ. 19. Ierem. 48. Iſai. 16. Gen. 14. & ibi Hieron. Deute. 2. 2. Reg. 8. Iſai. 15. Ierem. 48.

52.

CAMPESTRIA MOAB, vbi Iſraëlitarum fuit manſio 42. ibique Moyſes ſecundò numerauit populum nouum, & Ioſue ſibi conſtituit ſucceſſorem, & Deuteronomium Iſraeli explicauit, & benedicens filiis Iſrael extremum cantauit canticum. tempore Hieronymi Araba, vel Araboth Moab.

Nume. 22. 26. 27. 33. Deut. 1. 2. 3. & 21. Hieron. in loc. Hebr.

53.

HIC Elias curru igneo raptus in paradiſum terreſtrem tranſuectus eſt, Oriẽtem verſus in ſummo terræ cacumine ſitum, vt maximi autores docent. 4. Reg. 2.

54.

DESERTVM MOAB. Nume. 21. Deu. 2. nominat etiam Montana Moab Brocard. itin. 6.

55.

NABO, quæ & Nebo, nobilis & præclara ciuitas, quam reſtaurarunt filii Ruben. fuit in ea quondam, vt Hieronymus arbitratur, idolum Chamos, quod alio nomine Beelphegor appellatur: eſt & mons Nebo, ſeu Nabo, de quo ſupra in Abarim diximus.

Nu. 32. 33. 1. Parai. 5. Hieron in Oſee 8. & 9. & alibi.

56.

NAHALIEL, ſeu Naaliel, hoc eſt, torrẽs Dei, quem prætierunt filii Iſrael. Numer. 21. Iuxta hunc, tranſierunt filii Iſrael ſiccis pedibus torrentem Arnon, Dei miraculo ſcopulis torrentis ſe inclinantibus, montibus & collibus exultantibus. Pſalm. 113.

57.

NEMRIM, oppidum terræ Moab, ſuper mare mortuum, ſalſis, & amaris aquis, & ob hoc ipſum ſterilibus. Nunc autem vicus eſt nomine Benamerium, ad Septentrionalem plagam Zoaræ.

Iſai. 15. ibi Hieronym. Ierem. 48. Hieron. in loc. Hebr.

58.

ORONAIM, vrbs, aut potius duæ vrbes Moabitarum, videlicet ſuperior & inferior. Iſai. 15. Ierem. 48. & ibi Hieron. Nominatur etiam Orona, vel Oronas, vrbs Arabiæ à Ioſepho in libris Antiq.

59.

PETRA deſerti, ita à Græcis dicta, ait Ioſephus, Hebraicè Sela, olim Arce, Arcem, aut Arecen, Archis, poſtea Recem, Receme, nunc Crac, Mons regalis, & Mozera nominata: ſita circa medium Maris mortui, arx & vrbs vetuſtiſſima, primaria & metropolis in regno Moab, adeoque vrbs & ſedes regia Arabiæ, quæ ab hac Petræa dicitur; inque ea palatium erat Regis Arabum. Regnauerat in hac quondam Recem, quem inter cæteros Reges Madian interfecerunt Iſraelitæ, vnde & Rex Madian dicitur: fuit & patria Ruth Moabitis, vt autor eſt Hieronymus. Hanc cum aliquando Scaurus cum Romano exercitu oppugnatum veniſſet, quia difficilis ad

Iſa. 16. 42. Ioſeph. 4. antiq. 5. 5. & 14. ant. 2. & 9. Egeſip. li. 1. cap. 14. Plin. lib. 6. cap. 28. Brocard. Breidenb. Ioſeph. 1. bell. 5. Num. 31. Hieron. in loc. Hebr.

eam eſſet aditus, circumuicinos agros populatus, ſuaſu Antipatri remiſit vaſtationem & bellum, redimente pecuniis Areta rege. Cepit illam aliquando Amaſias rex Iuda, occiſis prius decẽ hominum millibus in valle Salinarum, vocauitq; eam vrbẽ Iezethel. Erant prope eam montes, neque longè aberat mõs Hor, vbi Aaron obijt. Et quidem Ieroſolymorum rex Balduinus, hanc aliquãdo ampliando illi regno ampliauit, ſed nunc à Soldano tenetur, qui in ea reponit theſaurum totius Aegypti, & Arabiæ. Tempore Chriſtianorũ accepit Latinũ Epiſcopum, cùm ante, quantum colligitur, Græcum habuiſſet; eratque huius ciuitatis princeps, dominus totius terræ trans Iordanem.

4. Reg. 14. Brocard. tom. 6. Breidenb. tom. 6. Vuilh. Tyr. 20. bell. 3. 21. 29. & alibi.

60.

PHASGA mons, qui propter vehemens præruptũ, vocatur exciſus, ſeu potius vertex ipſe montium Abarim: ex quo, vt ſupra diximus, Moyſes contemplatus eſt Paleſtinã; à quo & circa eum regio vſque nunc appellatur Phaſga. Hieron. in loc. Hebr.

Nu. 21. 23. Deut. 3. 4. 34.

61.

PHOGOR mons, propter vehementem celſitudinem ita dictus; Hieronymo Agri ſpecula nominatur. In huius verticem Balaam ariolus à Balac rege Moab ductus, vt malediceret filijs Iſrael, Dei inſtinctu eiſdem benedixit. Et quoniam paululũ diſtat à Bamoth Baal, in cuius monte fanum erat Baal, qui & hic colebatur, quidam quæ hic geſta ſunt, inibi facta eſſe contendunt. Eſt etiam Phogor idolum Moabitarum. Sed & hodie villa Fogor ſeu Phogor haud procul à Bethlehem cernitur, quæ nunc Phaora nuncupatur. Hieron. in loc. Hebr.

Nu. 23. 25. Deut. 3. 4. Ioſ. 22.

62.

REMMON. huius meminit Iſaias in viſione contra Moab. Hieron. in loc. Hebr.

63.

SABAMA, quæ & Sabam, vrbs validiſſima, quam recdificauerunt filij Ruben; ſuburbana eius & territorium vineis abũdabant. diſtat ab Eſebon quingentis paſſibus, vt autor eſt Hieronymus.

Num. 32. Ioſ. 13. Iſai. 16. Ierem. 48. Hieron. in Iſai. 16.

64.

SAOR in tribu Ruben, ſuper Iordanem. Hieron. in loc. Hebr.

65.

SARATHASAR, in tribu Ruben, in monte conuallis Bethphogor. Ioſ. 13.

66.

SARTHAN, locus erat, iuxta quem ſiccis pedibus tranſierũt Iordanis alueum Iſraëlitæ. Ioſ. 3.

67.

SAVE, aliàs Sabe, antiqua ciuitas eſt ſuper regionem Sodomæ, in plano campo ſita: quæ vſque hodie, inquit Hieron. ſic vocatur. in qua olim habitarunt Emim ſeu Ommæi, vel Ominæi, gens ſtatura & aſpectu terribilis, quæ percuſſa eſt à Chodorlahomor rege Aelamitarum; reliquias verò eius excidiſſe legimus Moabitas: atque huic adiacens planicies Vallis Saue appellatur.

Geneſ. 14. Deut. 2. Hieronym. epiſt. ad Euagriũ & qu. Hebr. in Geneſ. & alibi. Bened. in interpret. Hebr. nom.

68.

SETHIM, ſiue Setim, Hebraicè Sitim, Hieronymo Sattim. Hic fornicatus eſt populus Iſrael cum filiabus Moab & Madian ibiq; Phinees Iſraelitem cum Madianitide fornicãtem pugione transfixit. Hinc & Ioſue miſit exploratores ad inueſtigandam & noſcendã terram Iericho: fortè ab hoc loco nomen acceperunt arbores Sethim, quarum ligna ſunt omnium leuiſſima, nitidiſſima & pulcerrima, & quæ putredinem non ſentiunt; vnde cunctæ tabulæ arcæ tabernaculi & templi factæ ſunt. Fit & mentio Torrentis Setim, aut Sitim, id eſt, ſpinarum Ioel. 3. vbi legitur: Irrigabit torrentem ſpinarum. Hieron. ibid.

Num. 25. Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 2. Mich. 6.

69.

THOPHEL, ſiue Tophel, Hieronymo Thaphol, locus eſt in deſerto trãs Iordanem è regione Iericho; vbi Moyſes ſcripſit Deuteronomium & edidit. Deute. 1. Hieron. in loc. Hebr.

70.

ZARED, ſiue Zareth, torrens & vallis; quẽ ſiccis veſtigiis tranſierunt Iſraelitæ. Numer. 21. Deuter. 2. Hieron. in loc. Hebr.

S. Tribus

Samir
Socho
SEPHELA REGIO CAMPESTRIS.
DA: RO: MA
TRIBVS
SIMEON.
Gerari
PARS
Esthaol
EX: TE: RIOR
PHILIS: TINI
Bethlebaoth 34
Bela 39
Saarim 65
Selim 69
Ether 45
PARS MARIS MAGNI

NAPOLI

TRIBVS SIMEON
nempe ea Terræ Sanctæ portio, quam tribus Simeon in ingreſſu nacta fuit.
CEDAR regionis Iſmaelitarum ſeu Agarenorum quos nunc Saracenos uocant pars.
Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5
Solitudo Berſabee
Deſertum Arenoſum 12
Torrens et flumen Ægypti
Regio.
Berſabee.28
Balaath 24
Gerara 47
Berramoth 27

NAPOLI

S.

Tribus Simeon, & confinia eius.

I.

Geneſ.29. SIMEON ſecundus Iacob filius ex Lia vxore in tantum filios & *Num.1.& 26.* nepotes ſuos propagauit, vt de tribu eius ad montem Sinai numerati & inuẽti ſint viri apti ad pugnam, quinquaginta nouẽ millia, trecenti; quibus omnibus in deſerto mortuis, ipſorum filij, bellatores viginti duo millia ducen- *Ioſ.19. 1.Par.4.* ti in terra promiſſionis proprium funiculum non ſunt cõſecuti: ſed pro hæreditate ac poſſeſſione ſua, obtinuerunt de terra tribui Iuda prius aſſignata cis Iordanem, terram Auſtralem, deſerto & mari magno contiguam: quapropter mirandum non eſt, ſi in hac tribu ciuitates, &c. legantur, quæ ante tribui Iuda fuerint attributæ.

2.

NEMVS ABRAHAE, plantatum ab Abraha. Geneſ.21.

3.

ADIA, villa iuxta Gazam. Hieron. in loc. Hebr.

4.

Geneſ.15. Num.34. Ioſ.15. 3.Reg.8. 4.Reg.24. 2.Paral.7. Iſai.27. Ezech.47. &c. TORRENS, qui & fluuius Aegypti, in literis ſacris appellatur; cuius frequens in ſcriptura mentio eſt, de eremo veniens iuxta vrbem Rhinocoruram, mari magno influit; vnde pro torrente Aegypti 70. interpretes Rhinocoruram tranſtulerunt. Hierony. in Prophetas & epiſt. ad Dardanum.

5.

Ioſ.15.19. 21. 1.Par.4.5. AEN, quæ & Ain, Ahim, Aiim, hoc eſt, fons, vel oculus, ciuitas ſic dicta, prius Iudæ, poſt Simeonis ſeparata ſacerdotibus. Hieronymus videtur eam Bedhennim ſiue Benhennim appellaſſe.

6.

AENDA ciuitas, quam Aſa rex Iuda expugnauit, & ſubuertit. 2. Paral. 14. Hiero. in loc. Hebr.

7.

Geneſ.15. 17.25. FONS AGAR, vbi Agar abiecit & depoſuit puerum Iſmaëlem ſub arbore. Geneſ. 16.21. quo ipſo in loco Iſmaël creuit & habitauit in deſerto Pharan; atque ibi vxore accepta generauit filios duodecim, ac valde multiplicatus eſt in gentẽ magnam, à quo Iſmaëlitæ dicti ſunt, qui poſtea Agareni, nunc Saraceni.

8.

ALBA, ſpeculum & caſtellum, non longè ab Aſcalone contra incurſiones Barbarorum extructum. VVilhelm.15. bell. 25. & alibi.

9.

AMARKABOB. Hieron. in loc. Hebr.

10.

ANGARIS, qui & Engaris, mons.

11.

ANTHEDON, vrbs Idumææ maritima; quam cùm Alexander Iannæus ante expugnaſſet, poſtea rex Herodes renouans Agrippiadem nominauit, nimiaque beneuolentia nomen amici etiam portæ inſcripſit, quam ipſe in templo ædificauit. *Ioſeph. 13. ant. 19.21. & 1. ant. 10. & alibi.*

12.

DESERTVM arenoſum; terra tota eſt latiſſima, infrugifera, aquarũ egens, ſolis aduſta ardoribus, & quæ aſpectu ſui horrorem viſentibus incutiat: caret enim domibus, hominibus, beſtijs, arboribus, graminibus; abundat autem collibus & monticulis, non quidem vſitatis & ſolitis, ſed ex arena, quæ vi ventorum in vnum cumulum aggeritur, vt quod in Occidente fieri videmus niue eleuata, hoc ibi tenuiſſimo puluere in modum fumiſagitato, longè fiat mirabilius. Neque ibi vlla certa itineris ratio eſt; nam cùm arenę (vt alibi teſtatur Hieronymus) ſint mol- *Hieron. in epitaph. Paulæ.* liſſimæ, pergẽtium veſtigia ſubtrahunt; vnde etiã mare ſabuloſum a poſterioribus ſcriptoribus appellatur, quod ſcilicet ad inſtar *Prat. ſpiri. cap. 176.* maris arena ventorũ flatu nunc huc, nunc illuc diffluat, & ſubito in altiſſimos ſępe mõtes erigatur; & quoniam nullus hîc viarum callis appareat, quem hac iter facientes itineris ſui ducem ſequi poſſint, ea propter haud ſecus quàm ſi in vaſto oceano nauigandum eſſet, ad cynoſuram nauticam profectionis ſuæ ſcopum explorare debẽt. Sed neq; ſic adhuc in tuto ſunt; nam ſi qua ſiniſtra fortuna contingeret, vt qui illac iter agunt, Auſtro ferrentur, vt Septentrione aguntur, ſabulo obruti omnes occumberent. Nam etſi, inquit, pro- *Lodoic. Romam. patr. Nauig.1. cap.14.* ſperis vehebamur flatibus, atro tamen turbine ſabuli adeo inuoluebamur, vt adempto è conſpectu interuallo 10 paſſuũ alter alterum nõ conſpiceret Ob id incolæ camelis vehuntur caueis incluſi ligneis, inque eis vitam trahunt, ducibus tamen pilotis, qui non aliter q̃ in vndabũdo mari pyxide & pagina ducũtur. & ibi ſiti exanimantur complures: quamobrem intelligimus apud Ioſephum Herodis regis beneficium, cùm Auguſti Cæſaris exer- *Ioſeph. 1. bell. Iudai. cap.15.* citui per loca arida facturo iter, de aquarum copia & reliquis ad vitam neceſſarijs abundè proſpexit.

Narrat hiſtoriam Nicephorus, quam operæpretium eſt hic adiungere. M. Antonino, *Niceph. 5. hiſt. Eccl. 37.*

 inquit,

inquit, imperium adminiſtrante, Iudæus quidam in ſolis aridiſque locis iter faciens, communiter cũ viatoribus Chriſtianis pſalmos canebat. Cùm verò morbo repentino ita affligeretur, vt crederetur moriturus, atque ibi in locis ijs permanſurus eſſe, magna contentione viatoribus ſuis obſecrando inſtitit, ne eum ita præſidio omni deſtitutum relinquerent, ſed vt diuini lauacri participem facerẽt, ac deinde abirent. Vt autem illi, neq; qui præſtare hoc poſſet, (ſacerdote enim opus erat) neque aquæ copiam adeſſe, quæ in baptiſmo perficiendo & conſuetudine antiqua, & lege certa & inuiolata requirerẽtur, cauſati ſunt, & propterea in tantarum rerum penuria petitioni eius non annuerunt. Iudæus porrò in ſententia ſua permanſit: & iureiurãdo eos, vt ſibi ſatisfacerent, adegit. Illi itaque detractis homini veſtibus, arena, quę ibi erat, pro aqua vſi, in nomine Patris & Filij, & Spiritus S. tertiùm arena in eum coniecta, baptizarũt. Per hanc tam inſolitam & admirandam ſacrorum myſteriorum initiationem, imbecillitate omni, tanquam vinculo quodam is ſolutus, longè melius quàm illi, validus iam prorſus iter fecit. Poſtquam autem domum ſunt reuerſi, rem eam ad Dionyſium Alexandriæ Epiſcopum retulerunt. Ille verò admiratione ſtupens, Eccleſiam de ea conſuluit: cui viſum eſt aqua inſuper ad eum modum initiatum, iuxta Eccleſiæ traditionem, abluendum eſſe; vt ita quod ſacro ei deeſſet, ſarciretur.

13.

ASAN, ciuitas Leuitarum. Ioſ. 15. 19. 1. Reg. 30.

14.

ASAR. Hieron. in loc. Hebr.

15.

ASCALON, quæ & Aſcalona, vrbs antiqua, nobilis, non tam magnitudine quã robore excellẽs; vna ex quinque primarijs & ſatrapijs Philiſtæorum; ſita in littore maris, forma ſemicirculi portum ambiens, muro cincta validiſſimo: diſtat ab Hieroſolymis ſeptingẽtis viginti ſtadijs; à Ramula octo miliaribus, vt VVilhelmus Tyr. docet. Deſcribitur à quibuſdam in tribu Iuda. Expugnauit enim illam cum finitimis Iudas, vt legimus in libris Iudicum; atq; ab hac Philiſtinorum reguli Aſcalonitæ nuncupantur. Hic Samſon occidit triginta viros de Philiſtæis, corũque veſtes abſtulit, vt eas daret totidem viris qui problema ſuum ſoluerant, quod erat: de comedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Vrbs hæc iuxta Prophetarum oracula, ſæpius deſtructa & reſtaurata iterũ eſt. Ferunt in hac natum Herodem illum, qui ſe infantum Innocentum ſanguine & cæde polluit, atque ab Auguſto in regno Iudææ confirmatus eſt: à cuius morte Cæſar palatium in ea vrbe dedit Salome ſorori Herodis; ædificauerat enim & Herodes in ea ipſa domum & aulam regiam. Atque etiamnum hodie, antiquum robur retinens, Saracenorum gentis fortiſſimum propugnaculum eſt. Chriſtianorum tempore cum haberet Epiſcopum, Bethlehemiticæ tandem ſedi parochiali iure ſubiectus eſt; habuit & Comitem, vt idem autor eſt. Eius muros cum Saladinus diruiſſet, Richardus Anglorum rex inſtaurauit. Habebat ſubiectũ ſibi campum, aptum equitibus, & vallem, & lacum, de quo poſtea.

Ioſ. 13. 1. Reg. 6. Brocard. itin 7. Breidenb. ibid. Salig. tom. 10. cap. 4. Ioſeph. 5. antiq. 7 & 3. bell. 1. ca. 1. & 3. Iud. 14. 2. Reg. 1. Ierem. 25. 47. Amos 1. Soph 2. Zachar. 9. 1. Mach. 10. Ioſeph. antiq. 17.

VVil. Tyr. 11. bel. ſacr. 12. & 14. bell. 12. & 18. bell. 24. & alibi & 2 cõm. 14. 10. eph. 2. bell. 1. Ierem. 47.

16.

ASEM, quæ & Aſom, & Eſem, ciuitas. Ioſ. 15. 19. 1. Paral. 4.

17.

ASENNA. Hieronymus in loc. Hebr. eſt alia ab hac in tribu Iuda.

18.

ASERGADDA, ciuitas. Ioſ. 15.

19.

ASERSVA, quæ & Aſarſuſim, Aſarſuſa. Ioſ. 19. 1. Par. 4.

20.

ASERSVAL, aliàs Aſarſual, ciuitas prius in tribu Iuda. Ioſ. 15. 19. 1. Paralip. 4. Eſdr. 11.

21.

ASSEMON, & Aſſemoth, ciuitas. fuit antea tribus Iudæ. Ioſ. 15.

22.

ATHAR ciuitas. Ioſ. 19.

23.

BAALA, quæ & Bala, Balaa, & Abala, ciuitas. Ioſ. 15. 19. 1. Paral. 4.

24.

BALAATH, quæ & Baal; Hieronymo Ballath, ciuitas. Ioſ. 19. 1. Paral. 4. 5.

25.

BARAD, Hieronymo Barath; inter quam & Cades puteus Agar etiamnum ætate Hieronymi demonſtrabatur. Hieron. in loc. Hebr.

26.

BAZIOTHIA ciuitas. Ioſ. 15.

27.

BERRAMOTH, aliàs Bercameth, ciuitas. Ioſ. 19.

28.

BERSABEE, id eſt, puteus iuramenti, vrbs tribus Iudæ; ſita tamen intra limites

Gen. 21. 21. 22. 26. 28. 46.

Ioſ.15.19. Iud.20. 1.Reg.3.& alibi. mites Simeonis, contigua deſerto magno, viginti milliaribus ab Hebron, vergens ad Auſtrum in regione Geraritica, à Gaza quatuor milliaribus diſtans. Nomen hoc accepit, quod ibi Abraham & Iſaac, cum Abimelec rege Geraræ fœdus iuramento ſanxerunt, ſiue quod ſeptem agnas Abimelec de manu Abrahæ ibi acceperit. Hic Abraham, Iſaac, & Iacob habitarunt multis diebus; vnde & vocatur oppidum Iſaac. *1.Reg. 8.* In hac Ioel & Abia, filij Samuelis Prophetæ, iudicabant populum Iſrael iniuſtè, & iniquè; eſtque terminus terræ Iſraelis ad Auſtrum. *Hier. quaeſt. in Gene. & in loc. Heb. & in Amos 5. & 8. VVilh. Tyr. 14. bell. 22. Brocard. item 7. Breid. eod. Frezell. Furi. c. 36.* Hieronymi tempore fuit grandis vicus, eratq; in ea poſitum præſidium Romanorum militum, eaq; ipſa prouincia paullo ante ſuam ætatem Salutaris dicta eſt; nunc autem Gibelina vocatur. cumq; diruta fuiſſet, Chriſtianorum tempore, qui loca ſancta recuperarunt, ab iis magno ſtudio reſtituta, poſito præſidio, & de communi conſilio tradita eſt fratribus domus Hoſpitalis, quæ eſt Hieroſolymis.

29.

Gene.21. 3.Reg.19. DESERTVM Berſabee; in quod abiit cum filio Iſmaele Agar ancilla Abrahę, ibiq; abiecit eum ſub arbore, vt ante diximus: fugit etiam huc Elias, ad minas & perſecutiones reginæ Iezabel.

30.

BESOR torrens: vltra hunc Dauid Amalecitas proſtrauit. 1. Reg. 30.

31.

BETH, in tribu Simeonis. Hieron. in loc. Hebr.

32.

BETHBERA I ciuitas. 1. Paral. 4.

33.

BETHELEA vicus Gazenſium, valdè populoſus, habensq; templa antiqua, ædificiaque pulcerrima, & maximè Pantheon in ciuitatis arce locatum, eminens ſuper omnem vicum. Hiſtor. Tripart. 6. cap. 28.

34.

BETHLEBAOTH ciuitas. Ioſ. 19.

35.

BETHMARCHABOTH ciuitas. Ioſ. 19. 1. Paral. 4.

36.

BETHPHALET, aliâs Bethphelet, ciuitas. Ioſ. 15. Eſd. 11.

37.

BETVL, & Bethularma, Hiero. Bathul & Bathuel, ciuitas. Ioſ. 19. 1. Paral. 4.

38.

BEZEDEL vicus, iuxta quem erat caſtellũ inexpugnabile cum turri. Ioſep. 3. bell. 1.

39.

BOLA. Hieron. in loc. Hebr.

40.

CESIL, aliâs Exul, ciuitas, quæ prius fuit tribus Iudæ. Ioſ. 15.

41.

DABIR, quæ & Iabir, vrbs valida & regia, prius Cariathſeima, & Cariathſepher, hoc eſt, ciuitas literarum dicta, ſeu Vniuerſitas & Academia Paleſtinæ. Regem huius occidit Ioſue, vrbem autem expugnauit Othoniel, frater, (vt alij dicunt) filius fratris Caleb iunior, interfectis in ea filijs Enacim gigantibus; ideoq; data eſt ei Axa filia Caleb in vxorem, cum terra irrigua ſuperius & inferius: Vrbs autem ipſa data eſt & attributa ſacerdotibus. Hieronymi tempore videtur Daéma dicta. *Ioſ.10. 11. 12. 13. 15. 21. Iudi. 1. 1. Paral. 6. Hieron. in loc. Hebr. Brocard. itin. 6. Breid. eod.*

42.

ELTHOLAD ciuitas. Ioſue 15. 19. quæ & Tholad. 1. Paral. 4.

43.

EREMMON, vicus Iudæorum prægrandis, in decimo ſexto ab Eleuteropoli milliario, contra meridiem in Daroma. Hieron. in loc. Hebr.

44.

ETAM, ciuitas, fortè villa. 1. Para. 4. Hiero. videtur Etha eſſe.

45.

ETHER, ſortis Simeonis. Hieron. in loc. Hebraic.

46.

GAZA, quæ & Gazara, interdum Gazera, Gazer, Gazaris, & hebraice Aza dicitur, vrbs magna, potens & celebris, vna ex quinque primarijs & ſatrapijs Philiſtinorum; diſtans à mari ſtadijs ſeptem; vt auctor eſt Breidenbach, duo Italica milliaria; terminus olim terræ Chananæorum, in qua erant ciuium millia multa, quod ex eo cõncere eſt, quoniam quo tempore Alexander Iudæorũ rex eam expugnauit, & ſenatus forte eo die conueniſſet, quingenti ſenatores in æde Apollinis contrucidati ſunt. Cepit vrbem hanc tribus Iuda, duce Caleb viro fortiſſimo; quam tenere tamen non potuit, quod Enacim, hoc eſt, gigantes fortiſſimi reſtitiſſent. Huius ambas portæ fores cum poſtibus & ſera Samſon media nocte abſtulit, & humeris impoſitas detulit in montem vicinum, qui reſpicit Hebron. Atque hic idem poſtea in hac vrbe captus; atq; in carcere coactus molere, cùm cru- *Gene.10. Deut.2. Ioſ.10.11.13.15. 1.Mac.13.16. Ioſeph.13. antiq.19. Iud.1.6.16. 1.Reg 6. 3.Reg.4. 4.Reg.18. Hieron. in loc. Hebr.*

R 3 [illegible] tis in-

ſis inſuper oculis, coram principibus Philiſtinorum luderet, apprehenſis duabus columnis, quas præmonſtrante puero contigerat, quibus ſcilicet tota illa domus, quæ & maxima & publica videtur fuiſſe, innitebatur: quo in loco cum inuocaſſet Deum, vt reſtitutis viribus pateretur ſeſe extremo hoc virtutis opere edito de inimicis ſuis vltionem ſumere, concuſſis fortiter columnis ſeſe ipſum, cum tribus hominum millibus, eadem ruina inuoluit & oppreſſit. Volunt autem quidam domum illam templum fuiſſe Dagon, idoli Philiſtinorum; cuius adhuc hodie ibi cernantur veſtigia & ruinæ. Sed quoniam iam olim Prophetæ huic vrbi extremum exitium minitabatur, fuit hoc, cum Alexander Magnus Dario Perſarum regi bellum feciſſet, ipſi vero Perſicum præfectum in vrbem admiſiſſent cum præſidio: ſtatim enim atque Tyrum expugnauit, obſeſſam Gazam, & poſt bimeſtrem obſidionem occupans, in ſempiternum vertit tumulum; vnde ob id & deſerta appellatur. Sed antiquæ ciuitatis locum vix fundamentorum præbent veſtigia; nam quæ nunc cernitur in alio loco pro illa quæ corruit, ædificata eſt.

Brocard. itin. 7. Breidenb. 29. Auguſt. Ioſeph. 11. antiq. 8. Act. 8.

Noua verò Gaza non longè à veteri ædificata, tempore Machabæorum, Ioſephi, & Hieronymi magnopere floruit, vt ex ipſa ciuium copiis exercitus, & quidem ſubitus educi potuerit. Et quidem Alexander Iannæus cum totum annum eam vrbem obſediſſet, Lyſimachus, Apollodori ſtrenuiſſimi ducis, qui ciuitatem tuebatur, frater, inuidia commotus, eo occiſo, introitum hoſti præbuit: atq; Alexander primum quidem pacificè ingreſſus, mox licentiam fecit militi in oppidanos ſæuiendi. trucidabantur igitur Gazenſes, non multi, vt qui plures etiam, quam ipſi eſſent, Iudæorum interficerēt: cum & deſolatas ædes incenderunt, ne præda potiri poſſet hoſtis: quidam etiam Saguntina rabie ſuiſmet manibus vxores & liberos interimerēt, ne ad ſeruitium & iniuriam abſtraherentur. Atque ita iugulatis omnibus, & vrbe diruta, Ieroſolymā rediit Alexander. Poſt ætate Cæſaris Auguſti, cum eum ſui Teſtamenti executorem nominaſſet, Herodes, quod eſſet vrbs hæc græcanici inſtituti, à regni Iudaici terminis ſeparauit, & Syriæ attribuit. Eſt verò vrbs, vt poſteriores autores ſcribunt, ampliſſima nunc, duplo maior Hieroſolyma, communiter Gazera, Syris Azan dicitur; ſita in via, quæ ducit in Aegyptum. Habuit turres, ciſternas &c. eſtq; ab ea vſque ad deſertum arenoſum planicies. iter hinc vſque ad montem Sinai, eſt duodecim, vel tredecim dierum. Cùm ſubeſſet Chriſtianis epiſcopum habuit ſuffraganeum; cùm eam vrbem propter Aſcalonitas vicinos magno ſtudio reſtituiſſent, & tandem fratribus militiæ templi dediſſent cuſtodiendam. Excitauerat autem Balduinus caſtrum prius, poſt à confluentibus eò hominibus, qualiſcunq; vrbs adiecta eſt, quam cùm Turcæ cepiſſent, ab ijs qui in ſuperiore præſidio erant, magna vi pulſi & profligati ſunt. Paſſus eſt hic mortem propter Chriſtianæ fidei profeſſionem Siluanus epiſcopus cum ſocijs vndequadraginta. Sed & etiamnum magna illius ciuitatis autoritas, & Syriæ vel prima, vel ſecunda eſt.

Hieron. in loc. Hebr. 1. Mach. 7. 9. 13. 14. 15. 16. & alibi. Ioſeph. 13. antiq. 19. Ioſeph. 17. antiq. 17. Brocard. itin. 7. Breid. eod. Vuilh. Tyr. 14. bel. 12. et 17. bell. 12. & 20. bel. 21. & alibi. Niceph. hiſt. Eccl. li. 7. ca. 16.

47.

GERARA, quæ & Geraris, & Vrbaal hebr. vrbs regia, metropolis terræ Palæſtinæ, terminus olim Chananæorum, ad plagam auſtralem in & peregrinatus fuit Abraham, natus Iſaac, ibidemq; viginti quinque annis cum Patre habitauit, atque ex hoc ipſo loco admodum adoleſcentulus iuit ad montem Moriam offerendus Deo, humilis & pia hoſtia. atq; hoc iter trium dierum eſt, autore Hieronymo. Ab hac Gerariti, ſeu Geraritica regio, cuius crebra apud Hieronymum mentio eſt. Vbi Paula intrauit Saræ cellulas, videns incunabula Iſaac, & veſtigia quercus Abrahæ. Monſtrabantur enim tum ibi ædiculæ propter miraculum partus, ea ætate parientis. Scriptura ſacra commemorat fuiſſe eam Geram, inter Cades & Sur, hoc eſt, duas ſolitudines; quarum vna Aegypto iungitur, ad quam populus trās fretum rubri maris aduenit: altera verò Cades vſque ad Saracenorum eremum extenditur. hæc Hieron. in loc. Hebraic.

1 Par. 14. 2. Par. 14. 26. Geneſ. 20. 20. 26. Geneſ. 22. & ibi. Hie. Hieron. in epit. Paulæ & alibi.

48.

TORRENS, & vallis Geraræ, Ioſephus Fauces vocat. Hoc loco habitauit Iſaac, diuerſoſq; fodit puteos, quorum nomina ſcriptura ſacra explicat; qui hodieque in Geraritica regione demonſtrantur.

Gene. 26. Hiero. ibid. & de loc. Hebr. Ioſeph. 1. antiq. 25.

49.

HARMA, ſiue Arma, quæ & Harama & Herma, & Horma, hoc eſt, anathema, prius dicta Sephat, Hieronymo Sephet. Hic cæſa eſt pars populi Iſraelitici ab Amalec & Cananæo, quem in Deuteronomio Amorrhæum ſcriptura vocat: cepitque vrbem hanc Ioſue, Rege illius interfecto; & huc vſq; perſecutus eſt quinque Reges. Horma autem dicta eſt, quod eam, occiſis Rege, populo, ad vnum omnibus anathemate condemnarunt. Fuit etiam Arma locus, ad quem ſpoliorum partem miſit Dauid. Ponitur a quibuſdam in Iuda.

Nu. 14. 21. Deut. 1. Ioſ. 10. 12. 15. 19. Iudic. 1. 1 Reg. 30. 1. Paral. Hieron. in loc. Hebr.

50.

CELLVLA S. Hilarionis. In hac ſolitudine, licet vaſta, terribili, & latrocinijs cruenta, inter mare & paludem S. Hilarion primum in tuguriolo, quod iunco & carice texerat, deinde in cellula, quæ vix ipſū caperet, plus quam quadraginta ſeptem annis vixit, ſacco tantùm membra coopertus, aut pelliceum habens ependytem, quem illi B. Antonius dederat, humi cubans, incredibili abſtinentia, ieiuniis, orationibus, laboribus, pectoris tunſionibus exeſus, vt vix oſſibus hærerent membra, varias dæmonum tentationes ſuperans, multiſq; clarens miraculis. Hiero. in vita Hilar.

1. IIM,

51.

IIM, aliàs Im, ciuitas. Ioſ.15.

52.

3.Reg.19 IVNIPERVS Eliæ, eſt in deſerto; diſtat à Berſabeē itinere vnius diei. Hîc Elias fugiēs à facie Iezabel, dormiuit ſub iunipero, petiuitq; animæ ſuæ vt moreretur, ſed aſtāte mox Angelo, allatum ab eo panem & aquā ſumpſit, & ambulauit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

53.

LACVS apud Aſcalona. Ioſephus 1. belli 10.

54.

LEBAOTH, Hieronymo fortè Labaoth, ciuitas. Ioſ.15.

55.

LEBHEM, villa, vbi eſt puteus, de quo dicunt B. Mariam Virginem cum puero Ieſu, & Ioſeph, cùm in Aegyptum fugerent, aquam hauſiſſe, ibiq; pernoctaſſe. Breidenbac. d.10. Septembr.

56.

Hieron. in epi. Paulæ, & in vita Hilarion. Hiſt. Trip. li.6.cap.4. Niceph.10. hiſt.cap.4. MAIOMA, & Maionia, emporium & portus Gazæ, diſtans ab ea viginti ſtadijs, cùm Chriſtianis eſſet plena, meruit à Cōſtantino dignitatem & priuilegia ciuitatis, & de filij nomine Conſtantia eſt appellata: Iniuſtū enim arbitratus eſt Conſtantinus, vt quæ erat Chriſti cultrix, ſubdita eſſet Gazæis idololatris. Poſtea imperante Iuliano apoſtata, litem Gazei Conſtantienſibus intulerunt; quo iudice Conſtantia rurſum Gazæis ſubiecta eſt, & ſublato priori nomine Gaza maritima nuncupata.

57.

MEDEMENA, quæ aliâs Berſabe dicitur, vt Benedictus annotat, ciuitas. Ioſu. 15. meminit etiam huius Iſaias 10.

58.

MENOIS, oppidum iuxta ciuitatem Gazam. Hieron. in loc. Hebr.

59.

MOLADA ciuitas. Ioſu. 15. 19. 1. Paralipomen. 4.

60.

MOLATHI, patria Hadrielis Molathitæ. 1. Reg. 18. 2. Reg. 21.

61.

PVTEVS Iudicij, vſq; in præſentem diem in regione Geraritica. Vocatur autem villa Berdan nomine, quod latinè dicitur puteus Iudicij. Hieron. in loc. Hebr.

62.

RAPHIA, vel Raphace, vrbs magna & maritima; vbi Philopator Antiochum magnum debellauit, cæpitq;, & poſſedit hanc Alexander Iannæus. Ioſeph.13. ant.19.21. & 14. ant. 10. & alibi.

63.

REMMON ciuitas, prius Iudæ, poſt Simeonis; nunc vicus eſt, contra Aquilonem iuxta Aeliam, in decimoquinto eius miliario. Hieron. in loc. Hebr. Ioſ.15.19. 1. Para. 4. 2. Eſar.11.

64.

RHINOCORVRA, quæ & Rhinocolura, vrbs Aegypti olim, poſtea Iudæorum. Sciendum eſt vocabulum hoc apud Hebręos non haberi, ſed ſeptuaginta interpretes pro torrente Aegypti propter notitiam loci, Rhinocoruram tranſtulerunt. Huius vrbis ſępe meminit Ioſephus. cuius incolæ ætate Hieronymi lingua Chananitide, hoc eſt, Syra loquebantur. Ioſeph.13. antiq.21. & alibi. Hieron in loc. Hebr. & alibi.

65.

SAARIM, ciuitas in tribu Iuda; in qua habitarunt poſteri Simeonis. Ioſu. 15. 1. Paralipom. 4.

66.

SABEE ciuitas. Ioſ. 19.

67.

MONS Samſon. In hunc montem portauit Samſon portas Gazæ. Iud. 16.

68.

SAROHEN ciuitas. Ioſ.19.

69.

SELIM ciuitas. Ioſ.15.

70.

SENSENNA, aliâs Senſema, ciuitas. Ioſu.15.

71.

SICELEG, & Sicelech, vrbs aſſignata prius tribui Iudæ, poſtea Simeonis, ſed poſſeſſa à Philiſtæis; quam rex Achis donauit Dauidi, qui in ea ſedit & habitauit totum annum & menſes quatuor; atq; exinde permanſit tribus Iudæ: ſed cum aliquando Dauide abſente vrbem hanc Amalecitæ cepiſſent, diripuiſſent, incendiſſent, & prædam omnem abegiſſent, perſecutus eſt eos Dauid vltra torrentem Beſor, & nihil minus metuentes de repente adortus, occidit omnes, prædamque reduxit. Ioſ. 15. 19. 1. Reg. 27. 30. 2. Reg. 1. 4. 1. Para. 4. 12.

72. TABA-

72.

TABATHA, vicus, in quo natus eſt Hilarion eremita. Hieron. in vita Hilarion. diſtat à Gaza quinq; miliaribus.

73.

THALCA, in tribu Simeon. Hierony. in loc. Hebr.

74.

THOCEN ciuitas. 1. Paral. 4.

75.

PVTEVS Viuentis & Videntis; apud quẽ Iſaac habitauit; & demonſtrabatur adhuc tempore Hieronymi, quemadmodum & alij multi putei Abrahæ & Iſaac, quorum mentionem facit Scriptura. Hieron. in loc. Hebr.

Z.

Tribus Zabulon.

I.

ZABVLON, Hebraicè Zebulun, decimus filius Iacob
Geneſ. 30. ex Lia vxore eius prognatus, tantoperè ſemen Abrahæ multiplicauit, vt de eius
Num. 1. ſamilia iuxta montem Sinai recenſiti & inuenti ſint viri bello apti à viceſimo anno & ſupra, quinquaginta ſeptem millia & quadringenti, abſque paruulis & mulieribus Quorum filij, viri
Num. 26. bellatores ſexaginta millia & quingenti, parentibus in deſerto mortuis, terram à Deo
Ioſ. 19. promiſſam ingreſſi ſunt. ac miſſa cum alijs tribubus ſorte, habitauerunt citra Iordanem in
Ioſeph. 5. fertili Galilææ regione. quæ longitudine ten-
antiq. 3. dit à lacu Genezareth, vſque ad littus maris
Brocard. magni, quod iuxta montem Carmelum eſt.
stin 7. Latitudine verò à monte Tabor verſus Sep-
Geneſ. 49. tentrionem quinq; occupat miliaria.
Deut. 33.

Loci tribus Zabulon.

2.

AFFAREA, Hieronymi ætate villa erat in ſexto miliario vrbis Legionis contra Septentrionem. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

3.

AMTHAR, aliàs Amphar, Hieronymo Amathar, formoſa ciuitas in Orientali plaga tribus Zabulon. quæ, vt & cæteræ infra ſcriptæ ciuitates, nonnullas ſub ſe habebat villas. Ioſu. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

4.

ANATHON, ſiue Hanathon, aliàs Nathon, ciuitas in Aquilonari parte tribus Zabulon. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

5.

ANVA, Hieronymo vrbs aut pagus in tribu Zabulon. Hieronym. de loc. Hebr. lit. A.

6.

ARABA, villa in planicie ſita, in finibus Diocæſareæ, quæ olim Saphorine, ſiue Sephoris, dicebatur. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A.

7.

ARBEL, vicus in campo prægrandi, diſtans ab oppido Legionis millibus nouem. Hieronym. de loc. Heb. lit. A. Strabo lib. 16. Bened. in indice, dictione Arbel.

8.

ASAMON, ſiue Aſachron, celſus & cauernoſus Galileę mons eſt, vndique medius, contra Sephorim ſitus. In quem cum multi Iudæorum, qui ſeditionibus & latrocinijs operam dabant, receſſiſſent, à Romanis acerrimè oppugnati, ducentis Romanorum cæſis, amplius quàm duo ſeditioſorum millia trucidati ſunt. Ioſeph. 2. bell. 23. Merca.

9.

ASOCHIS, aliàs Aſochitos, Galilææ oppidum in magno campo ſitum, non longè à Sephori diſtans. Quod Aegypti Rex Pto- Ioſeph. 13.
lomæus cognomento Lathyrus ex impro- antiq. 14.
uiſo adortus, ſabbato vi capiens, multos hoſti- & 1. bel. 3.
um peremit, & præter magnam aliarum rerũ prædam, circiter decem captiuorum millia abduxit.

Hic Ioſephus hiſtoricus, cùm Galilææ Præ- Ioſeph. in
fectum ageret, ob aduerſa quędam mœſtus & vita ſua.
& turbatus, mirabili ſomnio noctu conſolatus eſt.

10.

ATHALIM, ciuitas in terra Zabulon, de qua, vt Hieronymus teſtatur, fuit Aialon ſiue Elon, qui iudicauit populum Iſrael. Iud. 12. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

11.

AZANOTH, Hieronymi tempore vicus erat in campeſtribus, ad regionem Diocæſareæ pertinens. Hieronym. de loc. Hebr. lit. A.

12.

BACCADES, vulgò Buccahel, peramænus admodum locus eſt, in finibus Zabulon, in ſummis montium, aquis irriguus, & fructiferarum arborum frequentia conſitus. Cuius habitatores cum frequentes eſſent, & armis ſuperbi, vicinorum agros rapinis, latrocinijs, & homicidijs infeſtabant, & ſuburbana finitima ſibi faciebant tributaria. Quã inſolentiam Hieroſolymorum Rex Balduinus quartus non ferens, locum hunc ſubitò & vi occupauit;

pauit, & quotquot fugam non arripuerant, neci dedit. Tyr.21.bell.ſacr.26.

13.

Broc.iti.5. Breid.ibid. Iudit.9.

BELMA, aliâs Helma, poſtea Abelina dicta, villa quondam grandis, in alto & firmo loco ſita. Hanc Holofernes contra Bethuliam ducens exercitum, tranſijt. Teſtatur etiamnum multę marmoreę columnę, & magnæ ruinæ eam fuiſſe olim glorioſam.

14.

BERSABE, aliâs Berſabee, & Berſobe, ciuitas, quę terminus eſt ſuperioris Galilęę, & initium inferioris Galilęę. Quam Ioſephus, quod locus oportunus eſſet, aduerſus Romanos validiori muro muniuit, ac frumento armisque inſtruxit. Ioſeph.2.bel.25. & 3. bel. 2. & in vita ſua.

15.

BETHAGON, locus in quo duæ tribus, Zabulon & Iſſachar, habent confinia. Hieron. de loc. Hebr. lit. B.

16.

Ioſ 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. B et in Mich.5.& in Matt.2. Iud.12. Bened.in dict. Bethleem. Ioſeph.5. antiq.12.

BETHLEEM, Galilææ ciuitas in tribu Zabulō, ad cuius diſtinctionē altera eiuſdem nominis ciuitas, quæ in tribu Iuda ſita eſt, appellatur Bethleem Iudæ. Ex hac quidam fuiſſe putant Abeſſan Iſraelitici populi Iudicem: quem tamen Ioſephus teſtatur ex Bethleem oppido tribus Iudæ natum fuiſſe.

17.

BETHMAVS, vicus diſſitus quatuor ſtadijs à Tiberiade verſus Sephoritarum vrbem, in quo Ioſephus cum Tiberiēſium ſenatu ac primoribus ad ſe accerſitis, colloquium habuit. Ioſeph. in vita ſua.

18.

Hieron. de loc. Hebr. lit. B. Brocard. iti.4.& 5. Breid.ibid. Ioſeph.18. antiq.3. Luca 9. Sal.tom.9. cap.4.

BETHSAIDA, clara Galilææ ciuitas, quæ inter decem principales Decapolis regionis ciuitates recēſetur. Sita eſt iuxta viam quæ è Syria in Aegyptū ducit, in angulo maris Galilææ, vbi ſe mare ab Aquilone flectit contra Auſtrum. Habebat tamen ſub ditione ſua etiam vicum & deſertum, quæ vltra idem mare iacent. Contra Orientē diſtat à ciuitate Neptalim, & verſus Septentrionem à caſtro Magdalo tribus miliaribus. A Septentrione verò non procul Capharnaum fons eſt, è quo riu⁹ quōdam profluebat, qui ciuitatem irrigabat. Ex hac ciuitate orti ſunt SS. Apoſtoli Petrus, Andreas, & Philippus: vt & in Euangelio Ciuitas Andreæ & Petri appelletur. *Ioan.1.12.*

Matt.8. Marc.1. Luca 4.

Veriſimile eſt in hac ciuitate fuiſſe domū Petri & Andreæ, quam Chriſtus ingreſſus, ſocrū Petri in lecto decumbentem, grauiterq; frebricitantem manu apprehendiſſe, ac dicto ſanaſſe Euangeliſtæ deſcribunt. Vbi quoq; poſt Solis occaſum oblatos ſibi ante ianuam multos malè habentes, ac varijs morbis afflictos, atq; à dæmonijs vexatos curauerit. Narrat Nicephorus, Helenam Conſtantini Imperatoris matrem ex hac Petri domo, pulchrum D. Petro conſtituiſſe templum. at malè, mea quidē ſententia, id in ciuitate Tiberiade fuiſſe opinatur, cum nuſquā in Euangelio legamus Chriſtum vnquam Tiberiadi fuiſſe. Sed vt eò reuertamur, vnde digreſſi ſumus, hîc etiā Chriſtus cæco cuidam in oculos expuens, impoſitis manibus viſum reſtituit, prius quidē imperfectum, poſtea autem perfectum. Deniq; quamplurima in hac ciuitate fecit miracula. Per quæ cùm Bethſaidēſes, vt & Corozoaimitæ, ad agendam ſcelerum pœnitentiam non fuiſſent commoti, huiuſmodi tandem verbis ipſorum pertinaciæ exprobrauit; Væ tibi Corozaim, vę tibi Bethſaida, ait: Quoniā ſi in Tyro & Sidóne factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in ſacco & cinere pœnitentiam egiſſent. Attamen dico vobis: Tyro & Sidóni tolerabilius erit in iudicio, quam vobis. Scienti enim bonum, & non facienti, grauior debetur pœna, quam ignoranti. Ob hanc culpam etiam in præsēti ſæculo Bethſaidenſes, vti Corozoamitæ, Dei vltionē experti videntur. Nam cùm ciuitas hæc olim floruerit, & ædibus frequens fuerit, nunc ita deſerta iacet, vt vix ſex habeat domos.

Niceph. 8. hiſt eccl.30. Marc.8. Marc 6. Matth. 11. Luca 10.

19.

Iudit.6.7.15. Brocard. iti.4.& 5. Breid.ibid. Fret. pa.9. Sal.tom.9. cap.9. Iudit.7.13. 14.&c.

BETHVLIA, Galilææ inclyta vrbs eſt, ſita inter montana in pulchro, munito, & alto monte, fontibus abundante, qui per totā ferè cernitur Galilæam. Diſtat autem à Dothain verſus Meridiē, miliario vno; à Belma ſeu Abelina contra Orientem, paulo plus miliario; ab vrbe Tiberiade verſus Eurū, duobus, à caſtro verò Magdalo contra Africum, tribus miliaribus. Hanc vrbem quondā obſedit Holofernes dux Regis Aſſyriorum cum exercitu 120. millium peditum, & 22. milliū equitum. Quem ebrietate ſopitum Iudith vidua capite obtrūcauit. quod mox vbi ex muro Bethuliæ ſuſpenſū fuit, Aſſyrij oēs à Bethulienſibus fuſi ſunt, atq; fugati. Extat etiamnū in monte hoc quoddam caſtellum, & multa pulchra ædificia, pluri mæq; vrbis ruinæ. ſicuti etiam in cāpo verſus Dothain, caſtrorum Holofernis ad huc veſtigia quædam reſtare ſcribuntur.

Brocar. & Breid. vbi ſupra. Bened. in Iudit. 6.

20.

HIC Achior Ammonitarū dux, iuſſu Holofernis manibus & pedibus ad arborem ligatus fuit. Iudit.6.

21.

BVRIA, vrbs ſub monte quodā iuxta montem Tabor & ciuitatem Naim in frugiſero ſolo ſita. quam Turci vna cū turri, quæ ſuburbio præerat, expugnauerunt, multisq; incolarum, qui oēs Chriſtiani erant, occiſis, quingentos cum præda captiuos abduxerunt. Ty. 22.bel.ſacr.14.

22.

CADVMIM, ſiue Cadumin, Hebr. Cedumim, Hierony. Cadomi torrens eſt, iuxta quem Barac & Debora contra Siſaram bellum geſſerunt; in quo multi ex hoſtibus torrente ſubmerſi ſunt. Iud.5. Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

S 23.CA-

23.

CANA, aliâs Chana, Galilææ ciuitas eſt, quæ ob id in Euangelica hiſtoria Cana Galilææ; ac teſte Hieronymo, Cana minor vocitatur, ad diſtinctionem Canæ maioris, quæ eſt in tribu Aſer. Sita eſt à Ptolemaide verſus Eurum, quarto miliario, ab vrbe Sephori verſus Corum, tertio; & à villa Rama verſus Septentrionem, ſecundo. Ab Aquilone autem montem habet altum & rotundum, in cuius decliuo à latere ædificata eſt. Porrò cõtra Auſtrum, amplum, fertilem, & amœnũ campum habet, qui vallis Carmelon appellatur.

Hieron. de loc. Heb. lit. C. Brocard. itin. 5. Breid. ibid. Fretel. p. 9.

Ex hac ciuitate fuerunt D. Simon Apoſtolus, & Nathanaël verus Iſraëlita Saluatoris teſtimonio comprobatus. Hîc Dominus noſter in nuptijs Ioannis, vt vulgò cenſent, vt autem Nicephorus ſcribit, in nuptijs Simonis Cananæi, initium fecit miraculorum, aquam conuertẽs in vinum. Quo loco poſtea Helena Imperatrix ſacram ædem ædificauit. Hîc etiam Saluator noſter à Regulo rogatus pro filio ipſius, qui Capharnai animam agebat, verbo filium eius à febri, & patrem ab incredulitate liberauit. Adhuc Hieronymi ętate Cana hęc, oppidum erat. Triclinium autem, in quo nuptiæ celebratæ, & locus vbi ſex hydriæ ſteterunt, in noſtra vſq; tempora oſtẽdi ſcribitur. Saligniacus verò ea ſe vidiſſe ait.

Matth. 10. Marc. 3. Ioan. 1. 21. Ioan. 2. Niceph. 8. hiſ. ecc. 30. Ioan. 4. Hieron. vbi ſupra. Brev. iti. 5. Sal. tom. 9. cap. 9.

24.

CANAN, locus inter duo flumina, qui à Tiberiade vix quatuor diſtat miliaribus. In quo Saladinus Syriæ Rex contra Chriſtianos caſtrametatus fuit. Tyr. 22. bel. ſac. 16.

25.

CAPHARATH, oppidum in Galilæa, nõ procul, vt videtur, à Iotapata ſitum, ꝙ Ioſep. contra Rom. muniuit. Ioſe. in vita ſua.

26.

CARMELON, ſiue Carmeleon vallis. Pulcherrima, fertilis, & peramœna conuallis eſt, à vicino monte Carmelo nomẽ habens. Hæc ab Auſtro monte includitur, qui à villa Rama vſque Nazaret pertingit. Contra Septentrionem autem, vſq; Canam Galilææ; verſus Orientem verò vſque Sephorim protenditur.

Ioſeph. 5. antiq. 3. Brocard. itin. 5. Breid. ibi.

27.

CARTHA, aliâs Carta, & Charta, ciuitas, quæ de Zabulonia tribu cum ſuburbanis ſuis, Leuitis data eſt. Ioſ. 21. cap. Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

28.

CASTELLETVM, locus iuxta Tiberiadẽ ſecus mare Galilææ. vbi quondã Chriſtianorum copiæ coactæ ſunt. Ty. 22. bel. ſa. 22.

29.

CASTRVM Roberti. cuius mentionem facit Vitriac. cap. 94.

30.

CATETH, aliâs Cathetheth, ciuitas in terminis tribus Zabulon. Ioſ. 19.

31.

CETHRON, quæ aliâs Cetron, Citron, & Tethron ſcribitur, munita vrbs in tribu Zabulon. cuius priſtinos habitatores Zabulonitæ in principio expellere non potuerunt, ſed ad tempus ſub tributo ſecũ habitare permiſerunt. Iud. 1. Hiero. de loc. Heb. lit. C.

32.

CHESELETHTABOR, ſiue Ceſeleththabor, Hebræis Chiſlothtabor, Hieronymo Chaſſelatabor & Chaſelath iuxta Tabor; ciuitas eſt in tribu Zabulon, quæ eiuſdẽ tribus terminus erat. ſita in campeſtribus ad radicẽ montis Tabor, in octauo lapide ſiue miliario Diocæſareæ ad Orientem reſpiciens. Hieronymi autem æuo villula tantùm erat, ac Chaſalus appellabatur.

Ioſ. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Achſap. & dict. Achaſeluth. & lit. C. dict. Chaſſelatabor. et dict. Chaſeleth.

33.

CIMANA, ætate Hieronymi vicus erat in campo latiſſimo ſex milibus ab vrbe Legione ad Septentrionalem plagam pergentibus Ptolemaidem. Hiero. de loc. Heb. lit. C.

34.

CISON torrens, qui aliâs Cyſon, Ciſſon, Hebraicè autem Chiſon dicitur, ex pede montis Tabor ſcaturit. moxq; tumore quodã ſeparatus, in riuos duos diuiditur. quorũ minor curſum ad Solis ortum agit. ac multis aquis pluuialibus, quæ de montibus Tabor & Hermon defluunt, in ſe receptis, iuxta caſtrũ Bellifort, non longè à ciuitate Bethſan in mare Galilææ mergitur. Maior verò ad occaſum Solis fluens, oppidum Naim alluit, & mediã planiciem campi latiſſimi perlabens, nõnullis alijs augetur riuis. quorum alii de mõte Ephraim, alij de locis Samariæ ꝓpinquis, alij de cãpo magno Mageddo & Eſdrelon colliguntur. ac tandem iuxta Carmeli radices, à ciuitate Caipha contra Septentrionem, vno; à Ptolemaide autem verſus Meridiem, tertio miliario, ſe in mare magnum exonerat.

Iud. 4. 5. Pſal. 82. 3. Reg. 18. Hiero. to. 1. epiſt. 27. ad Euſtoch. et de lo. Heb. lit. C. Broc. itin. 5. & 6. Breid. ibi. Nig. geog. Aſ. com. 4. Bened. in Iud. 4.

35.

HIC iuxta torrentem Ciſon minorem, qui verſus Oriẽtem fluit, Debora & Barac dimicauerunt contra Siſaram ducem exercitus Iabin Regis Aſor. & ibid. innumerabiles eius copias proſtrauerunt, fugientesq; vſq; Mageddo perſecuti ſunt. In qua quidẽ pugna multi Cananęorum in torrente ſubmerſi ſunt. vnde in libro Iudicũ Torrens Ciſon traxit cadauera eorum. Ceterũ ipſe Siſara fuga elapſus, dũ ſe in tabernaculo Aber Cinæi ſaluare cupit, ab illius vxore callidè interfectus eſt.

Iud. 4. Pſal. 82. Broc. iti. 5. Brei. iti. 6. Frete. p. 10. Iud. 5.

36.

CISTERNA vetus, aqua carens, quę non procul à Dothain, in campo iuxta viam ꝙ in Aegyptum ducit, etiamnũ ab incolis oſtenditur; in quam Patriarcha Ioſeph à fratribus tuni-

Geneſ. 37. Broc. iti. 4. Breid. ibid.

tunica talari & polymita nudatus, cauto conſilio fratris ſui Rubē proiectus fuit, vt ipſū eriperet de manibus eorum, ne ab eis occideretur.

37.

DABIRA, villula Iudæorum in monte Tabor, regionis ad Diocæſaream pertinentis. Hieron. in loc. Hebr.

38.

DAMNA ciuitas Leuitarum. Ioſ. 21

39.

In lo. Heb. DEBBASETH, aliàs Dabbaſeth, Hieronymo Daſbath, ciuitas. Ioſ. 19.

40.

Brocard. num. 4. Breidenb. ibid. DOTHAIN, aliàs Dothaim, Dotaim, Dotham, Dothan & Dotha, oppidum vinetis, oliuetis & ficetis valde amœnum: quod à Monte Bethuli milliario vno in terra campeſtri poſitum, vtrinque montibus non multum altis cingitur. Ager eius qui idem cum oppido nomen ſortitur, fontibus irriguus eſt, alendisq; pecoribus aptiſſimus; vbi Ioſeph *Gene. 37.* fratres ſuos pecora paſcentes inuenit. In hac ciuitate Eliſæus à Syris obſeſſus, eos omnes *4. Reg. 6.* excæcauit, ac excæcatos in Samariam deduxit, *Fret. pa. 9.* quæ contra meridionalem plagam duodecimo miliario inde diſtat. *Hieron. in loc. Hebr. lit. D.*

41.

Ioſeph. 18. antiq. 3. in vita ſua. 2. bel. cap. 26. & 4. bel. cap. 1. EMMAVS, ſiue Ammaus, vicus non longe à ciuitate Tiberiade: vbi ſunt aquæ calidæ, ſanandis corporum vitiis idoneæ, quas Ioſephus etiam aquas Tibérienſes nominat. Hic Veſpaſianus pro Tiberiade caſtra poſuit.

42.

ENABRIS manſio, à Tiberiade triginta ſtadijs diſtans, vbi Veſpaſianus caſtrametatus fuit. Ioſeph. 3. bell. 16.

43

Vvil. Hero. 1. bel. cont. 6. & 7. & 2. bel. contin. 2. ETHIM, vicus aquationi oportunus; vbi Salahadinus anno 1187. Chriſtianorum exercitum contriuit. Vitriac. cap. 94.

44.

Iudit. 7. Nig. geog. Aſ. com. 4. FONS Bethuliæ, qui in valle ad auſtrum ciuitatis Bethuliæ ex montibus emanat, paulatimq; in fluuiolum creſcens, ab auſtrali latere caſtelli Magdali, in mare Galilææ influit. Ad hunc fontem Iudith noctibus exibat, ac ſe Iudæorum more ante orationem *Iud. 12. 13.* lauabat, orans ibidem Dominum Deum Iſrael, vt ad populi ſui liberationem viam ſuam dirigeret.

45.

Vitri c. 94. Tyr. 20. bel. 27. & 22. bel. 15. 16. 24. 25. 26. 27. FONS Sephoritanus, fons celeberrimus eſt, prope ciuitatem Sephorim, verſus Nazareth ſitus, vbi propter herbarum ac aquarum copiam Hieroſolymitani reges exercitum cogere ſolebant. *Vvil. Hero. 1. bel. cōt. 2.*

46.

FROBELETH vicus, cuius meminit VVil. Tyr. 22. bel. 16. & 26. cap.

47.

GABA, vna præcipuarum Galilææ vrbium, nō procul à Ptolomaide, atq; Beſara *Ioſeph. 2. bell. 19. 3. bel. 2. in vita ſua.* oppido, a quo vigeſimo ſtadio abeſt, monti Carmelo coniungitur. Huc equites ab Herode demiſſi, coloni deducebantur, vnde & ciuitas equitum appellatur: ciues verò a Ioſepho mōdò Gabenſes, modò Gabareni & Gabaritæ vocantur.

48.

GABARA, ciuitas in campo ſita, quadraginta ſtadijs à Iotapa. Ioſeph. in vita ſua.

49.

GABATHA, villa in finibus Diocæſareæ, iuxta grandem campum Legionis. Hier. in loc. Hebr. lit. G.

50.

MARE Galilææ, ſic dictum ab adiacente prouincia, aliàs mare Cenereth, Cene- *Num. 34. Deut. 3. Ioſ. 11. 12. 13. 19. Iſai. 9. Ioan. 6. 21. Luca 5. Hieron in loc. Hebr. lit. C. Ortelius in Synon. 1. Macb. 11. Ioſeph. 5. antiq. 1. Nige. geog. Aſ. com. 4. Vitr. c. 53. Egeſip. de excid. Hieron. ſ. lib. 5 cap. 26. Plin. nat. hiſt. lib. 5. cap. 15. Bened. in 13. cap. Ioſ. Ioſeph. & Egeſip. loc. cit. & 5. bell. 4.* roth, Chenereth, Chinereth, Chennereth & Tiberiadis à ciuitate Tiberiade (quam ferunt illis primùm nominibus fuiſſe appellatam) nec non à terra continente ſtagnum Geneſareth, atq; lacus & aqua Geneſar ac Geneſarites nuncupatur. Nunc Tabariæ ab accolis vocari notat Niger, cui aſſentitur Vitriacus. Ioſepho 3. bell. 18. cap. quadraginta ſtadijs in latitudine, centumq; in longitudine patet. Egeſippo verò longius extenditur, & Plinio etiam latius, alijq; aliam menſuram aſſignant. Toto autem ambitu ſuo viginti millia paſſuum complecti ſcribit Niger. Aqua eius dulcis, fœcunda atque potabilis eſt; ſiquidem nec paluſtris vliginis craſſum aliquid aut turbidum recipit, quia ab arenoſo vndiq; littore circūuenitur, ac præter hoc fluuio & fonte lenior eſt, frigidior tamen paludis æquore, eò quod non in ſtagni morem ſternitur, ſed per diffuſiora lacus ſpatia, frequentius auris ſpirantibus agitatur. Varia autem ſunt in eo piſcium genera, ab alterius loci piſcibus tam ſpecie quàm ſapore diſcreta: mediuſque Iordane fluuio ſecatur, vt notauimus cum de Iordane ageremus. Oppidis amœnis & celeberrimis circunſeptū eſt, Capharnao, Tiberiade, Bethſaida, Bethſan, Gadara, Tarichee, Chorozaim, & plerisq; alijs. Siluas etiam, nonnullis in locis, ad auroram præſertim, finitimas habet. In nouo teſtamento cùm nauigatione Domini, tùm vocatione & piſcatione Apoſtolorū, alijsq; miraculis valde celebratur. Hic dum Apoſtoli iubente Domino in dexteram nauigij rete miſerunt, 153. magnos ceperunt piſces, quo numero (vt qui omnium piſcium *Ioan. 21.* genera cōplectitur, ſicut teſtantur qui de ani-

Vide Hier. in 47. cap. Ezech.

mantium naturis ac proprietate ſcripſerunt) ſignificatum fuit; pro Apoſtolicam prædicationem nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, & omne hominum genus, de mari huius ſeculi extrahendum ad ſalutem.

51.

HIC Ieſus cùm turbæ irruerent in eum, vt audirent verbum Dei: aſcendens in vnã nauim, quæ erat Simônis, rogauit eum a terra reducere puſillum; & ſedens docuit de nauicula turbas. Ibidem etiam, aut non procul inde facta videtur illa ex nauicula concio, cuius meminit Matth. 13. Marc. 4. & Luc. 8.

52.

HIC Petrus in verbo Domini laxans rete, tam copioſam concluſit piſcium multitudinem, vt rete rumperetur. Luc. 5.

53.

HIC Petrus ambulauit ſuper mare; cumq; dubitans mergeretur, dextera Chriſti ſaluatus eſt. Matt. 14.

54.

GARISIMA, vbi Ioſephus caſtra poſuit, 20. ſtadiorum interuallo procul à Sepphori. Ioſep. in vita ſua paulo ante finem.

55.

Matth. 14. Marc. 6. Ioſeph. 3. bel. 18. Egeſi. li. 3. excid. Hie. cap. 26. Liran. in Matth. 8.

TERRA Geneſar, quæ & Græcè Genezareth. Regio eſt, natura, vbertate ſimul & & pulcritudine tam admirabilis, vt naturæ magnificentiam hanc eſſe quis dixerit. Eius tanta temperies, vt omnium quæ terra profert conueniat diuerſitati. Illic & quæ frigore aluntur ſeſe multipliciter effundunt, & quæ æſtu fouentur, nullumq; pro vbertate ſua negat arbuſtum.

56.

Ioſ. 19. Hiero. in proœmio in Ionam. 4. Reg. 14.

GETHEFER Getepher, Getacopher, aliâs Geth quæ eſt in Opher ſiue Ofer aut Epher, haud grandis eſt viculus in ſecundo Sephorim milliario euntibus Tiberiadem: vbi natus & ſepultus eſt Ionas Propheta, cuius ſepulcrum tempore Hieronymi adhuc ibi oſtendebatur. Quod autem additur quæ eſt in Opher, ad diſtinctionem aliarum Geth vrbiũ pertinet, ait Hierony. quæ iuxta Etropolim & Dioſpolim hodie quoq; monſtrantur. Eſt autẽ Opher ciuitas regia, cuius fit mentio Ioſ. 12.

Hieron. in loc. Hebr. lit. G. vbi bis facit huius loci mẽtionem.

57.

HOMONAEA locus iuxta Tiberiadem. Ioſep. in vita ſua.

58.

IAFIE, ſiue Iaphie, aliâs Iaſie, ciuitas; Ioſue 19. quam fortè Hieronymus intelligit cùm ait: Iaſchie in tribu Zabulon: nunc vſq; Ioppe vocatur, aſcenſus Iapho. in locis Heb. lit. I.

59.

IAPHA Galilææ oppidum Iotapatæ finitimum, contra expugnationem munitiſſimum. Nam præter naturam qua tutum erat, etiam duplici muro cingebatur: expugnatũ tamen à Tito, interemptis in ciuitate, & quidem in primo congreſſu XV. millibus: captis autem 2130.

Ioſeph. 2. bell. 25. & 3. bel. 11. ac in vita ſua.

60.

IANVA, villa in tertio miliario Legionis, contra meridiem. Hieronym. in loc. Hebr. lit. I.

61.

IECONAM, aliâs Iacanam, Iachanam, Iechonnam, Iecnal, Iecnam, Iecona, Hieronymo Iethonam, Hebraice Iochneham. potens Carmeli vrbs, quam Ioſue rege illius interfecto cepit, ac Leuitis attribuit.

Ioſ. 12. 19. 21. Hieron. in loc. Heb. lit. I.

62.

IEDABA, quæ & Iedala, ciuitas. Ioſ. 19. fortaſſis eadem cum Iadela Hieronymi in loc. Hebraic. lit. I.

63.

IEPTAEL, ſiue Iephtaël, torrens & vallis. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Heb. lit. I.

64.

IOTAPATA, aliâs Ionitera & Iacopata, quibusdam Ionapa ac Ioſapata, ciuitas Decapoleos omnium Galilææ ciuitatum tutiſſima. Etenim paulominus tota rupes eſt, ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immenſis præceps, vt earum altitudinem oculis deprehendere cupientiũ, aſpectus ante deficiat. Ab vna verò tantùm Boreæ parte adiri poteſt, vbi per tranſuerſum latus deſinentis mõtis ędificata eſt: quod quidem ipſum Ioſephus Hiſtoriographus, cùm ex decreto ciuitatis Hieroſolymitanæ in Galilæam dux miſſus eſſet, ac vtrique Galilææ præfectus, muro ciuitatis fuit amplexus, quò inacceſſa eſſent hoſtibus ſuperiora cacumina. Alijs verò circum montibus tecta, priuſquam in eam perueniretur à nullo poterat conſpici. Poſt longam ac difficilem oppugnationem, ac multas vtrinq; acceptas clades, dolo tandem à Veſpaſiano expugnata eſt. Iotapatenorum quidem quadraginta millia connumerata ſunt excidij tempore ex pugnis mortuorum: mille verò ducenti, ac ipſe Ioſephus capti.

Ioſeph. 3. bell. 25. & 3. bel. 4. 7. 8. 9. 10. 13. 14. 5. bell. 12. 6. bel. 15. in vita ſua. Egeſip. 3. excid. Hieroſo 9. Brocard. lit. 4. & 5. Bredẽ. ibid.

65.

LEGIO vrbs Epiſcopalis, ſita ad Orientalem plagam montis Tabor, Hieronymo valde celebris: ab ea enim tanquam à notiori pleraſq; aliorum locorum ſumit dimenſiones. Hieronym. in loc. Hebraic. lit. A. B. G. I. N. T.

Vrſib. Tyr. 14. bel. 12.

66. MAG-

66.

Brocard. itin. 4. Breidenb. itin. 4. Niceph. hiſt. eccl. lib. 6. 30. Niger. l. 3. geogr. Aſ. pag. 509. Ioſeph. in vita ſua pag. 538. Hier. to. 1. epiſt. 16. ad Principiã. & to. 3. ad eandem in explanat. Pſa. 44. et ad Hedib. quaſt. 4.

MAGDALVM, Mariæ Magdalenæ caſtrum, vbi & nata ac ſanata eſt. cuius domum etiamnum ibi videri ait Breidenb. Situm eſt in littore maris Galilææ, & ab Aquilone atque Occidente magnam habet planiciem. Vocatum autem Magdalum à turribus & munitionibus, quibus magnificè erat munitum: vnde Hieronymus ob Mariæ Magdalenæ ſedulitatem ac fidei ardorem eam Magdalenen, hoc eſt turritam, rectè vocatam aſſerit. Meminit huius caſtri Ioſephus ſcribens Agrippam regem copias miſiſſe, quæ id caperent: cæterùm eas obſidere illud non fuiſſe auſas.

67.

MEDALAA, aliàs Merala, ciuitas. Ioſ. 19.

68.

MEROME nomen loci in excelſo poſiti, in cuius regione contra Siſaram pugnatum fuit. Iudic. 5.

69.

MONTES in quibus ſita eſt Nazareth. VVilhel. Tyr. 22. bell. 26. Vitriac. ca. 59.

70.

MONTES ZABVLON. VVilhelm. Tyr. 21. bel. 26. & 11. bell. 22.

71.

NAALOL, aliàs Naalon. Hieronymo Naaloth, vrbs potens data Leuitis. Ioſ. 19. 21. Iudic. 1.

72.

in loc. Heb.

NAZARA, vſque hodie in Galilæa viculus eſt, ait Hieronymus, contra Legionem, in quinto decimo eius miliario ad Orientalem plagam iuxta montem Tabor.

73.

Hieron. in 17. Matt. Breidenb. itin. 5. Iſai. 11. Hiero. to. 1. epiſt. 17. ad Marcel. & in 21. cap. Matth. Cant. 2. Matt. 2. 4. 13. Luc. 1. 2. 4. Ioan. 1. 19. Act. 24. Hieron. in loc. Hebr. Theod. hiſ. eccl. lib. 3. c. 8 in nona edi. eſt c. 7.

NAZARETH, quod interpretatur flos, pulcra ac florens Galilææ ciuitas eſt, Capharnaũ vrbi ſubiacens, ædificata ſuper montem, quem coronæ inſtar ambit, duabus leucis à monte Tabor, trium autem dierum itinere ab Ieruſalem diſtans. Hîc beata Maria, candens flos virginum, nata eſt. Hîc Chriſtus Dominus noſter & Saluator, gloria & corona noſtra; vt flos campi (inquit Hieronymus) naſceretur in flore virtutum; conceptus & educatus eſt, ac viginti quatuor annis habitauit. Vnde & ciuitas hæc, ciuitas ſua, & patria ſua, ipſe verò Nazarenus ſeu Nazaręus & Galilæus appellatus eſt. Sed & nos, qui nunc à Chriſto Chriſtiani, apud veteres quaſi opprobriũ à Nazaræo Nazaræi, & à Galilæo Galilęi dicebamur.

Hîc idem Dominus ac Saluator noſter ingreſſus ſynagogam (quam noſtri ſæculi peregrini etiamnum extare referunt) legit illud Iſaiæ. Spiritus Domini ſuper me, &c. Ob hęc igitur, quæ in hac vrbe peracta ſunt myſteria, Apoſtoli poſt Chriſti in cælos aſcenſionem B. Marię virginis domicilium, in quo ab angelo ſalutata, Chriſtum Saluatorem concepit, ſacris vſibus dedicauerunt, & ſacris etiam ibidẽ nonnunquam operati ſunt. Eodemque loco poſtmodum Dei genitrici peramœnum, & quod archiepiſcopali cathedra præcelleret, excitatum fuit templum: in quo tria, ex rupe exciſa, ſunt altaria. ſicut etiam in fine ciuitatis Archangelo Gabrieli templum ædificatũ fuit, vbi fons ſcaturit, qui ab incolis venerationi idcirco habetur, quod puer Ieſus matri ſuæ miniſtrans ſæpe ex eo dicatur hauſiſſe aquam.

Luca 4. Iſaia 61. Brei. iti 5. Broc. ibid. Sal. tom. 9. cap 7. Vide hiſt. de origine, migratione, & agnitione ſacri ſacelli, olim B. virginis Mariæ domicilij quæ præfixa eſt reſponſioni apologeticæ Franciſci Turriani ad libellum Petri Pauli Vergerij de idolo Lauretano. Niceph. 8. hiſt. Eccl 30. Hieron. in locis Actuũ Apoſtolor. Vitri. c. 56. Tyr. 12. bell. 13. 15. bell. 2 14. bell. 12. 16. bell. 11. 17. bel. 1. et 21. in indice libr prohibitor. lit. A. Fretell. pag. 9.

Porrò quod ad ſacrum angelicæ ſalutationis domicilium attinet: id cùm multo tempore hîc frequẽtatum & in honore habitum fuiſſet, Paleſtina Chriſtianam religionem repudiante, ab Angelis, admirãda ratione Flumen, quod Illyrij oppidum fuit, delatum eſt. Verum cùm incolæ nullam pretioſiſſimi theſauri rationem duxiſſent, tanquam indignis poſſeſſoribus ereptum eſt, ac eorundem angelorum opera, trans mare per aëra vectum, in nobilis cuiuſdam fœminæ (à qua nomen Lauretanum hodieque retinet) ſylua in agro Piceno, ſeu, vt Itali vocant, Recanatenſi collocatũ eſt; vbi cùm incredibili hominum piorum cõcurſu, honoraretur, factum eſt, vt ad eos exſpoliandos, & necandos, in ſylua ſeſe latrones abderent, ac plurimos illuc commeantes interficerent. Quod ſcelus diua virgo execrata domicilium ſuũ aliò transferri voluit. Ob eam cauſſam, in duorum fratrũ montem à ſanctis angelis deportatum, & maxima hominum frequentia celebratum, donis ac muneribus pretioſis auctum & exornatum eſt: fratribus hac ratione magnum quidem quæſtum facientibus, ſed acerbè propter lucrum diſſidentibus. Quapropter inde iam quartò in viam publicam Recanati tranſlatum eſt, ac ibi ſedem ſtabilem & quietam recepit. Quàm verò admiranda, quamque multa beneficia homines ibi conſequantur, declarant locus ipſe & templum, quo quatuor tantum muris ſine fundamento admirabiliter conſiſtẽtem ædiculam, cinxerunt; in quo præter innumerabilem tabellarum, cereorum, & aliorum munerum multitudinem, cernitur adhuc integra caſtiſſimæ virginis Mariæ à D. Luca depicta imago.

74.

HIC voluerunt Iudæi præcipitare Chriſtum. Lucæ 4.

75.

NEELA ciuitas, de qua Zabulon alienigenas non valuit expellere. Hier. in loc. Hebr.

76.

NOA, ciuitas & terminus tribus Zabulon. Ioſue 19.

77.

PALMAE, de quibus Ioſeph. 5. bell. 4. circa medium capitis.

78.

RAMA, villa ſub monte, qui à Nazareth protenſus includit vallem Carmeleon, in colle excelſo ſita, iuxta viam quę Sephoro ducit Tyberiadem. Brocard. itin. 5. & 6. Breidenbach. itin. 5.

79.

RASILINE, quod interpretatur caput aquæ, locus haud procul Tiberiade, vbi Salahadinus diebus aliquot caſtra fixit. 22. bel. 16. Tyrius.

80.

REMMON, aliâs Remmono, id eſt, altitudo eius, vrbs ſacerdotum aut Leuitarũ in tribu Zabulon. Ioſ. 19. 1. Paral. 6.

81.

RVMA, vicus Galilææ, patria duorũ fortiſſimorum ducum Netiræ & Philippi. Ioſeph. 3. bell. 9.

82.

SAAB, patria Eleazari filij Samæi, viri prædicatione & memoria digni. Ioſep. 3. bel. 9.

83.

SAFFA, vel Saffra, ciuitas in monte ſita, à Nazareth tribus diſtans miliaribus, patria Zebedæi, Alphæi & Iacobi atq; Ioannis Apoſtolorum, in quorum natiuitatis loco pulcra viſitur Eccleſia. Ioannes de Monteuilla ca. 4. & 20. Ioan. Paſch. in peregrinat. ſ. die 173.

84.

SALTVS DOMINI, mons altus; vnde videtur mons Tabor & Hermon, ciuitas Endor, Naim, & Iezraël, atq; tota ferè planicies campi magni Eſdrelon. In montem hunc tradunt tranſiſſe Dominum, cùm eum Iudæi volebant præcipitare, & ſubitò ad tactum veſtis ipſius ſaxum ſubterfugiſſe, & inſtar ceræ liquatum ac reſolutum, quendam effeciſſe ſinum, quo corpus Dominicum muniretur & reciperetur, tantæ vtique capacitatis, quantę ipſum corpus Domini extitit quãtitatis. In quo hodieque vniuerſa lineamenta & rugæ veſtis, quæ à tergo Domini erant, pedumque eius veſtigia veluti manu ſculptoris expreſſa ſeruantur.

Brocard. itin. 5. Breidenb. ibid. Luce 4. Homil. fer. 2. poſt Domin. oculi inter homilias Patrũ. Ioann. de Monte villa. cap. 20. Salig. to. 9. cap. 7. Fretell. pag. 9.

85.

SARID, ſiue Sarith, ciuitas & terminus tribus Zabulon. Ioſ. 19.

86.

SARON, ſiue Saronas, regio inter montem Tabor & ſtagnum Tyberiadis. Hiero. in loc. Hebr. & Act.

87.

SEMERON, quæ & Semron, Sameron & Samaron, vrbs præpotẽs in tribu Zabulon, cuius Rex contra Ioſue pugnans occiſus eſt. Ioſ. 11. 12. 19. Hieron. in 1. Paralip. 7. & in loc. Hebr.

88.

SEPHORIS, quæ olim Saphorine, Ioſepho iuxta nouam verſionẽ Saphora, & ſecundum antiquam verſionem, Autocratorida, Egeſippo & Hieronymo Diocæſarea, Brocardo ac Breidenbachio Sephoron, Sephorum & Sephorus dicitur; vrbs eſt opulenta & totius Galilææ maxima, in meditullio regionis tutiſſimo loço ſita, arce, portis, męnibus, muriſque firmiſſimis munita, & habens circa ſe vicos plurimos; Natalis, vt putatur, locus Beatorum Ioachim atque Annæ Deiparæ virginis parentum. Hanc Gabinius vnam ex Iudæorum curijs eſſe voluit: eandem Varus cepit, & venditis ſub haſta incolis incendio abſumpſit: Herodes autem totius gentis caput & defenſaculum fecit. Videtur quondam Cathedralem habuiſſe Eccleſiam: Nam Tyrius in Catalogo Pontificum Suffraganeorũ Antiochenæ Eccleſiæ, inter Epiſcopatus Seleuciæ Diocœſaream ſecundo nominat loco.

Ioſeph 14. ant. 10. & 11. 17. ant. 16. 18. ant. 3. 2. bell. 3. & 25. 3. bel. 1. & in vita ſua, ac alibi. Egeſip. li. 1. cap. 30. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. D. G. Brocard. itin. 5. Breid. ibid. Fretel. p. 9. Paſch. num. 174. Tyrius 14. bell. 12.

89.

SICAMINVM, aliâs Epha, oppidum ſuper mare, iuxta montem Carmelum, Cęſarea Ptolemaidem pergentibus. Ioſeph. 13. ant. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. I.

90.

SIMONIAS, vicus in Galilææ finibus, diſtans à campo magno ſexaginta ſtadijs. Ioſephus in vita ſua.

91.

SOGANA, vicus Arabum, Gabaris 20. ſtadijs diſtans. Ioſeph. in vita ſua.

92.

SOPHA, in terra Zabulon patria Malachię Prophetæ.

93.

SPELVNCAE circa Geneſar lacum, quas Ioſephus muniuit. Ioſeph. 2. bell. 25.

94.

TABOR, vrbs Leuitarum. Ioſ. 19. 1. Paralipom. 6

95.

TABOR, quem Septuaginta interpretes Itabyrium, alij Tabyrium, Polybius Ma-

Hieron. in loc. Heb et in 5. c. Oſe.

Polyb. li. 5. Ioſeph. 4. bel. 2. ſtoim vocat: mons eſt pulcerrimus in medio Galilææ campo mira rotunditate ex omni parte æqualiter finitus, cuius altitudo triginta ſtadijs conſurgens, quæ in mari nauigantibus procul ſpectandam ſe exhibet, aſcenſu difficilis & Septētrionali tractu inacceſſa eſt: in vertice autem viginti ſex ſtadiorum campeſtris planicies patet. Diſtat contra Orientalem plagam à Diocœſarea decem milibus, eſtque cœli temperie ſaluberrimus: vineis, oliuis, variisq; alijs fructiferis arboribus totus vndiq; conſitus rore perpetuo viridus: *Brocard. itin. 5. Breidenb. ibid.* arborum frondibus verſicoloribuſque herbis ſemper viridis, atque ſuaui omnigenum florum odore fragrantiſſimus. Hinc magna ferarum, maximeque auium hic eſt frequentia, quarum & grato concentu amœniſſimus eſt, & venatu celebris. Vt paucis dicam, totus hic mons paſcendis oculis, reficiendiſq; animis dicatus eſt. ideoque eum Chriſtus Dominus meritò delegit, tum orationi, tum transfigurationi ſuæ: quo ſole lucidior & niue candidior refulgens coram Moyſe & Helia cœleſtis gloriæ æternæque beatitudinis aliquod ſpecimen diſcipulis ſuis, Petro, Iacobo & Ioanni exhibuit. *Pſalm. 88. Matth. 17. Marc. 9. Luca 9. 2. Petr. 1.* In cuius facti memoriam D. Helena his tribus Apoſtolis pulcherrimum hoc loco extruxit templum (quod ex VVilhelmo Tyrio apparet fuiſſe cathedrale, multamque reliquit pecuniam in ſubſidium eis, qui ibi manerent, locumque ipſum excolerent. *Niceph. 8. hiſt. eccleſ. 30. Vitr. c. 58. VVil. Tyr. 2. bell. 13. 14. bell. 12. 20. bell. 13. 22. bell. 26. Breidenb. p. 9. Sal. tom. 2. cap. 8. Ioſeph. 4. bell. 2.* Huic templo acceſſerūt poſtea duo monaſteria, vt hic eſſent quaſi tria, ex D. Petri deſiderio, tabernacula. Quorum vnum inuenio fuiſſe Græcorum, atque D. Eliæ conſecratum: veriſimile eſt alterum fuiſſe Moyſi dedicatum: vtrunque autem videtur habuiſſe Abbatem. Nunc trium horum templorum, & per ambitum planiciei (quam Ioſephus hiſtoricus quadraginta diebus muro circundedit) aliorum palatiorum, turrium, nobiliſſimorumq; ædificiorū grādes tantum viſuntur ruinæ, in quibus leones, aliæque feræ latent. *Tyr. 3. contin.* Fuit enim mons hic non ſolum fouendis mulcendiſque ſenſibus idoneus, verum etiam extruendis, quę toti patriæ præſidio eſſent, munitionibus, aptiſſimus. Vnde in libro *Iud. 4.* Iudicum legimus, deſcendiſſe ab hoc monte exercitum Barac, pugnaturum aduerſus Siſaram. Porro, in ipſo Dominicæ transfigurationis loco, iam hortus eſt, arboribus conſitus, & fontibus irriguus, qui muro ambitur. Quo, qui pedem montis accolunt, propter religionem atque obſeruantiam loci neminem accedere permittunt. Ex hiſce fontibus crediderim oriri torrentem Ciſon, de quo ſupra 34.

96.

SACELLVM, quod fuit ex parte Occidentali, contra Nazareth, ad pedem montis Tabor extructum, in loco, vbi Dominus diſcipulis ſuis dixit: Nemini dixeritis viſionem hanc, &c. Matthæi 17. Breidenbach. itinere 5.

97.

HIC Chriſtus curauit lunaticum. Marc. 9.

98.

TACASIN ciuitas. Ioſ. 19.

99.

TIBERIAS, ita appellata, ab Herode Tetrarcha in honorem Cæſ. Tiberij, cum olim Cenereth, Ceneroth, Græce [illegible], iuxta mare (quod & lacus Genezareth, qui ab ipſa ciuitate nomen accipit Tiberiadis,) in longum in triuio ſita, ſub monte, in optimo agro Galilææ. *Hieron. in loc. Hebr. Ioſ. 11. Num. 34. Breidenb. itin. 5. Ioſeph. in vita.* Vrbs inſignis, metropolis & terminus Decapoleos, Galilæarum maxima, vnde & mare Galilææ, eſtque inferioris Galilææ terminus verſus Orientem. diſtat à Tyro miliaribus triginta. *Ioan. 6. Ioſeph. 3. bell. 2. Vitell. 11. bell. 5. Matth. 9. Luca 5.* Ibi Chriſtus de telonio ad Apoſtolatum Matthæum euocat. In proximo locus eſt, vbi archiſynagogi filiam à mortuis excitauit. Capta fuit à Benadad rege Syriæ; inſtaurata poſt ab Herode, & mœnibus circundata, magnificis exornata ædificiis, magniſque donata immunitatibus. *3. Reg. 15. Ioſeph. 18. antiq. 4. & 3. bell. 16. & in vita ſua.* Atque ita mare & terra circumiacens ab ea nomen acceperūt. Veſpaſiano ſe dedit, cum ille ad Iudæam expugnandam cum Romanorum militum exercitu veniſſet. Erat in ea proſeucha Iudæorum & arx. *Ioſeph. 2. bell. 26. Breidenb. itin. 5. Sal. tom. 9. cap. 9.* Terra fertilis, pinguis, abundans palmis, vineis & oliuetis; & in eius Auſtrali parte ſunt balnea, & aquæ calidæ ad morbos & medicinalia.

Helena mater Conſtantini Tiberiadi τὸ Δωδεκάθρονον, hoc eſt, duodecim thronorum templum ſtatuit, quo loco Chriſtus quinq; hominum millia pauit, vt auctor eſt Nicephorus. *Nicep. hiſt. Eccleſ. 8. cap. 30.* Intra vrbem ſocrus Petri domo reperta D. Petro pulchrum conſtituit delubrum. Fuit hæc patria Iuſto, qui etiam conatus eſt Iudaicarum rerum hiſtoriam perſcribere, ſed à Ioſepho mendacij arguitur. *Hieron. de vir. illuſtr. Ioſeph. in vita.*

Poſt, cùm à Chriſtianis occuparetur, Epiſcopali ſede, ſed ſuffraganea inſignita erat; nominatur à Tyrio Domin⁹ Herbertus. Præfuit huic vrbi, primum quidem Tancredus: poſt Hugo de S. Audemaro, tandem data fuit Ioſcelino, qui ſtrenuè eam rexit, & fines amplianit præſtantiſſime: quoniam Balduinus Hieroſolymorum Rex in eius viri induſtria multam ſpem reponebat. *VVil. Tyr. 14. bell. 12. et 18. bel. 6. VVilh. 11. bell. 5. & 22.*

100.

VIA, quæ è Syria ducit in Aegyptum. Hęc via de Galaad veniens, tranſit Bethſaidam, Dothaim, ciſternam Ioſeph, iuxta montes Bethulię, ad ſiniſtram montis Tabor, procedens per campum Mageddo, ſiue Eſdrelon, aſcendit in montem Ephraim, & venit in Ramathaim Sophim, perque Gazam tandem ducit in Aegyptum. Per hanc viam venerunt Iſmaelitæ, qui emerunt Ioſeph. *Brocar. & Breidenb. Geneſ. 37.*

101. VICVS

101.

VICVS MONTANVS, diſtans quatuor ſtadijs à Tyberiade. Ioſephus in vita.

102.

VLAMA, villa in duodecimo Diocæſareæ lapide contra Solis ortum. Hieron. in loc. Hebr.

103.

ZABVLON, validiſſima Galilææ ciuitas, quæ appellatur virorum, vicina Ptolemaidi, terminus Galilææ inferior ad Occidentem. Ad eam cùm Ceſtias dux Romanorum contendiſſet, & vidiſſet ciues quidem in proximos montes abijſſe, vrbem verò ipſam rerum omnium copia refertam, data in prædam militi, quamuis miraretur pulchritudinem & elegantiam ædificiorum, tamen incendit. Hinc oriundus fuit Elon Iudex, mortuus & ſepultus in Zabulon. *Ioſ. 19. Iud. 12. Ioſeph. 2. bell. 22. & 3. bell. 2. Iud. 12.*

VRBIS

ore Christi floruit, cum locis
192
Oliueti
210
Hortus Olueti 188
Gethſemani villa
S A
chra
P R
Cedron. 202
Porta Vallis
Pr. patica. 70
Forum pecuarii
229
Domus
37
Forum
221
MERIDIES.

VRBIS HIEROSOLYMAE, QVEMADMODVM EA CHRISTI D. N. TEMPORE FLORVIT, ET SVBVRBANORVM EIVS BREVIS DESCRIPTIO.

PRÆFATIO. CHRISTIANO LECTORI Chriſtianus Adrichom. S.

CVM hiſtoriæ veritas fundamentum ſit & fidei, & intelligentiæ ſpiritalis, Chriſtiane lector, rerum autem geſtarum hiſtoria abſque locorum cognitione cæca ſit, eorum verò cognitio multum lucis tum hiſtoriæ veritati, tum ſpirituali eius interpretationi præbeat: idcirco hoc in opere duo ſumma diligentia mihi obſeruanda exiſtimaui. Primò, vt Hieroſolymæ, vrbium omnium clariſſimæ, totoque Orbe celeberrimæ, cuius frequentiſſima in ſacris & profanis hiſtorijs fit mentio, veram ac viuam imaginem, ſicut Chriſti ætate floruit, perfectamque templi, fama ſuper æthera noti, ac æterna memoria digni, formam, ex ſacroſancta Scriptura, & claſſicis ſcriptoribus, atque vetuſta fidelium traditione, in tabula Apelleo penicillo ad vnguem deliniarem: ac ſingulorum locorum nomina, origines, ſitus, formas, & inſigniores quaſque eorum hiſtorias Laconica breuitate deſcriberem. Secundò vt paſsionis Chriſti loca, quæ religiosè à maioribus obſeruata, etiam nunc à fidelibus magna pietate honorantur, ſuo quæque loco collocarem, & quid in vnoquoque perpeſſus ſit, tanquam iam ante oculos gereretur, viuidè depingerem: depicta verò, dilucida breuitate explicarem. Hinc enim, quæ quantaque noſtri cauſa paſſus ſit, & clarius intelligetur, & commodius memoria retinebitur.

Hieronym. to. 3. epiſt. 27. ad Dardan.

Operis huius ratio.

Cæterum, erunt fortaſſe qui hoc noſtrum ſtudium minus probabunt, quòd pleraque ex maiorum traditione habeamus; quibus reſpondeo, etiam hic locum habere poſſe inſignem illam Sancti Hieronymi Eccleſiæ Doctoris ſententiam, omnium Catholicorum ore probatam: Traditiones Eccleſiaſticas, præſertim quæ fidei non officiant, ita oſeruandas, vt à maioribus traditæ ſunt. Vt taceam interim nimis temerarium, imo prorſus impium eſſe, id nunc tandem velle negare, quod piè, quod ſemper, quod ab omnibus eſt receptum. Quicunque ergo Chriſti ſanguine abluti, Chriſtianum ab eo nomen gerimus, atque ſi nomini fides reſpondeat, & vita à veritate non diſſentiat, Chriſti meritis & gratia ſaluandi ſumus, credamus quod incorrupta & veneranda credidit antiquitas, nullatenus recedamus ab his, quæ Maiores noſtros ſine ſuperſtitione celebraſſe, totius Orbis conſenſu ad nos vſque deuolutum eſt. Grataque animi pietate ſæpe ea recolamus loca, quæ paſsionis CHRISTI memoriam ſalubriter nobis ingerunt: &, ad quæ hæc tabula nos manu ducit, fidei mentiſque noſtræ oculis eundem Dei filium quaſi antè nos præſentem inſpiciamus, penituſque intueamur maximo ipſum ſalutis noſtræ vrgente amore, Paſchali cœna in Cœnaculo Sion peracta, in hortum Oliueti progreſſum, præ imminentium afflictionum anguſtia orare ac ſanguinem ſudare. Mox à ſcelerato Iuda tradi, à Iudæis, vt agnus à lupis, inter clamorum armorumque ſtrepitus truculēter capi, vinciri, trudi, & ad domum Annæ duci. Ibi alapa cædi. Inde ad Caiphæ palatium trahi, inibi falsò accuſari, damnari, conſpui, velari, palmis pugniſque percuti, ac varijs modis tota nocte illudi & affligi. Manè per vrbis medium ad Pilati ædes rapi. Hinc ad Herodis palatium abduci, iterum-

Hier. to. 1. epiſt. 28. ad Lucinium.

Paſsionis Chriſti Epitome.

que accuſari, ab eo ſperni, illudi, ac morionis inſtar candida veſte indutum, per aliam ciuitatis viam ad Pilatum reduci. Ibi denuò multorum criminum accuſari, nudari, dirè flagellari, purpura indui, ſpinis coronari, variè derideri, conſpui, vellicari, alapis & arundine percuti: ſicque tractatum populo oſtendi, ac morti adiudicari. Deinde graui cruce oneratum, acerbis & cruentis greſſibus, populo omni ſpectante, per magnam ciuitatis partem, perque portam iudiciariam, & extra vrbem per arduam & petroſam viam, furenti militum violentia trahi, tundi, vrgeri, & ad Caluariæ montem perduci. Ibi rurſus nudari, laſſum felle potari, ipſoque meridie cruci adfigi, affixum in altum erigi. In cruce autem per tres horas ſuſpenſum conuicijs modiſque varijs irrideri, ſitientem aceto potari, denique eum, qui vna ſanguinis gutta Mundum ſaluare poterat, per quinque vulnerum riuos ſuam toto cum ſanguine vitam nobis effundere. In huius ſanè rei figuram, olim ſerpentem æneum à Moyſe in deſerto erectum, aſpicere debebant ij, qui ſani & ſalui eſſe deſiderabant. Ad hoc etiam ſpectaculum Pater cœleſtis fideles quaſq; animas euocans: Egredimini, inquit, filiæ Sion, & videte Regem Salomonem, imò pluſquam Salomonem, in diademate, quo coronauit illum mater ſua: natura quidem illa mater, corde autē ſæua eius nouerca, Synagóga. Similiter & Chriſtus in cruce pendens clamat: O vos omnes qui tranſitis per viā, attendite, & videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Nec ſolum ad conſiderandum & meditandum hæc, ſed & ad imitandū Deus in ſacra Scriptura ſpirituali ſenſu interpretata nos hortatur, cum ait: Inſpice, & fac omnia ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratū eſt. Omnia ſiquidem vitę præcepta, quæ Saluator noſter toto prædicationis ſuæ tempore, cùm verbo, tum exemplo nos docuit: ea vno paſſionis die in ſe ipſo expreſſit. Quare ſi Chriſtum non ſolum verbo, ſed etiam opere imitari voluerimus, ex viua ipſius in monte Caluariæ crucifixi effigie, veluti ex aureo libro, qui nobili trium electiſſimarum linguarum titulo inſignitus, & lanceæ, clauorum, ſpinarum, ac flagrorum calamis in puriſſima Agni immaculati membrana, purpureo eiuſdem ſanguine conſcriptus eſt, docti pariter & illiterati facili compēdio perfectam Theologiam, ſaluberrima Medicinæ remedia, ſummam Iuris ac iuſtitiæ peritiam, Artium liberalium ſcientiam, Veræ humilitatis, obedientiæ, pietatis, charitatis, patientiæ, omnium denique virtutum perfectiſſima quæque addiſcere, & ad Chriſti amorem atque imitationem inflammari poſſumus.

Num. 21. Ioan. 3. Cant. 3. Thren. 1. Exod. 25. Hebr. 8. Liber narrperdig.

Sic B. Dei genitrix ſtans iuxta crucem, non ſolùm corpore, ſed & corde per fidem (quæ in ea non vacillauit) filij ſui vulnera pijs ſpectabat oculis: eaque conferens in corde ſuo, adeò confortata eſt, vt iam, quemadmodum Ambroſius ait, pro humani generis ſalute etiam mori eſſet parata. Sic Ioannes Crucifixi latus lancea aperiri, atque inde manare ſanguinē & aquam fixis oculis & vidit, & teſtimonium eius perhibuit: qua quidem conſideratione tantum profecit, vt hinc tandem abſolutiſſimus Theologus, Sanctiſſimæque Trinitatis aquilinus Contemplator euaſerit. Sic latro cùm crucifixum videret & audiret, mox ad Chriſtum conuerſus, ipſumque confitēs, & homicidij pœnam (inquit ille ſacri nominis Heros) fecit martyriū, & crucē mutauit paradiſo. Sic & Centurio ex hoc ſpectaculo tantum fidei accepit robur, vt ſub cruce inclytus factus ſit Chriſti Confeſſor, & poſtea etiam Martyrio, vt ait Chryſoſtomus, ſit coronatus. Quin & Thomas crucifixi vulnera conſpiciendo & contrectando ita fide illuminatus eſt, vt Chriſtum & Dominum & Deum ſuum clarè profiteretur. Hæc cùm ita ſe habeant, & amor, vt magnes ferrum attrahit ita amorem alliciat, quis eſt, quæſo, quē tam vehemēs Chriſti amor, imò ardor, ac flamma, non afficiat, inflammet, atque accendat? Quis ergò non miretur, cùm morienti Chriſto omnes compatiātur creaturæ; Sol obſcuretur, velum templi ſcindatur, terra moueatur, petræ rumpantur, ſepulcra aperiantur, mortui reſurgant; Quis dico non admirabitur, quis non obſtupeſcet, ſolos duros & induratos Adæ filios, quorum cauſa moriebatur, hoc tanto beneficio non moueri?

Contemplatio Crucifixi. Ioan. 19. Ambr. in Luc. c. 23. Ioan. 19. Luca 23. Hieron. to. 1. epiſt. 13. ad Paulin. Marc. 15. Chryſoſ. in Mat. c. 27. Ioan. 20.

Adamas duriſſimus ille lapis, hirci ſanguine, ferrū ignis calore emollitur, & Chriſtiana pectora pluſquàm adamātina & ferrea, Chriſti nec ſanguine nec igne emolliuntur: at Dei filium rurſum ſibimetipſis crucifigunt, oſtentui habent, conculcant, & ſanguinem teſtamenti pollutum ducunt.

Hebr. 6. 10.

Ecquid

Ecquid dignius obſecro, quid iuſtius, quid æquius ac ſalutarius eſſe nobis poſſet, quã vt ſic amantem redamaremus, atque amatum imitaremur? Nam, ſi quid hac in re difficile, ſi quid graue videtur, illud amor, ſuaue iugum Domini, leue ac facile reddit: Leuis eſt enim labor omnis amanti: ac iuxta celebrem S. Gregorij ſententiam, Nihil adeo [Gregor. in quadam epiſt.] graue eſt, quod non æquanimiter toleretur, ſi Chriſti paſſio ad memoriam reducatur. Parua enim toleramus, ſi recordemur quàm dura verba, duriora verbera, duriſſima ſupplicia pro nobis ille paſſus ſit, qui in capite tulit coronã, in oculis velamen, in aurib⁹ cõuicia, in ore fel & acetum, in facie ſputa & alapas, in genis vellicationem, in humeris crucem, in corde mœrorem, in viſceribus concuſſionem, in corpore flagella, in membris extenſionem, in manibus & pedibus perfoſſionẽ, denique à capite ad pedũ plantas [Iſaiæ 1.] vſque innumera ſuſtinuit vulnera & dolores. Vnde ſicut quondam amaræ aquæ Mara, [Exod. 15.] iniecto a Moyſe ligno in dulcedinem verſæ ſunt: ita omnis noſtra tribulatio, ſi Chriſti crux adhibeatur, dulceſcet, eiuſque fel in mel conuertetur. Harum enim Saluatoris noſtri afflictionum meditatione fides illuminatur, ſpes roboratur, charitas inflammatur, virtutesque omnes augentur.

Quamobrem non minus verè, quàm piè ignitis verbis ad idipſum nos prouocans Eccleſiæ lumen D. Auguſtinus, Inſpice, inquit, vulnera pendentis, ſanguinem morientis, precium redimentis, cicatrices reſurgentis: caput habet inclinatum ad oſculandum, [Auguſt. lib. de virginitate.] cor apertum ad diligendum, brachia extenta ad amplexandum, totum corpus expoſitum ad redimendum. Hæc quanta ſint cogitate, hæc in ſtatera veſtri cordis appendite, vt totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce. huc vſque Auguſtinus. Vnde non ſemel hæc meditatum eſſe ſat ſit, iuuet vſq; recolere: decies, imo millies repetita magis ac magis iuuabunt. In cuius ſalutari paſſionis contẽplatione etiamſi multum proficiamus, nunquam ad perfectam eius cognitionem perueniemus, ſed ſemper nobis ſupererit, quod quæramus: cuius plena cognitio cæleſti patriæ reſeruatur. Interim in his die noctèque contemplari, in his ociari ac negociari, in his gloriari ac totos eſſe: his inuigilare, his indormire, his immori, Chriſtianiſſimum ac maxime ſalutare eſt. Vale.

LOCI ALIQVOT SACRÆ SCRIPTURÆ in laudem Ieruſalem.

Threnorum II.

Haeccine eſt vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerſæ terræ?

Ezechielis V.

Hæc dicit Dominus Deus: Iſta eſt IERVSALEM, in medio gentium poſui eam, & in circuitu eius terras.

II. Paralippomen. VII.

Elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij.

Pſalmo LXXIII.

Deus autem Rex noſter ante ſecula, operatus eſt ſalutem in medio terræ.

Iſaiæ II Mich. IIII.

De Syon exibit lex, & verbum Domini de IERVSALEM.

Apocalyp. XXI.

Vidi ſanctam ciuitatem IERVSALEM nouam, deſcendentem de cælo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo.

Tobiæ XIII.

IERVSALEM ciuitas Dei, luce ſplendida fulgebis, & omnes fines terræ adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in ſanctificationem habebunt. Nomen enim magnum inuocabunt in te. Maledicti erunt qui contempſerint te: & condemnati erunt omnes qui blaſphemauerint te. benedictiq; erunt, qui ædificauerint te. Tu autem lætaberis in filijs tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum. Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent ſuper pace tua, & qui videbunt claritatem IERVSALEM. Portæ IERVSALEM ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioſo omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido & mundo omnes plateæ eius ſternentur: & per vicos eius ALLELVIA cantabitur. Benedictus Dominus, qui exaltauit eam, vt ſit regnum eius in ſecula ſeculorum ſuper eam. Amen. [Apocal. 21.]

IERVSALEM, SICVT CHRISTI TEMPORE FLORVIT,

ET SVBVRBANORVM, INSIGNIORVMQVE HISTORIARVM EIVS BREVIS DESCRIPTIO: SIMVL ET LOCORVM, QVAE IESV

Christi & Sanctorum paßione geſtiſq; decorata, ac religioſè à maioribus obſeruata, & quaſi per manus poſteris tradita, adhuc pia à Christianis veneratione coluntur, ſuccinctus Commentarius: per omnia cyfrarum numeris ſuæ nunc editæ & ad viuum expreſſæ topographicæ delineationi conformis ac reſpondens, Christiano Adrichomio Delpho auctore.

Loci origi nales vbi hæc plerũque plenius fuſiuſq; tra ctantur.

I.

Pſal. 47. & 86. IERVSALEM, ciuitas
Dei electa, ſancta, & glorio-
Mat. 4. 5. ſa, fundata in montibus ſan
Pſal. 73. ctis, loci eminentia, cæli ſo-
Ezec. 5. 38. liq; fœlicitate cunctas Mun
Hieron ibi. di vrbes ſuperans, in totius
Ioſeph. li. 3. Orbis & Iudææ medio, ceu
bell. Iudai. centrum & vmbilicus terræ, ſita eſt: & tanquã
cap. 2. Regia inter omnes accolas, velut caput in cor
pore, eminet, ſplendidiſque ædificiis ſicut Sol
præ cæteris lucet. Tantaque gloria illuſtratur,
vt ſingulari quodam priuilegio vnicus olim
Deu. 16. 17. electus à Deo locus: ac non tantùm fidelis cu
iuſque animæ, verum etiam militantis Chri-
Pſal. 47. ſti in terris eccleſiæ, deniq; & beatæ illius in cę
Thren. 2. lo triumphantis extiterit figura. Vrbs perfe-
Gen. 14. cti decòris, gaudium & exultatio vniuerſæ ter
Ioſep. li. 7. rę. Hæc circa annum à Mundo creato, 2023. tẽ-
anti. Iudai. pore Abrahami à Melchiſedec rege condita,
ca. 3. & li. Hebraice SALEM, Græcè verò SOLYMA
9 bel. Iuda. vocata eſt: atq; ab eo quinquaginta annis poſ-
c. 18. ſeſſa videtur. Quam deinde Iebuſæi, à Iebuſęo
Geneſ. 10. filio Chanaan prognati, occupauerunt: à qui-
Ioſ. 10. 15. bus IEBVS, & IEBVSAEVM aliquandiu
18. c. dicta eſt. quo tempore eius regem Ioſue occi-
Iudic. 1. 19. dit. Tenuerunt autem eam Iebuſæi annos o-
ctingentos & viginti quatuor. tantumque vr-
2. Reg. 5. bis fidebant firmitati, vt Dauide rege ipſam
1. Par. 11. oppugnaturo, per contemptum cæcos, clau-
Io ep. lib 7. dos, ac mutilos in mœnibus collocarint, dicti
anti. ca. 3. tantes hos ad arcendum hoſtem ſufficere.

At Dauid cùm, diuina ope adiutus, ciuita-
te potitus eſſet, expulſis Iebuſæis, eam per cir-
cuitum reædificans, arce muniens, & inhabi-
tans, totius eam Iudææ prouinciæ Metropo-
lim, ac Regni caput fecit: atque deinceps IE-
Hieron. to. RVSALEM, quaſi IEBVSSALEM, b.
3. de loc. elemento euphoniæ gratia in r. mutato; Græ-
Hebr. lit. I. ce autem inflexo vocabulo HIEROSOLY-
Euſ Euãg. MA appellata eſt. Sunt tamen qui ſcribunt à
præp. lib. 9. templo, quod Solomon in ea magnificentiſ-
ſimum conſtruxit, Hieroſolyma, quaſi Hierõ
Solomonis, nuncupatam. Nam Græci ἱερὸν tẽ-
plum vocant. Succedente tempore Salomon
3 Reg. 5. aliiq; reges Iuda magnam ei acceſſionem ad-
.6. 7. 9. 10. iunxerunt, illamque validiſſimis portis, turri-
& cat. bus, muris & foſſis, item templo, palatijs, præ-
Ioſep. lib. 8. clariſſimiſque ædificiis ita munierunt atq; ex-
anti. ca. 2. ornauerunt, vt totius Orbis inter vrbes mira-
culum eſſet, ideoque ſilentio magis quam in-
fimo ſermone honoranda ſit. Hoc ornatu ac
ſplendore annis quadringentis & ſeptuagin-
ta ſeptem velut terrenus Paradiſus floruit, ha Ioſep. cont.
bens circuitum quinquaginta ſtadiorum, & Apion. li. 1.
per gyrum vrbis foſſam in lapide exciſſam, Strabo Geo
ſexaginta pedum profunditate, latitudine ve grap. li. 16.
rò ducentorum & quinquaginta. in qua com
morabantur hominum circa centum & quin
quaginta milia. Verum cum principum po-
puliq; impietas non modo templum ido- 4. Reg. 16.
lorum abominationibus profanaſſet, ſed et- 21. 24. 25.
iam ſanguine innoxio crudeliter effuſo vrbẽ 2. Par. 28.
ad os vſque impleuiſſet, Diuina vltione vnà 33. 36.
cum Templo principibus & populo, per Na-
buchodonoſor Babyloniæ regem (Dei autẽ
flagellum) ita funditus euerſa, ac ſeptuaginta Mich 3.
annis deſolata fuit, vt Sion quaſi ager arare- Ierem. 25.
tur, & Ieruſalem quaſi aceruus lapidum eſſet, 26. 29.
& mons templi quaſi excelſa ſiluarum: vtque
interea, teſte Hieronymo nec auis volauerit, Hieron. to
nec beſtia pertranſierit per eam. Poſt hæc, tem- 3. tradit.
plo duntaxat ægrè extructo, portis turribus & Hebra. in
mœnibus carens, a Iudæis de Babylonica cap- 2. Para. 15.
tiuitate reuerſis, annos ſexaginta tres inhabi- 1. Eſd. 1. 2.
tata eſt. Cæterum a Neemia intra dies quin- 3. 5. 6.
quaginta duos, ambitu triginta trium ſtadio- Neem. 1. 2.
rum, portis, turribus, validoque muro cincta, 3. 4. 5. 6. 7.
& poſtea à Machabæis, Herode, & alijs, per- 1. Mach. 12.
quã magnificè publicis ac priuatis ædificijs or 13. 14.
nata, priſtino nomine ac ſtatu annis 524 glo- Ioſeph. 6.
rioſa & populoſa claruit: vicos, propter domo bell. 6.
rum frequentiam ac denſitatem, habens mul Ioſep. 7. bel.
tos & anguſtos. Quo tempore ibi, ceu in thea- 13. &c.
tro, Ieſus Chriſtus ſalutem noſtram operatus Pſal. 73.
eſt: atq; inde, velut à centro, Apoſtoli Euan- Iſa. 2.
gelicam prædicationem, in vniuerſum terra- Mich. 4.
rum Orbem diuulgauerunt. Actor. 1.

Mat. 16. Pſal. 18.

Sed Titus Cæſar Romanus in occiſionis
Chriſti vindictam, anno poſt Chriſtum paſ-
ſum trigeſimo octauo, eam muro triginta no
uem ſtadiorum triduò circundedit, ac Iudęos Ioſep. 6. bel.
ex omni tribu feſtum Paſchæ ibi celebrantes, 13. et 7. bel.
vrbe velut in carcere concluſit. Vnde vrbs il- 14. 17. 18. 18
la toti mundo admirabilis, facta eſt & ſpelun-
ca latronum & ſepulcrum mortuorum. Nam
inteſtinis cædibus, fame, peſte, & gladio, vnde
cies centena Iudæorum milia in ea perierunt.
ipſamq; vrbẽ totã Titus ita funditus eruit, vt
qui ad eam acceſſiſſent, habitatam aliquando
eſſe vix crederent. Tres autem turres Hero-
dianas, nempe Hippicum, Mariamme, & Pha
ſelum, quæ tam magnitudine, quam pulchri-
tudine præter alias eminebant, ciuitatiſque e-
am muri partem, quæ eas ab occidenti cinge-
bat,

bat, inconcuſſa reliquit: tùm vt eſſet caſtrum Romanis militibus illic cuſtodiæ cauſa relinquendis, tùm vt poſteris indicarent, qualem vrbem, quamue munitiſſimam, Romanorũ virtus obtinuiſſet. Sed poſt annos ſexaginta quinque, Iudæis rurſum rebellantibus, AElius Adrianus Imperator multa eorum milia deleuit, ac turres illas cum relicto muro penitus deſtruxit, iuſſitque ciuitatem aſpergi ſale. quo facto, iuxta Saluatoris Oraculum, nõ eſt relictus vrbis lapis ſuper lapidem. ciuitatemque, pomerijs eius plurimum contractis, denuo extruens, vniuerſum montem Sion, vnà cum Palatio Salomonis, Reginæ, & domo ſaltus Libani: item Portam anguli, & caſtrum Aſſyriorum, totumque cum borealem angulum, ad portam ſterquilinij & Portam Ephraim vſque, vrbis ambitu excluſit: montem autem Caluariæ, & Sepulcrum Domini, quæ priùs extra mœnia fuerant, vrbis muro ſeptẽtrionali incluſit. & in fronte eius portæ, qua Bethleem ibatur, ſuem in marmore ſculpſit, Iudęis eidem ſubiectis, hoc modo ſignificãs, eos Romanæ poteſtati ſubiacere: quibus & edicto interdixit, ne ampliùs vrbem illam introirent, aut ex loco quopiam excelſiore eminùs aſpicerẽt. eamq; deinceps à ſuo prænomine AELIAM CAPITOLIAM nuncupari voluit. Poſt hæc vero à Chriſtianis inhabitata, & Patriarchali ſede inſignita, ſucceſſu temporis recepto nomine IERVSALEM, annis quingentis in Chriſtiana Religione floruit.

Luca 19. Euſeb. in Chroni & hiſt. Eccle. li. 4. ca. 6. Hieron. in loc. Act. Apoſt. lit. H. Niceph. 3. hiſt. Eccle. 24. Brocard. in deſcrip. locorũ terræ ſanctæ tom. 6.

Vvilh. Tyr. hiſt. bel ſa. li 14. c. 12. Vitr. c. 51.

Onuphr. in Chro. Eccl.

Porrò anno à Chriſto nato ſexcenteſimo trigeſimo ſexto, à Saracenis in Aegypto regnantibus capta, & annis quadringentis ſexaginta tribus poſſeſſa fuit.

Vvilh. Tyr. archi. hiſt. bel. ſa. li. 8. ca. 5. 18. 19. 20. 21. et li. 9. cap. 1. 2. & 9. Iacobus Vitria ca. 20. B. Salig. in epiſt. ad Io. à Lotharingia Cardinal.

Deinde anno Chriſti milleſimo nonageſimo nono, à Chriſtianis, duce Godefrido de Bullion, qui & primus vrbis murũ tranſcẽdit, Idibus Iulij magna fortitudine ac ſumma vi expugnata eſt, feria ſexta, hora 9. eadẽ ſcilicet die & hora, qua Chriſtus mortuus eſt. tantaq; per ciuitatis plateas, vicos, & angiportus, ac ipſo in templo, tum ciuium, tùm eorum qui ex vicinis oppidis & ſuburbanis in eam confluxerãt, facta eſt ſtrages, tantaq; ſanguinis effuſio, vt nemini niſi per interemptorũ funera tranſitus pateret, ac talos tenus in occiſorum ſanguine graderentur, vtq; ipſi victores à planta pedis vſq; ad verticem cruore maderent. Qui vrbe potiti, armis ac ſordibus depoſitis, loca venerabilia, Chriſti præſentia, paſſione, reſurrectione, & aſcenſione ſanctificata, à fidelibus qui in Ieruſalem habitabant, ſibi oſtenſa, nudis veſtigijs mira deuotione diebus ſeptem circumierunt & deoſculati ſunt. Octaua autem die vnanimiter ducem Godefridum elegerunt, ac Regem Ieruſalem creauerunt. At vir Deo plenus, humilitatis cauſa, corona aurea, Regum more, in ſancta ciuitate noluit inſigniri: ea contẽtus, & illi reuerentiã exhibens, quam humani generis Imperator, in eodem loco vſq; ad crucis patibulum pro noſtra ſalute ſpineam deportauit.

Baſ. Herol. bel. ſa. cõt. li. 1. ca. 7. et li. 6. ca. 10. Matt. Palmerius in chron. Marcus in Chron. Onuph. in Chron.

Sic itaque IERVSALEM à Chriſtianis recuperata, ab eiſdem per octoginta octo annos retenta fuit. Poſteà, anno nimirum milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo, ſecunda octobris, feria ſexta, diſſidẽtibus, proch dolor, inter ſe Chriſtianorũ principibus, à Saladino Aegypti Soldano per deditionem recepta eſt, ſub eo pacto, vt liceret Chriſtianis tãtum efferre, quantum quiſque ſuis humeris poſſet, qui eam tenuit annis trecentis & triginta. Anno autem Domini milleſimo quingenteſimo & decimo ſeptimo, à Selimo Turcarũ Imperatore inuaſa, eodem murorum ambitu à Turcis etiamnum poſſidetur: qui eam Cuzumobarech, ſiue Codſbarich, hoc eſt, vrbem ſacram nominant. A prima itaque eius fundatione, in præſentem vſque Chriſti annum milleſimum quingenteſimum octogeſimum quintum, fluxerunt anni ter mille, quingenti, & viginti duo.

LOCI INTRA vrbem.

PRIMA PARS VRBIS.

2.

Pſal. 2. 23. Ioel. 2. 3. Ioſe. 6. bell. 6. & 15. antiq. 14. Niceph. 8. hiſt. eccl. 30. Brocard. tom. 6. Salig. to. 6. cap. 6. Iſai. 14. Baſ. Herol. bel. ſa. cõt. lib. 1. ca. 1. 2. Reg. 5. 1. Paral. 11. 15. Pſa. 47. 86. Ioſep. 6. bel. 6. et 1. bel. 1. 1. Mac. 4.

MONS SION, qui aliâs MONS DOMINI, item & MONS SANCTVS dicitur, cæteris montibus multo eſt excelſior, & in prolixitate direction: in modũ theatri forma ſemicirculi vrbem toto auſtrali tractu ambiens, ac veluti ſpecula in eminenti, ſolida, & prærupta vndique rupe Diuinitùs fundatus, planiciem habebat oppidi inſtar: amœnusque exiſtens valdè, cæli excellentiam & delitias repręſentabat. Cuius verticem primò Iebuſęi valida arce, ambitum verò eius firmis altisque muris, portis & turribus munierunt. Quos cum Dauid rex expuliſſet, arcem & circumquaque muros, portas, ac turres multò munitiores reddidit, montiſque planiciem intrinſecus in plateas & vicos diſtinxit, atque inibi ſibi ac ſuis heroibus fortibus domos ædificauit, vocauitque CIVITATEM DAVID. Quæ etiam à Ioſep. CIVITAS SVPERIOR, & PARS SACRA appellatur. Eundem montem Machabæi per circuitum reædificantes, ſolidis muris ac turribus altiſſimis munitiſſimum fecerunt: ita vt vi nunquam, ſola verò fame capi poterat. vbi & multæ anguſtæ viæ, & frequentes ciuium ædes poſitæ erant. De monte hoc iuxta Prophetarum oracula lex ac lux Euangelicæ veritatis exiuit, & velut ab ipſo capite in omnium gentium ſalutem per totum Mundi corpus effuſa eſt. Quem cũ Romani Dei nutu (ſeditioſis ſubitaneo quodam timore hinc inde à muro diffugientibus, & in cloacis ſe occultantibus) præter ſpem & ſine ſanguine cepiſſent, in anguſtias viarum ſtrictis gladijs fuſi, vnumquemque obuium, nullo habito diſcrimine trucidabant, domosque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igne admoto concremabãt, in multas etiam domos prædæ cauſa irruentes, integras mortuorum familias, & plena (quos fames conſumpſerat) mortuis tecta offendebant, tetrũ

Ioſep. 7. bel. 15. & 16. Iſai. 2. Mich. 4. Iſai. 49. Luca 2. Act 13. Ioſeph. 7. bell. 16.

autem aſpectum illum abhorrentes, vacuis manibus egrediebantur, ac rurſum obuios quoſque transfigendo, & anguſta viarum cadaueribus obſtruendo, totam ciuitatem ſanguine diluebant, quæ (Ioſepho teſte) cruore adeò fluebat, vt pleraque incenſorum, cædium largiſſimus ſanguis extingueret. Porrò ingruens nox cędes quidem minuit, incendium verò auxit. Poſtero autem die Titus intro ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus eſt, quas tyranni per dementiam ſponte deſeruerant. Conſpecta denique ſolida earum altitudine, itemq; magnitudine, ſubtilique ſingulorum lapidum compagine, quantumq; paterent, vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quę machinę aduerſus iſtas valerent? multaque eiuſmodi cum amicis collocutus eſt. Cęterùm poſtea mons iſte vrbe licet excluſus, iterū ædificijs ornatus, & inhabitatus fuit. Nunc autem extra vrbem eorum ruinis plenus, pro maiori parte incultus iacet.

LOCI MONTIS Sion.

3.

ARX SION, antiqua & munita, in vertice montis Sion condita, & inſtar coronæ eum cingens, tutum erat PRAESIDIVM pro decôre & defenſione ciuitatis & templi: ac quaſi tantæ vrbis Capitolium. In hac priùs habitauerunt Iebuſęi. Quos Dauid vi ejiciens, arcem occupauit, & accipiens ab Hiram rege Tyri lapides, ligna, & artifices, ædificauit ex ea firmum ſibi PALATIVM, & domū cedrinā, ac Solium Regium. In qua quidem arce deinceps ipſe Dauid, alijque Reges Iuda habitauerunt, ac ea pro regni ſede vſi ſunt. Ideoque arcta militum cuſtodia aſſiduè ſeruabatur, & paſſim vocata fuit Arx, Regia, & Domus Dauid: aliàs Sedes, Solium, & Thronus Dauid: item Aula, & Domus Regis, & cæt. In hac arce crudeliſſimus tyrannorum Antiochus Syriæ rex, qui græco vocabulo ἐπιφανής, id eſt illuſtris dictus, potius ἐπιμανής, hoc eſt, inſanus dici meruit, poſuit præſidium gentium: vnde tempore Machabæorum diu multumq; Iudæos afflixit. Quas cùm Simon Machabæus fame ad deditionem compuliſſet, arcemque ab idolorum ſordibus mundaſſet, intrauerunt in eam cū ramis palmarū, cymbalis, nablis, hymnis & canticis: & collocauit in ea viros Iudæos ad tutamen ciuitatis & regionis. Nunc verò eius ruinæ tantùm viſuntur.

4.Reg.23. 2.Reg.5.7.11. 3.Reg.1. 1.Para.11.17. Ioſeph.6.bel.6. Ierem.17. Luca 1. Ariſteas li. de 72. interpr. 1.Mach.1. 1.Mach.15.14.

4.

CARCER REGIVS, cum turri excelſa, quæ eminebat domo regis. In hoc carcere Ieremias, eò quòd vrbem capiēdam prophetaret, fuit clauſus; & tandem ex eo capta vrbe, per Nabuchodonoſor liberatus eſt.

Neem.3. Ierem.32.39.40.

5.

CAESAREVM, & AGRIPPIVM. Regia domus, quam Herodes Aſcalonita in ſuperiori ciuitate ſibi extruxit: ædificauit enim in regia ſua duas ædes maximas ac pulcherrimas, marmore & auro fulgentes, quibus ne templum quidem vſquam conferri poſſet, easque Cæſaris Auguſti, & Agrippæ generi eius, ſuorum amicorum vocabulis, vnam Cæſaream, Agrippam alteram nominauit.

Ioſeph.15. antiq.11. et 1.bel.16. & 6.bel.6.

6.

COENACVLVM SION, ſitum circa medium mōtis Sion, magnum, ſtratum, & ornatū erat. in quo Chriſtus in vltima Cœna agnum Paſchalem cum Apoſtolis comedit, eorū pedes lauit, & menſę accumbens ſub panis vinique ſpeciebus corporis & ſanguinis ſui ſacramentum inſtituit. Inibi die reſurrectionis (ianuis clauſis ingreſſus) ſtans in medio diſcipulorum, eis ſui lateris, manuum & pedum vulnera conſpicienda præbuit, & coram illis comedit: deinde inſlando dedit eis Spiritum ſanctum, ſimul & poteſtatem remittendi & retinendi quorumcunque peccata. Octauo pòſt die hîc Thomę Apoſtolo lancea & clauorum veſtigia videnda & palpanda exhibuit. Iſthîc & poſt aſcenſionē Domini Matthias in Iudæ proditoris Apoſtolatum ſorte ſubrogatus eſt. Ibidem die Pentecoſtes Spiritus ſanctus vehementi cum ſonitu, ignearum linguarum ſpecie ſuper centum viginti credentes deſcendit: ac prima Petri concione ter mille Iudæi conuerſi ſunt & baptizati. Ibidem Iacobus frater Domini, cognomento Iuſtus, primus Hieroſolymorum epiſcopus ab Apoſtolis eſt creatus: atque Stephanus, & reliqui ſex, diaconi ſunt ordinati. Ibidem Apoſtoli primum celebraſſe Concilium: & in ſua diuiſione, Apoſtolicum Catholicæ fidei Symbolum condidiſſe videntur.

Matth.26. Marc 14. Luca 22. Ioan.13. Luca 24. Ioan.20. Ioan.20. Act.1.2. Hieron. to. 1.epiſt.27. ad Euſtoc. virg. & to. 1.epiſt.1. ad Paulin. Niceph. li. 2.hiſt.eccl. cap.3. Act 6.15.

Eodem hoc loco Helena Conſtantini Imperatoris mater ampliſſimum longè lateque extruxit templum, in cuius poſtico Cœnaculum circumcluſit. Quo in templo ætate Hieronymi oſtendebatur marmorea illa COLVMNA, cruore Domini infecta, ad quam in domo Pilati vinctus fuit, & flagellatus: cuius pars nunc monſtratur in mōte Caluariæ, pars altera olim Conſtantinopolim tranſlata, nunc Romæ in S. Petri baſilica Vaticana ſeruatur. Porrò in præfato Cœnaculi loco poſtea ædificatum eſt monaſterium Franciſcanorum ſiue minoritarum: qui ibi per aliquot ſæcula diurnis nocturniſque officijs Deo miniſtrauerunt. Cæterùm anno Chriſti milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Turcæ (Franciſcanis in aliud Cœnobium intra vrbem tranſlatis) ex eorum monaſterio Palatium ſibi fecerunt: locumque hunc in tanta habent veneratione, vt non niſi diſcalceati eum intrent.

Niceph. 8. hiſt eccl.30. Hieron. to. 1.epiſt. 27. ad Euſtoc. Brocard. itin.6. Breidenb. die.12.Iul. Sal.tom.7. cap.2.et 3. Paſcb. die. 182.183. 184.227.

7.

Eccle. 24. CYPRESSI montis Sion valdè excellentes: quarum liber Eccleſiaſticus mentionem facit.

8.

Ioan. 18. Thren. 3. Breid. 12. Iul. Paſ.d. 191.

DOMVS ANNAE Pontificis, ſoceri Caiphæ. in qua Chriſtus ab Anna de diſcipulis & doctrina ſua interrogatus, cùm ſe publicè coràm omnibus docuiſſe reſponderet, ob id à miniſtro alapa in maxillam percuſſus eſt. Vbi poſtea fabricatum eſt templum SS. Angelorum, in quo etiamnum Græci monachi Chriſtiani habitant, & ſacris officijs Deo ſeruiunt.

9.

Neem. 3. Lyran. ibid.

DOMVS FORTIVM. in qua olim fortes & heroes Dauidis habitabant. vbi etiam, ceu in Palæſtra, athletæ & pugiles exercitij cauſa digladiationibus certabant.

10.

Niceph. 2. hiſt. Eccle. 3. & 21. Euſeb. in Chron. Vr. lib. Tyr. bel. ſacr. lib. 8. ca. 5. Breid. 12. Iul. Sal. tom. 7. cap. 2. Paſ.d. 181.

DOMVS B. MARIAE VIRGINIS. in qua poſt filij ſui mortem cum Ioanne Apoſtolo habitauit: vbi & eam anno poſt Chriſti aſcẽſionem decimo quarto mortis ſoluiſſe debitũ, atq; hinc in cælum migraſſe, veterum traditiones & ſcripta habent. Quę quidem domus, deinde facta eſt Eccleſia B. Mariæ, totius Mundi prima. Qua per Romanos deſtructa, alia eodem in loco à Chriſtianis extructa fuit. quam decòram fuiſſe, eius ruinæ hodie etiam probant. ipſeque locus, ne vlla maculetur immundicie, ſtratis ordine lapidibus adhuc cingitur.

11.

2. Reg. 11. 23.

DOMVS VRIAE, vnius ex fortiſſimis militibus Dauidis. cuius vxor Bethſabee in fronte (qui etiamnum ibi oſtenditur) ſeſe lauans, ſua pulchritudine Dauidem, è ſolario domus Regiæ ipſam conſpicientem, pellexit ad adulterium.

12.

Ioſeph. 6. bel. 6.

FORVM SVPERIVS. à quo & ſuperior ciuitas aliquoties forũ ſuperius vocabatur.

13.

Act. 21. 22.

GRADVS ARCIS ſeu caſtri. in quibus ſtans Paulus Apoſt. pro ſe cauſam dixit.

14.

Neẽ. 3. 12. Ioſeph. 15. antiq. 14.

GRADVS SION. per quos in ciuitatẽ Dauid aſcendebatur.

15.

4. Reg. 21. Neem. 3.

HORTVS REGIS, qui & Hortus Oza dicebatur. in quo Manaſſes & Amon reges Iuda ſepulti ſunt.

16.

Baſ. Herol. 1. bel. ſac. 8. Brocard. itin. 6. 2. Reg. 5. 1. Par. 11. 3. Reg. 9. 11. Neem. 3. 2. Par. 23. 4. Reg. 12. Ioſeph. 6. bell. 6. Brocard. itin. 6.

MELLO VORAGO ac vallis profunda & lata valdè, quæ montem Sion à ciuitate inferiori diſcernebat: atque à porta aquarum, occidentem verſus vſq; ad portam piſcium extendebatur. Ab hac voragine Dauid montem Sion per gyrum ædificauit ac muniuit. Huius concauitatem Salomon, vt commoda eſſet platea, coæquauit (vnde etiã Platea portæ aquarum vocatur) eamq; ædificijs ornauit. quæ collapſa ab Ezechia reſtaurata ſunt. Hîc Ioas rex Iuda à ſuis ſeruis in deſcẽſu Sela occiſus eſt. Ioſep. autẽ ætate hæc vallis Tyropœon appellabatur, in quam, vt ſcribit, domus creberrimæ deſinebant: eratq; latiſſima, & habitationibus hominum frequentiſſima. Verùm nunc vorago ipſa tota repleta eſt, relictis tamen prioris concauitatis veſtigijs.

17.

Neem. 3. Matth. 26. 27. Marc. 14. 15. Luc. 22. 23. Ioan. 18. Paſ.d. 194. Thren. 3. Niceph. 8. hiſ. eccl. 30. Breid. 12. Iul. Salig. to. 7. cap. 2. Paſ.d. 194. 195. 196.

PALATIVM CAIPHAE, & ſummi cuiuſque Pontificis, amplum & angulare. in quo habitauit olim Eliaſib ſacerdos magnus. In hoc palatio Iudæorum Principes congregati, inter ſeſe conſultabant, quomodo IESVM dolo caperent & occiderent: quibus ibidem à Iuda triginta argenteis eſt venditus. Poſtea etiam à Petro hîc ter eſt negatus, & coràm Caipha in ſacerdotum & ſeniorum Concilio à falſis Iudęorum teſtibus accuſatus. quibus cùm nihil reſponderet, à Pontifice adiuratus, vt diceret, an eſſet CHRISTVS DEI FILIVS; cùm id confiteretur, quaſi blaſphemię conuictus, Pontifice à Concilio ſententiam exigente, ſexaginta ſex (vt ſcribunt) ſeniores condemnauerunt eum eſſe reum mortis: & reſpondentes dixerunt, REVS EST MORTIS. Quapropter mox à miniſtris in faciem eſt conſputus, oculis velatus, palmis pugniſq; cæſus, & propherizare iuſſus, ac tota nocte varijs modis illuſus, multiſq; blaſphemijs vexatus. Nullus mortalium in hac vita cognoſcet, quæ quantaq; hîc nocte illa ꝑpeſſus ſit. Mane verò facto Iudæorũ principes rurſum conuenerunt, vt eum morti traderẽt: vinctumq; abduxerũt, ac tradiderunt Pilato Prȩſidi. Hoc loco poſtmodũ Helena Imperatrix Petro Apoſtolorum Principi pulchrum conſtituit templum. quod poſteri S. Saluatoris nuncupauerunt. idq; nunc Armeni profeſſione Chriſtiani tenentes, ſua in eo ſacra Deo peragunt.

18.

Neem. 3.

PISCINA SION. quæ grandi opere conſtructa eſt.

19.

Ioſep. 15. anti. 14. & 7. be. 13. 15.

PONS SION. quà per vallẽ è ciuitate ſuperiori ad templum tranſitus erat.

20.

Pſal. 86.

PORTAE SION, quas diligit Dominus ſuper omnia tabernacula Iacob.

21.

2. Par. 23.

PORTA SVPERIOR. per quam Ioas, cùm in templo Rex Iuda eſſet coronatus, Iudæ-

Iudæorum Principibus ſtipatus, in Palatium regum Iuda ductus eſt.

22.

SEPVLCRVM DAVIDIS, vnà cum agro Regalium ſepulcrorum, quod in ciuitate Dauid magnificè in ſublimi collocatum erat. in quo ipſe Dauid, Salomon, aliique Reges Iuda, item & Ioiada Pontifex, ſepulti ſunt. In hoc monumentum Salomon in ſepultura patris ſui Dauid maximas intulit diuitias. Quod poſteà Hyrcanus Pontifex & dux aperiens, tria milia talentorum argenti inde extulit. Poſtmodum verò Herodes Aſcalonita, Iudæorum rex, & ipſe auferens ex eo theſauri vim magnam, cum flamma inde exiliens duos ſatellites eius extinxiſſet, ab incepto deſtitit: & ad expiandum ſe, ipſum monumentum candido marmore ornauit. quod longo tempore ibi permanſit. Vbi poſtea Saraceni eccleſiam ſibi conſtruxerunt, quæ etiamnum extat: locumq; hūc mire colunt ac venerantur: nec Chriſtianorum quenquam illuc introire permittunt.

3.Reg.2.11. &c. 2 Par.24. & 26. Neem 3. Ioſeph.7. anti 16. & 13.ant. 15. et 16.an.17. Act.1. Niceph. 8. hiſ.eccl.30. Breide. 12. Iul. Sal.tom.7. cap 2. Paſ.d.184.

23.

SEPVLCRVM S. STEPHANI protomartyris, Nicodemi, Gamalielis præceptoris Pauli Apoſtoli, & Abibonis filij eius. quorum corpora, cum plus minus trecentis ſexaginta annis prope Hieroſolymam, in valle (vt videtur) Ioſaphat, in obſcuro ac ſordido loco iacuiſſent, ſub Honorio Imperatore cæleſti reuelatione monſtrata, inuenta, effoſſa, & ſuaui odore fragrantia, non ſine miraculis ſumma celebritate hic prope Cænaculum & vrbis mœnia honeſtius tumulata ſunt.

Act.8.5. 22. Beda in martyrol. Breui. Ro. Vvil.8.bel. ſac.5. Breide.12. Iul. Sal.tom.7. cap.2. Paſ.d.184.

24.

TABERNACVLVM SION, pellibus tectum, quod Dauid rex fecit, & in colle montis Sion, qui dicitur Gabaon, collocauit, ac in eo arcam Domini maxima veneratione repoſuit. conſtituitque ſacerdotes & leuitas, qui iugiter per ſingulos dies, & vices ſuas coram arca Deo miniſtrarēt quæ annis quadraginta quatuor ibi manſit: donec à Salomone in templum transferreretur. Inibi & Dauid pro adulterio & cæde Vriæ agens pœnitentiam, ſeptem Pſalmos, quos pœnitentiales appellamus, compoſuiſſe dicitur. Vbi modò Indiani clauſtrum ſibi fecerūt: in quo, ritu ſuo, Chriſto ſeruiunt.

2.Reg.6.7. 1.Par.16. Hiero. ibi. 3.Reg. 8. 2.Paral.5. Ioſeph.7. antiq.4. Breid.12. Iul. Paſd.184.

25.

TORCVLARIA REGIS. in quibus Regium vinum exprimebatur.

Zach.14.

SECVNDA PARS vrbis.

26.

FILIA SION, ſic appellata, quòd è monte Siō veluti naſci videbatur; quæ & CIVITAS INFERIOR vocabatur, altera vrbis pars eſt: cuius frequens in ſacra Scriptura & Ioſepho fit mentio.

Pſal.9.72. Zach.9. Ioſeph.6. bel.6. & alibi paſſim.

LOCI FILIÆ SION.

27.

ACRA MONS, qui in inferiori ciuitate olim eminens & vndiq; decliuis erat. cuius altitudinem poſteà Simon Machabæus, non intermiſſo per triennium neque die neque nocte populi labore, humiliorem fecit ac complanauit, vt ſolum templum omnibus vrbe locis celſius emineret.

Ioſeph. 13. antiq 9. & 6.bell. 6 7. & 7.bell. 13.16.

28.

AMPHITHEATRVM, id eſt, Circus ſpeculatorius, totus vndique rotundus. (qualis aliquando octoginta hominum milia capere poterat) vbi populus gladiatorum & beſtiarum pugnas ſpectabat. quem Herodes ſenior, primus omnium Hieroſolymis in cāpo maximo, ſumptuoſo opere cōſpicuum exædificauit. in quo ad ſpectatorum delectationē luctatores, & gladiatores pugnabant. vel leones, pardi, tauri, vrſi, apri, lupi, aliæue beſtię ferocitate eminentes, modo inter ſe, modò cū damnatis hominibus committebantur. Vnde permulti capite damnati, aut in bellis capti, illic cum feris pugnando mortem oppetere cogebantur. Quo tempore Circus arena ſpargebatur, tum ne gladiatores diffluerent, tum, ne pugnantes occiſorum cruore fœdarētur, vel ne cruor ſparſus ſpectantibus eſſet horrori.

Ioſeph. 15. antiq.10.

29.

ANTONIA ARX firma & munita valdè, à ſeptentrione templo adiacens. quæ olim ab Hyrcano Machabæo in rupe quinquaginta cubitis alta, & vndique abrupta, extructa, & Turris Baris vocata eſt. Hanc Pontifices à Machabæis orti vſque ad Herodem incoluere: vbi in cella ad hoc ipſum ſtructa, ſacra Pontificis ſtola ſeruabatur, præfecto arcis accendente ibi lucernam quotidiè. Herodes maior regnum adeptus hanc arcem cùm oportuno loco cohibendis ciuibus, ne quid rerum nouarum per ſeditionem molirentur, ſitam eſſe deprehenderet, eam magno ſumptu inſtaurauit: & intus Regia magnifica inſtar Palatij & ciuitatis formata, & per quatuor angulos quatuor turribus excelſis (quarum tres quinquaginta, quarta verò ſeptuaginta cubitis eminebat) communiuit, vnde totum templum videri poterat: eamque in gratiam M. Antonij triumuiri amici ſui ANTONIAM denominauit. In qua Romani milites cum armis ſemper excubabant, obſeruantes ne quid noui populus feſtis diebus in templo committeret. Et ſic templum ciuitati, templo autem Antonia caſtrum erat.

Ioſeph. 15. antiq.14. & 18.an.8. Item 1.bell. 3.4.16. & 6 bel 6. & alias ſæpè.

30.

ARCHIVVM, hoc eſt, tabularium, vulgò Cancellaria. domus ſcilicet, in qua

Ioſe. 2.bel. 17 & 7. bel.13.

vrbis

vrbis & ciuium acta, item chartæ publicæ ac creditorum rationes cuſtodiebantur. quā ſeditioſi, fugientibus inde cuſtodibus, incenderunt, vt cuncta creditorum documenta diſperderent, omneſque debitores ſibi adiungerent.

31.

Ioſeph. 12. antiq. 6. 1. Mach. 1. ARX ANTIOCHI Epiphani alta & valida quam poſt multorum ciuium cædem, vrbis & templi direptionem, pulcherrimorumq; ædificiorum incenſionem, in inferiori vrbe ſuper Acram montem ædificauit, ac firmis muris & turribus muniuit, eique Macedonicos milites præſidii loco impoſuit, admixtis illis ex apoſtatis Iudæis ſceleſtiſſimis quibusque: a quibus iuge ſacrificium trienio eſt ablatum, ipſaque ciuitas annis viginti ſex plurimum vexata fuit. Deinde vero Simon Machabæus arcem hanc expugnauit & diruit. *Dan. 8. 11. 12. Ioſeph. 13. antiq. 9.*

32.

Act. 4. 5. Io, e. 6. bel. CARCER CIVITATIS publicus, in quo Apoſtoli à Iudæorum primoribus incluſi, noctu ab angelo educti ſunt. hunc Ioſephus Betiſo vocare videtur.

33.

Neem. 3. COENACVLVM ANGVLI. ædita domus angularis, vbi publicæ ſiebant cœnæ.

34.

Ioſ. 15. ant. 14. CRYPTA ſubterranea, ab Antonia ducēs in templum, quam fecit Herodes ſenior, imponens ei turrim: vt per eam occulte poſſet intrare templū, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus atq; etiam num extat mirabilis & lata, ſic quòd ſexcenti equi in ea commode locari poſſent. *Breid. 14. Iul.*

35.

Io. 16 be. 6. et 7. bel. 13. Exod. 18. Hieron. to. 3. epiſt. 25. ad Fabiol. manſ. 11. Num. 11. CVRIA, Hebraicè Gaſith dicta, quæ in inferiori vrbe antiquo ciuitatis muro cōiuncta erat. in qua ſeptuaginta Senatores & Iudices ordinarij, qui a Iudæis Sanhedrim, Græce Synedrium, Latine autem Concilium ſeniorum & Seniores populi vocantur, Reipublicæ negocia curabant, iura dabant, ambigua & grauiora, etiam aliarum ciuitatum, iudicia definiebant, lites & controuerſias dirimebant, & capitalia iudicia ferebant, exceptis dūtaxat difficultatibus, quæſtionibus, & cauſſis Diuinæ legis Iudaicæq; religionis, quas ſummus Pontifex & ſacerdotes determinabant. *Deut. 17.* In hoc Conſiſtorio Apoſtoli examinati, flagris cæſi, & prędicare prohibiti, ibant gaudentes à conſpectu concilij, quod digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati. *Act. 4. 5.* Ibidem S. Stephanus coram concilio ſtans, facieque Angelica fulgens, intentis in cælum oculis, vidit cælos apertos, ac gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris Dei. vnde impetu eiectus extra ciuitatem, lapidatus eſt. *Act. 6. 7.*

36.

Io. 2. bel. 17. DOMVS ANANIAE Pontificis, quā tandem ſeditioſi inflammauerunt.

37.

DOMVS S. ANNAE auiæ CHRISTI, in qua, vnà cum Ioachim coniuge ſuo, cum feſta Hieroſolymis ageret, hoſpitabatur: vbi & vterq; obiit. Hic B. Maria virgo concepta eſt: atq; ibidem paſſionis Chriſti tēpore manſit. Vbi poſtea pulchrum in honorem S. Annæ ædificatum eſt templum. quo nunc Turcæ turpiter abutuntur. *Breide 26. Iul. Sal. tom. 8. cap. 6. Iac. Vitri. cap. 58. Vuilhe. in bel. ſacr 1. & 15. bel. ſacr. 20. Paſcd. 197.*

38.

DOMVS DIVITIS EPVLONIS, in inferno, iuxta Euangelicam hiſtoriam, ſepulti: in qua ipſum habitaſſe fama a maioribus tradita ad nos peruenit quæ alta muris, etiamnum Chriſtianis peregrinis monſtratur. Vnde conſtat Euangelium de diuite epulone & Lazaro hulceroſo (cuius etiam nomē ibi exprimitur) non parabolam, ſed rei geſtæ eſſe hiſtoriam. *Luc. 16. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 6.*

39.

DOMVS MESSA. cuius in quarto Regum volumine fit mentio. *4. Reg. 11.*

40.

DOMVS NATHINAEORVM, qui ligna & aquas in templo miniſtrabant. *Neem. 3.*

41.

DOMVS PRINCIPIS Phariſæorum, in qua Chriſtus hydropicum ſuo tactu ſanauit. atq; in conuiuio tum ſuo hoſpiti, tum inuitatis ſalutis monita dedit. *Luca 14.*

42.

DOMVS SALTVS LIBANI, longa centum, lata quinquaginta, alta triginta cubitis. quam Salomon ſplendidè, & opulentiſſime de polito marmore, lignis cedrinis, auro atque argento decoratis, ac deſuper tecto plano cum deambulatoriis (vt & cætera domorum tecta in Palæſtina fabricari ſolēt) extruxit, intus vero viridis variarum arborum & plantarum picturis tam artificioſe ornauit, vt earum folia agitari quodāmodo viderentur. plantauitque iuxta eam nemus & viridaria cuncti generis arboribus conſita, fontibusq; irrigua, nec non viuaria ac piſcinas fodit, in quibus eum omnis generis feras, aues & piſces cōtinuiſſe probabile eſt. Erat autem domus hæc, domus epularum, & armamentarium, in quo arma bellica, item vnguenta, pigmenta, & aromata cōſeruabantur. quin & ducenta ſcuta aurea equitum, & trecentæ peltæ aureæ peditum, quæ fecit Salomon, in domo hac ab ipſo repoſita ſunt. eiuſ etiam reliqua omnia vaſa erant aurea. quo ſe Rex & nobiles feriis Reipublicæ negotiis peractis conferebant, atque epulis, ludibus, & obambulationibus animum oblectabant. *3. Reg. 7. 10. 2. Par. 9. Iſai. 22. Ioſ. 15. ant. 5. 6. 7. Hieron. to. 3. epiſt. 35. ad Suniam & Fretelā Eccle. 2. Liran. in 3. Reg. 7.*

43.

DOMVS SIMONIS Phariſæi, quæ adhuc oſtenditur. in qua Chriſtus menſæ, accumbens *Luca 7.*

cumbens Magdalenæ peccatrici, iam pœnitẽti, ipſius pedes lacrymis riganti, capillis tergẽti, oſculanti, vngenti, multumque amanti, multa peccata remiſit.

Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 6.

44.

DOMVS VERONICAE angularis. Hic Veronica lineum capitis ſui peplum dedit Chriſto, quo faciem ſuam tergeret: cui Dominus faciei ſuæ imaginem perfectè impreſſit, eique, in amoris ſui pignus reddidit. Quod in hodiernum vſque diem Chriſti facie inſignitum, Romæ in S. Petri Baſilica, in Vaticano monte per Conſtantinum Magnũ extructa, grandi honore aſſeruatur: ac ſtatis diebus populo oſtenditur.

Breide. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 7. Paſ. d. 210. Beibl in de ſcript. loc. paſſion. Chriſti feria 5.

45.

DOMVS VVLGI. vbi iaculationibus ſe exercebant, & publica conuiuia celebrabant, ac epulis, luſibus, & ambulationibus animum reficiebant.

Ierem. 39.

46.

FORVM MAGNVM, quod in vrbis medio, Antoniæ arci adhærebat. in quo Alexander Iudæorum rex & Pontifex octingentos Iudæos (vxoribus in conſpectu ipſorũ, & liberis in conſpectu etiam matrum, necatis) crucifixit: idq; ſpectaculum ipſe ſuis cum concubinis in Antonia arce epulans potanſque proſpectabat. propter quam crudelitatem Crucida cognominatus eſt. Eodem in foro Herodes maior cum Parthis, Antigonum in regnum reducere conantibus, magno prælio conflixit. Porrò cùm in obſeſſa per Romanos Ieruſalem iam fames totis regnaret habenis, totasque domos ac familias depaſceretur, & tecta plena eſſent mulieribus exanimatis, atque infantibus; viarum autem anguſta ſenibus mortuis: (quippe coria ſcutis detracta, cinguli, calceamenta, & fœnum, matribus denique proprij filij aſſi, cibus erant) adoleſcentes ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per hoc forum verſabantur, & vbi quem caſus occupauerat, decidebant. Cũque ſuperſtites ob multitudinem eos ſepelire, inſepultorum verò fœtorem ferre non poſſent, in vrbis valles eos ex muro præcipitabant. Quas circumiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamque ſaniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit. & extentis manibus Deum teſtabatur, factum illud ſuum non eſſe. Contumaces enim Iudæi pacem ſæpius oblatam reſpuerant.

Io. 13. anti. 20. & 1. bell. 3. Io. 14. anti. 22. item 1. bell. 11. Ioſ. 6. bell. 14. & 7. bel. 7. & 8.

47.

FORVM RERVM VENALIVM, quod in ſuperiori inferioris ciuitatis parte ſitum erat: vbi piſces ac variæ merces vendebantur. Hoc in foro S. Iacobus maior, frater Ioannis, cum ſuo Spiculatore, qui eum ad martyrium ducebat, primus Apoſtolorum ab Herode Agrippa capite truncatus cũ ſanguine vitam profudit. In cuius honorem ſibi poſtea inſigne erectum eſt templum; quod nunc Iacobitæ Armeni inhabitant, atq; in eo Chriſtum ſuo more colunt. Idem hoc forum iubente Floro Pręſide milites Romani diripuerunt, ac paſſim obuios trucidauerunt: atque in vniuerſas inſilientes domos, cunctos in ijs habitatores interfecerunt.

Act. 12. Euſ. 2. hiſt. eccl. 9. Niceph. 2. hiſt. Eccle. 12. Breid. 12. Iul. Sal. tom. 8. cap. 4. Paſ. d. 181. Ioſ. 11. ant. 2. & 2. bel. 14. 15. 16.

48.

FORVM SCRVTARIVM. vbi ſcruta, hoc eſt, attritæ vſu veſtes, ac veteramenta omnifaria vendebantur.

Neem. 3.

49.

GYMNASIVM, id eſt, ſchola gentilitatis. quam Iudæorum pſeudopontifex Ieſus, qui gentilium more Iaſon vocari maluit, aliique apoſtatæ Iudæi, Antiochi Epiphanis permiſſu ſub ipſius arce contra templum ædificauerunt, in qua populus leges & ritus gẽtium docebatur, & iuuentus, in Græcorum Philoſophorum ſtudijs ac diſputationibus inſtituebatur: vbi & nudi atque oleo vncti in gymnicis luctationibus, in bellicis certaminibus, ludiſque ſcenicis ſe exercebant. Eodem inſuper loco dicti apoſtatæ EPHEBIAM, hoc eſt, proſtibulum formoſorum iuuenum conſtituerunt, & pulcherrimos quoſq; epheborum in lupanaribus ponebant, vbi turpia fœdaque contra naturam peccata exercebantur. Quapropter multi a Dei lege ad gentiles ritus, mores viciaque defecerunt, venundati vt facerent malum: ita vt quidam ſacerdotum relicto templo Deique cultu, palæſtrica exercitia diſcerent. hinc etiam inter Iudęos diuerſæ ortæ ſunt ſectæ, Phariſæi nempe, Sadducæi, Eſſæi, &c.

1. Mach. 1. & 2. Mac. 4.

50.

HABITACVLA SACERDOTVM. quorũ domus ab exteriori parte muro claudebantur: à parte autem anteriori habebant aſpectum verſus templum.

Liran. in Neem. 3.

51.

HABITACVLVM SCVTARIORVM, antè occiduam templi porticum extructum. vbi primo Iudæi, poſtea milites Romani in feſtiuitatibus ſtationes habebant ad templi cuſtodiam.

4. Reg. 11. Io. 20. ant. 15.

52.

HIPPODROMVS, hoc eſt, Circus oblongus muris ſeptus, qui contra meridionalem regionem templi ſitus erat, in quo equi curſu, agilitate, & velocitate exercebantur: & athletæ ſpectante populo curſu pedeſtri, equorum, bigarum, trigarum, quadrigarum, haſtiludio, aliave dimicatione certabant. vbi Herodes rex in Auguſti Cæſaris honorem quinquennale certamen inſtituit, propoſitis victoribus magnis præmijs. Idem moriturus è tota ditione ſua cuiuſque vici nobiliores Iudæorum, minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, conuocatos, in

Ioſ. 15. ant. 10. & 17. an. 9. 10. 13. 14. Item. 1. bel. 21. & 2. bell. 2.

tos,in hoc circo fecit concludi, vt poſt mortem ſuam omnibus illis ibi occiſis, etiam inuita omnis Iudæa, omniſque domus illi illacrymaret.

53.

Geneſ. 22. Mich.5. 1.Machab.13. 16. Iſai.10. 16. Ioſ.15.ant. 14.& 6. bell.6. Hieron.in Gen.22.& in 2.Par.3. citatur à concil. Nicæn.2. act. 4. 1.Par.21. Ioſ.7. anti. 13. 2.Para.3. 36.

MONS MORIA, qui alibi terra viſionis,& mons templi,atque mons filiæ Sion dicitur, orientali ciuitatis muro prope adiacens, excelſus, ſaxoſus, & vndique præceps atque decliuis erat. In hoc monte Abraham immolans filium ſuum Iſaac, loco eius arietem cornibus inter vepres hærentem obtulit. Cuius rei imago (vt hoc obiter contra noſtri temporis imaginum oſores annotem) etiam tempore Gregorij Nyſſeni in vſu fuit. De hac enim imagine in oratione pathetica de pictura ſic ait: Vidi ſæpius inſcriptionis imaginem, & ſine lacrymis tranſire non potui, cùm tam efficaciter ob oculos poneret hiſtoriam. Hunc ipſum montem Dauid ab Orna Iebuſæo ſexcentis ſiclis auri emit: & extructo in area eius altari, holocauſtum Deo obtulit, quod ignis è cælo conſumpſit.

Broc.iti. 6. Salig.to.8. cap.8.

Eodem in monte poſteà Salomon templum Domino, magnitudine & pulchritudine excellentiſſimum ædificauit. Quod poſt annos quadringentos quadraginta & vnum à Nabuchodonoſor deſtructum, & ſeptuaginta annis deſolatum, Zorobabel reſtaurauit. Idque poſt annos quingentos octoginta ſex à Tito demolitum, ac pluſquam trecentis annis deſolatum, eodem in monte, multùm tamen per Romanos complanato, tandem Chriſtiani reædificauerunt. Quod poſteà à Saracenis, & iterum à Chriſtianis, rurſumque à Saracenis occupatum, modò à Turcis poſſidetur.

54.

Ioſ.6.bel.6. 7.&c.

MVRVS PRIMVS, qui & antiquus dicitur, tum propter valles imminentemque his deſuper collem, in quo firmiſſimè Dauidis & Salomonis, aliorumque regum largiſſimis impenſis operi inſumptis, ſtructus erat, tum etiam propter ſexaginta turres, in quas diuidebatur, validus & robuſtus erat valdè.

55.

2.Par.27. 33. Neem.3.11 Liran.in Neem.3. Io.2.bel.18 & 6.bel.6. 7.& 7.bel. 18.

OPHEL, quam Ioſephus Ophlam nominat, erat turris enormi altitudine quaſi nubi caput inſerens, atque ARX munita, firmo muro cincta, templo propinqua extra murum tamen, qui habitationem ſacerdotum claudebat. In huius muro Ioatham rex multa conſtruxit. Atque Manaſſes euſque vrbis muros reparauit. In hac habitabāt Nathinæi. In hanc fugiens Manahemus tyrānus, captus eſt & occiſus. Hanc tandem Titi milites combuſſerunt.

56.

1.Mac.13. Ioſ.17.ant. 14.& 20. ant.15. lib.2. bell. 2.16 17.& 7.bell.15.

PALATIVM MACHABAEORVM, in præcelſo loco ad occidentem tēpli ab eis ædificatum, ex quo vrbem,& quæ in ea fiebant contemplari volentibus, pulcherrimus & delectabilis patebat proſpectus. Quod poſteà Agrippa rex inſigni amplitudine in Aulam ſibi extruxit: vnde è ſuo triclinio quicquid in templo ageretur, ſpectabat. Quamobrem Iudæorum primates excelſum parietem ædificauerunt ſupra exedram templi interioris, ad Solem occiduum ſitam, qui Regis proſpectum impediebat. Id indignè tulit tam Rex Agrippa, quàm Feſtus prouinciæ Præſes: qui etiam præcepit eis parietem diruere.

At illi rogauerunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem Imperatorem mittere, dicentes ſe non poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs. Quo impetrato, miſerunt Iſmaelem ſummum Pontificem,& Helchiam gazophylacem, ſimul & decem de ſuis primatibus. Nero autem, vxore ſua Poppea pia fœmina pro Iudæis deprecante, & veniam geſti operis condonauit,& parietem ſic manere permiſit.

57.

Pſal.37. & 72. Iſai.1.50. 53.63. Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioā.18.19. Brocā.21. Iul. Sal.tom.8. cap.7. Paſ.d.180. Beth.ſer.4

PALATIVM PILATI,& Præſidum Romanorum, quod ab aquilone Xyſto & Antoniæ adhærens, omnibus ciuitatis ędibus multò amplius, pulchrius,& eminentius erat: & ad minus viginti octo marmoreis gradibus aſcendebatur. Hic cùm Chriſtus à Principibus populoque Iudaico, quòd populum peruerteret, tributa dari Cæſari prohiberet, ſe Chriſtum Regem diceret, quodque ſeditioſus eſſet, falsò accuſaretur, ac crucifigendus, poſtularetur; huiuſmodi ſententiæ forma, vt ex vetuſtis annalibus prolatum inuenimus, à Pilato ad virgas condemnatus eſt: *Ieſum Nazarenum virum ſeditioſum,& Moſaicæ legis contemptorem, per pontifices & principes ſuæ gentis accuſatum, expoliate, ligate,& virgis cedite; I lictor, expedi virgas.* Quapropter à militibus Pilati in atrium Prætorij ductus, coram vniuerſa cohorte eſt nudatus, ad columnam ligatus, & crudeliſſimè flagris verberatus, totoque corpore vulneratus ac laceratus. Deinde chlamyde purpurea circundatus, ſpinis dirè coronatus, arundine in dextra data, irriſoriè vt Rex ſalutatus,& genu ante eum flexo adoratus, varijs modis illuſus, conſputus, genis vellicatus, alapis cæſus, ac ſuper coronatum ſauciumque caput arundine percuſſus. Quo loco in tantarum pœnarum Chriſti venerationem, ſpecioſum poſteà à Chriſtianis extructum fuit templum. Nunc autem habitat ibi Præſes, qui Turcæ nomine Hieroſolymis dominatur.

PRAEDICTI domus Pilati gradus Romam poſtmodum tranſlati, etiam nunc ſunt pro foribus templi S. Ioannis Lateranenſis, in in Cælio monte à Conſtantino Magno ædificati, atq; à Romanis Scalę ſanctę appellantur, locuſq; in eis olim Chriſti ſanguine conſperſus, cancellis eſt opertus.& quia Chriſtus tempore paſſionis per eas bis aſcendit, magna animi pietate viri ac mulieres flexis genibus eaſdem aſſiduè aſcendunt.

58.

3.Reg.7.9. 2 Para.8. Io.8.ant.5.

PALATIVM REGINAE. quod Salomon propè palatium ſuum ex pretioſis ac politis lapidibus pro vxoris ſuæ Pharaonis filiæ habitatione, heroicè ædificauit.

59.

3.Reg.7. 10. 2.Par.8.9. Ioſ.8.an.5. Broc.itu.6. VVilhe.12. bel.ſacr.7. Vitriac. cap.65.

PALATIVM SALOMONIS, magnum & pulchrum nimis. quod in parte auſtrali montis Moriæ pro habitatione ſua è cãdido marmore & lignis cedrinis, multis columnis ſuffultum, magnificè ſumptuoſiſſimeque tredecim annis ædificauit: ac præterquã quod vndique admirabili auri atque argenti ſplendore exornauit, eius quoque vniuerſa vaſa fecit aurea. Eodẽ in loco poſtea Chriſtiani reges Ieruſalem palatium ſuum habuerunt, atque ibidem ordo militiæ templi initium ſumpſit.

60.

Sal.tom.9. cap.1.

PISANVM CASTRVM, validis foſſis & turribus cinctum. quod in occidua ciuitatis parte à Chriſtianis Piſarum Italiæ oppidi incolis, tempore quo terræ ſanctæ tenebant dominium, conſtructum eſt. vbi primò Piſani, deinde Saraceni, nunc verò Turcæ à terræ ſanctæ peregrinis ſacrilegum accipiunt tributum.

61.

2.Reg.20. 2.Par.32. Eccle.48. Brocard. itin.6.

PISCINA INTERIOR, grandis, quam Ezechias rex fecit in medio ciuitatis ad aquilonem templi. Fontis enim huius aquas è ſuperiori fonte Gion per ſubterraneos canales introduxit in vrbem, & fecit eas ſcaturire in piſcina hac: ædificauitque ad eam puteum, vt totam irrigaret ciuitatem. ne populus in obſidione poſitus aquæ laboraret penuria.

62.

Ioan.5. Brocard. itin.6. Sal.tom.5. cap.5.et 6. Io.6.bel.6. Ioan.5. Paſ.d.192.

PISCINA, quæ vocatur Græcè PROBATICA, hoc eſt, ouina ſeu pecualis, eò quòd oues, aliæque pecudes litandæ, in ea lauabantur: Hebraicè autem Betheſda, (corrupte Bethſaida) id eſt, domus effuſionis, quod aquæ pluuiales ad eam confluebant. ſita inter portam vallis & templum, ampla & præcipua erat piſcina totius vrbis, quinque porticus habens. quam Rex Salomon fecit pro miniſterio templi, atque hinc à Ioſepho ſtagnum Salomonis nominatur: in hac enim piſcina Nathinæi lauabant hoſtias, quas tradebant ſacerdotibus in templo offerendas. Huius aqua certis temporibus ab Angelo Domini mouebatur, & qui poſt eius motum primus deſcendebat in eam; à quacunque detinebatur infirmitate, ſanus fiebat. ideoque in porticibus eius iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. ex quibus Chriſtus ſanauit hominem qui triginta octo annos languerat. Tempore Hieronymi oſtendebantur gemini lacus, quorum vnus hibernis pluuijs ſolebat impleri: alter mirum in modum rubens, quaſi cruentis aquis, antiqui in ſe operis ſigna teſtabatur.

Hiero.in.3. de lo. Heb. lit.B.

63.

Iſai.22. Ioſ.7.bel. 24.

PISCINA VETVS. vnà cum amne, qui ex eo per totam ciuitatem decurrens in torrentem Cedron defluit.

64.

Io.14.ant. 8.& 15.an. 14.et 1.bel. 5. Itẽ 2.bel. 15.16.& 7. bel.6.15.

PONS & Porticus cum portis, per quem è Xyſto & ab Antonia trans vallem Cedron patebat acceſſus in templum; quem primò fautores Ariſtoboli contra Pompeium: poſteà ſeditioſi contra Florum, ne per Antoniam templum occuparetur interciderũt.

65.

Neem.12.

PORTA CVSTODIAE. ſic dicta, quòd aliqui Regis ſtipatores, Rege templum ingreſſo, cuſtodiam ibi agerent.

66.

Neem.3. Lira.ibid. & in Ie-rem.31.

PORTA EQVORVM, ſic nominata, quod homines ad illum vſque locum equitare poterant: ſed inde dimiſſis equis, in templum pedites procedebant. à quo loco incipiebant Habitacula ſacerdotum.

67.

Io.6.bel.6.

PORTA ESSENORVM. Quæ ab Eſſenis nomen habens, in antiquo ciuitatis muro ſita erat.

68.

Zach.14.

PORTA PRIOR. cuius Zacharias mentionem facit.

69.

3.Reg.7. Lira.ibid.

PORTICVS COLVMNARVM. antè Palatium Salomonis ſita, quæ quinquaginta cubitis longa, triginta vero cubitis lata erat, & validis ſuffulta columnis: in qua Salomon iudicia communia tenebat.

70.

Ioan.5. Aug.ibid.

PROBATICA, hoc eſt, FORVM PECVARIVM, vbi oues, boues, aliæque pecudes ſacrificandæ, ſub dio aut in macello venales erant.

71.

Act.25.26. Ioſ.2.bell. 15.16.17.

REGIA BERNICES REGINAE, ſororis Regis Agrippæ. quæ cum fratre D. Paulum Cęſareę coram Feſto perorantem audiuit. & poſtea Hieroſolymis vota Deo ſoluens, nudipes ante tribunal coram Floro in ciues ſæuiente, fruſtrà pro eis deprecata eſt.

72.

Ioſ.5.bel.9.

REGIA GRAPTE cognatæ Izatæ regis Adiabenorum, quã ipſa ſibi ædificauit. In qua

In qua poſtea Ioannes dux ſeditioſorum degens, ſuas ibi pecunias & tyrannidis ſpolia depoſuit.

73.

[Ioſ. 20 ant. 2. & 6. bel. 7. & 7. bel. 13. Euſ. 2. hiſt. eccl. 12. Oroſius lib. 7. cap. 6. Act. 11.]

REGIA HELENAE, quæ in Acræ medio eminebat. Hæc Adiabenorum, gentis vltra Euphratem habitantis, exiſtens Regina, a gentiliſmo ad Iudæorum religionem conuerſa, Hieroſolymam habitatum commigrauit. vbi Chriſtiana facta, cum magna illa fames (quam Agabus futurã prædixerat) ſub Claudio Cæſare in vniuerſo terrarũ Orbe, maxime vero in Iudæa vigeret, ſuis impenſis magnam frumenti vim ex Aegypto delatam, Hieroſolymæ egenis diſtribuit.

74.

[Ioſ. 6. bel. 7.]

REGIA MONOBAZI regis Adiabenorum, filij Helenæ, quæ in orientali ciuitatis parte ſita erat.

75.

[3. Reg. 5. 6. 7. 8. 9. 2. Paral. 2. 3. 4. 5. 7. Ioſeph. 8. antiq. 3.]

TEMPLVM DOMINI, aliâs Domus Domini, & Sanctuarium dictum. quod Salomon rex pacificus ex præparata à patre ſuo Dauide materia, & ex electis, ſectis, ac politis ſaxis & lignis de Libano monte ſucciſis, pluſquàm centum quinquaginta trium milium hominum opera in monte Moria, ſine vllo ſecuris aut mallei ſonitu, ſeptennio exædificauit, vſque adeò intùs & extrà fulgenti auro ſumptuoſum ac magnificum, vt totius Mundi miraculum haberetur. De cuius admirabili excellentia nihil dici poteſt, quod non ſit infra eius dignitatem. Hoc templum, cùm id Salomon dedicaret, nubes & gloria Domini impleuit: & ignis è cælo miſſus ſacrificia in eo oblata deuorauit. *[Ariſtæus l. de 72. interpret.]* Quin & Deus oraculo tum reſpondit: Sanctificaui domum hanc, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij. Quod ad introitum templi huius attinet, is contra ac nunc moris eſt, ad Solis ortum, poſteriora verò eius ad occaſum reſpiciebant, vnde & hic ſacerdotes vnà cum reliquis Iudæis ad Occidentem verſi orabãt, & Dei cultum ſumma cum reuerentia peragebant, donec Regum populique Iudaici impietate idolorum ſpurcitijs aliquoties profanaretur, quod aliquoties factum eſſe, ſacræ hiſtoriæ commemorant: vbi etiam celebris memoria eſt, quod poſt annos a prima eius fundatione quadringẽtos quadraginta & vnum, Dei vltione per Nabuchodonoſor Babyloniæ regem penitus eſt combuſtum, deſtructum, ac ſeptuaginta annis deſolatũ. *[4. Reg. 25. 2. Par. 36.]* Deinde verò, vt ibidem narratur, illuſtris Iudæorum dux Zorobabel de quadratis & dolatis lapidibus, ligniſque imputribilibus eodem in monte annis quadraginta ſex templum magnificè inſtaurauit. *[1. Eſ. 3. 5. 6. Ioan. 2. 2. Mac. 3. Ioſ. 2. bell. 17. & 7. bell. 10. 1. Mach. 1. 4. 6. 13.]* Et hoc etiam tantæ erat ęſtimationis, vt per vniuerſum Mundum honoraretur, ac vndiq; maximis Regũ & Principum muneribus honorariiſque illuſtraretur. Quod poſt annos trecentos quinquaginta quatuor ab Antiocho Epiphane Rege Syriæ ſpoliatum, ac idòlis pollutum, tertio contaminationis anno fortiſſimus Iudæorũ dux Iudas Machabæus purgauit, eique vaſa aurea & Dei cultum reſtituit. ac ne iterum à gentibus contaminaretur; in modum Caſtri altis foſſis, firmis & excelſis muris, ac fortiſſimis pulcherrimisq; portis & turribus per circuitum muniuit. *[Ioſ. 14. ant. 5. & 7. bell. 4. 9. Strab. geograp. l. 16. 1. Mach. 6.]* in quo à centum & viginti millibus gentium diu obſeſſus expugnari non potuit. Cẽteſimo autem ferè pòſt anno, cùm id inclytus Romanorum dux Pompeius Magnus oppugnans, magna vi expugnaſſet, in ipſa irruptione duodecim Iudæorum millia in eo interfecta ſunt: ipſe verò Pompeius vna cum ſuis comitibus vſque ad ſancta ſanctorum ingreſſus, menſam, candelabrum, aliaque cuncta ex auro ibi fulgentia, & in ſacræ pecuniæ theſauris duo talentorum millia inſpiciens, nihil eorum ethnicus ille princeps præ pietate attigit: ſed ſequẽti poſt excidium die æditius templum purgare, & legitima ac ſolennia ſacrificia celebrare mandauit. *[Ioſ. 14. ant. 8. & 1. bell. 5.]* Hoc ipſum templũ poſtea relapſum Herodes Aſcalonita Iudæorum Rex annis nouem cum dimidio, ſumptuoſis ædificijs reparauit & exornauit. *[Ioſeph. 15. ant. 14.]* Et iuxta Aggæi quidem prophetæ vaticinium (vt & Eccleſia præfertur Synagogæ, & auro legis, ſanguis Euãgelij pretioſior eſt) maior fuit gloria templi huius ſecundi, quã fuerat primi: eò quod Chriſtus ſua præſentia, doctrina, & miraculis hoc glorificauit. *[Aggei 2. Hier to. 3. epiſt. 26. ad Fabiolam.]* In eo namque puer à parentibus oblatus eſt. Inibi in medio doctorũ ſedit. In eius pinnaculo a Diabolo eſt tentatus. in eo ſæpè concionatus, atq; à Iudæis eſt vexatus. *[Luca 2. Matth. 4. Ioann. 7. 8. 10. &c.]* Quę quidẽ omnia, vt multum ad templi gloriã faciunt, ita nihil ei contulerunt, quin idipſum templum, anno à fundatione ſua ſub Zorobabel, quingenteſimo octuageſimo ſexto, per Titi Cæſaris milites poſt dubium cruentumque conflictum maxima fortitudine ac violentia eſt expugnatum, ac circum altare holocauſti tanta Iudęorum cædes facta eſt, vt per gradus templi, torrentis inſtar, interfectorũ ſanguis profflueret. *[Ioſ. 7. bell. 9. 10. 18.]* ipſumq; templum in primo prælij furore per militem quẽdam, Diuino quodam motum impetu, non expectato cuiuſquam edicto, ſed inuito Cæſare face eſt incenſum: illoq; incendio, opus omnium quę viſa aut audita ſunt maxime admirabile, totiuſq; Orbis ornamentum decimo menſis Auguſti die concrematum eſt: eodem videlicet menſe & die, quo primùm à Babylonijs templum fuerat combuſtum. Cumq́ue vorax flamma vndiq; ſtrideret, Cæſar cum ſuis ducibus introingreſſus, & ſanctum templi, & quæcunque illic erant aſpexit: ea quidem fama quæ apud alienigenas erat meliora, iactatione vero & opinione domeſtica non minora. quod eodem iubẽte poſtea eſt dirutum, & omninò ſolo æquatum. Verùm enimuerò poſt annos ſexaginta quinque Iudæis denuò rebellantibus, & eodem hoc loco templum reſtituere volẽtibus, Aelius Adrianus Imperator quinquaginta & octo eorum myriades, hoc eſt, *[Euſeb. in chr. & 4. hiſt. eccl. 6. Nicep. 3. hiſt. eccl. 24. Dã. Oroſ. lib. 7. c. 13.]*

 quin-

quinquies cētena & octoginta milia vno die interfecit, & reſidua Hieroſolymorum ædificia prorſus deſtruxit, atque mōtem Moria, in quo templum ædificatum fuerat, multūm complanauit, & in planiciem redegit, eiuſq; rudera & terras in vallem Ioſaphat ac torrētem Cedron proiecit, ne vrbs montis & templi præſidio conniſa, Romanis amplius rebellis eſſet. quin & in Iudæa arces quinquaginta dirūit, & vicos nongentos octoginta ferro & igni vaſtauit. Sed Imperator Iulianus Apoſtata poſt annos ducentos viginti ſeptē vt Chriſti oraculum, quo de templo prædixerat non manſurum lapidem ſuper lapidem, falſum eſſe oſtenderet, data Iudæis ex publico ærario pecunia, mandauit eis templum de integro reſtaurare, ibique iuxta Moyſi legem ſacrificare. Læti ob hoc Iudæi ex omnibus Mūdi prouinciis Hieroſolymam confluxerunt, ac Chriſtianis atrocia comminantes, peritos architectos, lapides, ligna, calcem, gypſum, cementum, omnemque materiam, & inſtrumenta ad ædificium neceſſaria compararūt, argenteos quoque fieri curarunt ligones, palas & ſportas: locumque ipſum ſplēdidè purgarunt, tanta alacritate, vt eorum mulieres etiam monilia ſua omnia in ſtructuram eam impenderint, ac rudera è loco gremijs ſuis exportarint. Cumque apertis & purgatis iam fundamentis, poſtero die ædificationem inchoaturi eſſent, nocte ea vehemens procelloſæ tempeſtatis ventus calcem, gypſum, ac materiam totam longè lateque diſperſit. Inſuper terræ motus ingens vniuerſa veterum templi fundamentorum ſaxa excuſſit ac diſſipauit, ædes omnes templo vicinas diſturbauit, permultoſque Iudæos oppreſſit. Cùm autem qui ſupererant manè iterum ædificare aggrederentur, ignis cælo demiſſus, itemque flamma è templi fundamentis erumpēs, plures quàm anteà Iudæos vel operi inſtantes, vel qui ſpectatum eo venerant, conſumpſit: atque malleos, ſecures, ſerras, ligones, denique omnia opificum inſtrumenta per totū illum diem incendio in cineres redegit. Iudæis adhuc pertinacibus, proxima nocte fulgēs Crucis ſignum in cælo apparuit, omniumque Iudæorum veſtes cęlitus Crucis figuris ſignatæ, & (tanquam cælum ſtellis) impletæ ſunt. quas cum illuceſcente die eluere delereque conarentur, id nullo modo poterant. Sicque deterriti & confuſi inaniter cœpta ſimul & locum reliquerunt. Eorumque impio conatu Diuinum oraculum non modò factum irritum, ſed vel maximè impletum atque confirmatum fuit.

Mat. 13. Ruffin. in Eu, eb. hiſt. eccl. l. 10. c. 37. 38. 39. Soc. 3. hiſt. eccl. 17. Theodo. 3. hiſt. eccl. 17. Sozom. 5. hiſt. eccl. 21. Nicep. 10. hiſt. eccl. 32. 33.

Et Iudæis quidem hac ratione ab incepto opere repulſis, Chriſtiani nihilominus eodē in loco ædificare non timuerūt. Opere enim rotundo & Gręco labore ex magnis, ſectis, & politis lapidibus, præcellēti forma amplum & præaltum, plumboq; tectum ibi templum erexerunt, quod per aliquot ſæcula Patriarchali cathedra decoratum, ac vero puroque Dei cultu celebre: tandem à Saracenis inuaſum, ac ſpurco Mahumeti cultu annis quadringentis ſexaginta tribus contaminatum fuit. Porro anno Chriſti milleſimo nonageſimo nono idem hoc templum, muro licet, & turribus, & portis validioribus apprimè communitum, a Chriſtianis, duce Godefrido de Bulliō, forti animo violenter expugnatum eſt: factaq; intra templi ambitum decem milium Saracenorum ſtrage, cuncta eius ſuperficies occiſorum cruore redundauit. Quo in loco Godefridus egregium mox Canonicorum Collegium inſtituit, eiſque ampla ſacerdotia, quę Prabendas vocant: ſimulque & honeſta circa templū domicilia aſſignauit, qui diurnis & nocturnis officiis ac ſacrificiis Eccleſiaſtico more annis octoginta octo ibi Deo miniſtrauerūt. Quibus tranſactis; ob perniciolam Chriſtianorum Principum, proh dolor, diſcordiam, a Saracenis id rurſum occupatum eſt. qui in eius ſummitate, pro ſuo more, dimidiæ lunæ formam poſuerunt, atque in atriorum loco ficus & oliuas plantauerunt. Item a Turcis nunc poſſeſſum, deteſtabili Mahumetici cultu polluitur. à cuius ingreſſu Chriſtiani capitali Turcarum decreto arcētur. Nam ſi Chriſtianorum quiſpiam id intraſſe fuerit deprehenſus, ſtatim aut Chriſti fidem ſolenniter cogitur abnegare, aut publice ſecuri caput ſubmittere.

VVil. Tyr. lib. 8 hiſt. bel. ſacr. c. 20. & l. 9. cap. 9. Brocard. num. 6. Breid. 14. Iuly. Sal. tom. 8. cap. 4. 8. Paſib. A. 192.

PRIMA PARS Templi.

76.

SANCTVM SANCTORVM, quod ob inſignem loci ſanctitatem, etiam Sancta ſanctorum, item & ORACVLVM, & Domus interior vocatur. intimum erat templi penetrale & Adytum; longum cubitos viginti, latum totidem, altum vero cubitos centum & viginti. Cuius pauimentum primò marmore ſtratū, ac deſuper tabulis abiegnis veſtitum erat, quæ laminis aureis tegebatur. Parietes autē de politis facti lapidibus, & intrinſecus cedrinis veſtiti tabulis, laminis quoque deſuper operti aureis, (quæ clauis aureis erant affixæ) Diuino prorſus opere ſplendebāt. in quibus ſculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flores, ac cælaturæ picturæque variæ, cæli pulchritudinem repræſentabant. Quin & tectum laminis aureis coopertum, in ſummo, ne ab inſidentibus auibus pollueretur, aureis verubus horrebat acutiſſimis. Sacroſanctum hoc Sanctum ſanctorum, propter Diuinam loci Maieſtatem, ſemel in anno ſolus introibat ſummus Pontifex, idq; in feſto expiationis. quo die Iudæi omnes ieiunare, ſeque affligere debebant. Tum autem maximus ille Dei ſacerdos, Chriſti perſonam ſingulari ritu præfigurans, pro ſuis totiuſque populi peccatis ſanguinem vituli extra caſtra combuſti offerebat. Qui ſi vel ſomnio pollutus eſſet, introibat ſubſtitutus ab eo vicarius.

Exod. 26. Leuit. 16. 23. Num. 19. 29. 3. Reg. 6. 2. Paral. 3. 4. 5. Heb. 9 13. Ioſeph. 6. bel. 6. Hier. to. 1. epiſt. 26. ad Fabiolā de veſt ſacer. Liran. in 3. Reg. 6. et in Hebr. 9. Ioſeph. 17. antiq. 8.

PARTES

PARTES SANCTI Sanctorum.

77.

Exod. 25. 37. 40. Num. 17. Deut. 31. Hebr. 9. Ioſeph. 3. antiq. 8. Hieron. in Exod. 25. & 26.

ARCA FOEDERIS, quæ Dei mandato de lignis ſethim imputribilib⁹ in deſerto a Moyſe facta, & puri auri laminis intus & foris contecta, in ſancti ſanctorum medio ſicut Sol, auri ſplendore coruſca, fulgebat. Cuius ſupereminens pulchritudo eſt admiranda potiùs, quàm verbis explicāda. In hac arca ſumma cum Religione ſeruabātur duæ tabulæ lapideæ, continentes decem præcepta Dei digito inſcripta; item vrna aurea habens manna; & virga Aaron quæ floruerat, & liber Deuteronomij. Manſit arca in hoc loco annis circiter quadringentis triginta: Tempore autem captiuitatis Babylonicæ Ieremias propheta eam Dei iuſſu vnà cum Altari incenſi & Igne perpetuo, in Nebo montis ſpelunca omnibus ignota abſcondiſſe in Machabæorum libris ſcribitur. Hebræi verò per Nabuchodonoſor in Babylonem tranſlatam eſſe cenſent. Quam quidam nunquam reuerſam, ſed poſt reditū à captiuitate aliam in eius locum a Iudæis factam eſſe: quidam verò cum alijs quinq; milibus & quadringentis illis aureis & argenteis templi Hieroſolymitani vaſis à Nabuchodonoſor in templo Bel Dei ſui poſitam, ac Diuinitus (vt olim in Philiſtæa) præſeruatam, poſt ſeptuaginta captiuitatis annos vnà cum eiſdem à Cyro Iudæis reuerſuris reſtitutam eſſe exiſtimant. Porrò poſt excidium Ieruſalem, Titus & Veſpaſianus Arcā fœderis, & duas tabulas legis, cum virga Moyſi, & virga Aaron; item Menſam auream, & panes aliquot propoſitionis, Candelabrum quoq; aureum, ac quatuor columnas, è Hieroſolymorum templo Romam traducta, in celeberrimo, quem inſigni pompa de Iudæis egerunt, triumpho, tota vrbe ſpectante, inter alia ſpolia à Iudæis portari fecerunt: Simone Gioræ ſeditioſorum duce, ac ſeptingētis Iudæis (qui ex omni captiuorum numero ſelecti, iuuenili corporis ꝓceritate ac decôre præſtabant) captiuis, ſeminudis, manibuſque vinctis triumphatorem & ſpolia præcedentibus. Cuius triumphi vſque hodie perenne Romæ via ſacra, iuxta Pacis templum, extat monumentum in triumphali arcu, qui eſt ſupra Eccleſiam S. Mariæ nouæ. cuius frōti hæc inſcripta ſunt verba: SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS DIVO TITO DIVI VESPASIANI F. VESPASIANO AVGVSTO. & ob victoriam & perpetuum........reliqua ob vetuſtatem nō poſſunt legi. In quo etiam arcu ex vno quidē latere ipſum Titum triumphantem, in curru qui duobus equis, totidemque monocerotibus ſiue vnicornibus ducitur cōſpicere licet. Ex altero verò latere Arcam fœderis videre eſt, & Candelabrum illud ditiſſimum ſeptem ramorum, & vaſa templi, tanquam ante currum Titi portarentur, inſculpta. Triumpho hoc peracto, Veſpaſianus vniuerſa tēpli Hieroſolymitani vaſa donaria, Romæ in Pacis templo, magnificè ſplendideque à ſe ædificato, repoſuit: legem verò Iudæorum, & penetralium vela purpurea, in Palatio cōdita ſeruari præcepit. Quæ quidem omnia, Arca videlicet, auro tamen nudata, tabulæ legis, virgæ Moyſi & Aaronis, panes quoque propoſitionis, ac quatuor columnæ, Romę in Eccleſia S. Ioannis Lateranenſis adhuc ſeruantur.

2 Mach. 3. & 2. — 2. Par. 36. Dan. 1. 1. Eſd. 1. 3. Eſdr. 1. Hieron. in Ioel. ca. 3. Ioſeph. 10. ant. 13. — Ioſ. 7. bell. 24. Sueton in vita Veſp. 2. Hieron. in Ioel ca. 3. Rodolphus Langius de vrbe Hieroſolyma templiq; origine & excidio l. 2. cap. 15.

78.

Exod. 25. 37. 3. Reg. 6. 2 Par. 3. Hebr. 9. Ioſeph. 8. antiq. 3.

DVO CHERVBIM gloriæ, qui, vt ex Hebraico Paralippomenō textu liquet, inſtar impuberum puerorum de lignis oliuarum facti, decem cubitos alti, tectique laminis aureis, Angelico relucentes ſplendore ſtabant ab vtraque parte arcæ. atque expanſis alis, vnis tegebant propitiatorium, alijs verò vtrinque tangebāt parietem. quorum facies ad domum exteriorem directæ erant; & verſis vultibus ſe mutuo, ipſumque propiciatorium reſpiciebant.

79.

Exod. 25. 37. Ioſeph. 3. ant. 5.

PROPICIATORIVM aureum, aliâs etiam Oraculum dictum. quod ſuper arcam intra alas duorum Cherubim ſupra Solis fulgorem auro mundiſſimo ſplēdens, Diuinamque repræſentans Maieſtatem, quaſi Sedes Dei loquentis erat. vnde oracula & reſponſa dabat.

SECVNDA PARS Templi.

80.

Exod. 26. 29. Leuit. 10. 3. Reg. 6. 1. Par. 23. 24. — 2. Par 3. Ezec. 44. — Luca 1. Hebr. 9. Ioſeph 8. antiq. 3. & 15. ant. 14. & 6. bel. 6. & 7. bell. 15. & lib. 1 & 2. cōt. Apion.

SANCTVM, quod ob loci dignitatem etiam Sancta & Sāctuarium; item Domus exterior, & Atrium ſacerdotum nominatur, altera templi pars eſt, longa cubitis quadraginta, lata viginti, alta vero cubitis cētum & viginti, quæ quidem altitudo duodecim gradibus aſcendebatur. Huius fores aureæ erant. Pauimētum tabulis abiegnis ſtratum, aureis laminis tegebatur. Parietes eius de lapidibus politis facti, intusque tabulis cedrinis veſtiti, aureis deſuper laminis cooperiebantur: in quibus ſculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flores, ac cælaturæ picturæque diuerſæ, mira delectatione ſpectatores alliciebant. Supernè vero pulchro opertum tecto, igneo ſplendore micabat. Ab huius introitu, profani lege arcebantur: ſolique Sacerdotes à rege Dauide ad triginta octo milia recēſiti, & in viginti quatuor ordines ſorte diſtincti, illud quotidie intrabant. Qui omni carentes vitio iuxta Dauidis ſtatutum hebdomadatim per vices à ſabbato vſq; ad ſabbatum, ab vxoribus, vino, ſiceraq; ſeſe abſtinētes, ac ſobrij, feminalibuſque lineis pudenda operti; atque extrinſecus linea tunica, quæ baltheo ꝑcingebatur, amicti, & byſſinā in capite mitram geſtantes, mi-

ro ordine, ac maxima cum reuerētia Dei cultum, ſacrificia, & preces, peragebant.

81.

Exod. 30. 37. Leuit. 2. 1. Mac. 4. Lucæ 5.

ALTARE THYMIAMATIS ſiue incenſi AVREVM, quod Dei iuſſu cōtra Velum ante Sanctum ſanctorum pendēs, collocatum erat. In quo Sacerdotes quotidie manè & veſperi thymiama, thus, aromata, & ſimilia in odorem ſuauiſſimum Deo adolebant. Ad huius altaris dexteram ſtans quondam Gabriel angelus, Zachariæ ſacerdoti thymiama adolenti Ioannis Baptiſtæ conceptionem annunciauit.

82.

Exod 25. 26. 27. 37. Leuit. 24. Ioſeph. 3. ant. 10.

CANDELABRVM AVREVM, quod cum ſeptem ramis, totidemque lucernis in meridiano templi latere poſitum erat, quæ ex oleo puriſſimo interdiu noctuque iugiter ardebant, lucebant, ac totum Sanctum illuminabant.

83.

Ezech. 47. Ioel. 3. Ariſtæas l. de 72. interpret. Corn. Tacit. ... 21. Paſch. d. 192.

FONS aquæ perennis, qui in dextro templi latere ſcaturiebat. Cuius aquam Salomon in Mare æneum & in Conchas æneas deriuauit. quæ deinde per ſubterraneos educta canales, quarto ab vrbe ſtadio ad orientem erumpens, in torrentem Cedron fluebat.

84.

Exod. 25. 26. 37. Leuit. 24. 1. Reg. 21. Marc. 2. Ioſeph. 3 antiq. 9.

MENSA AVREA, quæ in aquilonari latere templi ſtabat. In qua erant duodecim panes propoſitionis ex ſimila tritici puriſſima cocti. Qui, veteribus in ſacerdotū cedētibus vſum, per ſingula ſabbata noui imponebantur. ſuper quos ponebantur duæ phialæ aureæ, thure plenæ.

85.

Exod. 28. & 29. Leuit 8. 16. Ioſ. 3 ant. 11. & 6. bell. 6. Hiero. to. 3. epiſt. 26. ad Fabiolā de veſt. ſacer. Liran. in Exod. 28.

PONTIFEX, eiuſque imago ac ſacer veſtitus, quem Diuinā ac prorſus cæleſtem præ ſe tuliſſe magnificentiā, ſingulæ eius partes nobis demonſtrant. Nam ſacrificaturus, aut Sancta ſanctorum ingreſſurus, femoralibus, quibus verenda tegebantur, lineis, & ſubucula, hoc eſt, interiori quadam linea tunica, quæ ad pedes vſq; demiſſa erat, induebatur. Extrinſecus vero Tunicam habebat Hyacinthinam cum manicis, eamque talarem: à cuius inferiori fimbria ſeptuaginta duo tintinnabula aurea, & alterna ſerie totidem mala punica, quæ vulgo granata vocantur, pendebant. Stringebatur autem tunica Balthео, ſiue Zona, vel cingulo, lato digitos quatuor, texto ex auro: cui ex quatuor coloribus, hyacintho ſcilicet, purpura, vermiculo, byſſoque, diuerſi flores ac gemmæ intextæ erāt. Supra hæc habebat Ephod, id eſt, Superhumerale, pallium ſcilicet pulcherrimum, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, polymita arte contextum, mira colorum & florum varietate ac fulgore præſtringēs oculos. In cuius vtroque humero erant ſinguli Lapides Onychini auro incluſi, quos Ioſephus ſardoniches vocat. quorum ſingulis inſculpta erant ſena nomina filiorum Iſrael.

His accedebat Rationale iudicij, quod ſuper pectus ſuum portabat, in quo erat doctrina & veritas. Erat vero illud quadratū quiddam, magnitudinis palmi, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, byſſoque textum. cui intexti duodecim lapides pretioſi & diuerſi ordine natiuitatis inſculpta habebant nomina duodecim filiorum Iſrael. Quin etiā ad hoc genus pertinet Tiara ſiue Cidaris, quā ſuper caput Pontifex geſtabat: quæ ex byſſo facta, & hyacinthis coronata, mitræ formam exprimebat. Cuius fronti Lamina aurea, forma ſemilunaris præfixa, nomen ineffabile Dei tetragrammaton his quatuor Hebraicis literis יהוה inſculptum, cum ingenti fulgore exhibens Diuinæ Maieſtatis celſitudinem figurabat. Ad hunc ſacerdotalem Pontificis ornatum etiam referendum puto, quòd dextra manu Thuribulum tenens aureum, fragrantiſſimo thuris odore Deum colebat. Quæ vt omnia myſterijs erant plena, ita quædam diuina inſuper virtute excellebant. Lapis enim ille quem Pontifex in dextro humero ferebat, quoties Deum ſacrificiis placaſſet, tantum emittebat ſplendorem, vt eam procul intuentibus conſpiceretur. Et quod non minori admiratione dignum videtur, duodecim lapides, qui Rationali intexti erant, pugnaturis victoriam prænunciare ſolebant. Nam priuſquam exercitus ſe moueret, tantus ex eis emicabat fulgor, vt toti populo adeſſe Deum, opemque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum innoteſceret. Cæterum tam Rationale, quam onyx, Deo propter Regū ſuorum præuaricationem irato, annis centum & quinque ante Chriſti natiuitatem, fulgorem emittere deſierunt.

86.

VELVM, de hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, pulchra varietate contextum, ac intextis ei Cherubim, & omnis generis floribus ornatum, quod ad parietem ante Sanctum ſanctorum pendebat. atque in Chriſti morte à ſummo vſque ad imum ſciſſum eſt medium.

Exod. 26. 36. 2 Par. 3. Ioſ. 3. ant. 7. & 6. bel. 6. Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23.

TERTIA PARS Templi.

87.

ATRIVM IVDAEORVM, quod & Atrium ſeu Veſtibulum interius; item Baſilica, & Sanctum ſeculare, atque Porticus Salomonis vocatur, tertia tēpli pars eſt: quæ quatuordecim gradibus aſcendebatur. Cuius pauimentum, vario marmore teſſellatum, in medio ſub dio patebat. & per circuitum muro ex tribus ordinibus lapidum diuerſorum colorum facto, cingebatur. Cui annexæ erāt Porticus magnæ, lata, & ſupra ſeptuaginta cubitos altæ, quas marmoreę de ſingulis ſaxis vigin-

3. Reg. 6. 2. Par. 4. 6. Ezec. 40. &c. Hier. 9. Ioſ. 8. ant. 3. et 15. an. 14. & 6. bel 6 et 7. bel. 4. 16. et lib. 2. cont. Apionem.

viginti quinque cubitorum altitudinis colũnæ ſuſtentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Eiuſque parietes intrinſecus auro obducti clariſſimè vndique ſplendebant. Habebatque tres portas excelſas, quarum prima reſpiciebat orientem, altera meridiem, tertia vero aquilonem; quæ ſingulæ binis foribus argẽteis, altis triginta, & latis quindecim cubitos, claudebantur, occidua vero pars nullam portam habebat, ſed perpetuo muro cingebatur. Iudæorum autem atrium ex eo locus iſte dictus eſt, quod huc intrabant ſoli Iudæi puri exiſtentes ac caſti, & mulieres mundæ (quibus proprius locus deſtinatus, ac muro diſcretus, quindecim gradibus aſcẽdebatur. quos B. Maria, cùm à parentibus trima præſentaretur in templo, ſola aſcẽdiſſe creditur) ibique orabant, & verba legis audiebãt. Quo in loco Christus ſæpe populum docuit: & Iudæi ipſum lapidare voluerũt: & Petrus, ſanato claudo, ad populum verba fecit: ac quinq; milia virorum conuertit. Ante hoc atrium cancello ſeptũ, poſita erat tabula, literis Græcis & Latinis hanc legem inciſam continens: Omnis alienigena tranſiens in locum ſanctum, moriatur. Eos vero qui tranſiſſent, quãuis Romanus quis eſſet, Iudæis etiam Romani necare permiſerant.

Luca 1. Ioan. 10. Act. 3. 4. 5. Ioſeph. 15. ant. 14. & 2. bell 16. & 6. bel. 6. & 7. bel. 4.

PARTES ATRII Iudæorum.

88.

ALTARE HOLOCAVSTI AENEVM, quod in atrij medio ſub dio erat. In quo Ignis ille perpetuus, olim à Domino, cùm Aaron in deſerto prima vice ſacrificaret, cælitus in altare demiſſus, per ſacerdotes quotidie lignorum appoſitione nutriebatur. In quo etiã indies mane ac veſpere ſacerdotes varia animalia maſcula, munda, & immaculata, oues ſcilicet, boues, capros, turtures, columbas, & ſimilia, hoc ſacro ac perpetuo igne, addita ei lignorũ ſtrue, in holocauſtum & odorẽ ſuauitatis Domino tota comburebant. Sub tempus vero captiuitatis Babylonicæ Ignis iſte perpetuus à ſacerdotibus in puteum ſiccum abſcõditus, & poſt ſeptuaginta captiuitatis annos à Neemia ſacerdote quæſitus, non ignis inuẽtus eſt, ſed aqua craſſa: quæ orante Neemia rurſum Diuinitùs eſt accenſa.

Exod. 27. 38. 2. Para. 4. Leuit. 9. 6. Leuit. 1. 2. Mac. 1.

89.

BOOZ & IACHIN, duæ columnæ æreę miræ pulchritudinis, altæ triginta quinq; cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. quas Salomon artificiosè fudit, & ſtatuit in porticu tẽpli, vnam quidem à dextris, quam nominauit Iachin; alteram verò à ſiniſtris, quam vocauit Booz. earumque capitellis, in retis modum factis, ducenta mala granata inſculpſit, & ſuper earum capita opus in modum lilij poſuit.

3. Reg. 7. 2. Paral. 3. Ioſeph. 8. ant. 3.

90.

CONCHA AEREA, aliàs, Luter dicta, vas erat magnæ capacitatis, aqua plenũ, ad ſiniſtrum latus templi, idque ſeptentrionale à Salomone collocatũ: cui Cherubim, leones, boues, palmæ, inſculpta erant. In quo ſacerdotes lauabant animalia in holocauſto cremanda, quæ tamen prius per Nathinæos in Piſcina probatica lota erant.

3. Reg. 7. 2. Paral. 4. Ioſeph. 8. ant 3.

91.

DOMVS CONCILII, ad meridiem templi ſita: vbi erat concilium ſeniorũ.

1. Par. 26.

92.

EXEDRAE, quæ aliàs Gazophylacia & Paſtophoria vocantur, domus erãt laterales, inſtar turrium longæ, latæ, & celſæ. In quibus ſacerdotes ſanctuarium ingreſſuri, profana ſua veſtimenta lanea exuebant, & ſanctificatas lineas veſtes induebant eaſdemque ſacris peractis reponebant. In quibus etiam hoſtiarum pacificarum partes comedebantur.

1. Par. 9. 23. Ierem. 35. Ezec. 42. 44. 1. Mach. 4. Ioſeph. 5. bel. 9. & 6. bell 6.

93.

MARE AENEVM, anteà Labium ſeu Labrum dictum, continens aquæ vim maximam. quod Salomon fecit, atque ad dextrum templi latus, idemque auſtrale, contra orientem, ſuper duodecim boues æreos poſuit. In quo ſacerdotes ad altaris miniſterium templum ingredientes, manus & pedes lauabant.

Exod. 30. 35. 3. Reg. 7. 2. Par. 4. Ioſeph. 3. ant. 7. & 8. ant. 3.

94.

PORTA NOVA, quæ in atrio templi verſus meridiem erat. vbi Ieremias prædicans templum vrbemque deſtructum iri, captus eſt. & Baruch coram populo prophetias Ieremiæ legit.

Ierem. 26. 36.

95.

PORTA SACRA, aliàs & Porta ærea dicta, quę in interiori parte templi poſita, ad Solis exortum reſpiciebat. Ante quam Eſdras populo legem Dei legit, & multo pòſt tempore Primates Iudæorum ſeditioſos ad pacem hortati ſunt.

3. Eſd 9. Ioſeph. 2. bel. 7.

96.

PORTICVS TEMPLI, à Salomone ante Sanctuarium conſtituta, quæ longa erat cubitos viginti, lata verò decem.

3. Reg. 6. 2. Par. 3.

97

SEDES REGIS excelſa, quam Salomon præparauit Regibus in Baſilica.

Hieron. in 2. Pa. 23.

98.

SVGGESTA CANTORVM. vbi Diuinæ laudes voce, inſtrumentiſque varijs canebantur.

Ezec. 40.

99.

2.Par.24. HIC eſt locus inter templum & altare, in
Matt.23. quo lapidatus eſt Zacharias.

100.

Ioan.10. HIC Iudæi voluerunt lapidare Chriſtum.

QVARTA PARS Templi.

101.

ATRIVM GENTIVM, quod & Atrium ſiue, Veſtibulum exterius appellatur, quarta templi pars eſt, quæ multis etiam
Ezech.40. gradibus aſcēdebatur. Cuius interius ſub dio
Ioſeph.15. patēs ſpacium, omnium generum lapidibus
ant.14. & ſtratum, verſus quatuor Mundi partes, qua-
6. bell 6. tuor portas habebat magnificas: quæ foribus
et 7.bel.10. æreis claudebantur. Circumquaque autem
& libr.2. continua Porticus erat, triginta cubitos lata,
contra A- quæ intrinſecus excelſis vndique marmoreis
pionem. ſuffulciebatur columnis, ac deſuper laquearibus cedrinis tegebatur. Cuius omnis gyrus quatuor continebat ſtadia: cum Antonia verò, menſura ſex ſtadiorum concludebatur.
3.Reg.8. Hoc atrium ingredi poterant omnes Iudæi,
Marc.11. etiam immundi, inſuper & alienigenæ gen-
Ioan.2.8. tes: vnde & gentium atrium vocatū eſt. Hinc
12. Chriſtus vendentes & ementes flagello bis e-
Act.8. iecit: nec ſinebat vt quiſpiam illac vel vas
Io. lib.2. transferret. Hic adulteram abſoluit. Hic ſæpe
contra A- docuit. Hic etiam Iudæi eum lapidare volue-
pionem. runt. Hic denique coram Gentilibus cæleſti voce clarificatus eſt.

PARTES ATRII Gentium.

102.

Ioſeph. 17. AQVILA AVREA magni ponderis,
ant.8. & ab Herode maiori ſupra maximam tem
12. pli portam poſita; & tandem à Iudæis detra-
Item 1.bel. cta, ſecuribuſque conciſa. vnde magna & cæ-
21. & 2. des, & ſeditio orta eſt.
bel.1.

103.

Marc.7. GAZOPHYLACIVM, Hebraicè Cor-
Matth.27. ban ſiue Corbana dictum, Arca & Aerarium erat, in quo ad ſacrificiorū neceſſaria, ad pauperum alimoniam, & ad templi fabricā offerebatur, & oblata ſeruabatur pecunia. ex qua etiam Ioas Rex, ſicut in Regū lib. legi-
4. Reg.12. mus, ſartatecta tēpli inſtaurari curauit. Hoc
2.Par.24. ærarium cùm Heliodorus à Syriç rege miſſus
2.Mach.3. ſpoliare tentaret, cælitus ab Angelis flagella-
Ioſ 18. ant. tus eſt. Atque Pilatus cum ſacrum hunc the-
5. & 2.bel. ſaurum, ſimili penè temeritate, ad aquarum
5. Ioſeph. 17. inductionem expendere vellet, populari tu-
bell.11. multu impeditus fuit: quem tamen Romani tandem in vrbis expugnatione diripuerunt.
Iuxta hunc locum Lyſimachum occiſum le- 2. Mac. 4.
gimus. Hic etiam Chriſtus ſe lucem Mūdi, & Ioan.8.
principium; ſeque à Iudæis in cruce exaltan- Marc.12.
dum eſſe docuit. Hic ſedens viduam pauper- Luca 21.
culam duo æra minuta offerentem, plus omnibus diuitibus dediſſe pronunciauit. Supra Ioſeph. 18.
hoc porro Gazophylacium Agrippa rex in ant. 13. &
monumentum aduerſæ fortunæ in proſperā 19. ant.5.
mutatæ, Catenam illam auream ſuſpendit, quam à Caio Imperatore dono acceperat, pondere illi ferreæ parem, quæ Tiberij Imperatoris iuſſu Regias manus vinxerat.

104.

HOROLOGIVM ACHAZ Regis,
quod fecit ex altari holocauſti æneo. In 4.Reg.16.
quo, Ezechia rege ægrotante, in ſignum reci- 20.
piendæ ſanitatis, Solis vmbra Diuino mira- Iſaia 38.
culo per decem lineas retrorſum reuerſa eſt.

105.

PORTA AQVILONARIS. cuius in
Paralippomenō libris, & alibi in Scriptu- 1. Par.26.
ra & Ioſepho aliquoties fit mentio.

106.

PORTA AVSTRALIS. de qua etiam
Scriptura & Ioſephus paſſim mentionem 1. Par.26.
faciunt.

107.

PORTA OCCIDENTALIS. quæ &
Porta fundamenti in Paralippomenon 1. Par. 26.
volumine appellatur. 2.Par.23.

108.

PORTA ORIENTALIS, quæ & Por- 1. Paral.9.
ta Sur, aliàs Seir; item Porta Regis, & 26.
Porta ſpecioſa dicebatur, quod omnium por Neem. 3.
tarum eſſet maxima, altiſſima, & pulcherrima: per quam etiam principalis in templum
erat introitus. Hanc collapſam Ioatham rex 4. Reg. 11.
inſtaurauit, & iuxta hanc D. Petrus quadrage 15.
narium ab vtero matris ſuæ claudum, ſtipem 2.Par. 27.
mendicantem, dicto ſanauit. Act.3.

109.

TVRRES BVCCINATORVM, Num.10.
quæ in occiduis templi angulis in ſubli- Ioſeph.5.
me erectæ erant. In quarum verticibus ſacer- bell.9.
dotes populum, quod campanarum vſu carerent, duabus argenteis tubis ad templum conuocabant: dies feſtos, ſabbatha, calendas, ieiunia, atque epulas; denique vel ferias, vel vt opus faceret, populo denunciabant.

110.

HIC CHRISTVS terræ digito inſcri- Ioan. 8.
bēs, adulteræ accuſatores pudefecit, accuſatam vero adulteram abſoluit.

111.

Ioan. 2. Matth. 21. Hiero. ibid.

HIC Chriſtus, Diuinitatis ſuæ (vt ait Hieronymus noſter) fulgore ex eius oculis & facie radiante, facto de funiculis flagello, ementes & vendentes vnà cum ipſorum mercibus ſemel iterumque templo eiecit. Huc vſq; de Templo & partibus eius, nunc autem reliqua Filiæ Sion loca proſequemur.

112.

Ioſeph. 15. ant. 19. & 20. ant. 15.

THEATRVM, quod in hemicycli ſpeciem ab Herode Aſcalonita Iudæorum rege iuxta Palatium Machabæorum magno ſumptu extructum erat: inſculptis ei per circuitum titulis, trophæis, & victorijs Auguſti Cæſaris, auro argentoque collucentibus. vbi digniores quidem in gradibus, percircuitum factis, ſedentes: reliqui verò in ea ſtantes; hiſtriones, mimos, muſicos, & thymelicos in ſcena comœdias, tragœdias, alioſque ludos agentes, ſpectabant.

113.

3. Reg. 10. 2. Paral. 9. Ioſeph. 8. ant. 5.

THRONVS SALOMONIS. Solium erat prægrande, eburneum, fuluo veſtitum auro, quod tribunalis inſtar in ſummitate celatum & rotundum, ſex gradibus, in quorum extremitatibus duodecim leones impoſiti erant, aſcendebatur. In quo ſedebat Rex Salomon cùm populi lites ac controuerſias decernebat, capitalia iudicia & ſententias proferebat, ac leges iuraque dabat: tum etiam quando magnificentiſſimè ſuam gloriam, delitias, & diuitias oſtendebat, ac fidelibus miniſtris ſuis præmia reddebat. *Liran. in 3. Reg. 7.*

114.

2. Paral. 9. Liran. in 3. Reg. 10.

TRANSITVS, quem fecit Salomon de lignis thynis, ad aſcendendum è Palatio ſuo in templum.

115.

Ioan. 19. Matt. 27. Marc. 15. Luca 23. Ioan. 19. Paſch. d. 206.

TRIBVNAL. Locus erat ante domum Pilati editus, & iudicio accommodatus, vbi Romani Præſides ſententiam ferre ſolebant, qui Græcè LITHOSTROTOS, id eſt, lapidibus ſtratus; Hebraicè autem GABATHA dicebatur, eò quòd eminens eſſet & excelſus. Sedens in hoc tribunali Pilatus, & aſtantem IESVM abſoluere cupiens, accepta aqua, manus coram populo lauit, dicens: Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius. At verò vniuerſo populo clamante: Tolle, tolle, crucifige eum; ſãguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros; & præterea quòd ſe Regem faciendo, Cæſaris læſa obijceretur Maieſtas, hac verborum forma, prout ex antiquis annalibus fideliter exſcriptum inuenimus, CHRISTVM ad crucis ſupplicium condemnauit: *Sal. tom. 8. cap. 7.*

Ieſum Nazarenum ſubuerſorem gentis, contemptorem Cæſaris, & falſum Meſſiam, vt maiorum ſuæ gentis teſtimonio probatum eſt, ducite ad communis ſupplicij locum: & cum ludibrio Regiæ Maieſtatis in medio duorum latronum cruci affigite. I lictor, expedi cruces.

Qua prolata ſententia, eum militibus ſuis crucifigendum tradidit. Qui Ieſum ob inflictas pœnas omni ſpecie ac decore priuatum, & leproſo magis quã ſibi ſimilem, vt à populo ex noto habitu ſuo agnoſceretur, proprijs eum veſtibus rurſum induerunt, ac crucis ſuę baiulantem patibulum, duobus cum latronibus per Portam Iudiciariam in monte Caluariæ crucifigendum eduxerunt. In hoc etiam tribunali conſiſtens Pilatus in ſuborta ſeditione, ob impendendos aquæductui ſacros templi theſauros, qui Corban dicebantur, militibus ſuis clam ſub populari habitu armatis, ſignum dedit, vt gladijs quidem non vterentur, ſed fuſtibus in acclamantes quoſque Iudæos ſæuirent: quorum plagis multi occiſi, & plures ſunt ſauciati, plurimi verò etiam à ſuis inter tumultum conculcati & protriti interierunt.

Iſaia 53. Ioſeph. 18. ant. 5. & 2. bell. 8. Euſeb. 2. hiſt. eccl. 6. Niceph. 2. hiſt. ec. 10.

Eodem pro tribunali poſtea Florus præſes ex Iudæis multos nobilium, & equeſtris ordinis viros flagellis verberibuſque fecit laniari, ac in cruces ſuffigi: qui & alias multas per vrbem cædes fecit, nulli parcens, nec paruulis, nec mulieribus, vel lactantibus. Quæ vindictæ ſanguinis Chriſti quædam initia fuerunt. *Ioſ. 2. bel. 14. 15.*

116.

TVRRIS STRATONIS, Græcè Pyrgus Stratonis dicta, inter Antoniam arcem & templum ſubterraneus & obſcurus trãſitus erat. vbi Antigonus à ſatellitibus fratris ſui occiſus eſt. *Ioſeph. 13. ant. 18. & 1. bell. 3.*

117.

VALLIS CEDRON, lata, profunda, & tenebroſa, quæ in modum foſſæ templum circumibat. ac quòd in mortarij ſimilitudinem diſpoſita eſſet, Hebraicè Machtes, Latinè autem Pila vocabatur. hæc tantæ erat profunditatis, vt de templi tecto ad imũ eius deſpicientium oculi, non abſque vertigine capitis caligarent. in hac mercatores & omnis generis negotiatores habitabant. In hanc vallem cùm Iacobus frater Domini, Primus Hieroſolymorum epiſcopus in pinna templi coram omni populo Ieſum Dei filiũ ipſo feſto Paſchæ profiteretur, Anani Sadducæi Pontificis iuſſu pręcipitatus eſt, & confractis cruribus, deſuper quoque à ſcribis & Phariſæis lapidatus, tandem fullonis fuſte in cerebrum percuſſus, interijt: ibique iuxta templum ſepultus eſt. vbi monumentum eius multis ſæculis manſit. Ob cuius cædem Ioſephus Diuina vltione Hieroſolymam euerſam eſſe æſtimat.

Sophon. 1. Hier. ibid. Ioſeph. 14. ant. 8. & 15. ant. 14. Item 1. bel. 5. & 6. bel. 6. 7. & 7. bell. 6. Ioſeph. 20. ant. 16. Euſeb. 2. hiſt. ecc. 1. & 23. Hier. to. 1. epiſt. 53. in Catal. ſcriptor. Eccl. Niceph 2. hiſt. Eccl. 38.

118.

Hãc viam D. Petrus, Potens, & M. Matth. Steenberc. Licẽtiatus Theologiæ, et paſtor in Lõderſele, olim Hieroſol. dimenſi ſunt: & iuxta eãdem formam ac menſuram diſpoſuerũt Caluariæ viam Louanij, Mechliniæ, Vilvordiæ, & in alijs Brabãtiæ locis. Quæ etiam diligentiſſimè deſcribitur in li. cuius titulus eſt Via crucis, per Petrũ Calentinũ edit. Et præterea à D. Io. Paſch. S. Theologiæ Doctore in peregr. ſ. die 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. & 214. Item à D. Bethleem presbyter. in deſcript. locorũ paſſionis Chriſti.

VIA CRVCIS, quà Chriſtus in tribunali cruci adiudicatus, acerrimis ac cruentis greſſibus ad montem Caluariæ iuit. Incipiẽs enim à Palatio Pilati per viginti 6. greſſus, qui faciunt ſexaginta quinq; pedes, ad locum proceſſit, vbi Crux ei impoſita eſt. Vnde tota ſpectante vrbe ſuper ſaucios humeros ſuam baiulans crucem, verſus Caurum ſeu Corum per 80. greſſus, hoc eſt, ducentos pedes ad locum vbi primò cum cruce cecidiſſe traditur, progreſſus eſt. Inde ſtatim per ſexaginta greſſus & tres pedes, id eſt, centum quinquaginta tres pedes, ad locum vbi B. Maria cum Ioanne, filio ſuo occurrit. Hinc autem per ſeptuaginta vnum greſſus & ſeſquipedem, ſiue centum ſeptuaginta nouem pedes, ad quoddam triuium, vbi Simon Cirenæus crucem poſt Ieſum portare coactus eſt. Iſthinc porrò per centum nonaginta vnum greſſus & ſemipedem, vel quadringentos ſeptuaginta pedes, ad locum vbi ipſi Veronica occurrit. Atque illinc per trecentos triginta ſex greſſus & duos pedes, aliàs octingentos quadraginta duos pedes, ad Portam iudiciariam, vbi rurſum cũ cruce lapſus eſt. Deinde verò, ardua, ſaxoſa, atque paulatim aſcendente via verſus ſeptentrionem proceſſit per trecentos quadraginta octo greſſus & duos pedes, ſeu, octingẽtos ſeptuaginta duos pedes, ad biuium quoddam, vbi mulieres plorantes allocutus eſt. Ac iſthinc continuò per centum ſexaginta vnum greſſus & ſeſquipedem, hoc eſt, quadringentos & quatuor pedes, ad pedem, ſeu radicem, montis Caluariæ, vbi vltimò cecidit. Deinde vlteriùs per octodecim greſſus, aut quadraginta quinque pedes, ad locum vbi carnifices ipſi veſtes extraxerunt: vbi & vino mirrhato felle mixto potatus eſt. Dehinc per duodecim greſſus, ſiue, triginta pedes, ad locum vbi clauis cruci affixus eſt. Inde poſtremò per quatuordecim greſſus, id eſt, triginta quinque pedes, ad locum vbi de cruce pendens in foramine rupis Caluariæ fixus eſt. A Palatio itaque Pilati, vſque ad locum vbi crux rupi infixa fuit, ſunt greſſus mille treceuti viginti & vnus, ſiue alia ſupputatione pedes ter mille trecenti & tres.

Hæc linea quarta pedis pars eſt, cuius men-

tionem fecimus. Ac huius quidem pedis, & Viæ crucis, atque infra (ſub numero 207.) Viæ captiuitatis menſuram (quam poſt multam ſedulamque indaginem tandem inueni) idcircò hîc tam exactè poſuimus, vt quilibet Chriſtianus quouis in loco, etiam inter domeſticos parietes in ambitu domus aut horti ſæpius circumeundo, vel iter replicãdo, poſſit ſimilem ſibi viam ordinare, aut in templo ſeu cubiculo mentis imaginatione ſimilem concipere; & pio cordis affectu Chriſti paſſionem meditari. quod ipſi gratum, nobiſq; ſalutare eſſe, dubium non eſt: cùm ad hoc tàm ſacra Scriptura, quàm Sanctorum ſcripta nos crebrò exhortentur.

119.

VIA INTROITVS EQVORVM, quæ inter Salomonis & Reginæ Palatia erat. per quam Athalia regina extra Portam aquarum ſiue equorum educta, in valle torrentis Cedron occiſa eſt. *4. Reg. 11. 2. Par. 23. Ioſeph. 9. antiq. 7.*

120.

XYSTVS porticus, in modum pontis lapidei frequentibus arcubus ſupra plateam publicam ampla latitudine extructa, ac ſubdialibus inambulationibus ornata: per quẽ à Palatio Pilati in Antoniam arcem, & inde templum tranſitus erat. Ex hoc loco, tuto nimirum, Præſides Romani populum alloqui ſolebant. In quo ſtans Pilatus IESVM dirè flagellatum, conſputum, ſpineamque in capite geſtantem coronam, ac purpureo indutum pallio, Principibus populoque Iudaico videndum exhibuit, dicens; ECCE HOMO; vt ita afflicto cõmiſererentur. At illi inconditis vocibus clamabant: Crucifige, crucifige eum. Vbi adhuc viſitur, ac peregrinis oſtenditur Arcus quidam lapideus, cum hac inſcriptione; Tolle, tolle, crucifig……, propter antiquitatem cætera legi nequeunt. Ex eodem Xyſto Agrippa rex perelegantem habuit orationem ad populum ſeditioſum, hortans eos ad obediendum Romanis. Frequentem huius Xyſti Ioſephus mentionem facit. *Ioan. 19. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 7. Paſ. d. 204. Ioſeph. 2. bell. 1. 6. it. 7 5. bell. 9. & 7. bell. 6. & 13.*

121.

HIC Chriſto Crucem, lõgitudinis pedum quindecim, latitudinis verò octo, impoſitam eſſe, maiorum traditione accepimus. *Paſ. d. 207.*

122.

HIC Chriſtus primò cum cruce cecidiſſe traditur. *Paſ. d. 209.*

123

HIC, vt ex veteri maiorum traditione habetur, B. Maria cum Ioãne & pijs mulieribus ſtetit, Chriſto cum cruce prætereũte. In cuius rei memoriam Helena Imperatrix eodem in loco ſplendidam B. Mariæ Eccleſiam ædificauit: quę nunc deſolata cernitur. Porrò B. Virgo cum ſuis, cruenta filij ſui veſtigia ad crucem vſque ſecuta, poſt eius ſepulturam hâc rediẽs, prima viam Crucis ex deuotione calcaſſe, piè creditur. Vnde & Chriſtianorum proceſſiones ac Crucis greſſiones originem habere videntur. *Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 6. Paſ. d. 207. & 208.*

124.

PROGRESSVS ad hoc biuium Chriſtus, nimium cruce grauatus cecidiſſe traditur. quamobrẽ milites ac Iudæi metuentes ne ante crucifixionis executionem deficeret, apprehenderunt è rure veniẽtem Simonem quendã Cyrenæum, cumque ad portandam crucem poſt Ieſum coegerunt. *Matth. 27. Marc. 15. Luca 23. Breid. 14. Iulij. Sal. tom. 8. cap. 7. Paſ. d. 208. & 209.*

TERTIA

TERTIA PARS vrbis.

125.

4.Reg.22. 2.Par.34. Sophon.1. Hier.in 2. Par.34. Io.6.bel.10. SECVNDA CIVITAS. Hæc tertia vrbis pars eſt, quæ etiam multas vias habebat anguſtas, cuius aliquoties in ſacra Scriptura fit mentio: in qua inter alios nonnulli habitabant prophetæ & nobiles. Hanc cùm Romani occupaſſent, à ſeditioſis rurſum vrbe pulſi ſunt.

LOCI SECVNDÆ Ciuitatis.

126.

Ioſ.6.bell.12. AMYGDALON ſtagnum, iuxta quod Titus aggerem erexit.

127.

Act.12. DOMVS MARIAE, matris Ioannis Marci vnius ex ſeptuaginta duobus diſcipulis Chriſti, in qua primitiuæ Eccleſiæ fideles conuenire & orare ſolebant. vbi etiam poſt Iacobi Apoſtoli cædem Petro ab Herode Agrippa incarcerato, ſine intermiſſione pro ipſius liberatione orabant. qui tandem noctu ab Angelo è carcere eductus, huiusq; domus fores pulſans, ab ancillula in eam introductus eſt. Quo in loco inſignis poſteà conſtructa eſt Eccleſia, quæ Græcorum Chriſtianorum fuit prima, eſtque ſedes Epiſcopalis, quā vſque hodie Syri tenent. Sal.tom.8.cap.4.

128.

4.Reg.22. 2.Par.34. Hiero.ibid. Io.10.an.5 DOMVS OLDAE prophetiſſæ, habitantis in Secunda, vxoris Sellum viri præclari ac nobilis, proauunculi Ieremiæ prophetæ: quę conſulta à Ioſia rege, ei deſtructionem Ieruſalem prædixit.

129.

Ioſ.2.bell.18. & 6. bell.6. EVRIPI. canales erant aquarum in ſublime ſalientium, quibus aqua intra & circũ Regiam Herodis domum ducebatur: atque ciſternas vbique replebat.

130.

Ioſ.2.bell.24. FORVM MATERIARVM, id eſt, lignorum, quod Ceſtius incendit.

131.

Ierem.35. HABITACVLVM Rechabitarum, qui ex patris ſui præcepto religioſè viuẽtes, agros aut vineas non poſſidebant, & tanquam Mundi huius peregrini, non in domibus, ſed tabernaculis habitabant, à vino quoque mordicus abſtinebāt. Quamobrem cùm belli neceſſitate in vrbem coacti, propinatum ipſis à Ieremia Dei iuſſu vinum bibere nollent; ipſorum obediẽtię exemplo idem Propheta pertinacem Iudęorum, Dei pręceptum negligentium, inobediẽtiam increpauit: ideoque & his ſupplicium, illis autem præmium prænunciauit.

132.

LACVS, qui inter duos ciuitatis muros ſitus erat: de quo in Iſaiæ Prophetia mentio fit. Iſai.22.

133.

MEDIA TVRRIS, quæ in muro ſecundo erat. Ioſ.6.bel.9.

134.

MONVMENTVM Alexandri Iannęi Pontificis atque Regis: in quo per cautum quoddam ipſius conſilium, ex Phariſæorum autoritate magnificè ſepultus eſt. Ioſ.13.ant.21.& 6.bell 8.

135.

MONVMENTVM Ioannis Hyrcani pontificis ac ducis: cuius crebra in Ioſepho mentio habetur. Io.6.bell.7. 8.11.12.& 7.bel.5.

136.

MVRVS SECVNDVS, qui & medius, ſplendidiſſimis portis conſpicuus, & in quatuordecim turres diuiſus erat. quem Ezechias rex reparauit, & firmiorem altioremque fecit. 2.Par.32. Neẽ.3.12. Ioſe.6.bel. 6.8.9.10.

137.

PALATIVM HERODIS. quod ab Herode Aſcalonita Iudæorum rege, qui innocentes occidit, ex vario & polito marmore, iuxta occidua vrbis mœnia, à muro antiquo ad medium vſque murum ædificatum, auro atque argento exornatiſſimum, porta quoque ferrea, ac tribus excellentiſſimis turribus, Hippico, Mariamme, & Phaſelo, munitiſſimum erat: quæ magnitudine, firmitate, ac pulchritudine vniuerſis, quæ toto Orbe viſebantur, præſtabant. Intrinſecùs verò AVLA REGIA erat, quæ inenarrabili magnificentia eminẽs, tota ornatiſſimis turribus, cœnaculis, cubiculis, porticibus, deambulationibus, columnisq; (quibus incluſum ſub dio medium patebat ſpacium) vndique cingebatur. In hac Regia Chriſtus Herodi Antipæ tetrarchæ Galilææ, interfectori Ioãnis Baptiſtæ, præſentatus eſt, ab eodem multis ſermonibus interrogatus, à Iudæis autem conſtanter accuſatus. Qui cùm nihil reſponderet, idem Herodes, totusque eius exercitus, eum ſpreuit & illuſit: atq; alba indutum veſte, quaſi dementem ac motionem, ad Pilatum remiſit. Nunc verò Palatium hoc ſchola eſt puerorum infidelium. Io.6.bel.6. Act.12. Io.2.bel.17 Luca 23. Breid.14. Iul.

138.

PORTA MEDIA ſecundi muri, in qua, fractis muris exterioribus, Regis Babyloniæ principes ſederunt. Ierem.39. & 52.

139.

Io.2.be.17. STRATOPEDON. area erat Regiam Herodis vndequaq; ambiens, vbi Regij milites excubias agebant. In qua & CARCER Regis extabat, cui nocentes includebantur. in quo D. Petrus ab Herode Agrippa rege, qui Iacobum maiorem occiderat, catenis duabus vinctus, & à quatuor quaternionibus militũ diligentiſſimè per dies azymorum fuit aſſeruatus: atque nocte, quæ diem occidendi præcedebat, ab Angelo Domini à vinculis ſolutus, ab eodem per primam & ſecundam cuſtodiam, perque portam ferream, quæ ducebat in ciuitatem, eductus eſt. *Act.12.*

140.

Ioſ.6.bel. 12. STRVTHIVM ſtagnum medium. & hic Titus aggerem extruxit.

141.

Ioſ.6.bell. 8.6.7. TVRRIS HIPPICVS, quæ quadrangularis in muro ſecundo ſuper eminentem collem fabricata erat, & octoginta quinque cubitos alta, duplicique recto conſpicua, inſigni robore ac ſoliditate excellebat. quam Herodes ſenior ædificauit, & amici ſui Hippici in bello amiſſi nomine Hippicum appellauit.

142.

Ioſ.15.ant. 9.& 1.bell. 16.& 6. bell.6. TVRRIS Mariamme, quæ quinquaginta quinq; cubitis alta, ſuper excelſum antiqui muri collem mira pulchritudine eminebat. quam Herodes in memoriam Mariamme dilectiſſimæ vxoris ſuæ à ſe occiſæ extruxit, ac eius nomine Mariamme nominauit. & quia Reginæ feminæ nomine appellata erat, cæteris pulchrior, ornatiora diuerſoria ſuſtinebat, ſicut Hippicus & Phaſelus, quæ virorum nominibus vocitatæ ſunt, hac munitiores fuerunt.

143.

Ioſ.14.an. 22.& 16. antiq 5.& 17.ant.14. et 1.bel.11. & 6.bel.6. & 7.bell. 18. TVRRIS Phaſelus, quæ nonaginta cubitos alta, in ædito muri antiqui loco, ſupernè in pilæ modum facta, ſtupendæ magnitudinis & firmitatis munitiſſima erat. quam Herodes ad ſimilitudinem Phari turris Alexandrinæ ædificauit, atque in honorem Phaſeli fratris ſui (qui à Parthis captus, cùm nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, colliſo ad ſaxum capite ſe ipſum occiderat) Phaſelum vocauit. Cùm Titus Cæſar expugnatam Hieroſolymam totam funditus ſubuertiſſet, prædictas tres turres, Hippicum, Mariamme, & Phaſelum, ob ipſarum excellentiam, (ſicut & ſuprà memini) in monumentum integras reliquit, vt poſteris indicarent, quàm munitam, quamque glorioſam vrbem Romanorum fortitudo expugnaſſet. quas poſteà ob iteratam Iudæorum rebellionem Adrianus Imperator diruit. *Sub nũ.1.*

144.

VIVARIVM. Herodis hortus erat, viridariis ſiluiſque amœniſſimus, ac altis euripis, ciſternis & aquis irriguus. vbi varias feras, piſces, & aues continebat, & prolixas habebat ambulationes, ac circum latices multas turres manſuetarum columbarum. *Io.6.bel.4.*

145.

XENODOCHIVM. Hoſpitale publicum erat, quod Hyrcanus Pontifex ex pecunia, quam è Dauidis ſepulchro protulerat, fundauit ac dotauit: vbi peregrini pauperes & infirmi recipiebantur, & alebantur. *Io.13.anti. 15. Egeſi.1.lu. Iudaic.1.*

146.

XYSTVM, ampla in Herodis Palatio porticus erat, in qua athletæ per hiberna tempora ludis ac dimicationibus ſe exercebant. *Io.6.bell.6.*

QVARTA PARS Vrbis.

147.

BEZETHA, id eſt, NOVA CIVITAS, Grecè Cœnopolis dicta, quarta vrbis pars eſt. quæ ſicut præcedentes vrbis partes, etiam murorum ambitu cincta, multis per tranſuerſum anguſtis vijs, vtrinque ad ciuitatis muros tendẽtibus, diſcernebatur. quam incolebant lanæ venditores, fabri, ærarij, alijque artifices & operarij; eratque ibi veſtium mercatus. *Io.10.anti. 7.& 2.bel. 15.et 6.bel. 6.7.9.13.*

LOCI BEZETHÆ.

148.

BEZETHA mons, qui frequentibus plebeculæ ædificiis inhabitabatur. *Io.6.bel.6.*

149.

CASTRVM Aſſyriorum, arx iuxta quam Titus cum primum vrbis murum occupaſſet, caſtra poſuit, vltrà ſagittæ iactum à ſecundo muro ſeparatus. *Io.6.bel.1. & 13.*

150.

MVRVS tertius, qui & exterior, quem Agrippa rex publico ſumptu permuniit, latioremque & altiorem, quàm antè fuerat, reddidit. Hic totus ſolidus erat, & viginti quinque cubitis altus: habebatq; nonaginta quadrangulares, validas, & celſas turres, ducentis inter ſe cubitis diſtantes, quarum ſtructura ac pulchritudo ſaxorum, nihil erat templo deterior. *Ioſ.19.ant. 7. Item 2. bel 10.& 6.bell.6.*

151.

PLATEA Lata, quæ & Platea portæ Ephraim dicebatur. *Neem.3.8.*

152. SPE-

152.

Io.6.bel.6.

SPELVNCAE Regię, ſuper quas tertius ciuitatis murus in longum ductus erat.

PORTÆ ET TVRRES circum vrbem.

153.

1.Mac.12.

CAPHETETA, orientalis ciuitatis murus ſuper torrentem Cedron, quem Ionathas Machabæus reparauit.

154.

Iſai.28. Iſa.17. Neem.3. Act.4. Rom.9. 1.Petr.2.

LAPIS ANGVLARIS duriſſimus, ſolidum montis Sion fundamentum; ſpiritualiter Chriſtum, qui firmum & ſtabile Eccleſiæ fundamentum eſt, præfigurans.

155.

4.Reg.14. 2.Par.25. 26. Ierem.31. 37.38. Zach.14. Broc.iti 6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA ANGVLI. ſic dicta, quia in aquilonari orientalique ciuitatis angulo iuxta torrentem Cedron ſita erat. quæ etiam Porta Beniamin vocabatur, quòd per eam in tribum Beniamin via eſſet. Per hanc portam ex deſerto in vrbem ligna inuehebantur. In hac etiam Ieremias comprehenſus eſt. cuius ruinæ nunc longè extra vrbem viſuntur.

156.

Ezec.43. 44. Broc.iti. 6. Sal.tom.9. cap.4.

PORTA AVREA, inter Portam vallis, & Portam fontis conſtituta, ſic vocata eſt, quòd deaurata eſſet: quæ Orientalis quoq; dicta fuit, quod ad orientem templi ſita eſſet. atq; quia per compendium è templo ad montem Olueti ducebat, templi potius, quàm ciuitatis porta erat: ideoque eius Neemias non facit mentionem: in hac S. Anna & Ioachim, de habenda prole læti, ſibi mutuo occurriſſe ſcribuntur. Et per hanc Chriſtus in die Palmarum ſuper aſinum equitans, humili ſed tamẽ ſolemni pompa Hieroſolymam intrauit: quę clauſa, vltro, vt fertur, ei eſt aperta. Porrò anno à Chriſti natiuitate ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, Heraclius Imperator parta Diuinitus de Coſdroa Perſarum rege victoria, cũ partem ligni Crucis Dominicæ (quam olim ab Helena Imperatrice in montis Caluariæ templo collocatam, Perſæ capta Hieroſolyma, multiſque ibi cæſis Chriſtianorum millibus, aſportarant, ac quatuordecim annis detinuerant) ſuperbo equo vectitans Hieroſolymam reducens, hanc portam triumphali põpa ac Cæſareo apparatu auro gemmiſque ornatus ingredi vellet; illuſtri miraculo, omnibus quidem perfidis admirando, nullis autem fidelibus dubio, cælitùs impeditus fuit, quò enim magis progredi conabatur, eò magis videbatur retineri. Cumque ea re & ipſe Heraclius, & reliqui omnes obſtupeſcerent; Zacharias Hieroſolymorum antiſtes, Vide, inquit, Imperator, ne iſto triumphali ornatu, in cruce ferenda parum Ieſu Chriſti paupertatem, & humilitatem imitere. Tum pius Princeps mox equo deſcendit, Imperialem coronam depoſuit, auream chlamydem & Regium cultum exuit, calceoſque detraxit, ac plebeio indutus amictu: plantis & capite nudis, ſacroſanctum Crucis lignum ſuis ipſe humeris per eandem, quà id Saluator tulerat, portans viam, ad Caluariæ montem retulit; atque in eodem loco, vnde fuerat à Perſis aſportatum, repoſuit. Quamobrem perpetuo ſancitum eſt edicto, vt quotãnis decimo quarto Septembris die, Exaltationis S. Crucis memoria in eccleſia celebraretur.

Ex hiſtor. Exaltationis S. Crucis. Breuiar. Roman. Sal.tom.8. cap.4.

157.

4.Reg.41. 2.Par.25. 26. Neẽ.8.12. Ioſ.9. anti. 10.11. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA Ephraim, quæ nunc à quibuſdam S. Stephani appellatur, contra Septẽtrionem ſita, viam reſpiciebat, quæ in tribum Ephraim ducit, vnde ſibi nomen Ephraim ſortita eſt. Ab hac Porta vſque ad portam anguli Ioas Iſraelitarum rex murum Ieruſalem quadringentorum cubitorum ſpacio diruit: & triumphabundus per id interſtitium curru in ciuitatem inuectus, vrbis factus eſt Dominus. quem murum vnà cum turribus Oziam Iudæ Regem poſteà reſtituiſſe legimus.

158.

Neem.8. 3.8.12. 2.Para.27. Iere.19.31. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA Fontis, quæ & Aquarum dicitur, porta fictilis erat inter montem Sion & montem Moria in voragine Mello contra orientem poſita. & fontis, aquarumq; porta ex eo dicta, quòd ad fontem & aquas Silôe tranſitum aperiret. Hęc alio nomine, quod equi per illam pro adaquatione in torrentem Cedron educerentur, Equorum porta orientalis eſt vocata, ducebatque in vallem Gehennom.

159.

Io 6.bel.6. 7.8.

PORTA Genath, id eſt, horti, nempe Herodis, quæ non longè à ſecundo ciuitatis muro ſita erat, qua in Hippicum turrim aqua inducebatur. Per hanc portam ſeditioſi latenter proſilientes, in Romanos ſæpe fecerunt excurſus.

160.

4.Reg.25. Ier.39.12.

PORTA HORTI REGIS, quæ in monte Sion inter duos arcis muros collocata erat. per quam Sedechias rex nocte fugit.

161.

Neem.3.

PORTA Palatij Pontificis, ſiue Sacerdotis magni, auſtrum reſpiciens.

162.

2.Par.33. Sophon.1. Hier.ibid. Neẽ.3.12. Broc.iti 6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA PISCIVM, quæ iuxta turrim Dauid inter motnem Sion & ciuitatem inferiorem in valle Mello contra occidentem ſita erat: & per adiunctam ei teſtudinem (quæ vltra Voraginem extẽdebatur) commodum cuiuis exitum exhibebat ac introitum. Atque piſcium quidem porta ex eo dicebatur, quod

per

per eam à Ioppe & alijs maritimis locis quotidie in vrbem piſces inferebantur. Hęc alijs nominibus etiam Porta Dauid, & Porta negotiatorum inſcribitur: Dauid quidem, quòd turri Dauidis proxima eſſet; Negotiatorum verò, quòd per eam varię negotiatorum merces à Bethleem, Hebron, Gaza, Aegypto, & Aethiopia inueherētur. Per hanc portam peregrini occidentales vrbem ingredi ſolent.

163.

Neem.2. 3.12. Liran. in Neem.3. Broc. iti.6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA STERQVILINII ſeu ſtercoris, quæ contra auſtrum portæ anguli ſita, Solem orientem reſpiciens, omnes ciuitatis ſordes, quas pluuia congregare poterat, in torrentem Cedron euomebat: vnde non immeritò ſterquilinij ſiue ſtercoris nomen accepit.

164.

Ioſ. 6. bell. 2. & 5.

PORTA TVRRIVM MVLIEBRIVM, ſeptentrionem reſpiciens. per quam ſeditioſi in Romanos vrbem obſidentes, excurſus fecerunt.

165.

2. Par. 26. Neem.2. 3.12. Broc. iti.6. Breid.14. Iul. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA VALLIS, nomen inde trahens, quòd in vallem Ioſaphat viam faceret, inter portam ſterquilinij & portam auream media fuit, nec longè à foro pecuario & Piſcina probatica diſtans. Quæ & ob hoc etiam Porta Gregis appellari meruit, quòd per hanc immolandi in templo greges in forum pecuarium venales adducerentur. Nunc verò à Protomartyre, qui per eam extra ciuitatem eductus eſt, & non longè ab eadem lapidatus S. Stephani porta nominatur.

166.

Neē 3. 12. Liran. in Neem.3. Deut.22. Ruth.4. Ioan.19. Hebr.13. Broc. iti.6. Sal.tom. 8. cap.7.

PORTA vetus ſiue antiqua, quæ ab aquilone portæ piſcium ſita, Solem occidentem reſpiciebat. a Iebuſæis quoque PORTA Iebus, & à iudicijs IVDICIARIA ſeu Iudicialis vocata fuit, quia ad iudicādum, olim ibi ſeniores ſedebant: in portis enim iudicia tum exercebantur: extra hanc portam fiebat etiam iudiciorum executio. Vnde & Chriſtus per hanc eductus, extra eandem quoque eſt crucifixus. Cuius portæ vetuſta adhuc veſtigia extant.

167.

Broc. iti.6.

RVPES eminens valdè, tendens à Pſephina turri ad montem vſque Sion: ſuper quam totus occidentalis ciuitatis murus extructus erat.

168.

Ierem.31. Zach.14. Neē.3.12.

TVRRIS Ananeel, quæ non longè à Porta anguli ſita, fortis erat, & inſignis: cuius ſacra ſcriptura aliquoties mentionem facit.

169.

2. Par. 26. Ioſ.9. anti. 11. & 6. bell.6.

TVRRIS ANGVLARIS, ſuper portam anguli poſita, quam Ozias rex firmiter reædificauit, & centum quinquaginta cubitorum ſublimem fecit.

170.

VVil. Tyr. 9. bel. ſa. 3. Broc. iti.6.

TVRRIS, DAVID, munita & excelſa valde, quæ in duarum voraginum angulo, in præruptæ rupis colle ex quadris lapidibus, ferro & plumbo indiſſolubiliter compaginatis, à Dauide rege ædificata erat. Cuius ſingularis fortitudo & egregia pulchritudo ad commendationem ſponſæ Chriſti, quæ eſt Eccleſia, à Salomone producitur, cùm ait: Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. *Cant. 4.*

171.

2. Par. 26. Io. 9. antiq. 11.

TVRRIS EXCELSA, quæ ſuper portam vallis extructa fuit. quam etiam Ozias rex reparauit, &, vt vltra montem Oliueti ſpecula eſſet, centum quinquaginta cubitos altam fecit.

172.

Neē. 3. 12.

TVRRIS FVRNORVM, verſus boream ſita. quam ſic dictam putant, quòd in ea, ceu in furno, perpetuus aleretur ignis, qui noctu terra mariue iter facientibus, tanquam ſcopus propoſitus erat, ſecundum quē, ne quà à via declinarent, iter ſuum dirigere poſſent.

173.

Neem.3.

TVRRIS Magna, quæ iuxta murum templi cæteris altior eminebat.

174.

Neē. 3. 12.

TVRRIS MEAH, aliàs Emath, id eſt, centum cubitorum: quæ non longè à templo diſtabat.

175.

Ioſ. 6 bel. 2. 1. 6. Broc. iti. 6.

TVRRIS PSEPHINA, quæ aliàs Nebloſa vocatur, turris octangularis erat, ſeptuaginta cubitos alta, in ciuitatis angulo inter ſeptentrionalem & occidentalem vrbis murum ſuper rupem admodum excelſam firmata, atque tota inſtar propugnaculi admirabilis ſua altitudine horrenda. ex qua ſere no cœlo Arabia, & mare, atque Hebræorum finium vltima proſpici poterant. cuius ruinæ adhuc viſuntur.

176.

Luca 13.

TVRRIS SILOE. quæ tempore Chriſti cadens, octodecim viros oppreſſit & occidit.

177.

Broc. iti. 6.

VORAGO, ſeu Vallis profunda, quę montem Sion ab auſtro cingebat, & verſus aquilonem per totum occidentale vrbis latus vſq; ad portam Ephraim procedens, commodam ciuitati foſſam faciebat.

LOCI

LOCI EXTRA Vrbem.

LOCI AD ORIENTEM Vrbis

178.

AQVA ex templo.quæ ſubterraneis educta canalibus,hic magno erumpebat ſtridore,defluebatq́; in torrentem Cedron.

Ariſteas li. de 72.interpretib.

179.

BETHANIA, nobile caſtellum Mariæ & Marthæ ſororum Lazari,& ędibus frequens, quod vltrà montem Oliueti ſitum, quindecim a Ieruſalem ſtadijs diſtat, hoc eſt, duobus miliaribus Italicis.ex quo quidem loco, licet perexiguo interuallo, ob interpoſitum Oliueti montem, ciuitas Ieruſalem videri non poteſt,ſed conſcenſo quodam monticulo, videtur inde pars montis Sion. Hic Chriſtus in domo Marthæ ſæpè fuit hoſpitatus.vbi Mariæ ad pedes ſuos ſedenti prædicauit verbum Dei. Hic Lazarum quatriduo ſepultum,iamque fœtentem flens in vitam reuocauit.Hic in domo Simonis (qui quod antea fuiſſet leproſus, & a lepra per Chriſtum mundatus, Simon leproſus, vt ait Hieronymus,vocabatur) menſæ vnà cum Lazaro accumbens,& Martha miniſtrante,a Maria pretioſo perfuſus eſt vnguento. Hic,& aſcenſurus in cælum, valedixiſſe eiſdem videtur. Aetate Hieronymi domus Marthæ & Mariæ, & domus Simonis leproſi magna pietate aſſidelibus inuiſebantur. Atq; marmoreum Lazari monumentum, in quo à Saluatore fuit ſuſcitatus,ob hoc tam celebre miraculum ab Helena Imperatrice inſigni eccleſia circũdatum eſt:quod etiam hodie non à Chriſtianis ſolũ, ſed & a Saracenis ac Turcis ingenti deuotione honoratur.Poſterioribus temporibus fuit hic a domina Meliſende Regina,abbatia erecta.Quæ omnia nunc pęnè deſerta peregrinis adhuc oſtenduntur.

Mat.21.26 Mar.11.14 Luc.10.19.24. Ioan.11.12. Hiero.tom.1.epiſt.27.ad Euſtoch.& to.3.ep.29.ad Ruffinum,et in loc.Heb.lit.B. Niceph.l.hiſt ec.30. Broc.ut.6. Breid.ibid.& 16.Iud. Sal.tom.9.cap.4. Vri.15.bel.ſa.26.et 18.bel 27.& 21.bel.2. Vitriac.cap.58.

180.

BETHPHAGE ſacerdotum viculus ad pedem orientalem montis Oliueti ſitus, vnde Chriſtus in oppoſitum Caſtellũ duos pro adducendis aſinis miſit diſcipulos.Quibus adductis,& Apoſtolorum veſtibus ſtratis,hic ab eiſdem ſuper aſinam collocatus eſt. Ac turba plurima veſtimenta ſua,atque palmarum ramos in via ſternente,ac Oſanna illi acclamãte, illhinc porro Hieroſolymam equitauit. Qui cum iam ad deſcenſum montis Oliueti appropinquaret, videns ciuitatem, fleuit ſuper illam, & funditùs prædixit euertendam, eò quod non cognouiſſet tempus viſitationis ſuæ.

Matth.21. Marc.11. Luc.19. Ioan.12. Hierony.in Mat.6.21.& in loc. Heb.lit.B. Broc.iti.6. Sal.tom.9.cap.3.

181.

CASTELLVM contra vos, vt ita loqui liceat, vicus erat è regione Bethphage ſitus. vnde iuſſit Dominus ſtantes foris in biuio aſinam eiuſq; pullum ad ſe adduci.

Matth.21. Marc.11. Luc.19.

182.

CISTERNA iuxta Bethaniam, vbi ad reſuſcitandum Lazarum venienti Domino, primo occurrit Martha, & poſtea ab ea vocata Maria.

Ioan.11. Sal.tom.6.cap.4. Broc.iti.6.

183.

COLLIS Oliueti,qui proximus Petræ columbarum,ſuper vallem Silóe imminebat.

Ioſeph.5.bel.13.

184.

FICVS arida,ſecus viam Bethaniæ plantata,quæ cùm fructibus careret, ſoliſque folijs ornaretur,a Chriſto maledicta, exaruit.

Matth.21. Marc.11. Paſ.d.228.

185.

FONS Draconis,inter portam vallis & portam ſterquilinij etiamnum ſcaturiens.quẽ Neemias,vt murum Ieruſalem diſſipatum,& portas igni conſumptas conſideraret, equo inſidens præteruectus eſt.

Neem.2. Broc.iti.6. Sal.t.3.c.1.& tom.9.cap.1.

186.

GEHENNOM, quæ & Benhennom,id eſt, Vallis filiorum Ennom. Locus erat in ſuburbanis Ieruſalem (contra orientem, ſub monte Offenſionis,iuxta piſcinam fullonis) vt Tempe,amœniſſimus, fontibus Silóe, ac fluxu torrentis Cedron irriguus, viridarijs & hortis conſitus,totusque nemoroſus ac delitijs plenus.

In hac valle erat tabernaculum & idólum MOLOCH,ꝙ ſicut inter omnia idóla principatum tenuit,ita De⁹ illud maximè abominans,eius cultum non rarò prohibuit.Erat autem idólum æneum, figura Regis fabrefactũ, intus concauum, cuius caput vitulum, pars verò reliqua hominem exprimens, brachia ad immolandos pueros habebat extenſa, qui vehementi idóli calore inter hoſce nefarios amplexus comburebantur. Cum enim ex igne in idóli concauitate ſubiecto, id totum factum eſſet ignitum, tùm impiiſſimi parentes crudelitate incredibili chariſſima pignora, ſuos nempe filios & filias, deteſtandis hiſce complexibus cremanda tradebant, eaque, Diabolica quadam deuotione, in holocauſtum fœtidiſſimi odoris dæmonio Moloch offerebant. Ne verò in horrendis illis tormentis miſerabilis puerorum clamor exauditus parentum viſcera poſſet commouere: tum etiam vt gratius idólo fieret holocauſtum,ſacerdotes Moloch, quamdiu ſacrificium durabat,rauco tubarũ clangore, ac ingenti tympanorum ſtrepitu vndiq; æthera & aera replebant. Vnde & locus ille nomen ſibi TOPHET, quod tympanũ ſonat acquiſiuit.

Ioſ.15.18. Hierony.in Iere.c.6.7.19.& 32. Broc.iti.6. Leu.18.20. 3.Reg.11. Act.7.

Hoc ſacrilego ritu Achaz quoque & Manaſſes reges Iuda, cum vulgo deſipientes, filios ſuos dæmonio Moloch conſecrauerunt. Cui tam deteſtandæ inſaniæ pijſſimus rex Iuda Ioſias tandem occurrere cupiens, ſtatuam Moloch contriuit, lucum eius ſuccidit, loci amænitatem cadauerum, oſſium, aliorumq; immundorum ſpurcitie fœdauit, atq; in perpetuum huiuſmodi ſordium atque immunditiarum receptaculum deſtinauit.

4. Reg. 16. 21. 2. Paral. 28. 33. 4. Reg. 23.

In hac valle Dei iuſſu Ieremias coram Iudæorum ſenioribus humo vas fictile allidens atq; confringens, Deum ſic vrbem populumque contriturum prædixit. Iuxta cuius etiam Prophetæ vaticinium, eò quòd repleuiſſent locum iſtum innocentium puerorum ſanguine, tanta ibidem populi cæſa eſt multitudo, vt non vocaretur amplius locus iſte, Vallis Tophet, ſed Polyandrion, hoc eſt, tumulus multorum mortuorum quorum cadauera ibi inſepulta, auibus cœli, & beſtijs terræ facta ſunt eſca. Ab his tam execrandis pœnis, quas in valle Gehennom ſuſtinebant paruuli, Saluator noſter analogiam ſumens, Infernum, teſte Hieronymo, appellat Gehennam quæ in media abyſſo ac terræ centro, vbique à Cælo, quod eſt vndiq; & vndiq; ſurſum, remotiſſima eſſe creditur. in qua impij ſummis tormẽtis perpetuò cruciantur. duplicem autem eſſe Gehennam, nimiŋ ignis & frigoris, in Iob pleniſſimè legimus.

Ierem. 7. 19. 32. Iſai. 30. Hieron. in 2. Paral. 33. & in loc. Heb. lit. G. & T. & in Mat. ca. 10. Hieronym. in Ione ca. 2. Iob. 24.

187.

GETHSEMANI, villa ad radices montis Oliueti, olearum fœcũda. in quam Dominus à cœna nouiſſima mœſtus, pauens, & anima ad mortem vſq; triſtus, in horto Olivueti Patrem oraturus, venit.

Matt. 26. Marc. 14. Hieron. in loc. Hebr. lit. G.

188.

HORTVS Oliueti. Hortus erat in monte Oliueti non longè à Gethſemani rupi cuidam concauæ adhærens: in quo Chriſtus ſupplex, ſemel, iterum, & tertiò Patrem orauit vt à ſe calix paſſionis tranſiret. & cùm factus in agonia, prolixiùs orans ſanguinem guttatim in terram decurrentem ſudaret, cælitùs ab Angelo confortatus eſt. Vbi ætate Hieronymi deſuper Eccleſia erat ædificata, quæ adhuc oſtenditur.

Matth. 26. Marc. 14. Luca 22. Ioan. 18. Hieron. in loc. Hebr. lit. G. Broc. in 6. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 9. cap. 2.

189.

HORTVS REGIVS, qui Hortus concluſus dicitur. Hortus erat in ſuburbanis Ieruſalem, muris vndique ſeptus, & obfirmatus, atque, ſicut Paradiſus, arborum, fruticum, herbarum, aromatum, florum, fructuumque vbertate amœnus, mulcendiſque ac fouendis ſenſibus conueniens, & ad ſeceſſus voluptuarios idoneus. In quo erat inclytus ille fons Rogel, & Lapis Zoeleth, quorum frequens in Scriptura mentio fit. vbi Adonias, cùm regnare inſtituiſſet, immolauit victimas, & vnà cum ſuis aſſeclis conuiuium fecit.

Ioſ. 15. 18. 2. Reg. 17. 3. Reg. 1. Cant. 4. 4. Reg. 25. Ier. 39. 52. Ioſeph. 7. ant. 15. & 9. antiq. 11. Broc. in 6. Bredemb. 15. Iul. Sal. tom. 8. ca. 5. & to. 10. cap. 1.

190.

LVCVS Moloch, idòlo Moloch conſecratus. vbi cultores eius, poſtquam ſacrificaſſent, aut thure litaſſent, ſub arborum opacitate ſcortabantur.

4. Reg. 23. Hieron. in Ierem. 19. & 32. & in Matth. 10.

191.

MONS OFFENSIONIS, mons exceſſus erat ad auſtrum fontis Rogel & lapidis Zoeleth ſitus. In quo ſapientiſſimus ille per alienigenas vxores ſuas iam ſenex ſeductus & infatuatus, Melchom idòlo Ammonitarum Fanum ædificauit, & illum etiam coluit. Iuxta quoſdam fuit Pantheon, omnibuſque idolis conſecratum. Quod annis trecentis ſexaginta tribus integrum permanſit, & tãdem à rege Ioſia demolitum eſt.

3. Reg. 11. 4. Reg. 23. Broc. in 6. Sal. tom. 6. cap. 1.

192.

MONS Oliueti ſiue Oliuatum, ab vbertate frequentium in eo creſcentium oliuarum Græcè quoque Elæõn dictus, qui aliàs etiam Mons inclytus, & Mons ſanctus vocatur; ſitus eſt è regione Ieruſalem ad orientem: atque à ciuitate alta interiacente valle Cedrõ diſcretus, ab ea, ſecũdum ſacram ſcripturam, iter ſabbati; iuxta Ioſephum verò ſtadijs quinque diſtat, qui etiam addit ſummum montis ſex ab vrbe ſtadijs abeſſe. tantæ enim altitudinis erat, vt ex eo non ſolum omnes pæne plateæ Ieruſalem, ſed etiam mare mortuum facilè videri poſſent. Prẹter oliuas autem, palmis, pinis, myrtis, alijſque fructiferis arboribus abundabat.

Dan. 11. Zach. 14. Io. 20. anti. 12. & 6. be. 3. & 13. & 1. & vl. 17. be. ſacr. 20. Broc. in 6. Bredemb. 14. Iul. Sal. tom. 6. cap. 5. & 2. 9. cap. 2. Pſa. d. 191. Nom. 8.

In huius montis vertice ſanctiſſimus Rex Dauid, à facie filij ſui Abſalom fugiens, flens & nudis pedibus Deum adorauit. In eodem quoque monte eius filius Salomon omnis pietatis oblitus, Aſtaroth idòlo Sidoniorum è regione Hieroſolymitani templi (ex quo omnis q̃ ibi peragebatur idololatria proſpici poterat) Fanũ erẹxit. quod ipſum etiam cum cæteris idolorum delubris Ioſias deſtruxit. Hunc montem Chriſtus orationis & quietis gratia ſæpe frequentauit, ibique pernoctauit. Atque ex huius ſummitate coram aſtantibus & intuentibus diſcipulis, data eis benedictione, in cælum aſcendit, facie (vt etiam ex vltimis pedum eius veſtigijs ad tantæ rei memoriam petroſo monti, inſtar ceræ, impreſſis, etiamnum euidẽter colligitur) ad occidentem, verſus Catholicam ex gentibus Romanam ſpectans Eccleſiam, ad quam ipſe eius caput, tanquam geminos & illuſtres oculos D. Petrum ſuum in terris vicarium Paſtorem ac Apoſtolorum coriphẹum, & D. Paulum gentium doctorem, miſſurus erat.

2. Reg. 15. Pſal. 3. 3. Reg. 11. 4. Reg. 23. Lira. ibid. Luc. 21. 22. 24. Ioan. 8. 18. Ezech. 11. Act. 1.

Cùm hoc loco à B. Helena Imperatoris Cõſtantini matre rotundo ſchemate & pulcherrimo opere cõderetur eccleſia, quæ in ſui medio lapidi impreſſa Dominica includeret veſtigia, locus ille de quo aſcendit, nunquam, vt Paulinus Nolanus Epiſcopus teſtatur, tegi marmore aut pauiri recepit, ſemper excuſſis, ſolo reſpuente, quæ manus adornandi ſtudio tenta-

P. Mirau in Paſsione Domini. Hier. to. 3. in loc. Heb. Act. Apoſt. lit. M.

tentauit apponere: & ſummum eius cacumen, vt ſcribit D. Hieronymus, propter Dominici corporis meatum, nullo modo contegi aut concamerari potuit: ſed tranſitus eius à terra ad cælum vſq; patet apertum. Quæ eccleſia multis ibi ſeculis permanſit: Chriſti autem veſtigia adhuc cernuntur.

Paulin. Nolā epiſt. 11. ad Seuerū. Euſ. in vita Conſtantini l. 3. ca. 42. Socr. 1 hiſt. eccle. 13. Sozom. 1. hiſt. eccl. 1.

Sunt non infimi ordinis viri, qui aſſerunt Antichriſtum huius aſcenſionis Chriſti fore æmulatorem, eumq; (vt mendacia mendaci ligno probet) in cælum hoc loco dæmonum ope eſſe eleuandum: cæterùm à Domino Ieſu ſpiritu oris ſui occiſum iri. Supra hunc mōtem Chriſtum eodem modo ac forma, qua aſcendit, ad iudicandum viuos & mortuos in nubibus venturum eſſe ex Actis Apoſtolorū liquet. vbi legitur, quod cum Apoſtoli defixis in cœlum oculis aſcendentem Chriſtum intuerentur, duo viri adſtiterunt illis, amicti veſtibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet, quēadmodum vidiſtis eum euntem in cælum.

Niceph. 8. hiſt. eccl. 30. Vitr. c. 58. Broc. iii. 6. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 9. cap. 3. Paſ. d. 191. Hieron. in Dan. ca. 11. Iſa. 11. Zach. 14. Liran. ibi. 2. Theſſ. 2. Acto. 1.

193.

MONS Scandali. mons altus erat vltra torrentem Cedron in aquilonari latere montis Olíueti, quatuor ſtadijs à Ieruſalem diſtans. In quo Salomon vxorum gentilium inſtinctu Chamos idòlo Moabitarum fanum conſtruxit. quod etiam Ioſias confregit. Tempore Machabęorum hic caſtrum ædificatum fuit: cuius indicia adhuc extant.

3. Reg. 11. 4. Reg. 23. Broc. iii. 6. Sal. tom. 6. cap. 5.

194.

MONVMENTVM Fullonis. quod non longè à porta anguli ſitum erat.

Io. 6. bel. 6.

195.

PALMAE. de quibus in Neemia, & Ioannis Euangelio legitur.

Neem. 8. Ioan. 12.

196.

PETRA COLVMBARVM. quæ ad meridiem montis Oliueti conſpiciebatur, Græcè Periſtereon vocata; ſaxea, rotunda, ſublimis & concamerata turris erat, extrinſecus dealbata, atque anguſto vno oſtiolo in ſummitate patens: in qua domeſticæ ſeruabantur columbæ: Huiuſmodi turris ſæpe vel quinq; columbarum millia continebat.

Io. 6. be. 13.

197.

PONS Cedron lapideus, vno arcu ſupra torrentem Cedron erectus: quem Helena Imperatrix eo in loco conſtrui fecit, vbi in hunc vſum anteà lignum illud, ex quo pila Dominicæ Crucis facta eſt, iacuiſſe dicitur.

Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. ca. 6. & 10. 9. cap. 6. Paſ. d. 184. & 191.

198.

SEPVLCRVM B. Mariæ virginis, quod in valle Ioſaphat iuxta villam Gethſemani ad pedem montis Oliueti olim extra terram eminebat: in quo intemeratum glorioſiſſimæ virginis corpus honeſtè ab Apoſtolis ſepultum eſt. Quod poſt tertium à ſepultura diē vacuum inuentum, & ſuauiſſimo odore fragrans, argumento piis omnibus fuit, ipſam ſimul cum corpore ab Angelis in cælum eſſe aſſumptam, & ſuper Angelorum choros exaltatam.

Io. Damaſcenus de dormitione Deiparæ. Nicep. l. 2. hiſt. eccle. 22. & 23.

Hoc loco in honorem Deiparæ virginis à pia Imperatrice Helena grandis, teſtudinata, atque mirifica (in quam nunc quadraginta octo gradibus deſcenditur) extructa eſt eccleſia. in cuius medio ſanctiſſimum hoc ſepulcrum, quod albo marmore veſtierat, eſt incluſum: idque adhuc nedum Chriſtiani peregrini, verùm & Saraceni atque Turcæ ſummè venerantur.

Nicep. hiſ. eccleſ. 1. cap. 30. Broc. iii. 6. Breidenb. 14. Iul.

Eodem pænè loco etiam S. Annam, virumque eius Ioachim, beatiſſimæ Dei genitricis parentes; nec non Ioſephum eiuſdem immaculatæ Virginis ſponſum, CHRISTI verò nutritium, ſepultos eſſe veterum habet traditio.

Sal. tom. 9. cap. 1. Paſ. d. 184. & 197.

199.

SEPVLCRA Vulgi. quæ erant in valle Ioſaphat: vbi ignobiles ſepeliebantur.

4. Reg. 23. Ierem. 26.

200.

SILOE fons, cui Piſcina ſiue Natatoria Silóe, quæ & Piſcina inferior nuncupatur, cōiuncta eſt, in occidentali latere vallis Ioſaphat, e radice montis Sion ſcaturit. Aqua eius clara, dulcis, & vberrima, cum ſilentio placideq; fluit in torrentem Cedron.

Iſai. 8. 22. Neem. 3. Io. 6. bel. 6. Vitri. c. 84.

Hunc fontem inclytus Rex Ezechias reſtaurauit. Atque in eius piſcina cæcus ille à natiuitate oculos ſuos Chriſti ſputo & luto inunctos lauans viſum recepit. Teſtatur Ioſephus Silôe & alios omnes quotquot erant extra ciuitatem fontes, ante Titi Cæſaris aduentum adeò defeciſſe, vt iuxta eos aqua venderetur: poſt acceſſum autem eius tanta vbertate hoſtibus fluxiſſe, vt non modò ipſis & iumentis eorum, ſed etiam hortis ſufficerent. De huius aquæ virtute diligentiſſimus loci huius perſecutator Salignacus ita ferè ſcribit: Fontis huius aqua hodie adhuc ipſis etiam Saracenis in pretio eſt. Nam cum corpore naturaliter inſtar hyrcorum fœteant, in hoc fonte ſe & pueros ſuos lauant, eaq; lotione fœtorem ſuum mitigant. Quin & eam Turcæ magni faciunt, quod eius vſum oculorum viſui conferre experiantur: habet Nicephorus Helenam Imperatricem ad fontem hunc mirifica conſtruxiſſe opera.

Ioan. 9. Broc. iii 6. Breidenb. 14. Iul. Paſ. d. 197. Io. 6. bel. 11. Sal. to. 10. cap. 1. Niceph. 8. hiſ. eccl. 30.

201.

STEPHANVS. Hoc loco S. Stephanus diaconus, (cui Diuino amore flagranti lapides torrentis dulces fuerunt) in ipſo iuuentutis flore, iactis in ſe lapidibus tanquam gemmis coronatus, proprioq; ſanguine purpuratus, pro lapidantibus (quorum veſtes ado

Acto 7. Breuiar. Roman. Breidenb. 14. Iul. Paſ. d. 184.

leſcens Paulus cuſtodiebat) orans, primus cum martyrij palma triumphator in cœlum migrauit.

202.

TORRENS Cedron. riuus eſt ad orientem Ieruſalem, inter ipſam & montem Oliueti, qui plunialibus aquis vndiq; de montibus, nec non ex fontibus ac piſcinis auctus, dulci quodam ſtrepitu per mediam vallem Ioſaphat atq; Gehennom, perque plana deſerti in mare mortuum fluens abſorbetur. In cuius vtraq; ripa multæ, denſæ, ac fructiferæ creſcebant arbores: quarum amœna facies, vnà cum vicinis hortis, quæ limpidiſſimis aquis Cedron irrigabantur, obambulantium oculos animumq; amœnabat. Hũc torrentẽ Rex Dauid totus lacrymis madidus, vnà cum amicorum intimis à facie filij ſui Abſolom fugiens, operto capite & nudis pedibus tranſiuit: Eundem & Chriſtus cum ſuis diſcipulis vadens in hortum Oliueti, tranſiuit.

Hieron. in loc. Heb. lit. C. 3. Reg. 8. Ierem. 31. Io 8. antiq. 1. & 6. bel. 13. &c. Ezec. 47. Broc. iti. 6. Sal. tom. 9. cap. 1. 2. Reg. 15. Ioan. 18.

203.

TVGVRIVM S. PELAGIAE. Hic S. Pelagia famoſa illa peccatrix, & formoſa meretrix, quæ cunctas Antiochiæ feminas forma, diuitijs, delitijs & luxuria ſuperauerat, in tuguriolo ſexum veſte nomineq; occultãs, dicta atq; credita Pelagius monachus, pœnitẽtiam egit, ac de pelago vitiorum facta pelagus virtutum, ibidem mortua & ſepulta eſt. vbi poſtea extructa fuit eccleſia.

Niceph. 2. hiſt. Eccl. li. 17. ca. 5. In vitis Patrum. Bred. cap. Iul. Sal. tom. 9. cap. Paſ. d. 191.

204.

VALLIS Ioſaphat, quæ & Vallis Cedrõ, & Vallis montium vocatur; vallis eſt lata & profunda inter Ieruſalem & montem Oliueti interiecta, totam ab oriente cingens vrbem: quam torrens Cedron tranſiens ſuis aquis egregie fœcundat. Cuius quidem excellens profunditas, licet à Romanis Imperatoribus Tito & Adriano, iniecta terra ac templi vrbiſque ruinis multum ſit impleta, non tamen prorſus eſt oppleta. In hac valle pij ac religioſi reges Iuda Aſa, Ezechias, & Ioſias tẽpli combuſſerunt idóla, eorumque cineres in torrentem Cedron proiecerunt. Hæc vallis commune totius ciuitatis Cemiterium erat, vbi vulgus & ignobiles omnes ſepeliebantur extra vrbem enim Iudæis ſepeliri mos erat. ibiq; nunc Turcæ ſepeliuntur. In hac quoque valle die illa cunctis mortalibus tremenda omnes vndique homines ad extremum & generale iudiciũ ſunt congregandi, vt à Chriſto iudice recipiat debita pro meritis præmia quiſq; ſuis. Vnde & Vallis conciſionis appellatur, quòd ibi mali à bonis ſeparabuntur: & hi quidem aſſumentur in cœlum æterna beatitudine fruituri; illi autem detrudẽtur in infernum, perpetuis ſupplicijs cruciandi. Tempore cùm Chriſtiani Paleſtina potirentur, erat hic abbatia quædam, in qua Domina Meliſendis Regina Hieruſalem ſepulta eſt.

Io. 6. bel. 8. 6 &c. Hieron. in loc. Heb. lit. C. Zach. 14. Lyran. ibi. Broc. iti. 6. Sal to. 8. c. 8. & 12. 9. cap. 1. 3. Reg. 15. 4. Reg. 23. 2. Par. 15. 29. 30. Ioel. 3. Lyran. ibi. Sal. 9. c. 2. Zach. 14. Lyran. ibi. Matth. 25. Vvi. 12. bel. ſa. 13. & li. 11. ca. 32. Vitriac. cap. 18.

205.

VALLIS SILOE, à fonte Silóe nomen habens: in qua Iudæi, qui hoc tempore Hieroſolymis habitant, ſepeliuntur.

Io. 6. be. 13. et 7. bel. 16. &c. Sal. tom. 8. cap. 2.

206.

VIA agri Fullonis, ſita ad extremum aquę ductus piſcinæ ſuperioris. Hic Iſaias Regi Achaz Chriſtum ex virgine naſciturum prædixit.

4. Reg. 18. Iſa. 7. 36.

207.

VIA captiuitatis. Hæ notulæ ſucceſſiuè protractæ viam demonſtrant, qua Chriſtus redimendi generis humani cauſa captiuus per totam pæne ciuitatem oſtentationis ergo deductus fuit. Primo enim cum a Cœnaculo Sion in hortum montis Oliueti oratum progreſſus, tandem orationis ſacrificiũ Deo Patri obtuliſſet, inde reuertens appropinquãtibus ad capiendum eum hoſtibus vltrò ſe obuiam dedit. qui necdum quadrageſimum ab orationis loco greſſum abſoluerat, cum miſſi a Principibus ſacerdotum & ſenioribus populi in eum manus iniecerunt, eum cæperũt, duriſſimiſque vinculis conſtrinxerunt. Vnde ilicò à lupis illis rapacibus tanquam mitiſſimus agnus cum magno clamore & vario armorum ſtrepitu trans torrentem Cedron (in quem aliqui ipſum præcipitatum eſſe opinantur, ſic intelligentes quod à Pſalmiſta ſcriptũ eſt; de torrente in via bibet,) ad domum Annæ deductus eſt: quæ a loco in quo captus eſt, bis mille trecentis ſexaginta greſſibus diſtabat. Atq; hinc per trecentos triginta greſſus ad Palatium Caiphæ abductus. inde vlterius, quod mille greſſibus aberat ad Palatium Pilati. Iſthinc porrò via trecentorum quinquaginta greſſuum ad Palatium Herodis. Hinc denique per ſexcent[illegible] vinarum interuallium, alia via quam venerat, ad Palatium Pilati reductus eſt. Greſſus autẽ de quo hic loquimur, duos pedes & ſemiſſem continet.

Io. Paſc. S. Theol. Doctor in pereg. ſ. die 190. 193. 194. 197. 200. & 207. Iſa. 53. Ierem. 11. Pſal. 109. D. Bethleẽ presbyt. in deſcrip. locorum paſſion. Domini.

208.

VIA in Anathot, Bethel, & deſertum: de qua Brocard. itin. 6.

209.

VIA in Iericho & Engaddi, cuius mentio fit Lucæ 10. & [illegible] 11. VVilhelm. 17. bel. ſacr. 20.

210.

HIC Chriſto orante, ſederunt tres electi Apoſtoli, Petrus, Iacobus & Ioannes, ab horto Oliueti ad iactũ lapidis, a ſepulcro verò B. Mariæ quinquaginta greſſibus ſeparati.

Matt. 14. Luca 22. Bred. 14. Iul. Sa. t. 9. c. 8. Paſ. d. 185. Bet. fer. 2.

211.

HIC octo reliqui Apoſtoli manſerunt, triginta quatuor vlnis a prædictis tribus diſiuncti.

Matt. 26. Bet. fer. 2.

212. HIC

212.

Math. 26. Marc. 14. Luca 22. Ioan. 18. Sal. tom. 9. cap. 20.

HIC Chriſtus, vt nos libertate donaret, à Iuda proditore oſculo traditus; a Iudæis, quos verbo retrorſum in terram ſtrauerat captus; & facinoroſorum in morem arctiſſimis vinculis ligatus eſt. Eidem Simō Petrus ſubito calore percitus, percuſſit ſeruum Pontificis, cui nomen erat Malchus, & abſcidit auriculam eius dexteram: quam Chriſtus mox reſtituit. Cæteri vero Apoſtoli ſibi quoque timentes, deſerto Domino, hic fugam arripuerunt.

213.

Math. 23. & 25. Marc. 13. Luca 21. Sal. tom. 9. cap. 3. Paſ. d. 191.

IN hoc montis Oliuarum loco exaduerſo templi iuxta ciſternam quandam ſedens Chriſtus, longo ſermone deſtructionem Ieruſalem, futuras piorum afflictiones, pſeudoprophetarū aduentum, conſummandi Mundi ſigna, extremi denique iudicii modum diſcipulis ſuis prædixit, ac clariſſime enarrauit. quo in loco pulchrum ædificatum fuit templum, quod nunc deſolatum eſt.

214.

Matt. 21. Marc. 11. Luca 19. Ioan. 12. VVilh. Tyr. in bel. ſacr. 81. & libr. 12. cap. 8.

HAC Chriſtus aſinæ pullo inſidēs, magna hominum comitatus caterua Hieroſolymam perrexit, aliis præcedentibus, aliis eum ſequentibus, cui inſuper ingēs hominum turba ex vrbe obuiam profuſa, tāto eum omnes cum fauore exceperūt, vt multi veſtibus ſuis viam conſternerent, plures ramis & frondibus ex palmis, oliuis, aliiſque arboribus reſectis, viam honoris gratia ſternerent. Vndiq; gratulantium atque acclamātium voces huiuſmodi reſonabant: O ſanna in excelſis, Benedictus qui venit in nomine Domini. Tali pompa ac triumpho verus ille Rex ac humilis triumphator per portam aureā (quæ cùm rariſſime aperiretur, vltrò, vt tradunt, aperta eſt ei) regiam ingreſſus vrbem, circùm templum & magnam ciuitatis partē videtur obequitaſſe. Quo nouo ſpectaculo commota eſt vniuerſa ciuitas, dicens; Quis eſt hic? turbæ verò quæ illum comitabantur reſpondebant: Hic eſt Ieſus Propheta à Nazareth Galileæ. Iſtum gaudentium & adgratulantium clamor magis ac magis inualeſcebat, concurrebant vndiq; vtriuſque ſexus ſenes ac iuuenes, omniumque, etiā puerorum, & quod mirabile, infantium quoque atq; lactentium vna vox erat: O ſanna filio Dauid, benedictus qui venit rex in nomine Domini, Rex Iſrael benedictum quod venit regnum patris noſtri Dauid, pax in cælo, & gloria in excelſis, O ſanna in altiſſimis. Qua læta fauſtaque acclamatione verum ſuum Meſſiam inaugurantes, eum vſq; in templū comitati, ac proſequuti ſunt. Vbi nouus ille Rex mox regnum ſuum fęliciter incipiēs, cæcos ac claudos ſanauit. Diſcrutiantur interim & indignantur impii atq; inuidi Phariſæi, principes ſacerdotum, & ſcribæ. qui vidētes mirabilia quæ faciebat, & pueros in templo clamātes, O ſanna filio Dauid, dixerunt inter ſe: Videtis quòd nihil proficimus, Ecce Mundus totus poſt eum abiit. Quāobrem ipſum Ieſum adorti, Magiſter, inquiunt, audis quid iſti dicunt? increpa diſcipulos tuos. Quibus ipſe hoc olim per Pſalmographum prophetatum indicans, reſpōdit: Quid ni? Nunquam legiſtis? Ex ore infantium & lactētium perfeciſti laudem? Dico vobis? quod ſi hi tacuerint, mox lapides clamabunt. Adeò enim Deus nolebat hanc laudem ſuam ſileri, vt ſi homines conticuiſſent, ipſi lapides clamaturi fuiſſent. *Pſalm. 8.*

LOCI AD MERIdiem Vrbis.

215.

ABACVC. Hic Angelus Domini prophetam Abacuc prandium meſſoribus ferentem capillis apprehendit, ac vna cum cibo in Babylonem ad paſcēdum Danielem in lacu ſeptem leonum incluſum, tranſtulit. Quo cibato, eundem huc reduxit.

Dan. 14. Bred. 14. Iuly. Sal. to. 10. cap. 2.

216.

ACELDEMA, ſiue Haceldemach, hoc eſt, ager ſanguinis. Ager erat figuli ad auſtralem plagam montis Sion ſitus, à tergo habens montem eiuſdem nominis mediocriter altum, iactu lapidis a Piſcina ſuperiore diſtans. qui Iudæorum conſilio, triginta argenteis, quibus Iudas Chriſtum vēdidit, in ſepulturam peregrinorum emptus eſt. Cuius medium Imperatrix Helena quatuor muris, lōgitudine ſeptuaginta duorū, latitudine vero quinquaginta pedum, fecit includi, ac ſuperius teſtudine (quæ ſeptem foraminibus, per quæ defuncta Chriſtianorum corpora dimittuntur, patet) concamerari.

Eſt verò huius terræ virtus mirabilis & fidem pænè ſuperans, quod defunctorum corpora viginti quatuor horarum ſpacio in puluerem redigat. quam virtutem etiam in alias regiones deuecta minimè perdit. Nam cùm iuſſu Imperatricis Helenæ de hoc agro, quantum terræ ducentæ & ſeptuaginta (vt aiunt) naues capere poterant, Romam auectum, ac iuxta montē Vaticanum in eum locum exoneratum ſit, quem incolæ CAMPVM SANCTVM vocitant, licet cœlum mutarit, eandem tamen retinere vim quotidiana experientia docet. Romanos enim reſpuens, ſola peregrinorū corpora ad ſepulturam admittit: quorum etiam hic omnem carnis ſubſtantiam intra viginti quatuor horas prorſus cōſumit, oſſibus tantum reſiduis.

Zach. 11. Matth. 27. Act. 1. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. & in loc. Act. Apoſt. lit. A. Steph. hiſt. ec. 50. Broc. in 6. Breide. 14. Iul. Sal. tom. 6. ca. 5. & to. 10. cap. Paſ. d. 197.

217.

AGER Fullonis, ad Vrbis meridiem ab Aceldema tendens vſque montem Gion. vbi fullones ſuos pannos in vicino torrente Gion lotos, extendere & ſiccare ſolent.

4. Reg. 18. Iſaia 7. 36. Broc. in 6.

218.

ANTRVM Iacobi minoris. in quo, cùm ſe iuramento conſtrinxiſſet non comeſturum panem ab hora, qua calicem Domini biberat, donec Chriſtum a mortuis reſurrexiſſe videret, triduo Dominicæ paſſionis latuit. Ideoque Dominus etiam ei poſt reſurrectionem ſuam ſeorſum hic apparuit. In cuius honorem Chriſtiani iſto loco poſtmodum Eccleſiam erexerunt.

Hier. to. 1. in catal. ſcrip. eccl. 1. Cor. 15. Breid. 14. Iuly. Sal. tom. 9. cap. 1. Paſ. d. 192. & 230.

219.

ANTRVM Petri Apoſtoli. in quo poſt trinam Domini negationem, culpam ſuam amara pœnitẽtia & lacrymis expiauit. Cui fortè ibidem ſe Dominus poſt reſurrectionem ſuam conſpiciendum exhibuit. hic etiam poſtea ſacellum extructum fuit: quòd nunc funditus euerſum eſt.

Math. 26. Luca 24. 1. Cor. 15. Breid. 12. Iuly. Sal. tom. 9. cap. 1. Paſ. d. 192.

220.

CASTRA ASSYRIORVM, quæ poſita erant iuxta Piſcinam ſuperiorem. quorum robuſtiſſimos quoſque ad centum & octoginta quinq; millia in vindictam blaſphemiæ prima obſidionis nocte Angelus Domini occidit. Eorumque corpora, ne aërem fœtore inficerent, in puluerem, ait Auguſt. redegit: veſtibus tamen & armis, quò populus Ieruſalem ſpolia habere poſſet, manentibus integris & illæſis. Huius cædis, olim D. Ioannes Chryſoſt. in tabula pictam imaginem habuit, vt refert Concil. Nicænum ſecundum, probans iam tum apud fideles imaginum vſum celebrem fuiſſe.

4. Reg. 18. 19. 2. Par. 32. Iſaiæ 9. & 30. Ioſeph. 10. ant. 2. et 6. bell. 11. Aug. to. 10. ad fratres in erem. ſerm. 25. Liran. in 4. Reg. 19. Act. 4.

221.

DOMVS Eliæ. in qua Elias propheta aliquando habitaſſe perhibetur, vbi etiam poſtea conſtructa eſt Eccleſia.

Breid. 14. Iuly.

222.

EROGE MONS, aliâs mons Meridionalis dictus, altus & celſus eſt ad vrbis meridiem, parum verſus Occidentem vergens. de quo hoc notatu dignũ legitur: Quod cum Ozias rex Iuda ſũpto ſacerdotali habitu ſanctuarium templi ingreſſus ſuper aureum altare thymiamatis, Deo thuris incenſum adolere, quod ſolis ſacerdotibus fas erat, præſumeret, factus ſit illico terræmotus maximus, cuius etiam Amos & Zacharias Prophetæ faciunt mentionem, quo & ipſum templum ſuperiùs fiſſum fuit, & mons iſte ſciſſus medius: tanta quidem vi atque virtute, vt altera eius pars ſua volubilitate per quatuor ſtadia procedens, obiectu demum orientalis mõtis qui mons Offenſionis vocatur conſtiterit; obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis Regiis. Ipſe interim Rex Ozias fulmine ictus, lepra in fronte percuſſus eſt. quapropter ſtatim templo atque vrbe eiectus, tabe per omnem vitam ipſi adhærente, in domo ſeparata vſq; ad diem mortis ſuæ ſecluſus fuit.

Ioſue 15. & 18. 4. Reg. 15. 2. Par. 26. Amos 1. Zach. 14. Ioſeph. 9. ant. 11. Adã Reiſnerus, & Ioan. Heydenus, in deſcr. vrb. Ieroſol. lib. 7. cap. 2.

223.

FONS. Ad hunc fontem ſtella, quæ tribus Magis Ieruſalẽ ingreſſis diſparuerat, ipſis rurſum apparuit: duxitque eos in Bethleem.

Math. 2. Breid. 14. Iuly. Sal. to. 10. cap. 2. Paſ. d. 233.

224.

FOVEA IEREMIAE Prophetæ. In qua amaro animo ſedens, quadruplici Alphabeto metrico dolens & flens, lamentatus eſt, ac deſcripſit deſtructionem Ieruſalem per Chaldæos iam iam factam. vbi Helena Imperatrix, teſte Nicephoro, mirifica cõſtruxit opera.

Thren. 1. 2. & 3. 4. 5. Nice. 8. hiſto. ecc. 30.

225.

ISAIAS. Hic Iſaias nobilis ille Propheta, cum plus minus ſeptuaginta annis in Ieruſalẽ prophetaſſet, iuſſu Manaſſe regis, cui, vt ſcribit Hieronymus, auus fuiſſe traditur, ſerra in duas partes ſectus, occubuit. Sepultuſq; eſt ſub quercu Rogel, iuxta tranſitum aquarum, quas olim Ezechias Rex iacto obſtruxerat puluere, vbi iuxta arborem quandam ſepulcrum eius adhuc viſitur. Nunc autem eſt ibi hortus holerum.

Argumẽt. in Iſaiam. Hierõ. tra. dit. Heb. in 2. Par. 23. Broc. itt. 6. Breid. 14. Iul. Sal. to. 15. cap. 1. Paſc. d. 197.

226.

LATIBVLA APOSTOLORVM. multæ ſunt cauernæ, in quibus ex Apoſtolis octo tempore paſſionis Domini latuiſſe, veterum traditio eſt.

Breid. 14. Iul. Sal. to. 10. cap. . Paſ. d. 197.

227.

MONVMENTVM ſiue manus ABSALOM. Columna erat & ſtatua marmorea cum inſcriptione, duobus à Hieroſolyma ſtadijs diſtans: quam Abſalom viuus ſibi in monumentum in Valle regia erexerat. Vbi etiamnum turris & magnus lapidum extat aceruus: qui quotidie magis ac magis angetur. Nam pagani & peregrini illac tranſeuntes, pro more habent, vt quiſque lapidem in eum proijciat, & quaſi iuxta legem vindicantes ipſius aduerſus Dauid patrem ſuum rebelliõe, huiuſmodi maledictione illum execrentur: Maledictus ſit parricida Abſalom: & quicunque iniuſtè parentes ſuos perſequuntur, maledicti ſint in æternum.

2. Reg. 18. Io. 7. ant. 10. Breid. 14. Iuly. Deut. 21. Paſ. d. 191.

228.

PISCINA SVPERIOR, ſita in auſtrali pede mõtis Sion. quam magnificus Rex Ezechias cum ſuo aquæductu (qui Piſcina fullonis à Hieronymo vocatur) inſtaurauit, cuius quoq; aquas in obſidione Aſſyriorum iniecto puluere obſtruxit.

4. Reg. 18. 2. Par. 32. Iſaia 7. 36. Hieron. in loc. Hebr. lit. T. Bro. itin. 6.

229.

SEPVLCRVM ZACHARIAE, filij Barachiæ, aliâs filij Ioiadæ, quem Iudæi occiderunt inter templum & altare.

2. Par. 24. Matt. 23. Breid. 14. Iuly. Sal. tom. 9. cap. 1.

LOCI AD OCCIdentem Vrbis.

230.

BAALPHARASIM. campus eſt in valle Raphaim, in quo Dauid rex primò Philiſtæos proſtrauit, ſculptiliaq; eorum in caſtris reperta, combuſſit.

2. Reg. 5. 1. Par. 14.

231.

CASTRA HERODIS. quæ, teſte Ioſepho, poſuit ad occidentalem vrbis tractum.

Ioſeph. 14. ant. 14. & 1. bel. 12.

232.

FONS Gion inferior, qui oriebatur in fine agri fullonis. cuius aquas duxit Ezechias rex in Piſcinam ſuperiorem.

2. Par. 33. Broc. iti. 6.

233.

FONS Gion Superior, emanans è monte Gion. Quem poſtea Ezechias rex obturauit, & ferro rupem fodiens, direxit aquas eius ſubter ad occidentem ciuitatis Dauid, ac ſubterraneis canalibus eas per medium ciuitatis introduxit in Piſcinam interiorem, ne in obſidione aqua populo deeſſet.

4. Reg. 20. 2. Par. 32. Eccl. 48. Broc. iti. 6.

234.

IVDAS. Hic Iudas, ex Apoſtolo factus proditor, ex funeſta ſycomoro quadam, quæ adhuc viſitur, laqueo ſe ſuſpendit; atque ſuſpenſus crepuit medius, & effuſa ſunt omnia viſcera eius.

Matth. 27. Act. 1. Broc. iti. 6. So. tom. 8. cap. 5.

235.

MONS Caluariæ. mons petroſus & mediocriter altus erat, Hebraicè Golgotha, aliàs Goatha dictus: qui ciuitati inter occidentem & ſeptentrionem proximus erat. in quo noxij, publico iudicio damnati, extremo ſupplicio plectebantur. vbi quouis tempore, ſicuti circa patibula videre eſt, paſſim iacebant caluariæ, oſſa, viſcera, & ſanies hominum ſuſpēſorum, decollatorum, vel alio mortis genere occiſorum. Hic IESVS CHRISTVS Saluator noſter, qui non nouerat peccatum, pro nobis, inquit Paulus, peccatum, hoc eſt, hoſtia pro peccato ſuo factus, nudus inter duos latrones, quaſi noxius pro ſalute omnium crucifixus eſt. Itaque Caluariæ mōs, cùm anteà locus eſſet infamis, Chriſti paſſione, eiuſque ſanguine vſque adeò eſt nobilitatus & ſanctificatus, vt nunc Angelis pariterque hominibus ſit colendus. Sicut etiam crux, quæ priùs erat ignominioſa, pari ratione nunc facta eſt glorioſa.

Ierem. 31. Matth. 27. Marc. 15. Luca 23. Ioan. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. G. 2. Cor. 5. Deut. 21. Galat. 3.

236.

MONS Gion. Mons ſaxoſus, altus & oblongus eſt, qui ab occidēte vrbem ambiens, verſus Portam iudiciariam ſenſim decreſcit, & profunda valle ab vrbe diſcernitur. In hoc monte iuſſu Dauidis Salomon à Sadoc Pontifice & Nathan Propheta ſacro oleo in regem vnctus fuit. Cui mox ab omni populo acclamatum eſt, VIVAT REX SALOMON. qui læti tibijs ac tubis ita cecinerunt, vt præ hominum clamore ac inſtrumentorum concentu terra ſimul ac aër reſonaret.

Broc. iti. 6. Sal. tom. 6. cap. 5. 3. Reg. 1. Ioſeph. 7. antiq. 15.

237.

MONVMENTVM Anani Pontificis, de quo Ioſephus belli Iudaici libro 6. cap. 13.

238.

PYRI vallis Raphaim, quas Ioſephus Siluam fletus vocat, iuxta quā cælitùs Dauid adiutus, ſecundò Philiſtæos proſtrauit, ac lōgè lateque perſecutus eſt.

2. Reg. 5. Lyran. ibi. 1. Par. 14. Ioſeph. 7. ant. 4.

239.

SEPVLCRVM DOMINI glorioſum. Monumentum erat nouum, octo pedes longum, quod a monte Caluariæ centum & octo pedibus, à monte autem Sion paſſibus mille diſtans Ioſephus ab Arimathæa nobilis ſenator in Horto Caluariæ monti propinquo in petra ſibi exciderat. In quo ipſe vnà cum Nicodemo, B. Maria, & pijs mulieribus corpus Ieſu de conſenſu Pilati à cruce depoſitum, myrrha & aloe conditū, ſindone munda inuolutum, honorificè capite occidētem verſus ſepeliuit. (vnde etiam mos nobis Chriſtianis inoleuit ſimili corporis diſpoſitione in locis ſacris mortuos ſepeliendi) & aduoluto ſaxo ingenti ad oſtium monumenti, abijt. Interim verò Principes ſacerdotum & Phariſæi, Chriſti reſurrectionem conantes impedire, adhibita militum cuſtodia munierunt ſepulcrum, lapidem quoque, qui claudebat os ſepulcri, ſigillo obſignauerunt, ne quid fraudis poſſit eſſe vel in cuſtodibus. Sed hæc Iudæorum diligentia, qua conabantur reſurrecturo exitū concludere, auxit miraculum, & reſurrectionis fidem confirmauit. Nam Chriſtus tertio die rediuiuus, clauſo & obſignato ſepulcro reſurrexit. atque ibidem Mariæ Magdalenæ ad monumentum ploranti ſpecie hortulani primò apparuit.

Iſaia 11. Matth. 27. Marc. 15. Luca 23. Ioan. 19. Niceph. 8. hiſt. ec. 30. Beda in Marc. c. 16. Broc. iti. 6. Breid. 12. Iuly. Sal. tom. 7. cap 3. & 6. Paſch. 225. & 227. Beth. ſabb. Marc. 16. Ioan. 20.

240.

SILVA, ciuitati proxima, vt colligitur ex Ioſephi libro ſexto Iudaici belli cap. 14.

241.

TORRENS GION, ſiue riuus. quem Achaz rex è fonte Giō inferiore, per medium terræ in Piſcinam ſuperiorē ducere inceperat. quod tandem Ezechias rex perfecit.

2. Par 32. et 33. iuxta textū Heb. Hiero. ibid. Neem. 2. Bro. itin 9.

242.

VALLIS CADAVERVM, quæ inter montem Caluariæ & mœnia Ieruſalem

Ierem. 31. Lyran. ibid.

lem ſita eſt, nomen inde habens, quòd ibi cadauera, oſſa, & cineres eorum, qui in monte Caluariæ morte puniti aut combuſti erant, proijciebantur. Quamobrem & milites Chriſti crucifixores, poſtquam latronum, qui cum Chriſto crucifixi erant, fregiſſent crura, ob imminentem veſperam & diem feſtum, eorum cadauera & cruces, ſimul & Chriſti iã ſepulti Crucem ac titulum in hanc vallẽ præcipitauerunt. Super quæ deinde egeſtis ac exoneratis ciuitatis ſordibus, vallis tandem tota oppleta fuit. atque hac ratione triumphale illud crucis lignum ſub magno ſordium aceruo trecentis ferè annis alte ſepultum iacuit. Simili modo eiuſdem ciuitatis incolæ, haud ſecus quam ſi ad delendam omnem Chriſti memoriam conſpiraſſent, ſepulcrum Domini vehementi iniecto aggere prorſus obruerũt. Et Gentiles quoq; nequaquam Iudæis in hoc ſtudio inferiores, in crucifixionis loco marmoream impuræ Veneris ſtatuam ac fanum, in reſurrectionis autem loco, Iouis idolum, in Bethleem vero ad præſepe Saluatoris, ſimulacrum & lucum Adonidis impudici Veneris amaſij collocauerut; vt Chriſtiani Chriſtum prædictis in locis adoraturi, ea ſimulacra adorare viderentur. Cæterum non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum, qui huiuſmodi tam Iudęorum quam Gentilium impietate paſſionis ſuæ trophæa, quæ Chriſtiani propter varias perſecutiones ægre cuſtodire potuiſſent, ab impiorum manibus ſeruauit illęſa. tanto glorioſiori honore à Chriſtianis exaltanda, quãto maiori ignominia ab inimicis ſuis fuerant contempta.

Anno enim poſt Chriſtum natum trecenteſimo vigeſimo ſexto pace iam Eccleſiæ reddita, & celebrata contra Arium à trecentis octodecim Epiſcopis Synodo Nicena, B. Helena Auguſta, pij Conſtãtini Imperatoris pia mater ferme octogenaria, Diuina admonitione conquirendæ Dominicæ Crucis ſtudio Hieroſolymam cum exercitu profecta, eadẽ ſimulacra, fana & lucos, poſt annos circiter centum octoginta euertenda curauit. Ac nullum non mouens lapidem vt abſconditæ Dominicæ Crucis locum cognoſceret, viros de Iudæis peritiſſimos vt propriæ impietatis iudices exquiſiuit, & accitos in Hieroſolymã congregauit. Cùm ergò illi coram Imperatrice comparuiſſent, & de loco Dominicæ paſſionis rogati, cum nequaquam voluiſſent indicare, quæſito prætextu quod nullã eius rei haberent notitiam, præcepit Imperatrix eos omnes igne cremari. Qui ſibi timentes, tradiderunt ei Iudam quẽdam, virum in gente ſua ætate præſtantem, qui puer à parentibus ſuis de his quæ Imperatrix ſcire ab illis cupiebat, fuerat inſtructus. Tum illa cęteris dimiſſis Iudam compellans, Mors, ait, & vita appoſita ſunt tibi, ſi nõ oſtenderis mihi Crucem Chriſti: quodcunque volueris elige. Ille vero tergiuerſans, varijs ſermonibus moras nectebat. timebat enim (id quod reuera factum eſt) per crucis prædicationem leges & traditiones Iudaicas fore abolendas. Inſtat Imperatrix, vrget vt ſecretum prodat, varijsq́ue mortis minis hominẽ premit. At cum nihil verbis proficeret, ad rem ventum eſt. Nam in puteum aqua vacuum demittitur, & inedia periturus excruciatur. Cùm autem omni cibo ſex diebus fuiſſet deſtitutus, die ſeptimo extrahi petit, & ſe Crucem Dominicam indicaturum promiſit. Extractus igitur ad locum concitus vbi iacebat ſancta Crux perrexit: & fuſis ad Deum precibus, ſanctæ Crucis lignũ ſupplex oſtendi ſibi poſtulauit. Præſtitit Deus precibus auditum, & locum vbi Diuina recondita iacebant paſſionis ſuæ inſignia, euidenti miraculo demõſtrauit. Nam ſubito terra commota eſt, & aromatum miri odoris vaporem exhalauit. Quo miraculo venerabilis Imperatrix de loci teſtificatione confirmata, iuſſit illico in ipſum locum operã foſſionis accingi. Parataque mox ciuium pariter & militari manu, breui laborem iſtius molitionis hauſit. Nam exportatis ſordibus in altum defoſſas tres cruces inuenit, & ſeorſim ab alijs ligneam illam tabulam, quæ olim Cruci Dominicæ impoſita, titulum Hebraicè, Græcè, & Latinè à Pilato ſcriptum continebat. At vero cum ex tribus crucibus, cuinam Chriſtus affixus fuiſſet, non appareret, ſapientiſſimus ille Macarius Hieroſolymorum Epiſcopus tali via id inueſtigare aggreſſus eſt. Nobilis quædã mulier Hieroſolymis morbo quodam grauiſſimo, eoque planè inſanabili diu afflicta fuerat: ad quam in lecto decumbentem, iamque morti proximam Hieroſolymorum antiſtes ſibi Imperatoris matre ac alijs qui aderant aſſumptis, venit. atque vt prius Deum precatus eſſet, dediſſetq́ue inſpectantibus illud ſignum, nimirum, eam eſſe Domini crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illam liberaret. adhibuit primò vnam ex tribus, & nihil profecit. adhibuit ſecundam, & ne ſic quidem aliquid actum eſt. vt vero tertiã admouit, repente lecto exiliens mulier ſanitati reſtituta eſt. Quo admirando ſpectaculo Iudas totus cõmotus, ex Iudæo factus eſt Chriſti confeſſor, & ſacramento Baptiſmatis initiatus, à quærẽda cruce Quiriacus fuit nominatus. qui poſtmodum Hieroſolymorum Epiſcopus, Crucigerorum ordinẽ dicitur inſtituiſſe, & ſub Iuliano apoſtata, glorioſo Chriſti martyrio coronatus eſſe. Interim Imperatrix inuenta Dominica Cruce, aggerem quoque, qui ſacrum Domini occultabat ſepulcrum, quod diu ſub illo abſtruſum iacuerat, aſportauit. Quo facto, mox illud emerſit, & in eo clauos, quibus ſaluator noſter cruci ſuffixus fuerat, repperit; ibidem quoq; coronam ſpineam inueniſſe videtur. Ex quo tempore cautum eſt, ne crux ad ſupplicium cuiquam adhiberetur. & decretum, vt ſingulis annis tertia Maij huius inuentionis feſtum celebraretur.

Imperatrix voti ſui facta compos cupiens excolere locos, in quibus ſalutaria nobis myſteria, incarnationis, natiuitatis, paſſionis, reſurrectionis, atque aſcenſionis ſacramentis Domi-

Ioan. 19. Euſeb. in vita Conſtant. lib. 3. cap. 24. Hier. to. 1. epiſt. 13. ad Paulinũ & to. 3. in loc. Act. Apoſt. lit. H. Ambr. to. 3. in Orat. funebri Theodoſij Imperat. Paulin. Nolan. epiſt. 11. ad Seuerum Sulp. Ruffin in Euſeb. hiſt. Eccl. li. 10. cap. 7. & 8. Soc. 1. hiſt. Eccl. 13. Theodor. 1. hiſt. ecc. 18. Sozom. 2. hiſt. eccl. 1. Niceph. 8. hiſt. eccl. 28. 29. 30. & 50. Breui. Roman. Petr. de Natal. in Catal. Sanctorum lib. 4. cap. 117. Bro. tom. 6. Breid. 12. Iul. & 13. Iulij. Sal. tom. 7. cap. 3. 4. 5. 6. 7. & tom. 8. c. 3. Paſd. 214. 225. 226. & 227.

De Conſ. diſt. 3. cap. Crucis.

Dominus redemptor noſter impleuerat, artifices materiæ cuiuſque generis vndique cogere, templaque in ſanctis illis locis ſupra triginta, ob magnitudinem ampliſſima, & ob ſplendorem illuſtriſſima extruere cœpit. Inter quæ illa quæ in hoc loco condita eſt Baſilica reliquos totius Orbis amplitudine, atque pulchritudine longè excellit. nam auratis co rutica laquearibus, & aureis diues altaribus, marmoreis ſeptuaginta tribus columnis fulcitur. & tam reſurrectionis, quàm crucifixionis locum ſub vno eodemque tecto comprehendit; quod in ſui medio, rotundo patet foramine apertum, ſub quo, in inferiori Eccleſiæ parte Dominicum conſiſtit ſub dio ſepulcrum, cui paſſionis Chriſti theatrum mons Caluariæ, nunc vigintiocto pedes altus, chori loco adhæret: qui octodecim gradibus, quorum ſinguli pedem & ſemiſſem in altitudine continent, ſui acceſſum præbet. Ex quo rurſus in locum vbi Crux inuenta fuit, quadraginta octo gradibus fit deſcenſus. His ita geſtis, Imperatrix Dominicam Crucem diuiſit, & partem quidem thecis argenteis incluſam pro monumento in dicta Eccleſia reliquit: partem vero cum ſalutiferæ Crucis titulo, corona, lancea, ac clauis filio ſuo Conſtantino attulit. quæ Romæ in Eccleſia ſanctæ Crucis in Ieruſalem, ædificata in ædibus Seſſorianis, fuerunt repoſita; vbi etiam pars Crucis Dominicæ, & titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis literis conſcriptus (quem ſe pluries & vidiſſe, & legiſſe teſtatur Xantes Pagninus, concionator Apoſtolicus, & bibliorum fidus interpres) item ſpongia, duæ ſpinæ è corona, & vnus ex clauis hodie etiamnum ſeruantur. Præter ſalutaris ligni partem, de qua iam dictum eſt, ſeruatur adhuc in eadem Dominici ſepulcri Eccleſia, lapis quidam columnæ figuram exprimens, cui Chriſtus in domo Pilati, cum ſpinis coronaretur, inſedit. Porrò inter cætera quæ in hac Eccleſia notatu reperiuntur digna, illud minimè omittēdum eſt, quòd hic omnes ex Chriſtianis Hieroſolymorum Reges ſibi ſepulturam elegerunt. In primis vero primus Hieroſolymitanæ vrbis Chriſtianus rex Godefridus de Bullion, cum viuus hanc eccleſiam optimis ſacerdotibus atq; Canonicis doctrina & ſanctitate eximijs exornaſſet, qui horis diurnis ac nocturnis Diuina ibi peragerent myſteria, illiſque ſplendidiſſimas circum templum ædes extruxiſſet, tum etiam mortuus magnifica & digna tanti Principis corpore ſepultura magnoperè nobilitauit. Cui Principi, vt apud vetuſtum ſcriptorem reperi, quidā huiuſmodi epicedium cecinit:

Pag. in Ml. interpret. Hebraicor. Græcorumq; nominum, quæ in ſac. ſcript. inueniuntur, bibliqs à ſe tranſlatis aſſiduo, in dictione Nazaren. M. Attil. Serran. de 7. vrbis eccleſ.

VVil. Tyr. bel. ſacr. l. 9. cap. 9. & 23. & libr. 11. c. 31. & lib. 12. ca. 3.

Francorum gentis, Sion loca Sancta petentis,
Mirificum ſidus, Dux hic recubat Godefridus,
Aegypti terror, Arabum fuga, Perſidis error.
Rex licet electus, Rex noluit intitulari,
Nec diademari, ſed ſub Chriſto famulari.
Huius erat cura ſua Sion reddere iura,
Catholiceq; ſequi pia dogmata iuris & æqui,
Totum ſciſma teri, circa ſe iuſque foueri,
Et ſic cum ſuperis potuit diadema mereri.
Militiæ ſpeculum, populi vigor, anchora cleri.
Huic virtute pars frater datur aſſociari,
Balduuin inſignis, gentilibus & ferus ignis.

Hic Balduinus, cuius duo poſtremi verſus meminerunt, germano fratri ſuo Godefrido in regno Hieroſolymitano ſucceſſor, atque inclytus Chriſtianæ religionis propagator fuit. qui inter alia præclare a ſe geſta Aconem vrbem lōgè munitiſſimā terra marique oppugnans expugnauit, Saracenos fudit, Aegyptios ſuperauit, & Calipham eorum regem interemit, ac mortuus non alibi quam hic ſepeliri voluit. Cuius monumentum perinde vt & fratris ſui Regio prorſus ſumptu extructum, atque æterna heroum de Bullion memoria non indignum etiamnum cum fratris ſepulcro extat. in quo ſic legitur:

Sa. in epiſt. ad Ioan. Lotharing. in Carain.

Rex Balduinus, Iudas alter Machabæus,
Spes patriæ, vigor Eccleſiæ, virtus vtriuſque.
Quem formidabant, cui dona tributa ferebant
Cedar, Aegyptus, Dan, ac homicida Damaſcus,
Proh dolor in modico clauditur hoc tumulo.

Pari religione ſex reliqui Reges, qui poſt Balduinum Hieroſolymis regnauerunt (inter quos numeratur Theodoricus ſextus, Illuſtriſſimus Hollandiæ Comes) ſuam in eodem loco eligentes ſepulturam, non minori cultu, quàm priores illi, ſuæ ibide magnificentiæ ſigna reliquerunt. Siue ergo inuentionis Dominici ſepulcri primordia ſpectes, quando ſub Auguſta Helena auguſto templo eſt incluſum; ſiue poſteriora eius tempora cùm Chriſtianorum Regum ſumptibus ditiſſimè eſt dotatum, eorumque monumentis nobilitatum, ſemper illud Iſaiæ vaticinium locum habuit: In die illa radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur, Et erit ſepulcrum eius glorioſum. Quod nec nunc quidem veritate caret, cùm inter barbaras illas gentes Franciſcani Ordinis patres, aliique Chriſtiani nominis monachi, non Latini ſolùm, ſed Græci quoque, Armeni, Indi, aliarumque diuerſiſſimarum nationum homines, diuerſis licet cæremonijs, vna tamen fide vnum Chriſtum in diſtinctis huius Eccleſiæ locis venerentur, ac quotidianis ſacrificijs adorent. Et quo nihil potuit accidere ſepulcro glorioſius, huc ex ſingulis Orbis partibus omnis ſexus, ætatis, atque fortunę homines confluunt, alij vt beneficia Chriſti experiantur, pœnitudinem pro peccatis agentes, alij verò vt pro expertis beneficijs vota ſoluant, & munerū largitori gratias agant: Omnes autem, vt Chriſtum magnificent, eiuſq; Diuinam virtutem etiam in medio inimicorum eius prædicent. Tali pietate ante annos circiter mille octoginta, inſignis illa peccatrix Maria Aegyptiaca præ occidentalibus huius Eccleſiæ foribus cum lacrymis orans, (vbi ſacellum in eius honorem erectum adhuc viſitur) Diuinam experta clemētiam,

Vuilh. bell. ſac. lib. 13. c. 31. & li. 15. c. 27. et li. 15. c. 34. & li. 20. c. 33. Fr. bell. ſacr. continuat. lib. 1. cap. 3.

Iſaia 11.

Sal. tom. 1. ca. 1. & 2.

Hieron. to. 1. epiſt. 17. ad Marcellam.

Vide Petri Caniſ. li. 1. c. 20. operis de B. Virg. qui citatur à D. Tilm. Bred. li. 2. collat. ſacr. cap. 4.

à vita ſua, quam perditè egerat, ad pœnitentiam conuerſa: vltra Iordanem in deſertum ſeceſſit, & corpus ſuum varijs exercitijs ſibi in ſeruitutem redigens, omnibus ſanctiſſimę vitæ exemplo fuit.

Poſtremò, quod vel maximè ad Dominici ſepulcri gloriam facit, glorioſum id ſit oportet, cùm hinc gloriam ſuam quærãt qui nobiles haberi volunt. Antiqua enim cõſuetudine à maioribus noſtris receptum eſt, vt ex Chriſtianis (qui ſacra illa loca inuiſunt) legitimi thori, orthodoxæque fidei, & boni nominis nobiliores quiq; iuxta hoc ſepulcrum ſolemni quodam ritu magis nobilitentur, & in equeſtris ordinis milites, quos auratos vocare ſolent, inaugurentur.

Cùm ergo præclara hæc Dominicæ paſſionis inſignia tot fuerint operta annis, & ne gentibus quidem in ædificatione ſuni ad ipſam fabricam terram egerentibus, reuelata, nonne Diuino conſilio latuerunt, vt tunc inuenirentur, cum religioſe quærerentur?

243.

2.Par.33. Ioſeph.6. bell.11. Ioſeph.15. & 18.

VALLIS Fontis Gion, de qua in libr. Paralipomenon, & in Ioſepho legitur.

244.

2.Re.5.23. 1.Par.11. 14. Iſaia 17. Hier. ibid. & de loc. Hebr.lit. E. & R. Ioſeph.7. antiq.4. Broc.iti.7. Breid.ibid.

VALLIS Raphaim, id eſt, gigantum. Vallis eſt ad vrbis occidentem ampliſſima & potentiſſima, quę à ſeptentrione incipiens, & verſus auſtrum longe lateque ſe extendens, optimi tritici, vini, olei, ac frugum omnium olim fuit feraciſſima. In qua Dauid Philiſteos ingenti exercitu ipſum bis inuadentes, Deo adiuuante bis fudit ac fugauit.

245.

Act 8. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap 5. Ioſeph.8. antiq.7.

VIAE in Bethleem, Emauntem, Gazam, & Ioppen, quas Salomon, ſicut & ceteras vias regias, quæ Hieroſolymam ducebant, ſilice ſtrauit: tum vt vltro citroque commeantibus eſſent faciles; tum ad oſtentandam hac quoq; parte Principatus ſui magnificentiam.

246.

VIA in Silo, & Gabaon, de qua Brocard. itiner.6.

247.

Paſſ.d.210.

HIC Chriſtus, ſecundum maiorum traditionem, rurſus ſub cruce corruit.

248.

Luca 23. Breid.14. Iuly. Sal.tom.8. cap.7. Paſ.d.211.

HIC Ieſus ad mulieres lamentantes conuerſus, Filiæ, inquit, Ieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros, quoniam ecce venient dies, & cætera. Vbi poſtea extructa fuit eccleſia: cuius nunc ne quidem veſtigia apparent.

249.

Breid.19. Iuly. Paſ.d.171. & 212.

HIC CHRISTVM vltimò ſub cruce cecidiſſe antiquorum traditio eſt, qui locus etiamnum lapide crucis figura inſignito ſignatus, à peregrinis mira deuotione exoſculatur.

250.

Pſalm. 38. & 68. Iſaia 63. Matth 27. Marc.15. Breid.13. Iuly Paſ.d.2 8.

HIC Chriſto veſtimenta, quæ iam ſaucio eius corpori & concreto ſanguini inhærebant, nõ ſine vulnerum renouatione (quæ maiorem, quàm prima vulneratio ſolet inferre dolorem) extracta ſunt. Atque ibidem, donec quæ ad erigendam crucem erant neceſſaria pararentur, nudus crudis vulneribus vento & frigori expoſitus, ſuper lapidem (vt tradunt) ſedens, vino myrrhato felle mixto potatus eſt.

251.

Pſalm.21. Zach.13. Ioan.20. Sal.tom.7. cap.4. Paſ.d.214.

HIC CHRISTVS ſupinus in crucem ſtratus & expanſus eſt, eiuſque manus & pedes ferreis clauis perforati, ac cruci adfixi, teneraque ipſius membra ea vi in cruce extenſa, vt luxarentur artus eius, & dinumerarentur omnia oſſa eius.

252.

Matth.27. Marc.15. Luca 23. Ioan.19.

HIC locus ille eſt totius Orbis terrarum ſacratiſſimus, atque æterna memoria dignus, vbi cunctis ſpectantibus Crux affixum ſuſtinens Chriſtum, cum ingenti omnium membrorum viſcerumque eius concuſſione ac dolore, ipſo meridie teſti Paſchæ in foramen rupis Caluariæ poſita eſt. In cuius ſuprema parte lignea alba tabula affixa fuit, quę titulum, mortis eius cauſam exprimẽtem manu Pilati exaratum, huiuſmodi Hebraicis, Græcis, & Latinis verbis & literis continebat.

ישוע נוצרי מלך היהודים.

Ἰησοῦς ὁ Ναζαραῖος ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.

Hieron. in Mat c.15. Sedul.l.4. Ioann.Damaſc li.4. Orthodox. fidei ca 13. beda in Luc.23. Breid.12. Iuly. Sal tom.7. cap 1. Paſ.d.212. P.Montan. in Paſſion. Domini. Io. Molan. de pictur. Ierem 18. Hieron. in Iere c.18.

Ea autem poſitione Crux Iudæorum ſtudio fuit erecta, vt Chriſtus dorſum ſuum cõtra Ieruſalem haberet, faciem autem verſus Occidentem. Indignum enim eum reputabant quem ſanctæ vrbis aſpectu dignarentur. Neque vero hoc fortuito factum eſſe, aut myſterio vacare putandum eſt, quin potius ſingulari Dei diſpenſatione ſuæ ipſius miſeriæ, ac noſtræ ſalutis hac ratione non falſi videntur tuliſſe prophetæ, eoque facto prænunciaſſe, quod fore Ieremias prædixerat: Sicut ventus vrens diſpergam eos coram inimico: dorſum, & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorum. Nam cùm in toto Orbe coram inimico Diabolo ſint diſperſi, ait Hieronymus, & diebus ac noctibus in Synagôgis Satanæ inuocent nomen Dei, dorſum & non faciem ſuam oſtendit eis Deus, vt in-

vt intelligant eum ſemper recedentē, & nun-
Pſalm. 58. quam ad ſe venientem. idque in die perditio-
Iſaia 10. nis eorum, hoc eſt, omni tempore poſt paſſio
nem Saluatoris vſq; ad finem ſæculi. vt poſt-
Rom. 9. 11. quam ſubintrauerit plenitudo gentium, tum
reliqui populi Iſrael conuertantur, & ſalui fi-
ant. Noſtræ verò fœlicitatis ſua immanitate
exiſtimo fuiſſe prænuncios. quod piiſſima
Chriſti ad occaſum exporrecta facies non a-
liud mihi denotaſſe videatur, quàm quod
multo antè tempore regius Propheta fuerat
vaticinatus, cùm diceret: Oculi eius ſuper gẽ-
Pſalm. 65. tes reſpiciunt. Super nos enim miſericordiæ
ſuę oculos a paſſionis ſuæ tempore apertos &
fixos habens, vſque in Mundi finem benigna
nos facie adſpicere non deſinet. Quapropter
etiam meritò nos Chriſtiani, vt huius rei nō
immemores nos eſſe oſtendamus, ferè ad ori-
entem verſi oramus, & cum beatiſſima virgi-
ne Maria, & SS. Apoſtolis facie ad orientem
conuerſi, Chriſtum mori, aſcendere, & iudi-
catum deſcendere, ac deniq; paradiſum red-
dere contemplamur.

Hoc igitur ſitu Dei filius in crucem ſuffi-
Greg. Nazianz. in Tragœd. Chriſtus Patiens. xus, tribus horis nudus, ſaucius, cruentus, &
ſpinis tempora redimitus, in grauiſſimis tor-
mentis medius inter duos latrones pependit,
velut ſocius criminis, qui ſocius erat ſuppli-
cii. quod futurum prædixerat Iſaias, cum ait:
Threni 1. Et cum ſceleratis reputatus eſt. Quem inte-
Iſaa. 53. rim in tantis malis prætereuntes Iudæi, Prin-
Marc. 15. cipes ſacerdotum vnà cum ſcribis & ſeniori-
Luca 23. bus populi, nec non milites, atque ipſi etiam
vtrinque ſuſpenſi latrones, pro conſolatio-
ne, quæ omni afflicto debetur, indignis mo-
dis deriſerunt, ac velut exprobrantes iam vi-
cto, ludibrij cauſa motis capitibus dicebant:
Vah, qui deſtruis templum Dei, & in tribus
diebus illud reædificas: ſalua temetipſum: ſi
filius Dei es, deſcende de cruce. Alios ſaluos
fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Si
Chriſtus Rex Iſrael eſt deſcēdat nunc de cru-
ce, & credimus ei. Confidit in Deo: liberet
nunc eum ſi vult; dixit enim, Quia filius Dei
ſum. & multa alia. Ieſus autē hæc omnia lon-
ge ipſa cruce acerbiora ferens patientiſſimè,
adeò ea vltus non eſt, vt pro ipſis etiam inſul-
1. tantibus deprecatus ſit, dicens: Pater, dimitte
illis: non enim ſciunt quid faciunt. & alteri è
latronibus miſericordiam poſcenti paradi-
2. ſum promittens, dixerit: Amen dico tibi, Ho-
die mecum eris in Paradiſo. Tum verò dile-
ctam matrem ſuam, dilectumq; diſcipulum
intuens, virginemque virgini commendans,
3. dixit matri ſuæ: Mulier, ecce filius tuus. Dein-
de diſcipulo. Ecce mater tua. qui ex illa hora
accepit eam in ſua. Dum hæc ita gerūtur, Sol,
quæ fabricator Mundi in cruce patiebatur
ſupplicia non ſuſtinens, quaſi lugens faciem
ſuam obduxit, & ab hora ſexta, cum maximè
feruere ſolet, vniuerſam terram vſque ad ho
ram nonam caligine obtexit.

Tunc Ieſus à Patre ſe derelictum conque-
rens, magna voce clamauit, dicens: Deus me-
4. us, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Hoc
peracto, quo omnia quæ per Prophetas de
ipſo ſcripta erant, implerentur, dixit, Sitio. 5.
Continuo accurrēs quidam, vt ipſi videretur
deferre obſequium, cum acceptam ſpōgiam
aceto impleuiſſet, impoſuit arundini, dabat- Pſalm. 68.
que ei vt biberet. vehementer ſitiebat Ieſus
hominum ſalutem, ſed Iudæi præter fel & a-
cetum nihil offerunt. Simulatque vero ace-
tum Ieſus guſtaſſet, dixit: Conſummatum eſt. 6.
ſignificans iuxta patris ſui volūtatem rite ſa- Hebr. 5.
crificium peractum eſſe. Ac mox iterum vo-
ce magna clamans profuſis lacrymis, Pater,
ait, in manus tuas commendo ſpiritum me- 7.
um. & inclinato capite vir florenti ætate ex-
pirauit, hora nona diei vigeſimi quinti men-
ſis Martij, annos a natiuitate emenſus trigin-
ta tres, menſes tres, incarnationis autem ſuæ
anno trigeſimo quarto iam præciſe cōpleto.

Tali ſacrificio ſummus atque æternus ille
Pontifex charitate, qua maior nulla eſſe po- Roman. 5.
terat, ardēs, pro humani generis redemptio- Heb. 5. 9.
ne ſemetipſum in holocauſtum & hoſtiam 1. Pet. 1. 3.
pacificam Deo Patri obtulit; ſuaque morte 1. Ioan. 1.
mortem deſtruxit, Satanam vicit, infernum Apocal. 1.
confregit, vitam reparauit, ac credentibus cę-
lum regnumque æternum aperuit. Quapro- Io. Mande-
pter & a maioribus noſtris in circumferentia uyl.
foraminis, cui Crux Chriſti infixa fuit, hæc Paſ. d. 222.
Pſalmographi verba Græcis literis olim qui-
dem argento, nunc autem cupro inſculpta
ſunt.
ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος εἰργάσατο σωτηρίαν Pſalm. 73.
ἐν μέσῳ τῆς γῆς, hoc eſt. Hic Deus Rex noſter ante ſæ-
cula, operatus eſt ſalutem in medio terræ.

Qua quidem vnica tam cruenta oblatio-
ne legitimè facta, noluit ſtatim à morte à cru-
ce deponi, ſed vt viuus, ſic quoque vita de- Paſ. d. 223.
functus tribus ex cruce horis omnibus ſpecta & 224.
culo ſuſpenſus, ſicut vniuerſa membra cru-
ciatibus expoſuerat, ita nobis omnem ſangui
nem ad nouiſſimam cordis vſque guttam ef-
fundere, & fontē in ablutionem peccatorū,
de quo in gaudio haurire poſſemus, aperire Zach. 13.
voluit. Vnus ergo militū lancea latus & cor Iſa. 12.
eius perfodiens atque aperiens, protinus ex Zach. 12.
vulnere ſanguis & aqua tanquam vberrimus
fons profluxit. ex quo ſicuti ex cæteris qua-
tuor vulnerum riuis, omnibus Sacramentis
ſua ſacrificandi virtus, & Eccleſia ſua ſalus e-
manat. Interea verò omnia teſtata ſunt Do-
mini ſui mortem. Velum templi in duas par-
tes ſciſſum eſt, terra concuſſa eſt, monumen-
ta aperta ſunt, mortui ſurrexerunt, & petræ,
Iudæis cordis exprobrantes duritiem, ruptæ
diſſilierunt. Cuius rei etiam hoc præclarum
in petroſo Caluariæ monte adhuc extat ar-
gumentum; ibi enim conſpici etiamnum po-
teſt illa, quæ ſub manu Chriſti læua, & à ſini-
ſtris pendētis latronis in cruce, in morte Do-
mini facta eſt ſciſſura, in qua Dominici ſan-
guinis colorem adhuc deprehendere licet.
Scribit Euſebius, quod Lucianus Antioche- Euſeb. hiſt.
nus preſbyter, vir moribus, continentia, & e- eccl. lib. 9.
ruditione præcipuus, ad tribunal iudicis ad- cap. 6.
ductus, coram Præſide & populo inſigni ora- Bro. in m. 6.
tione Chriſtianæ religionis rationē reddens, Breid. 2.
inter alia fidei, quæ adducebat teſtimonia, et- Iulij.

iam hanc ſciſſuram teſtem adhibuerit, dicẽs: Adſtipulatur his ipſe in Hieroſolymis locus, & Golgothana rupes ſub patibuli onere diſrupta. Hæc Lucianus. Cuius quidẽ ſciſſuræ ea eſt latitudo, quod humani corporis craſſitiẽ facilè capere poſſit. Profunditas verò tanta, quod ab huius rei curioſis dimiſſa bolide nequaquam potuerit inueſtigari, vt veriſimile ſit, in infernum vſque patere. & quemadmodum latroni dextero via per Chriſti mortem in cælum reſerata eſt, ita per petræ huius ſciſſuram latroni ſiniſtro (vt olim rebelli Core) viam in infernum apertam eſſe. Ex quo patet quam verum ſit, quod de ipſis ait Hieronym. Chriſtus, inquiens, vnum reliquit ſiniſtrum, alterum aſſumpſit dexterum, ſicut in die iudicii faciet. ex ſimili crimine, diſſimiles ſortiuntur fines. alter antecedit Petrum in paradiſum, alter Iudam in infernum. Confeſſio breuis, vitam acquiſiuit longam: & blaſphemia finita, pœna plectitur æterna. huc vſque Hieronymus.

Sal. tom. 7. cap. 4. Paſ. d. 214. & 232. Luca 23. Num. 16. Hieron. in Marc. 15.

253.

HIC B. Maria, cum Ioanne, Magdalena, & aliis mulieribus, firma mentis fideique conſtantia ſtetit, quindecim vlnis, quæ nunc octodecim gradibus metiuntur, à Cruce Domini ſeparata. vbi iuxta Simeônis vaticinium animam eius doloris gladius tranſiuit; & corporis dolores, quorum in partu & morte fuit expers, animi doloribus duplicauit. Ibidem verbis Chriſti Ioanni eſt commendata. & Ioannes in Mariæ filium adoptatus. qui locus (vt cæteri) pia adhuc veneratione à fidelibus decoratur.

Ioan. 19. Luce 2. Breid. 12. Iuly. Sal. tom. 7. cap 5. Paſ. d. 225. Beth. fer. 6

254.

HIC milites Chriſti crucifixores partiti ſunt inter ſe veſtimenta Chriſti: & pro tunica eius, quæ ſic erat contexta vt diſſui nõ poſſet quæ Auguſtæ Treuirorum etiamnum religioſe ſeruatur, ſortiti ſunt: vt perficeretur, quod dixerat Propheta. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, &c.

Ioan. 19. Breid. 12. Iul. Sal. tom. 7. cap. 1. Paſ. d. 214. Pſalm. 21.

255.

HOC loco, tredecim à Cruce Domini greſſibus diſtante, exanime Chriſti corpus à cruce depoſitum, moxque ſepulturæ tradendum, in ſinum B. Mariæ collocatum eſſe, maiorum traditione accepimus.

Breid. 12. Iuly. Paſ. d. 225. Beth. ſabb.

256.

HIC CHRISTVS mulieribus ab eius ſepulcro Hieroſolymam regrediẽtibus occurrit, easque ſalutauit: quæ amplexæ & oſculatæ pedes eius, adorauerunt eum.

Matth. 28. Breid. 12. Iuly. Paſ. d. 181. Breu. Rom. in hym. Triſtes erant Apoſtoli.

257.

HAC CHRISTVS, peregrini forma cum duobus diſcipulis Emauntem iuit: eiſque inter eundum Moyſi & omnium Prophetarum ſcripturas in ſe impletas, interpretatus eſt.

Marc. 16. Luca 24.

LOCI AD SEPTENTRIONEM VRBIS.

258.

CASTRA CHALDAEORVM. ab hac aquilonari vrbis parte Nabuchodonoſor rex Babylonis & Chaldæi Hieroſolymam oppugnauerunt & expugnauerunt.

4. Reg. 25. Ierem. 1. 39. 52.

259.

CASTRA ROMANORVM, quæ poſita erãt inter turres muliebres, & Pſephinam turrim. Ab hac parte, eaque trino muro circundata, (qua ſola vrbs expugnari poterat, cùm alias per circuitum vnius licet validi muri habens ambitum, in petroſis ac præruptis rupibus poſita, vallibusque ac muris cincta, inexpugnabilis eſſet) Titus & Romani Hieroſolymam oppugnarunt. ac primo quidem expugnarũt murum primum, qui & exterior ac tertius vrbis murus erat. deinde murum ſecundum. Poſt murum tertium, qui & antiquus dicebatur. Tum Antoniam arcem. Poſtea templum, quod inſtar caſtri munitũ erat. Poſtremo autem montẽ Sion, omnium munitiſſimum. Ab eodem quoq; latere cùm Chriſtiani vrbem oppugnarent, Godefridus de Bullion iuxta Portam Ephraim primus murum tranſcendit, & ſuis cum fratribus ac ſociis mox portam aperiens, vrbem cepit. Quam etiam Saraceni eadem parte obſidentes, a Chriſtianis extorſerunt.

Ioſeph. 6. bell. 2. 3. 5. 6 7. 8. 9. 10. & 7. bel. 1. 2. 4. 9. 10. 15. 16. Wil. Tyr. bell. ſacr. lib. 8. ca. 5. & 18. Cõtinuatio bell. ſacr. lib. 1. ca. 7.

260.

COLLIS GAREB. qui iuxta Ieruſalem ad boream ſitus eſt.

Ierem. 31. Hieron. in loc. Hebr. lit. G.

261.

EREBINTHONICVS vicus ſeptentrionalis.

Ioſeph 6. bell. 13.

262.

HORTI & prædia, maceriis ac ſepibus munita. vbi Titus vrbem exploraturus, periclitabatur.

Ioſeph. 6. bell. 2. 4. 7.

263.

MAVSOLEVM Helenæ Adiabenorum reginæ (quæ Hieroſolymitanis fame laborantibus frumento ſuccurrit) ab ipſa verſus boream tertio ab vrbe ſtadio, tribus pyramidibus magnificè extructum. in quo ſepulta eſt cum Izate filio ſuo. quod tempore Euſebii atque Hieronymi etiamnum extabat.

Ioſeph. 20. ant. 2. 3. & 6. bell. 2. 5. 6 Euſ. 2. hiſt eccl. 12 Hier. to 1. epiſt 23. ad Euſtoch.

264.

Io.6.bel. 13. MONS SEPTENTRIONALIS. vbi Pompeius caſtra poſuit.

265.

Act.12. Ioſeph.19. ant.8.& 6. bel.4.13. MONVMENTVM HERODIS Agrippæ, qui ob animi elationem ab Angelo Domini percuſſus, à vermibus conſumptus expirauit.

266.

Ioſeph.11. ant.8.& 2. bel.24.& 6.bel.3.4. SAPHA, Græcè Scopos, id eſt, ſpecula. Locus eſt verſus ſeptentrionem ſeptem à ciuitate ſtadijs diſtans; ſic nominatus, quòd ibi vrbs templumque conſpici poterant. Hic Iaddus pontifex pontificali, & ſacerdotes ſacerdotali cultu, atque omnis populus albis veſtibus induti, Alexandro Macedonum Regi (qui ob magnitudinem rerum geſtarum Magnus appellatur) occurrerunt, cum ad deſtruendam Ieruſalem cum exercitu veniret. Quem ſic ornatum videns Alexander, mox depoſito furore ſupplex Dei nomen, quod in rationali pontificis aureis literis fulgebat, adorauit; pontificemque veneratus eſt. Deinde vrbem ac templum ingreſſus, victimas Deo immolauit, & magna Iudæis priuilegia conceſſit. Ibidem etiam Ceſtius & Titus prima ſua fixerunt caſtra.

267.

Ioſ.6.bel. 4.& 7. SILVA frugifera, quam Titus excidit.

268.

STAGNVM ſerpentum, quod olim Bethara vocabatur. *Io.6.bel.4.*

269.

VIA, per quam in Samariam & Galilæam iter erat. *Broc. iti.6.*

270.

VICVS IERVSALEM. cuius in Neemia fit mentio. *Neem.3.*

OPERIS CONCLVSIO.

HAEC ſunt, Chriſtiane Lector, præcipua & inſigniora Hieroſolymę vrbium quondam clariſſimæ templique auguſtiſſimi loca: ex quorum collocatione reliquorum ſitum facile cognoſcere poteris. Itaque ſi quid rectè delineatum aut deſcriptum à nobis eſt, Deo Opt. Maxi. à quo bona cuncta fluunt, tribuatur gloria: ſi quid vero perperam, meæ hoc imputetur imperitiæ, non malitiæ, qui cum aurum, argentum, gemmaſve ad templi ornatum dare non potui, ſincero corde ad Eccleſiæ illuſtrationem parum olei offero, confidens gratum id fore, tum Chriſto, qui viduam pauperem duo minuta dantem probauit: tum veris Chriſtianis, quos à Chriſto capite non decet eſſe degeneres.

Vale.

MISCELLANEA VARIORVM LOCORVM.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

FVERAT autori noſtro animus adiungere vicinorum locorum deſcriptionem extremis quibuſq; tribubus, ſed quoniam, vt alia, etiam hæc morte præuentus imperfecta reliquit, ea vt in Aduerſarijs inuenimus, nullo certo ordine in hunc locum congeſſimus: nã ſi quæ fuerunt, quæ confinij aut viciniæ rationem habebant, quorumq; deſcriptio in tabula exhiberi ſaltem pro parte poterat, ea libenter adiecimus. Poterant abſque magno incommodo omitti hæc, quoniam multa & varia ad harum rerum perfectam tractationem requiruntur; ſed mihi quidem iuſtiſſima excuſationis cauſſa eſt, vt quæque inueni, vt debui, cum fide expreſſiſſe. quibus ſunt animi ingenui etiam gratias agent, quod vel hac ratione præclarioribus ingenijs ſit occaſio, illa accuratius, vberius, cum ſumma ſtudiorum vtilitate perſequendi, & quod hîc non tantùm vrbes, regiones, ſed etiam montes, fontes, cellulæ deſcribantur, generale omnium locorum nomen præſcripſimus, ſub quod omnia caderent; vt hîc, ſi vſquã alibi, Indicis vſus appareat, vbi omnia ſuo ordine diſpoſita inuenire eſt. Inuenimus autem nihil ab autore noſtro relictum quod huc ſpectet, niſi in Arabia, Syria, & Ægypto, ſed huius poſtremi nulla hîc mentio, tantùm in deſerto Pharan.

LOCA

LOCA EXTERA.

I.

Hiero. epiſt. ad Damaſ. & praefat. in Abdiam.

CELLVLA D. Hieronymi, quæ erat in remotiſſima vaſtiſſimaq; Syriæ ſolitudine, inter Chalcidē & barbaros Agarenos, ſiue Sarracenos; in qua præter feras & ſerpentes, & ſparſim inhabitantes monachos, nullus incolebat. vbi inclytus ille Eccleſiæ Doct. ac vere magnus Theologus, quatuor annos rigidiſſimam agens pœnitentiam, aſſidua corporis afflictione, abſtinentia, ciliciis, ieiuniis, vigiliis, ſtudiorum laboribus, vi lacrymarum, pectoris tunſionibus, incredibili deniq; totius vitæ auſteritate, velut nitri acrimonia adoleſcentiæ maculas diluebat; atq; cum Apoſtolo rebellantem carnem caſtigans, & coercens, corpus ſpiritui ſeruire docebat. Neq; enim cum aliis monachis aut fiſcellam iunco texebat, & palmarū folia complicabat, vt in ſudore vultus ſui comederet panem, neq; ventris opus ſollicita mente pertractabat, ſed iuxta ſententiam Saluatoris operabatur cibum, qui non perit, & commercium ſolum cum Deo ac literis habebat. Atq; aliis quidem relinquens veteres libros, vel in membranis purpureis auro argentoque deſcriptos, vel vncialibus (vt vulgo aiunt) literis onera magis exarata, quam codices, pauperes ipſe habebat ſchedulas, & non tam pulcros codices quam emendatos. Temporis ante omnia maximam ſemper rationem habuit: magnam ſiquidem eius partem tum diuinis contemplationibus, meditationibus; tum ſacrorum librorum ſtudiis partiebatur. Minima portio dabatur ſomno, minor cibo, nulla ocio. Studii laſſitudinem recreabat hymnus aut meditatio; mox veluti integer ad intermiſſam lectionem redibat. Solum illud tempus ſtudiis aut orationibus eximebatur, quod dabat amicis inuiſentibus. Viſebant autem eum in ea ſolitudine nonnunquam Euagrius, & Paulinus Antiochenæ vrbis Epiſcopus, & alij amici; vicinos etiam monachos etiam ipſe aliquando inuiſebat. Cum ita hic ageret, iuuenili quodam calore, & puerilium amore ſtudiorum incitatus, plus ſatis aliquando indulſit exprimendis Tullianis, Plautiniſq; dialogis, & hos magis nitus eſt effingere, quam ſermonem Apoſtolicum: ob quam culpam ſomnio diuinitus immiſſo, raptus fuit ad tribunal Dei, accuſatus quod Ciceronianus eſſet, non Chriſtianus, denique plagis emendatus, ſibi redditus eſt. Quod ipſe quadam epiſtola teſtatur ad Euſtochium.

Præfat. in lib. Iob & tom. 3. epi. 22.

Referam tibi, inquit, meæ infœlicitatis hiſtoriam: Cum ante annos plurimos domo, parentibus, cognatis, & quod his difficilius eſt, conſuetudine lautioris cibi propter Cælorum me regna caſtraſſem, & Hieroſolymam militaturus pergerem, bibliotheca, quam mihi Romæ ſummo ſtudio ac labore pararam, carere non poteram. Itaq; miſer ego lecturus Tullium, ieiunabā poſt noctium crebras vigilias, poſt lacrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorū ex imis viſceribus eruebat, Plautus ſumebatur in manus. Si quādo in memet reuerſus, Prophetas legere cepiſsē, ſermo horrebat incultus. Et quia lumen cęcis oculis nō videbam, non oculorum putabam culpā eſſe, ſed ſolis. Dum ita me antiquus ſerpens illuderet, in media ferme quadragesima, medullis infuſa febris corpus inuaſit exhauſtum, & ſine vlla requie (quod dictu quoq; incredibile ſit) ſic infœlicia membra depaſta eſt, vt oſſibus vix hærerem. Interim parantur exequiæ, & vitalis animæ calor toto frigeſcente iam corpore, in ſolo tantum tepente pectuſculo palpitabat, cum ſubito raptus in ſpiritu ad tribunal iudicis pertrahor, vbi tantum luminis, & tantum erat ex circumſtantium claritate fulgoris, vt proiectus in terram ſurſum aſpicere non auderem. Interrogatus de conditione, Chriſtianum me eſſe reſpondi. & ille qui præſidebat: mentiris ait, Ciceronianus es, non Chriſtianus. Vbi enim theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Ilicò obmutui, & inter verbera (nam cædi me iuſſerat) conſcientiæ magis igne torquebar, illum mecum verſiculum reputans. In inferno autem quis confitebitur tibi? Clamare autem cepi, & eiulās dicere. Miſerere mei Domine, miſerere mei. hæc vox inter flagella reſonabat. Tandem ad Præſidentis genua prouoluti qui aſtabant, precabantur vt veniam tribueret adoleſcentiæ, vt errori locum pœnitentiæ commodaret, exacturus deinde cruciatum, ſi gentilium literarum libros aliquando legiſſem. Ego qui in tanto conſtrictus articulo vellem etiam maiora promittere, deierare cepi, & nomen eius obteſtans, dicere: Domine, ſi vnquam habuero codices ſeculares, ſi legero, te negaui. In hæc ſacramenti verba dimiſſus, reuertor ad ſuperos. & mirantibus cunctis, oculos aperio, tanto lacrymarum imbre perfuſos, vt etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec verò ſopor ille fuerat, aut vana ſomnia, quibus ſæpe deludimur. Teſtis eſt tribunal illud, ante quod iacui; teſtis iudicium triſte, quod timui; ita mihi nunquam contingat in talem incidere quæſtionem; liuentes habuiſſe ſcapulas, plagas ſenſiſſe poſt ſomnum, & tanto dehinc ſtudio diuina legiſſe, quanto non ante mortalia legeram. hæc Hieronymus. qui ſicut propter curioſam culti ſermonis voluptatem a Deo Opt. Max. ſeuere fuit correptus, ita quoq; inter acerrimas & grauiſſimas tentationes immobilis in virtute perſiſtens, mirificis conſolationibus refectus fuit. id quod eadem epiſtola teſtatur, in hunc modum:

O quoties ego ipſe in eremo conſtitutus, & in illa vaſta ſolitudine, quæ exuſta ſolis ardoribus, horridum monachis præſtat habitaculum, putabam me Romanis intereſſe delitiis. Sedebam ſolus, quia amaritudine repletus eram: horrebant ſacco membra deformia, & ſqualida cutis ſitum Aethiopicæ carnis abduxerat quotidie lacrymę, quotidie gemitus; & ſi quando repugnantem ſomnus imminēs oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hęrentia colliderem;

lidebam; de cibis verò & potu taceo; cùm etiam languentes aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepiſſe, luxuria ſit. Ille igitur ego, qui ob Gehennæ metum, tali me carcere ipſe damnaueram, ſcorpionum tantum ſocius & ferarum, ſæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs, & mens deſiderijs æſtuabat in frigido corpore, & ante hominem ſuum iam carne præmortua, ſola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio deſtitutus, ad Ieſu iacebam pedes; rigabam lacrymis, crine tergebam, & repugnãtem carnem hebdomadarum inedia ſubiugabam. Non depudeſco infidelitatis meæ, quin potius plango, me nõ eſſe quod fuerim. Memini me clamantem diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec prius à pectoris ceſſaſſe verberibus quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas. Ipſam quoq; cellulam meam quaſi cogitationum mearum conſciam pertimeſcebam: & mihimet iratus, & rigidus, ſolus deſerta penetrabam.

Sicubi concaua vallium, aſpera montium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus, ibi illud miſerrimæ carnis ergaſtulum, & vt ipſe mihi teſtis eſt Dominus, poſt multas lacrymas, poſt cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi intereſſe agminibus Angelorum, & lætus gaudensq; cantabam: Poſt te in odorem vnguentorum tuorum curremus. &c.

2.

Plin. lib. 5. cap. 18. Ptolom. Nig. cõ. 4. Ortelius.

CHRYSORRHOAS, Plinio, Ptolomæo alijsq; coſmographis Syriæ fluuius eſt; qui ex monte Libano ſcaturit, & Damaſcenorum vrbem præterfluit, totusque in deriuationes & paludes conſumitur. Nomen ab effectu ſortitus eſt: græcis enim ſonat aureus, ſeu aurum fluens; nam quæcunque loca mundat, opimat.

3.

Ioſeph. 15. antiq. 5. & 13. ant. 21. & 14. ant. 8. Nig. cõ. 4.

DION, Ptolomæo Dium, Ioſepho Dioſpolis, oppidum Syrorum iuxta Pellam, quod Iudæorum rex Alexander Iannæus vi ſubegit, atq; in Iudæorum ditionem redegit. Pompeius verò Magnus Romani exercitus dux, id ſuis habitatoribus reſtituit. Iuxta hanc Herodes poſt acerrimum cum Arabibus conflictum haud incruentam victoriam reportauit.

4.

ESSA, aliàs Eſſemon, oppidum, in quo Zenonis Philadelphenſium tyranni, res precioſiſſimæ ſeruabantur. quod Alexander Iudæorum Rex expugnauit, & triplici muro circumdedit. Ioſeph. 13. antiq. 21.

5.

BVBASTVS, vrbs AEgypti; à qua & circumiacens regio, & adiacens fluuius nomen habet. Ezech. 30. Hieronym. in loc. Hebraic.

6.

BVSIRIS, metropolis AEgypti, quæ adiacenti regioni & flumini nomen dedit. Ptolom.

7.

Gene. 10. Hieron. in Ezec. c. 27. Tyr. 7. bel. ſac. 15. & 10. ca. 5. 13. & 14. cap 12. 14. & li. 21. ca. 1. Vitriac. cap. 44. Broc. iti. 1. Breid. ibi.

ANTARADVS, quæ & Anteradus dicitur, nunc autem Tortoſa appellatur, antiqua & egregia Phœniciæ vrbs eſt, in littore maris ſita; dicta Antaradus, quod Arado inſulæ (à qua verſus Orientẽ duabus miliaribus diſtat) è regione oppoſita ſit. Condita dicitur ab Aradio nono filio Chanaan filij Cham, filij Noe. In hac enim prouincia aliquos filiorũ Chanaan habitaſſe ipſa ciuitatum nomina indicant, qui ſtupendæ magnitudinis ſepulcrum longitudinis viginti cubitorum, atque inſignes pyramides ex maximis lapidibus cõpactas, quorum multi hominis excedunt ſtaturam, poſt ſe ibidem reliquerunt: quæ etiamnum vno miliario ab Antarado cernuntur. Scribit Clemens D. Petrum Apoſtolum, cùm ab Hieroſolymis Antiochiam petens, Phœnicem circumiret, Antaradi aliquamdiu Euangelium prædicaſſe; vbi eundem in B. Mariæ Virginis honorem paruam fundaſſe Eccleſiam, & in eadem diuina myſteria celebraſſe Vvilhelmus Tyrenſis Archiepiſcopus, & Iacobus de Vitriaco Epiſcopus Ptolemaidenſis referunt. Hæc præterquam quod Epiſcopali ſede ſit decorata, in hoc etiã alijs multis Eccleſijs præcellit, quod ob quamplurima omnis generis miracula ibi edita, frequenti Chriſtianorum, Saracenorumq; acceſſu honoretur. Chriſtiani hanc vrbem à Saracenis primùm occupatam, circa annum Domini milleſimum centeſimum ſecundum in ſuam receperunt poteſtatem.

8.

Gene. 10. Hier. ibid. Ioſ. ep. 1. an. 12. & 14. antiq. 20. Ezech. 27. & ibid. Hieronym. Tyr. lib. 7. bel. ſac. 15. & 13. cap. 2. & 14. c. 12. 14. & 22. cap. 3. Vitriac. cap. 44. Broc. iti. 1.

ARADIVS, quæ & Arados nuncupatur, perantiqua & muniſſima ciuitas eſt, in Arado inſula, anguſto duorum miliariorum freto à Phœnices littore, & ab Antarado vrbe ſeparata. Cuius Ezechiel prophet. ad principem Tyri ſermonem dirigens, his verbis meminit: Habitatores Sidonis & Aradij fuerunt remiges tui. Idem paullo infra: Filij Aradij cum exercitu fuerant ſuper muros tuos in circumitu: Condidit, atq; à ſuo nomine poſt diluuium appellauit hanc ciuitatem Aradius nonus filius Chanaan, nepos Noe, & cum ſuis totam inſulam poſſedit. In itinerario Clemẽtis legimus S. Petrum Apoſtolum matrem B. Clementis in hac ciuitate mendicantem reperiſſe, & ad fidem cõuerſam filio reſtituiſſe; vbi etiam fit mẽtio de duabus columnis vitreis, mirabili artificio in prædicta inſula in altũ erectis, quæ ſpectatores omnes in ſui admirationem rapiunt. Poſtquam hęc ciuitas multis ſæculis Epiſcopali cathedra in pace floruiſſet, tandem ita merentibus hominum peccatis, à Saracenis occupata eſt, atque vnà cum cæteris circa annum ſalutis milleſimum cen-

teſimum

teſimum in poteſtatem Occidentalium Chriſtianorum rediјt.

9.

Geneſ.10. et ibi Hieron. 3 Reg. 4. Ioſeph. 1. ant. 12 & 3. ant. 3. & 8. ant. 2. & 9. ant. 15. & 7. bel. 24. Tyr. lib. 7. bell. ſac. 13. 14. & 10. ca. 5. 26. & 11. ca. 9. & 14. cap. 12. 14. Vitriac. ca. 44. Broc. iti. 1. Breid. eod.

ARCAS, quæ & Arce, & Actipus, itē Arca, Archas, & Arachis nuncupatur, (ſicut Syriæ ciuitates pene omnes habēt duo vel tria nomina) antiqua & munita Phœnices vrbs eſt: vltra Tripolim ad radices Libani & Antilibani in munitiſſimo colle ſita. Et à ſpelunca montis Leopardorum ferè contra Aquilonē miliaribus tribus; & à mari magno verſus Orientem ferè totidem; à ciuitate autem Sin cōtra Auſtrum dimidio miliario diſtat: eſtq; optimi ſoli & glebæ vberis; habet planiciem, nec deſunt lætiſſima paſcua, & viuentium aquarum commoditates. Hanc vrbem olim Aracæus ſeptimus filius Chanaan condidit, & immutato parum vocabulo à ſuo nomine vocauit Arachis, quod poſtea diuerſimodè corruptum eſt. Huius maritimæ regioni rex Solomon Baana principem præfecit. Cùm à Chriſtianis poſſidebatur, Epiſcopali ſede erat inſignita. Quam à Saracenis occupatam, circa annum Chriſti milleſimum centeſimum, Occidentales Chriſtiani recuperarunt, atque diu in ſua poteſtate tenuerunt.

10.

Geneſ.10. Ioſeph. 16. ant. 13. & 19 ant. 7. & 20. anti. 16. Item 1. bel. 16. & 5. bel. 12. et 7. bel. 20. Hiero. epiſ. ad Euſtoc. Pli. 5. c. 20. Ty. li. 7. ca. 22. et li. 11. c. 13. et 13. cap. 20. & 17. ca. 1. & 22 c. 17. 18. Herol. com. 1. cap. 7. & 3. ca. 17. & 5. ca. 4. 19. Vitriac. ca. 16. 44. 95. Bro. itin. 1. Breid. eod. Athanaſ.

BERYTVS, quę à Gergeſæo quinto filio Chanaā, eius conditore, olim Geris dicta creditur, & poſtea Felix Iulia appellata fuit, antiqua, inſignis, & robuſta Phœniciæ vrbs eſt, quinque contra Aquilonem à Sidone, verſus Auſtrum verò a Cane fluuio trib⁹ miliaribus alto munitoq; in loco ſita. Ab Occidente mari magno alluitur; ab Oriente autem campeſtris illi adiacet regio multis fructiferis arboribus, ſatis, ſiluis & vineis fertilis & amœna: quam fluuius quidam irrigās iuxta vrbem in mare labitur. Vrbs hæc quondam Romanorum colonia & domicilium fuit, atq; Auguſti Cæſ. beneficio, ſingulari priuilegio Romanum ius ciuibus conceſſum erat. Quam prius Herodes ſenior, & poſtea Agrippa rex templis, foris, porticibus, theatro, amphitheatro, balneis, alijsq; magnificis ædificijs exornauerunt. Cùm Chriſtiana religione vigeret, Epiſcopali cathedra decorata Tyrenſi Archiepiſcopo parebat. In hac ciuitate ſtupēdum illud accidit miraculum, quod circa Chriſti imaginem contigiſſe grauiſſimi ſcriptores referūt: Cùm enim perfidi Iudæi ligneam illam Domini noſtri Ieſu Chriſti caſu ibi repertam iconem, quam Nicodemus olim proprijs ſuis cōpoſuerat manibus, illuderent; & poſt ſputa, colaphos, flagra, omne deniq; iniuriarum & ignominiæ genus, quod ipſi Chriſto Saluatori noſtro ipſorum patres intulerant, ferreis clauis imaginis manus pedesq; ac latus lancea fo derent, cōtinuò copioſi ſanguinis & aquæ ex ea riuuli emanauerunt; cuius vnctione cùm varij paralitici, cęci, claudi, ſurdi, muti, leproſi, alijq; infirmi mox ſanitati reſtituerentur, ſignis tam admirandis viſis, omnes qui in ciuitate erant Iudæi, fidem Chriſti amplectentes ab eiuſdē vrbis Epiſcopo baptiſmi gratiā ſuſceperunt. Idem autem ſanguis tū propter rei tam mirandæ celebrandam æternitatem, tum propter diuinam eius virtutem, in omni humana infirmitate curanda ſæpius expertā, multis ſęculis diuerſis in eius prouincię Eccleſijs venerationi habitus & conſeruatus fuit. Extat adhuc de hoc miraculo ſermo S. Athanaſij Epiſc. Alexandrini, qui in ſeptimo generali Concilio Niceno ſecundo, actione quarta ad confirmandam & ſtabiliendam ſacrarū imaginum venerationem, coram trecentis quinquaginta Epiſcopis totus lectus eſt. Porrò Berytum in Saracenorum poteſtatem delapſam, anno Chriſti milleſimo cēteſimo vndecimo, menſe Aprili Balduinus primus Hieroſolymorum rex terra & mari per duos continuos menſes diu noctuq; impugnans aſſultibus, armorum vi recuperauit. ſed anno ſalutis milleſimo cēteſimo octuageſimo ſeptimo à Saladino capta, rurſum decimo poſt anno à Chriſtianis recepta, ſępiusq; tum à Barbaris vi ctiſſim deſtructa & inſtaurata eſt. Nunc verò Barutus dicta, maximum & celeberrimum eſt emporium & Syriæ portus. Hinc Berytia habetur vua, hodie quoq; nominatiſſima. incolitur à Mahometanis.

11.

Pſalm. 82. Hieron. de loc. Hebr. Geneſ. 10. 3. Reg. 5. Ezech. 27. Tyr. 11. bel. ſa. 9. & 14. cap. 14. Vitriac. cap. 44. & 95. Herol. com. lib. 1. ca. 7. & 2. ca. 10.

BIBLVS, ſiue Byblos, & Biblium; olim Eue ſeu Euæa, nūc Gibel, Giblec, & Bibleth dicta, inclita Phœnices ciuitas eſt, quę hebraice Gebal & Gobel; incolæ vero eius Biblij ſeu Giblij in ſacris literis vocantur. Hęc verſus Aquilonem à Cane fluuio tribus, cōtra Auſtrū verò à ciuitate Botro quatuor miliaribus, ſuper mare ſita, ab Euæo ſexto filio Chanaā fundata ſcribitur, de qua in tertio Regum libro hoc modo legimus: porro Biblij præparauerunt (Solomoni) ligna & lapides ad ædificandam domum Domini. Similiter apud Ezech. Proph. in cōmendatione Tyri: Senes Giblij, & prudentes eius (ô Tyre) prębuerunt nautas ad miniſteriū variæ ſupellectilis tuæ. Poſt Chriſti tēpora ciuitas hæc Epiſcopali ſede illuſtris fuit. Anno Domini 1109. Chriſtiani ciuitatem hanc à Saracenis multo tempore poſſeſſam, vna cum claſſe Genuēſium ſeptuaginta galearum terra mariq; circumuallantes, per deditionem ceperunt: quę rurſus anno ſalutis milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo vnà cum pluribus alijs à Saladino capta, & octauo poſt anno à Chriſtianis recepta, inſtaurata & communita, tandem cum cęteris omnibus amiſſa eſt.

12.

Ioſeph 8. antiq. 13. Ty. 14. bel. ſacr. 12. & 14. Vitriac. cap. 44. Broc. iti. 1. Breid. eod.

BOTRVS, ſeu Botrys, Bottum, & Botriū, opulenta quondam Phœniciæ ciuitas, Heliæ Prophetæ tempore ab Ithobalo Tyriorū rege ad Aquilonem à ciuitate Biblo quarto, ad Auſtrum autem à Naphim caſtro tertio miliario in littore maris condita eſt, & nobiliſſimo vino vicina loca excellit: Chriſtianorum verò tempore etiam Epiſcopali ſede claruit.

13.

CASTRVM album, quod poſt omnes ferè ciuitates & munitiones per Saracenos expugnatas, Chriſtiani diutiſſimè tenuerunt. Vitriac.cap.92.

14.

CRACH, aliâs Craccum, caſtrum quondā hoſpitalis S.Ioan. Breid.itin.1. Vitri.ca.92.

15.

LA Boccha, aliâs La Loquea, loc9 eſt in Tripolitanis partibus, in quo Balduinus tertius Hieroſolymorum rex cum vniuerſa regni ſui poteſtate, & Theodorico Flandrēſium comite, aduerſus Saracenos expeditionem facturi, conuenerunt. Vbi & poſtea Noradini Damaſcenorū Regis exercitus à Chriſtianis deletus eſt, ipſeq; fuga noſtrorum manus vix euaſit. Tyr.18.bel.ſac.17.& 19.bel.ſac.8.

16.

MARACLEA, maritima Phœnicis ciuitas, à Septentrione vrbi Antarado cōtermina; poſt Chriſti tempora Epiſcopalis ſedes fuit. Tyr.14.bel.ſac.12.&c.

17.

MARGATH, ſeu Margad, munitū Phœniciæ caſtrum eſt, iuxta Valaniam fluuium altiſſimo in monte ſitū: ab Antarado ſeptem, à Valania autē vrbe atq; à mari vno miliario diſtans. Hoc Fratres de Hoſpitali S. Ioan. inhabitare ſolent; atq; huc propter Saracenorum inſultus, epiſcopatus, qui in Valania fuit, tranſlatus eſt. Tyr.li.9.ca.14.& 13.ca.2. Vitriac. cap.33.44.92.96. Brocard.itin.1.

18.

MAVS, locus ſuper ripam fluminis; vbi Chriſtiani olim caſtrametati ſunt. Tyr. 7.bel.ſac.21.

19.

MONS Ferrādus, munitiſſimum Chriſtianorum caſtrum, & oppidum in finibus Tripolitanis, ſupra ciuitatē Raphanea, haud procul ab Vrbe Archis in monte ſitum: ad ſui Occidentem loca plana; ad Meridiem autem arduos, inuios & anguſtos habens montes; in quo Sanguinus Turca ſceleratiſſimus, & Chriſtiani nominis perſecutor immaniſſimus, Fulconem Hieroſolymorum Regem, multoſq; eius nobiles arctiſſimè obſedit, & cōtinuis aſſultibus obſeſſos, acerrimè impugnauit, quod tamen vi expugnare non potuit. Tyr.14.bel.ſac.25.26.28.29.

20.

Broc.iti.1. Breid.eod. MONS Leopardorum, rotundus & altus eſt, qui cōtra Aquilonem à Tripoli duabus; verſus Auſtrum à ciuitate Arcas tribus; à Libano autem vno miliario diſtat. In Aquilonari montis huius pede ſpelunca eſt, in qua monimentum viſitur viginti ſex pedes in longitudine continens, quod à Saracenis, qui illud ducis Ioſue ſepulcrum æſtimant, deuotè frequentatur: Sed cùm ſacræ ſcripturæ autoritas eū in tribu Ephraim, iuxta Thannathſare ſepultum eſſe teſtetur, veriſimilior illorū opinio eſt, qui iſtud Chanaan filij Chā, filij Noe, vel alicuius ex filijs eius ſepulcrum eſſe ſibi perſuadent; illos enim circa locum hunc habitaſſe certum eſt.

21.

MONS peregrinus, caſtrum & oppidū naturali ſitu & artificum induſtria egregiè munitum; quod Raimundus comes Toloſanus in monte quodam ante vrbem Tripolitanam, vix ab ea duobus miliaribus diſtante, cōdidit: eiq;, quoniā peregrinorum opera conſtruebatur, peregrini nomen indidit. Atq; hic vir ille magnific9 anno Domini 1105. prid. Calend. Martij diem extremum obijt. Non procul ab hoc Caſtro poſtea Pontius comes Tripolitanus proditoriè eſt occiſus. Tyr.bel. ſac. lib.10.cap.27.& alibi.

22.

NELESINVM, Chriſtianorū caſtrū, Tripoli, ad primum lapidē adiacēs: quod cùm, anno partus virginei poſt milleſimum ducēteſimum, octuageſimo nono Saraceni captâ ac deſtructa iam Tripoli nulla poſſent vi expugnare; poſt longam obſidionem tādem fame ad deditione compulerunt, ea lege vt præſidiarijs ſalua & libera daretur abeundi poteſtas. Obtento autem iam caſtro [illegible] militi id ſeruandum atq; tuendum tradiderant, qui ſuis excurſibus ne Tripolitana ciuitas a Chriſtianis iterum ædificaretur, cauerent. Herold.cont.bel.ſac.lib.5.cap.4.

23.

NEPHIM, aliâs Neuphrus, caſtrum principis Antiocheni, triginta fortio9 turribus munitum, & contra Auſtrū à Tripoli duobus miliaribus diſtans, pene totum mari ambitur. Huius loci vinū quocunq; alio eius regionis vino præfertur. Broc.iti.1. Breid.ab. Vit.ca.44.

24.

PROMONTORIVM, montes ſunt inter Berytum & Sidônē in mare prominentes, inter quos & mare anguſta & difficilis via eſt. Super hos montes Saladinus Syriæ & Aegypti rex, cùm Berytum obſideret, exploratores conſtituit, qui de aduentu galearum, quas ex Aegypto expectabat, ipſum redderent certiorem: viæ autem anguſtiam, ne Chriſtiani, qui ab Auſtro aduentabāt, tranſire poſſent, tum milite, tum materie concluſit. Ty.22.ca.17.18.

25.

RAPHANAEA, ſeu Raphaneæ, regni Chalcidis ciuitas eſt, Arcæ vrbi cōterminæ; q̄ poſt Chriſti tempora Epiſcopatus titulo illuſtris, Apamienſi Archiepiſcopo parebat. Anno Domini milleſimo cēteſimo vigeſimo ſexto Pontius comes Tripolitanus, vnà cum Ioſeph.7. bel.19. Tyr.14. bel.ſac.12. & 13.bel. 19.

Baldui-

Balduino ſecũdo Hieroſolymorum rege, vrbem hãc expugnaturus, caſtrũ in monte quodam ciuitati huic vicino, ad cogendã vrbem ædificauit, eamq; obſidione cingens, cum diebus octodecim vehementius impugnaſſet, ciues ad deditionem compulit.

26.

Geneſ.10. Hiero. ibi. Ptolem. Bro. itin.1. Breid. eod.

SIN, Hieronymo Sim, Ptolomæo Simyra, Brocardo Sycon, nunc Synochis dicta, vetus oppidum eſt, dimidio miliario verſus Septentrionem, vltra vrbem Arcas ſitum, quod olim Sinęus octauus filius Chanaan poſt diluuium condidit.

27.

Tyr.20.bel. ſacr.31.& 32. Broc. iti.1. Breid. eod.

TERRA Aſſyſinorum, ad orientem Antaradi, & ad Aquilonem Arcas & Sin ſita, magna, amœna, & fertilis, longitudinis vndecim, latitudinis verò miliariorum ſex planicies eſt; pulcris oliuarum ac ficuum & arborum diuerſi generis nemoribus, nec non fluminibus, & pinguibus paſcuis abundans: quã ab Oriente montana quædam non multum alta circundant, quæ iuxta Arcas initium ſumentes, verſus Septentrionem ad caſtrum vſque Crach extenduntur. Hanc regionem Aſſyſini (qui ad ſexaginta millia cenſebantur) quondam inhabitabant: habẽtes in ea caſtella decem cum ſuburbanis. Qui poſt quadringẽtos annos, quibus ſub ſtricta obedientia ſuperioris ſui (quem è grege ſuo cõmunibus electum ſuffragijs Senem vocabant) iuxta Saracenorum legẽ & traditiones vixerãt, cùm in Euangeliſtarum & Apoſtolorum ſcripta incidiſſent, anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, miſſo ad Almaricum Hieroſolymorum regem legato, Chriſti fidẽ ac baptiſmi ſuſcipere gratiam petierunt. Legatus autem voti compos ad ſuos reuertens, in itinere à fratrib⁹ militiæ templi occiſus eſt. In hac planicie nunc Turcomarini, Madianitæ & Boduini habitant, vnà cum vxoribus, filijs, camelis & pecoribus ſuis in tabernaculis degẽtes. In prædictis verò montanis Saraceni quidam habitãt, qui Vannigeri dicuntur, homines efferi, malicioſi, & Chriſtianis infeſti.

28.

MESSABARA, locus eſt vltra montẽ Libanum, gleba vber, fontibus irriguus, omnibusq; rebus & fontibus abundans.

29.

ORTHOSIA, & Ortoſias, hodie Tortoſia vocata, maritima Phœniciæ vrbs eſt, inter Tripolim & Archim ſita: quæ poſt Chriſti tẽpora Epiſcopali ſede inclyta fuit. In hanc vrbem Tryphõ è Dora (in qua ab Antiocho Syriæ rege obſidebatur) elapſus, naui aufugit. 1.Mach.15. Tyr.13.bell.ſacr.2.& 14.bel.ſacr.12. Ptolom.

30.

TRIPOLIS, opulenta iuxta ac nobilis Phœniciæ vrbs, natura, arte, virisq; fortibus munita; q̃, vt Tyrus, peninſulæ forma, tota fere ſalſis maris magni vndis circũdata, dulciſſimis fontibus abũdat. Verſus Aquilonem à caſtro Nephim duobus; contra Auſtrum à monte Leopardorum totidem; verſus Occidentẽ autem à Libano monte tribus miliaribus diſtat. Incredibili omnium pene nationũ frequentia ſemper habitata fuit: Habet enim opifices etiamnũ hic noſtra ætate ſuper quatuor millia, qui ex bombicum lanificio ſubtili arte ſericum, holoſericum & ſubſericum texunt; vnde pannus heteromallus, quaſi Tripolitanus vernacula noſtra lingua Terp vocari videtur. Ager vrbi adiacens, qui in latitudine mille, in longitudine verò duum milliũ paſſuum eſt, paradyſi inſtar incomparabili fęcunditate & grata oblectandis animis amœnitate præditus eſt: Nam fons hortorum procul ab vrbe ad radices Libani scaturiẽs, breui ſpacio auctus, totum hunc agrum rigat & fœcundat; vnde vinetis, oliuetis, ficetis, canna mellis, varijſq; frugiferis arboribus, hortis, fructibus & paſcuis diues eſt. In celebrem huius vrbis portum Machabæorum tempore Demetrius Seleuci cũ multitudine valida & nauibus appulit. Poſt Chriſti aſcenſionem vrbs hæc Epiſcopatus titulo inſignis, aliquot ſæculis in Chriſtiana religione floruit, quo tempore S. Marina in habitu virili clam inter monachos ibi vixiſſe ſcribitur.

Broc. iti. 1. Breid. eod. Vitria. ca. 31. & 44. Sal. tom.9. cap 10. Bened. annot. in 2. Mach. 4. 2.Mac.14. Ty.14.bel. 12.14 & 21.cap.26. Brei. iti.5.

Anno verò partus virginei ſexcẽteſimo trigeſimo ſexto Tripolis in Saracenorum poteſtatem lapſa, à proprio rege gubernabatur: q̃ Balduinus primus Hieroſolymitanus rex anno ſalutis humanæ milleſimo centeſimo nono, poſt ſeptem obſidionis annos Genuenſiũ claſſe adiutus, Iunij mẽſis die decimo ciuibus tradentibus cepit, atq; Bertrandum, Raijmũdi Toloſani comitis filium, ibidem comitem conſtituit, qui ſe ſuoſq; ſucceſſores Hieroſolymitano regi iuramento obſtrinxit; cuius comitatus à Valanio flumine initium ſumens, ad fluuium Canem terminatur.

Tyr 7.bell. 14 & 10.c. Sott 11.bel. 10.& 16. cap 29. Vitriac. cap.33.

Scribit VVilh. Tyr. Archiepiſcopus Tripolim anno natiuitatis dominicæ ſupra milleſimum centeſimum ſeptuageſimo tanto terræ motus impetu ſubitò eſſe quaſſatam, vt tota ciuitas quaſi agger lapidum, oppreſſorum ciuium tumulus, & ſepulcrum publicum facta ſit. Cùm anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo nono Saraceni innumeris copijs vrbem hanc obſiderent, atque nec diu, nec noctu intermiſſis aſſultibus, oppidanis, q̃ pro aris & focis decertabant, vrbem ſtrenuè defendentibus, eam fruſtra aperto Marte oppugnarent, tandem inſidijs vſi, diuturno atq; laborioſiſſimo opere clam cuniculos egerũt, ac ſubterraneo itinere antelucano tẽpore in medium vrbis forum erumpentes, poſt maximam ciuium ſtragem, vrbem direptam ignique abſumptam, ad fundamenta vſq; diruerunt, ac complanauerunt: quæ poſtea à Saracenis reſtaurata, nũc ſub Turcæ imperio agit.

Lib.20. cap.19. Herol. com. bel ſac.lib. 5.cap.4. Ludou. Re. Pat.Nauagat.lib.1. cap 3.

31.

VALANIA fluuius ſeu riuus, qui Cœleſyriã diuidit à Phœnicia, atq; olim prin-

cipatum Antiochenum à comitatu Tripolitano dirimebat, ex mõtibus à Phœnicia & Libano non longinquis oritur, Margath præter fluens, inter maritimas & Epiſcopales vrbes Maracleam & Valaniam in mare magnum ſeu mediterraneum ſe exonerat. Tyr. bel. ſac. lib.11. cap.17. & lib.13. cap.2. & 16. ca.29. Vitriac. cap.32.33. & 96. Brocard. & Breiden. in præfat. loc. ter. ſanctæ.

32.

VALANIA, aliâs Balania, Ptolomæo Balanee dicta, maritima & Epiſcopali titulo illuſtris eſt vrbs, ſita ad Valaniam fluuiũ, atq; à caſtro Margath miliario vno, à Ptolemaide itinere dierum octo, ab Antiochia verò quatuordecim dierum itinere diſtat. Huius vrbis Epiſcopatus propter Saracenorum excurſiones in caſtrum Margath poſtea trãſlatus eſt. Tyr. bel. ſacr. lib.9. cap.14. & 10. cap.5. & 14. cap. 12. Vitriac. cap. 32. & 44. Brocard. præfat. ter. ſanct.

33.

VIMA, locus eſt, vbi Occidentales Chriſtiani Saracenorum à ſe proſtratorum prædam, captaq; mancipia militaris fori more inter ſe diuiſerunt. Tyr. 10. bel. ſac. 6.

34.

MANOTHERA, caſtrum inter Biblũ & Heliolopolim, in valle Bacar ſitum. Tyr. 21. bel. ſac. 11.

35.

PARADISVS Syriæ vrbs, ob hortorum amænitatem nomen habens, quæ ad Septẽtrionem montis Libani ſupra Antaradũ in Libanica regione ſita eſt. Ptol. 4. Aſiæ tabula.

36.

Iudit.3. Plin.lib.5. cap.23.

APAMIA, ſiue Apamea, aliâs Appamena, nunc Amanum dicta, potens & celebris ad Orontem fluuium vrbs eſt, totius Cœleſyriæ metropolis; à qua & ampla, lateq; diffuſa, multiſq; oppidis & pagis diues, eã cingẽs regio, etiam Apamia & Apamena vocitatur. Condidit hanc vrbẽ Seleucus, vel iuxta quoſdã Antiochus Seleuci F. Rex Syriæ, eiq; à matre ſua Apamia, Apamiæ nomen indidit. Ab Aquilone vicinę ei erãt duę inſignes Syrię vrbes, Seleucia & Laodicea, quarũ, ob ſingularẽ ciuium inter ſe concordiam, ſoror hæc dicta fuit. Tempore, quo Iulius Cæſar, facta in eum cõiuratione, à Caſſio, Brutoq;, aliiſq; ſexaginta vel amplius ſenatorib⁹ equitibuſq; Romanis Romæ in ſenatu viginti tribus vulneribus confoſſus interijt, vrbs hæc à maximo Romanorum exercitu obſidebatur. Quem Caſſius, ad parandũ ſibi exercitum in Syriam profectus, in ſuas partes pertraxit, vrbemq; obſidione liberauit. Cùm autem vrbs hæc Chriſti amplexa fidem, Chriſtiana religione exculta eſſet, Archiepiſcopali ſede, cui ſeptem Epiſcopatus parebãt, multis ſæculis claruit: atq; tandem vnà cum cæteris vrbibus in Saracenorũ poteſtatẽ delapſa, anno humanæ ſalutis milleſimo, centeſimo & tertio, ab illuſtri Chriſtianorum principe Tãcredo, cùm Antiocheni principatus gubernationem ſuſcepiſſet, poſt longam obſidionem recuperata eſt. Quam cùm poſtea Aegyptiorum Sultanus extorſiſſet, anno Chriſti ſupra ſeſquimilleſimum decimo quinto à Selimo Turcarum Imperatore per deditionem occupata eſt.

Ioſeph. 4. anti. 19. 0. & 1 bel. 10. 9.13.

VVil. Tyr. 1 . bel. ſac. 12. & 15. bel. 16. Tyr. 10. bel. ſacr. 2 . Vitriac. cap. 44.

Herol. ſex. conti. bell. ſacr. 9. 10.

37.

EMESA, aliâs Emiſa, & Emiſſa, poſtea Camela vocata, quam Abrahamus Ortelius, noſtræ ætatis coſmographus, ex Bellonio ſcribit hodie Turcis Haman, & Arabibus Hamſa dici: Inclyta Apamenæ regionis vrbs eſt. Hãc olim Samaræos, qui à Samaræo decimo filio Chanaan prognati ſunt, incoluiſſe referunt. Tempore, quo Romani totius mũdi monarchiam tenebant, vrbs hæc proprium habuit regem, firmaq; arce, quæ in edito colle ſita erat, muniebatur. Poſtquam autem Chriſti fide imbuta fuit, Archiepiſcopatus ſede inſignita eſt, ac quatuor Epiſcopatibus imperabat.

Ptolem. Hieron. de loc. Hebr.

Geneſ. 10. Ioſeph. 7. bell. 27. Ty 14. bel. 12. & 21. cap 6. 8. Vitriac. cap. 4 .

CHRO-

CHRONICON DVPLEX AVCT. R. D. CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO.

PRÆFATIO IN SVBSEQVENS CHRONICON.

CVM viderem hoc tempore, nihil æquè neceſſarium, quàm ſi hiſtoricus, & literalis vtriuſque Teſtamenti textus, quàm apertiſſima methodo explicaretur, videbam hoc non alio pacto rectius quàm locorum & temporum explicatione fieri. Neque tamen hoc mihi conandum arbitrabar, vt perplexis & neſcio, an vnquam explicandis quæſtionibus lectorem retinerem; ſed vt hanc quaſi viam ſternerem, ad ſuccum & ſynceriores fructus ex ipſis bibliorum fontibus hauriendos. Itaq; ſubiecta oculis Paleſtina, vt maximè rudiorum animos oblectare & inſtruere potuit, & ipſa Euangelij ſede, & quaſi matrice Hieroſolyma, hoc ſequenti opere exhibeo Chronicon duplex. Primum, breuiſſimum quod ſummatim præclariſſima quæq; ab orbe condito ad hunc vſq; diem complectitur. Alterum, cum ipſis Biblijs orditur & finit, quod iure voces totius Teſtamenti compendium. quicquid enim obſcurè ibi, confusè, ſæpe etiam interrumpitur; hic quanta maxima potuit induſtria, luculenter exponitur. Adiecimus & breuiſſimis annotationibus, illam temporum rationem, quam Genebrardus, & aliquando Beatus Arias ſequuntur; ne quicquam ſit, quod properantem latere poſſit. & eam ipſam non omnibus, ſed præcipuis tantùm locis appoſuimus, atque ita ſequi quemuis cuique licitum ſit. nam præſtare omnia tam contrarijs omnium ſententijs, difficillimum eſt: vt non dicam, quod hoc à nemine præſtari poſſit. Doctiſſimi quique magno ſtomacho Annij Philonem & Beroſum proſcindunt, qui tamen ipſi, quando commodum eſt, lubenter eum ſequuntur. Quidam Latina Græcis, plures Hebræa vtriſque præferunt. alij vnum, aut ex vno, locum aliquem vnum, ex quo reliquos deducunt; alij omnes ſequuntur: vt tandem qui verè prudens & doctus ſit, audire vtramque partem debeat. Cùm igitur nihil ſit iucundius, vtilius, magiſq; neceſſarium ac ſalutare, quàm cõtemplari Dei Opt. Max. Maieſtatem: Mundi quoque creationem, hominis formationem, eiuſdemq; propagationem: regnorum originem ac mutationem. Legis etiam Moſaicæ initium, progreſſum, ac finem: Item Chriſti ortum, vitam, miracula, ac paſſionem; nec non Chriſtianam Eccleſiam naſcentem, grandeſcentem, florentem, ac iam ſeneſcentem: denique virtutum vitiorumq; exempla ſequenda fugiendaúe quaſi ob oculos intueri: operæ precium mihi viſum fuit ex Diuina ſcriptura & Eccleſiaſticis ſcriptoribus harum rerum omnium epitomen quandam concinnare. Quo in opere duo ſumma diligentia obſeruaui: Primò, vt res ſacras, (ſacra namque ex profeſſo tracto) easque non quaslibet, ſed maxmè notabiles ac memorabiles, iuxta γνήσιον, genuinum, verumqúe ordinem collocarem, ſeruata vbique exactiſſima temporis, loci, & perſonæ ratione. Ordo namque rei, ac conſideratio circumſtantiarum, quando, vbi, à quo, qua occaſione, quo modo, quo fine, quid factum dictumúe ſit, multum lucis intellectui adfert, mira gratia affectum dele-

ctat, memoriamq́; plurimum iuuat. Secundò, vt præcipua quæq; rerum capita ac ſummã, quoad licuit pauciſſimis, maximeq́; proprijs et efficacibus verbis, præſenti plerunq; vtens tempore, explicarẽ, earumq; veram & viuam imaginem quaſi in tabula compẽdiario penicillo deliniatam, ac viuidis coloribus graphicè depictam, tanquam iam ante oculos gererentur, viuidè contemplandam, mentiq́ue imprimendam ſubijcerem: cauens tamen, ne dum breuis eſſe laboro, obſcurus fiam. Dilucida autem breuitas gemino beneficio iuuat lectorem, in primis vt minori cum labore, ac maiori cum voluptate legat: deinde vt lecta facilius memoriæ infigat, ac tenacius retineat. nam memoriæ amicum eſt, quod breue eſt. Styli elegantiam in tanta breuitate obſeruare non potui, vbi ſic cuiuſque ſeculi illuſtria dicenda ſunt, vt digito ea indicaſſe ſufficiat: ſacram quoque in hoc imitatus ſcripturam, cùm veritatis oratio, quo ſimplicior, hoc ſit efficacior. non ignorans etiam Manilij illud monoſticon, Ornari res ipſa negat, contenta doceri. Vt itaq; ſcias huius libelli ordinem, principio ex pentateucho Moyſi, libro Ioſue, Iudicum, Regum, Paralipomenon, Eſdræ, & Machabæorum, iuſto ordine breuiter concinnaui continuam ſacræ hiſtoriæ ſeriem à cõdito Mundo, vſque natiuitatem Chriſti: vbi autem ſcriptura deficit, ea ex Philone atque Ioſepho ſuppleui. hiſq́ue ſuo loco inſerui hiſtoriam Iob, Ruth, Tobiæ, Iudith, & Eſter. Item librum Pſalmorum, Prouerbiorum, Eccleſiaſtis, Canticorum, Sapientiæ, et Eccleſiaſtici; nec non 4. maiorum, & 12. minorum Prophetarum, obſeruato etiã diligenter quo tempore ac loco prophetauerint: quod non parum facit ad ipſorum prophetiarum intelligentiam. ſola enim temporum cognitio declarat prophetias eſſe prophetias. Chriſti verò Saluatoris noſtri vitam omnibus & ſingulis Chriſtianis ſemper ob oculos habendam atque imitandam, ex 4. Euangel. maxima induſtria iuxta verum germanumq́; ordinẽ luculenter in vnũ contexui: vbi interdum ſinguli, interdum bini, aliquando terni, nonnunquam verò quaterni Euangeliſtæ mirabili harmonia à Chriſto acta aut paſſa explicant. Eodem ordine per compendium conſcripſi actus & paſſiones Apoſtolorum; item, quo tempore & loco epiſtolæ Apoſtolicæ & Apocalypſis B. Ioannis, ſint ſcriptæ, propterea quod, teſte Chryſoſtomo, nõ modicum faciat ad tractandas quæſtiones cognitum epiſtolarum tempus. Loca autem originalia ſcripturarum, vbi hæc planius fuſiusq́ue deſcribũtur, in margine appoſui. Simili induſtria in breuiore Chronico ex Eccleſiaſticis ſcriptoribus ac hiſtoricis tam antiquioribus, quàm recentioribus fide optima proſecutus ſum Eccleſiæ Chriſti primordia ac progreſſum, Romanorum Pontificum & Imperatorum tempora, & cæt. Poſtremò quædam adieci de Antichriſto & nouiſſimis temporibus. Titulos ſummam rei quaſi digito indicantes paſſim in margine adiunxi. Hæc itaque quæ inſtar apiculæ è ſacroſanctæ Scripturæ medulla, probatorumq́ue auctorum floribus in proprium mihi vſum collegi, ac ſyncerè in verum, genuinumq́ue ordinem dilucida breuitate concinnaui, nunc & tibi exhibeo candide lector; vt quibus omnes illos libros comparare aut perlegere commodum nõ eſt, ad manum habeant ſacrarum quarumcunque rerum compendium. Quamobrem hoc meum qualecunque opuſculum, quod beneuolo animo offero, benignè ſuſcipe, piè vtere, & in Chriſto bene beatéque viue & vale.

ADMO-

ADMONITIO ad Lectorem.

Temporis exacta ratio.

ANTEQVAM hoc opus aggrediar, expedit, vt de exacta tẽporis diuiſione quædã præmittam. Aeternitas, in ſe immutabilis eſt: nulla enim viciſſitudine obumbratur. Tempus eſt mobilis quædã mutatio, ac menſura motus, fluens ex primo mobili. *De 6. ætatibus Mundi.* Totius autem temporis fluxus in 6. ætates diſtinguitur. Prima, à creatione Mundi vſque ad diluuium, continet annos 1656. Secunda, à diluuio vſque ad natiuitatem Abrahæ, quæ à poëtis aurea vocatur, conſtat annis 292. Tertia, exinde vſque ad initium regni Dauid, habet annos 942. Quarta, à principio regni Dauid vſque ad ſubuerſionẽ Ieruſalem per Chaldæos durat ann. 484. Quinta, deinde vſque ad natiuitatẽ Chriſti complectitur annos 586. *Sexta*, incipit à natiuitate Chriſti, & durat vſque ad conſummationẽ Mũdi, cuius terminũ ſolus Deus nouit. *Matt. 24. Marc. 13.* Septima, quaſi ſabbatum, eſt ſtatus piarum animarum in cælo, & corporum in ſepulchro quieſcentium. Octaua, erit reſurgentium, in qua pij cum Domino regnabunt in æternum.

Anni Solaris diuiſio. Geneſ. 7. & 8.

Cæterum Annus, quali Geneſis & reliqui ſacræ Scripturæ libri vtuntur, eſt ſpacium decurſus Solis, quem ab vno diſceſſus zodiaci puncto, donec illò præciſè reuertatur, peragit. Hunc autem circuitum perficit Sol in ſeptimanis 52. die 1. & quarta fermè diei: aut in diebus 365. & horis ferè 6. nam deficiunt 12. minuta, quæ faciunt quintam partem horæ. Sex autem iſtæ horę quarto quoq; anno conficiunt diem integrum, qui intercalatur ſexto Kalendis Martij, à quo biſſextus is annus dicitur. Minuta verò illa 12. faciũt retrocedere Solſtitia & æquinoctia: & ita in quinq; annis erramus per vnam horam; & in 120. annis per vnum diem. Et niſi error iſte corrigatur, feſta hyemalia tandem forent æſtiualia: & econuerſo.

Exod. 12.

Annum verò Iudæi diuidebant in menſes 12. eumque ex Dei mandato incipiebant à 1. menſe Niſan, cuius 14. luna vel cadebat in diem Verni æquinoctij, vel propius ipſum ſequebatur. vnde ferè cum noſtro concurrit Martio. Romani etiam annum diuidunt in menſes 12. eumque primitus incipiebant à menſe Martio: at poſtea, authore Iulio Cęſare, eum inceperunt à Ianuario, ſic & nunc cõmuniter nos Chriſtiani annum inchoamus, & innouamus Kalendis Ianuarijs. *Luna curſus.* Luna diebus 29. & horis ferè 12. ad initium ſui, vnde cæperat, reuertitur.

Septimanæ diuiſio. Luca 13. Heb. epiſt. ad Hebr. epiſt. 4.

Septimana, (à Iudæis Sabbatum dicta,) eſt ſpacium 7. dierum. cuius dies Iudæi primam, ſecundam, tertiam, quartam, quintam, ſextã, ſabbati (q̃ & paraſceue dicebatur) & ſabbatũ appellabant. Ethnici vero, à 7. planetis, diem Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, & Saturni nominabãt. Apoſtolorum autem autoritate prima ſabbati, ob reſurrectionem Domini, Dominicus dies eſt dictus. *Apocal. 1.* Silueſter vero Põtifex reliquos ſeptimanæ dies, feriam ſecundam, tertiam, quartam, quintam, ſextã, & ſabbatum nuncupauit. Itaque qui Iudæis prima ſabbati, is gentibus dies Solis, & Chriſtianis dies Dominicus eſt: & ſic deinceps. Septimanam autem Iudęi à prima ſabbati, Ethnici à die Solis, Chriſtiani à Dominico incipiunt.

Dies naturalis. Leuit. 23.

Dies naturalis, complectitur horis 24. id enim eſt diei ac noctis completæ ſpacium. hunc computabant Iudæi à veſpera in veſperam: Ethnici ab ortu Solis; Chriſtiani à media nocte vſque ad medium ſequentis noctis. quem etiam in 24. horas partimur. *Dies artificialis.* Dies artificialis eſt ſpacium temporis ab ortu Solis vſque ad eius occaſum. Hunc diuidebant Iudæi, patreſque priores in 12. horas ęquales, de quibus Chriſtus: Nonne 12. ſunt horæ diei? *Ioan. 11.* Prima itaq; hora ſiue mane, erat exortus Solis. Tertia, erat ſpacium medium inter ortum Solis & meridiem. *Sexta*, ipſa erat meridies. Nona, Sole iam ad occaſum vergente. Duodecima ſiue veſpera, occaſus erat Solis. Hoc liquet ex parabola de conductis à patrefamilias operarijs, qui exijt mane, tertia, ſexta, nona, & vndecima horis: *Matth. 20.* vbi etiam quoſdam legimus in vineã vndecima demum hora miſſos, ac vnam duntaxat horam in opere fuiſſe, vtpote qui paulò ante Solis occubitum venerint. Harum tamen 12. horarum, prima, tertia, ſexta, & nona, nominatiores erant, ac veluti capita quædam cęterarum, vtpote in quibus & cæteræ horæ comprehendebantur, de quibus ſæpe in ſacris literis fit mentio: *Ioan. 1. & 4.* nominatim nihilominus & de alijs horis in Scriptura legimus. *Noctis diuiſio.* Noctem verò ab occaſu Solis vſq; ad eius ortum partiebantur Iudæi ſimul ac Romani in vigilias 4. prima in occubitu incipiebat Solis, tertia in media nocte, &c. Sic legimus Chriſtũ ambulaſſe ſuper mare quarta vigilia noctis. *Matth. 14.* Hora, eſt duodecima pars diei artificialis. Punctus ſiue quadrãs, eſt quarta pars horæ. Minutum, eſt ſexageſima pars horæ. Momentum, eſt decima pars puncti. Vncia, eſt duodecima pars momenti. Atomos, eſt 44. pars vnciæ.

CHRO-

CHRONICON, CONTINENS VERAM ANNORVM SERIEM, AVTORE CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO.

I. ÆTAS MVNDI.

Anni Mundi.

1. DEVS æternus creauit Adam. *Geneſ.1.*
130. Adam cùm eſſet 130. annorum, genuit Seth.
235. Seth cùm eſſet 105. annorum, genuit Enos.
325. Enos natus annos 90. genuit Cainam.
395. Cainam exiſtens 70. annorum, genuit Malaleel.
460. Malaleel cùm eſſet 65. annorum, genuit Iared. *Geneſ.5.*
622. Iared ætatis ſuæ anno 162. genuit Enoch.
687. Enoch exiſtens 65. annorum, genuit Mathuſalam.
874. Mathuſala natus annos 187. genuit Lamech.
1056. Lamech cùm eſſet 182. annorũ, genuit Noë.
1656. Noë exiſtente 600. annorum, inundauit Diluuium. *Geneſ.7.*

Summa ab Orbe C. ad Diluuium, anni 1656.

Dies ſex addit Genebrardus.

II. ÆTAS.

1658. SEM genuit Arphaxad biennio poſt Diluuium.
1693. Arphaxad cùm eſſet 35. annorũ, genuit Sale.
1723. Sale exiſtẽs 30. annorum, genuit Heber.
1757. Heber natus annos 34. genuit Phalegh.
1787. Phalegh ætatis ſuæ anno 30. genuit Reu. *Gene.11.*
1819. Reu cùm eſſet 32. annorũ genuit Saruch.
1849. Saruch natus annos 30. genuit Nachor.
1878. Nachor exiſtẽs 29. annorum genuit Thare.
1948. Thare cùm eſſet 70. annorum, genuit Abram.

Summa annorum 292.

Diluuium durauit anno; ita ſecũdo poſt Diluuium, hoc eſt 1659. natus eſt Arphaxad Genebrardo: adÿciendus igitur in his genealogÿs vnus annus; vt ſumma huius ætatis ſit 293. annorum: B. Arias tamen numerat 292.

III. ÆTAS.

Anni Mundi.

Adÿciendus & in hac ætate annus ille Diluuÿ, ita conuenient omnia cum ſupputatione Genebrardi.

2023. ABRAM cùm eſſet 75. annorum, accepit à Deo primam promiſſionem. *Geneſ.12.*
2048. Abraham exiſtens centum annorum, genuit Iſaac. *Geneſ.21.*
2108. Iſaac natus annos 60. genuit Iacob. *Geneſ.25.*
2199. Iacob cùm eſſet annorum 91. genuit Ioſeph. *Geneſ.30.41.45.& 47.*

Iacob deſcendit in Aegyptũ annos 130. natus. Geneſ.47. *Fuit is annus Mundi 2239. Iacobæi mãſerunt in Aegypto annis 430.* Exod.12. Gal.3. *ita annus Mundi 2669. Genebrard.*

A Iacob in Aegyptum deſcenſu quot anni fluxerint vſque ad Moyſis adminiſtrationem in deſerto, maxima contentio eſt: docet Genebrard. fuiſſe annos 430. Exod.12. Act.7. Gal.3. Ioſeph.2. Ant.cap.5. & ſignificatur. Geneſ.15. *Quorum omnium initium ſtatuendum eſt non ab Abraham vel Iſaac, ſed ab ipſo deſcenſu Iacob; qui cadit in annum Mundi 1709.* Genebrard. *B. Arias numerat ab Iſaac: ſed ea diſputatio controuerſiarum plena eſt. lector iudicet.*

2309. Ioſeph exiſtens annorum 110. obijt. *Geneſ.50.*
Quo mortuo ſeruiuit Iſraël in Aegypto vſque ad exitum annis 144. *Euſebius in Chronic.*
2453. Moyſes exiſtens 80. annorum, eduxit Iſraëlem ex Aegypto. *Exod.7.*
Et accepit legem in Sinai anno 430. à prima promiſſione ad Abraham facta. *Galat.3.*
Deinde præfuit Iſraëli in deſerto annis 40. *Deuter.1.& 34.*
2493. Ioſue præfuit annis 7.
2500. Iſraël fuit ſine iudice annis 18.
2511. Orhoniel iudicauit annis 40. *Iud.3.*

Moyſes, vt Genebrardus, præfuit annis 40. Ioſue annis 18. vndecim autem annos, quibus ſine iudice dicitur fuiſſe adÿcit Othonielis, vt cum iſtius imperio ſimul faciant annos 40.

2551. Aiod annis 80. *Iud.3.*
2631. Debora annis 40. *Iud.5.*
2671. Gedeon annis 40. *Iud.8.*
2711. Abimelec annis 3. *Iud.9.*
2714. Thola annis 23. *Iud.10.*
2737. Iair annis 22. *Iud.10.*
2759. Iepte annis 6. *Iud.12.*
2765. Abeſſam annis 7. *Iud.12.*
2772. Ahialon, ſiue Elon annis 10. *Iud.12.*
2782. Abdon annis 8. *Iud.12.*
2784. Troia capitur. *Euſeb.in Chron.*

2790. Samſon annis 20. *Iud.*15.
2810. Heli ſacerdos annis 40.1.*Reg*.4.
2850. Samuel, & Saul ann.40. *Act*.13. *Euſeb.in chron*.

Summa annorum 942.

Genebrardus autem hanc numerat ab exitu de Aegypto, vſq; ad templi ædificationem anno 4. Salomonis. ſumma anni 480. anno Mundi 3149. Ita Genebrardus numerat à nato Abraham ad ædificationem templi annos 1200. Chriſtianus verò 986.

IIII. ÆTAS.

2890. DAVID regnauit ann.40.& men.6. 2.*Reg*.5.
2930. Salomon an.40.3. *Reg* 11.
[illegible] Anno regni ſui 4. fundauit Templum Domini, an 480. ab exitu Iſrael de Aegypto.3.*Reg*.6.
2970. Roboam regnauit an.17.3.*Reg*.14.
2987. Abia an.3.3.*Reg*.15.
2990. Aſa an.41. 3.*Reg*.15.
3031. Ioſaphat an.25.3.*Reg*.22.
3056. Ioram ann.8.4.*Reg* 8.
3064. Ochozias an.1.4.*Reg*.8.
3065. Athalia an.6.*Geneb*.7.4.*Reg*.11.2. *Par*.22.
3071. Ioas an.40.4.*Reg*.12.
3111. Amaſias an.29.4.*Reg*.14.
3140. Ozias, qui & Azarias, an.52.4.*Reg*.15.
3189. Olympias prima. *Euſeb. in chron.*
3192. Ioathan an.16.4. *Reg*.15.
3209. Achaz an.16.4.*Reg*.16.
3209. Roma conditur. *Euſeb in chron.*
3224. Ezechias an.29.4.*Reg*.18.
3229. Translatio Iſrael in Aſſyriam.
3253. Manaſſes an.55.4.*Reg*.21.
3308. Amon, poſt mortem Manaſſe patris ſui, ann.2.4.*Reg*.21. quibus connumerantur 10. anni, quibus regnauit Amon captiuo patre: prout Philo dicit, & manifeſtat Euſebius, & 70. interpret.
3320. Ioſias an.31.4.*Reg*.22.
3351. Ioachaz men.3.4.*Reg*.23.
3351. Ioakim, *Ioachim Eliachim Genebrar*. an.11. 4.*Reg*.23.
3362. Ioachim, qui & Iechonias m.3.4.*Reg*.24. Tranſmigratio Babylonis.

Summa ab ædificatione Templi, quæ incidit in quartum Salomonis, vſq; ad captiuitatem Babylonis anni [illegible] menſ.6. Genebr.

3363. Sedechias an.11. quo anno Ieruſalem deuaſtata eſt.4.*Reg*.24.25.

Summa annorum 484.

V. ÆTAS.

3374. DESOLATIO Ieruſalem, ac templi, & captiuitas Babylonica durauit an.70.2.*Par*.36. *Ierem*.25.29.
3444. Zorobabel dux præfuit Iudæis Ieroſolymam reuerſis an.58. *Luc*.3. *Philo in breuiar. temporum.*
[illegible] Anno 2. capit ædificare Templum Domini, ſed mox opus prohibitum eſt.
3480. Anno eius 37. miſſus Holifernes a Iudith truncatus eſt.
3488. Anno eius 45. Darius Artaxerxes longimanus cæpit regnare Perſis.
3489. Cuius anno 2. ædificatio Templi reſumpta eſt, hortantibus Aggæo, & Zacharia prophetis.
3493. Et anno eius 6. completa eſt: ex quo primum fundari cæpit an.46. *Ioan*.2.
3494. Anno proximo, id eſt 7. Artaxerxis, die 1 menſ 1. Eſdras ſcriba cæpit aſcendere de Babylone Ieroſolymã: quò peruenit die 1. menſ.5. cum ſocijs 1775. & m. 9. conſtituit Iudices, qui ſeparatēt à Iudæis alienigenas cum natis earũ.
3502. Reſa Moſolla, ſiue Miſciola, dux Iudæorum an. 66. *Luc*.3. *Philo in Breuiar.*
3507. Anno Artaxerxis 20. Neemias pincerna impetrauit à rege licentiam reædificandi Ieruſalem, à quo tempore inchoantur 70. hebdomadæ Daniel. ca. 9. quæ faciunt ann. 490. & terminantur quadriennio poſt mortem Chriſti, quando Caius fecit poni abominationem deſolationis, hoc eſt, imaginē ſuã in templo ſub nomine Iouis Maximi. *Matth*.24.
3544. Aſſuerus Magnus cæpit regnare ab India, vſq; Aethiopiam ſuper 127. prouincias.
3546. Anno eius tertio Heſter regina electa eſt.
3550. Anno 7. nupta eſt & coronata.
3555. Anno 12. ſuſpēſus Aman, & Mardocheus exaltatus.
3568. Ioãna BenReſa dux Iudæorum, annis 53.
3621. Iudas Hircanus I. an. 14.
3635. Ioſeph priſcus, an.7.
3635. Alexander Mag. fit Monarcha.
3642. Semei Abner, an.11.
3653. Matathias Heli, an.12.
3665. Maat Aſar, an.9.
3674. Nagge Artaxat, an.10.
3084. Hesli Agai, an.8.
3692. Nau Maslot, an.7.
3699. Amos Sirach, an.14.
3713. Matathias Siloa, an.10.
3723. Ioſeph iunior Arſes, an.60.
3783. Ianne Hircanus ſecundus an.16.

Luca 3. Philo in Breuiar.

Summã huius temporis ita demonſtrat Genebr. à captiuitate ad Ioſue fil. Ioſedec an.70. à Ioſue ad Machabæos anni 283.

3799. *Genebrar.* 3922. Propter perſecutionē Antiochi Epiphanis ducatu Iudæorum vacãre, Mathatias Machabæus ſacerdos correptus armis Dei legem vindicauit.
3800. Iudas Machabæus dux ſimul, & Pōtifex, præfuit an.5. *Genebr*. 4.
3805. Ionathas Machabæus, an.19. *Genebr*.18.

Anni Mundi

3824. Simon Machabæus annis 19. *Geneb.* 8.
3832. Ioannes Hircanus Priſcus, annis 26. *Genebrar. da* 31.
3858 Ariſtobulus rex an. 1.
3859. Alexander Iannæus, an. 27.
3886 Alexandra Alexandri vidua, an. 9.
3895. Hircanus vltimus, ann. 34. quo cum fratre Ariſtobulo de regno dimicante, Iudæa ſubacta eſt à Romanis.
3914. *Iulius Cæſar I. Romanus imperat à Cal. Ianuar. an. 2. menſ. 2. d. 15.*
3918. *Iulius Cæſar Idib. Mart. occiditur.*
3920. *Octauius Auguſtus Romanus Cæſar II. imperat an. 55. m. 8. d. 24.* Onuph.

Hircano à Parthis capto,

3929. Herodes maior Aſcalonita, I. ex alienigenis rex Iudæorum ab Auguſto, & ſenatu Romæ creatus, inuitis Iudæis tyrãnico principatu regnat an. 31. deinde legitimo an. 6. ſimul an. 37.
3945. Templum Ieroſolymæ ab Herode magnificentiſſime reſtitutum. *Ioſeph.* 15. *antiq.* 14.
3945. De 8. Decemb. B. Maria virgo cõcipitur.
3945. Die 8. Sept. B. Maria virgo ex tribu Iuda, patre Ioachimo, matre Anna in Nazareth Galilææ naſcitur. *Onuph.*
2949. B. Maria ablactata triennis Ieroſolymæ in templo præſentatur Domino.
3959. Die 24. Sept. Ioann. Baptiſta concipitur.
3900. Anno I. regni Herodis legitimi, quo Iudæi ipſum in regem ſuſcipientes, iurauerunt in fide ipſius, & poſterorũ eius ſeſe permanſuros, iuxta prophetiam Iacob, *Geneſ.* 49. ablato ſceptro de Iuda, die 25. Martij, feria ſexta, Chriſtus in Nazareth in vtero B. Mariæ virginis de ſpiritu ſancto concipitur.

Die 24. Iunij feria ſexta, Ioan. Baptiſta naſcitur.

Die 26. Iul. feria 3. B. Anna obijt anno ætatis ſuæ 50.

Die 25. Decemb. die Dominico Chriſtus in Bethleem naſcitur.

Summa annorum V. ætatis 586.

SVMMA ANNORVM, A creato mundo vſq; natum Chriſtum 3960. *Genebrard. numerum facit 4089. annorum.*

VI. MVNDI ÆTAS.

Anni Christi

1. IESVS Chriſtus, Deus & homo, Pontifex in æternum vixit in terris, an. 33. m. 3. d. 1.

Pontacus & Genebrardus aiunt Ieſum Chriſtum D. N. vixiſſe an. 32. men. 3. diebus 10. alij aliter.

15. 3. *Tiberius I. imperat à 18. Septembr. an. 22. m. 6. d. 26.*
34. 1. Sanctus Petrus Chriſti vicarius, ſedet à morte Chriſti in Iudæa annos 5. Antiochiæ an. 7.

Anni Christi

38. 4. *Caius Caligula imperat à 16. Mart. an. 3. m. 10. d. 9.*
42. 5. *Claudius I. imperat à 24. Ianuar. ann. 13. menſ. 8. dies 20.*
44. 1. S. Petrus ſedet Romæ à 18. Ianuar. ann. 24. m. 5. d. 12. *hoc eſt in vniuerſum an. 36. m. 5. dies 12.*

Concilium Apoſtolorum Ieroſolymæ. *Actor.* 15.

55. 6. *Nero imperat à 13. Octob. an. 13. m. 7. d. 28.*
57. 2. S. Linus ſedet à 12. Iun. viuo & abſente vt plurimum Petro, an. 11. m. 3. d. 12.
65. Prima perſecutio Chriſtianorum.
68. 3. S. Clemens I. ſedet à 29. Iun. an. 9. menſ. 4. dies 26.

Clemens Cleto ſubijciendus eſt. Genebrard.

69. 7. *Galba imperat à 10. Iun. m. 7. d. 7.*
70. 8. *Otho imperat à 16. Ianuar. m. 3. d. 5.*

9. *Vitellius imperat à 20. April. m. 8. d. 5.*

70. 10. *Veſpaſianus imperat à 24. Decembr. ann. 9. men. 6.*
77. 4. S. Cletus ſedet à 23. Nouemb. an. 6. m. 5. d. 3. *Genebr. an. 12. m. 1. d. 11.*
80. 11. *Titus imperat à 24. Iun. an. 2. m. 2. d. 20.*
82. 12. *Domitianus imperat à 13. Septembr. ann. 15. dies 9.*
84. 5. S. Anacletus ſedet à 4. Maij an. 12. m. 2. d. 10. *Genebrard. an. 9.*

Genebrar. ſuit 100.

90. 2. Perſecutio Chriſtianorum.
96. 6. S. Euariſtus ſedet à 27. Iul. an. 13. menſ. 3. *Genebrard. an. 9.*
97. 13. *Nerua imperat à 18. Septemb. an. 1. men. 4. dies 9.*
99. 14. *Traianus imperat à 27. Ianuar. an. 19. m. 6. dies 15.*
103. 3. Perſecutio Chriſtianorum.
109. 7. S. Alexander I. ſedet à 15. Nouemb. an. 7. m. 5. d. 19.

8. S. Xyſtus I. ſedet à 29. Maij an. 9. m. 10. d. 9. *Genebrar. an. 10. m. 3. d. 21.*

118 15. *Ælius Adrianus imperat à 9. Auguſt. ann. 20. m. 10. d. 29.*
127. 9. S. Teleſphorus ſedet à 9. April. ann. 10. m. 8. d. 28. *Genebr. an. 11. m. 3. d. 21.*
138. 10. S. Hyginus ſedet à 13. Ianuar. an. 4. m. 3. d. 4.
139. 16. *Antoninus Pius imperat à 10. Iul. an. 22. m. 7. d. 26.*
142. 11. S. Pius I. ſedet à 15. Ianuar. an. 11. m. 5. d. 27. *Genebr. an. 9. m. 4. d. 3.*
153. 12. S. Anicetus ſedet à 25. Iul. an. 9. m. 8. d. 24. *Genebr. m. 4. d. 13.*
162. 17. *Marcus Antoninus Verus cum Lucio Aurelio fratre imperat à 7. Mart. an. 19. d. 11.*
163. 13. S. Soter ſedet à 5. Maij ann. 7. m. 11. d. 18. *Geneb. an. 9. m. 3. d. 21.*
168. 4. Perſecutio Chriſtianorum.
171. 14. S. Eleutherus ſedet à 14. Maij an. 15. d. 13. *Geneb. m. 3. d. 2.*
181. 18. *Commodus imperat à 17. Mart. ann. 12. m. 8. dies 15.*

15. S. Vi-

156. Genebrar. 206. 15. S. Victor I. ſedet à primo Iunij, an. 12. m. 1. d. 28. *Genebr. an. 10. m. 3. d. 10.*

193. 19. *Aelius Pertinax imperat à 31. Decembr. m. 2. d. 28.*

194. 20. *Didius Iulianus imperat à 28. Mart. menſ. 2. dies 5.*

194. 21. *Seuerus Pertinax imperat à 1. Iun. an. 17. m. 8. dies 3.*

198. 16. S. Zephyrinus ſedet à 10. Aug. an. 20. d. 17. *Genebr an. 7. m. 7. d. 10.*

200. 5. Perſecutio Chriſtianorum.

212. 22. *Antoninus Caracalla imperat à 4. Febr. an. 6. m. 11. d. 5.*

218. 23. *Macrinus imperat à 12. April. an. 1. menſ. 1. dies 28.*

218. 17. S. Calliſtus I. ſedet à 2. Sept. an. 5. m. 1. d. 13. *Genebr. an. 6. m. 1. d. 10.*

219. 24. *M. Aurelius Antoninus Heliogabalus imperat à 7. Iunij an. 3. m. 9 d 4*

223. 25. *Alexander Mameæ filius imperat à 10. Martij, an. 13. dies 9.*

223. 18. S. Vrbanus I. ſedet à 16. Octob. an. 7. m. 7. d. 5. *Genebr. an. 4. m. 10. d. 12.*

231. 19 S Pontianus ſedet à 18. Iun. an. 5. m. 5. d. 2. *Geneb. an. 9. m. 5. d. 12.*

236. 26. *Maximinus imperat à 18. Mart. annos 2. m... d. ..*

236. 20. S. Anterus ſedet à 21. Nouembr. an. 5. m. 1. d. 14.

6. Perſecutio Chriſtianorum.

237. 237. 21. S. Fabianus ſedet à 10. Ianu. an. 14. d. 11. *Genebr. an. 13.*

27. *Balbinus & Pupienus imperant an. vnum.*

238. 28. *Gordianus imperat à ... Iun. an. circiter 6.*

239. 245. 29. *Philippus cum Philippo filio imperat à ... Mart. an. 5. m. .. d. ...*

250. 30. *Decius cum Decio filio imperat annos 2.*

251. 7. Perſecutio Chriſtianorum.

251. 22. S. Cornelius ſedet à 12. Iul. an. 2. m. 2. d. 3.

252. 31. *Gallus Voluſianus.*

253. 23. S. Lucius I. ſedet à 20. Nouem. an. 1. m. 3 d. 13. *Genebr. an. 3. m. 3. d. 3.*

254. 32 *Valerianus cum Galieno filio imperat ann. 7.*

8. Perſecutio Chriſtianorum.

255. 24. S. Stephanus I. ſedet à 9. April. an. 2. m. 3. d. 25. *Genebr. an. 7. m. 5. d. 2.*

257. 25. S. Xyſtus II. ſedet à 15 Decemb. an. 1. m. 10. d. 23. *Geneb. an. 2 m. 10.*

260. 26 S. Dionyſius ſedet à 22. Iul. an. 10. m. 5. d. 5. *Genebr. an. 6. m. 2. d. 4.*

261. 33. *Gallienus capto patre ſolus imperat an. 8.*

269. 34. *Claudius imperat à 21. Mart. an. 1. menſ. 10. dies 15.*

27. S. Felix I. ſedet à 1. Ian. an. 4. m. 3. d. 15.

271. 35. *Quintillus imperat à 14. Febr. dies 17.*

271. 36. *Aurelianus imperat à 20. Febr. an. 4. men. 11. dies 7.*

271. 9. Perſecutio Chriſtianorum.

275. 28. S. Eutychianus ſedet à 5. Iun. an. 8. m. 6. d. 4. *Geneb. an. 1. m. 1. d. 1.*

276. 37. *Tacitus imperat à 25. Sept. m. 6. dies 20.*

277. 38. *Florianus imperat à 13. April. m. 2 dies 20.*

277. 39. *Probus imperat à 3. Iul. an. 5 m. 4.*

282. 40. *Carus cum Carino & Numeriano filijs, imperat à 2. Nouembr. annos duos menſ....*

283. 29. S Caius I ſedet à 17. Decembr. an. 12. m. 4 d. 6. *Genebr. an. 11. m. 4. d. 12.*

284. 41. *Diocletianus & Maximianus Herculeus imperant à 21. April. ann. 20.*

10. Perſecutio Chriſtianorum; eaq; maxima.

295. Genebrar. 302. 30. S. Marcellinus ſedet à 21. Iul. ann. 7. m. 9. d. 26. *Genebrar. an 6 m. 2 d 16.*

304. 31 S. Marcellus I ſedet à 27. Iun. an. 5. m. 6. d. 21. Martyr. *Genebr. an. 6 m. 5. d. 21.*

304. 42. *Conſtantius I. & Galerius Maximianus, imperant à 21. April. an 1. m. 10. d. 8.*

306. 43. *Conſtantinus I. Magnus imperat à 25. Iul. an. 30. m. 9 d. 27.*

306. *Maxentius imperat annos 6.*

306. *Galerius Maximinus imperat ann. 7.*

310. 32. S. Euſebius ſedet à 6. Febr. an. 1. m. 7. d. 27. *Geneb. an. 4. m. 1. dies 3.*

310. *Licinius imperat annos 14.*

311. 33. S. Melciades, qui & Miltiades, ſedet à 10. Oct. an. 3. m 2. *Geneb. an. 4 m. 7. d. 9.*

314. 34. S Silueſter I ſedet à 28. Oct. an. 21. d. 4. *Geneb. an 23. m 10. d. 11.*

325. Primum Concilium generale Nicenũ, 318. Epiſcoporum contra Arrium.

331. Sedes Imperij transfertur Conſtantinopolim.

336. 35. S. Marcus ſedet à 26. Ianu. m. 8. dies 2?. *Geneb. an. 2. m. 8. d. 20.*

336. 36. S. Iulius I. ſedet à 18. Octob. an. 15. m. ?. d. 16. *Genebr. an. 15. m. 2. d. 6.*

337. *Conſtantinus II. imperat in occidente à 22. Maij annos 3.*

Conſtantius II. imperat in Oriente an. 25. m. 5. d. 5.

Conſtans imperat in Occidente an. 13.

353. 37. S. Liberius I. ſedet ab 8. Maij ann. 13. m 4. d. 17. *Genebr an. 12. m. 3 d. 4.*

355. Felix II. Antipapa, ſedet in ſchiſmate à 12. Aug. ann. 10. m 3 d. 11 *alij rectius legitimum fuiſſe, & martyrem mortuum. Geneb ſedit an. 1. m. 4. d 2.*

362. *Iulianus Apoſtata imperat à 3. Nouem. an. 1. m. 7. d. 2?.*

Iouianus imperat à 26. Iun. m. 7. dies 22.

Imperium Bipartitum.

364. *Valentinianus I ſenior, in Occidente imperat à 25. Febr. an. 11. m. 8 d. 22.*

364. *Valens P. frater eius, imperat in Oriente à ?. April. an. 14. m. 4. d. 13.*

366. 38. S Damaſus I ſedet à 1. Oct. ann. 18. m 2. d. 11. *Genebr. an. 19. m. 3. d. 11.*

375. *Gratianus imperat in Occidente à 17. Nouemb. an. 7. m. 9. d. 9.*

379. *Theodoſius I. ſenior imperat in Oriente à 16. Ianuar. an. 16. dies 2.*

381. 2. Concilium generale Conſtantinopolitanum 1. 150. Epiſcoporum contra Macedonium.

383. *Valentinianus 2. iunior, imperat in occidente, an. 8.menſ.8.d.20.*

Maximus imperiū occidentis occupat, an. 5.d.2.

384. 39. S. Siricius ſedet à 29. Decembr.an. 13. menſ.1.d.25.*Genebr.ann.15.men.11.*
Genebrar 401.

392. *Eugenius imperat in occidente à 15. Maij, an.2. m.4.dies 13.*

394. *Honorius Theodoſij 1. filius imperat in occidente à 15. Septemb.an. 28.m.11.d.10.*

395. *Arcadius Theodoſij 1. filius imperat in oriente à 17.Ian.an.13.m.3.d.15.*

398. 40. S.Anaſtaſius I. ſedet à 7.April.ann.3. dies.21.

401. 41.S.Innocentius I. ſedet ab 8. Maij,an.15. m.2 d.21.

408. *Theodoſius II.iunior, Arcadij F. imperat in Oriente poſt mortē patris à 1 Maij an.42.m.3.*

416. 42. S.Zoſimus ſedet à 20. Auguſt.an.3.m. 4.d.7.*Geneb.an.1.m.3.d.12.*

419. 43. S.Bonifacius I.ſedet à 28.Decemb.an. 3.m.9 d.28.

423. 44. S.Cæleſtinus I. ſedet à 4. Nouembr. an.8 m.5.d 3.

425. *Valentinianus III.imperat in occidente à 15. Oct. an 29.m.5.d.23.*

430 3. Cōcilium generale Epheſinum 210. Epiſcoporum contra Neſtorium & Pelagianos.

432. 45.S.Xyſtus III.ſedet à 28.April.ann.7.m. 11.*Genebr an 8.d.18.*

440. 46.S.Leo I.Magnus ſedet à 12.Maij an.20. m 11.*Genebrar.an.21.m.1.d.13.*

450. *Marcianus imperat in Oriente à 28.Iul. ann.6. men 6.*

451. 4. Concilium generale Chalcedonenſe, 630.Epiſcoporum contra Eutychen.

455. *Maximus imperat in Occidente à 17.Mart. m. 2.d.27.*

455. *Auitus imperat in Occidente menſ. 10.d.8.*

457. *Maiorianus imperat in Occidente ann.4. menſ. 4. dies 2.*

457. *Leo I. ſenior imperat in Oriente à 25. Ianu. annos 17.*

461. 47. S. Hilarus ſedet à 19. April. an.6. m.3. d 10.*Genebr.an.7.*

461. *Seuerus imperat in Occidente an.3. m.8. d.28.*

467. *Anthemius imperat in Occidente à 12. April.an. 5.m.3.*

467. 48.S.Simplicius ſedet ab 8. Auguſt. an.15. m.6 d.23.

472. *Olybrius imperat in Occidente menſ.3. d.23.*

473. *Glycerius imperat in Occidente à 5.Mart.an.1. m.3.d.21.*

474. *Leo II. iunior & Zeno Iſauricus imperant in Oriente an.1.*

474 *Nepos imperat in Occidente an.1. m.2.d.4.*

475. *Auguſtulus imperat in Occidente m.9.d.24.*

Poſt quem defecit imperium Occidentis an. 325. vſque ad Carolum Magn.

475. *Baſiliſcus pulſo Zenone imperat in Oriente an. 1.m.6.*

476. *Zeno victo Baſiliſco iterū imperat in Oriente ann.15.*

483. 49. S.Felix II.dictus 3.ſedet à 9.Mar.an.8. m.11 d.17.*Geneb.an.6.m.11.d. 17.*

491. *Anaſtaſius I.imperat à 6. April. ann.27.menſ. 3.dies 3.*

492. 50. S.Gelaſius I. ſedet à 3.Mart.an. 4.m.8. d.19.*Genebr.an.5.m.8.d.17.*

496. 51. Anaſtaſius II.ſedet à 29.Nouemb.an.1. m.11 d.24.
Genebr.500

498. 52 S.Symmachus, ſedet à 22. Nouem. an. 15 m 7.d.28.

514. 53.S.Hormiſda ſedet à 20. Iul. an.9. d.18.

518. *Iuſtinus I.ſenior imperat an.19.d.28.*

523. 54. S.Ioannes I.ſedet à 12. Auguſt.an.2.m. 9 d.16.

526. 55.S.Felix III.dictus 4. ſedet à 25. Iul.an.4. m.2 d.13.

527. *Iuſtinianus I.Magnus imperat à 1. Aug. an.38. m.3.d.13.*

530. 56 Bonifacius II.ſedet à 16. Oct.ann.1.d.2. *Genebr.an. 2.*

532. 57 Ioānes II. ſedet à 22.Ian. an 2.m.4.d.6.

534. 58 S.Agapetus I.ſedet à 3.Iun. m 11.d.10.

535. 59 S.Silucrius, ſedet à 20.Iul. an.1.men.10. dies 7.

537. 60. Vigilius ſedet à 27.Maij, an.18. men 7. dies 15.

553. 5 Concilium generale Conſtantinopolitanum 2.165 Epiſcoporum.

556. 61. S.Pelagius I ſedet à 16. April.an. 4.m. 10 d.19.*Genebr.an.6.*

561. 62. S.Ioannes III. ſedet à 29. Maij an.13 d. 16.*Geneb.an.12.m.11.d.26.*

566. *Iuſtinus II.imperat à 13. Auguſt. an. 10. m.10. dies 20.*

575. 63 S.Benedictus I.ſedet à 17.Maij an.4.m. 2. dies 15.

576. *Tiberius II. Conſtantinus, imperat à 2. Oct. an. 6.m.10.d.8.*

579. 64 S.Pelagius II. ſedet ab 11. Nouem.an. 10.m.2.d.29.

583. *Mauritius, imperat à 10. Auguſt.ann.19.men. 3.d.11.*

590. 65 S.Gregorius I. Magnus, ſedet à 3.Sept. an.13.m.6.d.10.
Genebra 604.

602. *Phocas imperat à 18. Nouem.ann.8. m. 4.d.9.*

604. 66. Sabinianus ſedet, à 1. Sept. an.1. men. 5 d.19.

605. 67. Bonifacius III.ſedet à 21.... m 8 d 23.

606. 68. Bonifacius IV.ſedet à 28. Auguſt.an.6. m.8. d.12.

611. *Heraclius imperat à 27.Mart.an.30.m.2.*

613. 69.S.Deuſdedit, ſedet à 21.Oct.an.13.d.19. *Geneb.an.3.m.3.d. 20.*

616 70. Bonifacius V. ſedet à 25. Decem.an.5. men.10.

621. Mahumet pſeudopropheta ſectā ſuam incipit, à quo tempore computantur anni Saracenorum.

622. 71. Honorius I. ſedet à 7. Nouemb an. 12. m.11.d.7.

72. Seue-

637. 72.Seuerinus ſedet à 1. Iun. an.1. m.2.d.4.
638. 73.Ioannes IV. ſedet à 25. Decemb.a.1.m. 9. d.18.
640. 74.Theodorus I. ſedet à 26. Nouemb.an. 6.m.5.d.19.
641. *Conſtantinus III.imperat à ...Maij m.4.d....*
641. *Heracleonas imperat m.2.d....*
641. *Conſtans II.imperat à ....Oct.an.26.m.8.d....*
647. 75.S.Martinus I.ſedet à 6. Iulij an.6. men. 4 d.7.
654. 76.Eugenius I.ſedet à 10. Auguſt.an.2.m. 9 d.29.
657. 77.Vitalianus ſedet à 30.Iul. an.14. men. 5.d.29.
669. *Conſtantinus IV. imperat à 15. Iul.ann. 16.men. 7.d....*
672. 78.Adeodatus, ſedet ab 11. April.an.4.m. 2.d.16.
676. 79.Domnus I. ſedet à 2. Nouem. an.2.m. 5.d.10. *Genebr.an.5.*
679. 80.Agatho,ſedet à 10.Iul.an. 2.m.6.
681. 6. Concilium generale Conſtãtinopolitanum 3.290.Epiſcoporum cõtra Monothelitas.
682. 81.S.Leo II. ſedet à 10.Aug.m.10.d 19.
684. 82.S.Benedictus I.ſedet à 19. Iun.men.10. d.27.
685. 83.Ioannes V.ſedet à 25.Iul.an.1.d.9.
686. *Iuſtinianus II.imperat à ....Iun.an.10.m.5.d...*
686. 84.Cono ſedet à 21. Octob. m.11.d 3.
687. *Genebrar.* 702. 85.Sergius I.ſedet à 17.Decembr.an.13.m. 8.d.23.
696. *Leo II.qui & Leontinus, expulſo Iuſtiniano II. imperat à ....Iul.an.3.m....d....*
699. *Tiberius III. expulſo Leone II. ſeu Leontio, imperat à ....Iul.an.7.*
701. 86. Ioannes VI.ſedet à 29. Octob.an.3.m. 2.d.3.
705. 87.Ioannes VII. ſedet à 1. Mart. an.2.m. 7.d.17.
706. *Iuſtinianus II.Leontium & Tiberium 3.occidit circa 1. Auguſt. iterumq́; imperat an.6.d....*
707. 88.Siſinnius,ſedet à 18. Octob.d.20.
707. 89 Conſtantinus, ſedet à 25. Decemb.an. 8.m.1.d.20. *Genebr.an.8.*
712. *Philippicus occiſo Iuſtiniano II. imperat à 13. Auguſt.an.2.m.9.d.7.*
715. *Anaſtaſius II.imperat à 20. Iun.an.1.m.3.*
716. 90 Gregorius II.ſedet à 21. Mart.ann.14. m.10. d.22. *Genebr. an.16.*
716. *Theodoſius III. imperat à 19. Auguſt.m.7.d.6.*
717. *Leo III. Iconomachus imperat à 25. Mart. ann. 24.m.2.d.25.*
731. 91.Gregorius III.ſedet à 5. Mart.an.10.m. 8.d.24.
741. *Conſtantinus V. Copronymus, P.F.imperat à 19. Iun.an.35.m.2.d.27.*
741. 92. Zacharias,ſedet à 1.Decem. an.10.m. 3.d.16.
752. 93.Stephanus II.ſedet à 24. Mart.d.4.
752. 94.Stephanus III.dictus 2.ſedet à ....Martij an.5.d.29.
757. 95.Paulus I.ſedet à 29.Maij an.10.m.1.
767. Conſtantinus II. laicus à laicis vi creatus antipapa ſedet an.1 m.1.d.9.
768. 96. Stephanus IV. dictus 3. ſedet à 5. Auguſti ann 3.menſ.5.dies 27. *Genebrar.annos 4.*
772. 97. Adrianus I.ſedet à 9. Febru. an.23.m. 10.d 17.
775. *Leo IV.P.F. imperat à 14.Sept.an. 4.menſ.11. d.26.*
780. *Conſtantinus VI.P.F. imperat à 7.Sept. cum Irene matre an. 10. deinde pulſa matre an.7.*
789. 7. Concilium generale Nicenum 2. 350. Epiſcoporum contra Iconomachos.
795. *Genebrar.* 796. 98.Leo III. ſedet à 26.Decembr.an.20.m. 5.d.18.
797. *Irene Conſtantinum 6. filium ſuum capit, oculis & imperio priuat, & ſola imperat à 16. Aug. an.5.m.1.d.16.*
800. *Carolus I.Magnus à Pont.clero.S.P.Q.R.creatus imperator Romanus Occidentis, die 15. Decemb.imperat in occidente an.13.m.1.d.4.*
814. *Ludouicus I.Pius,imperat à 28.Ianua.an. 26. m.4.d.24.*
816. 99.Stephanus V. dictus 4.ſedet à 3. Iul.m. 6.d.23.
817. 100.Paſchalis I. ſedet à 28.Ianua.an.7.m. 3.d.17.
824. 101.Eugenius II.ſedet à 19.Maij an.3.m.6. d.24. *Genebr.an.4.*
827. 102. Valentinus I. ſedet à 14.Decemb.m. 1.d.10.
828. 103.Gregorius IV.ſedet à 26.Ianua.an.16.
840. *Lotarius I. F.P.imperat à 20.Iun.an.15.menſ. 3.d.10.*
844. 104. Sergius II. ſedet à 10.Febr.an.3.men. 2.d 3.
847. 105.Leo IV. ſedet à 12.April.an.8. menſ.3. dies 6.

Ioannes fœmina hoc loco à quibuſdam inſeritur, ſed Romæ in nullo vetuſto indice Romanorum Pontificum vſquam eius mentio eſt.

855. 106.Benedictus III.ſedet à 24. Iulij ann.2. m.5.d.16.
855. *Ludouicus II.P.F.imperat à 29.Sept.an.19.m. 10.d....*
858. 107.Nicolaus I.Magnus ſedet à 24.April. an.9.m.6.d.20.
867. 108. Adrianus II. ſedet à 21. Nouemb.an. 4.m.11.d.12. *Genebr.an.5.*
869. 8. Concilium generale Conſtantinopolitanum 4.300. Epiſcoporum, contra Photium Patriarcham Conſtantinopolitanum.
872. 109. Ioannes VIII.ſedet à 14. Decembr. an.10.d.2.
875. *Carolus ſecundus Caluus P.F.imperat à 1.Auguſt.an.2.m.2.d....*
877. *Ludouicus tertius Balbus F.P.imperat à 6.Octobr.an.1.m.6.d.5.*
879. *Carolus tertius Craſſus, vel Groſſus, P.F.imperat ab 11.April.an.8.m.7.*

882. 110. Marinus, dictus Martinus II. ſedet à 19. Decembr. an. 1. m. 1.

884. 111. Adrianus III. ſedet à 21. Ianu. an. 1. m. 3. d. 19.

885. 112. Stephanus VI. dictus 5. ſedet à 13. Maij an. 6. dies 9.

887. *Arnolfus P. F. imperat à 10. Nouemb. ann. 12. m. 1. d. 19.*

891. 113. Formoſus, ſedet à 27. Maij an. 4. m. 6. d... *Genebr an. 5.*

895. 114. Bonifacius VI. ſedet à 17. Decembr. dies 15.

896. 115. Stephanus VII. dictus 6. ſedet à 6. Ian. an. 1. m. 2. d. 19.

897. 116. Romanus, ſedet à 28. Mart. menſ. 4. dies 23.

897. 117. Theodorus II. ſedet à 20. Aug d. 20.

897. Genebra. 901. 118. Ioannes IX. ſedet à 9. Sept. ann. 9. d 15. *Genebr. an. 2.*

899. 119. Benedictus IV. ſedet à 24 Sept. ann. 3. m. 6. d 15.

899. *Ludouicus IV. P. F. imperat à 29. Nouemb. annos 12.*

903. 120. Leo V. ſedet à 15. April. d 40.

903. 121. Chriſtophorus ſedet à 25. Maij m. 7.

903. 122. Sergius III. ſedet à 25. Decembr. an. 7. m 3. d. 16.

911. 123. Anaſtaſius III. ſedet à 15. April. an. 2. m. 1. d. 22.

912. *Conradus I. imperat à ... Decembr. an. 7. m. 6.*

913. 124. Laudo, ſedet à 7. Iun. men. 6. d. 22.

914. 125. Ioannes X. ſedet à 24. Ian. an. 14. m. 2. d. 15. *Geneb. an. 13.*

919. *Henricus I. Auceps, imperat à 1. Iul. an. 17.*

928. 126. Leo VI. ſedet à 9. April. m 6. d. 15

928. 127. Stephanus VIII. dictus 7. ſedet à 24. Octob. an 2 m. 1. d. 15.

930. 128. Ioannes XI. ſedet ab 13. Decemb. an. 4. m. 10. d. 15.

935. 129. Leo VII. ſedet à 27. Octob. an 3. men. 6. d. 10.

936. *Otho I. Magnus, P. F. imperat à 2. Iul. ann. 36. m. 10. d. 6.*

939. 130. Stephanus IX. dictus 8. ſedet à 7. Iun. an 3. m. 4. d. 15.

942. 131. Marianus II. dictus Martinus 3. ſedet à 1. Nouemb. an. 3. m. 6. d. 14.

946. 132. Agapetus II. ſedet à 18. Maij ann. 9. m. 7. d. 10. *Genebr. an. 7.*

956. 133. Ioannes XII. ſedet à 9. Ian. an. 8. m. 4. dies 6. *Genebr. an. 8.*

963. 134. Leo VIII. ſedet à 6. decemb. an. 1. m. 3. dies 12.

964. Benedictus V. Antipſeudopapa, ſedet à 14. Maij m. 1. d. 10.

Hæc ratio Pontificum & ordo ipſe valde confuſus, neque ſatis liquet, quid tenendum ſit.

965. 135. Ioannes XIII. ſedet à 2. Octobr. an. 6. m. 11. d. 5.

972. 136. Donus II. ſedet à 20. Sept. m. 3.

972. 137. Benedictus V. dictus 6. ſedet à 20. Decemb. an. 1. m. 3.

973. *Otho II. F. P. imperat à 7. Maij an. 10. menſ. 7. dies 2.*

974. 138. Bonifacius VII. ſedet à 30. Mart. an. 1. m. 1. d. 12.

975. 139. Benedictus VI. dictus 7. ſedet à 2. Iun. an. 9. m. 1. d. 10. *Geneb. an. 8. m. 6.*

983. *Otho III. P. F. imperat à 7. Decembr. an. 17. m. 1. d. 14.*

984. 140. Ioannes XIIII. ſedet à 16. Iul. m. 8.

985. Bonifacius 7. iterum ſedet à 16. Mart. m. 4 dies 6.

985. 141. Ioannes XV. ſedet à 1. Auguſt. an. 9. m. 6 d. 10. *non habet annos Genebrar.*

995. 142. Ioannes XVI. ſedet ab 11. Febr. m. 4. *Genebr. an. 10. m. 8. d. 10.*

995. 143. Gregorius V. ſedet à 16. Iun. an. 2. m. 8. dies ...

995. Ioannes XVII. pſeudopontifex ſedet m. 10. *Genebrar. duos annumerat hunc Pontificibus, quemadmodum & ſupra Felicem IIId. eoſ ſuperat numerus Genebr. binario.*

998. Genebrar. 1002. 144 Silueſter II. ſedet à 1. Nouem. an. 4. m. 6 d. 12.

1001. *S. Henricus II Claudus F. P. imperat à 21. Ian. an. 23. m. 5. d. 21.*

1003. 145. Ioannes XVII. dictus 18. ſedet à 7. Iunij m 4. d. 25.

1003. 146. Ioannes XVIII. dictus 19 ſedet à 20. Nouemb. an. 5. m. 7. d 20 *Geneb. an. 4.*

1009. 147. Sergius IV. ſedet à 18. Auguſt. ann. 2. m. 9. d. 2.

1012. 148. Benedictus VII. dictus 8. ſedet à 7. Iunij an. 11 m 8. d. 21.

1024. 149. Ioãnes XIX. dictus 20. ſedet à 28. Feb. an 8. m 9 d 9 *Genebr. an. 11. m. 1.*

1024. *Conradus II. P. F. imperat à 13. Iul an. 14. m. 10 d. 23.*

1032. 150. Benedictus VIII. dictus 9. ſedet ab 11. Nouemb. an. 12. m. 4 d 20 *Geneb. an. 13.*

1039. *Henricus III. Niger P. F. imperat à 4. Iun. an 17. m. 4. d. 22.*

1045. Silueſter III. antipapa, & pſeudopapa, ſedet à 22. Ian. m. 1. d.... *ponitur in catalogo à Genebr.*

1045. Benedictus VIII. dictus 9. iterũ ſedet ab 11. Mart m. 1 d. 21.

1045. 151. Gregorius VI. ſedet à 1. Maij an. 1. m. 7. d. 20. *Geneb. an. 2.*

1046. 152. Clemens II. ſedet à 21. Decemb. men. 9. dies ...

1047. Benedictus VIII dictus 9 iterum papatũ tenet, põtificatum adminiſtrat, ſedet ab 8 Nouemb. m 8. d. 9. vſque 7. Iul.

1048. 153. Damaſus II. ſedet à 17. Iul d. 23.

1048. Benedictus VIII. dictus 9. quartò pontificatum adminiſtrat ab 8. Aug m. 6.

1049. 154. Leo IX. ſedet à 12. Febr an 5. m. 2. d. 8.

1055. 155. Victor II. ſedet à 13. April an. 2. menſ. 3. dies 16.

1056. *Henricus IV. ſenior P. F. imperat à 5. Octobr. an. 49. m. 10. d. 3.*

1057. 156. Stephanus X. dictus 9. ſedet à 2. Aug. m. 7 d. 28.

1058. Benedictus IX dictus 10 pſeudopapa, ſedet à 5. April. m. 9 d. 20.

1059. 157. Nicolaus II. ſedet à 3. Ian. an 2. m 6 d. 1

158. Alexa-

Anni Christi	
1061.	158. Alexander II. ſedet à 30. Septemb an. 11.m. 6.d.22.
1073.	159. Gregorius VII.ſedet à 22. April.ann. 12 m.1.d 3.
1086.	160. Victor III. ſedet à 24. Maij an.1.m.3. dies 24.
1088.	161. Vrbanus II ſedet à 12. Mart. an.11.m. 4.d 18.*Genebr.an.* 12.
Genebrar. 1090. 1099.	Ieruſalem capitur à Chriſtianis.
1099.	162. Paſchalis II. ſedet à 13. Auguſt.an.18. m.5.d.9.
1106.	*Henricus V.iunior P.F. imperat à ...an.18.m. 9.d.15.*
1118.	163. Gelaſius II. ſedet à 25. Ianuar.an 1 d.5.
1119.	164. Calliſtus II. ſedet à 1. Februa an 5. m. 10.d.13.
1124.	165. Honorius II. ſedet à 14. Decemb.an.5. m.2.d.3.
1125.	*Lotarius II. P.F. imperat à 13. Sept. an.13.m. 2.d.21.*
1130.	166. Innocentius II. ſedet à 17. Febr.an.13. m.7.d.8.*Geneb.an.*14.
1139.	*Conradus III. Sueuus, imperat à 1. Apr.l.an. 12.menſ.10.d.15.*
1143.	167 Cæleſtinus II. ſedet à 25. Sept. menſ. 5.d.13.
1144.	168. Lucius II. ſedet à 12. Mart. m.11.d.14.
1145.	169. Eugenius III. ſedet à 27. Februar.an. 8.m. 4.d.12.
1152.	*Fredericus I. Barbaroſſa imperat à 5 Mart. an. 37.m. 3.d. 7.*
1153.	170. Anaſtaſius IV. ſedet à 10. Iulij an. 1. m.4.d.24.
1154.	171. Adrianus IV. ſedet à 5. Decemb.an.4. m.8.d.28.
1159.	172. Alexander III. ſedet à 5. Sept.ann.21. m.11.d.23.
1181.	173. Lucius III. ſedet à 29. Auguſt.an. 4.m. 2.d.28.
1185.	174. Vrbanus III. ſedet à 25. Nouemb.an. 1.m.10.d.25.
1187.	Ieruſalem Chriſtianis eripitur.
1187.	175. Gregorius VIII. ſedet à 20. Octob. m. 1.d. 27.
1188.	176. Clemens III. ſedet à 6. Ianuar.ann.3. m.2.d.20.
1190.	*Henricus VI. P. F. imperat ab 11. Iun.an. 8.m. 2.d. 22.*
1191.	177. Cæleſtinus III. ſedet à 29. Mart.an.6. m.9.d. 11.
1198.	178. Innocentius III. ſedet ab 8. Ian.an.18. m.6.d.9.
1199.	*Otho IIII. P. fil. imperat à..... Mart. ann. 20. m.2.d....*
1199.	*Philippus imperat eodem tempore ab 8. Mart. an.9.menſ. 3.d.15.*
1210.	*Fredericus II. Rogerius Frederici I. fil. imperat à 13. Decemb. an.* 33. 34. 35. 40.
1216.	179. Honori⁹ III. ſedet à 18. Iul. an.10.m.8.
1227.	180. Gregorius IX. ſedet à 20. Mart. ann. 14.m.5.d.3.
1241.	181. Cæleſtinus IV. ſedet à 22. Sept.d.17.
1243.	182. Innocentius IV. ſedet à 24. Iun.an.11. m.5.d.14.
	Frederico in Concilio generali Lugdunenſi depoſito, & rebellante.
1245.	*Henricus VII. S. Elizabet filius, imperat à 21 Iun.an.1.*
1246.	*VVilielmus Comes Hollandiæ imperat an 9.*
1250.	*Conradus IV. Frederici 2. fil. imperat à 13. Decembr.an.3.m.[illegible] d.10*
1254.	183. Alexander IV. ſedet à 21. Decembr. an 6. m 5. d.5.
1258.	*Ricardus imperat à 6. Ianuar. an 6.*
1258.	*Alfonſus titulotenens imperat à 31. Mart. ann. 15.m.0.d.12.*
1261.	184. Vrbanus IV. ſedet à 29. Auguſt. an.3. m.1.d 4. *Genebr.an* 5.
1265.	185. Clemens IV. ſedet à 5. Febr. an.3. m.9. dies 25.
1271.	186 Gregorius X. ſedet à 1. Septembr.an. 4. m. 4. d.10.
1273.	*Rodulfus I. imperat à 12. Octob. an. 17. menſ. 11. dies 19.*
1276.	137. Innocentius V. ſedet à 21. Ianuar.m. 5.d. 2.
1276.	188. Adrianus V. ſedet à 12 Iul.m.1.d.7.
1276.	189. Ioannes XX. dictus 21. ſedet à 13. Sept. m 8.d.8.
1277.	190. Nicolaus III ſedet à 25 Nouemb.an. 2.m 8.d 20 *Geneb. an* 3.
1281.	191. Martinus II. dictus 4. ſedet à 22. Febr. an.4.m.1.d.7.
1285.	192 Honorius IV. ſedet à 2. April.ann.2. dies 2.
1288.	193. Nicolaus IV. ſedet à 22. Febr.ann.4. m.1.d.14.
1292.	*Adolfus imperat à 6. Iun an.7.m.6.d. ..*
1294.	194. S. Cæleſtinus V. ſedet à 7 Iul.m.5.d.7.
1294.	195. Bonifacius VIII. ſedet à 24. Decemb. an.4.m 9 d 18. *Genebr. an* 8.
1299.	*Albertus I. imperat à 27. Iul.an.8 m 9 d. 5.*
1303.	190. Benedictus IX. dictus 11. ſedet à 22. Octob m.8.d.9.
1305.	197. Clemens V. ſedet à 5. Iun an.8. menſ. 10.d.16.
1308.	*Henricus VII I.P.F. imperat à 24. Nouemb. an 4.m. 9.*
1311.	Concilium generale Viennenſe 400. Epiſcoporum. *Genebr. dicit numero* 15.
1314.	*Ludouicus IV. Bauarus P. F. imperat ab 18. Octob. an.32 m. 10.d 24.*
1314	*Fredericus III. Auſtriacus imperat cõtra Ludouicum 4. à 18. Octob an.13.m.2 d. 27.*
1316.	198. Ioãnes XXI dictus 22. ſedet à 7. Aug. an 18 m 3.d 28.
1334.	199. Benedictus X. dictus 12. ſedet à 20. Decemb an.7.m.4. d.6.
1342.	200. Clemens VI. ſedet à 7. Maij ann.10. menſ 7.
1346.	*Carolus IV. P.F. imperat ab 11. Iul. ann. 32. m. 7.d 14.*
1352.	201. Innocentius VI. ſedet ab 18. Decem. an.9.m.8.d.26.
1362.	202. Vrbanus V. ſedet à 27. Septemb.an. 8.m. 2.d 23.
1370.	203. Gregorius XI. ſedet à 30. Decembr. an.7.m.2.d.29.

204. Vrba-

1378. 204. Vrbanus VI. ſedet à 9. April. ann. 11. m. 6. d 7.

1379. *VVenceslaus P.F. imperat à 24. Febr. ann. 21. m. 5. d. 28.*

1389. 205. Bonifacius IX. ſedet à 2. Nouem. an. 14. m. 11.

1400. *Fridericus IV. imperator deſignatus, paulo poſt obijt.*

1400. *Robertus Bauarus, imperat à 10. Septemb. an. 9. m. 8. d. 22.*

1404. 206. Innocentius VII. ſedet à 17. Octobr. an. 2. d. 21.

1406. 207. Gregorius XII ſedet à 30. Nouemb. an. 8. m. 7. d. 7. *Genebr. an. 2.*

1409. 208. Alexander V. ſedet à 26. Iun. menſ. 10 d 8.

1410. 209. Ioannes XXII. dictus 23. ſedet à 17. Maij an. 5. d. 15.

1410. *Iodocus à 20. Septemb imperat m. 6.*

1411. *Sigiſmundus P.F. imperat à .... Mart. ann. 26. m 8. d....*

1414. Concilium generale Conſtātienſe contra Huſſitas. *Epiſcoporum numero XV. Genebrard.*

1417. 210. Martinus III. dictus 5. ſedet ab 11. Nouemb. an. 13. m. 3. d. 10. *Genebr. an. 14.*

1431. 211. Eugenius IV. ſedet à 3. Mart. an. 15. m. 11. d. 21.

1438. *Albertus II. Auſtriacus P. Gener, imperat à 1. Ian. an. 1 m. 9. d. 27.*

1438. Concilium generale Florentinum, in quo Græci cum Romanis conueniūt.

1439. Felix IV. dictus 5. antipapa, ſedet à 5. Nouemb. an. 9. m. 5. d.... .

1440. *Fridericus III. Auſtriacus, imperat à 1. Ian. an. 53. m. 7. d. 19.*

1447. 212. Nicolaus V. ſedet à 6. Mart. an. 8. d. 19.

1452. Conſtantinopolis à Turcis capitur.

1455. 213. Calliſtus III. ſedet ab 8. April. annos 3. menſ. 4.

1458. 214. Pius II. ſedet à 19. Auguſt. an. 5. m. 11. dies 27.

1464. 215. Paulus II. ſedet à 30. Auguſt. an. 6. m. 10. d. 26.

1471. 216. Xyſtus IV. ſedet à 9. Auguſt. ann. 13. dies 4.

1484. 217. Innocentius VIII. ſedet à 29. Auguſt. an. 7. m. 10. d. 27. *Geneb. an. 8.*

1492. 218. Alexander VI. ſedet ab 11. Auguſt. an. 11. d 8.

1493. *Maximilianus I. P. F. imperat à 19. Auguſt. an. 25. m. 4. d. 25.*

1503. 219. Pius III. ſedet à 22. Septemb. d. 26.

1503. 220. Iulius II. ſedet à 1. Nouemb. an. 9. m. 3 d. 21.

1513. 221. Leo X. ſedet ab 11. Mart. an. 8. menſ. 8. dies 2.

1519. *Carolus V. P. Gener, imperat à 28. Iun. an. 38. m. 8. d. 14.*

1522. 222. Adrianus VI. ſedet à 9. Ian. an. 1. m. 8. dies 6.

1523. 223. Clemens VII. ſedet à 19 Nouembr. ann. 10. m 10 d 7.

1534. 224. Paulus III. ſedet à 13. Octobr. an. 15. dies 28

1550. 225. Iulius III. ſedet à 7. Febr. an. 5. menſ. 1. dies 16

1555. 226. Marcellus II ſedet à 9. April d. 21.

1555. 227. Paulus IV. ſedet à 23. Maij an. 4. m. 2 d. 27

1558 *Ferdinandus P. Frater, imperat à 13. Mar. an. 6. m. 4. d 13.*

1559. 228. Pius IV. ſedet à 26. Decembr. an. 5. m. 11. dies 15.

1563. Concilium generale Tridentinum, anno 17. ab eius indictione abſoluitur.

1564. *Maximilianus II. P F. imperat à 25. Iul. an. 12. m. 2. minus dieb. 15.*

1566. 229. Pius V. ſedet à 7. Ianuar. an. 6. men. 3. dies 23.

1572. 230. Gregorius XIII. ſedet à 13. Maij an. 13 d. 10.

1576. *Rodolfus II. P. F. imperat à 10 Octob ann....*

1585. 231. Sixtus V. Minorita electus ſedet à 23. April. in hunc diem.

DEVS

Deus. DEVS eſt ſpiritus lucidiſſimus, æternus, & vbiq; præſens, vnus in eſſentia, trinus in perſonis; Pater, qui ſolus a nullo eſt, Filius, de Patre ab æterno genitus; & Spiritus ſanctus, ex Patre Filioq; æternaliter procedēs: qui tamen tres perſonarum proprietatibus diſtincti, ſunt vnus eiuſdem ſubſtantiæ Deus. ſolus omnipotens, ſummè ſapiēs, & infinitè bonus: itē eximiè iuſtus, verax, & fidelis. Quo nihil maius, pulchrius, & iucundius eſſe, aut excogitari poteſt: ſed prædictis cōditionibus eſt in ſeipſo terſanctiſſimus, glorioſiſſim⁹, & beatiſſimus; ac ſufficientiſſimus ſibi, atq; diuerſis creaturis in infinitum ad æternaliter beatè feliciſſimeq; viuendum.

Mundi creatio.

Geneſ.1. Hebr.12. Angelorū creatio. IN principio creauit Deus ex nihilo cælum empyreum, & in ipſo innumerabiles ſpiritus Angelicos, intellectu, libera voluntate, & memoria præditos, claritate lucidos, decore, admirabili poteſtate & gratiarum donis ornatos; *Ezech.28.* qui in nouem choros diſtincti, ipſius throno & Maieſtati iugiter adſtarent, *Dan.7. Apoca.5.* glorioſam ipſius claritatem contemplarētur & laudarent, ipſiusq; beatitudine perpetuò fruerētur: ex quibus mox Lucifer cum tertia, vt Doctores cenſent, *Iſai.14. Apoc.12.* parte Angelorum ipſi adhærentium, propria excellētia male conſpecta, *Ruina Angelorum.* mente elatus Deo ſimilis eſſe ambiens, ſubitò amiſſa gratia omniq; decore, ſimul vt fulgur *Iob.4. Luc.10. 2.Pet.2. Iudæ 1.* cælo deiecti, inq; ſua malitia obdurati, & æternis ignibus addicti ſunt: cæteri verò Angeli recto amore Deo adhærentes, ob id in gratia & æterna beatitudine ſunt confirmati. Simul etiam tum terrā creauit, *Eccli.18. Ad[illegible].* materiam ſcilicet quatuor elementorum adhuc confuſam & informem, pariterq; commixtam.

Diſtinctio.

Gene.1. Lux. HINC cuncta ſimul & ſemel creata diſtinguens formanſq;, primo die verbo producit de præfata materia Lucem. hæc vicem locumq; Solis tenens noctem & diem triduo diſtinguit.

Geneſ.1. Firmamentum. Secundo die extendit firmamentum, quod de aquis factū creditur, figens illud mediū inter aquas ſuperiores, quas cryſtallinas vocāt, & aquas inferiores, nempe elementares.

Gene.1. Terra. Tertio die reliquas ſub firmamento aquas contrahit in ſuū quaſi; locū, facitq; terrā apparere. quę ſtatim ad ipſius vocem germinās, profert diuerſas herbas, frutices, flores, arboreſq; fructiferas cum ſeminibus ſuis.

Ornatus.

Geneſ.1. Luminaria. DEHINC diſtincta ornans, quarto die, ipſo æquinoctio vernali, illuſtrat firmamētum Sole, Luna, & ſtellis varijs, condens ea de luce prius producta: ac tribuit eis vim, vt ſuo motu & meatu die nocteq; Mundum illuminent, ac annos, dies, & tempora diſtinguant.

Geneſ.1. Aues & piſces. Quinto die exornat aërem auibus, & aquā piſcibus, vtroſq; ex aqua gignens, datque eis vim generandi.

Anno mundi 1.

Geneſ.1. Pecora. SEXTO die decorat terram iumentis, reptilibus, & cæteris beſtijs, de humo formatis.

Geneſ.1.2. Plaſmatio hominis. Tandem eodem hoc die, eoque 25. Martij, plaſmat hominem maſculum, cuius corpus format de luto terræ rectum & perfectum in ætate virili: & inſpirat ei ſpiraculum vitæ, animam videlicet rationalem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam creatam, intellectu, libera voluntate, memoria, ac varijs gratijs donatam; *Eccle.7. Lex naturæ.* atq; ornatam natiua rectitudine, quam iuſtitiam originalem vocant, qua naturaliter mens rationalis obediret Deo: ipſaq; dominaretur ſuis ſenſibus, corporeis membris, ac cunctis animantibus.

Geneſ.2. Ioſeph.lib.1. Antiq. Iudaic. Paradiſus. Vitriac. cap.14. Sic plaſmatum hominem in agro Damaſceno apud Hebron, transfert Dominus in paradiſum voluptatis; hortum ſcilicet amæniſſimum, orientem verſus in ſummo terræ cacumine ſitū; in cuius medio eſt arbor vitæ, & arbor ſciētiæ boni & mali, aliæq; variæ arbores fructiferæ, herbæ, & flores odori: ibidēq; fons ſcatens, quatuor efficit fluuios; Phiſon, qui & Ganges; Geon, qui & Nilus; Tigrin; & Euphrāten; qui omnes & ipſum irrigant Paradiſum, ac poſt egreſſum de Paradiſo abſorbentur in terram, & alibi emergentes, vniuerſum irrigant terrarum Orbem.

Geneſ.2. Hoc loco delitiarum poſitus Adam, cunctis animalibus ad ipſum adductis propria nomina Hebraice indit. *Formatio fœminæ.* Deinde, ne Adam ſolus eſſet, immittit Deus ſoporem in eum, eximēſque coſtam de latere dormiētis, format eam in mulierem, quam Adæ in adiutorium, inq; *Geneſ.1. Inſtitutio matrimonij.* ſociam & vxorē coniungit, benedicens eis vt in ſobolem creſcant, & multiplicentur, ac repleant terram; atq; præſint omnibus animantibus, ac cunctis fructibus terræ ad libitū veſcantur: vnū hoc pręcipiens, vt arbore ſcientię *Geneſ.2. Hominis felicitas.* boni & mali abſtineant, alioqui ſtatim morituri: aliàs hic in paradiſo, tū vigore originalis rectitudinis, tū comeſtione fructus arboris vitæ, in perpetuo mentis gaudio & corporis ſanitate bene beateq; victuri: atq; tandem nullius mortis interuentu, viui hinc transferendi vniuerſa cum poſteritate in cęlū, vbi cū Angelis ipſo Deo beatiſſimè fruerentur ſine fine.

Pſal.48. Geneſ.3. Sed homo cùm in honore eſſet, nō intellexit. Nā paulò pòſt eodē hoc die ſexto, Diaboli

Sapie 2. per ſerpentem loquentis inuidia falſaq; per-
2. Cor. 11. ſuaſione, primò mulier ſeducta, ac per eã vir,
1. Tim. 2. ſimul Dei ſimilitudinem affectantes, interdi-
Lapſus hominum. ctæ arboris fructũ comedunt. ac ea præuarica
tione (eheu) ſe, ſuosq; poſteros omnes faciunt
Rom. 5. obnoxios peccato, (quod animæ mors eſt) va-
riis calamitatibus, morbis, ac morti corpora-
li, atq; damnationi æternæ. ideoq; peccatũ ori
ginale dicitur. Vnde mox naturali rectitudi-
ne vitiata, propriam carnem ſpiritui rebellẽ
ſentientes, iamq; ſe nudos erubeſcentes, folijs
fici pudenda contegũt: cumq; audirent vocẽ
Domini deambulantis in paradiſo ad auram,
verecundi timent, fugitant, latitantq;.

Geneſ. 3. At Dominus inquiſitione facta, ſingulis pec
Inflictio pœnæ. cati pœnam indicit: ſerpenti maledictionem
reptandi ſuper ventrẽ, terramq; edendi: Mu-
1. Cor. 11. lieri dolores partus, vtque viro ſubſit, ex qua
1. Tim. 2. tamen promittit ſemen benedictum, nempe
Ita etiam Genebrar. Chriſtum, qui ſerpentis caput contereret: Vi-
Promiſſio Chriſti. ro terræ maledictæ culturam, vtq; in labore
ſe, vxorem, familiamq; alat donec morere-
tur. Ac tandem Adam & Eua induti à Deo tu
Geneſ. 3. nicis pelliceis, ſexto hoc die poſt meridiẽ cir-
Eiectio è paradiſo. ca horam decimam expelluntur de paradi-
ſo, ac referuntur in Iudæam iuxta Hebron: il-
liſque paradiſus obſeratur, collocato ante o-
ſtium eius Cherubim cum flammeo gladio
verſatili.

Geneſ. 2. Septimo die, completo iam Mundi opifi-
cio, Deus quieſcit ab opere creationis. creata
tamen iugiter conſeruare ac gubernare, atq;
Sabbatum. alia ex alijs propagare vſq; modo non ceſſat.
Sap. 11. ſeptimumq; diem ſua benedictione ſanctifi-
Io. 5. cat, ac vocat ſabbatum, id eſt, requiem.

Geneſ. 4. Adam vero ſtatim cognita Eua vxore ſua,
Oblatio Cain & Abel. gignit Cain: deinde Abel. Cain adultus, agri-
cola erat: Abel autem paſtor ouium. Edocti a
Hebr. 11. patre, vterq; ſacrificium offert Deo. Cain qui-
Matt. 23. dem de fructibus terræ vilioribus; Abel vero
Hier. quaeſt. in Gene. 1. agnum primogenitum de grege ſuo electum,
cumq; pinguiſſimum. At Deus ad pium Abel
Io. 3. & munera eius reſpiciẽs, flamma è cælo miſ-
ſa, ipſius hoſtiam conſumit: impium autem
Cain muneraq; illius deſpiciens, ea intacta re
Abel occiditur a Cain. linquit. Ob quod Cain indignatus, inuidia ex-
ſtimulante Abel fratrem ſuum in agro occi-
Sapi. 10. dit. Quapropter a Deo correptus & proiectus,
ac ſigno tremoris, ne a quoquam interficere-
Punitio Cain. tur, notatus, deſperans, gemens & tremens,
profugus ac vagus habitat circa Libanũ mon
tem ibiq; gignit varios liberos omnium arti-
um mechanicarum inuentores ac opifices:
primamq; ædificat ciuitatem. tandem & ipſe
à Lamech primo bigamo ignorãter pro fera
ſagitta occiſus eſt.

Anno mundi 130.

Gene. 4. 5. ADAM autem cũm eſſet 130. annorum,
Sapi. 10. generat Seth. & quia ſuæ præuaricatio-
Propagatio Adæ. nis pœnitẽtiam egit, eductus eſt a delicto ſuo,
Ieſue 14. ac vitæ ſuæ anno 930. moritur, atq; ſepelitur
in Hebron.

Anno mundi 235.

Geneſ. 5. SETH cũm eſſet 105. annorum gignit Enos.

Anno mundi 325.

ENOS cœpit inuocare nomen Domini. cũ- *Gene. 4. 5.* Cultus Dei.
que eſſet nonagenarius gignit Cainan.

Anno mundi 395.

CAINAN cùm eſſet ſeptuagenarius gig-
nit Malaleel.

Anno mundi 460.

MALALEEL natus annos 65. genuit
Iared Geneſ. 5.

Anno mundi 622.

IARED cũ eſſet annorum 162. gignit Enoch.

Anno mundi 687.

ENOCH cum eſſet 65 annorum, gignit Ma- *Geneſ. 5.*
thuſalam. ambulat cũ Deo, ac prophetat *Iude 1.*
de futuro Domini iudicio cõtra impios; cũq; Tranſlatio
annis 365. pie vixiſſet inter peccatores, ne ma- Enoch.
litia corrumperetur, placẽs Deo, viuus ab eo *Geneſ. 5.*
rapitur in nube, ac transfertur in paradiſum *Sap. 4.*
terreſtrem. *Eccle. 44. 49.* *Hebr. 11.*

Anno mundi 874.

MATHVSALA natus annos 187. gignit *Geneſ. 5.*
Lamech.

Anno mundi 1056.

LAMECH cũ eſſet 182. annorũ, gignit Noë, Noe naſcitur.
prophetans quod iſte conſolaretur populũ.
Sub hæc multiplicatis hominibus, filij Dei, *Geneſ. 6.*
id eſt, poſteri Seth, capti pulchritudine filiarũ
de genere Cain, accipiunt eas contra præcep-
tũ ac morem patrũ, ſibi vxores, ac cõgreſſi gig
nunt gigantes flagitioſos: ob quod, aliaq; car- Cauſa diluuii.
nalia peccata indies paſſim accreſcentia (nã,
autore Beroſo, iuuentis armis opprimebant *Beroſ. li. 1. de temporibus ante diluuium.*
oẽs, manducabant humanã carnẽ, & abortus,
cõmiſcebantur matribus, filiabus, ſororibus,
maſculis, & brutis; nihilq; erat ſceleris quod omit Peccata horrenda
terent, contemptores religionis & Dei,) offen- ante diluuium.
ſus Deus, pœnitens ſe feciſſe hominẽ, vniuer-
ſum genus humanũ diluuio perdere ſtatuit.

Anno mundi 1536.

NOE autem vir iuſtus & perfectus, ac cum *Geneſ. 6.*
Deo ambulans, inuenit gratiam corã eo.
huic itaq; anno vitæ ipſius 480. oraculo indi Prædictio
cat Deus, Mundum poſt annos 120. inundatio diluuii.
ne deletum iri: tantũ ſpacij dãs hominibus ad *Hier. quaeſ. in Geneſ.*
conuerſionem. Ex hoc ergò tẽpore Noë iuſti-
tiæ præco, peccantibus prædicat pœnitentiã. *2. Petr. 2.*

Anno mundi 1556.

PORRO Noë cùm quingentorum eſſet *Geneſ. 5.*
annorum, gignit Sem, Cham, & Iaphet.
Anno 78. ante inundationem, teſte Beroſo,
Noë iuſſus a Deo incipit fabricare arcã de lig- *Geneſ. 6.*
nis incorruptibilibus, longam 300. latam 50. Fabricatio arcæ.
altã 30. cubitis, coopertam, pice linitam, diui-
ſam in 4. mãſiunculas; in qua ipſe cum ſuis ac
cunctorũ animantiũ genere ſaluetur: iam nõ
ſolum verbo, ſed & opere prædicans. nam ſe- *Aug. ad Euod. ep. 99.*
cundum Auguſt. arcę fabricatio, quędam prę
dicatio fuit. Sed illi permanent increduli, de- *Iſai 28.*
rident omnia, & expectant Dei patientiam. *1. Pet. 3.*

Nota

Not. Hebræi rectè numerant annos 1656. ab orbe condito ad diluuium, quos doctiſſimi quique ſequuntur. Græci multum variant, vt etiam in ſecunda ætate, quemadmodum ſuo loco annotabimus.

Anno mundi 1656.

ANNO vitæ Noe ſexcenteſimo, dicit Dominus ad Noe, poſt dies 7. futurum diluuium. intra quam ſeptimanam Noe diſponit arcam, & inferũt in eam commeatum, eſcas, pabula, ſupellectilem, & reliqua. At cæteri derident eum velut inſanum, atq; nihilominus edunt & bibunt, ducunt vxores, & nuptum dant, vſque dum venit diluuium, & perdidit omnes.

Gene. 7. Diſpoſitio arcæ. *Matt. 24. Luc. 17.*

Tranſactis 7. diebus, ingreditur Noë cum vxore, & 3. filiis ac eorum vxoribus in arcam, die 17. menſis ſecundi, id eſt, Aprilis. Et ecce nutu Dei ſubitò confluunt ad arcam vniuerſi generis animantia atque volucria, nec plura veniunt, quàm immundorum duo, mas & fœmina: mundorum 7. mares 4. fœminæ 3. quorum mas vnus ſacrificio poſt diluuium præparatus eſt, reliqua generationi reſeruata ſunt.

Geneſ. 7. 1. Pet. 3. Ingreſſio in arcam.

Anno mundi 1656.

INGRESSIS omnibus, claudit à foris oſtium Dominus, ſtatimque ruptis fontibus abyſſi, ac cataractis cæli apertis, pluit 40. dies noctesq;, donec aqua 15. cubitis altior eſſet cũctis mõtibus: omniaq; ſubmerguntur, exceptis piſcibus. Porrò arca ferebatur ſuper aquas. obtinent autem aquæ terram 150. diebus.

Gene. 7. Diluuium.

Poſt quos adducit Dominus ventum, quo flãte aquę diminuuntur in tantum, vt die 27. Septembris arca requieſceret ſuper montes Armeniæ. Porrò die 1. Decembris apparent cacumina montium. Deinde peractis 40. diebus, nona ſcilicet Ianuarij, Noë aperiens feneſtram emittit coruum, qui non reuertitur.

Geneſ. 8. Receſſus diluuij.

Poſt 7. dies emittit & columbam, quæ cùm requieſcendi locum non inueniret, reuertitur. Poſt 7. dies alios iterum emittit columbã, quæ redit veſperi portans in ore ramum oliuæ virentibus folijs: intelligit ergò Noë nudata cacumina arborum. Rurſum poſt 7. dies emittit colũbam, quę non reuertitur vltra ad eum.

Gene. 8. Emiſſio columbæ.

Anno mundi 1657.

ANNO ſexcenteſimo primo vitæ Noë, die 1. Martij, aperiens Noe tectum arcæ, videt planiciem terræ ſiccatam, ſed nondum induratam. deinde die 17. Aprilis iuſſu Domini Noe cum ſuis, cunctaq; animantia & volatilia de arca exeunt. cùm iam præciſè anno integro Solari in arca manſiſſent.

Gen. 8. Egreſſio ex arca.

Egreſſus Noë ſuper terram, mox altari extructo, offert de cunctis pecoribus & auibus mundis holocauſta Domino: cuius odoris ſuauitate reconciliatus Deus, promittit nequaquam vltrà carnem omnem inundatione ſubmergenda. Tum benedicit Noë & filiis eius vt creſcant, terramq; repleant, ac dominentur cunctis animantibus: concedens inſuper licentiam edendi carnes & piſces, prohibito tamen ſanguine, ac homicidio; legemque ſtatuens, homicidas morte puniendos. Poſtremo faciens apparere iridem in nubibus, eam Noe oſtendit, poſterisque eius tempore pluuio conſpiciendam iurat, in ſignum ſempiterni fœderis Dei cũ hominibus, quod vltra Mundum diluuio nõ deleret. His geſtis Noë adorato Domino, animantia dimittit vnumquodq; in viam ſuam.

Geneſ. 8. Sacrificiũ Noë. *Eccli. 44.* *Geneſ. 9.* Confirmatio conſugij. lus gladij. *Geneſ. 9.* Iris. *Iſai. 54.* Arcus pluuialis.

Poſthæc cœpit Noe colere terram, primuſque plantat vineam, cuius inebriatus vino, impudice nudatus iacet in tabernaculo. ad cõſpicatus Cham, patrem irridet, (illius virilia, inquit Beroſus, comprehendẽs, carmine magico ſterilia efficit.) ac foras Sem & Iaphet nũciat. at illi pallio humeris impoſito, auerſa facie introeuntes verenda patris operiũt. Vnde pòſt re cognita Noë, Cham in Chanaan filio maledicit. Sem vero & Iaphet benedicit. vixit autem Noe poſt diluuium annis 350. deinde ætatis ſuæ anno 950. moritur.

Geneſ. 9. Noe nudus deridetur a Cham. *Beroſ. li. 3 de an. lan.*

Anno mundi 1658.

SEM verò cùm centum eſſet annorum, gignit Arphaxat, biennio poſt diluuium.

Gene. 11. Poſteritas Noë. *Genebrar. hus ſeqq. ad ycit ferè vnũ annũ.*

Anno mundi 1693.

ARPHAXAT, cùm eſſet 35. annorum, generat Sale.

Anno mundi 1723.

SALE natus annos 30. gignit Heber.

Anno mundi 1757.

HEBER cùm eſſet 34. annorum gignit Phaleg, ſpiritu prophetiæ ſic eum nominans, eo quod in diebus eius diuidenda eſſet terra. Ab hoc Heber Hebręi nomẽ, linguam, & genus habent.

Gen. 11. & 10. Hiero ibi. Hebræi. *Sigon. de Repu. Heb. lib. 1o.*

Anno mundi 1787.

ANNO 131. poſt diluuium, Beroſo teſte, aucto iam in immenſum humano genere, multi duce Nemrod nepote Cham proficiſcentes de oriente in campum Sennaar, ad Euphrâten fluuium, vnanimiter ædificant ibi ciuitatem, & vrbem, & in ea turrim, quam volunt vſque in cælum extollere; cùm vt celebrent ſibi nomen, tum vt contra diluuium ſit eis refugium: ſubuexerunt autem turrim ad altitudinem 4. milium paſſuum. Tunc Deus ipſorum præſumptionem impediens, cum vna eadẽq; lingua hebræa omnes vterentur, eam in 70. idiomata linguarum diuidit, ita vt alij alio ſermone loquentes, ſe mutuò non intelligerent. vnde ceſſatum eſt ædificari, atque ob iſtam confuſionem, turris Babel, ac ciuitas Babylon vocata. in qua Nemrod primus Saturnus & monarcha deinceps regnauit cum Ioue Belo filio ſuo. Cæteri autem cateruatim iuxta numerum linguarum conglobati, inde longe lateque in vniuerſam terrã diſ-

Genebrar. in Chrono. Geneſ. 10. & 11. Ædificatio turris Babel. *Sap. 10. Ioſe. 1. ant. Iud. 9. Hieron. in loc. ach.* Diuiſio linguarum. *Geneſ. 10.* I Monarchia Babylonica. *Deut. 32.* Diſperſio nationum.

Cc 2 pergun-

Pſ.77.104. perguntur: quorum Sem cum ſuis occupat Syriam reliquamque Aſiam, Cham verò Aegyptum ac reliquam Africam, Iaphet autem Europam.

Anno mundi 1787.

Geneſ. 11. PHALEG cùm eſſet 30. annorum, gignit Reu.

Anno mundi 1819.

REV natus 32. annos, gignit Saruc.

Anno mundi 1849.

SARVC cùm eſſet 30. annorum gignit Nachor.

Anno mundi 1878.

NACHOR cùm 29. annorum eſſet gignit Thare.

Anno mundi 1906.

HOC tempore Ninus Rex Babylonis dolēs de morte patris ſui Iouis Beli, (qui ab Hebræis Bel, Beel, ſiue Baal, à gentibus Iuppiter appellatur) facit ſibi exſculpi imaginem ad viuum eius, eamq; in ipſius memoriam in medio ciuitatis erigit, ac quibuſcunq; reis ad ipſam, tanquā ad aſylum, confugientibus impunitatem concedit. Propter quod vulgus cæpit illi imagini diuinum exhibere honorem. Huius exemplo multi paſſim heroibus ſtatuas dedicant, defunctoſq; pro diis colunt. Videntes autem dæmones ſuperſtitionem populi, in idolis latitant, atque oracula & reſponſa dant obſcura & ambigua, ſibique Diuinos fieri honores decernunt. Sic introductus hic error, paulatim artificum diligentia, poëtarum figmentis, dæmonumque fallacia creſcit ac inualeſcit vbiq; gentium, (ſolis Hebræis exceptis) in tantum vt inolita conſuetudo tanquam lex cuſtodiretur, atque capitali pœna plecteretur, qui ei ſe nō conformaret.

Hier. Eze. 23. & ali. Belidolū. *Idololatriæ ortus.* *Sap. 14. Serpit & augeſcit.*

Anno mundi 1948.

Geneſ. 11. Abram naſcitur. THARE cùm eſſet 70. annorum gignit Abram in Hur oppido Chaldæorum.

Anno mundi 2000.

ABRAM in Hur habitans, nolebat adorare Deos Chaldæorum, ſed vnum Deum cœli colebat. quamobrem cùm à Chaldæis multum affligeretur, Deus gloriæ illi 52. annorum (iuxta Hebræos) exiſtenti apparēs, præcipit vt exiret inde. Cui obediens Abram, relicto natali ſolo, commigrat cum Thare patre, Sarai vxore, & Lot nepote in Charan Meſopotamiæ ciuitatem; ibique commorantur 23. annos. vbi poſtmodum Thare anno vitæ ſuæ 205. obijt.

Iudit. 5. Geneſ. 15. Neem. 9. Act. 7. Migratio Abræ e Chaldæa. Geneſ. 11.

Anno mundi 2023.

Geneſ. 12. Hebr. 11. Gala. 3. ABRAM deinde cū eſſet 75. annorum, iterum mandatur à Deo migrare aliò, promiſſaq; accipit ipſum Diuinitus benedicendum, & amplo ſemine magnificandum; atq; in ipſius ſemine, q͂ eſt Chriſtus, benedicendas omnes nationes terræ. Itaq; Thare patrem & Nachor fratrem ibi in ſeruitute Deorum alienorum relinquens, pergit cum Sarai, Lot, ac tota familia ſua in terram Chanaan, venitq; iuxta Sichem, vbi apparens ei Dominus, ait: Semini tuo dabo terram hanc. ideoq; Abram ibi Deo altare ædificat. Inde progreſſus, tendit tabernaculum inter Bethel & Hai: vbi rurſus altari extructo, inuocat nomen Domini. hinc progreditur ad meridiem. habitabat autem in terra promiſſionis veluti peregrina in tentorijs; expectans habentem fundamenta ciuitatem: cuius artifex & conditor, Deus.

Promiſſio Dei ad Abram. *Ioſu. 24.* *Ingreſſio Abræ in terram Chanaan.* *Hebr. 11.*

Anno mundi 2023.

Geneſ. 12. EODEM hoc anno fame terram Chanaan premente, deſcendit Abram cum Sarai & Lot in Aegyptum vt aleretur ibi. ac timens occidi ab Ægyptijs propter pulchritudinem vxoris ſuæ, dicit eam ſuam eſſe ſororē. quam in domum Pharaonis ablatam, ob plagas Pharaoni ac familiæ eius a Deo immiſſas, intactam, multis ditatus, recipit.

Peregrinatio Abræ in Aegypto.

Geneſ. 13. Abram & Lot regreſſi cum ſuis in terram Chanaan, præ nimia vtriusq; opulentia pecorumq; copia coguntur ſeparari alter ab altero, Lot eligens florentem regionem circa Iordanem, commoratur in Sodomis: Abram vero habitat iuxta cōuallem Mābre in Hebron. ac iterum audit à Deo terram iſtam ab ipſo & ſemine eius poſſidendam, idque multiplicandum ſicut puluerem terræ. vbi & altare Deo erigit.

Separatio Abræ & Lot.

Geneſ. 14. Poſt hæc 5. reges Sodomitæ, cum 4. regibus Aſſyriorum congreſſi in valle ſylueſtri prælio vincuntur, ac Sodoma ſpoliata Lot cum alijs captiuus abducitur: quos Abrā cum 318. ſeruis ſuis perſequens vſq; Dan, reges hoſteſque cædit, captiuos ſpoliaque victor reducit. Cui victori reuertenti occurrens in valle regis Melchiſedec (quem Hebræi tradunt eſſe Sem primogenitum Noë) rex Salem ac ſacerdos Dei, panem & vinum offert, Deo ac Abræ benedicit: cui & decimas dat Abram ex omnibus, ac ſpolia regi Sodomæ reddit.

Lot captus liberatur ab Abram. *Hebr. 7. Sacrificiū Melchiſedec.*

Geneſ. 15. Dehinc Abræ conquerenti quod hæredem non haberet, Deus per viſionem promittit filium qui & hæres eſſet, & multiplicaretur ſicut ſtellæ cæli: cui credēs Abram iuſtificatur. ac in ſignum promiſſæ terræ, præſcriptum à Domino ſacrificium offert, aues aduolitantes abigens, igne cælitus hoſtiam abſumente. atq; nocte ſopitus, oraculo docetur ſemen ſuum affligendum & ſeruiturum in Ægypto 400. annis, deinde Diuinitus liberandum, ac poſſeſſurum terram Chanaan.

Promiſſio Iſaac. *Oblatio Abræ.* *Act. 7.*

Anno mundi 2033.

Geneſ. 16. ABRAM poſt annos 10. quàm habitare cæpit in terra Chanaan, ad petitionē Sarai congreditur cum Agar Aegyptia ancilla ſua. quę vbi concepiſſet, atq; ob id Sarai domi nam ſuam contemneret, ab illa afflicta fugit in deſer.

Anno mundi 2043. *Fuga Agar.*

Gala. 4. Iſmael naſcitur.

in deſertum verſus AEgyptum: ſed iuſſu Angeli reuerſa, ac dominæ ſubdita, mox parit Abræ 86. annorum exiſtenti Iſmaelem.

Anno mundi 2047.

Geneſ. 17. Inſtitutio Circunciſionis. *Rom. 4.*

ABRAE 90. annos nato apparens Deus, promiſſiones de multiplicando ſemine, terraq. poſſidenda iterat. ac mutato nomine vocat eum ex Abram, Abraham, id eſt, patrē multarum gentium: & Sarai, Saram, hoc eſt, principem, ex qua promittit ei anno proximo naſciturum Iſaac, vna cum Iſmaelis ſucceſſu. Præcipit inſuper ſtatim omnes maſculos, ac deinceps omnes pueros octauo natiuitatis die, in carne præputij circūcidi, in ſignū æterni fœderis Dei cum Abraham & ſemine eius, ac in ſignaculum fidei, quo ab infidelibus diſtinguerētur. Itaq; Abraham mox ipſa die ſeipſum, Iſmaëlem annum 13. agentem, & omnes ſeruos domus ſuæ circuncidit.

Geneſ. 18. Abraham tres videt. Vnum adorat. *Rom. 4.*

Eodem anno Abraham in valle Mambre ſedens ad oſtium tabernaculi ſui in ipſo feruore diei, tres Angelos in ſpecie virorum excipit hoſpitio, pedes lauat, conuiuio reficit, & ſtans ſub ilice miniſtrat ad menſam, vnum tamen adorans: qui ipſi ſeni & effœto filium ex Sara ſterili, anu itē effœta in annum proximū promittunt; eamq; ob id ridentem corripiūt.

Gene. 18. Pietas Abrahæ.

Inde pergentes Sodomam comitante eos Abrahamo, eidem obnunciant peccata & futuram ſubuerſionem Sodomorum: pro quibus Abraham ſæpius deprecatur; auditque, ſi vel decem in ciuitate eſſent iuſti, propter eos parcendum omni loco.

Geneſ. 19. Abominanda libido Sodomitarum. *Ezech. 16.* *2. Pet. 2.*

Veſpere duo Angeli intrantes Sodomam, à Lot ſuſcipiuntur hoſpitio ac cœna; priuſquam irent cubitum omnes viri ciuitatis vallantes domum Lot, nouos hoſpites flagitant ad ſtuprum. egreſſus Lot anxius pro hoſpitibus, offert duas filias ſuas viro incognitas. cumque à furente populo vim pateretur, Angeli introducto Lot, nefarios cæcitate percutiunt, locumque iſtum euertendum Lot edocent.

Geneſ. 19. Liberatio Lot. Vxor Lot. *Sapie. 10.* *Luc. 17.*

Manè Angeli iuſtum Lot cum vxore & 2. filiabus manu educunt extra ciuitatē, dantque mandatum ne retroſpiciant, ſed properè in monte ſeſe ſaluent: id cùm Lot longius videretur, precibus impetrat vt in Segor ciuitate proxima ſaluentur. at vxor eius reſpiciens poſt ſe, vertitur in ſtatuam ſalis: vbi incredibilis animæ memoria etiamnum ſtat figmentum ſalis.

Geneſ. 19. *Oſee 11.* *Luc. 17.* Subuerſio Sodomæ & Gomorræ. *Sap. 10.* *4. Eſd. 2.* *2. Pet. 2.*

Ingreſſo Lot Segor exorto iam Sole, ſubitò Dominus pluit de cœlo ignem, ſulphur, & picem ſuper Sodomam, Gomorram, Adamam, & Seboim; eaſque ciuitates cum omnibus incolis & circumiacente regione comburit, & in cinerem redigit, totumque locum facit lacum horridum, qui hodie etiamnum in teſtimonium nequitiæ ſimul & exemplum aliorum perpetuis exæſtuat vaporibus, quorum halitu terra vtrinque ad 8. milia paſſuum vſque ſterilis ſqualet.

Geneſ. 19. Inceſtus Lot cum filiabus.

Lot vero timens manere in Segor, aſcendit cum vtraque filia in montem, ibiq; habitant in ſpelunca. at filiæ eius exiſtimantes nullum virorū remanſiſſe in terra præter Lot patrem ſenem, vt ſeruent ex ipſo ſemen, cū patre inebriato alternatim congrediuntur, concipiūt, pariūq; maior Moab patrē Moabitarum, minor autem Ammō patrem Ammonitarum.

Anno mundi 2047.

Geneſ. 20. Habitatio Abrahæ in Gerara.

PORRO Abraham demigrans ab Hebrō, deinceps habitat in Gerara, vbi & vxorem ſuam dicit eſſe ſororem, quæ ab Abimelec rege rapta, ac Dei protectione ſeruata, ad ipſius iuſſum ſtatim de nocte cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante fœcunditas domui regis reſtituitur.

Anno mundi 2048.

Gene. 21. *Gala. 4.* Natiuitas Iſaac.

POST HAEC Abraham centenario in Gerara naſcitur ex Sara nonagenaria filius promiſſionis Iſaac: quem pater octauo die circuncidit, mater lactat.

Anno mundi 2053.

Geneſ. 21. *Gala. 4.* *Hier. ſuper Geneſ.* Pugna Iſmaelis cū Iſaac. Eiectio Iſmaelis. *Geneſ. 21.* *17. 25.* Propagatio Iſmaelis.

ANNO 5. ætatis Iſaac, celebrat Abraham conuiuium in die ablactationis eius. vbi Iſmael ludit, pugnat, & perſequitur Iſaac; aduerſus eum, vt maioris ætatis, primigenita ſibi vendicans. quod videns, indignata Sara ait ad Abraham: Eiice ancillam hanc & filium eius: non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Iſaac. Quamobrem præcipiente Deo Agar cum Iſmaele domo expellitur in deſertum. Iſmael autem habitat in deſerto Pharan, fitq; iuuenis ſagittarius. vbi accepta vxore AEgyptia, generat 12. duces, ac valdè augetur & multiplicatur in gētem magnam: à quo Iſmaëlitæ, qui poſtea Agareni, ac poſtremò Saraceni dicti.

Anno mundi 2053.

Geneſ. 21. Berſabee.

EODEM tempore Abimelec cum Abraham fœdus pro puteo aquæ medio iuramento init: qui idcirco vocari cœpit Berſabee. vbi & nemus plantat Abraham, ibique Deum inuocat.

Anno mundi 2073.

Geneſ. 22. Tentatio Abrahæ. *Ioſeph. 1. antiq. 22.* *Hebr. 11.* Immolatio Iſaac.

POSTHAEC Deus fidem Abrahæ probans iubet Iſaac ſibi in monte offerri in holocauſtum, cùm eſſet, iuxta Ioſephum, 25. annorum. Itaq; Abraham de nocte conſurgens, aſſumpto Iſaac cum 2. ſeruis, pergit ad locum deſignatum, quo die tertio, nempe 25. Martij perueniens, relictis ſeruis, ipſe ignem & gladium ferens, cum Iſaac ligna holocauſti portante aſcendit montem Moria. vbi cùm Iſaac ligatum altari ligniſque impoſuiſſet, extendit manu gladium vt ipſum mactaret, inque holocauſtum combureret.

Sed ecce cælitus ab Angelo audit, filio vt parceret. itaque arietem à tergo cornibus inter vepres hærentem aſſumēs, offert holocauſtum loco filij. Quamobrem Deus Abrahæ

Heb. 6. Confirmatio promiſſionũ. Rom. 4.

promiſſa iureiurando confirmat, ipſius ſemen multiplicandum vt ſtellas cæli & arenas maris, idq; poſſeſſurum portas inimicorum, atque in eo benedicendas omnes gentes. Inde rediens Abraham cum ſuis Berſabee, habitat ibi.

Anno mundi 2085.

Geneſ. 23. Obitus Saræ.

HINC Sara vitæ ſuæ anno 127. moritur, ac ab Abraham officio funeris lugetur, atq; iuxta Hebron in ſpelunca duplici, quã Abraham cum agro & arboribus, ab Ephron Hethæo, licet gratis oblatam, 400. ſiclis argenti publice emit, ſepelitur.

Anno mundi 2088.

Geneſ. 24. 25. Iſaac ducit Rebeccã.

CVM Iſaac 40. eſſet annorum, mittit Abraham Eliezer ſeruum ſuum à ſe adiuratum in Meſopotamiam, vt inde accipiat vxorem Iſaaco. qui profectus eò, ſigno à Deo petito, ad fontem iuxta Haran Rebeccam virginem pulchram inuenit, ſuoſque camelos adaquantem agnoſcit, in eius receptus hoſpitium, eam in coniugem Iſaaci requirit, ac habito parentum, ac fratris, ipſiuſque puellæ conſenſu, adducit eam ad Iſaac. quam ille accipit in vxorem, eiuſque amore ſuper morte matris conſolatur.

Geneſ. 25.

Sub hęc Abraham ducit vxorem Ceturam, ex qua gignit 6. filios: quibus dat munera, Iſaaco poſſeſſionem reſeruans, & hæreditatem.

Anno mundi 2108.

Geneſ. 25. Rom. 9. Natiuitas Eſau & Iacob.

ISAAC ſexagenarius orat Dominum vt ſterilis Rebecca fœcunda fieret. quæ ex vno concubitu concipiens, geminos in vtero collidentes parit. prior Eſau rufus erat & totus piloſus; qui adultus fit venator & agricola, patri dilectus, à Deo odio habitus: alter Iacob vir ſimplex & perfectus, habitans in tabernaculis, matri charus, Deo dilectus.

Malach. 1. & ibi Hier.

Geneſ. 25. Eſau vendit Iacobo primogenita. Hier. quæſ. Hebr. in Ge. Hebr. 12.

Eſau laſſus & famelicus ex agro veniens, offendit Iacobum ſibi ipſi coquentem rufum pulmentum lentis, rogatq; id ſibi dari: at ille expoſtulat pro eo ſibi vendi ius primogenituræ, cui benedixerat Deus, cui & ſacerdotium vſq; ad tempora Aaron fuiſſe annexum Hebræi tradunt. Eſau impatiens inediæ, paruipendens primogenita, ea interpoſito iuramẽto fratri vendit, pultemque edit. atq; à pultis rubore cognominatus eſt Edõ: dictus & Seir, quod piloſum Hebræis ſonat: à quo Edom regio, (quam Græci Idumæam vocant) & Seir mons, nomen habent.

Anno mundi 2123.

Geneſ. 25. Mors Abrahæ.

IACOB habente annos 15. moritur Abraham auus eius annorum 175. & ab Iſaac & Iſmaele ſepelitur in ſpelunca duplici.

Geneſ. 26.

Iſaac, ob annonæ inopiam volens ire in Aegyptum, iuſſu Dei remanet in Gerara: vbi & audit à Deo ſemen ipſius amplificandum, ac poſſeſſurum Chanaan, inq; eo omnes gentes benedicendas. Dicens autem Rebeccam ſuam eſſe ſororem, obiurgatur ab Abimelec rege. Ibique multum ditatus, ob inuidiam Palæſtinorum puteos ab ipſo foſſos obturantium, recedit in Berſabee: vbi iterum promiſſionem benedictionis & multiplicationis ſeminis a Deo accipit: quem altari extructo inuocat. Ibidemque Abimelec cum Iſaac fœdus iuramento init: vnde & vrbi nomen Berſabee inditum. Eſau vero quadragenarius ducit duas vxores Chananitidas, quæ ambæ offenderant animum Iſaac & Rebeccæ.

Fontes Iacob obſtruunt Philiſtæi.

Bigamia Eſau.

Anno mundi 2185.

Geneſ. 27.

IACOB annum 77. ætatis agente, Iſaac ſenex & cæcutiens vocat Eſau vt ipſi, tanquã primogenito, benedicat. eo autem à patre venatum miſſo, Iacob per Rebeccæ conſilium indutus veſte Eſau ſacerdotali pulchra & fragrante ac pelle hedina, cibos vinumque patri offert, ipſum oſculatur, itaq; ab eo accipit benedictionem primogeniti cum dominio in fratres, & abundantia frumenti, vini, & olei. Poſtea veniens Eſau cum cibis venationis, dolens, orans ac plorans ægre minorem benedictionem obtinet: & cõcepto ob id odio in fratrem, mortem ei minatur. Vnde Iacob monetur à matre vt concedat in Haran Meſopotamiæ ad Laban auunculum ſuum: pater autem præcipit, vt inde vxorem ſibi accipiat. At Eſau videns diſplicere parentibus vxores ſuas Chananæas, it ad Iſmaëlem, & ducit filiam eius in tertiam vxorem.

Iacob loco Eſau benedicitur.

Abd. 1.

Geneſ. 28.

Trigamia Eſau.

Anno mundi 2185.

Geneſ. 28.

IACOB igitur iter faciens in Meſopotamiam Syriæ, venit Luzam, vbi poſt Solis occubitum lapide capiti ſuppoſito ſub dio dormiens, videt in ſomno ſcalam à terra in cælum vſque pertingentem, & Angelos quoq; Dei aſcendentes & deſcendẽtes per eã, ipſumque Deum ſcalæ innixum audit & ſibi ſancientem promiſſiones de terra Chanaan à ſemine eius poſſidenda, idque multiplicãdum ac dilatandum, atq; in eo benedicendas cunctas tribus terræ. Quamobrem experrectus locum iſtum ſacratum habet, ac lapidem ipſum erigens in titulum, oleo perfundit, vocat nomen loci Bethel; ibique votum vouet ſe Deo fidelem futurum, ac decimas oblaturum ex omnibus.

Viſio Iacob.

Geneſ. 29.

Hinc pergens Iacob, ſolus cum baculo ſuo, tranſit Iordanem, perueniens ad puteum iuxta Haran, Rachelis oues adaquat, eam oſculatur, ac flens ei ſe manifeſtat: ideoque à Laban auunculo ſuo benignè ſuſceptus, ſeruit ei pro Rachele filia eius minore annis 7. Quibus expletis, in nuptijs veſperè Lia lippa clam ſupponitur ignoranti; dictumque, non eſſe conſuetudinem, vt minores ante nubant; expectet dies 7. & alteram quoque accipiat, modò velit poſt eius copulam adhuc 7. annis ſeruire. acquieſcit: octauo die pulchræ, ac dilectæ Racheli coniungitur: & deinde ſeruit prò eadem 7. annis alijs.

Coniugiũ Iacob.

Anno

Anno mundi 2193.

Geneſ. 29. Ioſeph. 1. antiq. 5. Generatio Iacob. *Geneſ. 30.*

ANNO vitæ Iacob 85. Lia parit Ruben. anno ſequenti Simeon. anno 87. Leui. anno proximo Iudā, a quo Iudæi appellati, quæ appellatio tum primum illis & regioni eſt indita, quā ſo a Babylonia ſunt reuerſi. Videns autem infœcundam ſe Rachel, dat Iacobo Balam ancillam ſuam, ex qua naſcitur Dan. deinde Neptalim. Sentiens & Lia quod ceſſaret parere, Zelpham ancillā ſuam marito tradit, quæ gignit Gad, & Aſer. Anno 90. Lia, cōducto a Rachele pro mandragoris Ruben cōcubitu mariti, parit Iſachar. deinde Zabulon. Inde Dinam filiam.

Anno mundi 2199.

Geneſ. 30. Ioſeph naſcitur.

ANNO ætatis Iacob 91. Rachel exaudita à Domino, concipit & parit Ioſeph: quo nato, proponit Iacob redire cum ſuis in patriam ſed precibus Laban detentus, ruſum ſeruit ei pro mercede ouiū varij coloris ex vnicoloribus naſcentium annis 6. itaq; prudenti cautela plurimo grege ditatur.

Anno mundi 2205.

Geneſ. 31. Reditus Iacob in patriam.

CVM ergo 20. annis ibi ſeruiſſet Iacob, anno ætatis ſuæ 97. iubente Deo, cum vxoribus, liberis, & gregibus tacitus reuertitur in terram Chanaan, quem Laban cum ſuis, inſequens, die ſeptimo comprehenſum in monte Galaad arguit quòd ſe inſcio fugerit. Rachel idola patris ſui clam furata, ea ſub ſe abſcondens, quærentem patrem aſtu deludit. tandē Iacob & Laban ibi fœdus ineunt neutrum alteri nociturum, inq; eius teſtimonium tumulum lapidum erigunt, vnde monti Galaad nomē factum. ac immolatis victimis, conuiuioque celebrato, Laban ad ſua redit.

Geneſ. 32. Iacob autem iter cœptum proſequens, obuios habet Angelos Dei, in loco cui ob id Mahanaim, id eſt, Caſtra nomen indit. At timens fratrem ſuum Eſau, mittit ad eum in Seir nuncios & munera, quibus ipſum placaret. hinc in ripa torrentis Iaboc cum Angelo luctatur

Lucta Iacob cum Angelo. *Oſee 12.*

ſtrenue vſq; mane, ex tactu Angeli neruus femoris eius emarceſcit, luctaq; præualens Angelo, videt Deum facie ad faciem, benedicitur, confortatur, atq; ex Iacob appellatur Iſrael. a quo Iſraelitę, qui nunc Iudei vocantur. vnde imponit loco nomen Phanuel.

Iſrael.

Anno mundi 2250.

Geneſ. 33. Reconciliatio Eſau & Iacob.

HIC Eſau cum 400. viris Iacobo occurrit, flens ipſum amplexu & oſculo excipit, fratreq; compellente munera accipit. hinc digredientes, Eſau Seir repetit, Iacob vero in Socoth figit tentoria. inde trāſit in Salem. deinde habitat iuxta Sichem, vbi in agro centū agnis empto figit tabernacula, erectoq; altari, Deum inuocat.

Geneſ. 34. Violatio Dinæ.

Egreſſa autem Dina vt videret filias regionis illius, a Sichem filio Principis terræ illius rapitur ac ſtupratur. Quo audito Simeō & Leui, in vltionem ſtupri omnes viros Sichē priùs fœderatos ac circumciſos doloſè occidunt, Dinaq; recepta, cæteri filij Iacob vrbem eorū prædantur. ideoq; Simeon & Leui à patre increpantur. Poſtquam Iacob idola ſuorum apud Sichē ſubter quercū infodiſſet, iuſſu Dei aſcēdit in Bethel, ibiq; altare Deo ædificat. vbi Debora nutrix Rebeccæ mortua ſepelitur. vbi & Deus rurſum Iacobo apparens, benedictiones ſeminis & poſſeſſionis repetit. cui Iacob iterum lapidem vnctum ſtatuit.

Geneſ. 35.

Geneſ. 35. Mors Rachel.

Progreſſo Iacob prope Bethleem verno tēpore, Rachel in via pariens Beniamin expirat, ibiq; in monumento ſepelitur. hinc tendit tabernaculum trās turrem gregis. vbi Ruben concumbit cum Bala concubina patris ſui. tandem peruenit in Hebron ad Iſaac patrem ſuum.

Anno mundi 2215.

Geneſ. 37.

IOSEPH cum eſſet ſedecim annorum, à patre dilectus, apud eum fratres de crimine peſſimo accuſans, ac viſa ſomnia futurum ſe principem demonſtrantia narrans, fratrū inuidiam in ſe cōcitat. Miſſus autem a patre de Hebron ad reuiſendos fratres in Sichem pecora paſcentes, eos in Dothaim inuenit. qui primum volentes ipſum occidere, obſiſtente Ruben expoliatum tunica polymita proijciunt in ciſternam ſiccam. Deinde conſilio Iudæ extractum 20. argenteis vendunt mercatoribus Iſmaelitis tranſeuntibus: à quibus abductus in Aegyptum, vēditur Putiphari principi exercitus Pharaonis. At fratres tunicam eius in ſanguine hædi tinctam mittunt ad patrem, qui cum à beſtia deuoratum ratus, inconſolabiliter luget.

[illegible] Ioſeph.

Geneſ. 38. Inceſtus Iudæ cum Thamar.

Eodem tempore Iudas ducit vxorem Chananæam, ex qua tres ſuſcipit filios, Her, Onā, & Sela. primum & deinde ſecundum matrimonio iungit Thamar quibus (quia nequam erant) à Deo occiſis, tertium ei tradere retardans, ipſam in via quæ ducit Thamnam mutato habitu ſedentem inſcius pro meretrice cognoſcit. Quæ ad vnum coitum concipit geminos. Vnde poſtea vt fornicatrix comburēda, arrabonis indicio ſe liberat, paritq; Phares & Zaram.

Anno mundi 2215.

Geneſ. 39. Caſtitas Ioſeph.

IOSEPH autem Putiphari proſperè fideliterq; ſeruiens, ab eo toti domui eius præponitur, ac eam rectè gubernat. At cum poſtea dominam ſuam ipſum quotidie ad concubitum ſolicitantem, nec non apprehenſo veſtimento attrahentem conſtanter repelleret, ac relicto in manu eius pallio fugeret: ab ipſa apud dominum ſtupri intentati falſo accuſatus, carceri regio includitur. vbi cuſtodis carceris gratiam nactus, omnium concaptiuorum curam habet.

Incarceratio Ioſeph.

Anno mundi 2226.

Geneſ. 40. Interpretatio ſomniorum.

POST HAEC pincerna & piſtor Pharaonis in eundem carcerem coniecti, inibi per annū detinentur. quorū ſomnia Ioſeph in carcere exponens, prædicit pincernam officio reſtituendū, piſtorē vero in cruce ſuſpendendū.

quæ

quæ omnia die tertio in Pharaonis natali euenıunt.

Anno mundi 2228.

Geneſ. 35. & 49. Mors Iſaac *Geneſ. 36.*

ANNO ætatis Ioſeph 29. Iſaac nat⁹ annos 180. moritur; & ſepeliunt eum Iacob & Eſau in ſpelūca duplici. ac paternis bonis inter ſe partitis, Iacob remanet in terra Chanaan in Hebron. Eſau autē remigrat in montem Seir ac terram Edom, quam Græci Iduınæam vocant. ex quo multi duces & reges, ipſique Idumæi orti.

Anno mundi 2229.

Geneſ. 41.

BIENNIO à reſtitutione pincernæ in officium, videt Pharao ſomnium de 7. bobus pinguibus à 7. macilentis deuoratis: item alterum de 7. ſpicis plenis à 7. tenuibus conſumptis. Quæ cum ſapientes Aegypti interpretari non poſſent, ſuggerente pincerna iuſſu Pharaonis Ioſeph de carcere eductus, tonſus ac ornatus ſiſtitur Pharaoni, annos natus triginta. cui interpretans ſomnia, prænunciat 7. annis proximis maximam frugum copiam, & 7. conſequentibus inopiam futuram. conſulitque frumentū in tempora famis reconden dum. Quapropter à Pharaone ſolemni pompa conſtituitur princeps totius Aegypti, cui præeſt annis 80. daturque ei vxor Aſeneth filia ſacerdotis Helıopoleos: ex qua gignit Manaſſen & Ephraim. Circumienſque vniuerſam Aegyptum, per 7. annos vbertatis cōgregat magnam vim frumenti in horrea ſingulis in vrbibus.

Ioſeph fit Princeps Aegypti.

Anno mundi 2236.

Geneſ. 42. 1. Profectio fratrū Ioſeph in Aegyptū.

SEPTENNIO fertilitatis exacto, cæperunt 7. anni ſteriles, cumque fames totum mundum premeret, decem filii Iacob, Beniamin domi relicto, iuſſu patris ad emendum frumenta cum aliis profecti in Aegyptum, Ioſeph incognitum adorant. à quo agniti, durè quaſi exploratores per interpretem alloquitur, & in carcere tribus diebus recluduntur. Inde Simeone pro obſide in vinculis retento, cæteri Beniamin adducturi reuertuntur in Chanaan, pecuniam in ſaccis vnà cum frumēto inſcii referentes. narrantq; patri quicquid ipſis acciderat.

Anno mundi 2237.

Geneſ. 43. 2. Profectio in Aegyptum.

ANNO 2. famis, conſumpto alimēto fratres Ioſeph aſſumētes ſecum Beniamin (quem Iudas patre ægre conſentiēte in ſuam tutelam ſuſcipit) cū muneribus duplicıq; pecunia, pro emēdis cibis redeunt in Aegyptū. vbi benignè excepti, Simeone de carcere educto, ſimul ſuo quiſque ordine prandent cum Ioſeph, Beniamin maiori parte honoratur, lætique epulantur & inebriantur.

Gene. 44. Beniamin.

Poſtridie Ioſeph abſconſo & deprehenſo ſcypho ſuo argenteo in ſacco Beniamin, reuocatos ab itinere fratres furti arguit. quos Iudas excuſans, ſe in ſeruitutem pro Beniamin offert.

Geneſ. 45. Ioſeph agnitus.

Tum Ioſeph flens ſe fratribus agnoſcendum præbet, territosque conſolatur & oſculatur. vnde Pharao cum ſuis gauiſus, imperat vt aduocetur pater cū omni cognatione ac poſſeſſione ſua in Aegyptum. quin & Ioſeph admonens fratres adhuc quinq; annos famis reſtare, eos ad patrem adducendum cum viatico, donis, & plauſtris in Chanaan remittit.

Anno mundi 2238.

Genebrar. 2239. *Geneſ. 46.*

HIS auditis Iacob ſpiritu reuiuiſcēs, proficiſcitur cum ſuis in Berſabee. vbi oblatis Deo victimis, Diuino oraculo monetur, vt ſine timore deſcendat in Aegyptum, Deum ei adfuturum, ipſumq; multiplicaturum, ac tandem reducturum. Itaque Iacob cum vniuerſis filiis & nepotibus, hominibus ſcilicet ſeptuaginta, ſuiſque omnibus commigrat in Aegyptum. cui Ioſeph in terra Geſſen occurrēs, patrem pio amplexu & fletu ſuſcipit; ſuadetque vt Pharaoni ſe paſtores ouium dicāt.

Deſcenſus Iſraelis in Aegyptū.

Geneſ. 47. Coram Pharaone comparet.

Inde Iacob cum filiis introductus ad Pharaonem, interrogatur ab eo quot annos habeat reſpōdet, 130. paucos & malos. à quo terra Geſſen optima totius Aegypti datur Iſraeli in poſſeſſionem: vbi Iſrael in Rameſſe habitans, valde creſcit & augeſcit.

Geneſ. 47. Fames in Aegypto.

At fames vſqueadeo premit Aegyptum, vt Aegyptii deficiente pecunia, venditiſque pro frumēto pecoribus, terram quoque vendere ſint coacti. vnde factū eſt vt quinta pars frugum Regibus Aegypti perpetuò cedat: excepta terra ſacerdotum, quibus à Pharaone, præbebantur ſtatuta cibaria ex horreis publicis.

Not. Genebrard. multis argumentis contendit, ab hoc ingreſſu Iacob in Aegyptum, numerandum tempus 430. cuius Exod. 12. Galat. 3. Actor. 13. fit mentio. Atq; hinc tanta chronologorum omnium diſcrepantia, quòd eum calculum conſtituere non poſſint.

Anno mundi 2255.

Geneſ. 47. Adoptio filiorum Ioſeph. Geneſ. 48. 1. Paral. 5. Ioan. 4.

CVM habitaſſet Iacob in Aegypto annos 17. ægrotans accitum Ioſephum adiurat, vt ſe in Chanaan cum patribus ſepeliat. Inde filios eius Manaſſen & Ephraim amplexatur, oſculatur, atque adoptat ſibi in filios, iiſque benedicit, iuniorem, contradicente Ioſeph, ſeniori præponens. datque Ioſepho ſupra fratres partem vnam, (prædium ſcilicet iuxta Sichem) quam iure belli acquiſierat.

Geneſ. 49. Benedictio filiorum Iacob.

Deinde ſingulis filiis ſuis, propria cuique benedictione, benedicet, ac multa futura prophetat, inter alia, non auferendum ſceptrum de Iuda, & ducem de femore eius, donec naſceretur Meſſias, qui eſſet ſalus gentium. Iterumque mandās vt ſe cum patribus ſepeliant, expletis vitæ annis 147. obiit.

Geneſ. 50. Sepultura Iacob.

Ioſeph autem corpus patris aromatibus conditum, cum fratribus ac ſenioribus Aegypti magnoque comitatu & planctu transfert in terram Chanaan celebratisque per 7. dies exequiis ad aream Adad trās Iordanem, lugens id ſepelit in ſpelunca duplici. Inde reuerſus cum ſuis in Aegyptum, fratres, ob irrogatam

rõgatam olim ipſi iniuriam, ſibi timẽtes, piè conſolatur. Ibique anno mundi 2309. principatus ſui 80. vitæ 110. fratres ſuos adiurans vt in exitu de Aegypto deferrent ſecum oſſa ipſius in terram promiſſionis, moritur, condituſque aromatibus reponitur in loculo.

Ioſeph moritur.

Iob. 1. Iob diues & ſanctus.

Circa hæc tempora, Iob vir gentilis ſimplex & rectus ac timens D E V M, iuſtus & diues, habitans in terra Hus, pro filijs ſuis viciſſim conuiuantibus quotidie Deo ſacrificat. At Satan, permiſſa à Deo facultate, per Sabæos & Chaldæos, igneque de cælo perdit omnes oues, boues, aſinas, camelos & ſeruos Iob, ac impetu vẽti 7. filios & 3. filias eius ruina domus opprimit; ipſumque peſſimis percutit vlceribus à vertice ad plantam vſque, ita vt teſta ſaniem raderet ſedens in ſterquilinio; cui etiã propria vxor inſultat: qui omnia patienter ferens, Deum laudat. Tres autẽ reges ipſius amici, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, & Sophar Naamatites conſolandi gratia afflictum viſitantes, ob vehemẽtem eius dolorem 7. diebus humi cum eo taciti ſedent. Inde cùm Iob deploraret priſtinam illam fœlicitatem, ſibi verſam in ſummam calamitatem: amici arguunt eum grauiter peccaſſe, quòd tam acerbè à Deo puniri ſe dicat: qui cùm ſit æquus iudex, innocenti aduerſa non inſtigat, ſed bonis bona, & malis mala tantùm rependat. Ideoque hortantur vt ad Deum melioremque vitam ſe conuertat, & ita cuncta fore illi fœliciora. Quos Iob redarguens, declarat Deum pro ſua prouidẽtia in hac vita iuſtum pariter & iniuſtum ſimili lance penſitare: quinimò ſubinde pijs aduerſa, & impijs proſpera immittere, ſeque non tantò grauius cæteris mortalibus peccaſſe, quantò acerbius puniatur. quod vt probet, vitæ ſuæ anteactæ innocentiam & pia geſta recenſet, cuius teſtem eſſe Deum aſſerit, ideoque in redemptore ſuo, Chriſto ſcilicet, confidens, in futura corporum reſurrectione veram iuſtitiæ retributionem expectat.

Iob. 2. Iob afflict' & patiens. Tob. 2. Iob. 3. 4. 5. 6. & cæt. vſque 37. Diſputatio Iob cum amicis.

Iob. 38. 39. Dei ſententia. Iob. 42. Iob fœlicitati reſtitutus.

Tandem multis verbis vltrò citroque habitis, Deus ipſe è turbine cæleſti oraculo diſputationem ſoluẽs; illos iniquè, Iob verò rectè locutum pronunciat. quo pro amicis ſacrificante & orante, Deus placatur. ac reddit ipſi Iob ſanitatem, liberos, & cũcta quæ amiſerat duplicia. qui poſthæc 140. annos viuẽs, cùm ipſemet ſuam hiſtoriam metro conſcripſiſſet, obijt in pace.

Anno mundi 2309.

Exod. 1. Euſeb. in Chronic. aliter Genebrard. Seruitus Iſrael in Aegypto. Iudit. 5.

MORTVO Ioſeph filij Iſrael mirum in modum creſcunt & multiplicantur in Aegypto per annos 144. donec exirent. Interea exortus nouus rex Pharao, qui non nouerat Ioſeph, volens impedire multiplicationem Iſraelitarum, opprimit eos duriſſimis operibus luti & lateris in ædificatione vrbium Phiton & Rameſſes. Cumq; tantò magis multiplicarentur, præcipit omnes maſculos eorum in partu interfici: ſed obſtetrices timentes Deum, non interficiunt; ideoque à Deo benedicuntur.

Hebr. 11.

Tandem Pharao edicto mandat omnes Iſraelitarum maſculos natos, ſtatim proijci in flumen & ſubmergi.

Anno mundi 2373.

Exod. 2. Acto. 7. Moyſes à quis expoſitus.

ANNO à morte Ioſeph 64. naſcitur de tribu Leui Moyſes, & à parentibus, eò quòd elegans eſſet, tribus menſibus domi abſconditur. Deinde in fiſcella ſcirpea expoſitus in flumen, à filia Pharaonis reperitur. quę ſublatum Mariæ ſororis pueri ſuaſu, matri eius pro mercede nutriendum tradit. adultumque adoptat ſibi in filium, & facit erudiri omni ſapientia Aegyptiorum. & erat potens in verbis & factis.

Not. iam diximus ſi anni ſeruitutis 430. expediri debent, aliter calculi rationem ineundam. ideoq́ Moyſes naſcetur anno mundi 2589. educet populum ex Ægypto anno 2669. aut 2670.

Anno mundi 2413.

Acto. 7. Heb. 11.

MOYSES factus annorum 40. negat ſe eſſe filiũ filiæ Pharaonis, malens affligi cum populo Dei, quàm cũ Aegyptijs temporariam habere peccati iucunditatem: aſpiciebat enim in mercedis retributionem. Itaque inuiſens fratres ſuos Iſraelitas afflictos, conſpicatus ibi Hebræum percuti ab Aegyptio, fratrem ab iniuria vindicãs, Aegyptiũ occidit, & abſcondit in ſabulo. Quamobrem cùm Pharao quæreret occidere Moyſen, timens fugit in terram Madian, vbi iuxta puteum 7. filias Raguel, qui & Ietro, ſacerdotis vrbis Madian ab iniuria paſtorum defendẽs, oues earum adaquat. ideoque à Ietro ſuſceptus, ducit Sephoram filiam eius vxorem, ex quã generat 2. filios Gerſan & Eliezer. manenſq; ibi annis 40. paſcit gregem. Mortuo interim Pharaone, filij Iſraël propter onera laborum ingemiſcentes, clamant ad Deum, & exaudiuntur.

Exod. 2. Moyſes profugus in Madian.

Clamor Iſraël.

Anno mundi 2453.

Genebrar. 2669.

Exod. 3. Acto. 7.

MOYSI octogenario oues Ietro paſcenti ad montem Oreb, qui & Sinai, Deus in rubo ardente & non comburente apparens, admirantemque vocans, ait locum iſtum ſanctũ, & mittit eum in Aegyptum, vt liberet filios Iſraël à ſeruitute Aegypti, & deducat eos in terram promiſſionis fluentem lacte & melle. varijs autem modis ſe excuſantem Deus inſtruens ac confortans, promittit ſe ipſi adfuturum, datque ei poteſtatem conuertendi virgam eius in ſerpentem, manum in lepram, & aquam fluminis in ſanguinem; vt per ſigna vocationem ſuam probet, fidemque aſtruat verbis.

Moyſes cõſtituitur dux Iſraëlitarum. Exod. 4.

Exod. 4.

Moyſes itaque conſentiente Ietro, vnà cum vxore, & filijs repetit Aegyptum.; cui in itinere in diuerſorio occurrẽs Dominus, vult eum occidere, quòd nõ circuncidiſſet filium

Reditus Moyſis in Aegyptú.

ſuum: quem ilicò Sephora petra circuncidit, at viſo eius ſanguine indignata, relicto viro, cum pueris recedit domum. Tunc Aarõ iuſſu Dei lætabúndus it obuiam & oſculatur fratrem ſuum Moyſen in monte Oreb, oratoris loco illi futurus: ſimulq́; progreſſi in AEgyptũ, congregant ſeniores Iſrael, Dei verba nunciant, populumq́; ſignis confirmant.

Exod. 5. Acceſſus ad Pharaonem.

Hinc aggreſſi Pharaonem, aiunt Deum Iſraël ipſi mãdare vt dimittat populum ſuum, vt eat iter tridui in deſertum, ibiq́; ſacrificet Deo ſuo. quod Pharao abnuens, grauioribus operibus opprimit Iſraelitas, negatis paleis ad conficiendos lateres, auctis & flagris verberibusque. Quapropter cùm Moyſes, & Aaron a populo Iſrael incuſarentur quòd ſæte-

Aggrauatio Iſrael. *Exod. 6.*

re feciſſent eos coram Pharaone; eademque Moyſes Deo cõquereretur: conſolatur Deus per Moyſen Iſraelitas futura liberatione, ac promiſſione terræ Chanaan.

Genebrar. 2669.

Anno mundi 2453.

Exod. 7. 2. Acceſſus ad Pharaonem.

MOYSES octogenarius & Aaron annorum 83. Dei mandato iterum ingreſſi ad Pharaonem, requirunt Iſrael dimitti; & in teſtimonium quòd à Deo eſſent miſſi, Aaron coram Pharaone virgam proijcit, eamq́; conuertit in ſerpentem. quod cũ Iannes & Mambres magi Pharaonis Diaboli virtute & arte

2. Tim. 3.

ſuis incantationibus etiam facerẽt, virga Aaron deuorat virgas eorum, induratusq́; Pharao renuit dimittere populum Quo obſtinato per manente, Deus per Moyſen, & Aaron in vrbe campoque Taneos menſe Februario percutit vniuerſam Aegyptum (terra Geſſen & Iſraelitis ſemper exemptis hiſce plagis.

Pſal 77. Plagæ AEgypti.

Exod. 7. Sanguis.

Primò, aquam fluminis virga percuſſam, cæterasque Aegypti vertit in ſanguinem per dies ſeptem, vnde piſces moriuntur: cumque magi Aegypti ſimiliter facerent, obduratus Pharao nondum exire permittit.

Exod. 8. Ranæ.

Secundo, ranas ex aqua producit, iisque totam AEgyptum, domum lectumq́; Pharaonis opplet ac infeſtat: idem faciunt magi Pharaonis. pro quarum tamẽ ablatione Pharao accerſito Moyſe & Aaron promittit Iſrael dimittere; ſed ranis, ad preces Moyſi ablatis, non ſtat promiſſis.

Exod. 8. Culices.

Tertiò, è puluere terræ cyniphes & pediculi emergunt, ac homines iumentaq́; affligunt. quod cùm magi ſuis præſtigijs efficere non poſſent, confitentur Dei digito & virtute iſta fieri. at Pharao contumax, necdum dimittit populum.

Exod. 8. Muſcæ.

Quartò, omne genus muſcarum & beſtiarum noxiarum AEgyptum replet, mordet, vexatq́;. quapropter Pharao proponit Moyſi vt in AEgypto ſacrificet, iterumq́; pollicetur ſe Iſraël dimiſſurum. at oratione Moyſi remota plaga, necdum facit.

Exod. 9. Peſtis.

Quintò, peſte cuncta pecora AEgypti in campis exiſtentia poſternit. eoq́; adhuc pertinaci,

Exod. 9. Vlcera.

Sextò, è cinere camini per Moyſen in cælum ſparſo, vlcera vrentia & turgentia hominibus, ac iumentis immittit: & non poterant magi ſtare coram Moyſe propter vlcera ſua. Pharaone adhuc obſtinato,

Exod. 9. Grando.

Septimò, grandine, tonitruo, fulgureque horribili, homines, pecora, arbores, herbaſque, in agris exiſtentia, percutit ac deſtruit. ob quæ Pharao peccatum ſuum agnoſcens, confitetur Deum eſſe iuſtum, ſe autem & populum ſuum, impios; rurſumque promittit ſe dimiſſurum Iſraelitas. precibus verò Moyſi ceſſante plaga, idem denegat.

Exod. 10. Locuſtæ.

Octauo, per ventum orientalem innumerabiles adducit locuſtas, quæ reſiduos arborum fructus ac herbas terræ deuorant, & abſumunt penitus, hominesq́; cruciant. Vnde Pharao concedit vt ſoli viri eãt, ſeq́; peccaſſe fatetur. ſed locuſtis per Moyſen vento occidentali in mare rubrum ablatis, denuò induratur.

Exod. 10. *Sap. 16.* Tenebræ. *Exod. 11.*

Nonò, triduanas tenebras denſas ac palpabiles vniuerſæ Aegypto infert, Iſraelitis luce gaudẽtibus. ob quas Pharao necdum vult Iſraëlem dimittere, niſi pecudibus eorum retẽtis, Moyſiq́; mortẽ minatur: cui viciſſim Moyſes denũciat decimam plagam infligendam, cædem primogenitorum Aegypti.

Anno mundi 2453.

Exod. 12. Inſtitutio Paſchæ.

DIE primo menſis primi, nempe Martij, Deus mandat edocetq́; Moyſen & Aarõ ritum celebrandi agnum Paſchalem: quem Moyſes mox ſenioribus Iſrael diuulgat.

Exod. 12. Electio agni. *Exod. 3. 11. 12.* *Sap. 10.* Spoliatio Aegypti.

Itaq́; die decimo Martij prouidet ſibi vnaquæq; familia agnum maſculum, anniculũ, immaculatum & perfectum; eumq́; ſeruant vſq; ad 14. diem menſis huius. ac Dei iuſſu poſtulant commodato ab Aegyptijs vaſa aurea & argentea, veſteſq́; plurimas; mercedem laborum ſuorum & conuenientes ſimul ad vrbem Rameſſen, parati expectant tempus celebrandi paſcha.

Manſio I.

Exod. 12. *1. Corin. 5.* Eſus agni paſchalis.

Die decimaquarta Martij ad veſperam, in ſua quiſq; domo agnum paſchalẽ totum aſſum igni immolant, comeduntq́; cum panibus azymis & lactucis agreſtibus, ſtantes, præcincti lumbis, calceati, feſtinanter, tenẽtes baculos in manibus: os eius nullum confringũt, reliquias igne comburunt; ipſiusq́; ſanguine poſtes & ſuperliminare domorum faſciculo hyſopi aſpergunt.

Ioan. 19.

Exod. 12. *Sap. 18.* Cædes primogenitorum.

Media nocte tranſiens Angelus Domini, occidit omne primogenitum Aegyptiorum tam hominum quàm pecorum, domos autẽ Iſraëlitarum ſanguine agni ſignatas, illæſas præterit, cunctoſq́; deos Aegypti cõterit. Vnde cùm ingens clamor exoriretur, Pharao vocatis Moyſe & Aaron nocte, orat vt velociter exeant cũ ſuis omnibus, ipſiq́; benedicant.

Exod. 12. 13. *Num. 33.* *Pſal. 104.* Exitus Iſraeli de AEgypto.

Die decimaquinta Martij ſummo diluculo, eunt de Rameſſe ſexcenta milia virorum, armati & ſani oẽs, vnà cum mulieribus & paruulis, vulgoq́; promiſcuo aliarum nationum innumerabili, & pecoribus multis nimis, deferentes ſecum ſpolia AEgypti, & oſſa Ioſeph, atq; farinam conſperſam: ſimulq́; egrediuntur AEgypto per viam deſerti, videntibus Aegyptijs, & ſepeliẽtibus primogenitos ſuos.

poſt-

Exod.12. Galat.3. Ioſeph.2. antiq.13. Euſeb. in Chron.

poſtquam habitaſſent in AEgypto annos 430. qui anni computandi ſunt ab anno 75. Abrahæ, quando propter famem cœpit peregrinari in AEgypto; poſt migrationem vero Iacob in Aegyptum anno 215.

Not. Supra ex Genebrardo retulimus ab ingreſſu Iacob computandos eſſe. alij computant ab Iſaac, alij aliter.

Exo.12.13. Sanctio Paſchæ.

2. Egreſſi, tendunt tabernacula in Socoth, vbi Dominꝰ præcipit in memoriā liberationis ab Aegypto quotannis eodē die celebrari feſtū Paſchæ, & 7. dies azymorum: omneq; primogenitum filiorum Iſraël tam hominum quā pecorum ipſi ſanctificari.

Exod. 13. Pſ.77.104. Sap.10.18.19. 1.Cor.10. Columna nubis & ignis.

3. Progreſſi, caſtrametantur in Etham. hîc cœpit adeſſe eis columna nubis per diem, & ignis per noctem: quæ deinceps interdiu ſuper eos expanſa, obumbrat & protegit eos ab æſtu Solis. ac tota nocte lucēs, illuminat eos. quotieſcunq; autem migrandum eſt aliò, ceu dux eos præcedens, ignotæ viæ iter oſtendit.

Anno mundi 2453.

Genebrar. 2669. aut 2670.

INDE caſtra ponunt iuxta Phihahiroth ad mare rubrum. Tunc Pharao cum ſuis principibus, equitibus, ſexcentis curribus, delectiſſimoq; totius Aegypti exercitu inſequitur Iſraëlitas. qui conſpecto à tergo hoſte, ſeq; ab vtroq; latere præaltis rupibus, & à fronte mari cōcluſos, trepidant murmurātq; forſitan nō fuiſſe ſepulcra in Aegypto, vt in deſerto occiderētur. at Moyſes promittit eis ſalutē à Deo. ipſoq; clamante ad Deum, tollens ſe Angelus Dñi cū columna nubis, collocat ſe mediū inter caſtra Aegyptiorū & Iſraël, Iſraëlitis nocte illuminans, Aegyptiis vero tenebras condenſans. Tum Moyſe virga ſua aquas percutiēte, eæ ſeſe diuidētes, & vtrinq; inſtar muri coagulantes, viam aperiunt Iſraëlitis: qui primo diluculo tranſeunt per medium ſicci maris, die 19. Martii, eoq; Dominico. Pharaone aūt cum ſuis eos ſubſequente, mox ictu virgæ Moyſi aquæ confluentes, Aegyptios omnes ad vnum inuoluūt, ſubmerguntq;. quos mortuos ad littus adnatantes Iſraëlitæ armis ac veſtibus ſpoliant: lætiq;, Maria præcinente, gratias Deo cū cantu, tympanis & choris peragunt.

4. Exod.14. Tranſitus maris rubri. Aug. ſer. de temp. 154. & 251. Sap 10. Exod.15.

Hinc procedentes per deſertum Sur, tribus diebus non inueniunt aquam: veniuntque ad fontem Mara. cuius aquas amaras, ideoque impotabiles, populo ob ſitim murmurante, Moyſes, iniecto in eas ligno, dulces ac potabiles facit. populumque ad obedientiam Dei hortatur.

Exod. 15. Iudit.5. 5. Aquæ amaræ dulceſcunt.

6. Progreſſi in Elim, reperiunt 12. fontes aquarum, & 70. palmas: ibique caſtrametantur.

Exod. 15. 12. fontes.

7. Exin figunt tentoria iuxta mare rubrum. Inde veniunt in deſertum Sin die 15. Aprilis, vbi conſperſa farina deficiente, murmurantes contra Moyſen & Aaron pro cibo, optant ſibi mortem, AEgyptiique ſeruitium cum ſaturitate ventris. Quibus apparet gloria Domini in nube; & veſperi pluit coturnices, iiſq; caſtra cooperit.

Num.33. 8. Exod.16. Coturnices.

Anno mundi 2453.

Genebrar. 2670. Exod.16. Aug. ſer. de temp. 251. Pſal.77. Ioan.6. Manna pluit.

SEQVENTI die, eoq; Dominico, mane pluit eis Dominus de cælo aereo māna circum caſtra in modum pruinæ; quod deinceps in deſerto per annos 40. quotidie (præterquā ſabbatis) mane ſimul cum rore recens dedit: edoctiq; colligunt ex eo indies ſinguli mēſuram gomor, quæ vnicuiq; ſufficit ad veſcendum, die autem ſexto, duplum, ſeptimo ſabbatizant: qui multum colligit, huic nihil ſupereſt; qui paulum, is nihil minus habet. Sole verò incaleſcente, liquefit; ad ignem, indureſcit; reſeruatum vſq; mane, putreſcit, ſabbatis exceptis. Species eius, vt ſemē coriandri album: ſapor eius, vt ſimilæ cū melle generaliter omnibus: at malis, vt panis oleati, porrò piis omne delectamentum exhibet, eiſq; pro voto ſapit, quod quiſq; appetit. Dei autem præcepto, Aaron gomor impletum manna, reponit in vrna aurea in arca & tabernaculo coram Domino conſeruandum poſteris in memoriam.

2.Cor.8. Manna quale. Exod 6. Num. Sap.16. Manna ſeruatur. Hebr.9.

Tranſeuntes deſertum Sin, veniunt in Daphca, inde in Alus, deinde in Raphidim, vbi ſitiens populus, præ aquæ penuria murmurat vſq; ad lapides. tum Moyſe ſua virga petram Oreb percutiente, erumpit & fluit eis fons & flumen aquarum.

Num. 33. 9. 10. 11. Aqua è petra.

Hic occurrens Amalec, oppugnat caſtra Iſraël: cū quo Ioſue confligens, Moyſe in mōte eleuatis manibus orante, vincit Iſraël: demiſſis orantis manibus, vincitur. vnde cum Aaron & Hur vir Mariæ ſororis Moyſi, laſſas Moyſi manus ſuſtentarent, Iſraël Amalecitas proſternit ac fugat. Itaque iuſſu Dei Moyſes ſcribit Amalecitas in poſterum delendos, ibique altare Domino ædificat.

Exod.17. 1. Cor. 10. Pſal.77. Exod.17. Deut.25. Debellatio Amalec.

Sub hæc Ietro ſocer Moyſi adducens ſecum Sephoram vxorem Moyſi & duos filios eius, venit ad Moyſen iuxta montem Oreb: & audita ab eo mirabili liberatione Iſraël, lætus Deo benedicit atque ſacrificat. Poſtridie videns Moyſen litium multitudinē à populo obrui, dat ei conſilium vt ſubſtituat iudices ordinarios, qui minora iudicent, grauiora ad Moyſen referant: cui parens Moyſes conſtituit millenarios tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decanos. Ietro autem relicto ibi Obab filio ſuo, reuertitur in terram ſuam.

Exod 18. Deut.1. Inſtituo magiſtratus.

Progreſſi parum Iſraëlitæ, die primo Maij caſtra figunt ad montem Sinai: Moyſes autem aſcendit montem tum Deus Iſraëlem in in populum peculiarē ſibi deligit & adoptat. cui populus obedientiam pollicetur. quem Deus iubet ſanctificari & paratum eſſe in diē tertium, ſe enim deſcenſurum in montem Sinai, ideoq; montem non tangant, ne pereant. Itaq; populus lauat veſtimenta ſua, ab vxorum coitu abſtinet, terminoſq; ponit per circuitum montis, ne quis tranſcendat. 12.

Exod 19. Sanctificatio populi Iſraël. Fœdus Iſraël cum Deo.

Anno mundi 2453.

Genebrar. 2670. Exod.19. Galat.3.

DIE tertio Maij illuceſcente, qui erat quinquageſimus ab exitu de Aegypto, an. 430. poſt primam promiſſionē Abrahæ factā, ecce

manè cœperunt magis ac magis ſonare tonitrua, micare fulgura, clangere buccinæ, lampades ardere, deſcenditq; Deus terribili cum ſonitu, in igne ac nube ſuper verticem montis Sinai, & vocato Moyſe in montis cacumẽ, populo ad radices eius ſtante, loquens è medio ignis, hæc decem præcipit:

Exod.20. Deut.5. Promulgatio decalogi.

1. Se Deum vnum colant, idolis reiectis.
2. Suum nomen in vanum ne aſſumant.
3. Sabbata ſanctificent.
4. Parentes honorent.
5. Non occidant.
6. Non mœchentur.
7. Non furentur.
8. Falsè ne teſtentur.
9. Non concupiſcant proximi vxorem.
10. Nec rem eius quamcunque.

Populus autem Dei vocem ignemq; non ferens, maximo timore perterritus, ait Moyſi: Non loquatur vltrà nobis Dominus, ne moriamur; tu magis accede, & audi omnia quæ Deus dicet tibi; & loquere tu nobis, & audiemus & faciemus ea. Quod approbans Dominus, ait Moyſi: Bene omnia ſunt locuti, Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimilem tui, & ponam verba mea in ore eius, & loquetur eis, qui eum audire noluerit, ego vltor exiſtam. hoc dicto, reuertuntur in tentoria ſua.

Deut.18. Chriſtus promittitur.

Tunc Moyſen ad caliginem, in qua erat Deus, ingreſſum, edocet Dominus altare ſibi erigendum, & holocauſta offerenda. Item præcepta quædã iudicialia, quo ad emptitios ſeruos, homicidia, parentum maledicta, pœnam talionis, damnum illatum, furtum, ſtuprum, idololatriam, vſuram, decimas. Item de ſabbato, & tribus ſolennitatibus anni, deq; Angelo in ducem itineris præmittendo, ac præmijs ſeruantium præcepta. &c.

Exod.20.21.22.23. Præcepta iudicialia.

Deſcendens Moyſes, ea omnia populo refert; qui voce vna obſeruantiam eorum promittit: eodemq; die ſcribit Moyſes eadem in libro.

Exod.24. Fœdus Iſraël cum Deo.

Poſtero die mane, Moyſes ædificato altari ad radices montis Sinai, 12. vitulos offert holocauſta Deo. inde ſumens librum, legit omnia præcepta legis audiente populo. populus omnia ſe facturum profitetur. in cuius confirmationem Moyſes ſanguine vitulorum aſpergit ipſum librum, & populum vniuerſum, dicẽs: hic eſt ſanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiſcum.

Exod.24. Vetus teſtamentum ſanguine dedicatur. Hebr.9.

Tum Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu, & 70. ſeniores Iſraël aſcendunt aliquantulum in montem, ibi vident Deum Iſraël, adorant, comedunt & bibunt.

Exod.24. Viſio Dei.

Sequenti die, cæteris ad populum remiſſis, Moyſes cum ſolo Ioſue conſcendit ad altiora montis, tunc apparens gloria Domini in nube, quæ ſuprà vt ignis ardebat, operit montẽ. hoc in loco Ioſue per 40. dies dulciter quieuiſſe creditur. atq; hoc die, quinto Maij, cœpit Moyſes ieiunare abſque cibo & potu 40. diebus & 40. noctibus.

Exod.24. Ieiunium Moyſis quadragenarium. Deut.9.

Anno mundi 2453.

SEPTIMO autem die ſolus Moyſes euocatus in montis cacumen, ingreditur medium nubis, manensq; ibi cum Deo, inſtruitur de donis offerendis in ſtructuram tabernaculi. ipſiq; demonſtratur exemplar conſtruẽdi tabernaculi, arcæ, altarium, menſæ, candelabri, & cunctorum ad ipſa pertinentium. Itẽ modus conſecrandi & ornandi ſacerdotes, ritusq; ſacrificandi. ad quorum omnium conſtructionem Diuinitus deputãtur Beſeleel & Ooliab artifices. tandemq; in fine 40. dierum ibidem accipit Moyſes à Domino duas tabulas lapideas, factas à Deo, continentes decem præcepta, inſcripta digito Dei.

Exod.24.25.26.27.28.29.30.31. Forma tabernaculi, Moyſi oſtenditur. Deut.9. Tabulæ legis.

Die 14. Iunij, videns populus quòd tardaret Moyſes deſcendere de monte, poſtulant ab Aaron Deos ſibi fieri: qui accipiens inaures ipſorum aureas, conflat ex eis vitulum. quem mox Iſraëlitæ pro Deo liberatore ſuo adorãt, & erecto altari, die ſequenti ſolẽniter ei hoſtias immolant, lætiq; ſedentes edunt & bibunt, ac ſurgentes ludunt, choreas ducunt, & cantant.

Exod.32. Adoratio Vituli aurei. Act.7.

Tunc ait Dominus Moyſi, deſcende citò, quia peccauit populus tuus, adorantes vitulũ conflatilem. Rurſumq;, Cerno, inquit, quod populus iſte duræ ceruicis ſit, dimitte me vt deleam eos, & conſtituam te ſuper gentem maiorem hac: at Moyſes Dominum pro Iſraël orat, iratumque placans, eius vindictam auertit.

Exod.32. Deut.9. Moyſes Deum placat.

Hinc deſcendens cum 2. tabulis in manu ſua, venit ad Ioſue; qui ait, vox belli auditur in caſtris: reſpondet Moyſes, non eſt clamor belligerantium, ſed vocem cantantium audio. Inde veniens Moyſes ad caſtra, videt vitulum & choros, iratusq; proijcit tabulas & confringit eas ad radicem montis; arripiensq; vitulũ comburit igni & cõminuit in puluerem, quẽ ſpargit in torrẽtem, & potat ex eo populum. mox Aaronem obiurgat, Leuitas ad ſe congregat, ac per eos occidit die illo ex idololatris tria millia virorum.

Exod.32. Deut.9. Contritio Vituli aurei.

Poſtridie dicit reſiduis, peccaſtis peccatum maximum: aſcendam ad Dominum, ſi quo modo quiuero eum deprecari pro ſcelere veſtro. Itaq; decima ſexta Iunij rurſum aſcendit in montem, prociditq; ante Dominum, ſicut prius 40. dies noctesq; ieiunans, & orans ne deleret populum ſuum, ſed remittat eis hanc noxam; ſi non, deleat ſe de libro vitæ. Placatus tandem Deus, reſpondet; qui peccat, delebi-

Exod.32. Moyſes Dei iram ſedat. Deut.9.

delebitur: tu autem vade, & duc populum iſtum in terram promiſſam, Angelus meus præcedet te.

Anno mundi 2453.

Exod 33.

Luctus Iſrael.

DESCENDIT autem Moyſes die 26. Iulij, & ait: Hęc dicit Dominus, populus duræ ceruicis es, ſemel deſcēdam in medio tui, & delebo te. Iam nunc depone ornatum tuũ. Quæ audiens populus, lugent, deponunt ornamenta ſua, ſimul & tapetia quæ ſuſpenderant circa montem. tollens quoque Moyſes paruum tabernaculum, tendit procul à caſtris, ibique lites populi iudicat. vbi columna nubis tabernaculo aſtare à cunctis viſitur. Loquebatur autē Deus Moyſi facie ad faciem, vt homo cum amico ſuo.

Exod. 33.

Deus benignè loquitur Moyſi

Die vltima Iulij dicit Moyſes ad Dominum: Si inueni gratiam, oſtende mihi faciem tuam. Reſpõdet: facies mea præcedet te. Ait: Niſi tu ipſe præcedas, ne educas nos hinc. Reſpondet: quod locutus es, faciam: inueniſti enim gratiam coram me, & noui te ex nomine. Qui ait: Oſtende mihi gloriam tuam. Reſpondet: Non videbit me homo, & viuet: tu autem ſtabis in petra, cumq; tranſibit gloria mea, videbis poſteriora mea. Præcide tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum, & eſto paratus manè vt aſcendas in verticem montis. nullus aſcendat tecum.

Exod. 34. Reſtauratio tabularum.

Exod. 34. Deut. 10. Moyſes cũ Deo 40. dies & noctes.

Igitur die prima Auguſti Moyſes iam tertia vice aſcendit in montem Sinai, portans ſecum nouas tabulas, & manet ibi in nube cũ Domino 40. diebus & 40. noctibus ieiunans & orans, videt gloriã Dei tranſeuntem, cumque pronus adorans, ait: Dominator Domine, obſecro vt gradiaris nobiſcum, vt auferas peccata noſtra, noſque poſſideas. Dominus promittit ſe ducturum eos in terram Chanaan; ideoque relicta gentium ſocietate & idololatria, ſibi Deo ſoli ſeruiant, ſuamq; legem & feſta ſeruent.

Exod. 34. Deut. 10.

2. Cor. 3. Moyſes facie ſplendet.

Die decima Septembris ieiunium Moyſi completum eſt, pleneq; reconciliatus Deus, denuò ſcribit in tabulis decem præcepta, & dat Moyſi. Et deſcendit Moyſes de monte ferens tabulas, ex Dei conſortio facie adeò radians, vt filij Iſrael non poſſent oculos intendere in vultum eius. vnde Moyſes velamine obtegit faciem ſuam, & ita loquens, quæ Dominus in monte præceperat, populo annunciat.

Anno mundi 2453.

Exod. 35.

Oblatio populi Iſrael.

Exod. 38.

Exod. 36.

VNDECIMA Septembris ait Moyſes, quòd Dominus pręcepiſſet, vt omnis voluntarius offerret in opus tabernaculi; aurũ, argentum, æs, hyacinthum, purpuram, coccum bis tinctum, byſſum, pilos caprarum, pelles arietum rubricatas & hyacinthinas, ligna ſethim, oleum pro luminaribus, aromata, thymiamata, lapides onychinos, & gēmmas. Statimq; omnis populus, tam viri, quàm mulieres deuota promptitudine offerũt auri 29. talenta & 730. ſiclos, argēti centum talenta & 1775. ſiclos, æris 72. millia talenta & 400. ſiclos, cæterorumq; donorum tantam vim, vt Moyſes pręconis voce proclamari fecerit, ceſſarent offerre, non eſſe opus pluribus.

Exod 36. 37. 38. 39.

Conſtructio tabernaculi.

Mox Beſeleel & Ooliab, alijque artifices cæperunt conſtruere tabernaculum, inſtar templi portatilis, ex baſibus, columnis, tabulis & cortinis, cõtectum pilis caprarum. Item arcam de lignis ſethim imputribilibus, intus & foris deauratam laminis aureis, & deſuper eam propiciatorium aureum, & duos Cherubim aureos. Item altare thymiamatis, aureis ſimiliter laminis vndique coopertum: & mēſam propoſitionis inauratam; cãdelabrumque aureum cum ſeptem lucernis. Inſuper altare holocauſti æreum, cum labro, id eſt, lauacro æneo, vaſiſq; diuerſis; atq; ornamentis pontificalibus & ſacerdotalibus. Cunctaque iuxta exemplar quod Moyſi in monte demonſtratum eſt, intra menſes ſex rite perfecta, Moyſi benedicenda offerunt.

Anno mundi 2454.

Genebrar. 2471.

Exod. 40. Deut. 10.

Dedicatio tabernaculi.

Num. 9.

ANNO ſecundo exitus de Aegypto die prima Martij, Dei hortatu Moyſes erigit tabernaculum, infert arcam, inque ea ponit tabulas decalogi, altaria, menſam, candelabrum, & reliqua ſuo quæq; loco collocat: ipſumque tabernaculũ cum altaribus & vaſis oleo vngit, cõſecrat, & ſanctificat. Et ecce nubes deſuper operit tabernaculum, idq; gloria Dñi implet. Nec deinceps nubes interdiu, & ignis noctu à tabernaculo recedit, niſi cum proficiſcendum eſt: tunc nube procedente, ſubſequuntur Iſraelitæ; rurſum conſiſtente, manent & illi in eodem loco.

Leuit. 8. Conſecratio Aaron. Num. 3.

Eodem die Moyſes Aaronem aqua lauat, induit ornamentis pontificalibus, atque in primum, iuxta legem, Pontificem oleo vngit. Filios quoque eius veſtit tunicis lineis, & in ſacerdotes vngit & conſecrat. ac omnes varijs oblationibus expiat & ſanctificat: iubetq; ſimul permanere in tabernaculo dies noctesque ſeptem.

Num. 7. Oblatio Principũ.

Eodem die cæperunt & Principes 12. tribuum Iſrael, ſinguli ſucceſſiuè per 12. dies offerre dona in vſum tabernaculi.

Num. 7. Leuit. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Leges aliquot de oblationibus.

Poſthæc loquens Deus Moyſi in tabernaculo de propiciatorio, quod erat ſuper arcã inter duos Cherubin, varios eum edocet ritus offerendi armenta, pecora, aues, ſimilam, thus, panes; addito in omnibus ſale, nuſquã autem fermento, nec melle: Modum item offerendi hoſtias pacificas pro ſacerdotibus, principibus, populo; pro impetratione beneficiorum, pro expiatione peccatorum: leges etiam holocauſti, ignis perpetui, ſingulorum ſacrificiorum, &c. adipem & ſanguinē comedi prohibet.

Anno mundi. 2454.

Leuit. 9.

Prima oblatio Aaron.

OCTAVA die Martij Aaron primitias ſacrificiorum ſuorum pro ſe & populo Deo offert, populoq; benedicit: & ecce gloria Domini apparet omni populo, & egreſſus ignis à Domino, deuorat holocauſtum Ignē

Leuit. 6. *Ignis perpetuus.* *2. Machab. 1.*

autẽ hunc cælitus demiſſum in altare nutriebant quotidie ſacerdotes lignorum appoſitione, vſq; ad captiuitatem Babylonicã: tunc per ſacerdotes recõditus in puteum ſiccum, & poſt 70. ann. à Neemia ſacerdote quæſitus, non ignis inuentus eſt, ſed aqua craſſa, quæ orante Neemia rurſum Diuinitus eſt accẽſa.

Leuit. 10. *Cõbuſtio Nadab & Abiu.*

Eodem die Nadab & Abiu filij Aaron, offerunt ignem alienum: egreſſuſq; ignis à Domino, comburit eos, ſed veſtes eorũ nõ ſunt aduſtæ, cum quibus extra caſtra ſepeliuntur. atq; vinum deinceps ſacerdotibus tabernaculum ingreſſuris, interdicitur.

Leuit. 11. 12. 13. 14. 15. 16. *Præcepta ad vitandã immunditiam.* *Leuit. 17. 18. 19. 20. 21. 22.* *Leuit. 23. Num. 28.* *Præcepta ad firmandam iuſtitiam.*

Perdocet inde Deus Moyſen & Aaron, vt ſancti ſint filij Iſrael, quia ſanctus eſt ipſe Dominus Deus eorum. Itaque vt vitent omnem corporis & mentis immunditiem, inque vnius Dei cultu & ſanctitate confirmetur, tradit quæ ſint animalia munda & ad eſum licita, & quæ immunda & illicita. Legem etiam purgandi puerperam, lepram, virum ſeminifluum, mulierem ſanguifluam, & expiandi ſanctuarium. Item non offerendum dæmonibus nec idólis, magos & hariolos non conſulendos, blaſphemiam, periuria, parentum maledicta, homicidia, adulteria, coniugia illegittima, varios coitus turpes, furta, iniuſtitiam, vſuram, mẽdacia, ac alia gentium opera fugienda: neminique nocendum. Verùm ſibi ſoli Deo, vno in loco, præfixis tẽporibus, præſcriptis victimis & cæremonijs ſacrificandum. Iuge ſacrificium, nempe agnum anniculum immaculatum quotidie mane, & alterum veſpere immolandum, in memoriam æternæ beatitudinis Diuinæ. Sabbatum qualibet hebdomada obſeruandum, in memoriam creationis rerum. Neomeniam ſiue calendas prima die cuiuslibet menſis, in memoriam gubernationis rerum.

Leuit. 23. Nume. 28. & 29. *Feſta veteris legis.* *Paſcha.*

Celebranda etiam quotannis feſta hęc ſolennia: Paſchæ, die 15 Martij, & azymos dies 7. in memoriam redemptionis ab Aegyptia ſeruitute. & altero die Paſchæ, offerendum Deo manipulum ſpicarũ in primitias meſſis.

Pẽtecoſte.

Pentecoſtes, quinquageſimo a Paſcha die, in memoriam promulgatæ legis in monte Sinai. cuius craſtino die offerendum DEO duos panes, primitias nouarum frugum.

Tubarum. *Expiationis.*

Tubarum, die prima Septembris, in memoriam liberationis Iſaac ab immolatione; & ideo die illa clangendum cornibus pecorum, quia aries immolatus pro eo cornibus inter vepres hærebat. Expiationis ſiue propiciationis, decima Septembris, tota die iſta ieiunandum & ſeſe affligendum, in memoriam reconciliati Dei propter adoratum vitulum aureum; tum etiam, vt propicietur eis Deus.

Scenopegia. *Palmarũ.* *Collecta.*

Scenopegiæ, hoc eſt, tabernaculorum, decima quinta Septembris, continuandum diebus ſeptem, iiſq; habitãdum in tabernaculis, in memoriam quòd in tentorijs habitaſſent in deſerto. Septima autem die gerendum in manibus ramos palmarum, in ſignum quòd introducti eſſent in terram florentiſſimam. Octaua verò die, quæ eſt 22. Sept. obſeruandum feſtum cœtus & collectæ, inque illo colligẽdum à ſingulis tam pauperibus quam diuitibus dimidium ſicli, pro templi fabrica & ſacrificijs. Præter hæc ſeptimo quoque anno celebrãdum ſabbatum terræ, annumque remiſſionis, eoq; anno non colendum terram, non ſerendum, aut metẽdum, nec vindemiandum, ſed omnia ſuapte ſponte naſcentia fore communia quibuſlibet. debita à nullo fratre eo anno exigenda, mutuum pauperibus ſuæ gentis commodatum remittendum, Hebræos ſeruos ancillaſque manumittẽdos.

Exod. 30. *Leuit. 25.* *Deut. 15.* *Sabbatum terræ.*

Iubilæus. *Leuit. 24. 25. 26. 27.*

Quinquageſimo quoque anno celebrandum annũ iubilæum, & remiſſionis. terram non colendum, ſeminandum, metendum, aut videmiandum, debita cuncta fratribus ſuis remittenda, vnicuique priſtinam poſſeſſionem reſtituẽdam, ſeruos & ancillas libertate donandos, permittendum exules redire in terram ſuam. Hæc, aliaque diuerſa, quæ paſſim intermiſcet, præcepta moralia, iudicialia, ac ceremonialia ſeruantibus bona omnia pollicetur, non ſeruantibus mala multa minatur.

Leuit. 24. *Blaſphemus.*

Inter hæc quidam in iurgio blaſphemans nomẽ Dei, & maledicens ei, capitur & incarceratur, ac per Dei ſententiam eductus extra caſtra, à populo lapidatur.

Anno mundi 2454.

Num. 9. *Paſcha.*

ANNO ſecundo exitus de Aegypto, die 14. Martij ad veſperam celebrant filij Iſraël Paſcha iuxta legem. qui autem immũdi erant, celebrant illud conſenſu Domini die 14. Aprilis ad veſperam.

Num. 1. *Numerus filiorum Iſrael.* *Num. 3.*

Eodem anno 1. Aprilis, Dei iuſſu Moyſes & Aaron numerant populum per ſingulas tribus, inueniuntque viros à viceſimo anno & ſupra aptos ad pugnam, ſexcenta & tria millia, quingentos, & quinquaginta. Leuitas autem à menſe vno & ſupra, viginti duo millia Primogenitos verò ab vno mẽſe & ſupra, viginti duo millia, & 273. inque primogenitorum locum Deus Leuitas ſibi in miniſtros aſſumit. reliqui 273. primogeniti numerum Leuitarum excedentes precio redimuntur.

Numer. 2. & 3. *Statio caſtrorum Iſrael.*

Ordinatur & Caſtrorum ſtatio per gyrum tabernaculi. nempe vt Moyſes & Aaron cum filijs ſuis figant tentoria ante tabernaculum ad Orientem: ex Leuitis autem, Caatitæ ad Meridiem, Gerſonitæ ad Occidentem, Meraritæ ad Septentrionem: Tribus verò duodecim ipſos circumcingant; ad Oriẽtem Iudas, Iſachar, Zabulon, ad Meridiem Ruben, Simeon, Gad: ad Occidẽtem Ephraim, Manaſſe, Beniamin: ad Aquilonem Dan, Aſer, & Neptalim. Hanc caſtrorum diſpoſitionem ſingulis deinceps manſionibus obſeruarunt. In proficiſcendo autem, priores ſex tribus præcedebant, hinc Leuitæ portabant tabernaculum in partes diſſolutum, deinde poſteriores ſex tribus ſubſequebantur.

Num. 4.

Recenſentur & Leuitæ à triceſimo anno vſque ad quinquageſimum, qui miniſtrarẽt in tabernaculo. quorum numerus fuit octo millia

Num.8. Conſecratio Leuitarum. millia quingenti octoginta. Quos Aaron va-
rijs ceremonijs & ſacrificijs purificat, Deo of-
fert, ac in miniſterium ſacerdotum cõſecrat.
tunc ait Dominus: A viceſimoquinto anno,
& ſupra, miniſtrabunt: cumque quinquageſi-
mum ætatis annum impleuerint, ſeruire ceſ-
ſabunt.

Num.5. Immundi ſeparãtur. Poſthæc Dei præcepto omnes leproſi, ſe-
Num.6. miniflui, & polluti ſuper mortuo, eijciuntur
extra caſtra. Docetque Deus expiationem
5.10. tranſgreſſionis per negligentiam, Legem pri-
mitiarum, Zelotypiæ, & Nazaræorum. Mo-
dum benedicendi populum, diſpoſitionem
candelabri & 7. lucernarum, atq; vſum dua-
rum tubarum argentearum.

Genebrar. 2071.

Anno mundi 2454.

Num.10. Migrãtio à Sinai. EODEM anno, viceſima Aprilis, eleuatur
nubes de tabernaculo. itaq; filij Iſrael mo
uent caſtra de monte Sinai, & comitãte ipſos
Obab, (à quo orti Cinæi) ordine per turmas
ſuas proficiſcuntur in deſertum Pharan viâ
13. trium dierum, ibique caſtrametantur ad ſe
Num.11. pulchra concupiſcentiæ. vbi populus ob la-
borem itineris murmurat cõtra Dominum,
Incẽdio. ideoque extrema caſtrorum pars ab igne cæ-
leſti comburitur. orante autem Moyſe, ig-
nis extinguitur.

Hinc populus faſtidiens manna, murmu-
Num.11. Concupiſcentia carnium. rans & flens Aegyptias carnes, piſces, cucu-
meres, pepones, porros & cæpas concupiſcit
ac flagitat. ob quæ Moyſes tædio affectus, con-
queritur apud Deum de intolerando populi
onere ſibi ſoli impoſito, optatq; ſe à Deo oc-
cidi. Tum Deus in nube deſcendens ad oſtiũ
tabernaculi, Moyſi ſpiritum & onus in ſep-
tuaginta ſeniores partitur, qui omnes pro-
Pſal.77. phetant. tantumque repente coturnicum ex
AEgypto aduolare facit, vt caſtra opplerent,
& vndique circundarent itinere vnius diei:
quas colligunt toto die illo, & nocte, ac die ſe
quenti, ſinguli ad minus decem coros, quan-
tum ad edendum in menſem integrum ſuffi-
ceret, ſaturatoq; populo vſq; ad nauſeam ac
vomitum, dum carnes adhuc eſſent inter dẽ-
Carnium eſus punitur. tes ipſorum, ira Dei occidit pingues & electos
eorum, & ex populo plurimos, à quorum ſe-
pultura nomen loco inditum.

Num.12. Inde caſtrametantur in Aſeroth, vbi Ma-
14. ria & Aaron contra mitiſſimũ Moyſen mur-
murant propter vxorem eius AEthiopiſſam.
quos Deus in tabernaculo increpans, Moy-
ſen commendat à fidelitate erga Dominum,
Maria lepra percutitur. cui ore ad os loquebatur. Maria lepra perfun
ditur, Aaron veniam precatur, Moyſes pro
ſorore orat. quæ ſeptem diebus extra caſtra ſe
parata, recipit ſanitatem.

Genebrar. 2672.

Anno mundi 2454.

Num.13. & 33. TRANSEVNTES deinceps vaſtum
deſertum Pharan, (quod continet iter vn
Deut.1.9. decim dierum) caſtra figunt in Rethma & Ca
15. desbarne. vbi cum Deus & Moyſes hortaren-
Miſſio 12. exploratorum. tur Iſraelitas vt aſcendant & poſſideãt terram
promiſſam, petente populo, Dei conſenſu
mittit Moyſes duodecim principes ad explo-
randam terram Chanaan. qui circumitã luſtrataq; per quadraginta dies omni regione,
Botrus. in Nehelescol, id eſt, torrente botri, palmitẽ
cum vua iã matura abſcindunt, quem portã-
tes in vecte duo viri, vnà cum malogranatis
Eccli. 46. & ficis, in vbertatis ſignum, ad Iſrael afferunt
Hier. ſuper Zac. ca. 8. & oſtendunt, menſe Auguſto. quorum Ioſue
Reuerſio exploratorum. & Caleb renunciant reuera eſſe terram lacte
& melle fluentem, ac hortantur populum vt
aſcendant in Chanaan: reliqui vero decem
terræ detrahentes, eamque ob habitatorum
gigantum, vrbiumq; munitarum potentiam,
inexpugnabilem aſſerentes, cor populi deter
rent.

Num. 14. Igitur omnis populus deſperans, vocifera-
Deut.1. tur & flet tota nocte, blaſphemant Deum,
Deſperatio populi Iſrael. murmurant contra Moyſen & Aaron, optãt
ſe in AEgypto mortuos, volunt ducem ſibi
conſtituere, & reuerti in Aegyptũ quin & Ca
leb ac Ioſue murmur ſedare, ipſosque anima
re conantes, lapidare volunt. Quare iratus
Condemnatio populi Iſrael. Deus, palam apparens ſuper tectum taberna-
culi, vult omnes ſimul peſtilentia perdere, &
Moyſen conſtituere principem ſuper gentẽ
fortiorem. At Moyſe ardenter, vt populo par
cat, deprecante, placatus ex parte Deus, cul-
pam quidem remittit: attamen in peccati pœ
nam iurat neminem eorum qui numerati
fuerant, ingreſſurum terram promiſſionis,
Heb.3. præter Ioſue & Caleb: ſed cæteros omnes in
deſerto vagaturos per annos quadraginta,
inq; eo morituros: cadaueribus autem ipſo-
rum ibi conſumptis, filios eorum poſſeſſuros
terram promiſſam. cras, inquit, mouete ca-
ſtra, & reuertimini in deſertum per viam ma-
ris rubri. Mox decem exploratores percuſ-
ſi à Deo, moriuntur, populusque luget valdè.

Num. 14. Poſtridie Iſraelitę volentes inhibente Deo
Deut.1. ac Moyſe armis inuadere terram Chanaan:
Præſumptio Iſrael. ab Amalecitis & Chananæis cædũtur ac per-
ſecutione in turpem fugam acti in taberna-
culum confugerunt.

Anno mundi 2454.

Deut.2. RETROVERSI ergò Iſraelitæ, dein-
Num. 33. ceps vagantur in deſerto annis triginta
Iſraël vagatur in deſerto 40. annis. octo quibus ſi addas annum primum & vlti-
mum, fiunt anni quadraginta. quo tempore
nec manna defecit, nec veſtimenta aut calce-
Deu.8.29. amenta eorum detrita ſunt. primumq; caſtra
Nehe.9. metãtur in Remmonphares. inde in Lebna.
Num. 33. deinde in Reſſa. hinc in Ceelata. dehinc in
16.17.18. monte Sepher. Poſthæc in Arada. inde in Ma
19.20.21 celoth. dein in Thaath. hinc in Thare. dehinc
22.23. in Methca. Poſtea in Eſmona. deinde in Mo-
24.25. ſeroth. inde in Beneiacan. hinc in mõte Gad-
26.27.28 gad dehinc in Ietebata. dein in Hebrona. de-
29.30. inde in Aſiongaber. Interea temporis & loci
31.32. hæc infra ſcripta geſta ſunt.

Docentur quæ ſacrificia terram promiſ-
Num. 15. Habitus Iudæorum. ſionis ingreſſi offerre debeant. Fimbrias et-
iam hyacinthinas per quatuor angulos pal-
Deut.22. liorum portare iubentur, vt ijs conſpectis,
Matt. 23. præceptorum Dei recordentur.

Qui-

Num. 15. Transgreſſor ſabbati. Quidam in deſerto ligna colligens ſabbato, ob hoc incarceratur: ac Dei voce condemnatus, extra caſtra lapidatur.

Num. 16. Rebellio Core. Core, Dathan, & Abiron, alijq́; 250. primates Iſraël conſurgentes in Moyſen & Aaron, eorumq́; principatum ambientes, ac ſibi vendicare quærentes, obijciunt eos iniquè dominium vſurpare in populum Dei. Quos Moyſes increpans, mane, inquit, notum faciet Dominus quem elegerit. Cùm itaq; manè vtraq; pars ſeparatim ſuffitum adoleret Deo ad oſtium tabernaculi, apparet cunctis gloria Domini, & in ſignum vt ſciant quòd ipſe Deus miſiſſet Moyſen ad gubernandum populum ſuum, confeſtim terra aperiente os ſuum, Core, Dathan & Abiron cum tabernaculis ac ſuis omnibus deglutiuntur, deſcenduntq; viui in infernū. ſed & ignis egreſſus à Domino, comburit 250. eorum ſocios, quorum thuribula ærea iuſſu Dei in facti memoriam altari affiguntur. *Punitio rebellionis.*

Num. 16. Rebellio totius populi. Poſtero die omnis multitudo Iſraël clamitat contra Moyſen & Aaron, quòd ipſi interfeciſſent populum Dei, mouentq́; contra eos ſeditionem ac tumultum. quapropter Moyſes & Aaron cōfugiunt in tabernaculum, ibique orant. quod nubes operit, moxque plaga Dei deſæuiens in populum, incendio conſumit ex eis 14. millia & ſeptingentos. hortatu autem Moyſi currēs Aaron in medium multitudinis, ſtansq́; cum thuribulo inter mortuos & viuentes, ſuis precibus graſſantem Dei plagam reſtringit. *Vltio rebellionis. Sap. 18.*

Num. 17. Virga Aaron floret. Hinc Dei monitu accipiens Moyſes à principibus tribuum 12. virgas tribuum nominibus inſcriptas, ponit eas in tabernaculo coram Domino, vt per ſignum germinationis oſtenderet Deus, quem elegerit in ſacerdotem. Poſtridie inuenitur virga Aaron germinaſſe, ac protuliſſe flores & amygdalas. quæ Dei iuſſu in perpetuam rei memoriam cuſtodienda, in tabernaculo in arca reponitur. *Hebr. 9.*

Num. 18. Merces miniſtrorum templi. Tradit inde Deus officia ſacerdotum & Leuitarum: ac pro miniſterio ſacerdotibus primitias & oblationes, Leuitis autem decimas in hæreditatem iure perpetuo aſſignat; qui earum decimam rurſum dent Aaroni ſummo ſacerdoti.

Num. 19. Heb. 13. & 9. Aqua luſtralis. Vaccam deinde rufam immaculatam extra caſtra in holocauſtum comburi iubet, & ex cinere eius fieri aquam expiationis, cuius aſperſione immundi mundentur.

Genebrar. 2709.

Anno mundi 2492.

Num. 20. Mariæ mors. 33. ANNO quadrageſimo ab exitu de AEgypto menſe Martio, venit Iſraël in deſertum Zin in Cades, vbi Maria moritur & ſepelitur die 10. Martij, ſecundum Ioſephum.

Num. 20. Aquæ contradictionis. Sap. 11. Pſal. 104. 1. Cor. 10. Hic rurſus ob aquæ defectum exorto populi contra Moyſen & Aaron clamore ac rebellione, hi proni orant in tabernaculo, ac Dei præcepto Moyſes bis virga percutit petram altiſſimam, quæ ad ſecundum ictum effundit aquas largiſſimas, bibitque populus & iumenta eorum. & quia Moyſes & Aaron non crediderant Deo, idcirco audiunt ab eo non introducturos ſe populum Iſrael in terram promiſſionis.

Inde mittens Moyſes legatos ad Regem Edom, petit Iſraëli trāſitum per terram eius: quem Rex denegat. *Num. 20. Tranſitus Edom negatus.*

Anno mundi 2492.

AT Iſrael Dei mādato à conſanguineorū ſuorū bello abſtinēs, digreſſus caſtrametatur ad montem Hor. Moyſes & Aaron iuſſu Dei aſcendunt montem, vbi Moyſes exuit Aaron veſtibus pontificalibus, ac eis induit Eleazarum filium eius, moriturq́; ibi Aaron anno 40. exitus de Aegypto, die prima Iulii, cùm eſſet 123. annorum, & flet eum populus 30. diebus. *Deut. 2. Num. 20. 34. Aaroni ſuccedit Eleazar. Num. 33.*

Poſthæc Chananæus rex Arad pugnat contra Iſrael, prædamque abducit. at Iſrael voto Deo facto, Chananæum interficit, vrbesque eius ſubuertit. *Num. 21. Rex Arad vincitur.*

Hinc circumeuntes terram Edom montemq́; Seir diebus multis, caſtrametantur in Salmona, deinde in Phunon. vbi populus denuò murmurat contra Deum & Moyſen ob itineris tædium, ac manna faſtidit. quamobrem immittit eis Dominus ſerpentes ignitos, quorum afflatu & morſibus multi moriūtur, multique vulnerati peccatum confitentur. pro quibus Moyſes orans, Dei iuſſu ſerpentē æneum in pertica ſuſpendit, quem cùm vulnerati aſpicerent, ſanantur. *Num. 21. & 33. Deut. 2. 8. 35. 36. Serpens æneus erigitur. Sap. 16. Ioan. 3.*

Progreſſi figunt tentoria in Oboth. hinc in Ieabarim. inde tranſeuntes torrentem Zareth, caſtrametātur in Dibon gad. deinde in Helmō deblathaim. dehinc miraculoſe trāſgreſſi torrentem Arnon, caſtra ponunt ad montes Abarim. *Num. 21. & 33. 37. 38. 39. 40. Pſal. 113. 41.*

Anno mundi 2492.

INTER hæc miſſis Iſraël nuncijs ad Seon regem Amorræorum, qui habitabat in Eſebon, poſcit vt tranſire liceat per terram eius in terram ſibi promiſſam. quod ille non permittens, cum omni populo ſuo occurrit in Iaſa, & pugnat contra eos. at Iſraël Seon cum ſuis occidit, Eſebō, Iazer, & reliquas eius ciuitates capit, habitatores interficit, iumenta ac ſpolia diripit, vniuerſamq́; terram eius poſſidet à mari mortuo vſq; ad torrentem Iaboc: & à deſerto vſq; Iordanem. *Num. 21. Deut. 2. Iudic. 11. Seon rex Amorræorum debellatur.*

Hinc Og rex Baſan gigas, qui habitabat in Aſtaroth, cum omni populo ſuo egreditur obuiam Iſraëli ad bellandum in Edrai. quem Iſraël cum filiis totoq; exercitu proſternit, vrbes eius 60. munitas expugnat, habitatores occidit, pecora & ſpolia prædatur, omnemque terram eius poſſidet à torrente Iaboc vſq; ad montem Hermon & Selcha ciuitatem. *Num. 21. Deut. 3. Og rex Baſan vincitur.*

Anno mundi 2492.

POST hæc caſtra figunt in campeſtribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. At Balac rex Moab timens armis cōfligere cum *Num. 22. 42.*

Iſraele, mittit principes Moab & Madian ad Balaam Magum, ariolum famoſiſſimum, qui habitabat in Aran Meſopotamiæ, cumq; vocat ac mercede cõducit vt malediceret Iſraeli. cum autem veniret Balaam equitans ſuper aſinam, Angelus Domini ſtans in via euaginato gladio obſiſtit ei. quo viſo aſina ſemel iterumq; declinat è via, ac tertiò procumbit ante Angelum. quapropter ter a Balaamo percuſſa, humana voce loquens, ipſum de iniuſta percuſſione corripit. mox Angelus Balaamo conſpiciendum ſe præbẽs, iniungit ne aliud quam præciperet ei Deus, loquatur.

Aſina Balaam loquitur. 2 Pet. 2.

Pergens Balaam in vrbem Moab, magnifice a Balac excipitur ac mane ductus ab eo primò in montem vbi colebatur Baal, deinde in montem Phaſga, tertio in montem Phogor ad maledicendum Iſraëli, ſingulis in locis Dei inſtinctu coactus eidem benedicit: ac ſpiritu Dei multa prophetat de futuro regno Iſraël; de ortu ſtellæ Chriſti, ac ipſius dominio: deq; Amalecitis, Cinæis, atq; Romanis. qui tamen reuerſurus domum, dat conſilium Balaco malignũ, vt mittat formoſas puellas, ac per eas pelliceat Iſraelem ad fornicationẽ ac idololatriam.

Num. 23. Balaam Iſraeli benedicit. Num. 24. Prophetia Balaam. Matt. 2. Num. 24. & 31. Apoca. 2. Conſiliũ Balaam.

Deceptus itaq; populus Iſraël, fornicantur cum filiabus Moab, adorant & ſacrificant earum idolo Beelphegor, ac comedunt ſimulachro immolata. quapropter iratus Deus iubet culpabiles ſuſpendi. Phinees filius Eleazari Zambri Iſraëlitem cum Cozbi Madianitide palam fornicãtem, zelo Dei ambos ſimul pugione perfodit, & ſic per eum Deo placato, ceſſat plaga ab Iſraël, occiſis iam 24. milibus hominum: Ideoq; Deus dat Phinei & ſemini eius ſacerdotium perpetuum, Madianitaſque delendos pronunciat.

Num. 25. Fornicatio Iſrael. Zelus Phinees.

Genebrar. 2709.

Anno mundi 2492.

Num. 26. Numerus Iſraelitarũ

NVMERANTVR rurſum Dei mandato à Moyſe & Eleazaro filij Iſraël à 20. annis & ſupra bello apti terram Chanaã ingreſſuri: quorum numerus inuenitur 601. millia 730. Leuitarum vero a menſe & ſupra, 23. millia: inter quos nullus fuit eorũ qui antea iuxta Sinai numerati fuerant, mortui quippe erant omnes in deſerto exceptis Caleb & Ioſue.

Num. 27. Lex hæreditatis.

Poſthæc Dei iudicio decernitur, vt 5. filiæ Salphaad patri mortuo ſuccedant in hæreditate ac poſſeſſione: atque lex datur, ad quoſnam mortui cuiuſque debeat tranſire hæreditas.

Num. 27. Deut. 32. Moyſi Ioſue ſubſtituitur.

Hinc Moyſes iubetur à Deo aſcendere mõtem Abarim, ac inde videre terram promiſſam, non ingreſſurus eam, ſed ibi moriturus, eò quod cum Aarone offendiſſet Dominum ad aquas contradictionis: vnde cùm oraret pro fideli ſucceſſore, Dei iuſſu Ioſue per manus impoſitionem ſucceſſorem ſibi ſubſtituit, qui ex hoc ſpiritu ſapientiæ repletur. Docet inde Deus quid in ſingulis feſtis offerendũ ſit. Item quæ vota ſint rata, quæ irrita.

Deut. 34. Num. 28. 29. 30. Vota. Num. 31.

Deinde Phinees & Iſrael pugnãt contra Madianitas, eorum 5. principes & Balaam magum, omneſq; maſculos, etiam paruulos, & mulieres à viro cognitas occidunt, virgines reſeruant, vrbes & pagos comburunt, prædam ex æquo diuidunt, primitias ſacerdoti & Leuitis dant, omne aurum Deo offerunt.

Del. [illegible] Madian.

Tribus Rubẽ, Gad, & dimidia tribus Manaſſe, cum haberent pecora multa, videntes terram trans Iordanem ad orientem, acquiſitã à Seon & Og regibus, eſſe paſcuis vberrimam, petunt à Moyſe eam pro ſorte ſua ſibi dari in poſſeſſionem: quæ ipſis datur hac conditione, vt armati præcedant fratres ſuos ad ſubigendam terram Chanaan: atq; mox vrbes reſtaurant, ac terram poſſident.

Num. 32. Diuiſio terræ trans Iordanem.

Sub hęc pręcipit Deus vt Iſraelitæ terrã Chanaan ingreſſi, cunctos habitatores occidant, excelſa & idola deſtruant. Terræq; promiſſæ limites deſcribit, quæ in medio Orbis conſtituta, à meridie deſerto Zin cingitur, ab occidente mari magno alluitur, à ſeptentrione monte Libano clauditur, ad orientem Iordane fluuio perfunditur.

Num. 33. Num. 34. Sanctuarium [illegible]

Deſignat & principes qui terram eam ſorte diuiderẽt Iubet etiam aſſignari Leuitis 42. vrbes cum ſuburbanis earum, & 6. alias refugij pro homicidis nõ voluntarijs. Cõſtituit quoq; legem homicidij voluntarij & non voluntarij, qui fugitiuorum ſuſcipi, qui interfici debeant, qui vſq; ad mortem ſummi Pontificis reſeruari, & tunc reuerti in terram ſuam. & vnius teſtimonio neminem condemnandum. Poſtremo legem ſtatuit, vt in ſua quiq; tribu ducant & nubant ne per connubia poſſeſſiones tribuum commiſceantur.

Num. 35. Deut. 19. Lex homicidij. Num. 36. Lex connubij.

Anno mundi 2492.

Genebrar. 27. Deut. 1. 2. 3. 4.

ANNO eodem quadrageſimo, die prima februarij, cœpit Moyſes in campeſtribus Moab omni populo replicare & explanare Legem: vbi primo commemorat varia beneficia, nec non ſupplicia, terribiliaq; ſigna Diuinitus Iſraeli exhibita, vt per ea inducat ipſos ad Dei ac legis reuerentia. Deinde præcepta decalogi repetit & explicat, ac efficacibus verbis exhortatur, vt Deum tota mente diligant & timeant, eiuſq; legem ac mandata in corde & ob oculos ſemper habeant, ſolicitè ſeruẽt, filijs ac nepotibus inculcent. Nullã cum gentibus idololatris ſocietatem contrahant, ſed illas illarumq; aras, lucos, & ſtatuas ita deleant, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. futuras victorias non ſibi, ſed ſoli Deo adſcribant. Parta autem terra promiſſionis, ſinguli maſculi ter in anno, nempe in feſtis Paſchę, Pentecoſtes, & Tabernaculorum compareant coram Deo in loco quem elegerit Dominus, & ibi vno in templo & altari vni Deo optimas quaſq; hoſtias offerant. Primogenita quoq;, primitias ac decimas ſacerdotibus & leuitis exoluãt. Septimo quoq; anno remiſſionem debitorum ac ſeruorum faciãt. Pſeudoprophetam à Deo abducentem interficiãt, quantumuis propinquus ſit vel amicus: vrbẽ ei adhærentem ſubuertãt funditus. Prophetã autem verum ſui ſimilem, Chriſtum ſcilicet,

Deut. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Repetitio decalogi. Idololatria. Deut. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. Theolatria. Promiſſio Chriſti.

à Deo promiſſum, de gente eorum ſuſcitandũ, ipſum audiant. In cauſis difficilibus & ambiguis ad ſummũ ſacerdotẽ recurrant, eiusq; ſententiæ omnino pareãt. quæ in Rege & magiſtratu conſtituendo obſeruare debeant.

Deut. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. Miſcellanea.

Docet etiã iura belli, cautionem ſuper homicidio occulto, pœnam filij inobedientis, pietatem exercendam in rem proximi, in debitores, in pauperes, in viduas, pupillos, & aduenas: mercedem operarij non detinendam, adulteros puniendos, nõ committendam in pondere & menſura iniuſtitiam, res diuerſi generis non miſcendas, veſtem alterius ſexus non induendam. libellum repudii permittit, ſemen fratri ſuſcitandum, Amalecitas delendos præcipit. Hæc aliaque Dei mandata obſeruantibus, multiplices benedictiones conferendas; tranſgredientibus, maledictiones infligendas pronunciat: easq; benedictiones Iordane tranſmiſſo in monte Garizim; maledictiones verò in monte Hebal publicari mãdat. Poſtremò populum omnem cum poſteris ea cuncta obſeruaturum, renouato cum Deo fœdere, iureiurando adſtringit: teſteſq; ibi inuocat cælum & terram, quòd hodie propoſuerit eis bonum & malum: vt bonum eligant & viuant; ne malo adhærentes, pereant.

Deute. 27. 28. Excitatio ad legis obſeruantiã. *Deut. 29. 30.* Iuramentum Iſrael cum Deo.

Deut. 31. Ioſue Iſraeli præficitur. *Deut. 17.* Deuteronomium.

Sub hæc Moyſes coram omni Iſraël Ioſue loco ſui ducem populi conſtituit: ipſumq; ac populum confortat. Deinde ſcribit librum Deuteronomij, & tradit eum ſacerdotibus, iubetq; reponi in latere arcæ, deſcribi & legi ſemper à Regibus, & ſeptimo quoque anno remiſſionis in feſto tabernaculorum recitari corã omni populo, vt diſcant timere Deum, & ſeruent legem eius.

Deut. 31. & 32. Canticum Moyſi.

Hinc vocatis in tabernaculũ Moyſe & Ioſue, apparens in nube Deus, proteſtatur Iſraëlem a Deo deſciſſurum ad idôla. in cuius teſtimonium præcipit componi & diuulgari canticum de futura Iſraëlis præuaricatione, eiusq; punitione ac deiectione ſeu reprobatione. Quod mox Moyſes conſcribit, ac coram omni Iſraël recitat, idq; à filijs & poſteris eorum in cantilenam iugiter decantari mandat.

Genebrar. 2709.

Anno mundi 2492.

Deut. 33. Benedictio Iſrael. *Deut. 34.* Moyſes terrã promiſſam conſpicit. Moyſis mors. *Iudæ 1.*

POST hæc Moyſes ſingulis tribubus Iſraël (prçterquã Simeoni) benedictionibus proprijs benedicit. Deinde aſcendit montem Abarim & Nebo in verticem Phaſga, vbi Deo ipſi oſtẽdente contemplatur vniuerſam terrã promiſſionis. ibidemque moritur annorum 120. ducatus ſui anno 40. præciſè expleto, cũ necdum caligaſſent oculi eius, nec dentes illius eſſent moti, & ſepelitur ab Angelis in valle terræ Moab, & non cognouit homo ſepulchrũ eius: quod cùm Diabolus prodere vellet Iudæis ad idololatriam pronis, prohibitus eſt à Michaële archangelo. plangitq; eum Iſraël 30. diebus.

Genebrar. 2729.

Anno mundi 2493.

Ioſu. 1.

IOSVE, qui & Ieſus Naue, & Oſee, de tribu Ephraim, ſtatim initio Martij confortatus à Deo ad cõtinuam Deuteronomij lectionem, & ad inuadẽdam terram promiſſionis: hortatur populum vt parent ſibi cibaria, ac ſeſe præparent in diem tertium ad tranſeundum Iordanem; Rubenitas autem, Gaditas, & Manaſſitas, vt armati fratres præcedant.

Præparatio ad tranſitum Iordanis.

Ioſu. 2. Raab exploratores ſaluat.

Mittitq; duos exploratores ad conſiderandam terram. qui clam ingreſſi Iericho, à Raab meretrice excipiuntur hoſpitio. vbi cùm à rege expoſtularentur ad necem, abſcondũtur ab ea ſub ſtipula lini. ac præſtito iuramento quod ipſius domum cognationemq; ſaluarent, noctu è feneſtra per murum vrbis fune coccineo demiſſi, fune in ſignum ad feneſtram appenſo, tribus diebus in monte latitant, inde reuerſi ad Ioſue, narrant habitatores terræ territos.

Ioſ. 3. Tranſitus Iordanis.

Diluculo venit Ioſue cum omni Iſrael ad Iordanem, vbi triduo commorati, iubet populum ſanctificari in craſtinum miraculosè tranſituri fluuium. Itaq; decima die Martij ſacerdotes arcam prçferentes, intrant Iordanẽ, & ecce mox aquç ſuperiores inſtar montis cõſiſtunt, inferiores verò in mare mortuum defluunt. tum ſacerdotibus cum arca in Iordanis medio ſtantibus, populus Iſrael per ſiccũ alueum tranſiens, terram promiſſionis ingreditur.

Ioſ. 4. 12 Lapides.

Omnibus tranſgreſſis, Dei præcepto Ioſue & 12. tribuum electi, 12. lapides è Iordanis fundo ſublatos, in Galgala ſtatuunt, in monumẽtum ſiccati Iordanis. aliosq; 12. in Iordanis alueo erigunt mox aquis inibi inuoluendos. deinde caſtrametantur in Galgala, in campeſtribus Iericho.

Ioſ. 5. Circunciſio.

Tũc Ioſue Dei iuſſu omnes maſculos in deſerto per annos 40. natos & incircunciſos, ibi cultris lapideis circuncidit.

Ioſ. 5. Paſcha. *Ioſ. 5.* Manna deficit.

Die 14. Martij ad veſperam, ibidem celebrãt Paſcha. Poſtridie Paſchæ comedunt de frugibus præſentis anni terræ Chanaan, panes azymos & polentam: ideoq; manna deinceps ceſſat.

Ioſ. 5. 6. Apparitio Angeli. *Dan. 12.*

Eodẽ die Angelus Domini Michaël princeps exercitus Iſraël, euaginato gladio duci Ioſue apparens, docet eum, quo modo capiat Iericho.

Ioſ. 6. Circuitus Iericho.

Itaq; per ſex reliquos dies azymorum ſacerdotes arcam portãtes, ac 7. tubis ante eam clangentes, cunctiq; bellatores armati arcam præcedentes, vulgo reliquo eam ſubſequente, quotidie ſemel circumeunt Iericho clauſam, & ob murorum firmitatem inexpugnabilem.

Ioſ. 6. Euerſio Iericho.

Septimo autẽ die, ſepties circumeunt. cumque ſeptimo circuitu ſacerdotes longiori ſonitu tubis clangerent, omnisq; populus intenſa voce clamaret, ecce muri Iericho funditus corruunt; tum Iſraëlitæ qua quiſque ſteterat ingreſſi, regem ſuſpendunt, omnia enſe igneque perdunt. cuius aurum, argentum, ęs & ferrum per anathema Domino conſecrata ſunt. Raab autem cũ ſuis ſeruatam, poſtea Salmõ princeps de tribu Iuda duxit vxorẽ, & genuit ex ea Booz. Reædificatori verò Iericho Ioſue maledicit, vt in primogenito ſuo fundet eã & in nouiſſimo liberorum ponat portas eius.

Matt. 1. *3. Reg. 16.*

Anno

Anno mundi 2493.

Ioſ. 7. POST hæc Iſraël impugnans vrbē Hai, percutitur. quapropter cum Ioſue ſenesq; Iſraël orarent proni coram arca vſq; ad veſperam: audiunt à Deo quēdam furatum de anathemate, ideoq; e medio tollendum. Itaq; manifeſte deprehenſus Achan, & ſacrilegium confeſſus, lapidatur in valle Achor, & comburitur cum omnibus quæ illius erãt. *Lapidatio Achan.* Tum Ioſue Dei iuſſu poſitis a tergo Hai inſidiis, ſimul ita fuga, vrbem capit, ſuccendit, deſtruit, Regem ſuſpendit, populum occidit, pecora ſpoliaq; prædatur. *Ioſ. 8. Deſtructio Hai.*

Deinde pergit ad Garizim & Hebal montes, vbi ædificato altari lapideo, holocauſta Deo offert. atque ex Deuteronomio decalogum lapidibus inſcribit, ac coram arca & omni populo, mulieribus & paruulis benedictiones & maledictiones replicat. *Ioſ. 8. Publicatio legis. Deu. 5. 27. 28.*

Porrò Gabaonitæ callidè induti veteribus veſtibus & calceis, ac ſumptis panibus mucidis, ſupplices veniunt ad Ioſue in Galgala, & ſimulantes venire ſe de terra longinqua, fœdus pacis cum Iſraële medio iuramento ineunt. ſed poſt triduum fraude deprehenſa, cædendis lignis, & portandis aquis templi perpetuò mancipantur. *Ioſ. 9. Fœderatio Gabaon.*

Anno mundi 2493.

Ioſ. 10. POST hæc Adonitedech rex Ieruſalem, rex Hebrō, rex Ierimoth, rex Lachis, & rex Eglon, oppugnant Gabaon, quòd iūxiſſet ſe Iſraëli. at vocatus à Gabaonitis in auxilium Ioſue, repentè irruens in hoſtes, multos interficit; Dominus autem lapides è cælo pluēs, plures conterit; reliquos perſequuntur vſq; Azecha & Maceda cumq; ad petitionē & iuſſum Ioſue Sol & Luna in medio cæli immota ſtarent, nec feſtinarent occumbere ſpacio integri diei, extremos quoſq; fugientiū occidunt. *Pluit lapides. Sol ſiſtitur. Eccli. 46.*

Reuerſi iuxta Maceda, 5. reges ibi in ſpelunca latentes educunt, pedibus colla eorum calcant, eoſq; ſuſpendunt. *Suſpenſio 5. regum.*

Ioſ. 10. Mox Ioſue expugnat & capit vrbem Maceda, inde Lebna, deinde Lachis, Gazer, Eglon, Hebron, Dabir, & cunctas alias ciuitates, vniuerſamq; terram Meridianam Chanaan vſq; Cadeſbarne & Gazam: reges earum & habitatores omnes occidit, ac cum ſuis redit ad caſtra in Galgala. *Expugnatio ciuitatum.*

Anno mundi 2494.

Ioſ. 11. HINC Iabin rex Aſor, aliiq; 24. reges innumerabili cum exercitu ſimul conueniunt ad aquas Meron, vt pugnarent contra Iſraël. vbi Ioſue cum eis congreſſus, ipſos fundit, fugat, & perſequitur vſq; Sidónem, equos eorum ſubneruat, currus comburit. *Debellatio 24. regum.*

Ioſ. 11. Reuerſus capit Aſor vrbem munitiſſimam, & eam ferro flammaq; conſumit. ac deinde multo tempore bellans, cæteras etiam per circuitum ciuitates capit, reges, gigantes, & homines omnes interficit, animalia & ſpolia prædatur, totamq; terram ſeptentrionalem Chanaan poſſidet vſq; ad mōtem Libanum. *Expugnatio ciuitatum.*

Anno mundi 2498.

ANNO ducatus Ioſue ſexto, qui eſt 45. ex quo cum Caleb miſſus fuit ad explorandam terram, & 450. a natiuitate Iſaac; occiſis iam 31 regibus, ac 7. gentibus terræ Chanaan, Hethæo, Amorrhæo, Gergeſæo, Chananæo, Pherezæo, Euæo, & Iebuſæo, pro maiori parte deletis, Deus iubet Ioſue vt terram Chanaan reliquis nouem & ſemis tribubus ſorte diuidat qui vnà cum Eleazaro & principibus tribuum in Galgala poſtulanti Caleb, tradit terram Hebron in hæreditatem ipſi promiſſam. *Ioſ. 14. Act. 13. Aliter Genebrard. Ioſ. 12. 13. 14. Diuiſio terræ Chanaan.*

Quin & tribui Iudæ, tribui Ephraim, ac dimidiæ tribui Manaſſe, ſuas cuiq; ſortes ac poſſeſſiones aſſignat & dat. *Ioſ. 15. 16. 17.*

Deinde transferens cum omni Iſraël tabernaculum & arcam Domini de Galgala, figit illud in Silo vrbe: vbi manſit vſq; ad mortem Heli. *Ioſ. 18. Arca in Silo. 1. Reg. 4.*

Miſſis etiam Ioſue viris qui terram reliquam in libro deſcribant, ac in ſeptem partes diuidant; in Silo in atrio ad oſtium tabernaculi coram Domino miſſa ſorte, eam reſiduis 7. tribubus Beniamin, Simeon, Zabulon, Iſachar, Aſer, Nephtalim, & Dã, poſſidendam diſtribuit. ipſique Ioſue vrbs Thamnathſare in mōte Ephraim pro poſſeſſione & hæreditate datur. qui ea inſtaurata, habitat ibi. *Ioſ. 18. 19. Diuiſio terræ reliquæ. Poſſeſſio Ioſue.*

Quod autem Dominus noluerit omnes hoſtes delere ante ſortium diſtributionem, ſed paulatim eos expellere, tres reddit cauſas: Prima, ne terra ſit deſolata, & increſcerent noxiæ beſtiæ. Secunda, vt populus iugiter exerceretur in bello, ne per ocium in victa difflueret; Tertia, vt per eos tentaretur ac probaretur Iſraël vtrum amaret Deum, & ſeruaret præcepta eius, an non. *Exod. 23. Iudic. 2. & 3. Hoſtes qua re non ſunt deleti. Liran. Ioſ. 13. & 21.*

Anno mundi 2498.

Ioſ. 20. POST hæc iuſſus à Deo Ioſue conſtituit ſex ciuitates refugii, tres citra Iordanem Cedes, Sichem, & Hebron; & tres vltra Iordanē, Boſor, Ramoth, & Gaulon: ad quas, ceu ad aſyla, fugiant, qui neſcienter per imprudentiam homicidium perpetrarent, ne ab occiſi propinquo ſanguinis occidantur. *Ciuitates refugii. Deut. 4.*

Aſſignat etiam Ioſue in Silo Leuitis in medio poſſeſſionis filiorum Iſraël vrbes 48. ad habitãdum, & ſuburbana earum vſq; ad mille paſſus per circuitum ad alenda pecora eorum. aliam poſſeſſionem non habuerunt Leuitæ, ſuſtentabantur enim de ſacrificiis, primitiis, & decimis: eratque Deus ipſe poſſeſſio & hæreditas eorum. *Ioſ. 21. Vrbes Leuitarum. Ioſ. 13. Pars Leuitarum Deus.*

Et completa in omnibus Dei promiſſione, poſſident filii Iſraël terram Chanaan in pace. *Requies Iſraël.*

Eodem tempore Ioſue Rubenitas, Gaditas, & Manaſſitas multis diuitiis prædaq; locupletatos, de Silo remittit ad poſſeſſiones ſuas trãs Iordanem, benedicens eis, & præcipiēs ſeruare legem Dei. qui regredientes, altare præaltū ædificant iuxta Iordanem in terra Chanaan. Quamobrē ceteræ tribus ſuſpicantes eos erexiſſe altare ſacrilegū, cōueniūt in Silo vt illos *Ioſ. 22. Tranſiordanini. Altare teſtimonii.*

expugnarent,miſſis tamē legatis, audita eorū ratione, quod, non vt ſuper illud ſacrificarent,ſed in teſtimonium patriæ religionis extructum ſit,placantur.

Genebrar. 2-27.

Anno mundi 2499.

Ioſ.23.

POST multum temporis Ioſue ſenex iamque moriturus, cõuocat omnes primates ac populum Iſraël, eosq; diſertis verbis hortatur ad legem Dei ſedulò obſeruandam:cõmercium & commixtionem cum gentibus pertinaciter cauendam. Iterumque conuocatos in Sichem, vbi commemoraſſet Dei erga ipſos beneficia, inſtantiſſimè monet vt Deo toto corde fideliter adhæreant ſeruiantque, idôla relinquant. populus ſeſe Deo ſeruiturum ſemel, iterum, tertioq; promittit. in cuius teſtimonium Ioſue lapidem prægrandem ibi ſubter quercum ſtatuit. deinde hæc cæteraq; ſub ſe geſta in libro legis ſcribit. atq; moritur calendis (vt aiunt) Septembris, annorū 110.cùm præfuiſſet annis 7. ſepelitur in Thamnathſare. Oſſa quoq; Ioſeph ſepeliunt in Sichem in agro quem emerat Iacob, ac dederat ipſi Ioſeph. mortuo etiam Eleazaro ſuccedit Phinees.

Ioſ.24. — Renouatio fœderis Iſraël cum Deo. — Mors Ioſuê. — Oſſa Ioſeph — Geneſ. 33. 45. — Ioan. 4.

Anno mundi 2500.

Iudic.1. Iudas dux belli.

POST mortem Ioſue, Iudas dux belli à Deo conſtitutus, aſſumpto Simeone, percutiūt in Bezec decem milia Chananæorum, Adonibezec regem comprehendunt, cuius abſcindunt manuū & pedum ſummitates, ſicut ipſe 70. regibus fecerat. Deinde capiunt & cõburunt Ieruſalem: fortalitium tamen eius tenuerunt Iebuſæi vſq; ad tempora Dauid. plurimasq; Iſraelitæ expugnant ciuitates, ac Chananæos faciunt tributarios. Proinde Angelus Domini populo apparens, exprobrat quòd contra Dei præceptum Chananæos ſub tributo ſeruauerint, in ſuum tamen ipſorum malum ac ruinam: quo audito, flet populus, Deoq; ſacrificat. At Iſrael ſæpe deinceps peccans, ſæpe in manus traditur hoſtium: ac frequenter per iudices liberatus, ſemper in peiora recidit.

Iud.2. Angelus Iſraelem corripit.

Iud.17. 18. — Idôlum Michæ. — Ioſ.19.

Hiſce diebus non erat rex nec iudex in Iſrael; ſed quiſq;, quod ſibi rectum videbatur, faciebat. Itaq; Michas Ephraimita argenteū conflat & facit ſibi idôlum, cui leuitā Bethleemiten præficit ſacerdotem. At cū filij Dā, ampliorem quærentes ſibi habitationem, aſcenderent ad expugnādum Lais vrbem, è domo Michæ idôlum & ſacerdotē vi auferunt; progreſſi, vrbē Lais, quæ & Leſen, ad radicē Libani montis ſitam, capiūt, percutiunt, incendūt. quam rurſum ædificantes, vocant eam Dan, ac habitant in ea: vbi & idôlum Michæ ſibi erigunt, idq; deinceps colunt, vſq; ad diem captiuitatis ſuæ.

Iud.19.20. 21.

Eodē ferè tempore Leuita quidā cum vxore ſua diuertēs in Gabaa Beniamin, à ſene quodā recipitur hoſpitio: ipſis aūt cænantibus, viri ciuitatis pulſantes ad oſtium ſenis, Leuitam expoſtulant ad concubitum. egreſſus ſenex pro viro filiam ſuā virginem offert. at illi ſumpta Leuitæ vxore, tota nocte tanta libidine ipſa abuſi sūt, vt mane dimiſſa, ad oſtiū ſenis corruēs, expiraret. quā maritus domum vectam, in 12. partes concidit, & ad ſingulas tribus ſingulas portiones mittit. quapropter reliquę 11. tribus Iſraël conuenientes in Maſpha, cõcordi ſententia ſcelus illud vindicare ſtatuūt, iurantque ſe non daturos filias ſuas Beniamitis in vxores. ac miſſis nuncijs, ſceleris auctores ſibi tradi flagitant. quibus negatis, conſulto in Silo per Phinees Domino, Iuda duce cū 400. millibus contra contumaces Beniamitas pugnantes, Deo iuuāte ex eis 25. millia occidunt, Gabaa, cæteraſque vrbes, pagos, homines, pecora, ac vniuerſam tribum Beniamin gladio flammaque delent: præter 600. viros, qui fuga elapſi in deſertum, in petra Remmō 4. menſibus latitant. deinde ab Iſraëlitis reuocati, ex traditis ſibi 400. virginibus in cæde habitatorum Iabis Galaad, eò quòd non venerant ad auxilium Iſraël, reſeruatis, alijsque 200. è choreis in ſolennitate Silo raptis, ſibi in vxores, eam tribum reſtaurant.

Flagitium Gabaoniarū. — Exterminium tribus Beniamin.

Anno mundi 2511.

Iud.3.

POrrò filij Iſraël obliti Dei ſui, cum Chananęis matrimonia contrahunt, ac vltro citroque connubia miſcent, ſeruiuntq; dijs eorum Baal & Aſtaroth. quamobrem iratus Dominus, tradit eos in manu Chuſanraſathaim regis Meſopotamiæ & Syriæ, ſeruiuntq; ei 8. annis. qui incluſi ſunt primis tēporibus Othonielis: ſicut & cæteros deinceps annos ſeruitutis oportet intra ſubſequētium Iudicum tēpora includi, (ſecundū Hebręos & omnes Catholicos) propter Scripturam, quæ dicit annū 4. regni Salomonis, fuiſſe 480. ab exitu de Aegypto. Iſraëlitis autem clamantibus ad Dominum, Dei ſpiritu ſuſcitatus Othoniel frater Caleb iunior de tribu Iuda, prædicto rege Syriæ pugna deuicto, Iſraelem liberat, ac iudicat 40. annis.

Iſrael peccans, ſubiugatur. — Euſeb. in chron. — 3. Reg. 6. — Aug. de ciuit. Dei li. 18. — Pœnitens, liberatur.

Not. Iam annotauimus ex Genebrar. à morte Ioſue ad Othonielis non interceſſiſſe niſi annos 40. propter cauſam eandem, quam recenſet hîc Chriſtianus.

Anno mundi 2551.

Iud.3. — Afflictio Iſrael. — Liberatio Iſrael.

POſthæc Iſrael reuerſus ad idola, ab Eglon rege Moab debellatur ac ſubiugatur: cui in Iericho reſidenti ſeruiunt annos 18. Afflicti clamāt ad Dominum, à quo ſuſcitatur Aiod ambidexter de tribu Beniamin. qui cùm munera, id eſt, tributum Iſraelitarū detuliſſet Eglon regi, & vidiſſet in Galgalis idola Moabitarum, incitatus ſpiritu, ait regi: verbum Dei habeo ad te. itaque ingreſſus cum rege ſolo cænaculum æſtiuum vt ſecretò colloquerentur, infigit pugionem ſiue ſicam in ventrem eius, & clam per poſticum aufugit; ſtatimque collecto in monte Ephraim tumultuario exercitu, Moabitas omnes vſque ad 10. millia interficit, atque Iſraelem ſeruitute liberatum iudicat 80. annis.

Iud.3. Samgar.

Poſt hunc Samgar Iſraelem defendens, occîdit 600. Philiſtæos vomere.

Anno

Genebr. 2147.

Anno mundi 2631.

Iud. 4. ISraelitas denuò cum idolis fornicantes, tradit Dominus in manu Iabin regis Chanaã, qui regnabat in Aſor: cuius princeps exercitus Siſara nongentos habens currus ferreos, vehemẽter opprimit eos per 20. annos. Cum autem clamarent ad Dominum, Debora prophetiſſa, quæ tunc iudicabat Iſraelem ſub palma in monte Ephraim, accerſito Barac de Cedes Neptalim, ait Deum præcepiſſe, vt colligat exercitũ, & expugnet Siſarã; Ille recuſat, niſi ipſamet comitetur. pergũt ergo ſimul in Cedes, accollectis ibi decem millibus bellatorum, caſtra ponunt in monte Tabor. quò venit & Siſara cũ ſuis curribus ac numeroſo exercitu. ibique ad torrentem Ciſon inito prælio, Dominus cælitus tonitruo, fulgure, & grandine exercitum Siſaræ conterit, reliquos omnes Iſrael occidit, Siſara procul fugit in tabernaculum Iahel vxoris Aber Cinæi, quæ ſitientem lacte potat, pallio operit, dormientis caput clauo ferreo tabernaculi ſui per tempora cum malleo transfigit, Barac ſuperuenienti ſolo affixum mortuumq; oſtendit, mox Iabin cum ſuis deleto, Debora cum Barac canticum gratiarum actionis Domino canit, iudicatque Iſraelem 40. annis.

Debora prophetiſſa. *Deus pro Iſraele pugnat.* *Iael Virago.* *Iud. 5.*

Genebrar. 2187.

Anno mundi 2671.

Iud 6. SVb hæc Iſrael rurſum adorans idola, à Madianitis ſubiugatur, ipſorum ſata denaſtantur, pecora prædantur, valdeque opprimuntur annos 7. Clamantibus autem eis ad Dominũ, miſſus à Deo Propheta, arguit eos impietatis. deinde Angelus Domini ſub quercu in Ephra apparens Gedeoni de tribu Manaſſe frumenta excutienti, iubet ei liberare Iſraelem è manu Madian, promittens Deum victoriam daturum. cui Gedeon hædinas carnes azymosque panes ibi ſuper petram in ſacrificium offert, eaque iure carnium perfundit: quæ vbi Angelus virga, quam geſtabat, tangeret, in ſignum quod à Deo miſſus ſit, ignis è petra erumpens, oblata conſumit, ſimul que Angelus diſparet.

Iſrael ſeruit Madianitis. *Angel⁹ apparet Gedeoni.*

Iud. 6. *Deſtructio idolatriæ.* Nocte illa iuſſu Dei Gedeon aſſumptis decem ſeruis ſuis aram Baal deſtruit, lucum, qui erat iuxta illam, ſuccidit: altare ſuper petram Deo ædificat, taurum immolat, ideoq; Ierobaal cognominatur.

Iud. 6. *Vellus Gedeonis.* Congregatis autem Madianitis in valle Iezrael, ſpiritu Dei indutus Gedeon, conuocat exercitum Iſrael, petitque à Deo ſigna victoriæ in vellere, quod primò quidẽ ſolum rore maduit, ſiccitate in omni terra exiſtente; expreſſoque vellere, concham ſiue phialam rore impleuit: poſtridie autem ſiccitas erat in ſolo vellere tãtum, & ros in omni terra.

Iud. 7. *Delectus militum.* Gedeon ergò cum ſuis caſtra metatur ad fontem Arad, exercitus eius erat 32. millium, quorum 22. millia timidos Dei iuſſu domum remittit, reliquos probat ad aquas bibendi modo, nam trecentos tantum, qui ſtantes aquam manu ad os lambuerãt, admittit. quos diuidit in tres turmas in gyro caſtrorum hoſtium, dat vnicuique in dextera tubã, & in ſiniſtra hydriã ſiue lagenam vacuã, & in ea facẽ ardentem. Cumque media nocte prior Gedeon, deinde & reliqui ſimul tubis clãgerẽt, ac cõclamarẽt: gladius Domino & Gedeoni, cõfringentes hydrias ſeu lagenas, faces ſplenderẽt, mittit Dominus gladium inter hoſtes, qui mutuo ſeſe confodiunt, & ceciderunt ibi 120 millia cũ principibus ſuis Oreb & Zeb. Porro Zebee & Salmana cum reliquis 15. millibus fugiẽtes Gedeon trans Iordanem perſequitur, petit à ciuibus Socoth & Phanuel ſuis militibus laſſis panes, quibus deriſorie negatis, pergẽs percuſſo exercitu, Zebee, & Salmana reges comprehendit & occidit, rediens 77. ſeniores Socoth ſpinis conterit, turrimq; Phanuel cũ incolis ſubuertit, accipiens, de p̃da inaures aureas, ex eis facit Ephod, quod poſt eũ domui ſuę & Iſraeli fuit in ruin. cumque rogatus à populo, præfuiſſet Iſraeli annis 40. moritur, relictis 70. filijs, & vno notho Abimelech Sichimita.

Madianitæ ſe mutuo trucidant. *Iud. 8.*

Genebr. 2927.

Anno mundi 2711.

Iud. 8. MORTVO Gedeone derelinquit Iſrael Dominum, extruit ſibi Phanum Baal iuxta Sichem, ibique percutit fœdus cum Baal, vt eſſet ipſorum Deus. Tũc Abimelech occidit in Ephra 70. fratres ſuos ſuper lapidẽ vnum, & à ciuibus Sichem & Mello conſtitutus rex ſuper Iſrael, regnat annis tribus. cuius frater Ioatham minimus natu, qui latenter euaſerat, ſtans in monte Garizim, pulchro paradigmate Sichimitas ingratitudinis arguit, quòd occiſis 70. filijs Gedeonis, Abimelech conſtituiſſent ſibi regem: ideoque vtriſque interitum imprecatur. quo dicto fugit. Mittit autem Dominus ſpiritum odij inter Abimelech & Sichimitas, quibus rebellantibus, Abimelech vrbem Sichem expugnat, & occiſis habitatoribus, eam deſtruit, & ſeminat in ea ſalem. mox phanum Baal cum mille hominibus comburit. inde Thebes ciuitate capta, dum turrim eius mediam accendere nititur, fragmine molæ per mulierem deſuper in caput eius proiecto, ab armigero ſuo occiditur.

Iſrael idolatria. *Phanum Iſrael cũ Baal.* *Iud. 9.* *Abimelec rex.* *Deſtructio Sichẽ.*

Genebr. 2930.

Anno mundi 2714.

Iud. 10. *Thola.* POſthæc Thola de tribu Iſſachar, habitãs in Samir monte Ephraim, iudicat Iſraelem 23. annis.

Genebr. 2953.

Anno mundi 2737.

Iud. 10. *Iair.* IAir Galaadites de tribu Manaſſe, iudicat Iſrael 22. annis. habens 30. filios equites egregios, & principes 30. ciuitatum.

Ruth. 1. 2. 3. 4. *Ruth migrat in Iudæam.* Hoc tempore Elimelech Bethleemita famem fugiens, cum Noemi vxore ſua & 2. filijs peregrinatur in regione Moabitide. quo mortuo vnà cũ filijs, poſt annos decem Noemi adherente ſibi Ruth Moabitide nuru ſua ad

Hieron. ſup. Iſai. 16

ad Dei cultum conuerſa, de Petra deſerti reuertitur in Bethleem Iuda. vbi Ruth ſpicas in agro Booz Bethleemitæ colligens, gratiam coram eo inuenit. Peracta autem frumenti tritura, Ruth ſocrus ſuæ conſilio in area ad pedes Booz ſenis & grandæui dormientis nocte recumbit, & agnoſcitur eſſe propinqua eius. Itaque mane Booz in porta coram ſenioribus ciuitatis, cedente alio propinquiore iuri propinquitatis, accipit Ruth in vxorem, ex qua gignit Obed auum Dauid regis.

Ruth nubit Booz.

Matth. 1.

Ruth quo tempore fuerit, non ſatis conſtat. Genebrar. ſub Abeſan ponit: Ioſephus ſub Heli, alij aliter.

Iſraelitæ autẽ relicto Deo ſeruientes idolis Baalim & Aſtaroth, & dijs Syriæ, Sidônis, Moab, Ammon, & Philiſtijm traditi ſunt à Domino in manu Philiſtijm, & Ammon. afflictique nimis & oppreſſi per annos 18. pœnitentes clamant ad Dominum. qui reſpondet: inuocate Deos, quos elegiſtis, ipſi liberent vos. at illi: fac tu nobis quicquid placet: tantum nũc libera nos. his dictis idola omnia è medio tollunt: & ſeruiunt Domino. qui dolet ſuper miſerijs eorum, & per Iepte liberare diſponit.

Iſraël peccat, pœnitetque.

Anno mundi 2759.

Genebrar. 1975.

Iud. 11.

ITAQVE Ammonitis in terra Galaad caſtrametatis, primates Galaad conuenientes in Maſpha, Iepte Galaad iten de tribu Manaſſe filium meretricis, ideoque olim à fratribus ſuis, ne cum ipſis hæreditatem acciperet, eiectum in terram Thob, reuocant, rogantque ſuſcipere principatum, & pugnare contra Ammonitas. acquieſcit. mittenſque nuncios ad regem Ammon, quærit cur vaſtet terram Iſraël. reſpõdente illo, repetere ſe terram ſuam, quam tulit Iſraël cùm aſcenderet ex Aegypto; ait Iſraëlẽ per 300. fermè annos terram illam iuſto titulo poſſediſſe. Nolente autem rege acquieſcere, Iepte ſpiritu Dei accenſus, congregat exercitum, votum vouet Domino, ſi victoriam daret, vt quicunque è domo ſua primus ſibi reuertenti occurreret, eum in holocauſtum immolaret Domino. Statimq́; Ammonitas aggreditur, vincit, ſternit, 20. ciuitates eorum obtinet. Reuertenti autem in Maſpha domum ſuam, occurrit ei vnigenita filia ſua cũ tympanis & choris. qua viſa, ſcindit veſtimenta ſua, indicat ei votum ſuum. at illa patri ſe offerens, hoc ſolum precatur vt 2. menſibus circumeat montes, & defleat & plangat virginitatem ſuam cum ſodalibus ſuis. Expleto tempore, reuerſa eſt ad patrem: quam iuxta votum immolat. Exinde mos increuit, vt quotannis conueniant filiæ Iſraël, & plangant filiam Iepte diebus 4.

Iepte fit dux belli.

votum Iepte.

Iepte filiã ſuam Deo ſacrificat.

Iud. 12. Seditio Ephraim.

Hinc tribus Ephraim prælio inſurgit aduerſus Iepte, quòd ſine ipſis exiſſet ad pugnam. at ille repugnans fortiter, ad vada Iordanis, proſternit ex eis 42. millia virorum. iudicatque Iſraelem 6. annis.

Anno mundi 2765.

Genebrar. 1981. & ſic in ſeq.

Iud. 12. Abeſſan.

ABeſſan Bethleemita de tribu Iuda iudicat Iſraël annis 7. erant ei 30. filij & 30. filiæ, quos omnes matrimonio elocauit.

Anno mundi 2772.

Iud. 12. Elon.

ELon, qui & Ahialon, Zabulonites iudicat Iſrael 10. annis.

Anno mundi 2782.

Iud. 12. Abdon.

ABdon Pharatonites de tribu Ephraim iudicat Iſrael annis 8. habuit 40. filios, & ex eis 30. nepotes, equitantes ſuper 70. pullos aſinarum.

Iud. 13.

Porro filij Iſrael relapſi in idololatriã, traduntur Philiſtæis, eiſque ſeruiunt 40. annis. Angelus Dei primò vxori, deinde & Manue viro de tribu Dan iuxta Saraa in agro apparens, annunciat ipſam, licet ſterilem, parituram filiũ, qui ab vtero matris Nazaræus Dei, Iſraelis ſeruator, Philiſtinorumque domator foret: ideoque tam ipſa tempore geſtationis vteri, quam puer a vino, ſicera, omnique immundo ſe abſtineant, nec puero capillos tondeat. Quapropter cùm Manue hædum & libamen ſuper petram in holocauſtum offerret Deo, Angelus in flamma holocauſti aſcendit in cælum. Parit itaque mulier filium, vocatq́; eum Samſon: cui benedicit Deus, ſpiritu ſuo roborans eum.

Samſon nunciatur.

Sãſon naſcitur.

Naſcitur Samſon anno 3006. Genebrar.

Anno mundi 2790.

ADultus Samſon, deſcẽdit in Thamnata, vbi videt & amat Philiſtęam. reuerſus ad parẽtes ſuos, petit eam ſibi accipi in vxorem: qui contriſtantur quòd alienigenam peteret, neſcientes id Dei diſpenſatione fieri, illumque quærere occaſionem in Philiſtæos.

Iud. 14. Sãſon Philiſtæam amat.

Præcedentibus parentibus ad petendam eam, ſubſequentem Samſonem iuxta Thamnata inuadit leo rugiens: quem inermis ſpiritu Dei incitatus dilacerat, & proijcit è via. deinde virgo ei deſponſatur.

Iud. 14. Samſon leonem diſcerpit.

Poſt dies aliquot rediens vt acciperet eam, videt examen apum mellificare in ore leonis: & ſumptum inde mel comedit in via, parentibusque comedendum tradit.

Iud. 14. Mel in ore leonis.

In nuptijs dant ei Philiſtæi 30. ſodales, quibus proponit ænigma de leone quem occiderat, promittit ſoluẽtibus illud intra 7. dies conuiuij 30. ſindones & 30. tunicas: ſi verò non ſoluerent, totidem darent illi. Reſpondent: propone. De comedente (inquit) exiuit cibus: & de forti egreſſa eſt dulcedo. Quod cùm per ſe exponere nõ poſſent, precibus & minis per ſponsã eius ab ipſo Samſone diſcunt, atq; ſoluunt. Itaque ſpiritu Dei motus deſcendit in Aſcalonẽ, occidit 30. Philiſtęos, veſtes eorũ dat illis. iratusque reuertitur in domum patris ſui.

Iud. 14. Sãſon Philiſtęam ducit vxorẽ.

Interea pater vxoris eius, putans filiam ſuã repudiatam, tradit illam ſodali eius. quod vt Samſon reſciuit, minatur ſe id vindicaturum de Philiſtæis. Pergens ergò capit 300. vulpes, ligat binas cauda ad caudam, & in medio facem accenſam, & emittit eas in ſegetes Philiſtinorum iam maturas, & ſuccendunt eas, ſed & vineas & oleas comburunt. Audientes Philiſtæi quod fecerat iſta Samſon in vltionẽ

Iud. 15.

Samſon ſegetes Philiſtijm exurit.

ablatæ

ablatæ coniugis, comburunt eam & patrem eius. quibus ait Samſon, ſe adhuc grauius vindicaturum. Itaque percutit eos ſura ſiue coxa ſuper femur ingenti plaga valdè: & diſcedens habitat in ſummitate ac ſpelũca petræ Ethã.

Iud. 15.

Itaq; Philiſtæi, aſcendentes cum exercitu in terram Iuda, vindicare volunt in omnes Iudæos, niſi traderetur eis Samſon vinctus. Itaque tria millia virorum de Iuda accedentes Samſonem, arguunt eum quod prouocaſſet dominos ſuos, volentemque ligant, & opponunt caſtris Philiſtijm. accurrentibus autem illis vt eum abducerent, ipſe Dei ſpiritu correptus ac motus, rumpit vincula ſua, repertaque & arrepta ibi maxilla aſini, interficit ea mille Philiſtæos, cæteros fugat, maxillam proijcit.

Sãſon maxilla mille viros occidit.

Iud. 15.

His geſtis ſitiens valdè, clamat ad Deum: Tu dediſti victoriam hanc: & en ſiti morior. aperit itaque illi Deus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ, quibus hauſtis vires recipit. Iudicatque Iſrael 20. annis.

Fõs e dẽte.

Iud. 16.

Hinc abit Gazam, ibique ad meretricem ingreditur. gauiſi Philiſtæi, ponunt in porta vrbis tota nocte cuſtodias, vt mane exeuntem occiderent. dormiuit autem vſque ad mediũ noctis. Inde ſurgens, apprehendit ambas portæ fores cum poſtibus ſuis & ſera, impoſitaſque humeris ſuis aſportat in verticem montis iuxta Hebron.

Sãſon portas Gazæ in montem defert.

Iud. 16.

Poſthæc amat Dalilam habitantem in valle Soreth. cui principes Philiſtijm multã promittunt pecuniam, vt blanditijs eliciat ab eo, in quo ſit fortitudo eius: & qua re poſſet minui. quę ſæpe deluſa, tam diu illi moleſta fuit, donec audiret Nazaræum eſſe, nec radi poſſe ſine damno fortitudinis. Tunc illa dormientis in ſinu ſuo capillos detõdet. quem ſtatim fortitudine deſtitutum Philiſtæi apprehendunt, oculos eius eruunt, vinctum catenis ducunt Gazam, & clauſum in carcere molere faciunt.

Samſon à Dalila decipitur à Philiſtæis excæcatur.

Iud. 16.

Poſt paululum cùm iam crines & vires eius creſcerent, principes populuſque Philiſtijm conuenientes, magnificas immolant hoſtias Dagon deo ſuo, quod tradidiſſet ipſis hoſtem ſuum. Inter epulas autem pro ſpectaculo adductus Samſon, coram eis & ludit & illuditur. tunc ille, inuocato Domino, apprehendit ac concutit duas columnas, quibus innitebatur domus, quæ cadens, Samſonem & omnes qui aderant, circiter tria millia hominum opprimit. & ita plures interfecit moriens, quam ante viuus occiderat.

Samſon ſe cum Philiſtæis occidit.

Genebrar. 3026.

Anno mundi 2810.

1. Reg. 4. Heli.

POST mortem Samſonis, Heli ſummus ſacerdos de tribu Leui, ſtirpis Ithamar, iudicat Iſraelem 40. annis.

Anno mundi 2820.

1. Reg. 1.

ANNO Heli 10. Anna vxor Helcanæ leuitæ, habitans in Ramatha vrbe, diu ſterilis, ob exprobratã ſibi ab æmula ſua fœcunda ſterilitatẽ triſtis, aſcendit more ſuo cum viro in Silo, vbi in tabernaculo coram Heli flẽs & orans Dominum, ipſi votum vouet, ſi daret ſibi filium, ſe illum ipſi daturum, vt Nazaræus omni vita miniſtret ei in tabernaculo. Reuerſa domum, mox concipit & parit Samuelem. quem ablactatum ducit in Silo ad Heli, cumque ſolẽniter cum victimis iuxta votum Domino offert, ac læta pro collato ſibi filio ipſi Deo gratias canit. Deinde benedictione ab Heli accepta, regreſſa domum, rurſum peperit 3. filios & 2. filias.

Samuel Deo vouetur, & offertur.

1. Reg. 2.

1. Reg. 2. Samuel creſcit.

Puer aũt Samuel miniſtrabat Domino in tabernaculo coram Heli, accinctus Ephod lineo: & creſcebat ac proficiebat, placebatque tam Deo quam hominibus.

1. Reg. 2. Impietas filiorum Heli.

Porro Ophni & Phinees filij Heli, in Silo neglecto Dei cultu, ab immolantibus carnes vi auferentes, nec non dormientes cum mulieribus excubantibus ad oſtium tabernaculi, populũ vniuerſum ſcandalizabãt. quos cum Heli ſenex nimis leniter corriperet, non priuãs eos ſacerdotio, miſſus ad eum vir Dei, denunciat ob peccata filiorum, ſuamque erga illos indulgentiam, ipſum & domum eius a ſummo ſacerdotio repellendum, ac filios ipſius ambos die vno perituros, poſteroſque eius omnes ante virilem ætatem morituros. ſacerdotem autem fidelem & electum a Deo ſuſcitandum.

Indulgentia Heli erga liberos.

1. Reg. 3. Samuel fit Propheta Dei.

Hinc Samuelem puerum (teſte Ioſepho) annorum 12. nocte in templo vbi erat arca dormientem quater vocans Dominus, indicat ei ſe puniturum Heli & domum eius quod Samuel mane ipſi Heli id requirẽti refert. Creſcit autem Samuel, eratque Deus cum eo: & cognoſcit vniuerſus Iſrael quod fidelis & veridicus propheta eſſet Domini.

1. Reg. 4.

Anno Heli 40. Iſraelitæ cum Philiſtæis iuxta Aphec prælio cõgreſſi, cæduntur vſque ad 4. millia. reliqui territi, arcam Domini e Silo per Ophni & Phinees filios Heli in caſtra adferunt. ac rurſum inito certamine, cæduntur 30. millia Iſraelitarũ, & etiam duo filij Heli occiduntur, & arca Dei capitur, reſidui fugiunt. Quæ cum nunciarentur in Silo ipſi Heli, cadit de ſella retrorſum, & fracto occipite moritur annorum 98. quin & nurus eius vxor Phinees prægnans, ex ſubito partu obijt.

Arca Dei capta.

Genebrar. 3066.

Anno mundi 2850.

Aug. de ciuit. Dei li. 17. cap. 4. Samuel. 1. Reg 13. Act. 13.

MORTVO Heli, Samuel annos natus 30. ſummus ſacerdos & iudex pręeſt Iſraeli annis 38. deinde Saul Rex annis 2. quorum tempus Actuum 13. ſimul ponitur 40. annorum, vt etiam illa ipſa diuiſio non ſatis definita ſit.

1. Reg. 5.

Philiſtæi autem aſportantes arcam Domini in Azotum, collocant eam in templo Dagõ dei ſui iuxta ſtatuam eius. At mane Dagon iacebat pronus in terra ante arcam. ac mox ab ipſis loco reſtitutus, poſtridie abſciſſis capite & manibus truncus eius ibidem iacere reperitur. Inſuper primò Azotij, deinde, cùm arcam oppidatim circumducerent, & cæteri

quo-

quoque Philiſtæi graui dyſenteria à Domino percutiuntur, terraque eorum à muribus deuaſtatur.

1. Reg. 6.

Philiſtæi arcam remittunt.

Septimo itaq; menſe ſatrapæ Philiſtijm conuenientes in Accaron, ſacerdotum ſuorum conſilio ad placandum Deum Iſraël, arcam plauſtro nouo impoſitam cum quinque anis totidemque muribus aureis per duas vaccas lactantes remittunt vſq; Bethſames. Qua viſa Bethſamitæ, læti per Leuitas arcam deponũt, ibique in agro Ioſue ſuper lapidem magnum plauſtrum ſimul ac vaccas offerunt holocauſtum Domino. Deinde cùm arcam aperirent ac curioſè inſpicerent, percutit Dominus de clarioribus viris, 70: & de vulgo, 50. millia.

1. Reg. 7.

Arca in Cariathiarim.

Tunc rogatu Bethſamitarum viri Cariathiarim reducunt ad ſe arcam, & inferunt eã in domum Abinadab: vbi ſub cuſtodia Eleazari filij eius manet 20. annis.

Anno mundi 2870.

1. Reg. 7.

Hier. ibid.

POST quos Samuel congregat vniuerſum Iſraëlem, transfert arcam in Maſphat, ibique fœdus Domini renouat populo, vt abiectis idòlis, toto corde ſeruirent Deo ſoli: populus coram Domino peccata confitetur, flet atq; ieiunat.

Philiſtæi Deo tonãte conteruntur.

Tunc Philiſtæi veniunt contra eos in prælium, ſed Samuële agnum offerente holocauſtum Deo, & pro Iſraële orante, intonans de cælo fragore magno Dominus, Philiſtæos exterret ac conterit, reliquos Iſraël cædit ac perſequitur vſq; Bethchar. vbi Samuël lapidem adiutorij erigit, vrbes olim per Philiſtæos Iſraëli ablatas recipit, ac deinceps habitãs in Ramathà, & quotannis circumiens oppidatim, iudicat Iſraëlem in pace.

1. Reg. 8.

Iſraël petit Regem.

Cùm autem ſenuiſſet Samuel, ponit 2. filios ſuos iudices ſuper Iſraël in Berſabee. qui per auaritiam acceptis muneribus peruertũt iudicium. Itaque anno 38. Samuelis omnes ſeniores Iſraël conuenientes ad Samuelem in Ramatha, poſtulant ab eo conſtitui ſibi Regem exemplo gentium. perplexus Samuel, orans Dominum ea de re conſulit. quo ægrè illorum petitioni annuente, quòd Deum regem habentes, regem ſibi ex hominibus flagitarent, Dei iuſſu Samuel populo ius regis prædicit.

Anno mundi 2888.

1. Reg. 9.

SVB hæc Saul filius Cis de tribu Beniamin vir electus & bonus, ab humero ſurſum altior omni populo, corde tamen humilis, quęrens aſinas patris ſui cum famulo ingreſſus vrbem Ramatha ad conſulendum Prophetam, peruenit ad Samuelem. qui Deo reuelante indicat Sauli aſinas eſſe inuentas, & ipſum ſalutat regem, & in prandio primo loco & cibo honorat. ac manè ſecretò vngit eũ in Regem ſuper Iſraël, & oſculatur. varia ei dans ſigna, quibus credat ſe certò à Deo vnctum. diſcedens itaque Saul Dei ſpiritu mutatur in alium virum, & obuium habens cœtum Prophetarum prophetantium, afflatus & ipſe Diuino ſpiritu, vnà cum eis prophetat, cunctis ob hoc admirantibus.

1. Reg. 10.

Saul rex vngitur.

Hinc Samuel conuocat populum in Maſphat, arguit quod abiecto Deo, petierint regem. Saul ſorte repertus, publicè eligitur in regem, populo acclamãte, viuat rex. Samuël legem regni populo recitat, in libro ſcribit, & coram Domino, id eſt, in arca reponit. Saul repetit domum in Gabaa, multis pijs ipſum comitantibus, impijs autem calumniantibus.

Saul rex proclamatur.

1. Reg. 11.

Poſt menſem Naas rex Ammonitarum obſidens Iabes Galaad, fœdus non admittit, niſi vt ipſis Iabenitis omnibus oculos dextros eruat & effodiat. quo audito Saul veniẽs poſt boues ex agro, Dei ſpiritu accenſus conuocat in Iſraël exercitum 330. millium. quibuſcum Ammonitas percutit ac diſperdit. vnde Samuelis hortatu populus pergens in Galgala, ibi coram Domino innouant regnum Sauli, lætiq; ſacrificantes in regem confirmant.

Saul rex confirmatur.

1. Reg. 12.

Tunc Samuel iam canus ibidem coram Deo, Rege, & vniuerſo Iſraële, quàm integrè inter ipſos conuerſatus ſit, etiam populo atteſtante, declarat: ipſorumque erga Deum ingratitudinem reprehendit, quòd pro Deo rege, qui tam diu Iſraëlem ſeruauerat, totiesq; ab hoſtibus liberauerat, hominem regẽ protectorem ſibi poſtulauerint. vt autem in hoc ſe peccaſſe ſciant, inuocat Deum, & ecce iam meſſis tempore ſubitò cælitus dat tonitrua & pluuiam. vnde populus territus, fatetur peccatum. quos Samuël hortatur, vt relictis idòlis, Deo conſtanter adhæreant, promittens ſe inceſſanter pro ipſis oraturum.

Samuele orante, tonat & pluit.

1. Reg. 13.

Sub hæc Ionathas filius Saul percutit ſtationem Philiſtinorum quæ erat in Gabaa. quo audito Philiſtæi, innumero exercitu caſtrametãtur in Machmas. vnde Iſraëlitæ pauidi, abſcondunt ſe in ſpeluncis & munitionibus; alij fugiunt trans Iordanem. Saul autem iuſſus in Galgala expectare Samuelem diebus 7. vt ſacrificium offerret ibi, ſeptimo die tardante illo, cùm populus dilaberetur ab eo, Rex ipſe illicita præſumptione ſacerdotis vſurpans officium, offert holocauſtum Deo. Mox veniens Samuel, ait illi: Stultè egiſti, nequaquam regnum tuum ſtabit vltra: quæſiuit Dominus ſibi virum ſecundum cor ſuum in ducem Iſraël. nempe Dauid. his dictis recedit. Saul verò cùm Ionatha & 600. tantùm viris, ijsq; inermibus aſcendit in Gabaa.

Saul ſacrificans, à Deo abijcitur.

1. Reg. 14.

Philiſtæi mutuo ſe occidunt.

Porrò Ionathas in Deo fidens, cum armigero ſuo patre inſcio caſtra Philiſtijm ingreſſus, multos hoſtium occidit, cæteri Dei miraculo territi turbatique ſe inuicem interficiũt. mox Saul, conſulto ibi coram arca Domino, cum ſuis reliquos profligat ac perſequitur vſque Hailon, populumque adiurat, ne quis, intermiſſa cæde, comedat ante veſperam. cuius ignarus Ionathas, laſſus & eſuriens in ſylua paululum mellis guſtat, & illuminantur oculi eius. ob quòd à patre occidendus, populo ſuffragante liberatur.

Anno

Anno mundi 2888.

1. Reg. 15.

ANNO ſuo primo Saul verbis Dei iubetur à Samuele, vt Amalecitas, eò q͛d impugnaſſent Iſraëlem aſcendentem ex Aegypto, penitus internecione deleat, nec parcat cuiquam. Itaq; pergens eo cum exercitu 210. millium, percutit Amalec ab Euila vſq; Sur, populum pecoraq; occidit, ac vilia quæq; diſperdit: Agag autem regem, & pulchriora queq;, optimasque greges reſeruat, vt immolaret eas Deo, ac in Galgala adducit. Vbi Dei iuſſu Samuel, licet tota nocte pro rege oraſſet, arguit Saulem quod non paruerit verbo Dei, aſſerēs Deum malle obedientiam, quam victimas: ideoq; Diuinitus regnum ipſi ablatum, & meliori datum pronunciat, idq; ſciſſura pallij ſui ſignificat. mox ibidem coram Domino Agag regem in fruſta concidit, reuerſusq; in Ramatha, Saulem domum in Gabaa regreſſum vltrà non vidit, quem tamen reprobatum à Deo luget.

Deletio Amalec.

Saul Deo inobediēs, regno deiicitur.

Anno mundi 2888.

1. Reg. 16.

SVB hæc Samuel iuſſu Dei pergit Bethleem ad domum Iſai, qui & Ieſſe, de tribu Iuda, & Dauidē filium eius nouiſſimum, adoleſcentē rufum, pulchrum, fortem & prudentem è paſcuis accerſitum, inibi inter 7. fratres eius vngit in regem Iſrael. & directus eſt ſpiritus Domini à die illa in Dauid, & deinceps. qui reuerſus ad gregem patris, leonem & vrſum rapta oue fugientes apprehendit & occidit.

Dauid vngitur in regem.

1. Reg. 17.

Spiritus autem Domini receſſit a Saule, & agitabat vexabatq; eum ſpiritus malus, ad quē refocillandum accitus a grege pſaltes egregius Dauid, ei⁹ gratiam inuenit, & ſtatim factus eſt eius armiger. Igitur quandocunq; ſpiritus malus arripiebat Saul, Dauid citharam manu pulſans, pſalmos Deo canebat, & ſpiritus malus recedebat a Saule.

Dauid pſallens dæmonem expellit.

1. Reg. 17.

Paulo poſt Philiſtæis congregatis ad prælium in monte inter Sochot Iudæ & Azecha, Iſraelitis autem caſtrametatis in monte oppoſito, Goliath Philiſtęus gigas prodigioſæ ſtaturæ ſtans in valle terebinthi inter vtramq; aciem, ſuis viribus & armis confiſus ſuperbe prouocat Iſraelitas ad duellū, id eſt, ſingulare certamen. cumq; ita per dies 40. mane & veſpere exprobraret Iſraeli, Saul pollicetur ei, qui percuteret Goliath, filiam ſuam, & diuitias magnas, immunitatemq; à tributo. Nemine autē audente congredi, adoleſcēs Dauid pugnæ ſe offert, ac Deo fretus inermis cum ſuo baculo, funda, & 5. lapidibus de torrente electis Goliath maledicentem aggreditur, & fundæ iactu lapide fronti eius inflicto, ipſum proſternit, ac ſuopte gladio caput ei⁹ abſcindit: quo viſo Philiſtæi, territi fugiunt: quos Iſraelitæ inſequentes occidunt vſque ad portas Geth & Accaron.

Dauid Goliath gigantē occidit.

Pſal. 143.

1. Reg. 18.

Porrò Dauid caput Goliath defert ad Saulem in tentorium, vbi gratiam Ionathæ nactus, init cum eo fœdus amicitiæ. Inde caput Goliath gerens, cū Saul reuertitur in Ieruſalē, quibus in occurſum egreſſæ mulieres cū tympanis & choris, lætæ ludunt & cantāt; Percuſſit Saul mille: & Dauid decem millia. Indigne autem ferens Saul plus laudis tribui Dauidi quam ſibi, iratus ait. Quid ei ſupereſt, niſi ſolum regnum? atq; ex hoc cœpit eum odiſſe ac perſequi. Dauid vero poſuit arma Goliath in tabernaculo Domini. Poſtridie Saul inuaditur à ſpiritu malo, domi ſuæ more arreptitiorum prophetat, ac Dauidem ante ſe ſicut quotidie faciebat, ſuo more pſallentem, bis lancea transfigere tentat. Deinde facit eum tribunū ſuper mille viros, vt ſæpe periculis expoſitus, ſemel a Philiſtæis occidatur. Dauid tamen annuente Deo prudenter ſe gerēs, populi fauorem conſequitur. Porro Saul Merob filiā ſuā maiorem denuo Dauidi promiſſam, dat alteri. Michol vero iuniorem magis dilectam inſidioſè ei deſpondet, ſi pro dote ſeu ſponſalibus centum præputia Philiſtinorum afferret. at Dauid occiſis ducentis Philiſtæis, eorum præputia regi annumerat, ac dilectā Michol accipit in vxorem. Hinc Saul iubet Dauidem occidi. voce autē Ionathæ placatus, iurat non occidendum quem tamen reuocatum, & percuſſis rurſum ab eo Philiſtæis, domi coram ſe pſallentem, malo agitatus ſpiritu, iterum lancea nititur perfodere. Deinde per ſatellites nocte domum eius cuſtodit, vt mane occideret eum. at Michol noctu clam virum per feneſtram dimittit: ac ſimulachro in lecto eius poſito, quęrentem patrem decipit. Dauid aut̄ fugit ad Samuelem in Naioth quæ eſt in Ramatha, ibiq; ſimul morantur in cuneo prophetarum prophetantium. Miſſi vero & huc a Saul ſemel, iterum, tertioq; lictores, qui Dauidē raperēt, rapti & ipſi ſpiritu Dei, ibidem prophetant. tandem etiam ipſe Saul eo veniens, correptus Dei ſpiritu, depoſito regali habitu, ſimul cum illis tota die & nocte canit ac prophetat. Inde digreſſus Dauid, apud Ionatham conqueritur quod Saul inique quærat ipſum occidere. ac denuo fœdus inter ſeſe & vtriuſque poſteritatem iureiurando paciſcūtur. Ionathas promittit Dauidi ſe indicaturum quis ſit Sauli erga ipſum animus. Biduo poſt, celebratis Calendis, Saul in menſa Dauidis abſentiam requirens, palam pronunciat mortem ipſi definitam. & Ionatham ei patrocinātem lancea transfigere conatur. quod Ionathas manè Dauidi in agro latenti, trium ſagittarū ſigno, indicat: oſculatumq; flens flentem dimittit.

Gloria Dauid. Inuidia Saul.

1. Reg. 18.

Saul Dauidi necem molitur.

Dauid ducit Michol.

1. Reg. 19.

Dauid variis modis quæritur occidi.

Pſal. 58.

Saul inter prophetas.

1. Reg. 20.

Saul nititur Ionatham transfigere.

David autem fugit in Nobe ad Achimelech ſacerdotem. vbi eſuriens fame vrgente, mundus a muliere, panes propoſitionis (quibus ſolis ſacerdotibus veſci licebat) in tabernaculo Domini cū ſuis coram Doeg Idumæo comedit. & gladio Goliath ab Abimelech è tabernaculo accepto, fugit ad Achis regem Geth, ibiq. à Philiſtęis agnitus, deterītus, ac regi oblatus; ſibi timens ne occidatur, cadens inter manus eorum, ac ſpumans ſaliuam in barbā ſuā, inſaniā ſimulat; ideoq; ab Achis expellitur.

1. Reg. 21.

Dauid ſacros panes edit.

Matt. 12.

Pſal. 55.

Pſal. 33.

Fugit ergò in ſpeluncam Odollam. vbi ſuum patrem, matrē, fratres, cognatos, omneſque an-

1. Reg. 22.

Pſal. 56.

Dauid fit princeps 400. virorum.

que anguſtia & ære alieno grauatos ad ipſum confugientes ſuſcipiens, fit princeps 400. virorum. Inde abit cum eis in Maſphat, ad regem Moab, manetq; ibi in præſidio ſeu arce. Deinde monitu Gad Prophetę redit cum ſuis in terram Iuda, in ſaltum Areth.

Pſal. 26. 1. Reg. 22.

Interea cũ Saul ſeruos ſuos accuſaret coniurationis, quòd nemo vicem ſuam dolens, Dauidem ipſi proderet, Doeg indicat Achimelech pro Dauide conſuluiſſe Deum, ipſiq; dediſſe panes & gladium Goliath. Quapropter Saul Achimelech, cęteroſq; 85. ſacerdotes Domini è Nobe accerſitos, indutos ephod lineo, coram ſe, alijs ſeruis recuſantibus, per Doeg trucidat. & Nobe ciuitatem eorum, viros, mulieres, paruulos & lactantes, boues, aſinos, & oues occidit. ſolus Abiathar filius Achimelech euaſit, qui fugiens cum ephod ad Dauidem, comes fit totius exilij eius.

Saul 85. ſacerdotes trucidat. Pſal. 51.

1. Reg. 23.

Per idẽ tempus Dauid conſulto Domino, cum ſuis Philiſtęos Ceilam obſidentes expugnat, vrbemq; ſeruat. Inde, ne à viris Ceilæ traderetur in manu Saul, Dei oraculo monitus, cum 600. viris fugit in deſertum Ziph. ac perſequente eũ Saul, continens ſe in locis tutioribus, nũc in monte opaco, nũc in colle Achilæ, nunc in ſylua moratur. vbi à Ionatha eum viſitante confortatur in Deo: ſimulq; fœdus iam tertiò coram Domino ſanciunt. Ziphæi autem profecti in Gabaa, Sauli indicant Dauidem apud ſe latitare. quem Saul in deſerto Maon verſantem perſequens, ipſum viroſq; eius in petra ſe ſeruantes, exercitu ſuo in modum coronæ cingit. at Philiſtæis ſubitò in terram irruentibus, relicto Dauide, coactus it in occurſum eorum.

Saul cum ſuis Dauidem perſequitur. Pſal. 53.

1. Reg. 24. Pſal. 141.

Sic liberatus Dauid, fugit in deſertum Engaddi, vbi in ſpelunca interiore cum ſuis latitans, Saulis, cum tribus millibus electis ſe perſequentis, & in eadem ſpelunca ventrem purgantis oram chlamydis clam abſcindit, & ne occideretur, ſuos cohibet. deinde poſt eum egreſſus, tuto eminus loco ipſum inclamans, & oram pallij oſtẽdens, alta voce ſuam innocentiam teſtatur. quare Saul flens Dauidem iuſtiorem ſe confitetur, & teſtificans ipſum certò regnaturum, ſuſcepto ab eo iuramento ne deleat ſemen ſuum, domum repetit.

Dauid oram pallij Saul abſcindit.

Anno mundi 2889.

1. Reg. 25. Mors Samuelis.

ANNO 2. regni Saul moritur Samuël, & ab omni Iſraël plangitur & ſepelitur in Ramatha. Porrò Dauid abit in deſertum Pharan, vnde mittens 10. ſeruos ad Nabal in Carmelo greges tondentem, humiliter petit ab eo cibum, quòd pecudes eius diu à prædonibus & feris intactas ſeruaſſet in deſerto. quem cùm Nabal contumelioſè denegaret, iratus Dauid cum exercitu pergit eò, vt impium Nabal omnemque cognationem eius euertat. ſed Abigail vxoris Nabal, inſcio ac ebrio marito, cum cibarijs ſibi obuiam venientis eleganti oratione placatus, decima poſt die, occiſo à Deo Nabal, aſſumit eam ſibi in vxorem, ſimul & Achinoam de Iezrael. Saul autem filiam ſuam Michol nuptum dat Phalti de Gallim.

Abigail Dauidem iratum placat.

1. Reg. 26.

Poſt hæc Dauid continẽs ſe in deſerto Ziph in colle Achillæ, rurſum à Ziphæis proditus, Saulis cum tribus millibus illic ſe perſequentis caſtra & tentorium nocte ingreditur, ne à ſodali ſuo perfoderetur prohibet, eiuſq; haſtam & ſcyphum aquæ aufert, cunctis altum dormientibus. Inde digreſſus procul in verticem montis, ſopitos clamore excitat, Abner principi exercitus cæteriſque ſomnolentiam exprobrat, Saulo probat quòd iniuſtè ipſum perſequatur, haſtamq; exhibet. vnde Saul Dauidis innocentiam, ſuamq; iniquitatem iterũ fatetur, reuocatoq; Dauidi ſecuritatem pollicitus, domum reuertitur.

Dauid haſtam & ſcyphum Saul tollit.

1. Reg. 27.

Cæterum Dauid veritus ne quando incideret in manus Saul, tranſit cũ 600. ſuis in regionem Philiſtinorum ad Achis regem Geth, atq; ab eo petit & accipit vrbem Siceleg. vbi habitãs menſibus 4. multas quotidie exercet cædes & agit prædas ab Amalecitis alijſq; infidelibus, perſuadens regi Achis, quòd Iudæos occideret & ſpoliaret.

Siceleg datur Dauidi.

1. Reg. 28.

Poſt hæc Philiſtæi aſſumpto Dauide cũ ſuis, pugnaturi contra Iſrael caſtrametantur in Sunam. Saul autem cum Iſraëlitis exiſtens in Gelboë monte, viſis caſtris Philiſtijm, territus conſulit Dominum. quo nihil reſpondente, ipſe qui antea pythones, magos & ariolos è medio abſtulerat, nunc mutato habitu abit nocte in Endor ad conſulendã Pythoniſſam, iubet ſibi ſuſcitari Samuelem: à quo audit ſuã filiorumq; craſtinam mortem, ac Iſraëlis internecionem. vnde conſternatus, cadit in terram; ſed ſumpto ibi cibo confortatus, eadem nocte caſtra repetit.

Samuel à pythonica ſuſcitatur. Eccli. 46.

1. Reg. 29.

Principes autem Philiſtijm, timentes ne Dauid in pręlio fieret ipſis aduerſarius, conſenſu Achis eum remittunt. qui mane cum ſuis reuertitur ad terram Philiſtijm.

1. Reg. 30. Spoliatio Siceleg.

Die tertio veniens in Siceleg, inuenit eam ab Amalecitis combuſtam & prædatam, ac ſuas ſuorumq; vxores, filios & filias, pecora & ſpolia eſſe abducta. Itaq; conſulto Domino, cum 600. viris ſuis Amalecitas perſequens, vltra torrentem Beſor humi epulantes & tripudiantes occidit, captiuos prædamq; reducit, quam ſingulis ſocijs ex ęquo diuidit, reuerſuſque in Siceleg, ex pręda gratificatur omnibus amicis ſuis.

1. Reg. 31. 1. Par. 10.

Interea inita cum Philiſtæis pugna, Iſraëlitæ cæduntur & fugiunt, tres filij Saul occiduntur: Saul autem in mõte Gelboe arctatus & a ſagittarijs vulneratus, iubet armigerum ſuum vt ſe perfodiat, ne ab incircuncisis occidatur: quo nolente, vterq; ipſorum irruens ſuper gladium ſuum, ſeipſum occidit. Poſtridie Philiſtæi, dum cæſos expoliant, inueniunt Saulem, caput eius abſcindunt, idq; in terra Philiſtijm circumferunt, & affigunt in templo Dagon, arma autem eius in templo Aſtaroth, corpus verò eius ſuſpendunt in muro Bethſan: quod viri Iabes Galaad nocte tollunt, & ſepeliunt in Iabes, ieiunantque 7. diebus.

Saul ſeipſũ occidit.

2.Reg.1. Tertio die Amalecites quidam è caſtris veniens ad Dauid in Siceleg, nunciat ei cædem Iſraël, Saulis & Ionathę mortem, ſeq; Saulem occidiſſe aiens, diadema & armillam eius Dauidi adfert. quamobrem Dauid cũ, quod Regem occidiſſet, occidi iubet: ſciſſisq; veſtimẽtis cum ſuis plangit, flet, & ieiunat vſq; ad veſperam ſuper Saul, & Ionathan, ac cæteros occiſos: eosq; carmine lugubri lamentatur. *Dauid Saulem deflet.*

Genebrar. 3106.

Anno mundi 2890.

2.Reg.2. Pſal.26. Dauid vngitur Rex Iuda. POST hæc Dauid conſulto Domino, cõmigrat cum ſuis in Hebron, ibiq; à viris Iuda vngitur in regem ſuper tribũ Iuda, annos natus 30. regnauit ibi in Hebrõ annis 7. & menſibus 6. Deinde in Ieruſalem annis 33. atq; ita ſimul annis 40. menſib⁹ 6. mittens nũcios ad viros Iabes Galaad, collaudat eos quòd ſepeliſſent Saulem. Abner autem princeps exercitus Saul, Iſboſeth filium Saul quadragenariũ conſtituit regem ſuper reliquas tribus Iſraël, qui regnauit biennio. Cùm 12. pueri ex parte Dauid, & 12. ex parte Iſboſeth pugnarent iuxta piſcinam Gabaon, mutuis gladijs ad vnũ ſe conficiunt. mox inito ab vtraq; parte conflictu, cæſi ſunt è ſeruis Dauid, 20. è ſeruis autem Iſboſeth, 360. ortoq; inter eos bello, regnũ Dauidis quotidie creſcit, Iſboſeth verò decreſcit.

2.Reg.3. Abner autem cùm argueretur ab Iſboſeth quòd cum Reſpha concubina Saulis concubuiſſet, iratus fœdus init cum Dauid, remittit ei Michol, inducit Iſraëlitas vt Dauidem ſuſcipiant in regem, abit in Hebron, à Dauide conuiuio excipitur, verùm à Ioab dolo occiditur. *Abner à Ioab occiditur.* vnde Dauid dolens, occiſori maledicit, occiſum aũt in Hebron cum ingenti pompa exequiarum ſepelit, ac ſequẽs ipſe feretrum, cum omni populo plangit & flet ad ſepulcrũ eius, ieiunatq; vſq; ad veſperam.

Anno mundi 2891.

2.Reg.4. Iſboſeth occiditur. ANNO 2. Baana & Rechab latrones clam ingreſſi domum Iſboſeth, meridie dormientem in lecto occidunt, & caput eius adferunt ad Dauidem in Hebron: propter quod & ipſi iuſſu Dauidis occiduntur, ac præciſis manibus & pedibus ſuſpenduntur. caput autem Iſboſeth ſepelitur in ſepulcro Abner.

2.Reg.5. 1.Par.11. Dauid vngitur Rex Iſrael. Deinde veniunt omnes tribus Iſraël ad Dauid in Hebron numero 340822. & data acceptaq; fide coram Domino, vngunt eum in regem ſuper vniuerſum Iſraël, ſimulq; læti triduo epulantur.

Anno mundi 2897.

2.Reg.5. 1.Par.11. 14. Pſal.29. Dauid regnat in Ieruſalem. ANNO 8. regni ſui Dauid abit in Ieruſalem, aufert cæcos & claudos, expellit Iebuſæos, capit arcem Sion, & accipiens ab Hiram rege Tyri ligna & artifices, vrbem per circuitum reparat, in ea domum ſibi ædificat. & habitans deinceps in arce Siõ, vxoresq; & concubinas multiplicans, Dei gratia creſcit in poteſtate ac prole. *2.Reg.23. 1.Para.11. & 12.* erant ei electi ſtrenuiq; milites, quorum quidã ſoli totum exercitũ debellaſſe, qdã 800. quidam 300. vna vice occidiſſe, alij gigantes, alij leones interfeciſſe ſcribuntur. *Fortes Dauid.* Cumq; Dauid exiſtens in arce deſideraret aquam de ciſterna Bethleem, quę erat in porta, mox tres fortes eius per caſtra Philiſtęorũ, Bethleem obſidentium, irrumpentes, aquam è ciſterna hauriunt, hauſtam Dauidi adferũt, quam tamen Dauid bibere noluit, eò quod cum fortium ſuorum vitæ periculo allata eſſet, ſed libauit eam Domino.

2.Reg.5. 1.Par.14. Debellatio Philiſtijm. Sub hæc Dauid Philiſtæos bis ipſum bello inuadentes, bis conſulto Domino, bis in valle Raphaim Deo iuuante proſternit, & ſculptilia eorum comburit.

2.Reg.6. 1.Par.13. Tranſlatio arcæ. Hinc Dauid conuocat oẽs electos ex Iſrael 30. millia, & arcam Dei plauſtro nouo impoſitam per boues reducit è domo Abinadab Ieroſolymam. Dauid autem & vniuerſus populus Iſraël omni virtute ludebant coram Domino in omnibus canticis, pſalterijs, citharis, nablis, ſiſtris, lyris, cymbalis, tympanis & tubis. at cùm in via boue calcitrãte arca caſum minitaret, Oza ſuſtentandi cauſa manu eã attingens, in veſtigio ibi à Deo occiditur. quare Dauid timens introducere arcam ad ſe, depoſuit eam in domo Obededom, vbi manet tribus menſibus, cui propter arcam Dominus benedicit.

2.Reg.6. 1.Para.15. Quo audito Dauid iterum cõuocat vniuerſum Iſraël, & arcam per ſacerdotes in humeris portari ac ingenti lætitia perferri facit Ieroſolymam ad domum ſuam, comitãte omni populo Iſrael, ſacerdotibus verò & Leuitis cantantibus, ac cum omnibus inſtrumentis muſicis ac tubis reſonãtibus. porrò Dauid rex ipſe depoſito habitu regio, & accinctus ephod lineo, totis viribus coram arca cithara ludit & ſaltat. *Dauid ſaltat ante arcam.* cumq; hac pompa ac melodia intraret vrbem arcemq; Sion, Michol videns per feneſtram Regem ſaltantem coram arca, eum deſpicit & deridet: ob quod nunquam illa deinceps peperit. *2.Reg.6. 1.Par.16. Pſal.28. Cultus Dei.* Deinde collocant arcã in tabernaculo, quod parauerat ei Dauid, & offerunt ſacrificia. Dauid benedicit populo, eosq; cibat. ac conſtituit ſacerdotes & Leuitas qui iugiter coram arca Deo miniſtrarent, ſacrificarent, ac Diuinas laudes decantarent, & omnibus muſicorum organis perſonarẽt. *Pſal.104. Pſal.95.*

2.Reg.7. 1.Par.17. Poſt hæc Dauid indignum iudicans, cùm ipſe habitaret in domo cedrina, qđ arca Dei maneret ſub pellibus, indicat Nathã Prophetæ, ſe velle ædificare domum Domino. quod Nathan primùm collaudat, ſed nocte illa Dei oraculo admonitus, idipſum Dauidi prohibet, eò quòd ſit bellator & in bellis multum ſanguinis effuderit: *1.Par.22.* verùm eidem promittit iuratq; de fructu ventris eius naſciturum filium, qui Salomon, id eſt, pacificus nominandus, ipſi in regno ſuccederet, & ędificaret templum Deo, ac ipſe ipſiusq; ſemen in pace regnaret in æternum. *Pſal.131. Chriſtus à Dauid promittitur.* quòd figuratè quidem in Salomone, ſpiritualiter autem in Chriſto cõpletum eſt. *Luc.1. Matt.22. Ioan.12. Act.2 Heb.1. Pſal.88.* Quapropter Dauid ingreſſus tabernaculum, coram arca Dei erga ſe miſericordiam ac benignitatem laudat: oratque vt promiſſiones ſuas impleat.

Anno mundi 2899.

[*2.Reg.8. 1.Para.18. Psal.59.* Dauid vicinas gentes ſubijcit.] ANNO 9. regni ſui Dauid expugnat & ſubiugat Philiſtum, Moab, Adadezer regē Soba, Syriam Damaſci, Idumæam, Ammō & Amalec, quos omnes ſub tributo ſibi ſeruire facit; arma & vaſa aurea, argentea, & ænea ex præda templo Dei dedicat ac cōſecrat. regnatq; in pace & iuſtitia, idoneos habens officiarios. Hinc Dauid inquirit, num quis ſupereſſet de domo Saul, cui benefaceret. inuento itaq; Miphiboſeth filio Ionathæ claudo omnes agros Saulis reſtituit, ipſumq; ad menſam ſuam ſemper comedere facit. [*2.Reg.9.* Miphiboſet.]

Anno mundi 2900.

[*2.Reg.10. 1.Par.19.*] ANNO 10. Dauid pio animo mittit legatos ad Anon regem Ammon, vt conſolarentur eū ſuper morte patris eius: quos Anō, barbis dimidia parte raſis, & veſtibus vſq; ad nates præſciſſis, remittit. quam contumeliam Dauid vleiſcens, trans Iordanem iuxta Medaba Ammonitas inuadit, & in vrbem compellit: & Syros eis auxiliantes ſemel ac iterum debellat, ſibiq; ſeruire facit. [Dauid Syros ſubigit.]

Anno mundi 2901.

[*2.Reg.11.*] ANNO 11. vere ineunte, Ioab miſſus a Dauide cum exercitu, terrā Ammō vaſtat, Rabbath metropolim obſidet. Dauid autem manēs in Ieruſalem, videt à ſolario ſuo Bethſabee ſe lauantem, captus eius pulchritudine, eā accerſit, dormit cum ea, ſtatimq; impregnat. vtq; factum cælaretur, Vriam virum eius ab exercitu reuocat, cibat, & inebriat, vt cū vxore ſua dormiat. cumq; prius nollet, remittens eum cum literis ad Ioab, in primo pugnę loco poni, & ita cum alijs occidi curat. deinde accipit Bethſabee ſibi in vxorem, quæ peperit ei filium. [Dauidis adulterium & homicidium.]

[*2.Reg.12.* Nathan Dauidem arguit.] Tunc Nathan miſſus à Deo ad Dauidē, propoſita parabola de ouicula pauperi ablata, ipſum ita adulterij homicidijq; arguit, vt proprio ore ſe condemnaret. Eidem autem peccatum confitenti; culpam quidem à Deo condonatam eſſe denunciat, verumtamen in peccati pœnam multa illi mala à ſuis euentura. gladium de domo eius nunquā receſſurū, vxores eius a proximo ſuo corā Sole & omni Iſrael conſtuprandas, filium ex adulterio natū, moriturum. [*Pſal.50.*] Percuſſit ergò Dominus puerū ex Bethſabee natum, pro quo ægrotante Dauid ad terram proſtratus Deum orat, flet, ieiunat: ſeptimo autem die puero mortuo, ſurgit, ſeſe lauat, vngit, mutat veſtes, in tabernaculo Deū adorat, comedit, ipſamq; Bethſabee conſolatur. ac tertio dehinc anno gignit ex ea Salomonem, quem Dominus dilexit, traditurque Nathan Prophetæ erudiendus. [*2.Reg.12.* Salomon naſcitur.]

[*2.Reg.12. 1.Par.20.* Deſtructio Ammon.] Dauid verò profectus & ipſe contra Ammonitas, expugnat Rabbath, coronam regis precioſiſſimam imponit capiti ſuo, ipſamq; vrbem regiam & cunctas ciuitates Ammonitarū deſtruit, populumq; crudeliter trucidat. [*2.Reg.13.*] Poſt hęc Amnō primogenitus Dauidis amore Thamar ſororis ſuę tabeſcens, ſimulata in lecto ęgritudine, ipſam virginem vi opprimit & conſtuprat: mox exoſam dolētemq; vi domo expellit. quæ cinere aſperſa caput, ſciſſa veſte, clamās, in domum Abſalom fratris ſui concedit. [Violatio Thamar.] Poſt biennium Abſalom in tonſione ouium ſuarum omnes filios regis fratres ſuos vocat ad conuiuium, in quo Amnonē fratrem ſuum ebrium occidit, fugiensq; ad regem Geſſur, triennio ibi latet. [*2.Reg.13.* Cædes Amnon.]

Inde Ioab oratione mulieris Thecuitæ Dauidem placans, eius conſenſu reducit Abſalom de Geſſur in Ieruſalem: vbi Abſalom biennio manens in domo ſua, faciem Regis videre nō potuit deinde cum ſegetem Ioabi ſuccenderet, ipſius interceſſione ad Regis conſpectum plenamq; gratiam oſculo recipitur. [*2.Reg.14.* Reconciliatio Abſalom.]

Poſt 4. annos Abſalō ſua forma, blandis verbis, amplexibus & oſculis cōciliato ſibi populi fauore, perſuadens Dauidi ſe ob votum ire in Hebron, ibi cū Achitophel conſiliario Dauid, alijsq; multis coniurat in patrem, regno ipſum expulſurus. quo audito Dauid, relictis decem concubinis ſuis ad cuſtodiendam domū, feſtinanter fugiens e Ieruſalem cū Ethai proſelyto & 600. fidis viris ſeruis ſuis, ac multis è populo tranſit torrentem Cedron, vbi Sadoc & Abiather aliosq; ſacerdotes ac Leuitas ipſum comitantes cum arca remittens in vrbem, vt acta ſecreta Abſalom ipſi in cāpeſtribus deſerti latitaturo renunciarent, ſimul & Chuſai amicum ſuum, vt conſilium Achitophel diſſiparet, rex ipſe flens operto capite nudisq; pedibus aſcendit montem Oliuarum, vt ibi Deum adoraret. Interim Abſalom cum ſuis Ieroſolymam ingreditur. [*2.Reg.15.* Dauid fugit a facie Abſalom. *Pſal.3.*]

Dauid autem tranſgreſſus montem, Sibæ ſeruo Miphiboſeth cibaria & vinum ipſi adferenti, herum tamen ſuum falsò accuſanti, confert bona Miphiboſeth. [*2.Reg.16.* Siba.]

Progreſſus vſq; Bahurim, Semei cognatum Saul ſe ſuosq; maledicentem & lapidantem, occidi vetat pergensq; in campeſtribus deſerti cum ſuis laſſus requieſcit. [*2.Reg.16. Pſal.7.* Semei.]

Interea Abſalom Ieroſolymæ conſilio Achitophel publice congreditur & concumbit cum cōcubinis patris ſui, inſpectante id Sole & omni populo Iſrael. [*2.Reg.16.* Inceſtus Abſalom.]

Sub hęc Achitophel conſulit, vt confeſtim cū 12. millibus inſequatur Dauidē, laſſumq; ea nocte obruat & occidat. quod cōſilium Chuſai diſſipans, Dei nutu perſuadet Abſalom, vt congreget vniuerſum Iſrael à Dan vſq; Berſabee ad perſequendum patrem. quare indignatus Achitophel, abiens domū laqueo ſe ſuſpēdit. Porrò Dauid audito per nūcios, à Chuſai & ſacerdotibus miſſos, conſilio Achitophel, ſimulq; vt fugiat hortatus, mox tranſit cum ſuis Iordanem, & venit in Mahanaim, id eſt, Caſtra. vbi Sobi rex Ammon, & Machir de Lodabar & Berzellai primates Galaad, cibaria & neceſſaria quæq; ei ac populo eius adferūt. Cæterùm Abſalom cum vniuerſo Iſrael patrē inſequens, trāſgreſſus Iordanem caſtrametatur in terra Galaad. Tum Dauid amicorum conſilio manens in vrbe, ſtans in porta, Ioabo alijsque ſuis militibus egredientibus ad [*2.Reg.17.* Suſpendiū Achitophel. *2.Reg.17. Pſal.142.* Abſalom patrem perſequitur. *2.Reg.18.*]

bus ad pugnam, obnixè præcipit, ne occidatur Abſalom. Inito autem prælio in ſaltu Ephraim, cæduntur ex Iſrael 20. millia. Abſalom dum mulo inſidens fugit, capillis (quos egregios prolixosq; habebat) hærens in quercu, & mulo impetu tranſeunte ille ab arbore pendens, a Ioab lancea transfigitur, ac proiectus ibi in foueam, aceruo lapidum obruitur. cuius nece audita, Dauid amare eum defleт.

Abſalō de quercu pendens, perfoditur.

2 Reg. 19. Deinde Ioabi hortatu ſedens in porta, exercitum redeuntem excipit, & ab omni Iſrael in regnum reuocatus, reuertitur ad Iordanē iuxta Galgala, vbi a tribu Iuda & Iſraelitis honorifice ſuſcipitur. Semei ſibi occurrēti veniā precanti, iurat ſe nō occiſurum. Miphiboſeth falso à Siba accuſatum, iubet vt agros cum Siba diuidat. Berzellaum octogenariū ſe comitantem vult in Ieruſalem ducere & honorare, at propter ſenectam recuſantem cum oſculo dimittens, Chamaam eius filium ſecum retinet. Inde traiecto Iordane, intrat Galgaiā, vbi Iſrael cum Iuda contendens, vterque Dauidem ſibi vendicat in regem.

Dauid reuertitur.

2. Reg. 20. Tunc ibi Seba clangens buccina, Iſraelem omnem à Dauide ad ſe conuocat, ſola tribu Iuda Dauidi adhęrente. à qua Dauid reductus in Ieruſalem, decem concubinas ſuas, ab Abſalom fœdatas, includit, easq; in viduitate ſeruat & paſcit vſque ad diem mortis ſuæ. Inde Ioab cum exercitu perſequens Sebam, in via obuium ſibi Amaſam ſalutans oſculansque doloſè interficit, eò quòd à Dauide ſecū exercitus præfectus eſſet. Deinde pergens, Sebam in Abela vrbe obſidet, induſtria autem mulieris capite Sebæ per murum proiecto, reuertitur Ieroſolymam.

Seditio Sebæ in Dauid.
Pſal. 96.

2. Reg. 21. Poſthæc fame tribus annis terram premente, Dauid Deum conſulens, audit immiſſam, eo quod Saul cōtra iuramentum olim ab Iſraelitis præſtitum, Gabaonitas occidiſſet ac voluiſſet delere. quare Dauid accitis Gabaonitis, ad illorum petitionem 7. filios Saulis crucifigit in monte iuxta Gabaa. oſſaq; Saulis & Ionathæ vna cum crucifixis ſepelit. itaque placato Deo, pluit, ceſſatque fames.

7. filij Saul ſuſpenduntur.

Dauide autem prælīāte contra Philiſtæos, Abiſai occidit Ieſbibenob gigantem. Sobochai autem interficit Saph fratrē eius. Adeodatus vero necauit Goliath fratrē alterius Goliath, quē occiderat Dauid. Ionathan interemit gigantem ſenos in manibus pedibusque habentem digitos, id eſt, ſimul 24.

2 Reg. 21.
1. Par. 20.
4 fratres gigantes.

Tandem Dauid liberatus ab omnibus inimicis ſuis, canticum gratiarum actionis Deo loquitur. & deinceps in altiſſima pace degens, à Spiritu ſancto illuſtratus varios metro componit Pſalmos. in quibus per modum Diuinæ laudis plurima commemorat Dei mirabilia, multaque prophetat de Chriſto & eius Eccleſia, deque Iudæorum abiectione ac gentium electione.

2. Reg. 22.
Pſal. 17.
Ioſe. 7. 41. 12.
2. Reg. 23.
Marc. 12.
Pſalmi Dauid.

2. Reg. 24.
1. Par. 21.
Poſt hæc Dauid ſpiritu ſuperbiæ incitatus, numerat vniuerſum populum ſuum. quo facto, conſcientia remordente, peccaſſe ſe corā Deo fatetur, veniamque precatur. tum Dei iuſſu à Gad propheta ipſi ex tribus pœnis, nēpe fame trienni, bello trimeſtri, & peſte triduana, optio datur. ex quibus peſtem eligit. qua in populum ſæuiente a mane vſque ad ſacrificium veſpertinum, mortui ſunt 70. milia virorum. tunc Dauid videns Angelum Domini in aere extento gladio vt cæderet Ieruſalē, mox cum ſenioribus indutus ſaccum, ſupplex ſe peccaſſe ac flagris dignum clamitat, populo itaque parcat hortatuq; Gad in area Areuna ædificato altari, offert holocauſtum Deo, atq; orat. & ecce ignis è cælo abſumit hoſtiam, placatoque Deo ceſſat plaga.

Tres plagæ Dauidi oblatæ.

Tum Dauid intelligens eo in loco templū Deo ædificandum, præparat ad eius ædificationem auri talenta centum milia, argenti mille milia talenta, æs verò & ferrum abſque pondere, ligna & lapides ac cætera quæque neceſſaria, variosque artifices. deinde pręcipit Salomoni, vt illud ędificet, Deumque ſedulo colat: hortaturque principes vt illi ſint auxilio.

1. Par 22.
Præparatio materię templi.

Cum autem Dauid ſenio confectus operiretur veſtibus, & non calefieret, datur ei Abiſag puella pulcherrima, quæ in ſinu eius dormiens, ipſum calefacit, virgo manens. Adonias verò ſenior filius Dauid auxilio Ioab & Abiathar inuitans fratres ſuos iuxta lapidem Zoeleth fontemq; Rogel ad conuiuium, immolatis victimis inter epulas ſe regem ſalutari facit, regnumq; occupat inſcio patre. quod Bethſabee de conſilio Nathā prophetæ Dauidi indicās, petit ab eo, prout ſibi iurauerat, Salomonem conſtitui regem. qui mox præcepto Dauidis ſuper mulā regis impoſitus & eductus in Gion, ibi a Sadoc ſacerdote & Nathan vngitur in regem ſuper Iudam & Iſrael, reſonantibus tubis ac tibiis, populoque cum plauſu acclamante, viuat rex Salomon. inde reductus in Ieruſalem, collocatur ſuper ſolium regis. quo audito Adonias, timens fugit in tabernaculum, tenetque cornu altaris: vnde iuſſu Salomonis auulſus, remittitur in domū ſuā.

3. Reg. 1.
Abiſag Dauidem calefacit.
Adonias regnum occupat.
Salomō rex vngitur.
Pſal. 71.

Anno mundi 2929.

ANNO 40. regni ſui, Dauid conuocans omnes ſacerdotes & leuitas 38. millia, eos in 24. ordines ſorte diuidit, vt per vices hebdomadatim à ſabbato in ſabbatum die nocteque manentes in templo in ſuo quique officio in ſacrificiis aliisq; miniſteriis Deo inſeruirent. Ordinatque cantores, pſaltes & citharœdos, qui Diuinos pſalmos vocibus variisque inſtrumentis muſicis canerent. Deſignat & ianitores, qui templi portas obſeruent; ac ſacriſtas, qui theſauros & ſacra vaſa cuſtodiant. Quin & exercitū ſuum in 12. turmas ſeu cohortes diſtinguit, quarum quælibet 24. milia militum continebat, cuique ſuum ducem præficiens, vt ſuo quiq; menſe regi miniſtrēt. Cuique etiam tribui principem attribuit, idoneosque paſſim officiarios conſtituit.

1. Par. 23. 24. 25. 26. 27.
Cultus Dei ampliatio.

Hinc Dauid vniuerſos primates Iſrael conuocatos alloquēs, ait Salomonem Diuinitus ad regnum atque ædificationem templi eſſe electum. ipſumque & populum exhortatur,

1. Par. 28. 29.

 Vt Deo

vt Deo corde perfecto ſeruiant. dat Salomoni deſcriptionẽ templi ſicut de manu Domini ſcriptum acceperat, ipſumq́ue ad id perficiendum animat. in cuius ædificium principes ſpõtè offerunt auri talenta 5. milia, argenti talenta 10. milia, multumq́; æris, ferri, & lapidum: quin & populus ingenti gaudio donaria offert. vnde Dauid lætus benedicit Domino, & orat pro Salomone ac populo. *Forma tẽpli a Deo data.*

1. Par. 29. *2 Vnctio Salomonis.* Sequenti die ſacrificijs Deo oblatis, Salomon ſecundò vngitur in regem, & Sadoc in pontificem, ſeditque Salomon in ſolio regni; cui principes dant fidem ad manum, lætique diem feſtum agunt, ac edunt & bibunt in lætitia.

3. Reg. 2. *Mors Dauid.* Paulò poſt Dauid moribundus, Salomoni iniungit vt Dei legem cuſtodiat, Ioab ob cædem Abner & Amaſę, & Semei ob maledicentiam puniat, Berzellai autem filios ad mẽſam regiam retineat. & ſic moritur annos natus 70. & ſepelitur in monte Sion.

Anno mundi 2930.

Genebrar. 3146.

3. Reg. 2. *Salomon regnat.* SALOMON autem initio regni Adoniã interceſſione Bethſabee petentem Abiſag in vxorem, occidit. Abiathar ſummo ſacerdotio priuat, & in eius locum Sadoc pontificem conſtituit. Ioab verò fugientem in tabernaculũ, ad altare interficit, ac pro eo Banaiam principem exercitus ponit. Semei quoq́; quia contra præſcriptum egreſſus eſt Ieruſalem, occidit.

3. Reg. 3. *2. Par. 1.* Hinc Salomon filiam Pharaonis regis Aegypti accipit in vxorẽ. Inde cum primatibus Iſrael profectus in Gabaon, ibi in tabernaculo Moyſi ſuper altare æneum mille hoſtias offert. vbi Deus nocte ipſa in ſomnis ei apparens, ait: Poſtula quod vis, & dabo tibi. tũ rex petit ſibi dari ſapientiam, vt diſcretè iudicet populum ſuum. quam vna cum diuitijs & gloria abundè ſupra omnes reges accipit. Reuerſus in Ieruſalem, oblatis & ibi coram arca victimis, conuiuium ſuis exhibet. *Salomõ ſapientiam ſibi petiat.* *Sap. 9.*

3. Reg. 3. *Iudicium Salomonis.* Tunc duæ meretrices, quarũ altera infantem ſuum in ſomno oppreſſerat, de infante viuo coram rege contendunt: quem cùm rex gladio vtrique diuidere vellet, matrem ex affectu pietatis diiudicans, dat ei puerum ſuum. vnde omnis Iſrael regis ſapientiam mirabatur.

3 Reg. 4. *Salomonis gloria.* Salomon itaque cum ſuis principibus & præfectis regnum prudentiſſime gubernat, ac longè lateque dominatur ab Aegypto vſque Euphraten, perſruẽs ſecura perpetuaq́; pace, ac magnifico apparatu ciborum & equorũ. atque ſapientia ſuperans omnes ſuos coæuos & præceſſores, locutus eſt tria milia parabolarum, & quinque milia carminum. quorũ pars magna extat in tribus eius libris, quos ſapientiales vocant. in quibus ſapientiam præ omnibus alijs quęrendã & amplectendã; ſtultitiã verò deteſtandam vitandamque multis modis hortatur. ſingulis ferè ſententijs quantum illa proſit, hæc verò obſit, explicans aptoque id agit ordine. Nam in Prouerbijs, inci- *Sapientia.* *Prouerbia.*

pientes erudiens, inculcat eis Dei timorem, amorem, obedientiam, ac pios mores; fugienda autem conſortia malorum, blanditias meretricum, & illecebras peccatorum. doctrinæ falſæ reſiſtendum, ſuæ vero, vt ſanæ, inſiſtendum. In Eccleſiaſte, vniuerſa quæ ſub Sole ſunt, eſſe vana & trãſitoria curioſè expertus, proficientes docet fluxis his rebus hilariter, ceu in tranſitu, vtendum: ad vera autem & æterna bona contemplanda & adipiſcenda fortiter enitendum inſtigat. In Cantico canticorum dulce canens epithalamium, per modum dialogi incomprehenſibilem exprimit amorem Chriſti erga ſponſam ſuam Eccleſiam; ac viciſſim Eccleſiæ erga Chriſtum ſponſum: perfectam quamque animam mira gratia incitans ad ſuauiſſimos Chriſti amplexus. *Eccleſiaſtes.* *Cantica.*

Cęterùm liber Sapientiæ à Philone Iudæo ſacerdote Alexandrino ex ſentẽtijs Salomonis compilatus ac concinnatus eſſe cenſetur. in quo theolatriam & ſapientiam ſummoperè commendans, idolatriam autẽ reprobans, Chriſti à Iudæis, & piorum quorumcunq́; ab impijs paſſiones: atque rurſum illorum ſubſecuturas in cælo fœlicitates, horum verò feras in inferno lamentationes euidenter deſcribit. *Liber ſapientiæ.*

Edifferebat etiam Salomon naturas arborum, plantarum, & herbarum. Item animalium, pecorum, auium, & piſcium. Nec non curſus ſtellarũ, mutationes & viciſſitudines temporum, vim ventorum, virtutes elementorum, & diſpoſitionem orbis terrarum. quin & poteſtatem in dæmones ipſum exercuiſſe teſtatur Ioſephus. veniebantque de cunctis regibus & populis ad audiendam ſapientiam eius. *3. Reg. 4.* *Sap. 7.* *Philoſophia Salomonis.* *Ioſe. 8. ant. 2.*

Hinc Salomon mittens plus quàm 153. milia operariorum, ac impetrans multos artifices ab Hiram rege Tyri, plura ligna & lapides pro templi fabrica in Libano monte cędi, atque ratibus per mare in Ioppen, ac inde porro terra Ieroſolymam aduehi facit. *3. Reg. 5.* *2. Par. 2.* *Ampliatio materiæ templi.*

Anno mundi 2933.

Genebrar. 3150.

ANNO quarto regni ſui mẽſe Aprili, cæpit Salomon ædificare Ieroſolymæ in monte Moria ac area Ornæ templum Domini excellentiſſimum, intrinſecus circumquaque laminis aureis veſtitum, varijs picturis ornatum, & ſtratum marmore precioſiſſimo, cum porticu, & ante eam 2. columnas æreas. Item altare holocauſti æneum, mare æneum quod ſtabat ſuper 12. boues fuſiles. ac 10. conchas æneas. Item candelabrum aureum, & menſam propoſitionis, altare thymiamatis ſiue incenſi aureum, duos Cherubim aureos, phialas centum aureas, atque innumerabilia vaſa aurea ad templi ornatum & vſum pertinentia. quæ omnia ſeptennio perficiens, conſummauit ea regni ſui anno vndecimo, menſe Octobri. *3. Reg 6 7.* *2. Par. 3. 4.* *Aedificatio templi.*

Annò duodecimo, die octaua Septembris, conuocato vniuerſo Iſrael, cepit ingenti ſolenni- *3. Reg. 8.* *2. Par. 5.*

Dedicatio templi. ſennitate celebrare dedicationem templi per dies 7. Decima autem Septembris, in feſto expiationis, ſacerdotes tollentes de Sion arcam (continentem 2. tabulas Moyſi) & omnia vaſa quæ dicauerat Dauid, inferũt in templum, & ponunt in ſancto ſanctorum ſub alas Cherubim. Cumque rex & populus immolaret boum 22. milia, & ouium 120. milia, ſacerdotes verò ac leuitæ voce varijsque inſtrumentis iubilarent Deo, ecce nubes & gloria Domini impleuit templum.

3. Reg. 8. 2. Par. 6. Tunc Salomon coram multitudine ante altare flexis genibus, & expanſis in cælũ manibus, benedicit Deo, quod promiſſionẽ Dauidi factam compleuerit: ipſumque orat, vt Oratio Salomonis. ſanctificet domum iſtam, ac tam Iudæorum quam gentilium pro quacunque re in ea, vel eò verſus orantium, vota exaudiat, petitaque largiatur.

2. Par. 7. Oratione regis finita, cunctis inſpectantibus ignis deſcendit è cælo, & deuorat ſacrificium, & Maieſtas ſeu gloria Domini replet templum. quo viſo omnes corruentes proni in terram, adorant, & laudant Dominum.

3. Reg. 8. 2. Par. 7. Scenopegia. Decima quinta Septembris cæpit feſtum tabernaculorum, quod & ipſum celebrant diebus 7. Die autem octaua, quæ eſt 22. Septembris, faciũt collectam pro neceſſarijs templi, Leuit. 23. ſicut lex præceperat. Dieq; ſequenti dimiſſus populus, lætantes ſuã quiſque domũ repetit.

Hinc Salomon ædificat ſibi palatium. Item 3. Reg. 7. Regia Salomonis. aliud palatium filiæ Pharaonis vxori ſuæ. Sed & domum ſaltus, pro conſeruandis armis, & aromatibus, ac recreandis animis. quę omnia perfecit 13. annis.

Sub hæc Dominus Salomoni ſecundò nocte apparens, ait: exaudiui orationem tuam, 3. Reg. 9. 2. Par. 7. Locus ſacrificij. & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij, ibique orantium preces exaudiam. tu quoque ſi ſeruaueris præcepta mea, firmabo te ſemenq; tuum ſuper regnum Iſrael in ſempiternum: ſin autem me derelicto colueritis deos alienos, proijciam templum hoc à facie mea, & euellam vos de terra hac, eritque Iſrael in exemplum & deriſum cunctis populis. Exinde ceſſauit licentia ſacrificandi Deo alibi quàm in templo Ieruſalem, niſi Dei ſpeciali diſpenſatione.

Expletis autem, in annis 20. ædificijs, Salomon dat Hiram regi in remunerationem 20. 3. Reg. 9. 2. Par. 8. oppida in Galilæa: & plures ædificat ciuitates, & reliquos gentiũ facit ſibi tributarios mittẽſque de Aſiongaber claſſem in Ophir, plurimum auri inde recipit.

3. Reg. 10. 2. Par. 9. Regina Saba. Regina autem Saba, audita fama Salomonis, venit à finibus terræ multo cum comitatu Ieroſolymam vt audiret ſapientiam eius, & tentaret eum in ænigmatibus. itaque audit, videt, admiratur ipſius ſapiẽtiam, ſtructuram templi & aulæ, holocauſta, cibos menſæ eius, ordinem & veſtes miniſtrantium. multa dat ei munera, aurum, aromata, gemmas; ſed multò plura ab eo accipit. reuertiturque in terrã ſuam.

3. Reg. 10. 2. Par. 9. Salomon autem accipiens multum tributum, variaque dona regum & gentium, ac quotannis ex Ophir & Tharſis, id eſt, per mare Tharſicum, ingentẽ vim auri & argenti, nec non gemmas precioſas, ebur, ſimias & pauos, facit 200. ſcuta aurea equitum, & 300. peltas aureas peditum: ſed & magnificum ſolium eburneum auro veſtitum, vbi ſedebat ad iudicandum, quod ſex gradibus aſcendebatur, in Thronus Salomonis quorum extremitatibus impoſiti erant 12 leones omniaque vaſa eius erant aurea, argentũ enim ipſius tempore nihili reputabatur, cuius tanta erat abũdantia in Ieruſalem, quanta & lapidum. magnificatusque eſt Salomon ſuper omnes reges terræ, & deſiderabat vniuerſa terra videre vultum eius, & audire ſapiẽtiam eius, precioſiſſima ei deferentes munera.

Poſt hæc Salomon adamat accipitque 3. Reg. 11. mulieres alienigenas multas, erantque ei vxores, quaſi reginæ, ſeptingentæ, & concubinæ 4. Reg. 23. trecentæ, per quas in ſenectute ſua ſeductus, adorat ipſarum idola, vſque phanum ædificat in monte Offenſionis. quapropter iratus Do- Salomonis idolatria. minus, ait illi; Scindam regnum tuum, & dabo illud ſeruo tuo: tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid ſeruum meum, & Ieruſalem quam elegi. ſuſcitatq; ei Dominus 3. aduerſarios, Adad Idumæum, Razon Syrum, & Ieroboam Ephratæum ſeruum eius. cui egreſſo de Ieruſalem occurrens Ahias Silonites propheta, ſcindit palliũ ſuum nouũ in 12. partes, quarum 10. dans Ieroboamo, denunciat Salomonis regnum diuidendum, ipſumque regnaturum ſuper 10. tribus Iſrael: itaque ſi Dei mandatis obediat, fore vt in regno ſtabiliatur. moritur deinde Salomon, cum regnaſſet annis 40. Mors Salomonis.

Anno mundi 2970.

Genebrar. 3186.

ROBOAM autem filius Salomonis abit 3. Reg. 12. in Sichem, vbi omnis Iſrael conuenerat 2. Par. 10. vt conſtituerent eum regem quibus petentibus vt graue iugum tributi ipſis à Salomone Sciſſio regni. impoſitum, leuet paululum, ſic ſe ei ſeruituros; Roboam ſuper hoc audito, ſed ſpreto ſano conſilio ſenum, & iuuenum conſilium ſecutus, reſpondet, ſe grauius ipſos preſſurum. propter quod decem tribus Iſrael relinquũt eum, & conſtituunt Ieroboam ſibi in regem, regnauit annis 22. 3. Reg. 14.

Atque hinc iam ſcinduntur tribus duodecim, quarum vna pars, quã obtinuit Roboã, appellatur Iudæ, vel Ieruſalem, vel duarum tribuum, vel Dauid: Altera Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Iſrael appellabatur, quòd plures tribus, decem videlicet, cõtineret. quæ omnes ſequebantur Ieroboã.

Porrò Roboam fugit Ieroſolymam, vbi ſo- 3. Reg. 12. la tribu Iuda ipſi adhærente, ac tribu Benia- 2. Par. 11. min, quoties opus erat, fideliter Iudam adiuuante, regnat annis 17. mox congregans 180. milia bellatorum, dum reliquas tribus ad obediendum ſibi compellere parat, à Domino Roboam præliari vetatur. per Semeiam prophetam præliari vetatur, eò quòd Dei voluntate ab eo diſceſſerint. Ieroboam verò rex Iſrael habitãs in Sichem, 3. Reg. 12. veritus ne ſi populus ſuus pro ſolenni more feſta celebrandi ac ſacrificãdi gratia frequentaret

taret Ieroſolymam, reuertatur ad domum Dauid, facit duos vitulos aureos, quorum vnum in Bethel, alterum in Dan ponit, ac tanquam deos, ab Iſraelitis adorari præcipit, conſtituitque vtrobique phanum, altare, & ſacerdotes quoſlibet e populo, feſtumque dedicationis celebrandum die 15. Octobris.

Cultus vitulorũ aureorum.

Quo die cum Ieroboam ipſe in Bethel ſtãs ante altare thus adoleret vitulo, eò ex Ieroſolyma miſſus à Deo Addo propheta de Iuda, exclamat ad altare: Ecce filius naſcetur domui Dauid, nomine Ioſias, & immolabit ſuper te ſacerdotes excelſorum, qui nunc in te thura ſuccẽdunt, & oſſa hominum ſuper te comburet. in cuius ſignum mox altare ſcinditur, & regis, prophetam apprehendere iubentis, extenta manus areſcit: quæ ſtatim orante propheta ſanitati reſtituitur. Reuertens autẽ propheta, eo quod a pſeudopropheta deceptus contra Dei interdictum ibi comediſſet, Dei nutu in via à leone occiditur, occiſum tamen leo cuſtodit, donec a pſeudopropheta ſepeliretur. Ieroboam vero ſuam augens impietatẽ, eiicit ſacerdotes & leuitas Domini, aras in collibus excelſis extruit, lucos facit, & pecunijs acceptis omnes qui vellent è plebe conſtituit ſacerdotes excelſorum & dæmoniorũ in vitulis & idolis reſponſa dantium.

3. Reg. 13.

Natiuitas Ioſiæ prædicitur.

Peccatum Ieroboam.

Roboam autem ſacerdotes & leuitas à Ieroboam eiectos, cæteroſque Dei cultores ex cunctis tribubus Iſrael ad ipſum cõfugientes, ſuſcipit; ac pie bene beateque viuit annis tribus. Quarto autem multiplicat ſibi vxores, quas habuit 18. cõcubinas 60. filios 28. & filias 60. relinquit Dominum, ædificat & ipſe cum populo in excelſis aras, & ſtatuas, ac lucos, in quibus ſcortantur, faciuntq; abominationes gẽtium. Ob quæ anno quinto venit Seſac rex Aegypti cum exercitu numeroſiſſimo, & captis ciuitatibus Iuda, obſidet Ieruſalem. tunc Dominus per Semeiam prophetam ait regi & principibus obſeſſis; vos reliquiſtis me, & ego reliqui vos in manu Seſac. reſpondent; Iuſtus eſt Dominus. tũ Dominus Semeiæ quia humiliati ſunt, nõ diſperdam eos penitus per Seſac, veruntamen ſeruient ei, vt ſciant diſtãtiam ſeruitutis meæ, & ſeruitutis regni terrarum. ingreſſus ergo Seſac diripit theſauros tẽpli, domuſque regiæ, & recedit. ſcuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon, ſecũ tulit in Aegyptum. pro quibus Roboam fecit ænea.

2. Par. 11.

3. Reg. 14.
2. Par. 12.
Idolatria Iuda.

Spoliatio Ieruſalem.

Poſt hæc Ieroboam, filio ſuo ægrotante, mittit vxorem ſuam in Silo ad Ahiam prophetam iam præ ſenio cæcutientem, vt eum cõſulat quid euenturũ ſit puero: cui Ahias prędicit propter peccata Ieroboam, filium eius moriturum, & domum Ieroboam penitus delendam, ac Iſraelem euellendum de terra iſta, atque diſpergendum trans flumen Euphraten. reuertente itaque illa domum in Therſa, puer moritur.

3. Reg. 14.

Prophetia Ahiæ.

Anno mundi 2987.

Genebrar. 8203. & ſic in ſeq.
3. Reg. 15.
2. Par. 13.

ABIA filius Roboã, paternę impietatis æmulus, regnat ſuper Iudã annos 3. hic cũ 40. millibus armatorum pugnaturus contra Ieroboam habentem 80. millia, dehortatur exercitũ Ieroboam à bello contra ſe, eò quòd Deum haberet ducem, quem illi abiecerant. at dum hæc loqueretur, Ieroboã miſſis à tergo inſidijs, ignorantes circumquaque cingit. tum Iuda clamante ad Dominum, & ſacerdotibus tubis clangentibus, perterret Dominus Iſraelitas, fugiuntque, quorum percutit Abia 50. millia, ac diuerſas capit ciuitates, paternæque impietatis æmulus, accipiens vxores 14. procreat 22. filios & 16. filias.

Deus terret Iſraelitas.

Anno mundi 2990.

Genebrar. 8206.
3. Reg. 15.
2. Par. 14. 15.

ASA Abiæ filius, 3. rex Iuda, regnat annis 41. fecit rectum, ſicut Dauid. vniuerſas idolorũ ſtatuas, aras, phana & excelſa deſtruit ac confringit, lucos ſuccindit, ſcorta maſcula, effæminatoſq; aufert, amouet matrem ſuam à cultu Priapi, cui illa ſimulachrum lucumque conſecrauerat, eique princeps præerat, Priapi ſpecum ac lucum ſubuertit, eiuſq; ſimulachrum turpiſſimum confringit, conterit, & comburit in torrente Cedron: præcipit Iudæ, vt ſeruirent Domino, ideoque in pace regnans, vrbes Iuda ædificat ac munit, habens exercitum paratum in tempus opportunum, de Iuda, 300. millia bellatorum: de Beniamin verò 280. millia.

Aſa idola aufert.

Anno mundi 2991.

3. Reg. 15.

ANNO eius 2. Nadab filius Ieroboæ impie regnat ſuper Iſrael biennio. quẽ Baaſa occidit, omnemque domum Ieroboæ delet, regnatque impius poſt impium in Therſa ſuper Iſrael annis 24. ambulans in peccatis Ieroboam.

Deletio domus Ieroboæ.

Anno mundi 3004.

2. Par. 14.

ANNO 15. venit contra Iudam Zara Aethiops cum exercitu decies centum millium, curribuſque trecentis. cui Aſa progreſſus obuiam iuxta Mareſa, acie ad bellum inſtructa, inuocat Dominum. tũ Domino Aethiopes cædente, atque Aſa cum ſuis fugientes perſequente, Aethiopes omnes contriti ſunt.

Aethiopes Diuinitus debellantur.

Reuertentibus cum præda Ieroſolymam, egreſſus in occurſum Azarias propheta, ait victoriam a Deo datam, eò quod legitima eius ſeruaſſent. itaque mactè procedant. propheta tatque Iſraelem futurum multo tẽpore abſque Deo vero, & abſque ſacerdote, doctore, & abſque lege, in multa anguſtia. tandemque reuerſurũ ad Dominum. cuius verbis confortatus Aſa, reliquias idolorum de omni Iuda & Beniamin aufert, conuocatoque vniuerſo populo Ieroſolymam menſe Maio, immolat Domino de præda boues ſeptingentos, & oues 7. millia, fœdus populi cum Deo renouat, iurantque omnes voce magna & in iubilo ſe Deo toto corde ſeruituros. vnde Deus præſtat eis requiem per circuitum.

2. Par. 15.

Prophetia Azariæ.

Renouatio fœderis.

Anno mundi 3015.

3. Reg. 15.
2. Par. 16.

ANNO 26. aſcendit Baaſa rex Iſrael in Iudam, & ædificat Rama, vt inde Iudæos infeſtaret. ſed Aſa miſſis theſauris templi & regiæ, vo-

giæ, vocat Benadad regem Syriæ in auxilium. quo ciuitates Iſrael vaſtante, Baaſa, relicta Rama, reuertitur in Therſa. Tunc Anani propheta Aſam increpat, quod relicta in Deum fiducia, cuius auxilium expertus erat in debellatione AEthiopum, quæſiſſet adiutorium gentium. dicens ob id bella deinceps aduer-

Incarceratio Anani. ſus ipſum conſurrectura. iratus Aſa, prophetam conijcit in neruum, & propterea pedes ipſe poſtea doluit.

Tunc & Iehu propheta filius Anani, miſſus

3. Reg. 16. à Deo ad Baaſa regem Iſrael, nunciat ei propter ipſius idololatriam & ſcelera totam progeniem eius euertendam. ideoq; propheta à

Occiſio Iehu. rege occiditur.

3. Reg. 16. Eodem anno 26. mortuo Baaſa, regnat impius Hela filius eius. quem poſt biennium in Therſa epulantem & ebrium occidit Zamri ſeruus eius, & regnans diebus 7 interficit om-

Deletio domus Baaſa. nem domum cognationemq; Baaſa: deinde ab Amri obſeſſus in Therſa, ſeipſum cum domo regia comburit. Cui ſuccedens Amri, regnat annos 12. ſex in Therſa, & 6. in Samaria, quam extruxit in ſedem regni Iſrael, præceſ-

2. Par. 15. ſoribus ſuis ſceleratior fuit. Anno 30. cœperunt contra Aſam bella conſurgere.

Anno mundi 3028.

3. Reg. 16. ANNO 38. cœpit regnare Achab filius Amri, cum quo regnat biēnio, deinde adhuc annis 22. omnium regum præceſſorum ſcele-

Achab regum peſſimus. ſtiſſimus ducit vxorem Iezabel filiam regis Sidonis & Tyri, à qua incitatus præter vitulos aureos etiā Baal Deo Tyriorum in Samaria templum & aram ædificat, lucum plantat, ſacerdotes ac falſos prophetas conſtituit, eūq; colit & adorat. altaria aūt Domini in excelſis deſtruit, prophetas ac ſacerdotes eius occidit.

3. Reg. 18. quo tempore Abdias diſpenſator domus Achab, ab infantia timens Deum, centum prophetas Domini abſcondit in duabus ſpeluncis, & pauit eos pane & aqua. ideoque poſtea

Prophetia Abdiæ. Abd. 1. conſecutus à Deo donum prophetiæ, prophetauit de vaſtatione Edom, & ſaluatione Iuda futura in monte Sion.

Tempore Achab, Ahiel reædificat Iericho, in cuius fundatione obijt primogenitus

3. Reg. 16. AEdificatio Iericho. eius, & deinceps alij filij eius, vltimus autem in appenſione portarum, iuxta maledictionem Ioſue.

Anno mundi 3029.

3. Reg. 15. 2. Par. 16. ANNO 39. cœpit Aſa ſenex ęgrotare dolore pedum vehementiſſimo, & nec in infirmitate ſua quæſiuit Dominum: ſed ma-

Mors Aſa. gis in medicorum arte confiſus eſt. biennio poſt defunctum, combuſſerunt ambitione nimia. cui ſuccedit Ioſaphat filius eius.

Elias autem Theſbites propheta zelo iuſti-

3. Reg. 17. Luc. 4. Iacob. 5. tiæ propter idololatriam Achab orat Deum vt non plueret ſuper terram, ſuaq; oratione claudens cælum, dicit regi Achab, nec rorem nec pluuiam annis his deſcenſuram, niſi iuxta verbum ſuum. quo dicto, iuſſu Dei ſecedēs ad torrentem Carith, Diuina prouidentia ibi paſcitur à coruis, mane & veſpere ei panem & carnes afferentibus, bibitq; de torrente. quo ob inopiam pluuiæ exiccato, præcepto Dei abit in Sareptam Sidonis, vbi a vidua paupercula recipitur & paſcitur: cuius hydria farinæ non deficit, & lecythus olei nō minuitur. eiuſdemque viduæ filium paulo poſt mortuum, Elias oratione ſua reſuſcitat. qui Ionas poſtea propheta fuiſſe affirmatur. Elias paſcitur a coruis.

Anno ſiccitatis tertio & femis exacto, fame vehementi omnem terram premente, E- 3. Reg. 18. Luc. 4. Iacob. 5.
lias Dei iuſſu occurrens primo Abdiæ diſpenſatori, deinde regi Achab herbam iumentis quærēti, exprobrat ob ipſius idololatriam Iſraelem affligi, iubet congregari ad ſe in monte Carmeli vniuerſum Iſrael, & prophetas Baal 450. prophetaſque luci 400. commenſales Iezabel. vbi cùm acciti à rege conueniſſent, Elias arguit populum Iſrael, quod in vtramq; partem claudicantes, Deo & Baal ſeruirēt. ac proponit, vt ipſe & prophetæ Baal, vterq; bouē ſuo Deo ſacrificaret, igne non ſuppoſito, & cuius hoſtia igne cæleſti abſumeretur, illius Deus coleretur. placuit propoſitio. prophetę Baal primi offerentes, a mane vſque ad meridiem Baal fruſtra inclamant, circum altare ſaltant, cultriſq; ſe incidunt, ita vt perfunderentur ſanguine. a meridie Elias cæſum bouē altari à ſe, ex 12. lapidibus, ædificato, ligniſque imponit, ac ter aqua perfundit, inde orat Deum, vt oſtendat populo ſe verum eſſe Deum. Elias ſuū
tum ignis de cælo decidens, holocauſtum penitus conſumit quo viſo populus, procidens, Deum igne cæleſti probat.
confitetur Dominum eſſe Deum. moxque Elia iubente omnes 850. prophetas Baal apprehendunt, deductoſque ad torrentem Ciſon occidunt. deinde Elias iubet regem abire ad cibum ſumendum, ipſe vero conſcenſo Carmeli vertice, pronus orans, pluuiam à Deo impetrat, velociq; curſu regem proſecutus, cum eo ingreditur Iezrael.

Hinc fugiens Iezabelem, volentem ipſum 3. Reg. 19.
occidere ob occiſos prophetas Baal, abit in Berſabee Iuda, inde pergit in deſertum iter Fuga Eliæ.
diei, vbi cùm laſſus fameliſenſq; ſedens oraret Deum vt moreretur, obdormit ſub iunipero. excitatus autem ab Angelo, eius hortatu panem & aquam diuinitus miſſa, comedit & bibit, & in fortitudine cibi illius ambulat 40 die- Ieiunium Eliæ.
bus & 40. noctibus vſque ad montem Dei Oreb. ibique in ſpelunca percontanti Deo conquerens Iſraelem dereliquiſſe pactum Domini, altaria Dei eſſe deſtructa, & prophetas occiſos, ſe ſolum relictum quæri ad necem: audit à Deo, adhuc ſeptem millia virorum eſſe relicta in Iſrael, qui non curuauerunt genua coram Baal; iubeturque reuerti, & in vltionem ac punitionem idololatriæ vngere Azaelem in regem Syriæ, & Iehu in regē Iſrael, & Eliſæum in prophetam pro ſe. Reuertens ergo, reperit Eliſæum in Abelmeula arātem, Vocatio Eliſæi.
& imponit pallium ſuum ſuper eum: qui ſtatim valedictis parentibus, deinceps ſequitur Eliam, eique miniſtrat.

Genebrar. 3247.

Anno mundi 3031.

3. Reg. 22. 2. Par. 17. 20. Ioſaphat. IOSAPHAT autem 7. rex Iuda, regnat annis 25. fecit rectum vt Aſa, & Dauid, aufert excelſa conſecrata dæmonijs: ſed non etiam illa, in quibus populus thus adolebat, & ſacrificabat Deo, quæ auferri debuerant poſt dedicationem templi. aufert & lucos, & reliquias effœminatorum, ideoq; in pace regnat, diuitijs potens & armis.

2. Par. 17. Iuda docetur legem Dei. Anno tertio, mittit principes, Leuitas, & ſacerdotes cum libro legis, vt in vniuerſis ciuitatibus Iuda docerent populum timere Deũ. vnde factum eſt vt omnia regna terrarum in gyro eum timerent & honorarent.

3. Reg. 20. Anno 16. Benadad rex Syriæ cum 32. regibus & innumerabili exercitu obſidet Samariam. deſperatis rebus propheta quidam Achab cõſolans, promittit Deum daturum victoriam per pediſſequos principum Iſrael. quorũ mox 232. egreſſi, mirabiliter hoſtes cædunt fugantque. *Syri à pueris cæſi.* Parta victoria, Propheta præmonet regẽ Achab Syros ſequenti anno redituros.

3. Reg. 20. Anno itaq; proximo Syri redeunt, Achab, rurſus per Prophetam de victoria aſſecuratus, occidit ex eis in campeſtribus Aphec centum millia, *Syri rurſus cæſi.* reſidui, ad 27. millia, fugientes in Aphec, & ipſi ruina muri conteruntur, Benadad ab Achab miſericordiam petens, viuus dimittitur. propter quod Michæas propheta, Dei iuſſu à ſocio ſuo vulneratus, reuertenti Achab occurrens, ait: quia dimiſiſti virũ dignum morte, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. ideoq; Michæam ab Achab incarceratũ teſtatur Ioſephus. *8. antiq. 14.*

3. Reg. 22. Eodem anno conſtituit Achab vnum è 72. filijs regnare ſecum Ochoziam regẽ impiiſſimum. *3. Reg. 21.* Poſt hæc Achab poſtulat vineam Naboth, quæ in Iezraël palatio ſuo erat cõtigua. quam cùm ille denegaret, eò quod patrũ ſuorum eſſet hæreditas, rege ob id contriſtato, *Lapidatio Naboth.* iuſſu Iezabel, Naboth coram iudicibus Iezrael à 2. falſis teſtibus accuſatus blaſphemiæ, extra ciuitatem lapidatur. Ob quod ipſi Achab ad poſſidendam vineam properanti Dei iuſſu occurrens Elias, ait illi: *Prophetia Eliæ.* in loco in quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lingent etiam ſanguinem tuum, ibidemq; canes comedent Iezabelem: addens vniuerſam progeniẽ ipſorum excidendam. quo audito Achab ſciſſis veſtibus ſacco ſe operit, ieiunat, corã Deo ſe humiliat: vnde Deus indicat Eliæ differendum ſupplicium vſque poſt mortem eius.

4. Reg. 3. Anno 18. cœpit regnare ſuper Iſrael & Ioram frater Ochoziæ.

3. Reg. 22. 2. Par. 18. Anno 20. Ioſaphat inuiſens Samariæ regem Achab, requiritur vt cum ipſo aſcendat ad recipiendum à Syris Ramothgalaad. Ioſaphat verò cenſet conſulendum ſuper hoc verbum Domini. acciti ergo ab Achab 400. pſeudoprophetæ, vno ore reſpondent eundum in bellum, fore vt Ramoth capiatur. Michæas autem vnicus Dei propheta, quem odiebat Achab, eò quòd infauſta illi prophetaret, ad petitionem Ioſaphat adductus, vtq; vera loquatur ab Achab adiuratus, ait: Achab in prælio occidendum, & populum diſpergendum. *Prophetia Michæ.* aſſerens pſeudoprophetas ſpiritu mendaci decipere regem Achab. quam ob cauſam à Sedechia pſeudopropheta percutitur in maxillam, iuſſuq; Achab reducitur in carcerem, arido pane & aqua ſuſtentandus, donec rex reuertatur in pace. Aſcendũt itaq; in Ramothgalaad, vbi Ioſaphat circũdatus à Syris, clamans ad Dominũ, liberatur. Achab ictu ſagittæ vulneratus, moritur, ac relatus in Samariam, ſepelitur: *Mors Achab.* cumque currus eius cruore fœdatus ablueretur in piſcina iuxta Iezrael, lingunt canes ſanguinem eius. cui ſuccedens Ochozias filius eius, impiè regnat annis 2. patri ſuo Achab & Ieroboam in impietate ſimillimus. cultor & ipſe Baal ac vitulorum.

2. Par. 19. Ioſaphat autem reuertens Ieroſolymam, increpatur à Iehu propheta quòd impio Achab præſtiterit auxilium: ideoq; ipſum Dei iram promeruiſſe, ſed ob bona ipſius opera liberatum. Rurſumq; circumiens ditionem ſuam, reuocat populum ad cultum Dei: *Iuda reuocatur ad Deum.* conſtituitq; oppidatim iudices, præcipiens eis vt diſcretè iuſteq; iudicent, tanquam rationem Deo reddituri.

2. Para. 20. Poſt hæc Moabitis, Ammonitis, ac Idumæis, congregatis in Engaddi contra Ioſaphat, ipſe perterritus prædicato ieiunio cum vniuerſo populo ſuo in templo ſupplex implorat auxilium Dei. tum Iaziel propheta ſpiritu Domini incitatus, in medio cœtus exclamat: O Iuda & Ieruſalem, nolite timere, cras egredimini cõtra eos, & Dominus erit vobiſcum: confidenter ſtate, & videbitis auxilium Domini. Ita factum eſt: nam Iudæis in valle benedictionis laudem Deo canentibus, hoſtes in ſemetipſos verſi, mutuis ſe vulneribus conficiunt. *Moab, Ammo & Seir, ſe mutuo occidunt.* quorum ſpolijs Iudæi per triduũ direptis, cum gaudio & iubilo reuerſi Ieroſolymam, in templo Deo gratias agunt.

3. Reg. 22. 2. Par. 20. Anno 21. Ioſaphat & Ochozias faciunt naues in Aſiongaber, quæ nauigarent in Ophir pro auro. at Eliezer propheta nunciat regi Ioſaphat naues Diuinitus tempeſtate confractas eſſe, eò quòd cum impio Ochozia ſocietatem iniſſet. *Fractio nauium.* vnde noluit ei ſecundò aſſociari.

4. Reg. 1. Anno 22. Ochozias lapſus Samariæ per cancellos cœnaculi ſui, ægrotans mittit nuncios ad conſulendum Beelzebub Deum Accaron, vtrum viuere queat de infirmitate ſua. quibus iuſſu Angeli occurens Elias piloſus, zonaque pellicea accinctus, per eos regem increpat, ideoque moriturum prædicit. *Zelus Eliæ.* ad quem capiẽdum rex mittit viciſſim tres principes quinquagenarios, quorum duo cũ ſuis militibus ad verbum Eliæ igne cœleſti conſumuntur, tertius autem ſua modeſtia ſeruatur. *Elias centũ viros perdit.* cum quo hortatu Angeli Elias deſcendens ad Ochoziam, ipſum, ob miſſos nuncios, moriturum nunciat. quo mortuo, regnat Ioram frater eius annis 12. impius.

4. Reg. 2. Elias autem cum Eliſæo indiuiduo ſuo comite it de Galgalis in Bethel, inde in Iericho, deinde

deinde Iordanis aquas ictu pallij ſui diuidens, per ſiccum tranſit. Eliſæus petit ſibi dari ſpiritum Eliæ duplicem. cumq; ſimul pergerent colloquentes, ecce Eliſæo vidente Elias à Deo curru igneo & equis igneis rapitur in cælum aëreum, ac vehitur in paradiſum terreſtrem.

Raptus Eliæ.

Eliſæus vero accepto Eliæ pallio & duplici eius ſpiritu, reuertens rurſum pallio eius Iordanis aquas diuidit ac tranſit. habitans in Iericho, ad petitionem ciuium, aquas Iericho mortiferas, immiſſo in eas ſale, ſalubres reddit. Inde aſcendens in Bethel, à pueris propter caluitiem irridetur: quorum 42 ab eo maledicti, ab vrſis lacerantur. hinc abit in montem Carmeli. inde reuertitur in Samariam.

Miracula Eliſæi.

4. Reg. 3.

Porro Ioram rex Iſrael, amouet ſtatuam Baal: ſed permanet in cultu vitulorum. aſſumpto Ioſaphat, & rege Edom, ſimul pergunt tres reges per deſertum Idumææ contra regem Moab ſolita tributa Iſraeli ſoluere recuſantem. cumq; in deſerto deeſſet exercitibus aqua, Ioſaphat requirit prophetam Domini. in cuius gratiam Eliſæus pſalte canente prophetans, promittit eis aquam ſine pluuia: inſuper & de Moabitis victoriam. Itaque manè Diuinitus aquam per viam Edom adfluentem accipiunt. quarum rubore deceptos ſibiq; occurrentes Moabitas vincunt, terram eorum vaſtant, regemq; in vrbe obſident. qui deſperans, filium ſuum primogenitum offert holocauſtum ſuper murum. quo viſo Iſraelitæ, reuertuntur in terram ſuam.

Impetratio aquæ.

4. Reg. 4. Ioſeph. 9. antiq. 8.

Poſt hæc Eliſæus viduæ pauperculæ, vxori Abdiæ prophetæ iam defuncti, ære alieno grauatæ, oleum in vaſis multiplicat: quo diuendito illa ſatisfaciat creditori, & de reſiduo cum filijs viuat.

Multiplicatio olei.

4. Reg. 4. Sunamitis.

Cùm autem ſæpe iter haberet per Sunam ciuitatem, inibi à muliere diuite hoſpitio ſuſcipitur & alitur: cui illerti pro miniſterio filium à Deo impetrat. quem poſtea mortuum, ab ipſa de monte Carmeli adductus, cùm Giezi præmiſſus cum baculo ſuo ſuſcitare non valeret, ipſe ſua oratione & incubitu ſuſcitat.

4. Reg. 4.

Reuerſus in Galgala, tempore famis pulmentum filiorum prophetarum amarum, iniecta farina dulceſcere facit. quin & 20 panibus hordeaceis centum viros famelicos ita ſatiat, vt ſupereſſet.

Auctio panum.

4. Reg. 5. Luc. 4.

Naaman autem princeps militiæ regis Syriæ leproſus, monitu ancillæ ſuæ Iſraelitidis, cum magnis muneribus venit Samariam ad Eliſæum vt curaretur à lepra, à quo iubetur vt ſepties lauet ſe in Iordane. quod primò contemnit, at famulorum conſilio deſcendit, lauat, mundatur. reuerſus ad Eliſæum, confitetur Deum Iſrael, eumque colere ſtatuit: Eliſæo munera offert, ſed Eliſæus ea accipere renuit. Digreſſum verò per miliare Naaman, conſecutus Giezi Eliſæi famulus, conficto mendacio argentum & veſtes ab eo accipit: ob quod ab Eliſæo reprehenſus, lepra percutitur, quæ ipſi ac poſteritati eius perpetuo adhæret.

Naaman à lepra purgatur.

Hinc Eliſæus ferrum ſecuris filij prophetarum in Iordane ſubmerſum, proiecto in aquam ligno, ſupernatare facit.

4 Reg. 6. Ferrum natat.

Deinde indicat ſæpe regi Iſrael ſecreta & inſidias regis Syriæ: quapropter ab exercitu Syrorum in Dothaim, vt caperetur, circundatus, ipſe Deo fidens miniſtro ſuo timenti oculos aperit, cæleſtemque circum ſe exercitum videre facit. deinde Syros omnes cæcitate percutit, obcæcatos ducit in Samariam ad regem Iſrael: vbi remota cæcitate cibo potuq; refectos remittit in Syriam.

4. Reg. 6.

Syri excæcantur.

Poſt hęc Benadad rege Syriæ obſidente Samariam, tanta in vrbe fames fuit, vt venderetur caput aſini 80. argenteis, & quarta pars cabi ſtercoris columbarum 5. argenteis, vtq; matres filios ſuos coquerent & comederẽt. quãobrem rex Iſrael mandat Eliſæũ occidi: mox mandati pœnitens, agnoſcit coram Eliſæo iuſtè à Deo tantam afflictionem immiſſam. tunc Eliſæus prædicit regi, magnam in craſtino futuram Samariæ frumenti abundãtiam: quod dux quidam regius negans poſſe fieri, audit ab Eliſæo; videbis, ſed inde non comedes. Nocte Syri Diuinitus ſonitu armatorum, curruũ, equorumq; aduentantium terrefacti, feſtinãter relictis omnibus fugitant. quorum fugam mane 4. leproſi vrgente fame ad caſtra hoſtium progreſſi, annũciant Samaritis, qui turmatim egredientes, caſtra Syrorum diripiunt. atq; ita ingens victualium copia inuecta. dux autem ille Eliſęi verbo incredulus, in porta Samariæ a turba conculcatus obiit.

4. Reg. 6. 7.

Fames in Samaria.

4. Reg. 7. Syri à Deo fugantur.

Eliſæus autem prædicit mulieri Sunamitidi hoſpiti ſuæ famem ſeptem annis futuram, quæ ipſius conſilio peregrinatur in terra Philiſtijm ſeptẽnio. deinde reuerſa, interceſſione Giezi narrantis regi miracula per Eliſæum facta, ob filium ſuum ab eo ſuſcitatum, ſuã domum, & agros cum fructibus recipit.

4. Reg. 8. Sunamitis.

Poſt hæc Eliſæus it Damaſcum, vbi Azaeli percontanti an Benadad rex Syriæ ægrotans, reualeſceret: reſpondet, eum naturaliter adhuc viuere poſſe, attamẽ morte violenta moriturum, ipſumque Azaelem pro eo regnaturum. cui prædicit quanta mala facturus eſſet Iſraelitis. Itaq; reuerſus Azael ad regem, eum ſanandum eſſe nunciat: quem tamen poſtridie ſtragulo ſuffocat, regnatq; pro eo.

4. Reg. 8. Mors Benadad.

Azael rex Syriæ.

Anno mundi 3056.

Genebrar. 3272.

4. Reg. 8. 2. Par. 21.

DEFVNCTO Ioſaphat, Ioram filius eius regnat ſuper Iudam annis 8. qui occidit omnes fratres ſuos & quoſdam principes, inductus ab Athalia vxore ſua filia Achab dereliquit Dominum, & ambulat in vijs Achab, fabricatur idòla & excelſa, eaque populum adorare compellit. vnde Edom ſiue Idumæa & Lobna recedunt à Iuda. allatæ ſunt ei literæ ab Elia propheta ex paradiſo tranſmiſſæ, hæc continentes: propter idolatriam & fratricidium ipſius regnum ac domum diripiendum: ipſumque peſſima

Impietas Ioram.

Epiſtola Eliæ.

ægritudine periturum. Suſcitati ergo à Deo Philiſtæi & Arabes, terram Iuda vaſtant, omnem ſubſtantiam regis diripiunt, vxores auſerunt, filios eius occidunt, excepto Ioachaz minimo natu, ipſeq; rex percuſſus a Domino alui fluxu incurabili biennio cruciatur, & inteſtinis paulatim effluentibus, interit, ac ſine exequijs ſepelitur.

Punitio Ioram.

Anno mundi 3064.

4. Reg. 8. 2. Par. 22. Ochozias.

OCHOZIAS, qui & Ioachaz, filius Iorã, 9. rex Iuda regnat anno vno. Athaliæ, matris ſuæ impulſu ambulat in vijs Achab; abit cum Ioram rege Iſrael ad expugnandam Ramothgalaad: vulneratum ibi Ioram à Syris ac reuerſum vt curaretur, in Iezraël inuiſit.

4. Reg. 9. 2. Par. 22. Deletio domus Achab.

Interea Iehu iuſſu Eliſæi ab ipſius diſcipulo in Ramothgalaad vnctus in regem Iſrael, iuſſusq; delere domum Achab domini ſui, & vlciſci ſanguinem prophetarum & ſeruorũ Dei de manu Iezabel, venit cum exercitu in Iezrael, ac regem vtrumq; in ſuburbio ſibi occurrentem, interficit; Ioram quidem in loco, cuius cadauer proijci iubet in agro Naboth: Ochoziam vero in fuga, quem Ieroſolymis ſepeliri permittit, eò quod eſſet nepos pij Ioſaphat. Ingrediens autem portam Iezrael Iezabelem ornantẽ caput ſuum è feneſtra præcipitari mandat: quę lapſa humi ab equis conculcatur, & à canibus oſſetenus comeditur.

4. Reg. 10. 2. Par. 22.

Hinc Iehu miſſis literis ad primates Samariæ, 70. filios Achab necari, eorumq; capita ſibi in Iezrael tranſmitti facit. Inde pergens in Samariam, obuios ſibi 42. principes Iuda, filios fratrum Ochoziæ, in via iugulat. Dein obuium habens Ionadab filium Rechab, (à quo Rechabitæ originem habent) eum, data dextra, ſibi in ſocium aſſumit. ac cum eo ingreſſus Samariam, totam deinceps domum, progeniem, ac ſtirpem Achab delet & extirpat radicitus. Deinde omnes ſacerdotes, prophetas, & cultores Baal callide ſimulato ſacrificio ex vniuerſo Iſrael conuocat in templum Baal, ac imbi ad vnum omnes trucidat, ſtatuas Baal comburit comminuitq;, templũ eius deſtruit, & ex eo facit latrinas publicas. Ob quæ à Domino Deo laudatus, promiſſionem accipit, ſuos filios regnaturos ſup Iſrael vſq; ad quartam generationem. ipſe autem regnat in Samaria annis 28. attamen quia à peccatis Ieroboam non receſſit, ſed vitulos aureos adorare populum permiſit: ideo Iſrael vehementer ab Azael rege Syriæ affligitur.

4. Reg. 10. Abolitio cultus Baal.

Anno mundi 3065.

Genebrar. 3281. 4. Reg. 11. 2. Par. 22. Semen Dauid necatur. 2. Par. 24.

ATHALIA verò mater Ochoziæ, vidẽs occubuiſſe filium ſuum, occidit omne ſemen regium Dauidis, regnumq; Iuda ſibi vſurpans, impiè regnat annis 6. ſpoliat templum Domini vaſis: iiſq; ornat phanum Baal. induſtria tamen Ioſabet ſororis Ochoziæ, vxoris Ioiadæ Pontificis, furtim ſubtractus internecioni infans Ioas filius Ochoziæ aniculus, clã nutritur in templo Domini ſex annis.

Anno mundi 3071.

Genebr. ...

4. Reg. 11. 2. Par. 23. Ioas ſit rex Iuda.

ANNO autem ſeptimo, Ioiada pontifex aſſenſu auxilioque principum ac leuitarum coronat, vngit, ſalutatq; in templo Ioas (qui & Simeon) puerum 7. annorum, in regẽ Iuda. Athaliam ſuperuenientem occidit, pãgit fœdus inter Deum, & regem, & populum: templum Baal dirui, altaria & ſimulacra illius confringi, ſacerdotem eius interfici curat: cultum vero Dei reſtituit.

4. Reg. 12. 2. Par. 24. Inſtauratio templi.

Porro Ioas regnat annis 40. facit rectum quàm diu viuit Ioiada pontifex, qui eum docebat, cuius conſilio accipit 2. vxores, è quibus gignit filios & filias. Poſt quæ iubet ſacerdotes colligere pecuniam ab omni populo ad inſtauranda ſarta tecta templi: quod cùm illi negligentius agerent rex ipſe cũ pontifice, collocato in tẽplo gazophylacio, mandat ſingulos deferre precium a Moyſe conſtitutum: atq; ex ea pecunia templum inſtaurari curat.

Anno mundi 3093.

4. Reg. 13. Afflictio Iſrael.

ANNO Ioas 23. mortuo Iehu, regnat Ioachaz filius eius ſuper Iſraël annis 17. ambulat in peccatis Ieroboam, quapropter Iſrael traditus a Domino in manu Azael regis Syriæ, & Benadad filij eius, diu ac grauiſſime opprimitur: Ioachaz autem deprecante Dominum, liberatur. pace tamen potitus, permanet in cultu vitulorum. Ioachaz vero mortuo ſuccedit in regno & peccatis Ioas filius eius annis 16.

2. Par. 24. Matt. 23. Lapidatio Zachariæ.

Anno 38. Ioiada defuncto, qui vixerat annos 130. Ioas à principibus ſuis ſe adorari admittit, derelictoq; Domino, ſeruit ſculptilibus & lucis, miſſos à Deo prophetas hoc increpantes contemnit; Zachariam filium Ioiadæ idipſum corripientem, per populum lapidari facit inter templum & altare.

4. Reg. 12. 2. Par. 24. Debellatio Iudæorũ. Mors Ioas.

Quapropter anno proximo, Azael rex Syriæ cum permodico exercitu veniens contra Ioas, capta Geth, aſcendit Ieroſolymam, infinitam multitudinem Iudæorum debellat, cunctos principes interficit, regem Ioas ignominioſè tractat, & acceptis ab eo templi ac palatij theſauris, ipſo Ioas in languoribus magnis relicto, redit in Damaſcum. Poſtremo Ioas in vltionem ſanguinis Zachariæ à ſuis ſeruis in lecto ſuo occiditur.

4. Reg. 13. Eliſæus mortuum ſuſcitat.

Eliſæus autem ægrotans Ioas regi Iſrael ſe inuiſenti ac flenti, tribus ſagittis arcu iactis, prædicit quòd tribus vicibus percuteret Syriam. paulò poſt moritur calendis (vt aiunt) Iulij, & ſepelitur in Carmelo. in cuius ſepulchrum ſequenti anno proiectus quidã mortuus, ad contactum oſſium Eliſæi reuiuiſcit. Eliſæum autem tranſlatum aiunt Samariam, nunc Rauennæ quieſcere apud regulares.

Ioas verò Benedad filium Azaëlis regem Syriæ tribus prælijs deuincit, vrbeſque Iſraeli ademptas recipit.

Anno

Genebrar. 3327.

Anno mundi 3111.

4. Reg. 14. 2. Par. 25.

AMASIAS, qui & Leui, filius Ioas, 12. rex Iuda, regnat annis 29. facit rectum, ſed non corde perfecto vt Dauid. excelſa non aufert, occidit ſeruos occiſores patris ſui. monitu prophetæ cuiuſdam remiſſis Iſraelitis, quos conduxerat, cum ſolis Iudæis, Deo fidens, inuadit in valle ſalinarum Idumæos, quorum 10. milia interficit, ac alia 10. millia è petra præcipitat. ſed victor reuerſus, deos Idumæorum ſecum allatos colit, adorat, ac eis adolet incẽſum prophetæ à Domino miſſo id reprehendenti mortem minatur: ideoque ab ipſo audit ſe occidendum.

Amaſias colit idola Edom.

4. Reg. 14. 2. Par. 25.

Anno autem 14. regni ſui, ſecundum Ioſephum, ob victoriam de Idumæis ſuperbia elatus, prouocat Ioas regem Iſrael ad prælium, initoque certamine iuxta Bethſames Iudæ, Dei voluntate propter deos Edom, Iuda cæditur, Amaſias capitur & ducitur in Ieruſalem, murus Ieruſalem deſtruitur à porta Ephraim vſque ad portam anguli 400. cubitis, templũ ac regia ſpoliantur; filij nobilium obſides abducuntur in Samariam. Tandem facta coniuratione Ieroſolymis contra Amaſiam, fugit in Lachis, ibique à ſuis occiditur.

Ieruſalem ſpoliatur.

Anno mundi 3136.

4. Reg. 14.

IEROBOAM filius Ioas, pôſt patrem ſuũ regnat ſuper Iſrael annis 41. facit malum, non recedens à peccatis Ieroboam. hic verbis Ionæ prophetæ excitatus, iuuante Deo, deuictis Syris liberat Iſraelem ab afflictione grauiſſima, terminoſque amiſſos recuperat.

Iſrael liberatur.

Ionæ 1. 2. 3. 4.

Porrò Ionas miſſus à Domino ad prædicãdum in Niniue metropoli Aſſyriæ, conſcenſa in Ioppe naui, fugit à facie Domini in Tharſis; propter quod orta tempeſtate, dormiens in naui, à nauclero excitatur, iactiſque ſortibus ſons ac tempeſtatis cauſa deprehenſus, ſuopte conſilio proijcitur in mare, ceſſatque tempeſtas. ipſe autem à ceto abſorptus, fuit in ventre eius 3. diebus & 3. noctibus. ac inibi orat Dominum, exauditur, tertia die viuus euomitur in aridam. i. terram. rurſumque iuſſus à Domino, pergit in Niniuem, prædicat vrbem poſt 40. dies ſubuertendam. cui credentes Niniuitæ conuerſi ad Deum ſtrictè ieiunant, in ſacco & cinere pœnitentiam agunt. vnde miſertus Deus, parcit ciuitati. Ionas verò egreſſus ciuitate, videns verbum ſuum aduerſus Niniuem non impleri, ne falſa prædicaſſe videretur, contriſtatur, orat mori. at Dominus per hederam ſubitò productam & areſactam, probat iniuſtam eius indignationem: ſeque rectè parcere Niniuæ, in qua ſint plus quàm 120. milia innocentum.

Iona prædicante, Niniuitæ agunt pœnitentiam.

Genebrar. 3356.

Anno mundi 3140.

4. Reg. 15. 2. Par. 26.

OZIAS, qui & Azarias & Mathat, filius Amaſiæ, 13. rex Iuda, regnat annis 52. facit rectum vt Amaſias pater eius; ſed excelſa non aufert: quęſiuit Deum in diebus Zachariæ prophetæ, poſthumi. Vnde auxiliante Deo Philiſtijm, Arabes, & Ammonitas ſibi ſubijcit. erat exercitus eius trecentorum & ſeptem millium & quingentorum, quos reliquit ſub manu principum, ipſe verò erat agriculturæ deditus.

Ozias rex Iuda.

Oziæ ſtudium.

Anno mundi 3166.

Amos 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

ANNO Oziæ 27. biennio ante terræmotum, Amos paſtor Thecue videt prophetatque vltionem Domini in Damaſcũ, Philiſtijm, Tyrum, Edom, Ammon, Moab, & Iudã, & maximè contra decem tribus Iſrael, cui ob idolatriam aliaque ſcelera prædicit imminere vaſtationem, & captiuitatem. Item tenebras ipſo meridie in paſſione Chriſti futuras, famemque audiendi verbum Dei, ac tabernaculum Dauid reſtaurandũ. Miſſusq; à Domino ad populum Iſrael, ibi palam in templo Bethel prædicat Iſraelem captiuum migraturum de terra ſua, obſiſtente Amaſia ſacerdote Bethel. à quo coram rege Ieroboam accuſatur rebellionis, iubeturque vt eat prophetatum in terram Iuda. at cùm nihilominus obnunciaret Amaſiæ cladem & Iſraeli tranſmigrationem, ibi eum vecte per tẽpora tranſfixum, ac dolore vulneris expiraſſe tradunt.

Prophetia Amos.

Anno 29. Ozias rex corde elatus ingreditur ſanctuarium templi, ibique ſuper altare thymiamatis adolet incẽſum Domino, quod ſolis ſacerdotibus fas erat: quamobrem ab Azaria põtifice ac 80. ſacerdotibus prohibetur. quibus cùm minaretur, ſtatim facto terræmotu maximo, rex à Domino lepra percutitur, & à ſacerdotibus templo eijcitur. manenſque leproſus, habitat in domo ſeparata vſque ad diem mortis ſuæ, filio eius Ioatham interim regnum gubernante.

Zach. 14.

Anno mundi 3170.

Oſee 1. 2. & 13. 14.

HOC tempore Oſee propheta iuſſus à Domino accipit ſibi vxorẽ fornicariam. i. gentilem, & generans ex ea duos filios & vnam filiam, nominat primum, Iezrael; ſecundam, abſq; miſericordia; tertiũ, non populus meus: factis ac verbis prophetans ſanguinem Iezrael breui puniendum ſuper domũ Iehu & Iſraelem ob fornicationem cum idolis, variaque peccata grauiſſimè ſine miſericordia affligendum, deuaſtandum, ac cum vitulo quẽ colebat, transferendum in Aſſyriam. Chriſtũ, deuicta morte & inferno, die tertio reſurrecturum. Synagogam Iudæorum, tanquam adulteram, à Deo repudiandam: Eccleſiam verò ex gentibus Chriſto ſponſandam in ſempiternum. Porrò Iudæos diebus multis ſine rege & ſine ſacrificio expectaturos Meſſiam. nouiſſimè conuertendos ad Chriſtum.

Prophetia Oſee.

Anno mundi 3177.

4. Reg. 15.

ANNO Oziæ 38. Zacharias filius Ieroboã impiè regnat ſuper Iſrael menſibus ſex, cumque quartum & vltimum de poſteritate Iehu, occidit Sellum, regnatque menſe vno. quem occidit Manahem, & auxilio Phul

Stirps Iehu deficit.

 regis

regis Aſſyriæ vi regnum occupans, exigit à diuitibus mille talenta argenti, eaque dat Phul adiutori ſuo. regnat decennio, ambulãs in peccatis Ieroboam.

Anno mundi 3180.

Iſaia 1. 2. 3. 4. 5. Iſaias incipit prophetare.

HISCE diebus Eſaias regio natus ſtemmate, capit prophetare in Ieruſalem tam diſerte & aperte Iudæorum vicinarumque gentium ſcelera, & imminens ipſis excidium verbo ac ſcripto denuncians; tamque clare ac expreſse de Chriſti natiuitate, prædicatione, miraculis, paſſione, reſurrectione, & aſcenſione; deque reprobatione Iudæorum & vocatione gentium, & Eccleſiæ myſterijs, de ſaluatione reliquiarum Iſrael, & die iudicij diſſerens, vt non futura prædicere, ſed coram viſa narrare videatur, ideoque non tam propheta dicendus ſit, quàm euangeliſta.

Anno mundi 3189.

4. Reg. 15. Phacee.

ANNO Oziæ 50. Phaceia filius Manahem regnat in Iſrael biennio, patri impietate ſimilis. quem interficit Phacee, & regnat pro eo annis 20. non recedens a peccatis Ieroboam. Oſee, Eſaias, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, & Micheas σύγχρονοι, id eſt, contemporanei fuerunt. *Hieron. in Oſe. 1.*

Anno mundi 3191.

Iſai. 6. Iſaias videt gloriam Chriſti. *Ioan. 12.*

IN anno quo mortuus eſt rex Ozias, vidit Eſaias Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & Seraphim clamantes: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. à quo per Seraphim carbone ignito purgatus, mittitur ad prædicandũ futuram tẽpore Chriſti Iudæorum incredulitatem & deſolationem: & eius, quæ derelicta erat, multiplicationem.

Anno mundi 3192.

Genebrar. 3. c8. *4. Reg. 15. 2. Par. 27.* Ioatham rex Iuda.

IOATHAM, qui & Iorim, filius Oziæ, 14. rex Iuda, regnat poſt mortem patris annis 16. facit rectum vt pater, excepto eo quod excelſa non aufert. ædificat portam templi ſublimiſſimam, Ammonitas tributa pendere cogit.

Anno mundi 3200.

Micheæ 1. 2 3. 6. 7. Prophetia Micheæ.

TEMPORE Ioatham & deinceps, Micheas Moraſtites prophetat Samariam propter idola deſtruendam, & Ieruſalem funditus ſubuertendam, Iudæos abducendos in Babylonem: inde redimendos, ac reliquias Iacob exaltandas. Chriſtum enim naſciturum in Bethleem Iudæ, ſuorum peccata aboliturum, aſcenſurum in cælum, & in monte Sion regnaturum ſuper eos in æternum.

Anno mundi 3208.

Genebrar. 3424. *4. Reg. 16. 2. Par. 28.*

ACHAZ, qui & Heliezer, filius Ioatham, 15. rex Iuda, regnat annis 16. ambulat in via regum Iſrael, ſtatuas Baal paſſim erigit, idolis ſacrificat, inſuper & filium ſuum in valle Benhennon holocauſtum in igne comburit idolo Moloch. quapropter Raſin rex Syriæ, & Phacee rex Iſrael, à Deo excitati, obſident Ieruſalem, cumque non poſſent expugnare, Raſin Haila vrbe capta, magnam prædam Iudææ abducit Damaſcum: Phacee occidit vno die filium Achaz & 120. milia virorũ eius, & 200. milia mulierum & puerorum captiua minat in Samariam verùm hortatu Obed prophetæ remittit omnes domum. *Achaz idolatra peſſimus.*

Paulo pòſt dicti reges ſtatuunt redire contra Ieruſalem. at Eſaias Dei iuſſu occurrens regi Achaz, timentemque conſolãs, prædicit hoc non futurum, ſignumque offert: quod cùm Achaz recuſaret, dat ſignum liberationis humanæ, virginem concepturam & parituram filium, cuius nomen Emmanuel. addens regnum Iſrael breui finiendum, terramque Iuda deſolatum iri. *Iſai. 7.* *Chriſtus promittitur ex virgine.*

Cæterum Achaz incredulus, miſſis theſauris templi ac palatij, auxilium petit à Teglatphalaſar rege Aſſyriæ; qui veniens, expugnat Damaſcum, Raſin occidit, habitatores traducit Cyrenen. deinde capit tribum Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe trans Iordanem, nec non tribum Neptalim, magnamque partem Galilææ, & transfert eos in Aſſyriam. ſed & Iudam vaſtans, Achaz ipſum tributo ſubdit. *4. Reg. 16. 2. Par. 28. 4. Reg. 15. 1. Par. 5.* *Tranſlatio partis Iſrael.*

Porrò Achaz progreſſus Damaſcum, cùm videret altare Damaſci, mittit exemplar eius Ieroſolymam ad Vriam ſacerdotem, præcipiens vt extrueret ei cõſimile. quo facto, cùm rediſſet Achaz, ſuper altare nouum ſacrificat dijs Syriæ, inque eo deinceps ſacrificare mandat. tollens autem altare Domini æreum, facit ex eo horologium. claudit quoque oſtia templi Dei, & facit ſibi altaria in omnibus angulis Ieruſalem, & in ſingulis vrbibus Iuda, ad cremandum thus dijs alienis. qua in impietate tandem obijt. *4. Reg. 16. 2. Par. 28.* *Achaz ſacrificat dijs Syriæ.*

Anno mundi 3211.

4. Reg. 15. 17. *Iſrael fit tributarius.*

ANNO Achaz 4. Oſee occidit dominum ſuum Phacee. volenſque regnare pro eo, impeditur fermè decennio. deinde regnum obtinet annis 9. facit malum, ideoque à Salmanaſar rege Aſſyriorum deuictus ac tributo ſubactus eſt.

Anno 5. Achas Roma conditur. *Genebrardus tradit eam ſub Ozia conditam.* *Roma.*

Sibylla Erythræa floret: cuius de Chriſto verſus allegat Auguſtinus. *Sybilla.*

His temporibus Eſaias prophetat Iſraelem deſtructum iri ab Aſſyrijs, Iudæam à Babylonijs, Babylonem à Medis et Perſis. Item futurã vaſtationem Philiſtijm, Moab, Damaſci, Aegypti, Aethiopiæ, Idumææ, Arabiæ, & Tyri. multa intermiſcens de Chriſti natiuitate, prædicatione, ſignis, cruce, ſepultura, & imperio, de fide gentium, conuerſione reliquiarum Iſrael, reſurrectione mortuorum, extremo iudicio, & beatitudine cæli. *Iſai. 8. 9. 34. 35.* *Prophetia Iſaiæ.*

ANNO

Genebrar. 3440.

Anno mundi 3224.

4. Reg. 18. 2. Par. 29.

EZECHIAS, qui & Ieſus, filius Achaz, 16. rex Iuda, regnat annis 29. facit bonum vt Dauid. initio regni ſui, die 1. Martij aperit templum Domini, idque mox facit per ſacerdotes & leuitas mundari, omnes idolorum ſordes aſportari in torrentem Cedron, abolitum Dei cultum reſtitui, Deumque ſacrificijs placari, & canticis ac organis laudari.

Purgatio templi.

2. Par. 30. Celebratio paſchæ.

Deinde miſſis in omnem Iudam & Iſraelem nuncijs & epiſtolis, populum vniuerſum conuocat Ieroſolymam ad celebrandũ Paſcha menſe ſecundo, quia primo nondum erant parati. cumque multi conueniſſent, primum deſtruunt altaria idolorum, quæ erant in Ieruſalem, deinde immolant & edunt paſcha die 14. Aprilis, ſolennitatemque azymorum magnificè celebrant bis ſeptem diebus cum ingenti lætitia.

4. Reg. 18. 2. Par. 31. Deſtructio idolorum.

Peracto feſto, populus regreſſus domum, iuſſu Ezechiæ cuncta ſimulachra, excelſa, & altaria in vniuerſo Iuda, Beniamin, Ephraim, & Manaſſe demoliuntur, lucoſq; ſuccidunt. Ezechias autem ſerpentem æneum, quem erexerat Moyſes, confringit, quia populus ſacrificabat ei. ſacerdotes & leuitas componit in ordinem miniſterij. vtque liberius ſacris vacent, primitias & decimas eis dari iubet: populo autem largiſſime ea offerente, cõſtituit procuratores, qui factis horreis oblata ſeruarent ac diſtribuerent.

Anno mundi 3227.

4. Reg. 17. & 18. Tranſlatio Iſrael in Aſſyriam.

ANNO Ezechiæ 4. Salmanaſar rex Aſſyriorum, comperto quòd Oſee rex Iſrael, miſſis ad regem Aegypti legatis, niteretur rebellare, aſcendens obſidet Samariam, quam poſt triennium capit, regem & Iſraelem vniuerſum captiuum transfert in Aſſyriam vltra montes Caſpios: quos nunquam in ſolum patrium reuerſos tradunt.

Ioſeph. 11. ant. 5.

Tobiæ 1. Tobias.

Inter alios Tobias cum Anna vxore & Tobia filio eius vnico ex tribu & ciuitate Neptalim abducitur in Niniuen. qui cum ab infantia idola fugiens, Deum ſedulò coluerat, etiã in captiuitate a lege Dei non recedit. ideoque nactus gratiam Salmanaſar regis, accipit poteſtatem vt quocunque vellet, iret. vnde circumiens, fratres concaptiuos conſolatur, egentibus ſuccurrit, Gabelo mutuat 10. talenta argenti.

4. Reg. 17. Samaritæ Deo & idolis ſeruiũt.

Aſſyrij autem miſſi vt pro Iſraelitis habitarent in Samaria, eò quòd cultum Dei ignorãtes idola ſecum allata colerent, Dei nutu à leonibus occiduntur. vnde mittitur eis à rege Aſſyriorũ ſacerdos Iſraeliticus, qui ipſos inſtituat. à quo edocti, deinceps Deum colũt. ſed nihilominus & idolis ſuis ſeruiunt. pentateuchum Moyſi tantum recipiunt.

Ioel. 1. 2. 3. Prophetia Ioelis.

Circa hæc tempora Ioel propheta prædicat Iudæis inſtare, per noxias beſtias & hoſtes, terræ deuaſtationem. ideoque hortatur omnes, & potiſſimum ſacerdotes, ad planctum, ieiunium, & orationem. & conuerſis magnam pollicetur proſperitatem, dandum Doctorem iuſtitiæ, Spiritum ſanctum effuſum iri ſuper credentes, inuocantes Dominum ſaluos fore. denunciatq; magna prodigia diem Domini terribilem præceſſura, omneſque gentes in valle Ioſaphat iudicãdos: adijciens cæleſtis Sion patriæ fælicitatem.

Anno mundi 3237.

4. Reg. 18. 2. Par. 32. Iſai 36. Obſidio Ieruſalem.

ANNO 14. regni Ezechiæ, cùm Ezechias tributum, quod pater ipſius pendebat, Aſſyrijs recuſaret, Sennacherib rex Aſſyriorũ captis ciuitatibus Iuda munitis, oppugnat Lachis & Lobnã, at miſſus ab eo Rabſaces, obſidet Ieruſalem. Ezechias fretus Deo, viriliter hortatur populum fidere in Domino. contra Rabſaces multa iactans probra in Ezechiam, & blaſphemias in Deum, varijs modis ac minis conatur Ieroſolymitas auertere à fiducia in Deum, & deditionem facere. idipſum agit & Sennacherib, mittens ad Ezechiam literas plenas blaſphemijs.

4. Reg. 19. 2. Par. 32. Iſa. 37. Oratio Ezechiæ.

Ob quas Ezechias ſciſſis veſtibus indutus ſacco, intrat templum, expandit literasq; corã Domino, orat vt opẽ ac ſalutem adferat. mittit etiam ſacerdotes opertos ſaccis ad Eſaiam prophetam, vt & ipſe oret Dominum. qui regem conſolãs, diuinum promittit auxilium: Deum enim iſtam vrbem protecturum ac ſaluaturum propter ſeipſum & Dauid ſeruum ſuum, blaſphemosque vindicaturum.

Ioſep. 6. bel. 11. & 10. ant. 2. 4. Reg. 19. 2. Par. 32. Iſa. 37. Aug. ad Fra. ſer. 25. Cædes Aſſyriorum. Tob. 1. Liram. in

Prima iam nocte obſidionis Ieruſalem, Angelus Domini percutit de exercitu Sennacherib 185. milia: corpora redigit in cineres (ait Auguſtinus) ne aerem fætore corrumperẽt; armis ac veſtibus illæſis, vt populus Ieruſalem ſpolia colligeret. Sennacherib cum paucis fugit in Niniuẽ, vbi iratus multos occidit ex filijs Iſrael. quorum corpora cùm ſepeliret Tobias, iubet & eum occidi, ni nudus effugiſſet. 45. die rex ipſe, adorans in templo Dei ſui, à filijs ſuis occiditur.

4. Reg. 19. 4. Reg. 20. 2. Par. 32. Iſa. 38. Retroceſſio Solis.

Eodem anno 14. Ezechias ægrotans audit ab Eſaia ſe moriturũ. vnde cum flens oraret Deum, rurſum audit ab Eſaia ſe intra triduum à Deo ſanandum, & vitam ſuam ad 15. annos prolongandam. poſtulanti ſignum, precibus Eſaiæ Sol retrocedit in horologio Achaz decem gradibus. itaque cùm rex iuſſu Eſaiæ maſſam ficuum vlceri ſuo impoſuiſſet, curatur, ac die tertio ingreſſus templum, cãticum gratiarum actionis Deo canit.

4. Reg. 20. 2. Par. 32. Iſa. 39.

Merodach autem rex Babylonis Solem retroceſſiſſe obſtupeſcens, mittit legatos, literas & munera ad Ezechiam, vt quærerent cur tale portentum accidiſſet. vnde elatus Ezechias, oſtentat eis omnes theſauros domus ſuæ. ob quòd ab Eſaia taxatus, audit eoſdem theſauros, filioſque ſuos olim auferẽdos in Babylonem. ipſe verò fæliciter viuens, in pace obijt.

Nau. 1. 2. 3. Prophetia Naum.

Circiter hoc tempus Naum Elceſæus prophetat Niniuẽ, ad priſtina ſcelera reuerſam, Dei vltione igne & gladio perdẽdam & euertendam; totumque regnum Aſſyriorum deſtruendum: Iſraelem autem liberandum, ac pacem ſuper montes Iuda euangelizandam.

Tob. 2. 3.

Porrò Tobias anno ætatis ſuæ 56. mortuo-

rum

Tobias ſenior fit cæcus.

rum ſepultura fatigatus domi obdormiens, hirundinis ſtercore ex nido ſuper oculos ipſius delapſo, execœcatur. inſuper et ab Anna vxore ſua textrice ac cognatis, quòd fruſtra eleemoſynas & ſepulturas faceret, exprobratur. vnde ingemiſcens ad Deum cum lachrymis orat, vt moreretur. quo tempore & Sara filia Raguelis in Rages ciuitate Medorũ paſſa improperium ab ancilla patris ſui ob 7. ipſius maritos à dæmonio in primo congreſſu occiſos, Deum cum triduano ieiunio & fletu

Sara orat.

rat, vt ab improperio iſto liberaretur. ſimulque exaudiuntur. Angelusque Raphael mittitur vt curaret eos.

Tob. 4. 5.

Tobias autẽ cùm putaret ſe iam breui moriturum, Tobiæ filio ſuo piiſſima ſalutis monita inculcat, ac ſe 10. talenta argenti Gabelo in Rages Medorum ſub chirographo mutuaſſe indicat, iubetq; vt eat ad repetendũ ea. qui egreſſus vt ducem itineris quæreret, inuenit Raphaelem Angelum ignotum in ſpecie iuuenili, quo comite it in Rages Medorum.

Angelus comes Tobiæ.

Tob. 6.

Tobias piſcem capit.

Vbi ad Tigrim fluuium veniſſent, Tobias abluturus pedes, inuadentẽ ſe piſcem hortatu Raphaelis apprehendit & exenterat, eius carnes pro viatico, cor, fel, & iecur ad medicamẽta ſibi reſeruãs. mox perſuadetur ab Angelo, vt Saram vnicã Raguelis filiam in matrimonium petat, edoceturque quomodo ſuſcipiendum ſit coniugium.

Tob. 7.

Tobias ducit vxorẽ.

Ingreſſi ad Raguelem, benignè ſuſcipiuntur, Tobias Saram filiam eius in vxorem petit: quæ conſilio Raphaelis ipſi a patre traditur, & ſcriptis coniugij literis, nuptiæ celebrantur.

Tob. 8. 9.

Nuptiæ Tobiæ.

A cœna Tobias ingreſſus thalamum, doctrinam Angeli ſeruans, cor & iecur piſcis aſſat, itaque dæmone per Raphaelem fugato, ipſe Tobias & Sara orantes, ac tres noctes cõgreſſu abſtinẽtes, incolumes permanent. quapropter Saræ parentes actis Deo gratijs, ac repleto, quod paratũ erat, ſepulchro, pro dote medietatem bonorum aſſignant, cedente & reliqua medietate poſt parentum obitum, lætique cum amicis & vicinis epulantur. Interea Raphael rogatu Tobiæ, pergit in Rages ad Gabelum, pecuniam recipit, chirographũ reddit, ipſumque ad Tobiæ nuptias adducit.

Tob. 10. 11.

Tobias viſũ recipit.

Peractis nuptijs Tobias ægrè à Raguele dimiſſus, vnà cum Angelo, vxore, & dote, ad parentes ſuos, ob ipſius moram anxios, reuertitur, oſculo & gaudio excipitur, monitu Angeli patris oculos felle piſcis linit, atque ita ille ſexagenarius viſum recipit. qua de re actis Deo gratijs, ingenti gaudio per 7. dies epulantur.

Tob. 12. 13. 14.

Raphael ſe manifeſtat.

Poſt quos Tobias vterq; Raphaeli pro mercede beneficijsque ſibi præſtitis offerunt medietatem omnium quæ attulerant. tum ille ſe Dei Angelũ declarat, & poſt reuelata alia myſteria, diſparens, reuertitur in cælum. vnde Tobias ſenior cantico benedicit Deum, prophetat de ſubuerſione, reædificatione, & futura fælicitate Ieruſalẽ. qui poſthæc annis 42. lætè viuẽs, cùm ſuam ipſe ſcripſiſſet hiſtoriam completis 102. ætatis ſuæ annis moriturus, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, vtq; ſepultis parentibus e Niniue migrent, quã ob iniquitatem prædicit euertendam, & Ieruſalem reſtaurãdam: obijt & defunctus eſt ſub Manaſſe. Itaque Tobias iunior poſt obitum matris ad ſoceros reuerſus, ibi anno 99. vitæ ſuæ moritur ſub Ioſia. quando Cyaxares rex Medorum vaſtauit Niniuen, teſte Hieron. ſuper Ionam.

Iſaia 40. 41. & cæt. 65. 66.

Prophetia Iſaiæ.

Per hæc tempora Eſaias inter alia multa prophetat Cyrum Iudæos relaxaturum à captiuitate Babylonica: Chriſtum autem ſuos redempturum à ſeruitute diabolica; aſcenſurum, daturum abundantiam donorum ſpiritualium, retributurum pijs fælicitatem incõprehenſibilem; impijs verò ignem inextinguibilem.

Anno mundi 3253.

Genebrar. 3469.

4. Reg. 21. 2. Par. 33.

MANASSES, qui & Her, filius Ezechiæ, 17. rex Iuda, regnat annis 55. adorat & colit Solem, Lunam, & ſtellas, vniuerſæque militiæ cæli ædificat altaria & idôla in templo Domini, aras Baal extruit, inſtaurat excelſa, facit lucos, filium ſuum in valle Benhennon ſacrificij loco igni exurit dæmonio Moloch. multiplicat magos, maleficos, incantatores, pythones, ariolos, augures, & aruſpices. ſeducit populum ſuum, vt plura mala facerent, quàm gentes. miſſos à Deo prophetas id increpantes, Deumque puniturum annunciantes, occidit. Eſaiam ſerra medium findit & ſecat in duas partes, iuxta fontẽ Siloe, quem ſocerum eius fuiſſe Iudæi affirmant. Inſuper & ſanguinem innocentium fundit multum nimis, donec impleret Ieruſalem vſq; ad os.

Manaſſes idola erigit.

Hieronym. 2. Par. 33.

Iſaias ſerra ſecatur.

2. Par. 33.

2. Par. 36.

Ob quæ mittit Dominus principes regis Aſſyriorum, qui Manaſſen capiunt, vinctumque catenis ac compedibus ducunt in Babylonem: vbi in carcere ad Deum conuerſus, egit pœnitentiam valdè, orat Dominum, exauditur, ac poſt decem annos à Domino reductus Ieroſolymam, regnoq; reſtitutus, idôla & aras aufert, altare ac cultum Dei reſtaurat, immolat victimas, ſeruit Domino, præcipitque Iudæ, vt & ipſe ſeruiret Domino Deo. attamen populus adhuc immolabat in excelſis Deo.

Manaſſes idôla deſtruit.

Anno mundi 3308.

Genebrar. 3524.

4. Reg. 21. 2. Par. 33.

AMON, qui & Helmadan, filius Manaſſe, 18. rex Iuda, regnat poſt mortem patris annis 2. colit idôla, ſecutus patrẽ peccantem, ſed non pœnitentem, & multò maiora delinquit. vnde à ſeruis ſuis in domo ſua interficitur.

Amon idolatra.

Philo in breuiario temporũ.

Anno mundi 3320.

Genebrar. 3526.

4. Reg. 22. & 23. 2. Par. 34.

IOSIAS, qui & Coſan, filius Amon 8. annorũ a populo conſtitutus 19. rex Iuda, regnat annis 31. Anno 8. regni ſui, cùm adhuc eſſet puer, cæpit quærere Deum patris ſui Dauid. Anno 12. mundat templum, Ieruſalem, & Iudam ab idolis, altaria & ſimulacra Baal deſtruit, excelſa lucoſque excindit, ſacerdotes Baal

tes Baal

tes Baal delet, Soli & Lunæ ſacrificantes occidit, equos & currus Solis comburit; domos effœminatorum diſſipat, Tophet cultumque idoli Moloch, quod erat in valle filii Ennom, *Ioſias idola euertit.* euertit, phanum quoque quod Salomon ædificauerat in monte Offenſionis diruit, ſed & phanum & altare quod Ieroboam fecerat in Bethel comminuit, lucum ſuccendit, oſſa ſacerdotum ibi ſepultorum exhumat & comburit ſuper altare: ſepulchrum tamen Prophetæ, qui hæc futura ante 357. annos prædixerat, intactum ſeruat. Inſuper & omnia phana, aras, ſtatuas, & lucos, in vrbibus Samariæ, Manaſſe, Ephraim, & Simeon, vſque Neptalim per vniuerſam terram Iſrael ſubuertit, omneſque ſacerdotes idolorum occidit, oſſa ſepultorum comburit, reuertiturq; in Ieruſalem.

Anno mundi 3332.

Ierem. 1. 2. 3. & c. 18. 19. Ieremias incipit prophetare.

ANNO 13. Ioſiæ, Ieremias Anathotites, qui ſacerdotali ortus ſemine, & in vtero matris ſanctificatus, etiam virgo permanſit, etiamnum puer mittitur à Domino ad prophetandum. cumque cauſaretur pueritiam, manu Domini tactus ad os, accipit donum prophetiæ ac robur inuincibile. itaque palam deinceps prædicat Ieroſolymis, ob apoſtaſiam Iudæorum a Deo, & fornicationem cum idolis, ſcelerumq; frequentiam, templum & vrbem Ieruſalem, omneſque ciuitates Iuda, à Babyloniis capiendas, deſtruendas, & deſolandas, populumq; gladio, fame, & peſte periturum, reſiduos captiuandos & abducendos, terramque deuaſtandam, ac redigendam in ſolitudinem: varia interim immiſcens de CHRISTO myſteria.

Anno mundi 3337.

4. Reg. 22. 2. Par. 34. Liber legis reperitur.

ANNO 18. regni ſui, facit Ioſias inſtaurari templum Domini. tum Helcias pontifex reperit in templo librum Deuteronomii, quem mittit regi, quo lecto conterritus rex ſcindit veſtimenta, flet coram Domino, mittit ad Oldam prophetiſſam vt Dominum ſuper verbis libri reperti conſulat. quæ reſpondet; inducenda ſuper Iudam omnia mala in eo libro ſcripta ob tranſgreſſiam à præceſſoribus Dei legem, Ioſiam tamen prius in pace moriturum.

4. Reg. 23. 2. Par. 34. 35. 3. Eſd. 1.

Tunc Ioſias conuocato populo vniuerſo Ieroſolymam, ſtans in templo legit coram omnibus totum Deuteronomium, fœduſque cum Domino renouans omnes iuramento adſtringit vt lecta ſeruarent. ac denuò demolitis vbique idolorum reliquiis, pythonibus etiam ac ariolis deletis, eodem anno 18. die 14. Martii iuxta legem maxima cum ſolennitate celebrant Paſcha, feſtumque azymorum diebus 7. quale nũquam fuit in Iſrael. *Celebratio phaſe.*

Sopho. 1. 2. 3.

Tempore Ioſiæ, etiam Sophonias prophetat Ieruſalem ac Iudææ, Philiſtiym quoque, Moab, Ammon, AEthiopiæ & Aſſyriæ diuinam imminere vindictam; ac Mundum denique vniuerſum in die illa tremenda ſeuere a Deo iudicandum. attamen vere Iſraelitas CHRISTI aduentu & reſurrectione ſaluandos, atque in pace fœliciter beateque victuros. *Prophetia Sophoniæ.*

4. Reg. 23. 2. Par. 35. 3. Eſd. 1.

Anno Ioſiæ 31. aſcendit Nechao rex AEgypti contra regem Aſſyriorum Ioſias autem volens impedire tranſitum eius per Iudæam, pergit ad reſiſtendum. cui Nechao ait; Non aduerſum te hodie venio, ſed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus feſtinatò ire præcepit: deſine aduerſus Deum facere, qui mecum eſt, ne interficiat te. Noluit Ioſias acquieſcere Dei verba loquenti: ſed pugna congreſſus in campo Mageddo, à ſagittariis vulneratur, ac relatus in Ieruſalem moritur, *Ioſias ſagitta necatur* lugetque eum vniuerſus populus, Ieremias maxime, cuius lamentationes ſuper Ioſiam in exequiis cantatæ, longo deinceps tempore replicatæ ſunt.

Anno mundi 3351.

Genebrar. 3357.

4. Reg. 23. 2. Par. 36. 3. Eſd. 1.

IOACHAZ, qui & Sellum, filius Ioſiæ, 20. rex Iuda, inique crudeliterq; regnat 3. menſibus. Interim Nechao potitus victoria, venit in Ieruſalem, Ioachaz vinctum mittit in AEgyptum, & tributo Iudæis impoſito, fratrem eius Eliachim qui & Iechonias, regem conſtituit, vertitque nomen eius Ioakim, regnat *Ioakim fit rex Iuda.* annis 11. occidit Vriam prophetam, eò quòd prædicaret Ieruſalem deſtruendam: & proiecit *Iere. 26.* cadauer eius in ſepulchris vulgi ignobilis. hunc & Ioachaz prædictum leones vocat Ezechiel, *Ezech. 19.* quia populum violenter oppreſſerunt.

Tunc Dei iuſſu Ieremias intrans domum regis Iuda, ait de primogenito Ioſiæ: Nolite flere mortuũ. Mox de Ioachaz ſubdit: Plãgite eũ qui egreditur. quia hæc dicit Dominus ad eum, nõ reuertetur huc amplius, ſed in loco, ad quem tranſtuli eum, ibi morietur. Deinde ait de Ioakim: Hęc dicit Dominus ad Ioakim, non plangent eũ, ſed ſepultura aſini ſepelitur, proiectus extra portas Ieruſalẽ. Ac demũ ad filium eius Ioachin ſiue Iechoniam adiecit: Viuo ego dicit Dominus, quia ſi eſſet Iechonias annulus in manu mea dextera, inde euellam te, & dabo te in manu regis Babylonis, & mittam te & matrem tuam in Babylonem, ibique moriemini. *Iere. 22. Prophetia contra domu regis*

Sub hæc Ieremias prædicans in templo *Iere. 26.* omni populo, niſi reſipiſcant, templum vrbemque deſtructum iri, apprehenditur à ſacerdotibus & pſeudoprophetis, ac coram *Ieremias occidendus* principibus accuſatur vt occidatur. quibus reſpondet ſe à Deo miſſum vt iſta nunciaret; vnde per principes & ſeniores abſoluitur.

Anno mundi 3354.

4. Reg. 24. 2. Par. 36. 3. Eſd. 1. Daniel. 1.

ANNO tertio regni Ioakim, aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis, obſidet Ieruſalem, capit Ioakim regem cũ multis nobilibus, inter quos erat & puer Daniel adhuc puer, & Ananias, Miſael, & Azarias.

Tranſlatio Daniel. & ſociorum eius.

regem vinctum catenis, cum alijs, partemque vaſorum templi, quam celerrime potuit abducit in Babylonem, vbi vaſa ponit in tẽplo Dei ſui, Danielem autem & tres ſocios eius, eò quòd ſemine regio prognati, cæteros forma & ingenio præcellerẽt, ibi cibis regijs nutriri, ac lingua & literis Chaldæorum erudiri facit, vt poſt triennium ſtarẽt coram rege. qui conſenſu præpoſiti eunuchorum abſtinentes à dapibus regijs, & ſolis leguminibus & aqua victitantes, vultus corpulentiam ac ſapientiam ſuper cæteros coæuos ſuos qui cibo regio veſcebantur, à Deo obtinent, & Daniel præterea intelligentiam ſomniorum, triennioque expleto ſtant coram rege, decuplum omnes magos Chaldæorum ſuperantes.

Anno mundi 3355.

Ierem. 46.

INTEREA Nechao collecta multitudine AEgyptiorum, AEthiopum, Lybium & Lydorum, venit vindicaturus ſe de Chaldæis, quòd vectigales ſuos Iudæos abegiſſent in Babylonem. anno igitur quarto regni Ioakim Babylonia captiuitate detenti, commiſſum eſt prælium iuxta flumen Euphrâten in Carchamis: vbi rex vterq; cecidit, AEgyptij cæſi, Chaldæi verò ſuperiores effecti, tollunt ab AEgyptijs, quicquid illi abſtulerant Aſſyrijs ab Euphrâte AEgyptum vſque. tunc reſtitutus Ioakim regno ſuo, fit tributarius regi Babylonis, ſeruitque ei ſub tributo 3. annis. & hic primus annus eſt regni Nabuchodonoſor magni regis Babylonis: regnauit ex hoc annis 45.

Ioakim tributari' Babyloniis.

4. Reg. 24.

Ierem. 25. 46. 47. 48. 49. 50. 51.

Captiuitas 70 annorũ pronunciatur.

Hoc eodem anno 4. Ioakim, clamat Ieremias ad Iudæos, ſe iam per annos 23. propheta ſſe: at quia nec ſe, nec reliquos Prophetas hortantes ad pœnitentiam audire voluerũt, pronunciat ipſos à rege Babylonis capiendos, eiq; ſeruituros 70. annis.

Babylon cauſis & vini furoris Domini.

Prophetatq; omnes in circuitu gentes Aegyptios, Philiſtæos, Moabitas, Ammonitas, Idumæos, & cæt. bibituras de calice Babylonis vinum furoris Domini: & poſt 70. annos ipſam etiam Babylonem bibituram, & à Medis penitus ſubuertendam, ac in perpetuam ſolitudinem redigendam. & tum demum Iſraëlem reuerſurum in terram ſuam, atq; ibi bene beateq; victurum.

Ierem. 36.

Liber Ieremiæ ſcribitur.

Legitur.

Exuritur.

Eodem anno 4. rex Ioakim claudit Ieremiam in carcere. vbi anno 5. Ioakim, menſe Nouembri, Dei iuſſu Baruch ſcriba & notarius Ieremiæ ſcribit in libro ex ore Ieremiæ omnes prophetias eius contra Iudam & gentes. Inde miſſus à Ieremia cum libro ad populum in templo congregatum atque ieiunia celebrantem, in ibi legit eum coram omni populo, vt reſipiſcant. Deinde acceſſitus ad principes, legit eundem coram omnibus principibus in domo regis. qui obſtupeſcentes, dicunt ad Baruch: vade, abſcondere tu & Ieremias. ſoluunt ergo prophetam, & ingreſſi ad regem, nunciant ei verba libri, quem rex ſtatim legi, & paucis in eo lectis, cultro ſcindi, & in igne comburi facit, Ieremiam, & Baruch quærit ad mortem. ſed abſcondit eos Dominus. cuius iuſſu mox Baruch ex ore Ieremiæ eaſdem prophetias in alio libro ſcribit. & inſuper additum eſt, quod ob prioris libri combuſtionem, cadauer Ioakim proijcietur ad æſtum per diem, & gelu per noctem.

Reſcribitur.

Ierem. 45. Baruch.

Tum Ieremias arguit Baruch puſillanimitatis, quod quereretur ſe dolorem habere non requiem: cui tamen in cæterorum vaſtatione pollicetur animæ ſalutem.

Anno mundi 3356.

Daniel. 2. Somnium Nabuchodonoſor.

EODEM anno 5. videt Nabuchodonoſor anno 2. regni ſui in ſomnio ſtatuam grandem capite aureo, pectore argenteo, ventre æreo, tibijs ac pedibus ferreis; quam lapis de monte ſine manibus abſciſſus, contriuit, factusque mons, impleuit vniuerſam terram. quod ſomnium cùm ſapientes Babylonis regi, cui id exciderat, nec indicare, nec interpretari poſſent, ideoque iuberentur omnes interfici: Daniel Deo ipſi reuelante, & ſomnium regi indicat, & illud interpretatur de 4. regnis, Babylonico, Perſico, Macedonico, & Romano; quibus ſuccedet Chriſti regnum æternum, omnibus vbiq; & ſemper dominaturum. quo audito Nabuchodonoſor, Dominum Deum confitetur, Danielem adorat, & hoſtias ac incenſum illi præcipit offerri, muneribus donat, ipſumq; ac 3. ſocios eius vniuerſæ Babyloniæ præficit.

Viſio ſtatuæ myſtica.

Somnij ſignificatio.

Daniel exaltatur.

4. Reg. 24. Rebellatio Ioakim.

Anno 7. Ioakim AEgyptiorum fiſus auxilio rebellans contra Nabuchodonoſor, negat ei tributum, nolens vltra ſeruire Chaldæis: vnde miſſi à Deo exercitus Chaldæorum, Syriæ, Moab, Ammon, diſperdunt Iudam propter peccata Manaſſis.

Ierem. 35. Rechabitarũ religio.

Tunc Ieremias Dei mãdato accedit Rechabitas, qui ex præcepto patris ſui religioſe viuebant non bibentes vinũ, nec habentes agros aut vineas, in tabernaculis pro domibus habitantes: iamq; neceſſitate belli in vrbe habitantes. & propinat eis vinũ: quod cum bibere nollent, exemplo obedientiæ ipſorum arguit pertinacem Iudæorum inobedientiam Dei præceptum negligentiũ. quapropter his ſupplicium, illis autem præmium prænunciat.

Anno mundi 3362.

4. Reg. 24. 2. Par. 36. 3 Eſdr. 1. Mors Ioakim.

ANNO 11. regni Ioakim, Nabuchodonoſor veniens Ieroſolymam, occiſum Ioakim proijcit extra Ieruſalem à beſtijs auibusq; lacerandum; regem conſtituit filium eius Ioachin, qui & Iechonias, regnat menſes 3. & dies 10. malitia patri ſimilis, nomine diſſimilis.

Anno mundi 3363.

Hiero ſuper Matt. & Daniel. 4. Reg. 24. 2. Par. 36. 3. Eſd. 1.

POST tres aſit menſes, verno tempore Nabuchodonoſor reuerſus obſidet Ieruſalẽ; ad quem exiens de conſilio Ieremiæ rex Ioachin, & mater, vxores, & principes eius, oẽsq; nobiles & optimates Iuda, inter quos erat & puer

Ierem.37. 52. Tranſmigratio Babylonis.

puer Ezechiel & Mardochæus, & Ioſedec pōtifex, vltro ſe tradunt regi Babylonis: qui eos vna cum cæteris vaſis ac theſauris templi & palatij, ac ditioribus, robuſtis, & optimis quibuſq; artificibus transfert in Babylonem, vbi Ioachin carceri traditur. regem autem conſtituit eius patruum Mathaniam filium Ioſiæ, facitque eum iurare per Deum, quod fideliter ſub tributo ſeruirent Chaldæis, in ſignum cuius vertit nomen eius Sedechiam, quod iuſtitiam Domini ſonat. impie regnat annis 11. faciens malum, vt Ioakim, nec obediuit conſilio Ieremiæ.

Iere.24. Viſio ficuum.

Anno 1. regni eius, videt Ieremias ficus optimas & peſſimas Diuinitus poſitas ante templum, auditque priores ſignificare Iudæos iam pridem tranſlatos in Babylonem, eoſque à Domino reducendos in Iudæam: poſteriores verò deſignare cæteros qui manſerant in Ieruſalem, eoſque gladio, fame, ac peſte perdendos.

Iere. 29. 30.31. Epiſtola Ieremiæ ad captiuos Babylonæ.

Statimq; ſcribit Ieremias & mittit litteras ad eos, qui traducti erāt in Babylonem, quod poſt 70. annos reuerſuri ſint in terram ſuam: eos vero qui Ieroſolymis remanſerant, gladio, fame & peſte conſumendos. Prophetat & veram populi liberationem per Chriſtum fiendam, nouamque legem in cordibus ſcribendam, ac Ieruſalem reædificandam, vbi libere, ſecure, cunctorum affluentia bonorum ſeruiant Domino.

Dan.13.

Erant tunc in Babylone duo ſenes presbyteri iudices Iudæi Achab & Sedechias, qui caſtiſſimam Suſannam Iudæam clam in horto ſe lauantem ad libidinem ſeu ſtuprum concupiſcentes, cum eius cōcubitu frui non poſſent, ipſam coram populo falso adulterij accuſant. quæ cū damnata duceretur ad mortē, Deumq; oraret, Dei ſpiritu ſuſcitatus puer Daniel, retractat iudicium, ipſoſq; ſenes ſeparatim interrogatos, proprio ipſorum ore de falſo teſtimonio conuincit. quos lege talionis populus lapidare properabat, ſed iuſſu Nabuchodonoſor igne combuſti ſunt, ſicut prædixerat Ieremias.

Suſanna à Daniele liberatur.

Iere.29.

Iere. 20. Ieremias incarceratur.

Ieremias autem in templo verbum Dei annuncians, à Phaſſur pontifice percutitur, & in neruum mittitur: at poſtridie ab eodem eductus, ipſum cum omni Iuda in captiuitatem Babylonicam abducendum, ibiq; moriturū gemebundus obnunciat.

Anno mundi 3365.

Iere.51. Babylon.

ANNO 4. Sedechiæ, Ieremias ſcribit in libro omnia mala quæ imminebant Babyloni, & tradit eum Saraiæ principi prophetiæ proficiſcenti cum Sedechia regem Babylonem, præcipitq; vt ibi corā Iudæis librum legat, deinde alligatum lapidi proiiciat in fluuium Euphrâten, ac dicat: Sic ſubmergetur Babylon.

Iere.28. Ieremias catenam portat.

Eodem anno, menſe Iulio, Ananias pſeudopropheta tollens in templo coram ſacerdotibus & omni populo catenam ligneam de collo Ieremiæ, quam iuſſu Dei in ſignum futuræ captiuitatis portabat, eamq; confringens, ait: ſic conteret Deus poſt 2. annos iugū regis Babylonis de collo omnium gentium, & rex Iechonias omneſq; tranſmigrati cum vaſis templi huc reuertētur. ſed Ieremias iuſſu Dei pro catena lignea ferream portans, Ananiam falſa vaticinari, ideoq. breui moriturū denunciat. qui ſecundo poſt menſe obijt.

Iere.27. Ieremias mittit catenas regibus.

Reuerſo Sedechia, Ieremias mittit catenas ad 5. reges, Edom, Moab, Ammon, Tyri, & Sidonis, per legatos ipſorū, qui venerant ad Sedechiam, quibus monet illos, ſimul ac regem Iuda, ſi ſeruire velint regi Babylonis, permanſuros in terra ſua: alioqui perituros gladio, fame & peſte. prædicit etiam ſacra vaſa, quæ reliqua ſunt Ieroſolymis, transferenda in Babylonem: & tandem referenda Ieroſolymam.

Anno mundi 3366.

Ezec.1. 2. 3.4.5.6.7. Ezechiel incipit prophetare cū captiuis in Babylone.

ANNO 5. tranſmigrationis, die 5. Iunij, Ezechiel ſacerdos Iudæus in Babylone anno 30. ætatis ſuæ videt in nube ac igne ſimilitudinem 4. animalium, nempe hominis, leonis bouis & aquilæ, impetu ſpiritus recta incedentium; & effigiē hominis ſedentis in throno gloriæ Dei: myſtice repræſentantes Chriſtum ac 4. Euangeliſtas. iuſſuſque comedit librum cælitus miſſum, ſcriptum intus & foris, continentem lamentationes, carmen & væ. atque ita conſtantia ſpiritus accepta, Diuinitus mittitur vt prophetet Iudæis concaptiuis ſuis in Babylone. cumque per 7. dies taceret, viſa rurſum in campo gloria Domini, iubetur in domo ſua includi quaſi vinctus ac mutus, & figurare ac depingere in tabula obſidionem Ieruſalem, & inter ſe & ciuitatem Ieruſalem ſartaginem ferream ponere pro muro, qui remedium cœleſtis auxilij capiendis excluderet, & aſſumptis iniquitatibus Iſrael, dormire ſuper latus ſuum ſiniſtrum 390. diebus, deinde ſuper latus dextrum 40 diebus, aſſumptis iniquitatibus Iuda. & quotidie comedere panem in pondere, cibum vilem, modicum, confectum ſtercore boum, & bibere exiguum aquæ in mēſura. Iubetur & pilos capitis & barbæ ſibi detondere, detonſos tripartitimq́ conſumere. atque his omnibus deſignabat & denūciabat propter perpetratas iniquitates futuram arctiſſimam ciuitatis Ieruſalem obſidionem, famem, peſtem, cædem, atq; afflictionem, totiuſq; Iudææ extremam ac ineuitabilem vaſtationem ac deſolationem.

Ezec.3.4. 5.6.7.

Deſtructio Ieruſalem diuiſione variiſq́ ſignis præfiguratur.

Ezec.8.9. 10.11.12. 13.14.15. 16.17.18. 19. Raptus Ezechielis.

Anno 6. tranſmigrationis, die 5. Auguſti, Ezechiel raptus in ſpiritu & ductus in Ieruſalem, videt ibi in templo peſſimas Iudæorum abominationes idololatriæ, & ob eas, variaque ſcelera, quibus Sodomam ac Samariam ſuperabant, etiamſi Noë, Daniel, & Iob pro ipſis orarent, populum omnem, qui à viro lineis veſtito non eſſent ſigno Thau in fronte notati, occidendum, vrbemque exurendam: Sedechiam autem regem, eò quòd confœderatus regi AEgypti, rupto ac fracto iuramento rebellaret contra Nabuchodonoſor, capiendum & abducendum in Babylonem, ipſum tamen eam non viſurum, ibique mo-

4.Reg.24. 2.Par.36.

Rebellio Sedechiæ.

riturum. tranſmigratos verò reuerſuros in patriam.

Ezech. 20. & 22. 23. Anno 7. tranſmigrationis, die 10. Iulii, Ezechiel Iudæis à ſe reſponſum Diuinum quærẽtibus replicat beneficia Dei Iſraelitis in AEgypto, in deſerto, & in terra promiſſionis exhibita, ſemperque fuiſſe rebelles imperio: ideoque Ieroſolymæ irreuocabilem minatur gladium, cladem & excidium.

Anno mundi 3370.

4. Reg. 25. Iere. 39. & 52. Ieruſalem obſidetur. Ierem. 19. Thre. 4. Baruc. 2. Ezech. 5. ANNO 9. Sedechiæ, die 10. Decembris, venit Nabuchodonoſor cum exercitu, arctiſſimeq; obſidet Ieruſalem ſeſquianno. niſi quod medio tempore propter AEgyptios duobus menſibus abſuerint. interea fame tanta in ciuitate obſeſſos premente, vt parentes comederent liberos ſuos, & liberi parentes.

Ezec. 24. Eodem die, mane Ezechiel per ollam electis carnibus & oſſibus plenam, ignıq; admotam & liquefactam, ſignificat tranſmigratis futurum incendium Ieruſalem, populiq; exitium. veſpere eiuſdem diei obiit dilecta vxor eius, pro qua prohibetur à Deo lugere, in ſignum futuræ deſolationis templi. *Ezechielis vxor moritur. Ezec. 25.* Prophetatque imminere etiam Ammonitis, Moabitis, Idumæis & Palæſtinis ſeu Philiſtæis exitium, quòd de afflictione Ieruſalem exultauerint.

Ierem. 21. Prophetia Ieremiæ. Tunc mittit Sedechias rex nuncios ad conſultandum Ieremiam: quibus reſpondet propheta, Sedechiam regem capiendum, vrbemque exurendã; qui verò è populo manſerint in vrbe, fame, peſte, ac gladio morituros; qui autem profugerint ad Chaldæos, victuros.

Anno mundi 3371.

Ierem. 32. & 34. ANNO 10. Sedechiæ, Ieremias miſſus à Domino ad Sedechiam, dicit ei, quòd ciuitas caperetur ac incenderetur, & rex nõ effugeret, ſed captus viſibiliter coram cum Nabuchodonoſor loqueretur, non tamen gladio occideretur, ſed ductus in Babylonem, ibi in pace naturaliter morte naturali moreretur. *Ieremias incarceratur.* quam ob cauſam claudit rex Prophetam in carcere ad dies aliquot.

Ierem. 32. Ieremias emit agrũ. Ieremias autem poſitus in carcere, iuſſu Domini emit à patruele ſuo agrum qui erat in Anathot, præcipitque ipſi Baruch literas emptionis ſigillatas poni in vaſe fictili & ſeruari: teſtificans Ieruſalem quidem deſtruendam, populumq; captiuandum: ſed iterum reuerſurum, ac ſecurè poſſeſſurũ agros ſuos in proſperitate. *Ierem. 23. & 33.* Prophetat etiam Chriſtum naſciturum, factaque redemptione fœliciter in omni gaudio ſemini Iacob & Dauid regnaturum ſine fine.

Ierem. 34. Poſt hæc Sedechias in arcto poſitus, ob imminẽs periculum, eò quòd intraret ſeptimus annus, hoc eſt, ſabbatum terræ, dimittit Prophetam, & conuocat populum in templum, feriunt pactum corã Domino, vt vnuſquiſq; *Dimiſſio ſeruorum.* dimitteret ſeruos ſuos liberos, & in ſignum firmitatis, inter partes conſciſſi vituli tranſeunt, imprecantes ſibi nouiſſimas pœnas niſi pacta ſeruarent. itaq; ſeruos dimittunt.

Ierem 37. Aduentus Aegyptiorum. Interea exercitus regis AEgypti venit in Iudæam, promiſſum Iudæis allaturus auxilium: quo audito Chaldæi, ſoluentes obſidionem Ieruſalem, pergunt obuiam AEgyptijs, eosq; retrocedere compellunt.

Ezec. 29. 30. Prophetia contra Aegyptum. Eodem anno 10. in Decembri prophetat Ezechiel eo quod rex Aegypti auxilium præſtitiſſet Iudæis, AEgyptum per Nabuchodonoſor regem Babylonis eſſe vaſtandam, deſtruendam, & in ſolitudinem redigendam: poſt 40. autem annos reſtituendam. licet non ad priſtinam gloriam.

Ierem. 34. Retractio ſeruorum. Cùm receſſiſſent autem Chaldæi, Iudæi rati ſe omnino eſſe liberatos, ſtatim ſeruos dimiſſos retrahunt in ſeruitutem. vnde Dominus per Ieremiam fœdifragos increpans, dicit ipſos gladio, peſte & fame perituros.

Ierem. 37. Quin etiam Ieremias Sedechiæ regi ab ipſo Diuinum reſponſum quærenti, reſpondet; AEgyptios reuerſuros in terrã ſuam: & Chaldęos redituros Ieroſolymã, vrbẽq; exuſturos.

Ierem. 37. Tunc Ieremias volens exire in Anathot viculum vnde fuit oriundus ad poſſidendum agrum quem emerat, cõprehenditur in porta à cuſtodibus falsò accuſãtibus quòd ad Chaldæos transfugeret, ac iuſſu principum cæſus mittitur in carcerem, ſedetq; ibi diebus multis. *Ieremias incarceratur.* Inde eductus à rege Sedechia, & abſconditè veritatem interrogatus, ait ipſum verè capiendum. itaq; reponitur in carcere, aſſignata ipſi quotidie torta panis donec conſumerentur omnes panes de ciuitate.

Ierem. 38. Interea fugatis AEgyptijs, continuatur obſidio Ieruſalem. Ieremias autem inceſſanter prædicabat è carcere omni populo vrbẽ capiendam, ac manentes in ea gladio, fame, & peſte morituros, qui verò ad Chaldæos transfugerint, mortem euaſuros. quare principes petunt à rege prophetam occidi, eiuſq; conſenſu exemptum è carcere, fune demittunt in lacum lutoſum, vt ibi moreretur fame. *Ieremias mittitur in lacum.* ſed conniuente rege, extrahit eam Abdemelech AEthiops eunuchus, ac reponit & recludit in carcere. qui Abdemelech propter hoc beneficium, & maximè quia ſẽper confidebat in Deo, audit ab Ieremia, ſe Diuinitus à captiuitate & morte liberandum. *Ierem. 39.*

Ierem. 38. Sedechias conſulit Ieremiam. Poſt hæc Ieremias iterum clam ductus ad regem, ac ſecretè interrogatus, ſuadet ac conſulit ei, vt ſe dedat Chaldæis, ſic ipſum vrbẽq; ſaluos fore: alioquin vrbem ab eis comburendam, ipſumque non effugiturum. quo dicto reducitur ac recluditur in carcere, manetque ibi vſque dum capta eſt Ieruſalem.

Anno mundi 3372.

Ezech. 26. 27. 28. Prophetia contra Tyrum. ANNO autem 11. prima mẽſis Martij prophetat Ezechiel Tyrum vrbem maris inclytam ac frequentia negotiatorum opulentiſſimam, à Nabuchodonoſor euertendã, eò quòd ſuper afflictione & deſtructione Ieruſalem exultauerit: Regem autem Tyri ob eius ſuperbiam, qua ſe Deum, ac ſapientiorẽ Danie-

Daniele, viro iam tunc magni nominis, & famæ, propter interpretationem ſomniorũ regis, liberationemque Suſannę, iactabat, occidendum: Iudæos vero reducendos in terram ſuam.

Ezech. 31. Eodem anno 11. die 1. Maii, comparat Ezechiel Pharaonem cum rege Aſſyriorum: quod ſicut Aſſur ſublimis deiectus eſt, ita deijceretur & regnum Aegyptium.

Genebrar. 3·68.

Anno mundi 3373.

4. Reg 25. Ierem. 39. & 52. EODEM anno 11. Sedechiæ, qui erat 19. Nabuchodonoſor, die 5 Iun. Chaldæi irrumpũt exteriorem murum Ieruſalem, & intrant vſque ad portam interiorem ſecundi muri. quo viſo rex Sedechias, nocte per viam ſubterraneam cum ſuis principibus fugiens, à Chaldæis comprehēditur in campo Iericho, & ducitur ad Nabuchodonoſor in Reblata. qui obiurgato eo de infidelitate & periurio, filios eius, ac omnes principes Iuda in conſpectu eius occidit. deinde eruit oculos eius, & vinctum catenis mittit & abducit in Babylonem. vbi ponit eum in carcere vſque ad mortem eius. Impletumque eſt verbum Domini, quod dixerat: adducam eum in Babylonem, & ipſam non videbit. Ezech. 12.

Sedechias capitur. Excæcatur. Incarceratur.

4. Reg. 25. 2. Par. 36. Ierem. 39. & 52. 3. Eſdr. 1. Die 9. Iunij, Chaldæi capiunt vrbem Ieruſalem, populum occidunt, non parcētes adoleſcenti, virgini, ſeni. Die ſeptima Iulij venit Nabuzardan princeps exercitus & comburit palatium regis, omnesq; domos Ieruſalem. Porro die decima Iulij incēdit templum Domini, cùm ſtetiſſet annis 440. ſimulq́ue combuſti libri ſacri, qui paſſim in Scriptura citati, iam non extãt. vniuerſas turres & muros vrbis Ieruſalem per circuitum & reliqua ædificia deſtruit. Populum reſiduum cum tranſfugis ac vaſis templi abducit in Babylonem. relinquit illic pauperes aliquot ruſticos ad colēdam terram, quibus præficit Godoliam.

Ieruſalem capitur. Exuritur. Deſtruitur.

Ierem. 39. & 40. 4. Reg. 25. Ieremiam vero Nabuzardan ex mandato Nabuchodonoſor ſoluit à catenis, & educit è carcere, datq; ei libertatem, facultatē, & optionem proficiſcendi ſecum in Babyloniã, in honore habendus, vel habitandi vbicunq; voluerit. at propheta malens in patria reſidere, multis cibarijs ac muneribus ab eo donatus, ac Godoliæ commendatus, vnà cum Godolia habitat in Maſphath: vbi Godolias Iudæos paſſim diſperſos benignè recipit, eiſq́ue ſecuritatem promittit, dummodò ſeruire velint regi Babylonis. à quibus monetur, vt ſibi caueat ab Iſmaele intentante ei mortem. qui tamen audire noluit bene monentes.

Ieremias liber dimittitur. Ieremias habitat in Maſphath.

Thren. 1. 2. 3. 4. 5. Porrò Ieremias amaro animo ſedens, dolens ac flens, quadruplici alphabeto metrico lamētatur deſtructionem Ieruſalem. euidentiſſimè plangens & deplorans Chriſti paſſionem, mortem, ac ſepulturam, & Eccleſiæ deſolationem, oratque Deum pro deſolatis.

Threni Ieremiæ.

Ierem. 41. 4. Reg. 25. Tertia autem Septembris, Iſmael Iudæus proditoriè occidit in Maſphat Godoliam aliosque complures Iudæos ac Chaldæos qui cum eo erant. vnde cùm & ipſe à reliquijs Iudæorum quæreretur ad necem, fugit cum 8. viris ad Ammonitas.

Occiſio Godoliæ.

Ierem. 42. At reliquiæ Iudæorum timentes à Chaldæis facti vltiōnem, ſtatuunt fugere in Aegyptum, rogant Ieremiã vt oret ac conſulat Dominum, quid facere debeant, iurantes facturos ſe quicquid ille iuſſerit. Decima pòſt die reſpondet Dominus per Ieremiam ipſos Dei præſidio fore ſaluos, ſi in Iudæa maneant: ſin autem in Aegyptum fugiant, proteſtatur eos omnes ibi gladio, fame & peſte morituros.

Reliquiæ Iudæ.

Ierem. 43. At illi ſpreto Dei oraculo cogentes Ieremiam & Baruch ſecum proficiſci, ſimul abeunt ac proficiſcuntur in Aegyptum, habitatque iuxta Taphnis. vbi conſtitutus Ieremias prædicit illis Nabuchodonoſor regem Babylonis vaſtaturũ prorſus Aegyptum cum idólis ſuis, eique dominaturum.

Fuga in Aegyptũ.

Anno mundi 3374.

Iere. 44. POSTHAEC Iudæi in Aegypto reprehēſi à Ieremia ſuper idololatria quod ibi ſacrificarent idolis, obſtinatè reſpondent vnà cum multitudine mulierum ſe permanſuros in idololatria inueterata, ac ſacrificaturos reginæ cæli. i. lunæ. quos Ieremias prædicit vniuerſos gladio & fame penitus conſumendos, regemque Aegypti Pharaonem capiendum. & quia non deſtitit ipſos arguere, lapidauerunt eum ibi: quem honorantes Aegyptij, ob defugatos ipſius oratione ab eodem loco ſerpentes, ſepelierunt iuxta ſepulchra regum ſuorum, magnaque eum ibi religione venerantur.

Iudæi perſiſtunt in idolatria. Ieremias à Iudæis lapidatur.

Baruc 1. 2. 3. 4. 5. 6. Tunc Baruch abit in Babylonem, vbi ſcribit librum ſuum, quē vnà cum epiſtola quam olim ex ore Ieremiæ ſcripſerat, legit ibi coram rege Iechonia & vniuerſis Iudæis. deinde anno 5. à deſtructione ſiue deſolatione Ieruſalem, die 7. menſis, mittit librum ſuum vnà cum collectis pecunijs ad alios Iudęos, qui de locis vicinis, ad quæ profugerãt, redierant in Ieruſalē, vt oblatis holocauſtis orent pro Nabuchodonoſor, & Balthaſar filio eius, & pro ipſis captiuis; ac legant librum iſtum in die ſolenni ibi in platea ſeu area templi, continentem inter alia ſalutis monita, Iudęos quidem meritò propter peccata ſua cum ignominia ductos in captiuitatem, attamen cum gloria reducēdos ad Ieruſalem: ſed plenius per Chriſtum Deum ſuum in terra vidēdum, ac cum hominibus conuerſaturum, redimēdos, perfectius docendos, ac ſempiterno honore, ſplendore ac iucunditate exaltandos in lumine Maieſtatis Dei.

Epiſtola Ieremiæ. Liber Baruch.

Ezech. 33. Poſthæc emergunt alij Iudæi de locis vicinis, ad quæ profugerant, & dicunt; vnus erat Abraham, & poſſedit terram: nos autem multi ſumus, nobis data eſt terra in poſſeſſionem. itaque euntes habitant ibi in ruinoſis.

Anno mundi 3374.

Ezech. 33. ANNO 1. deſolationis Ieruſalem, qui erat tranſmigrationis 12. die 5. Decembris, venit quidam fugitiuus de Ieruſalem in Babylonem

nem ad Ezechiel, dicens: vaſtata eſt ciuitas. quo tempore prophetat Ezechiel quod reliquiæ Iudæorum, qui habitabant in ruinoſis, propter iniquitates ſuas à beſtijs, & gladio ac peſte perderentur, & terra in ſolitudinem redigeretur.

Ezec. 32. 33 34-35. 36.37.38. 39.

Eodem anno, die 1. Februarij, Ezechiel plangit ſuper futura Pharaonis à Nabuchodonoſor occiſione, eiuſq; ac pluriũ nationũ ad inferos deſcenſu: eò quòd dederint terrorem ſuum in terra viuentium, hoc eſt, Iudæorum, & Patriarcharum: quos propter notitiã & cultum Dei, Dominus in Euangelio viuentes appellat. Matth. 22. Deſcribit etiam Euangelici prædicatoris officium. ac pro paſtorib⁹ Iudæorum neglecto grege ſeipſos paſcẽtibus, promittit verum paſtorẽ Chriſtum, qui ſuas oues cõgregabit, ſanabit, & paſcet in pace & vbertate. Prædicit Idumæam vaſtandam & deſtruendam, eo quod populũ Dei afflixerit: Iſraëlem verò à captiuitate reducendum ac reſtituendum in terram ſuam, vbi vniti ſub vno æternoque rege ac paſtore Chriſto, in fælicitate habitabũt, & in præceptis Dei ambulabunt. cuius reſtitutio oſtenditur prophetæ in campo per arida oſſa reuiuiſcentia, myſticè etiam reſurrectionem generalem mortuorum præfigurantia. Poſtremò vaticinatur Gog & Magog in nouiſſimis diebus cum inſtructo ingentique exercitu ab aquilone venturos in terram Iſrael, ibique perituros.

Prophetia Ezechielis.

Ioſephus ant. Iud. lib. 10. c. 11. Vaſtatio Syriæ, Ammon, Moab, & Aegypti. Ierem. 52.

Anno 5. deſolationis, qui fuit 23. regni ſui, Nabuchodonoſor, deuicta Tyro & Sidone, vaſtat ſubigitque Cœleſyriam, Ammonitas, Moabitas, Edom, & Aegyptum, occiſoq; qui tunc regnabat, & alio conſtituto rege, repertos ibi Iudæos partim occidit, partim captiuos abducit in Babylonẽ. Tunc Nabuzardan omnes reliquias Iudæorum in Iudæa ac Ieroſolymæ habitantes in ruinoſis partim cædit in Iudæa, partim reſiduos numero 745. transfert in Babylonem.

Daniel. 3. Tres pueri in fornace.

Nabuchodonoſor autem triumphator reuerſus in Babyloniam, ſtatuam ſuam aureã erigit, atque ab omnibus adorari facit. quam cùm cæteris adorãtibus Ananias, Azarias, & Miſael adorare nollẽt, uiſſu regis ligati conijciuntur in fornacẽ ignis ardentis. at iniectoribus à flamma combuſtis, illi in medio ignis cum Angelo Dei illæſi & intacti ambulantes, cantico benedicunt Domino, atque ad laudem eius omnem creaturam exhortantur. quod Nabuchodonoſor animaduertens, obſtupeſcit, & illis de fornace euocatis, benedicit Deum ipſorum, iubens ac mandans edicto vt occidatur, quiſquis ipſum blaſphemauerit.

Daniel. 4. Nabuchodonoſor cum feris habitat.

Poſthæc videt Nabuchodonoſor ſomniũ de excelſa arbore ſuccidẽda. quod ſolus Daniel interpretatur de futura ſeptenni regis eiectione, & habitatione cum beſtijs, eiuſque tandem in regnum reſtitutione. quæ monitu Danielis propter eleemoſynas ad annum dilata eſt. deinde rex ob ſuam ſuperbiam verſus in amentiam, regnoque pulſus, tanquam beſtia cum beſtijs ſyluas incolens annis 7. gramen vt bos comedit, ac æſtu roreque cæli perfunditur. deinde precibus ac oratione Danielis menti regnoque reſtitutus, Deum cæli, recognoſcit, confitetur, ac glorificat. atque per epiſtolas ſuis ſubditis diuulgat.

Anno mundi 3386.

Ezec. 40. 41.42.43. 44.45.46. 47.48. Viſio Ezechielis.

ANNO 14. captiuitatis Babylonicæ, qui eſt 25. tranſmigrationis, die 10. Martij, Ezechiel in ſpiritu ductus in terram Iſrael, Angelo ei oſtendente, videt ſub figura ciuitatis (Ieruſalem) & templi certa menſura ac dimẽſione ſuper montem reædificandi, ac gloria Dei replendi, Eccleſiæ Chriſti ſacroſancta myſteria.

Ezech. 29. Aegyptus datur regi Babylonis. Mors Ezechielis.

Anno 16. deſolationis, eoque 27. tranſmigrationis, die 1. Mart. dicit Dominus Ezechieli, ſe daturum Nabuchodonoſor regi Babylonis & exercitui eius Aegyptum in prædam, pro mercede laboris ſui, quo ſeruierat ipſi deuaſtando Tyrum. tandem Ezechielem à duce populi Iſrael, eò quòd ſeuerius corriperet eum propter ſimulacrorũ cultum, equis diſtractum & occiſum, & à populo in ſepulcro Seth aliàs Sem & Arphaxat ſepultum tradunt.

Anno mundi 3394.

Philo in breuiar. Incarceratio Ioachin.

ANNO 20. deſolationis Ieruſalem, tranſmigrationis vero 31. Nabuchodonoſor iturus aduerſus Aegyptios, incarcerat Ioachin Regem Iuda: ne fugam fortè meditaretur.

Anno mundi 3400.

Iſaia 14. 4. Reg. 25. Ierem. 52. Exaltatio Ioachin. Philo in breuiar.

ANNO 26. deſolationis, qui eſt 37. tranſmigrationis, defuncto Nabuchodonoſor, anno regni ſui 45. ſuſcipit imperium Euil merodach filius eius, qui timẽs ne pater ſuus reuiuiſceret, ſicut de amentia ad mentem redierat, facit corpus eius in 300. partes diuidi, & à totidem vulturibus comedi. vt Iſaias prędixerat. ſtatimque tertia die regni ſui eleuat & educit Ioachin regem Iuda de carcere, & exaltat eum ſuper omnes principes Babylonis, & comedebat ſemper cum rege cunctis diebus vitæ ſuæ. tunc populus, teſte Philone, nominat eum Neri, quòd interpretatur, lucerna mea, eò quòd lucerna Dauid, quæ timebatur extincta, illuxerit. qui mox genuit Salathielem, patrem Barachiæ, qui & Zorobabel cognominatus eſt.

Anno mundi 3406.

Liber 4. Eſdræ. Viſio Eſdræ.

ANNO 30. ruinæ ciuitatis, ſeu captiuitatis, Eſdras propheta abductus & captiu⁹ in Babylone ac regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Perſarum, ieiunans, plorãs, & orans, miſſo ad ſe Angelo Vriel (& archangelo Ieremiel,) in Babylone audit viderque Iudæos conſolandos, Ieruſalem reædificandam, arcana quædam futura reuelat. Ieſum filium Dei reuelandum, Chriſtum moriturum, & ad iudicium venturum. Horrẽda Babyloni, Aſiæ, Aegypto, ac Syriæ ventura. Meminit

minit Abacuc, Aggæi, Sophoniæ, Zachariæ, Malachiæ, & aliorum.

Dan. 14.

Cum autem Rex Babylonis quotidie adoraret Bel idólum, Daniel conuiua & commenſalis regis, detegit ei dolum 70 ſacerdotum Bel, qui cum vxoribus & liberis quotidie appoſitos idólo cibos occultè vorabant. quo deprehenſo rex ſacerdotes occidit, cuiſque conſenſu Daniel idólum Bel, templumque eius euertit ſimiliter & draconem, quem colebant Babylonij, iniecta in os maſſa ex pice, adipe, & pilis confecta, interficit. quapropter inſtātibus Babylonijs mittitur in lacum 7 leonum, inter quos eſuriētes Diuinitus ſeruatus diebus 6. ab Abacuc propheta, illuc ex Iudæa cū cibo per Angelū adducto, paſcitur. Die 7. rex inueniens & vidēs Danielē illæſum ſedere inter leones, Deum Danielis magnificat, ipſoque educto aduerſarios illius cōijcit in lacum. quibus mox a leonibus deuoratis, iubet omnes timere Deum Danielis.

Daniel euertit Bel

Daniel inter leones.

Poſthæc Abacuc prophetat de deſtructione Babylonis: deque Chriſti aduentu, paſſione in cruce, & victoria aduerſus peccatum, mortem, Diabolum & infernum.

Abacuc 1. 2. 3.
Prophetia Abacuc.

Anno 36. captiuitatis, Regaſſar filius Euilmerodach regnat in Babylonē annis 3. Inde Labaſſardach frater eius annis 6. Deinde Balthaſar priorum frater annis 5.

Ioſeph. 10. ant. 12.

Anno 1 regni Balthaſar filij Euilmerodach regis Babylonis, videt Daniel in ſomno 4 beſtias, leonem, vrſum, pardum, & terribilem, & cornu paruum è capite quartæ beſtiæ exortum multos debellare. quæ deſignabant 4. Monarchias, Chaldæorum, Perſarū, Græcorum, & Romanorum, ipſumque Antichriſtum inde oriturum, ac per annos tres & ſemis ſanctos perſecuturum, quem Filius hominis, accepta ab antiquo dierum poteſtate, diſperdet, conteret, ac cum alijs iudicabit, ipſeque regnabit in æternum.

Daniel. 7.
Viſio 4. beſtiarum.

Anno 3. Balthaſar, videt Daniel hircum pugnare contra arietem, ipſumque deuincere: deinde cornu modicum ex hirco prognatum multam in populum templumque Dei exercere tyrannidem. auditq; à Gabriele ita regem Perſarum olim prælio vincendum à rege Græcorum. atque ex eo oriturum regē impudentem (nempe Antiochum Epiphanem, figuram Antichriſti) regnaturum dies 2296. aliàs 1300. vel 2300. q ſanctos interficiet, templum violabit, ſacrificia cultumque Dei auferet & abolebit, tandemque ſine manibus conteretur.

Daniel. 8.
Viſio pugnæ hirci cū ariete.

Anno 5. Balthaſar Cyrus rex Perſarum, & Darius rex Medorū auunculus eius, obſident Babylonem. Balthaſar autem rex vrbis munitione fretus, vacans conuiuijs, bibit vinum cum ſuis principibus, vxoribus & concubinis ex vaſis templi Ieruſalē, laudando idóla ſua. quapropter videt manum ſcribentem in pariete, Mane, thecel, phares. quam ſcripturam cùm Magi Babylonis neque legere neque interpretari valerent, ſolus Daniel eam perturbato regi & legit & interpretatur ſignificare, ipſum regno deturbandum, idque Diuinitùs datum Medis & Perſis. vnde Daniel torque aurea & purpura honoratur, ac tertius regni conſtituitur.

Daniel. 5.
Viſio manus ſcribentis.
Deſtructio Babylonis & regni eius

Eadem nocte Medi & Perſæ, fluxu Euphratis alio ducto, per ſiccum alueum Babylonem ingreſſi, Balthaſar regem populumq; interficiunt, vrbem turremque deſtruunt, regnum ſuſcipit Darius Medus annos natus 62. Cyrumque præceſſit, quia ſenior, quia auunculus, quia potentioris regni Dominus. hanc enim triplicem rationem aſſignat Hierony.

Ierem. 51.
2. Monarchia Perſarum.

Daniel autem aſſumptus à Dario in Mediam, conſtituitur princeps ſuper ſatrapas regni. cumque ob ſapientiam præ cæteris regi charus eſſet, inuidia principum eius accuſatur apud regem, quòd contra regium edictum quotidie ter DEVM cæli oraret. vnde renitente licet multum rege, proijcitur in lacum leonum, aduolutoque lapide os laci obſignatur. Primo diluculo rex Danielem à Deo ſeruatum & a leonibus illæſum inueniens, ipſum educit, & accuſatores eius leonibus obijcit. quibus ſubito deuoratis, decreti publicatione per totum regnum Deum Danielis timendum prædicat.

Daniel. 6.
Daniel in lacu leonum.

Anno mundi 3443.

EODEM anno 1. imperij Darij Medi ſuper Chaldæos, anno 69. Daniel intelligens ex libro Ieremiæ appropinquare terminum 70. annorum deſolationis Ieruſalem & captiuitatis Babylonicæ, proſtratus coram Deo Domino in ieiunio, ſacco & cinere, confitetur Iudæos propter peccata ſua iuſte captiuatos, oratque vt iuxta ſuum promiſſum miſericorditer reducere dignaretur eos in terrā ſuam. cui apparens Angelus Gabriel reſpondet & indicat orationem eius exauditam eſſe. & inſuper reuelat ei, quando templum, quando vrbs & ciuitas Ieruſalem rurſum ædificaretur. quodque maius erat omnibus, prædicit ei tempus, quando vera libertas Chriſtus venturus eſſet. nempe ſeptuaginta hebdomades (quarum vnaquæque iuxta Scripturæ conſuetudinem 7. annos continet, quæ faciunt annos 490.) a Deo determinatas & definitas eſſe vſque ad Chriſtum, quādo abolito & expiato peccato, veram adduceret libertatem, iuſtitiamque ſempiternam. Itaque ab exitu ſermonis regis permiſſuri vt iterum ædificetur Ieruſalem, hoc eſt, ab anno 20. Aſſueri Darij Artaxerxis Lōgimani regis Perſarum, quando miſit Neemiam reædificare Ieruſalem, vſque ad illum diem, quo Chriſtus ſanctus ſanctorum in ſuo baptiſmate cælitus à Deo Patre per ſpiritum Sanctū vngeretur dux ac doctor Chriſtianorū, eſſe hebdomadas 69. annuas, id eſt, ann. 483. hebdomada verò ſeptuageſima, id eſt, vltima ac poſtrema Chriſtum confirmaturum pactum, id eſt, legem Euangelicam, nouum teſtamentum, ſeu Euangelium multis doctrinis ac miraculis. in medio autem eiuſdē hebdomadæ Chriſtum occidendum, & ceſſaturum ſacrificium veteris legis. populum, qui cum Chriſtum negaret,

Daniel. 9.
70. Hebdomadæ Danielis reuelantur.
Viſio ſeu reuelatio 70 hebdomadarum Danielis.

garet, abijciendum, abominationem deſolationis in templo futuram ſeu collocandam, (quæ dicta eſt, inquit Chriſtus Matt. 24. Mar. 13. à Daniele propheta, ſtãtem in loco ſancto vbi non oportet: qui legit intelligat.) vrbem vero ac templum diſſipandum, & deuaſtandum a duce & populo venturo, ac deſolatum iri, eorumq; deſolationem duraturam vſq; ad finem Mundi.

Not. Videatur de hebdomadibus Genebrardus, qui aliter orditur, nam & inter Aſſuerum & Longimanum diſtinguendum eſt, qui hic confunduntur, quæ omnia quoniam paucis explicari non poſſunt, ſufficeris lectori hæc indicaſſe.

Anno mundi 3444.

Genebrar. 3638. 2. Par. 36. 1. Eſdr. 1. 3. Eſdr. 2.

ANNO 70 deſolationis Ieruſalem ſiue captiuitatis Babylonicæ, peracto iã ſabbato terræ, mortuo Dario Medo, Cyrus rex Perſarum monarchiam regnorum adeptus regnat ann. 22. qui ſtatim monarchiæ ſuæ anno 1. Diuinitùs inſpiratus, publicato vbique in toto regno ſuo edicto, dat Iudæis licẽtiam redeundi, ac præcipit Iudæis redire in Ieruſalem, in Iudæam patriam ac terram ſuam, atq; impenſis regijs ædificare ibi templum Deo Iſrael, reddens eis 5400. aurea & argentea vaſa templi, quæ abſtulerat Nabuchodonoſor de Ieruſalem.

Relaxatio captiuitatis Babylonicæ.

Redeuntium ac reuertentium numerus erat 50. ferè millia. qui duce Zorobabel filio Salathiel annos nato (ait Philo) 17. præſunt annis 58. ſummo ſacerdote Ieſu, qui & Ioſue filio Ioſedec, præfuit annis 36. qui vnà cum Neemia, Mardochæo, ac iumentis, multaque ſubſtantia in ædificationem templi data, regreſſi in Iudæam & Ieruſalem ſtatim vnanimiter ædificãt altare holocauſti ſub dio, Domino in loco templi. ſuper quo cæperunt à die 1. Septembris ac quotidie deinceps iuxta legem offerre ſacrificia Domino, & celebrant quoque ſolẽnitatem tabernaculorum aliaque deinceps feſta, & præparare materiam ad ædificandum nouum templum.

1. Eſdr 2. 2 Eſdr. 7. Philo in breuiar. Reditus è captiuitate Babylonica in Iudæam. 1. Eſdr 3. 3 Eſdr. 5. Erectio altaris.

Anno 3. Cyri, vbi Daniel ſe luctu, ieiunio & oratione per 3. hebdomadas afflixiſſet, videt die 24. Martij iuxta fluuiũ Tigrim virũ lineis veſtitum fulgentemque, vnde & timens ac tremẽs confortatur & docetur de Michaele principe Synagogæ Iudæis auxiliante & de varijs bellis inter reges Perſarum & Græcorum, & inter reges auſtri, id eſt, Aegypti, & Aquilonis, id eſt, Syriæ. de Antiocho Epiphane figura Antichriſti ſe contra Deum deorum elaturo, & ablato iugi ſacrificio Iudæos per annos 3. & ſemis perſecuturo. quam tamen prophetiam perfectius ac plenius complendam intendit in Antichriſto, qui ſub finem mũdi Chriſtianos per dies 1290. id eſt, 3. annos & dimidiũ miſerè affliget. deinde verò poſt magnam afflictionem mortuos reſurrecturos, quoſdam ad opprobrium ſempiternum, quoſdam ad vitam æternam, vbi docti ac doctores vt ſtellæ fulgebunt.

Daniel. 10. 11. 12.

Anno mundi 3445.

ANNO 2. reuerſionis ſeu reditus ſui, mẽſe Aprili, cæperunt Iudæi reædificare Ieroſolymæ templum Domini. quo fundato, ſacerdotes laudant Dominum, populo vociferante, partim ex gaudio, partim ex fletu. ſtatimque Samaritæ vicinæ gentes, quæ ciuitates Samariæ inhabitabant, cùm ſimul ædificare non admitterentur, aſſiduis inſultibus, ædificationem impediũt, omni tempore Cyri. ſcriptiſque poſtea literis ad Artaxerxem regem Perſarum, falsò accusãt Iudæos, quòd ciuitatẽ rebellem ædificabant. quibus rex nimium credulus, prohibet opus. itaque tunc vnuſquiſque rem ſuam curabat, & opus Domini neglexerunt, & ceſſatum eſt ædificari vſque ad 2. annum Darij. Zorobabel autem & Ieſus reuerſi ſunt in Babylonem, tempus oportunum expectantes, ſi tandem fortè regem flectere poſſent, vt impetrarent perfici templum.

1 Eſdr. 3. 3. Eſdr. 2. & 5. Fundatio templi. Templi ædificatio impeditur.

Anno mundi 3466.

ARTAXERXES Aſſuerus priſcus, imperat Perſis annis 20. huius anno 13. miſſus Holofernes, à Iudith truncatus eſt: ideoq; prohibita adhuc ædificatio templi.

Not. Genebrar. contendit, quæ de Iudith referuntur, contigiſſe ſub Sedechia, atque eo magis commotum Nabuchodonoſor contra Ieroſolymam mouiſſe, & tandem totam Iudæã Babylonem tranſtuliſſe.

Anno mundi 3480.

PER hæc tempora Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum, qui regnabat in Niniue, anno 12. regni ſui victo Arphaxad rege Medorum potentiſſimo, elatus victoria ſtatuit totum orbem ſuo ſubiugare imperio. itaq; anno proximo miſſus ab eo Holofernes cum exercitu de Niniue, pertranſiens Ciliciã, Meſopotamiam, Damaſcum, & Syriam, cunctas regiones vaſtat, ſata ſuccẽdit, arbores vineaſque excindit, populos occidit, vrbes & caſtra ſubuertit, etiam ſeſe ſponte dedentium ciuitates, aras, atque deos deſtruit, vt ſolus Nabuchodonoſor deus habeatur. vnde filij Iſrael vehementer timentes, hortatu Eliachim qui & Ioachim ſummi ſacerdotis, loco patris abſentis, & Oziæ principis populi loco Zorobabel, parant ſe ad reſiſtendum, ac cilicijs, ieiunijs, & orationibus ſeſe affligentes, auxilium à Domino implorant.

Iudith. 1. 2. 3. 4. Holofernes cuncta vaſtat.

Tum interroganti Holoferni de ſtatu populi Iſrael, narrat Achior dux Ammonitarũ, quæ ac quanta Deus egerit Iſraelitis mirabilia: eos inuictos eſſe dicens, niſi fortè Deum offenderint. quare iratus Holofernes iubet eum ipſum Achior duci in Bethuliam, vt ea deuicta ſimul cum Iſraelitis occidatur. moxque Bethuliam obſidet, ac præciſo aquæductu, fontes omnes cuſtodit. quapropter ciues ſiti cruciati, ciuitatem tradere volunt. Ozias tamen princeps populi loco Zorobabel, perſuadet

Iudith. 5. 6. 7. Achior traditur Iudæis. Bethulia obſeſſa.

ſuadet vt per 5. dies expectent à Domino miſericordiam.

Iudit. 8.9. *Iudith arguit pigmatres.*

Tunc Iudith vidua ſancta, pulchra,& diues,reprehendit Oziam & presbyteros quod præfigiſſent terminũ miſericordiæ Dei, eoſque hortatur, vt patrum exemplo populum ad patientiã animent, ac pro ẽ Deum orent. Quin & ipſa oratorium ſuum ingreſſa, cilicio induta, caput cinere conſperſa, proſtrata orat Deum pro liberatione populi, vtque ſibi virtus detur euertendi Holofernem.

Iudit. 10. 11. *Iudith Holoferni ſiſtitur.*

Deinde vbi ſe aptiſſimè exornaſſet, cum ancilla vrbem egreditur,& ab Aſſyrijs apprehenſa, ducitur ad Holofernem, cui cauſam fugæ quærenti, ait ſe transfugio vitæ conſuluiſſe,ſpecioſam illi pollicetur victoriam.atque ita ſua pulchritudine & oratione illius nacta gratiam, facultatem obtinet proprijs veſcendi cibis, & nocte ad orationem egrediendi.

Iudit. 12. 13. *Iudith Holofernem truncat.*

Quarto autem die ad cœnam inducta, coram Holoferne edit & bibit, qui eius concupiſcentia ardens, vehementer inebriatur, eundque cubitum. Ibi Holoferne ebrietate ſopito, Iudith facta ad Deum oratione, ſuopte enſe præſcindit caput eius, ac noctu ſuo more exiens, reperit Bethuliam, vbi caput Holofernis ciuibus oſtendens, eos ad gratiarum actionem hortatur.quo viſo Achior relicta gentilitate,credit Deo, & circunciditur.

Iudit.14. 15. *Aſſyrij cedunt.*

Orto Sole Iudæi ex conſilio Iudith capite Holofernis in muro Bethuliæ ſuſpenſo, irruunt in Aſſyrios, qui cum Holofernem excitarent mortuum inuenientes, vehementer conſternati & trepidi omnibus relictis fugiunt.Hebræi autem fugientes perſecuti, multis cæſis, ſpolijs collectis plurimum ditantur.

Iudit.16.

Iudith autem à pontifice & populo multum laudata,canticum ob partam victoriam Deo canit, & quæ Holofernis propria fuerant Ieroſolymis Domino offert: populuſq; omnis veniens in Ieruſalem,holocauſta cum gratiarum actionibus offert. & dies huius victoriæ quotannis perpetuò apud Iudæos in numero ſanctorum dierum celebratur.

Anno mundi 3488.

Philo in breuiar. *Darius fit rex Perſarum.*

POſthæc Darius Artaxerxes Longimanus cũ fratre ſuo de imperio dimicans,monitu Zorobabel cari amici ſui vouit Deo cæli, ſi victoria potiretur, ædificaturum ſe templũ Domini in Ieruſalem.quo victo imperat Perſis annis 37.

3. Eſdr. 3. 4. *Veritas vincit omnia.*

Anno eius 1. Dario poſt ſplendidam cœnam omnibus ſuis præfectis exhibitam, dormiente,tres corporis eius cuſtodes quæſtionẽ inter ſe proponunt,quidnam ſit fortius. Itaq; manè coram rege & principibus primus vini vires cæteris præſtare diſſerit. ſecundus Regis poteſtatem præcellere affirmat. tertius, qui eſt Zorobabel,mulieres iſtis fortiores eſſe demonſtrat: veritatem tamen omnia vincere ꝓbat. Data ergo veritati palma, Darius à Zorobabele voti ſui admonitus, concedit ipſi Zorobabeli & ſociis eius redire & perficere templum Domini in Ieruſalem, redditque reſidua ſacra vaſa. ſcribens inſuper præfectis Syriæ & Phœnicis, vt Iudæis detur libertas à tributo, & de tributis regijs impenſæ in fabricam ſeu ad extructionem templi ac Ieruſalẽ, ſimul ac ſacrificia.

Licentia perficiendi templum.

3. Eſdr. 5.

Reuerſus ergo Zorobabel & Ieſus pontifex in Iudæam, inueniunt populum graui penuria laborantem: fuerant enim anni ſteriles.

Anno mundi 3489.

Agg. 1. *Aggæus propheta incipit*

ANNO ſecundo Darij, die 1. Auguſti, Aggæus propheta Dei iuſſu increpat Iudæos, quod neglecto templo propria ædificia curabant; ideoque ſterilitatem terræ ac famem ipſis à Deo immiſſam: hortaturque eos ad templi ædificationem. vnde Zorobabel & Ieſus vna cum populo excitati, cæperunt rurſum parare materiam in opus templi 24. die præfati menſis.

Agg. 2. *Eccleſia præfertur ſynagogæ.*

Portò 21. die Septembris, promittit Dominus per Aggæum maiorem futuram gloriam templi huius nouiſſimi, quam fuerit prioris: eò quòd Chriſtus venturus ſua præſentia,& prædicatione, & miraculis illud glorificaturus ſit.

Zach. 1. *Zacharias prophetat.*

Eodem anno 2. Darij, menſe Octobri, cæpit & Zacharias prophetare & exhortari populum vt conuertatur ad Dominum, & reſtauret templum eius.

Agg. 2. *1. Eſd. 5.* *3. Eſdr. 6.* *Templi opus ædificatio reſumitur.*

Die ergo 24. Nouembris, cæperunt Iudæi rurſus ædificare templum Domini. quapropter licet nulla futurarum frugum ligna eſſent, ſed omnia latitarent in terra, Aggæus promittit eis à die iſta deinceps omnium frugum abundantiam. inſuper & Chriſtum de ſtirpe Zorobabel naſciturum.

Zach. 1. 2. 3. 4. 5. 6. *Viſio Zachariæ.*

Die autem 24. Ianuarii, nocte audit Zacharias Angelum Michaëlem orantem, Domine exercituum, vſquequo tu non miſereberis Ieruſalem & vrbium Iuda, quibus iratus es iam annos 70. ſiue, iſte iam ſeptuageſimus annus eſt, ſupple diu tranſactus, ac ſi dicat, cur differs reſtaurare Iudæam, cùm ſeptuageſima deſolationis eius iam diu tranſacta ſit & reſpondit Dominus Angelo verba conſolatoria, quod templum manibus Zorobabel fundatum, manibus eiuſdem perficietur,& Ieruſalem etiam reædificaretur, Dei gloria & habitatoribus vehementer repleretur, ac ciuitates bonis omnibus affluent. videtque idem Propheta ſub typo Ieſu ſacerdotis magni veſtibus ſordidis induti, deinde mutatorijs ac corona donati, CHRISTVM ignominia & gloria coronandum, qui Eccleſiam ædificabit ac inhabitabit,quæ abſq; muro inhabitabitur præ multitudine gentium, cui tamen Deus pro muro erit & gloria, ac dominabitur in ſolio ſuo.

1. Eſd 5.6. *3. Eſd. 6 7.*

Cæterùm Samaritani gentes vicinæ repetitam templi ædificationem impedire & inhibere conantes,ſcripta ad Darium regem epiſtola,opus templi à Iudæis reſumptum, ac quàm

Templi ædificatio profic it.

quàm diligentiſſimè profici ſignificant. cumque ſuper agendis conſulunt. at Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca ſua inueniens, miſſo diplomate mandat cæptum opus regio ſumptu compleri, ac quotidie pro ſe ſacrificia offerri Deo cæli, impedientes verò ſuſpendi. Itaque Iudæi adhortatione Aggæi & Zachariæ inſtanter ac diligentiſſimè ædificant, proſperaturq́ue opus in manibus ipſorum.

Zach. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

Anno quarto Darij, die quarta Nouembris, monet Zacharias Iudæos facere iudiciũ & miſericordiam, ac diligere veritatem & pacem potius, quàm infructuosè ieiunare. ieiunia abſque operibus miſericordiæ parum aut nihil vtilia eſſe. promittit templum ædificantibus proſpera multa, Ieruſalem reædificandam, ſanctificandam & habitatoribus replẽdam. vaticinatur CHRISTVM regem humilem ac pacificum venturum, ſedentem ſuper aſinam & pullum eius ingreſſurum Ieruſalem, vendendum 30. argenteis proiiciendis in templo ad ſtatuarium, eundemq; Chriſtum paſtorem percutiendum, & oues diſpergendas. multa paſſurum, perfoſſis manibus affigendum cruci. ſanguine proprio ſuos redempturum. Item ſpiritum gratiæ, fontemque baptiſmatis effundendum ſuper habitatores Ieruſalem. gentes ad Chriſtum & eccleſiam concurſuras, templum ac Ieruſalem per Romanos vaſtãdum & deſtruendum. Iudæos per vniuerſum orbem diſpergendos. ſub typo Ieruſalem Antichriſtum gregem & Eccleſiam CHRISTI diſſipaturum. Chriſtum verò eundem & ſuos iudicaturum.

Prophetia de Chriſto

Anno mundi 3493.

1. Eſdr. 6. 3 Eſdr. 7. Ioan. 2.

Templum conſummatur & dedicatur.

ANNO ſexto Darij, die tertia Februarij conſummatum eſt templum, ex quo primum fundari cæpit anno 46. faciuntque dedicationem eius cum ingenti lætitia & oblationibus multis.

1. Eſdr. 6. 3. Eſdr. 7. Paſcha.

Porrò die decimaquarta Martij, celebrant Paſcha & feſtum ſiue ſolennitatem azymorum 7. diebus, epulantes & gaudentes quòd Deus conuertiſſet cor regis ad eos.

Anno mundi 3494.

1 Eſd. 7. 8. 3. Eſdr. 8.

Eſdras aſcendit Ieroſolymã.

ANNo 7. Darij Artaxerxis Eſdras ſacerdos & ſcriba legis Dei doctiſſimus (qui libros veteris teſtamenti à Chaldæis exuſtos reparauit, vtq; Samaritanis non miſcerentur, nouis literis cõſcripſit) impetratis ab Artaxerxe rege literis licentiæ magnæque libertatis ac poteſtatis, ac vaſis plurimiſque donis auri & argenti, aſcenſurus de Babylone Ieroſolymam, vt ibi legẽ Dei doceret, & populum regeret, cœpit 1. die Mart. congregare Iudæos iuxta fluuium Ahaua, vbi peracto triduano ieiunio ac oratione, ad Deum vt Deus dux eſſet itineris, cum ſocijs 1775. iter ingreſſi die 12. Martij, proſperè perueniunt in Ieruſalem 1. die Iulij, vbi die 4. vaſa ac dona ſecum allata in templo ſacerdotibus tradunt, victimaſq; Deo offerũt.

Not. Hæc omnia de Eſdra Genebrardus multò ante contigiſſe dicit, vt & de Heſter.

1. Eſd. 9. 3. Eſd. 8.

Eſdras luget peccata populi.

Eiuſdem anni 7. menſe Nouembri, cum audiſſet Eſdras multos Iudæorum duxiſſe vxores alienigenas, ſcindit veſtes, euellit pilos capitis & barbæ, ſedetque dolens, mærens, ac ieiunans vſque ad veſperam. tunc in templo genibus flexis, manibuſque ad Deum extenſis, flens confitetur peccata populi, oratq; coram Domino, populumque ad fletum & pœnitentiam commouet.

1. Eſd. 10. 3. Eſd. 9.

Separatio externarũ.

Deinde die 20. Nouembris Iudæos vniuerſos conuocatos Ieroſolymam, in atrio templi trementes propter peccatum ac frigus pluuiamque peccaſſe arguit, vxores alienigenas cum liberis earum repudiare præcipit, conſtituitque iudices qui facta examinatione à prima Decembris vſque ad primam Martij ſeparant externas cum natis earum à populo Iſrael, Deumque victimis placant.

Anno mundi 3502.

1. Par. 3. Philo.

RESA Miſciola filius Zorobabel, 2. dux Iudæorum præeſt annis 66.

Anno mundi 3507.

Neemia liue 2. Eſdræ 1.

ANNO 20. Artaxerxis Longimani regis menſe Nouembri, Neemias Iudæus pincerna Artaxerxis regis Perſarum audiens in Perſide à quibuſdam qui venerant de Ieruſalem afflictionem eorum qui erant in Iudæa, flet & luget diebus multis, ieiunat & orat Deũ vt inueniret gratiam coram rege. menſe autem dein Martio cum inter epulas vinũ porrigeret regi mæſtus, impetrat à rege conſenſum & literas eundi ac reædificandi vrbem Ieruſalem. Hoc ergo tempore inchoantur 490. anni hebdomadum Danielis, ac terminantur triennio poſt mortem Chriſti.

Licentia ædificandi Ieruſalem. *2. Eſd. 2.*

70 Hebdomadæ Danielis.

Not. Hæc non ſatis conſtant: nam 70. hebdomades incipiunt ſtatim à 70. captiuitatis finito: atque hinc illæ diſcrepantiæ coronologorum, propter admirabilem ſcripturarum & hiſtoriarum diuerſitatem, quemadmodum etiam fatetur B. Arias.

2. Eſd. 3. 4. 5. 6. 7.

Aedificatio Ieruſalem.

Profectus autem Neemias in Iudæam, cæpit 5 die Iulij ædificare muros, portas & turres Ieruſalem, adiuuantibus eum Eliaſib filio Ioachim filij Ieſu filij Ioſedec pontifice maximo, & Reſa Moſollam filio Zorobabel duce populi, alijſque principibus plebis, ac populo: & propter varias irriſiones, ſubſannationes, inſidias ac inſultus hoſtium circunfinitimarũ ædificationem impedire conantium, Iudæi vna manu tenentes gladium, & altera ædificantes, Deo proſperante intra 52. dies opus perficiunt, idq; complent 25. die Auguſti. quo abſoluto Neemias valuas, fores, vectes ac cuſtodes portis adhibet.

Iudæi armati ædificant.

2. Eſdr. 8. 3. Eſdr. 9.

Die 1. Septembris conuocato omni populo Ieroſolymam, Eſdras ſtãs in templo è ſuggeſtu legit clarè & diſtinctè legem Domini à

mane

Eſdras docet populum.

mane vſque meridiem vniuerſa multitudine virorum & mulierum audiente, flente, Deumque adorante. Inde digreſſi, feſtum lætumque diem agunt. & deinceps iuxta legem celebrant feſtum tabernaculorum, palmarũ, & collectæ, Eſdra ſingulis diebus legente in libro legis.

2. Eſdr. 9. 10. Fœdus Iuda ſeu Iſrael cum Deo.

Die autem 24. Septembris conueniunt in ieiunio & ſaccis, & humus ſuper capita. rurſumque ſeparant ſemen alienum, legunt in libro legis quater in die, confitentur Dei beneficia, ſuaque peccata, fœdus cum Deo percutiunt, promittunt, iurant, ac ſubſignant ſeruaturos ſe Dei legem, præcepta, feſta, annũ ſeptimum, oblationes, primitias & decimas.

2. Eſdr. 11. 12. 13. Dedicatio muri Ieruſalem.

Poſthæc Neemias vrbem Ieruſalem habitatoribus populat, & conuocatis vndique ſacerdotibus & Leuitis magnificè celebrat dedicationem muri Ieruſalem cum magna lætitia, cãticis, & victimis. ac regit ibi populum annis 12. deinde redit ad Artaxerxem ann. 32. regni eius, ſicut promiſerat. Poſt paululum conſenſu regis reuerſus Ieroſolymam, quædam mala in ipſius abſentia orta, corrigit, librumque ſcribit eorum quæ geſſit, ibique ſenex obijt.

Anno mundi 3525.

DARIVS Nothus rex Perſarum, annis 19.

Anno mundi 3544.

Aſſuerus regnat.

ASSVERVS, qui & Artaxerxes Magnus, regnat ab India vſque Aethiopiam ſuper 127. prouincias annis 55.

Eſter 10. 11. Somnium Mardoch.

Anno eius 2. die 1. Martij, Mardochæus Iudæus, translatus de Ieruſalem cum Iechonia rege Iuda, videt in ſomno fontem paruũ creſcere in fluuium, lucem, & Solem: quo ſignificabatur humilem Heſter exaltandam.

Not. Genebrar. notat hunc Aſſuerum fuiſſe Xerxem qui in Græciam copias duxerit, cui nupſerit Heſter. Huius filium fuiſſe Darium Longimanum, cui ſucceſſerit ille qui ab Alexandro cæſus eſt.

Anno mundi 3546.

Eſter 1. Conuiuiũ Aſſueri.

ANNO 3. regni ſui Aſſuerus volens oſtentare diuitias gloriæ regni ſui, facit in veſtibulo horti ſui grande conuiuium cunctis principibus & præfectis ſuis, in quo rex hilaris Vaſthi reginam acceſſit, vt oſtẽderet conuiuis pulchritudinẽ eius. at cum venire nollet, rex 7. ſapientum conſilio eam repudiat, edictumque promulgat, vt vxores quæq; deferant honorem maritis ſuis.

Eſter 2. Eſter fit regina.

Deinde multas facit ſibi adduci virgines ſpecioſas, ex quibus vnam eligeret loco Vaſthi. deligit autem Heſter Iudæam, ignotam tamen, neptem occultam Mardochæi, quæ cæteras pulchritudine & gratia præcellebat: eamq; coronat ſibi in reginam & vxorem, celebratque nuptias anno 7. regni ſui, menſe Decembri. Porrò Mardochæus ad oſtium palatij obſeruans, 2. eunuchos vitæ regis inſidiantes prodit: itaque re comperta, illis ſuſpenſis, hoc factum Mardochæi annalibus inſcribitur.

Anno mundi 3555.

Eſter 3. Iudæi occidendi. Tyrannis Aman. Eſter 13.

ANNO 12. Aſſueri, menſe Martio, Aman ſecundus a rege, indignatus quod ſolus Mardochæus Iudæus ipſum adorare nollet, impetrat ab Aſſuero vt iuberet omnes in regno ſuo Iudæos interfici. miſſa ſorte quando id fieret, exit ſeu cadit menſis Februarius. Itaque mittit ad vniuerſas 127. prouincias literas regis annulo ſignatas, vt 13. Februarij vniuerſi vbique Iudæi occidantur.

Eſter 4. Eſter 13. & 14.

Quapropter Mardochæus ac reliqui paſſim Iudæi vehementer lugent. Heſter autem mandato Mardochæi non vocata ad regem ingreſſura, vt necem Iudæorum deprecetur, iubet vt triduo pro ſe ieiunẽt & orent: idemque ipſa facit.

Eſter 5. & 15.

Die autem tertio regali cultu ornata anxiaque intrat ad regem, petit vt ipſe & Aman ad ſuum veniant conuiuium. in quo ab exhilarato rege de ſua petitione ſeu quidnam peteret interrogata, rurſus vtrumq; inuitat ad ſequentis diei conuiuium. Egreſſus autem è conuiuio Aman, videt Mardochæum non exhibere ſibi honorem: vnde iratus parat ipſi patibulum, in quo poſtridie eum ſuſpendat.

Eſter 6. Exaltatio Mardoch.

Noctem illam rex ducens inſomnem, iubet annales ſibi legi, reperienſque inibi Mardochæi fidelitatem in detectis eunuchorum inſidijs, facit ipſum mane per Aman honorari, corona purpuraque ornatum regio equo vehi & obequitare per plateas vrbis.

Eſter 7. Suſpenſio Aman.

Heſter autem in conuiuio regem exhilaratum orat pro ſua & populi ſui vita, & liberatione: ipſumque Aman Iudæorum hoſtem palam & apertè accuſat. quem rex mox iubet ac facit ſuſpendi in patibulo quod ipſe Mardochæo parauerat: Mardochæum verò exaltans in ſuſpenſi locum, ſecundum à Rege conſtituit.

Eſter 8. 9. & 10. Liberatio Iudæorũ. Feſtum ſortium.

Porrò Heſter die 23. Maij conſenſu ac nomine regis mittens ad ſingulas regni prouincias nouas literas annulo regis obſignatas, veteres literas ab Aman in necem Iudæorum miſſas retractat & irritas facit, Iudæis ſecuritatem præbet, inſuper & poteſtatem vt eadem die decimotertio Februarij qua neci erant deſtinati, ipſi vice verſa occidant omnes aduerſarios & hoſtes ſuos. Itaque gauiſi prædicto die 13. Februarij ſuſpẽdunt 10. filios Aman, ac paſſim trucidant vſque ad 75. millia hominum. conſtituitque Mardochæus diem Phurim, id eſt, ſortium deinceps annuatim à Iudæis gaudio atque conuiuijs celebrandam. vixitque Mardochæus, teſte Philone, annis 198.

Malach. 1. 2. 3. 4. Prophetia Malachiæ.

Circa hæc tempora Malachias propheta increpat Iudæos ſiue Iſraelem, quod vitioſas hoſtias offerant, ideoque eorum ſacrificia à Deo reprobanda: gentium autem oblationẽ mundam, quæ in omni loco offeretur & ſa-

criſicabitur Deo, ei gratam fore. prædicitque Ioannem Baptiſtam Diuinitus mittendum præcurſorem primi aduentus Chriſti: Eliam verò prophetã mittendum ante poſtremum eiuſdem aduentum ad iudicium, qui conuertat cor patrum ad filios.

Anno mundi 3568.

Philo in breuiar. Ioseph antiq. Iud. li. 11. cap. 7. & 8.

IOANNA ben Reſa 3. dux Iuda præeſt Iudæis annis 53. Deinde Iudas Hircanus prim⁹ annis 14. cuius tempore Manaſſes frater Iaddi põtificis Iudæorum, eo quod alienigenam duxiſſet vxorem, filiam nempe Sanaballet ſatrapæ ſeu principis Samariæ, ab altari pulſus, abiens in Samariam ad ſocerum contra legem extruit in monte Garizim templum Ieroſolymitano ſimile. cuiuſque a Sanaballet Pontifex conſtituitur. incidit autem huius templi deſolatio ab Hircano poſt annos 200. Ioſeph li. 13. antiq. 16. 17.

Templũ in Garizim.

Ioſep. ant. 11. cap. 8. Alexander Magnus.

Poſthæc Alexander Magnus rex Macedoniæ mouens exercitum in Perſas, capta Damaſco ac Sidone, Tyrum oppugnat, ſcriptiſque ad Iaddum Iudæorum pontificem literis, petit auxilium. Pontifice recuſante, eò quòd Dario regi Perſarum fidei ſacramento obligatus eſſet: iratus Alexander capta mox Tyro, properat ad expugnandam Ieruſalem. at Pontifex indicta populo ſupplicatione, Dei iuſſu indutus ornamẽtis pontificalibus, cum ſacerdotibus ac populo in veſtibus albis obuiam procedit Alexandro. quem cùm ſic ornatum videret Alexander, depoſito furore protinus deſilit ex equo, ac pronus ſupplex adorat Dei Pontificem, nomenque veneratur. obſtupeſcentibus ob hoc ſuis principibus, reſpondet, quòd cùm eſſet adhuc in Macedonia, Deum hoc ipſo habitu ſibi apparuiſſe, ac promiſiſſe quod ipſius ope potiretur Perſarum imperio.

Alexander adorat Dei Pontificem.

Ingreſſus vrbem Ieroſolymam ac templum, ex ſacerdotis præſcripto victimas Deo immolat. Oſtenſoque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, Iudæis magna priuilegia tributorumque immunitatem concedit.

Alexander Deo ſacrificat.

Hinc ſubacta Aegypto, pergit in Perſas, Darium ipſorum regem pugna victum occidit, monarchiam transfert ad Græcos. quo tempore Hiſpani, Belgæ, Morini, eius amicitiam petiũt. qua illis conceſſa Alexander bellis ac victorijs progreditur vltra Indos vſque ad fines terræ.

1. Mach. 1. 3. Monarchia Græcorum.

Anno mundi 3641.

1. Mach. 6.

REVERSVS Babylonem, veneno intoxicatur, ætatis ſuæ anno 32. regni 12. morientque diuidit regnum pueris ſuis, quorum Philippus Aridæus frater Alexandri, tenet Macedoniam & Græciam. Ptolomæus Lagi filius, Aegyptum. Antigonus, Pamphiliam & Aſiam. Seleucus Nicanor Babyloniam. qui anno 12. poſt mortem Alexandri victo Antigono, imperare cępit & Syriæ, ac Aſiæ, vniuerſiſque regnis Orientis à Phrigia vſque ad Indiam. regnans deinceps annis 32. Ab hoc tempore ſupputatur regnum Grecorum in libris Machabæorum.

Diuiſio imperij.

Anno mundi 3635.

Luca 3. Philo. Ioſeph. 12. antiq. 1.

IOSEPH Priſcus, dux 5. præeſt Iudæis annis 7. deinde Semei Abner annis 11. ſub quo Ptolomæus Soter rex Aegypti ſpecie religionis ſub ſimulatione ſacrificij venit Ieroſolymam ſabbato, & multa Iudæorum millia doloſè capta, transfert in Aegyptum, ac in ſeruos vendit.

Anno mundi 3653.

Luca 3. Philo. Duces Iuda.

MATATHIAS Heli, dux 7. præeſt reliquijs Iudæorum annis 12. Inde Maat Aſar annis 9. Nagge Artaxat annis 10. Hesli Agai annis 8.

Anno mundi 3685.

Ariſteus li. ad Philocratem. Ioſeph. 12. ant. 2.

PTOLOMAEVS Philadelphus rex Aegypti, ſtudioſiſſimus literarũ amator, innumeros libros vndique comparat ſibi Alexandrię in bibliotheca. audiens autem Diuinã legem Hebraicè ſcriptam eſſe Ieroſolymis, vt & eam obtineret, ilico 120. millia Iudæorũ, qui in regno ſuo ſeruiebant, ab Aegyptijs redimit, pro quolibet capite 120. drachmas argenti ſoluens, redemptos manumittit: deinde mittit multa munera templo Domini, & epiſtolam ad Eleazarum Iudæorum pontificem, obſecrans ſibi tranſmitti Dei legem, viroſque peritos, qui poſſent Græcè transferre. ſtatim mittit Eleazarus 72. ſeniores cum lege aureis literis tenui membranę inſcripta. quos rex ſuſcipiens honorificè Alexãdriæ, triduo permagnificè tractat. Poſtea deſignat eis baſilicam, ad quam quotidie certis horis conuenientes, intra 72. dies legem interpretati ſunt, cautè potius quam ſyncerè. Completa tranſlatione, remittit eos rex ad propria maximis præmijs honoratos. cuius bibliotheca cum 40. milibus librorum tandem à Iulio Cæſare exuſta eſt.

70 Interpretes biblia vertunt.

Plutar. in vita Cæſaris.

Anno mundi 3685.

ANTIOCHVS Soter, rex 2. Syriæ, regnat annis 19. deinde Antiochus Theos annis 15. huic tradidit Ptolom. Philadelphus Berenicen filiam ſuam in vxorem cauſa firmandæ pacis: quam tamen obtinere diu non potuit, vt prophetauerat Daniel, eò quòd occiſa ſit ab alia dicti regis vxore.

Daniel. 11.

Anno mundi 3692.

Luca 3. Philo.

NAVM Maſlot, 11. dux Iudæorum, præeſt annis 7. poſt eum Amos Syrach annis 14. Matathias Siloa annis 10. Ioſeph iunior Arſes annis 60.

Anno mundi 3719.

SELEVCVS Gallinicus 4. rex Syriæ, regnat annis 20. Ptolomæus Euergetes rex

Aegypti

AEgypti vindicans necem Bernicis ſororis ſuę, vt prædixerat Daniel, debellat Seleucum Gallinicum, obtinet Syriam: cumq; audiret in Aegypto ſeditionem moueri, diripit ex Syria deorum ſimulacra 2500. vaſaq; pretioſa, & 40. millia talenta argenti, quibuſcum reuertitur in AEgyptum. *Daniel. 11.*

Anno mundi 3739.

Dan. 11. SELEVCVS Ceraunus 5. rex Syriæ, regnat annis 3. cœpit debellare duces Euergetis, ſed anno 3. ab eis occiditur. quo audito Antiochus magnus frater eius, feſtinanter ex Babylone aſcendit, debellat duces Aegyptios, & obtinet Syriam, quam tenet 36. annis.

Anno mundi 3737.

Eccl. 1. a. 5. & c. 50. 51. TEMPORE Ptolomæi Euergetis regis Aegypti, & Simonis iuſti Iudæorum pontificis, Ieſus filius Sirach Ieroſolymita aureas ſapientum ſententias ab auo ſuo Ieſu filio Sirach Hebraicè collectas, græcè transfert, ac ſub titulo ſapientiæ edit. quem librum vocat πανάρετον, quaſi omnium virtutum receptaculum, nos Eccleſiaſticum appellamus. in quo ad ſapientiæ virtutumq; omnium amorem ſanctorum patrum tum ſententijs tum exemplis inuitat. *Liber Eccleſiaſtic.*

Dan. 11. Lib. 3. Machabæoru. Ptolomæus Philopator rex AEgypti egreſſus, exercitum Antiochi magni debellat, Syriamque recipit. Inde cum exercitu ingreſſus Iudæam, Ieroſolymæ in templo ſacrificat, maximo Deo gratias reddens: at prohibentibus licet ſacerdotibus, videndi gratia intrat ſancta ſanctorum, vnde Simone pontifice orante, à Deo flagellatur acerbè in templo, ita vt humi iaceret ſine viribus. Reuerſus in AEgyptum, edicto iubet omnes Iudæos in AEgypto exiſtentes, vinctos ad ſe perduci ſeu in campo congregari puniendos, tribus vicisſim vicibus occidi ac deleri. *Philopator Diuinitus in templo flagellatur.*

At Eleazaro ſene viro inſigni cum alijs Iudæis orante, 2. Angelis cælitus apparentibus, Iudæi liberantur, Philopatoriq; reconciliati, epulantur, liberè in Iudæam reuertuntur, ac diem feſtum annuum liberationis celebrandum ſtatuunt. verum Antiochus reparato exercitu, deuincit hoſtes, & omnia recuperat, Iudæam ſibi ſociat, vt Daniel prophetauerat. Deinde Scopam ducem Ptol. Epiphanis regis Aegypti Iudæam Syriamq; occupantem auxilio Iudæorum ad fontes Iordanis ſuperat fugatque. Ingreſſus Ieroſolymam, Iudæos magnis immunitatibus muneribusque donat. Inde doloſe fœdere cum Ptolo. Epiphane inito, deſpondet & dat ei Cleopatram filiam ſuam, vt licentius AEgyptum inuaderet. Ille vt dolum ſenſit, cauit ſibi. Antiochus igitur aliò ſe diuertens, capit Rhodum, Samum, & alias inſulas Aſiæ. tandem victus & captus a Scipione Romano, iubetur regnare intra Taurum montem ſub tributo annuo, filiuſque eius Antiochus Epiphanes obſes Romam perducitur. Inde fugit in Apamiam, cumque aduerſus Elimæos pugnaret, cum omni deletur exercitu. *Dan. 11. Ioſep. 12. antiq. 3. Antiochus magnus. Daniel. 11. Daniel. 11. 1. Mach. 8. Antiochus Epiphanes Romæ obſes*

Anno mundi 3775.

Genebrar. 3922.

SELEVCVS Philopator, qui & iners dicitur, 7. rex Syriæ viliſſimus, indignus decore regio, regnat annis 12. quos Daniel vocat dies paucos, reſpectu patris. deinde contritus eſt non in furore, nec in prælio. *Daniel. 11.*

Tunc apud Iudæos pont. ſex erat ſanctus Onias pius, Simonis iuſti filius annis 39. ad quem miſit legatos & literas Arius rex Spartanorum. i. Lacedæmoniorum, amicus & frater, & filius Abrahæ, denuncians Iudęos & Lacedæmones ex vno patre Abraham ortos. *Ioſeph. 12. antiq. 5. 1. Mac. 12. 5. Onias.*

Anno mundi 3783.

IANNAEVS Hircanus Secundus, 16. & vltimus dux de domo Dauid, præeſt Iudæis annis 16. poſt quem propter perſecutionē Antiochi Epiphanis ducatus vacat anno 1. Deinde Machabęi tam ducatum ſeu principatum, quam ſacerdotium tenuerunt vſque ad Herodem. *Ioſeph. 12. antiq. 4.*

His diebus Seleucus Philopator, qui & iners, filius Antiochi magni, Aſiæ rex, aliique reges ac principes multis donarijs honorabāt templum in Ieruſalem. ſed poſtea Simō quidam præpoſitus templi rebellis Oniæ pontifici, fugiens, indicat Apollonio, Phœnices duci, & ille Seleuco Philopatori, eſſe Ieroſolymis in templo ærarium plenum pecunia, fiſco regis applicanda, quæ tamen pro ſuſtentatione pauperum ſeruabatur. miſſus ergo à rege Ieroſolymā Heliodorus vt eas auferat, cum id attentaret, Iudæis Deum implorantibus, Diuinitus ab Angelis multis plagis flagellatur. ſed Oniæ ſacrificio ac precibus liberatus, mortem euadit. actiſque Deo & Oniæ gratijs, regreſſus nunciat regi Seleuco ac cæteris omnibus magnalia Dei. *2. Mach. 3. Honor templi. Heliodorus templū ſpolians, flagellatur.*

Anno mundi 3789.

ANNO regni Græcorum 137. præfatus Seleucus cupiens liberare fratrem ſuum Antiochum Epiphanem. i. illuſtrem ſiue nobilem, ab vrbe Roma, vbi erat obſes, mittit eis filium ſuum Demetrium in locum eius. Dimiſſus Antiochus Epiphanes, qui Romæ obſes erat, audita morte patris ſui & inertia fratris ſui, clam profugit de Roma, cumq; adhuc eſſet in via, ecce ſubitò Seleucus frater eius occiſus eſt, non in furore, nec in prælio, ſed proditoriè ab Heliodoro familiari ſuo, ſicut Daniel prophetauerat. Antiocho autē clam venienti in Syriam, primùm non eſt datus honor regius, ab his qui Ptolomæis fauebant, verùm poſtea (quia calliditſimus erat) ſimulatione clementiæ in fraudulentia, dolo, & blāditijs obtinet regnum Syriæ, tenetque annis 11. radix peccati, & figura Antichriſti. *1. Mach. 1. Demetrius Romæ obſes datur. Daniel. 11. Antiochus Epiphanes fit rex Syriæ.*

Inde pugna congreſſus cum principibus Aegyptijs, inter Peluſium & montem Caſſiū, ijs deuictis victor intrat ac vaſtat AEgyptum, capit ſpoliatque ciuitates, regnum AEgypti ſuſcipit ſimulans ſe hæc agere titulo, ac prætextu tutoris pro conſobrinis filijs ſororis ſuæ *1. Mach. 1. Daniel. 11. 1 Inuaſio Aegypti.*

Ptolomæis Philometore & Phiſcone rege Aegypti impuberibus, cũq; per hæc ſuſpectus fieret Ptolemæis.i.principibus AEgypti, bellum repetitur: verum Antiochus omnia innocenter ſe feciſſe fingens, pacat eos, atq; onuſtus eorum ſpolijs, reuertitur in Syriam terram ſuam.

1.Mach. 1. 2.Mac. 4. Veniens Ieroſolymam, facit mala multa, quem ibi ſtatim adit Iaſon frater Oniæ põtificis, petit permitti ſibi pontificatum fratris, ac poteſtatem viuendi more gentium, promittens regi quotannis argenti talenta 590. conſentit rex. tum ille occupato pontificatu ſtatim omnem Dei cultum peruertit, factoque & ædificato gymnaſio Ieroſolymis ſub arce, transfert gentem ſuam ad ritus gentilium, & optimos quoſque ephebörum in lupanaribus ponit. bene conſtituta amouet, praua inſtituit, mittitque Tyrum 300. didrachmas argenti in ſacrificium Herculis. Introductio gentilitatis Ieroſolymæ.

Anno mundi 3792.

2.Mac. 4. POST triennium mittit Iaſon Menelaum vt ferret regi pecuniam. qui plura regi talenta pollicitus obtinet ſibi pontificatum. expulſoq; Iaſone qui proprium fratrem captiuauerat, ſedem illius inuadit: ſed quia non citò dedit pollicitas regi pecunias, amouetur. & frater eius Lyſimachus ſubrogatur. tunc quoque ſanctus Onias pontifex eò quòd Menelaũ de ſacrilegio argueret, illius inſtinctu ab Andronico dolo perimitur Antiochiæ, quò fugerat à facie Iaſonis fratris ſui. propter quod iuſſu Antiochi Andronicus in eodem loco interimitur. Menelaus autem non ferens eiectionem ſuam concitata plebe fratrẽ ſuum Lyſimachum ſacrilegum iuxta ærarium opprimit: multaque pecunia mediante à rege abſolutus, occiſis innocentibus eius accuſatoribus, reſumit pontificatum, creſcens in malitia. tandem iuſſu Antiochi Eupatoris occiſus eſt. 2.Mac.13.

Anno mundi 3795.

2.Mac. 5. Daniel.11. ANNO regni Græcorum 143. rex Antiochus intelligens vrbes AEgypti à ſe defeciſſe, ſecundam parat profectionem ſeu expeditionem in AEgyptum: ſed iuxta ſententiam Danielis non erat nouiſſimum priori ſimile. cùm enim apud Alexandriam haberet exercitum, ilicò appellunt naues Romanorum ad ſubuentionem Aegyptiorum, Marcuſque Popilius Romanorum legatus præcipit Antiocho, vt ab amicis populi Romani recederet. At ille: Deliberabo, inquit, cum cõcilio meo. Tunc Marcus ſceptro ſuo circunſcribit in arena regem, & ait: Senatus, populuſque Romanus præcipiunt, vt hîc reſpondeas. Territus Antiochus dicit: Si hoc placet Romanis, recedendum eſt. itaque furibundus mouet exercitum verſus Iudæam. 2 Inuaſio Aegypti.

2.Mac.5. Signa in aere. Interea Ieroſolymis armati exercitus in äere congredi diebus 40. conſpiciuntur. Paulò pòſt Iaſon credẽs Antiochum obijſſe, cum mille viris inuadit Ieruſalem, ciues crudeliter occidit: iterumque profugus exul apud exteros miserè perit. 2.Mac.5. Clades Ieruſalem.

Deinde Antiochus 25. die mẽſis Caſleu, efferato animo armis ingreſſus Ieroſolymam, intra triduum 80. millia ciuium trucidat, 40. milia vinxit, non minus venundat. inſuper Menelao ductore intrat templum, aufert altare aureum, menſam propoſitionis, candelabrum luminis, vniuerſa vaſa ac theſauros, auri & argenti 1800. talenta, velociterque regreditur Antiochiam. Sed brachia ex eo ſteterunt, iuxta Danielem. Diſcedens enim Antiochus reliquit Ieroſolymis præſidij loco principes præpoſitos ſe ipſo crudeliores ad affligendum gentem Iudæorum. 1.Mach. 1. 2.Mac. 5. Strages populi Iudæorum. Spoliatio templi. Dani.11.

Anno mundi 3797.

POST 2. annos Anno 145. regni Græcorum, rex Antiochus miſſo Apollonio duce cũ exercitu 22. millium ſimulata pace doloſe in Ieruſalem, denuò plurimos Iudæorum occidit ſabbato, mulieres ac pueros vendit, multas domos ac ædes ſpoliat, exurit, ac diruit, ſpolia pecoraque rapit, arcem Sion præſidio gentium munit, tollit & iuge ſacrificium, publicatoque in Ieruſalem, Iudæa, & per omne regnum ſuum edicto; ſub mortis pœna mandat & compellit Iudæos relinquere Dei legem, ſacrificia, feſta, ſabbata, ac ceremonias, libros ſacros legis ſeu teſtamenti Domini cõburi; ac leges gentium ſeruare, aras & idóla erigere, & ijs thus incendere ac ſacrificare, porcinas carnes immolare & edere, & anno 145. die 15. Nouembris ponit in templo ſuper altare Dei idólum ac ſimulachrũ Iouis Olympij, cui ſacrificare cæperunt 25. die menſis eiuſdem, immolantes ac offerentes porcos aliaque illicita, ac in ipſo templo comeſſantes ac ſcortantes cum meretricibus. in templo autem montis Garizim ponunt imaginem ſeu ſtatuam Iouis hoſpitalis. itaque multi paſſim Iudæorum relicta Dei lege gentilitatem ſequuntur, impij quidem voluntariè, infirmi autem timore: pij verò in legis obſeruantia perſiſtentes vbique crudeliter trucidantur. 1.Mach. 1. 2.Mac.5 6. Perſecutio Antiochi ſæuiſſima. Abolitio cultus Dei. Pollutio templi.

Tunc mulieres, eò quòd filios ſuos circuncidiſſent, infantibus ad colla ſuſpenſis per ciuitatem circunductæ, per muros præcipitantur. 1.Mach. 1. 2.Mach.6.

Alij autem ad proximas coeuntes ſpeluncas, & latenter ſabbatum celebrantes, concremantur. 2.Mach.6.

Tunc Eleazarus ſcriba nonagenarius, quòd nollet comedere carnem porcinam, nec id ſimulare, diris plagis perimitur. 2.Mach.6. Eleazarus.

Tunc ſeptem fratres Machabæi vnà cum matre ſua, nolentes porcinis veſci carnibus, pro lege Dei ab Antiocho rege poſt atrocia fortiſſimeq; tolerata ſupplicia ac tormenta terribili morte & Martyrio conſummantur. 2.Mach.7. Machabæi martyres.

Anno

Genebrar. 3932.

Anno mundi 3799.

1. Mach. 2. 2. Mach. 5.

TVNC Matathias ſacerdos in ciuitate Modin cum 5. filijs ſuis Ioanne, Simône, Iuda, Eleazaro & Ionatha, ſciſſis veſtibus plangens ac lugens ſanctorum prophanationem, afflictionemque Iſrael, reſpondet his qui ab Antiocho a rege miſſi erant, nec ſe, nec ſuos idolis ſacrificaturos, quin Iudæum, quendam ſacrificantem, regiumque ducem ad hoc compellentem, occidit, aram diruit, & fugit cum filijs & amicis in deſertum, in montibus & ſpeluncis, inter feras herbis victitantes. vbi mille Iudæi nolentes ſabbato pugnare, trucidantur. Matathias autem collecto piorum exercitu zelo legis arma corripiens, & ſabbatis etiam pugnans, Antiochi ducibus reſiſtit, idololatriam deſtruit, vindicat legem, reuocat Dei cultum, pueros incircuncifos circuncidit, tandemq; moriturus hortatur filios vt patrum exemplo ſemper fortiter tueantur legem Dei, dans eis Simônem filium ſuum in conſultorem, & Iudam Machabæũ in militię principem. obijt anno regni Græcorum 146.

Matathias Dei legem vindicat.

Anno mundi 3800.

1. Mach. 3. 2. Mach. 8. Philo in breuia.

IVDAS Machabæus loco patris principatum ſimul ac pontificatum Iudæorũ (quorum alterum domui Dauid, alterum tribui Leui hactenus adhæſerat) [illegible] annis 5. ſtatimque vt gigas ac leo [illegible] ambulans ciuitates Iuda, omnes impios [illegible] dat: mox Apollonium Samariæ ſeu [illegible] Syriæ ducem occidit, exercitumque eius delet, ac gladio illius deinceps vtitur.

Iudas Machabæus. 1. Mach. 1. Iudas Antiochi duces debellat.

1. Mach. 3. Seron.

Deinde Seronem Syriæ principem, cum paucis Deo fidens, potentiſſimumque eius exercitum iuxta Bethoron conterit. quo audito rex Antiochus, conſcribit ac colligit exercitum: at deficiente pecunia, committit Lyſię bellum in Iudæos, vt Iudæos penitus deleret, & abit in Perſidem colligere tributa regionum.

1. Mac. 3. 4. 2. Mach. 8. Cædes gentium.

Anno 147. Lyſias mittit Nicanorem & Gorgiam cum 47. millibus bellatorum in Iudæam ad delendum Iudæos. at Iudas peracto in Maſpha ieiunio, pœnitentia & oratione, Deo fretus, ſuiſq; ad conſtantiam hortatus, cum tribus millibus iuxta Emauntem hoſtes inuadit, fundit, ac fugat, eorũq; ſpolia Iudæi debilibus, orphanis, & viduis diuidunt. Nicanor autem ſolus per mediterranea fugiens Antiochiam, prædicat Iudæos Deum habere protectorem.

1. Mach. 4.

Anno 148. venit Lyſias ipſe cum 65. millibus in Iudęam iuxta Bethoron. Iudas verò inuocato Dei auxilio cum 10. millibus hoſtium copias deuincit, proſternit, profligat. Lyſias fugit Antiochiam, nouum reparaturus exercitum.

1. Mach. 4. 2. Mac. 10. Encœnia, id eſt Dedicatio tẽpli.

Iudas autem cum ſuis aſcendit Ieroſolymam, recipit ciuitatem, aras in plateis extructas deſtruit, arcem Sion expugnat, templum purgat a ſordibus idolorum, ædificat nouum altare holocauſti, altare thymiamatis, candelabrum, menſam, vaſa, cæteraq; omnia renouat, & exornat. cultum Dei reſtituit. offert ſacrificium anno 148. 25. die Nouembris, triennio deſolationis præciſe completo. ornant templum coronis aureis, celebrant dedicationem altaris & templi magna lætitia diebus 8. ſtatuunt vt ſimili modo ſingulis annis ageretur.

Ioan. 10.

1. Mach. 5. Debellatio vicinarum gentium.

Hinc Iudas auxilio fratrum debellat Idumæos, Galilæos, Galaaditas, Ammonitas, & alias gentes finitimis Iudæis infeſtas, Timotheum ducem Ammonitarum ſemel atque iterum deuincit, variaſque ciuitates expugnat, idola ipſarum ſuccendit, aras earum diruit, & ſubuerſis ipſarum ſimulachris integro numero reuerſi in montem Sion, læti Domino ſacrificant.

1. Mach. 6. 2. Mach. 9.

Anno 149. menſe Martio Antiochus tentat ſpoliare opulentiſſimum templum Elymaidis in Perſide. ſed fugatus à ciuibus fugit ac reuertitur in Babyloniã circa Ecbatanas: vbi audiens ſuorum in Iudęa debellationem, Iudæorumque proſperitatem, furibundus proponit feſtinanter Iudæos omnes perdere, ac Ieruſalem euertere. ſed ſubito percutitur à Deo maximis viſcerum doloribus, ita vt de corpore eius vermes ſcaturirent cum fætore intolerabili. vnde confitetur hoc ſibi contigiſſe, & hæc ſe pati propter mala quæ in Iudæos exercuerat. ſimulat pœnitentiam, promittit emendationem, ſcribit ad Iudæos literas ſupplices vt filio ſuo Antiocho ſubditi perſiſterent, tandemq; à vermibus conſumptus perit. impletaque eſt prophetia, quæ dixerat: Sine manu conteretur, Daniel 8. quo cognito Lyſias, conſtituit filium illius Antiochum Eupatorem regem adoleſcentem, regnat annis 2.

Antiochus Epiphanes à vermib' conſumitur.

2. Mac. 10.

Iudas autem primò Gorgiam, deinde Timotheum duces Eupatoris Iudæam inuadentes deuincit, vltra 66. millia hoſtium occidit, 5. equitibus è cælo ei auxiliantibus, variaſque aduerſariorum munitiones expugnat.

Auxilium è cælo

2. Mac. 11. Angelus Iudæos iuuat.

Vnde Lyſias cum 80. millibus, & 80. elephantis & equitatu vniuerſo veniens in Iudæam, iuxta Bethſuram conatur Iudæos debellare, ſacraque prophanare: at cæleſti equite Iudęos adiuuante, ab ipſis debellatur itaq; intelligens Iudæos, Dei auxilio innitentes, inuictos eſſe, pacem ab eis petit, & accipit. Igitur anno 148. die 15. Aprilis concedit rex per literas Iudæos ambulare in legitimis ſuis.

2. Mac. 11. Romani.

Eodem quoque die legati Romanorum per familiares literas amicitiæ ſigna ſcribunt Iudæis, eadem concedunt. Menſe autem Iunio, Lyſias ad eoſdem ſuas mittit, & abit Antiochiam.

2. Mac. 11.

2. Mac. 12.

Iudæi itaque agriculturæ operam dant. ſed reliquiæ nationum, non ſinentes in pace agere, infeſtant eos. compulſus ergo Iudas Machabæus, illorum multa millia proſternit, diuerſas ciuitates expugnat, cum 6. millibus Timotheum habentem 122. millia Deo iuuante vincit, ac Gorgiam iuxta Odollam debellat. Iudæos autem in prælio occiſos ſepelit, reperto quòd de donarijs idolorum ſuſtulerant,

Oratio pro defunctis. ſtulerant, pro ipſis orat, factaque collatione mittit Ieroſolymam 12. millia drachmas argẽti, curat pro ipſorum peccatis ſacrificium offerri. ſpem reſurrectionis oſtendit.

1. Mach. 6. 2. Mac. 13. Obſidio arcis Sion. Eupator inuadit Iudæam. Anno 150. his qui in arce erant Iudæos affligentibus, cœpit Iudas obſidere arcem in Ieruſalem. quod vbi rex Antiochus Eupator audiuit, iratus venit cũ Lyſia & exercitu 120. millium, & 32. elephantum turres cum militibus in tergo geſtantium, ad debellandum Iudam. cum quo ſemel & iterum congreſſus, multa milia ſuorum amittit. *Eleazari magnanimitas.* Eleazar Iudæus fortiter caſtra hoſtium penetrans, occiſo elephante ab eo oppreſſus, interit. rex tamen Eupator Bethſuram per deditionem capit & Iudæis aufert, eò quod non eſſent alimenta concluſis, quia erat ſabbatum terræ, & quæ repoſita fuerant, iuxta legem, iam alienigenæ conſumpſerant. *Leuit. 25.*

1. Mach. 6. 2. Mac. 13. Obſidio templi. Eupator pacem inita cũ Iudæis. Deinde rex diebus multis obſidet & oppugnat mõtem ſiue arcem Sion, hoc eſt, templũ, vbi Iudas ſe munierat. ſed audiẽs Philippum quendam dominari Antiochiæ, poſtulat a Iuda pacem, concedens Iudæis vt ambulent in legitimis ſuis, & iurans ſe nihil facturum mali. acquieſcit Iudas. rex ingreſſus templum, offert ſacrificium, munera ponit, Iudam oſculatur, & facit eum principem à Ptolemaide vſque ad Gerrenos. ſed contra iuramentũ ſuum deſtruit murum in gyro templi, ne fortè poſt diſceſſum ſuum, occaſione præſidij rebellarent. receditque feſtinanter Antiochiã, ac Philippum fugat.

Ioſeph. 12. antiq. 14. Ioſeph. 13. antiq. 4. Templũ in Aegypto. Iſaia 19. Ioſe. 1. bel. 1. & 7. bel. 30. Onias ſacerdos ſancti Oniæ pontificis filius cum multis Iudæorum fugit in Aegyptum, & impetrato à rege Philometore loco apud Hieropolim, ædificat ibi templum inſtar illius quod erat in Ieruſalem, cultumq; Diuinum inſtituit: fingens hoc modo ſe implere ſcripturam, quæ dixerat: In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti. hoc templum permanſit vſq; ad imperium Veſpaſiani, & tunc funditus dirutum eſt.

1. Mach. 7. 2. Mac. 14. Alcimus apoſtata. Anno 151. poſt triennium, quam templum à Machabæo purgatum eſt, Demetrius Soter antedictus Seleuci filius clam Roma profugus, occupat regnum Syriæ, occiſisq; Antiocho Eupatore & Lyſia, regnat annis 9. aliàs 12. quem ſtatim adit Alcimus quondam pontifex, ſed propter idololatriam fugatus à Iuda, ac datis muneribus petit & ſe reſtitui in pontificatum, & interfici Iudam, quo ſuperſtite, nunquam futuram pacem. Miſſus ilicò Bacchides dux cum exercitu magno, in circuitu Ieruſalem multos Iudæorum perfidè occidit, conſtituit Alcimum pontificem, datiſque ei militibus, vt Iudam debellaret, redit ad regem. *Pſal. 78.* Iudas è contrario debellat Alcimum. qui regreſſus ad regem, impetrat nouũ exercitum, ducemq; Nicanorem.

1. Mach. 7. 2. Mac. 14. Iudas ducit vxorẽ. Nicanor autem metuens cum Iuda confligere, pacem cum eo facit, intrat Ieruſalem, hortatur Iudam ducere vxorem, filioſque procreare, nuptijs intereſt, vnanimiter comiterque viuunt. quæ videns Alcimus, tertiò regem aggreſſus, omnia defert. rex commotus & iratus, ſcribit Nicanori vt Iudam caperet. Iudas autem tempeſtiuè ſubtrahit ſe. iratus Nicanor irriſis ſacerdotum ſacrificijs, extendens manum ad templum, iurat ſacerdotibus, ni Iudam tradant, ſe templum euerſurũ. vnde ſacerdotes flentes Dei implorant auxilium, vt templum conſeruet, & vindicet Nicanoris blaſphemiam. Tunc ſenex Razias Iudæus à militibus Nicanoris comprehendendus, ſeipſum interficiens, in eos proprijs manibus ſua inteſtina proijcit. *2. Mac. 14.*

Nocte videt Iudas in ſomnis ſanctum Oniam pontificem extenſis manibus orare pro populo Iſrael: ac Ieremiam prophetam aureum ſibi tradere gladium, quo aduerſarios deuinceret. *2. Mac. 15. Oratio ſanctorum defunctoru pro viuis.*

Quam viſionem 3. millibus, qui ſecum erãt, exponens, animos eorum confortat. factaq; ad Deum oratione, Nicanorem contempta Dei potentia ſabbato, die 13. Februarij, ſe aggredientem, cum 35 millibus, totoq; exercitu proſternit, caput & dexteram ipſius præciſſa, ſuſpendit Ieroſolymis contra templum, linguam verò eius blaſphemam particulatim auibus dat. conſtituitq; præfatum diem quotannis feſtiue celebrari, ad memoriam Diuinæ victoriæ. *1. Mach. 7. 2. Mac. 15. Occaſus Nicanoris.*

Anno mundi 3805.

STATIM [illegible]itur poſt mortem Nicanoris, Iudas [illegible] Romanorum potentia, mittit legatos R[illegible], fœdus ſocietatis mutuique auxilij cu[illegible]nit. qui remittunt Iudæis icti fœderis reſcriptum in tabulis æreis, & ſine mora ſcribunt Demetrio, ne Iudæos amplius moleſtaret. *1. Mac. 8. Fœdus cu Roman.*

Anno mundi 3805.

Genebr. 3944.

AT Interea Demetrius rursũ miſerat Bacchidẽ & Alcimũ cum nouo & electo exercitu in Iudæam menſe Martio anni 152. aduerſum quos Iudas cum paucis fortiter à mane vſq; ad veſperam confligens, in prælio occiditur. cuius frater Ionathas rogatu populi principatum, ducatum, ac pontificatum ſuſcipit. præeſt annis 19. ac ſtrenuè ſe Bacchidi opponit, ac Ioannis fratris ſui cædem vindicat. *1. Mac. 9. Iudas glorioſe occumbit. Philo in breuiar.*

Anno 153. Alcimus cœpit deſtruere muros ſancti ſanctorum, & opera prophetarum. ſed ſubitò percuſſus à Deo paralyſi, moritur tormento magno. quod videns Bacchides, redit ad regem. Sed poſt biennium reuocatus à falſis Iudæis, victusque à Ionatha, facit pacem cum eo, atque diſcedit. ceſſatque gladius ex Iſrael. *1. Mach. 9. Alcimi mors.*

Anno 160. Alexander nobilis, filius Antiochi Eupatoris, occupat Ptolemaidem, regnatque annis 10. Demetrius autem veritus ne forte Ionathas adhæreret Alexandro, feſtinat facere cum eo pacem, dat ei poteſtatem congregandi exercitum, & fabricandi arma, reddit omnes munitiones præter arcem Bethſuram, obſides reſtituit, magnaſque immunitates pro- *1. Mac. 10.*

tes promittit. quin & Alexander conſtituit Ionatham pontificem Iudæorum, mittitque ei ſtolam purpuream & coronam auream, vt eum in ſuas partes pertrahat. itaque Alexandro adhærens Ionathas, induit ſe ſtola ſancta menſe Septembri eiuſdem anni 160. in feſto Scenopegię, congregat exercitum, facit arma copioſa.

1. Mac. 10. Deinde Alexander Demetrium prælio victum occidit, aſſumptoque Syriæ regno, mittit ad Ptolomæum Philometorem regem AEgypti, petens ſibi filiam illius vxorem dari. conſentit ille, venitque cum Cleopatra filia ſua Ptolemaidam anno 162. ibique nuptiæ celebrantur. ad quas vocatus & Ionathas, ab vtroque rege plurimum honoratur, indutuſque purpura aſſidet Alexandro. *Ionathæ gloria.*

1. Mac. 10. Anno 165. Demetrius ſecundus filius ſuperioris Demetrij Soteris venit à Creta in Syriam vt debellaret Alexandrum. ſed impediuit eum Ionathas, Apollonium eius ducem deuincit, octo millia occidit, Azotum & templum Dagon ſuccendit, & in præmium accipit ab Alexandro fibulam auream, & Accaron cum finibus ſuis in poſſeſſionem. *Ionathæ victoria.*

1. Mac. 11. Anno 167. Ptolomæus Philometor dolo occupat regnum Alexandri generi ſui, filiam ſuam ei ablatam tradit in vxo[illegible]emetrio. Alexander bello victus fugi[illegible]iam, vbi caput eius abſcindunt mitt[illegible]ilometori. quo viſo, & ipſe mor[illegible]iduum. tūc ergo regnare cœpit D[illegible]us, & regnauit annis 6. in AEgypto [illegible]at Euergetes ſecundus. *Mors 2. regum.*

Tunc cœpit Ionathas obſidere arcem in Ieruſalem. Demetrius autem ſcribit ei, ne hoc faceret, ſed feſtinaret venire Ptolemaidam ad regale colloquium. acquieſcit, accedit regem, confirmatur in pontificatu, impetrat immunitatem Iudææ ab omnibus exactionibus. *1. Mac. 11. Libertas Iudææ.*

1. Mac. 11. Videns autem Demetrius ſe pace perfrui, dimittit exercitus ſuos. quorum ob hoc indignationem incurrit, quod noluit ſtipendia dare diebus pacis. igitur dux Tryphon abit in Arabiam ad Antiochum Alexandri filium, vt eum regem conſtitueret.

Ionathas autem rogat Demetrium, vt eijceret ſatellites arcis. Promittit rex vt faceret, modò mitterentur ſibi Iudæi mili[illegible] Antiochiam. miſſi ter mille viri, vix aulam regis ingreſſi ſunt, & ecce 120. millia de ciuitate inſurgunt in eum. Iudęi verò pro rege viriliter pugnant, centum millia ciuium vno die occidunt, ciuitatem ſuccendunt, regem liberant. Porrò rex liberatus ingratus, mentitur Ionathæ, & alienat ſe ab eo, vexatq; eum valde. *Fortitudo Iudæorū.*

1. Mac. 11. Paulò pòſt reuerſus Tryphon & Antiochus adoleſcens Alexandri filius, Sedetes, expulſo Demetrio regnat annis 9. cum Ionatha fœdus init, Ionathas autē Bethſuram expugnat, alienigenaſq; debellat.

1. Mac. 12. Interim Ionathas miſſis legatis renouat amicitiam cum Romanis & Spartiatis, principes Demetrij fugat, Arabes percutit, Iudæam munit. ſed tandem à Triphone cupiente regnum Antiochi inuadere, & fingēte ſe amicū, deceptus, ac dolo circumuentus, Ptolemaidæ comprehenditur, omnesq; qui cum eo erant interficiuntur. *Ionathas dolo capitur.*

Anno mundi 3824.

Genebrar. 3912.

1. Ma. 13. Philo in breuia. STATIMQVE anno 170 Simon frater eius a populo princeps, dux ac pontifex electus, præeſt annis 8. reddit Triphoni Iudæam inuadenti, eidemq; mittit petitam pecuniam & 2. filios Ionathæ ad eius redemptionem. Triphon autem accepta pecunia, patrē cum filijs occidit. & inde anno mundi 3824. dominum ſuum Antiochum adoleſcētem regem proditorie occidit, regnumq; eius inuadit. regnatq; pro eo. *Simon Machab. Ionathas perfidie perimitur.*

1. Mac. 13. Anno 170 ducatus ſui 1. Simon miſſis legatis impetrat à rege Demetrio Iudæis immunitatem à tributis. Gazamq; expugnat & mundat ab idòlis. *Simon Machab.*

1. Mac. 13. 14. Anno 171. ad deditionem compellit cuſtodes arcis Sion ſiue Ieruſalem, quibus eiectis mundat arcem ab idòlis, & intrat in eam die 23. Aprilis cum ramis palmarum & canticis, ſtatuit eum diem quotannis lęte agendum, filiūq; ſuum Ioannem Hircanum conſtituit ducem militiæ. ac magna pace cum ſuo populo fruens, ſuper omnes gloria claret. *Pax in Iſrael.*

1. Mac. 14. & 15. Anno 172. miſſis legatis renouat ſocietatem cum Spartiatis & Romanis, mittitque his clypeum aureum mnarum mille. qui remittunt ei libertatem in tabulis æreis. & ſcribunt literas cunctis regibus & regionibus, ne fœderatos infeſtent.

1. Mac. 15. Anno 174. Demetrio in Media ab Arſace rege deuicto, capto, & incarcerato, eius filius Antiochus Sedetes volens vendicare & occupare regnum paternum, ne Iudæi reſiſterent, primo cum Simone fœdus ferit, ſcribens ei gratioſam epiſtolam, & adijciens ad indulta priorum, etiam proprij numiſmatis percuſſuram. deinde cum centum viginti octo millibus Triphonem perſequens, compulſum in Dora, terra marique obſidet: ſed quia recuſat miſſum a Simone auxilium, Triphon naui effugit.

1. Mac. 15. & 16. Poſthæc Antiochus rupto fœdere, repoſcit à Simóne reſtitutionem arcis Ieruſalem, Ioppe, Gazæ, ac tributa. quibus denegatis, mittit aduerſus eum Cendebæum ducem exercitus. quem Ioannes & Iudas filij Simónis iam ſenis deuincunt ac profligant.

Anno mundi 3832.

Genebrar. 3951.

1. Mac. 16. ANNO 177. menſe Ianuario, Simon perambulans ciuitates Iudææ, & ſolicitudinem gerens earum, deſcendit Iericho cum Iuda & Mathathia filijs ad generum ſuum Ptolomæum. qui dominandi ambitione inflammatus acceptos conuiuio in Doch caſtro dolo occidit ſocerum & filios eius, ſedentes ad menſam ſuam, & mittit ad regem auxilium petens, vt ei traderet regionem. ſed *Simon in conuiuio necatus.*

Ioannes Hyrcanus. Ioſeph. 13. antiq. 14. & 1 bel. 2. Philo in breuiar.

Ioannes Hyrcanus priſcus ſupradictus ſtatim exurgens loco patris, viriliter ſe opponit, velociſſimè Ieruſalem venit, populum confortat, ducatum ac pontificatum ſuſcipit, expulſoque ac effugato Ptolomæo, præeſt annis 26. alij, 31.

Ioſeph. 13. antiq. 15. Obſidio Ieruſalem.

Rex autem Antiochus Sedetes an. 4. ſui imperij, & 1. Hircani, Ieroſolymam multiplici vallo circundat. Hyrcanus in vrbe concluſus, rogat regem concedi ſibi legitima, ſicut fecerant alij reges. reſpondet Antiochus, facturum ſe, ſi traderent arma, ſi tributa ſoluerent, ſi cuſtodes militum in arcem admitterent. Iudæi neceſſitate compulſi, primas conditiones ſuſcipiunt, cuſtodiam refutant, ſed loco eius, 300. argenti talenta prębent. quibus

2. Mach. 1. Antiochi mors.

rex acceptis, diſcedit in Perſidem, vbi cum diriperet templum Naneæ, à ſacerdotibus lapidatur, membratimq; diuiditur.

Ioſeph. 13. antiq. 17. 1. bel. 2. Hyrcani geſta. Samaria deletur.

Hyrcanus autẽ Ieroſolymæ primus Xenodochia pauperum inſtituit, mittit Romam, qui de facta ſibi ab Antiocho violentia quererẽtur, decreto ſenatus inter amicos refertur; cæterùm nihil ab eis auxilij conſequitur. Samariam obſidione captam ſolo æquat, templũ mõtis Garizim deſtruit. quod ſteterat annis 200. Idumæos circuncifionem ac Iudaiſmum recipere compellit.

2. Mach. 1. & 2. Liber 2. Machabæorum.

Anno 188 Iudæi habitantes Ieroſolymæ cõpilant ex 5. libris Iaſonis Cyrinæi librum Machabæorum ſecundum, & per modum epiſtolæ mittunt Iudæis commorantibus in Aegypto. adhortãtes eos gratias agere Deo, de morte Antiochi, vtq; celebrent duas feſtiuitates à ſe nouiter inſtitutas, nempe feſtum dedicationis templi per Iudam Machabæum, & diẽ ignis de cælo dati.

Ioſeph. 13. an. 8. & 1. ant. 2. & 2. bel. 7. 3 Sectæ Iudæorum. Phariſæi.

Erant hoc tempore apud Iudæos ſectę tres. Phariſæorũ, Sadducæorum, & Eſſenorũ. Phariſæi, fidei ſinceritate, ſolida eruditione, atq; autoritate cæteros pręcellentes, pręter legem Moyſi & prophetas, multas traditiones cæremoniasq́, ſeruabant, quibus ſimul & habitu à communi hominum diſcreti, reputabant ſe cæteris meliores. Phylacteria, id eſt, decalogũ membranæ inſcriptum, coronæ vice gerebãt in fronte & ſiniſtro brachio, dilatabant fimbrias, ieiunia, orationes & eleemoſynas libẽter faciebant in publico, vt ab hominibus viderentur.

Luc. 20. Act. 23. Matt. 22. Sadducæi.

Sadducęi autem, 5 libros Moyſi tantùm recipiebãt, nec Angelos, nec ſpiritus, nec reſurrectionem mortuorum eſſe credebant; ſed animas ſimul cum corporibus interire, ideoque nec vlla poſt hanc vitam iuſticiæ præmia reſtare.

Eſſeni.

Eſſeni verò Dei cultum religionem ac iuſtitiam pertinaciſſimè ſeruabant, in communi viuebant, à mulieribus, vino, & carnibus ſemper abſtinebant, veſtes habere mundas ſtudebant, ante Solis ortum orabant, interdiu operabantur, veſperi ſub ſilentio edebant, & quia ſobrij longæ erant vitæ.

Anno mundi 3858.

Genebrar. 3983. Ioſeph. 13. antiq. 18.

HYRCANO defuncto, filius & ſucceſſor eius Ariſtobolus, non contentus parentum gloria vt dux & pontifex diceretur, primus poſt captiuitatem Babylonicam aſſumpto diademate, etiam regem ſeipſum facit. regnat anno 1. ſtatimque matrem & fratres incarcerat, vbi mater in carcere fame interit, Antigonum fratrẽ occidit, cuius mortem Iudas Eſſæus propheta diſcipulis ſuis prędixerat, tandem tyrannus ipſe, cum Ituræam ad circuncifionem ac Iudaiſmum compuliſſet, laceratis visceribus, ore ſanguinem vomens, perijt.

1. bel. 3. Ariſtobolus rex Iudæorum.

Anno mundi 3859.

Genebrar. 3984. Ioſeph. 13. ant. 19. 20. 21. 1. bel. 3. 4. Alexander crudelis.

MOX ſoluit vxor eius vinctos, & fratrem illius Alexandrum Iannæum regem cõſtituit, qui crudeliſſime regnat 27. annis. matrem, fratrem proprium, & plurima millia ciuium occidit, multas vrbes ſuorum euertit. octingentos Iudæos, coniugibus ac liberis eorum coram ipſis iugulatis, crucifigit Ieroſolymæ, eo quod dixiſſent: non aliter quam tua forſitan morte, conciliabis tibi animos populi, & hæc fieri lætus inter epulas cum concubinis ſuis proſpectat. tandem ex temulentia morbo contracto obiit.

Anno mundi 3886.

Genebrar. 4011. Ioſeph. 13. antiq. 22. 1. bel. 4. Alexandra regina.

ALE[illegible]DRA Alexandri vxor, adiuuan[illegible]n Phariſæis, pacifice regnat annis 9. H[illegible]l o ſeniore creato pontifice, qui ſacris [illegible]ſideret.

Anno [illegible]undi 3895.

Genebrar. 4020. Ioſeph. 14. ant. 1. 2. 3. 4. 5. 1. bel. 5. Contentio fratrum de regno.

MORTVA Alexandra, filij eius Hyrcanus & Ariſtobolus inter ſe de regno cõtendentes ac dimicantes, occaſionem dant Romanis, vt Iudæam inuaderent. Hyrcanus enim à fratre Ieroſolyma excluſus, adit Pompeium Romanum in Damaſco, de violentia conqueritur. Itaq; Pompeius venit cum exercitu in Iudæam, Ariſtobolum ipſi occurrentem ſecum retinet, ciuibus ipſum excludentibus, Ieroſolymam obſidet, a fautoribus autẽ Hyrcani in vrbem receptus fautores Ariſtoboli in templo ſe continentes obſidet, tertio demum menſe vi capto templo, ingreditur cum ſuis vſq; ad ſancta ſanctorum theſauros ac vaſa templi intacta relinquit, ſacra facere præcipit, Hircano pontificatũ donat, ac pontificem declarat, Iudæam tributariã facit, eius procuratorem Antipatrum Idumæum, Herodis Aſcalonitæ patrem conſtituit, Hyrcano pontificatum firmat, Ariſtobolũ & filios eius captiuos abducit ſecum Romam.

Iudæa ſub acta Romanis. Iudæa fit tributaria Romanis.

Ioſeph. 14. antiq. 10. 1. bel. 6.

Gabinius autem Iudęam in 5. toparchias ſiue curias partitur, ſingulis ſingulas metropoles aſſignat. Ieroſolymam, Doram, Amathunta, Ierichuntem & Sephorim, quæ eſt Galilęæ ciuitas. Sicque Iudæi regali dominatione liberati ſub aliorum dominatione degebant.

Anno mundi 3910.

Ioſeph.14. antiq.13. 1.bell.6. Craſſus

POST hæc Craſſus conſul Romanus proficiſcens contra Parthos, intrat Ieroſolymam, ſpoliat templum: ideoq́, transgreſſus Euphraten à Parthis in Perſide cum filio totoque exercitu perijt.

Anno mundi 3914.

Iulius Cæſar.

IVLIVS Cæſar Romanus poſtquam Gallos, Germanos, Britannos ſubiugaſſet, Hiſpaniam, Aſiam & Africam occupaſſet, Romę primus ſingulare ſuſcipit imperium, (a quo imperatores Romani cæſares appellātur) idque vi armorum tenet annis 4. menſ. 2. die. 15. *Ioſeph.14. antiq.19. 1.bel.9.* Calendarium & annum iuxta Solis curſum (vt hodie adhuc vtimur) emendat, & ſtatum reipublicæ reformat, quintilem menſem, ꝙ eo natus eſſet, Iulium dici decernit. tandem a Bruto & Caſſio & 60. vel amplius ſenatoribus facta conſpiratione, in curia idibus Martijs 23. vulneribus confoditur & occiditur. occiſores intra triennium omnes vel trucidati ſunt, vel ſemetipſos interemerunt.

Genebrar. 4090.

Anno mundi 3920.

Auguſtus Cæſar.

OCTAVIVS Auguſtus, Romanus, Cæſar 2. adoptatus Iulij filius, imperat annis 55. mēſ. 8. die. 24. poſt varia bella ciuilia deuictis hoſtibus cum maximo triumpho ingreſſus Romam, Ianum (qui ad indicandum bellum iam 200. annis patuerat) claudit in ſignum pacis. ac iudicio ſenatus populiq́; conſenſu appellatur Auguſtus. Sextilis etiam menſis ab eo Auguſtus eſt dictus: ſummaq́; per totum Orbem pace fruebantur omnes.

Ioſeph.14. ant.18.20. Interea Antipater ex filijs ſuis Phaſelum ſeniorem Iudææ, Herodem verò Aſcalonitam Galilææ præficit. ipſe velut omnium pater, ſolicitè cunctis ſuperintendit. tandē à Malcho Iudæo veneno necatus interijt. ipſeque Malchus ab Herode perimitur.

Anno mundi 3926.

Ioſeph.14. an.24.25. 1.bel.11.

ANNO 32. pontificatus Hircani, 4. Auguſti Parthi & prece & precio prouocati ab Antigono Ariſtoboli filio Iudæam inuadentes, eundem Hyrcanum pontificem & Phaſelum ducem Iudææ captiuos abducunt, Antigonum violenter in regnum intrudunt, *Hyrcanus captus à Parthis.* præeſt annis 3. qui patruo ſuo priuſquam abduci permitteret, aures amputat, ne ad recipiendū pontificatum eſſet idoneus. *Hyrcano aures abciſæ.* Phaſelus autem, cùm manus liberas non haberet, colliſo ad ſaxum capite, ſeipſum occidit.

Ioſeph.14. an.23.24. 25.26.27. 28.1.bell. 11.12.13. Herodes verò Parthorum vix manus effugiens, aſpera licet hyeme abit Romam, Auguſto Cæſari ſenatuiq́; ſuas clades exponit, ibiq́; creatur ac conſtituitur rex Iudæorum, acceptiſq́; auxiliarijs ad debellandum Antigonū, ſtatim reuerſus in Iudæam, quærit omni modo ſuſcipere regnum: *Herodes Aſcalonita fit rex Iudæorum.* ſed Iudæis (quod alienigena eſſet) pertinaciſſimè renitentibus, toto biennio parum proficit. anno autem tertio, menſe tertio, vi armorum capta Ieroſolyma, inuitis Iudæis tyrannicè regnat ann. 31. deinde legitimè annis 6. ſimul annis 37.

Antigonum captum curat ab Antonio Antiochiæ ſecuri percuti, *Philo in breuia.* ſumit ſibi vxorem Mariamnem filiam Hyrcani capti a Parthis, *Ioſeph. 15. ant. 3. 20. antiq.18.* & filium eiuſdem Hyrcani Ariſtobolum declarat pontificem, vt Iudæorum animos ad ſe inclinaret. ſuſtulit autem ex filia Hircani ſibi vxore filios duos.

Anno mundi 3942.

Ioſeph. 15. antiq. 14. 1.bell. 16. Inſtauratio templi.

ANNO regni ſui 15. Herodes inſtaurat templum Domini in Ieruſalem, quod occaſione bellorum contractum iacebat. intraque triennium, aliâs octennium conſummat. Item Samariam, Turrim Stratonis ſiue Cæſaream Palæſtinæ, & Antipatridam vrbes operoſis ædificijs amplificat. Herodiumq́; caſtellum extruit ac condit.

Ioſeph. 16. antiq.11. Inuadit ſepulchrū Dauid.

Poſthæc nocte quadam Herodes paucis cōſcis, ſepulchrum Dauid aperire præſumit ſperans ſibi maximos inuenire theſauros. ſed cū vaſa quædam precioſa reperiſſet, & niteretur interius ingredi, ſtatim è tenebris flamma erumpens 2. milites eius extinxit: & ita territus à cœpto deſtitit.

Anno mundi 3954.

Philo in breuiar. Ioſeph. 15. ant. 2.3.7. 9. & 16. ant. 13. 1. bell. 17. Tyrannis Herodis.

ANNO 26. tyrannici regni ſui cùm Herodes Hyrcanum pontificem a Parthis reuerſum aduerteret more priſco regem ſalutari à Iudæis, illum ſibi ſocerum, ſocrumq́;, & filium eius Ariſtobolum pontificem à ſe creatum, atq; filiam eius ſibi vxorem, & duos ex ea ſuſceptos filios adoleſcentes Alexandrum & Ariſtobolum, & quicquid ſeminis regij ſupereſſet, crūdeliſſimè necat. libros etiam omnes in quibus genealogia regum in templo ſeruabatur deſcripta comburit. biēnioq́; poſt Iudæos multis calamitatibus affligit.

Anno mundi 3958.

Philo in breuiar.

ANNO verò 30. regni ſui tyrannici, Zanedrim, id eſt, concilium 70. iudicum ſiue 70. iudices ex domo Dauid delet, & Analeum quendam Babylonium pontificem Iudæorum conſtituit, atque Zanedrim ex proſelytis ſufficit. qui nimium in lege videbantur eruditi. tum & Salomen ſororem ſuam & virum eius de tribu Iuda, itemq́; proprium filium, quem ex vxore eiuſdem tribus ſuſceperat, interficit ꝙ diceretur iam in lege promiſſus Chriſtus natus. *Sceptrum ablatum de Iuda.* Feſſi tandem Iudæi anno proximo vltrò Herodi ac eius poſteris regnū offerunt; iurantes in fide ipſius ac poſterorum ſeſe permanſuros. regnat deinceps legitime annis 6. tunc iuxta prophetiam Iacob Patriarchæ ablato ſceptro de Iuda & duce de femore eius naſci debebat Chriſtus. *Geneſ. 49.*

Hieron. de ortu B. Mariæ. S. Ioachim & Annæ coniugiū.

Ioachim, qui & Heli, Nazarenus, ortus de tribu Iuda, ac ſtirpe Dauid cum eſſet annorū 20. ducit vxorem de tribu ſua Annam Bethleemitam exiſtentem annorum 16. ſimulque ſanctè viuentes, ſubſtantiolæ ſuæ tertiam par-

tem, eamq́; potiſſimam templo ac miniſtris eius, proximam pauperibus erogant, reliquã victui ſuo ſeruant. & ita per annos 20. prolem ex coniugio non habentes, vouent Domino, ſi donaret ipſis ſobolem, eam Domini ſeruitio manciparent. cumq́; quodam Encæniorũ feſto Ioachim Ieroſolymis ad altare oblationem ſuam offerre volens, à pontifice ſterilitatis exprobraretur, pudore ſuffuſus ſecedit ad caulas inter paſtores, & ecce Angelus Gabriel apparens primùm Ioachimo, deinde Annæ, annunciat filiam ipſis naſcituram, nomenque Mariæ naſcituræ imponendam.

Anno mundi 3945.

Natiuitas Mariæ. CONCIPIT igitur Anna 8. die Decembris, & poſt nouem menſes Die 8. Septembris in Nazaret Galilææ parit Mariam. cuius ortui B. Ioachim octiduo ſuperuiuens, obijſſe memoratur 16. die menſis eiuſdem. cuius frater Cleophas Annam duxiſſe fertur vxorem, vt iuxta legem ei maſculinum ſuſcitaret hęredem: ſed cùm & ipſe filiam genuiſſet, etiam Mariæ nomen imponit, & poſt non multum temporis, appoſitus eſt ad patres ſuos. quo defuncto, Salomas Annam dicitur habuiſſe, tertiamq́, genuiſſe Mariam.

Prima, cum tertio ætatis ſuæ anno ablactata iuxta votum præſentaretur à parentibus Ieroſolymis in templo, ſola per 15. gradus aſcendit in templũ, vbi cũ alijs virginibus, nubiles vſque ad annos Domino ſeruiens, ac ſanctitate florens, prima virginitatem ſuam Deo vouet: Diuinæq́; contemplationi intenta, ibi permanet vſque ad 14. ætatis ſuæ annum. tunc deſponſata Ioſeph fabro, ac reuerſa in Nazaret, mox Gabriele Angelo annunciante Diuinitus concepit & peperit Chriſtum Dei filium. *Præſentatio Mariæ. Niceph. 2. hiſt. ecc. 2. Bern. ſuper miſſus eſt. hom. 2. Matt. 27. Act. 1.*

Secunda, nuptum tradita Alphæo, genuit Iacobum minorem, Ioſeph iuſtum, Simonẽ Zelotem, & Iudam Thadæum. *Matt. 13. Marc. 6. Maria Cleophæ.*

Tertia, coniuncta Zebedæo, genuit Iacobum maiorem, & Ioannem Euangeliſtam. *Maria Salome.*

Porrò Anna obijt 26. Iulij, feria 3. anno ætatis ſuæ 50. Maria iam Chriſtum in vtero ferente.

VITA

VITA IESV CHRISTI, EX QVATVOR EVANGELISTIS BREVITER CONTEXTA, ET IN GERMANVM VERVMQVE ORDINEM DIGESTA.

Genebrar. 4089.

Anno mundi 3959.

TEMPORE Herodis Aſcalonitæ Regis Iudææ, Angelus Gabriel Zachariæ ſacerdoti ſeni in templo thymiama adolēti apparens, nunciat ex vxore Elizabet ſterili & anu, ipſi naſciturum filium, qui matris in vtero ſanctificādus, & Ioannes appellandus, præcurſor Chriſti foret: cui Zacharias non credēs, mutus efficitur. Elizabet autem paulò poſt concipit die vigeſimoquarto Septembris, ipſo æquinoctio autumnali. *Lucæ 1.*

Cōceptio Ioannis.

Anno mundi 3960.

SEXTO dein menſe, æquinoctio vernali, viceſimoquinto Martij, idem Gabriel miſſus à Deo in Nazaret Galilææ, ad Mariam virginem deſponſatam Ioſeph fabro, annunciat filium, qui Ieſus nominandus, Dei filius, & Chriſtus Rex eſſet, ex ipſa naſciturum, idque illæſa eius virginitate: cui illa aſſentiens, mox virtute ſpiritus Sancti concipit. *Luc. 1.*

Incarnatio Chriſti.

Prægnans Maria, eueſtigiò abit ad montana in ciuitatem Iuda, ſalutatque Elizabet cognatam ſuam: cuius fœtus materno in vtero præ gaudio ſubſilit. Elizabeth afflata ſpiritu, Mariamque fructumque eius benedicit. Maria verò Dominum cantico magnificat: ac morata ibidem menſes ferè tres domum repetit. *Lucæ 1.*

Viſitatio Mariæ.

Die vigeſimoquarto Iunij, ſolſtitio æſtiuali, Elizabeth parit filium: qui octauo die circumciditur, vocatur Ioannes, gaudent ac mirantur vicini. Zacharias recepta loquela prophetans, cantico Deum benedicit. Puer autem creſcit, habitatq; in deſerto, vſque ad diem oſtenſionis ſui coram Iſrael. *Lucæ 1.*

Natiuitas Ioannis.

Cæterùm Ioſeph Mariam deſponſam ſibi coniugem, à ſe intactam, grauidam aduertēs, vult eam clanculum dimittere: ſed nocte ab Angelo edoctus, quod de ſpiritu Sancto impraegnata, paritura eſſet Saluatorem, accipit eam in ſuam. *Matth. 1.*

Vacillatio Ioſeph.

Anno Chriſti 1.

POSTHAEC cùm, Auguſti Cæſaris edicto, deſcriberetur vniuerſus Orbis, Ioſeph & Maria aſcendunt in Bethleem Iudæ nomina ac cenſum daturi: vbi illa parit Chriſtum, ipſo ſolſtitio hyemali, noctis medio, quæ diē vigeſimumquintum Decembris, eumq; Dominicum, præcedebat: editū faſcijs inuoluit, in præſepi reclinat: idque Angeli cælitus paſtoribus ſuper grege ſuo excubātibus nunciant: paſtores feſtini puerum inuiſunt, vident, prædicant. *Luc. 2.*

Natiuitas Chriſti.

Octauo die, calendis Ianuarij, puer circunciditur: vocaturque Ieſus. *Luc. 2.*

Circunciſio.

Quinto à circūciſione die, Ianuarij ſexto, Magi tres ſtellæ ductu ab oriente profecti Ieroſolymam, & inde in Bethleem, ſupplices puerum adorant, ei munera, aurum, thus, & myrrham, offerunt: oraculoque moniti, alia via redeunt in patriam. *Matt. 2.*

Epiphania.

Die à partu quadrageſimo, Februarij ſecundo, completis diebus purgationis Mariæ, delatus puer à parentibus Ieroſolymam, ſiſtitur ſecūdum legem in templo ipſi Domino: vbi Simeon pius ſenex ſuſcipiens infantem in vlnas, Deum cantico laudat: & mira de puero eiuſque matre vaticinatur. Anna quoq; propheti ſſa vetula, Domino confitetur, puerumque commendat. *Luc. 2.*

Purificatio Mariæ.

Nocte ſequenti, Ioſeph ab Angelo in ſomnis admonitus, fugit à facie Herodis, cum puero & matre eius, in Aegyptum: ibiq; commorantur ſexennio, vſque ad obitum Herodis. *Matt. 2.*

Fuga in Aegyptū.

Herodes autem volens exſtinguere Chriſtum, miſſis ſatellitibus occidit omnes pueros, à bimatu, & infrà; in Bethleem, & in omnibus finibus eius. *Matt. 2.*

Infanticidium.

Anno Chriſti 6.

SEXTO hinc anno Herodes morbo intercutis aquæ, & ſcatētibus toto corpore vermibus, miſere moritur. Statimque Cæſar Auguſtus, in quatuor filios eius partito regno, Archelaum Iudææ, Herodem Antipam Galilææ, Philippum Ituraeæ & Traconitidis, Lyſaniam Abilenæ, Tetrarchas inſtituit. *Luc. 3. Ioſeph. 17. antiq. 17. & 2. bel. 4.*

Tetrarchę.

Tunc Ioſeph, Angeli monitu, cum puero ac matre eius, reuertitur in terram Iſrael: Audiens autem Archelaum regnare in Iudæa, oraculo iuſſus, ſecedit in Galilæam: habitatque in Nazaret. Puer verò creſcit ac conſortatur. Euntque parentes eius quotannis in feſto Paſchæ Ieroſolymam. *Matt. 2. Luc. 2.*

Reditus ex Aegypto.

Anno Chriſti 12.

IESVS autem annos natus duodecim, aſcendit cum parentibus ad feſtum Paſchæ Ieroſolymam: vbi amiſſus, ac fruſtra intér cognatos notoſque quæſitus, poſt triduum inuenitur in templo, ſedens in medio doctorum,

[illegible] inter Doctores.

rum, ac diſputans cum eis; ita vt admirarentur omnes. Redit cum parentibus Nazaret: & ſubditus illis, proficit ætate, ſapiẽtia, & gratia, apud Deum & homines. *Luc.* 12.

Anno Chriſti 15.

Præſides.

ANNO principatus ſui nono, Archelaus accuſatus a Iudæis inſolentiæ apud Cæſarem; relegatur in exilium Viẽnam Galliæ. Ac deinceps Iudæa à Romanis Præſidibus gubernatur. *Ioſeph.* 17. *ant.* 19. & 2. *bell.* 6.

Tiberius.

Auguſto deſuncto, Tiberius Cæſar imperat annis viginti trib⁹. Initio modeſte præfuit, adeò vt quibuſdam præſidibus augenda tributa ſuadentibus, ſcripſerit: Boni paſtoris eſſe, tondere pecus, non deglubere.

Anno Chriſti 29.

Prędicatio Ioannis.

ANNO Tiberij decimoquinto, Pilato Præſide Iudææ, ſub Pontificibus Anna & Caipha; Ioannes, qui hactenus in deſerto vitam miræ auſteritatis egerat, veſtitus pilis cameli, cinctus zona pellicea circa lumbos, victitās locuſtis ac melle ſylueſtri, panem nõ edens, vinum & ſiceram non bibens: iam triceſimum ætatis agens annum, Dei mandato incipit in deſerto Iudææ, & circumquaque in finitimis Iordanis prædicare pœnitẽtiam, baptizare, obiurgare, terrere, minari arboribus ſterilibus excidium: Phariſæos & Saducæos ſeuere corripiens, turbis miſericordiæ opera, publicanis iuſtitiæ tenorẽ, militibus iniuriæ abſtinentiam præſcribens: Conteſtans inſtare regnum cęlorum: ſe baptizare aqua ad pœnitẽtiam, ſed iam iam fortiorem ac præſtantiorem ſe venturum, qui baptizaret Spiritu Sancto & igni: & areæ ſuæ paleas a tritico ſecerneret. Itaque multi vndiq; ad baptiſmum confluunt. *Matt.* 3. *Mar.* 1. *Luc.* 3.

Anno Chriſti 30.

Baptiſmus Chriſti.

VENIT eòdem & Ieſus, ac inter alios, à Ioanne, licet aliquamdiu recuſante, baptizatur in Iordane, ſexto Ianuarij, ingreſſus iam iam annum ætatis ſuę trigeſimum: cumque oraret, apertũ eſt cælum, & Spiritus Sanctus ſpecie columbæ in verticẽ ipſius deſcendit: quin & Pater ſua voce è cælo palàm teſtatur hunc eſſe Filium ſuum vnicè dilectum. *Matt.* 3. *Mar.* 1. *Luc.* 3.

Ieiunium.

Baptizatus, mox impetu Spiritus ſecedit in deſertum Quarentanæ: vbi habitans cum beſtijs, quadraginta dies noctesque ieiunat. *Matt.* 4. *Marc.* 1. *Luc.* 4.

Tentatio.

Poſt quos eſuriens, variè tentatur à Diabolo, primo lapidibus in panes vertendis: inde ductus Ieroſolymam ſuper pinnam templi, precipitio ſui: dein ſubductus in montem excelſum, adoratione Satanę: tandem, victus in omnibus Diabolus, recedit: victori Chriſto miniſtrant Angeli. *Matt.* 4. *Marc.* 1. *Luc.* 4.

Multis autem exiſtimantibus, Ioannem eſſe Chriſtum, mittunt Iudæi ab Ieroſolymis ſacerdotes ad Ioannẽ in Bethabara trans Iordanẽ baptizantem, vt interrogent eum, quisnam ſit: Quibus reſpõdet, ſe non eſſe Chriſtũ, nec Eliam, nec Prophetam illum: ſed vocem clamantis in deſerto, Parate viam Domini, iuxta Iſaiæ prophetiã. In medio autem ipſorum ſtare quẽdam, qui ſe eſſet prior, tantoq; dignior, vt ipſe indignus ſit qui ſoluat corrigiam calceamenti eius. *Ioan.* 1.

Teſtimonium Ioannis de Chriſto.

Poſtridie veniẽtem ad ſe Ieſum digito demonſtrans populo, denunciat eum eſſe Agnum Dei qui tollit peccata Mundi: ſibique cęleſti ſigno manifeſtatum, ipſum eſſe filium Dei. *Ioan.* 1.

Demonſtratio.

Poſtero die rurſus Ieſum ambulantem diſcipulis ſuis oſtendens, iterum prædicat Agnum Dei: vnde Andreas & Petrus Chriſtum agnoſcere & ſequi cæperunt. *Ioan.* 1.

Agnitio.

Quibuſcum abiens Ieſus in Galilæam, obuium ſibi Philippum ad ſe conſequẽdum vocat: per quẽ & Nathanaeli innoteſcit. *Ioann.* 1.

Adhæſio.

Anno Chriſti 31.

TERTIO die, vocatus cum diſcipulis ad nuptias in Cana Galilææ, cùm deficeret ibi vinum, Maria matre ipſius interpellante, primum edens miraculum, aquam conuertit in vinum: eodẽ (vt tradunt Patres) die, quo fuerat baptizatus, anno reuoluto. *Ioan.* 2.

Mutatio aquæ in vinum.

Inde deſcẽdit Capernaum cum matre, cognatis, & diſcipulis: ibiq; manent diebus paucis. *Ioann.* 2.

Capernai.

Sub feſtum Paſchæ, aſcẽdit Ieroſolymam, ac ibi vendẽtes vnà cum ipſorum mercibus, flagello eijcit è templo. Rogatus à Iudæis ſignum vendicatæ autoritatis; reſpondet, templum corporis ſui ab ipſis ſoluendum, idemque à ſe intra triduum excitandum. Et plerisque eò loci editis miraculis, multos ad credendum in ſe pertrahit. *Ioan.* 2.

Eiectio vẽdentium.

Paulo pòſt Nicodemum Phariſæum, principem Iudęorum, nocte ad ſe venientem, docet regenerationis ex aqua & ſpiritu neceſſitatem. Item, ſe, inſtar ſerpẽtis à Moyſe in deſerto erecti, exaltandum: ac credentes in ſe, ſaluaturum. *Ioan.* 3.

Nicodemus.

Hinc abiens, moratur in Iudæa cum diſcipulis ſuis, ac per eos baptizat: Ioãne id temporis baptizãte in Ennon iuxta Salim. Vnde cum diſcipuli Ioannis quererẽtur ad ipſum, quòd plures ad Ieſum confluerẽt, reſpondet Ioannes. Illum oportere creſcere, ſe verò minui. *Ioann.* 3.

Baptizatio Chriſti.

Poſthęc, Ioãnes corripit Herodem Tetrarcham Galilææ, quòd Herodiade vxore Philippi fratris ſui viui, per inceſtum cõiugium abuteretur: quapropter ab eo captus, vinctus carceri includitur. quem Herodes libenter audiebat, & audito eo, multa faciebat. *Matth.* 14. *Marc.* 6. *Luc.* 3.

Incarceratio Ioanis.

Huius traditionem, ſimul & Phariſæorum contra ſe quoque inuidiam intelligens Ieſus; relicta Iudæa, repetit Galilæam. *Matt.* 4. *Mar.* 1. *Luc.* 4. *Ioan.* 4.

Seceſſus Chriſti.

Venit

Samaritana.

Venit itaq; Sichar Samariæ, quatuor menſibus ante meſſem, hoc eſt, ſub finem Nouembris: vbi, diſcipulis vt cibos emerēt ciuitatem ingreſſis, Ieſus fatigatus ad fontem Iacob reſidens, cum muliere Samaritana loquitur de aqua viua, deque adorando Deo in ſpiritu & veritate. cui tandem aperit ſe eſſe Meſſiam, ac per eam multis Samaritanorum innoteſcit: quorum rogatu ingreſſus ciuitatem, manet ibi dies duos. *Ioan.* 4.

Galilæi.

Inde progreſſus in Galilæam, à Galilæis benigne excipitur ob miracula ipſius Ieroſolymæ conſpecta. *Ioan.* 4.

Regulus.

Pergit Canam Galilææ, vbi à Regulo pro filio eius Capernai iam animam agente ſeriò requiſitus: verbo filium à febri, & patrem ab incredulitate liberat. *Ioan.* 4.

Prædicatio Chriſti.

Poſthæc relicta Nazaret, migrant Capernaum Galilææ emporium, inq; eo deinceps habitat: & exinde incipit palam prædicare Euangelium regni Dei. *Matt.* 4. *Marc.* 1.

Vocatio piſcatorū.

Ambulās iuxta mare Galilææ, Petrum & Andream fratres piſcantes ad ſe ſequendum vocat. Progreſſus puſillum, alios item fratres, Iacobum & Ioannem retia in naui cum Zebedæo ipſorum patre reſarcientes, ad ſe conſectandum euocat. *Matt.* 4. *Marc.* 1.

Captura piſcium.

Cumq; iuxta idem mare (quod & ſtagnum Genezaret dicitur) turba irrueret in ipſum, vt audiret verbum Dei, ingreſſus cum prædictis diſcipulis nauim Petri, ſedens docet ex ea turbam: inde iubet eijci rete, ilico capitur ingens vis piſcium: quo miraculo eoſdē diſcipulos in ſui admirationem pertrahit: qui mox relictis omnibus, conſtanter iam illi adhærent. *Luc.* 5.

Dęmoniacus.

Cum his reuerſus Capernaum, ſtatim ſabbatis in ſynagóga docet, ac inibi ſpiritum immundum, ipſum Sanctum Dei, confitentem, verbo ex dæmoniaco pellit: ob quod multi ipſius poteſtatem & doctrinam mirantur. *Marc.* 1. *Luc.* 4.

Socrus Petri.

Hinc ingreſſus domum Petri, ſocrum eius febricitantem, ſuo attactu, dicto ſanat: & veſperi multos infirmos & dæmoniacos ſibi oblatos, curat. *Matt.* 8. *Marc.* 1. *Luc.* 4.

Seceſſus Chriſti.

Diluculo ſecedit in deſertum, ibique orat: hic primùm à Petro ac diſcipulis, deinde & à turba quæſitus, inuenitur ac tenetur: quibus reſpōdet, etiam alijs ciuitatibus vicisſq; euangelizandum. *Marc.* 1. *Luc.* 4.

Circuitus Galilææ.

Itaq; deinceps Galilæam totam peragrat, prædicans in ſynagogis, ſanans omnem languorem, ac dæmonia eijciēs: vnde fama eius in vniuerſam Syriam ſpargitur, ita vt ad ipſum vndique cum varijs ægrotis confluerēt, quos ſanat omnes: multique ipſum ſequuntur; quoſdā autem ſequi volentes, reprehendit. *Matt.* 4. & 8. *Marc.* 1. *Luc.* 4. & 9.

Sedatio tēpeſtatis.

Poſthęc traijciens mare Galilęę, cū inter nauigandum dormiret, tempeſtas oritur: Diſcipuli territi, dormientem inclamant excitantque: tum Dominus, increpata illorum diffidentia, tempeſtatem ſuo ſtatim imperio ſedat: cunctis, qui aderant, ſtupentibus. *Matt.* 8. *Marc.* 4. *Luc.* 8.

Eiectio dæmonum

Appulſus in regionem Geraſenorum, duos dæmoniacos ſæuiſſimos ſibi occurrētes, (quorum alter legione dæmonum obſeſſus erat) verbo liberat: dæmones ipſius permiſſu migrant in porcos, qui mox ad duo milia præcipitati in mare, ſuffocantur: vnde Chriſtus rogatur à Geraſenis vt diſcedat: qui à legione liberatus erat, vult Chriſtum conſequi, ſed ablegatus domum, paſſim prædicat quanta ſibi feciſſet Ieſus. *Matt.* 8. *Mar.* 5. *Luc.* 8.

Paralyticus.

Rurſus ergo transfretat in Galilæam, à turba excipitur, redit Capernaum. vbi cum quodam die ſedens in domo turbam confertam doceret, Paralyticum per tectum in lecto ante ſe demiſſum, primum à peccatis, deinde & à paralyſi, dicto curat, ita vt ſublato in humeros lecto, abiret domum: turbis ob hoc mirātibus. *Matt.* 9. *Marc.* 2 *Luc.* 5.

Anno Chriſti 32.

Vocatio Matthæi.

REGRESSVS ad mare Galilęæ, turbam eò conuenientem docet: prætereiens autem Capernai telonium, Matthæum publicanum in telonio ſedentem, ad ſequelam ſui vocat. Mox inibi conuiuio ab eodem acceptus, ac cum publicanis manducans, Phariſæis ob id murmurantibus, reſpondet; ſe veniſſe, vt vocaret peccatores ad pœnitentiam. Ibidē diſcipulis Ioannis reprehendentibus, quod Chriſti Diſcipuli non ieiunarent, ait: ablato ſponſo ieiunaturos. *Matt.* 9. *Mar.* 2. *Luc.* 5.

Sanguiflua.

Hic Iairus archiſynagógus ſupplex obteſtatur, ſanatum veniret vnicam ſuam filiam duodenam, morti proximam: quò dum pergit Ieſus, inter eūdum, mulierem, quæ annos duodecim ſanguinis profluuium paſſa, omnia ſua in medicos impenderat, firma fiducia fimbriam veſtis ipſius tangentem, ſanat: hinc ædes Iairi cum paucis ingreſſus, eius filiā iam mortuam, ſua voce excitat, excitatam cibari iubet. *Matt.* 9. *Mar.* 5. *Luc.* 8.

2. Cœci.

Inde digreſſus domum, duobus cœcis ſe ſubſecutis, viſum reddit. Poſt quos, mox dæmoniacum mutum curat: turbis quidem mirantibus, at Phariſæis calumniātibus. *Matt.* 9.

Lāguidus 38 annis.

Poſt hæc aſcendit iterum Ieroſolymam ad feſtum Paſchæ, vbi hominem, qui triginta octo annos ob peccata lāguerat, ad piſcinam probaticam Angelicum aquę motum expectantem, ſabbato ſanat, vt iam ſublato grabato ambularet. Ob quod cùm Iudęi Chriſtum perſequerentur, docet ſe vna cum Deo Patre ſuo operari, & habere poteſtatē etiam mortuos ſuſcitandi ac iudicandi omnes: cui, & Ioannes, & propria ipſius opera, & Pater ipſe, imò & Moyſes omneſque Scripturę, teſtimonium perhibent. *Ioan* 5.

Confricatio granorum.

Hinc tranſit per ſata ſabbato ſecundoprimo, diſcipuli eſurientes, ſpicas vellunt, cōfricant, & edunt: Phariſęi accuſant, Chriſtus autem excuſat eos exemplo Dauidis & ſacerdotum. *Matt.* 12. *Mar.* 2. *Luc.* 6.

Alio

Alio ſabbato Ieroſolymis in ſynagóga docet, ibique hominem, cui dextra manus erat arida, ſanat, probans licere ſabbatis benefacere: vnde offenſi Phariſæi cum Herodianis de perdendo Chriſto conſultant. *Matth.* 12. *Mar.* 3. *Luc.* 6.

Manus arida.

Id ſciens Ieſus, ſecedit illinc ad mare Galilææ, multæq; eò concurrunt turbæ, ex omnibus vndique regionibus, quarum ægrotos cũctos ſui attactu curat; quin & dęmones, ipſum Dei Filium, confitentes coërcet; nauiculamque ingreditur propter preſſuram multitudinis. *Matt.* 12. *Marc.* 3. *Luc.* 6.

Attactus Christi.

Dehinc aſcendit in montem, vbi & pernoctat in oratione. Facto die, vocat ad ſe diſcipulos quos vult, atque ex ipſis eligit & ordinat duodecim Apoſtolos, Petrum, Andream, Iacôbum, Ioannem, Philippum, Bartholomæum, Matthæum, Thomam, Iacôbum minorem, Simonem, Thadæum, & Iudam. *Matth.* 10. *Marc.* 3. *Luc.* 6.

Electio 12. Apoſtolorum.

Quibuſcum in monte ſedens, inſigni ſermone ſummam Euangelicæ perfectionis ipſos docet: primumque diſſerit, quibus in rebus ſita ſit vera beatitudo. Deinde veterem legem perfectioribus mandatis adimplet. Modum item tradit eleemoſynas dandi, orandi, & ieiunandi. Monet, in cœlo theſaurizandum, ſolicitudinem de victu & veſtitu in Deum proijciendam: non temerè iudicandum aut docendum: orationi autem inſtandum: per arctam viam ad vitam intrandum; a pſeudoprophetis cauendum: ſuæque huic doctrinæ firmiter inhærendum. *Matt.* 5. 6. 7.

Sermo in monte.

Inde deſcendit cum illis de monte, ac ſtans in loco campeſtri, eadem ferè coram copioſa plebis multitudine replicat. *Luc.* 6.

In planicie

Hinc progreſſus, leproſum ſuppliciter orãtem, ſuo tactu mundat: mundatum mittit ad ſacerdotem. *Matt.* 8. *Marc.* 1. *Luc.* 5.

Leproſus.

Mox intrat Capernaum, vbi à Centurione gentili, pro ſeruo eius ex paralyſi periclitante, rogatus: rogantis fidem coram omnibus commendat, eiusque ſeruum abſentem verbo ſanat. *Matt.* 8. *Luc.* 7.

Centurio.

Cumque ob populi confluxum iam non poſſet manifeſte in ciuitate verſari, ſecedit in deſertum, ibique orat. *Marc.* 1. *Luc.* 5.

Seceſſus Christi.

Pergit cum diſcipulis Naim, appropinquans portæ ciuitatis, adoleſcentem vnicum viduæ filium, qui ſepeliendus efferebatur, ad vitam reuocat: rediuiuum matri reddit. *Luc.* 7.

Adoleſcẽs.

Poſthæc Ioannes Baptiſta, cùm audiret ex diſcipulis ſuis in carcere facta Chriſti, mittit eorum duos ad Chriſtum, vt quærant, num eſſet ipſus Meſſias qui expectabatur: Chriſtus verò miraculis id comprobans, illis ſpectantibus multos curat languidos, debiles, cœcos, dæmoniacos, varioſque malè habentes: deinde iubet vt viſa auditaque renunciarent Ioanni. Hiſce digreſſis, incipit Dominus ad turbam, & Ioannis prædicare dignitatem: & Iudæorum exprobrare obſtinatum animum, qui nec Ioannis auſteritate, nec ſuo amicabili conuictu, commoti ſint ad pœnitentiam. Comminatur etiã væ ciuitatibus Corozaim, Bethſaidæ, & Capernao, in quibus plurimas fecerat virtutes, quòd nec dum pœniterent. Oneratos autem ad ſe vocans, iugum ſuum ſuaue ferentibus, animi tranquillitatem pollicetur. *Matth.* 11. *Lucæ* 7.

Chriſtus factis probat ſe eſſe Meſſiam.

Subhæc in domo Simonis Phariſęi menſæ accumbens: mulieri peccatrici, iam pœnitenti, ſuos pedes lachrymis riganti, capillis tergenti, oſculanti, vngenti, multumq; amanti, multa peccata remittit. *Luc.* 7.

Peccatrix.

Venit in domum ſuam Capernai: turbaque circumfuſus, oblatum ſibi dęmoniacum cœcum ac mutum, ſic curat, vt ille ter miſer iam liberatus à dæmonio, & videret, & loqueretur. Vnde turba miratur, cognati Chriſti exeunt, vt ipſum, ceu furioſum, comprehendant. Phariſæi autem obijciũt, quòd per Beelzebub eijciat dæmonia. Scribæ vero cæleſte potius ſignum poſtulãt. At Chriſtus, primum efficacibus oſtendit rationibus, miraculum illud, non diabolica, ſed diuina factum virtute: atque ob id, Phariſæorum blaſphemiam, tanquam in Spiritum Sanctum commiſſam, non remittendam neque in hoc ſæculo, neque in futuro. Scribis autem negat ſignum è cælo, ſed docet Ionæ prophetæ ſignum, ſuæ ſepulturæ ac reſurrectionis eſſe figuram: proteſtans Iudæos, Niniuitarum & reginę Auſtri collatione, in iudicio condemnandos. *Matt.* 12. *Marc.* 3. *Luc.* 11.

Dęmoniacus cœcus & mutus.

Hæc audiens mulier quædam è turba beatam proclamat tanti Magiſtri genitricem: at Dominus, beatos pronunciat, qui verbũ Dei audiunt & faciunt. *Lucæ* 11.

Mater Christi.

Eodem tempore cùm quidam nunciaret, matrem & fratres eius ſtare foris, quærentes eũ loqui: reſpondet, matrem ac fratres ſuos eſſe, qui Dei faciunt voluntatem. *Math.* 12. *Mar.* 3. *Luc.* 8.

Cognati Christi.

Inde egreditur ad mare Galilææ, vbi congregata ad ſe multitudine magna, ſedens in naui, multitudinem in littore ſtantem varias docet parabolas: Nempe, de ſeminantę in viam, petroſa, ſpinas, terram bonam: ac triplici ſeminis fructu. Item de zizanijs ſemini bono ab inimico ſuperſeminatis, creſcere vnà permittendis vſque ad meſſem. De ſemine paulatim ſuccreſcente vſque ad maturitatem. De grano ſinapis, quod, cum minimũ ſit, creſcit in arborem. De fermẽto, quod tribus farinę ſatis commixtum, fermentat totũ. *Matth.* 13. *Mar.* 4. *Luc.* 8. & 13.

Sermo è naui.

Redit Capernaum, domumque ſuam: vbi priuatim ab Apoſtolis interrogatus, interpretatur eis parabolas, ſeminantis, zizaniorum, & reliquas: quibus futurum Euangelij incrementum, & Eccleſiæ ſtatum ſignificat. Adijcitque ibidem & alias parabolas, de theſauro & margarita, inuentis & emptis. De reti bonos ſimul ac malos piſces concludente, in iudi-

In domo.

iudicio ſeparandos. De ſcriba proferente è theſauro ſuo noua & vetera. rurſus Euangelii precium, Eccleſiæque ſtatum inſinuans. *Matt.* 13. *Marc.* 4. *Lucæ* 8.

Hinc abit Nazaret, ibiq́ue ſabbato legit in ſynagoga prophetiam Iſaiæ, Spiritus Domini ſuper me, & cæt. quam in ſe impletam docet: mirantur eius ſapientiam, & ſcandalizantur, quibus ait: Prophetam in patria ſua deſpici. Cumque eos incredulitatis (ob quam paucos duntaxat infirmos ibi curarat) exemplo viduæ Sareptanæ, & Naaman Syri, taxaret: irati ipſum ciuitate expellunt, ducuntq́; vſque ad ſupercilium montis, in quo Nazaret ſita erat, vt præcipitarēt eum. Ieſus autem tranſiens per medium illorum, abit. *Matt.* 13. *Mar.* 6. *Luc.* 4. *Ioan.* 4.

Chriſtus præcipitandus.

Perambulans deinde ſingulas ciuitates ac vicos Galilææ, docet vbique in ſynagogis, curatq́; omnes infirmitates: comitātibus ipſum Apoſtolis & mulieribus aliquot, quæ ab ipſo ſanatæ, miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. *Matth.* 9 *Mar.* 6. *Luc.* 8.

Circuitus Galilææ.

Anno Chriſti 33.

POSTHAEC conuocat duodecim Apoſtolos, & data eis poteſtate curandi dæmoniacos ac ægrotos quoſcunque, certis mandatis inſtructos, mittit binos annunciatum quaquauerſum Iſraëlitis regnū Dei. qui circumeuntes per pagos, vbique prædicant, dæmonia eijciunt, infirmos oleo vngunt & ſanant. *Matth.* 10. *Mar.* 6. *Luc.* 9.

Miſſio 12. Apoſtolor.

Ieſus autem ipſos ſequēs quoquouerſum, prædicat in ciuitatibus eorum *Matth.* 11.

Herodes Tetrarcha Galileæ natalis ſui cōuiuium cum ſuis principibus celebrās, ad petitionem ſaltantis filiæ Herodiadis, Ioannem Baptiſtam in Macherunte caſtro in carcere decollari iubet, die vigeſimoquinto Martij, nondum expleto ætatis eius anno trigeſimotertio. Cuius caput datur in diſco puellæ ſaltatrici, corpus à diſcipulis ipſius ſepelitur Samariæ inter Abdiam & Eliſæum Prophetas. Celebratur autem illius decollatio vigeſimonono Auguſti, quòd eò die caput eius in Edeſſa ciuitate inuentum ſit. *Matth.* 14. *Mar.* 6.

Decollatio Ioannis.

Poſtea Herodes audita fama Ieſu, dicit Ioannem Baptiſtam reſurrexiſſe, cupitque eum videre: alij autem Eliam, alij Prophetam ex antiquis eſſe aiunt. *Matt.* 14. *Mar.* 6. *Luc.* 9.

Opinio de Chriſto.

Apoſtoli verò, peracta prædicatione, Capernai conuenientes ad Ieſum, renunciant ei quid egerint ac docuerint: quos feſſos ſeuocat in deſertum, vt liberi à turba, quieſcant. *Mar.* 6. *Luc.* 9.

Reditus Apoſtolorū.

Trajciens ergò cum eis mare Galilææ, ſecedit in deſertum Bethſaidæ tranſmarinum: & confluente illuc quoque turba, ſubit in montem, ibiq́ue ſedet cum ſuis, idq́ue inſtante iam iam Iudæorum Paſchate: Videns autem turbam fieri frequentiorem, deſcendit, docet, ægrotos ſanat, ac ſub veſperam diei, ibidem quinque panibus hordeaceis & duobus piſcibus, quinque milia virorum ſatiat, ita vt duodecim cophini fragmentorum ſupereſſent. Vnde cum vellent ipſum facere Regem, iubet diſcipulos, abnauigare Bethſaidam: ipſe verò fugiens, ſubducit ſe iterum in montem, vt ſolus oret. *Matt.* 14. *Mar.* 6. *Luc.* 9. *Ioan.* 6.

Multiplicatio 5 panū.

Diſcipulos autem ob tempeſtatem ventumq́ue contrarium in mari periclitantes, conſequitur Chriſtus quarta vigilia noctis ambulans ſuper mare: quem cum viderent propinquantem, ſuſpicati ſpectrum eſſe, præ metu exclamant: at Ieſus, eis confidere iuſſis, Petro facultatem facit veniendi ad ſe ſuper aquas: qui inter eundum diffidens, incipit mergi: verùm à Chriſto ſeruatus, vnà cum ipſo aſcendit in nauim; ſubitoque tempeſtate ſedata, appellunt ad terram Genezareth. vnde diſcipuli ſtupefacti, ipſum, Dei Filium confitentur & adorant. *Matth.* 14. *Marc.* 6. *Ioan.* 6.

Ambulatio ſuper mare.

Pergens Capernaum, collectos vndequaque infirmos, quacunque tranſibat, ſuæ fimbriæ contactu ſanat. *Matth.* 14. *Mar.* 6.

Tactus Chriſti.

Poſtero die turba quæ ſtabat trans mare, quærentes IESVM, nauigio veniunt Capernaum, inuentum rogant, quô eò venerit. hos Chriſtus ibi in ſynagoga à deſiderio cibi corporalis, ad ſpiritualem æternumq́; quærendum auocans, prolixè diſſerit: primo de manna, quod DEVS olim duce Moyſe Iſraëlitis in deſerto ex aëre depluerat. Deinde de ſe pane vero ac viuo, quem Pater iam miſiſſet à cælo in Mundum, vt daret vitam credentibus. Poſtremò promittit & ſe daturum panē viuificum ſalutiferumque, qui ſit caro ſua, eaq́; ipſa quam traditurus eſſet pro Mundi vita. Quod myſterium multi Diſcipulorum non capientes, deſciſcunt ab eo. Petrus autem confitetur ipſum habere verba vitæ æternæ: ipſique Apoſtoli cum eo perſeuerant: quorum tamen vnum dicit eſſe diabolum. *Ioan.* 6.

Sermo in ſynagoga.

Hic celebratum eſt feſtum Paſchæ Ieroſolymis.

Paſcha.

Poſthæc verſatur IESVS in Galilæa, eò quòd Iudæi quærerent ipſum interficere. *Ioann.* 7.

Chriſtus occidēdus.

Tunc Phariſæi & Scribæ è Ieroſolymis ad ipſum profecti, expoſtulant cum eo; quod Diſcipuli eius, illotis edentes manibus, tranſgrediantur traditionem ſeniorum. CHRISTVS, regerens crimen magis impium, obijcit; quod ipſi propter hominum conſtitutiones Dei præcepta negligant, violent, iiſque aduerſentur. Docetque ibi turbam, ac poſtea apertius domi diſcipulos, quæ intrant per os non polluere mentem: ſed quæ de ore ex corde prodeunt. *Matt.* 15. *Marc.* 7.

Diſceptatio de traditionib.

Hinc exit in partes Tyri & Sidonis, vbi aſſiduis Cananææ precibus victus, eius filiam abſentem verbo à dæmonio liberat. *Matt.* 15. *Marc.* 7.

Cananæa.

Regreſſus per medios fines Decapoleos

Surdus.

ad mare Galilææ, ſurdo eidēq; muto, digitis in aures miſſis, ac lingua ſputo contacta, auditum loquelamque reſtituit. *Marc.7.*

Auctio 7. panum.

Aſcendit in montem vltra mare Galilææ, vbi ſedens cœcos, mutos, claudos, mutilos, aliosque multos curat: ac miſertus multitudinis famelicæ, quæ iam triduo ipſi adhæſerat, ibi in deſerto vſq; ad quatuor millia hominum, ſeptem panibus & paucis piſciculis ſaturat: ita, vt ex reliquijs implerētur ſeptem ſportæ. *Matt.15. Marc.8.*

Signum.

Mox nauigat in fines Magedan & Dalmanutha: hic Phariſæis & Saducæis rurſus ſignum è cælo efflagitantibus, Ieſus ſpiritu ingemiſcens, iterum dat ſignum Ionæ. *Matt. 16. Mar.8.*

Fermentū.

Rurſus transfretat mare Galilææ, atque ibi commonet Diſcipulos, vt ſibi cauerent à fermento, id eſt, doctrina Phariſæorum, Saducæorum, & Herodis. *Matt.16. Marc.8.*

Cœcus.

Redit Bethſaidam: vbi cœco cuidam, oculos eius ſuo ſputo attingēs, reſtituit viſum prius imperfectum, poſtea perfectum. *Mar. 8.*

Confeſsio Petri.

Abit in partes Cæſareæ Philippi: in via interrogat Diſcipulos, quem ipſum eſſe dicant homines? Reſpondent: Alij Ioānem Baptiſtam, alij Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Rogat, quem autem vos? Tum Petrus: Tu es, inquit, Chriſtus Filius Dei viui. Ob quam profeſſionem, Ieſus beatum pronunciat Petrum, ac pollicetur ſe ſuper hanc petram ædificaturum Eccleſiam ſuam inexpugnabilem: ſeque ei daturum claues regni cælorum, cum poteſtate ligandi & ſoluendi quæcunque. *Matt.16. Mar.8. Luc.9.*

Prædictio paſſionis.

Mox indicat diſcipulis, ſe Ieroſolymis paſſionem ac mortem ſubiturum, & tertio die reſurrecturum: Petrū id diſſuadentem ſeuerè increpās, ſatanam dicit: Addens, poſt ſe crucem cuique ſuam quotidie tollendam, qui ſalui eſſe vellent: ac quoſdam ibidem aſtantes breui viſuros gloriam regni Dei. *Matt.16. Mar.8. Luc.9.*

Transfiguratio.

Octauo hinc die, aſſumpto Petro, Iacobo, & Ioanne, aſcendit in montem Tabor; vbi orans, glorioſè transformatur. apparent Moyſes & Elias colloquentes cum eo de morte, quam paſſurus eſſet Ieroſolymæ: Petrus delectatus viſione, expetit ibi permanere: vox Patris cælitùs lucida è nube iam ſecundò ſonat, Hic eſt Filius meus chariſſimus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Chriſtus vetat ſuis, ne cui dicant viſionem donec reſurrexerit; docetque Ioānem Baptiſtam in ſpiritu fuiſſe Eliam. *Matt.17. Marc.9. Luc.9.*

Lunaticus.

Poſtridie deſcendit de monte ad turbam, & obnixè rogatus à patre pueri lunatici, eiicit ex eius filio dæmonium immundum, mutum ac ſurdum, quod ipſius diſcipuli, ob imbecillitatem fidei, non potuerant eijcere: quos docet poſtea domi, hoc genus dæmoniorum non niſi oratione & ieiunio expelli. *Matt.17. Marc.9. Luc.9.*

Inde iter faciēs per Galilæam, iterum prædicit ſuis imminentem ſibi paſſionem, ac reſurrectionem. *Matth.17. Marc.9. Luc.9.*

Prædictio paſſionis.

Vectigal.

Redit Capernaum, exactores exigunt didrachma: Chriſtus, licet immunis, ne offenderet eos, iubet Petro mittere hamum in mare, & ſtatêrem in ore piſcis inueniēdum, pro ſe & illo dare. *Matth. 17.*

Sermo in domo.

Cum autem veniſſet domum, ſciens diſcipulos inter eūdum diſceptaſſe, quis ipſorum eſſet maximus: ſtatuit puerum in medio illorum, eiusque humilitatem imitandam docet, per quam quiſq; ſaluaretur, ac fieret maximus. Ioannes indicat quendam eiicere dæmonia in nomine Ieſu, qui nō ſequatur eum, ideoq; ab ipſis prohibitum: Chriſtus reſpondet, Non prohibendum. Adijcitque, omnibus, præcipuè pijs, benefaciendum: ac ſtudioſè cauendum ne quis cuiquam, puſillis potiſſimum, ſcandalum faciat, aut ipſe alicunde patiatur. Fratrem autem in nos peccantem, ſemel, iterum tertioque corripiendum: contumacem & Eccleſiam non audientem, pro ethnico habendum: eidem verò, toties quoties reſipuerit, remittendum. adhibita ad hoc ſimilitudine de ſeruo, qui remiſſionem decem milium talentorum à Domino ſuo nactus, & non remittens ſuo conſeruo centum denarios, ob id tortoribus traditus eſt. *Matth. 18. Mar.9. Luc.9. & 17.*

Aſcenſus in Iudæā.

Poſthæc cognatis ſuis ambitioſè monentibus, vt Dominus ob inſtans feſtum Tabernaculorum, tranſiret in Iudæam: eos præmittens, tandem & ipſe occulte eodem ſubſequitur. *Ioan.7.*

Chriſtus ciuitate excluditur

Tranſiens itaq; per Galilæam mediamq; Samariam, præmittit nuncios in ciuitatem Samaritanorum, qui parent ipſi hoſpitium: à Samaritanis non recipitur: quos Iacobus & Ioannes igne cæleſti perdendos cēſent: at Ieſus, his increpatis, abit in alium pagum. *Luc.9.*

10. leproſi.

Hic obuios habens decem leproſos, ipſius miſericordiam implorantes, ad ſacerdotes ire iubet, euntes mundat: quorum ſolus Samaritanus ad ipſum reuerſus, ſupplex gratias agit. *Luc.17.*

Scenopegia

Ingreſſus deinde Ieroſolymam, circa medium feſtiuitatis Scenopegię, menſe Septembri, docet palam in templo ſe à Deo miſſum, & diuina veraq; docere. tam efficaciter hæc aliaque prædicans, vt cùm quidam ipſum apprehendere deſiderarent, nemo fuerit auſus inijcere illi manus, multi autem è turba crediderunt in eum. *Ioan. 7.*

Chriſtus capiendus.

Vnde infenſi Phariſæi, mittunt miniſtros, qui Chriſtum comprehenderent: ipſe vero nihil deterritus, vltimo feſtiuitatis die ſtans, ſitientes ad ſe fontem aquæ viuæ inuitat: tam diſertè, vt multi de turba ipſum Prophetam, alij Chriſtum profiterērur: vtque miniſtri re infecta ad Phariſæos reuerſi referrent, nunquam ſic hominum quenquā locutum: quos Phariſæi cū imperita multitudine ſeductos clamitant: à quibus & ipſe Nicodemus, cum ibidem CHRISTO patrocinaretur, malè

audit

audit. Ieſus autem pergit in montem Oliueti. *Ioan.7.*

Adultera.

Diluculo redit in templum, vbi cùm ſedens doceret populum, ſcribę ſubdole adducunt mulierem in adulterio deprehenſam, accuſantes eam: at Ieſus digito inſcribens terræ, accuſatores ipſos pudefacit, accuſatã abſoluit. *Ioan.* 8.

Sermo in templo.

Rurſus ibidem in gazophylacio docet, ſe eſſe lucem Mundi, & principium: ſeque à Iudæis in cruce exaltandum: ipſos verò in peccato ſuo morituros: eoſdem dictitans non ex Abraham, neque ex Deo, ſed ex Diabolo eſſe, qui veritatem dicenti non crederent, ſed molirentur necem. Conuiciantibus reſpondet, ſe dæmonium non habere, ſed ſe honorare Deum Patrem ſuum. Abraham autem cum gaudio vidiſſe diem ſuum: quodq; antequam Abraham naſceretur, ipſe eſſet. Ob quod cùm Iudæi, raptis lapidibus, Chriſtum, quaſi blaſphemum, obruere vellẽt, auferens ſui conſpectum, exit è templo. *Ioan.* 8.

Christus lapidãdus.

Præteriens, cœci à natiuitate oculis lutum ſua ſaliua temperatum illinit, idque abluere iubet in fonte Siloe, quo facto, viſum illi donat ſabbato: quapropter cum is qui cęcus fuerat Chriſtum ſtrẽnue defenderet apud Phariſæos, e ſynagoga eijcitur: verum tum à Chriſto receptus & plenius edoctus, credit & adorat ipſum. *Ioan.9.*

Cœcus natus.

Hinc docet Chriſtus, ſe eſſe oſtium ſalutis, ac Paſtorem bonum fidumque, qui vitam dat pro ouibus ſuis: Phariſæos verò mercenarios, fures, & latrones inſinuans. *Ioan.10.*

Christus pastor.

Poſthęc deſignat & alios ſeptuaginta duos Diſcipulos, quos, inſtar duodecim Apoſtolorum, præceptis inſtruens, dataq; poteſtate ſanandi infirmos, præmittit binos prædicatum in omnem locum, quò ipſe erat venturus. *Luc.*10.

Miſsio 70. diſcipulorum.

Reuerſi ſeptuaginta 2. diſcipuli cũ gaudio, referunt gloriabundi etiam dęmonia ſibi ſubiecta. quos iubet Chriſtus potius gaudere, quod nomina ipſorum ſcripta ſint in cælis. Ipſeque exultans ſpiritu, confitetur Patri, quòd abſconderit hæc ſapientibus, & reuelárit ea paruulis. *Luc.*10. *Matth.*11.

Reuerſio.

Legiſperitus quidam tentans Chriſtum, quærit, quid ſibi facto ſit opus, vt vitam poſſideat æternam? cùm autem pronunciatum eſſet, Diligendum Deum ſuper omnia, & proximũ ſicut ſeipſum: quærit, quis ſuus ſit proximus? Cui Dominus, adhibita parabola de Samaritano, qui hominem à latronibus vulneratum, & à ſacerdote & leuita neglectum, curauerat: indicat quemq; cuiq; proximum. *Lucæ* 10.

Dilige. & viues.

Intrans Bethaniam, à Martha excipitur hoſpitio: qua ſollicitè apparando conuiuio operam dante, eius ſoror Maria ſedet ad pedes Ieſu, audiens verbum illius: cuius cùm opem ſibi poſtularet Martha, audit à Chriſto, Mariam optimam partem elegiſſe. *Luc.*10.

Vita contẽplatiua.

Chriſtus quodam tempore orans, vt ceſſauit, rogatus ab vno ex Diſcipulis; & breuem orandi formam præſcribit, & perſeueranti oratione nihil non impetrari oſtendit: comparatione introducta, ab eo, qui importunitate panes ab amico intẽpeſta nocte impetrauit. *Luc.*11.

Orationis vis.

Cùm à quodam Phariſæo ad prandium vocatus, quòd illotis accumberet manibus, reprehenderetur: acriter Phariſæorum & Legiſperitorũ coarguit præpoſteram & mundiciam & religionem; ambitionem item, hypocriſim, & parricidialem animum. *Luc.*11.

Præpoſtera religio.

Aliâs coram conferta hominum multitudine docet, Phariſaicam hypocriſim cauẽdam, Deum maxime timendum, mortẽ corporis parui pendendam, ſuumque nomen liberè palàm & vbique confitendum. *Luc.*12.

Deus timendus.

Rogante quodam, vt iubeat fratri ſuo hæreditatem ſecum diuidere: ſe excuſans, ab auaritia ac ſolicitudine rerum temporalium ſuos auocat: & ad cæleſtia maxime quærenda hortatur. Subijciẽs, quàm magnificè præmiandus ſit fidelis diſpenſator, qui ſedulo expectans venturum Dominum, dat familiæ ſuæ in tempore demenſum cibum *Luc.*12.

Cæleſtiã quærenda.

Nunciantibus quibuſdam, de Galilæis horrendo ſupplicio à Pilato occiſis, Chriſtus occaſione capta, & ab his, & ab alijs octodecim qui ruina turris in Siloe oppreſſi erant: pœnitentiam agẽdam prædicat; alioqui omnes, inſtar ficus infrugiferæ, excidendos *Lucæ* 13.

Pœnitẽtiã agenda.

Docens in ſynagoga ſabbato, piam mulierem à Satana annis octodecim afflictam contractamque, verbo curat: atque ipſum archiſynagogum, alioſq; ob id indignantes, pudefacit: populo interim gaudente. *Luc.*13.

Cõtracta.

Cùm per ciuitates & vicos ambulans ac docens, iret Ieroſolymam; rogatus, num pauci ſint ſaluandi? reſpondet; Contendite intrare per anguſtam portam, cuius oſtium, vbi clauſum fuerit, multi fruſtra pulſabunt. *Luc.*13.

Arcta via vitæ.

Eodem die, monitus à Phariſæis, vt diſcedat, Herodem enim velle ipſum occidere: reſpondet, Non niſi Ieroſolymæ ſibi necem decretam: eamque vrbem, ob ſuam crudelitatem & incredulitatem, deſertum iri. *Luc.*13.

Christus occidẽdus.

Ieroſolymis in domo principis Phariſæorum ſumptur cibum ſabbato, Hydropicum cõtactu ſuo ſanat: probatque id licere ſabbato. Mox intendens quomodo Phariſæi primos accubitus eligerent, docet, & inuitatos, vt extremum menſæ locum deligant; & ſuum hoſpitem, vt pauperes potiſſimum inuitet, quibus non ſit compenſandi facultas, id enim recompenſandum in reſurrectione iuſtorum. Cumque quidam accumbentium, beatum diceret, qui manducaturus eſſet panem in regno Dei: Chriſtus per parabolam de homine, qui, cùm inuitati ad cœnam bene paratam venire recuſarent, pauperes vndecunque collectos introduci iuſſit: ſignificat ſuperbis Iudæis repulſis, ad cæleſte con-

Hydropicus.

Sermo cõuiualis.

uiuium non niſi humiles gentiles admittendos. *Luc.14.*

Multa ipſum comitante turba, docet, quiſquis verè ipſius velit eſſe diſcipulus, ei, ſaltem affectu, renunciandum omnibus, & ſe, ſublata cruce, ſequendum: proinde cuique apud ſe expendendum, num his par ſit, inſtar ædificaturi turrim, aut commiſſuri cum hoſte prælium. *Luca 14.*

Crux ferēda.

In feſto Encæniorum, hoc eſt, dedicationis templi, idque hyeme, menſe Decembri, ambulat Ieſus Ieroſolymis in templo in porticu Salomonis: vbi à Iudæis circundatus, rogatur, vt palā diceret, Num ipſe ſit Chriſtus? Reſpondet, Opera ſua ſatis ſuperque teſtari ſe Dei Filium: Addens, ſe cum Patre vnum eſſe Deum. quamobrem Iudæi rurſus ipſum primò, quaſi blaſphemum, lapidare: moxque apprehendere conantur. quorum manibus ſubtrahens ſe Chriſtus; ſecedit in fines Iudææ trans Iordanem, vbi Ioānes baptizauerat primùm. Cumque & huc plurimi conuenirent ad ipſum, eos, pro ſuo more, & docet & ſanat, multoſque ad credendum in ſe pertrahit. *Matth.19. Mar.10. Ioan.10.*

Encænia. Chriſtus lapidādus.

Phariſæis autem & Scribis obmurmurantibus, quòd peccatores reciperet, ederetque cum illis: Ieſus tribus parabolis, nempe, de oue, drachma, & filio prodigo, perditis, atque iterum magno gaudio inuentis; oſtendit quā grata ac iucunda ſit, Sanctis, Angelis, ipſique Deo, peccatorum conuerſio. *Luc.15.*

Peccatores recipiūtur.

Hiſce ſubdens parabolam de diſpenſatore, qui dum diſpenſatione fungeretur, prudenter de bonis domini amicos ſibi parauit: hortatur ſuos, vt de mammona iniqua parēt amicos, qui ipſos recipiant in æterna tabernacula. Auari autē Phariſæi hæc deridebant. *Luc.16.*

Eleemoſynæ faciēdæ.

Quibus proponit exemplum de diuite epulone, qui cùm opiparè viuens, Lazaro vlceroſo mendicāti micas panis, non dediſſet: poſt mortem in inferno flamma cruciatus, fruſtra orauit, vt Lazarus in ſinu Abrahæ quieſcens, gutta aquæ linguam ipſi refrigeraret. *Luc.16.*

Diues immiſericors.

Cùm Phariſæi tentantes interrogarent Chriſtum, liceatne viro repudiare vxorem? reſpondet: Quod Deus coniunxit, homo ne diſiungat. Vnde cùm poſtea domi diſcipuli dicerent, non expedire, contrahere matrimonium: ait, Non omnes capere verbum iſtud, ſed quibus datum eſt: Caſtrandum autem ſeſe, propter regnum cælorum conſulit. *Matt.19. Marc.10. Luc.16.*

Coniugiū. Cœlibat⁹.

Interrogatus à Phariſæis, quando venturum eſſet regnum Dei? reſpōdet, Id intra nos eſſe: diem verò iudicij, ex inopinato superuenturum Mundo, vt olim diluuium, & conflagratio Sodomæ. *Luc.17.*

Regnum Dei.

Aliàs docens ſuos inſtanter humiliterque orādum; proponit parabolam de vidua, quæ improbis precibus iudicem, nec Deum, nec homines metuentem, vicit. Item parabolam de Phariſæo & Publicano templum orandi gratia ingreſſis, quorum ille ſe iuſtum iactās, reprobatus: hic ſe peccatorem confitens, iuſtificatus eſt. *Luc.18.*

Semper orandum.

Anno Chriſti 34.

OFFEREBANT ei pueros vt eis manus imponeret, Diſcipuli autem prohibebāt offerentes: at Ieſus, increpatis diſcipulis, pueros complexans, impoſita manū benedicit eis: aſſerens non niſi talium eſſe regnum cælorum. *Matt.19. Marc.10. Luc.18.*

Benedictio paruulorū.

Poſthæc rogat eum adoleſcens perdiues, Magiſter, quid faciam, vt vitam conſequar æternam? ait, Serua præcepta decalogi: Cui ille, Hæc omnia ſeruaui a puero, quid adhuc mihi deeſt? Ad hæc Chriſtus, Si vis, inquit, perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo; & veni, ſequere me. quo audito adoleſcēs abijt triſtis. Tum Chriſtus diſcipulos docet, confidentes in diuitijs difficile ingredi regnū Dei: eōs verò, qui propter ipſum ſua relinquerent, hic recepturos centuplum, & poſteà vitam æternam. *Matt.19. Mar.10. Luc.18.*

Paupertas voluntaria.

Subijcit regnum cælorum ſimile eſſe patri familias, diuerſis diei horis conducenti operarios ad colendam vineā ſuam: quorum ſingulis in fine diei eandē perſoluit mercedem. *Matth.20.*

Vineæ cultura.

Sub hæc Martha & Maria mittunt ad Chriſtum qui nunciet Lazarum ipſarum fratrem ægrotare; quo audito Dominus, biduum adhuc manet trans Iordanem. deinde repetiturus Iudæam, diſſuadentibus licet Diſcipulis, eiſdem obnunciat Lazarum eſſe mortuum. Hinc venit Bethaniam, vbi fiducia Marthæ, ploratuque Mariæ permotus, infremens & flens, Lazarum quatriduo iam ſepultum fœtentemque, in vitam reuocat: rediuiuum per Apoſtolos ſolui iubet. quo viſo Iudæorum multi crediderunt in Chriſtum. *Ioan.11.*

Suſcitatio Lazari.

Hoc audito Pontifices & Phariſæi, conuocant concilium, in quo Caipha Pontifice anni illius ignoranter prophetante, quod expediret, vt vnus homo moreretur pro populo, ne tota gens periret, certò definiūt Chriſtum occidendum: dantque mandatum, vt vbi vbi eſſet, proderetur ac comprehenderetur. Chriſtus itaque publico abſtinens, ſubducit ſeſe in ciuitatem Ephrem ſitam iuxta deſertum Quarentanæ, ibique moratur cum diſcipulis. *Ioan.11.*

Conſpiratio in Chriſtum.

Paulò pòſt inſtante feſto Paſchæ, aſcendens Ieroſolymam, in via duodecim Apoſtolis apertè iam tertio prænunciat ſe Ieroſolymis illudendum, conſpuendum, flagellandum, & crucifigendum: ſed tertio die reſurrecturum. *Matt.20. Mar.10. Luc.18.*

Aſcēſus in Ieruſalem.

Tunc vxor ac filij Zebedæi petunt à Chriſto, vt vnus a dextris, alter a ſiniſtris ipſi aſſideat in regno eius: quibus reſpondet, ipſos prius crucis & paſſionis ſuæ debere eſſe participes, quàm gloriæ. Mox reliquos Apoſtolos horum ambitionem indignè ferentes, docet ex-

Zebedæi.

cet exemplo ſui, quòd, quicunque voluerit eſſe maximus, is omnium ſit miniſter. *Matt.* 20. *Mar.* 10.

Cæcus. Appropinquans ciuitati Iericho, cæcum mendicum conſtanter, licet a turba prohiberetur, miſericordiam implorantem, verbo viſu donat. *Luc.* 18.

Zachæus. Ingreſſus Iericho, Zachęum publicanum ipſius videndi cupidum, ex arbore deuocat, & ad eius domum diuertit; cui & ſalutem factã pronunciat. *Luc.* 19.

10 Mnæ. Subijcit parabolam de homine nobili, qui cùm dediſſet decem ſeruis ſuis decem minas vt negotiarentur: poſtmodum ſubducta ratione, eos qui lucrifecerant honorauit, inutilem vero reprobauit. *Luc.* 19.

2 Cæci. Egreſſus Iericho, duobus cæcis mendicis, quorum alteri nomen erat Bartimæus, inſtãter precantibus, ſuo contactu viſum reſtituit. *Matt.* 20. *Marc.* 10.

Vnctio Chriſti. Hinc venit Bethaniam ſabbato, ſexto die ante Paſcha; vbi in domo Simonis leproſi honorifica excipitur cœna: in qua Lazaro ſimul accumbente, & Martha miniſtrante, Maria precioſo vnguento perfundit caput Chriſti accumbentis. Ob quod cum Iudas burſifer, & quidam Diſcipulorum, indignantes, aſſererent vnguenti precium potius pauperibus erogandum: Dominus, pauperes ſemper futuros reſpondens, conteſtatur eam præſtitiſſe opus & bonum & myſticum. Qua re infenſus Iudas, ex hoc vendendi Domini concepit voluntatem. *Matt.* 26. *Mar.* 14. *Ioann.* 12.

Palmarũ. Poſtero die, eoque Dominico, venit Bethphage ad montem Oliuarum: vbi inſidens aſinæ & pullo eius, equitat Ieroſolymam: turba ſternente veſtimenta ſua & ramos palmarum in via, ipſique acclamante, Oſanna, filio Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini Rex Iſrael. Oſanna in excelſis. *Matt.* 21. *Marc.* 11. *Luc.* 19. *Ioan.* 12.

Deploratio Ieruſalem. Vt appropinquauit, videns ciuitatem flet ſuper illam, prædicitq; funditus euertendam: eò quòd non cognouerit tempus viſitationis ſuæ. *Luc.* 19.

Ingreſſus hoc triumpho Ieroſolymam ac templum, inibi cæcos & claudos ſanat. Phariſæi hæc videntes, & audientes pueros in templo accinere Chriſto Oſanna, indignantur & indurantur. At gentiles quidam Ieſum videre quærunt. Quam ob rem, ad ipſius petitionem, iàm tertio Pater voce è cœlo miſſa, palàm Chriſti gloriam clarificat, ſeque clarificaturum promittit. Clarificatio Chriſti. Cumq; ibidem Chriſtus inter alia docuiſſet, ſe granum frumenti in cruce mortificandum, vt credentes in ſe ſaluet: veſperi concedit cum ſuis Bethaniam. *Matt.* 21. *Marc.* 11. *Ioan.* 12.

Ficus ſterilis. Feria ſecunda, cùm manè reuerteretur Ieroſolymam, eſuriens in via ficui fructibus carenti, perpetuam imprecatur ſterilitatem. *Matth.* 21. *Marc.* 11.

Deinde ingreſſus templum, vendentes & ementes expellit, docetq; eam domum Deo & orationi dicatam. Eiectio negotiatorũ. vnde cùm principes Iudæorum quærerent ipſum perdere, veſperi egreditur Ieroſolyma. *Matth.* 21. *Marc.* 11. *Luc.* 19.

Ficus arida. Feria tertia, diluculo rediens Ieroſolymam, Diſcipulis videntibus & admirantibus ficum exaruiſſe: declarat & fidei & orationis efficaciam. *Matt.* 21. *Marc.* 11.

Quæſtio Iudæorũ. Mox templum repetit, atque inibi docentem adorti principes Iudæorum, ſciſcitantur: Qua authoritate facis iſthæc? quos ipſe viciſſim rogat. Baptiſmus Ioannis vnde erat? è cœlo an, ex hominibus: Quibus ſe neſcire reſpõdentibus; ipſe quoq; illis ſe reſponſurum negat. *Matt.* 21. *Marc.* 11. *Luc.* 20.

Reprobatio Iudæorum. Ibidemque ſubijciens tres parabolas: primam de duobus filijs: alteram, de vinea elocata agricolis: tertiam, de nuptiali conuiuio inuitatis iam parato: apertè indicat, Regnum Dei a Iudæis transferendum ad gẽtes. *Mat.* 21. & 22. *Mar.* 12. *Luc.* 20.

Tributum pendendũ. Tunc Phariſæi & Herodiani inſidioſè percontantur, An cenſus Cæſari ſit dandus? an non: Quem Chriſtus ex denarij imagine & inſcriptione perſoluendum oſtendit. *Matth.* 22. *Mar.* 12. *Luc.* 20.

Probatio reſurrectionis. Hinc Saducæi quæſtionem mouent de reſurrectione mortuorum, quam ipſi negabãt futuram: quorum Chriſtus redarguens inſcitiam, mortuos reſurrecturos Scripturæ teſtimonio aſtruit. *Matt.* 22. *Marc.* 12. *Luc.* 20.

Sũma legis dilectio. Deinde quidam è Scribis quærit, Quod ſit maximum præceptum in lege? Cui Chriſtus: Diligendum Deum ex toto corde ſupra omnia, & proximum vt ſeipſum. *Matth.* 22. *Mar.* 12.

Chriſtus Dominus Dauidis. Quin & ipſe Ieſus regerens quæſtionem, rogat Phariſæos, cuius filius eſſet Chriſtus? Dicunt; Dauidis: Tum Ieſus: Cur ergò Dauid afflatus Spiritu ſancto in Pſalmis vocat eum Dominum? Cui cum non poſſent reſpondere, non auſi ſunt ipſum amplius interrogare. *Matt.* 22. *Marc.* 12. *Luc.* 20.

Scribæ audiendi at non imitandi. Tunc Ieſus verſus ad Diſcipulos & plebem, docet Scribarum & Phariſæorum audiendã doctrinam, ſed vitanda opera: eorumque diuerſa vitia apertè depingens & inſectans, væ maledictionis illis minatur. Veſperi egreſſus templum, ſecedit, pernoctatque in monte Oliueti. *Matt.* 23. *Marc.* 12. *Luc.* 20. & 21.

Oblatio. Feria quarta, manè regreſſus in templum, docet populum: ibique ſedens, offerentes munera in Gazophylacium ſpectat: viduamque pauperculam duo æra minuta mittentem, plus omnibus miſiſſe pronunciat. *Marc.* 12. *Luc.* 21.

Aedificiũ templi. Egreſſus templo, Diſcipulis oſtendentibus magnificam eius ſtructuram: prædicit, id funditus deſtructum iri. *Matt.* 24. *Mar.* 13. *Luc.* 21.

Sedens deinde in monte Oliuarum, Diſcipulis ſciſcitantibus tempus & ſignum huius deſtructionis, ſimul & conſummationis Mundi; prædicit varias calamitates Iudæis obuẽturas; abominandum idòlum in loco ſancto

collocandum: Ieroſolymam obſidione cingendam, vaſtandam, euertendam, atq; Iudæis expulſis, à gentibus inhabitandam. Deinde prænunciat multa ſuis diſcipulis euentura mala in mundo, perſecutiones, afflictiones, occiſiones: Item falſos Chriſtos, falſosque Prophetas ſurrecturos, ac edituros miracula ad ſeducendos (ſi fieri poſſet) etiam electos. Poſthæc terrifica prodigia, in cœlo, terra, & mari, aduentum ſuum præceſſura, tandemq; ſe ſubitò fulguris in morem, Angelis ſtipatum, magna cum poteſtate & gloria in nubibus cœli venturum, iuſteque iudicaturum bonos & malos. Proinde monet ſuos, vt ad hunc ſuum aduentum inopinatum omnibusque ignotum ſeſe parent, ſobrietate, vigilantia, oratione, aſſiduoq; exercitio piorum operum. Ad quæ vt eos magis extimulet, adducit exemplum de ſeruo fideli & vigili, intēpeſtiuum Domini ſui aduentum iugiter expectante. Item parabolam de decem virginibus euntibus obuiam ſponſo: & alteram de decem talentis à Domino in tres ſeruos diſtributis. Poſtremò proſequitur modum extremi iudicii quibus dictis, ſubiicit ſe poſt biduum in Paſchate crucifigendum. *Matt.* 24. & 25. *Marc.* 13. *Luc.* 21.

Sermo in monte Oliueti.

Tunc Principes Iudæorum congregati in atrio Caiphæ Pontificis, conſultant inter ſeſe, quomodo Ieſum dolo caperent & occiderent. ad quos ingreſſus Iudas, triginta argenteis paciſcitur ſe illum ipſis traditurum. *Matt.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22.

Venditio Christi.

Feria quinta, primo die azymorum, Chriſtus mittens Petrum & Ioannem, Paſcha parari iubet Ieroſolymis in monte Sion in cœnaculo cuiuſdam amplo & adornato, eius per ingreſſum hydriam aquæ baiulantis, deſignato. *Matt.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22.

Præparatio Paſchę.

Veſperi eò ſecutus, accumbit cum duodecim Apoſtolis: ſimulq; iuxta Moyſaicam legem agnum Paſchalem comedunt. *Matth.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22.

Eſus agni.

Surgens dein ex cœna ſuorum Apoſtolorum, Petro quantumuis aliquandiu reluctante, lauat pedes, linteoque detergit: in exemplum humilitatis, ſimul & myſterium puritatis. *Ioan.* 13.

Lotio pedum.

Menſæ iterum accumbens, acceptum panem in ſuum corpus, & vinum in ſuum ſanguinem, conſecrat; ac ſuis ſumenda tradit: præcipitque vt idipſum faciant in ſui memoriam. *Matt.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22.

Inſtitutio Euchariſtiæ.

Mox proteſtatur ſe ab Apoſtolorum vno prodendum: omnibusque ob hoc perplexis, tandem Ioanni in pectus ſuum recumbenti, quis is eſſet, intincta buccella demonſtrat: qua ſumpta Iudas exit. *Matth.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22. *Ioan.* 13.

Inſinuatio proditoris.

Quo digreſſo, Ieſus ſe mox diſceſſurum indicans, nouum dat ſuis mandatum, vt diligant ſeſe mutuo: addens, eos mutua è dilectione cognoſcendos, quòd ſui ſint Diſcipuli. *Ioan.* 13.

Mandatū dilectionis

Hinc prædicit ipſos omnes ea nocte, ſe derelicto, fugituros: ipſumque Petrum, (qui ſibi id euenturum, etiam ſi commoriendum eſſet, pernegabat,) priuſquàm gallus bis cantet, ter ſe negaturum. *Matth.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. *Ioan.* 13.

Prædictio negationis.

Sub hæc Apoſtolos mœſtos varijs modis conſolans, dicit, in domo Patris ſui manſiones multas paratas. ſe eſſe viam, veritatem, & vitam. Item, Patrem in ſe videri. Diligentes ſe, præcepta ſeruare: quibus Spiritum ſanctū promittit: pacemque ſuam relinquit ac commendat. *Ioan.* 14.

Sermo poſt cœnā.

Deinde cantato hymno, ſurgens à menſa, inibi ſtando, ſe vitem, Patrem agricolam, Diſcipulosq; palmites eſſe docet. Præceptum de mutua dilectione ſecundò ac tertiò iniungit. contra Mundi odium ac perſecutiones, ſuos præmunit promiſſione Paracleti, quem ſe à Patre miſſurum pollicetur: qui mundum arguat, ipſos doceat, & ſe clarificet. Ac tandem orans Patrem, ſe, ſuos, omnesque credituros, illi commendat. *Ioan.* 15. 16. 17.

Sermonis continuatio.

Hinc egreditur cum ſuis trans torrentem Cedron, in hortum villæ Gethſemani, quæ erat in monte Olineti: vbi ad iactum lapidis à Diſcipulis progreſſus, ſupplex ter Patrem orans, deprecatur mortem; anxius ſudat ſanguinem, ab Angelo confortatur, tertioque ad ſuos dormientes rediens, vltrò hoſtibus procedit obuiam. *Matth.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. *Ioan.* 18.

Agonia in horto.

Tunc Iudas cum armata cohorte ſatellitū aggreſſus Dominum, mox voce Chriſti ſternitur cum ſuis retrorſum in terram: deinde Chriſtum ſeſe offerentem, oſculo tradit: Iudæi comprehendunt. Petrus amputat aurem Malcho. Chriſtus Petrum prohibet, aurem reſtituit. Diſcipuli fugiunt. Adoleſcens quidam nudus effugit. *Matth.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. *Ioan.* 18.

Captiuitas.

Chriſtus ligatus, ducitur Ieroſolymam, primò ad Annam Caiphæ ſocerum: à quo de Diſcipulis & doctrina ſua interrogatus, ſe publicè coram omnibus docuiſſe reſpondet. & ob id à miniſtro alapa cæditur. *Ioan.* 18.

Coram Anna.

Inde ductus ad domum Caiphæ Pontificis, ſiſtitur in Concilio ſacerdotū & ſeniorū. à falſis teſtibus falsò accuſatur. quibus cum ne mi quidem reſponderet, à Pontifice admiratus, an ſit Chriſtus Filius Dei? idque confeſſus; quaſi blaſphemus, mortis reus eſſe condemnatur. *Matt.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22.

Coram Caipha.

Mox à miniſtris in faciem conſpuitur, oculis obuelatur, pugniſque cæditur, iubetur vaticinari, ac tota nocte varijs modis illuditur & blaſphematur. *Matth.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 22.

Illuſio.

Interea Petrus Ieſum à longè ſecutus, & à Ioanne introductus in atrium Pontificis: cùm inter miniſtros aſtans igni, ab ancilla oſtiaria proderetur, Dominum negat. Paulo poſt volens exire in veſtibulum, ab alia ancilla accuſatus, gallo canente, Chriſtum abiurat. Poſt horæ ſpatiū denuò accuſatus à cognato Malchi, cum execratione deierat, ſe non noſſe Ieſum.

Negatio Petri.

ſum. Tum gallo iterum canente, & Domino ipſum intuente, reſipiſcens: egreſſus foras, flet amarè. *Matthei 26. Marci 14. Luca. 22. Ioan. 18.*

Coram concilio.

Feria ſexta, quam paraſceuen vocant, manè collecto rurſus concilio, Ieſus denuo à principibus Iudæorum interrogatus, profitetur ſe Chriſtum Dei Filium. quapropter vinctus abducitur, traditurque Pilato Præſidi. *Matth. 27. Mar. 15. Luc. 22.*

Suſpenſio Iudæ.

His viſis Iudas, facti pœnitens, confitetur coram principibus Iudæorum, ſe tradidiſſe ſanguinem innoxium: & proiectis in templo triginta argenteis, abiens laqueo ſe ſuſpendit, crepansque medius, effuſa ſunt omnia viſcera eius. At principes acceptis argenteis, decreto conſilio, emerunt agrum figuli in ſepulturam peregrinorum *Matt. 27. Act. 1.*

Coram Pilato.

Pilato præſentatus in prætorio Ieſus, accuſatur à Iudæis, quòd, peruerteret populum, prohiberet tributa dari Cæſari, diceret ſe Chriſtum Regem. Quem Pilatus ſeorſum examinans, inquirit, an ſit Rex Iudæorum? Chriſtus ſe quidem Regem eſſe fatetur, veruntamen regnum ſuum non eſſe huius Mundi. Vnde Pilatus ipſum innocentem pronunciat. Cum autem Iudæi inſtanter Ieſum, licet tacentem, ſeditioſum eſſe inclamarent: Pilatus audito quod Galilæus eſſet, mittit eum ad Herodem Galilææ Tetrarcham, qui & ipſe tunc erat Ieroſolymis. *Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 18.*

Coram Herode.

Herodes viſo Ieſu gauiſus, multa interrogat. Ieſus nihil reſpondet. Iudæi pertinaciter accuſant. Tandem Herodes cum ſuis Chriſtum ſpernens, ludibrij cauſa indutum veſte alba, remittit ad Pilatum, eiq; per hæc reconciliatur. *Luc. 23.*

Coram Pilato.

Pilatus perſpecta iam Chriſti innocentia, Iudæorumque inuidia: primùm conatur feſti Paſchæ gratia, populi fauore, ipſum dimittere. At cum ſuaſu ſacerdotũ præ illo Barrabas latro eligeretur dimittendus; Chriſtus verò exigeretur crucifigendus: vult eundem caſtigatum dimittere. *Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioann. 18.*

Caſtigatio Chriſti.

Ductus igitur Ieſus à militibus Pilati in atrium prætorij, coram tota cohorte nudatus, dirè flagellatur. Deinde chlamyde purpurea induitur: ſpinis coronatur: arundine in dextra accepta, vt Rex ſalutatur; & genu flexo irriſoriè adoratur: variè illuditur: conſpuitur: alapis & arundine percutitur. *Matt. 27. Ioan. 19. Mar. 15.*

Oſtenſio.

Sic tractatum & ornatum Pilatus educens foras, populo videndum exhibet, vt vel ſic ſatiati, deſiſterent. At cùm tantò magis clamarent, vt crucifigeretur, quod Filium Dei ſe feciſſet: reducit eum in prætorium, iterumque examinat; & inſontem quærit abſoluere. *Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*

Verùm cùm Iudæi eò magis atque magis exclamarent, ipſum tollendum in crucem, quòd ſe Regem faciens, aduerſaretur Cæſari: tandem Pilatus iterum producto Ieſu foras, ſedit pro tribunali: vbi etiam vxore ſua monente, vt à iuſto abſtineret: coram omni populo lauans manus, proteſtatur; quod innocens iuſtum adiudicet morti: & Barrabà dimiſſo tradit Ieſum ſuis militibus crucifigendum. *Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*

Condemnatio.

Cruciſlatio. ✠

Tum Ieſus rurſum induitur proprijs veſtibus, & ducitur extra ciuitatem ad locum ſupplicij, baiulans crucem ſuam: quę deinde poſt ipſum portanda etiam Simóni Cyrenæo imponitur. Inter eundum autem Chriſtus mulieres plorantes, iubet non ſuam mortem, ſed imminens ſibi ipſis exitium deplorare. *Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*

✠ Crucifixio.

Progreſſus in montem Caluariæ, veſtibus exuitur, vino myrrhato felle mixto potatur. atque ibi ſub ſextam diei horam, manibus pedibusq; clauis perfoſſis, Cruci affigitur, ac ſuſpenditur ipſo meridie duos inter latrones medius, occidentem verſus ſpectans: affixo cruci titulo, ſcripto Hebraicè, Græce & Latine, Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum. milites autem ſorte diuidunt ſibi veſtes eius. *Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioann. 19. Pſal. 21.*

Deriſio. Oratio.

Pendens in cruce, varijs conuicijs inſultatur, varijsque modis deridetur, à prætereuntibus, à principibus, à militibus, & ab ipſis etiam latronibus. Pro quibus omnibus Patrem ipſius orat. Latroni reſipiſcenti promittit paradiſum. Matrem ſuam commendat Ioanni. obortisque tenebris ab hora ſexta vſque ad nonam, à Deo ſe, derelictum conqueritur, ſitit: potatur aceto. ac tandem conſummatis omnibus, cum clamore valido & lachrimis Patri commendans ſpiritum, hora nona moritur. die vigeſimoquinto Martij, emenſus à natiuitate annos triginta tres, & menſes tres. incarnationis autē ſuæ anno trigeſimo quarto præciſè completo. *Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19. Hebr. 5.*

Expiratio.

Deſcenſus ad inferna.

Anima ipſius deſcendit ad eum inferorum ſinum, quem Limbum patres vocant: Diuinitate tamen eius nec à corpore, nec ab anima ipſius, demigrante. *Pſal. 15.*

Prodigia.

Et ecce, mox velum templi ſciſſum, terra mota, petræ ruptæ, monumenta aperta, ſancti, ipſo poſtea cum Chriſto, reſurgentes, Ieroſolymæ apparent multis. Centurio cum ſuis cuſtodibus profitetur Ieſum fuiſſe iuſtum, & Filium Dei. & quæ ſpectatum venerant turbæ, percutientes pectora ſua reuertuntur. *Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23.*

Noti eius & mulieres, quæ etiam in Galilęa miniſtrauerant ei, aſtantes procul ſpectant quæ fiunt. Milites frangunt crura latronum. Chriſti latus lancea aperitur: ex quo profluit ſanguis & aqua. *Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.*

Transfixio cordis.

Sepultura.

Ad veſperā Ioſeph ab Arimathæa & Nicodemus, conſenſu Pilati, corpus Ieſu cruce deponunt: idque myrrha & aloë conditum, inuoluunt ſindone munda, ac ſepeliũt in horto propinquo, in monumento nouo è petra exciſo, capite occidentem verſus: mulieribus

cuncta ſpectantibus. Cumque aduoluiſſent lapidem magnum ad oſtium monumenti abeunt. *Matt.* 27. *Marc.* 15. *Luc.* 23. *Ioan.* 19.

Munitio ſepulchri.

Poſtero die, eoque ſabbato, quo Iudæi celebrabant Paſcha ſuo more tranſlatum; mulieres ſecundum legem quieſcunt. At principes ſacerdotum, impetrata à Pilato poteſtate, muniunt ſepulchrum; lapidem obſignant; cuſtodiam militum adhibent. *Matt.* 27. *Luc.* 23.

Reſurrectio.

Primo die à Sabbato, qui exinde dictus eſt Dominicus, ſummo diluculo Chriſtus rediuiuus ſurrexit. *Marc.* 16.

Acceſſus ſepulchri.

Eodem tempore Maria Magdalena, Maria Iacôbi, & Salome, aliæque mulieres, paratis ſibi aromatibus, adeunt monumentum, vt vngerent Ieſum. vbi ab Angelis docentur ipſum reſurrexiſſe: eorumque iuſſu, inſpecto ſepulchro vacuo, redeuntes celeriter Ieroſolymam, hæc Diſcipulis annunciant. *Matth.* 28. *Mar.* 16. *Luc.* 24. *Ioan.* 20.

Petrus & Ioannes.

Petrus ergò & Ioannes excurrunt ad monumentum: vident ſola linteamina inibi iacentia, abeuntque mirantes. *Luc.* 24. *Ioan.* 20.

Magdalena. 1 Apparitio.

Magdalena interim cum mulieribus reuerſa ad monumentum, dum cæteris recedentibus, ſola ibidem perſtaret plorans; cum duobus Angelis colloquitur: ac prima videt ipſum Ieſum ſpecie hortulani ſibi apparentem, tandemque agnoſcit. *Marc.* 16. *Ioan.* 20.

2. Apparit. Mulieres.

Mox Ieſus occurrit & reliquis mulieribus regredientibus Ieroſolymam, ſalutatque. Illę tenent pedes Ieſu, eumq; adorant: cuius iuſſu ſecundo eunt, ſimulque renunciant Diſcipulis, ſeſe iam vidiſſe Dominum. *Mat.* 28. *Mar.* 16. *Ioan.* 20.

Cuſtodes.

Interea milites ſepulchri cuſtodes, aſpectu Angelico perterriti, velut exanimes obnunciant principibus Iudæorum Chriſtum reſurrexiſſe: cæterùm copioſa ab eis accepta pecunia, populo perſuadent, ipſis dormientibus, Chriſtum nocte a Diſcipulis furto ſublatum. *Matt.* 28.

3. Apparit. Petrus.

Hinc Ieſus apparet Petro. 1. *Corinth.* 15.

4. Apparit. Emaus.

Sub veſperam huius diei, comitem ſe adiungit forma peregrini, duobus Diſcipulis euntibus Emauntem de ſe colloquẽtibus: quibus inter eundum interpretatur Moyſis, omniumque Prophetarum, Scripturas in ſe impletas, eoſque in ſui amorem accendit. tandẽ menſæ accumbens, in fractione panis agnoſcitur. *Marc.* 16. *Luc.* 24.

Apoſtoli. 5. Apparit.

Itaque hi duo Diſcipuli eadem veſpera regreſſi Ieroſolymam, dum in cœnaculo ab Apoſtolis & cæteris Diſcipulis audiunt Dominum apparuiſſe Petro: ac ipſi viciſſim narrãt cum ipſum & ſe comitaſſe in via: ingreſſus foribus clauſis ipſe Ieſus, ſtans in medio eorum, pacẽ eis precatur. Mox manus, latus, ac pedes, eis conſpiciendos ac palpandos præbet: inſup & coram illis comedit. Deinde, inſufflans, dat eis Spiritum ſanctum, ſimul & poteſtatem remittendi & retinendi quorumcunq; peccata. *Mar.* 16 *Luc.* 24. *Ioan.* 20.

Thomas incredulus.

His peractis, aduenìens Thomas, cùm ab Apoſtolis audiret Dominum ipſis viſum; negat ſe crediturum, niſi clauorum & lanceæ veſtigia ipſemet videret ac contrectaret. *Ioan.* 20.

6. Apparit. Thomas credit.

Octauo pòſt die, iterum ad Diſcipulos in cœnaculo congregatos, ianuis clauſis, ingreſſus Ieſus: ſtans in medio, ſalutat: deinde Thomæ ſui lateris, manuum, ac pedum vulnera videnda & contrectanda exhibet, eumque ita ad fidem adducit. beatos interim pronuncians; qui non viderent, & crederent. *Ioan.* 20.

7. Apparit. Piſcantes.

Poſtea Petro, Thoma, Nathanaêle, Iacobo, & Ioanne, aliiſque duobus Diſcipulis, in mari Tiberiadis tota' nocte fruſtra piſcatis, mane Ieſus ſtans in littore, iubet rete emitti ad dextram nauigij, mox capiunt centum quinquaginta tres piſces magnos. Quo miraculo Petrus per Ioannem Dominum agnoſcens, conijcit ſe in mare, aditque eum; reliqui autem nauigio appellunt: ſimulque prandet cum eis Ieſus in littore. *Ioann.* 21.

Primatus Petri.

A prandio Ieſus Petrum an ſe diligat ter ſciſcitatus, ter id profitenti, ter ſuas oues paſcendas committit: ipſumque, cùm ſenuerit, crucis martyrio conſummandum, Ioannem verò placidè moriturum, ſignificat.. *Ioan.* 21.

8. Apparit. 500 Diſcipuli.

Hinc in monte Galilææ, quem olim ſuis conſtituerat, vndecim Apoſtolis ac pluſquam quingentis fratribus ſimul apparet, ab eis videtur & adoratur: vbi dat eis & autoritatem & mandatum prædicandi Euangelium vbique gentium, ac baptizandi omnes: promittens ſe ſemper adfuturum ipſis vſque ad conſummationem Mundi. *Matth.* 28. *Marc.* 16. 1. *Corint.* 15.

9. Apparit. Iacobus.

Deinde viſus eſt Iacôbo. 1. *Corinth.* 15.

10. Appari. Proceſſio à Ieruſalem.

Quadrageſimo poſt reſurrectionem die, in vnum collectis Ieroſolymæ Diſcipulis ſuis omnibus, Ieſus aperit illorum mentem, vt intelligerent Scripturas: & iubet vt Spiritum ſanctum in Ieruſalem expectent. Inde educit eos foras in Bethaniam: quærunt, num eo tempore reſtituturus ſit regnum Iſraël? Reſpondet, non eſſe eorum id ſcire, ſed accepto Spiritu ſancto ipſorum fore, de ſe teſtimonium ferre vbique terrarum. Deinde eleuatis manibus, benedixit eis, atque ex monte Oliueti, illis videntibus, ipſo meridie, aſcendit in cœlum, & ſedit à dextris Dei. Diſcipuli autem adorato Domino Ieſu, & à duobus Angelis Ieſum olim ſic reuerſurum edocti: regrediuntur Ieroſolymam: vbi manentes in cœnaculo, perſeuerant, cũ mulieribus & matre ac cognatis Ieſu, vnanimiter in oratione. *Marc.* 16. *Luc.* 24. *Act.* 1.

Aſcenſio Chriſti.

Regreſſio Diſcipulorum.

Electio Mathiæ.

Hiſce diebus hortatu Petri, fuſis ad Deum precibus, in locum Iudæ proditoris, Mathias ſorte ſubrogatur. *Act.* 1.

Die Pentecoſtes, qui quinquageſimus erat à Reſurrectione, iſque Dominicus, congregatis Ieroſolymæ in cœnaculo montis Sion centum viginti Diſcipulis: hora diei tertia venit vę-

Miſſio Spiritus ſancti.

nit vehementi cum ſonitu Spiritus ſanctus in eos. quo repleti, apparentibus ſuper capita ſingulorum linguis igneis diſpartitis, læti loquũtur varijs linguis magnalia Dei. Quod audientes diuerſæ nationis Iudęi, mirantur: alij irridentes, muſto ebrios eſſe calumniantur. Ad quos Petrus orationem habẽs, probat ex Ioele & Pſalmis illud eſſe donum Spiritus ſancti, à Chriſto in vitam excitato, & dextera Dei exaltato, cœlitus effuſi. Hæc aliaq; tam efficaciter diſſerens, vt ter mille Iudæi compuncti, conuerſi, & eo die baptizati, ac Diſcipulis appoſiti ſint. Simulq́ue perſeuerant quotidie in doctrina Apoſtolorum, & communicatione & fractione panis, & orationibus: habentes omnia communia. *Act.2.*

Concio Petri.

Diuiſio Apoſtolorũ.

Poſtmodum vero digreſſi, prędicant Euangelium vbiq; Orbis terrarum, hominibus quibuſcunq;; tonant verbis, fulgurant miraculis, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. *Marc.16. Pſal.18.*

Act.3.
Curatio claudi.

Petrus & Ioannes aſcendentes in templum ad horam orationis nonam, claudum ex vtero matris, quadragenariũ, in porta templi ſpecioſa, ſtipem mendicantẽ, dicto ſanant. Vnde mox facto populi cõcurſu, docent in tẽplo ipſos id feciſſe in nomine Ieſu: quẽ oſtẽdunt eſſe Meſſiam promiſſum per Moyſen, & oẽs Prophetas, ipſiq; Abrahæ. Quo quidem ſermone 5. milia virorum ad fidem Chriſti conuertũt.

Act.4.

Quapropter à primoribus Iudęorũ incarcerãtur. Poſtridie examinati in concilio ſeniorũ, intrepide profitẽtur, in ſolo Ieſu, lapide angulari, eſſe ſalutẽ: ac primoribus minaciter prohibentibus, ne deinceps Ieſum doceant, reſpõdent: Deũ potius audiendum, ꝙ ipſos. Itaq; dimiſſi, & reuerſi ad ſuos ſimul congregatos, vnanimiter orant Deũ pro conſtantia p̄dicandi: vnde facto terræmotu, denuo repleti ſunt oẽs Spiritu S. ac loquebantur verbum Dei cũ fiducia; concorditer conuiuentes ex cõmuni.

Act.4.

Act.4.

Cõmunio bonorum.

Nulluſq; ipſorum quicquã propriũ habebat, ſed venditis poſſeſſionibus ſuis, faciebant precium eſſe commune: quod fecit & Barnabas diuendito agro ſuo. Ananias autem & Saphira vxor eius, vendito agro, partem pretij fraudulenter ſibi ſeruantes, mentiendo, arguente id Petro, concidunt & expirant, cum terrore multorum.

Act.5.

Act.5.

Per manus aũt Apoſtolorum fiebãt miracula multa in plebe: quin & Petri vmbra infirmi ac dæmoniaci vndequaq; allati, in plateis curabantur. Quamobrẽ Apoſtoli a primoribus Iudęorũ comprehenſi, publico carceri includuntur. vnde noctu ab angelo educti, eius iuſſu, diluculo docẽt in templo populum. Inde rurſus a magiſtratu ſine vi reducti in conciliũ, ac durè, quod denuo prædicarent, increpati, reſpondent: Obediendum magis Deo, quàm hominibus: Chriſtumq; audacter cõfitentur. Quapropter cùm interficiendi forent, Gamalielis Phariſæi legiſdoctoris conſilio, rurſum ſtrictè prohibiti, ne omnino prædicarent Ieſum, virgis cæſi dimittuntur: gaudentes quod digni habiti ſint pro nomine Ieſu contumeliã pati. quem inceſſanter quotidie in templo do

Captiuitas Apoſtolorum.

mibuſq; annunciant. Creſcente indies numero diſcipulorum, Apoſtoli, vt ipſi liberius orationi ac prædicationi inſtarent; orãtes manuum impoſitione ordinãt 7. Diaconos, Stephanũ, Philippum, Prochorum, Nicanorẽ, Timonẽ, Permenam, & Nicolaum: qui communitati neceſſaria procurarent. Ex quibus Stephanus plenus Spiritu S. edebat miracula magna in populo: quo cum diſputabãt diuerſi Iudæi: cumq; ipſius ſapientiæ reſiſtere non poſſent, raptũ & pertractum in cõcilium, per falſos teſtes accuſant blaſphemiæ in Deũ, in Moyſen, in templũ, & in legem. Tum Stephanus facie, tanquã Angelus, reſplendẽs, inſigni oratione demõſtrat ſe pie recteq; de Deo, de Moyſe, de lege, deq; tẽplo ſentire: ipſos vero Iudæos & patres eorum ſemꝑ Moyſi ac Spiritui Sancto pertinaciter reſtitiſſe. inſuper prophetas Chriſti pręcones, ipſumq; Chriſtũ occidiſſe. Porro ſpectans in cælum, cũ diceret ſe videre cælos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris Dei: impetu encitur extra ciuitatem: ranſq; pro aduerſarijs, lapidatur, tertio Auguſti, feria 4. adoleſcente Paulo Gamalielis diſcipulo cuſtodiente veſtes lapidantium, ac conſentiente neci eius.

Act.6.

Electio 7. diaconorum.

Stephanus.

Act.7.

Lapidatio Stephani.

Mox perſecutio magna facta eſt Ieroſolymis aduerſus Eccleſiã, ita vt diſcipuli omnes, præter Apoſtolos, diſpergerentur per regiones Iudææ & Samarię: qui peragrantes paſſim euangelizant Iudæis verbũ Dei. Interea Paulus Ieroſolymæ deuaſtans eccleſiam, viros ac mulieres vndequaq; pertrahit in carcerem: eoſq; virgis cædens in ſynagógis, & frequenter puniens, compellebat blaſphemare Chriſtũ: cumq; occiderentur, deferebat ſententiã.

Act.8.
Perſecutio eccleſiæ.

Act.22. & 26.

Philippus autem diaconus in Samaria ciuitate Chriſtum prædicans, multa ſigna edit, dæmones expellit, paralyticos & claudos ſanat, plurimos cõuertit: viros ac mulieres, ipſumq; Simonem magum (qui diu gentem Samariæ dementarat) baptizat. Ad quos miſſi ab Apoſtolis Petrus & Ioannes, orantes impoſitione manuum dant baptizatis Spiritum Sanctum. Quo viſo Simon oblata eis pecunia volens poteſtatem dandi Spiritum Sanctũ emere; ſeuere a Petro corripitur. qui cum Ioanne multis oppidulis Samaritanorum euangelizans, reuerſus eſt Ieroſolymam.

Act.8.
Prędicatio Philippi.

Confirmatio.

Simonia.

Philippus verò miſſus ab Angelo ad Eunuchum Aethiopem theſaurarium Cãdaces reginæ Aethiopię, ab Ieroſolymis, vbi Deũ adorauerat, curru reuertentem Gazam, & legentem Iſaiam prophetam, euangelizat illi Ieſũ: credentemq; in fonte obuio baptizat. Inde à ſpiritu raptus in Azotum, pertranſiens euangelizat ciuitatibus cunctis, donec veniret Cæſaream Paleſtinæ.

Act.8.
Eunuchus Aethiopis.

Anno Chriſti 35.

PAVLVS aũt ſæuiſſimè perſequens diſcipulos Chriſti, impetratis à ſummo Pontif. epiſtolis in Damaſcum ad ſynagógas, vt huius viæ viros ac mulieres vinctos perduceret Ieroſolymam vt punirentur: cùm iter faciens appropinquaret Damaſco, die medio ſubitò

Act.9. 22. 26.

Conuerſio Pauli. luce è cælo proſtratus in terrã, voce Ieſu conuertitur, 25. Ianuarij, feria 4. menſe decimo poſt Domini paſſionem. Mox introductus à ſuis comitibus Damaſcum, triduo cæcutiens ieiunansq; orat; ac Deo reuelante docetur *Galat.1.* Euangelium. Deinde Anania à Domino ad ipſum miſſo, per impoſitionem manus viſum recipit, baptizatur, ac ſpiritu ſancto impletur ſtatimque cœpit Damaſci in ſynagógis per dies aliquot ſtrenuè prædicare Ieſum *Galat.1.* eſſe Chriſtum, filiũ Dei. Inde abijt in Arabiã.

Anno Chriſti 36.

Tertullianus in apologetico lib.5. PER hæc tempora ſcripſit Pilatus ad Tiberium geſta Chriſti Saluatoris. Tiberius omnia retulit ſenatui, petens vt Chriſtus Deus haberetur, eiusq; religio ſuſciperetur. Senatus autẽ indignatus, non ſibi prius iuxta morem fuiſſe delatum, conſecrationem Chriſti *Chriſti religio Romæ a ſenatu repellitur.* recuſauit: edictoq; conſtituit, Chriſtianos vrbe exterminandos. Quare Tiberius vehementer irat⁹, edicto contrario accuſatoribus Chri*Oroſius lib.7.cap.2.*ſtianorum comminatus eſt mortem: ac mox multos ſenatorum, patriciorum, & equitum Romanorũ interfecit, plurimos proſcripſit, populumq; grauiter afflixit: vt qui ſpreuerant Chriſto rege ſaluari, rege cæſare punirentur.

Anno Chriſti 38.

Act.9. 2.Cor.11. Paul⁹ ſporta demiſſus. PAVLVS autem poſt multum temporis reuerſus eſt Damaſcum: vbi cùm inſidijs Iudæorũ à præfecto Aretæ regis quæreretur interficiendus, nocte à diſcipulis è feneſtra in ſporta per mœnia demiſſus, effugit. & trien*Act.9. Galat.1. Paulus profugus.*nio poſt ſuam conuerſionem venit Ieroſolymam: hic à Barnaba ductus ad Apoſtolos Petrum & Iacobum, manſit apud Petrum dies 15. Ieroſolymæ & circumquaq; fortiter prædicans ac diſputans cum Iudæis, in Græcia natis: qui cùm conarentur ipſum occidere, rur*Fuga Pauli Act.22.23.*ſum à fratribus deductus Cæſaream Paleſtinæ, dimittitur Tarſum Ciliciæ metropolim, vbi natus erat.

Gala.1. Deinde venit in regiones Syriæ & Ciliciæ, adhuc facie ignotus eccleſijs Iudææ, ſed tantum fama ijs notus.

Act.9. Petrus autem peragrans eccleſias Iudææ, Samariæ, & Galilææ, venit Lyddã: vbi Aeneã, *AEneas.* qui annos 8. ex paralyſi decubuerat, verbo ſanat. Auocatus Ioppen, Tabitam mortuam, *Tabita.* oratione fuſa, reſuſcitat. dieſq; multos moratur Ioppæ, diuerſatus apud Simonem coriarium.

Act.10. Hinc à Cornelio centurione iuſſu Angeli accerſitus, ac ieiunus hora ſexta orans, ter cælitus per lintei omnis generis animantia continẽtis viſionem, perq; ſpiritum, admonitus, *Gentes ad euangelium admiſſæ.* gentes ad Euãgelij gratiam eſſe admittendas, cum 6. fratribus proficiſcitur Cæſaream Paleſtinæ: vbi Cornelio, & cognatis ac amicis eius gentilibus Chriſtum prædicans, cũ ſuper omnes, qui ſermonẽ eius audiebant, ſpiritus ſanctus ſigno viſibili deſcenderet, & iam loquentes varijs linguis magnificarent Deum, ipſos *Act.11. Circumciſi* baptizat. Reuerſus Ieroſolymã, Apoſtolis alijſq; fratribus reprehendentibus, quòd ad gẽtes diuertiſſet: reddit rationem ſe id non niſi *obmurmurant* Deo autore feciſſe.

Act.11. Diſcipuli vero in perſecutione à morte Stephani diſperſi, peragrantes vſq; ad Phœnicen, & Cyprum, & Antiochiam, ſoliſque Iudæis *Eccleſia Antiochiæ.* euangelizantes: florentiſſimam Antiochiæ Syriæ congregauerunt credentium eccleſiã. quo audito eccleſia Ieroſolymitana, mittit ad eos Barnabam: qui multis conuerſis, adducit eò & Paulum à Tarſo: ſimulq; Antiochiæ annum totum docent turbam multam: ita vt diſcipuli ibi primum appellati ſint Chriſtiani. *Chriſtiani.*

Anno Chriſti 39.

TVNC eõdem ſuperuenerunt ab Ieroſolymis prophetæ; quorum vnus nomine A*Agabus.*gabus prædixit famem magnam in toto orbe futuram. Quamobrem Barnabas & Paulus mittuntur Ieroſolymam ad ſeniores, vt exhiberẽt collectam eleemoſynam in ſubſidium pauperum fidelium contra venturam famẽ; & accedentes eccleſias per omnem Iudęã, præ*Act.26.*dicãt. Caius Caligula cæſar IIII. imperat an.3. *Caius Caligula* menſ.10.d.8. vir ſceleſtiſſimus, ſororibus ſuis ſtuprum intulit, ſtupratas inſulari exilio condemnauit, plurimos nobilium interfecit. optare ſolet, vt vnam tantum ceruicem haberet populus Romanus, vt omnes ſimul vno ictu poſſet interficere. fratrem Iouis ſe nominauit adorari tanquam Deus vbique voluit: ſtatuã *Dane.9.* ſuam poni iuſſit Ieroſolymis in templo do*Matt.24.*mini, ac ſub nomine Iouis nobiliſſimi noui *Abominatio deſolationis* Dei Caij adorari: ſimiliter & in ſynagógis Iudæorum, & Alexandriæ AEgypti, alijſq; mul*Ioſeph.18.*tis in locis per totum imperium ſuum. quod *ant 11. & 19.ant.1.et 2 bel.2.9.* Iudæi Alexandriæ obſtinatiſſime recuſantes, miſerunt ipſi Caio legatum Philonem Iudæũ *Philo. Iudæus.* natione Alexandrinum virum doctiſſimum, ſupplicantes ne cogerentur adorare deos a*Philo libro legationis quã inſcribunt.*lienos: ſed præter ſuam irriſionem Philo nihil reportauit.

Pilato à Caio Lugdunum Galliæ in exilium relegato, vbi tandem angoribus co*Ioſeph.18. antiq.14 & 2.bel.8.*arctatus, propria ſe manu interfecit: & Herode Antipa tetrarcha vnà cum Herodiade in Hiſpaniam fugato, vbi vterque mœrore perijt. in eorum locum Herodes Agrippa priſc⁹ à Caio rex Iudææ & Galilææ conſtitutus reg*Ioſeph 2. bel.c.10. Act.12.*nauit annis 7. Hic anno regni ſui 1. in gratiam Iudæorũ mittens manum vt affligeret quoſdã de eccleſia, Iacobum fratrem Ioannis, iam ex *Decollatio Iacobi maioris.* Hiſpania, vbi euangeliũ prædicauerat, reuerſum, occidit gladio, 25. Mart. qui dum ad ſup*Euſ.2.hiſt. eccl.9.*plicium duceretur, oblatum paralyticum in via ſanans, eo miraculo Ioſiam, qui ſe vinctũ ad Herodem traxerat, cõuertit, oſculatus eſt, & martyrij participem effecit. Corpus Iacobi tranſlatum in Hiſpaniam, ſepultum eſt Cõpo*Act.12. Incarceratio Petri.*ſtellæ, 25. Iul. Quin & Petrũ coniecit Herodes in carcerẽ, vinctũq; catenis duabus, à 16. militib⁹ aſſeruari curat, volens poſt Paſcha producere eum populo. cæterũ Eccleſia ſine intermiſſione orante pro Petro, nocte eius diei, quo occidendus erat, mirabiliter ab Angelo liberatus eſt. qui cum fratribus narraſſet, idq; Iacobo Ieroſolymorũ epiſcopo alijſq; nũciare iuſſiſſet, migrat

Cathedra Petri Antiochiæ. migrat Antiochiam Syriæ. vbi eccleſiæ præſidens an. 7. in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, prædicauit Euangelium.

Anno Chriſti 46. Act. 12. Herodis mors. Ioſeph. 19. ant. c. 9. Herodes autem poſtea Cæſareæ Paleſtinæ indutus veſte regia fulgēte concionabatur p tribunali: populo vero acclamante, Dei vox, & non hominis: confeſtim, eò quòd non daret gloriā Deo, ab Angelo percuſſus, & à vermibus conſumptus, expirauit. cui ſuccedens filius eius Agrippa iunior, regnauit annis 27.

Act. 12. Act. 13. Paulus & Barnabas Apoſtoli gentium. Barnabas autem & Paulus expleto miniſterio, reuerſi ſunt ab Ieroſolymis Antiochiā Syriæ, aſſumpto Ioanne Marco. vbi cùm inter cæteros prophetas & doctores florerent, ſacrificantibus illis domino, & ieiunantibus, iubente ſpiritu ſancto Paulus & Barnabas ſegregati, per ieiunium, orationē, manuumq; impoſitionem, ordinati ſunt Apoſtoli ad prędicandum gentibus.

Act. 13. Anno Chriſti 46. Itaq; dimiſſi, eunt Seleuciam, aſſumpto Ioanne Marco miniſtro. Hinc nauigant Salaminam Cypri. vbi cùm prædicaſſent in ſynagogis Iudæorum, peragrant vniuerſam inſulam Cypri vſq; ad Paphum. hic Paulus Elymam magum pſeudoprophetam Iudæum, ipſorum prædicationi reſiſtentem, dicto excæcat ad tempus: ac Sergium Paulum proconſulem Cypri conuertit ad fidem.

Act. 13. Paulus & Barnabas prædicant inter gentes. Inde nauigant Pergen Pamphiliæ: ibi Ioannes Marcus ab eis decedit Ieroſolymam, illi verò pergunt Antiochiam Piſidiæ: vbi Paulus ſabbatis in ſynagôga prolixe annunciat Ieſum eſſe ſaluatorem Iſraeli ex ſemine Dauid promiſſum; ibiq; plurimos, maximè gentiles, ad Chriſtum conuertunt. ſed Iudæis contradicentibus, & perſecutionem in eos excitantibus, ipſosq; ciuitate eijcientibus: illi, Iudæis valedicentes, excuſſo in eos puluere pedum, conuertuntur ad gentes.

Act. 14. 2. Tim. 3. Anno Chriſti 49. Abeunt Iconium Lycaoniæ: vbi multo tēpore demorantes, doctrina varijsq; miraculis multos conuertunt: cæterùm Iudæis ipſos lapidare tentantibus, fugiunt Lyſtram Lycaoniæ: Hic Paulus claudum ab vtero matris verbo ſanat: populumq; ac ſacerdotem Iouis ob id ipſis, ceu dijs, ſacrificare volentes, vix compeſcunt. dicentes & ſe eſſe mortales, Deū immortalem annunciantes.

Act. 14. 2. Cor. 11. Lapidatio Pauli. Mox concitata à Iudæis ab Antiochia & Iconio ſuperuenientibus turba, Paulus lapidatur; & ciuitate extractus, pro mortuo relinquitur. qui ad ſe reuerſus, poſtridie cum Barnaba profectus eſt Derben Lycaonię. Cumq; & ibi, & in finitima vndiq; regione euangelizaſſent: reuertuntur Lyſtram, & Iconium, & Antiochiam Piſidiæ, conuerſos confirmantes, & ordinantes per ſingulas Eccleſias presbyteros. Peragrataq; Piſidia, veniunt in Pamphiliam, & prędicato in Perge Euangelio: deſcendunt Attaliam Pamphiliæ. inde tandem renauigant Antiochiā Syrię vnde exierant: vbi congregātes eccleſiam acta paſſaq; referunt: ibiq; multū temporis cōmorati ſunt cū diſcipulis.

Anno Chriſti 41.

MATTHAEVS Apoſtolus in Iudæa propter eos q ex circunciſione crediderāt, primus Euangelium ſuum ſcribit & edit Hebraice: quod quis poſtea in græcum tranſtulerit, non ſatis certum eſt. Deinde Aethiopiam prædicando penetrauit. apud vrbē Nadabar conuictos magos Zaroē & Arphaxat expulit. Euphronon Aegypti regis Aethiopię filium ſuſcitauit ex mortuis. Cōuerſus rex cum ſuis, eccleſiam miræ magnitudinis 30. dierum ſpacio fabricatus eſt: vbi Matthæus 33. annis ſedēs totam fermè terram Chriſto ſubdidit. Iphigeniam regis filiam Deo dicatam, pluſquam ducentis præfecit virginibus. Hirtacus autem ſucceſſor Aegippi defuncti, volens habere eā vxorem, cùm ipſa in ſancto virginitatis propoſito perſeuerante, voti compos eſſe non poſſet: miſſo ſpiculatore, Matth. quē eius conſilij autorē eſſe ſciebat, iuſſit ad altare, in quo miſſā celebrauerat, ſecuri interfici, die Dom. 21. Sep. an. ſalutis 77. Poſtea cœnobio virginū copioſum ignem circumdedit, vt omnes ſimul concremaret. Sed apparente Apoſtolo, eaſq; protegente, vorax flamma palatiū inuaſit, & omnia præter regē & filiū eius, abſumpſit filius arreptus à dæmone, peccata patris cōfitebatur. Rex lepra percuſſus, ſemet occidit. Populus Euphronon ſibi regem conſtituit; q per annos 70. Chriſtianum cultum mirabiliter augmentauit.

Euangel. à Matthæo. Abdias in vita. Martyriū Matthæi.

Anno Chriſti 42. 43.

T Claudius 1. Cæſar 5. imperat an. 13. menſ. ferè 10. Hic, conſilio regis Agrippę, adorationem Caij inhibuit. Simon magus Samarites fugiens ex Antiochia à facie S. Petri, venit Romam: vbi magicis artibus populū ſeducēs, ſtatim inter Deos aſſumptus eſt, ſtatuæ donatus honore hunc habentis titulū: Simoni Deo ſancto. Sed & comes eius Selene meretrix dea habita. Poſtea cùm Simon arte magica, vt ſe Deum probaret, duobus ſuffultus dæmonijs, in aërem euolaſſet: orationibus Petri & Pauli fugatis dęmonibus, delapſus in terrā, populo inſpectante, diſruptus eſt. vnde Nero iratus Petrū & Paulum, multosq; Chriſtianos occidit. Tatthæus vnus ex 70. diſcipulis à B. Thoma ex commonitione diuina miſſus ad Abagarum Edeſſenorum toparcham, ipſum ægritudine morbi corporalis abſoluit: vniuerſamq; ciuitatem Edeſſenorum Chriſto fide ſociauit: vt futurum antea ſcripſerat ipſe Chriſtus Abagaro.

Claudius. Anno Chriſti 4. Iuſt. in martyrum apologetico. Simon Magus. Sulpitius. Euſ. eccl. hiſt. Abagarus.

Anno Chriſti 44.

ANNO 2. Claudij, Petrus archi Apoſtolus admonitus à ſpiritu ſancto, migrans ab Antiochia, aſſumpto Marco, per Pontū, Galatiam, vicinaſq; regiones prius à ſe illuſtratas, venit Romā ad expugnādum Simonem magū: ibiq; Romanā cathedram pōtificatus ſuſcepit 18. die Ian. in qua primus poſt Chriſtum pōtifex eccleſiæ præſedit an. 25. m. 5. d. 13. Aduētum Domini & Quadrageſimā celebrare, viros comas decurtare, & viros mulieresq; habitu diſcretos eſſe primū precepit. Ibidē imperāte Claudio, dū Marcus filius eius adhuc apud ſe eſſet, ſcripſit ex vrbe Roma, miſitq; per Siluanū Epiſtolā ſuam primam aduenis iparſim

Cathedra S. Petri Romæ.

 inco-

Epiſtolæ Petri.

incolentibus Pontum, Galatiã, Cappadociã, Aſiã, & Bithyniam: exhortans eos vt conſtanter ferentes aduerſa, Chriſtianam fidem dignis moribus honeſtent. Indidem ſecundam Epiſtolam ſcripſit eiſdem admodum ſenex & iam morti vicinus: terrore extremi iudicij, mundiq; olim igne exurendi deterrens ipſos à peccatis.

Anno Chriſti 45.

Clemens presbyter hypotypoſeon lib. 6. Euangeliũ Marci.

MARCVS diſcipulus & interpres Petri, iuxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus, græce breue ſcripſit Euangelium: quod cùm Petrus audiſſet, probauit, & Eccleſiæ legendum ſua autoritate edidit.

Anno Chriſti 46.

Prædicatio in Aegypto. Anno Chriſti 64. vel 65. Paſſio Marci.

MARCVS itaque aſſumpto ſuo Euangelio, perrexit in Aegyptum, & primus Alexandriæ Chriſtum annuncians, conſtituit ibi Eccleſiam tanta doctrina & vitæ continentia, vt oẽs ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret, haberentq; omnia communia. Quã Eccleſiam cum ſanctiſſimè rexiſſet annis 20. Alexãdriæ anno Neronis 8. in ſolẽnitate Paſchali, diuina celebrãs, ab Aegyptijs fune collo eius iniecto raptus tractusque per ciuitatem, carceri mancipatur: vbi nocte ſequente confortatus à Chriſto, poſtridie laqueo ſtrangulatus eſt, 25. Aprilis. Corpus eius Veneti mercatores clàm obtentum, detulerunt Venetias anno Chriſti 828. eique templum magnificentiſſimum extruxerunt.

Anno Chriſti 41. 2. Cor. 12. Raptus Pauli.

Paulus raptus in tertium vſque cælum, audit arcana verba, quæ fas non ſit homini loqui: & ne excellentia reuelationum extollatur, datur ei ſtimulus carnis ſuæ, nuncius ſatanæ, vt ipſum colaphizet. ſuper hoc cum ter Dominum rogaret, vt diſcederet à ſe, dictum eſt ei: ſufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.

Anno Chriſti 47.

Act. 11. Fames. Helena.

ANNO 4. Claudij fames illa grauiſſima vniuerſum occupauit orbem, quam Agabus futuram prædixerat: qua durante Helena regina Adiabenorum nuper ad Chriſti fidem conuerſa, ſuis impenſis vim magnam frumenti ex Aegypto delatam, Ieroſolymæ diſtribuit fidelibus.

Ioſeph. 20. an. 2. & 4.

Anno Claudij 5. à natiuitate S. Seruatij (ſecundum annales Traiectenſium) 17. Petrus miſit à Roma ad Germaniam Eucharium cũ Valerio & Materno, vbi Eucharius cæpit epiſcopatum Treuerenſem, ſedit annis 23. deinde Valerius ann. 15. Maternus deinde ann. Domini 85. fit tertius Epiſcopus Treuerenſis; conuertit Coloniam & Tũgrim, fuitque primus Epiſcopus Colonienſis & primus Tungrẽſis. ſedit ann. 40. ſicut 40. diebus iacuit in ſepulchro, reſuſcitatus baculo S. Petri Apoſtoli.

Epiſcopat⁹ Treuerenſis omniũ primus & antiquiſſimus.

Philo in lib. de theorica. Philo.

Philo Iudeus ſecunda vice Romã ad Claudium veniens, ibi Petrum Apoſtolum verbũ Dei prædicantem, vidit, allocutus eſt, eiusque habuit amicitiam: & hanc ob cauſam ſcripſit poſteà librum in laudem Chriſtianorum commorantium in Aegypto.

Anno Chriſti 49. Ioſeph. 20. ant. 6. Seditio.

Ieroſolymis tanta ſeditio in diebus azymorum exorta eſt, vt in portarum exitibus populo coarctato 30. milia Iudæorum cæde proſtrata ſint.

Anno Chriſti 48. 49.

Act. 15. Galat. 2. Cõcilium Apoſtolorum Act. 15. & 16.

ORTA Antiochiæ diſceptatione propter Iudæos, docentes quòd gẽtes ad Chriſtum conuerſæ deberent circũcidi, ac ſeruare legem Moyſi, Paulus iuſſus oraculo, & ordinatus ab eccleſia, cum Barnaba & Tito gentili incircunciſo, ac quibuſdam alijs, per Phœnicen Samariamque anno à conuerſione ſua 14. aſcendit Ieroſolymam, vt cum Apoſtolis ſuper hac quæſtione conferrent. vbi conuocato vndequaq; Apoſtolorum ſeniorumque concilio, Paulus & Barnabas narrant conuerſionem gentium, ac magna vltro citroq; habita diſputatione, poſt Petri, qui à Roma venerat Ieroſolymam, & Iacobi Epiſcopi Ieroſolymitani ſuffragia, communi decreto ſtatuunt, gentes non obligari ad obſeruationẽ legis antiquæ iam abrogatæ, tantùm ad tempus vt abſtinerent ſe ab idolothytis, à ſuffocato, à ſanguine, & à fornicatione: verùm vnumquemque per fidem gratia Chriſti ſaluandũ. Quin Petrus & Iacobus & Ioannes, columnæ eccleſiæ, dextras dederunt Paulo & Barnabæ ſocietatis, vt hi inter gentes, ipſi autem inter Iudæos Apoſtolatu fungentes, euangelizarẽt; hoc tantùm rogantes, vt pauperum memores eſſent: id concilij decretum literis mandatum per Paulum, Barnabam, Iudam & Silam tranſmittunt Antiochiam Syriæ: qui traditis lectisq; coram eccleſia literis, ibi aliquamdiu demorati ſunt, docentes cum alijs plurimis verbum Domini.

Galat. 2.

Dion. Areopa. de diuin. nomin. c. 3. Euſ. l. 3. c. 6. & Niceph. lib. 2. cap. 21. 22. 23. Aſſumptio B. Mariæ. Genebrar. ait aſſumptam vndecim, aut etiam quindecim annis, poſt Chriſti paſſionem.

Eodem tempore Maria virgo Chriſti mater Ieroſolymæ præſentibus Petro, Iacobo, Ioãne & reliquis Apoſtolis, & Timotheo primo epiſcopo Epheſiorum, & Hierotheo, alijſque ex ſãctis fratribus, ipſoq; Dionyſio Areopagita obijt 15. Auguſti, feria 4. ætatis ſuæ anno 72. ac ſepulta eſt in vallis Ioſaphat medio, iuxta villã Gethſemani. tertio die ſepulchrũ eius explorantes, idq; vacuum inuenientes, ipſam corpore ſimul & anima aſſumptã in cælum, ac ſuper omnes choros angelorum exaltatam pie crediderunt. vt quidam, fuiſſe reuelatum ſcribunt. poſtea in ſepulturæ loco, eius in honore fabricata eſt eccleſia miro lapideo tabulatu.

Gala. 2. Petrus à Paulo reprehenſus.

Petrus autem cùm veniſſet Antiochiã, palàm coram omnibus reprehenſus eſt à Paulo, quòd edens cum gentibus, metu ſuperuenientium à Iacobo Iudæorum, è cõuiuio ſimulatè ſe ſubduceret, atq; ita cæteros Iudæos ipſumq; Barnabam in ſuam ſimulationem induceret: audiuitq; ab eo, non ex obſeruatione legis, ſed fide in Chriſtum contingere ſalutem. ac deinceps rurſum eccleſias ſuas viſitans confirmanſq;, forte etiam Corinthios ſimul cum Paulo docens, ac baptizans, (quod aliquan-

aliquãdo factum liquet ex 1. Cor. 1. & 3. idemque teſtatur Dionyſius Corinthiorũ Epiſcopus) rediit Romam.

Act. 18. Iudæi Roma expulſi.

Anno 9. imperij ſui Claudius præcepit Iudæos omnes Roma decedere, eò quod Agrippinam vxorem ſuã (teſte Ioſepho) ad ritus Iudaicos conuertiſſent. iuxta Suetonium verò, eò quòd impulſore Chriſto aſſiduè tumultuarent. anno proximo maxima fames Romam corripuit.

Anno Chriſti 50.

Act. 15. Barnabas. *Coloſſ. 4.*

POST HAEC Paulus cupiens viſitare gẽtes quibus prædicarat, diſcors cum Barnaba, diſcedunt ab inuicem: & Barnabas quidẽ aſſumpto Ioãne Marco conſobrino ſuo, nauigat in Cyprum patriam ſuam, vbi circa ſeptimum Neronis annum martyrio coronatus eſt, 11. Iunij. Paulus verò aſcito ſibi Sila, perambulat Syriam ac Ciliciam, confirmans Eccleſias, & præcipiens ſeruanda Apoſtolorum ſeniorumque decreta.

Act. 16. Paulus cũ Sila prędicat inter gentes.

Peruenit autem Derben & Lyſtram Lycaoniæ, vbi Timotheum probæ indolis iuuenem quoq; ſecum aſſumens circuncidit eum propter Iudæos. cùm autem fructuosè prædicando pertranſirent ſuperiores ciuitates Lycaoniæ, tradebant ſeruanda, quæ Ieroſolymis ab Apoſtolis & preſbyteris decreta erant. ac peragrantes Phrygiam & Galatiam, veniunt in Myſiam. Prohibiti verò à Spiritu Sancto prædicare in Aſia & Bithynia, peragrata Myſia deſcendunt Troadem: hic Paulus nocte per viſionem vocatus, vt euangelizet in Macedonia, nauigat cum ſuis, Luca comite, Samothracen inſulam, hinc Neapolim, inde Philippos Macedoniæ. Ibi diebus aliquot cõmorantes, Paulus ſabbato extra portam iuxta flumen ſedendo prædicans mulieribus, Lydiam purpurariam cum tota familia baptizat, eiuſque hoſpitio excipitur. Deinde puellam (quæ ſpiritu Pythonis obſeſſa, diuinando quæſtum magnum præſtabât domino ſuo) multis diebus clamantem ipſos eſſe ſeruos Dei excelſi, viam ſalutis annũciantes, liberat à dæmonio. quapropter cum Sila raptus in forum, iuſſu magiſtratus publicè virgis atrociter cæduntur, & deinde coniecti in carcerem interiorem, pedes ligno ſtringuntur. vbi cum media nocte orantes laudarent Deum, facto terræmotu, apertis oſtiis, ſolutiſque ipſorum vinculis exeuntes, cuſtodem carceris conuertunt, credentem cum omnibus domeſticis eius baptizant, appoſitaque menſa lætantur.

Act. 16. Pythoniſſa. *2. Cor. 11.* Paulus & Silas flagellantur, & incarcerãtur.

Diluculo eò quòd ſe Romanos dicerent, honorificè à magiſtratu educti; per Amphipolim & Apolloniam veniunt Theſſalonicã metropolim Macedoniæ. & hic Paulus ex more ſuo in ſynagoga Iudæorum per ſabbata tria Chriſtum annunciãs, quamplurimos conuertit: nocte dieque manibus ſuis laborãdo, ſeque fatigando victum ſibi parãs, ne cuiquam eſſet oneri. Concitato autem aduerſus eum à Iudæis tumultu, Iaſon ipſorum hoſpes pertrahitur in iudicium; Paulus verò cum Sila noctu à fratribus dimiſſus, profugit in Berræam: vbi in Synagoga Iudæorum prædicans reperit promptos docileſque auditores. ſed & hic concitata à Theſſalonicenſibus Iudæis turba, Paulus Silam & Timotheum ibi relinquens, à fratribus deductus ad mare, nauigio fugit Athenas: vbi dum expectaret Silam & Timotheum, diſputans in ſynagoga cum Iudæis, ac quotidie in foro cum Epicureis & Stoicis Philoſophis, deridetur. Abductus verò in Areopagum, capta occaſione ex ara Ignoto deo ſacrata, de Deo, & Chriſto & reſurrectione diſſerit: atque inter alios conuertit Dionyſium Areopagitam præſtabilem Philoſophum, quem poſtea Athenienſis Eccleſiæ Epiſcopum ordinauit.

Act. 17. *1. Theſſ. 2.* *2. Theſſ. 3.* Paulus laborat manibus. *Act. 17.* *2. Cor. 11.* Dionyſius Areopag.

Hic dum ageret Paulus, ne veritus Theſſalonicen. auditis quæ ipſe paſſus erat in prædictis ciuitatibus, à ſuſcepta fide deficerẽt, cum ipſi non liceret illos inuiſere, permanens Athenis, miſit Timotheum, vt cõfortaret eos: ex quo reuerſo cùm didiciſſet, quòd etiam perſecutiones à ciuibus ſuis illatas conſtãter pertuliſſent, ſcripſit ad eos per Tychicum diaconum & Oneſimum acolytum ab Athenis binas literas: in quibus ipſos collaudat ac confirmat in fide, pleniusq; inſtruit de mortuorum reſurrectione, deque aduentu Chriſti & Antichriſti.

1. Theſſ. 2. & 3. Epiſtolæ Pauli ad Theſſalon.

Anno Chriſti 51.

POSTHAEC Paulus profectus Corinthũ Achaiæ metropolim, apud Aquilã & Priſcillam vxorẽ eius nuper cum cæteris Iudæis iuſſu Claudij Roma expulſos, artem ſcenofactoriã exercens, & opera manuaria ſe ſuoſque alens, ſingulis ſabbatis gratis prædicat in ſynagoga, ac Criſpum archiſynagogum, & Caium, & Stephanæ familiam per ſe, multosque Corinthiorum per ſuos baptizat. Aduerſantibus autem ei Iudæis, confortatur nocte à domino per viſionem, vt imperterritus hic euangelizet, multum enim ea in ciuitate populum conuertendum: quapropter manſit Corinthi annum & menſes ſex, apoſtolatus ſui edens ſigna & prodigia.

Act. 18. *1. Cor. 4.* *2. Cor. 11.* Paulus ſutor tabernaculorũ. *1. Cor. 1.* *2. Cor. 12.*

Lucas medic⁹ Antiochenus, ſectator Pauli, ordinatus ab eccleſijs, omnis peregrinationis eius comes indiuiduus in Achaiæ Bœotiæque partibus græcè ſuum ſcribit Euangelium, ſicut ab apoſtolis acceperat.

Coloſſ. 4. *2. Cor. 8.* Euangelium Lucæ.

Anno Chriſti 53.

PAVLVS autem Corinthi à Iudæis tumultu pertractus ad tribunal, coram Gallione procõſule Achaiæ accuſatur, & dimittitur. deinde poſt dies multos, comitantibus eum Priſcilla & Aquila, nauigans in Syriam, in Cenchreis ſuſcepto voto tõdet ſibi caput. deuenitque Epheſum Aſiæ metropolim, vbi reliquit Priſcillam & Aquilam: ipſe verò ingreſſus ſynagôgam diſputabat cũ Iudæis. (cõſtituitq; Epheſi per impoſitionem manuum ſuarum Timotheum epiſcopum) rogãtibus

Act. 18. *2. Tim. 1.*

autem eis, vt diutius ibi maneret, valedicens
reſpondet:oportere ſe feſtum,quod inſtabat,
agere Ieroſolymis, ſed breui rediturum.Inde
nauigat Cæſaream Paleſtinæ, aſcendit Iero-
ſolymam,ſalutat eccleſiam, ibiq; agit feſtum
Act.18. Pentecoſtes. Deinde deſcendit Antiochiam
Syriæ, vbi aliquamdiu commoratus, peram-
bulat,ex ordine Galatiam,ac Phrygiam,con-
firmans omnes vbiq; diſcipulos.

Act.18. E Laodicæa metropoli Phrygiæ Pacatianæ,
ſcripſit Paulus primã epiſt. ad Timotheum,
1.Tim.1. quem,quia iuuenem adhuc,iuſſerat remane-
1.Tim.4. re Epheſi, vt ibi Eccleſiæ præſideret,ac per im
2.Tim.1. poſitionem manuum ſuarum ordinauerat
Epiſt.1.ad Timoth. cum epiſcopum eccleſiæ Epheſiorum: per e-
piſtolam inſtruit eum, quomodo epiſcopali
munere bene beateq; fungi debeat.

Indicans ſe Hymenæum& Alexãdrum hæ
1.Tim.1. reticos,excõmunicando,tradidiſſe Satanę.Et
quia ait:Quemadmodum rogaui te,vt rema-
neres Epheſi, cùm proficiſcerer in Macedo-
niam:ita facito hinc videtur epiſtolam hanc
ſcriptam eſſe, quando Paulus ſecundò ex E-
pheſo venit in Macedoniã, tuncq; reliquiſſe
Epheſi Timotheũ, vt ibi præſideret Eccleſiæ.

Act.18. Inter hæc Apollos Iudæus Alexandrinus,
vir eloquens, cùm ſciret tantum baptiſma
Ioannis, ab Aquila & Priſcilla Euangelium
Apollo. Chriſti edoctus,primùm Epheſi, deinde Co-
1.Cor.3. rinthi, ſtrenuè Chriſtum annunciat: rigans,
quæ Paulus plantarat, deo dante incremen-
tum.

Paulus aũt peragratis ſuperioribus partibus
Act.19. Aſiæ,venit Epheſũ. hic ferè 12. diſcipulos ba-
ptiſmate Ioannis baptizatos, denuo baptizat
in nomine Ieſu: cumque imponeret illis ma-
nus,venit manifeſtè Spiritus Sãctus ſuper eos,
& loquebantur linguis ac prophetabant. At-
Act.20. que hic per triennium publicè ac priuatim
omnibus Aſianis magno cum fructu prædi-
cans,nocte & die nõ ceſſauit cum lachrymis
monere vnumquemq; ipſorum: interim la-
Act.20. bore manuum ſuarum ſibi ſuiſq; neceſſaria
comparans, tantaſque edẽs virtutes,vt etiam
Miracula Pauli. ſudaria & ſemicinctia eius ſuper infirmos &
Act.19. dęmoniacos delata, ipſos curarent.Iudæi au-
tem quidam exorciſtæ tentantes, in nomine
Ieſu à Paulo prædicati, adiurare dæmonia,
dæmoniaco ipſos inuadente, nudi vulne-
ratique effugiunt. multi verò credentium
confitentur peccata ſua. multique qui artes
magicas exercuerant, libros ſuos coram om-
nibus comburunt, vſque ad pretium 50.mi-
lium denariorum.

Anno Chriſti 54.

PHILIPPVS Apoſtolus, cùm annos
circiter 20. Euangelium in Scythia prędi-
caſſet, & omnem ferè gentem illam ad veræ
pietatis cultum traduxiſſet, peſtemque à dæ-
monibus immiſſam,populo ſignum crucis e-
rigente & adorante, depuliſſet, & multos æ-
grotos ſanaſſet, mortuoſque ſuſcitaſſet,apud
Hieropolim Phrygiæ Aſiæ ciuitatẽ, dum Eu-
Philippus crucifixus. angelium populo nunciaret, ab Hebionitis
arreptus,cruci affix⁹ & lapidibus obrutus eſt,
calendis Maii,anno ætatis ſuæ 87.

Poſthæc Paulus in ſpiritu proponit tranſi- Act.19.
re Macedoniam & Achaiam: inde ire Iero-
ſolymam, deinde Romam. Ob multitudi- 1.Cor.16.
nem autem aduerſariorum,(quorum impor 1.Cor.15.
tunitate Epheſi beſtiis obiectus fuit.) ipſe re-
manens Epheſi vſque ad Pentecoſten, præ-
mittit in Macedoniam Timotheum & Era-
ſtum,cũ Epiſtola priore ad Corinthios: quos Epiſt.1.ad Corinth.
de baptiſmo contendentes corrigit, fornica-
rium, qui nouerca ſua vxoris loco abuteba-
tur, præcipit publico Eccleſiæ conſeſſu tradi
ſatanæ, corporaliter affligendum, quò ſpiri-
tus ſaluus fiat. ipſoſque plenius inſtruit, de
matrimonio, viduitate, virginitate, idolo-
thytis, cœna Dominica, donis ſpiritualibus,
charitate, reſurrectione mortuorum, ac di- Cap.16.
uerſa reſuſcitatorum gloria. hortaturque vt
quemadmodum ordinauerat eccleſiis Gala-
tiæ, ita & ipſorum quiſque diebus dominicis
apud ſe ſeponat pecunias,perferendas Ieroſo
lymam ad ſubleuandam inopiam ſanctorũ.
adiiciens ſe venturum Corinthum, & apud
ipſos aliquamdiu permanſurum, vel fortè et-
iam hyemem tranſacturum. Act.19.

Sub hæc Epheſi à Demetrio cæteriſque ar-
gentariis grauis aduerſus Paulum excitatus
eſt tumultus,ob magnæ Dianæ templum cul
tumq; per ipſius prædicationem in nihilum
reputandum: quo ægrè per ſcribam ſedato; Act.20.
Paulus vocatis ad ſe diſcipulis valedicens(Ti 1.Tim.1.
motheum Epheſi remanere iuſſit)inde anno
Domini 54. Claudii 12. perambulat Macedo- Prædicatio in Græcia.
niam,exhortans fideles.deinde venit in Gręciam,
ciam, vbi menſibus tribus prædicans, vſque Rom.15.
ad Illyricum per circuitum impleuit Euan. Tit.1.2.3.
gelium Chriſti,quibus in locis nemo Apoſto Epiſtola ad Titum.
lorum prædicauerat. Nicopoli autem Thra-
ciæ hybernans, inde ſcribit epiſtolam ad Ti-
tum, quem reliquerat in Creta inſula, ibique
Archiepiſcopum ordinarat,vtquod ipſe cæ-
perat conſumet, abſoluatque, ac per ſingu-
las ciuitates (quas centum ea inſula habuiſſe
memoratur) cọnſtituat epiſcopos & preſby-
teros.præſcribens,quales conſtituere,& quo-
modo ſubditos docere debeat:iniungenſque
vt veniat ad ſe Nicopolim Thraciæ.

Anno Chriſti 55.

POSTHAEC Paulus ob ſtructas ſibi na- Act.20.
uigaturo in Syriam à Iudæis inſidias, re-
uertitur per Macedoniam; comitantib⁹ eum,
Timotheo, Soſipatre, Ariſtarcho, Secundo,
Caio, Tychico & Trophimo.hi cùm præceſ-
ſiſſent Troadem Phrygiæ, Paulus cum Luca
Philippis Macedoniæ feſtum Paſchę celebra-
uit, anno Claudii 13. huc Titus ad ipſum ve- 2.Cor.7.8.
niſſe videtur,ex quo cùm intellexiſſet Corin-
thiorum deſiderium & fletum, quodque Ti- Act.20.
tum humanè excepiſsẽt: ſcribit poſteriorem
ad Corinthios epiſtolam: in qua reddit cau-
ſam,cur nondum inuiſerit ipſos, vt promiſe- Cap.1.
rat.Secundò fornicarium, quem anno proxi Cap.2.
mo priore epiſtola excommunicauerat, iam 2.Cor.8.9.
emendatum, iubet amãter recipi in gratiam, Epiſt.2.ad Corinth.

ne im-

Cap. 8. 9. ne immodico dolore abſorbeatur. Tertiò exemplo Macedonum (qui ſupra vires ſuas contribuerant) varijsque ſcripturis, prouocat eos ad promptè & abundāter conferendam eleemoſynam pro fidelibus Ieroſolymæ degentibus: ad quam colligendam miſit cum hac eadem epiſtola Titum & Lucam Euangeliſtam. *2. Cor. 11.* Referens autē inter alia quæ quantaque ob Euangelij prædicationem perpeſſus ſit mala, recenſet, quod, præter frequentes labores, verbera, carceres, ac pericula mortis, à Iudæis quinquies 39. plagas acceperit, ter virgis cæſus ſit, ſemel lapidatus, ter naufragium fecerit, aliaque varia maris ac mortis ſæpius pertulerit pericula. *Cap. 12. & 13.* teſtaturque ſe denuo paratum inuiſere ipſos.

Act. 20. Poſt dies azymorum à Philippis nauigat intra dies 5. Troadem Phrygiæ, vbi demoratus diebus 7. die Dominico, cum conuenißent diſcipuli in cœnaculo ad frangendū panem, Paulus diſſerebat eis vſque in mediam noctem: & Eutychum adoleſcentem præ ſomno è feneſtra tertij cœnaculi delapſum ac mortuum, vitæ reſtituit. *Suſcitatio Eutychi.*

Deinde Ieroſolymam ad feſtum Pētecoſtes celebrandum properat. atque ex hoc itinere Paulo dictante excipiente Tertio nobilē illam epiſtolam ad Romanos, eamque miſit per Phœben miniſtram Eccleſię Cenchreenſis. *Rom. c. 1.* in qua primo oſtendit, Dei gratia iuſtificari hominē per fidem in Chriſtum, abſque operibus legis Moſaicæ, idque comprobat tum exemplo Abrahæ, tum varijs ipſius legis teſtimonijs. *Rom. 8. 9. Epiſtola ad Rom.* deinde multa diſſerit de vocatione gentium, & reiectione Iudæorum. quorū tamē reliquias ſaluas fore ait. *Cap. 12.* Tandem moralia quædam ſubijcit præcepta, ad informandam iuſtificatorum vitam. *Cap. 15.* Adijciens ſe nunc proficiſci Ieroſolymam, vt collatam à Macedonibus & Achaicis eleemoſynam exhiberet pauperibus ſanctis: hoc vbi perfecerit, ſe venturum Romam, atque inde profecturum in Hiſpaniam.

Act. 20. Diluculo Paulus à Troade per terram iter facit Aſſon, hinc nauigio Mitylenē inſulam ſequenti die venit contra Chium inſulam, poſtridie appulit Samum: & commoratus Trogylij, proximo die venit Miletum, præter nauigata iam Epheſo, ne tempus tereret in Aſia: feſtinabat enim, ſi fieri poſſet, vt diē Pentecoſtes ageret Ieroſolymis. *Paulus properat Ieroſolymam.* A Mileto igitur miſſis Epheſum nūcijs, accerſit ad ſe preſbyteros Eccleſiæ, *Act. 20.* eoſque exhortatur vt vigilantes ſint in regenda Eccleſia Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, prædicens poſt ſuum diſceſſum exurrecturos ex ipſis lupos rapaces: ſe verò nunc alligatum ſpiritu proficiſci Ieroſolymam, Spiritu Sācto per ſingulas ciuitates teſtificante, ipſum illic vinciendum & affligendum. indicans & hoc, quòd non amplius faciem eius eſſent viſuri.

Act. 21. Poſthęc nauigat Coum, ſequenti die Rhodum, inde Pataram: hinc Cypro ad ſiniſtram relicta appulit Tyrum. vbi diebus 7. manet apud diſcipulos per ſpiritum dehortantes ne aſcenderet Ieroſolymam. Inde nauigat Ptolemaidem, manet hic diem vnum: poſtridie venit Cæſaream Paleſtinæ, vbi cum apud Philippum diaconum & euāgeliſtam (cui erant 4. filiæ virgines prophetātes) moraretur dies aliquot, *Virgines Propheteſſæ.* Agabus propheta cingulo Pauli manus pedesque ſibi alligans, per ſpiritum prædicit Paulum ſic Ieroſolymæ a Iudæis alligandum, & tradēdum gentibus: ideoque amicis ne eo pergeret cum lachrymis rogantibus, reſpondet: ſe non ſolùm vinciri, ſed & mori paratum pro nomine Ieſu.

Anno Chriſti 56.

HINC tandem peruenit Ieroſolymam, *Act. 21.* cōuerſionis ſuæ an. 2. Claudij 14. vbi (exhibitis eleemoſynis) cum, collecto poſtridie concilio, ex Iacobi Epiſcopi Ieroſolymitani ac preſbyterorum conſilio, vt & ipſe videretur cuſtodire legem, aſſumptis 4. viris votum habētibus, purificaret ſe iuxta ritum Nazareorū in templo, concitato à Iudæis tumultu, inibi apprehenditur, violenter templo extrahitur, dire percutitur: è manibus autem occidere volentium per Lyſiam tribunum vi militum Romanorum ereptus, alligatur catenis duabus, ac ducitur in caſtra. *Paulus ca[illegible]*

Act. 22. Hic impetrata à tribuno dicēdi facultate, ſtans in gradibus caſtrorum, ordine refert ad populum, quomodo olim & ipſe zelo legis atrociter credentes perſequens, cælitus conuerſus ſit ad Chriſtum: quodque deinde cum Ieroſolymis in templo orans raperetur extra ſe, miſſus ſit a Deo ad prædicādum gentibus. Quo audito Iudæi iterum tumultuantes, vociferantur ipſum è viuis tollendū. vnde iuſſu tribuni ducitur in caſtra, loris adſtringitur, flagris examinandus vt fateatur cauſam clamoris: verùm vbi ciuem Romanum ſe eſſe indicaret, ſoluitur. *Paulus flagellis torquendus.*

Act. 23. Poſtridie productus in concilium ſacerdotum, coram eis innocentem ſe declarans, Ananiæ pontificis iuſſu in faciem percutitur. *Paulus in os cæditur.* cumque ibidem diceret ſe Phariſæum, & ob fidem reſurrectionis mortuorum iudicari: orta ob id inter Phariſæos & Saducæos diſſenſione magna, ita vt periculū eſſet ne Paulus diſcerperetur, reducitur à militibus in caſtra. vbi nocte ſequenti aſſiſtens ei Dominus, ad conſtantiam ipſum exhortatur: prędicens quod & Romæ eſſet de ipſo teſtificaturus. *A Deo cōfortatur.*

Act. 23. Facto die Iudæi pluſquam 40. deuouerunt ſe non eſuros, nec bibituros donec occidiſsēt Paulum: quorum inſidijs per filium ſororis Pauli detectis, *Coniuratio in Paulū.* Paulus iuſſu tribuni, 470. militibus ſtipatus, noctu abducitur Antipatridē; inde Cæſaream Paleſtinæ ad Felicem totius Syriæ præſidem. ibique cuſtoditur in prætorio Herodis.

Act. 24. Poſt dies 5. coram Felice à Tertullo Iudæorum oratore in concilio accuſatus, vt ſeditioſus, vt auctor ſectæ Chriſtianorum, vt profanator templi; obiecta ſibi crimina ſtrenuè diluit: *Paulus à Iudæis accuſatur.* confitetur tamen ſe Chriſtianum, ſe colere Deum, ac credere futuram reſurrectionem iuſtorum & iniuſtorum. vnde cauſa ipſius in

ſius in aduentum Lyſiæ dilata, remiſſius cuſtoditur, permiſſo ſibi amicorum aditu ac famulatu.

Act. 24. Poſt aliquot dies diſſerit coram Felice & Druſilla ipſius vxore Iudæa, de fide in Chriſtum, iuſtitia, temperantia, & iudicio futuro: vnde tremefactus Felix iubet eum reduci. frequenter tamen cum eo colloquens, ſpe accipiendæ pecuniæ, ibidem biennio detinuit in vinculis.

Paulus vinctus Cæſareæ.

Anno Chriſti 56.

Sueton. in vita. NERO Cæſar 6. imperat à 14. Octobris, paulominus annis 14. principio honeſtè vixit annis 5. poſtea ob libidinem & tyrannidem ſceleratiſſimus fuit. matrem ſuam primùm inceſtu fœdauit, deinde illam, & vxorẽ ſuam, & ſororem patris: Item Senecam philoſophum præceptorem ſuum, multoſque præclaros ac nobiles viros interfecit. Senatui ac populo Romano vnam ceruicem, quam vnico ictu decuteret, optauit. Vt ſimilitudinem ardentis Troiæ conſpiceret, Romam incendit. quam dies 6. & noctes 7. ardentem ſpectans, lætans flammæ pulchritudine, habitu Tragico decantabat Iliadẽ Homeri. tandem cùm, à ſenatu publicus hoſtis iudicatus, quæreretur ad ſupplicium, è palatio fugiens extra vrbem ſeipſum interfecit.

Nero. *Ioſeph. 20. ant. 10.*

Roma incenſa.

Anno Chriſti 57.

Act. 25. BIENNIO expleto, Paulus Cæſareæ corã Feſto, qui Felici ſucceſſerat, pro tribunali de multis & grauibus criminibus iterum accuſatus à Iudæis, ſe excuſãs, rationem reddit, ſe, neque in legem Iudæorum, neque in templum, neque in Cæſarem, quicquam peccaſſe, affirmans Ieſum defunctum viuere. Interrogante autem Feſto, num vellet remitti Ieroſolymam, & ibi de his iudicari? Cæſarem appellat.

Paulus appellat Cæſarem.

Act. 26. Hinc iubente Feſto coram Agrippa rege, & Bernice, & tribunis ac primatibus Cæſareę examinandus, religionis ſuæ cauſam dicens: declarat ſe ab adoleſcẽtia Ieroſolymis vixiſſe Phariſæum, deinde cùm Chriſtum in ſanctis atrociſſimè perſequeretur, cælitùs conuerſum ad Chriſtianiſmum: atque exinde ſe Dei auxilio prędicaſſe Iudæis ac gentibus. vnde Feſtus ipſum ex nimia ſciẽtia inſanire ait: Agrippa verò oratione Pauli propemodum perſuaſus, vt & ipſe fieret Chriſtianus, iudicat Paulum poſſe dimitti, ſi non appellaſſet Cæſarem. Ideoque decretum eſt, vt mitteretur Romam ad Cæſarem.

Act. 27. Traditus igitur Paulus cum alijs vinctis Iulio centurioni, perſeuerante ſecum Luca & Ariſtarcho, à Cęſarea nauigat Sidonem. inde præternauigans Cyprum per mare Ciliciæ & Pamphiliæ venit Myram Lyciæ. deinde contra Gnidum, & prælegens Salmonem Cretæ promontorium, appellit Pulchri portum iuxta Laſæam & Aſſon, vbi ipſe conſulebat hybernandũ, prædicens periculoſam fore nauigationem. ipſius autẽ conſilio ab alijs ſpreto, nauigat Phœnicen Cretæ itidem portum. hinc vi tempeſtatis in Claudam inſulam, deinde per Adriaticum mare, vbi perſeuerante dies noctesque 14. vehementi tempeſtate ac inedia, deſperatis iã rebus, Paulus viros 276. qui ſecum nauigabant, conſolans, narrat ſe nocte ab Angelo Dei edoctum, ipſos quidem naufragium paſſuros, at ſui gratia ipſorum neminem periturum: hortaturque ad cibum ſumendum. quem cùm ſumpſiſſent, mox naui arenis illiſa & fracta, cũ ſuis omnibus, partim natando, partim tabulis inhærendo, incolumis euadit in Meliten inſulam.

Paulus vinctus ducitur Romã.

Naufragium.

Act. 28. In qua humanè à barbaris exceptus, viperam ipſius manum inuadentem ac mordentem excutit in ignem, nihilque mali patitur. atque hîc hybernans, patrem Publij primatis inſulæ à febribus ac dyſenteria ſanat: cæteroſque eius inſulæ infirmos curat.

Vipera.

Anno Chriſti 58.

Act. 28. POST menſes tres nauigat Syracuſas Siciliæ oppidũ, ibiq; manet triduò: inde Rhegium Calabriæ oppi. deinde Puteolos Campaniæ oppid. vbi repertis Chriſtianis, rogatus manet dies 7. vnde tandem itinere terreſtri, occurrentibus ſibi fratribus è Roma, per forũ Appij ac tres tabernas, anno Neronis 2. poſt paſſionem domini 25. peruenit Romam. vbi die tertio conuocatis Iudęorum primoribus, catena circundatus, ſuę appellationis cauſam & fidei rationem reddit. ibidemque biennio ſolus cum cuſtodiente ſe milite in domo à ſe conducta manens, omnibus ipſum accedentibus cum omni fiducia Chriſtum prædicat, nemine id prohibente.

Paulus venit Romã.

Paulus habitat Romæ.

Gal. 1. 4. Hîc cùm intellexiſſet Paulus Galatas rectè à ſe inſtitutos, à pſeudapoſtolis ad circunciſionem & obſeruationem legis abductos: per Epiſtolam, quam totam propria manu ſcripſit (cùm in cæteris ſoleat duntaxat ſubſcribere) ipſos ad verã fidem reuocat. in qua primò ſuam defendens autoritatem, oſtẽdit ſe non ab homine, ſed à Deo doctum ac miſſum ad prædicandum. deinde varijs argumẽtis probat iuſtificari hominem, non ex operibus legis iam abolitæ, ſed ex fide Chriſti per charitatem operante. Poſtremò hortatur, vt à ſeruitute legis in euangelij libertatem vocati, iam non ſecundum carnem, ſed ſecundum ſpiritum ambulent: benefacientes omnibus.

Epiſtol. ad Galatas. *Cap. 1.* *Cap. 3.* *Cap. 5.*

Hîc cùm in vinculis ageret Paulus, ſcripſit etiam Epiſtolam ad Philippenſes, miſitque per Epaphroditum: per quem miſerant Philippenſes ei quę ad vitæ neceſſitatem pertinebant: quod &, ante ſemel atque iterum fecerant, cùm Theſſalonicæ ageret.

Ad Philippenſes.

Anno Chriſti 59.

SCRIPSIT etiam Epiſtolam ad Epheſios, Item Epiſtolam ad Coloſſenſes: quas ambas miſit per Tychicum, comitante eũ Oneſimo. quo tempore ſcripſit & Epiſtolam ad Philemonẽ Phrygem: qua, Oneſimum olim ſeruum fugitiuum & compilatorem, quem

Epiſtolæ è vinculis miſſæ.

Romæ

Romæ in vinculis genuerat Chriſto, remittit Philemoni hero ſuo, multumque commendat, vt recipiat eum in gratiam.

Acta Apoſtolorum. Quinetiam hoc tempore Lucas Romæ Acta Apoſtolorum, ſicut ipſe præſens viderat, conſcribit. quem & effigiẽ B. Mariæ Virginis depinxiſſe teſtatur Damaſcenus, quæ etiamnum hodie Romæ oſtenditur. vixit cœlebs annos 84. obiit in Bithinia. ſepultus eſt Conſtantinopoli. ad quam vrbem 20. Conſtantij anno oſſa eius cum reliquijs Andreę Apoſtoli translata ſunt de Achaia.

Anno Chriſti 60.

2. Tim. 4. Paulus dimiſſus. BIENNIO exacto, Paulus dicta ſuæ defenſionis cauſa, a Nerone dimiſſus, libere per annos 10. expiet prædicationem inter gentes. ac diu Romæ, &, teſte Dionyſio Corinthiorũ Epiſcopo, ſimul cum Petro per Italiam verbum Dei ſeminat. Ex qua Hebraice ſcripſit (cum cæteras epiſtolas Græce ſcripſerit,) Epiſtolam ad Hebræos. (Epiſtola ad Hebr.) in qua fuſius diſſerit de abrogatione ſacerdotij ac ſacrificiorum legalium, atque ſucceſſione ſacerdotij æterni ac vnici ſacrificij Chriſti. quam alij à Luca, alij à Barnabà, vel Clemẽte Romano poſtea Pontifice Græce translatam ferunt. (*Rom. 15.* Paulus prædicat in Occidẽte.) Deinde Paulum in Hiſpania, & Gallia, & reliquis Occidentis partibus Euangelium Chriſti prædicaſſe tradunt.

Anno Chriſti 63. 64.

ANNO Neronis 7. Iacobus minor frater Domini, & re & nomine Iuſtus, cùm annos triginta Ieroſolymitanam rexiſſet eccleſiam: (Epiſtola Iacobi.) ac ſcripta ad 12. tribus paſſim diſperſas Epiſtola declaraſſet, nõ niſi per pia fidei opera iuſtificari hominem, Ieroſolymis iuſſus ab Anano pontifice, (*Ioſeph. 10. ant. 16.*) vt in feſto Paſchæ e pinna templi populum a cultu Ieſu oratione ſua auerteret, ipſe contra Ieſu maieſtatem palam confitetur: quapropter a Iudæis inde præcipitatus, lapidibus obruitur. (Paſſio Iacobi.) atque inter lapidandum ſuper genua, quæ illi ob aſſiduum orandi vſum in camelorum duritiẽ occaluerant, ipſis id ignoſcendum orans, fullonis fuſte capite comminuto ſpiritum emittit, Calendis Maij, ſepultus prope templũ. corpus eius nũc Toloſę eſt, caput vero Compoſtellæ, eo loco vbi ſepulcrum S. Iacobi maioris viſitatur.

In Epiſcopatu Ieroſolymitano ſuccedit frater eius Simon Apoſtolus Cleophæ filius, qui hactenus Aegyptus prædicarat. (*Euſeb. 3. hiſt. 20.*) præfuit annis 47. deinde anno Domini 110 ætatis ſuę 120. Traiano aduerſus Chriſtianos perſecutionem mouẽte ſub Attico conſulari, eo quod de ſtirpe Dauid & Chriſtianus eſſet, à Iudæis diris ſupplicijs affectus crucifigitur die 18. Februarij. (Simõ paſſus.)

Poſt mortem Iacobi multa Iudæis futuri excidij præſagia pręceſſerunt. Inter alia, viſæ acies bellatorum in aëre, ſtellaque gladio ſimilis toto ferme anno micare ſuper Ieruſalem, (Præſagia excidij Ieruſalem.) valuæ templi media nocte apertę, auditi ſtrepitus, vocesque dicentium: Migremus ab his ſedibus. quod S. Hieronymus ad Angelos refert.

Plebeus etiam quidam nomine Ieſus Ananiæ filius, cum adhuc ciuitas in pace eſſet, (*Ioſep bell. Iud. 3 4. 5. & 7. bell. 12.*) in feſto tabernaculorum clamauit per vrbẽ. vox a quatuor ventis ſuper Ieruſalem & ſuper templum. Væ Væ Ieruſalem. a quo clamore ne verberibus quidem potuit coërceri. Prętereà quodam die Paſchæ octauo Calen. Aprilis, per noctem mirabilis fulgor aram circumdedit, & ſtatim inter ſacrificandum adhibita vitula agnum enixa eſt.

Anno Chriſti 69.

ANNO Neronis decimotertio Agrippæ 17. Veſpaſianus dux exercitus a Nerone contra Iudæos Romanis rebellantes tranſmiſſus, plurimas vrbes Iudææ cæpit. (Iudæi rebellant Romanis.)

Petrus Apoſtolus Linum & Cletum Epiſcopos ordinauit ad explenda exteriora miniſteria. (Linus. Cletus. Clemens.) Poſtea Clementem coram omnibus conſtituit ſucceſſorem. Ipſe tamen vſus ſingulari quadam modeſtia, Linum & Cletum ſpõte ſibi in honore pontificio prætulit.

Nicolaitæ, à Nicolao diacono ab Apoſtolis ordinato, erroris occaſione ſumpta, vt cætera bona, ſic etiam vxores communes habendas docent. (*Apocal. 2.* Nicolaitæ.) amicorum omnia eſſe communia, & cõiuges ſingulorum omnibus eſſe debere communes.

Anno Chriſti 69. illuſtris virgo Tecla Corinthiorũ prima, quæ relictis omnibus, Paulum Apoſtolum ſecuta fuerat, (S. Tecla.) apud Seleuciam plurima tormenta pro fide Chriſti & pudicitia ſuperans, quieuit in pace 9. Calen. Octobris.

Anno Chriſti 70.

NERO Cæſarum primus primam perſecutionem in Chriſtianos mouens, Petrum & Paulum Romæ cõijcit in carcerem. (1. Perſecutio Eccleſiæ.) vbi vinctus Paulus ſcribit Epiſtolam ad Timotheum ſecundam: (*2. Tim 1.* Epiſtola 2. ad Timot.) in qua ſuo exemplo ipſum exhortatur ad verbum Dei inſtanter prædicandum, & ſtrenuè martyrium pro Chriſto ſubeundum: apertè indicans ſe iam per paſſionem immolandum, ſeque accepturum a Domino coronam iuſtitiæ. (*2. Tim. 4.*)

Itaque 29. Iunij feria ſexta iuſſu Neronis Romæ, Sanctus Petrus capite ad terram verſo, & pedibus in ſublime eleuatis, quod ſic petierat, crucifigitur. (Paſſio Petri & Paul.) Eodem die Paulus gladio, forte quod ciuis Romanus eſſet, capite truncatur.

Quinetiam in prima hac perſecutione Romæ Proceſſus & Martinianus, à B. Petro baptizati, Torpes, Marcellus, & Apuleus: Mediolani, Nazarius & Celſus: Aquilæiæ, Hermagoras epiſcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Conſtantia: Rauennæ, Apollinaris epiſcopus. Item Potentiana & Praxedis virgines ſorores Timothei & Nouati. (Tecla virgo Pauli diſcipula) Vitalis, Geruaſius & Prothaſius, Martialis Epiſcopus Lemoniacenſis, Sa- (Martyres.)

uinianus Epiſcopus Zenonenſis, Potentianus, Altimus, Eodaldus, Serotinus, Flauius conſul, qui & Clemens Epiſcopus Metenſis patruus Clementis, Mennius Epiſcopus Catalaunenſis, Eucharius Epiſcopus Treuerenſis, Simiſius Epiſcopus Sueſſenenſis, Domicianus ſubdiaconus à Beato Mennio a morte ſuſcitatus, Trophimus Epiſcopus Arelatenſis, Titus Epiſcopus Cretenſium, Oneſimus Epiſcopus Epheſiorum, Creſcens Epiſcopus Galatēſis, Epaphras Epiſcopus Coloſſenſis, aliique plurimi pro Chriſto martyrio coronantur.

Poſt mortē Petri & Pauli tanta ſtatim peſtilentia Romam inuaſit, vt diebus paucis 30. millia morerentur. Sed & Nero menſe proximo à ſenatu publicus hoſtis indicatus, cum quæreretur ad ſupplicium, è palatio fugiens extra vrbem ſeipſum interfecit. *Neronis mors.*

2. Tim. 4. S. Linus natione Tuſcus Pont. 2. ſedit ann. 11. men. 3. d. 12. vir ſanctus. dæmones fugauit, mortuos ſuſcitauit: ſcripſit res geſtas B. Petri. inſtituit ne qua mulier niſi velato capite in Eccleſiam ingrediatur. tandem iuſſu Saturnini conſulis, cuius filiam à dæmonum vexatione liberauerat, obtruncatus eſt 23. Septembr. Galba, Otho, & Vitellius, in diuerſis prouinciis ſimul Cæſares anno 1. *Linus.*

Anno Chriſti 71.

INTEREA Veſpaſianus dux exercitus à Nerone contra Iudæos Romanis rebellantes tranſmiſſus, cum longa iam obſidione Iudæos ob feſtum Paſchę in Ieruſalem congregatos obſediſſet, fortiſſimumq; ducem belli eorum Ioſephum ſacerdotem hiſtoriographum captum vinculis innodaret, audit ab eo: Quem nūc ligas priuatus, mox ſolues Imperator: nam Nero mortuus eſt, & te ſenatus Romæ elegit in imperatorem. cuius rei cauſa vitam dono accepit. Itaque mox Veſpaſianus ibidē & ab exercitu Cæſar ſalutatus, bello Tito filio ſuo commiſſo, redit Romā, laudabiliter imperat à Calen. Iul. annis ferè 10. Iudæi autem vrbe quaſi carcere concluſi, fame, peſte, gladio, ac inteſtinis cædibus pereūt: matres prę fame coxerunt ꝓprios filios, quos tamen milites per vim ablatos deuorabāt, & matres interim inedia peribant. coria ſcutorum, ipſaque calceamenta propria cibi loco erant. vrbs tota facta ſepulchrum mortuorū. *Ioſeph. 3. bell. 14. Ioſephus hiſtoricus. Veſpaſianus. Calamitas in Ieruſalem. Ioſeph. 7. bell. 7. 8. Ioſeph. 7. bell. 17. 18.*

Anno Chriſti 72. 73.

ANNO 2. Veſpaſiani ferè completo, Ieroſolyma à Tito capta & direpta, 10. die Aug. templum exuſtum, quo die fuerat olim à Chaldæis incēdio traditum; 8. die Septemb. ipſa vrbs euerſa ac ſolo æquata. ſcribunt 11. cētena milia Iudæorum toto bello fame, peſte, & gladio periiſſe. & alia centum milia captiuorum publice vēdita, 30. Iudæos vno denario venundatos. 16. milia Alexandriā miſſa ad ſeruilia opera facienda, non aliter atq; mancipia. 2. milia à Tito abducta, quos, Romam intrans, in triumpho oſtentauit, & in ſpectaculis publicis ferocibus beſtiis lacerandos obiecit. Hîc regnum Iudæorum ceſſauit omnino: qui nūc vſq; dominis ſeruiunt alienis, quia Dominū ſuum Ieſum Chriſtum ſuſcipere noluerunt. Per hæc tempora Barthol. Apoſtolus, cùm Lycaoniā ſortitus, in Indiam citeriorē vſq; penetraſſet, & Euangelio Matthæi in Indorum ſermonem cōuerſo, etiam Armeniam maiorem prædicādo ac miracula edendo perluſtraſſet, ibique Palemonium regem cum coniuge & 12. ciuitatibus ad Chriſti cultū traduxiſſet: a Palemonii fratre, pontificum, qui dæmonibus ſeruiebant, ſuaſu, in Albano Armeniæ maioris vrbe excoriatus capite cæditur pelle prius detracta, 24. Aug. *Deſtructio Ieruſalem. Finis regni Iudaici. Bartholomæus excoriatus.*

Anno Chriſti 74.

S. MARTIALIS apud Lemouicas ciuitatem Galliæ defunctus eſt vltimo Iun. hic fuiſſe putatur paruulus ille, quem Dominus Ieſus in medio poſuit imitādum, dicens: Quicunque humiliauerit ſe, ſicut paruulus iſte, hic maior eſt in regno cælorum: quem tamē alii Ignatium fuiſſe aiunt. *Martialis.*

Anno Chriſti 48. Claudii 6. Lazarus, Maria Magdalena, & Martha, cum Marcella pediſſequa, & item Maximino vno ex 72. diſcipulis, qui totam illam domum baptizauerat, & Cedonio, qui cœcus natus erat, aliisq; multis fidelibus in perſecutione Chriſtianorum à Iudæis comprehēſi, vetuſtæ naui ſine remige, ſine viatico, impoſiti mari committūtur, vt omnes vel inedia, vel naufragio perirent. cæterum Deo gubernāte, in Maſſiliæ portum incolumis appellit. quo miraculo, & ſua prædicatione Maſſilienſes primùm. deinde vicinos populos ad fidē Chriſti conuertunt. Hoc loco dum biennium exegiſſent, S. Lazarus illic Epiſcopus ſubſtitit. Cæteri Aquenſe territorium adeunt, vbi Maximinus Epiſcopus ſe continuit. *Anno Chriſti 50.*

Anno Chriſti 80.

CVM autem Lazarus circiter triginta annis Maſſiliç prædicaſſet, tractus ab infidelibus proconſuli ſiſtitur, & vel ſacrificare vel mori cogitur. Reſpondit ſe habere amicum, à quo fuerat ſemel de morte reſuſcitatus, pro quo denuo mori non formidaret. Pectinibus itaque ferreis laceratus, ignita etiam lorica circundatus, & crate ferrea toſtus, cùm ſuperari non poſſet, iuſſus eſt ſagittis interfici, ſed illæſus perſeuerans, ad vltimum decollatus eſt anno Domini 80. 17. Septembris. celebratur paſſim 5. Decembris. *Paſſio Lazari.*

Maria autem Magdalena, cùm ſua prædicatione ac miraculis Maſſiliæ multos conuertiſſet ad fidē (inter quos Trophimus princeps prouinciæ credidit) iam ſupernæ contemplationis auida, receſſit in montem Balmam, ibique triginta circiter annis latens, vitam contemplatiuam ſanctiſſimè egit. in frequenti tamen Angelorum conſuetudine, & ab omni cibo corporali penitus abſtinens, ſepties *Anno Chriſti 50. Maria Magdalena.*

ptiesin die rapta choris interfuit angelorũ: à quibus iam moritura in eccleſiam vrbis Aquenſis deportata fuit, vbi accepta die Dominica à S. Maximino euchariſtia, migrauit ad Dominum, anno ſalutis 81. 22. Iulij.

Anno Chriſti 81.

Porro Martha, conſenſu B. Maximini & Mariæ ſororis ſuæ, dum fermè biennio cum eis mãſiſſet, (Maſſiliæ omnium in ſe animos, propter eximiam ſanctitatem conuertiſſet) Taraſconi profecta eſt Arelaten & Auinionem, ſuper Rodanũ, vbi mõſtruoſum quoddam miræ magnitudinis, & incolis ſummè nociuum animal ſuſtulit. Quod illic depictũ in Eccleſia nunc vſque monſtratur. Mox ingẽti baſilica Dei genitrici extructa, magnam ſibi multitudinem virginum adunauit, quas quotidiano ieiunio, crebris genuflexionibus, Domino docuit famulari. quibuſcum in monaſterio, quod ipſa curauit ædificandum, ſanctiſſimè Deo ſeruiuit. obitum ſuum vno anno præſciuit, quo fermè toto febribus laborabat. mortem, multò ante a ſe præcognitam & miraculis illuſtratam, obijt ſeptimo poſt Magdalenam die, ætatis ſuæ anno 70. 28. Iulij.

Martha.

Anno Chriſti 81.

Anno Chriſti 81. 82.

Titus.

TITVS Veſpaſiani filius, Cæſar imperat ann. 2. m. 2. d. 20. homo benignus adeo vt amor & delitiæ humani generis diceretur. poſt mortem decreto ſenatus inter Deos relatus eſt. obijt 13. Sept.

Cletus.

S. Cletus Romanus, Papa 3. ann. 12. ordinauit in vrbe 25. preſbyteros. hic primus in literis verbis illis vſus eſt: Salutẽ & Apoſtolicam benedictionẽ. viſitationẽ Petri & Pauli, aliorumque ſanctorum approbauit: eam impedientes excommunicauit. ſub Domitiano in 2. perſecutione martyrio coronatus eſt, 26. Aprilis.

Anno Chriſti 83. 84. 86. 88.

Domitianus.

DOMITIANVS Titi frater iunior, Cæſar imperat ann. 15. men. 5. moribus omnino fratri diſſimilis, quippe tyrannus in ſenatum, tyrannus & in eccleſiam. Multos ſenatorum & nobilium occidit, quoſdã verò in exilium miſit. templũ extruxit ſine lignis, ac primus Deum ſe appellari iuſſit, ſtatuas aureas & argẽteas ſibi in Capitolio poni iuſſit. occiſus eſt d. 18. Septemb. ann. 97.

Anno Chriſti 94.

Anno Chriſti 95. 97. *Euſeb. 3. hiſt. 12.* *2 Perſecutio Eccleſiæ.* *Martyres.*

Domitianus imperij ſui ann. 14. ſecundam perſecutionẽ mouens, toto orbe edictis vbiq; propoſitis, crudeliſſimè Chriſtianos perſecutus eſt. ſcribit Brutus, innumerabilem Chriſtianorum multitudinem ſub eo feciſſe martyrium. inter quos paſſi ſunt Romæ Linus & Cletꝰ, Eutyches, Victorinus, & Maro: & multi alij. Apud Amiterniam vrbem Victorinus Epiſcopus. Flauia Domicilla Flauij Clemẽtis cõſulis ex ſorore neptis, quia ſe Chriſtianam eſſe teſtata eſt, in inſulam Põtiam in exilium relegata cum multis alijs. quin & Ioannes Apoſtolus in oleum miſſus, ac in Pathmos inſulam relegatus, vt infra.

Anno Chriſti 93. 94.

S. CLEMENS I. Romanus, Pont. 4. ſedit annis 9. menſ. 2. die. 10. hic à Petro in Pontificatu ſucceſſor conſtitutus, Linum & Cletum ante ſe eam dignitatem accipere voluit. canones 30. Apoſtolorum (vt vocant) conſcripſit. Ordinauit 7. notarios, qui geſta Martyrum diligenter conſcriberent. multa ſcripſit & ipſe accuratè & ſalubriter. ſtatuit quod baptizatus, prout citius poterit, confirmetur.

Clemens.

Cum autem multos ad fidem conuerteret, (inter quos Siſynnius & alij multi Neruæ imperatoris familiares conuerſi ſunt) iuſſu Traiani imperatoris in Cherſonenſem inſulam ad ſecanda marmora perpetuo exilio relegatur: vbi reperit pluſquam 2. milia Chriſtianorum ſimili cauſa exulantium, ad ſecanda marmora damnatorum: quibus aquæ penuria laborantibus, fontem aquæ dulcis impetrauit à Domino: ac plures quingẽtis vno die baptizauit, qui idolorum phana deſtruentes, intra 1. annũ 75. Chriſti eccleſias extruxerunt. quapropter mãdato Traiani alligata ad collum eius ancora, ibidem in mare Ponticum proiectus ſubmergitur an. Chriſti 102. Traiani 3. 23. Nouẽb. Cuius corpus, per ſupplicationem populi recedentibus aquis inuentum, in templo, eodem loco, quo fons diuinitùs emanauerat extructo, ſepultum eſt, idq;, ſub Nicolao primo delatum Romam, vbi nunc eius nomini conſtructa eccleſia frequentatur.

Anno Chriſti 99.

Paſſio Clementis.

Anno Chriſti 96.

ANNO Domini 96. adhuc durante, ſcilicet Domitiani 14. iam incepto, Dionyſius Areopagita, Athenarum Epiſcopus, martyrio coronatus eſt, cùm Romam veniſſet, vt Petrum & Paulum incarceratos inuiſeret: poſtea miſſus à Clemente Pontifice in Galliam ad prædicãdum vnà cum Ruſtico presbytero & Eleutherio diacono, vſque ad Pariſios venit; vbi cum multos conuertiſſet, in perſecutione Domitiani captus cum ſocijs, à Feſcẽnino Siſynnio præfecto ipſe cum ſocijs vehemẽter loris cæſus, poſtridie in craticula ferrea igne ſuppoſito imponitur: multisque deinde ſupplicijs vna cũ ſocijs afficitur: quibus ſuperatis idem Dionyſius 90. ætatis ſuæ anno, cum ſocijs ſimiliter cruciatis capite truncatur. qui 9. Octobris, Dominica die, ſtatim vt decollatus eſt, erexit ſe truncus, & acceptum ſuum caput ſuſtulit, & manibus detulit ad 2. circiter miliaria, vbi nunc Francorum regum ſepulchra ſunt. Arcana autem quædam myſteria, quæ à Paulo didicerat, in ſcriptis reliquit.

Dionyſius Areopag.

Dionyſij martyrium.

Anno Chriſti 98.

IOANNES Apoſtolus Ieſu, iubente Domitiano ex Epheſo accitus Romam propter verbum Dei & teſtimonium Ieſu, cùm à Chriſti fide auerti nõ poſſet, Romæ ante portam Latinam in dolium feruentis olei miſſus eſt, ſexta Maij, die Dominica. vnde cùm illæſus exi-

Ioannes [illegible]

Ioannes exulat in Patmos. *Tertul. de praeſcript. haereticor. Hieron to. 2. lib. 1. aduerſus Iouinianum. Euſeb. 3. hiſt. 18. Apocalyp. 1. 2. &c. Oroſ. 7. cap. 10.* Apocalyp. Ioannis.

ſus exiſſet, in Patmos inſulam relegatur: vbi Dominico die Chriſto Ieſu per Angelũ reuelante Apocalypſin in ſpiritu videt, iuſſuſq; ibidem conſcribit ac mittit 7. Eccleſiis Aſiæ minoris, nempe, Epheſi, Smyrnæ, Pergami, Thyatiræ, Sardis, Philadelphiæ & Laodiceæ, myſticè continentem afflictiones quas Eccleſia paſſura ſit vſque ad finem mundi, quæque præmia receptura ſit. ſub typo Babylonis deſignans diabolum cum impijs cruciandos in ſtagnum ignis & ſulphuris: pios verò ſignum Dei in fronte gerentes, poſt iudicium in cœlo cum Chriſto regnaturos in æternum. Eodem anno 98. Domitianus philoſophos per edictum Roma expellit: Iudæos quoque qui de genere Dauid erant, occidi fecit, ne quis regni reliquus eſſet. eodem anno Domitian⁹ & ipſe crudeliter à ſuis occiſus eſt, in palatio ſuo, 14. Calen. Octobr. cadauer eius popiſlari ſandapila per veſpillones ignobiliter aſportatum, ignominioſiſſimè ſepultũ eſt. Decreto ſenatus omnia quæ ſtatuerat à ſenatu ſunt reſciſſa: Eius arma, clypeique & ſtatuæ vbiq; per vrbem deiectæ ſunt, & à populo per ignominiam publicè conculcatæ.

Anno Chriſti 99.

Nerua.

NERVA Cocceius ſenex cæſar menſe Septembri imperat anno 1. menſ. 4. die. 10. hic primo edicto ſuo cunctos exules reuocauit. Itaque multi, quos iniuſtè eiecerat Domitianus, de exilio reuerſi: nõnulli bona propria receperunt: vnde & Ioannes Apoſtolus hac generali indulgentia liberatus ab exilio redijt Epheſum, ibiq; Druſianam inſigni religione mulierem nuper defunctam, ad vitã reuocat. vbi cum in ipſius abſentia Cerinthi, Ebionis, Marcionis hæreſis, aſſerentiũ Chriſtum ante Mariam non fuiſſe, pullulaſſet, rogatus ab Aſiæ Epiſcopis, lectis & approbatis Matthæi, Marci & Lucæ Euangelijs, indicto prius ſuis ieiunio & oratione, Epheſi in Aſia vltimus omnium, ſuum ſcribit græcè Euangelium: Chriſti diuinitatem præ cæteris expreſſius declarãs, & ab alijs Euãgeliſtis omiſſa ſuppleus. Quinetiam eadẽ ratione (ſenior factus) tres ſcripſit Epiſtolas, quarum prima Chriſtianos omnes: ſecunda Electam Dominam & filios eius: tertia Caium: in fide & charitate confirmat. ſubdens ſe illos breui inuiſurum Epheſi, ibique vſque ad Traianum principem perſeuerans, totas Aſiæ fundauit rexitque eccleſias.

Euangeliũ Ioannis. Epiſtolæ Ioannis.

Cerinthus ruina domus oppreſſus.

Cùm Ioannes Apoſtolus veniens aliquãdo in balneum, reperiſſet Cerinthum hæreticum inter conſortium ſuum ſedentem, ac acerrimè diſputantem ac negantem Chriſtũ Deum eſſe: ſurgens Ioannes monuit amicos ſuos, qui aſſidebant, vt vnà ſecum abirent, nã non velle Deum amplius ferre blaſphemias tam impudẽtes. Ilicò verò cùm egreſſus eſſet, collapſa domus Cerinthum cum ſua cohorte extinxit.

Timotheus Epheſiorum Epiſcopus, cùm in feſto celeberrimo Dianæ populum Epheſinum Dianæ immolantem ab impio ſacrificio conaretur auertere, à furente populo lapidibus obrutus eſt vnde penè mortuus ſublatus à Chriſtianis, & ad montem vrbi vicinum delatus, ſpiritum emiſit: 24. Ianuarij, vt ſcribit Polycrates.

Timothei paſſio.

Anno Chriſti 100. 101.

TRAIANVS Hiſpanus Coloniæ à Nerua Cæſar cõſtitutus, imperat a Ianuario ann. 20. vir optimus, probitate adeò ſpectata fuit, vt poſtea ſemper quoties imperator deſignaretur, publicis votis optari ſoleret, vt fœlicitate Auguſtum, & probitate Traianũ adæquaret. defuncti oſſa Romæ in vrna aurea in foro ſub columna ſepulta ſunt.

Traianus.

Anno Chriſti 102. 103.

Anacletus.

S. ANACLETVS Græcus Pont. 5. ann. 9. men. 2. d. 10. hic monuit clerum per epiſtolam ne comã nutriat. decreuit vt Epiſcopus non à paucioribus: quàm à tribus epiſcopis conſecraretur: ac vt clerici ad ſacros ordines publicè à proprio epiſcopo aſciſceerentur: vt in Miſſa peracta conſecratione quotidie omnes fideles communicarent, recuſantes aũt ab Eccleſijs eijcerentur. Per id tempus mirum in modum augeſcente re Chriſtiana, Traianus metuens ne quid detrimenti imperium Romanum inde caperet, ex ſe benignus erga Chriſtianos, ex malorum inſtigatione tertiam perſecutionem in Chriſtianos conceſſit. in qua Romæ Anacletus martyrio coronatur 13. Iulij. Item Euariſtus ſucceſſor eius Ieroſolymæ anno 110. Simon Apoſtolus, vt ſup. aliique permulti.

Euſeb. 3. hiſt. 26. & 27. 3. Perſecutio Eccleſiæ.

Tempore Titi Cæſaris Andreas Apoſtolus cùm hactenus Scythiam Europę, deinde Epirum ac Thraciam peragraſſet, ac Græciam miraculis ac prædicatione perluſtraſſet, ad Patras Achaiæ ciuitatem ab Aegea proconſule captus & incarceratus, cùm multa in crucis laudem diceret, manus ac pedes fune ligatus crucifigitur, vltima Nouem. Anno Chriſti 75. Thomas Apoſtolus cùm Chriſtianam pietatem in Medos, Perſas, Hircanos, Brachmanas, & Indorum gentem longè lateq; propagaſſet, in interiora gentium prædicatione delatus, multis editis miraculis, in Calamina Indiæ ciuitate primùm eſt candentibus laminis aduſtus, deinde in fornacem coniectus, poſtremò lanceis confoſſus occubuit, 21. Decembris.

Anno Chriſti 74. 10. Andreas crucifixus. Thomæ martyriũ.

Iudas Thadæus Apoſt. frater Iacobi minoris, in Aſia minore, Perſide, Meſopotamia ac interioribus Ponti euangelizans, feras & indomitas gentes ſancto dogmate mitigauit, & Chriſti iugo ſubiecit. ſcripſit paruam Epiſtolam Catholicam Chriſtianis in commune omnibus, in qua metu diſtricti Dei iudicij deterret à peccando. tandem Ediſſæ, cùm idôlis ſacrificare nollet, gladio truncatus eſt 28. Octobris.

Epiſtola Iudæ.

Ma-

Anno Chriſti 50. Paſſio Mathiæ.

Mathias Apoſtolus, cùm primùm in Macedonia, deinde in Iudæa, verbum Dei latiſſimè diſſeminaſſet, multosque prædicatione & ſignis ad Chriſti fidem conuertiſſet, à Iudæis id ægrè ferentibus comprehenſus, lapidibus penè obrutus eſt, ac poſtremo ſecuri percuſſus, 24 Februarij: cùm etiam iuxta quoſdam in AEgypto & in Aethiopia agreſtibus hominibus prædicaſſet: atq; ibi mortuus in regione, vbi eſt caſtrum Apſarus. De tempore, loco, & modo martyrij eius diuerſę ſunt ſententiæ.

Hieron. in Catal.

Anno Chriſti 109.

Obitus S. Ioannis Euangeliſtę.

TEMPORE Traiani, Ioannes Euangeliſta, anno poſt paſſionem Domini 68. ſuæ verò ætatis 99. confectus ſenio, Epheſi virgo dormiuit in pace 8. calen. Iulij die Dominico, d. 27. Decēb. Tum ſplēdor tumulo circumfuſus, loci hominisq; aſpectum circumſtātibus ademit. quo poſtmodum remittente, inane apparuit cōditorium, manna ſcaturiens: nec ipſe poſt id tempus in terris viſus eſt. In ſepulchro eius (vt fertur) non niſi manna inuenitur, quod & ſcaturire cernitur. Hic dilectus Domini, virgo, Apoſtolus, Euangeliſta, Propheta, cuſtos virginis, & filius eius, infinita laude digniſſimus, etiam corpore iam glorificato, cum virgine matre triumphat in cæleſtibus.

DE ANTICHRISTO, & nouiſſimis temporibus.

QVAECVNQVE à Moyſe, Prophetis, ipſoq; Chriſto, & eius Apoſtolis ſpiritu prophetico ſunt prædicta, ea omnia verè in Chriſto ac ipſius Eccleſia ſunt impleta, hodieque adhuc implentur: tantùm hæc ſubſequentia ſecundum Scripturas & fidem Catholicam in nouiſſimis temporibus ſub finē Mundi futura expectamus, quorum tempus ſolus Deus nouit.

Apoſtaſia à fide. *Matt. 24. Marc. 13. Luc. 17. 18. & 21. 2. Cor. 11. 2. Theſ. 2. 1. Tim. 4. 2. Tim. 3. 2. Pet. 2. & 3. 1. Ioā. 2. 4. 2. Ioan. 1. Iudæ 1.*

Poſt prædicationem Euangelij in vniuerſo Orbe terrarum, exurgent multi falſi Chriſti, falſiq; Prophetæ, magiſtri mendaces, miniſtri Satanæ, præcurſores Antichriſti, ac ſeducent plurimos: quin & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiam electi: eorumq; opera veniet ἀποστασία, diſceſſio & defectio à fide, refrigeſcet charitas multorum, ac abundabit iniquitas, atque orientur diſcordiæ, ſeditiones, bella, fames, peſtilentiæ; piorumq; odia, perſecutiones, afflictiones, & occiſiones.

Aduentus Antichriſti. *Geneſ. 49. Gregor. 3. moral. 2. Theſ. 2. Danie. 11.* Antichriſti ſigna falſa.

Deinde Antichriſtus, prout communiter fertur, in Babylone naſciturus de tribu Dan, adueniet, & reuelabitur homo ille iniquus, filius perditionis; venietque cum ſuis in Ieruſalem, Iudæis ſe Chriſtum eſſe aſſeret, blaſphemabit, & aduerſabitur Deo, ſeque magnificabit, & efferet ſupra Deum, & in templo Dei ſedebit, oſtentabitque ſe ac coli faciet tanquā ſit Deus: quin & arte Diabolica edet per ſe ac ſuos virtutes, & ſigna, & prodigia mendacia, quibus ſeducet reprobos & iniquos: atq; à reprobis adorabitur, & blaſphemabit Deum, & calcabunt ciuitatem ſanctam menſibus 42. hoc eſt, annis tribus cum dimidio. & exibit, mittetq; legatos per orbem ad ſeducendum gentes ſuper 4. angulos terræ. crudeliſſimeq; perſequetur ſanctos vſque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis, id eſt, annis tribus & ſemis, auferetque iugē ſacrificium Miſſę, quod interea ceſſabit publice celebrari: occulte tamen fiet iuxta verbum Chriſti & Apoſtoli, vſque ad conſummationem ſæculi, & donec Dominus veniat ad iudicium.

Matt. 24. 2. Theſ. 2. Apoc. 11. 13. & 0. Antichriſti perſecutio contra Eccleſiā. *Dan. 7. & 12. Apoc. 12. Danie. 8. 11. 12. Matth. 25. 1. Cor. 11.*

Enoch & Elias. *Malac. 4. Apo. 11. & 12.*

Tunc venient è paradiſo terreſtri Enoch & Elias Prophetæ, duo teſtes Domini, & amicti ſaccis prædicabunt in Ieruſalem aduerſus Antichriſtum diebus 1260. hoc eſt, per annos tres & dimidium, edentque ſigna vera contra ſigna Antichriſti mendacia.

Gregor. homil. 29. Martyrium Enoch & Eliæ. *Apoca. 11.*

Deinde occidentur ab eo, & corpora eorum iacebunt inſepulta in plateis Ieruſalem per dies tres & dimidium. Quarta die reſuſcitati à Deo, cunctis videntibus in nube aſcendent in cælum.

Dan. 12. Antichriſti mors. *Iſa. 11. 2. Theſſ. 2. Apoca. 12.*

Die à morte Enoch & Eliæ trigeſimo Antichriſtus & ipſe conabitur è monte Oliueti ferentibus eum dæmonibus aſcendere ad cælum. quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, (dato ſcilicet præcepto Michaeli Archangelo, & Angelis eius, qui ipſum in aëre occident ac præcipitabunt.) eumq; deſtruet ac damnabit illuſtratione aduentus ſui.

Daniel. 12. Conuerſio Iudæorū. *Iſai. 10. Pſal. 58. Rō. 9. et 11.*

Poſt interfectionem Antichriſti dabuntur 45. dies ante iudicium, vt decepti ab eo poſſint pœnitere. & tunc reliquię Iudęorum (qui modò circumeuntes ciuitatem, famem patiuntur vt canes) in Mundi veſpera conuertentur ad Chriſtum, & efficientur filij Dei, & reliquiæ filiorum Iſrael ſaluæ fient.

Signa præcedentia iudicium. *Iſa 2. et 13. Ierem. 30. Ezech. 32. Oſee 10. Ioel. 2. 3. Amos 5. Sopho. 1. Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. & 23. Ap. 6. et 9.*

Deinde terribilia erunt prodigia in cælo, terra, & mari. nam Sol obtenebrabitur, & fiet niger tanquam ſaccus cilicinus, & Luna fiet rubea ſicut ſanguis, & ſtellæ nigreſcent ac cadent de cælo, & virtutes cælorum mouebuntur, & aër tempeſtate commouebitur, & erūt terrę motus magni per loca, ipſique homines tabeſcent & areſcent præ confuſione ſonitus maris & fluctuū, & præ timore abſcondent ſe in penetralibus & ſpeluncis, & dicent montibus, Cadite ſuper nos: & collibus, operite nos à facie Iudicis. & quærent mortem, & fugiet mors ab eis. Eritq; talis tribulatio, qualis non fuit ab initio Mundi, neq; erit.

Mundi cōflagratio & renouatio. *Pſal. 96. Iſai. 65. & 66. Ioel 2. 2. Pet. 3. Apoca. 21. Iſai 30.*

Poſthæc cælum, & cuncta elementa Mundi, terra, & quæ in ipſa ſunt opera, atq; ipſum mare, per ignem conflagrationis magno impetu exurentur, qui & inflammabit in circuitu inimicos Chriſti: omniaque ignis ardore purgabuntur, & clarius innouabuntur. Et erit cælum nouum, & terra noua, atque noua omnia. ac dein terra fulgebit vt aurum, mare vt cryſtallum, aër vt cælum, ignis vt ſtellæ; Luna lucebit vt Sol, ſemper plena; Sol verò ſepties clarius quàm nunc lucet: & quidem quò ad motum ceſſabunt, ſemper tamen fixi manebunt ad Dei gloriam & vniuerſi decorem.

Ioh. 19. Nouiſſimo ſeculi die, Michaële Archange
Iſai. 26. lo & Angelis eius tuba canentibus, illico ad
Ezech. 37. vocē tubæ homines mortui oēs diuina virtu-
Dan. 12. te rediuiui reſurgent in perfecta ętate, ſcilicet
2. Mac. 12. iuuenili, ac in ſua quiſq; ſtatura, anima, corpo
Reſurrectio mortuorum. re, omnibusq; membris integri, incorrupti, &
immortales; & dabit terra, mare, & internus
Matth. 13. mortuos ſuos qui in ipſis erunt: & congrega-
Ioan. 5. buntur per Angelos a quatuor ventis ad iu-
1. Cor. 15. dicium in valle Ioſaphat, ante tribunal Chri-
Epheſ. 4. ſti; & ſeparabuntur mali à iuſtis, & libri con-
1. Theſ. 4. ſcientiarum aperientur iudicandi ex his quæ
Ioel. 3. ſcripta erunt in eis. Et tunc parebit ſignum
Dani. 7. Crucis in cælo, ipſeq; Chriſtus in forma hu-
Apoc. 20. mana in aëre ſupra montem Oliueti omni-
Iudicium extremū. bus cōſpicuus ſedebit in nubibus cæli in thro-
Matth. 12. no Maieſtatis ſuæ magna cum poteſtate &
16. 19. 24. gloria, ſtipatus omnibus Angelis & Apoſto-
25. lis ſuis aſſeſſoribus: & manifeſte iuſteq; iudica
Marc. 13. bit omnes & ſingulos ſecundum opera, dicta
Luc. 21. & cogitata eorum; ac finali irreuocabilique
Pſal. 9. 61. ſententia pronunciabit impios in inferno ig-
149. nibus æternis puniendos, pios verò in cælo vi
Sap. 1. 6. 17. ta æterna præmiandos.
Rom. 2. & 14. Exacto iudicio, fiet executio, nam mox dā-
1. Cor. 3. 4. nati vnà cum Dæmonibus per Angelos de-
15. trudentur in ſtagnum ignis & ſulphuris. vbi
2. Cor. 5. ſimul à viſione Dei excluſi, ac omni beatitu-
Gala. 6. dine priuati, in mala voluntate obdurati, te-
Deute. 25. tri ac deformes, in omni miſeria iuſtè pro
Sap. 5. 6. ſuo quiſq; merito diuerſa patietur tormen-
Iob. 10. & ta. nam vermis eorum nunquam non cor ac
24. conſcientiam ipſorū acerbe pūget ac cōpun-
Pſal. 74. Iſai. 66. get, mordebit & remordebit; nec vermis mo-
Matt. 8. 10. rietur vnquam, nec cor ipſorum abſumet vn
11. 13. 22. quam, ſed perpetuo morſu ac remorſu men-
25. tem eorum immortalem rodet & arrodet, la
Marc. 9. cerabit atq; laniabit.
Luc. 10. 13. Adhæc diro cum fletu & ſtridore dentium
16. in palpabilibus tenebris exterioribus tum te-
Apo. 14. 18. 20. 21. tro aſpectu & eiulatu ac blaſphemijs conſor-
tium, tum fœtenti ſulphure, tum frigore in- Pœnæ inferni.
tenſiſſimo, tum igne flammaq; atrociſſima
affligentur miſerrimè, ipſumq; Deum maxi-
mo odio blaſphemabunt: opprobrio & ama-
ritudine ſaturabuntur, ac fece iræ Dei pota-
buntur. Nec vlla dabitur requies, nulla refo-
cillatio, ſed his varijs acerrimisq; cruciatibus
punientur & torquebuntur; vrentur ſed non
comburentur; cruciabuntur & excruciabun-
tur vſq; & vſque, & fumus tormentorum eo-
rum aſcendet in æternum ſine fine.
Electi autē ſimul rapientur in nubibus ob- Beatitudo cæli.
uiam Chriſto in aëra, ac vnà cum Angelis i- Sap. 5.
bunt in cæleſte palatium decoris & delitiarū. Dani. 12.
vbi ſimul ante thronum Dei, ab omni miſe- Iſai. 25. 33.
ria liberi, in bona voluntate firmati, glorioſi 35. 49. 64.
in anima & corpore, in omni beatitudine iu- Pſa. 20. 16.
ſtè pro ſuo quiſque merito diuerſa afficietur 30. 35. 41.
voluptate. nam mens & conſcientia ipſorum 83.
dulciſſima bene acti laboris memoria maxi- Prouer. 15.
ma ſuauitate exultabit in Deo: eaq; recorda- Matt. 8. 13.
tio iugiter ac ſæpiſſimè nouo gaudio mentē 22. 25.
ipſorum reficiet & delectabit. Adhæc omnes Marc. 12.
lachrymæ diuinitus abſtergentur ab oculis Luc. 13. 16.
eorum, & in ſplendidiſſima cæli luce, perpe- 20. 22.
tuò fulgentes ſicut Sol, glorioſiſſimam Dei Ioan. 14.
Maieſtatem, vultumq; eius lucidiſſimum fa- 1. Cor. 2.
cie ad faciem clarè contemplabuntur, plenè 13. 15.
cognoſcent, perfectè amabunt, atque excel- 1. Theſſ. 4.
lentiſſimè laudabunt: ſummaq; gloria & gau Apoc. 7. 21.
dio ſatiabuntur, ac fonte vitæ, torrenteq; vo-
luptatis inebriabuntur. Nec hac beatitudine
priuabuntur vnquam, ſed his varijs iucun-
diſſimisq; delitijs beatiſſimè fruentur ac per-
fruentur affatim in æternum, & vltrà.

Ad quam beatitudinem perducere nos
dignetur futuri ſeculi Iudex Chriſtus Ieſus,
cui cum Patre & Spiritu Sancto honor
& gloria in ſecula ſeculorum.
Amen.

CATA-

CATALOGVS AVCTORVM, QVIBVS VSI SVMVS, IN DESCRIPTIONE TERRAE SANCTAE, HIEROSOLYMAE, CHRONICI; VBI EXPONITVR ETIAM RATIO CITATIONVM, QVAE IN MARGINE, ET

in ignotis auctoribus non ita facile poſſet intelligi.

BIBLIA ſacroſancta Veteris & Noui Teſtamenti, quæ huius rei cauſa ter & amplius perlegi, omniaq; huc ſpectātia loca diligentiſſimè annotaui, annotata pōderaui, ponderataq; ſuo quæq; loco collocaui. Editio eſt Pariſienſis Benedicti, cuius Indicem nominum Hebraicorum ſæpè cito.

Biblia correctiſſima aliquot tomis, ex editione Simonis Colynæi.

Biblia Hebraicolatina Xantis Pagnini.

Biblia Theologorum Louanienſium.

Poſtillæ Nicolai de Lyra ſuper Vetus & Nouum Teſtamentum.

Fl. Ioſephus ſacerdos Iudęus, qui an. Chriſti 70. florens, eadē ferè ipſa, q̄ in Biblijs, & multa pręterea alia hiſtorico ſētu perſequitur, quē, vt & Biblia, harū ſaltem rerum cauſa ter perlegi, collatis etiam varijs eius tranſlatoribus.

Ioſephi Gorionis de hiſtoria Iudaica libri.

Egeſippi hiſtoria.

Sulpitius Seuerus. Iuſtinus.

Q. Curtius de rebus geſtis Alexandri.

Hiſtoria Eccleſiaſtica Euſebij, Socratis, Zoſomeni, &c.

Nicephori Callyſti hiſtoria eccleſiaſtica.

Hiſtoria Tripartita. Ruffini hiſtoria.

Beroſi antiquitates, Philonis breuiarium, Manethonis, Metaſthenis libri illi, quos edidit Annius Viterbienſis.

Illuſtriſſimi Eccleſię Doctoris D. Hieronymi Stridonenſis diuerſa exemplaria tam excuſa, quam manuſcripta, diligentiſſime contuli, præſertim de locis Hebraicis.

Cl. Ptolomæi Geographiæ libri octo, emēdati per G. Mercatorem.

Iac. de Vitriaco, Roma. Eccleſię in terra ſancta legati, poſtea Epiſcopi Aconenſis, & tandem Cardinalis Rom. liber de terra ſancta, & de mirabilibus, quæ ibidē vidit. Floruit anno Domini 1231. cuius manuſcriptum exemplar, vna cum deſcriptione Terræ ſanctæ authore Fretello Archidiacono Antiocheno, ex inſigni Crucigerorum Colonienſium bibliotheca vſui meo exhibuit M. Tilmannus Volmerus Delphus, eiuſdē cœnobij lector digniſſimus.

Iac. Pātaleonis Galli Patriarchæ Hieroſolymitani liber de Terra ſancta. Claruit an. 1247.

Deſcriptio vrbis Ieruſalē, & locorum terræ ſanctę exactiſſima, auctore Brocardo monacho, edita Baſileæ & Antvverpię an. Chriſti 1283. poſt multam & diligentem eius vrbis & terræ indaginem, ac antiquarum ruinarum inſpectionem, eam accuratiſſime deſcripſit. diſtinxit opus ſuū per itinera, quæ ſunt loco capitū.

Deſcriptio Ieruſalem locorumq; ſacrorū Ioannis Mandeuille Angli, alias Monteuillani, qui an. Domi. 1322. ſuam peregrinationem perfecit, & ſedulò perſcripſit. Impreſſ. Antvverpiæ per Nicol. Vvouvver, anno 1564.

Vrbis Hieroſolymitanę, totiusq; Terrę ſanctę perantiqua deſcriptio, ante an. 100. & vltra in membrana graphicè delineata & cōſcripta, quam opera Io. Huls ex biblioteca collegij S. Hieron. Delphorū Hollandię cōmunicauit mihi D. Antonius Pelt, eiuſdē Colleg. rector.

Hieroſolymitanæ vrbis templiq; in ea origo, & horum rurſus excidiū, an. 1476. per Rodolphum Langium Cano. Monaſterienſem deſcripta, impreſſa Colonię ab Eucha. Ceruicorno anno 1517.

Peregrinatio Hieroſolymitana, & mōtis Synai, Bernhardi de Breidenbach, Mogūtinę eccle. decani, quam an. 1483. vna cū Ioāne comite in Solms, & Philippo de Bicken milite peregit, & diligentiſſime deſcripſit; addita ſimul viua præcipuorū Terræ ſanctę & peregrinationis ſuæ locorum imagine, quā inſigni cuiuſdā pictoris Vltraiectini manu vbiq; ex locorū intuitu depingi curauit. Impreſſa Moguntiæ an. 1486. diſtinxit opus ſuū per dies, & itinera.

Deſcriptio Hieroſolymitani itineris anno 1520. per D. Gerardum Kuynretorff Campenſem, & D. Petrum Aenholt Priorem in Vvolzende, & Edo Rombes conſulem in Sneeck peracti, impreſſa Campis.

Delineatio ciuitatis Ieruſalem, quā an. 1521. D. Ioan. Schorel Cano. Vltraiectinus, idemq; pictor ſolertiſſimus ex oculari inſpectione ſedens in monte Oliueti calamo ad viuum protraxit. quod ipſum exemplar mihi exhibuit eximiæ pietatis & eruditionis vir M. Ioannes Bollius Louanienſis, eccleſiæ D. Hippoliti Delphis Hollandiæ vicepaſtor.

Deſcriptio Ieruſalem, & ſanctorum locorum Ioann. Heuteri Prætoris Delphenſis; qui an. 1521. vnà cum prædicto Schorel, & M. Lamberto Varick S. Theolo. Licentiato, & S. Hyppoliti Delphenſium paſtore peregrinationē ſuam abſoluit. cuius manuſcriptum commētarium D. Ioan. Heuter prædicti nepos mihi communicauit.

Itinerarij Ieroſolymitani & terrę ſāctæ, inibiq; ſacrorum locorum ac rerum clariſſima deſcriptio per Bartholo. a Saligniaco, ſedis Apoſtolicæ prothonotarium, equeſtris ordinis militem auratum, ac vtriuſq; iuris profeſſorem, quod an. 1522. expediuit ac deſcripſit. excuſā Lugduni an. 1526. diſtinxit opus ſuū in tomos (pro q̄bus vulgo ponim' libros) & capita.

Peregrinatio cum exacta deſcriptione Ieruſalem, & locorū ſanctorū autore S. Theolo. doctore Ioan. Paſcha Carmelita Mechliniēſ. quam ann. 1527. perfecit; impreſſa Louanij per Vellæum, anno 1563.

Hiſtoriæ belli ſacri lib. 23. quomodo anno ſalutis 1099. Hieroſolyma, totaq; promiſſionis terra à Chriſtianis recuperata, & per ann. 84. poſſeſſa fuit; à Vvilhelmo Tyrio, ſeu Tyrēſi Archiepiſc. regni Hieroſoly. Cancellario, & ſcriba Laterani Concilij, quod ann. Chriſti 1178. Ro-

1178. Romæ à trecentis patribus celebratum eſt, conſcripti; an. 1553 impreſſi Baſileæ.

De bello ſacro cõtinuatę hiſtorię li. 6 in quibus eadẽ Tyrij hiſtoria ad noſtra vſq; tẽpora etẽxditur, Baſilio Io. Heroldo autore. Baſileæ.

Ciuitatis Ieruſalem, ac ſacrorum locorum vniuerſæ Paleſthinæ delineatio ac deſcriptio per Hermannum Borculoo. Impreſſa Vltrajecti anno 1538.

Deſcriptio Hieruſalem, & ſanctorum eius locorum Bonauenturæ de Mirica, Louanienſis Minoritæ, qui Hieroſolymæ ann. 1538. 1539. 1540. continuo habitauit, & poſtea ſecundo, iamq; tertio eò profectus eſt; ex cuius etiam ore multa excepi.

Coſmographia Vniuerſalis Sebaſt. Münſteri.

Vrbis Ieruſalem ac Paleſthinæ delineatio Vvolfangi Vveiſſenburch, impreſſa an. 1542.

Locorum veteris ac noui Teſtamenti diligẽs deſcriptio ex optimis quibuſq; autoribus, Ptolo. Plinio, Pomponio Mela, Strabone, Herodoto, Hieronymo, Ioſepho, Egeſippo, Stephano, Volaterrano, Lirano, Bocatio, & recẽtioribus, Iacobo Zieglero, Vuolphãgo Vueiſſenburgio, & Andręa Althamero, viris in hac re diligentiſſimis collecta; Pariſijs impreſſa.

Delineatio & deſcriptio Ieruſalem, & Terræ promiſſionis accuratiſſime per Bonauenturam Brocardum Bernaitam elaborata; excuſa Pariſijs, anno 1544.

Deſcriptio Ieruſalẽ, & locorũ eius, D. Gerardi Ioa. Lugduni Batauorũ Monaſterij Abcou Cœnobiarchę, qui iter ſuum peregit an. 1544.

Peregrinatio, ſiue Itinerarium D. Pauli, in tabula & charta deſcripta per Petrũ Apianũ.

Ampliſſima Terræ ſanctę deſcriptio per Gerardum Mercatorem Rupelmundanum. Item charta totius Europæ eodem autore.

Terra ꝓmiſſionis topographice, hiſtoriceq; conſcripta per Mich. Aitzing. edita Colonię.

Theatrum pręcipuarũ vrbium totius mundi, tomi tres, per D. Georgium Bruijn, Decanũ ad gradus Mariæ Coloniæ.

Hieroſolymitanæ vrbis, totiuſq; Terræ promiſſionis tabula a Tilmanno Stella Sigenenſi confecta, & anno 1557. dedicata duci Saxoniæ; impreſſa Antvverpiæ.

Topographica delineatio ciuitatis Ieruſalẽ auctore Fabio Licinio Veneto. Venetijs 1560.

Vrbis Ieruſalem delineatio per Adamum Reiſner in tabula protracta, & Auguſtæ Vindelicorum ann. 1559. Ferdinando Imp. exhibita. excuſa Francofurti ad Mœnum.

Ieruſalem ciuitas ex ſacris literis & approbatis hiſtoricis primum ab Adamo Reiſnero germanica lingua delineata, & nunc latinè per Ioa. Heidenum fuſius deſcripta; impreſſa Francofurti ad Mœnum. ann. 1563.

Via Caluarię D. Behlehem ſacerdotis à Laurentio Surio latine conſcripta: quam propria interpretis manu exaratam mihi exhibuit R. P. Adrianus Scyf ab Oudevvater Carthuſianorum Colonienſiũ vicarius vigilantiſſimus.

Via crucis, à domo Pilati vſq; ad montem Caluariæ, ædita per Pet. Calentinum. impreſſa Louanij a Vellæo ann. 1568.

Itinerarium Ioan'. Godſcalci Iſerman Delphenſis, quod ann. 1561. abſoluit.

Deſcriptio Ieruſalẽ & locorum eius Iſbrandi Godefridi Delphenſis, ſororis meæ mariti, qui ann. 1563. peregrinationem ſuam perfecit.

Iter nobilis & aurati militis Baptiſtæ vã der Muelen Mechlinienſis, qui viua voce Hieroſolymã, omniaq; eius loca an. 1567. exacte a ſe perluſtrata, ſæpiſſime mihi deſcripſit.

Deſcriptio antiquæ & nouæ vrbis Hieroſolymorũ à Petro Lackſteijn confecta, & à Chriſtiano Sgrotheno geographicè depicta &c. excuſa Calcariæ Cliuorum an. 1570.

Topographica delineatio ciuitatis Ieruſalẽ Antonij de Angelis Minoritæ, qui diu Hieroſolymæ habitauit, an. 1578. Romæ in conuentu B. Mariæ in ara cæli ab eo in lucẽ ędita. quã honorabilis viri Franciſci à Cruce filius D. Gaſparus à Cruce Antvverp. I. V. Doct. peritiſſimus, iãpridem Roma reuerſus, vna cũ varijs eiuſdẽ vrbis antiquitatib' liberaliter mihi exhibuit.

Bina delineatio vrbis Ieruſalem, quæ eſt in Theatro præcipuarum vrbium totius mũdi, ædita per Georgium Bruijn, virum doctrina & eloquentia excellentiſſimum.

Hieroſolymitanæ vrbis, totiuſq; Terræ ſanctæ tabula ampliſſima, in membrana manu Bironij Galli graphice delineata, viuidis coloribus auroq; exornata, & gallice deſcripta, q̄ an. 1582. Mich. Aitzingerus Auſtriacus diligentiſſimus hiſtoriographus mihi cõmunicauit.

Chronicon Euſebij Cæſarienſis, Hieronymi, Palmerij, Contracti, &c.

Chronicon Prodigiorum ac oſtentorum, ab exordio mundi vſq; ad an. Domini 1557.

Emendatæ chronologiæ epitome à mundi exordio in hæc vſq; tempora manuſcriptũ Hen. Syluij.

Gil. Genebrardi Theologi Pariſienſis Chronographiæ libri quatuor.

Gerardi Mercatoris Chronographia.

Chronicon Chriſtiani Maſſæi.

Chronica Amandi Zirixeenſis.

Chronica Carionis.

Ioan. Lucidi de emẽdatione temporũ libri.

Chronicon Iaco. Meeman manuſcriptum. obijt Delphis an. 1517. Faſciculus temporũ.

Chronicon Adriani Barlandi.

Chronica Hollandiæ.

Chronicon Onuphrij, cum catalogo Pontificum & Imperatorum.

Chronicon Ioan. Vaſæi.

Tomi Conciliorum omnium.

B. Platina de Vitis Pontificum.

Onuphrij commentaria Faſtorum.

Martyrologium P. Galeſinij.

Io. Heſſelij paſſionis & reſurrectionis dominicæ explicatio.

Corn. Ianſennij concordia Euangelica.

Hi ſunt fere præcipui autores, ex eorum numero, qui hæc argumenta ex profeſſo tractauerunt, & quorũ ſpecialem facio mentionem. Pluribus quidem vſus ſum, quorum non memini, quod eorum hoc calamitoſo tempore perditis libris, loca citanda deſcribere non potuerim. Scriptorum autem, qui quaſi aliud agentes, mihi ſcribendi materiam præbuerunt, longum foret catalogum texere, ex ijs quibus annotantur locis, poterunt intelligi.

F I N I S.

IN THEATRVM TERRAE SANCTÆ RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM INDEX.

A.

AARON Moyſis frater Deum videt 212 b. Iſraelitas numerat 214 b. iis benedicit 215 b. inter eos viuos & mortuos ſtans plagam Dei auertit 125 a. 216 a. ab Iſraelitis lugetur ibid. b. Leui pronepos 57 b. Leuitas conſecrat 215 a. ab iis decimas decimarum accipit 216 a. mannam in arca reponit 211 b. Moyſis orantis manus ſuſtentat 211 b. ei occurrit 210 a. ſocius adiungitur ibid. ab eo obiurgatur 213 b. quo anno, quo menſe & die obiit 216 b. Pontifex conſecratur 57 b. 213 b. Pharaonem adit 110 a. ſacrificat 213 b. virgam in ſerpentem conuertit 210 a. vitulum aureum conflat 124 b. 212 b. eius ætatis anni 216 b. diffidentia 117 b. 216 a. filii ſacerdotes conſecrantur 57 b. 213 b. mors 120 b. 130 a. 216 b. murmuratio cōtra Moyſem 117 b. 215 a. ſepulchrū 120 b. & ſeq. ſoror 116 a. virga in arca ſeruatur 159 a. floret 215 a. 216 a. Romæ in triumpho portatur 159 a. ſeruatur ibid. ei Eleazar filius ſuccedit 216 b
Aaſar vicus 38 b
Abacuc ab Angelo in Babylonem transfertur 173 b. 247 a. eius domicilium 55 b. prophetia 147 a. ſepulchrum 45 a. 46 b. 48. b
Abagarus Edeſſenorum toparcha Chriſtianus fit 275 b. Chriſti ad eum epiſtola 275 b
Abala ciuitas 132 b
Abana fluuius 75 a. 81 b. eius ſitus ibi.
Abarim mons 126 a. in eius ſpelunca ignis perpetuus cum altari Incenſi recōditur ibi. ad eum Iſraelitarum 41. manſio 126 a. 216 b. ex eo Moyſes terram Chanaan proſpexit 126 a. 217 a. 218 a
Abdemelech propugnator & patronus Ieremiæ 244 b. liberatur à gladio Chaldæorum 244 b
Abdias propheta domus Achab regis diſpenſator 74 a. 233 a. b. Prophetas Domini abſcondit ibid. eius mons 74 a. prophetia 7 b. 233 a. ſepulchrum 29 b. 128 b. 265 a. vxor 235 a
Abdon Leuitica ciuitas 1 a
Abdon Iudex in Iſrael 28 b. 192 b. 222 b. eius filii quot 222 b. patria 28 b
Abel Adami filius naſcitur 202 a. à Cain fratre occiditur 45 b. 202 a. a parentibus lugetur 39 a. ouium paſtor 202 a. eius ſacrificium 45 b. & ſeq. 57 a. 202 a. Deo gratum 202 a
Abel Ammonitarum ciuitas 31 a
Abel Bethmaacha, Abel domus Maacha, ciuitas 101 a
Abel Ammonitarum ciuitas 31 a. 75 a. 129 a
Abela Galilææ vrbs 75 a. 101 a. b. capta à Benadad Syriæ rege 101 a. à Teglatphalaſar Aſſyriorum rege ibid. à Ioab obſeſſa ibid. Iſraelitarum metropolis ibid.
Abela villa 31 a
Abelina villa 127 a
Abelmaacha, Abelmachea ciuitas 101 a
Abelmaen ciuitas 101 a
Abelmagnum vrbs 31 b. vnde nomen habet ibidem. prius Bethſames dicta ibidem.
Abelmaim ciuitas 101 a. à Benadad Syriæ rege capta 101 a
Abelmaula vrbs 70 a
Abelmea villula 70 a
Abelmeula vrbs 70 a. 133 b. Heliſæi Prophetæ patria 70 a
abelſathaim Iſraelitarum 42. manſio 126 a. vnde nomen ſortita ibi.
abenboen 14 a
abenezer locus, in quo Iſraelitæ à Philiſtæis profligati 23 b
aber Cinæi tabernaculum 3 b. 102 b. 114 b. 115 b. 138 b. vxor Siſaram ducem occidit 102 b. 114 b. 138 b. 222 a
abes ciuitas 35 a
abeſſan Bethleemita Iſraelis Iudex 192 b. 222 a. eius patria 41 a. 177 a. quam numeroſa proles 41 a. 222 a. ſepultura 41. a
abia Roboā filius rex Iuda 193 a. 232 a. Aſa filium regni ſucceſſorem reliquit 232 b. Ephron ciuitatem Iſraeli eripuit 26 b. eius cum Ieroboam bellum 231 b. proles quam numeroſa ibid. victoria 30 a
abia Samuelis prophetæ filius Iſraelem iniuſte iudicat 133 a
abiathar Achimelech filius ſacerdos effugit manus Saulis 226 a. confugit ad Dauid in Ceilam ibi. Dauidis comes ibi. 228 b. cum Adonia ſe coniungit 229 b. amouetur ſacerdotio 230 a
abibonis ſepulcrum 151 a
abietes Hermon 89 b. Libani 110 b. Sanir 89 b
abigail vxor Nabal Dauidi nupta 45 a. 226 a. cum muneribus placat ibid.
abila ciuitas 31 a. 75 a. 116 a. Cœleſyriæ vrbs Epiſcopatu nobilis 101 a
abilene & Abilina regio 101 b
abimelech Gedeonis filius Baal phanum deſtruxit 221 b. 70. ſuos fratres occidit 72 b. 221 b. rex Iſraelitarum 29 a. 193 b. 221 b. rex Mello 28 b. Sichem euertit 70 b. 221 b. eius mors 74 b. 221 b
abimelech Geraræ rex Abrahæ Saram raptam reddit 205 b. cum eodem fœdus init 133 a. 205 b. cum Iſaac 133 a. 206 b
abimelech Philiſtæorum reges dicti 16 b
abimelech ſacerdos à Saule occiſus 19 a. 226 a
in Abinadab domo arca Dei repoſita 224 a. 227 b
abiron Moyſi rebellans à terra abſorptus 125 a. 215 a
abiſag Sunamitis virgo Dauidem calefacit 37 b. 229 b. eius patria 37 b
abiſai fortitudo 229 a
abiu Aaron filius Deum videt 212 b. igne abſumitur 214 a
abner præfectus militum Saulis 226 b. Iſboſeth regem Iſrael creat 89 a. 227 a. paciſcitur cum Dauid 227 a. occiditur à Ioab 54 b. 227 a. 230 a
abora vrbs 116 a
abram Patriarcha Abraham appellatur 205 a. Aegyptios Arithmeticam, Aſtronomiam, verum q. Dei cultum docuit 96 b. cum Agar concumbit 204 b. Angelos conuiuio excipit 51 b. 205 a. tres videt, vnum adorat 51 b. eos Sodomam euntes comitatur 44 b. Aſſyrios 4. reges fundit fugatq. 90 a. 204 b. à Chaldæis ob Dei cultum affligitur 96 b. 204 a. ſe & ſuos circuncidit 205 a. Iſaac filiū immolare paratus 124 b. 155 a. 205 b. à Melchiſedech benedicitur 62 a. b. 62 a. b. 204 b. Loth captum liberat 90 a. 204 b. ab eo ob diuitias ſeparatur 204 a. peregrinatur in Aegypto 96 b. 204 a. in Chananæa 96 b. 204 b. in Gerara 124 b. 205 a. in Haran Meſopotamiæ 96 b. 204 a. in Sichem 70 b. ſeminis promiſſionē accipit 204 b. ſpeluncam duplicem emit 46 a. 48 b. pro Sodomitis orat 52 b. 205 a. Sodomā fumantem intuitus 44 b. eius domicilium 49 b. 81 a. 131 a. filii 77 a. 206 a. fœdus cum Abimelech Geraræ rege 133 a. 205 b. natiuitas 193 a. b. 202 a. nemus 131 a. 205 b. obitus 206 a. pater 204 a. patria 96 b. 204 a. pietas 205 a. quercus 134 b. ſacrificium 204 b. ſepulcrum 46 b. tabernaculum 20 a. 51 b. 205 a. vxor 204 a. 206 a. ei Iſaac promittitur 204 b. naſcitur 205 b. eum filium Dei hoſpitio & conuiuio excepiſſe 51 b. & ſeq.
abran ciuitas 1 a
abſolon Dauidis filius Amnon fratrem occidit 15 b. 51 a. 89 a. 228 b. in Geſſur fugit 89 a. 228 b. Hieroſolymam redit ib. patris regnum inuadit 40 b. 228 b. ſuſpenſus crinibus 32 b. 229 a. eius auus maternus 89 a. 228 b. coniuratio in patrem 49 b. 228 b. inceſtus 228 b. mater 89 a. monumentum 174 b. mors 32 b. 229 a. pugna cum patre 32 b. 228 b. ſoror 89 a. 228 b
abyla vrbs 101 b
abyla Lyſaniæ vrbs ibid.
academia Paleſtinæ 133 b
acantholaulona 14 a
acacius Monophthalmus Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus 72 a
accain ciuitas 38 b
accaron vicus 21 a
accaron vrbs regia 20 b. 224 a. 225 a. Ionathæ Machabæo donata 257 a. Philiſtinorum ſatrapia 20 b
accho & Accon Phœniciæ ciuitas 6 a
aceldema ager 173 b. mons ibid.
aceruus teſtimonii 86. b
achab rex Iſrael Ramoth Galaad oppugnat 54 a. 234 a. b. eius cædes 30 a. 34 a. 234 a. b. filia 235 b. filii occiſi 236 a. idololatria 28 a. 233 a. in Naboth tyrannis 234 a. pater 233 a. pœnitentia 234 a. ſanguinem canes lambunt 30 a. 234 a. victoria de Syris 234 a. vxor 8 a. 73 a. 233 a
achab Iudæorum in Babylonia iudex Suſannam ad ſtuprum ſolicitat 243 a. lapidatur ibid.
achalgai 31 a
achan lapidatur 34 a. 219 a

INDEX.

acharon vrbs regia 20 b
achatcluth ciuitas 35 a
achaſib vrbs 1 b
achaz rex Iuda [illegible] a b. ab Aſſyrijs auxilium petit [illegible] b. 136 b. ijs tépli theſauros mittit ibid. Helieçer dictus 235 a. Moloch idolo filium immolauit ibid. eius aquæduct⁹ 175 b. clades 238 b. horologium 162 b. 238 b. 239 b. idololatria [illegible] b
acharib vrbs 1 b
achillæ collis 38 b. 226 a b
achimaas Neptalim vrbis præfectus 232 b. eius vxor ibid.
achimelech Nobe ſacerdos 225 a. a Saule interfectus 226 a. eius filius ibid.
achinoa Dauidis vxor 51 a. 226 a. eius filius 51 a. patria ibid.
achior Ammonitarum dux arbori alligatus 237 b. 238 b. fit Iudæus 249 a
achis rex Geth 225 a. Dauidi ciuitatem Siceleg donat 135 b. 226 b
achitophel Dauidi à conſilijs adhæret Abſoloni [illegible] b. ſeipſum ſuſpendit ibi. eius in conſilijs dandis dexteritas ibid.
49 a. patria
achor vallis 14 a. [illegible] a
achran ciuitas 1 a
achron vrbs regia 20 b
achſab & achſaph vrbs regia 1 b
achzib ciuitas 39 a
achziph vrbs 1 b
acſap ciuitas regalis 1 b
aco Phœniciæ ciuitas 6 a
acoc Leuitica ciuitas 4 a
acon Phœniciæ vrbs 6 a
acra mons 10 b
acrabata vrbs vna ex 11. toparchijs 70 a
acrabatena Acrabatene, & Acrabitena toparchia & regio ibid.
acrabatena ciuitas 40 a
acrabbim mons 4 a
acram 1 a
acron vrbs regia 20 b
actipus vrbs 185 a
acuc Leuitica ciuitas 4 a
aczība vrbs 1 b
ada ciuitas 15 a
adad area loci nomen [illegible] b
adad Idumæus 231 b
adada ciuitas 12 a
adadezer rex Soba à Dauide ſubiugatus 94 a. [illegible] b. 228 a
adadremmon vrbs 70 b
adadus Damaſci & Syriæ rex 82 a
adam Patriarcha Abelem filium luget 39 a. animalibus Hebraice nomina indit 201 b. an in Caluariæ monte ſepultus 49 a. Mundi duplicem interitum prædixit 96 a. è Paradyſo, qua hora, qua die eiectus 202 a. eius ætatis anni ibid. domiciliú 49 b. felicitas ante lapſum 201 b. filij 202 a. fons 39 a. lectus laxeus 39 a. miſeria poſt lapſum 202 a. mors ibid. plaſmatio 45 a. [illegible] a. 201 b. ſepulcrum 46 a. 49 b. ſepultura 202 a. ſpelunca 39 a. vxor 201 b. ei Chriſtus naſciturus promittitur 202 a
adama Pentapolis ciuitas 53 b. cœleſti igne perdita 52 b. 53 b
adamas lapis vbi naſcatur 76 b
adami ciuitas 101 b
adar ciuitas 39 a. 85 a. villa 39 a
adara ciuitas 25 a. 39 a. 85 a. villa 25 a
adarſa ciuitas 25 a
adata ciuitas 25 a. 39 a. vicus 39 a
addar ciuitas 24 a
addemne loci nomen 101 b.
addo propheta a leone occiſus 231 a
addus ciuitas 25 a
adeodatus Goliath gigantẽ occidit 229 a
adeodatus papa 197 a
ader campus 42 a
adeſa ciuitas 31 a
adia villa 131 a
adiabene regio 97 a
adiabenorum regnum 157 a
adiada vrbs 112 a. 124 a
adiſſa vrbs Idumææ 121 a
Aditha villa 25 a
adithaim ciuitas 39 a
adiutorij lapis 21 b. 23 b
adolfus Imperator 199 b
adollam regia vrbs 55 b
adoma regio 46 b
adom vrbs 117 a
adomin locus latrocinijs infamis 14 a
adomith regio 46 b
adonias Dauidis filius regnum patris affectat 229 b. Abiſag vxorem petit 230 a. eius conuiuium 170 a. 229 b. mors 230 a.
adonibezec rex capitur 44 b. 220 a. eius regia 71 b. in 70 reges tyrannis & ſæuitia 44 b
adoniſedech rex Ieruſalem captus ſuſpẽditur 42 a. 219 a
adonis Cypriorum regis filius Veneris amaſius 1 b. 42 b. eius cædes 1 b. lucus 42 b. planctus 1. 42 b. ſimulacrum 176 a. templum 1 b
adonis fluuius 1 b. 110 b. hodie Canis ibid.
ador, adora ciuitas 72 b
adora vrbs 116 a
adra, adrach, adraon, adrætum, oppidum 25 b
adrianus I. papa 197 b. II. ibid. III. 198 a. [illegible] a V. ibid. VI. 200 b
adrinia regio 95 b
adullam vrbs regia [illegible] b
adulteræ abſolutio 162 b
aduram ciuitas 32 a
adytum templi Hieroſolymitani 155 b
aedom vide Idom.
aegæa Achaiæ Proconſul D. Andream Apoſt. martyrio affecit 284 b
aegyppus Aethiopiæ rex Chriſtianus 275 b
aegyptij Arithmeticam & Aſtronomiam ab Abrahamo edocti [illegible] b. Damaſcum occupant [illegible] a. Iudæis contra Babylonios occurrunt 244 b. eorum reges Pharaones & Ptolomæi dicti 116 b. ſacerdotes a tributis immunes 9 a b. ſubmerſio 114 a
aegyptus regio 116 a b quam munita ibid. Nabuchodonoſori in prædam data 11 b. 246 b. Nilo inundante fœcundatur 116 b. 122 b. à Parthis vaſtata 84 a. à Perſis ſubacta 116 b. Romanis a Saracenis quando erepta 83 a. Turcis paret 116 a. vino caret ibid.
aegypti Babylonia 121 b. Dij 116 b. fames [illegible] b. fertilitas 116 b. fluuius 131 a. idololatria 116 b. mare 116 b. 122 a. nomina diuerſa 116 a. plagæ decem 210 a b. ſimulacra Chriſto eam intrante corruunt 123 a. litus 110 a. torrens 95 a. 119 a. 131 a. via 125 b
aelia Capitolia Ieruſalem vocata 149 a
aelius Adrianus Imperator 16 a. Ieruſalẽ deſtruxit 149 a. Iudæá ſubiugauit 42 b. eius ædificia 18 a. 149 a. victoria 157 b. & ſeq.
aelius Pertinax Imp. 195 a
aemath vrbs 107 a. 126 b
aemes ciuitas 31 a
aen Leuitica ciuitas 131 a
aenan fons 25 a.
aenan locus deſertus ibid.
aenda ciuitas 131 a
aendor vicus 36 a
aeneas paralyticus à D. Petro ſanatur [illegible] a.
aerarium templi Hieroſolymitani 162 a. b
aeria regio 116 a
aermon mons 4 b. 89 b
aeſimon locus deſerti 117 a
aetates mundi ſex 191 a
aeternitas quid 191 a
aethiopia regio 122 a. ei S. Matthæus Euangelium prædicauit [illegible] b
aethiopis fons 21 a
aeuæi vide Heuæi
afeca ciuitas 39 b
afeg vrbs 2 b
affara ciuitas 14 b
affarea villa 136 a
aſſereréma ciuitas 25 b
agaba caſtellum 25 a
agabus propheta famem futuram prædicit 274 b. 276 a. D. Pauli zona ligatus [illegible] b
agabus Tartarus Damaſci rex 83 b
agad 31 a
agag rex Amalec in fruſta cócidicur 225 a
agai ciuitas [illegible] a
agallim ciuitas 132 b
agapetus I. papa 196 b
agapetus II. [illegible] a
agar ancilla Saræ Iſmaelis mater 118 b. 131 a. 133 a. 205 a. fugit in deſertum 204 b. cum filio ſuo expellitur 132 a. 205 b. eius fons 132 a puteus 132 b
agareni populi [illegible] b
agenor Cadmi & Phœnicis parens 5 b
ager Booz 42 b. Damaſcenus [illegible] b. 51 a. figuli 173 b. fullonis ibid. robuſtorum [illegible] b. 17 b. regalium ſepulchrorum [illegible] a ſanguinis 173 b
agatho papa [illegible] a
aggæus propheta 193 b. 249 b. templi Hieroſolymitani ædificationem promouet [illegible] a
agliph 13 a
agnus Paſchalis Euchariſtiæ typus 62 b.
agrippa rex [illegible] a. 14 a b. [illegible] a 275 a [illegible] a. Magdalum caſtrum oppugnare tentat 141 a. eius ædificia 166 b. 165 a. catena [illegible] b. oratio 104 b. palatium 155 b. ei quæ a Claudio Cæſari donata 79 a b. 100 b
agrippia vrbs regia 22 b
agrippias vrbs 13 b
agrippina Claudij Imperatoris vxor [illegible] a
agrippina Colonia 10 a
agrippium domus regia 150 b
agri ſpecula mons 130 a
ahalab 2 a
ahalach mons 2 b
ahana fluuius 250 a
ahialon Iſraelis iudex 192 b. 222 b. eius patria 21 a. 136 b.
ahialon vrbs Leuitarum 21 a
ahias Silonites Propheta ſecat pallium in 12. partes 231 b. Ieroboam vxori mala prędicit 231 a
ahie 31 a
ahiel de Bethel inſtaurator Iericho 18 a. 233 a. in cú Ioſue maledictio impleta 18 a
ahilath vrbs 119 b
ahim ciuitas 131 a
ahion vrbs 101 b
ahohites 39 a
ahoi ciuitas ibid.

Acci-

INDEX.

Ai ciuitas 18 a
Aialon Leuitica ciuitas 12 a, 27 b. vicus 21 a
Aiath ciuitas 18 a
Aijm ciuitas 131 a
aila, ailath, & ailoth vrbs 119 b
ain ciuitas 131 a
aina vrbs 13 a
aiod Iſraelis iudex 191 b. 220 b
aion vrbs 101 b
alab vrbs 2 b
alabaſtrum vbi naſcatur 78 a. 82 a
alapia vrbs a Parthis capta 83 b
alba caſtellum 131 b
albanum Armeniæ Maioris vrbs D. Bartholomæi Apoſtoli martyrio clara 282 b
albertus I. Imp. 199 b. II. 200 a
album promont. 2 a
alcath Leuitarum vrbs 2 a
alcair Aegypti vrbs Sultani ſedes 121 b
alcimus Iudæorum pontifex apoſtata 256 a. eius cum Iuda Machabæo pugna ibi. mors ibid.
alexander Antiochi Eupatoris filius Ionathæ Machabæo ſtolam purpuream & coronam mittit 257 a. Ptolemaidam occupat 256 b eius fuga, nuptiæ, mors, vxor 257 a
alexander Ariſtobuli filius 70 b
alexander hæreticus à D. Paulo excommunicatus 278 a
alexander Herodis Aſcalonitæ filius a patre occiſus 269 b
alexander Iannæus Iudæorum rex & pontifex 98 b. 194 a. capit Amathum caſtrū 75 b. Anthedon vrbem 131 b. Antiochi vallem 75 b. Dium & Eſſam oppida 184 a. Gadaram vrbem 85 b. Gamalam 87 b. Gaulon 88 a. Gazam 133 b. & ſeq. Geraſam 88 a. Raphiam 135 b. Seleuciam 94 a. Crucida dictus 258 b. a Ptolomæo Lathuro profligatur 70 b. & ſeq. eius crudelitas 154 a. 258 b. monumentum 165 b. obitus 93 a. 258 b
alexander I. papa 194 b
alexander II. 199 a
alexander III. ibidem. IV. ibid. b. V. 200 a. VI. ibid. b
alexander Magnus Macedonum rex 7 a. 193 b. capit Gazam vrbem 134 a. Pellam 92 b. Sidonem 3 a. Tyrum 7 a. 11 b. 134 a. 252 a. Deo ſacrificat 252 a. Iudæorum pontificem adorat ibid. 135 tributorū immunitatem concedit ibid. Pellæus dictus 92 b. Tyrum continēti adiunxit 9 b. 11 b. eius ædificia 7 a. 117 a. 118 b. bellum cum Dario 134 a. 252 a. mors 252 a. patria 92 b. pietas 181 a. victoria 11 b. 252 a
alexander Mameæ filius Imp. 195 a
alexandra Iudæorum regina 194 a. 258 b
alexandria Aegypti metropolis 59 b. 117 a. 274 b. 276 a. à quo condita 117 a. patriarchatu nobilis 117 b. Romanis quæ tributa pēdere ſolita ib. a. 135 a Saracenis quando erepta 83 a. eius bibliotheca 117 a. a Ptolomæo rege aucta 252 b. incēſa 117 a. 252 b. Epiſcopus primus quis 117 a. 276 a. portus 117 a
alexandrium caſtrum 2 a. 70 b
alfonſus titulotenens Imp. 199 b
alia ciuitas 117 b
alienigenæ populi 24 a
alimelech ciuitas 4 a
alimis ciuitas 31 b
allophyli populi 24 a
almath Leuitica ciuitas 14 b
almon ciuitas 14 b
alphæi filij 121 b. patria 142 a
alſadamus mons 89 b
altare æneum 17 b. 161 a. aureum 162 a. Chriſtianorum 66 a dæmonum ibid. holocauſti 161 a. Incenſi 126 a. 159 a. 160 a. teſtimonij … b. thymiamatis 160 a
altare, ſacrificium & ſacerdos coniuncta ſunt 66 a
S Altimus martyr 282 a
alua ciuitas 121 b
alul ciuitas 39 a. 4… a
alula villula 39 a
alus Iſraelitarum 10 manſio 117 b. 124 a. 211 b
amaad ciuitas 2 a
amænia 14 b
Amalec ciuitas 121 b
amalec Eliphaz Eſau filius ibid.
amalec mons 28 b
amalecitæ populi 117 b. capiunt Siceleg vrbem 32 b. 220 b. ſubiugati a Dauide 222 a. victi a Chodorlahomor 118 b. à Dauide 137 b. a Ioſue 122 b. 123 b. 211 b. à Saule 221 a. eorum victoria 215 b. 216 b
amalecitis regio 117 b
amalricus Hieroſolymorum rex 95 a. … a. Balduini frater 45 a. Damiatam fruſtra obſidet 121 b, Peluſium euertit ibi. eius caſtra 45 a
amam, aman 19 b
aman ab Aſſuero rege ſecundus Iudæorum hoſtis 251 b. ſuſpenſus 193 b. 251 b. eius ſuperbia, tyrannis 251 b
aman, amana fluuius 75 a
amana mons ibid.
amanitis Roboam regis vxor 39 b
amanum vrbs 121 a
amanus mons 75 b
amarkabob 131 b
amaſa dux militiæ Abſalom à Ioab per fraudem occiſus 229 a. 230 a. eius patria 5 a
amaſias rex Iuda 107 b. 193 a. eius cædes 23 b. 237 a. idololatria 237 a. pater ibid. victoriæ 50 a. b. 54 a. 130 a. 237 a
amath vrbs 1 a. 107 a. b
amatha villa 75 b
amathæus filius Chanaan 107 b
amathar ciuitas 136 a
amathe vrbs 107 a. b
amathei, Amatheni populi 107 a
amathenſis regio ibid.
amatheos vrbs ibid.
amathetis regio ibid.
amathi vrbs ibid.
amathites regiō 4 a. 107 a
amathus caſtrum 75 b. villa ibid.
amerytha Galilææ vicus 101 b
aminadab domus 22 a. in ea Arca Domini ibid.
amiternia vrbs 253 a
amma ciuitas 2 a. fluuius 75 a
ammad vrbs 107 a
amman vrbs regia 34 a
ammanitis regio ibid.
ammath vrbs 102 a
ammaum, ammaus ciuitas 47 a
ammaus vicus 119 a
ammon filius Lot Ammonitarum progenitor 51 b. 205 b. eius mater 205 b
ammon vrbs regia 34 a. Leuitica 102 b
ammoni ciuitas 14 b
ammonitæ populi 34 a. à Dauide ſubiugati 228 a. b. Iſraelitis dominati 222 a. à Iudæis victi 40 b. 90 b. 222 a. 224 b. ſæpius occidunt 234 b. eorum in Galaaditas crudelitas 87 a. metropolis 34 a. origo ibid. ſedes ibid.
ammonitis regio 34 a. à Dauide vaſtata 228 a. à Saule 9 b
ammothdor Leuitica ciuitas 101 b
amna ciuitas 2 a
amnis Ieruſalem 150 b
amnon Dauidis filius Thamar ſororem oppreſſit 51 a. 228 a. ab Abſolone fratre occiſus 25 b. 51 a. 69 a. 228 b
amæniam 14 b
amon Leuitica ciuitas … b
amon Manaſſis filius rex Iuda 193 a. eius ſepultura 15… a
amona vrbs 39 b
amor amorem allicit 146 b. difficilia reddit facilia 147 a
amordus Damaſceni regni præfectus Chriſtianis auxilio eſt 81 a
amorræi & Amorrhæi populi 21 b. 127 b. Engaddi incolæ a Chodorlahomor cæſi 47 b. Hermon montis incolæ 89 b. à Ioſue deleti 219 b. ab Iſraelitis cæſi 31 a lapidibus cælitus obruti 40 b. 219 a à Salomone ſubacti 101 b eorum origo 31 b. reges quinque a Ioſue ſuſpenſi 32 a 51 b. regio 31 b. regnum ibid.
amorrhæi flumen 117 b
amorrhæus Chanaan filius Amorrhæorū parens. 31 b
amorrhæus mons 117 b. montis via 125 b
amos Propheta 238 a. eius martyrium & mors 55 b. 237 b. patria 55 b. prophetia 237 b. ſepulchrum 55 b
amos Sirach Iudæorum dux 193 b. 252 b
amota ciuitas 14 b
amothdor Leuitica ciuitas 101 b
amphar ciuitas 136 a
amphipolis ciuitas 277 a
amphitheatrum Ieroſolymæ 152 b. Veſpaſiani 78 a
amri rex Iſrael 233 a. Samariæ vrbis conditor 29 b
amthar ciuitas 136 a
amygdalon ſtagnum 165 a
anaarath ciuitas 35 a
anab ciuitas 39 b. vicus ibid.
anacletus Papa Græcus, martyr 194 b. 184 b. eius decreta 184 b
ànaleus Babylonius Iudæorum pontifex 259 b
ananeel turris 163 a
anani propheta Aſam regem obiurgat 235 a. incarceratur ibid. eius filius ibid.
anania Chriſti diſcipulus D. Paulum Apoſtolum baptizat 83 a. 274 a. eius domus Damaſci 83 a
anania ciuitas 14 b
ananiæ Pontificis domus 153 a
Ananias captiuus in Babylonem abductus 241 b. in fornacem ardentem mittitur 246 a
ananias pſeudopropheta contra Ieremiam prophetat 243 a b. eius mors a Ieremia prædicta ibid.
ananias & Saphira ſubito moriuntur 273 a
ananus Iudæorum pontifex Simonem Gioræ filium Acrabata expellit 70 a. eius crudelitas 163 b. 281 a. monumentum 175 b
anaſtaſius I. Imp. 196 b
anaſtaſius II. 197 a
anaſtaſius I. papa 196 a
anaſtaſius II. ibid. b
anaſtaſius III. 198 a
anaſtaſius IIII. 199 a
anathon ciuitas 136 a. Hanathon & Nathon dicta ibid.
anathot Leuitica ciuitas 14 b
anathot turris ibidem. viculus Ieremiæ patria

patria 14 b. 243 a.b
S. Andreas Apoſt. Petri frater 111 b. eius ciuitas 137 a. domus ibid. electio 111 b. 264 a. martyrium 284 b. patria 137 a. peregrinatio 284 b. reliquiæ Conſtantinopolim ex Achaia translatæ 281 a. vocatio 163 a. cum quotidie S. Miſſam celebraſſe 66 a
Andromeda à belua marina deuoranda à Perſeo liberata 13 a
andronicus Oniam pontificem occidit 254 a
anea villa 39 b
anee 2 a
Anem Leuitica ciuitas 35 a. loci nomen 22 b
aner Abrahæ frater 90 a
aner Leuitica ciuitas 70 b
anerith ciuitas 35 a
angaris mons 191 b
angelus Abacuc in Babylonem transfert 173 b. 247 a. Apoſtolos e carcere educit 153 a. [illegible] a. inſtruit [illegible] b. apparet S. Annę Deiparę virginis matri 260 a. Cornelio cēturioni 274 a. Balaam ariolo 34 b. Gedeoni [illegible] b. 221 a. Ioſepho nutritio Chriſti 261 a b. 218 b. Manue Samſonis patri 222 b. D. Paulo Apoſtolo [illegible] a. Zachariæ Ioan. Baptiſtæ patri [illegible] a. Aſſyrios occidit 174 a. [illegible] b. à Dauide vt cæderet Ieruſalem extento gladio viſus 229 a. Eliā paſcit 233 b. Heliodorum flagellat [illegible] b. Herodem punit 181 a. [illegible] a. cum Iacobo patriarcha luctatur [illegible] a. Ieium confortat [illegible] a. Iudæos corripit 220 a. iuuat 255 b. Petrum Apoſtolum e carcere liberat 166 a. 274 b. piſcinam mouet 150 a. [illegible] b. Tobiæ comes 240 a
angeli in æterna beatitudine confirmati 201 a. Chriſto miniſtrant 262 a. conuiuio excepti ab Abrahā 51 b. 205 a. à Lot 205 a. Iacobo Patriarchæ obuiant 33 a. 207 a. Lot è Sodoma educūt 205 a. Moyſem ſepelierunt 212 a
angelorum chori nouem 201 a. creatio ibid. officium ibi. ruina ibid. templum 42 b. 151 a
angularis lapis 167 a. porta ib. turris 168 a
anguli porta 167 a
S. Anicetus papa 194 b
aniel 2 a
anim ciuitas 39 b
anima collis aquæductus 16 b
anima humana, ciuſq; dotes 201 b. corporis domina, ad ſimilitudinem Dei facta ibi.
animalia quæ in arca Noe conſeruata 203 a
anin 14 b
S. anna Deiparæ virginis mater 142 b. 259 b. eius domus 153 b. filiæ 260 a.b. mariti tres 259 b. & ſeq. obitus 153 b. 194 b. 260 b. obuiatio viro [illegible] a. patria [illegible] b. ſepulchrum 171 b. templum 153 b. ei Gabriel angelus apparet 260 a
anna Helcanæ Leuitæ vxor, Samuelis prophetæ mater 223 b
anna Iudæorum pontifex 262 a. Caiphæ ſocer 270 b. eius domus 151 a
anna propheriſſa Euangelica 261 b
anna Tobiæ vxor 239 a. 240 a
annus quid 192 a. magnus quot annis conſtet 96 b. anni ſolaris diuiſio 191 a
anon rex Ammon legatos Dauidis violat 228 a
antaradus & Anteradus vrbs 184 b. à quo condita ibidem, Epiſcopatu nobilis ibid.
anthedon vrbs regia Idumææ 22 b. 131 b
anthemius Imp. 196 a
antichriſtus vbi naſciturus 81 b. 255 a. eius aſcenſio 171 a. 285 b. caſtrametatio 39 b. miracula & ſigna fallacia 255 a. mors 171 a. 285 b. perſecutio in Eccleſiā 67 b. 255 b. eo regnante iuge Chriſtianorū ſacrificium triennio publicè ceſſabit ibid. de eo Danielis prophetia 248 a
antigoni Ariſtobuli filij mors 259 b
antigoni Ariſtobuli fratris cædes 163 b. 255 b
antilibanus mons 2 a. 36 a. regio 75 b
antiochena Syria regio 95 b. 107 b
antiochia Piſidiæ vrbs 275 a
antiochia Syriæ vrbs 97 b. 97 a. 275 a. [illegible] a. patriarchatu nobilis 1 b. in ea Chriſtianorum Eccleſia 274 b. Petri Apoſt. cathedra 275 a
antiochi Syrorum reges dicti 116 a
antiochus Epiphanes Syriæ rex 107 b. 253 b. Aegyptum inuadit 253 b. & ſeq. Antichriſti figura 247 a. 248 a. Iouis Hoſpitalis ſtatuam vbi erexit [illegible] a. Iudæorum iuge ſacrificium triennio ſuſtulit 69 b. 254 b. obſidet Doram ciuitatem 72 b. Malladum caſtellum 39 a. patris obſes Romæ 252 a. templū Elymaidis ſpoliare tentat 255 b. Hieroſolymitanum ſpoliat, & polluit 157 b. 254 b. Triphon ducē perſequitur 187 a. à vermibus conſumitur 255 b. eius ædificia 107 b. arx 153 a. crudelitas 107 a. 150 a. 153 a. 254 b. exercitus ſtrages 47 b. idololatria 153 a. 157 b. pater 253 a. perſecutio in Iudæos 193 b. 254 b. Pharanx ab Alexandro Ianæo capta 75 b. vallis 176 b
antiochus Eupator Syriæ rex 254 a. 255 b. Bethſuram vrbem capit 44 a. 256 a. Iudæam inuadit 256 a. cum Iudæis pacē init ibidem. eius mors ibidem. pater 255 b
antiochus Magnus Syriæ rex capitur 253 a. Syriam inuadit ibidem. vincitur 135 b. 253 a. eius filius 253 a. mors ibidem. victoriæ ibi.
antiochus Pius 27 a
antiochus Sedetes Syriæ rex 257 a. Ieruſalem obſidet 258 a. fœdus cum Iudæis init 257 a.b eius mors 258 a
antiochus Seleuci filius Syriæ rex Apamiæ conditor 188 b
antiochus Soter Syriæ rex 252 b
antiochus Theos Syriæ rex ibid.
antiopia vrbs 102 b
antipater Herodis Aſcalonitæ pater 70 b. capit Memphim 121 b. Peluſium 122 b. Iudææ procurator à Romanis factus 258 b. eius filij 259 a. mors ibid.
antipatrida & Antipatris vrbs 70 b. à quo condita ibi. Epiſcopatu clara ibi. iuxta eam montes ibid.
antiſtes vnde nomen habet 67 a
antonia arx 152 b
antoninus Caracalla Imp. 195 a
antoninus Pius Imp. 194 b
D. Antonius Eremita 125 a. eius ependyte S. Hilarion vſus 134 b
antonius Imp. Climacem montes peruios fecit 1 b. eius epigramma ijſdem montibus inciſum 2 a
antonius Romanus conſul Cleopatræ amator 47 b
antrum D. Iacobi 174 a. Petri ibid.
anua pagus 130 b. villa 25 a. vrbs 136 b
anuath vicus 25 a
aorabi Iudææ terminus 25 b. 39 b
apadno nomen loci 39 b
apamea Syriæ vrbs 97 a. 188 a.b.
apamena regio 188 b
apamia Antiochi regis mater 188 b
apamia regio ibid
apamia vrbs, Cœleſyriæ metropolis ibidem a. Archiepiſcopali ſede nobilis 186 b. 188 b. à Romanis obſeſſa; à Saracenis capta 188 b
aphæci turris 25 b
aphaca 14 b
aphec Amorrhæorum terminus 126 b. campeſtria 234 a. vrbs 2 b. 35 a. 223 b. 234 a
aphecca Amorrhæorum terminus 126 b. caſtellum ibid. à ciuitas 35 a. 39 b
apherima ciuitas Samaritis adempta, Iudæis tradita 25 b
aphesdommin 46 a
aphin 14 b
aphoni 30 a
aphra vicus 15 a
aphraim ciuitas 35 a
apis AEgyptiorum Deus 116 b. 121 a. eius ſimulachrum 121 b. templum ibid. a.b. de eo Cambyſis Perſarum regis iocus 116.
apobaterion nomen loci 97 b
apocalypſis Ioannis Euangeliſtæ 284 a
S. apollinaris epiſcopus Rauennæ paſſus 192 b
apollinis templum Gazæ 133 b
apollodorus Lyſimachi frater 134 a
apollonia vrbs regalis 21 a. 25 b. 71 b. 177 a
apollonius Antiochi Epiphanis exercitus dux 254 b. & ſeq. Ionathæ Machabæo inſidias ſtruens profligatur 256 a
apollonius Phœnices dux 255 b
apollos Iudæus Alexandrinus Epheſi Euangelium prædicat 278 a
apoſtatarum opera 153 a. 154 b. 158 a
apoſtolus quid ſignificat 67 a
apoſtoli Euangelij doctores ordinantur 64 a.b ſacerdotes 64 b. ſacerdotum officio functi 65 b
apoſtolorum acta à D. Luca quādo ſcripta 282 a. Concilium 150 b. 276 a. diuiſio 150 b. electio 104 b. flagellatio 153 a. fuga 153 a. incarceratio 153 a. latibula 174 b. liberatio e carcere 153 a. nomina 104 b. 263 a. pedum lotio 150 b. ſacrificium 65 b. & ſeq. ſymbolum 150 b
apoſtolos Miſſæ ſacrificium celebraſſe 65 b. & ſeq. modum celebrandi docuiſſe 66 b. ordinaſſe Epiſcopos & ſacerdotes 67 b
appamena vrbs 139 a
appij forum 282 a
S. Apuleius Romæ paſſus 281 b
aqua luſtralis 216 a. e petra 117 b. 122 b. 123 b. 211 b. è templo 169 a
aquæ calidæ 129 b. Contradictionis Iſraelitarum 33. manſio 117 b. 216 a. cryſtallinæ 201 a. elementares ibidem. Gabaon 17 b. Iercon ciuitas 23 a. Mageddo 73 b. Maron 102 a. Malerephot, Maſrephothmaim Maſſerephoth 2 b. Merom, Meron, Merrom 102 a. 109 a
aquæductus 16 b. 160 a. 174 b. 175 a.b
aquarum inundatio 32 a. porta 167 b. puteus 6 b. vrbs 34 a
aquenſis vrbs 283 a. territorium 281 b
aquila aurea 161 a
aquila Iudæus D. Pauli Apoſt. hoſpes 277 b. eius vxor ibi.
ar vrbs 31 b
arab ciuitas 29 b
araba campeſtria 129 b. mare 52 a. villa 35 a. 136 b

araba.

arabathene ciuitas 40 a

arabes populi 119 a

arabia regio 75 b. & ſeq. triplex eſt 76 a. eius deſcriptio 75 b. & ſeq. deſertum 31 b. 84 b. incolæ & ſitus 75 b

arabia DESERTA 76 a. 95 b. quæ animalia gignit & nutrit 76 a. Beriara dicta ibid. eius incolę, metropolis, ſitus ibi. EVDAEMON 76 b. FELIX 76 a. 95 b. ab Abrahami filijs primum occupata 77 a. auri, argenti & gemmarum ferax 76 b. thurifera & aromatifera 76 b. eius animalia, aues, feræ 77 a. fertilitas 76 a. b. incolæ 76 a. 77 a. metropolis 76 a. nomina diuerſa ibid. in ea D. Paulus Apoſt. prædicauit 77 b. PETRAEA 77 b. & ſe. 95 b. alabaſtri ferax 78 a. vnde Petræa dicta 77 b. 129 b. ſterilis & arenoſa 78 a. eius incolæ 77 b. metropolis 77 b. 129 b. varia nomina 77. ſitus ibid. PRIMA 76 a. eius metropolis 80 a. SECVNDA 76 a. eius metropolis 32 a. TERTIA 77 b

arabicus ſinus 322 b

araboth Moab campeſtria 129 b

aracæus Chanaan filius 185 a

arachis vrbs 185 a

arad fons 35 a. 221 a. vrbs regia 39 b. ab Iſraelitis euerſa ibid.

arad Cananæus rex ab Iſraelitis victus 119 a. 216 b

arada Iſraelitarum 21. manſio 117 b. 215 b

aradij populi 182 b

aradius Chanaan filius 184 b

aradius & Arados ciuitas ibid.

aradus inſula ibid.

aram Naharaim regio 95 b

aram oppidum 78 a. 82 a. regio 95 a

aram Sem filius 22 a. 93 a. 99 a. Damaſci conditor 99 a. Hus regionis princeps ibid. eius filius 100 a

arama ciuitas 102 a

aramæa regio 95 a

aramæi & Arameni populi ibid.

aran oppidum 78 a. 217 a

arath regio 39 b. villa 15 a

arbee vrbs 49 b

arbel vicus 78 a. 136 b

arbela ciuitas 35 b. 39 b. oppidum 102 a

arbellis regio 102 a. oppidum ibid.

arbelorum ſpelunca à Ioſepho munita, à Bacchide expugnata 102 a

arbi 15 a

arboc vrbs 49 b

arbor ex qua crux Chriſti facta 10 a. ſcientiæ boni & mali 101 b. eius fructus primis parentibus prohibiti ibidem. vitæ ibid.

arbores Hiericuntinas roſas proferentes 17 a. pulchræ ſed ſteriles 39 b

arca fœderis qualis ſit & quæ contineat 159 a. conſeruata in domo Aminadab 22 a. in Maſpha 18 b. in Silo 30 b. a Philiſtæis capta 23 b. 30 b. 213 b. in téplo Dagon collocata, idolum Dagon contexit 21 a. 223 a. in agrum Bethſamis per vaccas remiſſa 21 b. a Dauide Hieroſolymam tráſlata 22 a. ponitur in monte Sion 152 a. in templo ibidem. abſconditur 159 a. ſecundum quoſdam in Babylonem transfertur ibid. è Babylone reducitur ibid. Romæ in triumphú portatur, ibidemque conſeruatur ibid.

arca Noe fabricatur 102 b. vbi poſt Diluuium quieuerit 97 b. 103 a. eius altitudo, latitudo, longitudo 102 b. diſpoſitio 103 a. reliquię vbi ſeruentur 97 b. in ea quæ conſeruata 203 a

arca oblationis 162 a

area vrbs 185 a

arcadius Theodoſij I. filius Imp. 196 a. Samuelis Prophetæ oſſa e Iudæa in Thraciam tranſtulit 29 a

arcas vrbs à quo condita 185 a. Epiſcopali ſede clara ibid. à Saracenis capta ibid.

arce, Arcem vrbs 129 b. 185 a

archas vrbs 105 a

archelais vicus 25 b

archelaus Herodis filius Iudææ tetrarcha 25 a. 261 b. Archelais vici conditor 25 a. Heliſæi fontis fluuium in riuos diducit 27 a. in exilium relegatus 262 a. eius tumulus 40 a. 43 a

archiataroth ciuitas ibid.

ἀρχιερεύς 67 a

archis vrbs 22 a. 129 b

archiſynagogæ Tiberiadis filia à mortuis à Chriſto excitatur 143 b

archiuum Hieroſolymitanum 152 b. & ſeq.

arcus triumphalis Titi Veſpaſiani 159 a

area arad nomen loci 15 b. Areunæ 155 a. Ornæ ibid.

arebba ciuitas 40 a

arecen vrbs 129 b

arechon ciuitas 21 a

arelate vrbs 281 a

arem nomen loci 15 a

arena vitrea 2 b. 3 a

arenoſum deſertum 131 b

areopolis vrbs 32 a. 129 a

areos idolum ibid.

[illegible] 83 a. 130 a. 174 a

areth ſaltus 216 a

arethuſa lacus 97 b

areunæ area 155 a

arga vicus 78 a

argento Arabia Felix abundat 76 b. duplo æris pretio id diuendit ibid.

argob regio 78 b. 79 b. vrbs 78 b. à Iair filio Manaſſe capta 75 b

B. Arias 189. a

ariel Martis idolum 32 a. vrbs ibid. quid allegorice ſignificat ibid.

arim loci nomen 15 a. villa 25 b

arima ciuitas 29 a

arimanum Leuitica ciuitas 34 a

arimathæa, Arimathia Leuitica ciuitas 19 a. b

arimna Leuitica ciuitas 34 a

ariſtarchus Pauli Apoſt. diſcipulus 278 b. 280 a

ariſtobolus Alexandri Iannæi filius cum fratre de regno contendit 253 b. captiuus Romam abductus 70 b. 258 b. Roma elapſus Alexandrium caſtellum reſtaurare tentat 70 b.

ariſtobolus Herodis Aſcalonitæ filius à patre occiſus 259 b

ariſtobolus Hyrcani filius Iudæorum pótifex & rex 110 a. 194 a. 258 a. b. Agabam caſtellum occupat 25 a. Ituræos deuicit 110 a. 258 b. matrem incarcerat, fratrem occidit 258 b. mors ibid.

ariſtobolus Hyrcani Iannæi filius Iudæorum pontifex 259 a. eius mors ibid.

ariſtoteles Alexandriæ bibliothecam inſtituit 117 a

arithmeticam Abraham AEgyptios docuit 96 b

arith ſaltus 40 a. villa ibid.

arius rex Spartanorum ſeu Lacedæmoniorum legatos ad Iudæos mittit 253 b

arma nomen loci 134 b. vrbs ibid.

armamentarium regum Iuda 153 b. Salomonis ibid.

armenia maior 97 a. b. eius montes ibid. in ijs arca Noe poſt Diluuium quieuit 97 a. 203 a ei Bartholomæus Apoſt. Euangelium prædicauit 282 b

armeni populi 151 b. 154 b. 177 b. Libani montis accolæ 111 a

arnolfus Imp. 190 a

arnon ciuitas 31 b. rupes ibid. torrens 31 b. 109 b. 129 b. 216 b

arnonas latronum ſpelunca 31 b

aroer regio 78 b. vrbs 31 b. 78 b. 129 a Ariel & Areopolis cur dicta 32 a. Epiſcopali ſede clara ibid. Moabitarum metropolis 31 b. hodie Petra dicta 32 a. à Seon Amorrhęorum rege capta 31 b. eius muri terræmotu corruerunt 32 a

aromata optima creſcunt in Arabia 76 b. ex India in Europam quomodo exportari ſolent 125 b

aroſeth gentium ciuitas 102 a. b. 109 a

arphas vicus 78 b. 93 b

arphaxad Medorum rex à Nabuchodonoſore victus 243 b

arphaxad Sem filius 96 a. 192 a. 203 b. eius filius 203 b. ſepulchrum 246 b

arphaxadæi populi 96 a

arphaxat magus à Matthæo Euangeliſta deuictus 275 b

arſaces rex Demetrium vincit 257 a

arſacidæ Perſarum reges dicti 110 b

arſenoites pagus 123 b

arſiſſa lacus 97 b

arſur villa 20 b. vrbs ibidem. à Godefrido de Bullion obſeſſa, a rege Balduino capta ibid.

artaxerxes Aſſuerus Priſcus Perſarũ rex 245 b

artaxerxes Longimanus Perſarum rex 193 b. 247 b. an idem cum Aſſuero 248 a

artaxerxes Magnus 251 a

artaxerxes Perſarum rex 246 b. 243 b

aruir villa 25 b

aruma ciuitas 29 a

arundinetum 25 b. eius vallis ibi.

arx Antiochi 155 a Dauid 150 a. Sion ibid. Tyri 9 b

aſa ciuitas 25 b

aſa rex Iuda 193 a. 232 b. Aendam expugnatam ſubuertit 131 a. Gabaam reſtaurauit 17 a. Geraram capit 53 a. idola auffert & comburit 172 a. 232 b. Maſpha ædificijs munijt 18 b. à Syris ſubſidium quærit 232 b. & ſeq. eius mors 233 a. pater 231 b. victoria de AEthiopibus 53 a. 54 a. 232 b

aſach Leuitica ciuitas 4 a

aſachron mons 136 b

aſael frater Ioab ab Abner confoſſus 24 b

aſael Syriæ rex Geth vrbem expugnauit 22 b

aſamon mons 136 b

aſan ciuitas 40 a. 132 a

aſar 132 a

aſara ciuitas 102 b

aſarenam Iudæ terminus 40 a

aſarſual ciuitas 132 b.

aſarſula, aſarſuſim 132 b

aſaſonthamar vrbs 47 b

aſcalon campus 132 b. lacus 131 b. 135 a. vallis 132 b

aſcalon & Aſcalona vrbs 132 a. b. Epiſcopatu & Comitatu clara ibid. b. vna ex Philiſtæorum ſatrapijs 132 a. Saracenorum hodie propugnaculum ibid.

aſcalonitæ Philiſtinorum reges dicti 132 a

aſcalonitæ 30 à Samſone interempti 132 a. 222 b

Aſcenſio Antichriſti 171 a. 285 b. Chriſti 171 a

INDEX.

Aſcenſus rubentium 14 a. ſcorpionis 40 a
Adod vrbs 21 a
Aſedech vrbs 122 a
Aſedoth ciuitas 118 a
aſedothphaiga ciuitas 126 b
aſem ciuitas 132 a
aſemona ciuitas 40 a. Iſraelitarum 26. manſio 119 b
aſena ciuitas 40 a
aſeneth Phutipharis Heliopoleos ſacerdotis filia vxor Ioſephi Patriarchæ 70 a. 202 a
aſenna 132 b
aſephon 70 b
aſer Iacobi Patriarchæ filius 1 a. 197 a. eius benedictio à patre accepta quomodo impleta 1 a. 13 b. mater quæ 1 a. 197 a
aſer ciuitas 71 a. vallis 13 b. villa 71 a
ASER TRIBVS 1 a. eius caſtrametatio 114. ſors 1 a
aſergadda ciuitas 132 b
aſerim ciuitas 117 b
aſermachmath vrbs 73 b
aſernai Iudæ terminus 40 a
aſeroth Iſraelitarum 14. manſio 117 b. 115 a. vrbs 78 b
aſerſua, Aſerſual ciuitas 132 b
aſina loquitur 33 b. 117 a
aſiongaber ciuitas & Iudæorum portus 118 a. 231 a. 234 b. Iſraelitarum 32. manſio 119 a. 215 b
aſiroth ciuitas 102 a
aſmona Iſraelitarum 26. manſio 119 b
aſna ciuitas 40 b
aſochis & Aſochitos Galileę oppidũ 136 a
aſom ciuitas 132 b
aſophon 70 b
aſor regia ciuitas 15 a. 25 b. 40 a. 48 b. 102 b. 105 a. 231 a. Chanaan metropolis 102 b. vna ex Decapoleos ibidem. à Ioſue deſtructa 102 b. 219 a. à Iabin reſtaurata 102 b
aſora ciuitas 102 b
aſornoba, Aſor noua ciuitas 40 a
aſorum ciuitas 102 b
aſphaltites, Aſphaltitis lacus 44 b. 52 a. 109 b
aſphar lacus 40 a
aſſaron vrbs 30 a
aſſeddim, Aſſedim ciuitas 103 a
aſſemon, & Aſſemoth ciuitas 132 b
aſſernai Iudæ terminus 40 a
aſsima oppidum 40 b
aſſor regia ciuitas 102 b
aſſuerus Magnus rex 193 b. 247 b. 251 a. Xerxes dictus 251 a. eius conuiuium ibid. filius, vxor ibid.
aſſumptio Beatæ Mariæ virginis 171 b. 276 b
aſſur filius Sem Niniue vrbis conditor 95 b
aſſur regio ibid.
aſſuri populi 89 a
aſſyria regio 95 b. eius ſitus ibid.
aſſyrij populi 95 b. ab Abrahamo victi 20 a. 204 b. a Bethulienſibus fuſi & fugati 137 b. 249 a. Damaſcum captam euertunt 82 b. Sodomam ſpoliant 204 b. eorum cædes 174 a. caſtra ibid. caſtrum 166 b. coloniæ Damaſcum miſſæ 82 b. monarchia 95 b. 97 a. victoria de Sodomitis 52 b. 97 a. 204 b
aſſyſini populi Chriſtianam religionem expetunt 182 a. eorum terra ibid.
aſtaol ciuitas 22 a
aſtaroth caſtellum 78 b. idolum 96 b. ab Iſraelitis cultum 98 b. 220 b. 222 a. Deus Sidoniorum 8 a. idoli fanum à Salomone extructum 170 b. templum 226 b
aſtaroth vrbs Leuitica 78 b. 216 b. Og regis Baſan regia ſedes 78 b. in ea Iobi prophetæ domus ibid.
aſtarot-carnaim vrbs 78 b
aſtarte Sidoniorum Dea 8 a. Tyriorum 10 b. ab Iſraelitis culta 98 b. à Salomone 8 a
aſtemec vicus 40 b
aſterius Romanæ vrbis ſenator 113 a. Martyr ibid. eius prece portentoſum dæmonis miraculum aboletur ibid.
aſto villula 33 b
aſtronomiæ qui primi inuentores 96 a. b. eam Aegyptios Abraham docuit 96 b. Babylonij præcipuè coluerunt ibid.
aſuri populi 89 a
aſyla homicidarum 13 b.
ataroth ciuitas 25 b
ataroth addar ciuitas 15 a. 25 b
atarottophan ciuitas 34 b
atarus ciuitas 25 b
athach ciuitas 40 b
athalia Iudæ regina 193 a. 236 a. ſemen regium Dauid interfici curat ibid. eius cædes & mors 164 b. 236 b. filius 236 a. idololatria 235 b. 236 a. maritus 235 b. pater ibid.
athalim ciuitas 136 b
D. athanaſij ſepulchrum 117 b. ſermo de miraculo crucis 112 b
athar ciuitas 132 b
atharoth ciuitas 34 b
athenis Paulus Apoſt. prędicat 277 b. eius primus epiſcopus quis 277 a. 278 b
ather 40 b
athma ciuitas ibid.
atomos quid 191 b
atrium Enon 107 b. Hieroſolymitani templi exterius 159 a. gentium ibid. interius 159 b. & ſeq. Iudæorum ibid. ſacerdotum 159 b
attalia Pamphiliæ vrbs 275 a
attyria regio 95 b
auguſta regia ciuitas 39 b
auguſti Romanorum reges dicti 116 b
auguſtulus Imp. 196 a
auguſtus Imp. 116 b. 195 a. 269 a. Gazã vrbẽ Iudæis ablata Syriæ attribuit 21 a. Herodis Aſcalonitæ teſtamenti executor 114 a eius Orbis totius deſcriptio 2 b. 87 b. 260 a. filia 91 a. templum 29 b. 72 a. 112 b. 154 a. ei quinquennales ludi ab Herode dicati 23 a. vide Octauianus
auim ciuitas 15 a
auitus Imp. 196 a
aurum creatio 201 a
aula regia Agrippæ 155 b. Herodis 165 b. regum Iuda 150 a Machabæorum 152 b
auſon campus & vallis 72 a. 109 b
auothiair oppida Baſan 79 b
auran vrbs 78 b
auranitæ populi ibid.
auranitis regio ibid & ſeq.
aurelius Antoninus Imp. 42 b. 195 a
aurifodinæ 128 a
auro Arabia Felix abundat 76 b. auro legis ſanguis Euangelij pretioſior eſt 157 b
auſitis regio 92 a. b
autrocratrida vrbs Galilææ 142 b
axa filia Caleb 31 b. eius maritus ibid.
axab, Axaph ciuitas regalis 1 b
aza ciuitas 25 b. 133 b
azadada confinium Iudæ 40 b.
azael Syriæ rex 235 b. Benadad regem ſtragulo ſuffocat ibidem. ab Elizæo vnctus 83 b. 233 b. Iſraelitas affligit 236 a. b
azan vrbs 134 a
azanoth vicus 136 b
azanoth-thabor ciuitas 103 a
azar fluuius 90 a
azarias rex Iuda 193 a. 237 a
azarias puer in Babylonem captiuus abductus 141 b. in fornacem ardentem proiectus 246 a
azariæ propheria 233 b
azeca, & Azecha vrbs 40 b. 219 a. 225 a
azmaoth, Azmaueth 35 a
azone ciuitas 56 a
azor regia ciuitas 102 b
azotus vrbs 21 a. 223 b. 273 b. capta ab Aſſyrijs 21 a. a Ionatha Machabæo 21 a. 257 a. epiſcopatu claruit 21 a. incenſa 21 a. 257 a. vna ex Philiſtinorum ſatrapijs 21 a. Azoti mons, municipium, templũ torrens, turres ibid. via 27 b. villula 21 b
azotij populi ibid.
azymorum dies 314 a

B.

BAal idolum 8 a. 26 a. 98 b. 220 b. 221 b. 233 a. 234 b. eius ara extructa 240 b. 233 a deſtructa 72 b. 221 a. 236 a b. 240 b. fanum 26 a. b. 126 b. 232 a. 221 b. combuſtum 221 b. vaſis aureis exornatum 236 a lucus 72 b. 221 a. 233 a. 236 a. b. 240. b. Prophetarum & ſacerdotum cædes 16 a. 233 b. 236 a. 241 a. ſtatuæ erectæ 238 a. deſtructæ 235 a. 236 a. 240 b. templũ 72 a. 233 a. 236 a. b
baal & baala vrbs 21 a. 132 b
baalaſor nomen loci 25 b
baalad & baalath vrbs 31 b
baalberith 26 a
baalgad & baalgath mons 2 b. vrbs ibid.
baalhermon mons 79 a
baalim idolum 222 a
baalmeon ciuitas 126 b. vicus ibid.
baalpharaſim campus 195 a. vrbs 22 a
baalthamar vicus 15 a
baana latro Isboſeth regẽ interficit 221 a
baana princeps Archadis præfectus 185 a
baaras radix miræ virtutis 126 b. vallis ibid.
baaſa rex Iſrael Iudam tribum infeſtat 232 b. Ramam reſtaurauit 49 a. eius domus deletur 233 a. filius ibid. idololatria, mors ibid.
babel turris 96 a. à quibus conſtructa 203 b. eius altitudo ibid.
babylon vrbs 91 b. 96 a. 238 b. 241 b. 242 a. 243 a. 246 a. 247 a. Chaldaicarum gentium caput 96 a. à quo condita 96 a. 203 b
babylonia AEgypti 121 b
babylonia regio 95 b. & ſeq 97. a b. eius origo, & ſitus 96 a
babylonica captiuitas 214 a. eius relaxatio 248 a. tranſmigratio 243 a
babylonij populi 96 a b. an Aſtronomiæ inuentores 96 a b. obſeruatores ibid. bellicoſi ibid. Damaſcum euertũt 82 b. Iſraelitis dominati 95 b. eorum monarchia 91 b. 96 b. 97 a. 243 b. 242 b
baca vicus a b. 108 a
bacar vallis 103 a. 188 a
baccades nomen loci 136 b
bacchides Demetrij Syriæ regis exercitus dux 256 b. Arbelorum ſpeluncam capit 102 a. Iudæos occidit 256 a. Maſaloth expugnat 111 a. eius in Bethſecæ incolas ſæuitia 71 b
bahalbeht vrbs 109 a
bahaltephon ciuitas 118 a. nomen loci ibid.

I N D E X.

Bahurim caſtrum & oppidum 15 a.223 b
bala mons, promontorium 21 b. vrbs 22 a. 54 a. 33 b
Bala Rachel ancilla 20 b. 101 a. 102 a. cum Ruben concumbit 102 b. eius filij 20 b. 101 a. 102 a
balaa ciuitas 124 b
balaam Leuitica ciuitas 71 a
balaam magus ab aſina ſua increpatur 33 b. 33 a. Iſraeli benedicit 126 b. 10 a. 217 a. eius conſilium malignum 127 a. mors ibid. b prophetia 77 a. 217 a. ſucceſſores tres Magi 77 a
balaath ciuitas 131 b
balac rex Moab 130 a. 216 b. & ſeq.
balam ciuitas regia 40 b. 23 b
balanan principis patria 40 a
balanee vrbs 101 a
balania vrbs ibi.
balanus quercus 19 a. 30 b
balbec vrbs 49 a
balbinus Imp. 175 a
baldad Suites amicus B. Iob 95 a. 99 b. 209 a
balduinus de Bullion I. Ieruſalem rex 2 b. 177 a. capit Aconem 172 b. Berytum 185 b. Ptolemaidem 6 b. Sidonem 8 b. Tripolim 127 b. fortia agit 177 a. 177 b. Sandalium caſtrum inſtaurauit 7 a. Tyrum fruſtra oppugnat 12 b. eius Epitaphium 177 b. frater 43 a. 177 a. 180 b. ſepultura 177 b
balduinus II. Ieruſalem rex 187 a. a Saracenis captus 12 b
balduinus III. Ieruſalem rex 92 a. 93 a b. 180 a. Boſram recuperare fruſtra tentat 80 a. fœdifragus 14 b. eius caſtra, clades 111 a. Damaſcena expeditio irrita 93 b. fuga 111 a. pugna cum Damaſcenis 93 a. vitæ periculum 82 a
balduinus IV. Ieruſalem rex Baccadis incolas delet 136 b. Boſtræ agros vaſtat 80 a. Zoram expugnat 100 b. eius ædificia 115 a. clades 53 a. pugna cum Saladino ibid. victoria 103 a 111 a
bale vrbs 15 a
bale rex Edom 119 b
baleth vrbs 21 b
balezona ciuitas 54 a
baliloth 15 a
ballath ciuitas 131 b
balneæ 75 b. 85 a. 143 b. 118 a
baloth ciuitas 40 b
balſaliſa ciuitas 20 a
balſamum vbi naſcatur 18 a. 47 a. b. 52 b. 53 a. eius deſcriptio 47 b. & ſeq. hortus e Iudæa in AEgyptum translatus ibid. vinea ibid.
balthaſar Babyloniæ rex 247 a. mors 247 b. a Daniele prædicta ibidem a. pater ibid.
balthaſaris Magi oblatio 77 b. patria ibid a
balthaſar Nabuchodonoſoris filius 245 b.
baltheus Iudæorum Pontificis 160 a
Bamoth vallis 126 b
bamothbaal ciuitas 126 b. mons 126 b 135 a
bananiæ Salomonis exercitus principis patria 44 b
bane ciuitas 21 b
baptiſmus arena factus hominem ſanat 131 a. Chriſti 162 a. baptiſmi efficacia 63 a. b
barac Iudicis patria 105 a. pugna cum Siſara 26 b. 135 b. 143 a. 221 a. victoria 102 b. 105 a 111 b. 137 b. 130 b. 221 a
barach ciuitas 21. b
barachiæ ducis pater 246 b
barad 132 b
Baraſa ciuitas à Iuda Machabæo incenſa 33 a
barath 132 b
barcæi populi 42 a
barcea oppidum ibid.
bare nomen loci 137 a
Barecca viculus 21 b
bariciani populi 65 a
baris turris 151 b
barnabas Apoſt. 274 a. 275 a. Antiochiam miſſus 274 b. gentium Doctor 67 b. 275 a. 276 b. Pauli comes 275 a. 276 b. Pauli ad Hebræos epiſtolam Græce tranſtulit 281 a. a Paulo receſſit 277 a. eius martyrium ibid.
baraab regio 27 b
bartholomæi Apoſtol. electio 111 b. 264 a. martyrium 262 b
bartimæus cæcus a Chriſto illuminatus 269 a
baruch notarius & ſcriba Ieremiæ 242 a. b. in AEgyptum abductus 245 b. in Babylonem abit ibid. Ieremiæ prophetias legit 161 b. 242 a. 243 b. eius liber 245 b
barutus Syriæ emporium 185 b
baſan quercus 79 a. regio 77 a. 79 a. b. 91 a. 92 a eius ciuitates & oppida 75 a. 77 b. fertilitas ibid. incolæ, latitudo, longitudo 92 a. Baſan via 102 b
baſanitis regio 79 a. 94 a
baſcama oppidum 32 a
baſcath, Baſecat, Baſechad vrbs 41 b
baſemath filia Salomonis cui nupta 111 b
baſilica Hieroſolymitani templi 150 b
D Baſilij ordinis monachi 25 b 124. b
baſiliſcus Imp. 196 b
bataldis regio 97 b
batanæa regio 79 b. Zenodoro ablata, Herodi attributa 100 a. Philippo Herodis filio teſtamento relicta ibi.
batanæi populi 79 b
batania regio ibid.
bathanæa regio 71 b. 79 b
bathne 2 b
bathuel ciuitas 133 a
bathul ciuitas ibid. b
baurami ciuitas 15 a
baziotia ciuitas 132 a
beatitudo cæli 286 b
becerra Arabiæ Felicis vrbs 77 b
bechchar vrbs 21 b
bedar municipium 2 b
bedegene nomen loci 70 b
bedhennim ciuitas 131 a
beelmeon ciuitas 126 b
beelphegor idolum 127 a. ab Iſraelitis cultum 95 b. 127 a. eius fanû 127 a. 129 b
beellephon ciuitas 118 a. loci nomen ibidem.
beelzebub idolum Accaron Deus 20 b. 234 b. 240 b. ab Iſraelitis cultum 98 b. eius fanum 4 a
beer puteus 126 b
beerelim ciuitas 119 b. 126 b
beerelin ciuitas 126 b
beeſthara & Beeſthera vrbs 79 b
befferon oppidum 44 a
Bel idolum 204 a. 247 a. eius templum 153 a. 247 a
bela vrbs 54 a
beleifort caſtrum 2 b. 3 b
Beleb ciuitas 105 b
belenas vrbs 106 b
beleus fluuius 2 b
belfort caſtrum ibid.
belgæ amicitiam cum Alexandro Magno ineunt 252 a
belina, Belinas, Bellena vrbs 86 a. 106 b
Bellifort caſtrum a quibus conditum 26 b
bellinas vrbs 106 b
bellofort caſtrum 2 b
belma villa 15 a
bellarhim Iſraelitarum 42 manſio 126 a
belus ſluuius 2 b. 4 a. b
belus Nemrod filius 203 b. eius imago diuino honore culta, aſylum reis 203 a. ductus nomina 203 b & ſeq.
benadad Araelis filius Syriæ rex ab Iſraelitis victus 2 b
benadad Damaſci & Syriæ rex capit Abelam 101 a. Abelmaim ibidem. Abion ibid. b. Cenereth 105 a. Dan ibid. b. Itureadem 142 b. captus & dimiſſus 33 a. 232 a Iudæis contra Iſraelitas opitulatur 232 a. Samariam obſidet 12 b. 233 a 234 b. eius mors 237 b
benamerium vicus 119 b
benedictionis vallis 40 b
benedictus I. papa 191 b
benedictus II. 192 a
benedictus III. ibid. b
benedictus IV. 193 a
benedictus V. ibid.
benedictus VI. ibi.
benedictus VII. ibid b
benedictus VIII. ibid.
benedictus IX. 197 b. 199 b
benedictus X. ibid.
benedictus XI. 199 b
benedictus XII. ibid.
beneiachan Iſraelitarum 27. manſio 126 a. 215 b
benhennim ciuitas 131 a
benhennom vallis 169 b. & ſequ. 170 b. 240 b
beniamin Iacobi Patriarchæ filius 14 a. 207 b. 108 a eius mater ibid.
Beniamin nomen loci 15 a. porta 167 a. regnum 33 b
BENIAMIN TRIBVS 14 a. 219 b. Iudæ in regni ſciſsione adhæret 231 b. ab alijs tribubus pæne deleta & quare 17 a. 90. a 220 b. eius caſtrametatio 114. b
Benith ciuitas 22 a
bera vicus 21 b. vrbs ibid.
berameth ciuitas 132 b
berdan villa 136 b
berenica Chalcidis regina 105 a
berenice ciuitas 92 b. 118 a
bergaber præfectus Argob 78 b. Baſan 79 b
beriara regio 76 a
berim regio 103 a
bernardi de Scampis ciuitas 75 b
bernhardus de Breidenb. Mogunt. Eccleſiæ Decanus & Camerarius 59 b
bernicæ Agrippæ regis ſoror regina 280 a. eius regia 166 b
bernice Ptolomæi Philadelphi filia 252 b. eius frater, maritus, mors ibid. a fratre vindicata 253 a
beromi ciuitas 15 a
beroſus 97 b. 189 a. 202 b.
beroth filiorum Iachan 118 a
beroth Heuæorû vrbs a Dauide capta 15 a
berotha, Berothi ciuitas 103 a
berothitæ 15 a
berræa 277 b
berramoth ciuitas 132 b
berta vrbs 79 b
berſabe ciuitas 128 b. 130 a 137 a
berſabee ciuitas 105 a. b 128 a. 131 b. & ſeq. 137 a. 206 b. 233 b. a Chriſtianis inſtaurata 11 a Patriarcharû ſedes 138 a. 206 a. b. deſertû 133 a. puteus 205 b. vicus 132 a
berſan ciuitas 73 a

Ber-

Berſabe ciuitas 71 a
Bertrandus Tripolitanus comes 187 b. eius pater ibid.
Beryth' & Beryt' vrbs 92 a.178 a b a Chriſtianis oppugnata [illegible] b. recuperata [illegible] b. a quo condita ibi a Romanorum colonia ibid. eius incolæ, diuerſa nomina, & ſitus ibid.
Berzellai primates Galaad Dauidi regi de cibis prouidet 32 a. Dauidi charus 228 b. & ſeq. 230 a
Beſara oppidum 32 a
Betaran nomen loci 40 b
Beſeleel artifex tabernaculi fabricator 212 b. 213 b
Beſor torrens 133 a. 226 b
Beſtiæ quo die creatæ 201 b
Betarampththa oppidum 133 a.
Betaphua ciuitas [illegible] vicus ibi.
Betariph villa 25 b
Beten ciuitas 3 a
Beth 133 a
Bethabara nomen loci 136 b. [illegible] a. [illegible] b
Bethacad Samariæ vicus [illegible] a
Bethacara & Bethacarem vrbs 40 b
Bethagan via [illegible] b
Bethagla locus [illegible] b
Bethagon nomen loci [illegible] a
Betharim 15 b
Bethalaga, Bethalla, Bethalon vicus ibi.
Bethaloth ciuitas 41 a
Bethamari vicus 15 a
Bethan ibid. b
bethana nomen loci 103 a
bethanaſea, oppidum [illegible] a
betharath vrbs [illegible] a
bethania caſtellum [illegible] a. [illegible] b. [illegible] a loci nomen 12 b. regio [illegible] b. 273 b
bethanim ciuitas 32 a
bethannaba [illegible] a
bethanoth ciuitas 41 a
bethara ciuitas 12 a. ſtagnum [illegible] b
betharaba ciuitas 15 b. 41 a
betharan, Betharantha oppidum [illegible] a
bethatan vicus [illegible] b
bethauen ciuitas 15 b. [illegible] a. regnum [illegible] b ſolitudo 15 b. 20 a
bethaula vicus [illegible] b
betharmoth 15 a
bethbera ciuitas [illegible] b
bethberai ciuitas 133 a
bethbeſſe vicus 15 b
bethcar ager 25 b
bethchar 224 a
bethdagon ciuitas [illegible] a. templum idoli Dagon a Ionatha Machabæo incenſum [illegible] a
bethebem vicus 3 a
bethel ciuitas [illegible] b. [illegible] a. [illegible] b. 235 a. 237 b. 241 a. mons 26 a. 206 b. montes [illegible] a regnum 38 b. ſilua 20 a. villa [illegible] a
bethelea vicus 133 a
bethemec, Bethemeth ciuitas 3 a
bethen ciuitas 3 a
bethenabrin, Bethenabro vicus 79 b
bethennim villa 41 a
bether montes 20 a
bethera vrbs a Romanis capta 16 a
betheſda piſcina 156 a
bethezob vicus 34 b
bethieſimoth vrbs 127 a
bethlebaoth ciuitas 133 a
bethlehem ciſterna 43 b. deſertum 43 a. fons 43 b. 227 b. via 20 a
bethlehem Galilææ ciuitas 43 b. 137 a
bethlehem Iudæ ciuitas [illegible] 42 & ſeq. [illegible] b. 225 a. 229 b. 238 a. 261 a. b. clara Archiepiſcopali & Epiſcopali ſede 43 a. Chriſti natiuitate 41. & ſeq. 194 a. 261 a. à
Philiſtæis obſeſſa 41 a. a Roboam reſtaurata 42 b. virorum illuſtrium patria 41 a b. eius monaſteria 42 b. ſitus 41 a. templum inſigne 42 b. 42 b
bethmaacha, Bethmacha ciuitas 101 a
bethmarchaboth ciuitas 133 a
bethmaus vicus [illegible] a
bethna vrbs [illegible] a
bethnemra ciuitas 32 a
bethnopolis Leuitica ciuitas 132 a
bethoanabal, Bethoannaba 26 a
bethonim ciuitas 32 a
bethoron inferior vrbs [illegible] a. 25 a ſuperior Leuitica ciuitas 16 a
bethphage vicus 162 a
bethphalet, Bethphelet ciuitas 133 a
bethpheles ciuitas 37 b
bethphogor ciuitas 127 a
bethrechob Leuitica ciuitas 7 a
bethſabee Vriæ vxor 228 a. 229 b. 230 a. Dauidi nupta [illegible] a. eius adulterium [illegible] a. [illegible] a. filij 238 a
bethſaida Decapolis ciuitas 137 a. b. 266 a. ei Chriſtus væ minatur 82 a. [illegible] b. 264 b
bethſaida deſertũ 84 b. 137 a. 265 a. b. fons 137 a. piſcina 156 a
bethſaidenſes 137 b
bethſaltia 26 a
bethſames Iuda vrbs Leuitica 21 b. [illegible] a. [illegible] a. Bethſames Neptalim ciuitas 21 b
bethſamis ciuitas 103 a
bethſamitarum arcam Dei inſpicientiũ cædes 21 b 224 a
bethſan Decapolis ciuitas 71 a. 90 b. 226 b. lucus 71 b
bethſean ciuitas 71 a
bethſecca ciuitas 71 b. vicus ibid.
bethſemes, Bethſemis 21 b. 35 b. 103 a
bethſimon, Bethſimoth vrbs [illegible] a
bethſora, Bethſor, Bethſoron, Bethſur ciuitas 44 a. 257 a. caſtrum 44 a. fons ibid. villa ibid.
bethſura ab Antiocho Eupatore capta 255 a. 256 a
bethul-arma ciuitas 133 a
bethulia Galilææ vrbs 137 b. ab Holoferne obſeſſa [illegible] b. 248 b. & ſeq. eius caſtellum 137 b. fons 137 b. 139 a
bethzacha ciuitas 44 a
bethzecha ciuitas 71 b. vicus ibid.
betilo carcer 153 a
betoanea 71 b
bettegene nomen loci 79 b
bettenable vrbs 19 a
betul ciuitas 133 a
bezec, Bezech oppidum 90 b. villæ duæ 71 b. vrbs regia 43 b. 71 b. 220 a
bezedel vicus 133 b
bezetha ciuitas 166 b. mons ibid.
bezzeuge Damaſcenorum procurator Sichem vrbem euertit 30 b
bibleth Phœniciæ ciuitas 175 b
biblij populi ibid.
bibliotheca inſignis 117 a
biblium, Biblus Phœniciæ ciuitas 175 b
bigamia 202 a. b. 206 b
bithera vrbs a Romanis capta 16 a
bithynia 216 a. 277 a. 281 a
bitumen in mari mortuo quomodo colligitur 52 b. ad quid vtile 52 b. Bituminis lacus 43 b. 52 a. putei 44 b
blaſphemiæ punitio 174 a. 214 b
boanerges filij 111 b
boca maioris Syriæ pars 81 a
bocalbalbec Syria minor 81 a
boduini populi 187 a
bœotia 277 b
bola 133 b
bolbiticum Nili oſtium 122 a
boldequinus Damaſcenorum rex 83 b
bombycinus pannus Damaſcenus 82 a. Tripolitanus 187 b
bonifacius I. papa 196 a II. 196 b. III. ibid. IV. ibid. V. ibid. VI. 198 a. VII ibid. b. VIII 199 b. IX. 200 a
boon 16 a
boos ager 41 b
booz columna 161 a. Obed patris Iſai pater 41 b. [illegible] b. eius parentes 228 b. vxor 41 b. 44 b 222 a
borceos vicus 25 a
borooth 16 a
bos idolum ab Aegyptijs cultum 116 b
boſira, Boſeron vrbs 79 b
boſes rupes 16 b
boſor Leuitica & refugij ciuitas 127 a. 219 b deſertum 127 a
boſora vrbs 79 b
boſra, Boſron, Boſtra, Boſtrum Arabiæ deſertæ metropolis 76 a. 79 b. & ſeq. 80 a. 118 a. archiepiſcopali ſede nobilis 76 b. 80 a. Trachonitidis caput 79 b
botri torrens 23 b. 215 b. vallis 23 b. 215 b
botrium, Botrum, Botrus, Botrys Phœniciæ ciuitas 176 b
boues ænei duodecim 16 b. die Dominico ferias agentes 48 a
bozra vrbs 79 b. 118 a
brachmanæ [illegible]
britanni a Iulio Cæſare ſubacti 209 a
brocardus 30 a. 176 a
brutus Romanus ſenator 16 b. 209 a
bubaſtus Aegypti vrbs 184 a. fluuius ibid. regio ibid.
buccahel nomen loci 136 b
buccinatorum turres 162 b
bullion orum Heroum magnificentia vide Balduinus, Euſtachius, Godefridus.
buria vrbs a Turcis capta 117 b
burleth vrbs [illegible] a
buſeret vrbs 79 b
buſiris Aegypti metropolis 184 b. flumẽ, regio ibid.
buſrit, Boſſeret vrbs 79 b
buſtris Aegypti ciuitas 117 b
butis ciuitas 92 b
buz Idumææ ciuitas 118 a
byblos Phœniciæ ciuitas 175 b
byra ciuitas 25 b
byſſus Damaſcena 82 a

C

CAbrothaba Iſraelitarum 13. manſio 124 a
Capſeel ciuitas 44 b
Cabul caſtrum 113 b. ciuitas 3 a. terra 32 a. 113 b
Cadauerum vallis 175 b. & ſeq.
Cademoth ciuitas Leuitica 127 a. deſertum, ſolitudo ibid.
Cades ciuitas 3 a. 104 b. & ſeq. 118 b. deſertum [illegible] b. 124 b. Iſraelitarum 33 manſio 123 b. 216 a. palma 118 b
Cadesbarne ciuitas 7 a. 118 b. deſertum 118 b.
Cadimoth Leuitica ciuitas 128 a
Cadomi torrens 137 b
Cadmus Phœnicis Phœniciæ regis frater Græcas literas Græcos docuit 5 b.
Cadumim & Cadumin torrens 137 b
Cæci illuminatio 18 a. b. 137 b. [illegible] b
Cædela vrbs 104 b
Cælum credentibus apertum 153 a. 179 a. 170 a. empyreum Dei & Angelorum ſedes 201 a. vbi ſit 170 a
Cæna nomen loci 44 b
Cænopolis ciuitas 166 b

Cæſa-

INDEX.

Cæſarea maritima [illegible] b. Paleſtinæ [illegible] b. [illegible] a. eius amphitheatrum & theatrum [illegible] a. incolæ ibid. diuerſa nomina [illegible] b. portus ibi templum [illegible] a. Paneadis, Paneæ, Panias [illegible] b. 163 a. b. Philippi [illegible] a. [illegible] a. [illegible] a. 105 b. & ſeq. 109 a. [illegible] a. Stratonis 21 b. [illegible] b. Cæſarea fluuius [illegible] a. paluſtra [illegible] a. ſcopuli 72 a
Cæſareum regia domus 190 b
Cain Adami filius [illegible] a. Abel fratrem occidit [illegible] a. eius ædificia [illegible] a. filij artium mechanicarum inuentores 103 a. mors 35 b. 201 a. ſacrificium [illegible] a. [illegible] a.
Cain caſtrum, fons, mons 35 b
Cainan Patriarcha 193 a. 20[illegible] b
Caiphas [illegible]
Caiphas Iudæorum Pontifex [illegible] b. [illegible] b. eius palatium 1[illegible] b
Caipha vrbs [illegible] b
Caius Caligula Imp. [illegible] b. 1[illegible] b
Caius I. Papa [illegible] b
Caleb Chanaan terræ explorator [illegible] b. [illegible] b. [illegible] b. Enachim ex Hebron pellit [illegible] b. eius filia [illegible] b. ſepulcrum [illegible] b. vxor 41 a
Callirhoe ciuitas 1[illegible] a
Calliſtus I. Papa [illegible] a. II. [illegible] a. III. 200 a
Caluariæ mons [illegible] a. ſciſſura [illegible] b. & ſeq. templum [illegible] a
Caluariarum turres trophæum Tamerlanis [illegible] a
Camela vrbs 57 a. 1[illegible] b
Camelorum copia vbi [illegible] a
Camelus mons [illegible] a
Camon ciuitas [illegible] a
Campanarum vſu Iudæi carebant 16[illegible] b
Campeſtria deſerti 10 b. Ioannæ 110 b. Iericho 10 b. 19 b. Medan 93 a. Moab 129 a. b
Campi [illegible] lux 41 b.
Campſarum 26 a
Campſonis Soldani Ægypti mors 231 a
Campus Eſdrelon 35 b. [illegible] b. de Gallo 123 a. Iericho 18 b. [illegible] b. [illegible] Mageddo 31 b. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. Ptolemaidis 6 a. regius 72 b. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] 173 b. S. [illegible] a. Iorsudinis 13 b
Cana vrbs 16 a. 80 a. Galilææ 138 a. maior 32 a. minor 32 a. 138 a
Canaa nomen loci 138 a
Cananææ filia à dæmonio liberata 3 b. 8 b. 165 b. eius patria 3 b. [illegible]
Cananæorum imagines & ſubmerſio 13[illegible] b
Canath, Canatha ciuitas 33 b. 80 a. Canathenſes 80 a
Cancellaria Ieroſolymitana 152 b
Candelabrum aureum templi Ieroſolymitani 160 a. Romæ in triumphum portatur & repoſitum 159 a
Cane 71 b
Canis fluuius [illegible] b. [illegible] a. paſſus [illegible] a
Cannatha vrbs 80 a
Canopicum Nili oſtium 122 a
Cantorum ſuggeſta templi Hieroſolymitani [illegible] 161 b
Capella in loco natiuitatis Chriſti [illegible] b
Capernaum ciuitas 103 b. fons [illegible]
Caphara ciuitas 16 b. vicus 16 b
Capharath oppidum 138 a
Capharbarucha ciuitas 64 b. villa ibid.
Capharnaum ciuitas Galilææ metropolis 72 a. 103 b. & ſeq. 109 a. deſertum 105 a. fons 104 a. regio ibid. b
[illegible]hartaba campus 70 b
Capharſalama, Capharſarama vrbs 70 b
Capharſorech torrens 22 a. vicus ibid.
Capherdago vicus 23 a
Caphetera murus 167 a
Caphira ciuitas 16 b. vicus ibid.
Capitolia 149 a
Capitolium 150 a
Cappadocia locus, in quo D. Georgius draconem [illegible] [illegible] b
Capr[illegible] [illegible] b
Ca[illegible] [illegible] b
Ca[illegible] [illegible] b
Captiuitatis Chriſti via 172 b
Carcaa ciuitas 45 a
Carcer Herodis [illegible] a. Ieroſolymitanæ ciuitatis [illegible] a. regius 150 a
Cariath vicus [illegible]
Cariathaa ciuitas 45 a
Cariatharim Leuitica ciuitas 194 a. 1[illegible] a
Cariatharbe vrbs [illegible] b
Cariathbaal vrbs 22 a
Cariathiarim vrbs 22 a
Cariathſenna, Cariathſepher vrbs regia [illegible] b
Carinus Imp. 1[illegible] b
S. Cariotis abbatis ſepulcrum [illegible] a
Carioth ciuitas [illegible] a
Carith [illegible] [illegible] b
Carmel mons [illegible] b. 41 a
Carmeleon vallis [illegible]
Carmel [illegible] 36 a. ſaltus ibi.
Carmelitarum origo [illegible] a
Carmelon vallis [illegible] a
Carmelum promontorium [illegible] a
Carmelus mons [illegible] a. Carmelus [illegible] mons [illegible] b
Carmen prædium 8[illegible] b
Carnaim ciuitas [illegible] gigantes [illegible] b
Carnaim Aſtaroth vrbs 72 b
Ca[illegible] ciuitas [illegible] a
Carnea viculus 16 b. [illegible] b
Carnem prædium 20 b
Caro ſpiritui rebellis 201 a. carnium eſus Noe conceſſus 203 b
Carolus I. Magnus Imp. 19[illegible] b. II. Caluus dictus ibid. III. Craſſus ibid. IV. 199 b. V. 200 b
Carta Leuitica ciuitas 138 a
Carrain ciuitas 164 b
Cartha Leuitica ciuitas 1[illegible] a
Carthago Africæ vrbs Tyri colonia [illegible] b
Carthan, Carthan Leuitica ciuitas 1[illegible] b
Carus Imp. [illegible] 195 b
Car[illegible] ciuitas 36 a
Caſbon ciuitas [illegible] a
Caſdim populi [illegible] a
Caſed Nachor fratris Abrahæ filius 9[illegible] a
Caſij Iouis templum 1[illegible] b
Caſiotis regio 11 b
Caſis [illegible] ciuitas [illegible] a
Caſius [illegible] b. mons [illegible] a. 116 b
Caſphin ciuitas 22 a
Caſphor ciuitas 80 b
Caſpin ciuitas 22 a
[illegible] 115 b
Caſſius Romanus Senator 18[illegible] b
Caſtellum nomen loci [illegible]
Caſtellum contra vos 16[illegible] b
Caſtra Aſſyriorũ 174 a. Ceſtij [illegible] a. Chaldæorum 180 b. Damaſcenorum 91 b. Dan 22 a. Herodis 17[illegible] a. ad mare rubrũ [illegible] a. Pompeij [illegible] a. Romanorum 180 b. Saladini Syriæ regis 178 a. Simonis Machabæi 25 a. Titi Veſpaſiani 3 b. [illegible] a.
Caſtrum Album 18[illegible] a. Aſſyriorum [illegible] b. S. Crucis [illegible] a. Iudith [illegible] b. Lamberti, Lamperti [illegible] a. [illegible] a. nouum [illegible] b. peregrinorum [illegible] b. [illegible] a. regium [illegible] b. 4 b. Roberti 1[illegible] a
Catachryſea aurifodina 112 a
Catena aurea in templo Ieroſolymitano ſuſpenſa 164 b
Catetn, Catſetheth ciuitas [illegible]
S. Catharinæ virginis corpus ab Angelis in monte [illegible] [illegible] monaſterium ibid., ſacellum [illegible] ſepulcrum [illegible] b
Cato [illegible] [illegible] b
C[illegible] nomen loci 80 b
C[illegible] 4 b
C[illegible] Ægypti vrbs 1[illegible] b
Cedar ciuitas [illegible] b. regio [illegible] b. 11[illegible] b. & ſeq. in ea nundinæ celebres 92 b. & ſeq. tabernacula [illegible] a. & ſeq.
Cedar Iſmaelis filius 11 b
Cedaſa vrbs 3 a
Cedes Leuitica ciuitas [illegible]
Cedes Nepthalim vrbs [illegible] b
Cedeſa vrbs [illegible] b
Cedeſſa vrbs [illegible] a
Cedimoth vrbs Leuitica 1[illegible] a
Cedes Libani 110 b
Ce[illegible] domus [illegible] a
Cedro ciuitas 22 b
Cedron torrens [illegible] a. vallis [illegible] b. 1[illegible] a
Cedron Leuitica ciuitas 1[illegible] a
Cedr[illegible] [illegible] [illegible] b
Cella Iſraelitarum [illegible] manſio 119 a 2[illegible] b
Cella ciuitas 4[illegible] a. prouincia ibid. villula ibid.
Cellula D. Hieronymi [illegible] Hilarionis [illegible] b
Cemiterium publicum Ieroſolymitanũ 1[illegible] a
Cendebeus Antiochi Sedetis exercitus dux à Machabæis deuictus 23 b. 24 b. [illegible] b
Cendeuia palus 2 b. [illegible] a
Cene ciuitas 119 a
C[illegible] Cenereth ciuitas 105 a. 143 b. mare 13[illegible]
Cene ciuitas 119 a. regio ibid.
Cenezæi populi 117 a
Ceni ſocer Moyſis 45 b
Ceni regio Philiſtinorum 45 a
Cenereth ciuitas 1[illegible] a
Centurio confeſſor & martyr 146 b. Chriſti latus lancea aperit 171 b
Centurionis ſeruus verbo à Chriſto ſanatur [illegible] a. ſynagoga 1[illegible] a
Ce[illegible] vicus [illegible] b
Ceph[illegible] vrbs [illegible] a
Cephira ciuitas 16 b. vicus ibi.
Ce[illegible] cui eccleſia ſtatur 66 b
Ceſelethtabor ciuitas 137 b
Ceſſon Leuitarum ciuitas 36 a
Ce[illegible] ciuitas 45 a. 1[illegible] b
Ce[illegible] Leuitica ciuitas 36 a
Ceſtius Romanorum dux 16 a. 28 a. 73 b. [illegible]
Ceſtij caſt. [illegible] 181 a
Cethim terra 28 a
Cethlis ciuitas 41 a
Cethron, Cetron vrbs 13[illegible] b
Cetura vxor Abrahæ 106 a. eius filij ibidem.
Chabalon, Chabelon regio 9 a
Chabol ciuitas 2 a
Chabul caſtrum 13 b. terra 9 a. [illegible] a
Chabulon regio 9 a
Chal vrbs 1[illegible] a
Chalab vrbs [illegible] a
Chalcedonenſe concilium [illegible] a
Chalcidica regio, Chalcidis regnũ 10[illegible] a
Chalcis vrbs Syriæ 10[illegible] a
Chaldæa regio 95 a. b
Chaldæi populi ibid. Aſtronomiam ab Abrahamo edocti 96 b. aſtrorum obſeruatores ibid. hellicoſi ibid. Iſraelitas domant 93 b. eorũ caſtra 180 b. lingua Hebrææ affinis 97 b. monarchia 95 b.

Chaldæus Babyloniæ rex 96 a
Chaldæorum lacus 97 b
Chalà ciuitas 3 b
Cham Noe filius 203 b. patrem nudum deridet 203 b. Africam in diſperſione gentium occupauit 204 a
Chamtera [illegible] a
Chamath, Chammath vrbs [illegible] a b
Chamaon villula 45 b
Chamos Moabitarum idolum [illegible] b. [illegible] a. b. eius fanum [illegible] a
chana ciuitas [illegible] a
chanaan filius Cham à Noe maledictus 203 b eius ſepulchrum [illegible] b.
chanaan terra [illegible] b
chananæa regio [illegible] b
chananæi populi [illegible] b. Iſraeli dominati [illegible] b. Salomonis tributarij [illegible] a
chaphtis [illegible] b
charabe vicus [illegible] a
charan Meſopotamiæ ciuitas [illegible] a
charitatis exemplum [illegible] b
charmel mons [illegible] a
charris Meſopotamiæ ciuitas [illegible] a b
charta Leuitica ciuitas [illegible] a
chartan ciuitas [illegible] b
chaſaius villula [illegible] b
chaſdim populi [illegible] a
chazed Nachor fratris Abrahæ filius [illegible] a
chaſelath ciuitas [illegible] b
chaſloim populi 14 a
chaſlon villa 16 b
chaſſelatabor ciuitas [illegible] b
chazbi loci nomen 45 b
chebar fluuius [illegible] a
chebron ciuitas [illegible] b
chedron Leuitica & refugij ciuitas [illegible] b
chezar ciuitas [illegible] b. regio 118 b
chedes vrbs 104 b
chenereth, Chennereth mare 1[illegible] b
chephra 16 b
cheres vrbs 121 b
chermela [illegible] b
chermon mons [illegible] b
cherubim paradiſum cuſtodit 203 a. duo ſuper arcam Dei [illegible] b
cheſelethtabor ciuitas [illegible] b
cheſſon 21 a
chezib nomen loci [illegible] b
chimechel fluuius [illegible] a
chinereth mare [illegible] b
chiſſlothtabor ciuitas [illegible] b
chobal, Chebaa nomen loci [illegible] a. villa ibi.
chobar fluuius [illegible] a
chodorlahomor Aſſyriorum rex [illegible] b [illegible] b. eius cum Sodomitis bellum [illegible] b. 78 b. [illegible] a. 204 b
chorazin, Chorazain Galilææ ciuitas [illegible] a
chore Eſau filius [illegible] a
choreb mons 122 b
chorem caſtrum [illegible] a
chorozaim, Chorozain Galilææ ciuitas [illegible] a
chorræi gigantes [illegible] b
chriſtiani feria obiecti non laniantur [illegible] a. b. vnde Galilæi & Nazaræi dicti [illegible] b. [illegible] a. quando ſic primùm appellati [illegible] b. eorum caſtrametatio 85 b. cruciger eſſiones 164 b. expeditio in Saracenos [illegible] a. b. [illegible] a. orandi mos [illegible] a. peregrinationes ad ſepulcrum Chriſti 78 [illegible] b. perſecutiones 15 a. b. 194 b. proceſſiones 164 b ſepeliendi mos 175 b
Chriſtus naſciturus prædicitur 172 b. 202 [illegible] b. 206 [illegible] b. 227 b. [illegible] b. 242 b. annunciatur 55 b. 141 a. 261 a. concipitur [illegible] a. naſcitur [illegible] b. 41 b. & ſeq. 43 b. [illegible] a. 261 a. circumciditur 42 a. 261 b. a Magis adoratur 42 a b. 43 b. 261 b. in templo offertur [illegible] b. defertur in Aegyptum [illegible] b. reducitur in Nazaret [illegible] b. educatur 141 a. ſedet inter doctores [illegible] a. [illegible] b. baptizatur 20 [illegible] b. 262 a. ieiunat 19 a. 262 a. à diabolo tentatur [illegible] b. [illegible] a. Capharnai habitat [illegible] b. [illegible] b. cum Samaritana loquitur 27 [illegible] Iudæam prædicando bis circumit [illegible] b. [illegible] a. tempeſtatē ſedat 100 b. 263 a. Matthæum è telonio vocat 114 b. & ſeq. 114 b. 101 b. eligit 12. Apoſtolos [illegible] b. 264 a. peccatrici peccata remittit 154 a. [illegible] b. præcipitatur [illegible] a. Pharifæis ſignum Ionæ prophetæ dat 91 b. [illegible] a. Petro claues promittit [illegible] a. ſtaterē pro ſe & Petro ſoluit [illegible] b. adulteram abſoluit [illegible] b. [illegible] a. lapidatur [illegible] a. Zachæum vocat [illegible] a. 264 a. vngitur [illegible] a. equitat ſuper aſinam [illegible] a. 171 a. 169 a. flet [illegible] a. [illegible] b. 169 a. coram gentibus clarificatur [illegible] a. [illegible] a. negotiatores è templo eiicit [illegible] b. ficui ſterili maledicit 169 b. 169 b. viduæ oblationem probat [illegible] b. [illegible] b. prædicit futura [illegible] a 269 b. a Iuda venditur 151 b. [illegible] a. cum Apoſtolis agnum paſchalē comedit 150 b. 270 a. Euchariſtiam inſtituit [illegible] b. [illegible] a b. & ſeq. 150 b. [illegible] a. cur ſub panis & vini accidentibus 63 b. & ſeq. Deo patri obtulit [illegible] a b. & ſeq. tranſit torrentem Cedron [illegible] a. 170 b. conſolatur filias Ieruſalem [illegible] b. matrem Ioanni commendat [illegible] a [illegible] b. cruce deponitur [illegible] b. ſepelitur 175 b. 171 b. apparet Magdalenæ [illegible] b. 172 a. mulieribus 180 a. 272 a. Petro [illegible] a. Emauntis [illegible] a. 273 a. decem Apoſtolis 180 b. 272 a. Thomæ [illegible] b. [illegible] b. ſeptem diſcipulis [illegible] b. [illegible] b. [illegible] Apoſtolis ac 500. fratribus [illegible] b. Iacobo [illegible] b. veniet ad iudicium [illegible] b. 272 b
Chriſtus Eccleſiæ caput [illegible] b. fundamentum [illegible] Euangelij doctor [illegible] a. Galilæus dictus [illegible] a Iudæis doctum, gentibus factum oſtendit [illegible] b. & ſeq. Nazaræus, & Nazarenus dictus 141 a. pellicanus eſt [illegible] b. primogenitus & vnigenitus [illegible] a. proclamationibus tribus è cælo commendatus [illegible] b. & ſeq. ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech [illegible] b. [illegible] a. [illegible] ſeq. ſacramentis vim & efficaciam præſtat 62 a b
Chriſti ætatis anni [illegible] a. aſcenſio [illegible] b. [illegible] b. charitas ſumma erga ciuitas [illegible] b. 111 a. domus 103 b. educatio 141 a. effigies [illegible] a b. a Iudæis perfoſſa ſanguinem emittit 183 a. b. latus lancea perfoditur [illegible] b. 171 b. loca ſancta idolis conſpurcata 42 b. miracula 3 a b. 8 b. [illegible] b. [illegible] b. 82 b. 109 b. & ſeq. 106 [illegible] a. & ſeq. [illegible] a b. [illegible] a. & ſeq. 143 a b. [illegible] b. 169 a. [illegible] b. 263 b. & ſeq. [illegible] b. & ſeq. mons 112 b. mors [illegible] b. in morte prodigia [illegible] b. & [illegible] b. natiuitas paſtoribus annunciata [illegible] a. [illegible] b. paſſio 10 a [illegible] a b. [illegible] b. 164 a. & ſeq. 165 b. 170 a. 172 b. [illegible] ſeq. 178 [illegible] a b. 180 a. 170 & ſeq. patria [illegible] b. [illegible] a. 111 b. [illegible] a. [illegible] a. reſurrectio 178 b. 272 a. ſacerdotium 60 [illegible] a. ſacrificium cruentum & incruentum [illegible] a b. [illegible] b. ſepulcrum 175 b. [illegible] b. & ſeq. [illegible] a. ad id Chriſtianorum peregrinationes 78 [illegible] b. ſermo [illegible] b. [illegible] a b. & ſeq. [illegible] & ſeq. [illegible] a b. ſtatua 106 a b. transfiguratio [illegible] a. 143 a. 266 a. verba [illegible] b. 142 a. 170 b. vita [illegible] & ſeq.
Chriſtum cum Angelis ab Abrahamo conuiuio exceptum [illegible] b. & ſeq. Euchariſtiam inſtituens verum & proprium ſacrificium inſtituiſſe [illegible] a b. & ſeq. in Euchariſtia verè eſſe [illegible] b
Chryſorrhoas fluuius [illegible] a. 184 a
chuthæorum gens [illegible] a
chuzica caſa Ioannis monachi [illegible] b
cibſaim Leuitica ciuitas 16 a
cidaris Iudæorum pontificis [illegible] b
cidiſſus ciuitas 104 b
cilicia regio [illegible] a
cimana vicus [illegible] b
cina ciuitas [illegible] b
cinæi populi 45 b
cinæi Moyſis cognati 39 b
cingulum Iudæorum pontificis [illegible] a
circus oblongus 154 b. rotundus 153 b
ciſion Leuitarum ciuitas [illegible] a
ciſon & ciſſon torrens [illegible] b. [illegible] b. [illegible]
ciſterna Bethaniæ [illegible] b. Bethleem [illegible] b. Ioſeph 34 b. Siræ [illegible] b. Socoth 55 a. vetus [illegible] b.
citron vrbs 118 b
ciuitas Andreæ [illegible] a. Bernardi de Scampis 13 b. Chriſti [illegible] a. Dauid [illegible] b. equitū 180 b. inferior 151 a b. Ioannis 14 a. Iuda [illegible] b. noua [illegible] b. palmarum [illegible] a. Petri [illegible] a. prima à duo cōdita 202 a. ſalis 14 a. ſancta [illegible] a. ſchytarum [illegible] a. ſecunda [illegible] a. ſolis 21 b. ſuperior [illegible] 149 b. virorum 144 b
ciuitates in ſcriptura vocantur etiam vicus & villæ [illegible] b. quæque potentiores olim ſuos reges habebant [illegible] a. Leuitarum [illegible] a b. refugij ibid.
Claudi ſanatio [illegible] a
Claudius I Imp. [illegible] b. [illegible] b. & [illegible] a.
Claues Petro promiſſæ [illegible] a. datæ 104 b. 271 b
claus domini reperiuntur [illegible] b. Romam deferuntur [illegible] a
clauthmo clautomô locus flentium 116 b
clemens I. papa 94 b. [illegible] eius mater [illegible] b. patria [illegible] a. IV. ibid. b. V. ibid. VI. ibid. VII 100 b.
cleopatra Aegypti regina Engaddi vineas in Aegyptum tranſtulit [illegible] b. mar garitam quanto pretio emit [illegible] a
cleophas S. Annæ maritus [illegible] a
cleopha diſcipuli Chriſti domum Chriſtum in Eccleſiam dedicaſſe [illegible] a. patria ibid. ei Chriſtus apparet 47 a. 180 a. 273 a
S. Cletus papa 194 b. 283 a. paſſio 283 a
climax montes [illegible] b
cod Phœniciæ ciuitas [illegible] a
codsbarich vrbs [illegible] b
cœleſyria Syriæ maioris pars [illegible] b
cœna Domini [illegible] ſeq. [illegible] b. 270 a. ei cur Deipara [illegible] fœminæ non interfuerint 64 b
cœnaculum anguli [illegible] a. Sion 170 b.
Collis Achillæ [illegible] b. aquæductus [illegible] ueri [illegible] b
colonia 21 a. Agrippina 10 a. Claudij 6 a. Flauia [illegible] b
coloſſæum Romanum [illegible] a
columbarium [illegible] a
columna coronationis 177 a. flagellationis [illegible] b. ignis & nubis [illegible] a
columnæ æreæ 101 a. marmoreæ 95 b. 43 a. Seth liberorum 96 a. vitreæ [illegible] b
comagens regio [illegible] a

Comi-

INDEX.

Communicantes, verè corpus Chriſti accipiunt 69 a
Concha ærea 161 b
conciſionis vallis 172 a
concupiſcentiæ ſepulchra Iſraelitarum 13. manſio 124 a. 215 a
conradus I. Imp. 198 a. II. ibidem. III. 199 a. eius Damaſcena expeditio 83 b. IV. 199 b
conſiſtorium Iudæorum 153 a
conſtantia ciuitas 135 a. 130 a
conſtantienſe concilium 200 a
conſtantinopolis à Turcis capta 200 a
conſtantinopolitanum concilium I. 195 b. II. 196 b. III. 197 a. IV. ibid. b
conſtans I. Imp. 195 b. II. 197 a
cóſtatinus Magnus I. Imp. 42 b. 131 a. 195 b
contradictionis aquæ Iſraelitarū 33. manſio 117 b. 216 a
conuallis illuſtris 21 a. Mambre 49 a. 51 b
copar vicus 81 a
coracinus piſcis 104 a
coraiatha ciuitas 137 a
cornan, Corbana, 161 a
cordicorum montes 92 b
core rebellio & interitus 125 a. 180 a. 216 a
corea, coreas vrbs 72 b
cornelius centurio baptizatur 232. 274 a. primus Cæſareæ epiſcopus 71 a
cornelius Ianſenius Gandauenſis epiſcopus 92 a. b.
cornelius papa 195 a
corona Domini inuenitur 176 b. Romam defertur 122 a
coronam ſpineam reges Ieruſalem geſtant 129 a
corozaim, Corozain Galilææ ciuitas 22 a. 109 a
corrhi 21 b
coth Phœniciæ vrbs 6 a
crac vrbs 129 b
craccum, Crach caſtrum 186 a
craſſus conſul Romanus 259 a
creaturæ Chriſto naſcenti blandiuntur 4 a. morienti compatiuntur 146 b. 179 b. & ſeq.
creta inſula 67 b
crocodilorum copia vbi 21 b. 74 a. 121 a
crucigerorum ordinis inſtitutio 176 b
crudele facinus 154 a
crux Chriſti ex qua arbore facta 10 a. 171 a. portatur 164 a. erigitur 178 b. abijcitur, & ſordibus operitur 176 a. ab Helena inuenitur ibid. b
crucis caſtrum 10 a. Chriſti longitudo 164 b. pars in templo Caluariæ collocatur 177 b. a Perſis aſportatur 167 a. ab Heraclio reducitur ibid. a. b. in bello aſſumitur 83 b. pars altera Romam defertur 122 a. Feſtum Exaltationis inſtituitur 167 b. Inuentionis 176 b. glorificatio 175 a. monaſterium 10 a. Nicodemi inſigne miraculum 183 a. notæ in veſtibus Iudæorum 153 a. ſignum in aere apparet ibid. ſupplicium prohibetur 176 b. templum 6 a. 10 a. via 164 a
crucifixionum origo 164 b
crypta ſubterranea 153 a
curiç quinq; Paleſtinæ ſeu Iudæorum 31 b
curia Hieroſolymitana 153 a
cuzumobarech vrbs 149 b
cydæſſa vicus 3 b
cydida vrbs 104 b
cypreſſi Libani 110 b. Sion 151 b
cyprus caſtellum 46 b
cyrene Africæ ciuitas 81 b
cyrus Perſarum rex 247 a. 248 a. eius pietas 149 a. 248 a
cyſon torrens 138 b

D.

DAbarita Leuitica & refugij ciuitas 36 a
Dabbaſeth ciuitas 119 a
Dabereth Leuitica & refugij ciuitas 36 a
Dabir regia ciuitas 32 a. 112 b. Academia Palæſtinæ 133 b
Dabir rex Eglon 42 a
Dabira villula 139 a
Dabrath Leuitica & refugij ciuitas 36 a
Dadan vrbs Idumææ 119 a
Daema ciuitas 133 b
Dæmones porcos ſubmergunt 79 a. 263 b. Sanctorum reliquias horrent 19 b
Dæmoniaci curati [illegible] b
Dæmonis de victima diſparente præſtigiæ 112 b. & ſeq
Dagon arx 22 b. idolum Philiſtinorum 21 a. 132 a. 133 b.
Dahiua, Dahiud 45 b
Dalila Samſonis amaſia 24 b. 223 a
Damaſcena aqua 22 a. b. buſſus 82 a pruna 81 b. 82 a. regio 76 a. 82 a. roſa 81 b. Syria 76 a. [illegible]
Damaſcene regio 82 a
Damaſceni Dauidis tributarij 82 b. eorum coloniæ in Africam tranſmiſſæ ibid. in Galaaditas crudelitas 87 a. quot millia incendio perierint 84 a
Damaſcenus ager 45 b. 81 b. 201 b. à Chriſtianis vaſtatur 82 a. eius terra miræ virtutis 45 b. archiepiſcopus 101 b. pannus 82 a. rex in fruſta concerpitur 83 b
Damaſcus Eliezer filius 82 a
Damaſcus Syriæ metropolis 81 b. & ſeq. 85 & ſeq.
Damaſus I. papa 195 b. II. 198 b
Damiata vrbs 122 b. & ſeq.
Dammeſec vrbs 81 b
Damna Leuitica ciuitas 139 a
Damnaba villa 32 a. 127 b
Dan caſtra 22 a. ciuitas 105 a. b. & ſeq fons 109 a. 111 b. & ſeq. fluuius 109 a. mons 16 a. vicus 106 b
Dan Iacobi Patriarchæ filius 20 b. 102 a. eius mater ibid.
DAN TRIBVS 20 b
Dana ciuitas 104 a
Dani Sidonem claſſe obſident 8 b
Daniel Propheta in Babylonem abductus 241 b. & ſequ. Bel idolum euertit 247 a. exaltatur 242 b. ieiunat 247 b. & ſeq. Suſannam liberat 243 a. ſomnia interpretatur 242 b. 246 a. 247 a. eius cibatio 17 b. 247 [illegible] 193 b. 247 b. prophetia 248 a. viſio 247 a
Danna ciuitas 46 a
Danus fons 109 a
Daphca, Daphchah Iſraelitarum 9. manſio 119 a. 124 a. 211 b
Daphne & Daphnis fons 106 b. 113 b
Daran ciuitas 39 a
Daria vicus 84 b
Daroma 46 a
Dasbath Leuitica & refugij vrbs 36 a. 139 a.
Daron caſtrum 119 a. ciuitas ibid.
Dathan rebellio & interitus 125 a. 216 a
Datheman caſtrum 32 a. oppidum ibid.
Dauid [illegible] a. Arcam Domini in Ieruſalem transfert 22 a. 237 b. armiger Saulis 225 a. Iſraelitas numerat 38 b. 229 a. Leuitas in claſſes diſtribuit 17 b. 229 b. princeps 400 virorum 53 b. 226 a. propoſitionis panes edit 17 a. 225 a. Saul haſtam & ſcyphum tollit 226 b. oram pallij abſcindit 50 a. 226 a. a Semei maledicitur 15 a. 228 b. vngitur in regem 41 b. 225 a. 227 a. eius adulterium 15 a. 228 a. ædificia 148 a. 150 b. & [illegible] a. arx 150 a. ciuitas [illegible] b domus [illegible] b. fœdus cum Ionatha [illegible] a. [illegible] a fornix triumphalis 142. fortitudo 54 b. fuga 15 a [illegible] a. [illegible] a. [illegible] b. [illegible] b. 46 a. 48 a. 129 [illegible] b. gloria 22 b homicidium [illegible] machia cum Goliath 24 b. 55 a. b 225 a. mors 150 a. palatium 150 a. pater [illegible] patria 11 b pietas 152 a. pœnitentia [illegible] 228 a porta 118 a. prophetia de [illegible] ſui ſacerdotio 20 b. Pſalmi 222 [illegible] 40 b. 150 a. ſepulchrum 41 b. 151 [illegible] ſolium 150 a. 227 a. regia 150 a. theoletria 150 b. 227 b. thronus 150 a. [illegible] 104 b. victoria 15 b. 19 b. & ſequ. 22 a [illegible] a. 34 a. 40 b. 45 a. 46 b 54 a 82 a b. 89 a. [illegible] a 131 b 148 [illegible] ſequ. 150 a. 175 a [illegible] b. 228 a. vxor 15 [illegible] a
Debbaſeth ciuitas 119 a
Debera oppidum 41 a
Debir ciuitas 32 a
Deblatha, Deblathaim ciuitas 127 b. deſertum ibid.
Debora prophetiſſa Iſraelis Iudex 26 b. 197 a 221 a. eius palma 26 b. 221 a. prælium cum Siſara 26 b. 74 b. 137 b. 138 b. 221 a. victoria 102 b. 114 b
Deboræ Rebeccæ nutricis ſepulchrum 16 a. 19 a. 20 a. 37 b. 207 b
Decalogus promulgatur 37 a. 124 b. 212 a. 213 b in arca cuſtoditur 159 a. Romæ in triumphum portatur ibid.
Decapolis regio 102 a
Decius Imp. 195 a
Dedan ciuitas 46 a. 119 a
Dedanim Idumææ vrbs 119 a. ſaltus 119 b
Delcan ciuitas 46 a
Delta Ægypti pars 121 a
Demetrius Gadarenſis Pompeij magni libertus 33 b
Demetrius Soter Syriæ rex 25 b. 256 a. eius principum fuga 4 a
Demetrius Soteris filius rex 257 a
Denaba Idumææ ciuitas 119 b
Deſerti campeſtria 16 b. mare 52 a. ſpelunca 55 a
Deſertum Arabiæ 71 a. 84 b. arenoſum 131 b. Bethſaidæ 64 b. Boſor 127 a. Cades 118 b. 125 b. Cadesbarne 118 b. Capharnai 107 a. Deblata 127 b. Engaddi 48 a. Etham 119 b. Hai 38 a. Iaſa 128 a. Iericho 18 b. Idumææ 120 b. Iuda, Iudææ 51 a. Maon 52 a. Moab 129 b. Quarentana 19 a. Sur 124 b. Thebaidos 125 a. Thecuæ 55 b
Deus quid ſit 201 a. Iſraelitis in columna nubis & ignis adeſt 110 a mundum ſex diebus creat 201 a. b. opera bona etiam in ſtatu peccati facta remunerat 11 b. Sabbatum ſanctificat 202 a. eius conſtitutio certa & firma 68 a. num peccata eam impediant ibid. vltio in malos 32 b. 42 b. 52 b. ei duobus modis aliquid offerimus 63 a
Deuteronomij liber vbi à Moyſe ſcriptus 130 b. [illegible] a. explicatur 126 a. 129 b. ſeruatur in arca 159 a. 215 a
Diabolus Chriſtum tentat 18 b. 19. eius mons 18 b. cum Chriſtus vincit 179 b
[illegible] ordinantur 150 b. [illegible] b
Dibon Moabitarum excelſum 32 a. vrbs ibid.
Dibongad Iſraelitarum 39. manſio 127 b. villa 32 b
Didius Iulianus Imp. 195 a
Didrachmum monetæ genus 103 a

Dies artificialis & naturalis 191 b
Diplach fluuius 9[illegible] a
Diluuium 19[illegible] a. [illegible] a. eius cauſſa 201 b
Dimon vrbs [illegible] a
Dimona ciuitas 46 a
Dina Iacobi Patriarchæ filia 107 a. conſtupratur 30 a. 107 a. vxor B. Iob 99 a
Diocæſarea vrbs regia 25 b. 142 b
Diocletianus Imp. 195 b. Eccleſiam perſequitur 12 b
Dion oppidum 1[illegible] a
Dionyſius Alexandriæ Epiſcopus [illegible] a
Dionyſius Areopagita Athenienſis Epiſcopus [illegible] b. eius martyrium [illegible] b
Dionyſius Papa [illegible] a
Diolpolis ciuitas 28 a. [illegible] a
Diuiſio Apoſtolorum [illegible] a
Diuiſionis Petra 46 a
Diuitis epulonis domus 1[illegible] b
Dium oppidum 184 a
Dizahab aurifodina 118 a
Docharx 26 b. 217 b
Dodanim Idumææ vrbs 119 a
Domata Palæſtinæ plana ſunt 153 b
Domicilium Abrahami [illegible] a
Dominica dies a bobus celebrata [illegible] a
Domini ſaltus mons 4[illegible] a
Domitianus Imp. [illegible] b. eius in Eccleſiam perſecutio [illegible] a
Domnium 4[illegible] a
Domnus papa 197 a
Domus Andreæ Apoſt. 1[illegible] a. carceris 150 a. cedrina ibid. concilij 161 b. Dauidis [illegible] b. 150 a. diuitis epulonis [illegible] b. Domini 157 a. Eliæ 174 a. Ephraim [illegible] b. epularum 153 b. exterior templi Ieroſolymitani 159 b. torrium [illegible] a. hiatus [illegible] a. Iacob [illegible] b. interior templi Ieroſolymitani 158 b. Ioſeph. 38 b. Leuitæ 28 a. B. Mariæ virginis [illegible] a. Meſſia 153 b principis Phariſæorũ ib. Regis [illegible] a ſaltus Libani 153 b. San 71 a. Simonis coriarij 23 a. ſolis 22 b. voluptatis 79 b. Vriæ 151 a. vulgi 154 a. Zachariæ ſacerdotis 55 b
Donus II. papa 1[illegible] a
Dor ciuitas [illegible] b. regio ibid.
Dora ciuitas 5 b. 72 b
Dorcon vrbs Idumææ [illegible] a
Dornephath ciuitas [illegible] b
Doram, Dotha, Dothaim, Dothain, Dotham, Dothan oppidum [illegible] a
Draconis fons [illegible] b
Druſus Auguſti Cæſaris priuignus [illegible] b
Druſus turris 21 b. 72 b
Duma Idumææ metropolis 53 b. Iudæorum toparchia 119 b. regio 46 b. 119 b
Duma Iſmaelis filius 119 b

E.

EBal mons 27 b
Eberinthia 46 a
Ebron vide Hebron
Ebur vbi naſcitur 76 b
Eccleſia Catholica 170 b. Cedar tabernaculis confertur 99 a. Latina cur aliquot Hebraica nomina vſurpat 65 b. militans 142 a. ſponſa Chriſti eſt [illegible] b. Synagogæ præfertur 60 b. 157 b. triumphans 4[illegible] a. eius quanta dignitas [illegible] b. perſecutiones [illegible] b. & ſeq. ſalus vnde 1[illegible] b
Eccleſiaſticæ traditiones quatenus ſeruandæ 145 a. b
Edippa, Edippon vrbs 1 b
Echela villa 45 a. 46 b
Ectenias vrbs regalis [illegible] b
Edema ciuitas 107 a
Edenna ciuitas 46 a
Eder campus 49 a. ciuitas 46 b. turris 49 a
Edeſſa ciuitas [illegible] b
Edom regio 46 b. vrbs 1[illegible] b
Edom Eſau cur dictus 106 a
edom principum regia 125 b
edomia 16 a
edrai vrbs 85 a. 107 a
edrehi vrbs 85 a
eduma villa 16 b. 26 b
effrem municipium 26 b
effron vrbs 85 a
eglaim ciuitas 1[illegible] b
eglon ciuitas 4[illegible] a. villa ibi.
ela Idumæorum vrbs 119 b
elæon mons 170 b
elam Palæſtinæ vrbs 119 b
elba 4 b
elcath Leuitica vrbs 2 a
elcelæus 1[illegible] a
elcete nomen loci ibi.
eleale ciuitas [illegible] b. villa ibid.
eleazar Aaronis pontificis filius 17 a. 58 a. 217 a. patris in pontificatu ſucceſſor 58 a. [illegible] b. 216 b. eius ſepulchrum 1[illegible] a. b
eleazari Samæi filij patria 142 a
Eleazari ſcribæ martyrium 254 b
elcharh Leuitica ciuitas 2 a
elementorum creatio 201 a
eleutheropolis ciuitas 47 a. regio ibid.
eleutherus fluuius 2 a. b. 3 b. 4. [illegible] a
Elias Propheta [illegible] a. Baal Pſeudoprophetas occidit 36 a. 233 b. Deum tranſeuntem videt 82 b. 1[illegible] b. [illegible] b. mortuum ſuſcitat 7 a. 233 b. in Paradyſum terreſtrem tranſlatus 129 b. 236 a. paſcitur ab Angelo [illegible] b. à coruo [illegible] a. 233 b. à vidua 7 a. pluuiam à Deo impetrat 36 a. 233 b. eius apparitio 143 a. 266 a. cænaculum in quo mortuum reſuſcitauit adhuc oſtendi 7 a domus 1[illegible] a. epiſtola [illegible] b fons 36 a. fuga [illegible] a 135 a. [illegible] b. ieiunium 233 b. Iordanis tranſitus [illegible] b. iuniperus [illegible] a. monaſterium 133 a. mors 231 b. prædicatio contra Antichriſtum [illegible] b. patria 33 b prophetia [illegible] a ſacrificium 36 a. 233 b. ſpelunca 36 a 119 b. 232 b. zelus 234 b
eliaſib Ioachim filius Iudæorum pontifex 150 b. eius domus 151 b
Eliezer procurator domus Abrahæ [illegible] a. [illegible] a
elimelech Bethleemitæ patria 41 a. peregrinatio [illegible] b
elim [illegible] b. Iſraelitarum [illegible] manſio 119 b. 211 a. puteus 819 [illegible] b
Eliphaz Eſau filius 1[illegible] b 125 b
Eliphaz Themanites rex amicus Iob 99 b. [illegible] a
Elias propheta aquas amaras dulces reddit [illegible] a. Azaelem in Syriæ regem vngit 28 b. Eliæ diſcipulus 82 b. 233 b. mortuus mortuum ſuſcitat [illegible] b. apud Sunamitidem hoſpitatus 37 b. 235 a. Syros excæcatos in Samariam ducit 139 [illegible] b eius fons [illegible] a. [illegible] a. miracula 135 a b. mors [illegible] b. patria [illegible] a. peregrinationes [illegible] b 134 a prophetia [illegible] b. [illegible] b. reliquiæ vbi nunc [illegible] b. ſepulcrum [illegible] b. ſpelunca 36 a
elizabeth Zachariæ ſacerdotis vxor 56 a. [illegible] a
elmelech, Elmelech ciuitas 4 a
elolath 47 a
elon ciuitas 109 a
elon Iſraelis Iudex 19[illegible] b. 212 b. eius patria [illegible] b. ſepultura 144 b
elrath Leuitica ciuitas 2 a
eltece, Elteco, Eltecon 22 a
Elthei 47 a
eltholad ciuitas 231 b
elul 4[illegible] a
emath ciuitas 107 a. regio 3 b. 107 a. terra 107 a. turris 161 b
Emath magna 107 b. parua, rabba ibid.
Emathdor Leuitica ciuitas [illegible] b
Emachin vrbs [illegible] a
Emaus caſtellum 47 a. ciuitas 47 a. vna ex toparchijs ibid.
Emeſa vrbs 188 b
Emim gigantes 127 a. 129 a. [illegible] b
Emiſa, Emiſſa vrbs 188 b
Emmaus ciuitas 47 a. vicus [illegible] a
Emon oppidum 26 b
Enabris manſio 119 a
Enachim gigantes 22 a. 24 a. 49 b. 131 b
Enadda ciuitas 36 a. villa [illegible] b
Enaim ciuitas [illegible] b
Enam, Enan vicus 1[illegible] b
Enaſor ciuitas 107 b
Endor ciuitas 36 a. 72 b. torrens 36 a
Enfron vrbs 85 a
Engadda vrbs 4[illegible] b
Engaddi ciuitas 47 b. vna ex toparchijs 48 a. deſertum [illegible] a. vineæ in Aegyptum tranſlatæ [illegible] b
Engallim ciuitas 48 a. vicus ibid.
Enganna ciuitas 85 a
Engannim Leuitica ciuitas 36 b. 48 a vicus ibid.
Engaris mons 1[illegible] b
Enggadi vicus [illegible] a
Enhadda ciuitas [illegible] a
Enhaſor ciuitas 107 b
Ennom vallis 1[illegible] b
Ennon oppidum 26 b 72 b
Enoch Cain filius 4 a
Enoch prima orbis ciuitas ibid.
Enoch patriarcha [illegible] a. in paradiſum terreſtrem tranſlatus 16 a. [illegible] b. eius filius 202 b mors 26 b pater 202 b prædicatio contra Antichriſtum [illegible] b. prophetia 162 b
Enon vicus 1[illegible] b
Enos Seth filius 192 a. 202 a
Enola vrbs [illegible] a
Enſemes fons 16 b
S. Eodaldi martyrium [illegible] a
Epaphræ Epiſcopi Coloſſenſis martyrium [illegible] a
Epha Abrahami nepos [illegible] b
Epha oppidum 1[illegible] b. regio [illegible] b
Ephebia Ieroſolymitana 154 b
Epheſinum concilium 1[illegible] a
Ephod Iudæorum pontificis 1[illegible] a
Ephra ciuitas 72 b. quercus ibid.
Ephræa ciuitas 26 b
Ephraim ciuitas [illegible] b. domus 38 b. mõs 26 b. montana ibid. municipium ibi. porta 1[illegible] b. regnum 25 a. ſaltus [illegible] b. vicus 26 b
Ephraim Ioſephi Patriarchæ fili' 15 a. 208 a. eius mater [illegible] a
EPHRAIM TRIBVS 25 a
Ephrata Caleb vxor 41 a
Ephrata ciuitas 41 a. regio 41 a
Ephrem municipium 26 b. vicus ibidem.
Ephron ciuitas Leuitarum 26 b. 30 a. 48 a. 85 a. mons 48 a. vicus 26 b
Ephron Seor filius 4[illegible] a
Ephrona ciuitas aut vicus 1[illegible] b
Epiphania ciuitas [illegible] b. oppidum 83 b
Epiſcopi vnde nomen habent [illegible] a. Apoſtolorum ſucceſſores ibid. eorum munus ibid.
Epularum domus 153 b
Equites aurati vbi & quales creentur 170 a

INDEX.

Equitum ciuitas 129 b
Equorum curriculum 154 b. porta 116 b. porta orientalis 161 b
Ereb 48 a. regio 71 b
Erebinthonicus vicus 180 b
Ereccon terminus Dan 22 a
Eremmon vicus 133 b
ergab lapis 172
ermon mons 89 b
eroge mons 174 a
erythræum mare 133 b
esaan ciuitas 48 a
esau Isaaci patriarchæ filius 16 b. 206 a. 208 a. cur Edom dictus 206 a. cur Seir 54 b. 206 a. Iacobo fratri occurrit 93 b. 207 a. primogenita vendit 17 b. 205 a. re conciliatur 93 b. 207 a. Idumæam inhabitauit 46 b eius trigamia 206 b
esau loci nomen 48 b. mons 14 b. regio 46 b. 54 b.
esbus ciuitas 127 b
esdras legit legem coram populo 16. b. 250 b. luget peccata populi 250 b. eius vita 247 b
esdrelon campus 35 b. 36 b. ciuitas 36 b
esebon Leuitica ciuitas 127 b. piscinæ ib. terra ibid.
esem ciuitas 131 b
eser ciuitas 101 b
esemoth Israelitarum 14. mansio 117 b
esmona Israelitarum 16, mansio 119 b. 120 b.
esna ciuitas 48 b
esrom, esron ciuitas ibid.
essa oppidum 184 a
essæorum o 120 154 b
essemon oppidum 124 a
esseni Iudæorum secta 153 a. essenorum porta 160 b
essia ciuitas 123 a
ester regina 251 a. b
esthamo Leuitica ciuitas 4 b
esthaol vrbs 22 a
esthemo, esthemoa Leuitica ciuitas 48 b. vicus ibid.
etam ciuitas 48 b. 133 b. petra 48 b. villa 133 b
eth nomen loci 48 b
etha ciuitas 133 b
ethæi populi 47 b
ethæus Chanaan filius 4 b
etham ciuitas 17 b desertum 119 b. Israelitarum 3. mansio 120 a 211 a
ethan fluuius 120 a. petra 48 b
ether ciuitas 48 b. 33 b
ethicon vrbs 115 a. pagus ibid.
ethim terra 26 b. 123 a. vicus 129 a
etna 4 b
eua Adami vxor 201 b. per serpentem seducta 102 a. eius filij ibid. lectus saxeus 39 a b. sepulchrum 46 a
euza ciuitas 185 b
euæi gigantes 4 b. 17 b
euæus Chanaan filius 17 b
euaristus papa 194 b
eucharistia quare instituta 63 b. & seq. cur sub panis & vini accidentibus ibid. eius consecratio 63 b. fructus 63 b. & se. institutio 61 b. & seq. 150 b. 170 a. oblatio 61 & seq. eam verum sacrificium esse 62 63
eudæmon Arabia 76 b
eue ciuitas 185 b
eufrates vide euphrates
eugenius Imp. 196 a
eugenius I. papa 197 a. II. ibid. b. III. 199 a IV. 200 a.
euila solitudo 120 a
euin 48 b
eunuchus AEthiops Candaces reginæ baptizatur 21 a. 24 a. 44 a. 25 b. eius fons 21 a. 44 a
euphrantis & Euphratensis regio 96 a
euphrates fluuius 97 a. 201 b. 203 b. Israeliticæ terræ terminus 33 a
euripi Ierosolymitani 165 a
eusebius Cæsareæ Palestinæ Episcopus 112. 72 a
eusebius Pamphili 52 a
eusebius papa 195 b
eustachij de Bullion fortitudo 180 b
eustachio Gremer Sidon vrbs hæreditario iure donatur 5 b
eustochij virginis sepulchrum 43 b
eutychi suscitatio 279 a
eutychianus papa 195 a
eutonius Cæsareæ Palestinæ Episcopus 72 a
exaltationis S. Crucis festum quando institutum 162 b
exedræ templi Ierosolymitani 161 b
exul ciuitas 133 b
ezechias rex Iudæ 193 a. 233 a. eius ædificia 151 b. 156 a. 165 b. 171 b. 174 b. 175 a b. filius 240 b. oratio 239 b. pietas 172 a. 239 a. ei signum sanitatis datur 162 b. 239 b
Ezechielis Prophetæ mors 246 b. prophetia 11; b. 243 b. & seq. 245 a. 246 a. visio 243 b. 244 b. vxor moritur 244 a
ezel lapis 172 a
ezraelfons 36 b

F.

Faba castellum 27 b
Fabianus papa 195 a
Facere pro sacrificare 64 b. & seq.
Facidia Rhinocoruræ vicus 123 a
Facies Christi 174 a
Fames magna 17 b. 29 b. 34 b. 154 a. 157 a
Fanuel ciuitas 26 b
Fanum Baal 16 b. 116 b. Phegor 122 a
Fatura villula 22 b
Felix I. papa 195 a. II. 195 b. 196 b. III. 196 b. IV. 197 b. 200 a. V. 200 a.
Felix Iulia ciuitas 185 a
Felix Syriæ præses 279 b. & seq.
Ferdinandus Imp. 200 b
Ferrandus mons 126 a
Ferrea porta 161 b
Fescenninus Sisynnius 183 b
Festus Iudææ præses 72 a. 280 a
Fictilis porta 161 b
Ficus arida 169 b. 269 b
Fidei Catholicæ testimonium insigne 45 a
Figuli ager 173 b
Filia Sion pars Ierusalem 152 a b
Flauia colonia vrbs 71 b
Flauia Domicilla 255 a
Flentium seu fletuum locus 16 b
Fletus quercus 16 a. 19 a. 20 a.
Florentinæ vrbis insignia 81 b
Florentinum concilium 200 a
Flori Iudææ præsidis crudelitas 154 b. 156 b. 163 b
Flumen Illyrij oppidum 141 b
Fluuius Aegypti 131 a. Ptolemaidis 6 a. Sabbaticus 125 a. Torrens 24 b
Fogor villa 130 a
Fons Aenam 25 a. AEthiopis 21 a. 44 a. Agar 131 a. aquarum viuentium 6 b. Bethuliæ 119 a draconis 163 b. Elisæi 27 a. Emaus 47 a. Eunuchi Candaces reginæ 21 a. 44 a. Ezrael 36 b. Gabaon 17 b. hortorum 175 b. & seq. Iacob 27 b. Iesu 47 b. 43 a. iudicij 118 b. B. Mariæ 160 a. Mesphat, Misphat 116 b. Nephtoa 19 a. Rathmæ 19 a. 8. regum 174 b. Samariæ 10 a. Samson 24 a. Sephoritanus 139 a. Solis 16 b. Taphuæ 21 b. templi Ierosolymitani 160 a. Tubania 36 b. viuus 104 a
fontis porta 167 b
fora, foras fluuius 97 a
fornix triumphalis Titi Vespasiani 160 a
Fortunatus Diaconus martyr 281 b
Forum lignarium 165 a. magnum 154 a. materiarum 165 a. pecuarium 156 b. piscarium 153 a. rerum venalium ibidem. scrutarium ibid. b. superius 151 a
Fossa Ierusalem 153 a. 163 b. templi Ierosolymitani 163 b
Fouea Ieremiæ 174 b
Franciscani custodiunt sepulcrum Domini 172 b. eorum monasterium 152 b
Francorum Damascena expeditio 83 b
Fredericus I. Barbarossa Imp. 5. b. 199 a. Sueuorum & Vindelicorum dux 5 b. eius expeditio Damascena 83 b. mors & sepultura 83 a. II. 199 a. III. ibid. b. 200 a. IV. 200 a
Frisij Ptolemaidem obsident 5 b
Frobeleth vicus 119 b
Fulconis Hierosolymorum regis mors 163
Fullonis ager 173 b. monumentum 172 a. piscina 174 b
Furnorum turris 162 b

G.

GAas mons 17 a. torrens ibid.
Gaaba Leuitarum & regia ciuitas 3 a. 17 a. 132 b.
Gabaa Leuitica & regia ciuitas 17 a. 48 b. viculus 48 b
Gabaad ciuitas 17 a
Gabaæ mons 17 a
Gabaath ciuitas ibid.
Gabaatha villa 48 b
Gabaathites 17 b
Gabae Leuitica & regia ciuitas 17 a
Gabala Galilææ vrbs 4 a
Gabalena regio 46 b
Gabaon Leuitica & regia ciuitas 17 b. collis 151 a. fons 17 b. lapis ibid. montes, piscina, villa, ibid.
Gabaonitæ populi 17 b
Gabara ciuitas 139 a
Gabaragana oppidum 4 a
Gabaraganæi populi ibid.
Gabareni, Gabaritæ populi 139 b
Gabatha castellum 25 a. ciuitas Leuitarum & regia 17 a. oppidum 48 b. tribunal 163 a. viculus 48 b. villa 139 a
Gabathon Leuitarum ciuitas 21 b
Gabe, Gabee Leuitica & regia ciuitas 17 a. oppidum 71 b
Gabenses 179 b
Gaber vrbs 21 b
Gabinius Romanus Curias Palæstinæ constituit 85 a. 158 b
Gabrielis Archangeli apparitio 160 a. 260 a. 263 a b. templum 141 b.
Gabseel ciuitas 44 b
Gad Iacobi patriarchæ filius 31 a. 207 a eius mater ibid.
GAD TRIBVS 31 a
Gadara vrbs 15 a. b. 48 a. curia 1. Palæstinæ 65 b. eius lacus 91 a
Gadare oppidum 4 a
Gadareni populi 4 a. eorum regio 88 a
Gadarenium cædes 85 b
Gadaris vrbs 85 a. b
Gadda ciuitas 49 a. villa ibid.
Gaddara vrbs 85 a. b
Gaddera 49 a

INDEX.

Gaddi ciuitas 32 b. mons ibid.
Gader regia ciuitas 49 a
Gadera Leuitica ciuitas 27 a
Gaderoth vrbs 49 a
Gadgad mons Iſraelitarum 29. manſio 120 a. 221 b
Gadi ciuitas 32 b
Gador ciuitas 22 b
Gadora villa 49 a
Gaggada nomen loci 120 a
Galaad ciuitas 86 b. & ſeq. mons 85 b. & ſeq. regio 86 b. & ſeq. terra 85 b. & ſeq.
Galaad Machir filius 87 a
Galaadina regio 87 a
Galaaditæ populi ibid.
Galaaditim & Galaaditis regio 86 b. & ſe.
Galadena regio 87 a
Galadeni populi ibid.
Galades mons 85 b
Galadina, Galaditica regio 87 a
Galgal regia vrbs 17 b. 73 a
Galgala ciuitas 17 b. 168 a. loci nomen 17 b 20 a. pagus 17 b. via 115 b
Galgalis vrbs 17 b. villula 73 a
Galhed mons 85 b. 86 b
Galienus Imp. 113 a. 195 a
Galilæa regio 5 b. 108 a b. gentium 5 b. 9 a. 108 a. inferior 108 a. ſuperior 2 b. 5 a. 101. a. eius fertilitas [illegible] b. mare 139 b. montes 6 a. planities 35 b. 17 a. eam Chriſtus prædicando bis circumiuit 102 b
Galilæi populi bellicoſi 107 b. Apoſtoli dicti ibid. Chriſtiani 141 a. [illegible] b. Galilæus Chriſtus dictus ibid.
Galiloth nomen loci 14 b
Gallim ciuitas 127 b. vicus 21 b
Galon vrbs 87 b
Gamala, Gamale vrbs 87 a. eius arx, fons, incolæ ibid.
Gamalielis ſepulcrum 152 a
Gamalienſium ſtrages 87 b
Gamalitica regio 87 b
Ganges fluuius 201 b
Gareb collis 130 b
Gariſima 140 a
Gariſim mons Samariæ 27 a. templũ ibid.
Gaſith Curia Ieroſolymitana 153 a
Gaulademan, Gaulalim, Gaulana, Gaulane vrbs 87 b
Gaulanitica, & Gaulanitis regio 87 b
Gaulon ciuitas Leuitica & refugij 87 b. & ſeq. villa 88 a
Gaulonitica, Gaulonitis regio 87 b. 88 a
Gazæi populi 135 a. eorum clades 134 a
Gaza Leuitica ciuitas 133 b. 134 a b. 135 a. vna ex Philiſtinorum ſatrapijs 133 b. maritima 135 a. noua 134 b. planities 134 a. turres ibid.
Gazara, Gazaris Leuitica ciuitas 27 a. 133 b
Gazer, gazera Leuitica ciuitas 27 a. 133 b 134 a. villa 27 a
Gazophylacia tẽpli Ieroſolymitani 161 b
Gazophylacium 162 a
Geba Leuitarum & regia ciuitas 17 a. villa 27 a
Gebal ciuitas 46 b. 185 b. mons 27 b
Gebalena regio 46 b
Gebbethon vrbs Leuitarum 22 b
Gebeeth ciuitas 17 a
Gebneel ciuitas 22 b
Gedeon Iſraelitarum Iudex 33 a. 34 a b. 35 a. 192 b. 221 a b. eius patria 72 b. ſepulcrum 72 b. vellus 72 b. 221 a. victoria de Madianitis 128 b. 221 b. ei angelus apparet 72 b. 221 a
Gedera, gederothaim ciuitas 49 a
Gedor ciuitas 22 b
Gehenna, gehennom 169 b. & ſeq.
Gelaſius Cæſareæ Paleſtinæ epiſcopus 72 a
Gelboe ciuitas 36 b. montes ibid.
Gelbus vicus ibid.
Gelgel vrbs regia 73 a
Geliloth nomen loci 14 a
Gelim oppidum 73 a
Gelo ciuitas 49 a
Gemela vallis 54 a
Genath porta 167 b
Geneſar lacus 139 b. terra 140 a
Geneſareth ſtagnum 139 b
Geneſarites lacus ibid.
Genezareth terra 140 a
Genuenſium victoriæ 5 b. 6 b. 72 a
Geometriæ antiquitas 96 a b
Geon fluuius 121 b. 201 b
Georgia caſtrum 4 a
D. Georgij caſtrum ibid. draconicidium 13 b. martyrium 28 a. patria 4 a. ſepulcrũ 28 a. templum 13 b. 28 a. vallis 13 b
Gerara, geraris vrbs regia 134 b. torrens, vallis ibid.
Geraritica, geraritis regio ibid.
Geraſa vrbs 222 b. & ſeq. caſtrum, viculus ibid.
Geraſeni populi 88 a. geraſenorum regio ibid.
Geraſis, geraza vrbs ibid.
Gergaſi vrbs 88 a
Gergaſſi ciuitas 89 a
Gergeſa vrbs 88 a
Gergeſæi populi 88 a
Gergeſæus Chanaan filius 88 a. 185 a
Gergeſenorum regio ibid.
Gerinum oppidum 73 b
Geris vrbs 135 a
Germanorum Damaſcena expeditio 83 b
Gerſon ciuitas 89 a
S. Geruaſij martyrium 221 b
Geſſa Leuitica ciuitas 128 a
Geſſen terra 120 a
Geſſiri regio 89 a
Geſſur regia vrbs 89 a
Geſſuri populi 89 a. regio ibid.
Geſur regia vrbs ibid.
Geſura, geſuri regio ibid.
Getacopher, Getepher viculus 140 a
Geth regia vrbs ſatrapia Philiſtinorum 22 b
Gethefer, gethepher gethofer, gethopher viculus 140 a
Gethremmon vrbs Leuitica 22 b. 27 b. 73 a
Gethſemani villa 170 a
Gezer Leuitica ciuitas 27 a
Gheſur regia vrbs 89 a
Gheſuri regio ibid.
Ghezib nomen loci 45 b
Ghilhad mons 85 b
Gholan vrbs 87 b
Gibbeton vrbs Leuitica 21 b
Gibel ciuitas 46 b. 185 b
Gibelina prouincia 133 a
Gibelnoe nomen loci 47 b
Giblec ciuitas 185 b
Giblij populi ibid.
Giderοth, giderothaim ciuitas 49 a
Giezi famulus Elizæi prophetæ 38 a. 235 a b
Gigantum origo 202 b. terra 78 b. vallis 175 b. 176 a
Gilead mons 85 b
Gilgal vrbs 17 b
Gilhad mons 85 b
Gilim oppidum 73 a
Gilo ciuitas 49 a
Ginæa vicus 73 a
Ginais Samariæ vicus 73 b
Ginaim oppidum 73 a
Gion fons inferior 175 a. fons ſuperior ibid. mõs ibi, torrẽs ibid, b. vallis 178 a
giron ciuitas 109
giſcala Galilææ ciuitas 3 b. 4
giſcalis oppidum 17 b
giſon 79 a
goatha mons 171 a
gob Leuitica ciuitas 17 a
gobel 185 b
gobolitis regio 46 b
godefridus de Bullion Antipatridã obſidet 70 b. Ieruſalẽ rex 193 a. 177 a. eius epitaphium 177 a b. humilitas 140 a. pietas 158 b. ſepultura 177 a. virtus & victoria 193 [illegible] b. 180 b.
godolias Iudæorum præſes 18 b. eius cædes 121 [illegible] a
goſna vrbs 27 b
gog ſepulchrum 77 a
goim gentes Galgalis incolæ 73 a
golam, golan vrbs 87 b
golgol vrbs 17 b
golgotha mons 175 a
goliath gigantis cædes 24 b. 54 b. 55 a b. 225 a. patria 22 b. 54 b.
gomorrha ciuitas Sodomorum 44 b. 49 a. 52 b. 53 b
Gophnitica toparchia 27 b
gordiæi montes 97 b
gorgiæ contritio, cædes 56 b. 255 a
goſen ciuitas 49 a. regio 49 a. 120 a
goſon vrbs 49 a
gradus arcis 151 a. domus Pilati 155 b. Sion 151 a
græcas literas quis primus inuenerit 5 b
grana ciuitas 80 a
granatus malus arbor 152 a
grapte regia 156 b
gregis porta 161 a. turris 42 a
greſſus ſpacium 164 a
guaremundus Hieroſolymitanus patriarcha frater Balduini II. 12. b. eius mors 4 b
guido Hieroſolymitanus rex 9 b
guphna, guphne vrbs 27 b. guphnenſis regio ibid.
gymnaſium Ieroſolymitanum 154 b

H.

HAalon Tartarorum Imp. Damaſcum expugnat 83 b
Habitaculum Rechabitarum 165 a. ſacerdotum 154 b. ſcutariorum ibid.
Haceldemach ager 173 b. mons ibid.
Hacoc Leuitica ciuitas 4 a
Hadar vrbs regia 39 b
Hadid ciuitas 22 b
Hadrach oppidum 75 b
Hadrielis Molathitæ patria 135 a
Haemes ciuitas 35 a
Hæmorrhoiſſæ ſanguifluæ domus, patria, ſtatua 106 a b
Hai ciuitas 18 a. deſertum ibid.
Haila vrbs 119 b
Hailon Leuitica ciuitas 21 a
Hairſemes ciuitas 22 b
Halhul ciuitas 39 a
Ham nomen loci 31 b
Hamath, Hammath vrbs 107 a b
Hammon Leuitica ciuitas 108 b
Hammothdor Leuitica ciuitas 101 b
Hamon Leuitica ciuitas 2 a. 108 b
Hanameel Ieremiæ patruelis 14 b
Hanathon ciuitas 106 a
Haomarus Saracenorum dux 6 b. 133 a
Harab regio 72 b
Harama vrbs 134 b
Haran Meſopotamiæ ciuitas 56 b
Harem nomen loci 15 a
Harma vrbs 134 b

Haroer

Haroer vrbs Syriæ 78 b. regio ibid.
Haroſeth gentium ciuitas [illegible] a
Haſer Enon vicus 107 b
Haſor regia ciuitas 102 b. 10[illegible] b
Haſlaroth vrbs 78 b
Hauothiair oppida regionis Baſan [illegible] b
Hauran vrbs [illegible] b
Hauranitis regio ibid.
Hazor ciuitas 102 b
Hebal mons 32. 2[illegible] b
Heber Sale filius Hebræorum progenitor 203 b
Hebræi ibi. eorum lingua prima eſt 201 b
Hebraica aliquot nomina cur in Latina Eccleſia in vſu manſerint 65 b
Hebron ciuitas Leuitica & refugij [illegible] b. mons, montana, piſcina ibid. vallis [illegible]. via 55 b
Hebrona Iſraelitarum [illegible] manſio [illegible] a. 215 b
Hecatompolis inſula [illegible] b
Heder vrbs regia 39 b
Heirſemes ciuitas 22 b
Helam ciuitas 15 a
Helba ciuitas 4 b
Helchelæi nomen loci 10[illegible] a. Helcheſæus ibid.
Heleb ciuitas 108 b
Helenæ Adiabenorum reginæ pietas [illegible] a. [illegible] b. [illegible] a. regia 157 a. Mauſoleū 180 b
Helena Conſtantini Magni mater Crucē Domini quærit [illegible] ab ſupra [illegible] in terra ſancta erigit [illegible] a. inſignia eius ædificia 16 a. 36 a. [illegible] b. & ſeq. 43 b. [illegible] b. [illegible] a. 43 b. 100 b. [illegible] b. 162 b. 169 a. 170 b. 171 a. b. 173 b. 174 b.
Heleph ciuitas 18 a. [illegible] b
Helincer præſidium 4 b
Helſi Iſraelitarum Iudex 10[illegible] a. [illegible] a. b. eius indulgentia in liberos & mors 123 b
Helim ciuitas 119 b
Heliodorus ab Angelis flagellatur 162 a. 253 b.
Heliopolis Cœleſyriæ vrbs [illegible] b
Heliſæi prophetæ patria [illegible] a. ſepulcrum 128 b vide E
Helkelæi vicus [illegible] a
Helma villa 137 a
Helmondeblathaim Iſraelitarum [illegible] māſio 127 b. 216 b
Helon Leuitica ciuitas 22 b. 27 b. [illegible] a. [illegible] a. 127 b
Hemfredus Baro de Torono Ieroſolymitani regni conſtabularius 3 b. 9 b
Hemona ciuitas [illegible] a
Honam, Honan vicus 107 b
Henoch Cain filius 4 a. prima orbis vrbs ibid. Henochia ibid.
Henrici Auſtriæ ducis Damaſcena expeditio [illegible] b
Hephron vrbs 85 a
Heraclius Imp. crucem portat 10[illegible] a. b
Herbertus Tiberiadis epiſcopus [illegible] b
Hercules Tyriorum Deus 10 b
Hereb regio 7[illegible] b
Hered regia vrbs [illegible] b
Heres vrbs 122 b
Herma ciuitas [illegible] b
Hermon mons 2 b. 4 b. 5 b. 36 b. 86 a. 89 b
Hermonium mons [illegible] b
Herodes I. Aſcalonita Iudæorum rex 85 b. 112 b. 194 a. 259 a. b. 261 a. balſami poſſeſſor 47 b. Innocentes occidit 152 a. 201 b. eius ædificia 4 [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. 50 a. 70 b. [illegible] b. & ſeq. 11[illegible] b. [illegible] a. [illegible] a. [illegible] a. 150 b. 152 a. b. 153 a. & ſeq. 157 b. 162 a. & ſequ. 165 a. b. & ſeq. 194 a. 259 b. auaritia 152 a. [illegible] b. aula regia 132 b. carcer 166 a. caſtra 175 a. crudelitas 154 b. 259 b. domus 132 b. filij [illegible] b. mors [illegible] a. palatium [illegible] a. [illegible] b. patria [illegible] a. prælium 154 a. ſoror 152 a. victoria 50 a. 80 a. viuarium 166 b. ei quæ ab Auguſto donata [illegible] b. & ſeq.
Herodes II. Antipa Galilææ præfectus 261 b. eius ædificia 31 a. [illegible] b. 166 a. clades 128 b. impietas [illegible] a. mors [illegible] b. vxor ibid.
Herodes III. Agrippa rex Iudææ [illegible] b. eius ædificia [illegible] b. crudelitas [illegible] a. [illegible] a. [illegible] b. mors [illegible] a. 181 a. [illegible] a. ſepulcrū [illegible] a
Herodium caſtrum 50 a
Heronith villa 50 a
Heroum AEgypti ciuitas 120 b
Heſer ciuitas 102 b
Heſron ciuitas 48 b
Heth nomen loci 48 b
Hethæi populi ibid.
Hethæus Chanaan filius ibid.
Hethalon vrbs 4 b
Hettan prædium 27 b
Heuæi gigantes 4 b. 15 b. 17 b. 89 b. 117 b
Hibelis vrbs 22 b
Hidekel fluuius 97 a
Hierapolis ciuitas ibid.
Hiericho, & Hiericuntinæ roſæ 17 a. [illegible] b.
Hiericus ciuitas. 18 a
Hieromiace & Hieronis fluuius 85 a
D. Hieronymi cellula [illegible] a. corpus Romam tranſlatum 43 a. crypta 43 b. deliti æ 184 a. lectus 43 a. pœnitentiæ ſtudium [illegible] ſepulchrum 43 a. viſio [illegible] b
Hieroſolyma [illegible] b. [illegible] a
S. Hilarionis abſtinentia, ieiunium 134 b. cellula ibid.
Hippene oppidum 89 b. & ſeq.
Hippeni populi ibid.
Hippicus turris 165 b. & ſeq.
Hippodion fluuius 85 a
Hippodromus 19 b. 154 b
Hippos oppidum 89 b
Hippus mons [illegible] b. oppidum [illegible] b
Hiram Tyriorum rex [illegible] b. 11 a. 230 b
Hiſtoriæ veritas fundamentum eſt intelligentiæ ſpiritalis 145 a
Hoba nomen loci 90 a
Hollandiæ comes eſt rex Ieruſalem [illegible] b. Imperator 199 b
Hollandi Ptolomaidem obſident 5 b
Holofernes dux 82 [illegible] b. eius [illegible] b. [illegible] a. caſtra 137 a. b
Holon vrbs Leuitica 50 a
Hom nomen loci 32 b
Homicidarum aſyla 38 b. Homicidij lex 38 b. 203 b
Homo quo die, quo menſe creatus 201 b. ad quid ibid. eius anima & corpus ibid. miſeria 202 b
Homonæa loci nomen [illegible] a
Hor mons 120 b. 130 a
Horeb mons 112 b
Horem, Horez ciuitas 109 a
Horma ciuitas 2 b. [illegible] b. [illegible] b. 39 b. [illegible] b
Horologium Achaz 166 b. 233 b. [illegible] b
Horræi gigantes 54 b
Horti ſuburbani Ieruſalem 120 b. Hortorum fons 107 b. & ſeq.
Hortus balſami [illegible] b. concluſus [illegible] a. Herodis [illegible] b. Oliueti 170 a. Oza 151 a. regis ibid. regius [illegible] a. ſepulchri Domini 175 b
Hoſa ciuitas [illegible] 4 b
Hoſpitale fratrum S. Ioannis 70 b. publicum Ieroſolymæ 166 b. Dominorum Teutonicorum 6 a
Hucac, Hucoc Leuitica ciuitas 4 a
Hucoça, Hucuca ciuitas 115 b
Hugo de S. Audemaro Tiberiadis præfectus [illegible] b
Humilitatis exemplum [illegible] b. 16[illegible] b
Hus Aram filius Trachonitidis princeps Damaſci conditor 82 a
Hur Chaldæorum oppidum 96 b. 203 a
Hus, Huſitis, Hus regio [illegible] a. b
Hydropici ſanatio 153 b
Hyrcania, Hyrcanium caſtellum [illegible] b
Hyrcanus Iannæi filius cum fratre de regno contendit 258 b
Hyrcanus Iudæorum pontifex [illegible] a. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. eius arx [illegible] b. hoſpitale [illegible] b. ſepulchrum [illegible] b. victoria [illegible] a. [illegible] a
Hyſſopi domus 54 b

I.

IAbes Galaad ciuitas [illegible] a. nemus 92 a
Iabin regis Aſor cædes [illegible] a. b. [illegible] b. 119 a. regia 102 b
Iabin rex Iſraeli dominatur 102 b. à Iahel occiditur [illegible] b. [illegible] a
Iabir vrbs Leuitica & regia 133 a
Iabis, Iabis Galaad, Iabiſſa, Iabiſus ciuitas 90 a
Iabneel ciuitas 109 a
Iabnia ciuitas [illegible] a
Iaboc torrens 32 b. 33 a
Iacanam, Iachanā Leuitica ciuitas 140 b
Iachin columna 101 a
S. Iacobus Alphæus ſiue minor Apoſt. [illegible] b. [illegible] b. Ieroſolymitanus Epiſcopus [illegible] b. 279 b. 281 a. eius antrum 174 a. electio [illegible] b. [illegible] a. epiſtola [illegible] a. fratres 260 b. ieiunium 174 a. martyrium 163 b. [illegible] a. [illegible] a. [illegible] 190 b. parentes 260 b. reliquiæ vbi nunc [illegible] a. ſepultura 163 b. 281 a. templum 174 a
Iacobus Patriarcha 1 a. 19 b. 192 b. 206 a. pro Eſau benedicitur 206 b. filios benedicit 208 b. Laban inſeruit 86 b. 206 b. Sichem incola 30 b. 207 a. eius coniugiū 206 b. domus 33 b. 19 b. fœdus cum Laban 86 b. 207 a. fons 27 b. fuga 16 a. [illegible] a. 206 b. habitatio 133 a. 207 a. lapidem, in quo dormierat, adhuc oſtendi 16 a. liberi [illegible] a. lucta cum Angelo 32 b. 34 a. 207 a. mors 208 b. obuiatio Angelis 35 a. planctus 15 b. 208 b. profectio in AEgyptum [illegible] b. 208 b. puteus 27 b. reconciliatio cum Eſau 34 a. b. 207 a. reditus in patriam 86 a. 207 b. ſcala 16 a. 206 b. ſepulcrum [illegible] a. 208 b. tabernacula [illegible] a. [illegible] b. 207 a. vadum [illegible] a. viſio 16 a. 206 b. vxores 206 b
S. Iacobus Zebedæus ſeu maior 206 b. [illegible] b. eius electio [illegible] b. [illegible] a. martyriū 154 a. [illegible] b. parentes [illegible] b. patria 142 a. ſepulchrum [illegible] a. templum 154 b. vocatio 263 a
Iacopata Galilææ ciuitas 140 b
Iaddus Iudæorum pontifex ab Alexādro Magno adoratur [illegible] a. [illegible] b. 252 a
Iadela ciuitas 140 b
Iaffa ciuitas [illegible] b
Iagur ciuitas 50 a
Iahalah Leuitica ciuitas 128 a
Iahel Aber Cinæi vxor Siſaram interficit 102 b. 114 b. 231 a
Iahir & Iair ciuitas 90 b
Iairites ibid.
Iair Galaadites Iſraelitarum Iudex 192 b. [illegible] b. eius patria 80 a
Iair Manaſſe filij victoria 78 b. 79 b
Iamnia ciuitas 23 a. vna ex toparchijs ibi. Galilææ vicus 209 a.
Iamſuph mare 123 b

Iamu-

Iamnel oppidum 50 a
ianoe vrbs [illegible] b. vicus ibid.
ianon ciuitas ibid.
ianua villa [illegible] b
Ianum ciuitas 50 a
Iapha Galilææ oppidum [illegible] b
Iaphet Noe filius 202 b. [illegible] Europam cum ſuis occupat 204 a. Ioppe vrbis conditor [illegible]
Iaphie montes [illegible] a
Iaphe ciuitas 23 a b
Iaramoth Leuitica ciuitas 36 b
Iardan vicus 50 a
Iarden fluuius [illegible] a
Iared Malaleel filius 202 b
Iarepſel ciuitas [illegible] a
Iarim ciuitas 22 a. 230 mõs 232. ſilua ibid.
Iarimoth, Iarmuth vrbs [illegible] b
Iaſa Leuitica ciuitas [illegible] a. deſertum ibid.
Iaſon Iudæorum pſeudopontifex apoſtata 11 a. 154 b. 254 a
Iaſparis Magi oblatio 76 a. 77 b. patria ibid. regia 76 a
iaſpha ciuitas 24 a
iaſſa Leuitica ciuitas [illegible] a
iazer Leuitica ciuitas 32 b. & ſeq. flumen [illegible] a. mare ibid.
ibelis vrbs 22 b
icoc ciuitas 1.5 b
idololatriæ origo & progreſſus [illegible] a
idumæa ciuitas [illegible] b. 125 b. campeſtria 120 b deſertum 120 b. regio [illegible] b. duplex inferior, [illegible] ſuperior [illegible] b
idumæi populi 24 a. 10 b. [illegible] a
idume vrbs 119 b
ieabarim Iſraelitarum [illegible] manſio [illegible] a. [illegible] b.
ieblaan vrbs 73 a
iebnael, Iebnahel ciuitas 109 a
iebneel, ciuitas 22 b
ienoc torrens 32 b
Iebſan Leuitica ciuitas [illegible] b
iebron vrbs Leuitica 22 b
iebus, Iebuſæum ciuitas [illegible] a. porta 168 a
iebuſæi populi [illegible] ſeq.
iebuſſalem ciuitas 148 a
iecban ciuitas [illegible] a
iecdaan 50 a
iechonnam vrbs 140 b
iecmaam Leuitica ciuitas [illegible] b
iecnam, iecona, ieconam Leuitica ciuitas ibid.
iedtel ciuitas 50 a
iectar Leuitica ciuitas 50 a
iectheel petra ibid.
iedaba, iedala ciuitas [illegible] b
iedna 50 b
ieſleti ciuitas 27 b
iegarſahaduta mons 86 b
ieghaa ciuitas 33 a
iehu rex Iſrael 34 a. 73 b. [illegible]
ielon [illegible] a
iemni pagus [illegible] a
iephleti ciuitas [illegible] b
iephthahel vide ieptael
iepta ciuitas [illegible] b
ieptael torrens 4 b. 140 b. vallis ibid.
iepte Iſraelitarum iudex [illegible] b. 32 a. 38 b. 192. 222 a. filia immolat 13 b. 222 a eius patria 187 a. pugna 25 b. 31 [illegible] b. ſepulchrum [illegible] a. victoria 31 [illegible] b. votũ [illegible] b. 222 a
ierala vrbs [illegible] a
iercon aquæ ciuitas [illegible]
ieremias propheta 14 b. 18 b. arcam Domini, ignem perpetuum [illegible] altare incenſi abſcondit 126 a. 159 a. capitur 16[illegible] b. 167 a. incarceratur 150 a. 243 a. 244 a. b liberatur 150 a. 246 a. eius catenæ 243 a. b. epiſtola 243 a. 245 b. fouea [illegible] b. lapidatio 125 a. 245 b. liber 242 a b. patria [illegible] b. prophetia 113 b. 16[illegible] a. 241 a. b. 242 a. b 243 a. 244 a. ſepulcrũ [illegible] b. threni 174 b. [illegible] a. turris [illegible] b. viſio 243 a.
Iericho vrbs [illegible] a. 18 a. vna ex toparchijs [illegible] a. euerſa 218 b. Campeſtria 16 b. [illegible] b. campus [illegible] a. b. deſertum ibid. turris ibid. via 20 b
iericon 23 a
ierimoth, ierimuth ciuitas 50 b
iermoth vrbs Leuitica [illegible] b
iermucha, Iermus villa 50 b
ieroboam Ioas filius rex Iſrael 237 a
ieroboam rex Iſrael 30 a. b 34 a. 231 b. [illegible] ſeq. eius idololatria [illegible] a. 20 a. [illegible] b. 232 a. pater [illegible] a. rebellionis contra Roboam cauſſa [illegible] b
ieron ciuitas 109 a
ierphel ciuitas [illegible] a
ieruel ſolitudo 50 b. 51 b
IERVSALEM CIVITAS Leuitica [illegible] regalis [illegible] a. [illegible] a. [illegible] a. [illegible] a b. & ſeq. eius antiquitas 140 b. encomion 147 b. & ſeq. excidij præſagia 181 a b. ad eam vndiq. religionis ergo cõcurritur 177 b
ieſſa Leuitica ciuitas [illegible] a
ieſſe patris Dauidis ſepulchrum 41 b. vide Iſai
ieſſen terra 120 a
ieſſur vrbs regia 89 a
ieſſuri regio ibid.
Ieſu fons Aegypti 47 b. [illegible] a.
Ieſus Sirach [illegible] a
ieta Leuitica ciuitas 50 b
ietabata Iſraelitarũ 30. manſio 120 b. 215 b.
iethaba vrbs 50 b.
iethael 50 b
iethan Leuitica ciuitas ibid. vicus ibid.
iethela ciuitas 23 a.
iether Leuitarum ciuitas 30 b
iethira villa 50 b
iethnan ciuitas ibid.
iethoel petra ibid.
iethonam Leuitica ciuitas 140 a
iethræus 50 b
iethremmon Leuitica vrbs 22 b
iethrites 50 b
iethro Moyſis ſocer 45 b 209 b. 221 b, ſacerdos vrbis Madian 221 a. 209 b. eius filia 221 a. [illegible] b. 221 b.
iethron Leuitica ciuitas [illegible] a.
ietran 50 b
iezabelis idololatria [illegible] a. impietas [illegible] a. [illegible] a. maritus 73 a. [illegible] mors [illegible] a. [illegible] a. pater [illegible]
iezer Leuitica ciuitas 31 b
iezerbel vrbs 130 a
iezrael ciuitas regalis 51 a. 73 a. regnũ 38 b vallis [illegible] a. via [illegible] a. vicus [illegible]
iezrael Ephratæ filius 51 a
iezraeli ciuitas 51 a
igarſaaduthamons 86 b
Ignis e cælo ſacrificium abſumit 155 a. 157 a. 203 a. [illegible] a. Iudæos comburit [illegible] a. 254 a. [illegible] a. perpetuus cælitus demittitur 213 b. & ſeq. in altari ſeruatur [illegible] a. a Ieremia abſconditur [illegible] a. 161 a. 214 a. inuenitur 161 a. 214 a.
Iim ciuitas 135 a
ilex ſletus 16 a. Mambre [illegible] 31 b
imaginum & picturæ vſus [illegible] ab [illegible] a. 158 b. 159 b. [illegible] b. 161 [illegible] b. 230 b
incendiũ Iſraelitarũ 13 manſio 120 b. 215 a
india 76 b. 125 b. Indi 152 a.
indi, indio caſtrum [illegible] b.
infernus vbi ſit 170 a
innocentum puerorum crypta 43 b. templum 47 b
ioab homicidia [illegible] b. 54 b. [illegible] a. 219 a. res geſtæ 31 [illegible] a. [illegible] mors 230 a.
ioachaz regis Iuda captiuitas [illegible] a
S. Ioachim S. Annæ Deiparæ matris maritus 191 a. 259 b. eius domus [illegible] b. occurſus vxori [illegible] a. obitus 253 b. 260 a. patria 142 b ſepulcrum [illegible] b
ioachim rex Iuda 22 a.
ioakim rex Iuda 241 b. [illegible] ſeq.
S. Ioannes Apoſt. 250 a. 271 a. 273 a. ante portam Latinam [illegible] b. in Patmos exulat 264 a eius Apocalypſis [illegible] a. contemplatio [illegible] b. crucifigi eſſio 164 b. electio [illegible] a epiſtolæ 264 a. habitatio [illegible] a. nuptiæ 138 a. obitus [illegible] a. parentes 260 b. patria 43 a. ſepulcrum 285 a. ſtatio ſub cruce [illegible] a. 271 b. vocatio [illegible] a
S. Ioannes Baptiſta in ſpelunca abſconditus 56 a. in deſerto Quarentana commoratur [illegible] a. [illegible] baptizat 20 [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. [illegible] b. [illegible] ſeq. [illegible] a. Chriſtum digito demonſtrat 19 [illegible] a. eius con[illegible] a. 161 a. in vtero ma[illegible] exultatio [illegible] 161 a. natiuitas ibid. circumciſio ibid. prædicatio 51 a 162 a. teſtimonium de Chriſto ibid [illegible] incarceratio [illegible] b. 202 b decollatio [illegible] b [illegible] b 265 a parentes 55 b. & ſeq. 161 a. ſacellum 20 b ſepulchrum [illegible] b. [illegible] b templum [illegible] a [illegible] a
ioannes Hyrcanus Iudæorum pontifex 255 a eius monumentu [illegible] b pater [illegible] b
ioannes Leuis filius [illegible] a. eius patria ibid
ioannis Machabæi mors [illegible] b
ioannis monachi cata [illegible] b
ioas rex Iſrael [illegible] b & ſeq eius triũphus 237 b. 167 b
[illegible] rex [illegible] b eius ædificia [illegible] a cædes [illegible] b. 230 b.
ioatham rex Iuda 238 a eius ædificia 153 a. [illegible] b.
iobab ſocer Moyſis 221 a eius patria 221 a.
iob propheta 99 a b. 107 a. eius domus [illegible] b. patientia 97 b. 107 a patria [illegible] ſepulchrum [illegible] b vxor [illegible] a
iobacchus torrens 31 b
iochincham Leuitica ciuitas [illegible] b
ioel propheta [illegible] a
ioel Samuelis prophetæ filius 133 a
iosada Iudæorum pontifex [illegible] b eius ſepulchrum 152 a
Ionapa Galilææ ciuitas 140 b
ionas propheta [illegible] a. mortuis ſuſcitatus 7 a eius patria & ſepulcrum 140 a
ionathãs Machabæus 3 b. 28 [illegible] b & ſeq. eius ædificia 15 b. 38 b. 55 b. 167 a. cædes 6 [illegible] b. captiuitas [illegible] b. fuga [illegible] a. gloria & honor [illegible] a. victoria 32 a. 42 a. 21 [illegible] a. 102 b 277 a
ionathas Saulis regis filius 15 b. 224 b. & ſeq. eius cædes 56 b. [illegible] b [illegible] b. fœdus cum Dauide [illegible] b 56 b. [illegible] a b. ſepultura [illegible] b. victoria [illegible] 224 b
ionitera Galilææ ciuitas 140 b
ioppe ciuitas [illegible] a
ior fons, fluuius 109 a
ioram rex Iſrael [illegible] a. 235 a. eius mors [illegible] a b. 236 a
ioram rex Iuda 235 b. & ſeq.
iordanis fluuius 51 a. 109 a b. 159 b maior [illegible] minor 109 b eius campeſtria, longitudo, montes ibid. nemora 73 b. origo 13 a. trãſitus 13 b. 202 a. 70 b. tumuli 26 b
Ioſapata Galilææ ciuitas 140 b
ioſaphat rex Iuda 34 [illegible] a b. & ſeq. eius claſſes in Ophir mittit 118 a. 244 b. filius [illegible] b. prælium cum Idumæis 40 b, vallis

lis [illegible] a. victoria [illegible] b. 51 a b.
Ioſcelin' Tiberiadis vrbis præfectus 243 b
Ioſeph ab Arimathæa patria [illegible] a. pietas [illegible] b.
Ioſephus Hiſtoricus Galilææ præfectus [illegible] b. a Veſpaſiano captus 140 b. [illegible] a. eius ædificia 87 [illegible] a. [illegible] b.
ioſephus nutritius Chriſti 41 b. 125 b. 135 a. 201 a. b. eius ſepulchrum [illegible] b
ioſephus patriarcha 35 b. [illegible] a. 120 b. [illegible] a. 207 a. Aegypti princeps [illegible] a. eius caſtitas [illegible] b. ciſterna 150 b & ſeq. domus 38 b. filij 70 a. [illegible] b. incarceratio [illegible] b mater [illegible] a. [illegible] b. mors [illegible] a. oſſa ex Aegypto allata vbi ſepulta [illegible] a. 210 a. prædium [illegible] a. ſepulchrum ibid. & ſeq. ſomniorum interpretatio [illegible] b. venditio 143 b. [illegible] b. vxor [illegible]
Iobas rex Iuda [illegible] b. & ſeq. idola deſtruit 163 a. 170 a. b. & ſeq. 172 a. eius cædes [illegible] b. [illegible] b. natiuitas prædicta 131 a.
Ioſue dux Iſraël 191 b. 215 b. 218 a. b. & ſeq. Moyſis ſucceſſor 119 [illegible] a. eius habitatio [illegible] a. mors 120 a. ſepulchrum [illegible] a. 30 b. victoriæ 1. b. 3 a. [illegible] a. [illegible] a. 10 b. 15 b. [illegible] b. [illegible] a. 49 a. & ſeq. [illegible] a. b [illegible] b. 73 a. b. & ſeq. 102 a, b. [illegible] a. 122 b, 133 b. & ſeq. 140 b. 211 b, 215 b. & ſeq. vrbs 30 b. 219 b. ei ſol & luna obediunt 20 b [illegible]
iota Leuitica ciuitas 50 b. 51 a
iotapata Decapoleos ciuitas 112 b 140 b
iris ſignum fœderis 205 b
iron ciuitas 209 a
iſaac patriarcha 51 b. [illegible] a. b. [illegible] b. a patre immolatur [illegible] b. 135 a. 201 b. eius domicilium [illegible] a. [illegible] 136 a. filij 206 a. fœdus cum Abimelec [illegible] a. incunabula a S. Paula viſitata 134 b. mors 208 a. oppidum [illegible] a. patria [illegible] b. puteus ibid. ſepulchrum [illegible] a. vxor 200 a
Iſachar ciuitas [illegible] a. Iacobi patriarchæ filius [illegible] a. 207 a
ISACHAR TRIBVS 35 a
Iſai pater Dauidis [illegible] b. 125 a. eius pater 41 b. 122 a. ſepulchrum 41 b
iſaias propheta ſocer Manaſsis regis 240 b. eius martyrium [illegible] b. 240 b. prophetia 32 b. 123 b. 172 b. 238 a. 240 b. ſepultura 174 b. viſio [illegible]
iſboſeth Saulis filius rex [illegible] a. [illegible] a. [illegible] a. eius mors [illegible] a
iſcariot vicus 128 a
iſcariotes ibid.
iſmael Abrahæ filius 118 b. 131 a. 133 a. 205 a. [illegible] a. eius circunciſio 119 a. 205 a. eiectio [illegible] propagatio 205 b. mater [illegible] a. pugna cum fratre 205 b
iſmaelitæ populi 118 b. & ſeq. 131 a. 205 b. Agareni & Saraceni dicti [illegible] b.
iſrael regnum [illegible] b 231 b
iſtemo Leuitica ciuitas 44 b
iſthmus 7 a
iſtmon Leuitica ciuitas [illegible] b
itabyrius mons 141 b
itham prædium 37 b
ithobalus Tyriorum rex 21 a. [illegible] b
ithur Iſmaelis filius 110 a
ituræa regio [illegible] 110 a [illegible] 13 b.
ituræi populi 110 a
iucadan ciuitas 51 a
iud ciuitas 23 b
iuda deſertum 51 a. regnum 38 b. 231 b
IVDA TRIBVS 36 b
iudææ deſertum, montana 51 a
iudæorū orandi mos [illegible] a. ſepeliendi 171 a
iudæ Galilæi patria, ſeditio, & mors 87 b
iudas Iacobi patriarchæ filius 38 a. 207 a
iudas Iſcariotes in Apoſtolum eligitur [illegible] a. Chriſtum vendit 151 b [illegible] a. tradit [illegible] b. ſeipſum ſuſpēdit [illegible] crepuit medius ibi. ei' patria [illegible] a
iudas Iudæus [illegible] 125 a
iudas Machabæus 155 a. & ſeq. eius ædificia [illegible] b 155 a. cædes [illegible] a [illegible] a. 40 a. 136 b fœdus cum Romanis [illegible] b. victoriæ 22 a. & ſeq. 25 a. [illegible] & ſeq. 44 a [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. [illegible] a. 131. [illegible] a. [illegible]
iudas Quiriacus crucem Domini inuenit [illegible] b. cruci gerorum ordinis inſtitutor ibid. martyr [illegible] ibid.
Iudas Thaddæus vide Thaddæus
iudiciaria porta [illegible] a
iudicij fons [illegible] b. locus 156 b. 163 a. 168 a. puteus 135 a
iudicium extremum 172 a. 186 a
iudith heroicum facinus [illegible] 137 b. 149 a
iulia, Iuliadis, Iulias oppidum 53 a. 90 b & ſequ.
iulianus Apoſtata Imp. 83 a. 158 a. eius mors [illegible] a. ſtatua fulmine truncatur 106 b
iulij Cæſaris ædes [illegible] a
iupiter Belus Saturni filius 10 b. Babyloniæ rex ibid. Nini pater 204 a. Tyriorum Deus [illegible] b. eius ciuitas [illegible] a. columna aurea [illegible] b. ſtatua diuino honore culta 22 a. 42 b. 204 a. templum 10 b. 27 a. 111 b. [illegible]
iuſtinianus Imp. [illegible]
iuſti Iudaicarum hiſtoriarum ſcriptoris patria [illegible] b
iutah ciuitas 51 a
izatæ regis ſepulchrum [illegible] b

L.

LAban cū Iacob fœdus init 86 b. 107 a
Labana Leuitica ciuitas 51 a
Labanath ciuitas 4 b
Labaoth ciuitas [illegible] 135 a
Labatham [illegible] a
Labium & Labrum æneum [illegible]
La Baccha nomen loci 186 a
Laboth 51 a
Lachis ciuitas 23 b. villa ibid.
Lachim, Lacum ciuitas 110 a
Lacus Aſcalon [illegible] a. Gadaræ 91 a. Ieruſalem inter 2. muros 165 b
Laaanaj [illegible] a
Lahem ciuitas [illegible] 41 a
Lais, Laiſa ciuitas 105 b
La Loquea nomen loci 186 a
Lamathara lapis [illegible] a
Lamberti caſtrum [illegible] 3 b. 6 a. 9 a.
Lamech patriarcha Cain occidit 35 b. 202 a. primus bigamus 202 a
Lamena aurea Iudæorum pontificis 160 b
Lamperti caſtrum 3 b
Lancea Domini Romam defertur [illegible] a.
Lapides duo Onychini 160 b
Lapilli ad faciliorem partum conducibiles [illegible]
Lapis adiutorij 21. 23 b. angularis [illegible] a. Ezel 17 a. Gabaon [illegible] b. Zoeleth 170 a
Laſa ciuitas [illegible] a. eius fontes ibid.
Lataron mons 30 a vrbs ibid.
Lateranenſe concilium 153 a. templū 155 b. 159 b
Latro dexter martyr [illegible]
Latronum crurifragium 176 a. [illegible] b. cruces abijciuntur 170 a. inueniūtur ibid. b. exitus diſpar [illegible]
Lauacrum pecorum [illegible] b. ſacerdotum [illegible] b.
Laudaleon caſtrum [illegible]
Lauretanum templum [illegible] b
Laya, Layſa ciuitas [illegible] 105 b
Lazari Marthæ fratris martyrium [illegible] b. prædicatio ibid. a mortuis reſuſcitatio [illegible] a. 164 b
Lazarus hulceroſus 153 [illegible] a
Lebanon mons [illegible] 110 a
Lebaoth ciuitas [illegible] a
[illegible]
Leonem villa 135 a
Lebna caſtrum [illegible] a. Leuitica ciuitas [illegible] a. Iſraelitarum [illegible] b. 215 b
Lebona caſtrum 13 a
Lechi nomen loci 23 b
Lecum, Lecun ciuitas [illegible] a
Leemas ciuitas [illegible] a
Legio ciuitas [illegible] b
Legio dæmonum expellitur [illegible] a. Legio quot contineat [illegible] a. b
Lehem ciuitas [illegible] a
Lemna caſtrum [illegible]
Leopardi vor [illegible] b
Leopardorum mons 136 a
Lepna caſtrum [illegible] a
Leproſorum valetudinarum Capharnai [illegible] a. Samariæ [illegible]
Leſem, Leſem dan, Leſen, Leſen-dan ciuitas [illegible] b
Leucoſyria regio 95 b. Leucoſyri populi ibid.
Leui Iacobi Patriar. filius 30 b. 57 a. 207 a
LEVI TRIBVS [illegible] ſacerdotium a Deo aſſumpta [illegible] a b. 213 b
Leuitæ domus [illegible] a. vxor nimio concubitu necata [illegible] a. 120 a. b. Leuitæ corpus per [illegible] diſperſi [illegible] a. 124 clades [illegible] [illegible] b eorum ciuitates [illegible] b. [illegible] [illegible] b. dignitas 52 a [illegible] ſtitutum per [illegible] diuiſum [illegible] b & ſeq. [illegible] b. [illegible] a. [illegible] a. 59 b. 216 b. [illegible] a [illegible] b 60 a. principes [illegible] Dauide conſtituti [illegible] b. reditus [illegible] a. ſacrificium poſt Chriſti mortem illegitimum [illegible] a
Lex homicidij 20. b. naturæ 201 b. decem præceptorum 124 b 122 a
Lia Iacobi patriarchæ vxor [illegible] a eius ſepulchrum [illegible] a
Libanus mons 3 b. 4 a [illegible] b. [illegible] a. 110 a b. eius abietes 110 b. campus 2 b. 3 b. cedri, cupreſsi, myrtus, olibanum [illegible] b. planities 5 b. regio [illegible] a. ſaccharum [illegible] b. ſaltus [illegible] a ſilua, thus [illegible] b. turris [illegible] b. valles 111 a
Lib[illegible] regio [illegible] a
Libnas villa [illegible] a
Liuda ciuitas [illegible] a. vicus [illegible] a
Lingua maris mortui 51 a
Linguarum diuiſio 205 b
S. Linus papa 281 b. eius paſſio 283 a
Lithoſtrotos tribunal [illegible] a
Liturgia quid [illegible] b. ab Apoſtolis celebrata ibid. & ſeq.
Liuia Tiberij Cæſaris mater 136 a
Liuias vrbs ibid.
Lobna Leuitica ciuitas 51 a. villa ibid.
Loche ciuitas [illegible] a
Locus flentium [illegible] b. ſacrificij [illegible] a
Lod ciuitas [illegible] b
Lodabar [illegible] a
Lodadid, Lohadid, ciuitas [illegible] b
Lolius Romanus Damaſcum capit [illegible] b
Lot patriarcha 35 b. 204 b. & ſeq. captus ab Abram liberatur 42 b. 90 a. 204 b. eius filiæ 51 b. 205 b inceſtus 45 a, 52 a. 128 a. 205 b. ſpelunca [illegible] a. 51 b. vxor in ſtatuam ſalis conuerſa 51 [illegible] a
S. Lucas Euangeliſta 277 b. imaginem Deiparæ virginis pinxit [illegible] b. [illegible] a eius mors 281 a. reliquiæ ibid.

Luciani Antiocheni apologia [illegible] b
Luciferi cum tertia parte Angelorum ruina [illegible] a.
Lucilius Baſſus Romanus 50 a [illegible] b
Lucus Bethſan 35 b. Moloch [illegible] b.
S. Ludouici Franciæ regis ædificia [illegible] b. [illegible] b pietas [illegible] b.
Ludouici Franciæ regis Damaſcena expeditio 81 a b. 123 a. filius & vxor 133 a
Luith, Luitha oppidum [illegible] a
Lunæ creatio [illegible] b. forma in templis Saracenorum [illegible] b
Lutetia Pariſiorum [illegible] b
Luter æreus [illegible] b
Lux creatur 201 a
Luza ciuitas [illegible] b [illegible] a
Lycus fluuius [illegible] b. 3 a
Lyda, Lydda ciuitas [illegible] a
Lyſanias Herodis Aſcalonitæ filius Abilinæ tetrarcha 101 b. [illegible] b. eius fratres ibid.
Lyſanium vrbs 101 b
Lyſias Dux [illegible] a eius mors 150 a
Lyſimachus Apollodori frater [illegible] a. eius cædes 161 b

M.

Maacha & Maachati ciuitas & regio 91 a b
Maacha Tholmai regis Geſſur filia à Dauide capta in vxorem ducta 89 a. mater Thamar & Abſolon ibid.
Maalon Ruth maritus [illegible] b
Maara Sidoniorum 4 b. 5 a
Mabortha vrbs [illegible] b
Macarius Ieroſolymitanus epiſcopus 176 b
Maceda vrbs [illegible] b. ſpelunca [illegible] a 51 b
Macellum Ieruſalem 156 b
Maceloth Iſraelitarum 22. manſio [illegible] b. [illegible] b
Machabæorum ædificatio [illegible] b. 155 a b. arx [illegible] b. caſtrum [illegible] a. habitatio [illegible] b. martyrium 154 b. palatium 155 a b. patria 34 b. res geſtæ [illegible] & ſeq. ſepulcra 23 b
Machanedan ciuitas 101 a
Machatæi populi 91 a
Machati ciuitas & regio ibid.
Macherus caſtrum & oppidum 128 a b.
Machmas ciuitas [illegible] a. vicus ibid.
Machmata, Machmeth vrbs [illegible] b
Machres vallis 163 b
Macoth [illegible] b
Madaba vrbs 118 b
Madian Abrahami filius [illegible] b [illegible] b.
Madian Arabiæ Felicis regio [illegible] b. [illegible] b. [illegible] b. vrbs regia Amalec 120 b [illegible] b
Madianæa regio [illegible] b
Madianæi, Madianitæ populi ibid.
Magdala regio 91 b
Magdalel ciuitas [illegible] a
Magdalgad ciuitas [illegible] b
Magdalenna villa [illegible] b
Magdalum caſtrum [illegible] a. ciuitas Ægypti [illegible] a
Magdalus nomen loci [illegible] a
Magdiel ciuitas [illegible] a. viculus [illegible] a
Magedan regio 91 b
Mageddo aquæ [illegible] b. campus [illegible] b. [illegible] b. ciuitas [illegible] b
Magedena, & Magedon regio [illegible] b
Mageth ciuitas 37 a
3. Magi Hieroſolymam veniunt [illegible] b. 41 b [illegible] b. reges fuerunt [illegible] a. eorum nomina oblatio, patria, ibid.
Magicarum artium periti vbi [illegible] a
Magmas ciuitas [illegible] a
Magnes lapis ferrum attrahit 78 [illegible] b.
[illegible] b.
Magnetis ſcopuli 125 b
Magnus campus [illegible] b
Mahanaim Leuitica ciuitas [illegible] a
Mahometus Pſeudopropheta ex qua gente ortus 119 a. eius cadauer arca ferrea incluſum ibid. delubrum more à Turcis & Saracenis cultum 78 [illegible] a. impoſturæ ibid. Pontifex & ſacrificuli combu [illegible] a. religio propagatur [illegible] a. ſepulcrum [illegible] 78 a
Maioma & Maioma portus Gazæ 131 a
Malachiæ propheta [illegible] b
Malaleel patriarcha 202 b
Mala punica ſeu granata [illegible] a
Malbec vrbs [illegible] a
Malchi mutilatio & ſanatio [illegible] b
Maledomim caſtrum & villula [illegible] a
Mamaluchi à Selimo cæſi [illegible] a. 121 b
Mambre conuallis 49 b. 51 b. ilex, quercus, terebinthus [illegible] b. 53. vrbs 49 b
Mamorra regio 76 a
Manaath regio [illegible] b
Manahemi cædes [illegible] a
Manaim Leuitica ciuitas [illegible] a. deſertū [illegible] a
Manaſſes Iaddi Iudæorum Pontificis frater templū in monte Garizim conſtruxit [illegible] a. [illegible] a
Manaſſes Ioſephi Patriarchæ filius [illegible] a. [illegible] a. 108 a b. eius mater 70 a. 108 a
Manaſſes rex Iuda [illegible] a. Iſaiæ prophetæ ſecer [illegible] b. eius ædificia [illegible] a. crudelitas [illegible] b 140 b. idololatria [illegible] b. pœnitentia [illegible] b. ſepultura [illegible] a
MANASSE TRIBVS DIMIDIA CIS IORDANEM 70 a
MANASSE TRIBVS DIMIDIA TRANS IORDANEM 75 a
Manath, Manathath, Manerit regio 73 b
Manna qualo [illegible] b. pluit [illegible] a. [illegible] b. ſeruatur in arca 159 a 111 b. ab Iſraelitis faſtiditur [illegible] a. 115 a. quando 135 primum deſiit [illegible] b
Manue Samſonis pater [illegible] b. eius ſepulchrum 24 a
Manus Abſolon 174 b
Maon ciuitas 52 a. deſertum ibid.
Mara ciuitas [illegible] b. fons [illegible] a. Iſraelitarum 1. manſio [illegible] a.
Maraclea Phœnicis ciuitas 186 a
Marath fons [illegible] a. Iſraelitarū manſio ibi.
S. Marcus Euangeliſta Alexandriæ epiſcopus [illegible] a. D. Petri comes [illegible] b. eius Euangelium [illegible] a. paſſio [illegible] a. prædicatio [illegible] a. 176 a reliquiæ vbi nunc [illegible] a. templum Venetijs ibid.
Marcus Popilius Romanus [illegible] a
Mare Ægyptiacum [illegible] b. [illegible] a. æneum [illegible] b. deſerti [illegible] a. Erythræum [illegible] b. Galilææ [illegible] b. magnum 3 b 5 a. mediterraneum 5 a. mortuum [illegible] a. nouiſſimum [illegible] a. occidentale 5 a. orientale [illegible] a. Phœnicium 4 b. 5 b primum [illegible] a. rubrum [illegible] b. & ſe. ſabuloſum [illegible] b. ſalinarum, ſalis 52 a. Sodomiticum ibid. ſolitudinis ibid. Tiberiadis [illegible] b
Mare in ſcriptura pro occidente poni 5 a. pro omni aquarū congregatione 33 a
Mareone regalis ciuitas [illegible] b
Mareſa, Mareſſa vrbs [illegible] a
Mareth ciuitas [illegible] a
Margad, margath caſtrum [illegible] a
Margarita Ludouici X. Galliæ regis vxor [illegible] a
Margarita vnio à Cleopatra quanto pretio empta [illegible] a
Mariæ Ægyptiacæ conuerſio [illegible] b. pœnitentia [illegible] a. ſacellum [illegible] b
Maria Cleophæ [illegible] b
Maria Deipara virgo cur crux Domini non interfuerit [illegible] b. mater & virgo [illegible] b. & ſeq. eius [illegible] a. 46 b natiuitas [illegible] a. [illegible] a. parentes [illegible] a. [illegible] a. patria [illegible] a. præſentatio [illegible] a. [illegible] a. domicilium [illegible] a b annunciatio [illegible] b. 249 a. b. [illegible] a. viſitatio [illegible] a. 261 a. fuga in Ægyptum 125 b. 131 [illegible] b. in carcere [illegible] b. obuiatio filio [illegible] b. crucifixo ibid. ſtatio ſub cruce 180 a. [illegible] b fidei conſtantia 146 [illegible] contemplatio [illegible] b dolores [illegible] a. ſepelitio filij [illegible] a. habitatio [illegible] a. [illegible] b. obitus [illegible] b. ſepulchrum [illegible] a. b. aſſumptio in cælum [illegible] b. [illegible] b. fons [illegible] a. imago à D. Luca depicta [illegible] b. 181 a. laudes 42 a. templum [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. [illegible] b. [illegible] b.
Maria Iacobi 171 a
Maria Ioannis Marci matris domus [illegible] a
Maria Iudæa filium comedit [illegible] b. [illegible] a
eius patria 34 b
Maria Magdalena [illegible] a. [illegible] b. Chriſti caput vngit 169 a. pedes rigat 154 a. ſtat ſub cruce [illegible] a. plorat ad ſepulchrum [illegible] b. [illegible] a. cum poſt reſurrectione prima videt 175 b. [illegible] a. eius caſtellum [illegible] a. caſtrum [illegible] a domus ibid. obitus [illegible] a. patria [illegible] a. pœnitentia 181 a
Maria Moyſis ſoror [illegible] a. lepra percutitur [illegible] b. & ſeq. [illegible] a. eius mors [illegible] b. 116 a ſepulchrum [illegible] a. [illegible] b
Maria Salome [illegible] b
Mariamne Herodis Aſcalonitæ vxor 70 b 159 b. turris [illegible] b. 161 b. 166 a
S. Marina 187 b
S. Marini martyrium [illegible] a
Marion regalis ciuitas [illegible] b
Mariſa, Mariſſa vrbs Idumææ [illegible] a
Maron aquæ [illegible] a
Maronitæ populi [illegible] a
Marrus vicus [illegible] a
Martha Magdalenæ ſoror [illegible] b. 181 b. eius caſtellum, dom [illegible] a. hoſpitalitas [illegible] a. obitus [illegible]
S. Martialis [illegible] b
S. Martinianus martyr [illegible] b
Martis idolum 3. a
Martyres feris obiecti nō laniantur 12 a b
Maſal Leuitica ciuitas 5 a
Maſaloth vrbs [illegible] a
Maſan Leuitica ciuitas 5 a
Maſepha ciuitas [illegible] a
Maſerephot ſalinæ [illegible] a b
Maſpha, Maſphat Leuitica ciuitas [illegible] b. 33 a. b. 129 a terra [illegible] 4 b
Maſphe campus 3 a. Leuitica ciuitas [illegible] a
Maſrephoth maim ſalinæ [illegible] a b
Maſſada caſtellum 39 a. fons [illegible] a
Maſſepha 129 a
Maſſerephoth ſalinæ [illegible] b
Maſtorim mons 141 & ſeq.
Maſurit Iſraelitarum 27. manſio [illegible] b
Mathana ciuitas [illegible] b. ſolitudo ibid.
Mathanites [illegible] ibid.
Mathon collis [illegible] b
Mathuſala patriarcha 201 b
Matrimonij inſtitutio 201 b. confirmatio [illegible] b
Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ vocatio [illegible] b. [illegible] b telonium è quo vocatus adhuc demonſtratur [illegible] a electio [illegible] b. [illegible] a. Euangelium [illegible] b. martyriū ibid.
Matthiæ Apoſtoli electio 67 a. 150 a. b. [illegible] b. prædicatio, martyrium [illegible] a
Maus nomen loci 186 a
Mauſoleum Helenæ 130 b. Ioſephi patriarchæ [illegible] a
Maxilla 13 b

Maxi-

Maximiani Imp. perſecutio 25 a. b. 195 b
Maximianopolis vrbs 70 b
S. Maximinus Epiſcopus 282 b
Maximus tyrannus 101 b
Meah turris 165 b
Mecha Arabiæ [illegible] vrbs 75 a
Mechanicarum artium inuentores qui [illegible]
Mechanum villa [illegible] a
Medaba Ammonitarum ciuitas [illegible] b. 129 a
Medalas ciuitas [illegible] a
Medan campeſtria, fons, planicies [illegible] a
Medin ciuitas [illegible] a
Medeba vrbs 125 b
Medemena ciuitas [illegible] a
Media porta [illegible] b. turris ibid.
Mediterraneum mare 5 a
Medorum monarchia 93 b. 97 a. regio 96 b
Megbis ciuitas 18 b
Megeſ... nomen loci [illegible]
Megnias ciuitas [illegible] a
M... ciuitas [illegible] a
Mela vallis [illegible] a
Melani montes [illegible] b
Melena lacus 111 a
Melchioris Magi patria, oblatio [illegible] a. b
melchiſedec Abræ benedicit 36 a. b. [illegible] a. [illegible] b. Chriſti typus [illegible] a. b Hieroſolymæ conditor 148 a. ſacerdos Dei [illegible] a. b. 104 b Salem rex 19 [illegible] b. eius genealogia incerta quid deſignet [illegible] a. menia [illegible] b. palatium [illegible] a. ſacrificium 61 b 61 a. [illegible] b. Sem Noe primogenitum eſſe volunt [illegible] b. 104 b
Melchom idolum Ammonitarum [illegible] a. eius fanum [illegible] b
Meledinus Soldanus 123 a
Melilendis regina 172 a
Mellam, Mellen Leuitica ciuitas [illegible] a
Mello ciuitas [illegible] b. vorago 151 a. b
Meltha lacus 111 a
Memnonis ſepulchrum 5 a
Memphis Aegypti vrbs 121 a. b
Memphis Ogdoi regis filia 121 a
Mendeſicum Nili oſtium 122 a
Mennith vrbs 33 b
Menois oppidum 135 a
Menſa aurea Propoſitionis [illegible] a Romæ in triumphum portatur [illegible] a. Menſa apud D. Paulum altare ſignificat [illegible] a
Mephaat, Mephet Leuitica ciuitas [illegible]
Merala ciuitas [illegible] a
Mergiſatar nomen loci [illegible] b
Mergium nomen loci 111 a
Meridionalis mons [illegible] a
Merodach Babyloniorum rex [illegible] b
Merom aquæ 102 a
Merome nomen loci [illegible] a
Meron aquæ 1 b. 102 a. lacus ibid.
Meroth 5 a
Merrom aquæ 102 a
Merros vicus [illegible] a
Meſaphat montes 112 a. vicus 111 b
Meſopotamia regio 95 b. & ſeq.
Meſphat fons [illegible] b
Meſphe ciuitas [illegible] b
Meſra caſtrum 37 a
Meſraim Cham filius Philiſtinorum progenitor 84 a. 116 a
Meſraim regio [illegible] a
Meſſa domus 153 b
Meſſabara nomen loci [illegible] a
Meſſal Leuitica ciuitas 5 a
Metellus Romanus Damaſcum capit [illegible] b
Methane ciuitas 128 b
Metheca Iſraelitarum 25. manſio 121 b 215 b
Micha regio 91 a
Michæ Ephraimitæ idolum [illegible] a
Micheas Moraſtites propheta 53 [illegible] a b. [illegible] a. eius patria 53 a. prophetia [illegible] b. [illegible] b. [illegible] a. ſepulchrum, templum 53 a
Michol Saulis filia Dauidis vxor [illegible] b. [illegible] b
milites aurati vbi creentur [illegible] a
minæus Aegypti rex Memphitidis conditor 121 a
miphaat Leuitica ciuitas 129 a
miphiboſeth filius Ionathæ 228 a. 219 a eius patria [illegible] b
miraculum 41 b [illegible] a
miſal Leuitica ciuitas [illegible] a. Moabitarum regio ibid.
Miſphat fons 118 b
miſraim regio 116 a
S. Miſſæ nomen vnde deſumptum [illegible] b. ſacrificium a Chriſto inſtitutum 66 b ab Apoſtolis celebratum [illegible] b. & ſequ ſacerdotum malitia inquinari nequit [illegible] a ad mundi finem durabit 69 a b.
Moab campeſtria Iſraelitarum 42. manſio [illegible] b. 217 b ciuitas [illegible] b. [illegible] a. deſertum 129 b. montana, regio ibid.
Moab Dauidis exercitus ducis cædes [illegible] a. homicidium 217 a. 219 a. prælium cum Abſolom [illegible] a
Moab Loth filius Moabitarum progenitor 31 b. [illegible] a 205 b
Moabitæ populi 31 b. 40 b. [illegible] a. 129 a. 219 a
Moabitis regio 129 a
modin campus, ciuitas, deſertum, mons, ſpeluncæ [illegible] b
Moguntini Archiep. ſcopi ſuffraganeus quem titulum vſurpat 5 b
molada ciuitas [illegible] a
moladith, Moladhites ibid.
moloch idolū [illegible] b. eius lucus 190 b
monachi D. Baſilij ordinis 15 [illegible] b. Græci [illegible] a. 143 a
monaſterij VVeſtphaliæ vrbis Epiſcopi ſuffraganeus quem titulum vſurpat [illegible] a
monaſterium D. Baſilij 15 b. D. Catharinæ virginis 124 b. S. crucis 10 a. Eliæ prophetæ 143 a. Franciſcanorum 150 b. D. Ioannis Baptiſtæ 19 a. Moyſis 143 a. S. Sabbæ 54 a
monobazi regis Adiabenorum regia [illegible] a
mons Abdiæ [illegible] a. Amalec 28 b. Amorrhæus 117 b. Bala 21 b. Caluariæ 175 a. Dei 30 a. Diaboli 15 b. Engaris [illegible] b. Ephraim 26 b. Eſau 53 b. Feret 5 a. Ferrandus 186 a. filiæ Sion 155 a. fortis 5 a. [illegible] a. Gaas [illegible] a. Galaad [illegible] b. Garizim [illegible] b. Gelboe [illegible] b. Hebal [illegible] a b. Hermon 3 b [illegible] b. Hor [illegible] a. Iarim 21 a. inclytus 170 b. Leopardorum [illegible] a. meridionalis [illegible] a. offenſionis 170 b. Oliuarum ibid. peregrinus [illegible] b. Pharan [illegible] a. pinguis 30 a. Prophetarum [illegible] a. Quarentana [illegible] a. regalis 129 b. Samſon 215 b. ſanctus 149 b. [illegible] b. ſaron [illegible] a b. ſcandali 171 a. ſcorpionis [illegible] a. Seir 24 [illegible] b. Selmon [illegible] a. Semeron [illegible] b 30 a. ſeptentrionalis [illegible] a. Silo [illegible] b. Sophim 30 b. Tabor [illegible] b. & ſeq. templi [illegible] a
montana Ephraim 26 b Hebron [illegible] b. Iudææ 51 a. Moab 129 b. Saram 4 b
mõtes Antipatridę [illegible] b. excelſi 5 a. Gabaon [illegible] b. Iericho 15 b. Melani [illegible] b. Nazareth [illegible] a. Ptolemaidis [illegible] a. Tyri 5 a. Zabulon 141 a
monumentum Abſolom 174 b. Caleb [illegible] b. Dauidis [illegible] a
moraſthi vicus [illegible] a
moraſthites ibid.
moria mons 134 b 155 a
mortuum mare [illegible] a
Moſera, Moſeroth Iſraelitarum [illegible] manſio 121 b. 215 b
moyſes Iſraelitarum dux 125 b. 124 [illegible] a. [illegible] b 209 b. & ſeq. Decalogi tabulas frãgit 124 b. 211 b Deuteronomium ſcribit [illegible] b. 218 a. Iſraelitis explicat [illegible] b. exploratores in terram promiſſionis mittit 118 b. 215 b. Iſraelitas numerat 129 b. 214 b 217 a. Ioſue ſucceſſorem cõſtituit [illegible] a. Mara aquas amaras dulces reddit 121 a. 211 a eius acta ad montem Sinai 124 b. 211 & ſeq. ætatis anni [illegible] b. 218 a. apparitio [illegible] b. educatio eius a. [illegible] b. faciei ſplendor 124 b. [illegible] a. filij [illegible] b 211 b. fuga 121 a. 128 b 209 b. ieiunium [illegible] a 212 [illegible] a. mors 136 a. 218 a orationis vis [illegible] b 123 b. 215 b prophetia 101 a. ſepulcrum [illegible] a. ſocer 121 a. 209 b 211 b, tabernaculũ [illegible] b 30 b. virga Romæ in triumphum portatur [illegible] a. viſio rubi ardẽtis 122 b. [illegible] b. vxor 121 [illegible] b. 211 b
mo... vrbs [illegible] b
muliebres turres [illegible] a
mulieres cur cænæ Domini non interfuerint 64 b. ſacerdotes eſſe nequeunt ibi.
mundi creatio 201 a. b. duplex interitus 96 a
murus Ieruſalem antiquus 111 a, exterior [illegible] b. medius 161 b
mulcarum turris 4 a

N.

Naaliel torrens [illegible] b
Naalol, Naalon, Naaloth Leuitica ciuitas [illegible] a
Naama ciuitas 53 a
Naaman à lepra mundatur 38 a. 235 a
Naamath oppidum [illegible] a
Naamathites ibid.
Naara, Naaratha, Naarath ciuitas [illegible] b
Naaroth ciuitas 35 a
Naas Ammonitarum regis cædes 90 b. [illegible] b
Naaſon, Naaſſon ciuitas [illegible] a
Nabaioth Iſmaelis primogenitus [illegible] b. [illegible] b
Nabaal Dauidis nuncios repellit 45 a. [illegible] a. eius mors, vxor ibid.
Nabatha vrbs [illegible] b
Nabathæa regio ibid.
Nabathæi, Nabathei populi ibid.
Nabathena Arabiæ pars ibid.
Nabatheni Arabiæ populi [illegible] b
Nabo [illegible] b. mons ibid.
Naboitha [illegible] b
Naboth habitatio 51 a. lapidatio 37 a. [illegible] a. vinea ibid.
Nabotholia vrbs 80 a
Nabuchodonoſor Babyloniç rex [illegible] a. Dei flagellum [illegible] b Ieruſalẽ obſidet [illegible] a. amens cum feris verſatur 246 a. b eius ſtatua aurea adoratur ibid. victoria 82 a. 9 b, 11 b. 40 b 245 [illegible] b [illegible] b 245 a. viſio ſtatuæ [illegible] b
Nabuthæi, Nabuthei Arabiæ populi [illegible] b. [illegible] b
Naburardan Nabuchodonoſoris exercitus princeps 145 a
Nachor Abrahami frater 104 b
Nachor Saruc filius, pater Thare 204 a
Nahaliel torrens [illegible] b
Naid terra [illegible] a
Naida ciuitas 37 a. terra ibid.
Naim, Nain ciuitas 36 [illegible] a. Idumææ vicus [illegible] b
Naioth nomen loci 28 b

naiſ Samariæ vicus 93 b
naorath villa 26 b
naphathdor ciuitas 72 b
napalola vrbs [illegible] b.
narama nomen loci 92 a
narabata ciuitas 73 b. regio ibid.
narbatene toparchia ibid.
nahb ciuitas 53 a
nator ciuitas [illegible] b
natatoria Siloe [illegible] b
nathanael Chriſti diſcipulus [illegible] b. eius patria [illegible] a
nathinæi [illegible] b. [illegible] a. eorum domus 153 b. habitatio [illegible] a. officium [illegible] a. [illegible] b
Nathon ciuitas 156 a
Naum Maslot Iudæorum dux 252 b
Naum Prophetæ patria 107 a. prophetia 239 b
Nauma Saracenorum baſilica Damaſci [illegible] a
Nazara viculus [illegible] a
Nazareth ciuitas [illegible] b. fons ibid. montes ibid.
Neama ciuitas [illegible] a
Neapolis vrbs [illegible] b
Neblola turris 168 b
Nebo ciuitas [illegible] a. 119 b. mons [illegible] b
Nebian ciuitas 53 a
Neceb ciuitas 112 a
Nechao Aegypti rex 35 b. 70 b. 143 a
Neea ciuitas [illegible] b
Neemias Artaxerxis Perſarum regis pincerna [illegible] b. eius ædificia [illegible] b. [illegible] b
Nehelescol torrens [illegible]
Nehiel, Neiel ciuitas [illegible] b
Neila viculus [illegible]
Neleſinum caſtrum 186 b
Nemora Iordanis 73 b
Nemim oppidum [illegible] b
Nemrod Babyloniæ monarcha I. [illegible] b
Nemrod terra 96 a
Nemus Abrahæ 131 a. Copar 94 a. Iabes [illegible] a. Ianeadis [illegible] a
Nephat ciuitas [illegible] b
Nephim caſtrum 186 b
Nephthali vide Neptalim
Nephtoa fons 19 a
Neptam ciuitas 53 a
Neptalim ciuitas [illegible] a. b. mons 104 b. [illegible] b
Neptalim Iacobi Patriarchæ filius 101 a. [illegible] a. eius mater ibid.
NEPTALIM TRIBVS 101 a
Nero Romanorum [illegible] a. Ecclesiam perſequitur [illegible] b. Iudæis gratificatur 153 b. eius mors [illegible]
Nerodiada & Neronias ciuitas 105 a
Neb ciuitas 53 a
Netira ducis patria [illegible] a
Netophati ciuitas [illegible] b
Netophatites ibid.
Netupha, Netuphati ciuitas [illegible] b
Nezib [illegible] [illegible] b
N[illegible] ciuitas 112 a
Nicanoris blaſphemia [illegible] cædes [illegible] b. [illegible] [illegible] b. [illegible] a
Nicodemi imago 185 a. b. pietas [illegible] b. ſepulcrum [illegible] b
N[illegible] ciuitas [illegible] a
N[illegible] caſtellum [illegible] b
Nilus fluuius 111 b. [illegible]
N[illegible] ciuitas [illegible] b. [illegible]
Ninus Babyloniæ monarcha 204 a
N[illegible] vrbs [illegible] b
Nitria oppidum [illegible] b
N[illegible] vbi [illegible] b. Tyri vendi ſolita [illegible]
N[illegible] ciuitas 117 a
Noa ciuitas 142 a
noaran nomen loci [illegible] b
noaratha ciuitas ibid.
nob, Nobe Leuitica ciuitas [illegible] a. [illegible] b. [illegible] a
noe patriarcha [illegible] b. & ſeq. eius ætatis anni [illegible] b. arca vbi quieuerit [illegible] b. arcæ reliquiæ vbi ſeruentur ibid. filij [illegible] b. mors 103 b. pater 103 b. ſacrificium 103 a
nomades Arabiæ deſertæ incolæ [illegible] a
nomina aliquot Hebraica cur Latina ſecleta [illegible] [illegible] b
noph Aegypti vrbs [illegible] a
nopheth ciuitas [illegible] b
noradinus Damaſcenorum rex [illegible] a
nor[illegible] nomen loci [illegible] b
noruegi ad terram ſanctam religionis ergo peregrinati 8 b. Sidonem vrbem claſſe obſident [illegible] b
noua ciuitas 166 b
nundinæ celeberrimæ [illegible] b. & ſeq.
nyla ciuitas [illegible] a

O.

OBa regia vrbs [illegible] a
Obedientiæ exemplum [illegible] a. 165 b [illegible] b
Obed Iſai pater [illegible] a
Oblatio quotuplex [illegible] b
Oboth Iſraelitarum [illegible] b. 216 b
Occidentale mare [illegible]
Oceanus ibid.
Ochorias rex Iſrael 12 b. [illegible] a. eius mors [illegible] b. [illegible] b
Ochozias rex Iuda [illegible] a. [illegible] b. 236 a
Octauius Auguſtus Romanorum Imp. [illegible] a. quæ Herodi Aſcalonitæ donauit 73 b & ſeq. [illegible] b. 100 a. eius ſtatua [illegible] a. ab eo Romani Imp. Auguſti dicti [illegible] b
Odolla, Odollam regia ciuitas 53 b. petra, ſpelunca, vicus ibid.
Offenſionis mons 170 b. 231 b
Offora ciuitas 19 a
Ofni ciuitas 19 b
Og gigas rex Baſan [illegible] a. [illegible] a. eius cædes 78 b. [illegible] a. 89 b. debellatio [illegible] b. [illegible] b. lectus ferreus [illegible] a. regia ſedes 78 b. [illegible] a. regio & regnum [illegible] b. victoria [illegible] a
Ogdous rex Memphitidis vrbis conditor [illegible] a
Oldæ propheciſſæ domus [illegible] a
Oliuarum mons 170 b
Oliueti collis [illegible] b. hortus [illegible] a. mons ibid. b.
Omaræ, Ommæi gigantes [illegible] b
Omnium gens [illegible] b
On ciuitas [illegible] a
Oniæ regio [illegible] a. templum ibid.
S. Onias Iudæorum pontifex 153 b. Iudæ Machabæo apparet [illegible] b. eius mors [illegible] a
Onias ſacerdos S. Oniæ filius [illegible] a
Onion vrbs [illegible] a
Ono ciuitas [illegible] a
Onij ciuitas [illegible] a
Onychini lapides 160 b
Oon ciuitas 5 b
Opera bona etiam in ſtatu peccati facta ſuam remunerationem habere 26 b
Operari pro ſacrificare [illegible] b. & ſeq.
Ophel turris [illegible] a
Opher regia ciuitas [illegible] a
Ophir Indiæ regio [illegible] a
Ophias turris [illegible] a
Ophni ciuitas 19 a
Ophora ciuitas ibid.
Opobalſamum [illegible] b
Oraculũ templi Hieroſolymitani [illegible] b. [illegible] b
Oram ciuitas 104 b
Orationis vis 72. 113 a
Ordinis ſacramentum [illegible] b
Oreb mons [illegible] b. [illegible] b. petra 18 [illegible] b. 113 b
Oreb Madianitarum principis cædes [illegible] b
Orientale mare 52 a
Origenis ſepulchrum [illegible] a
Ornæ area 157 a
Orona, Oronaim, Oronas Arabiæ vrbs [illegible] b
Orontes fluuius [illegible] a
Orta vrbs [illegible] b
Orthoſia, Ortoſias ciuitas [illegible]
Oſa ciuitas 4 b
Oſee propheta [illegible] b
[illegible] Oſtia Nili [illegible] a
Oſtracina, Oſtracine vrbs 118 b
Othoniel frater Caleb [illegible] b eius vxor ibi.
Ouium binus in anno partus 96 a
Oza [illegible] [illegible] a. hortus [illegible] a
Ozentara vrbs 25 b
Oziæ ex Dauidis heroibus patria 78. b.
Ozias rex Iuda [illegible] a. b. eius ædificia [illegible] b. [illegible] a. b. præſumptio [illegible] ſacrificiũ 174 a. 237 b. vineæ 45 a

P.

PAcis templum [illegible] a
Padan Aram regio [illegible] b
pænitens vere a ſacerdote abſoluitur [illegible] a.
pænitentiæ exemplũ [illegible] a. [illegible] a. 172 [illegible] a
pagida fluuius 2 b
palæſtina in quatuor partes diuiſa [illegible] b. eius Academia [illegible] b tecta plana ſunt 113 b
paleſtini populi 24 a
palæſtra [illegible] b. 154 b. 166 b.
palæſtrus vrbs [illegible] b
palatium Agrippæ 153 b. Caiphæ pontificis [illegible] b Dauidis 150 a. Herodis [illegible] b. Iudæorum pontificum [illegible] b. Machabæorum [illegible] a. Pilati ibid. b. Romanorũ præſidum [illegible] b. Turcarum Ieroſolymæ [illegible] b. [illegible] b
palma Cades 118 b. Deboræ [illegible] b
palmæ [illegible] a. [illegible] a
palmarum ciuitas [illegible] b.
palmer ciuitas [illegible] b
palmira vrbs 91 a
palmirena regio & ſolitudo ibid.
palmyra ciuitas ibid.
pamphylus martyr [illegible] a
paneas ciuitas 105 b. 106 b. a Chriſtianis obſeſſa [illegible] a. fons [illegible] b. [illegible] a. regio [illegible] b. ſilua [illegible] a. b
paneus fons [illegible] a
panias ciuitas 106 a
panium antrum [illegible] b
panius mons ibid.
pannier ciuitas 54 b
pantheon templum [illegible] b
paradyſus [illegible] b. a Cherubim cuſtoditur [illegible]
parath fluuius [illegible] a
pariſienſis Epiſcopi ſuffraganeus quo titulo vtitur [illegible] a
parthi Mariſam euertunt [illegible] a
parthorum regio 96 b
paſchalis II. papa [illegible]
paſcllum oppidum [illegible] b
paſſagium quid [illegible] a
paſſus canis 8 a. pagani ibid.
paſtophoria templi Ieroſolymitani [illegible]
patros Aegypti vicus 113 a
S. Paula Romana [illegible] b. 29 b. [illegible] b. & ſequ. [illegible] b eius epitaphium [illegible] a. hoſpitale [illegible] b. monaſte[illegible] a

S. Pau-

I N D E X.

S. Paulus Apoſtolus 6 a.8 b.12 a. baptizatur 83 a. captus [illegible] b.279 b. cauſſam pro ſe dicit 151 a. Chriſtianos perſequitur 82 b.172 a.[illegible] b.& ſeq. Gentium Apoſtolus & Doctor 67 b.275 a. laborat manibus [illegible] a. Petrum reprehendit [illegible] b. prædicat in Arabia [illegible] b. [illegible] a. Damaſci ibid. in Græcia 278 b. in occidēte 281 a. Romam vinctus ducitur 8 b. 280 a. Romæ habitat ibid. b. Saulus prius dictus 83 a. tabernaculorum ſutor 277 b. eius conuerſio [illegible] a b.274 a. epiſtolæ [illegible] b.278 [illegible] flagellatio [illegible] a. fuga 83 a. 274 a. incarceratio 72 a. 277 a. 280 a. lapidatio [illegible] a. martyrium 281 b. miracula 278 a. [illegible] a. naufragium [illegible] b. patria 17 b. præceptor 152 a. raptus in tertium cælum 83 a. 276 a. templum 84 b. eum Miſſæ ſacrificium celebraſſe 66 a
Peccata an ſacerdotij poteſtatem tollant 65 & ſeq. ante diluuium quæ 101 b
Peccatum animæ mors 102 a
Pecorum creatio 101 b
S. Pelagiæ pœnitentia, ſepulchrum, & tugurium [illegible] a
Pella, Pelle, Pellentis ciuitas 92 b
Peloſa vrbs 50 b
Peluſiacum Nili oſtium 122 a b
Peluſium Ægypti vrbs 122 b.& ſeq.
Pentapolis regio 13 b
Petra regio 32 a b
Perath fluuius 97 a
Peregrinorum caſtrum 5 b. 37 a. hoſpitale [illegible] b. mons 130 b. ſepulchra 173 b
Periſtereon 171 a
Perſarum monarchia 95 b. 97 a. regio 96 b
Perſeus Andromedam à morte liberat 23 a
Perſicus ſinus 113 b
Petra colūbarum [illegible] a. Deſerti Arabię Petrææ metropolis 32 a. 50 a. [illegible] b. [illegible] b. 130 a. diuiſionis 46 a. Etā [illegible] b. inciſa 37 a. Oreb 28 b. Odollam 13 b. Scorpionis ibid.
Petra fluit 117 b.122 b.123 b.211 b
S. Petrus Apoſtolus 113 a. [illegible] a.272 a a Paulo reprehenſus 276 b. eius ambulatio ſuper mare [illegible] a. antrum [illegible] a. Cathedra Antiochiæ 275 a. Romæ ibid. b. ciuitas [illegible] a. claudi ſanatio [illegible] a. [illegible] b. 273 a. concio 150 b.161 a.273 a. confeſsio 106 a.276 a. domus [illegible] a. electio 104 b. 111 b.264 a. epiſtolæ [illegible] a. incarceratio 166 a.273 a.274 b. liberatio 166 a. [illegible] a. 274 b martyriū 281 b. à Chriſto prędicitur 104 b. miracula 23 a. 28 a. 273 a. negatio 151 b. 270 b. patria 137 a. piſcatio 104 b.140 a.263 a. pœnitentia 174 a. primatus 104 b.272 b. ſocrus 137 a. templū [illegible] a.[illegible] b. 151 a. 154 a. [illegible] a. vmbra infirmos ſanat 273 a. vocatio 263 a. zelus 173 a.270 b
Phacee Romeliæ filius rex Iſrael 30 a. 232 a
Phaceia rex Iſrael 138 a. eius cædes 30 a
Phaleg patriarcha 103 b.& ſeq.
Phaltiel Michol Saulis filiæ maritus 127 b. eius patria 15 a
phanuel ciuitas 28 b. 34 a. nomen loci 33 b. 34 a
planicies 113 a
phaora villa 130 a
phara ciuitas 20 b
PHARAN DESERTVM 116 a. mons, oppidum 123 a
pharai ex fortibus Dauidis patria 15 a
pharanx Antiochi 75 b
pharaonis regia 124 b. ſubmerſio ibidem a
Pharaſim vrbs 22 a
Pharaton ciuitas 25 b
pharatonites populi ibid.
pharis turris 166 a
phariſæi Iudæorum ſecta 154 b. 153 a
pharos turris 123 a
pharfar, Pharphar fluuius 81 b.92 b
pharus turris 6 a
phaſeli Herodis Aſcalonitæ fratris mors 25 b.166 a.[illegible] a
phaſelu, Phaſelum oppidum 25 b
phaſelus turris 165 b 166 a
phaiga mons 116 a.120 a.126 a. regio 126 a. 130 a
phatros vrbs 123 a
phatures ciuitas Ægypti ibidem. vicus ibid.
phelietis Tyri regis mors 11 a
pheldommin 40 a
phetros Ægypti vrbs 123 a
phtahiroch Iſraelitarum 4. manſio 123 a
phiala, Phialæ fons 93 a
phialæ aureæ 160 a
phihahiroth Iſraelitarum 4. manſio 123 a. 211 a
philadelphia vrbs regia 34 a
philippi Adeodati Francorum regis victoria 6 b
philippi Apoſtoli domus 72 a. electio 111 b.264 a. martyrium 278 a. patria 137 a prædicatio 278 a
philippus diaconus [illegible] a.[illegible] a. eius filiæ 72 a. [illegible] b
philippus Herodis filius tetrarcha Ituręæ & Traconitidis 79 a.88 a. 110 a. 118 b.[illegible] b. eius ædificia 105 b. mors & ſepultura 91 a
philiſtæa regio 24 a
philiſtæi populi 25 b.23 b.24 a.35 a.54 b
Philiſtijm populi 24 a. via 135 b
philiſtina regio 24 a
philiſtini populi ibid. eorum cædes 23 b. 125 a b.242 a. reges 24 a. victoria 23 b
philo Iudeus 277 a b
phinees Eleazari filius 17 a. eius zelus 130 b [illegible] a
philon fluuius 201 b
phitom, Phiton Ægypti ciuitas 123 a
Phœneticum Nili oſtium 122 a
phœnice Syriæ regio 5 b
phœnices Græcarum literarum inuentores 5 b
phœnicia Syriæ regio 5 b
phœnicium mare 3 b.5 b
phœnix auis 77 a
phœnix Agenoris filius I. Phœniciæ rex 5 b.10 b
phœnix Syriæ regio 5 b
phogor Moabitarum idolum 127 a. 130 a. mons [illegible] a. villa ibid.
phora fluuius 92 a
phunon ciuitas 123 b. Iſraelitarum [illegible] manſio 123 b.216 b
phul Aſſyriorum rex [illegible] a
picenus ager 141 b
pila vallis 16. b
pilatus Iudææ præſes Chriſti res geſtas ad Tiberium Imp. ſcribit 274 a. eius exilium & mors 274 b. palatium 155 b
pinea ſylua 8 b
pilanum caſtrum 156 a
piſcina fullonis 174 b. Gabaon 12 b. Hebron 42 b. inferior 171 b. interior [illegible] a. probatica [illegible] a. Samariæ 30 a. Siloe 171 b Sion 151 b. ſuperior 174 b. vetus 156 b
piſcinæ Eſebon 127 b
piſcium quot genera 139 b & ſeq.
piſcium forum [illegible] a. porta 167 b
planicies Galilææ 35 b.37 a. Libani 5 b. Medan 91 a. Neptalim 113 a
platea lata 166 b. portæ aquarum 151 b. portæ Ephraim 166 b
plato in Ægyptum peregrinatus 121 a
polyandrion nomen loci 170 a
pompeius Magnus Romanus 22 b. 154 a. eius ædificia 21 b.121 a. cædes [illegible] b caſtra 151 a. pietas 157 b. ſepulcrum [illegible] b. victoria [illegible] b.
pons Antoniæ 156 b. Beli fluuij 51 b. Capharnai 113 a. Cedron 171 a. Sion 51 b. Sublicius 67 a
pontifex vnde dictus 67 a
pontifex Iudæorum ſemel in anno Sancta ſanctorum intrat 159 b. eius palatium 151 b. ſtola 152 b. veſtes quales 160 a. ei nuſquam niſi Hieroſolymæ reſidere licuit, & quare 59 a
pontij Tripolitani Comitis cædes 180 b
poppea Neronis vxor pro Iudęis intercedit 155 b
porcorum duo millia à demonibus in mare pręcipitata 77 a.80 b.203 b
porphyria vrbs 3 b
porfina vrbs ibid.
Porta ærea 161 b. anguli 167 a. antiqua 165 a. aquarū [illegible] a. aquilonaris templi Hieroſolymitani [illegible] b. aurea [illegible] a. auſtralis templi [illegible] b. Beniamin 167 a. cuſtodiæ 156 b Dauid 168 a. Ephraim 167 b. equorum [illegible] b. equorum orientalis [illegible] b. Eſſenorum [illegible] a excelſa templi [illegible] b. ferrea 165 b. fictilis 167 b. fontis ibid. fundamenti 162 b. Genath 167 b. gregis [illegible] a. horti Herodis 167 b. horti regis 167 b. Iebus 168 a. iudicialis 165 a. iudiciaria ibid. media 165 b. negotiatorum 166 a. noua 161 b. occidentalis templi 162 b. orientalis 167 a. orientalis Sidonis vrbis 8 b. orientalis templi 162 b. palatij pontificis 167 b. piſciū ibid. prior 156 b. regis 162 b. ſacra 161 b. Sein 162 b. S. Stephani 167 b. 168 a. ſtercoris 168 a. ſterquilinij ib. ſublimiſsima templi 162 b. ſuperior 151 b. Sur 162 b. turrium mulierum 168 a. vallis ibid. vetus ibid.
portæ Sion 151 b.
porticus columnarum 156 b. Salomonis 161 b. templi Ieroſolymitani 161 b
prædia ſuburbana Ieroſolymæ 150 b.
prædium Ioſeph 28 a.[illegible] a
præſepe Domini inſigni templo decoratum 42 b. Romam tranſlatum 43 b. vbi conſeruetur ibid.
præſidium Sion 150 a
præſumptionis punitio 174 a
prætorium Ieroſolymitanum 155 b
presbyteri vnde nomen habent 67 a b
priapus idolum 127 a
primogeniti ante Leuitarum ortum ſacerdotali officio fungebantur 57 a b
primogenituræ ius 57 b.125 a
primum mare 52 a
principis Phariſæorum domus 153 b
priſcilliani Epiſcopi Lyſanij vrbis cædes 101 b
priſcorum vita quare prorogata 96 b
probatica forum Ieroſolymitanum 150 b
probatica piſcina ibid. a
proceſſionum origo 164 b
prophetarum mons 74 a ſpeluncæ 74 a
propitiatorium templi Ieroſolymitani 152 b
propoſitionis menſa 159 a.160 a
proſtibulum Ieroſolymitanum 154 b
pruna Damaſcena 81 b.82 a
prephina turris 162 b

Ptolemaida, Ptolemais Phœniciæ ciuitas 2 b. 34. 5. 6
ptolemaidis campus, fluuius, montes, portus 62
ptolemenſes ibid.
Ptolomæus Aegypti fluuius 121 b
ptolomæus Euergetes AEgypti rex 152 b
Ptolomæus Lathyrus Alexandrum Iudæorum regem profligat 70 b. & ſeq. Aſochin oppidum capit 136 b
Ptolomæ⁹ Philadelphus Aegypti rex 152 b. eius bibliotheca 117 a. 152 b. victoria 34 a
Ptolomæus Philometor AEgypti rex 3 b. 4 a. 152 a
Ptolomæus Philopator AEgypti rex 153 a. eius victoria 136 b. 152 a
Publicani qui 114 b. cur infames ibid.
Pueri cantant Oſanna 173 a. Helizeo illudentes ab vrſis laniati 16 a. 20 a. 235 a
Purpureus color 5 b. 10 a. eius nobilitas ibid.
Putaha nomen loci 95 a
Putei bituminis 44 b. Iſaac 134 b 206 b
Puteus Agar 134 b. aquarum viuentium 6 b. 7 a. Beer 126 b. Elim ibid. Iacob 17 b. Iudicij 135 a. Sira 54. viuentis & videntis 136 a
Pyramides ex caluarijs occiſorum 84 a
Pyramides regum Tyri 1 2
Pyramis ſepulchri B. Iob. 95 a
Pyri vallis 170 b
Pyrgus Stratonis 163 b
Pythagoras philoſophus in Aegyptum peregrinatus 121 a

Q.

QVarentana deſertum 19 a. mons 17 a. 19 a
Quercus Baſan 29 a. Ephra 72 b. flet⁹ 16 a. 19 a. 20 a. Mambre 51 b. Rogel 174 b. Sichem 19 a. 30 b. Sichimorum 29 a.
Quinquennales ludi Auguſto Cæſari dicati 72 a
Quiriacus crucem Domini inuenit 170 b. Crucigerorum ordinis inſtitutor ibid. martyr ibid.
Quirinus Syriæ præſes 82 b

R.

RAab meretricis maritus 113 b
Rabba vrbs regia 32 b. 34 a 53 b
Rabbath filiorum Ammon Arabiæ Felicis metropolis 33 a. 76 a
Rabbath Moab vrbs 31 b
Rabboth ciuitas 27 b
Racath, Raccath ciuitas 113 b
Rachel Iacobi Patriarchæ vxor 14 a. 19 b. 86 b. 206 b. eius filij 207 a b. mors 19 b. 207 b. ſepulchrum 19 b
Ragaba caſtellum 93 a
Raguel Moyſis ſocer 121 a
Rama ciuitas 6 b. 14 b. 19 a. b. 29 a. vicus 113 a. villa 19 b. 292. 53 b. 112 a b 142 a
Ramatha, Ramathæ, Ramataim, Ramatha ſophim Leuitica ciuitas 29 a
ramathæ fons 19 a
ramath lechi nomen loci 23 b
rameſſe Aegypti ciuitas 113 b. Iſraelitarū 1. manſio 123 b. 210 b. regio 123 b. 205 b
rameth, Ramoth Leuitica ciuitas 32 b
ramothgalaad Leuitica & refugij ciuitas 34 a vicus ibid.
ramula vrbs 29 a
raphace vrbs 13 a
raphaim gigantes 34 a. 74 a. 78 b. 79 a. terra 78 b. 79 a. vallis 29 b. 178 a
raphanæa, Raphaneæ ciuitas 186 b
raphia vrbs 135 b
raphidim Iſraelitarum 11. manſio 123 b. 124 a 211 b.
raſalinæ, Raſiline loci nomen 93 a. 142 a
rauennæ reliquiæ Eliſæi prophetæ quieſcunt 236 b
raſin Syriæ & Damaſci rex 119 b. 238 b. eius mors 81 b
razon Eliada filius Damaſci rex 82 b
rebbo villa 53 b
rebecca Iſaac patriarchæ vxor 206. eius ſepulchrum 46 a
rebellionis vindicta 125 a. 174 b. 180 a. 216 a
rebla, Reblatha vrbs 113 b
recanatenſis ager 141 b
Reccath ciuitas 113 b
Recem Madian regis regni ſedes 119 b
Recem, Receme ciuitas 19 b. 119 b
Rechabitarum habitatio 165 a. origo 136. a. religio 165 a. b. 142 b
Rechath ciuitas 113 b
Rechob Leuitica ciuitas 7 a
Refugij ciuitates 58 b. 119 b
Reges ſuos olim potentiores quæque vrbes habebant 95 a
3. Reges vnde venerint 77 a. eorum nomina & oblatio ibid.
regia Agrippæ 155 b Bernices Reginæ 156 b. Dauidis 150 a. Graptæ 156 b. Helenæ 152 a. Herodis 163 b. Machabæorum 155 a. Monobazi 157 a
Regio Auſitidis 92 a. Baſan 75 a. Dor 72 b. Gadarenorum 92 a. Galaad 76 b. Geraſenorum, Gergeſenorum 83 a. Sephela 24 b. Tyri 10 a
regium caſtrum 3 b. 4 b
regius campus 72 b. 170 a
rekem ciuitas 50 a
reliquiæ ſanctorum colendæ 29 a b
Reguli filius ſanatur 138 a
remmon ciuitas Leuitarum 19 b. 120 a. 135 b. 142 a, et 219. b. vicus 135 b
remmono Leuitarum ciuitas 142 a
remmonphares Iſraelitarū 16. manſio 123. b. 212 b
remphtis ciuitas 10 a
reſina optima vbi naſcatur 86 b
reſſa Iſraelitarum 18. manſio 123 b. 213 b
rethma Iſraelitarum 15. manſio 123 b. 212 a
rethom 37 b
reu patriarcha 204 a
rhinocolura, Rhinocorura ciuitas 131 a. 121 b. torrens 131 a
ribla vrbs 113 b
Ricardus Imp. 199 b
richardi Anglorum regis ædificia 133. b. victoria 6 b.
rithma Iſraelitarum 15. manſio 123 b
roberti caſtrum 138 a
Robertus Bauarus Imp. 200 a
roboam Iudæ rex 231 b & ſeq. eius ædificia 17 a. 22 b. 25 b. 27 b. 40 b. 41 b. 44 a
robuſtiorum ager 14 b. 17 b
Rodolfus I. Imp. 199 b
Rodolfus II. Imp. 200 b
rogel fons 170 a. quercus 174 b
rogelim oppidum 34 a
Rohob Leuitica ciuitas 7 a
romanorum caſtra 120 b
roma vrbs 53 b
roob vrbs Leuitica 7 a. 19 b. petra 19 b. regio 8 b. 7 a. cauea 8 b
rooba Leuitarum vicus 37 b
roth ciuitas 34 b
ruben Iacobi Patriarchæ filius primogenitus 49 b. 57 b. 126 a. 207 a b
RVBEN TRIBVS 126 a
rubrum mare 123 b & ſeq.
ruma ciuitas 19 a. 13 b. Galilææ vicus 114 a
ruta miræ magnitudinis 111 b
ruth Booz vxor 41 a b. 42 b. 225 b. & ſeq. eius patria 41 a. 119 b

S.

SAab 142 a
Saananim ciuitas 113 b
Saarim ciuitas 24 a. 25 b
Saba caſtellum 35 b. 37 b. ciuitas regia 76 a. regio ibid.
Saba filius Chus 26 a
ſabæ campus 35 b. 37 b
ſabæa regio 26 a
ſabæi populi ibid.
ſabam, Sabama vrbs 132 a
ſabarim ciuitas 19 b. 13 b. villa 113 b
S. Sabbę Abbatis monaſteriū 54 a. tēplū 6 a
ſabbaticus fluuius 118 a
ſabbatum à Deo ſanctificatum 202 a. eius tranſgreſſor lapidatur 119 a. 216 a
ſabe ciuitas 113 b
ſabee ciuitas 121 b
ſabinianus papa 196 b
ſabul caſtrum 113 b. & ſeq. terra 114 a
ſacerdos vnde dictus 67 b
ſacerdotes maiores qui 67 a. minores ibi. mali vere conſecrant & ſacramenta ad miniſtrant 68. 69. eorum munus ſacrificare 62 a. 66 a
ſacerdotium & ſacrificium coniuncta ſunt 66 a
ſacha, Sachaca ciuitas 34 a
ſachirona ciuitas 24 a
Sacoth vrbs 34 b
ſacrificium quid 63 a. veteris & nouæ legis differentia 60 a. 61 a
ſadada vrbs 114 a. pagus ibi.
Saducæorum origo 154 b. 180 a
ſaffa, Saffra ciuitas 182 a
ſahananim, Sahannim ciuitas 113 b
ſaid vrbs 8 a
ſain vrbs 121 a
ſaladinus Aegypti, Damaſci, & Syriæ rex 3 b. 79 a. 80 b 132 b. eius caſtra 141 a. clades 1 b. 4 a. 113 a prælium cum Chriſtianis 133 a. victoria 6 b. 80 a. 1. 34 a. 113 a. 119 a 119 b.
ſalamitis 74 a
ſalcha, Salchata, Salecha ciuitas 75 a
ſale patriarcha 204 b
ſalem ciuitas 74 a. 148 a. villa 19 b
ſalim nomen loci 74 a. oppidum ibid.
ſalinæ 2 b. 54 a
ſalinarum mare 52 a vallis 54 a. 130 a
ſalis ciuitas 14 a. mare 12 a. ſtatua 55 a. valliis 54 a
ſaliſſa vrbs 54 a
ſalmanaſar Aſſyriorum rex 112 a. 239 a
ſalmona Iſraelitarum 35. manſio 124 a
ſalome Herodis Aſcalonitæ ſoror 132 a
ſalome vicus 93 b
ſalomas B. Annæ Deiparæ virginis matris maritus 160 b
Salomon rex in Ophir claſſes mittit 228 a. 231 a. ſapientiam à Deo impetrat 17 b. 230 a. vngitur in regē 170 b. 229 b. 230 a. eius ædificia 9 a. 16 a. 21 b. 26 a. 27 a. 73 b. 100 b. 102 b. 151 a. 153 a. 155 a. 156 a. b. 157 a. 158 b. 159 b. 160 a. b. & ſequ. 162 a. & ſequ. 178 a gloria 230 a. idololatria 6 a. 82 b. 170 b. 171 b. iudicium 230 a. libri 230 a. b. mors 231. b. natiuitas 228 a. oratio 231 a. palatium 156 a. 231 a. parentes 227 a philoſophia 229 b. porticus 160 b ſepultura 151 a. ſtagnum 6 a. templum 157 a. theolatria 227 a 230 b thronus 163 a. 231 b

INDEX.

ſalumias vicus 37 b
ſalutaris prouincia 111 a
ſama, ſamaa ciuitas 54 a
ſamachonitis lacus 102 a
ſamad Lod & Ono ciuitatum conditor 18 b. 19 a
ſamaræa vrbs regia 24 b
ſamaraim ciuitas 19 b
ſamaria ciuitas regia 29 b. & ſeq. regio 5 b 17 b. 74 a
ſamariæ fons 30 a. lacus 30 a. leproſoriũ 28 a. montes 30 a. piſcina ibid. regnũ 38 b. templum Auguſto Cæſari dicatum 29 b. turris 30 a
ſamarienſis regio 24 a
ſamaritæ, ſamaritani 23 b
ſamaritis regni Iſrael metropolis 29 b. regio 24 a
ſamaron vrbs 141 b
ſame ciuitas 34 a
ſameron ciuitas 142 b. mons 30 a
ſamir ciuitas 30 a. 54 a
ſamſon excæcatur 133 b. 223 a. Gaſæ portas in montem defert [illegible] b. 223 a. Nazaræus Dei 222 b. occidit leonem 24 b. 222 b. Philiſtæos maxilla [illegible] 223 a Philiſtæam vxorem ducit 222 b. eius fons 24 a. 223 a. mons 135 b. mors 134 a. 223 a. parentes 24 a. 222 b patria 22 a b. 24 a. ſepulchrum 24 a. ſpelunca 41 b
ſamuel Iudæorum pontifex & iudex 223 b lapidem adiutorij erigit 21 b. 224 a. Nazaræus Dei 223 b. à pythonica ſuſcitatur 226 b. vngit Dauidem in regem 41 b 225 a. Saulem 224 a. eius iudicij locus 18 b. mors 226 a. orationis vis 224 b. oſſa in Thraciam ab Arcadio Imp. tranſlata 29 a. parentes 223 a. patria 29 a. ſepulchrum ibid.
ſan domus ciuitas 71 a
ſanabellet Samariæ dux 27 a
ſanan ciuitas 54 a
ſanctorum reliquiæ colendæ 29 a b
ſanctuarium templi Ieroſolymitani 152 b
ſanctum Sanctorum 152 b
ſanctum ſeculare 160 b
ſanctum templi Ieroſolymitani 152 b
Sandalido caſtrum 7 a
ſandalium caſtrum 3 b. 6 b. 7 a
ſanguinum eſus prohibitus 203 b
ſanguinus Turca Chriſtianorum perſecutor 93 a. Montem Ferrandum caſtrum obſidet 186 a. eius caſtra 93 a
ſanhedrim curia Ieroſolymitana 153 a
ſanim vicus 30 a
ſanior mons 89 b
ſanir ciuitas 30 a mons 89 b. 93 b
ſannanim ciuitas 113 b
ſaor 130 b
ſapha loci nomen 181 a.
ſaphata vallis 54 a
ſaphet vrbs 7 b. 114 a
ſaphoni 30 a
ſaphon ciuitas 34 b
ſaphora Galilææ vrbs 142 b
ſaphorine ciuitas ibid. villa 136 b
ſara ciuitas 24 a
ſaraa ciuitas 24 a. villa 22 a. vicus 24 a
ſaraceni populi 119 a. Agareni & Iſmaelitæ prius dicti 118 b. & ſeq. 131 a. corpore fœtent 48 a. 121 b. eorum clades 54 a. eremus 134 b. origo 119 a. 131 a. peregrinatio ad Mahometi ſepulchrũ 78 a. victoria 6 b. 8 b. 12 b. 73 b. 80 a. 83 a. 149 a. 158 a b.
ſara vxor Abrahæ 204. eius cellulæ 134 b ſepulchrum 46 a
ſaræ Ephraim filiæ ædificia 16 a. 26 a. 22 b.
ſaraim ciuitas 24 a
ſarara ciuitas ibid.
ſarathatar 130 b
ſardacha 34 b
ſardinella vicus 92 b
ſardonix gemma vbi naſcatur 76 b
ſarea ciuitas 24 a
ſareda 17 a
ſarepta Sidoniorum ciuitas 3 b. 7 a. eius filia ibid.
ſarga ciuitas 24 a
ſargon Aſſyriorum rex Azotum capit 24 a
ſarid ciuitas 112 a
ſarim ciuitas 24 a
ſarion mons 89 b
ſarith ciuitas 112 a
ſarohen ciuitas [illegible] b
ſaron ciuitas 30 a. 34 b. mons 3 b. 4 b. 7 a. b 30 a regio 30 a. 112 a
ſarona ciuitas 30 a. mons ibid.
ſaronas regio 142 a
ſarphath ciuitas 7 a
ſarra Phœniciæ metropolis 9 b
ſarthan locus 34 b. 74 a. 130 b
ſaruc patriarcha 204 a
ſaſima ciuitas 37 b
ſattim nomen loci 131 b
ſaturnus Babyloniæ monarcha I. 201 b. Nemrod dictus ibi. Tyriorũ Deus 10. b
ſaue ciuitas [illegible] a vallis 72 a. 110 b
ſaul Iudæorum rex 17 a. Dauidem perſequitur 225 b. 226 a. exercitum recenſet 44 b. [illegible] b. Gabaonitas confœderatos delere tentat 17 b. Nobe ciuitatem delet 19 a 226 a. cum Prophetis vaticinatur [illegible] con ſulit 69 a. 226 b rex proclamatur 224 b. ſacrificans à Deo abijcitur ibid. vngitur in regem [illegible] a. 225 a. eius cadauer in muris Bethſan ſuſpenſum 71 a. 90 b. cædes & mors 36 b 71 a. 72 b. 226 b. caſtra 16 b. ciuitas 19 a 21 filij crucifixi 17 a. 229 a. fornix triumphalis 45 a. inuidia 225 b. pallij oram Dauid abſcindit 54 a. 226 a. patria, regia 17 a. ſepultura 17 a 90 b ſpelunca 54 a. victoria 45 a. 16 b. 90 a. 120 a zelus 15 b
ſcalæ ſanctæ 155 b
ſcandalium, Scandarium caſtrum 2 a
ſcaurus Romani exercitus dux 119 b. & ſeq.
ſchatha ciuitas 54 a
ſcenæ vrbs 31 b
ſcenitæ populi 70 a
ſchytopolis ciuitas 71 a
ſchytopolitanorum in Iudæos crudelitas 35 b. 71 a.
ſcipio Romanus Antiochum Magnum capit 253 b
ſcopos nomen loci 181 a
ſcopuli magnetis 125 b. Sidonis 7 b.
ſcorpionis aſcenſus 40 a. 53 b
ſcribendi artis quis inuentor 5 b
ſcutariorum habitaculum 154 b
ſcythiæ Andreas Apoſtolus prædicauit 204 b
ſeba regio 70 a
ſebaſte vrbs 29 b
ſebaſtus portus Cæſareæ Paleſtinæ 71 b
ſebei oppidum 87 a
ſebennyticum Nili oſtium 122 a
ſebeth ciuitas 37 a
ſeboim Pentapolis ciuitas 52 b. 53 b
ſedada ciuitas 114 a. pagus ibid.
ſedechias rex Iuda 243. & ſeq. in Babylonẽ proficiſcitur [illegible] a. Chaldæis tributarius ibid. 135 rebellis ibid. b. Ieremiam prophetam incarcerat 133 a. Mathania prius dictus 243 a. prophetias contemnit 113 b. eius fœdus cum Ægyptijs 243 b. fuga 16 b 113 b. 167 b. captiuitas 16. 18. b. 113 b. 245 a. excæcatio 113 b. 245 a. incarceratio 113 b. 245 a. in eo Ezechielis & Ieremiæ prophetiæ quomodo impletæ 113 b. 245 a
ſedes Dauid 150 a Dei loquentis 152 b regis Iudæ in templo Ieroſolymitano 152 b
ſedetes Ieruſalem obſidet 1[illegible] a
ſeeſima ciuitas 37 b
ſegchen nemus 29 a
ſegor Pentapolis ciuitas 53 b 54 a
ſegub Aram oppidum expugnat 70 a
ſeneſima ciuitas 37 b
ſehir mons 93 b
ſehon rex 31 b
Seir ciuitas 19 b. deſertum 54 b. mons 54 a. [illegible] b 86 a. 93 b. porta 161 b. regio 46 b. 54 b. [illegible] b
ſeira Idumææ ciuitas 54 b. mons 93 b. puteus 54 b.
ſela ciuitas 19 b. 129 b
ſelab 24 b
ſelaba vicus 30 a
ſelcha, Selchar ciuitas 94 a
ſelebin ciuitas 24 b
ſeleucia ciuitas 94 a. 97 a
ſeleucus Ceraunus Syriæ rex 253 a
ſeleucus Gallinicus Syriæ rex 252 b
ſeleucus Nicanor Babyloniæ rex 252 b.
ſeleucus Philopator Syriæ rex 253 b. eius pater ibid. mors ibid.
ſelim ciuitas 135 b
ſelimus Turcarum Imperator Campſonem Aegypti Soldanum victum occidit 84 a. 121 a. capit Damaſcum & Syriam 84 a. Hieroſolymam 149 b. Memphim Aegypti vrbem 121 b. Mamaluchos delet 84 a
Selinou mons 30 a
ſem Noe primogenitus 17 b. 201 b. 203 b. 204 a. Melchiſedechum eſſe volunt [illegible] b
ſemechonitis lacus 102 a
ſemei Abner Iudæorum dux quot annis præfuit. 193 b. 252 b
ſemei Dauidi maledicit 15 a. [illegible] b. veniã à Dauid impetrat 239 a. occiditur ex præcepto Dauid 230 a
ſemeia Propheta ad Roboam regem Iuda mittitur 232 a
ſemeron ciuitas 142 b. mons 29 b
ſemi nomen loci 19 b
ſemron vrbs 142 b
Senaa ciuitas 19 b
ſenaa ciuitas 54 a
70. ſenatores Iudæorum 153 a
ſene rupes 16 a. 19 b
ſeniores populi 153 a
ſeniorum concilium 153 a
ſenir mons 89 b
ſenna oppidum 54 b. petra ſeu rupes 19 b. turris 19 b
ſennaar campus 203 b
ſennacherib Aſſyriorum rex Iudæos oppugnat 12 a. Lachim capit 23 b 239 b. Lobnam obſidet 51 a. 239 b. Peluſium fruſtra oppugnat 122 b. a filijs occiditur 239 b. eius exercitus ab Angelo deletur ibid.
ſennim vallis 115 b
ſenon ciuitas 37 b
ſenonenſis Epiſcopi ſuffraganeus quem titulum vſurpat 72 a
ſenſema, Senſenna ciuitas 133 b
ſententia in Chriſtum prima mortis 151 a. ſecunda flagellationis 155 b. tertia crucifixionis 163 a b
ſeon Amorrhæorum regis cædes 127 b. 216 b. regnum 86 a

INDEX.

ſeon ciuitas 37 b. mons 89 b. villa 37 b
ſeora ciuitas 54 a
ſephata oppidum 114 a. vicus ibid.
ſephat vrbs 133 b
ſephata vallis 41 a
ſephela regio 54 b
ſepher mons Iſraelitarum 20. manſio 124 a. [illegible] b
ſepher vrbs 124 a. 134 b
ſephora Moyſis vxor 121 a. [illegible] b. 211 b.
ſephoris Galilææ ciuitas 14[illegible] b. villa 136 b
ſephoritanus fons 139 a b
ſephoron, Sephorú, Sephorus ciuitas 142 b
ſephrona ciuitas aut vicus 115 b
ſepulchrum D. Catharinæ virginis 123 b. Chriſti [illegible] b. 175 b. 177 b. & ſeq. [illegible] a. Dauidis [illegible] b. 152 [illegible] a. Deboræ Rebeccæ nutricis 16 a 19 a. 20 [illegible] b. B. Mariæ virginis [illegible] a b. S. Memnonis 5 a. Rachel [illegible] b. San. Ionis 34 a
ſepulchra Concupiſcentiæ Iſraelitarum 13. manſio 124 a. [illegible] a. Iudæorum 172 a. Machabæorum [illegible] b. peregrinorum 173. b. Regum Iuda 152 a
ſer ciuitas 114 a
ſeranar vicus [illegible] b
ſerapis Memphiticus Deus 121 b
ſerpens æneus a Moyſe in deſerto erectus 123 b. 216 b. ab Ezechia rege contritus 239 a. figura Chriſti [illegible] a
ſerpentium ſtagnum [illegible] b
ſeſcha ciuitas 104 b
ſeſenna, Scienna ciuitas 37 b
ſeta Vua [illegible] 202 a
ſethim arbores 130 b. nomen loci ibid.
ſetim nomen loci 130 b. torrens ibid.
ſeuerus Sulpitius Bethlehem inuiſit 41 a.
ſeammane oppidum [illegible] b
ſeceeth, Siceleg vrbs 135 b. 220 b
ſechar Leuitica ciuitas [illegible] b
ſichem Leuitica & refugij ciuitas 30 a. 207 a. quercus 29 a. 207 b. therebinthus 29 a
ſichima, Sichimi vrbs Leuitica 30 a
ſichimorum quercus, therebinthus 29 a
ſida Phœniciæ vicus 7 b
ſicon Chanaan filius 7 b
ſidon Phœniciæ ciuitas 7 b. [illegible] a. b. Sidonis via 15 a.
ſidonij populi ibid. Sidoniorum dij [illegible] a. opificia ibid. ſpelunca 4 b.
ſienaim ciuitas 115 b
ſihor vrbs 9 a
ſilei 54 b
ſilo ciuitas [illegible] b. mons ibid.
ſiloe fons, natatoria, piſcina 1[illegible] b. turris 1[illegible] b. vallis 1[illegible] b
ſiluani Epiſcopi ſociorumq. martyrium 134 b
ſilua Bethel 20 a. Copar 24 a. ſletus 1[illegible] b frugifera 181 a. Iarim 23 a. Libani 114 a. Pardais 94 a. 114 a. b. pinea 4 b. regiæ venationis [illegible] a Ziph 56 b
ſim oppidum 1[illegible] a
ſimeon Iacobi Patriarchæ filius 30 b. 131 a. 20[illegible] a
SIMEON TRIBVS 131 a
B. Simó Apoſtolus dictus Cananæus 138 a. Zelotes 1[illegible] b. Ieroſolymitanus Epiſcopus 281 a. eius electio 111 b. 264 a. nuptiæ 1[illegible] a. parentes [illegible] b. paſſio [illegible] a. patria 136 a
Simonis Coriarij in Ioppe domus 23 a. 274 a
ſimon Cyrenæus fert crucem Domini 164 b. [illegible] b.
ſimonis Gioræ filij patria & mors [illegible] a. ſcelera [illegible] a. [illegible] a
ſimonis Leproſi domus 169 a. 269 a
ſimon Machabæus dux & pontifex Iudæorum 44 a. 257 b. eius ædificia 21 a. 24 a. 152 b. mors 26 b. 257 b. victoria [illegible] a. 153 a. 257 b
ſimonis Phariſæi domus 153 a. [illegible] b.
ſimonias vicus 142 a
ſimyra oppidum 1[illegible] a
ſin ciuitas 122 b. deſertum 124 a. Iſraelitarum 8. manſio 124 a. 211 a. oppidum 54 b. 137 a
ſina deſertum Iſraelitarum 12. manſio 124. a. [illegible] b. mons 122 b. 124 a. b. oppidú 54 b.
ſinai deſertum 124 a. mons [illegible] b. & ſeq. an idem cum Oreb 122 b
ſingas fluuius 9[illegible] a
ſion arx 150 a. filia pars Ieroſolymæ 152 a. b. mons 69 b. 149 b. piſcina 151 b. pons, portæ ibid.
ſior ciuitas 92 a. 54 b. fluuius 121 b
ſira ciſterna, puteus 54 b
ſirbonis lacus, palus 124 b
ſirion, Sirion mons 9[illegible] b
ſis cliuus eminens 54 b
ſiſaræ cædes [illegible] debellatio 35 b. 102 b. 114 b. 115 b. 137 b. 138 b. 221 a
ſitim nomen loci 130 b. torrens ibid.
ſizis vrbs 112 b
ſoan Aegypti vrbs 124 b
ſoar ciuitas 54 a
ſoba vrbs & regio 94 a. b
ſobal regio 77 b. 94 a
ſocho ciuitas 54 b. 55 a. viculus ibid.
ſochot ciuitas ibid. viculus 55 a
ſocoth ciſterna [illegible] a. ciuitas 34 b. 54 b. 55 a. Iſraelitarum 2. manſio 124 b. 21 a
ſodoma vrbs Pentapolis 44 b. 52 b. 53 b. 55 a. 204 b. & ſeq.
ſodomitæ ab Aſſyrijs victi 52 b. 79 a. 204 b. eorum peccata 52 b. 205 a.
ſodomiticum mare 52 a
ſogane, Soganæ ciuitas 94 b
ſolis ciuitas 22 b. domus 21 b. fons 16 b
ſolidus Gallicus Turonicus monetæ genus 113 a
ſolium Dauid 150 a. regum Iuda ibid. Salomonis 163 a
ſolyma ciuitas 140 a. vicus 9[illegible] b
ſophan ciuitas 54 b
ſophena ciuitas 94 a
ſophim mons 29 a. 30 b
ſophoniæ prophetia 241 a. b.
ſor Phœniciæ metropolis 9 b.
ſorec torrens 24 a b
ſorech torrens 22 a. vicus ibi.
ſorech torrens 24 b
ſoria regio 95 a
ſpelunca Adam 1[illegible] a. Arabiæ 95 a. deſerti [illegible] a. duplex 4[illegible] a. 119 [illegible] a. 119 b. inſignis [illegible] b. Lot 45 a. 51 a. Maceda [illegible] b. Odollá 53 b. Saul 54 a. Sidoniorú 4 b. Sueta 94 b
ſpeluncæ Galilææ 1[illegible] b. Modin 23 b. regiæ 16[illegible] a
ſpiculatoris D. Iacobi Maioris martyrium 154 a
ſpongia Domini vbi ſeruatur 177 a
S. Stephanus ordinatur Diaconus 150 b. 273 b videt cælum apertum 153 a. 273 b. lapidatur 171 b 273 b eius porta 167 b. 168 a. ſepulchrum 232 a
ſtola Iudæorum pontificis 152 b
ſtratonis pyrgus 71 b. 163 b. turris 21 a. 71 b. 163 b
ſtratopedon 166 a
ſtruthium ſtagnum 166 a
ſuba vrbs 94 a
ſubimbre vrbs 7[illegible] b
ſublicius pons 6[illegible] a
ſubube vrbs 73 b
ſubucula Iudæorum pontificis 6[illegible] a
ſudarium Chriſti 154 a
ſuchi, Sueta ciuitas 95 a
ſuggeſta cantorum templi Ieroſolymitani [illegible] b
ſuhi ciuitas 95 a. Suhites ibid.
ſuita, ſuites ciuitas ibid.
ſula ciuitas 3[illegible] b
ſulamitis 37 b. [illegible] a
ſulem vicus 37 b
ſuna, ſunam ciuitas 37 b. ſunamitis ibid.
ſunem ciuitas ibid.
ſuperhumerale Iudæorú pontificis 162 a
ſur deſertum 124 b. 134 b. porta 162 b. via 121 b
ſuri Phœniciæ vrbs 9 b
ſuria regio 95 a
ſuzis vrbs 112 b
ſyala fons 93 a
ſycon oppidum 1[illegible] a
ſydon Phœniciæ vrbs 7 b
ſyene Aegypti vrbs 122 a
ſynedrium 1[illegible] a
ſynochis oppidum 1[illegible] a
ſyor vrbs 9 a
ſyra ciſterna, puteus 54 b
Syri populi 82 b. 95 a
ſyria regio 77 b. 83 a 84 a. 95 & ſeq. Caua, Cœle, Cœles, Cutua [illegible] a. Damaſci [illegible] a. 82 a. duorum fluuiorum 95 b. humilis 81 a. inferior ibid. Libanica 111 a. Maacha 95 a. maior, minor 85 a. Soba 94 a Sobal, Zobal [illegible] b
ſyriacum mare 95 a
ſyrij populi 95 a. eorum lingua Hebrææ confinis 9[illegible] b. mercaturæ 95 a. natura ibid.
ſyrin, vrbs 121
ſyrophœnicia regio 9 a. Syrophœnices ibid.
Sirophœniſſæ mulieris patria 3 b

T.

TAbariæ lacus 139 b
Tabatha vicus 1[illegible] a
Tabernacula Cedar 98 b & ſeq.
Tabernaculum Aber Cinæi 114 b. Moloch 169 b. Moyſis 1[illegible] b. 30 b. 124 b. Sion 152 a. teſtimonij 17 b
Tabita a Petro Apoſtolo a mortuis ſuſcitata 23 a. 274 a
Tabor Leuitarum ciuitas 142 b. mons 61 a. 142 b. & ſeq.
Tabulæ Decalogi Diuinitus Moyſi datæ 124. 212 b. in arca ſeruantur 159 a. Romæ in triumphum portantur ibi ibidem conſeruantur 159 b
Tabularium Ieroſolymitanum 152 b
Tabyrius mons 142 b
tacaſin ciuitas 143 b
tadmor ciuitas 95 a
taſſu ciuitas 55 a
talem 55 a
tamar ciuitas 95 a
tamerlanes Parthorum Imp. Damaſcum expugnat, & euertit 83 b. & ſeq. Gentium terror dictus ibid. eius victoriæ monumentum 84 a
tamor ciuitas 95 a
tanac Leuitica ciuitas 24 b. villa ibid.
tanariæ turris 9 b
tancredus Tiberiadis vrbis præfectus 143 b. 1[illegible] b
taniticum Nili oſtium 122 a. 124 b
tanis, Taphnis Aegypti metropolis 1[illegible] b. 124 b. 125 a.
Taphua vrbs 30 b. 55 a
Taphua fons, terra, torrens [illegible] b
Tapium Aegypti oppidum 125 a
tapphua ciuitas 55 a

Tari-

tarichea, Tarichea, Tarrachia vrbs [illegible] b.
tarſa ciuitas 104 b
tarſus Ciliciæ vrbs [illegible] b
tartari Damaſcum expugnant 85 b
taurus mons 95 a. 97 b
S. Tecla virgo & martyr D. Pauli diſcipula [illegible] b
teglatphalaſar Aſſyriorum rex capit Abelam [illegible] a. Ahion ibid. b Aſor [illegible] b. Damaſcum [illegible] b. [illegible] b. Iſraelitas captiuos abducit [illegible] b
telem ciuitas 55 a.
telonium Capharnai [illegible] b
tema & Teman vrbs [illegible] b. 125 b
tempe [illegible] b
templi militiæ fratres [illegible] b
templum Aegypti [illegible] b. 256 a Angelorum [illegible] b. Apollinis 133 b. trium Apoſtolorum in monte Tabor 143 a Auguſti Cæſaris [illegible] b. [illegible] a. Pethleemiticum 13 b. 45 a. b. Caluariæ montis [illegible] a. Caſij Iouis [illegible] b S. Crucis [illegible] a. Eliæ prophetæ [illegible] b. Gabrielis Archangeli [illegible] b. Garizim 27 a. [illegible] a. S. Georgij [illegible] b. 160 a. Hebron [illegible] b. ad fontem Iacob [illegible] b. Ieroſolymitanũ Iudæorum [illegible] a. b. & ſeq. S. Ioannis Baptiſtæ [illegible] a. [illegible] S. Mariæ virginis [illegible] b. 43 b. 141 b. D. Pauli [illegible] b. D. Petri [illegible] a b. [illegible] b. S. Sabbæ [illegible] a Saracenorũ Damaſci [illegible] a. 85 a. duodecim Thronorum 143 b.
temvres Parthorum Imp. eorum terror 830
terebinthi vallis [illegible] a
terebinthus Bethel [illegible] a. Mambre [illegible] b. Sichem 29 a.
terra Adrach [illegible] b. Aſſyriorum [illegible] a. Chabul 9 a. Chanaan [illegible] a. Eleutheri [illegible] b. Ephraim [illegible] b. Galaad [illegible] b. & ſe. Geneſar [illegible] a Gigantum 78 b. Hus [illegible] a. Maſpha 4 b. Nemrod [illegible] a. Raphaim [illegible] a. Sabul 114 a. Taphue [illegible] b. Thob [illegible] b. viſionis 155 a. Zaoul [illegible] a
terræ motus magnus [illegible] a. [illegible] a. [illegible] b
teſan [illegible] a
teſtudinum copia vbi 5 b
teſtudo trans foſſam Ieruſalem [illegible] b
tethron vrbs 153 b
teutonici Domini 3 b. 4 b. 5 [illegible] a
Thaath Iſraelitarum [illegible] b
thadamora ciuitas [illegible] a.
thaddæi Apoſtoli electio 110 b. [illegible] a. Epiſtola 234 b. martyrium ibid. parentes 260 b. prædicatio [illegible] 184 b.
thadmor ciuitas [illegible] a
thalca [illegible] a
thalia vicus [illegible] a
thamar Dauidis filia ab Ammone fratre violata 45 [illegible] a. [illegible] a. b. eius mater [illegible] a
thamar Iudæ Patriarchæ geminos gignit 45 b. 20 b
thamar, vrbs [illegible] a
thamna ciuitas [illegible] b. 24 b [illegible] a. villa 25 a
thamna Eliphaz primogeniti Eſau concubina 117 b
thamna Philiſtinorum ciuitas 24 b
thamnata ciuitas [illegible]
thamnathſara, Thamnathſare ciuitas vna ex Toparchijs 30 b. Ioſue hereditaria [illegible] b
thamnatica, Thamnitica ciuitas [illegible] b
thamor, Syriæ vrbs [illegible] a
thanach Leuitica ciuitas [illegible] b
thanathſelo ciuitas [illegible] a. villa ibid.
thanis lucus 42 b
thaphel nomen loci 130 b
thare Iſraelitarum [illegible] a. 20 b
thare patriarcha [illegible] a
thareſa ciuitas [illegible] a
Tharſis Indiæ regio 18 a
Tharſis in Biblijs pro mediterraneo mari ſubinde poni [illegible] a
Thebæ Aegypti ciuitas 5 b. 15 a eius portæ quot [illegible]
Thebæi Martyres Coloniæ Agrippinæ [illegible] a eorum patria ibid.
thebæi populi 7 b
thebais regio [illegible] a
thebaidos deſertum ibid.
thebani populi [illegible] b
thebes Aegypti [illegible] Græciæ populi [illegible] b
thebes ciuitas 74 b. vicus ibid.
thecitæ populi [illegible] b
thecua ciuitas [illegible] b. vicus ibid.
thecuæ deſertum ibid.
thecue ciuitas ibid.
thecueni, Thecuites populi [illegible] b
thecuitis Abſolonem Dauidi reconciliat [illegible] b
thella vicus [illegible] b. [illegible] a
thema [illegible] Theman Idumææ metropolis 99 b. 125 b
theman Eliphaz filius [illegible] b
themanites 99 b
themna ciuitas 24 b
thenach Leuitica ciuitas 74 b
thenath villa [illegible] a
theodoricus Flandrorũ Comes [illegible] b. eius Damaſcena expeditio ibid.
theodoricus Hollandiæ VI. Comes, Ieruſalem rex [illegible] b.
theodorus Philadelphiæ tyrannus [illegible] a. eius pater [illegible] b. theſaurus ab Alexandro Iannæo direptus [illegible] b. [illegible] a
theophilus Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopus [illegible] a.
theotecnus Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopus ibid.
therebinthus vide Terebinthus
thermoth ciuitas 93 a
therſa vrbs 72 b
thesba, Thesbe ciuitas [illegible] b
thesbites ibid.
thicon ciuitas [illegible] ibid.
thobrema [illegible] b
thocen ciuitas 136 a
tholad ciuitas [illegible] a
S. Thomas Apoſtolus Chriſti vulnera palpat 146 b 150 b 171 b. eius electio [illegible] b. [illegible] a. martyrium [illegible] prædicatio ibid.
tholmai rex Geſſur [illegible] a. eius filiam Dauid in vxorem duxit ibid.
thophel nomen loci [illegible] b
thopitis lacus [illegible] b
thor ciuitas [illegible] b
thoron caſtrum [illegible] a
thoſpites lacus [illegible] b
thou rex Emath fœdus cum Dauide init [illegible] b
thour portus & emporium maris Rubri [illegible] b
threni Ieremiæ prophetæ 174 b. [illegible] a
Thronus Dauidis 150 a. Salomonis 163 a
thuris [illegible] b
thuribulum Iudæorum pontificis [illegible] b
thus optimum [illegible] b. in diuinis ſacrificijs adoletur [illegible] a. eius colligendi modus 76 b
Tiara Iudæorum pontificis [illegible] b.
tiberias vrbs Decapoleos metropolis [illegible] b.
tiberiadis mare [illegible] b. Tiberienſes aquæ ibid. a
tiberius Romanorum Imp. 143 b. 274 a. eius mater 158 a. vxor 33 a
Ticnon ciuitas 115 a. pagus ibid.
Tigrida vrbs [illegible] a
tigris fluuius [illegible] b. 20 b
timotheus Ammonitarũ dux à Iuda Machabæo profligatur [illegible] b
S. Timotheus D. Pauli diſcipulus [illegible] a. b Epheſinus Epiſcopus [illegible] b [illegible] a
Tina 55 b
tintinnabula Iudæorum pontificis [illegible] a
titanes Noe filij, Tinæ vrbis conditores 124 b
titus D. Pauli diſcipulus [illegible] b. Cretæ Ar[illegible] b. eius martyrium [illegible] a
titus Veſpaſianus Romanorum [illegible] a. Ieruſalem euertit [illegible] a. intrat ſanctum ſanctorum [illegible] b montem Sion [illegible] a. eius arcus triumphalis [illegible] a. caſtrametatio [illegible] ſeq. commiſeratio in Iudæos [illegible] a [illegible] tatio [illegible] b. triumphus [illegible] a 110 a. [illegible] a. victoria [illegible] b 160 b
titulus Dominicæ crucis Hebraice, Græce, & Latine ſcriptus [illegible] annis 400. ſub terra iacet [illegible] a. reperitur ibid. b. Romam defertur [illegible] a
tobias 119 b. 240 eius patria [illegible] b
tonumbeius à Selimo Turcarum Imper. captus [illegible] b
toparchiæ quinque Palæſtinæ [illegible] b
tophel nomen loci 110 b
topher vallis 169 b
torcularia Hieroſolymitani regis [illegible] a
tornacenſis Epiſcopi ſuffraganeus quem titulum vſurpat [illegible] b
toronum caſtrum 5 [illegible] a
S. Torpes martyr 281 b
torrẽs Aegypti [illegible] a. Beſor [illegible] a. borri 25 b. Caphaturech [illegible] a. Cedron [illegible] a. fluminis [illegible] b. Geraræ [illegible] b. Gion 175 b. Iernel [illegible] b. Taphue 74 b
tortola Phœniciæ ciuitas [illegible] b
tortoſa ciuitas [illegible] a
trachon mons [illegible] b. regio 99 b
trachones meatus ſubterranei [illegible] a. montes ibid. b
trachonitæ populi 100 a
trachonitis regio [illegible] b. & ſeq. eius via 110 b
trachonius mons 89 b
tracon, Traconitis regio 99 b
traianus fluuius 125 b
traianus Hiſpanus Romanorũ Imp 184 b
traiectenſis Epiſcopi ſuffraganeus quem titulum gerat 49 b
tranſiordana toparchia [illegible] b
SS. Trinitas per Angelos figurata [illegible] ſequ
treuirenſis Archiepiſcopi ſuffraganeus quem titulum habet 21 b
tripolis Phœniciæ ciuitas 187 a b
triſtanus Ludouici X. Gallorum regis filius 181 a
triumphus Chriſti in die Palmarum 173 a. b Ioas regis Iſrael [illegible] b. Titi Veſpaſiani [illegible] a. [illegible] a
troglodytæ populi [illegible] a
troglodytica & Troglodytis regio 77 a
trogodytæ populi ibid.
trophymus Matildæ princeps & Chriſtianus [illegible] b
tſor Phœniciæ metropolis 9 b
tubania fons 36 b
tubianæ Arabiæ populi [illegible] b
tugurium S. Pelagiæ [illegible] a
tunica Domini inconſutilis [illegible] a
turcæ Ieruſalem capiunt 149 b eorum palatium [illegible] b peregrinatio ad Mahometis ſepulchrum 78 a. ſepulchra [illegible] a
turcomanni populi [illegible] a

INDEX.

Turres buccinatorum 161 b. è caluarijs oc ciforum 3. a quo conſtructæ [illegible] a. mulieres [illegible] a
Turris Anathoth [illegible] b angularis [illegible] a. Baris 15: b buccinatorum [illegible] centum cubitorum 165 b. Dauid ibid. Druſus 71 b excelſa 168 b. felicitatis 61 b. furnorum 168 b. gregis 49 a. Libani 100 b. magna [illegible] b maledicta 6 a media 165 b. muicarum [illegible] a nebloia 168 b. regia 150 a. Senna 28 b. Sichem 30 b. Siloe 168 b. Stratonis 21 a. 71 b. 103 b. Tanariæ 9 b. vitidis ibid.
Tychicus Diaconus Pauli Apoſt. diſcipulus 1[illegible]7 b. [illegible]0 b
Tyrannio Tyri epiſcopus martyr 12 b
Tyras Iaphet filius Tyri vrbis conditor 10 b
Tyrij Iudæorum fratres dicti 11 a eorum in fide ſeruanda conſtantia 12 a b. Dij & idololatria 10 b. fœdus cum Romanis 11 b. mercatura 10 a [illegible] a in re nauali perit[illegible] 10 a
Tyriorum ſcala mons [illegible] b
Tyri Archiepiſcopus quos ſub ſe Epiſcopos habuit 12 b. 13 a arx [illegible] a. cauea 4 b. cum Hieroſolymitano confœderatio 11 a portus 10 a Pyramides 10 a. regio 10 a. via 13 b
Tyropœon vallis 151 b
Tyrus Phœniciæ metropolis 3 b. 5 [illegible] a 9 b. 10 b. 11 a b 11 b. 13 a
Tyrus antiqua vrbs 11 b. 13 a
Tzor Phœniciæ metropolis 9 b

V.

Vadum Iacob 115 a
Valania nuuius 5 [illegible] b. & ſeq. vrbs [illegible] a
Valens Imp. [illegible] b
Valentinianus I. Imp. 191 b. II. 196 a. III. ibid.
Valentinus I. Papa 197 b
Valerianus Imp. 191 a
Valetudinarium 180 a. 156 a. 166 b
Vallis arúdineti 25 b. Aſer [illegible] b. Baaras [illegible] b. Bamoth [illegible] b. benedictionis [illegible] b. Bethoron 16 a. botri 25 b cadauerum 171 b. & ſeq. Carmelon 138 a. Caſis 20 a. Cedron [illegible] a concitionis [illegible] filiorum Ennom [illegible] b. fontis 178 [illegible] Georgij 13 a. Geraræ 130 b. gigantum 15 [illegible] a. Hebron 31 b. Iezrael 3[illegible] a. Ioſaphat 172 a. montium 172 a. pinguis 15 a. porta [illegible] a. profunda [illegible] b Raphaim [illegible] b. 178 a. regia 174 b. regis [illegible] a ſalinarum, ſalis 14 a. Saue 72 a. Sennim 115 b. Sephata 54 a b. ſiluestris 4 b. [illegible] a. terebinthi 15 a
Vanniger i populi 1[illegible] a
Varus Romanus Sephorim captam incendit [illegible] b
Vaticanus mons 154 a
Vcoca, Vcuca ciuitas 115 b
Velana vrbs 3 b
Velum templi Hieroſolymitani quale 160 b in morte Chriſti ſcinditur 160 b. [illegible] b [illegible]
Veneris ſtatua 42 b. 176 a
Venetiæ vrbs [illegible] b
Veneti Ptolemaidem obſident 5 b. Tyrum recuperant 12 b
Veronicæ [illegible] peplum [illegible] a
Veſpaſianus Imp. Romanus [illegible] a. eius amphitheatrum 78 a. caſtra [illegible] a. victoria [illegible] a. b. [illegible] a. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] b. [illegible] b
Veſtes Chriſti diuiduntur 180 a. Iudæorum pontificis [illegible] a. ſacerdotum [illegible] b.
Veſtibulum exterius templi Hieroſolymitani [illegible] a. interius [illegible] b
Veterobra vicus 30 b
Via Aegypti 125 b. agri fullonis [illegible] b Amorrhæi montis 125 b. Anathot [illegible] b. Balau 100 b. Bethagan 71 a. Bethleem 20 a. 178 a. Bethoron 10 a. captiuitatis Chriſti 172 b. Crucis [illegible] a. Deſerti [illegible] b. Emaus [illegible] a. Engaddi [illegible] b. Gabaon 176 a. Galgala 115 b. Galilææ 181 b. Gaza 178 a. Hebron 55 b. Iericho 20 b. 172 b. Ieruſalem [illegible] a Iezrael [illegible] a. introitus equorum [illegible] b. Ioppe 178 a. Ituræ [illegible] maris 115 b. maris rubri 125 b. Philiſtijm ibid. publica 174 a. regia 14 a 15 b. Samariæ [illegible] b. Sichem 31 a. Sidonis 13 b. Silo [illegible] a. Sur 125 b. Syriæ 141 b. Trachonitidis 100 b. Tyri 13 b. vallis [illegible] a
Victorinus Epiſcopus martyr 283 a
Vicus Ieruſalem 18 b. montanus [illegible] a
Vima nomen loci [illegible] a
Vinea balſami [illegible] b. Engaddi ibid. Naboth [illegible] a Sorec 14 b
Vineæ primus cultus 203 b
Vinum Cos optimum 24 b. vinum iugiter dum [illegible] a
Virgines à Iudæis in excidio ſeruantur [illegible] a. [illegible] b 220 b
Vitalianus papa [illegible] a
Vitalis martyr 15 b
Vitellius Rom. Imp. 194 b
Vitrum vbi primo inuentum 2 b. 5 a
Vitula conternans ciuitas 54 a
Vitulus aureus erigitur & adoratur 10 a. [illegible] 16 a. 57 a. 105 b. 124 a. 122 b. 155 a.
Viuentis & Videntis puteus [illegible] a
Vlama vicus 144 a
Vlpiani L L. doctoris patria [illegible] b
Vnio gemma vbi naſcatur [illegible] b
Vniuerſitas Paleſtinæ 155 b
Voluptas aſſidua ſtultitium parit [illegible] b
Voluptatis domus [illegible] b
Vr, Vra oppidum 96 b. 97 a
Vrbaal vrbs regia [illegible] b.
Vrbanus I. Papa 195 a. II. 199 a. III. ibid. IV. [illegible] b. V. ibid. VI. [illegible] a
Vrbes Leuitarum & ſacerdotum [illegible] a. b. refugij 59 b
Vrbs aquarum [illegible] a. ſiluarum 22 a
Vriæ Hethæi cædes 34 a. 153 a. domus 151 a. patria [illegible] b
Vriæ Prophetæ mors 22 a. patria ibid.
Vrias ſacerdos 138 b
Vrna aurea 157 a
Vs terra 99 a
Vulgi domus 154 a. ſepulcra 177 b. 172 a
Vz terra 99 a

X.

Xaloth vicus 74 b
Xenodochium Ieroſolymitanum [illegible] b
Xyſtum porticus 166 b
Xyſtus 164 b
Xyſtus I. Papa 194 b. II. 195 a. III. 196 a. IV. [illegible] b

Y.

Ybilyn vrbs 22 b

Z.

Zabul caſtrum 113 b. terra 114 a
Zabdiæ patria 30 a
Zabulon Galilææ ciuitas 144 b montes 141 a. terra Galilææ gentium regio [illegible] a
Zabulon Iacobi Patriarchæ filius 136 a. [illegible] a.
ZABVLON TRIBVS 136 a
Zachæus clycomoræa Chriſto vocatur 18 a. 169 a
Zacharias Ioiada fil. inter templum & altare occiſus 22 a. [illegible] b. eius patria ibid. eius ſepulchrum 174 b
Zachariæ Prophetæ corpus Damaſci conſeruatur 32 a. Saracenis etiam honorificum ibid. prophetia 149 b. [illegible] a. viſio 149 b
Zacharias ſacerdos Ioannis Baptiſtæ pater 161 a. eius domus 35 b. prophetia [illegible] a. ſacrificium 60 a. ei Angelus apparet [illegible] a. 161 a
Zamzommim gigantes [illegible] a
Zanachim ciuitas 75 b
Zanna villa [illegible] b
Zannohæa ibid.
Zanoe ciuitas 24 b. [illegible] a
Zaph vrbs 22 b
Zaphalla Africæ vrbs [illegible] a
Zara Aethiopu rex ab Aſa profligatur [illegible] a
Zaracin ciuitas [illegible] b
Zared, Zareth torrens 24 b. 130 b. vallis [illegible] b
Zebuta vrbs regalis [illegible] b
Zebedæi vxor & filij 160 b. patria [illegible] a
Zebulon Iacobi Patriarchæ filius [illegible] a
Zelpha ancilla Liæ [illegible] a. eius filij [illegible] a
Zenodoro Bathanæa regio ab Auguſto Cæſare adempta [illegible] b
Zeno Iſauricus Imp. 196 a b
Zepher ciuitas [illegible] b. 114 a
Zephrona ciuitas 115 b
Zeug ma oppidum [illegible] a
Zin deſertum 125 b. oppidum 54 b
Ziph ciuitas, deſertum, mons, ſilua, vicus, viri nomen 56 b
Ziphæi populi 56 b
Ziphrona ciuitas [illegible] b
Zoan Aegypti vrbs [illegible] b
Zoar ciuitas [illegible] a
Zobal Syriæ regio [illegible] b
Zoeleth lapis [illegible] a
Zomzommim gigantes [illegible] a.
Zona Iudæorum Pontificis [illegible] a
Zonoa ciuitas [illegible] a
Zoora ciuitas [illegible] a
Zor Phœniciæ metropolis 9 b.
Zora nomen loci 100 b
Zored torrens 24 b
Zoroanda Lacus [illegible] b
Zorobabel Iudæorum dux [illegible] Hieroſolymitani inſtaurator 11 a. [illegible] a. [illegible] b
S. Zoſimæ eremitæ patria & tugurium 2 b
Zozim gigantes [illegible] b
Zuzim gigantes ab Aſſyrijs deleti ibid.
Zylinum linum primarium vbi conficiatur 81 a

FINIS.

Theatri Terræ Stæ. duerniones & tabulæ geographicæ eo ordine, quo in opere collocari debent.

✠. Eſt primus ternio, videlicet titulus & præfationes, quem ſequitur tabula vniuerſalis duobus folijs, quæ conglutinanda ſunt.

Poſt eam, Tribus Aſer folio ſeparato.

Inde, ipſum opus ſequitur.

A. B. C. inter C & D ponitur tabula trium Tribuum, Ephraim, Beniamin, & Dan, vno folio comprehenſarum.

D. huic duernioni imponitur Tribus Gad, ante initium eius tribus.

E. in hoc duernione collocanda eſt Tribus Iſachar, dimidia Manaſſe intra Iordanem, & Zabulon, vno quoque folio coniunctæ. Et in fine duernionis, Tribus Iuda, vno ſolo folio, vbi illa tribus incipit.

F. G. H. I. K. in hoc duernione K collocetur altera dimidia tribus Manaſſe extra Iordanem.

L. M. N. huic duernioni N. in medio inſeritur tribus Neptalim.

O. P. & huic duernioni P. inſerenda eſt in medio deſerti Pharan tabula.

Q. huic duernioni Q. in fine imponatur tabula Ruben tribus, vbi ea incipit.

R. in hoc ſtatuatur tribus Simeon ad exordium eius tribus.

S. inter S & T, tabula topographica vrbis Hieroſolymæ, eſt collocanda, duobus folijs contenta, quæ conglutinari debent.

Inde ſequuntur reliqui operis duerniones vſque ad finem.

T. V. X. Y. Z. Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq.

COLONIÆ AGRIPPINÆ
In Officina Birckmannica, ſumptibus
Arnoldi Mylij.
Anno cIↄ. Iↄ. X C.

Acc. Aug 8 · 94

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google